○GALLERY△ERDÉSZ&DESIGN○
Szentendre H-2000 Bercsényi u. 4 Tel/Fax.:+36 26 317 925 E-mail:gallerye@elender.hu

VICTOR VASARELY

(1908, Pécs – 1998, Párizs)
KIÁLLÍTÁSA KÉT HELYSZÍNEN, A SZENTENDREI ERDÉSZ GALÉRIÁBAN ÉS A MEGÚJULT SZENTENDREI GALÉRIÁBAN
MEGNYITÓ IDŐPONTJA: 1999. MÁJUS 6., CSÜTÖRTÖK, 18 ÓRA

A kiállítást megnyitja: dr. Egri Mária művészettörténész, aki nyugdíjazásáig a Vasarely Múzeum igazgatója, jelenleg a Vasarely Foundation igazgatója.

VASARELY / VICTOR

Victor Vasarely 1908. április 9-én született Pécsett. Bortnyik Sándor Műhelyében tanult, s itt nemcsak a technikai ismereteket sajátította el, hanem megismerkedett – saját szavaival élve - az elmélet és gyakorlat egységével, a harmónia és színek rendszerével. Művészi pályája Párizsban reklámgrafikusként indult, ahol 1930-tól dolgozott. Első kiállítását 1946-ban Denis René galériájában rendezte. A 40-es évek végétől alakul festészete azok között az inspirációk között, amelyek az élete végéig érvényes alkotói periódus kiérlelt geometrikus stílusához vezetett. Nevét New Yorktól Osloig mindenütt ismerik. Magyarországon Pécs 1976-tól, Budapest 1987-től rendelkezik állandó Vasarely gyűjteménnyel.
Vasarely századunk vizuális kultúrájának egyik meghatározó mestere. Egyedül vállalkozott arra, ami a nagy művészettörténeti korszakok jellemzője volt; olyan stílust teremtett, ami a képző- és iparművészettől az építészetig, a zenétől a divattervezésig hatott. Sosem tagadta művészetének funkcionális szerepét, a design jelentőségét. Épp ezért mind teljesebb populációra törekedett, művészetének elméleti összefüggéseit, forma- és színtörvényeit kívánta népszerűsíteni, nem a művek egyedi darabjait. A megismertetés érdekében készültek a legkülönbözőbb természetes és ipari előállítású anyagokból sokszorosított két és többdimenziós művei.

A kiállítás anyaga Vasarely egyik személyes jó barátjától származik és mintegy 200 művet ölel fel, ezért két szentendrei helyszínen tekinthető meg, a Bercsényi u. 4. szám alatt található Erdész Galériában és a Fő téri Szentendrei Galériában.
A kiemelkedő kvalitású egyedi művek, és szerigráfiák, egységes szemléletű mappák és objectek 1- 20 - 100 példányban készültek és a fővárosi Vasarely Múzeum igazgatónőjének szakvéleményével kerülnek a nagyközönség elé.
-

Szentendre, 1999.04.01.

Gallery Erdész
H-2000 Szentendre, Bercsényi u. 4.
Tel./fax: 26-317-925
Erdész László
ügyvezető igazgató

Dr. Vásárhelyi Alice férje, dr. Vásárhelyi Dezső építőmérnök, aki a Magyar Mérnökök és Építészek Világszövetségének titkáraként és pénztárosaként sokat tett az Amerikai Egyesült Államokból a magyar mérnökök érdekében, míg dr. Vásárhelyi Dezső unokatestvére, dr. Vásárhelyi Boldizsár, mint az Építőmérnöki Kar professzora és nyolc éven át dékánja itthon dolgozott ugyanezen cél eléréséért. Az oly nagyra becsült festőművész feleség, illetve közeli rokon kiállításával az ő emléküknek tiszteleg a Budapesti Műszaki Egyetem.

A kiállítást Kecskeméti Kálmán rendezte

A kiállítás védnöke
Dr. Biró Péter
a BME rektora

meghívja Önt és kedves családját

1997. május 9-én, pénteken 17 órakor a
Budapesti Műszaki Egyetem Dísztermébe
(Budapest, XI. Műegyetem rkp. 3. I. emelet)

VÁSÁRHELYI ALICE

festőművész emlékkiállítására

A kiállítást megnyitja:
Dr. Török Gyöngyi
művészettörténész
Magyar Nemzeti Galéria

A kiállítás megtekinthető május 9-15-ig,
minden nap 10-18 óráig.
Vasárnap zárva.

VÁSÁRHELYI ALICE

(1921, Kolozsvár -1996, Seattle)

Vásárhelyi Alice dr. (sz.: dr. Reinbold Alice) 1921 május 21-én született Kolozsváron. Kémia-matematika szakon végzett a Szegedi Tudomány Egyetemen, 1945-ben kémiából szerzett doktorátust.

1945-1954 között Winkler László szegedi főiskolai tanár, festőművész magántanítványa.

1943-ban eljegyezte dr. Vásárhelyi Dezső, aki a II. világháborúban amerikai hadifogságba, majd az USA-ba került. Az esküvőre csak az 1956-os forradalom után kerülhetett sor.

Ezt követően Seattleben nyílt lehetősége gondolatait, érzéseit festészetében kifejezni 1961-1983 között. Először 1966-ban vett részt a Seattle Art Museum kiállításán a Rustic Pair képével, majd évenként a seattlei tavaszi, illetve őszi tárlatokon állított ki 14 alkalommal különböző festményeket, például Circus, Sun Rise, Totems, Swamp, Friendly Forest, stb.

Művei, halála után, 1996-ban kerültek haza, így ez az első alkalom, hogy az itthoni közönség is megismerhesse művészetét.

VÁSÁRHELYI ALICE

(1921-1996)

VÁSÁRHELYI ALICE

Lukács érsek első haláljövendölése

n született.
már nem a
nek örvend,
y Vasarely
én 90 éves.
ernek még
nyílnának.
(8. oldal)

II. Lászlónak, Vak Béla fiának, III. László nagybátyjának arasznyi királykodása, tragédiája bizánci beavatkozás következménye; a bizánci hadak betörnek az országba, hogy megdöntsék a serdülőkorú III. István uralmát és helyébe saját pártfogoltjukat, a későbbi IV. Istvánt ültessék a magyar trónra.
(9. oldal)

Hírlap-magazin
7

a hívő művész

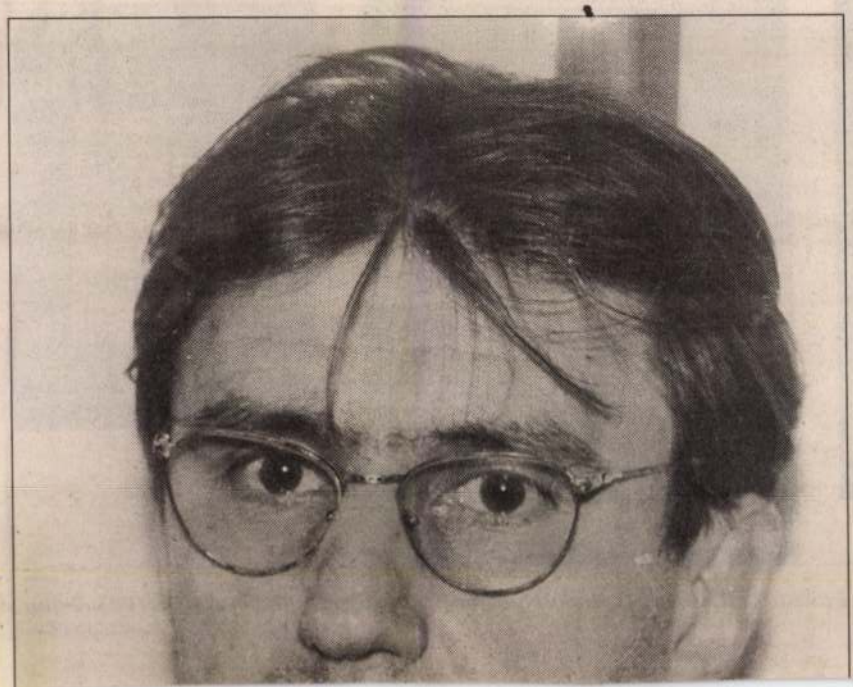

tabban, nyitottabban, érthetőbben beszélek.

— *A következő évadot hol játssza majd?*

— Maradok a Tháliások sorában, de a Thália Társulat formációban. A szociálliberál kormány számára mi voltunk a szegletkő a kultúrában, míg az oktatásban Dabassári, az egészségügyben a gyermekkórház. Gyerekek, művészek, emberek sorsa felett kufárkodtak hatalmasék, magukat felelős állami vezetőknek nevező vezetők.

— *Nehéz Önnel együtt dolgozni?*

— Bizonyosan, mert nem tűröm az igazságtalanságot. Van, aki fél tőlem, van aki szívesen dolgozik velem. Az egész ország érzékeli a nyomasztó tör-

VASARELY

Békés Megyei Hírlap

Még nincs kilencven a geometrikus művészet atyja

Miért éppen Vasarely?

A közelmúltban ismét kiállítást nyitottak a sarkadi Márki Sándor Múzeumban. Ezúttal Victor Vasarely munkáiból. Hogy miért éppen a híres párizsi művészre esett a múzeum választása, arra Szendrei Eszter múzeumigazgató a következőket válaszolta:

— Sajnos az itt élő embereknek egyre ritkábban van alkalmuk akár a fővárosba, akár az ország más részeibe utazni egy-egy nevesebb kiállítást megtekinteni. Igény pedig volna rá (ezt nap mint nap hallom, tapasztalom), pénz azonban már kevesebb. Így jutottam arra a gondolatra, hogy amit csak sikerül elhoznom a nagy múzeumok anyagából, azt itt is közzéteszem. Dr. Egri Mária, a budapesti Vasarely Múzeum igazgatónője nem csak a rendelkezésemre bocsátotta ezt a 24 darabból álló xeligráfiát, de vállalta a kiállítás megnyitását is.

Dr. Egri Máriától azután sok érdekességet lehetett megtudni a 88—90 esztendős Vasarelyről. A pontatlan kormeghatározás nem véletlen! A hivatalos okiratok szerint ugyanis 1908. április 9-én született a mester Pécsett. Eszerint most 88 éves a geometrikus művészet atyja. Sajnos, egészsége sem a legjobb már, így a Franciaországban élő családja elhintette a sajtónak, hogy

Vasarely önarcképe 1941-ből

Victor Vasarely 90 éves. Szerették volna ugyanis, ha a 90. születésnapja alkalmából Európa több országában is időszaki kiállításokat nyitnak még a mester életében. Sajnos hamar kiderült a családi turpisság, hiszen Vasarely személyi adatai igen közismertek mindenfelé. Így csupán a svájci Lausanneban sikerült egy évfordulós időszaki kiállítást megrendezni egy 24 darabból álló xeligráfiából. Abból a 24 darabból, ami Lausanne után ide, Sarkadra került először.

Egri Mária azt is elmondta, hogy a pécsi állandó Vasarely-kiállítás után 1987-től a fővárosi Zichy-kastélyban is kinyitott egy múzeum, ahol a Vasarely Budapestnek ajándékozott gyűjteménye található. Ez a gyűjtemény Vasarely teljes munkásságát felöleli. A művész életútjából az is közismert, hogy még 1930-ban Párizsban telepszik le Spinner Klára nevű iparművész feleségével. Két fiuk születik, André és Jean-Pier (az utóbbi Yvaral néven szintén festőművész). Vasarely, alias Vásárhelyi Viktor ettől kezdve elindul a világhírnév útján, ám szülőhazához való kötődés újra és újra felbukkan az életében. Éppen húsz évvel ezelőtt nyitották meg a pécsi Vasarely Múzeumot, s még ugyanekkor szülővárosa díszpolgárrá avatja. Kilenc éve pedig a több száz Vasarely-alkotást bemutató budapesti Vasarely Múzeum nyitja ki kapuit a hazai közönség előtt.

A július 4-éig nyitva tartó sarkadi kiállítás is egyfajta kapunyitás a legkeletibb országrész művészetkedvelő lakossága előtt.

Mint Szendrei Eszter elmondta, az értékes, eredeti Vasarely-xeligráfiák éjjel őrzését a Sarkadi Rendőrkapitányság munkatársai ingyenesen vállalták.

Magyar Mária

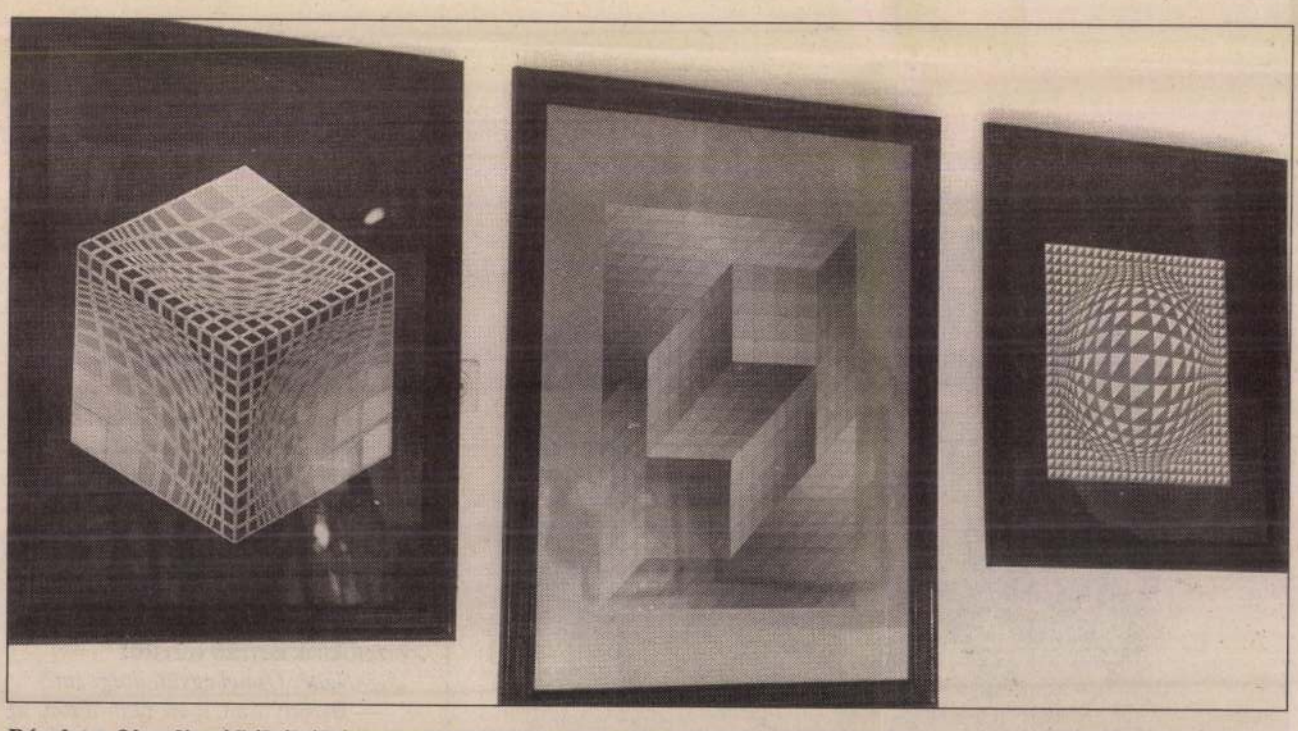

Részlet a 24 xeligráfiából álló sarkadi kiállításról, amelyet előzőleg a svájci Lausanne-ban mutattak be néhány hónappal ezelőtt

REPRODUKCIÓ: LEHOCZKY PÉTER

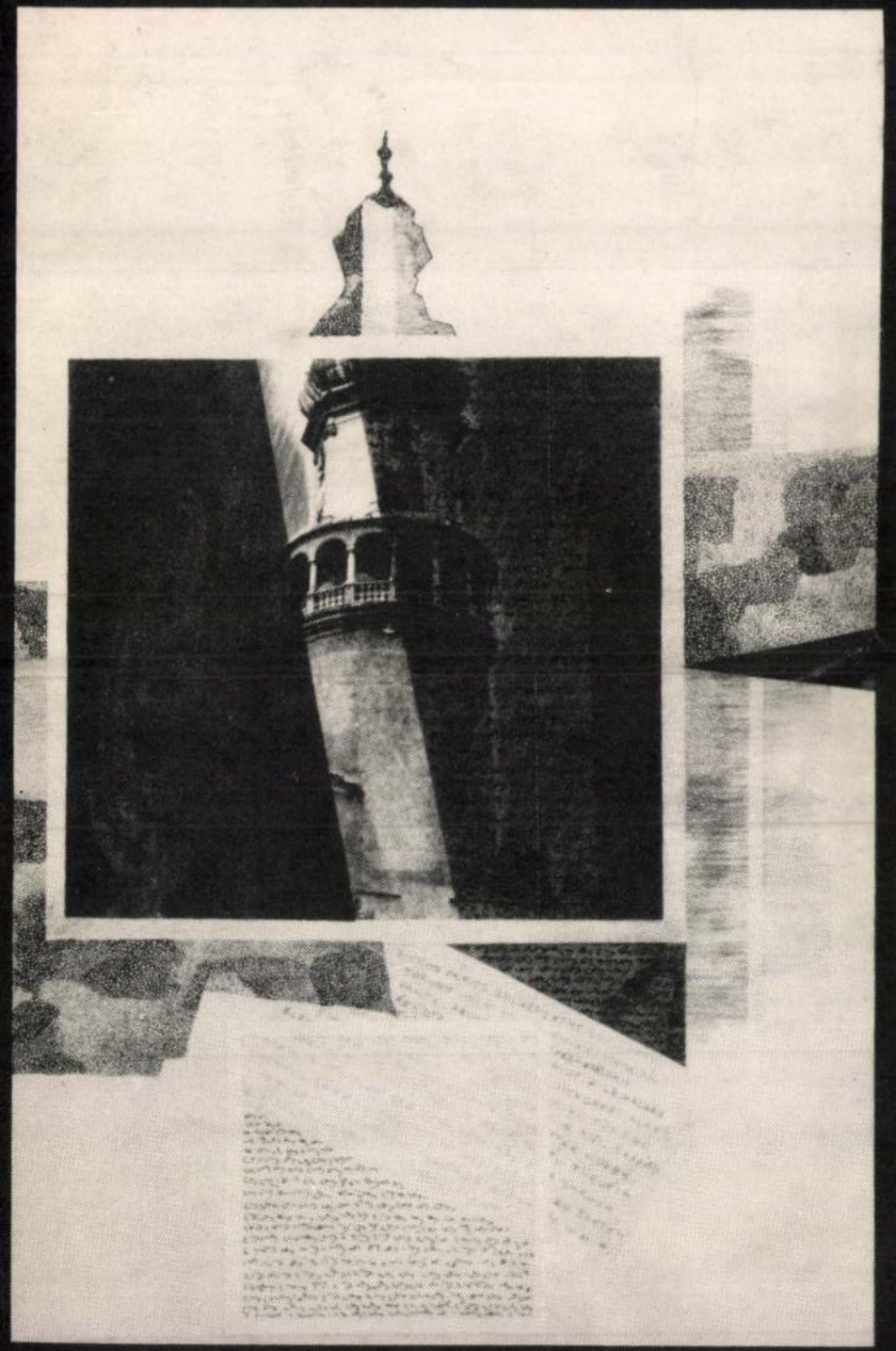

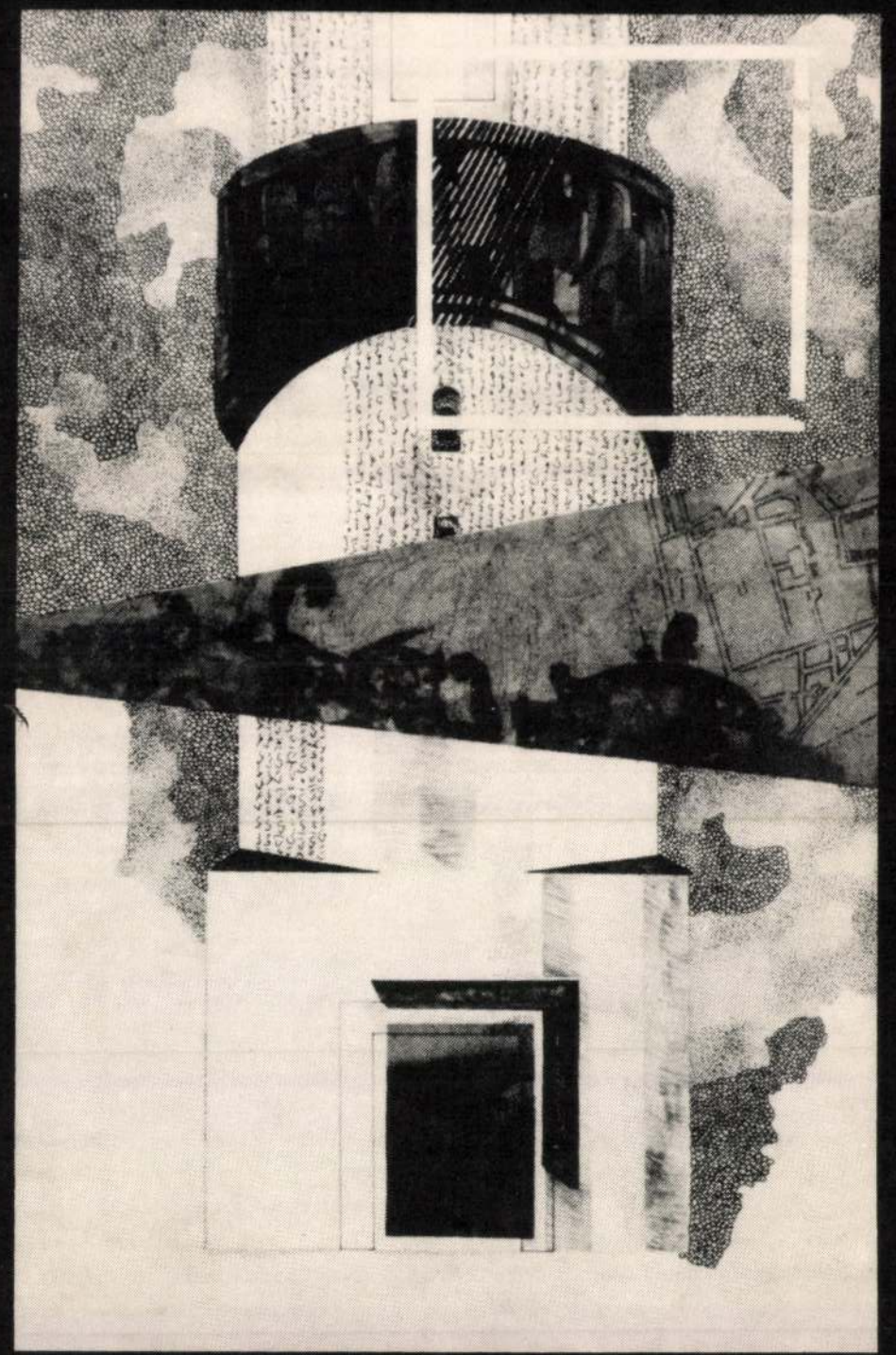

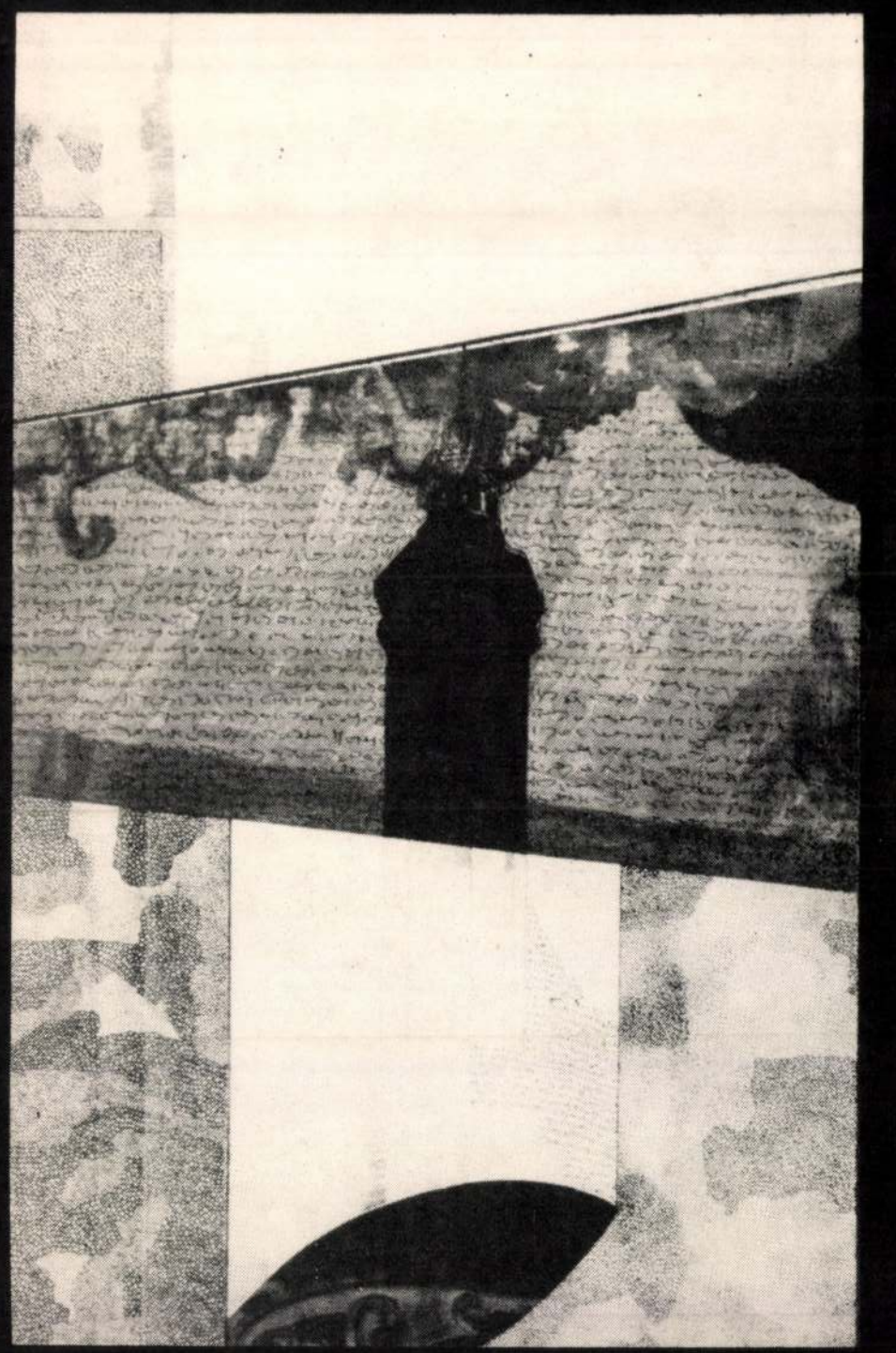

Egyéni kiállításaim:

1975. Szatmárnémeti Északi Magyar Színház

1978. Bukarest Petőfi Irodalmi Ház
Kolozsvár Korunk Galéria

1980. Érd Művelődési Ház
Budapest Uj Tükör Osváth u-i Klubja
Budapest Eötvös Klub

1981. Budapest Lila Iskola

1982. Budapest Fiatal Művészek Klubja
Szeged Ifjúsági Ház
Budapest Rajk László Szakkollégium
Bécs Osztrák Állami Egyetem

1983. Miskolc Mini Galéria

A Fiatal Képzőművészek Stúdiójával megrendezett csoportos kiállítások:

Kecskemét: Képzőművészet és animáció
Szentendre: Kollázs
Sopron: Művésztelep '82
Győr: Madách Imre: Az ember tragédiája
Budapest: Műcsarnok Stúdió '82
Hódmezővásárhely: Mindenféle realizmus
Sopron: Festőterem
Kuopió (Finnország): Juho Rissanen — '83 Nemzetközi Nyár

További csoportos kiállítások: Bukarest, Krakkó, Helsinki

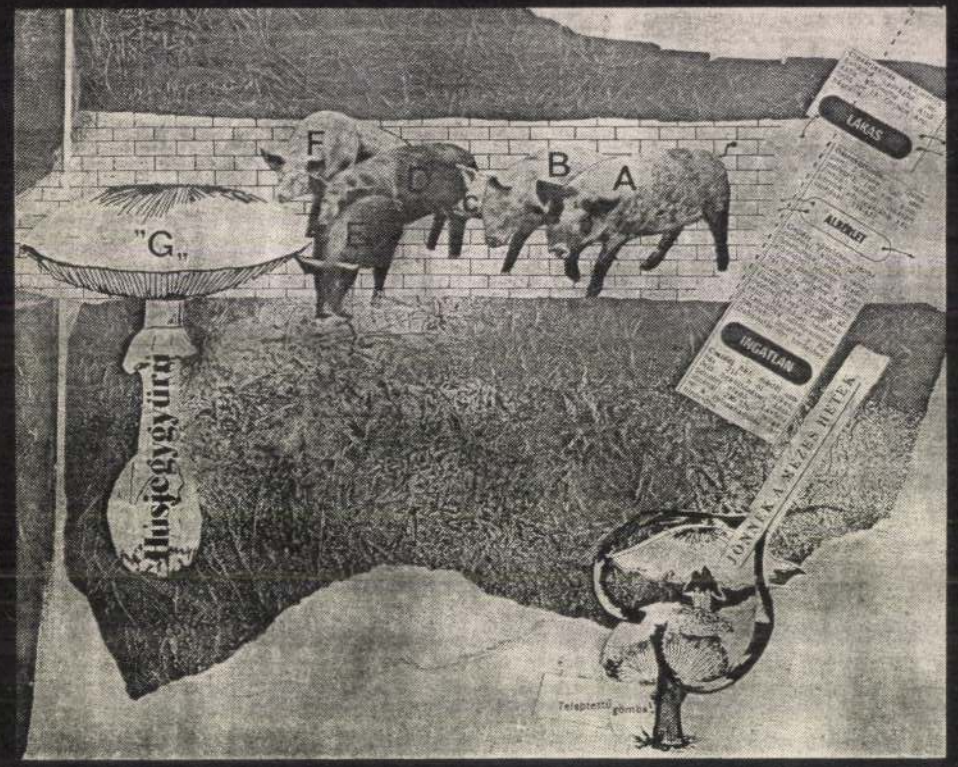

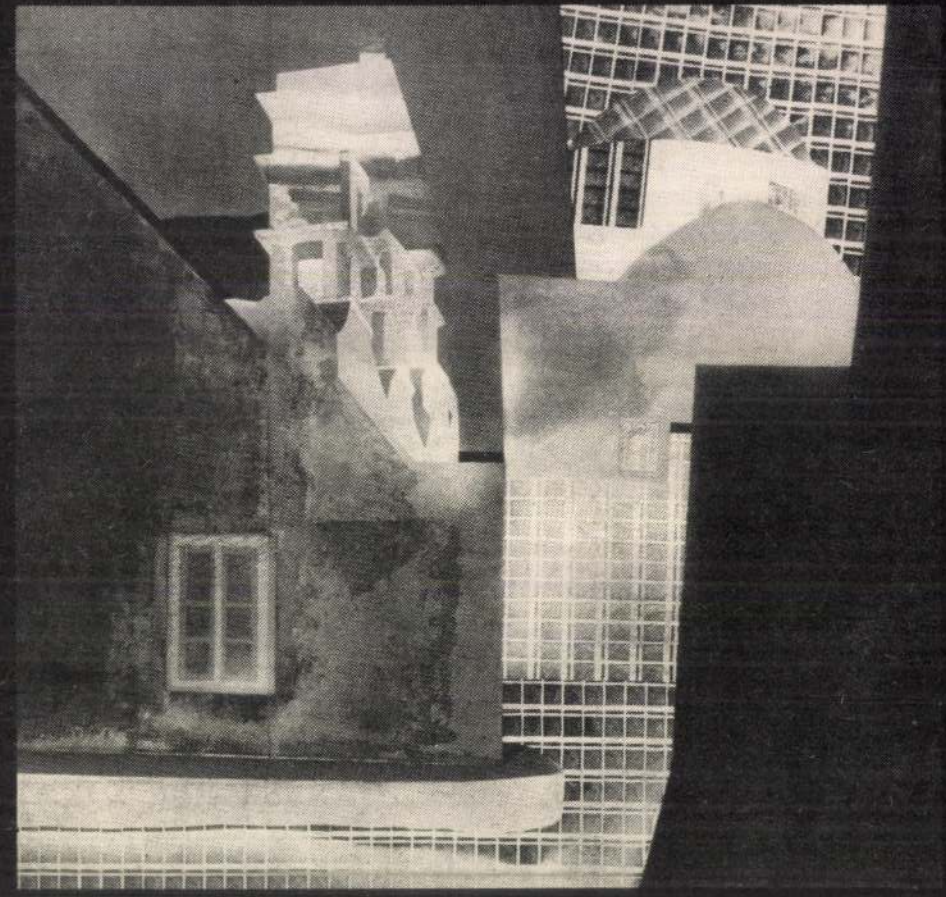

VÁSÁRHELYI ANTAL

FERENCVÁROSI
PINCETÁRLAT
IX. MESTER 5.

FERENCVÁROSI
p
PINCETÁRLAT

• *A pengetősök szentesi seregszemléjén*

Megénekeltették a közönséget

Sokakat vonzott a szentesi művelődési központ immár hagyományos népzenei találkozója, amelyre nemcsak a megyéből, hanem az ország távolabbi tájairól is eljöttek a citerazenekarok és népdalkörök. Hiába no, Joós Józsefné Terikét nem kevesen szeretik messzi vidékeken is. Nem hiába vezette évtizedekig a szentesi együttest. Azt mondta a szombati seregszemle végén: jó kezekben van az a karmesteri pálca.

Régóta készültek a kistelekiek is a szentesi találkozóra. ***(Fotó: Tésik Attila)***

Bizony minden széknek akadt gazdája a szentesi Móricz Zsigmond Művelődési Házban a citerazenekarok és népdalkörök országos találkozóján. Közel tíz együttes fogadta el a *Mélykútiné Németh Kornélia* vezette helybeli csoport meghívását a hét végi seregszemlére. Nem csupán a színpadon, hanem a széksorokban is meglepően sok volt a fiatal. Erre utalt köszöntőjében Szentes polgármestere, *Szirbik Imre* is, kiemelve: „A népi kultúra összekötő kapocs a nemzedékek között". S ha a világ bármely részén felcsendül ez a muzsika, bizony hogy melengeti az ott élő magyarok szívét. E mostani rendezvény házigazdáinak pedig külön örömükre szolgál, hogy a fellépő zenekarok megosztják a helybeliekkel azt a kincset, amely a saját vidékükre jellemző, tette hozzá.

Majd pengették, pengették órákig a citerások a szebbnél szebb nótákat. Olykor keserűen szólt az a hangszer, máskor meg nagyon is vidáman. Mint amilyen az élet: egyik pillanatban még búslakodunk, a másikban már örülünk. A hálás publikum mindkettőre vevő volt, tapssal hálálta meg valamennyi közreműködő produkcióját. Sőt, még együtt dúdolt, meg énekelt is a szereplőkkel. Közülük talán igazságtalan lenne bárkit is kiemelni, hiszen aki ott volt, az igazolja: mindenki a tudása legjavát nyújtotta. A szentesi Pengető nevű citerazenekar tagjai pedig valamennyi együttes vezetőjének, no és a közönséget ugyancsak kellemes percekkel megajándékozó *Kóka Rozália* mesemondónak s *Ivánovics Tünde* népdalénekesnek emléktárgyakkal köszönték meg a színvonalas szereplést.

A kisteleki *Molnár Mónika,* aki még csak hatodik osztályos, érdeklődésünkre boldogan nyugtázta, hogy Szentesen lehetett. S ő azért szeret muzsikálni, mert így másokat is szórakoztathat. *Gyenge Mihály,* az apátfalviak oszlopos tagja 70 esztendős. Miként mondta, már többször felléptek itt, ám egyetlen találkozón sem volt ily sok érdeklődő, mint most. Szerinte csodálatos a szentesi közönség. A fogadtatás pedig első osztályú, így beszélte. Mihály bácsi különben az unokáját is „beoltotta" már, lesz hát utánpótlás. S hogy a polgármester nyitotta meg a rendezvényt, azt jelzi: van becsülete a népi kultúrának, említette. Vajon mit érzett *Joós Józsefné Terike,* aki évtizedekig fáradozott a szentesi citerazenekar vezetőjeként e szép hagyomány fennmaradásáért? A látvány önmagáért beszélt: tisztelők sokasága vette körül, elhalmozva szeretetük számtalan megnyilvánulásával. Nekünk annyit mondott, nagyon örül annak, hogy a gyerekek ilyen szépen folytatják. Beérett a munkájának a gyümölcse, tegyük csak gyorsan hozzá. Pedig hosszú út vezetett idáig...

Balázsi Irén

Öné min
energi

VÁSÁRHELY

Délvilág 1997. okt. 6.

● *Megnyílt a Vásárhelyi Őszi Tárlat*

A legrangosabb kiállítás

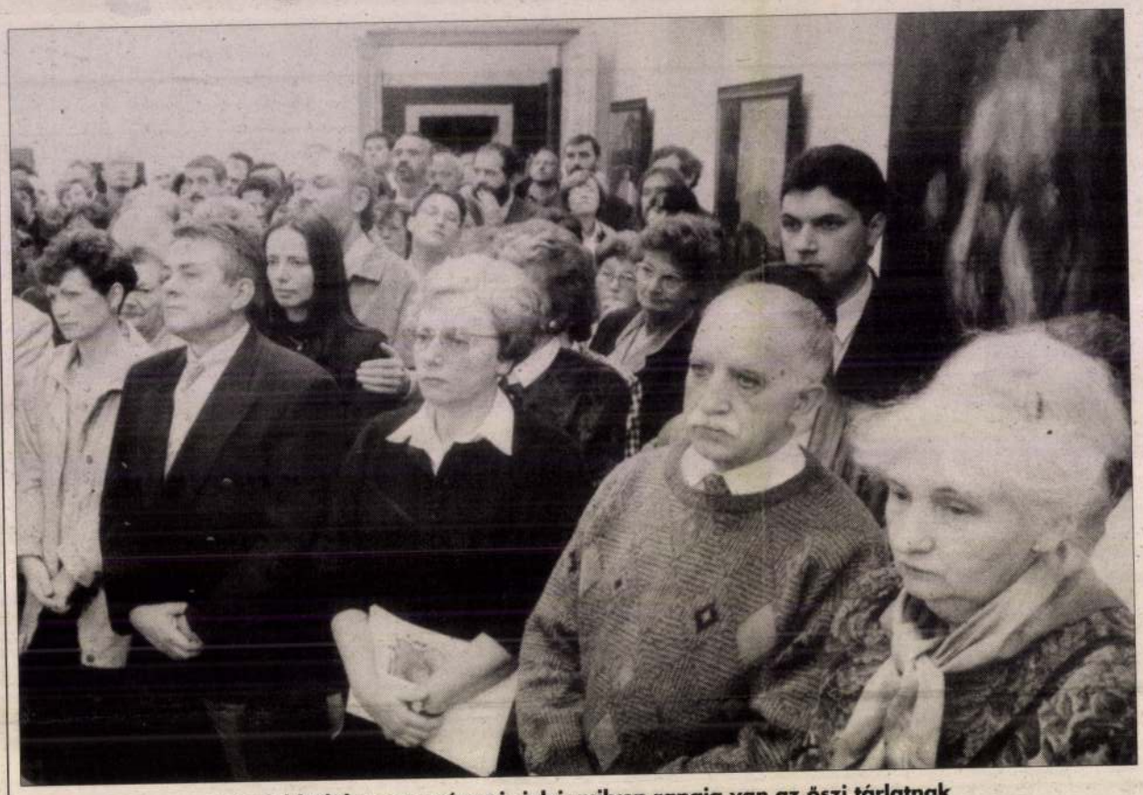

Az érdeklődők nagy száma is jelzi, milyen rangja van az őszi tárlatnak

A kiállítás létrehozói, kigondolói és a fenntartók előtt tisztelegtek a 44. Vásárhelyi Őszi Tárlat vasárnap déli megnyitóján megjelentek. Ez alkalommal kapta meg a Tornyai-plakettet és a fődíjat (távollétében) Lóránt János festőművész, mesterdíjban részesült Muzsnay Ákos grafikusművész, míg a különdíjat kapott Kurucz István András festőművész.

Készülőben az új realizmus. *(Fotó: Enyedi Zoltán)*

A 44. Vásárhelyi Őszi tárlat vasárnap délben tartott megnyitóján először *dr. Nagy Imre* művészettörténész, a Tornyai János Múzeum igazgatója köszöntötte a megjelent érdeklődőket, művészeket, s a díjak felajánlóit. Hangsúlyozta: az Őszi Tárlat a legrégebben megrendezett országos kiállítási fórum. Az idén, ahogy tavaly is – mondta az igazgató – oroszlánrész vállalt a szervezésében *dr. Pogány Gábor* művészettörténész.

Dr. Trogmayer Ottó, a szegedi Móra Ferenc Múzeum nyugalmazott igazgatója beszédében megköszönte, hogy „együttmöntként" is megnyithatja ezt a tárlatot. Az ősökről szólva elmondta: *„Többször beszélgethettem Gallyasi Miklóssal, Almási Gyulával, Szabó Ivánnal, Kurucz D. Istvánnal és másokkal azok közül, akik létrehozták ezt a tárlatot"* – mondta, majd kiemelte: tisztelettel kell adóznunk nekik, hiszen nincs még egy olyan tárlat, mely töretlenül megért volna ennyi évet. Dr. Trogmayer Ottó javasolta, hogy készítsenek egy táblát, azok nevét megörökítendő, akik sokat tettek a magyar művészetért, hiszen október első vasárnapja – az Őszi Tárlat révén – nagy ünnepe a magyar képzőművészetnek. Tisztelettel tartozunk a fenntartóknak – így *dr. Dömötör Jánosnak* –, aki negyven éven át szervezte a kiállítást, s mindazokról, akik képeikkel ünneppé tették ezt a napot. *„Attól ünnep ez a tárlat, hogy az alföldi realista iskola kiállít a vásárhelyi múzeumban."* – emelte ki.

Valami más érték jön létre, mint az egykori alföldi realismus volt – mondta. – Újra kell fogalmazni ezt az iskolát, hiszen már elmúlt a tanyavilág, elmúlt a kemence, a petróleum lámpa, a suba, de mégis van realizmus. Ám annak újrafogalmazása a művészek feladata. *„Olyan zászlót kell kibontani – hangsúlyozta dr. Trogmayer Ottó –, mely után feszes mellel, bátran mehet mindenki, aki ehhez az iskolához tartozónak tekinti magát."*

A megnyitó második részében vehették át a különböző díjakat az alkotók. Tornyai-plakettet és Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város fődíját kapta *Lóránt János* festőművész (aki jelenleg Hollandiában tartózkodik), mesterdíjban részesült *Muzsnay Ákos* grafikusművész, a város különdíját vehette át Kurucz István András festőművész. A Nemzeti Kulturális Alap díját *Meggyes László* festőművész, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium díját *Kiss Jenő Ferenc* szobrászművész, a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének díját *Maracskó Gabriella* grafikusművész, míg Csongrád Megye Közgyűlésének díjt *Szotyori László* festőművész kapta. A további díjazottak: *Fischer György* szobrászművész, *Kéri László* festőművész, *Gaál József* grafikusművész, *Simsay Ildikó* festőművész, *Fazekas Magdolna* festőművész, *Frimmel Gyula* grafikusművész és *Erdős Péter* festőművész. Munkajutalomban részesültek: *Fodor József* festőművész, *Giczy János* festőművész, *Jószai Zsolt* szobrászművész, *Kotormán Norbert* szobrászművész, *Nagy Attila* szobrászművész, *Nikmond Beáta* szobrászművész, *Rózsa István* festőművész, *Somos Miklós* festőművész *Szily Géza* festőművész és *Tihanyi Viktor* szobrászművész.

A 44. Vásárhelyi Őszi Tárlat november 23-áig tekinthető meg a Tornyai János Múzeumban.

Korom András

VASARELY VICTOR

2000.06.24.

Műkincsek – árverések – galériák

Magyar grafikák Hamburgban

■ Wagner István

A Ketterer Kunst hamburgi árverésén nemrég közel ezerötven tételből tucatnyi volt hazai vonatkozású, de a felkínált magyar eredetű grafikák száma jóval több, mert egy-egy tételbe olykor több munkát is besoroltak. A Ketterer Kunst bevett gyakorlata szerint az aukció után egy hónapig a kikiáltási árhoz képest valamennyire leszállított áron még megvásárolhatók a visszamaradt, egyedi vagy sokszorosított grafikák.

Esteban Fekete – aki 1924-ben született Cinkotán, majd újlatin országokban tett kitérővel érkezett német földre – Andersennek a Pacsirta című meséjéhez készített hét illusztrációt 1969–70-ben. Ebből kettőt együtt kereken ezer márkáért kínáltak – egyelőre hiába. *Kádár Bélát* nem kell bemutatnunk a hazai közönségnek, de a Ketterernél is törzstagnak számít. 1930 táján készült, szignált pasztelljét női aktokkal és drapériás figurákkal 3200 márkáért nem sikerült értékesíteni, legalábbis első nekifutásra. Talán túl magasra tartották.

Egyetlen tételszám alatt hét lapot is hirdettek az erdélyi származású *Márkos Andrástól*, aki 1950-ben született Csíkszeredában, a sepsiszentgyörgyi magyar színház díszlettervezője volt, és 1981-ben emigrált német földre. Pasztellkrétával, ceruzával, tussal húzza élénken kanyargó vonalait félig elvont kompozícióin, 1983-as datálással. (Valamennyit együtt 7500-ért vitték kalapács alá, sikertelenül.) Munkái számos európai tárlaton szerepeltek, és ott vannak a bécsi Albertina, illetve a Magyar Nemzeti Galéria grafikai gyűjteményében is. *Szabó Louis* a századelőn született Budapesten, és 1956-ban került Brüsszelbe. Most 1962-ből származó, fekete rosttollal rajzolt „fiziognómiai tanulmányát" hatszázért vesztegették az aukción, de nem lelt új tulajdonosra.

A három éve elhunyt *Vasarely* keresettsége töretlen a német nyelvterületen. A Ketterer 243. árverésén is elkelt hat tételének fele. Visszamaradt hétszázért a színes szerigráfiák közül a vibrálóan raszteres, fekete-fehér absztrakció 1961-ből; 1500 márkás kikiáltási áron a kék-zöld-piros árnyalatú négyzetek és kockák játékát ábrázoló képe, illetve az ezer márkára tartott, tarkabarka variáció rombusz formákra, Photon MC címmel. Hatszáz helyett ötszázért ütötték le a hamburgi Neuer Wall 40. alatt a Dirac című, földgömbszerűen „domború" lapot. Az Oktogon elnevezése önmagáért beszélt, kizárólag különféle kék árnyalatokban tartva (ötszáz helyett 370 DM lett). Végül a körök, rombuszok és négyzetek geometrikus absztrakciójáért (kék és vörös árnyalatok kontrasztjában tartva) az eredetileg elvárt háromszáz helyett 180 márkát fizettek. (Körülbelül ilyen arányú az árengedmény is a Kettenernél az árverések után, amit listán nyilvánosságra is hoznak.) A teljesség kedvéért jegyezzük meg, hogy a modern fotográfiák kategóriájában *André Kertész* Asztaltársaság a berlini szilveszteri bálon című, 1926-os fényképéért egyelőre nem akadt jelentkező 900 márkáért.

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK
ÉS A
TORNYAI JÁNOS MÚZEUM

SZERETETTEL MEGHÍVJA ÖNT ÉS KEDVES CSALÁDJÁT

A

XXV. VÁSÁRHELYI ŐSZI TÁRLAT

ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA

1978. OKTÓBER 8-ÁN, VASÁRNAP DÉLI 12 ÓRAKOR A TORNYAI JÁNOS MÚZEUM KIÁLLÍTÓ TERMEIBEN

A TORNYAI PLAKETTET ÉS A MUNKAJUTALMAKAT ÁTADJA:
DR. CSATORDAI ANTAL
A VÁROSI TANÁCS ELNÖKE

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:
DR. BOROS SÁNDOR
KULTURÁLIS MINISZTERHELYETTES, KANDIDÁTUS

SZH

TORNYAI JÁNOS MÚZEUM
HMVHELY

MEGHÍVÓ

VÁSÁRHELY

A VÁROSI TANÁCS V. B. MŰVELŐDÉSI OSZTÁLYA
A GORZSAI ÁLLAMI GAZDASÁG VEZETŐSÉGE
ÉS A TORNYAI JÁNOS MÚZEUM

SZERETETTEL MEGHÍVJA ÖNT ÉS KEDVES CSALÁDJÁT

A

VÁSÁRHELYI KÉPZŐMŰVÉSZEK

KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITJA:

SZABÓ DÁNIEL

A VÁROSI PÁRTBIZOTTSÁG OSZTÁLYVEZETŐJE

1978. OKTÓBER 8-ÁN, VASÁRNAP DÉLUTÁN 3 ÓRAKOR

SZEH-14519

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1980 SEP 20

ÉLET ÉS IRODALOM

Vásárhelyi Antal, grafikus

1021

Vásárhelyi Anal rajza (részlet)

ÉLET ÉS IRODALOM

..., melyek képes szociográfiák. S mint ilyenek, érdekes dolgokról vallanak.

A giccs nem ismer határokat. Mint az influenza terjed, itt is, ott is felbukkan. Balla András, ahogy a helyszínek mutatják, nem sajnálta a fáradságot. A nyomában bejárta szinte az egész országot: Szegedtől Esztergomig, Miskolctól Sopronig. Közben pedig fényképezett. Megörökítette a legszemrevalóbb kórképeket: az igazi várat, mely olyan, mint a játékvár; a játékvárat, amely viszont az igazira akar hasonlítani; a rózsával ékes szüzet és a szemérmetlenül nyújtózó aktokat. Két kép erejéig kiruccant Svédországba is; lám, lám — figyelmeztet — a giccs, mint oly sok mindenre mondjuk manapság, internacionális.

Ahogy egy igazi élősdihez illik, a giccs mindenütt megél. Színes műanyag mintaként virít a drótkerítésen, halacskaként ficánkol az udvaron elterpeszkedő kútban, gólyaként kukucskál a tetőtéri ablakok mögül, oltárképként befészkeli magát a ház sarkába, szélmalomként rátelepszik a televízió tetejére — a csipketerítőre tett gumimalacka és tüllcica közé.

Volt idő, amikor minden írás-

ég-körive üres maradt

S noha a
feltehe-
lálóan fo-
ntett — s
éginkább,
— Liszt
yolcvanas
ene feje-
korábbi
dolt, idő-
sei kom-
szinten
paiság és
Amikor
gvalósult
nyit sem
elképze-
magyar
felső fo-

a Ko-
n szűk-
, olyan
ongora-
a leg-
lmazott,
us mű-
életlen,
annázó
a szerző legmé-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1980 SEP 20

ÉLET ÉS IRODALOM

Vásárhelyi Antal, grafikus

1021

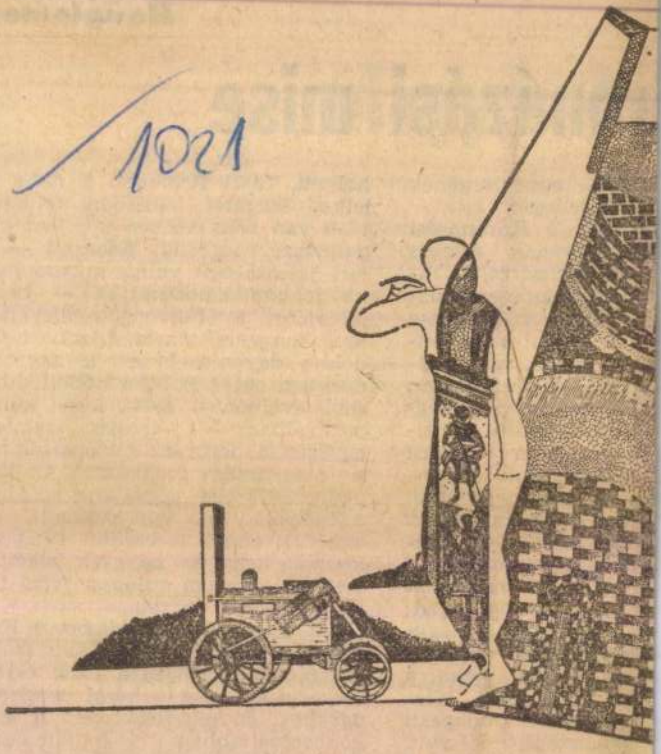

Vásárhelyi Antal: De a kút

97. Vásárhelyi Antal: Néró császár zsoltáriából
vegyes techn, 15x2o,5 cm

A SZEGÉNYEKET TÁMOGATÓ ALAPÍTVÁNY

meghívja Önt és családját
1990. december 5-én 14 órára
a Magyar Nemzeti Galéria III. emeletén rendezendő
kiállítására

A kiállítást megnyitja *MÉSZÖLY MIKLÓS*
(aki a 10 évvel ezelőtti kiállítást is megnyitotta)

A KIÁLLÍTÁS KÉPEIT
1990. december 8-án 11 órakor
AUKCIÓRA BOCSÁTJUK,
melynek bevétele a SZETA számlájára folyik be.

3.000.-

A világ másik

Beszélgetés kulturális életünk ellentr

Miért ne lehetne eljutni a popzenétől az „igazi" zenéig a Piedonétól a Nyomorultakig, a kalandfilmtől Hemingway való ban emberi kalandjaiig, az autók áramvonalától Moore áraml vonalaiig, a slágerszövegektől Ady korai, még érzelmes dalaiig s onnan a valódi Ady látomásáig? Csak éppen: nem kellene kényelmesen és biztonságosan bezárkózni a hivatalosan hitelesí tett magas kultúra értékei közé. Nem kellene már-már állampol gári kötelességgé tenni a magas értékek áhítatos tiszteletét é akarva-akaratlan alacsonyabb rendűnek, valamiképpen szégyell nivalónak bélyegezni a népszerűbb műveket, megmosolyogr a giccsek élvezetét. Hankiss Elemér esztéta valóságos é vélt értékeink különbözőségeiről beszél.

— Felemás világ című tanulmányában azt fejtegeti, hogy amíg magas kultúránk a világ élvonalába tartozik, mindennapi viselkedéskultúránkkal nagyon is hátul kullogunk. Érintkezésformáink kuszák és sivárak, szociális felelősségérzetünk elkorcsosult, politikai kultúránk fejletlen, a viselkedésformák szabályozására hivatott közösségeink pedig erőtlenek, esetleg nem is léteznek. Vajon ellensúlyozzák a magas kultúra értékei mindennapi viselkedéskultúránk gyengeségeit?

— Már a Valóságban írtam arról, hogy kutyaharapást nem lehet szőrivel: a mindennapi viselkedéskultúra bajait nem lehet a magas kultúra balzsamaival gyógyítani. Magatartásunk nem a magas kultúra, hanem a társadalmi viszonyok, intézmények, hagyományok, kapcsolatrendszerek függvénye, s csak módosulásuk vonja, vonhatja maga után a viselkedéskultúra változásait.

— Hiába olvas valaki Stendhalt, Thomas Mannt vagy akár Kafkát, még nem föltétlenül viselkedik civilizáltabban és emberségesebben?

— Ez, persze, semmit nem von le a művészetek emberi, társadalmi értékéből. Ki tagadhatná nélkülöz-

— Úgy tudtuk, hogy az illúzi gyártás az olcsó lektűrök, bes sellerek és giccsek privilégium Élnek hát vele a műalkotás is?

— Csakhogy a műalkotás ne adja olcsón az ellentmondások, f szültségek feloldásának illúzióját Az olvasónak keményen meg ke küzdenie a jelenségek zűrzava mögött mégiscsak fölsejlő harm nia élményéért, s e küzdelem s rán olyan értékek birtokába ju amelyek ellensúlyozzák a tén hogy végső élményébe néhá csöpp illúzió is vegyül. Van azo ban, furcsa módon, olyan vetüle is a kérdésnek, hogy a lektűr vagy akár a giccs —, ami esztét kailag értéktelenebb, mint a r mekmű, társadalmilag pozitívab szerepet tölt be. Bár gyakran el fordult, hogy az újgazdagok és ú hatalmasok talmi értékekkel és csi logó giccsek tömegével szentesíte ték és védték gazdagságukat és h talmukat, előbb-utóbb maguk k ré gyűjtötték a valódi értékeket átengedték az értéktelenebbn ítélt kulturális termékeket a töm geknek. A szakirodalom az elmú évtizedben részletesen elemezte magas kultúra e konzerváló, adott hatalmi struktúrákat szent sítő funkcióját. *Bourdieu* franc

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1979 AUG 19

ÉLET ÉS IRODALOM

Vásárhelyi Antal
grafikusművész

1021

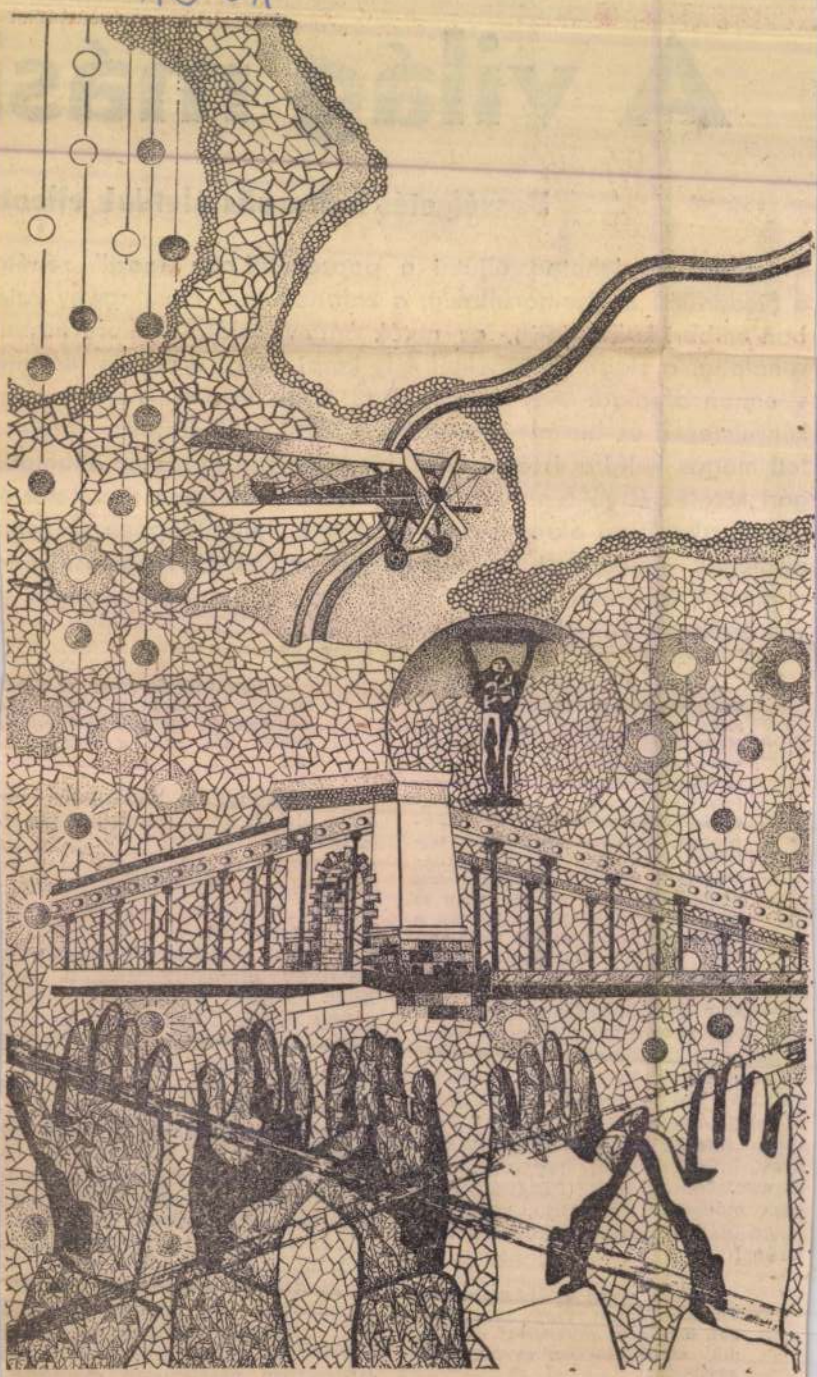

Vásárhelyi Antal rajza

:m alakul...". A m
'unk" első állomása A:
'a című Donizet
63-as színrevitele vo
özönségsikert arattunk
odukció résztvevőinek
et szerzett a munka,
roztam: mindent elkö
i programunk állandósításáért.

— És kezdődtek a harcok: pénzügyi szervekkel, bürokráciával...

— Először egyszeri produkcióra aptunk lehetőséget (engedélyt, öltségvetést). De a Windsori víg ők visszhangja megint csak akora volt, hogy sikerült kiverekedni állandóságunkat. És hogy a kérdésére válaszoljak: a társulatépítő terv, a repertoáralakító koncepció, a játékstílus tudatossága a Windsorival egyidőben kezdett körvonalazódni.

— Rendezői stílusának lényege: eleven színpadi élményben részesíteni a közönséget, megmagyarázni, kézzel foghatóvá tenni az operalibrettók nem mindig könnyen érthető részét. A gondolat és annak megvalósítása a rendezés és a társulat tehetségét dicséri. De hogy merte vállalni a nagy apparátusra írt művek előadását jelenleg huszonöt fős színpadi együttesével és tizenhat tagú zenekarával?

— Ilyen kis létszámú együttes (a kezdetben még kisebb volt) és csöppnyi színpadú művelődési házak esetében két alternatíva kínálkozik. Az első: miniatűr apparátust kívánó kamaraoperák előadása — ez a könnyebben járható, simább út, de kezdő falusi, járatlan közönség meghódítására nem alkalmas. A mi publikumunkat a színház minden színével és gazdagságával kell csábítani. Totális élményben kell részesíteni, hogy *igényelje* a folytatást is. Ezért vállaltuk a nehezebb megoldást: a nagyoperák kamaraméretűvé csökkentett előadását.

akkor vezet eredményhez, ha színpadi megvalósítása olyan muzikális, ha annyira el tudja kerülni az erőszakolt vizualitást, a túlmozgatást, mint Kertész László rendezése, s ha a zenei redukció is olyan sikerült, mint a színház produkcióinak többségében. Még egy elengedhetetlen feltétel teljesítése járul speciális stílusukhoz: az énekesek egyformán megállják helyüket a kórusban is, szólista szerepben is: kiváló a szövegejtésük, nagyszerű színészi munkát végeznek, sőt olykor remekül táncolnak is. Mostoha körülményeiket ismerve, létformájuk fáradságosságát nem tévesztve szem elől, ez többszörös elismerésre méltó. A repertoár építésében befolyásolják-e ezek az adottságok?

— Nagyon is. Amikor eljutottunk arra a fokra, hogy létszámban, jó erőkben valamicskét gyarapodni kezdtünk, akkor már évekre előre terveztem repertoárunkat. Rendkívül fontosnak érzem, hogy állandóan kézben tartott repertoárunk legyen. Nemcsak azért, mert ezzel elkerülhetjük az esetleges megbetegedések okozta szükségszerű lemondásokat, hanem művészfoglalkoztatásunk sajátos szerkezete miatt is. Kórusunk azért jó, mert úgyszólván minden tagja szólista, de a maga által is dicsért sokoldalúság csakis akkor tartható, ha szólistafeladathoz valóban nagyjából mindenki hozzájut, legalábbis felváltva. Márpedig ez repertoár nélkül lehetetlen. Ha természetesnek vesszük, hogy Vajda Dezső beáll a kórusba, akkor azt is természetesnek kell tartanunk, hogy a nála szerényebb tehetségek is kapjanak

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1980 ÁPR 19
ÉLET ÉS IRODALOM

Vásárhelyi Antal

1021

Vásárhelyi Antal: Passion

hadra

ja el, mint Nagy-Britannia lakossága. A 622 milliós Indiának viszont csupán 950 ezer katonája van. A burmai hadseregen máig is érződik a negyvenes évek japán befolyása, a bolíviai díszegyenruhák a mai napig élő porosz(!) hatásról tanúskodnak. A dán hadsereg 1864 óta nem harcolt.

A brazil katonai főiskola tantervében 1956-ban még

Háborúk — be

Beszélgetés Kende István tö

A második világháború befejezése (1945. május 9.) óta eltelt három és fél évtized minden napján Földünk tíz-tizenkét pontján volt (van háborús állapot; az áldozatok száma körülbelül negyedszáz millió. A szá munkra békésnek látszó időszakban hozzávetőlegesen százharminc hábor pusztította az emberiséget. Igaza volna Thomas Hobbes angol filozófus nak, aki azt hirdette, hogy a „bellum omnium contra omnes" (mindenk háborúja mindenki ellen) az emberiség természetes állapota? Kend István nyugdíjas egyetemi tanár, a történelemtudományok doktor

1945 ... emzetk...

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYARHIRLAP

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vásárhelyi Antal grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM

1980 MÁJ 10

1021

egyáltalán nem szerepelt tan-
tárgyként a felkelések elfojtá-

ban

ig csak ritkán mutat-
eljes nevével és címé-

ai Sándor: Féltékenyek)

irosi tiszti főorvost Pjot-
szer az összes orvosi té-
oktorának nevezte."
csony Benő: Pjotruska)

elenül szerény
n
rttalanabb.

szánással
ggal
ıdja magát:

Természettudományok

A KETT

Beszé

Ahogyan annak idej
Einsteinről és a relativit
ugyanúgy társasági témá
szélyeiről vitatkozni. Az
tika tudományában forr
amikor az angol Crick é
natkozó közleményét. Az
nek volt tanúja. Erről be
szorral, az Eötvös Lorán
nek vezetőjével.

— Az élet lényegéh
tozik a szaporodás, az
rodukálás. Ha jól ért
kor a genetika valahol
lényege körül keresgél

— És talál is sok dol
öröklés molekuláris mecha
sának megismerése óta
dolgot sikerült tisztázni:
megértjük már ennek a mo
ris „ábc"-nek a részleteit,
rült bizonyos géneket is m
gesen előállítani. A geneti
sik sokat ígérő területe az,
nek kutatói a sejtek egyes

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1979 JUL 21

ÉLET ÉS IRODALOM

Vásárhelyi Antal
grafikusművész

1021

Vásárhelyi Antal grafikája

eli apjának — előkép
ényteleneségét. Színté
gét. Kollektív vágyt
hát az ellentmondás
azonosulási válság
lt: felszólítás a világ
rtokbavételére. Az egyik oldal-
n. És — a környezet társas meg-
ésének és uralásának deficitje.
lakóbizottsági üléstől a terület-
llesztési részvételig. A másik ol-
alon.)

Ifjú Kovács vonzásmentes una-
omban terjengette oldalt a kar-
ait.

Kevéssel később ott ült egykori
nárja szobájában. Próbálta mon-
ani, mi baja, bár tudta, hogy
ykori kedves tanárja szó nélkül
érti. Ez a már nem éppen fia-

Képzőművészek, jogászok.

— Megőrült — gondolta ifjú K
vács.

Több tanárkollága már anna
idején szemük láttára visszajele
te, hogy őrült. Vele voltak mind
a gondok. Dehát éppen ezért v
valahogy szimpatikus. Mindig v
lami mást, újat akart. Konflikt
sok a kollégák, a kerület, a sz
vezet *felé*. De végül is ezért
„őrültségért" fordultak min
éppen őhozzá. De most? Mi ez
barit?

— Nyugodj meg — mondta
deresedő halántékú tanár. — G
re el a gyűjtőútra. Este a tu

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1978 JUL 7

ÉLET ÉS IRODALOM

Vásárhelyi Antal
grafikusművész.

1021

Vásárhelyi Antal: Időmetafóra

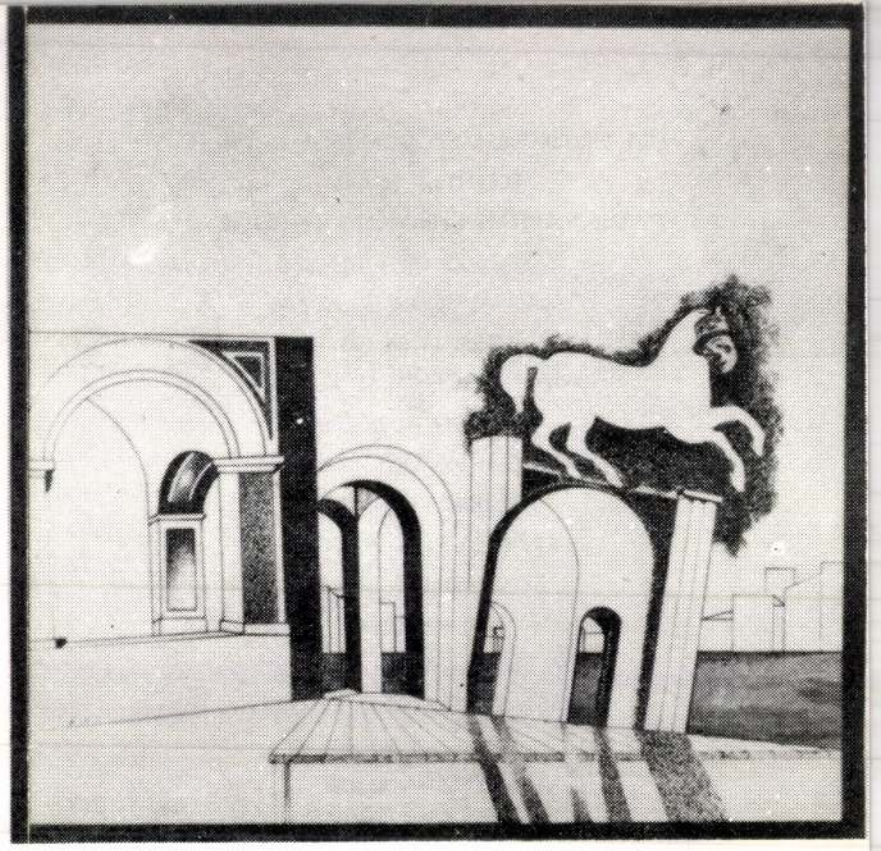

rat vagy egyéb hasonló aberrációt pillantana meg ott; nem, nem, valami egyszerű részletről van szó, amit addig nem vett észre, de amitől mintha kettyenne egyet minden, s amitől más fény önti el a képet — a megvilágosodás itt nem jó szó, talán az elsötétedés inkább megfelelő volna; egy újabban sokat emlegetett vers szavait idézve: EBBEN A PILLANATBAN BEKAPCSOLTÁK A SVARCLÁMPÁKAT ÉS A MORBIDLÁMPÁSOKAT.

A létra, a lépcső és a jármű. Ezek foglalkoztatják leginkább Vásárhelyi Antalt, és mindenekfelett a lény, aki a létrán felmászhat, a repülővel leszállhat, a lépcsőn megfordulhat, és a léghajóban leborulhat. Ezeken a rajzokon jól érzékelhető a jármű és Jármű, repülő jármű és Repülő Jármű, szobor és Szobor közötti különbség — s az utóbbiakat még véletlenül sem az különbözteti meg az előbbiektől, mintha jobbak, nagyobbak, tökéletesebbek lennének. Talán az, hogy „lelkes állatok"; talán valami más.

A kiüresített tudatban, miután már minden tudattartalomtól megszabadult, legvégülre marad néhány makacsul kiirthatatlan kép: egy drótra függesztett repülő, egy iszlám-gót épület és egy óriás csiga, s valaki felfelé mászik, fokról fokra, hallani — másvalaki pedig lefelé, riccs-reccs;

magányos léptek ebben a Chiricóval, Carrával, Escherrel rokon világban, s olykor, valahol oldalt-jobbra, egy láthatatlan tüdőből jövő torokhangú köhögés.

SZŐCS GÉZA

LÓT MENEKÜLÉSE SZODOMÁBÓL — 25×30

ÉLETÚT — 60×40

THE MARTIAN CHRINICLES — 60×40

VARÁZSOS ÚT — 25×38

TALÁN ÁLMODNI — 25×38

ÉDEN — 25×38

HORIZONT GOMBÁVAL — 40×40

PASSION — 25×38

MOZGÓ HORIZONT — 62×48

ÚJ ÍRÁS — 43×43

SZÍNHÁZ I. — 40×40

SZÍNHÁZ II. — 40×40

BÁB — 40×40

A MA JÁTÉKA — 30×40

VISSZAEMLÉKEZÉS — 87×40

IDŐ... — 60×40

IKAROSZ — 33×40

LÉPCSŐ — 38×45

ZS..... — 40×40

MADÁR ÉS VIRÁG — 25×38

BÉKÉHEZ VALÓ JOG — 25×38

RINGATÓ — 25×38

SAKKTÁBLA — 25×38

TÉR KÉT GOLYÓVAL — 60×40

106.

KORUNK GALÉRIA

1978. AUGUSZTUS

I. P. Cluj, Municipiul Cluj-Napoca, 1978-6844, 500 ex.

VALAMI KETTYEN EGYET

Kierkegaard idézi valahol azt a Brentano-mesét, melyben elhangzik a titokzatos kifejezés: tertia nux mort est (a harmadik dió a halál) — s ez a véletlen előkerült mondat, írja Kierkegaard, megdermeszti és megborzasztja az embert, szívdobogást és főfájást kap tőle.

Vásárhelyi Antal rajzaival jár így az ember; nem mindegyikkel, de többjével: nézi, nézi, s egyszercsak beleborzong egy részletbe, persze nem azért, mintha emberi koponyából készült ivópoha-

J á s z b e r é ny

Vásárhelyi András aranymüves származási helye/XVIII.sz. második fele/

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
283.

"Kassán polgájogot nyert müvészek"

Furcsamód azonban ez az együttesen belül is gyengének érződő figura, ez az átütő erő nélküli táncos komikus-alakítás jellemző az előadásra. Amely helyenként felmutat ugyan megjegyezhető egyéni teljesítményeket, klasszifikálódott régi gegjeivel, egész konvencionális unalmával mégis inkább emlékeztet valamiféle végigkínlódott társasági ceremóniára, mint színházra, ami őseredeti funkciója szerint az operett is volt. Valaha.

Mert az operettből a huszadik század második felére, sőt, harmadik harmadára épp az veszett el, ami a színházat életben tarthatja: az aktualitás. Az a bécsi operett,

Vígszínház Gombrowicz-előadását, az Operettet megnézni — bennmaradnak, és hajlamosak arra, amit az operett általában nem követel meg tőlünk: gondolkodni.

Az ő kedvükért és mindannyiunk gazdagodására éledjen újjá és éljen ez a díszes hulla.

Bemutatjuk Vásárhelyi Antal grafikáit

Esztendővel ezelőtt új arc bukkant fel a szerkesztőségbe járó mappás emberek között. A jelenség önmagában nem lett volna feltűnő, a mappások nálunk csendesek, halkszavúak, köszönnek a titkárságon és szelíden, lábatlankodnak a folyosó végén. Az új mappás azonban nem megfelelő időben jött, nem a mappásokkal intézményesen foglalkozó munkatársat kereste, hanem betévedt az olvasószerkesztő és a tördelőszerkesztő (vagyis alulírott) szobájába. És elmondta, hogy őt Vásárhelyi Antalnak hívják, harmincéves, Bukarestben végezte a főiskolát és most települt át Magyarországra. Elmondta még, hogy öt egyéni kiállítása volt odaát, jeesül 73-ban és 75-ben a szülővárosában, Szatmáron, szintén 75-ben Nagybányán, 78-ban pelig Kolozsvárott és Bukarestben. Elmondta továbbá, hogy képei tományában maradtak, tehát énytelen az életművét újrakezeni.

Vásárhelyi azóta gyakori látogatónk, időnként közöljük egy-egy rajzát és figyeljük, amint az életmű újjáépül. Falak nőnek a papíron, valószínűtlen építmények statikája bontakozik ki, utak, síkok, horizontok és főleg lépcsők szerveződnek egymásba. A világ kissé emlékeztet Carrà és Chirico delíriumaira, élőlény itt sincs, legföljebb gázálarcos denevér, kentaur vagy ilyesmi. Esetleg egy-két nő, félig vagy egészen befalazva. A lépcsők pedig sehová sem vezetnek, a Vásárhelyi-lépcső nem azért van, hogy *valahová* menjünk rajta, hanem csak úgy önmagáért.

E számunk képanyaga tehát egy év terméséből való, s az érdi Művelődési Központban szeptember 27-én nyíló kiállításának egy része. Bizonyítja, hogy mappás emberünk igen szorgalmasan, derűs, egészséges optimizmussal dolgozik.

Győződjék meg erről az olvasó is.

Váncsa István

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1980 SEP 20

ÉLET ÉS IRODALOM

Vásárhelyi Antal, grafikus

1021

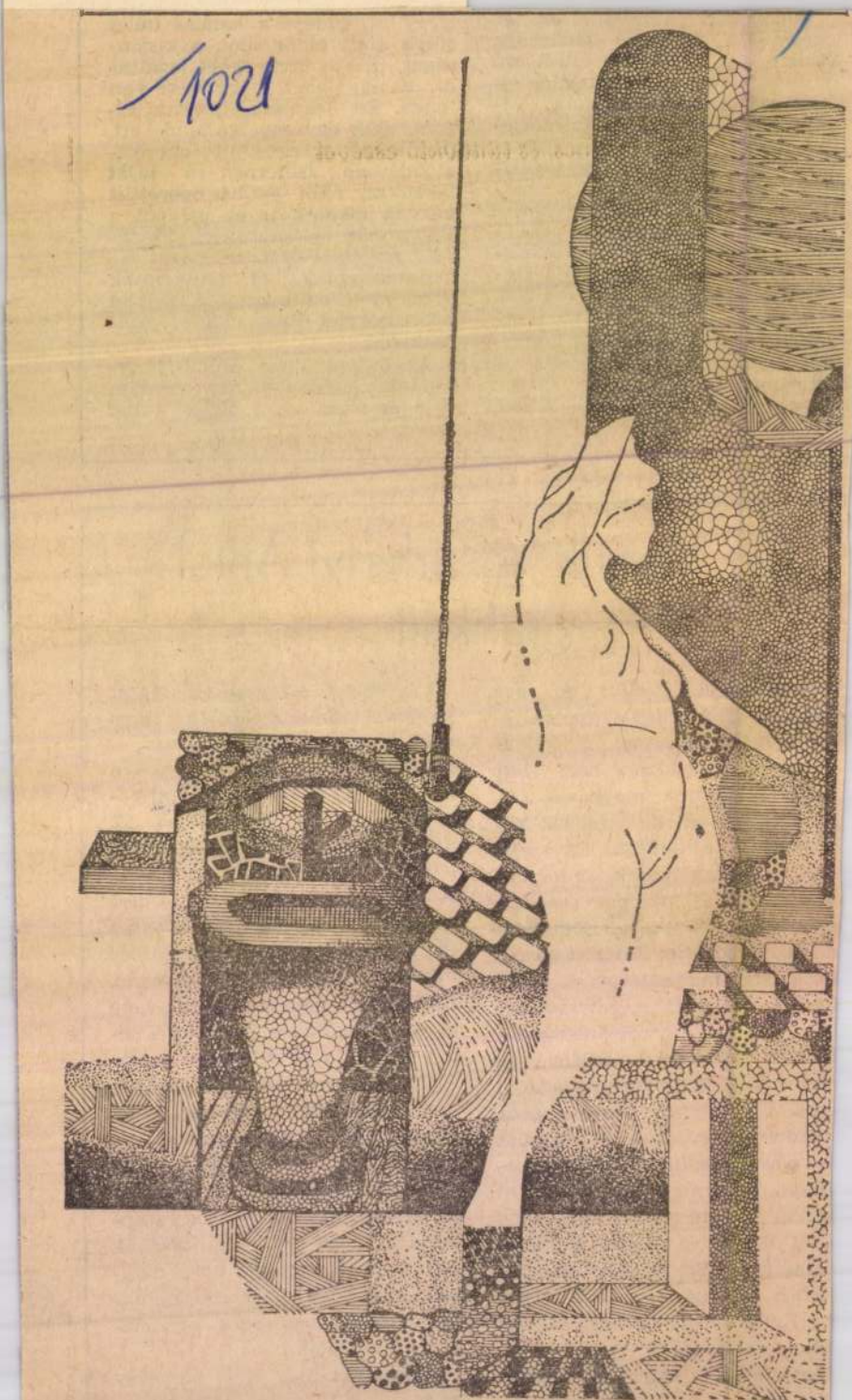

Vásárhelyi Antal: Hogy fejemet a kanális vicsorgó vízébe kell dugnom (részlet)

his delicately vibrating, meaningful drawings. In this painting again he is a sovereign master of symbols and explores layers of the human soul to a depth which very few twentieth-century artists could reach.

Up to now we have known János Orosz to be a talented artist, although for a long time his art lacked the flavour of individuality. It was only a fairly long study tour in Italy that led to a turning point. His painting "Sun, Moon and Animals," on show at Hódmezővásárhely, represents his style and symbolism, which are growing more and more individual. The world of his symbols springs from folk myths like those of García Lorca or of the contemporary Hungarian lyric poet, László Nagy. His colours are fresh, his composition deliberate.

*

As already mentioned the aims of the Szolnok artists' colony are in several respects identical with those of Hódmezővásárhely, since both sprang from Munkácsy's traditions, and from the "School of the Great Plain." Their sources of inspiration are also related, namely the themes of peasant life and the natural beauty of the Tisza river landscape. For Szolnok lies on the Tisza, although its character and atmosphere differ from the singular world of the Tiszazug region. Thus, the two colonies have quite a few features in common, but the paths they have taken in the history of art differ: Hódmezővásárhely is much more important than Szolnok. This cannot be explained simply by the difference in talent working there; indeed, there are a great many talented artists in the Szolnok colony too (Ferenc Berényi, Sándor Baranyó, etc.), and perhaps the present members of the artists' colony will succeed in creating an independent art for Szolnok. But for the time being the term "Szolnok art" as against that of "Hódmezővásárhely art" is nothing more than a geographical definition, without a specific ethos or artistic idiom. Yet it has a longer past to look back upon than Hódmezővásárhely, for —following the example of the Nagybánya artists—Szolnok was organized as an artists' colony as early as the turn of the century; even before that, it had been discovered by the Austrian painter Pettenkofen, an artist related in spirit to the Barbizon painters, and then, at the end of the nineteenth century, by the painters of genre pictures who had been trained in Munich. The plein-air painter and realist Adolf Fényes worked there for several years, and László Mednyánszky, the strange genius of Hungarian painting at the turn of the century, also had connections with Szolnok. It was the favourite haunt of Vilmos Aba-Novák, who depicted in bright colours and with grotesque figures the popular fairs and circuses.

Németh Lajos

Plain," but nevertheless the younger generation of Hódmezővásárhely artists turned away from romantic realism, or rather from its development, into the direction of expressionism. The art of György Kohán and of István D. Kurucz forms a bridge between the generations of Tornyai and Koszta and the endeavours of the young artists of today. Kohán is an artist of monumental inspirations, who is imbued with the spirit of twentieth-century constructive styles but has also been influenced to some extent by Vilmos Aba-Novák's decorative art. His painting can best be compared with the trends of modern Mexican mural painting. In the tense austerity of István D. Kurucz's landscapes and pictures of the life of the peasantry, the romantic expressiveness of the "School of the Great Plain" has also been toned down. His great formative influences were the frescoes of the quattrocento. He stopped painting in oils, a technique offering pictorial solutions, and began to produce his deliberately composed pictures, neo-primitive in their approach, with tempera.

While preserving the plebeian-democratic spirit and the folk-art inspiration of the "School of the Great Plain," the latest generation has pursued paths leading to a sterner shaping of style. As a result of their activity Hódmezővásárhely art came to be organized into a veritable "School" of painting which produced minor artists, those painters one associates with art schools, who nearly always repeated the stylistic ideas in merely their outer form and in doing so reiterated as it were hackneyed phrases. At present the art of József Németh and of Ferenc Szalay respectively form the two points of focus of this specifically Hódmezővásárhely style. In the art of both of them the themes and symbols of peasant life assert their claims in a generalized way. The former extends the horizon and the possibilities of the "Vásárhely School" towards a summarizing, homogeneous style, partly inspired by the mythical, while the latter strives in one direction towards the realism of Verism and in another towards classicism. At the autumn show of the Hódmezővásárhely artists, which was the thirteenth held by the colony, József Németh was the one who exhibited a painting of outstanding merit, the "Vásárhely Madonna." In this painting the economical construction of space and mass is felicitously blended with decorative summarizing. The composition unites the mother and child theme with the motif of a *pietà*, for the woman's left hand protects and blesses at the same time. Expressing primeval emotions in the clear terms of an emblem, this picture represents the best aspect of the "Vásárhely School" by uniting folk traditions with its pictorial principles originating from Gauguin.

However, not only those artists who have settled down in the town exhibited their work in the annual autumn shows of Hódmezővásárhely, but those too who have been to the place and feel close to a town and countryside that provide such artistic inspiration. Among these we can mention Béla Kondor* and János Orosz** who, along with Németh, put on show the most exciting pictures of the exhibition. With his graphic works, in which the elements of constructivism and surrealism are blended, the name of Béla Kondor, who won a prize at the Tokyo Biennale of Graphic Arts in 1964 and, having been invited to the Lugano Biennale of Graphic Arts, scored a great success there last year, is becoming internationally known. In Hungary too he is considered to be primarily a graphic artist, because—despite the fact that he is only thirty-five—he has created a new school in this field. And yet he is a first-class painter too, and his "Clown," shown at the Autumn Exhibition of Hódmezővásárhely, is one of the great works of contemporary Hungarian art. He is now able to realize also in colours the ethereal nuances that until now mainly characterized

* See "Béla Kondor, the Painter" in No. 17 of The N.H.Q.

** See "Two Exhibitions" in No. 12 of The N.H.Q.

VÁSÁRHELY

ARTS

NHQ 26.(1967)

RECENT EXHIBITIONS

Not for a long time have we had so rich and varied a season of exhibitions as in the autumn of 1966. So many comprehensive shows, exhibitions of artists' groups and high standard one-man shows followed one another that even just to list them would require a lot of space. That is why we can only manage to discuss a few comprehensive and a few retrospective shows.

Vásárhely and Szolnok art

The exhibition of the Szolnok artists' group was held in the Hungarian National Gallery in Budapest almost at the same time as that of the Hódmezővásárhely artists in the János Tornyai Museum there. Both artists' colonies have an important part to play in twentieth-century Hungarian art. Their aims too are related, but the work of the Hódmezővásárhely group is more mature and of a higher artistic quality.

Though the latter artists' colony has been in existence for less than a decade and a half, "Vásárhely art" has several decades' part to look back upon. Not only does it embrace the artists working at Hódmezővásárhely, a market-town in the south of the Great Plain, but also those artists working in the Tiszazug region, the area around the confluence of the Tisza and Maros rivers. Their art reveals a great many similarities both in form and in spirit. The "Vásárhely school," however, is closely linked with a specific landscape and with the ethnical and ethical characteristics of the people living there. The atmosphere of the Tiszazug area, the characteristic, mauve mist of the flood-lands and their contrast with the sharp outlines of the white-washed, dazzling cottages point to the fact that here the landscape itself hides some quality suitable for reviving Munkácsy's traditions, in a more contemporary variant. The Hódmezővásárhely artists have further developed Mihály Munkácsy's romantic realism but have increasingly discarded the elements of genre painting. János Tornyai, one of the few pupils Munkácsy ever had, was the first master of the Hódmezővásárhely school to exert a marked influence upon his fellow-painters. He turned the artistic idiom and spirit of Munkácsy's painting towards expressiveness, although in his art expressive conciseness clashed with the illustrative approach of genre painting. However, József Koszta, who worked among the scattered farmsteads of Szentes, a small town in the vicinity of Hódmezővásárhely, overcame the limitations of genre painting and created a passionate style of his own, based on the plebeian and barbaric contrast of light and dark colours. The art of Tornyai and of Koszta is the pillar of the "School of the Great Plain," which played such an important role in twentieth-century Hungarian painting. Hódmezővásárhely art is the strongest branch of the "School of the Great

naptár, ügyeleti hírek, műsorismertetés. 9.00–13.00 Mint egy szál Viola. Benne: Hírek, Horoszkóp, Médiaajánlat, Programajánlat, A nap híre, Zenei fantáziák, Játék, és Műsorzáró előzetes. Játékban hívható telefonszám: 319–713.

Rádió Antritt

A 103,7 MHz–es kábelrendszeren, valamint a 105,1 MHz-es frekvencián az éterben 13 órától. 13.00 Köszöntés. 13.30 Életfonal. 14.00 Hírek. 14.15 Szombat délutáni turmix folytatása. 16.30 Az élővilág csodái. 17.00 Gospel–félóra. 17.30 Reklám. 18.00 A Record Express kiadó órája. 18.30 Hírek. 19.00 Esti mese. 19.15 Telefonos játék. 20.00 Éjszakai randevú. 01.00 Műsorzárás.

Bajai Rádió

A 89,9 MHZ-es frekvencián. 7.00 Jó reggelt kívánok! 9.30-16.00 Mindent bele! 11.05–14.00 Magazin. 16.00 Hírek. 16.03 Radio Cafe. 17.00 Hírek. 17.03 Pop–rock. 18.00 Hírek. 18.03 Pop–rock. 19.00 Hírek. 19.03 Kívánságműsor. 19.00 Hírek.

Dráva Rádió

6.00 Műsorkezdés. 6.45 Piaci körkép. Telefonos játék. 11.45 Joker Büfé. 14.45 Telefonos játék. 15.00–18.00 IG. Információs Magazin. 17.40 Ügyeleti hírek. 19.00 Pop-Shop. 20.00–24.00 Szombat esti láz. A Joker Büfé kívánságműsora.

Pécsi Rádió

5.55–től 9.00–ig a 873 Khz Kh-on, valamint 71,03 és 71,81 MHz URH-n 9.00-11.00 „Jó pihenést" – szórakoztató magazinműsor. 12-től 19.30-ig csak a 873 KHz-es Kh adón. 12.00-13.30 Szerb nyelvű nemzetiség műsor. 13.30-15.00 Horvát nyelvű nemzetiségi műsor. 15.00-18.00 A Pécsi Rádió zenés közszolgálati magazinműsora. 18.00-19.30 Regionális német anyanyelvű műsor. 19.30-20.00 „In der Muttersprache". 20.00-20.30 „Na maternjem jeziku". 20.30-21.00 „Na maternjem jeziku".

MOZIMŰSOR

Szekszárd, Panoráma, nagyterem: A hetedik testvér. (14.30). Az esküdt (16, 18, 20 óra). **Kisterem:** A hetedik testvér. (17 és 19 óra). **Szekszárd, Autós Kertmozi:** Játssz a túlélésért! (21.00). **Bölcske, Rákóczi Mozi:** Casino (20).

VASARELY, Victor

Tárlat vakoknak. Különleges kiállítást nyitottak meg tegnap Victor Vasarely műveiből a Budapesti Könyvesházban. Ambrus Sándor kiadói igazgató vékony, átlátszó műanyagból elkészítette a világhírű, magyar származású művész 13 grafikájának dombormű változatát. A vakok ily módon érzékeny ujjaik segítségével megismerkedhetnek Vasarely sajátos formavilágával.

FOTÓ: FEB/HAJDU ANDRÁS

Tolnai Népújság 1996. 05. 04.

sem.

Telt-múlt az idő, és mit ad az ég: egyszer jókora írásos paksaméta érkezett a Népjóléti Minisztériumból, amelyben tudatták, [illegible] írok majd róla, ha netalántán megint valamilyen díjat kap?!

D. Sz. M.

Gyermeket ölt a Dózsa-szobor

(Folytatás az 1. oldalról)

Kecskés János polgármester a tanintézet dolgozóival folytatott konzultációt követően végül elmondta: még nem tudni, milyen körülmények között borult az iskola udvarán található fafaragványok egyike a kislányra. Azt, hogy kell-e felelősöket keresni, a nevelők esetlegesen követtek-e el valamilyen mulasztást a gyermekek felügyeletével kapcsolatban, a most induló vizsgálatnak kell tisztáznia.

– Előzetesen, miután a nevelőkkel beszéltem, most annyit tudok mondani, hogy a szünetben szabályos módon vigyáztak a gyerekekre, mulasztás tehát nem történt. Természetesen a dok nyilatkozni. Minthogy a balesetveszély nem vetődött fel, így nyilván nem is vizsgáltathattam felül ezeket a körülményeket – hangzott a tájékoztatás.

Az embermagasságú szobrok egyébként '92 óta díszítik az iskola udvarát. A robusztus tárgyak nem voltak leásva, azok a talaj felszínére állítva váltak már-már az iskola szimbólumaivá. Első látásra, éppen a rönkök nagy tömege miatt nehéz a laikusnak elképzelni, hogy azt egy kisgyerek egyedül is képes lehetett kibillenteni egyensúlyából.

Azt tehát pontosan még nem lehet tudni, hogyan, de a tízéves gyerek halálát okozta a

VICTOR VASARELY festő

Tárlat vakoknak. Különleges kiállítást nyitottak meg tegnap Victor Vasarely műveiből a Budapesti Könyvesházban. Ambrus Sándor kiadói igazgató vékony, átlátszó műanyagból elkészítette a világhírű, magyar származású művész 13 grafikájának dombormű változatát. A vakok ily módon érzékeny ujjaik segítségével megismerkedhetnek Vasarely sajátos formavilágával.

FOTÓ: FEB/HAJDU ANDRÁS

Népszava '96. máj. 4.

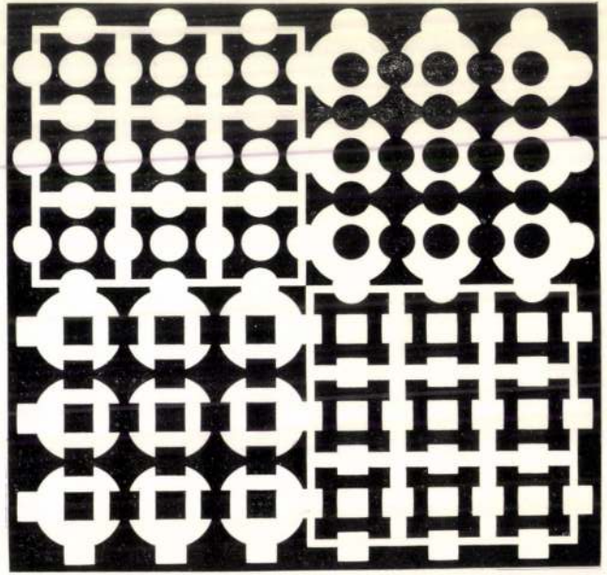

A Janus Pannonius Múzeum
tisztelettel meghívja

a VASARELY MÚZEUM

állandó kiállítás
ünnepélyes megnyitására
1976. június 4-én 11 órakor
Megnyitót mond:

DR. MOLNÁR FERENC

kulturális minisztériumi államtitkár
Közreműködik:
Ágoston Edit, Erdős Orsolya,
Kircsi László, Szkladányi Péter
középkori trubadúr énekek előadásával
Pécs, Káptalan utca 3.

PP.

i televíziónk.

VICTOR VASARELY
MAGYAR NEMZET, 2000. 08. 25.

Vasarely-művek Párkányban

■ MTI

A világhírű magyar alkotó, *Victor Vasarely* műveiből nyílt kiállítás tegnap az Esztergommal szemben fekvő szlovákiai Párkány városi galériájában. A világ egyik legnagyobb Vasarely-magángyűjteményét sajátjának tudó magyar művészettörténész, *Csepey Tibor* az alkotó hetven művét kölcsönözte két hétre annak a Duna-parti városnak, amelyet több mint fél évszázada az elhíresült csonka híd választ el Esztergomtól. A párkányi (stúrovói) Vasarely-kiállítást *Németh Zsolt*, a Külügyminisztérium politikai államtitkára, a kiállítás fővédnöke és szlovák kollégája, *Jaroslav Chlebo* nyitotta meg. Méltatásában Németh Zsolt arról beszélt, hogy forradalmi látásmódjával Vasarely akkor vált Nyugaton világhírűvé, s maradt meg magyarnak, amikor odahaza a szocialista realizmussal szorították ki a modern vonalakat és a modern gondolkodást.

Vasarely Madridban

■ MTI

A magyar származású francia festő, *Victor Vasarely* műveiből nyílik ma kiállítás a madridi Juan March Alapítvány termeiben. Az eseményről beszámoló csütörtöki madridi lapok szerint a 47 műből álló tárlat a művész legelső alkotói korszakára helyezi a hangsúlyt. A tárlaton szereplő 47 festmény és rajz egy része a budapesti Vasarely Múzeumból, rotterdami és grenoble-i múzeumokból származik, más alkotások pedig magángyűjteményekből. A kiállítás anyaga tudatosan nem a legismertebb művekre koncentrál, hanem a kezdetekre, a még figurális művekre, amelyeken azonban már megfigyelhetők a művész geometrikus és kinetikus tendenciái.

MAGYAR NAPI
2000 jan 14

André Kertész	portré-rajz		48
André Kertész, Vadas Jolán, Munkácsi Márton	fotók		380.
Kondor Béla	Férfifej konstrukcióval, 1960.	300x420 mm;p. monotipia	
Kondor Béla	Győzelem és dicsőség, 1956.	168x176 mm;p. rézkarc	
Kondor Béla	Hamlet ill. III.felv.1. szin: "Lét vagy nemlét"	168x119 mm;p. fametszet	
Kondor Béla	Hamlet ill."...ez honunkra nagy csapást jelent	52x65 mm; p. fametszet	

MŰVÉSZET

VÁSÁRHELY — ÉS A KÉPZŐMŰVÉSZET

(A Tiszatáj körkérdéseire küldött hozzászólások folytatása, valamint a közölt cikkekre vonatkozó reflexiók.)

B. SUPKA MAGDOLNA

művészettörténész, Budapest

Körkérdéseiket olvasva úgy éreztem, hogy én azokat már előre megválaszoltam az 1964. évi Vásárhelyi Őszi Tárlat katalógus előszavában, s mivel lényegesebbet, tömörebbet azóta sem tudok: minek toldani a magam meg a mások szavát. Hiszen minden oldaláról megforgatták már ezt a vásárhelyiséget, a kérdés alapos kutatói. Hát még azóta: az évenkénti tárlat alkalmából, a nemzeti galériabeli csoportkiállítás alkalmából, ankétokon, írásokban — az egyes művészek munkásságával kapcsolatban is. Megtisztelő újabb felhívásukra meg a szeptemberi számukban olvasott körkérdés-válaszokra még inkább azt éreztem, hogy az elmélkedés a kérdésről folyamatos és gazdag, a művészek maguk pedig dolgoznak tovább. Mi okozza tehát e téma eleven feszegetését, hiszen e t t ő l sem gyorsabban, sem lényegesen másként nem fognak festeni az eddig idesorolható művészek.

Ösztöneim, tapasztalataim mélyéről ez sejlett fel: hátha a háttérben valami vetélkedőről van szó — a különböző jellegű-célzatú művészeti felfogások, „csoportok" között? Ez hasznos is lehet, de csak az alapvető kérdések, rugók tisztázása u t á n. Nos, azt, hogy m i l y e n az alapjellege a vásárhelyi művészetnek: sokrétűen körvonalazzák a hozzászólások, írások. De hogy m i t ő l ilyen, talán *ehhez* még tudnék nagyon kézenfekvő, mégis alig említett nézőpontból hozzászólni.

Tűnődésem kiindulópontja ez: m i t vitatnak a vásárhelyi művészetben, és milyen okból?

Az idevonatkozó kérdések és válaszok hátterében, érzésem szerint, valamiféle kimondatlan vagylagosság bujkál — mintha végül is azt kellene eldöntenünk, hogy városias értékű-e *vagy* provinciális ez a vásárhelyi művészet, európaias is *vagy* „csak" magyar, modern-e *vagy* korszerűtlen? S a válaszokból immár egy évtizede zömben ez csendül ki: kétségtelen esztétikai érdemei mellett, ez a festészet tematikájában szűk, mert tudatosan belterjes, témáiban a mezővárosi múltat idéző, s e nosztalgiája révén — realisztikusan korszerű formai kifejezése ellenére — mégiscsak provinciális.

Nézzük hát először a provincialitás kérdését. Nékem Bartók, Juhász Gyula, Tóth Árpád, Krúdy, Ady „vidéki" élményei — és ugyanígy Egry, Rippl-Rónai, Nagy István, Koszta, Mednyánszky magyar vidéki revelációi: e u r ó p a i a k és e g y e t e m e s jelentésűek, még a legszűkebb tematikájú művek esetében is, mert tartalmi tömörségük egyetemes érzületet érint, mivelhogy azzal egyenértékű formai kifejezésre talált. Hiszem, hogy Van Gogh vagy Dosztojevszkij szobából sem kimozdulva, akár egyetlen padlórés látványából világot teremtenének ma is — a kor, az egyéniségük, a képzeletük és élményeik szerint. Úgy gondolom: lehet maian, modernül, történelemszerűen szólni — kazlakról, fészerekről, tanyákról is, még úgy is, ha elégikus hangulat festi alá e látványok múló természetét. Legyen nyoma piktúránkban, okvetlenül, ipari és agráréletünk fejlődésének, a civilizáció városias alakulásának a vidéken, vagy tőlem akár a stress-nek nevezett mai jelenségeknek, de: valakiknek emléket kell állítaniok a megőrzés, a hagyomány érzelmi élményének is, mert ugyan milyen művészet az, amely híjával van a tűnő dolgok feletti tűnődésnek? Azt hiszem, nem a témakör szűkössége dönti el majd a vásárhelyi művészet országon belüli értékét, hanem a „szűkön" belüli i n t e n z i t á s, a művészek tehetség- és képzeletbeli erőfeszítésének, koncentrációjának latba vetése.

A Tornyai múzeumban kiosztott kérdőívben szerepel olyan kérdés is, hogy vajon hiányolom-e az absztraktot a kiállításról? — Nem hiszek abban, hogy kívülről való beavatkozás — akár a műélvező részéről való vagy akár „hivatalos" — használ a művészi alkotásnak, ezért nem válaszolok egyes művészek tevékenységére vonatkozóan. Ha az absztraktot be tudják illeszteni vásárhelyi világukba, a jelzésig, a sugalmazásig egyszerűsítve, és ezt szívből teszik, biztosan igazuk lesz! Ismerek jó művészeket, akik egyelőre az asztalfióknak, de festenek absztraktot, s hosszú könyörgésre, szinte bűntudatosan mutatják meg az érdeklődőknek. Hiszem azt, hogy a tehetség így is megnyilatkozik. (Csak zárójelben írom: sok európai, és jelentős tengerentúli múzeumot láttam, ami alkalmat ad a viszonyításra.)

A képeken úgyis a *színek* hatnak és mondanak el mindent. Gondolok itt az évekkel ezelőtt kiállított, Almási Gyula: *Önéletrajz* című festményre. A mai ember lelkivilága így is kivetülhet.

Sokat beszélgettem egy barátommal arról — ő adta az ötletet —, miért nincs Pesten egy eredeti, állandó vásárhelyi galéria? Miért nem tesznek annak érdekében, hogy ez megvalósuljon? Tudom, kapni az edényboltokban vásárhelyi majolikát, de én olyat gondolok, mely egységesen képviseli a vásárhelyi gondolatot kerámiában, képben, szoborban. Lehetséges ez?

*

A körkérdésünkre beérkezett válaszok, vélemények természetének megfelelően e számunktól kezdve már a korábbi számainkban megjelent válaszokkal, azok megállapításaival polemizáló hozzászólásokat is közreadunk, és ilyen hozzászólásokat továbbra is szívesen fogadunk. Az így vitává kerekedett véleménysorozatot ez év első felében ankéttal és vitazáró tanulmánnyal kívánjuk befejezni. A művészetek berkeiben kevésbé tájékozott, de a téma iránt érdeklődő olvasóink kérésének megfelelően ezúttal közöljük, az eddig megnyilatkozó személyek neveit: Perneczky Géza művészettörténész (B.-pest), Solymár István művészettörténész, a Művészet szerkesztője, a Nemzeti Galéria főig.-helyettese (B.-pest), Borsos Miklós Kossuth-díjas szobrászművész (Tihany), Hézső Ferenc festőművész (Hódmezővásárhely), Koczogh Ákos művészettörténész (B.-pest), Kovács Gyula művészettörténész (B.-pest), Somos Miklós festőművész (B.-pest), Galyasi Miklós ny. múzeumigazgató (Hódmezővásárhely), D. Fehér Zsuzsa művészettörténész (B.-pest), Fodor József festőművész (Hódmezővásárhely).

Fekete János: Vadkacsa

A „SZOLNOKIAK" A GALÉRIÁBAN

Öt évvel korábban a *Műcsarnokban* megrendezett — méreteiben kisebb, s anyagában is szerényebb — kiállításuk után a közelmúltban a *Nemzeti Galériában* mutatkoztak be a szolnoki művésztelep tagjai.

Ez a bemutatkozásuk mindenképpen reprezentatívabb a fél évtized előtti tárlatuknál, anyaga pedig annyira jól válogatott s olyan gazdag, hogy róla írván nem csak a telep jelenéről, de a szolnoki művészet egészéről, főbb meghatározó jegyeiről is szólni lehet.

A művészettörténet az 1902-es évet jegyezte fel a kolónia megalakulásának dátumaként. s az évszám mellé rendszerint még ezeket a neveket szokás odaírni: *Deák-Ébner, Fényes* Adolf; s ha a beszámoló a későbbi időkről is szól, akkor *Aba-Novák* és *Pólya* Tibor neve is feltétlenül megemlítendő. Nevek nélkül szólva pedig általában a *Munkácsy*-tanítványok hatását emlegetik a szolnoki művésztelepről írott krónikák.

Mi is ezzel a máig érződő, inkább többé, mint kevésbé általános érvényű jellegjeggyel kezdjük beszámolónkat. A szolnokiak kiállításának ugyanis igen sok alkotása viseli magán még most is a nagy mester hatását. Ez a hatás természetesen elsősorban a táblaképeken jelentkezik, de itt-ott az egyéb műfajú munkákban is tetten érhető.

Főképp tán a régebbi „szolnokiak" közül való *Chiovini* Ferenc festészetében lelünk ezekre a hagyományőrző nyomokra. Ez érthető is, hiszen személyében ő képviseli a szolnoki művésztelep folytonosságát, a múltból a jövőbe való átmenetet. Chiovini képei persze elsősorban szemléletükben, a láttatás módjában kapcsolódnak a Munkácsy-iskolához, pontosabban szólva abban, ahogy az erőteljes művészi indulatoknak szenvedélyektől feszülő formát, drámai élességű színeket ad. Témái már jobbára más világot idéznek, s az emberábrázolásnál láthatóan jobban kedveli a tájrészleteket.

Berényi Ferenc jóval fiatalabb az idős mesternél, ám ahogy ő alkot, az is az előbb jellemzett művészi szemléletet mutatja. Új munkája például, az *Udvaron*, már-már drasztikus erejű színekkel idéz fel egy talicskát toló figurát; s a többiek is — *Palicz* László, *P. Bak* János, *Fazekas* Magdolna, *Mészáros* Lajos, *Megyes* László — java műveikben a szolnoki műhely ilyen jellemző jegyeit mutatják.

Félreértés ne essék: munkáik vitán felül rangos alkotások, amelyekért feltétlenül elismerés jár, ám az iskola meghatározó vonásaihoz való ennyire erős ragaszkodás mégis némi ellenkezésre készteti a tárlatlátogatót.

Főképp az olyan tárlatlátogatót, akinek kézenfekvő összehasonlító alap — úgy is mondhatjuk: *ellenpélda* — áll rendelkezésére.

Az összehasonlító alap, illetve ellenpélda a *vásárhelyi iskola* művészete; s az ellenérv nagyjából így foglalható össze: Vásárhelyen is „adott" az alapvető hagyomány, *Tornyai, Endre* Béla festészete, a mai „vásárhelyiek" mégsem ragaszkodnak ennyire *szorosan* a nagy példákhoz, ők a meghatározó szemlélet megőrzése mellett is ki tudtak — s ki tudnak — alakítani olyan festői életműveket, amelyek másokéhoz nem hasonlíthatók.

Az ellenpélda más vonatkozásokban is „áll". Főképp talán abban, hogy a hagyományokhoz való kevésbé szigorú ragaszkodás mennyivel szélesebb műfajbeli skálát eredményez. Elég, ha itt csupán az idei vásárhelyi őszi tárlat gazdag szobor- és grafikai anyagára emlékeztetünk.

S ezzel el is jutottunk a szolnoki művésztelep „egyéb" műfajban dolgozó művészeinek értékeléséhez, akiknek sikeres munkássága megint csak minket igazol: közülük ugyanis azok, akiknek tehetsége szét tudta feszíteni az igen szoros helyi kötelékeket, igen szép, s valóban egyéniséget jelző munkákkal jelentkeztek.

Simon Ferenc szobraira gondolunk elsősorban, akitől igen sokféle és más-más érték miatt figyelemre méltó alkotásokat láthattunk. Mind az intellektuális elmélyültségre való, elemző portréi, mind pedig a nagyobb épületfelületekre, tágasabb térre igényt tartó dekorációtervei egy maga útját járó alkotót mutatnak.

Ugyanígy minden fékező kötöttséget feloldó művésznek ismertük meg a grafikus *Gácsi* Mihályt, aki a maga ironikusan kedves ex libris műfajában — nyugodtan kijelenthetjük — valóban egyedülálló. A gyermekien játékos kedély, ugyanakkor a tartalmas gondolatok párosulnak az ő művészetében oly módon azonban, hogy aprócska grafikai gúnydalaiból inkább a szeretet lírája, mint az elutasító szatíra élesebb hangja csendül ki. Gácsi Mihály egy-egy apró kartonján — mint például a zseniális *Magyarok bejövetele* címűn — annyit tud elmondani, mint egy ugyanazt a témát idéző, vaskos kötet.

VÁSÁRHELY Tiszatáj 1967/1.

Úgy gondolom, jelen helyzetünkben e luxust semmi körülmények között nem szabadna megengedni, azoknak, akik hivatottak e pénzösszegekkel való gazdálkodásra, a jelenleginél sokkal nagyobb felelősséget kellene tanúsítaniuk a felhasználásban. S itt el is érkeztünk a népművelési intézmények gazdasági ellátottságának problematikájához. Az intézmények kiadásai az elmúlt öt évben közel 500%-kal nőttek, bevételeik a bázisidőszakban alig haladják meg a 70 000 Ft-ot. Ennek több oka van. A társadalom által támasztott igények az utóbbi öt évben megváltoztak, a nagy zenés, táncos rendezvények — az intézmények jelenlegi felszereltségi helyzetében — kiestek a bevételi lehetőségek közül, a népművelés korszerű, kisközösségekre épülő formái — mint a klubok, szakkörök stb. — előtérbe nyomultak, jelentősebb bevételeket nem hoznak, inkább kiadással járnak, s e kiadásokat természetesen fedezni kell. Jelenleg *a korszerűség követelménye és a művelődési otthonok felszerelés- és berendezésbeli elavultsága között éles ellentmondás feszül.* Hiányosak a tartalmi munka korszerű technikai feltételei. Intézményeinkben (legalábbis a felében) nincs, ami vonzza a fiatalságot. Az egyszerű fotoapparátus már nem mindenütt elégíti ki az igényeket. Kevés a hangszerfelszerelés, a filmvetítő berendezés gyártását vagy behozatalát illetékesek néhány éve megszüntették. Korszerű népművelési munkát pedig csak ezek birtokában lehet elképzelni és végezni. De ilyesmire az állami intézmények anyagi eszközeiből vagy nem futja, vagy pedig a beszerzés igen korlátozott. (Az elmúlt öt évben rendkívül kevés összeg jutott az állami intézmények beszerzésére.) Ismereteink szerint, évente sok millió forint áthúzódó KÖFA-hitel marad meg a megye egyes tanácsainál, s ha ennek csak kis százalékát lehetne e célokra fordítani, mennyivel kielégítőbb, korszerűbb lenne munkánk, mennyire gyorsabb lenne előrehaladásunk.

Bár néhány éve érvényben van a művelődési otthonok közös fenntartására vonatkozó jogszabály, eddig mégsem sikerült ebben kellő mértékben előrelépni. A termelőüzemek (főleg mezőgazdaságiak) elosztási rendje, s a gazdasági vezetés szemlélete gátolja e jogszabály végrehajtását. (Előfordul, hogy adott községben a termelőszövetkezet jelentős összeggel támogatja a Szegedi Nemzeti Színház rentabilitását, ugyanakkor a községben megépült korszerű művelődési otthon számára nem ad semmit, csak vár tőle. Másutt esetenként 2—3000 Ft-okat fizetnek ki termelőszövetkezetek budapesti művészbrigádoknak, akik mindenféle hivatalos kiközvetítés nélkül kétoldalúlag kötnek megállapodásokat, s nyújtanak szolgáltatást. Ezek általában nem fizetnek kulturális adót, kiközvetítési költségeket, szerzői jogdíjat stb.) Ilyen körülmények között rendkívül nehéz az állami vezetés és intézményeinek helyzete, hiszen e termelőüzemeknél a belátásra, a demokratizmus elvére és gyakorlatára vannak bízva a dolgok.

Megyénk művelődési otthonainál a fejlődés kívánná a folyószámlás gazdálkodásról a költségvetési gazdálkodásra, vagy e kettő kombinációjára való áttérést. Az intézményi dolgozók bérét függetlenné kellene tenni a bevételektől (a népművelési intézményeket nem úgy kellene felfogni, mint bevételi tervkötelezett szolgáltató vállalatokat, hanem mint kultúrpolitikai missziót betöltő intézményeket), a meglevő összegek céltudatosabb, tervszerűbb és — mondjuk ki — összefogottabb felhasználásával intézményeinket korszerű technikával kellene felszerelni, hogy azok valóban vonzóak legyenek az ifjúság és a felnőtt lakosság számára. Ezt meg kellene tennünk, ha az egyes embereket és a tömegeket intézményeink számára meg akarjuk tartani, sőt újabb tömegeket akarunk bevonni a művelődésbe. A jelen helyzetben az a véleményünk, hogy mindaddig, amíg a jelenlegi pénzügyi gazdálkodás sokféleségét a különböző gazdasági és társadalmi szerveknél nem szabályozzák, államunknak kell saját intézményeinek fenntartásáról, fejlesztéséről gondoskodnia. A rendezés viszont rendkívül sürgető tennivaló lenne. (Hogy visszatérjek a fejlődést gátló jogszabályokra, csak megjegyzem itt, hogy pl. a közös fenntartást szorgalmazó jogszabály kiegészítésére is szükség lenne, mert rendezetlen a közös fenntartásba kerülő intézmény vezetőjének, dolgozóinak munkajoga. Tisztázatlanok az SZTK-biztosítás, a szolgálati idő kérdései, a nyugállományi beszámíthatóság stb.)

A gazdaságirányítási rendszer reformja bevezetésétől a népművelés számára nem várunk az eddiginél jelentősebb anyagi eszközöket, de várjuk olyan jogszabályok, rendeletek vagy utasítások megalkotását, melyek rendezik a népművelési munka gazdasági megalapozottságának kérdéseit, s ezzel jelentős mértékben teremtik meg azokat a feltételeket, melyek között valóban megkövetelhető lesz a korszerű munka.

mányos objektivitással analizálná ezt a homogeneitásában is oly sokrétű, alapjában inkább csak érzett, mint feltárt fogalmat, hogy „vásárhelyi művészet". Volna mire támaszkodni. Kiss Lajos megvetette az alapokat, Galyasi Miklós már tartógerendákat is emelt, és Dömötör János is sok téglával gazdagította a nagy monográfia megépítésre váró épületét. Sajnos fiatal művészettörténészeink azonban hamarabb vállalkoznak egy szellemi konstrukcióra, szellemes polémiára, mintsem nekiveselkednének a tudományos aprómunkának, a történeti faktumok kutatásának, a művészi jelenség kritikai analízisének. A Tiszatáj szerkesztősége nagy segítséget nyújtott a vita megrendezésével ehhez az elodázhatatlan munkához, hiszen számos találó gondolat, tovább fejlesztésre méltó tudományos hipotézis merült fel már eddig is. Mi sem vállalkozhatunk másra, mint a kérdések továbbgondolására, problémák pendítésére, hiszen minden prejudikáció az elsietettség veszélyét rejti magában.

Hogy mennyire a levegőben van egy ilyen tudományos tisztázásnak a szüksége, mutatja egyébként e vita lefolyása is. Jóllehet, a szerkesztőség elsősorban művészetkritikai aspektusból kérte a hozzászólásokat, adottnak vette tehát magának a „vásárhelyi művészetnek" a fogalmát, többen a hozzászólók közül mégis megpróbálták tisztázni magának a fogalomnak a napi használatban eléggé át nem gondolt, összetett jelentését is. Nem is történhetett másképp, hiszen — a tizenharmadik őszi tárlatról véve a példát — ha a „vásárhelyi művészet" képviselőjének minősítjük a vásárhelyi telepen gyakorta megfordult Kondor Béla tragikus ihletésű „Pierot-püspök"-ét, vagy a néhány évvel ezelőtti zseniális „Darázskirály"-át — hiszen a kép születésekor a képalkotás láncreakciója a mártélyi darazsakról készített skiccekből indult —, vagy pedig ugyancsak a „vásárhelyi művészet" új gyümölcse Orosz János „Nap, Hold és állatok" című szimbolikus képe — amelynek „népi szürrealizmusa" nem is annyira a kortárs festőkéhez, mint inkább Garcia Lorcáéhoz és Nagy Lászlóéhoz rokonul —, akkor a „vásárhelyi művészet" fogalmát meglehetősen bőre szabtuk, ezért a jövőjének a kutatása egyúttal a modern magyar figurális festészet lehetőségeinek és fejlődéstendenciáinak a számbavétele.

A köztudatban élő, tudományosan még nem kellőképp analizált és ezért nem is eléggé meghatározott „vásárhelyi művészet" fogalom jelentése azonban nem ilyen tág. A „vásárhelyi iskola", legalábbis kialakulásában szorosan kötődött egy meghatározott tájhoz, és az ott élő emberek etnikai és etikai specifikumaihoz. A Tiszazug légköri játéka, a jellegzetes lila pára, a mindig tisztára meszelt házak éles kontúrja és körülhatárolt síkja azt bizonyították, hogy itt már a tájban volt valami stílusképző erő, amely alkalmas volt arra, hogy a Munkácsy-tradíció modernebb változatban újjászülessék. Ez a tájból és a helyi etnikumból sugalló stílusformáló erő az „alföldi iskola" mestereinél még a romantikus realizmus formanyelvén jelentkezett, Kohán György műveiben azonban — némi Aba Novák-hatást és a kubizmus elvét magába szíva — monumentalitással telítődött és némiképp a modern mexikóiak irányába fejlődött, Kurucz D. István ízes neoprimitivizmusában pedig átgondoltabb képépítési és térszerkesztési elvek szigorították az oldott romantikus festői lüktetést. A legújabb nemzedék — megőrizve az „alföldi iskola" paraszti velleitású plebejus-demokratikus eszmeiségét, már a szigorúbb stílusformálás útján haladt, és működésük nyomán a „vásárhelyi művészet" csakugyan iskolává szerveződött, hiszen már megszülettek a művészeti iskolák szükség szerinti velejárói, a stíluseszményt jobbára csak külsőleges jegyekben és közhelyszerűen ismétlő kismesterek is. E sajátos vásárhelyi stílusnak két jegecesedési pontja az elmúlt években — és talán még ma is — Németh József és Szalay Ferenc piktúrája volt. Mindkettőnél a paraszti élet szimbólumvilága és tematikája az általános érvényűség igényével jelentkezett, az első inkább a homogén, sommázó stíluseszmény, némi mítoszsugallat, a másik hol a verista realizmus, hol pedig a reneszánsz klasszikum felé tágítván a „vásárhelyi iskola" horizontját és lehetőségeit. Németh József és Szalay Ferenc még nem ért el lehetőségei végére, ezért sem náluk, sem a vásárhelyiek túlnyomó részénél nem is beszélhetünk megtorpanásról vagy kifulladásról. Hogy néhányan a Vásárhelyen kiállítók közül túlontúl ismétlik önmagukat? — az nem érv a „vásárhelyi iskola" fejlődése ellen, hiszen a fejlődés a művészetben sem nyílegyenesen előrehaladó vonal.

Ami pedig a vásárhelyieknek a mai magyar festészetben elfoglalt helyét és fejlődési perspektíváját illeti, az eddigiekben már némiképp érintettük a kérdést, és több megelőző hozzászólóval rokon nézetet vallunk. Az elmúlt tizenhárom őszi tárlat és a nagy nemzeti kiállításokon a vásárhelyiek anyaga missziót teljesített, a vulgárnaturalizmussal, az illusztratív életképszerűséggel és a divatszerűen modernnel szemben a tradícióból fakadt és a tradíció tovább fejlesztésére hivatott iránynak bizonyult. Persze, nem az egyedül életképes irány volt, az is igaz, hogy problémaköre elhatároltsága miatt nem is lehet a „vásárhelyi iskolát" — mint

ahogy történelmi aspektusból az „alföldi iskolát" sem — a modern magyar művészet törzsének tekinteni, hanem csak egy ágának, amely nem zárhatja ki a tőle eltérő úton haladók igazát és jogosultságát. A vásárhelyiek egyébként tudtommal sohasem törekedtek valamiféle népi, nemzeti vagy realista monopóliumra. Ha azonban arra gondolunk, hogy az előljáróban említett Orosz János formanyelve a mitikusabb szimbólika ellenére mennyire rokon Szalay Ferencével, vagy hogy Kondor Béla is, tagadhatatlanul szélesebb hatósugarú problémakörével, valamelyest kapcsolódik a vásárhelyiekhez, hogy Csohány Kálmán balladisztikus jelképvilága sincs Vásárhely nélkül, és immár bontakozik a „szobrász-Vásárhely" arculata is, akkor úgy véljük, hogy a „vásárhelyi művészet" — túllépve a helyi tradíció, az elhatárolt tartalmi kör és a belőle leszűrt tematika határain — a továbbiakban az egész magyar modern művészet fejlődésvetületében nagyobb szerepet fog játszani.

TÓTH SÁNDOR

szobrászművész, Szeged

1953 nyarán érkeztem Hódmezővásárhelyre, az első főiskolai művésztelepre, majd öt éven át itt töltöttem a nyarat, később három évig itt laktam, és azóta is a szomszédból figyelem „a szomszéd kertje mindig zöldebb" jelszóval — lehet, ezért kissé elfogódva — a vásárhelyi művészek fejlődését.

Örülök, hogy olvastam Galyasi Miklós írását, jó lenne, ha a Tiszatáj-ban megnyilatkoznának mindazok, kik a vásárhelyi művészet bölcsőjét ringatták, sokszor egymás ellen feszülő indulatokkal, de szerencsésen egy amplitúdóban; így ezek az erők is a kibontakozást szolgálták. Almási Gyula Béla, Ambrus Tibor, Kajári Gyula, Kurucz D. István, Ritly Vali, Szabó Iván, Szabó Endre nevét említeném elsőként.

Kár, hogy már nem tud szólni Kiss Lajos, a vásárhelyi szegény emberek krónikása . . .

Hogy a vásárhelyieket megértsük, egy-két adatot közölnék — mert még más nem tette — nem a teljesség igényével. Vásárhelyen sokan megfordultak a Képzőművészeti Alap művésztelepein ,a Sztálin úti, Tükör utcai, Mártélyi és a jelenlegi Zöld utcai telepeken. Az itt járt művészek közül sokan évenként visszatérnek, most mégsem róluk akarok szólni.

Voltak, kik itt születtek, és eltávoztak: Kamotsai István, Kincses Mária, Kurucz D. István, Nagygyörgy Sándor. Voltak, kik itt éltek hosszabb-rövidebb ideig: Novák Lajos, Surányi Mária, Szemerédi Miklós, Szurcsik János. Mások itt születtek és itt is maradtak: Erdős Péter, Fodor József, Hézső Ferenc, Samu Katalin, vagy ha el is mentek, visszatértek: Fejér Csaba. Végül azokról kell szólni, akik az ország különböző részeiből, főként a Dunántúlról idejöttek, és itt letelepedtek: Almási Gyula Béla, Fekete János, Füstös Zoltán, Kajári Gyula, Kohán György, Lelkes István, Németh József, Szalay Ferenc, Végvári Gyula. Ide sorolnám még a családi kapcsolatok révén vissza-visszatérőket: Csohány Kálmán, Simon Ferenc, Szabó Iván.

Az előbb felsorolt adatok — a művészek életkorát is tekintetbe véve — részben meghatározói a *vásárhelyi művészetnek:* ORGANIKUS! — Idősebb és fiatalabb generáció, itt születtek és ide származottak egymást nem gátolva élnek. A vásárhelyi valóság más-más oldalát szemlélik, jelenségeit művészetükben kifejezik. Többségük valamilyen formában, konkrét viszonyban (munkaviszonyban) van a várossal, valamelyik üzemével, intézményével, társadalmi szervekkel. Az életet nem kívülről szemlélik, a vásárhelyi jelent élik és a jövőt tervezik, ahogyan a város gazdag múltján serényen munkálkodó elődeik tették.

Ez a reális létkapcsolat meghatározója a vásárhelyiek „vásárhelyiségének". Nem stiláris iskola, nem szellemi egységfront, nem spekulatív modernkedés, hanem egyszerűen a mai magyar és speciálisan vásárhelyi alföldi valóságból táplálkozó, a legjobb nemzeti hagyományokat folytató, érzelmi és egyénenként determinált képi reagálás: ez a vásárhelyi műhely munkája.

Azért lírai a vásárhelyi realizmus, ahogy Perneczky Géza említette volt, mert az alkotók alapállása, az egyénhez leginkább kapcsolódó érzelmek, emóciók és azokat kifejtő érzetek képi kifejezése.

Lehet, hogy manapság, mikor a képzőművészeti életben az értékrendek, normák eléggé szétestek, egyeseknek kevés a vásárhelyiek „mondanivalója", és túlságosan egyszerű a nyelvezete. Ezeknek azt válaszolom, hogy az elektromos agyak mindent tudnak — tudhatnak —, csak érzelmi kapcsolatot teremteni egymás között

nem képesek. A művészet hivatása pedig — vallom — az érzelmi kapcsolatok családon és kis közösségen túli kiépítése a világban. („Az én vezéreszmém azonban...: a népek testvérréválásának eszméje, a testvérré válás minden háborúság és minden viszály ellenére..." Bartók Béla)

Az élet lényege egyszerű, mint évezredekkel ezelőtt, és majdani tízezer évek után; születünk, kiteljesedünk, meghalunk, és szeretnénk kiteljesedésünkből valami keveset továbbadni, hogy ne haljunk meg teljesen. A vásárhelyi művészet jövőjét biztosnak látom, ha megértik továbbra is művelői az élet lényegét, a világ egyszerű és csodálatos harmóniájának egységét, megújuló ritmusát, és azon munkálkodnak. Ezzel összefüggésben hadd idézzem Pátzay Pált: „Azt gondolom, senki semmilyen módon nem érhet el többet, nagyobbat, mint ha cselekedeteivel, műveivel népe életének, művelődésének tényezőjévé lett."

Utólag kérem a szerkesztőség elnézését, hogy nemcsak a kérdésre válaszoltam. Leírtam, mit legszükségesebbnek láttam közölni egy máris nagyjelentőségűvé gyűrűzött vitához. Nagyon örülök, hogy a *Tiszatáj* ezt a Tisza táji, de országos, talán még annál is nagyobb jelentőségű problémát, a művészet lényegét kutató kérdést, a vásárhelyi művészet „hogyan-továbbja" ürügyén felvetette.

A vásárhelyi művészetről folyó eszmecserénk során néhány nem hozzászólásnak szánt, de a maga nemében figyelemre méltó levél részletét is közreadjuk — szerzőik hozzájárulásával. (A szerk.)

REDŐ FERENC

budapesti festőművész hozzánk írt leveléből:

...Tisztában vagyok azzal, hogy milyen felelősséggel jár az, egy gondolatot rábízni színekre, formákra, anyagra, és tűrni, hogy az megkezdje a maga önálló életét, amelyet a festő utólag már nem tud befolyásolni. Azonban — mint gyakorló művész — tisztában vagyok ezzel, és miután ismerem valamennyire a vizualitás hatótényezőit, ezek ismeretében felelősséggel bízom gondolataimat a magam által kialakított formákra.

Az írásbeliség, a fogalmazás más dolog. Abban nem vagyok otthonos, és nem tudom, hogy a szó, amelyet leírok, hogyan él és cselekszik tovább megakadályozhatatlanul, esetleg szembe fordulva eredeti feladatával. Márpedig a „vásárhelyiség" túl drága nekem ahhoz, hogy dilettáns módjára bánjak vele, egy olyan rangos folyóiratban, mint a „Tiszatáj".

Ismételten nagyon köszönöm a megtisztelő felhívást, igazán sajnálom, hogy annak nem tudok eleget tenni.

BEKE TIBORNÉ

budapesti olvasónk írja:

Szeretem a képzőművészetet, és talán nem vagyok szerénytelen, ha megvallom: érzem is az alkotásokat.

Más dolog azonban erről jelentőséggel írni.

Eddig három vásárhelyi tárlatot láttam (amire külön leutaztam), és tagadhatatlanul mély benyomást tettek rám. Többet, erősebbet mond, mint a hazánk más vidékén dolgozó képzőművészeti csoportok. Ha nem tudnám is, felismerném, hogy vásárhelyi kiállítást látok. Vajon miért, hiszen sok ott kiállító művész pesti tárlaton is szerepel. De összhangja oly szuggesztív, oly koncentrált, hogy kétségtelenné teszik a felismerést. (Valahogy úgy, ahogy Egry fejezi ki a Balatont.)

Szakavatott műtörténészek elmondták már, miért *más* a vásárhelyi művészet, és mit tett hozzá az egyetemeshez. Maguk most arra kíváncsiak, mit mond a közönség; jelen esetben én? Emberi és magyar, és ezt valahogy olyan *szűkszavúan és súlyosan közlik, mint ahogy a nagyon fontos dolgokat mondja az ember; egytagúan!* (Pl.: fáj, sír, fél, kés, ad... stb.) Mi benne a varázs? Az őszinteség, a színek tiszta ereje, a belőlük sugárzó misszió és a feddhetetlenség. A hit. A vonalas, kemény, konstruktív egyértelműség, a mondanivaló mélysége és emberi melegsége. A közelség, a meglepetés, hogy rólunk van szó. A csoda, az, ahogy összeáll, mint a mozaik, vagy mint a hímeskő, egymáshoz tartozóan. Legyen az Fekete János vázája, vagy a puritánságukban is monumentális Kohán-képek, vagy Németh József *Vásárhelyi madonnája*.

A „vidék" kérdését — a városival szemben — két, optikailag és pszichikailag fontos oldaláról szeretném még megközelíteni. Mindkettőnek alapja az a hangulati elem, amely a világ minden tájának „vidékein" hozzátartozik a művészethez. Különféle magyar vidéki városok, falvak atmoszféráját, azon belül az alföldiekét külön is, igyekeztem átélni, és meglepődtem például az azonos földrajzi kategóriába sorolt „alföldi" festészet különbözőségén, a genius loci tekintetében. Minden falu-város másra ihlet, más-más művészi alkatot vonz magához. Ennek a vonzásnak elsőrendű kelléke a természet, amely a vidéken beleszövi magát a falvak, városok arculatába. Én városi ember vagyok, de a természet az, ami vonz, oltthatatlanul annak sugárkörébe vágyom, s ugyan tűnődhetek, hogy miféle „narodnyikság" ütheti fel a fejét bennem, amikor a nyesett fájú parktól — legyen az bármily világhírű — hamarosan nyugtalan leszek, de a mártélyi, a Körös-parti fűzektől soha, — s hogy elkedvetlenedem azoktól a vidéki sablonházacskáktól, amelyeknek aránya — ablakok-ajtók-tető méretviszonya — vélt praktikum jegyében unalmat ásít, menthetetlenül kispolgári, viszont megunhatatlannak érzem a régi vályogházak homlokba húzott kalpagját, falaik érett gömbölydedségét, tornácaik, oszlopaik magyarul-klasszikus méltóságát.

Megörökítésre bizonyára méltóak e látványok, s éppen képzőművészeti megörökítésre, s éppen nem arra a naturalisztikus látképezésre csupán, amely múzeumok helytörténeti anyagát hivatott szaporítani. S ha éppen Vásárhelyen sűrűbbre és ódonabbra fogalmazódott a múltbeli formák beszéde sok más magyar vidékénél — hát akkor miért ne éppen az ottani képzőművészet legyen erre érzékeny és figyelmező? De nem csak a látványok, a formák, s az élet sűrűsége jellemző Vásárhely hangulatára, hanem a csend sűrűsége is. Azt hiszem, a nagyobb jelentőségű művek általában a csendben fogamzanak, s nem csak a pillanatnyi, a munkához szükséges csendben, hanem az azt megelőző érlelési idő és hangulat csendjében. Csodálatos, hogy a vidéknek, a csendnek és a bensőséges művészetnek ezt a fajta összetartozását — mint talán túl egyszerű okot és magyarázatot — nem veszi állandóan tekintetbe, nem kalkulálja bele a kérdésbe, a művészetről tanakodó irodalmunk.

Hihetőleg sok és másféle megvilágításban láthatnók a vásárhelyi és a városi festészet mibenkülönbözésének kérdését, ha ellenpróbaként néhány hónapos vagy éves kölcsönös áttelepülés történnék a művészek között. Tornyai János jó eredményt, hasznos ocsúdást várt volna attól, ha akár csak egyetlen éjszakát virrasztanának a parasztok, úgy mint tették a városiak, de persze igaz tűnődésre szánva az éjt, a tunya álom helyett. Gondolom, akadnának a „városiak" között, mint eddig is, akik ráízlelnének Vásárhelyre, tanyástul-kazlastul, legfeljebb nem hagynák magukat „le-alföldi-festőzni", akadnának mások, kik egy nap alatt megszöknének, és akadnának vásárhelyiek, akiket megragadna a városban uralkodó épületformák, gyárak, üzemek látványa, hangulata. De hogy a „városi zaj", e közhelynek számító jelző megzavarná őket a kontempláció csendjében, az valószínű.

Egészségesnek az tűnik képzőművészetünk szempontjából, ha kit-kit rábízunk kedvelt témáira, annak végső érleléséig, amellyel betelvén, ki tudhatja előre, nem lep-e meg bennünket s önmagát is Vásárhely a kialakulóban levő új városkép és új képzőművészeti szociográfia szemléjével. Mindenesetre ihlető kell hogy legyen ez idő szerint is maga a hely, az atmoszféra, ha annak összművészete ilyen vitaindításra ösztökélő, s ha arra gondolunk: van olyan művésztelepünk is, ahol igen kedvező munkafeltételek mellett sem alakul ki helyileg sajátos képzőművészet: jól kell sáfárkodnunk ezzel.

NÉMETH LAJOS

művészettörténész, Budapest

Itt volna már az ideje végre együtt látni a „vásárhelyi művészet" jellegzetes alkotásait, nemcsak az eddig megrendezett tizenhárom őszi tárlat válogatott anyagát, hanem az elődöket is, azt, ami Tornyaiék művészetéből idekívánkozik, és az összekötő láncszemeket, Kohánt, Kuruczot együtt a mai fiatalokkal. Egy ilyen gyűjteményes kiállítás már a rendezés közben is provokálná az elvi tisztázást: mi tekinthető vásárhelyinek, s mi nem? Az ott élők, az ott dolgozók, vagy az oda csupán csak néha lejárók, de magukat mégis valahogy oda sorolók is? Topográfiai fogalom-e a „vásárhelyi művészet" vagy inkább eszmei? És egy ilyen kiállítás segítené a művészettörténetileg legfontosabbat, egy tudományos monográfia megszületését, amely rekonstruálná a történteket, közölné a dokumentumokat, és tudo-

Vasarely Madridban

A magyar származású francia festő, Victor Vasarely (Vásárhelyi Győző) műveiből nyílt kiállítás a madridi Juan March Alapítvány termeiben. Az április végéig megtekinthető kiállítás rendezése Werner Spies, a párizsi Pompidou-központ igazgatója, valamint Michéle-Catherine Vasarely, a művész menye irányításával történt. Vasarely műveit Madrid után a Kanári-szigetek két nagyvárosában, Las Palmasban és Santa Cruz de Tenerifén is bemutatják. A tárlaton szereplő negyvenhét festmény és rajz a budapesti Vasarely Múzeumból, rotterdami és grenoble-i múzeumokból, magángyűjteményekből, valamint a család és a Renault cég gyűjteményéből származik. A tárlat nem a legismertebb művekre koncentrál, hanem a kezdetekre, a még figurális művekre, amelyeken azonban már megfigyelhetőek a művész geometrikus és kinetikus tendenciái. *(MTI)*

napilap. Csaknem kétszer annyi volt a fegyveres rablás 1999-ben, mint egy évvel korábban. Varsóban egyre több az autólopás és a lakásfeltörés, ráadásul e bűncselekmények felderítési aránya is rossz. Antoni Kowalczyk, a fővárosi rendőrség felügyelője a lapnak nyilatkozva elismerte, hogy ijesztő az 1999-es bűnözési statisztika. Minden napra huszonnégy bűncselekmény jutott, és átlagosan minden negyedik nap megöltek valakit. A gyilkosságok zöme alvilági leszámolás következménye volt, de ártatlan emberek is áldozatul estek. Nem tétlenkedtek a lengyelországi betörők sem, akik 30 522 lakást törtek fel. 1998-ban az ilyen bűnesetek száma még „csak" 24 500 volt. Naponta harminc-negyven gépkocsi tűnik el a lengyel fővárosban, és csak minden ötvenedik autótolvaj, és minden huszadik betörő került rács mögé. Másfelől igaz, hogy tavaly csak minden negyedik gyilkosnak sikerült elkerülnie az igazságszolgáltatást. *(MTI)*

NÉPSZABADSÁG
2000 I. 17.

üzem a hanyagságáért. A következő állomás a Vidám Színpad büféje volt. Itt a hűtőszekrény jó volt, de nem volt bekapcsolva, s ezért amikor szünet előtt a benne tárolt üdítőitalokat kiszedték, azok egyáltalán nem voltak hűsítők... A Madách Színház büféjében két deci bor helyett 1,7 deci volt előre készítve a fröccshöz. A Néphadsereg Színházában pedig három ürmös együttes mennyisége (...) csak 2,2 deciliter."

Ennek az évnek az eseménye volt, hogy nevet adtak egy fővárosi lakótelepnek (Népszabadság, szeptember 28.): „József Attiláról nevezik el a rossz emlékű Valéria helyén épülő új városnegyedet. A IX. kerületi Tanács még júniusban pályázatot hirdetett olyan névre, amelyet büszkén viselhet fővárosunk e korszerű, új lakónegyede. A felhívásra több száz pályamű érkezett be. Legtöbben azt javasolták: József Attila legyen a névadó, mert a nagy proletárköltő ebben a kerületben élt, itt ismerte meg a nyomort és itt álmodta meg korunkat."

D. Gy.

zó és étterem nevében a tütü még véletlenül sem az alkohol idénymunkásszlengben használt beceneve. A tütü a balettos lányok szoknyájára utal, és egy olyan vendéglátóegység nevében, amelyet a Balettintézet Hajós utcai oldalába ékeltek, igencsak találó.

Néhány újkori kutató szerint Lenin erősen rokonszenvezett a dadaistákkal, s az embernek ez jut eszébe amikor végigpásztázza a Tütü vendégeit. Itt vidáman megfér egymás mellett a papagájjelmezes művész és a maroktelefont cirpegtető politikus, festők, zenészek, táncművészek, önjelölt- és valóságos zsenik burkolóznak a cigarettafüstbe, az egyik asztalnál snellgrafikák készülnek, a másiknál egy kecskeszakállas fiatalember rövid, határozott mondatokban közli a többiekkel, hogy az imént, a székely káposzta és a flódni között rájött, hogy honnan jöttünk, hová tartunk, és mi végre élünk itt a földgolyón. A harmadik asztalnál gitárok kerülnek elő, meg bongódobok, egy roma szekció zendít rá valami autentikus muzsikára, miközben Soma művésznő egy

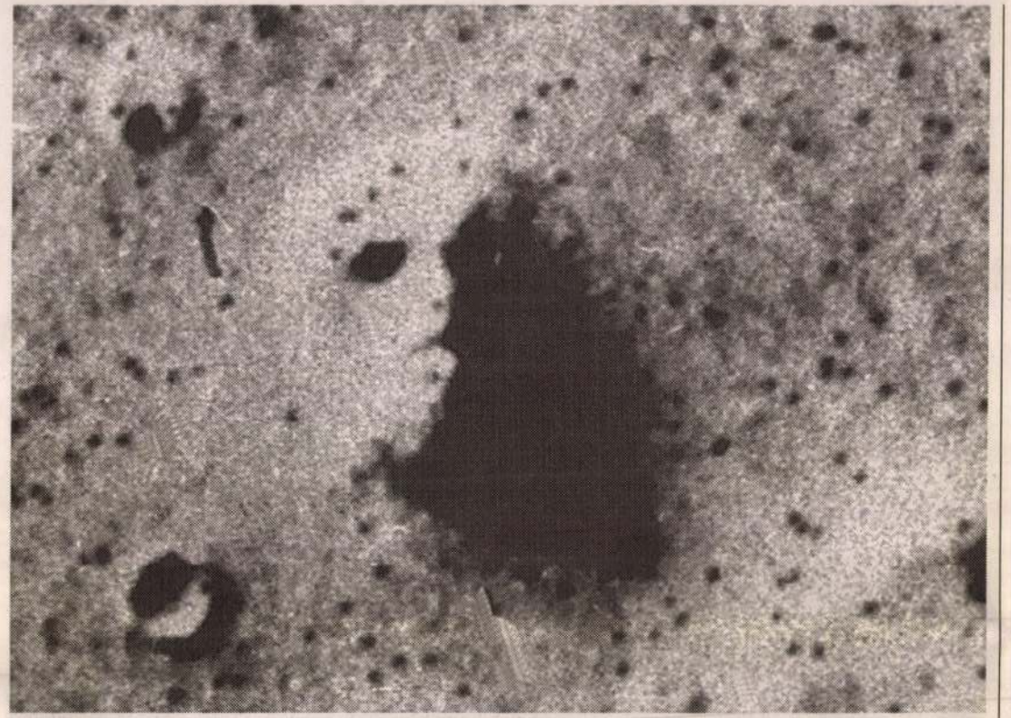

Közönséges dombvidéknek bizonyult az a Marson lévő képződmény, melyet a Viking űrszondák fedeztek föl több mint húsz éve. Ezt akkoriban sokan mesterséges építménynek vélték, ám az 1998. április 5-én készült újabb felvétel tanúsága szerint (képünkön) a marsi „arc" nem egyéb, mintegy 1,5 kilométer hosszú dombvonulat FOTÓ: NASA – FBE

Román bűnbandák nyomában

Cinkos rendőrök

Eredményesnek tűnik annak a bukaresti kormánybizottságnak a munkája, amely a német hatóságokkal közösen vizsgálja Bonnban a román diplomaták és román bűnbandák kapcsolatait, amire Köln főügyésze hívta fel a figyelmet. Bukarest a vizsgálat előtt óvatosan tálalta a botrányt sejtető németországi értesüléseket, a Külügyminisztérium azt remélte, hogy félreértésekről lehet szó.

A minap berendelték *Gheorghe Stanescut,* Románia bonni főkonzuljának helyettesét és a bonni román nagykövetség volt

Egy megkésett levél

Csaknem 17 év késéssel kapott levelet egy amerikai férfi az 1997. szeptember 5-én elhunyt Nobel-békedíjas kalkuttai *Teréz* anyától. A levélben a missziós nővér köszönetet mond *Gilbert Ortiznak* a kalkuttai szegényház támogatására küldött összegért. A levelet éppen azon a napon kézbesítette a múlt héten a posta, amikor az időközben 70. életévét megélt Ortiz megtudta orvosától, hogy súlyos betegségben szenved. „A fájdalom, a gond és a szenvedés nem egyéb, mint Jézus csókja. Adjon az Isten bátorságot Önnek, hogy felvegye keresztjét" - írta Teréz anya 1981. november 28-án kelt levelében.

Ortiz emlékszik még ugyan arra, hogy pénzt küldött a kalkuttai szegényház részére, de már nem tudja, hogy mennyit. A levélre az elhunyt missziós nővér hagyatékát rendezők bukkantak rá és adták postára, miután Teréz anya – vagy valaki, akit a feladásra megkért – annak idején feltehetően megfeledkezett róla – olvasható az AP jelentésében.

Állatkerti húsvét

„...nyuszisimogató"

90 éves lenne az op-art pápája Victor Vasarely

1908. április 9-én született Pécsett *Vásárhelyi Győző,* aki Victor Vasarely néven lett az op-art festészet világhírű pápája.

Orvosi tanulmányait megszakítva húszéves korában képzőművészettel kezdett foglalkozni. Első sikeres munkája egy golyóscsapágygyár plakátja volt. 1928-29-ben *Bortnyik Sándor* műhelyében ismerkedett meg a konstruktivizmussal, majd a Stijl és a Bauhaus iskolához szegődött. 1930-tól Párizsban élt, ahol illusztrációkat és alkalmazott grafikákat készített. 1933-ban a budapesti Ernst Múzeumban rendezett kiállítást. Korai munkáin a fekete-fehér formák optikai hatása mindig valamilyen ábrát alkotott (Harlequin, Zebrák).

1947-ben tért át a nonfiguratív, absztrakt művekre. Geometrikus képeinek kompozíciója a nézőpont változtatásával együtt változik, így idomainak a mélység és a mozgás illúzióját tudta kölcsönözni. Stílusával új ornamentika kialakítására törekedett, amely illett a modern építészet vasbeton, acél és üveg elemeihez. A változatos burkolóanyagokkal kialakított „sokszínű város" volt az eszménye, mellyel a modern élet méltó környezetét akarta megteremteni, de a természet alkotta formák: kövek, kagylók is ösztönzően hatottak művészetére.

Nagy újítása volt a festészet ábécéjének megalkotása, melyet 1960-tól vezetett be. Kifejlesztette a kinetizmusnak nevezett stílust, amely négyzeteket, köröket, és azokból kiinduló elemeket alkalmaz, fokozatos színárnyalat-változásokkal, végtelen látszati kombinációkkal, amelyek elgondolkodtatják a nézőt. Ez a „formaszín egység" ipari úton is előállítható, megsokszorozható, és integrálható az építészetbe. Az volt a célja, hogy olyan művészetet alkosson, amelyet bárki, különösebb műveltség nélkül is értékelhet. Szerinte századunk nem az egyedi műalkotások kora, szerigráfiáival azt akarta elérni, hogy bárki megszerezhesse e sokszorosított alkotásokat. Nem tartotta magát festőnek, a „múzeumi művészetet" elavultnak minősítette. Az alkalmazott, funkcionális művészetet vélte igazán fontosnak.

Op-art, nonfiguratív művei eleinte meghökkentették a nézőket, az 1950-es évektől kezdve azonban egyre nagyobb sikereket arattak, ötletei, kifejezési formái vízuális köznyelvvé váltak. Vasarely – mint azt maga írta – társadalmi művészetről álmodott, mert hitte, hogy az emberekben éppoly erős a vágy a képzőművészet iránt, mint a zenei ritmusokra. Különleges térhatású, kétdimenziós alkotásai a világ számos nagyvárosának tereit, lakó- és középületeit díszítik.

1970-ben megnyílt az első Vasarely-múzeum a dél-franciaországi Gordes-ban. Egy évvel később a közeli Aix-en-Provence városa mellett már erre a célra készült modern épületben 1978-ban Oslóban, 1982-ben New Yorkban jött létre Vasarely központ. 1981-ben megkapta a legnagyobb francia kitüntetés, a Becsületrend tiszti fokozatát. Magyarországon 1969-es műcsarnoki kiállításával robbant be a művészi közéletbe. Szülővárosa, Pécs, díszpolgárrá választotta, ahol művei számára 1976-ban múzeumot alapított. 1982-ben mintegy 400 alkotását Magyarországnak ajándékozta. 1987-ben az óbudai Zichy-kastélyban nyílt Vasarely Múzeum. „Bármilyen elismerésben is volt részem... mindig is úgy véltem, személyemben magyar embert tiszteltek meg, alkotóművészetem forrását minden bizonnyal ezek a gyökerek jelentik" – vallotta magyarságáról. Az Aix-en-Provance-i alapítvány épületét 1995-ben, anyagi gondok, adótartozások miatt bezárták. Számos művét el is lopták a múzeumból. A jogi viták már évek óta húzódtak a család és az alapítvány vezetősége között. Hogy a francia állam felelőtlenségére felhívja a figyelmet, a művész 1993-ban lemondott a Becsületrendről. Victor Vasarely 1997. március 15-én, Párizsban halt meg.

Mauritánia

Történelme első fegyveres bankrablását érte meg Mauritánia: a támadók megöltek egy őrt, megvertek egy bankvezetőt és 390 ezer amerikai dollár értékű zsákmánnyal távoztak. A Reuters jelentése szerint a rablók az ország legnagyobb pénzintézetét, a Banque Mauritanienne pour le Commerce Internationalt rabolták ki.

Kihallgatások a körmendi gyilkosság kapcsán

Az elmúlt napokban a sajtóban találgatások, megtévesztő információk jelentek meg a 11 éves körmendi kislány halálesete kapcsán – tudtuk meg *Farsang László* főhadnagytól, a Vas megyei Rend- több személy került már a rendőrség látókörébe, vallomásaik valóságtartalmát jelenleg is ellenőrzik a nyomozók. Több mint száz rendőr dolgozik ma is a tragikus eset tisztázásán. A kislány testén vágásoktól származó

TOLLHEGYEN

A nép nevében!

Politikai nagyjaink nyilatkozataira érdemes odafigyelni. Azt mondja minap az egyik: ezek a pártok csak a cirkuszt csinálják, nem kell törődni velük, a választásokon úgyis a nép dönt majd.

Ebből is kitetszik egy sor politikai bölcsesség. Nyugalomra int, leghiggaszt, segít a tisztánlátásban. Ezek a pártocskák csak ugrálnak itt összevissza a manézsban, mindenféle hókusz-pókuszt csinálnak, szemfényt vesztenek – de, kedves olvasó (néző, hallgató) ne dőlj be ennek. Künn, a cirkuszsátor előtt, a szürke utcán, ahol már nem villódznak a fények, ott áll a nép némán, rendíthetetlenül. Majd ő dönt. Majd ő megmondja.

Majd a nép!

Én még nem találkoztam a néppel. Odahaza gyerekkoromban az ötven-, száz- és kétszáz forintos címletekben láttam a népet. Az volt rájuk írva, Békekölcsön. A nép közvetlenül a felirat alatt álldogált, egy férfi és egy nő képében. A férfi egy kalapácsot szorongatott, a nő valami gabonafélét. Mindketten valahová a távolba néztek, pontosan nem tudom, hová. Ők voltak a nép. Állítólag ők döntöttek. Mi egyébként nem tartoztunk a néphez, nem dönthettünk arról sem, jegyezzünk-e Békekölcsönt, vagy sem.

Személyesen nem sikerült találkoznom még a néppel, de ez magánügy, nyilván elkerültük egymást. Pedig kalapácsos embert láttam már, de az sohasem a távolt kémlelte, hanem az üllőre helyezett vasnyavalyát, amire időnként rásózott. Marokszedő menyecskét is láttam már, de az sem lehetett a nép, nem hadonászott a kévével – gyűjtötte.

Kíváncsi lennék a népre. Az igazira. Mit mond? Mit akar? Ki a nép?

PILHÁL GYÖRGY

Emlékmű a szügyi áldozatoknak

A két világháború helybeli áldozatainak emeltetett emlékművet a Nógrád megyei Szügy. *Bobály Attila* salgótarjáni szobrászművész alkotását tegnap avatták fel. Az 1500 lelkes szlovák nemzetiségi falu 38 lakója vesztette életét a két világháborúban – ki a fronton esett el, kit elhurcoltak, kit pedig falujában gyilkoltak le a pusztító fegyverek.

A szügyiek már jó ideje szorgalmazzák a háborús halottak emlékének megörökítését, az elmúlt évek gyorsított ütemben végrehajtott közműberuházásai azonban nem engedték meg a költségek elkülönítését. Most azonban, hogy a gáz-, víz-, szennyvíz- és telefonhálózat is elkészült, az emlékmű került a fontossági sor élére.

A kivitelezés költségeit a települési önkormányzat mellett a helyi szlovák kisebbségi önkormányzat, valamint pályázati alapjából az Iparművészeti Lektorátus vállalta magára.

MTI

Állásbörze fiatal mérnököknek

Mintegy száz cég és intézmény várja műszaki végzettségű, állást kereső fiatalok ajánlatait a ma kezdődő állásbörzén, a Budapesti Műszaki Egyetemen (BME) – jelentették be a szervezők az eseményt beharangozó keddi sajtótájékoztatón. Ezer állásajánlatából válogathattak fiatalok.

A mostani találkozó újdonsága, hogy jelentősen megnőtt a munkahelyet kínáló külföldi társaságok száma, illetve az állásajánlatok mellett a BME

Elárvul a diósgyőri vár

Befejezte érdemi munkáját a diósgyőri várban, és jóformán teljesen kivonul az európai jelentőségű műemlékből a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumok Igazgatósága. Áprilistól a Kincstári Vagyoni Igazgatóság Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei kirendeltsége őrzi és üzemelteti a diósgyőri várat. Erről *Veres László* megyei múzeumigazgató tájékoztatta az MTI-t.

Ez év január 18-ig a megyei múzeumok igazgatósága mint bérlő működtette a diósgyőri várat. Kötelező múzeumi feladatain túlmenően biztosította az ország egyik legértékesebb műemlékének látogathatóságát, és a várhoz kapcsolódó kulturális rendezvények zavartalan menetét. A bérleti szerződés felmondását követően csak az őrzési feladatokat végezte, ugyanis nem kívánt a továbbiakban a számára anyagilag is igen terhes kezelői feladatokra vállalkozni.

A jövőben a megyei múzeumok igazgatósága kizárólag a rondellában lévő vártörténeti kiállítást, valamint a Déryné-házban lévő Déryné és kora című tárlatot gondozza. A múzeum hétfő kivételével naponta 10-től 17 óráig tart nyitva. A múzeum szolgáltatása a továbbiakban nem terjed ki a vár bejárására, a bástyák megtekintésére és a műemléki sétákra, továbbá az intézmény nem illetékes a várhoz kapcsolódó kulturális rendezvények szervezésében sem.

Üldözéses jelenetnek lehetnek ma tanúi mindazok, akik a Margit híd közelében a pesti rakpart mellett haladnak el. Itt forgatják ugyanis az új Wolksvagen Passat reklámfilmjét. A még csak most készülő filmnek nagy jövőt jósolnak a szakemberek, lévén, hogy Tarsem – a világ öt legkeresettebb reklámrendezők egyike – dirigálja a munkát. A hozzáértők szerint az ázsiai piacra készülő film a Cannes-i Reklámfilm Fesztiválon kiemelkedő díjazásban részesülhet. A. K.

FOTÓ: SOMOSKÖVY BÉLA

A pénzt és Vargát még keresik

Rendőrkézen a Cora Áruház tolvajai

Hétfőn délután a bíróság előzetes letartóztatásba helyezte azt a három biatorbágyi személyt, akik alaposan gyanúsíthatók a CORA Áruház pénzszállító autójának fegyveres kirablásával. Az *S. Károly* 24, *Sz. János* 22 és *K. Imre* 24 éves fiatalokból álló trió mellett *Varga László* 26 éves budapesti társuk még szökésben van, ezért ellene körözést adtak ki.

A Pest Megyei Rendőr-főkapitányság bravúros gyorsasággal jutott a fegyveres rablók nyomára. Munkájukat segítette, hogy a riasztást követő- is, amelyből az összesen 28 zsákban szállított 122 millió forintot egy Citroen személyautóba rámolták át. Ugyancsak használható nyomokat találtak a felgyújtott terepjáróban, s mivel a rablók egyike büntetett előéletű, ujjnyoma alapján is sikerült bizonyítékot szerezni.

Varga Lászlót a rendőrök még keresik, s feltehető, hogy a rabolt pénzt is magával vitte. Nincs információ egyelőre arról sem, hogy az AK géppisztolyok honnan származnak, s a rendőrség vizsgálja a tippadó be került a társaság. Először ugyan tanúmeghallgatásra idézték be őket, ám mivel elfogadható alibit nem tudtak igazolni a szombat esti órákra, ezért később őrizetbe vették a három bandita. Ez idő alatt elkészült az elsődleges szakértői vélemény is, amely a helyszínen és a terepjáróban talált hajszálak, uj- és talpnyomok valamint más, közvetett bizonyítékok alapján elegendőnek bizonyult a hosszabb fogva tartásukhoz is.

Negyedik társuk kézrekerítése után remény van a

Zalai Hírlap
MOZAIK 1997. márc. 17.

Elhunyt Victor Vasarely

Alig néhány nappal 91. születésnapja előtt egy párizsi klinikán elhunyt *Victor Vasarely*, az- az *Vásárhelyi Győző*, a magyar származású, világhírű festő. Vasarely a kortárs festészet egyik legnagyobb hatású irányzatának, az „op art"-nak volt kiemelkedő képviselője, egyik szellemi vezére, sőt, francia méltatói szerint „pápája". Az idős alkotó szombaton este hunyt el, s halálát vasárnap hajnalban hozta nyilvánosságra menye. Vasarely évek óta prosztatarákban szenvedett, s az elmúlt napokban már kómában volt.

Holttestét valószínűleg szerdán helyezik majd végső nyugalomra.

lat kenyér

elveszítenünk. Ilyen a foci: enynyire még nem szorítottunk be csapatot, s mégis kikaptunk..."

Madár Gábor: *„Nyögve nyelősen, de végre győztünk."*

B. T.

További eredmények: Rákóczi Kaposcukor FC—Matáv SC Sopron 3-0 (2-0), Százhalombattai FC—BKV Előre 1-1

Ma Egers

A szolnoki zakó után a

Szolnoki Olaj—ZT

Szolnok, 1500 néző. Jv.: dr. Gen
sárlabda-mérkőzés. Rájátszás a 4 kö

Szolnok: Takács (21/18), Alexe (
(2), Ivkovics (12). Csere: Jusztin (1
(2), Boldizsár (-), Bódi (-). Edző: R

ZTE: Bencze (2), Dzunics (24/6
son (15). Csere: Mészáros (7), Gál

Vasarely

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Irodalmi Szemle

1970 III/11

magammal egymagamban
s keveset ért meg így csak az ember
gondold el jó öreg
mily valószínűtlen
hogy miniatűr fekete pillanat csak a lélek
s elmerül benne nagy hazája
az állatszemmel hipnotizált vendég
üvöltő trágár férfiak ahogy gőzből kicsapódnak
s legendát áraszt testemre testük
múltat miben bűntelen vagyok
s téveteg nézem — egyedül magammal egymagamban
nincs semmi múltam
ember vagyok
és nincs semmi múltam
tükörtelen üres szobában dolgozom
s értetlen gesztusokkal védem
őrzöm a paradicsomot
majdnem meztelen majdnem meztelen

1021

Vasarely: Kompozíció

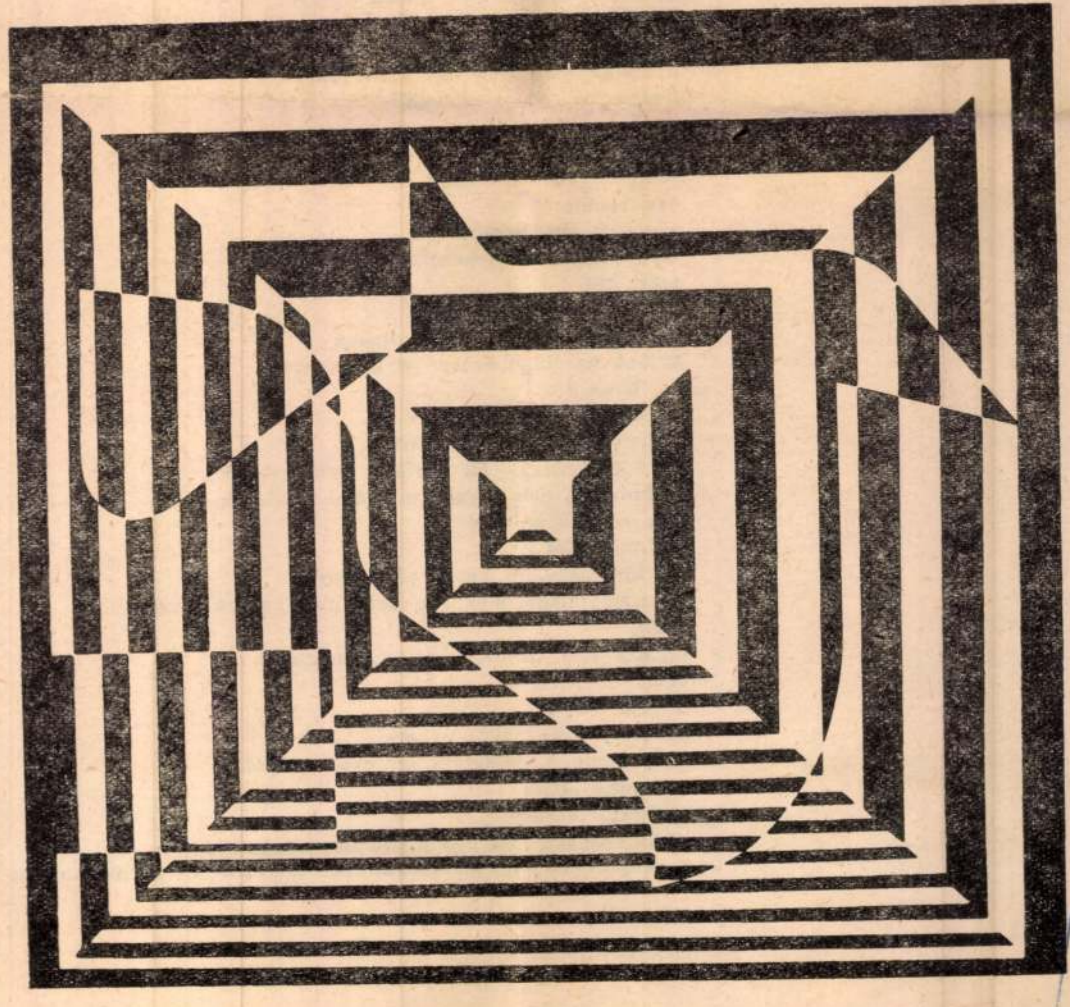

férfiak fohás

Tóth László

szülj hát
szülj hát mária
kripta-jászolon
ebben a dobozb
hisz a szülőszobák és a hullaházak csak megnevezésben
értékben nem különböznek
erdőkkel vértezett melled is ellepi a víz
a sivatag tán végső ölelésre így nyújtja tenyerét
s mi csak nézzük
nézzük a vad evezőst
hogy húz a mélység felé
izmaiban katedrálisok szentélyek kétértelmű csendje
szájában ismét halak ikráznak már
szülj hát
szülj hát mária
testeden hóval tömődtek a kínok futóárkai
sarki állatok mozaikjai keresik bennük a szánkót
s csak a gyönyör szétrágott csontjait szórja eléjük a szél
mert megint az éjszaka bontott zászlót fölénk
fogaink közt kettétörte a balladákat
hisz nem tudunk már másképp
azbeszt-szerelemben a tűzzel
túlérett koponyánkat földre dobálta az ősz
szülj hát
szülj ha egy újabb halált is
a miénk már csak egy ékes fölirat
tested maradt az egyedüli
emlékezz az igére
szüljön hát
szülj egy ócska széket
egy vonatot
egy szál sín-világunkban
szükségünk van a kerekek törvényeire
szülj hát
a mi szemünk urnájában
csak elszenesedett sarkcsillagok
hajónk horgonyt vethet az éj közepén
két hang közt
jaj két hang közt
a lombikból kilóg a nyelvünk
hová futhatnánk mi porlódó halálunkkal
hónunk alá nem férnek már a mozdulatok
nem csókok marták
himnuszoktól
jaj himnuszoktól véres az ajkunk
a szimbólumok már rég nem nyújthatnak menedéket
hová
jaj hát hová térjünk csont-magunk elől
nézd
ó nézd mária
ez a táj volt egykor a vers
most mellünk kőtábláin szétnyomott pók
szöknénk utána
szöknénk utánad
lábunk idegen már egy újabb forradalomhoz
és eszünkbe sem jut magunkban keresni az erdők kulcsát

…probléma-
…, *a design*
…yképessé-
…yanakkor
…zlése fej-
…körében a
… kifejtése

… tekintve
…*tikai vo-*
…ázása, az
…obfejlesz-
…*ka a leg-*
…ő.
…ztül fog-
…gyik leg-
… A mun-
…eltételein
…ektív fel-
…kai, mun-
…unka el-
…dásainak
…sát. Ezen
… az átté-
… nevelés,
…nagy fel-

nösen erősítik egymást,
életmód fejlődését, kor…
A munkakultúra beleé…
ve, áttételezetten is —
mennyi elemébe, a mu…
érvényesülésével. Ez az
értékei hatékony érvér…
érték-szerkezetéből eredő *érték-orientációs* hatások
működésének.

A munkakultúra a szocialista életmód rendszerében a szocialista kultúra egészének jelentős, növekvő hatású tényezője. Szerves, széttéphetetlen egységben van a kultúra, a művelődés és műveltség minden más, további elemével, megjelenik azok befolyásoló tényezőjeként. A művészi kultúra mellett elsősorban a kevésbé ismert összefüggésekre utalunk: a munkakultúra kapcsolódik a viselkedéskultúrához, a környezetkultúrához, a szabadidő-kultúrához. A munka kulturáltságában kifejeződő *igényesség* áthat az ember egész létére, lényére, emberi minőségeinek érvényesülésére: igényességre magával, másokkal, a társadalommal, környezetével szemben. Mindez a kulturáltság kifejeződése, a munkaszakszervezeti mozgalom a munkakultúra fejlesztésével ily módon gyakorol hatást ebben a széles körben.

MAGYAR HÍRLAP SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Vásárhelyi Antal

SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT

Grafikusművész

1980 DEC

1021

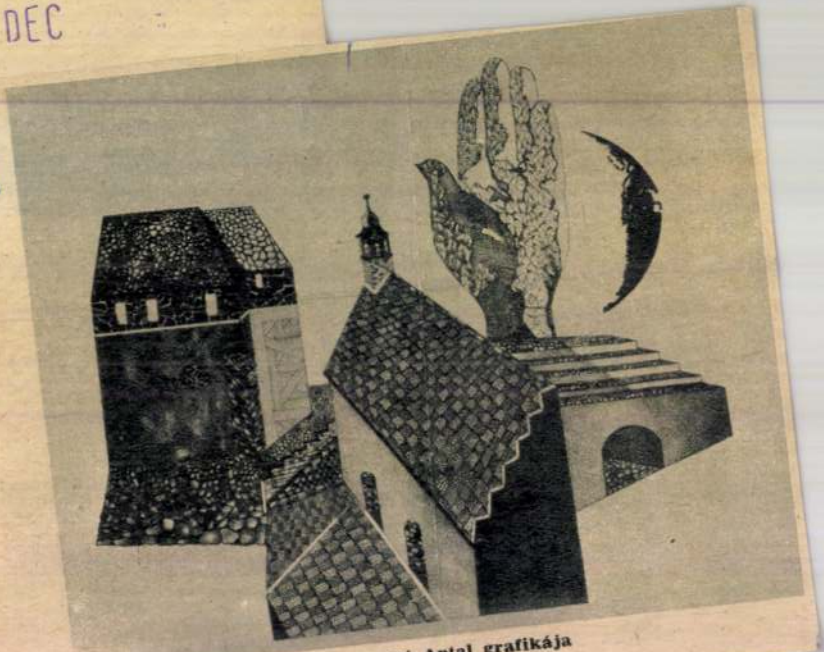

Vásárhelyi Antal grafikája

SZOMBATI TELEVÍZIÓ

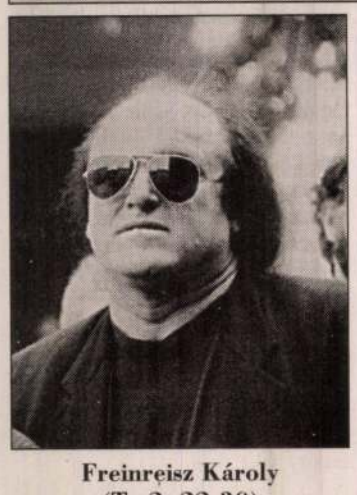

Freinreisz Károly (Tv 2, 22.30)

TV 1

6.00 Nap-kelte 8.00 Jó reggelt adj, Istenem! 8.10 Rajzfilmek 9.10 Reggeli torna gyerekeknek Simkó Andreával 9.15 Hófehérke 9.40 Kölyökidő 9.55 Tele-mutatvány 10.15 Szókimondó 11.05 Váratlan utazás 12.00 Déli harangszó, hírek 12.10 Betyárok 12.30 Família Kft. 13.05 Vészhelyzet 13.50 Autók 14.15 Válaszolunk... 14.25 Gazdit keresünk 14.55 A rejtélyes hajós 16.45 Márkás históriák 17.00 „Szeret, nem szeret" 17.45 Álljunk meg egy szóra! 17.55 Telis-televideo '97 18.00 Panoráma 18.35 Szerencsekerék 19.00 Esti mese 19.15 Vers mindenkinek 19.30 Híradó 19.50 Sporthírek 20.05 Magyarok cselekedetei 20.20 Sztár, am. film 21.55 Szatelit, kabaré 22.40 Halálos látomás, am. film

TV 2

7.30 Welcome to Hungary 8.00 Gazdaképző 8.30 Hrvatska kronika 8.55 Unser Bildschirm 9.20 Ecranul nostru 9.45 Slovesnki utrinki 10.10 Nasa obrazovka 10.35 Patrin – Üzenet – Vorba 11.00 Amőba 11.20 Zöld béka 11.30 Magyarország barlangjai 12.05 A Tisza 12.45 Mit ér az ember, ha (nem) magyar? 13.15 Sonja Henie – a jég királynője 14.05 Erdészház Falkenauban 15.05 Dalamról dallamra... 15.30 Kisfilmek a nagyvilágból 16.55 „... a hagyomány az embernek visszaadja önmagát" 17.35 Sportműsor 19.05 Família Kft. 19.40 „Száz vasútat, ezeret..." 20.10 Hírek az unióról 20.15 Körző 21.05 Hitler – Számvetés 22.00 Műkorcsolya-vb 22.30 Koktél Bár

DUNA TV

8.00 Hírek 8.05 Pumukli 8.30 Az én szeretett városom 8.45 Szpiru és Fantázió 9.10 kiCSODA a miCSODA 9.40 Babar 10.05 Popeye, a tengerész 10.15 A korzikai püspök 11.00 Nyelvőrző 11.25 Harmónia 12.00 Déli harangszó, lapozó 12.20 Közép-európai magazin 13.00 Utazás '97 kiállítás 13.15 Táncház 13.45 Amszterdamban minden más... 13.50 Műterem-tés 14.30 Vízilabda LEN-kupa döntő. FTC–UTE 15.50 Kutyaportrék 16.30 Talpalatnyi zöld 17.00 Az óceán lánya 17.25 Kimba, a fehér oroszlán 18.00 Híradó 18.15 McCallum 19.30 Zenés üzenetek 21.00 Híradó 21.20 Sportpercek 21.30 A ledőlt bálvány 23.05 Shirley Bassey cardiffi koncertje

SZÍV TV

9.30 Torna 10.30 Action Man 11.30 Kockáztató 12.00 Lámpás 12.30 „Párosan szép" 15.30 RPS 16.05 Tökéletes kezelés 18.00 Konyhashow 18.30 Palánta 19.00 Kimba, a fehér oroszlán 19.30 Pepsi Show City 20.00 Gulliver 20.30 Dühöngő majom 22.30 Hívd Andreát! 23.30 Szerelmi útmutató

TV 3

10.15 A kisasszony 13.00 Negyedóra 13.15 Ninja USA 14.55 Csodálatos Föld, Róma 15.25 Sherlock Bond 16.55 Top Trend 17.30 Baywatch 18.25 Stíluspercek 18.35 Világszám 19.00 Híradó, sporthírek 19.15 Szelek szárnyán 21.35 Cinema 22.10 Második lehetőség 2305 Kandi kamera 23.20 Xul, a gonosz

MSAT

8.30 Maszat 8.45 Grimm legszebb meséi 9.30 Power Rangers 10.00 Játék 10.30 Állati mesék 11.00 Popeye 11.30 Bosco léghajó kalandjai 12.00 Music Box Top Ten 12.30 Bulivonal 13.00 Zoom 13.30 Rocktükör 14.00 Budo-magazin 14.30 A császárból 16.05 MSAT-klub 16.30 Autó-motor 19.30 Kopasz krapek 20.00 Bárányborban 22.00 A törvény őrei 23.00 A horror háza 24.00 USA Girl

MULTICHOICE

7.00 Arsene Lupine 21., rajzfilm 7.30 Iznogoud 14., rajzfilm 8.00 Tommy Tricker és a bűvös bélyeg, családi mozi 10.00 Testvérsors, családi mozi 12.00 Hongkong a fejére esett, vígjáték 14.00 A Napsugár-fiúk, dráma 16.00 A nagymamacsere, családi mozi 18.00 Bundesliga 1996/1997 20.00 Törd fel a kódot!, dráma 21.30 A Brit Filmakadémia díjátadása 23.00 Az ázsiai kapcsolat: Út Mandalay-ba, thriller

NAP TV

17.00 – 19.30-ig Napnyugta az MSAT csatornán. – Sandy Bell – Fogyasztóvédelmi magazin – Piszkos játékok (film)

HBO

8.00 Bolondos dallamok 8.30 Lois és Clark 9.30 Egyről a kettőre 10.00 Jó barátok 10.30 Kaliforniába jöttem 11.00 Ernest suliba megy 12.35 Ki itt felmászol... 14.25 Melrose Place 15.15 Blinky Bill 15.45 Anasztázia I. 17.30 National Geographic 18.30 A politika színpadán 20.20 Fehér agyar 22.10 Ponyvaregény

EUROSPORT

9.30 Rögbi VK 12.15 Erőverseny 13.15 Műkorcsolya-vb 17.00 Síugrás VK 19.00 Tenisz 22.30 Görkorcsolya 24.00 Rögbi VK

SZOMBATI RÁDIÓ

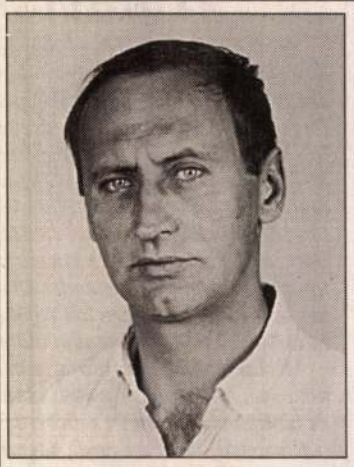

Reviczky Gábor (Petőfi, 15.37)

KOSSUTH

4.30 Reggeli krónika 8.05 Kulturális kalauz 8.25 Kopogtató 9.00 Hírek, időjárás, útközben 9.05 Családi tükör 9.35 Védd magad! 10.00 Hírek, időjárás, útközben 10.05 Valahol valaki 10.35 Magyar aczél 11.00 Hírek, időjárás, útközben 11.05 Magánrendelés 12.00 Déli krónika 12.30 Kontinensek, szántóföldek 13.00 Hírek, időjárás 13.05 Új Zenei Újság 13.40 Öt kontinens száz botránya 14.00 Hírek, időjárás 14.05 Oxigén 14.55 Műsorajánlat 15.00 Hírek, időjárás, útközben 15.05 Irodalmi újság 16.00 Tizenhat óra 17.30 Népzenei portré 18.00 Esti krónika 18.20 Elő-futam, zenei ajánlat 18.25 Szemle 19.00 Hírek, időjárás 19.05 Sportvilág 19.25 Műsorismertetés 19.29 Jó éjszakát, gyerekek! 19.40 Miska bácsi levelesládája 20.00 Hírek, időjárás 20.05 Közvetítés a Győri Kisfaludy Színházból 21.47 James Last zenekara játszik 22.00 Késő esti krónika 22.20 Válogatás 23.00 Hírek, időjárás 23.05 Azok a rádiós évek... 24.00 Hírek, időjárás, Himnusz

PETŐFI

4.30 Hírek, időjárás 4.33 Hajnali dallamok 6.00 Pax rádió 6.30 Hírek, időjárás, útközben 6.35 Ugródeszka 9.00 Hírek, időjárás 9.03 Iránytű 9.30 Operettparádé 10.00 Párkereső 11.00 Hírek, időjárás, útközben 11.05 Filmzenei kaleidoszkóp 11.35 Emberek és egyéb állatfajták... 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00 Hírek, időjárás 13.03 Állomáskereső 13.14 Daráló 13.45 Időjárás- és vízállásjelentés 14.00 Szív küldi... 15.00 Hírek, időjárás 15.03 Fedezze fel a világot! 15.37 Zsebrádiószínház 16.00 Szuper-show-s! 16.50 Sport 17.45 Sztárparádé 18.00 Sport 19.00 Hírek, időjárás 19.03 Nemzetközi slágerlista 20.00 Szórakoztató Biblia 20.30 Gospelek a javából 21.00 Hírek, időjárás 21.03 Fekete városok 22.30 Debreceni Dzsesszsnapok '97 23.00 Hírek, időjárás 23.03 Sporthíradó 23.10 Rádiószínház Dokumentumműhelye 0.04 Alapi István Belső világ című albumáról

BARTÓK

6.00 Muzsikáló reggel 8.00 Hírek, időjárás 8.03 Műsorismertetés 8.10 Pódium 9.05 Híres karmesterek munkatársa voltam 10.00 Hírek, időjárás 10.05 Hangfelvételek felsőfokon 11.20 Világhírű előadóművészek felvételeiből 12.00 Hírek, időjárás 12.05 A Bartók rádió kívánságműsora 14.00 Hírek, időjárás 14.05 Mindennapi irodalmunk 15.00 Opera-művészlemezek 16.00 Hírek, időjárás 16.05 Kapcsoljuk a Magyar Rádió márványtermét 16.50 De Falla: A háromszögletű kalap – balett 17.30 Poggyász 18.00 Hírek, időjárás 18.05 Bartók, az ember 19.00 Legszebb felvételeinkből 19.30 Kapcsoljuk a New York-i Metropolitan Operaházat. Bizet: Carmen kb. 23.25 Hangszerszólók 24.00 Hírek

VASÁRNAPI RÁDIÓ

Sajgál Erika (Kossuth, 21.05)

KOSSUTH

6.00 Vasárnapi újság 8.24 Édes anyanyelvünk 8.30 Énekeljük együtt! 8.40 Hangszemle 9.00 Hírek, időjárás 9.05 Világóra 10.00 Hírek, időjárás 10.05 Istentisztelet közvetítése a bajai baptista templomból 11.00 Hírek, időjárás 11.05 Gondolat-jel 12.00 Déli krónika, sport 12.22 Közvetítés a lottósorsolásról 12.25 Harmincöt perc alatt a Föld körül 13.00 Hírek, időjárás 13.05 Névjegy 13.55 Műsorajánlat 14.00 Hírek, időjárás 14.05 Mit üzen a rádió? 15.00 Hírek, időjárás 15.05 Művészlemezek 16.00 Hírek, időjárás 16.05 Girold Mihály nyomómester 17.00 Terasz 19.00 Hírek, időjárás 19.05 Sportvilág 19.25 Műsorismertetés 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.40 Budapesti Tavaszi Fesztivál 20.00 Hírek, időjárás 20.05 Mi a titka? 21.00 Hírek, időjárás 21.05 A Rádiószínház Dokumentumműhelyének bemutatója 21.46 A Creol együttes felvételeiből 22.00 Késő esti krónika 22.20 Vasárnapi hangverseny kb. 23.40 Operaáriák 24.00 Hírek, időjárás, totó, Himnusz

PETŐFI

6.00 Hírek, időjárás 6.03 Állomáskereső 6.08 Végre vasárnap! 7.45 Eurosportreggel 8.00 Jó reggelt, Európa! 9.00 Hírek, időjárás 9.03 Béla angyalai 9.50 Country-percek 10.00 Gordiusz-magazin 11.00 Hírek, időjárás, útközben 11.07 Vasárnapi koktél 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00 Hírek, időjárás 13.03 Suli-só 13.45 Időjárás- és vízállásjelentés 14.00 Forgószínpad 16.00 Poptarisznya 20.00 Budapesti Tavaszi Fesztivál 21.00 Hírek, időjárás 21.03 A Rádió Dalszínháza 23.00 Hírek, időjárás 23.03 Sporthíradó 23.10 Ennyi...

BARTÓK

6.00 Hírek, időjárás 6.03 Népszerű muzsika – korán kelőknek 8.00 Hírek, időjárás 8.03 Budapesti Tavaszi Fesztivál 9.00 Műsorismertetés 9.05 Nagy magyar operaénekesek 10.00 Hírek, időjárás 10.05 Új Zenei Újság 10.40 Budapesti Tavaszi Fesztivál kb. 12.40 Az MRT Gyermekkórusa énekel 12.50 Hangok és visszhangok 13.00 Új lemezeinkből 14.00 Hírek, időjárás 14.05 A titkos házasság 15.00 Szalon 16.00 Hírek, időjárás 16.05 A kamarazene kedvelőinek 17.10 Barokk muzsika 18.00 Hírek, időjárás 18.05 Musica Sacra 19.00 Operakettősök és együttesek világhírű énekesek előadásában 19.45 Tropi-komédia 20.00 Hírek, időjárás 20.05 Schütz: Máté-passió 21.09 Beethoven: Esz-dúr trió op. 70. No. 2. 21.40 Hírek, időjárás 21.45 Közvetítés a Madách Színházból. A medikus 24.00 Hírek, időjárás, Szózat

VASÁRNAPI TELEVÍZIÓ

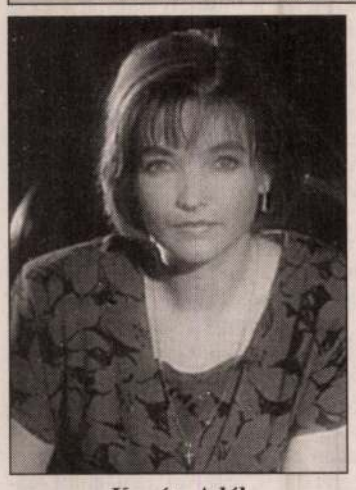

Kováts Adél (Tv 2, 19.15)

TV 1

7.30 Hagyd aludni a mamát és a papát! 7.55 „Így szól az Úr!" 8.05 Hódpapa meséi 8.30 Hófehérke 9.00 Beszterce ostroma 10.30 Púder 11.00 Zenebutik – Zenehíd 12.00 Déli harangszó, hírek 12.05 Lottósorsolás 12.30 A homok titkai 15.00 HT 15.30 Örömhír 16.00 Walt Disney rajzfilmek 17.00 Négyszázezer nap 17.25 ÖNdönt! 18.30 Szerencsekerék 19.00 A HÉT, híradó 20.05 Magyarok cselekedetei 20.15 Utazások nagynénémmel 22.05 A lyoni omnibusz 22.50 A Wiener Sängerknaben hangversenye

TV 2

7.35 Hol-mi? 8.00 Julisuli 8.30 Pipafüst nélkül... 9.00 Úrgammák 9.30 Kupaktanács 10.00 Tévémagiszter 11.00 Alan és Naomi 12.30 Jó varázslók 13.00 Fényes György nótafelvételeiből 13.30 Vidéki Anglia 13.55 Az én babám 14.25 Szócső 14.55 Telesport 15.30 Műkorcsolya-vb, gála 17.05 Szívtipró gimi 18.00 Manőver 18.30 Tranzit 19.00 Esti mese 19.15 A szarvaskirály 21.15 Unokáink is látni fogják 21.40 Edvard Grieg 22.05 Telesport 23.05 Az igazság nevében 23.55 Magyarok cselekedetei

DUNA TV

8.00 Hírek 8.05 Vallási műsor 8.45 Társadalom és tudomány 9.05 Babar 9.25 A hetedik kontinens felfedezése 9.55 A Fehér Agyar legendája 10.20 Wimpole falu 10.30 Cimbora – Tallózó 11.15 Kapcsok 12.00 Déli harangszó 12.05 Nótacsokor 12.25 Tudományos show 12.50 Popeye, a tengerész 12.55 Cadfael barát 14.15 Sportképek 16.30 Mozgó kép 17.00 Emlékképek – régi híradók 17.15 Postabontás – levélváltás 17.40 Paddy 18.00 Heti hírmondó 19.00 A nagy kék országút 20.40 Huszka Jenő díjkiosztó gálahangverseny 21.20 Sportpercek 21.30 Mesterek tornája 23.30 Vers, Hírújság

SZÍV TV

9.30 Kimba, a fehér oroszlán 10.00 Action Man 11.00 Pepsi Show City 11.30 „Az én esetem" 12.30 Hívd Anrdeát! 16.05 Egészségmagazin – háttér 17.00 Hokkaido urai 18.05 Kimba, a fehér oroszlán 18.30 Designe 19.00 Próba, szerelem 19.30 Benkó D. B.-show 19.50 Ultrapercek 19.55 Quelle-percek 20.00 Szédülj el! 20.30 Gyilkos kamera 22.30 Gulliver 23.30 Konyhashow

TV 3

9.00 Dominó 12.55 Havi fix 13.05 Miért??? 14.00 Blanche 14.55 Menjünk 15.10 Hazafelé 16.55 H_2O 17.25 Profitvadász 19.00 Híradó, sporthírek 19.15 Apu 21.00 Gillette World Sport Special 21.30 Gyomok között

MSAT

8.35 Grimm legszebb meséi 9.30 Power Rangers 10.00 Játék 10.30 Állati mesék 10.55 Bosco léghajó kalandjai 11.30 Császári vadászat 13.00 Álomsziget 14.00 Muppet-show! 14.30 Császárvadászok 16.10 MSAT-klub 16.30 News-Da 19.30 Mit les, Mr. Beadle's? 20.00 Benny Hill 20.30 Elképesztő övezet 21.30 Tűzoltók 22.30 Címlapsztori 23.30 MSAT-klub 24.00 Becsületes zsaru

MULTICHOICE

7.00 Arsene Lupin 22., rajzfilm 7.30 Iznogoud 15., rajzfilm 8.00 Montanai keresztutak, családi mozi 10.00 Bonjour Timothy, családi mozi 12.00 Hárman hazatértek, dráma 15.00 Olasz liga 17.00 Midocsa völgy!, családi mozi 18.30 Érzelmek vihara, dráma 20.00 A Nap hideg fénye, thriller 22.00 Olasz liga 0.00 A világ nagy kaszkadőrei, családi mozi

NAP TV

17.00–19.30-ig Napnyugta az MSAT csatornán. – A Rulett vendége Sztankay István – Vsaárnapi futam – III. Félidő – Vásári félóra
Hétfőn 6 és 9 óra között Napkelte az MTV 1-en. Kereszttűzben Kósáné Kovács Magda, az MSZP ügyvezető alelnöke – MIÉP-tüntetés után, agrárdemonstráció közben: G. Nagyné Maczó Ágnes – Elloptak egy hidat – Már ingyen adnák az Ybl-palotát – Oscar-díj átadás előtt: Ki volt gróf Almássí László? Budapesten járt Karan Armstrong a világhírű operaénekes

HBO

8.00 Animánia 8.30 Bír-lak 9.00 Alf 9.30 Kungfu: A legenda újjáéled 10.00 Igazi vadon élő állatok 10.50 A Pickwick Klub 12.10 Így készült: 101 kiskutya 12.45 Mozimánia: Spencer Tracy 14.15 Ernest nagy dobása 15.55 Anasztázia II. 17.30 Képzelt bűnök 19.15 Zenemánia: Alains Morissette 20.05 A skarlát betű 22.20 Az utolsó kijárat Brooklyn felé

EUROSPORT

7.30 Lovassportok 6.30 Rögbi VK 12.00 Síugrás VK 14.00 Műkorcsolya-vb 17.00 IAAF tájfutó-vb 18.00 Síugrás VK 19.00 Tenisz 22.30 NASCAR Winston Kupa 23.30 Rögbi

Szombat: Tv 1. 18.00

Panoráma

A világpolitikai magazin tartalmából: Németország – Nehéz felébredni a jólét álmából. Albánia – Rend a káoszban vagy káosz a rendben? Szent Föld – Keresztes vitézek burnuszban.

Siker és kudarc

Virágvasárnap reggelén, nyolc óra után öt perccel a siker és a kudarc lesz a Duna tv műsorának témája. A műsorvezetők olyan beszélgetőtársakat mutatnak be, akik életét a kudarcból sikerbe való átmenet jellemzi: egy manöken, egy fiatal üzletember, egy csődöt átvészelt vállalkozó házaspár, és egy káros szenvedélyektől megszabadult fiatalember, aki ma egy szeretetotthonban dolgozik.

A téma kapcsolatát a közeledő húsvéttal Kis János kecskeméti evangélikus lelkész világítja meg.

Vasárnap: Duna tv, 18.00

Heti hírmondó

Milyen előnyökkel és hátrányokkal jár hazánk leendő csatlakozása az unióhoz? Kényszerpálya-e, vagy haladás a csatlakozás? Miért kell a gazdag Nyugatnak egy szegény rokon?

Sokszor halljuk: a csatlakozásnak ára van, de kevés tény hangzik el arról, ki, milyen mértékben lesz vesztese a csatlakozásnak. A műsor vendégei: Kádár Béla, a Költségvetési Bizottság elnöke, Inotai András, a Világgazdasági Kutatóintézet igazgatója, Matolcsy György, a Privatizációs Kutatóintézet igazgatója.

Emlékképek - régi híradók

Vasárnap délután öt órakor a Duna tv-ben látható műsor tartalmából: Válogatott atléták tréningje a Testnevelési Főiskola tornatermében. – A Saar-vidék Németországhoz való visszacsatolása után nagyszabású parádét tartottak Hitler előtt. – Tizenkét éve hozta létre Mussolini a Fasiszta Nagytanácsot. Horváth Jenő professzortól tudjuk meg: mi volt ennek a szerepe? – Budapest királyi vendége: az angol trónörökös, a walesi herceg. Aki – egyéb programjai mellett – megtekinti a zenés őrségváltást a Várban és egy vacsorán meghallgatja kedvenc nótáját... – Találkozunk Rotter Emíliával, Baby nénivel, aki ifjúkorában sok éven át volt a páros műkorcsolyázás világbajnoka. És látjuk a Rotter–Kollár párost, amint a budapesti világbajnokságon ismét győznek. – Bécsben 60 ezer néző előtt győzi le az olasz labdarúgóválogatott Ausztria legjobbjait.

MIRŐL ÍR A SZÍNES VASÁRNAP?

Lapszemle

A Fővárosi Önkormányzat egészségügyi bizottsága jövő kedden ismét tárgyalja az Erzsébet Kórház ügyét, amely témával a Színes Vasárnap eddig több alkalommal is foglalkozott. A lap információi szerint a helyzet korántsem olyan rózsás, amint azt az elmúlt év őszén a kórház vezetője lefestette. Bebizonyosodott ugyanis, hogy azoknak volt igazuk, akik megfélemlítésről panaszkodtak, hiszen a kórházban óriási a fluktuáció, 1995 óta több mint harminc szakorvos, nővér, gazdasági és egyéb szakember távozott az intézményből. A dolog odáig fajult, hogy mára már szinte nincs is kinevezett főorvos a kórházban – csak megbízott főorvosok működnek... További részletek a Színes Vasárnap holnapi számában.

Összevonási tervek az Iparművészeti Főiskolán
A Magyar Iparművészeti Főiskola Egyetemi Bizottságának (a továbbiakban: ET) 1/1996. sz. határozata szerint az intézményben e célra létrehozott különbizottságnak – az ET által korábban már elfogadott javaslata, illetve a HÖK indítványa alapján a „tanszékek" elképzelése szerint – március 30-ig, vagyis jövő hét végéig bevezetésre alkalmas formában kell elkészítenie azt a tervet, amely az intézmény oktatási módjának alapos átalakítására vonatkozik. Ha minden a tervek szerint történik, idén szeptember elsejétől nem csak átalakulhat, akár össze is omolhat az 1993 óta egyetemi rangú, 1989-től már kizárólag egyetemi szintű képzést nyújtó főiskola képzési rendszere – állítja a diákok egy része.

Rozsos István kitüntetése

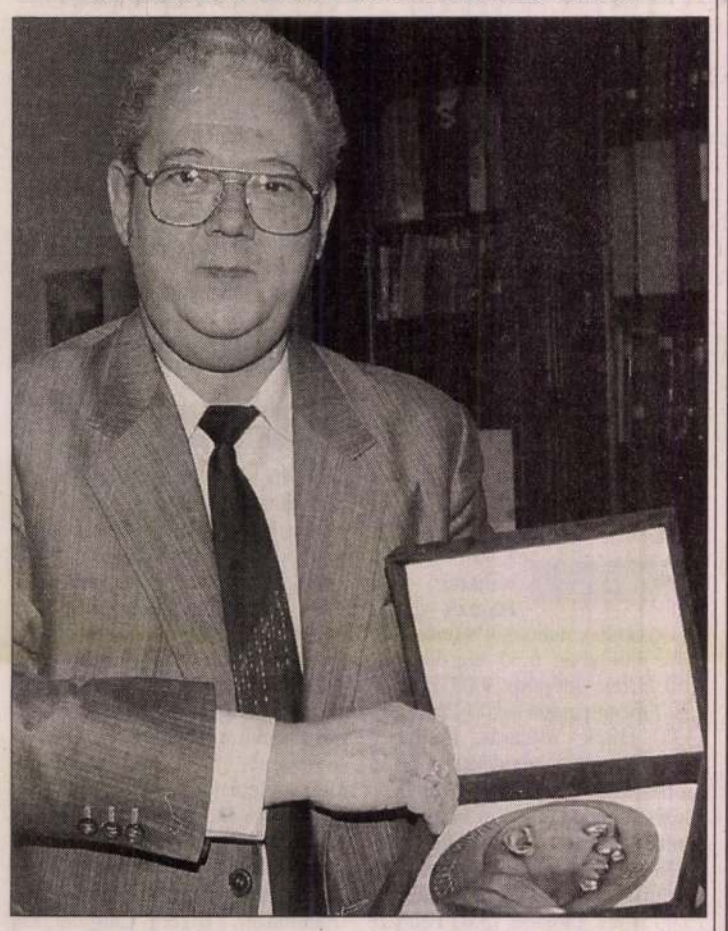

Rozsos István tenor, az Operaház magánénekese kapta idén a Fészek Művészklub Alapítvány által létrehozott Székely Mihály-emlékplakettet, amelyet pénteken 34. alkalommal adtak át

Alföldi sirály

Csehov a Budapesti Kamaraszínházban

VALAMIREVALÓ, ambiciózus fiatal rendező ma már nemcsak rendez, hanem ír is. Átírja a darabot, amelyet az író egyszer már úgy-ahogy megírt. A rendezői koncepciójához nyilván nem illik az eredeti mű, ezért hozzáigazítja. Vagy a választott szöveg eleve csak ugródeszka színpadi víziójához, amely aztán öntörvényűen alakítja a kölcsönvett írói nyersanyagot.

Alföldi Róbert *Anouilh Colombe-ja* után most *Csehov Sirályát* vette kezelésbe. Az előadás színlapja szerint *Makai* Imre műfordításának és *Horvai* István szövegfordításának felhasználásával készítette a színpadi változatot, amelyet a *Budapesti Kamaraszínházban* rendezett meg. Jeléül annak, hogy itt egy többé-kevésbé önálló változatról van szó, a *Madárkák* alcímet viseli az előadás. Alföldi aktualizálta a Sirályt. Olyan térbe helyezte át, amely bizonyos elemeiben még orosz, más, hangsúlyosabb részleteiben viszont mai magyar közeget idéz. Medvegyenko, a tanító mindjárt azzal kezdi, hogy tizenötezer a fizetése – nem huszonhárom rubel –, később meg arról van szó, hogy Samrajevnek, Arkagyina jószágigazgatójának, aki itt inkább valami sofőrféle, nincs pénze benzinre. Szó van még minisztériumról és telefonról is, a szereplők a *Te, rongyos életet* éneklik egyszer. Ugyanakkor Arkagyina „belépői" orosz dalok.

E FELSZÍNI beavatkozásoknál jóval mélyebbre hatóak a párbeszédek egészén végzett radikális stiláris és terjedelmi változtatások, valamint a játéktér és a játékstílus sugalmazásai. Alföldi durván lefokozott és eltorzított Csehov-változatot vitt színre. Előadása erőszakosan hozza tudomásunkra: neki itt és most erről szól a Sirály: *egy vigasztalan nemzedéki konfliktusról*. Olvasata az első felvonásbeli tóparti színpadi előadásból indul ki. Az ifjú Trepljov (*Kamarás* Iván) új formákat keres – mint Alföldi Róbert is –, környezete, az idősebbek korlátolt, megzápult világa részéről azonban teljes értetlenségbe és elutasításba ütközik. Még szerelme, Nyina (*Szalay* Mariann) is elárulja. A tragikusan magára maradt, meghasonlott költő főbe lövi magát.

Körülbelül erről szól az előadás. Ennyi a tartalmi-gondolati hozama. Ezt az üzenetet csomagolja „új formákba". A vízhatlan fekete műanyaggal leterített játékteret (*Kentaur* terve) – feltehetőleg a közeli tóra való utalásként – bokáig érő víz borítja, a gumicsizmás szereplők ebben tocsognak. A csupasz falak kékre vannak festve, kékek a bútorok is: egy asztal, egy napozóágy, néhány szék. A szereplők leegyszerűsített, egysíkú, redukált lények, egy-egy ruhaszín jelzi őket (jelmez: *Bartha* Andrea): Dorn, az orvos (*Újvári* Zoltán) viselete egyöntetűen fűzöld, Szorin (*Holl* János) sapkája és mackója bordó, a vodkázó-szipózó Másа (*Pokorny* Lia) alig látszik ki a lelkiállapotát kifejező feketeségből, Trigorin, a sikeres, de savanyú író (*Rátóti* Zoltán) reménytelenül szürkésdrapp. Nyina természetesen sirályfehér, az öregedő és közönséges vidéki operettprimadonnára emlékeztető Arkagyina (*Vári* Éva) pedig csiricsárén piros. Az utolsó felvonásban mindenki a falak hideg kékségébe öltözik – ekkorra ugyanis végképp uniformizálja a szereplőket a rémálomszerű leépülés.

CSÚFAK, GONOSZAK, ostobák Alföldi Csehov-parafrázisának alakjai. Sivár Csehov-paródiák. Kivéve a tragikus hőst, Trepljovot, aki kezdetben még indulatos lázadó, aztán megadóan elcsendesedik. Az utolsó felvonásban mint valami szent apostol, úgy közlekedik a kékek közt nem kék zakójában. Vitás eset Nyina, nehéz eldönteni, őt is sajnálnunk kellene-e mint áldozatot. Szalay Mariann sírós, affektáló fejhangon, esetlen grimaszokkal és mozdulatokkal nyakigláb, hisztérikus madárkát játszik. A színészi alakítás felől nézve riasztó jelenség ő is.

Hosszan lehetne sorolni, mi minden hiányzik itt Csehov darabjából és mi van másként, de nincs értelme, mert ez az előadás tudatosan törekszik a csehovi alakok és helyzetek devalválására. Nyilvánvalóan azzal a szándékkal, hogy új formában korunkról mondjon velük valamit. Csakhogy amit mond, az érzelmes közhely, a forma pedig Csehovhoz méltatlanul primitív. Ami Trepljov és Arkagyina konfliktusába vág, még úgy, ahogy működik, és ez Kamarás Ivánnak és Vári Évának is köszönhető. A többi azonban, a színészi produkciókat beleértve, harsány és erőszakos színi hatások szervetlen elegye.

Györffy Miklós

Hamvas Béla harmadik élete

Volt az első, amely egy nagyformátumú szellem kibontakozását ígérte, harmonikusan születő művek sokaságát, amelyek valamiképpen túllépnek a különféle szakterületeken, s megsejtetnek valamit a világ egészéről, a nagy rendszerről és rendről. De hová lett a harmónia? Hová az a nyugalmas derű, amely még arra is rávitte Hamvas Bélát, hogy nem létező művekről írjon recenziókat, megmutatva, hogy tudásunk mennyire korlátozott? Az elhallgattatás, a nyomorgás esztendei következtek. A műveket azonban írta, hiszen aki egyszer a vágyott egész bűvkörébe kerül, sosem adja alább.

Földi létének lezárulása után következett második élete. A legenda. Egymás után jelentek meg régi és hallgatása idején írt művei, esszéi, antológiái és a Karnevál, mely az egyik legnagyobb könyvsiker volt. A bölcsészek, már az igaziak, akik a lépcsőfordulóban jelszóként szokták elsuttogni Heidegger nevét, Hamvas Béla könyveit cserélgették, bámulatosan gazdag életművének egy-egy speciális területéről értekeztek. Amikor 1988-ban újra megjelent a Scientia Sacra, amely talán írója világképének legteljesebb összefoglalása, óriási döbbenetet keltett, hogy egy magyar tudós-író megpróbálta a világ szervezőelvét felmutatni. Akkoriban a filozófia, a létről való gondolkodás már töredezett, egyre erősebb és meghatározóbb lett a kételkedés és a részletekbe feledkezés, Hamvas Béla pedig épp ellenkező gondolati úton járt: az emberi életben kereste az univerzum lenyomatait. Az Anthologia humana bevezetésében, ötezer év bölcsességével szembesülve, Jakab apostol leveléből azt a gondolatot idézi: ha Istenhez közeledünk, ő is közeledik hozzánk. Ezeket az érintkezési pontokat és alkalmakat kereste megszállott szenvedéllyel, s a nyomasztó valóságból kilépve, egy azon túli világgal szembesült. „Amikor a királyi uralom az isteni léttel való kapcsolatát fenntartani nem tudta, fellépett a költő, aki a kapcsolatot fenntartja: szóval. De nemcsak fenntartja, hanem folyamatosan újjáteremti mint szerződést, kapcsolatot – az örök emberi tradíciót folytatja, és az istenivel való szövetséget megújítja" – írja Poeta sacer című esszéjében. Ő is ilyen szent és elátkozott poéta volt, aki akkor is fenntartotta e titokzatos kapcsolatot, amikor kora tagadta Isten létét.

Mára megkopott a legendateremtés izgalma. Elérkezett az ideje, hogy higgadtan és tanulságra szomjasan szembesüljünk hatalmas életművével, s e kapcsolatteremtés döbbent majd rá Hamvas Béla és a hozzá hasonló egységesítő személyiségek hiányára. Ráadásul Hamvas Béla nem érzelmi alapon igyekezett rendet tenni a világ zűrzavaros dolgaiban, hanem analógiákat keresett a múltban, és azok tanulságaival igyekezett megmutatni a krízisből kivezető utat. Az újkor válságáról szólva, annak okait keresve azt fejtegette, hogy a szellem itt is jelen van, csak nincs lehetősége kifejlődnie és hatást gyakorolnia. E felismerését meglehetősen régen fogalmazta meg, de az események azóta sem cáfolták. Korunk bölcselői nem véletlenül keresik a menekülés útját, és sokan közülük ugyancsak a gyógyító szellem hiányát, a metafizika hiányát mondják betegségeink okozójának.

Nem kétséges, hamarosan megint eljön Hamvas Béla ideje. Látnivaló ugyanis, amit ő ugyancsak nyomatékkal hangsúlyozott, hogy korántsem elegendő kizárólag az anyagi valósággal szembesülve, a múltat és a távlatteremtő, ideálokat kereső gondolkodást elvetve keresni az élet egyensúlyát és boldogulásunkat. Mind nagyobb hiányát érezzük az olyan gondolkodóknak, akik a szétszakított világ egységesítésén munkálkodnak, s újra meg újra az ember méltóságára és lehetőségeire figyelmeztetnek.

Száz éve született Eperjesen. 1969 novemberében hunyt el. A könyvtárát elvették tőle, de a tudását és a szellemét nem semmisíthették meg. És e szellemiség hatása továbbra is csak termékenyítő lehet. Lekottázta az emberi lét szimfóniáját, s ha manapság nagyon is furcsa és disszonáns hangzatokat hallani is, azért hallásunk még nem romlott meg, s bizony érdemes az olyan tiszta és hiteles szavakat meghallanunk, amilyeneket Hamvas Béla mondott ki.

Rónay László

NAPLÓ

BÉKÉS ANDRÁS főrendezőt, a Magyar Állami Operaház örökös tagját hetvenedik születésnapja alkalmából pénteken háziünnepségen köszöntötte Szinetár Miklós főigazgató a dalszínházban. Békés András Erkel Ferenc-díjas, kiváló művész 1960-tól az Operaház rendezője, 1987 és 1990 között töltötte be a főrendező tisztét.

A PASSIÓK KATONÁI című kiállítás április 27-ig látogatható a Hadtörténeti Múzeumban (Budapest I., Várnegyed, Tóth Árpád sétány 40.).

MAROSI ILONA Kozmologikus egyetemes hitvilág című tárlata ma délután három órakor nyílik meg az esztergomi Keresztény Múzeumban (Mindszenty tér 2.), és hétfő kivételével május 20-ig, naponta 10-18 óráig látogatható.

A CIRKUSZ VILÁGA A MAGYAR MŰVÉSZETBEN 1900–1994 címmel március 23-án délelőtt tizenegy órakor nyílik meg kiállítás a Kassák Múzeumban (Zichy-kastély, Budapest III., Fő tér 1.).

TELEVÍZIÓS BÁBOKAT bemutató kiállítás látható április 10-ig a Pólus Centerben, a La Standa Áruház előtti területen, Lévai Sándor báb- és díszlettervező (1930–1997) munkáiból. Itt láthatók többek között a Futrinka utca sztárjai, Süsü és barátai, Fáncsőri, Böbe baba.

Vasarely örök, az örökség mulandó?

Ars longa, vita brevis – tartja a latin mondás, amely akkor is igaznak tekintendő, ha olyan kivételesen hosszú életről és alkotópályáról van szó, mint a március 15-én elhunyt Victor *Vasarelyé* volt. Az *op art* atyja, a planetáris folklór megteremtője maga sem tartotta számon, hány képet, nyomatot készített több mint fél évszázados alkotó periódusában. *„Művész vagyok, nem könyvelő"* – felelte egyszer a művei számát firtató kérdésre, s a világhír, az erkölcsi elismerés mellett anyagiakban is igencsak kifejeződő siker lehetővé tette, hogy – akárcsak elképzelései, ötletei realizálásával – külön *team* foglalkozzon a művész pénzügyeivel.

Jó sáfárokra azért is szüksége volt, mert nemcsak szenvedélyesen dolgozott, de a legszenvedélyesebb alapítványtevők közé is tartozott. Állandó kiállítások a világ számos részén, művészete népszerűsítésére létrejött alapítványok a franciaországi Aix-en-Provence-ban, *Gordes Vaucluse*-ben, szülővárosában, Pécsett, s persze Budapesten, az óbudai *Vasarely Múzeumban. „Apámnak elég volt, hogy valaki azt mondja, alapítványt kíván tenni művei népszerűsítésére, s máris festményekkel ajándékozta meg – mondta egyszer epésen kisebbik fia, az orvos André –, azután a látogatóknak és a műveknek gyakran egyaránt nyoma veszett."*

Egy jól működő alapítvány is költséges dolog, s még drágább az, amelyikkel hűtlenül sáfárkodnak. Tűntek el képei, mégpedig szép számmal a leghíresebb Vasarely-alapítványból is. A francia lapok ez év elején a művész első halálának nevezték a tényt, hogy az Aix-en-Provence-ban működő alapítvány csődöt jelentett. Az alapítványt 1981 óta gondozó aix-i egyetem, pontosabban Charles *Debbasch* dékán aligha volt jó sáfárnak nevezhető: a leltárkönyvek szerint művek százai tűntek el az alapítványból, és kötöttek ki magángyűjtők kollekcióiban. A dékán pedig, aki hosszú időn keresztül a művész ügyvédjeként is működött, horribilis számlákat küldött ügyfelének, más esetben viszont számlák nélkül fizetett ki jelentős honoráriumokat az alapítvány munkatársainak, megbízottainak.

A művész elsőszülött fia, az *Yvaral* néven maga is ismert festő, Jean-Pierre édesapja halála után szomorú históriának nevezi mindazt, ami az aix-i alapítvánnyal történt. Mások sem beszélnek vidám történetről természetesen, legfeljebb olykor a tragikomédia határát súroló fordulatokról, mindenesetre a szereposztásban a negatív figurák között nemcsak az egyetemi szakemberek szerepelnek, de bizony a művész családtagjai is. És persze olykor maga a művész is elkövetett olyan „stikliket", amelyek megítélésében a világhír nem enyhítő, hanem éppenséggel súlyosbító körülmény. Mert az még megideologizálható, hogy az ötleteket nagy létszámú stáb kivitelezi, hogy azután a művész könnyed mozdulattal szignálja az alkotást; az azonban már nem, ha saját maga dátumozza korábbra, s utalja ezzel korábbi, értékesebb munkái sorába a kései, a műkereskedelem számára kevésbé vonzó műveit.

Amennyire irritáló a gyűjtő számára, ha észreveszi, hogy – finoman szólva – *átvágták*, olyan ütésnek számít a művész számára, ha – mondjuk – azt írják valahol, hogy művei egy részét nem is ő, hanem a fia „találta ki". Még megdöbbentőbb, ha ilyesféle titkokat éppen a művész menye fecseg ki, akinek az lenne a feladata, hogy foggal-körömmel védje a család – pontosabban apósa – érdekeit. Különösen akkor, ha azokat belülről már amúgy is támadja valaki. Köztudomásúan a festő és az orvos fiú között hosszú ideig szünetelt mindenféle kapcsolat, viszonyuk csak az utóbbi években javult valamelyest – az okokról azonban senki nem nyilatkozik, hiszen hogyan is lenne bizonyítható, hogy a szerencsejátékok kedvelése milyen áldozatokat követel a pénzes papától. Az pedig, hogy olyan képeket akaszt le a falról, amelyek nem az ő tulajdonát képezik, magával a művésszel is megtörtént: egy alkalommal gordes-i alapítványából elvitt néhány festményt, amelyek azután magángyűjteményekben bukkantak föl. Hogy ő adta-e el vagy más, arra nem emlékezett.

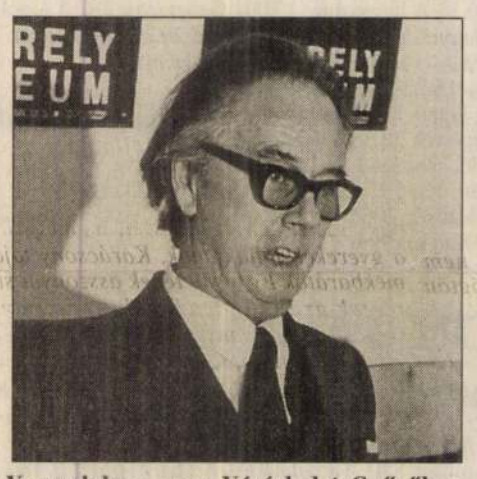

Vasarelyben, azaz Vásárhelyi Győzőben mélyen éltek magyarországi emlékei

Lehet, hogy nem is őt kellett volna gondnokság alá helyezni a kilencvenes évek elején? Mindenesetre, miután civakodó fiai kibékültek, és a titkárnő is megváltoztatta vallomását, amely szerint a mestert házi őrizetben tartották, majd' egyéves kényszerű távollét után Vasarely 1995 januárjában visszatérhetett otthonába, hogy szerettei körében figyelhesse, hogyan is alakulnak a bonyodalmak alapítványai körül. Festő fia apja halála után meghatottan emlékezik rá, hogy milyen mélyen éltek atyjában a magyarországi ifjúkori emlékek, hogy milyen sok magyar népdalra és versre emlékezett, s hogy egy magyar ismerős a művész halála előtt huszonnégy órával még magyar népdalokat dúdolt a fülébe. A fiúi megrendültség azt ígéri, a Vasarely-hagyaték sorsa jó kezekben van. A család belső ügyeinek jó ismerői viszont nem ily bizakodóak. Azt állítják: mindvégig egyetlen dolog volt a központban: a pénz; és hogy a művész halála legfeljebb egy szakaszt zárt le a pénzért a családon belül, illetve a család és a különböző alapítványok gondozói közötti harcokban. Így lehet legalábbis jellemezni a helyzetet. Vasarely műveinek egyik magyar gyűjtője, a mester műveiből három mappát is kiadó *Sós* Péter, aki – néhány videokazettányi beszélgetésre hivatkozva – úgy véli, hogy a család igen sokat tett a franciaországi Vasarely-image lerontásáért (ösztönzésük nélkül bizonyára nem adta volna vissza sértetten a Becsületrendet sem). Ha túloz is egy-egy részletet illetően, aligha megalapozatlan ez a vélekedés. Bízzunk benne, az a megrendülés, amelyet a világhírű művész halála okozott a család tagjaiban, talán elindítja azokat a folyamatokat, amelyek nem a Vasarely-művekért folyó vetélkedéshez, hanem a szellemi örökség vállalásához, az egész emberiség javára való sáfárkodáshoz vezetnek. Nem tehetünk mást, mint reménykedünk, hogy így lesz. Már csak azért is, mert ebben az esetben a magyarországi gyűjteményekben őrzött művek sorsáért sem lenne félnivalónk.

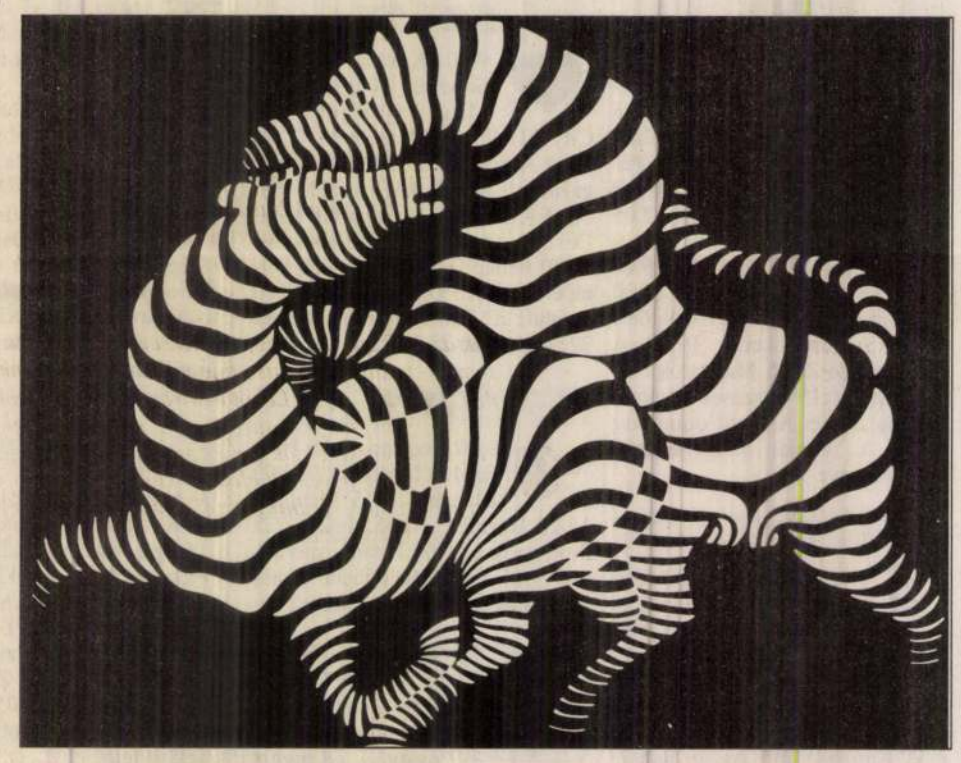

Zebrák (1948). Belgium, magángyűjtemény

P. Szabó Ernő

Az irodalom védelmében

„A magyar irodalom bajai az utóbbi időben mintha megsokasodtak volna. A Magyar Könyv Alapítvány támogatása látványosan visszaesett, a vidéki boltok privatizációjával az utolsó esélye is elveszett annak, hogy a mai magyar irodalom méltó helyet szerezzen magának a könyvterjesztésben, a Magyar Írószövetség az ellehetetlenülés állapotához közelít..., lapjai, a Kortárs és a Magyar Napló a csökkenő támogatás következtében a megszűnés határára kerültek. Nincs pénz, hangoztatják a kulturális kormányzat képviselői. Aztán kiderült, mégiscsak van pénz." Egy-kétmilliárdba kerül majd a Károlyi-palotának, a *Petőfi Irodalmi Múzeum* mai épületének felújítása, ezt szánja a művelődési kormányzat a *Magyar Irodalom Házának*. Itt kapna helyet az *Írószövetség is* – egy közhasznú társaság felügyelete alatt.

A *Magyar Napló* az erről kirobbant vitát adja közre márciusi számában, amelyet a hét végén mutattak be az Írószövetségben a művelődési tárca képviselői: *Inkei* Péter és *Szolnoki* Vera jelenlétében. Az *Oláh* János vezetésével megtartott vitában *Kis* Pintér Imre, a *Kortárs* főszerkesztője sokak véleményét fogalmazta meg, amikor azt hangsúlyozta: az irodalom háza három éven belül aligha valósulhat meg, az viszont előfordulhat, hogy addigra az Írószövetségnek nem lesznek folyóiratai. *Hubay* Miklós arról *„a már szinte önfeledt arroganciáról"* szólt, amellyel a tárca meghatározta a tervezett házat működtető közhasznú társaság vezetőinek fizetését. *Pomogáts* Béla, az írószövetség elnöke bejelentette: az elnökség elé terjeszti azt a javaslatát: akaratukként nyilvánítsák ki, hogy a minisztérium választassa meg a kuratóriumok elnökeit, a folyóirat-támogatást pedig úgy állapítsa meg az NKA illetékes kuratóriuma, hogy vegye figyelembe az egyes folyóiratok irodalomszociológiai sajátját, valamint [illegible]

„Az ember van először"

Vatikáni dokumentum a reklámról

„A hirdetések pozitív szerepet játszhatnak korunkban, de fennáll a veszélye annak is, hogy súlyosan megkárosítják az emberi személyiséget és a közjót. Arra van tehát szükség, hogy mindazok, akik felelősek – a hirdetők, a hirdetéseket közlők és terjesztők – szigorú erkölcsi normák szerint tevékenykedjenek." Mindezt a római katolikus egyház *tömegkommunikáció pápai tanácsa* fogalmazta meg *Etika a hirdetésekben* című állásfoglalásában. E dokumentumnak, amelyről lapunkban is hírt adtunk, óriási visszhangja támadt a világban. Vannak, akik kikacagják, mondván, mit képzel a katolikus egyház, majd éppen az ő szempontjait veszik figyelembe a hirdetők? Mások reménykedve várják, talán változást hoz a televíziós hirdetések, óriásplakátok világába a katolikusok figyelmeztetése: szabályozni kell a politikai hirdetéseket, a gyerekekhez és az öregekhez intézett ajánlásokat. Dr. *Lukács* László piarista szerzetest, a *Magyar Katolikus Püspöki Kar* tömegkommunikációs irodájának vezetőjét a tömegkommunikációs tanács konzultorát a dokumentum világra jöttéről és hasznáról kérdeztük. Legelőbb arról, mit várnak megfogalmazói a reklámot szabályozni kívánó dokumentumtól, egyáltalán; lehetséges-e az erkölcs szférájába vonni a gazdasági szempontú reklámtevékenységet?

– Más kérdés, hogy mit tud tenni ez a dokumentum, s más kérdés az is, hogy milyen eredménnyel. Bele tud kiáltani a világba. Abból indul ki, minden eszköz felhasználható jóra is, rosszra is. Erkölcsi elhatározás kérdése, mit mire alkalmaznak. A reklám a mai üzleti életben, a mai technikai körülmények között mertetheti például a környezetvédelem, az egészséges életvitel szempontjából hasznos, új árucikkeket, a mindennapi életben fontos politikai, társadalmi információkat. De szól a dokumentum azokról a veszélyekről is, amelyeket a reklámok kelthetnek.

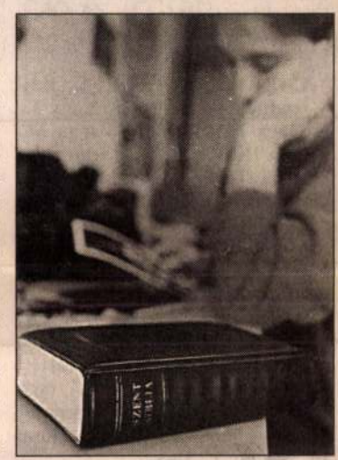

A jó hír közvetítése is reklám
Havran Zoltán felvétele

– A magyar gyorshír szerint a vatikáni dokumentum kiemelt helyen foglalkozik a gyermekek és az öregek életszemléletét, személyiségét károsan befolyásoló reklámokkal, de nem szól a szegényekről. Pedig ők is sérülhetnek a hirdetésözön által.

– A dokumentum megfogalmazói globális méretekben gondolkodnak, így szólnak a reklámról is. A szegények védelmében is szót emelnek, amikor a harmadik világról beszélnek. A harmadik világ analfabéta lakosságára rázúduló reklám mesterséges igényeket kelt, s közben elfedi a valódi szükségleteiket. Ami a gyermekek és idős emberek védelmét illeti, a reklám ha[illegible]

– Hogyan készült e dokumentum? Viták árán, nézetazonossággal?

– A tömegkommunikáció pápai tanácsát a második vatikáni zsinat után hozták létre, hogy a zsinat bizonyos célkitűzéseit megvalósítsa. 1971-ben fogalmazták meg a tömegkommunikáció *magna chartáját Communio et progressio* címmel. (Most adta ki magyarul e tanulmányt a Magyar Püspöki Kar tömegkommunikációs irodája.) Azóta is keresi a tanács, melyek azok a legégetőbb problémák, amelyek a kommunikáció világában fölmerülnek. Néhány évvel ezelőtt így vetődött fel például, hogy a média egyik legérzékenyebb területe a reklám, föltétlenül foglalkoznunk kell hát vele. Egy amerikai professzor terjesztette elő a javaslatot, ezt részben írásos hozzászólásokkal, részben a bizottság közgyűlésén, élőszóban érlelték, formálták a bizottság tagjai. Kétévi munka után hoztuk nyilvánosságra állásfoglalásunkat.

– Kényes kérdés egyház és reklám kapcsolata. Jogos-e a keresztény egyházaknak a médiában elfoglalt arányaiknak megfelelően reklámtevékenységet folytatni?

– Természetesen! Az egyház alapvető tevékenysége az evangélium hirdetése, a jó hír közvetítése. Mi más ez, ha nem a szó legjobb értelmében vett reklám? Az egyház nagyon sokat tanulhat a reklámtól, lehántva róla minden negatív körülményt, hiszen a reklámnak alkalmanként 30 másodperc alatt jelentősebb a hatása, mint egy másfél órás filmnek. Professzionális hatástechnikát tanulhatunk a reklámszakemberektől mi, papok is: erre már *VI. Pál* pápa fölhívta a figyelmet. De maga a dokumentum is azt mondja: *az igehirdetés szolgálatába állíthatja, saját erkölcsi kódexe alapján igénybe ve[illegible] reklámeszközöket az egyház*

– Üzletemberekhez, médiavezetőkhöz, reklámszakemberekhez eljut vajon a vatikáni dokumentum?

– Az a tapasztalat, hogy a Szentszék azonos irányba halad az emberibb világot teremteni kívánó világi erőkkel. Állami, államközi szervezetek is hasonló dokumentumokat adnak közre, utalnék például arra a dublini konferenciára, amely a médiumokban eluralkodó profitszerző akciókkal szemben azt hirdeti: *az ember van először*. Hogy az egyes országokban mi valósul meg mindezen törekvésekből, más kérdés. De megnyugtató látni, hogy a nagypolitikában érvényesül az az orientáló – alkalmanként visszatartó – hatás, amelyet ezek a morális szempontú dokumentumok kifejtenek.

– Erkölcsi tanítások nemigen kényszeríthetők rá senkire. Se a politikusokra, se a gazdasági szakemberekre.

– De még a törvényhozókra sem. Talán eléggé ismert az egyháznak a médiatörvény megfogalmazásakor vívott küzdelme. Katolikus részről nehezményeztük, hogy a médiatörvény engedélyezi a gyermeki személyiség fejlődésére ártalmas filmek vetítését a közszolgálati adókban este tíz után, megkülönböztetett jelzésekkel ellátva. Egyházunknak az volt az álláspontja, hogy *közszolgálati adó egyáltalán ne sugározzon személyiségfejlődésre ártalmas műsorokat*. Tiltakozásunk nem járt igazán eredménnyel. Az ártalmas reklámok láttán csak tiltakozhatunk. És a közvéleményhez fordulhatunk. Talán tudatosíthatjuk az emberekben, milyen manipulációs lehetőségeket rejt magában a reklámközpontú média.

(lőcsei)

Meghalt Victor Vasarely

„Nem szabad félnünk az új eszközöktől, amelyeket a technika bocsát a rendelkezésünkre. Mindaz, amit az ember létrehozott, emberi, és a művész csak művészetet tud létrehozni" – mondta egyszer a művész, aki *Vásárhelyi* Győzőként, magyar földön látta meg a napvilágot, és aki Victor *Vasarelyként* vált valóban *győztessé*, a XX. századi magyar és egyetemes művészet egyik legjelentősebb alakjává.

Művészeti tanulmányait *Bortnyik* Sándor műhelyében kezdte 1928-ban, majd 1930-tól Párizsban dolgozott plakáttervezőként, grafikusként, a negyvenes évek közepétől pedig festőként. Az ötvenes évek elején születtek meg első kinetikus, a formák összefüggésrendszerét a mozgásfolyamatok közben értelmező művei. Az orosz konstruktivizmus és a német *Bauhaus* eszméit továbbfejlesztve jutott el azokhoz a következtetésekhez, amelyeknek nyomán a világ vizuális úton érzékelhető részét egységes egészként fogta fel. Ezek emelték világszerte az érdeklődés középpontjába munkásságát. Maga is sokat tett eszméi népszerűsítéséért: számos könyve, tanulmánya jelent meg, műveit állandó gyűjteményekben mutatta – mutatják – be.

Öt évvel ezelőtt Bécsben rendeztek nagy kiállítást műveiből – néhány képét a budapesti anyagból kölcsönözték, mintha így akartak volna bennünket, magyarokat is rádöbbenteni, milyen kincs birtokosai vagyunk. A művész akkor már beteg volt. Azóta váltakozva érkeztek a hírek egészségi állapotáról és az alapítványa körüli viszontagságokról. A legújabb hír szombaton reggel Budapestről érkezett: féltucatnyi fiatalkori műve szerepel a Nagyházi Galéria aukciós kiállításán. Este kaptuk a másik szomorú hírt, amelyből bizonyossá vált: a hatalmas Vasarely-életmű nem gazdagodhat tovább.

P. Szabó Ernő

Vasarely

Középpontban az Üllői úti örökrangadó – az MTK klubigazgatójának szemüvegén át

Megmaradt a zöld színű, mintás nyakkendő...

FERENCVÁROS–MTK 1-1 (0-1)
Üllői út, tizenhétezer néző, vezette: Puhl.
FTC: Szeiler – Nyilas – Korol, Hrutka – Zavadszky, Jagodics, Szűcs, Miriuta, Nagy N. – Horváth F., Nicsenko.
MTK FC: Babos – Lőrincz – Kuttor, Szekeres – Farkasházy, Molnár, Illés, Zimmermann, Zsivóczky – Orosz (Csertői, 91.), Kenesei (Preisinger, 66.).
Gólok: Illés (37.), Nyilas (büntetőből, 49.).

Ez a péntek éppúgy kezdődött *Fülöp* Ferenc számára, mint bármelyik másik nap. Az egykori remek középcsatárból lett sportvezető – ki az *MLSZ-ből* tért vissza volt klubja, az *MTK* hívására a *Hungária körútra*, s a múlt nyár óta *klubigazgatóként* irányítja a futballcsapat életét – délelőtt a stadionban lévő irodájában kezdett, majd a liga ülésén vett részt. *(Fülöp Ferenc: „Nem panaszkodhatunk a Magyar Kupa elődöntőjének sorsolására, ámbár a Vác a Fradi ellen bebizonyította, hogy veszedelmes riválisa. De ha már idáig meneteltünk, szeretnénk elhódítani a második számú honi trófeát.")* A liga-összejövetel után visszatért a Hungária körútra, ahol három óra tájban felpörögtek az események. Sorra érkeznek a játékosok, s a tervezettnél harminc perccel korábban, már fél négykor elindul a listavezető együttes különbusza az *Üllői úti* örökrangadóra. *(„Utazási irodán át béreljük az autóbuszt, mert így olcsóbb. Szó sincs tehát arról, hogy két kézzel szórnánk a pénzt, noha az MTK azon klubok közé tartozik, melyeknek stabil az anyagi helyzetük. A döntések felelősségén a főszponzor Várszegi Gáborral, valamint Garami József vezető edzővel hárman osztozunk.")*

Az épület mégsem néptelenedik el, gyülekezni kezdenek azok a drukkerek, akik csoportosan, az *In-Kal Security* munkatársainak őrizetében kísérik el kedvenceiket az évad meccsére. A Hungária körút és az Üllői út rendjére *néhány darab készenlétben a szekrényemben...")* Az indulás kissé nehézkes, mert az autó riasztója *blokkolja* az elektronikát, ám érkezik *Szántó* András, és egy sajtófőnökhöz illő sokoldalúsággal megoldja a műszaki problémát. Az Üllői úti parkolóban egy elkeseredett drukker még megpróbál belépőt kunyerálni, csak hát az MTK klubfőnökének zsebében is mindössze egyetlen kártya, a Fradi VIP-belépője lapul. *(„Fel sem merült, hogy az FTC a Népstadionban rendezze ezt az összecsapást, ami részben érthető, hiszen ott az utóbbi két párviadalt elvesztették velünk szemben. Meg aztán az Üllői útnak varázsa van, ami feltétlenül előny a zöld-fehéreknek. Én magam háromszor vagy négyszer léptem itt pályára, de csak döntetlenig jutottunk, s gólt sem rúgtam.")* A klubházba érve Fülöp gyorsan eltűnik az MTK-öltöző ajtaja mögött, s legalább húsz percet tölt a csatába indulók között, noha saját bevallása szerint sosem vesz részt a taktikai értekezleteken, s rövid beszédet is csupán a tavaszi nyitány előtt mondott a futballistáknak. Itt már nincs mit tennie, irány a harmadik emeleti VIP-páholy, ahol a volt válogatott csatár, *Esterházy* Márton mellett foglal helyet. *(„Nem rajongok a protokollért, de most szigorúak a biztonsági intézkedések, s mindenkinek a számára kijelölt helyet kell elfoglalnia. Legszívesebben pedig a lelátó egyik zugában, magányosan álldogálva nézném végig a* Nyugtázza az első gratulációkat, aztán az öltöző felé indul. *(„Az első játékrész az őszt idézte: a Fradi támadott, s mi rúgtunk gólt. A szünet után a vártnál halványabban futballoztunk, az összjátékba sok hiba csúszott, és sajnos a helyzeteinket sem tudtuk gólra váltani. Igazságos döntetlen született, ami jó eredmény, de korántsem ok a pezsgőbontásra. Most benézek a fiúkhoz, majd Várszegi urat keresem meg, aki betegsége miatt sem a hét közi kupameccsre, sem az örökrangadóra nem látogathatott ki. A csapat számára nincs szervezett program, közös vacsorára a Fotex-székházba csak a hazai találkozók után vagyunk hivatalosak.")*

A földszinti folyosó megtelik a tudósítókkal és bennfentesekkel, az élelmesebbek már az öltöző közepén faggatják a főszereplőket. Fülöp Ferenc arcán mintha egy mosoly suhanna át, ahogy a helyiségből kilépve végigsimítja zöld mintás nyakkendőjét...

S. Tóth János

UTE–SIÓFOK 4-1 (1-0)
Megyeri út, háromezer néző, vezette: Hanacsek.
ÚJPESTI TE: Szűcs – Tamási, Sebők, Bérczy – Jenei, Árgyelán (Babati, 66.), Véber, Fehér, Szlezák – Keita, Kovács Z.
SIÓFOKI BÁNYÁSZ: Posza – Bimbó – Kriston, Kolovics, Szabadi – Csák (Szabó Z., 62.), Virág, Bozsér, Juhász (Keszeg, 72.) – Filipovics, Carajev (Kirchmayer, 46.).
Gólok: Bérczy (31.), Véber (53.), Jenei (55.), Bozsér (65.), Kovács Z. (66.).

GYŐR–III. KER. TVE 2-2 (1-1)
Győr, háromezer néző, ve[illegible]: Szabó Z.

BVSC–BÉKÉSCSABA 1-0 (1-0)
Szőnyi út, ötszáz néző, vezette: Bukovics.
BVSC: Végh Z. – Dragóner – Bondarenko, Fehér Zs. (Csiszár, 46.) – Bükszegi, Barna Cs., Erős, Stanici (Rósa D., 68.), Farkas J. – Potemkin (Kiss I., 83.), Egressy.
BÉKÉSCSABAI EFC: Baji – Raducu – Medgyesi, Nagy L., Kovács T. – Belvon, Varga M., Stoica (Kasik, 87.), Todorovics (Frank T., 76.) – Szabados A. (Balogh Zs., 78.), Kulcsár S.
Gól: Bükszegi (32.).

DVSC–ZALAEGERSZEG 1-0 (0-0)
Debrecen, nyolcezer-ötszáz néző, vezette: Mohácsi.
DVSC-EPONA: Kövesfalvi – Gojan – Stupar (Madar T., 66.), Pető – Böőr, Madar Cs., Sándor Cs., Szatmári (Sira, 66.) – Dombi, Sándor T., Ilea.
ZALAEGERSZEGI FC: Vlaszák – Balogh, Kocsárdi, Sziló – Somfalvi (Kovacsis, 71.), Gaál (Kálmán, 74.), Szabó II., Nagy (Molnár A., 80.), Tóth Gy. – Sebők, Szőke.
Gól: Ilea (72.).

VIDEOTON–CSEPEL 1-0 (1-0)
Székesfehérvár, ötezer-ötszáz néző, vezette: Ábrahám.
VIDEOTON FCF: Bíró Sz. – Csordás, Makrickij, Schindler – Tóth A., Dvéri (Rehák, 90.), Dulics, Vancsa, Tóth N. (Korsós, 81.) – Takács, Karvelis (Varga I., 63.).
CSEPEL SC: Bíró I. – Tyukodi, Füzesi, Keresztúri – Rósa, Mészáros (Bubcsó, 73.), Nagy T., Bereczki (Petrók, 6., Varga A., 55.), Szekeres – Baranyi, Jakab.
Gól: Tóth N. (20.).

VASAS–VÁC 0-0

raab karcher NB I

1. MTK	20	17	2	1	53-14	53
2. FTC	20	15	3	2	45-23	48
3. UTE	20	14	4	2	46-20	46
4. Vasas	20	13	3	4	30-14	42
5. DVSC	20	9	6	5	34-21	33
6. BVSC	20	9	4	7	26-19	31
7. Kispest	20	9	4	7	27-27	31
8. Győr	20	7	5	8	25-31	26
9. Haladás	20	6	6	8	23-22	24
10. Vác	20	6	6	8	24-28	24
11. ZTE	20	7	1	12	18-34	22
12. Videoton	20	5	6	9	22-26	21
13. III. Ker.	20	4	9	7	26-34	21
14. B.-csaba	20	5	3	12	22-38	18
15. Csepel	20	3	7	10	28-35	16
16. Siófok	20	4	4	12	17-39	16
17. Stadler	20	4	3	13	13-30	15
18. Pécs	20	2	6	12	16-40	12

Góllista

17 gólos: *Illés* (MTK).
14 gólos: *Sándor* T. (DVSC).
13 gólos: *Ilea* (DVSC).
12 gólos: *Nicsenko* (FTC), *Szanyó* (UTE).
11 gólos: *Kovács* Z. (UTE).
10 gólos: *Kenesei* K. (MTK).
9 gólos: *Fodor* T. (Győr).

Következik

Március 19., szerda: *Málta–Magyarország* barátságos válogatott mérkőzés, La Valletta, 18 óra.

Március 22., szombat: *Békéscsaba–III. Ker. TVE, Siófok–DVSC, Csepel–Vasas, Stadler–Videoton* (mind 15 óra), *ZTE–Győr, MTK–Pécs, Kispest–UTE* (mindhárom 17).

Március 23., vasárnap: *Vác–FTC* 11, *BVSC–Haladás* 16.

Totóeredmények

1. Freiburg–1860 München	X
2. Mönchengladbach–Köln	1
3. Stuttgart–Dortmund	1
4. Bayern München–Schalke	1
5. Leverkusen–Bielefeld	1
6. Rostock–Düsseldorf	1
7. Bologna–Napoli	1
8. Cagliari–Vicenza	1
9. Juventus–Roma	1
10. Lazio–Atalanta	1
11. Milan–Fiorentina	1
12. Sampdoria–Reggiana	1
13. Udinese–Perugia	1
14. Verona–Piacenza	X

Magyar Kupa

Az elődöntőben, első mérkőzések, április 9.: *MTK–Vác*, 18; *BVSC–Haladás*, 16; visszavágók, április 23.: Vác–MTK, 18; Haladás–BVSC, 19.

NB II

NYUGATI CSOPORT: *Tatabánya–Paks* 1-2, *Soproni FAC–Dunaferr* 2-0, *Gázszer–Veszprém* 2-0, *Kaposcukor–Matáv Sopron* 3-0, *Százhalombatta–BKV Előre* 1-1, *Budafok–Érd* 1-1, *Soroksár–Pécs '96* 4-3, *Balatonfüred–Olajbányász* 1-2. **Az élen:** 1. Gázszer 38 pont, 2. Dunaferr 33, 3. Kaposcukor 32.

KELETI CSOPORT: *Salgótarján–Kaba* 1-1, *Tiszakécske–Szolnok* 5-1. *Hatvan–Diósgyőr* 0-1, *Kecskeméti SC–Eger* 2-0, *Tiszafüred–Kecskeméti TE* 2-0, *Kazincbarcika–Szeged-Dorozsma* 0-1, *Tiszavasvári–Nyíregyháza* 0-0. **Az élen:** 1. Tiszakécske 34 pont, 2. Diósgyőr 34, 3. Szeged-Dorozsma 30.

Külföldi stadionokban történt

ahogy tetszik

Feminista táncdarabok

Az elmúlt hét végén fejeződött be az Orkesztika Alapítvány és a vendéglátó intézmény által példásan megszervezett 5. Szóló és a 3. Duó Táncfesztivál a MU Színházban, ez a Trafó mellett – az előadóművészként is megszületni vágyó – kezdők, függetlenek és alternatívok egyik legpuhább bölcsője.

A komor, kicsit koravén, a világfájdalmat és lét végső reménytelenségét favorizáló sereglésen csak nyomelemekben bukkant föl az életöröm, a játékosság, ami ebben az életkorban talán nagyobb teret engedhetne a testben feszülő energiák áradásának. Ritka kivétel a két kiváló táncos, Góbi Rita és Szabó Csongor díjazott, groteszk, virtuóz kettőse a Hull az elsárgult..., ez kissé túlfényezett, revüszerű lett, nem találta meg a parodizált giccsben a drámai ellenpontot, mely a „káprázatból" visszavitt volna bennünket a valóságba. A tragikus témák pedig – kidolgozatlanságuk miatt – néha tragikomédiába hajlottak, mint az érzékeny Fejes Kitty és az attraktív, s az inkább fizikailag, mint lelkileg jelenlévő Katona Gábor ugyancsak díjazott Töredékének „megrázó" befejezése. Itt jegyezem meg, hogy a résztvevők, s azt gyanítom, a hazai táncpedagógia napszámosai is, a test leglényegtelenebb részének tartják az arcot, melyre nem kellene ráfagynia a klasszikus balett szenvtelen mimikájának, együtt kellene táncolnia, éreznie a testtel.

A duó kategóriában a közönség és az ítészek elismerését vívta ki két ígéretesen fejlődő táncos, Kovács Nóra és Gyulavári Ágnes Yoni című miniatűrje, melyet nem terheltek annyira a szokásos típushibák, egymást erősítette az átgondolt koreográfia és tánctudás. Külön figyelmet érdemel a külhoni tapasztalatait is kamatoztató Inhof Katalin, aki kilépett az itthoni táncélet belterjességéből, és Vámos Veronikával (Én vagy Én címmel) egy felülírt flamencót zsenizett, aminek tanulsága, hogy úgy stilizálhatunk át sikerrel egy tradicionális táncot, mint ő: ha a flamenco lényegét ismerjük, bátran szervezhetjük más rendszerbe, ha következetesen betartjuk az általunk teremtett az új szabályokat.

A díjazott szólók közül Haraszti Adrienn invenciózus darabja emelkedik ki, az Üvegkönnyek, mely jellemző példája annak, amikor a mozgás jobb, mint a koreográfia, Perfalvi Tünde Hedvig Éjszakai beszélgetésben szép és elegáns mozgásanyagot hozott, de minden erénye mellett rosszul használta ki a teret, drámai ellensúly nélkül túlidealizálta a szerelmi témát. Hasonlóan tolódtak el Herold Eszter megindítóan szépséges Balladájának belső arányai, s elnyerte ezzel a közönség szavazatait. Kiegyensúlyozott produkció a táncosként is kiemelkedő Pete Nóra darabja, a Kenyér és Fontányi Gréta letisztult mozgásredukciókkal életre keltett Lénye. Ötletes, gúzsba kötött jelmezben az önmaga ellen hadakozó ember harcát jelenítette meg. Ahogy a táncos ajánlásában megfogalmazza: „Testem börtön, szabadulni nem tudok."

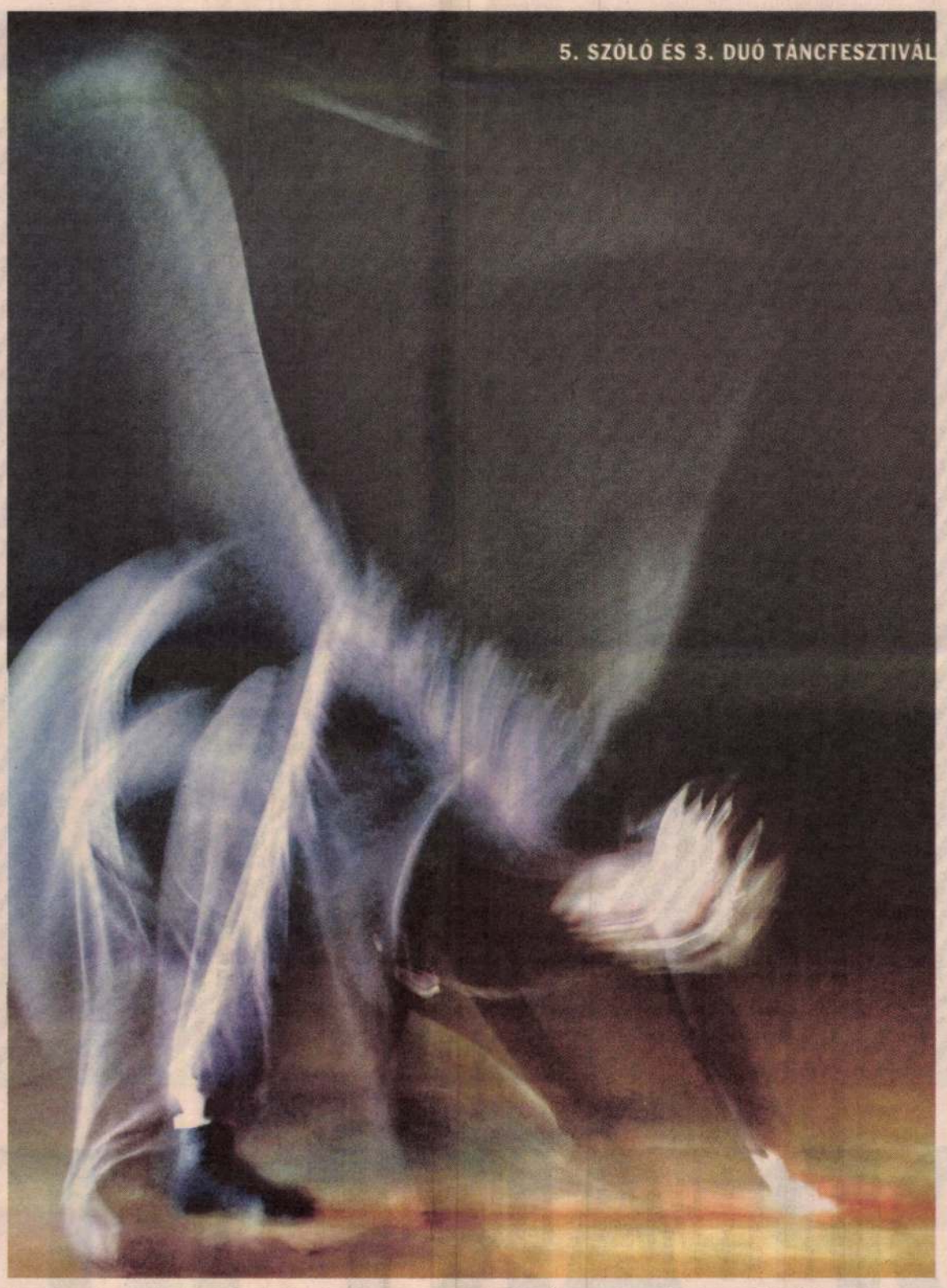

fotók: Szigetváry Zsolt

A Némber, Jaross Viktória előadásában és a Duó díjas produkció, az Én vagy én egyik jelenete [kis kép]

Csaknem negyedszáz, zömében „feminista" produkcióban három tucat imponálóan tehetséges versenyző mutatkozott be a négy „jelölő esten". A teremtés koronái megint kisebbségben maradtak. Öten képviselték az erősebb nemet, s csak egyetlen férfiszólót láttunk. Ha ez a tendencia tartós marad, a mozgásművészet hamarosan kizárólag női műfaj lesz. Ám nemre, korra, iskolázottságra való tekintet nélkül a legtöbb előadás arról árulkodott, hogy az alkotók-előadók sokat tudnak már a szakmáról, de kevesebbet önmagukról, és sokan választottak olyan témát vagy technikailag túlméretezett feladatot, amire még nem értek meg. A legjobbak, az addig tovább fejlődő produkciók, bekerültek a Trafó versenyprogramjába, és májusban mérettetnek meg újra.

Stark R. László

Pártpolitikai fenevad, irodalmi berekben

Nyerges András

magukénak vallják. Ez egy kornak szükségképpeni irányzata volt, és éppen abban van a magyar nemzet európai mivolta, hogy minden európai szellemáramlat eljutott hozzánk, de éppen csak hozzánk, mert a Balkánra nem jutott el. Afölött tehát, hogy egy európai szellemáramlat – ha egyénileg nem is helyeselhetjük – megvan nálunk, nem kell panasz

lehetett, hogy most (talán megint a konszolidálás címén) egy miniszter keveri bele Európát Ady megítélésének kérdésébe. Magyarázkodhatott Klebelsberg a 8 Órai Újságban, rajta maradt a bélyeg, igaz, a progresszió tábora is megjegyezte a dolgot: amikor Földessy Gyula levelet írt Hatvany Lajosnak, abban az „Adyt nemrég fölfedező

„Nekik még a történelmük is más. Azt hirdetik, hogy a mi történelmünkben a nagyok és

ső és belső ellenségei" alkotják, „akik szövetséges erőket köszöntenek Ady öngyilkos ösztöneiben". (Teljesen logikus, hogy 1946-ban, amikor ez a korábbi „belső ellenség" hatalomra jutott, Révai József hivatkozott arra, hogy „Ady... harcra akarta nevelni népét a belső ellenség ellen".) Herczeg Ferenc azzal látta bizonyítottnak teó-

John Malkovich színész
ezúttal rendezőként mutatkozik be. Komoly filmet csinált, mert szerinte a mozidarabok 90 százaléka úgyis gyagyásoknak készül
26-27. oldal

ahogy tetszik

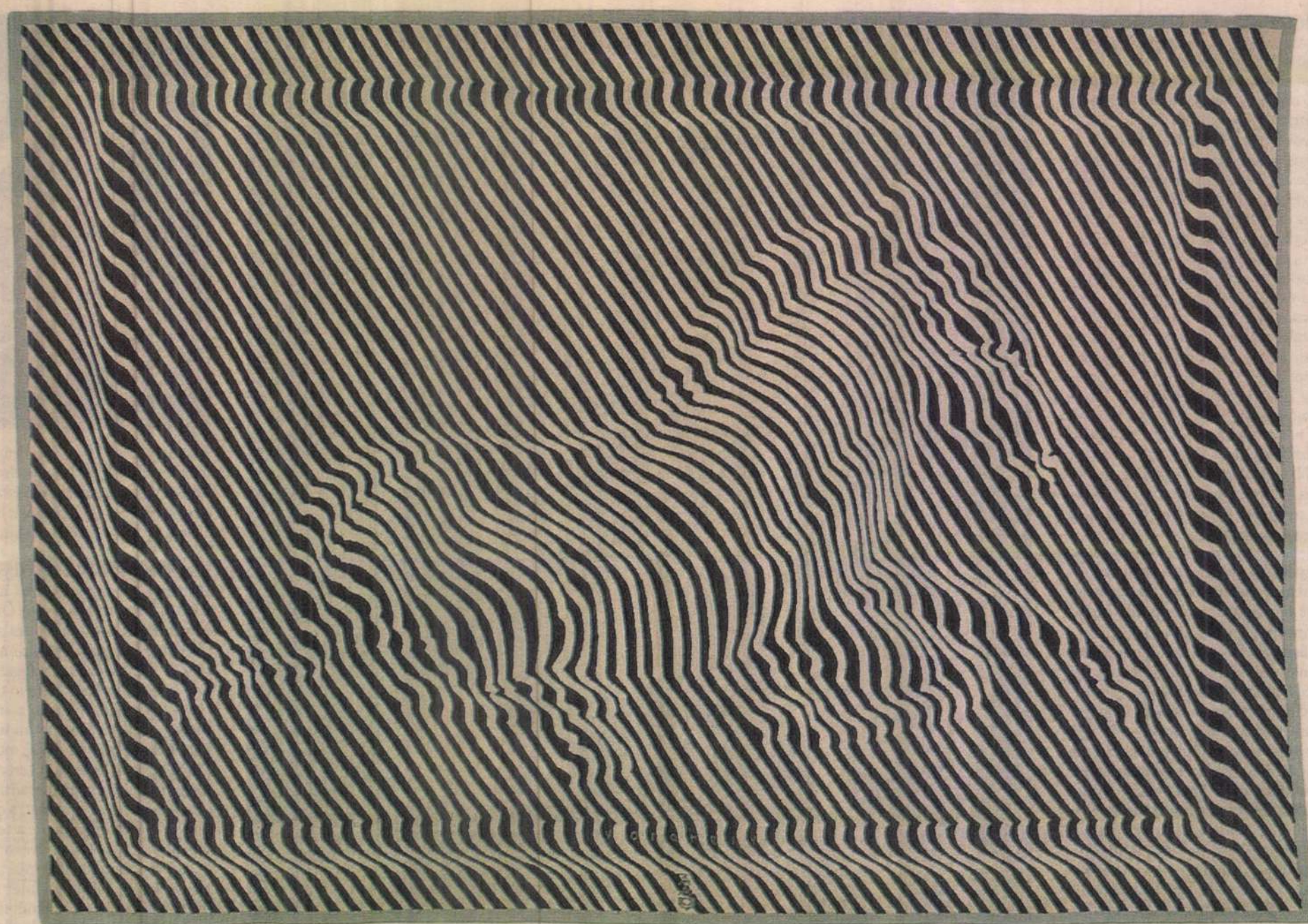

A PÉCSI VASARELY-MÚZEUM VENDÉGTÁRLATA ULMBAN

Zebra 1938, gyapjú

AZ OP-ART ATYJA

A „retro" divathullámok hátán előbb a hatvanas, majd a nyolcvanas évek is újra előtérbe kerültek a hétköznapi viseletben, illetve a színpadi jelmezekben, díszletekben egyaránt. Az op-art ismét sikk itthon, akárcsak a határokon túl. Ez pedig előbb-utóbb ráterelte a figyelmet a stílus világhírűvé vált magyar kitalálójára és globális népszerűsítőjére, Victor Vasarelyre. Lám, szülővárosából az életművének szentelt pécsi múzeumot is meghívták november elejétől a német Duna menti Ulm városába, ahol nyolcvan válogatott alkotása látható – festmények, egyedi és sokszorosított grafikák, valamint faliszőnyegek – a február elsejéig tartó reprezentatív tárlaton. A nálunk többször is megfordult, így a magyar kultúrát jól ismerő Christian Glass művészettörténész – a Donauschwaebisches Zentralmuseum vezetője – most mégis azt szeretné bizonyítani a rendezvény kapcsán, hogy Vasarely több is volt, mint „az op-art atyja", és más is volt, mint „korának művésze". Szerinte az alkotó a demokratikusabb művészetértés felé vezető utakat kutatta. Bizonyítékul magát a mestert idézi: „Célom olyan művészetet alkotni, amely közös kincs, és mindenki számára hozzáférhető, az emberiség testi-lelki jólétét szolgálja."

Vásárhelyi Győző 1908-ban jött a világra Pécsett. Poldini-Volkmann festőiskoláját látogatta. A döntő lökést viszont számára Bortnyik Sándor Műhelye adta, amelyet afféle „magyar Bauhaus"-ként tart számon a szakirodalom. Huszonkét évesen, 1930-ban telepedett le Párizsban, ahol előbb reklámgrafikusként dolgozott, majd „szabadúszó" alkotóvá vált. Már ebből a korai periódusból is ízelítőt ad az ulmi vendégtárlat, a szinte művészi emblémájává lett zebra motívum révén, amelyet egész életében sokat variált. A félig-meddig még figurális elemek után a kísérletezések éveinek szürreális, majd mértanian absztrakt művei következtek, aztán az úgynevezett „fotografizmusok", a kinetikus képek fekete-fehér kontrasztjai, Vasarely azzal is közelebb akarta hozni a művészetet mindenkihez, hogy közterekre tervezett és kivitelezтetett monumentális alkotásokat. A Pécsről érkezett gobelinek már az 1967–71 közötti esztendőkből valók. Egyetlen műfajon belül is a sokféleséget sugallják koloritban és formában, ahogyan a gömbszerű alapmotívumot a különféle színekben variálja, végül látszatgömbből kvázikockává téve.

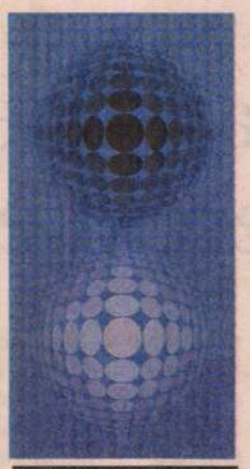

V.P VIII. 1972, karton

A német vendéglátók szívesen idézik Vasarely 1968-as, vizionáriusnak bizonyult levelét, amelyben negyvenkét szerigráfiáját ajándékozta szülővárosának, megalapozva ezzel adományaiból létrejött múzeumát: „Közel négy évtizedes távollétem után ez az első tavaszi fecske szülőhazámnak, amely egyben a Nyugat- és Közép-Európa közötti, hagyományosan szoros kultúrkapcsolatokat is szimbolizálja."

Wagner István

V Á S Á R H E L Y I
EMESE

1. REPEDEZETT TÖMB / CRACKED MASS, 1990.
agyag 1060°C, raku / clay, raku, 38 x 18 x 10 cm

V Á S Á R H E L Y I
EMESE

13/2

NÉVSOR / LIST OF NAMES
kőcserép / stoneware, 45 x 35 x 36 cm

RAI LÁSZLÓ:

Ahány nyelvet tudsz...

■ *Ódor László: Balázs beszélni tanul (Minerva, 241 old.)*

zö dzseponi flit egzeszájzösz an szi — tanulta 1954 szilveszterén amon Béla ama mondatokat, lyeket egy nyelvtankönyv a fontosabbaknak ítélt az angol elvtudáshoz. A japán flotta gyalatozik a tengeren...

Balamon Béla kabaréfigurája adó volt a nyelvtanulásban: már ndatokat tanult. Osztálytársam L. viszont *kezdő* volt: ő még csak avakat tanult. Amikor kikérdezk tőle a szószedetét, egy-egy szóról en adatokat szolgáltatott kínján, meg hogy lássák rajta az igyezetet: „»Meghódítani?« Ez ott van utolsó előtti oldalon, középen, a adjárat« alatt és... és utána jön hogy »adófizető állampolgár«". csak a szónak a tanult nyelven ló megfelelőjét nem tudta.

És ha tudta volna? Vajon össze ott volna-e állítani belőlük egy ndatot? És ha igen, vajon összena-e az ilyen mondatokból a *eghatározott szituációban idegen elven folytatott beszélgetés?* magyar anyjától kapott lekvároskenyér „lepláp", nem pedig „Marmelade", amint ezt a szituációba illetéktelenül belépni próbálkozó német apa állítja.

A nyelvész szerző könyvének legfőbb érdeme, hogy Balázs magyar, majd német nyelvi fejlődését nyomon követve bemutatja, miképpen van ez a fonetikától a lexikán át a morfológiáig, a maga egészében a szituációkba épülve. Sőt, az erre utaló anyagok bemutatása még akkor is meggyőzően sikerült, amikor Balázs apját több mint bocsánatos involváltsága megakadályozza abban, hogy az általa meglátott jelenségeket saját magával is megértesse.

Balázs akkor tanult meg németül, amikor egy évvel Berlinbe érkezésük után óvodába ment. Ekkor a két nyelv mint a két szociális szituáció — az otthoni és az óvodai — kategorikus elhatárolásának eszköze kezdett létezni benne; a két szituáció pedig a két nyelv kategórikus elhatárolásának eszközeként. Ebből a szempontból a kétnyelvűség kifejlesztéséhez a feltételek az ő számára kedvezőbben voltak

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1980 SEP 20
ÉLET ÉS IRODALOM
Vásárhelyi Antal, grafikus

/1021

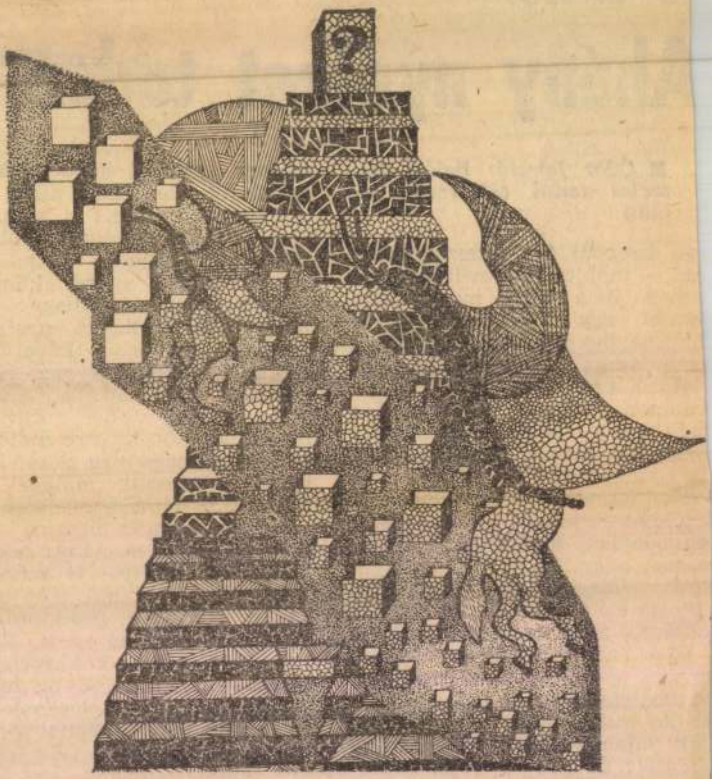

Vásárhelyi Antal: Mintatelep az élőknek

akik — mint Pusztai Éva írja — azt vélik, hogy ma az életmódbeli gondok oka a nagypaneles lakótelep, de ismerem hiányosságait és tudom, hogy a benne rejlő lehetőségek koránt sincsenek kihasználva.

Arról is meg vagyok győződve, hogy lakótelepek, általában új lakások építése — panellel vagy anélkül — önmagában nem oldhatja meg a lakásproblémát. Hozzátartozik ugyanolyan súllyal a meglevő régi lakásállomány felújítása, korszerűsítése, a folyamatos lakáskarbantartás megoldása, a lakáselosztás kérdésének rendezése (beleértve az építési költségek és a lakbérek kérdését), általában egész lakáspolitikánk megjavítása. Ha nem így lenne, nem állt volna be az a helyzet, hogy bár 15 év alatt soha annyi lakást nem építettünk mint most, a lakásigénylők száma nem csökkent, hanem növekedett. (És nem volna az a helyzet, hogy a megüresedő lakásokat évekig nem adják ki. Erre nem mentség a cikk írójának magyarázata, hogy a lakásgazdálkodási szervek alkalmazottainak a feladatai megnövekedtek. Mint ahogy a lakásépítési költségek emelkedését sem az határozza meg — mint Pusztai Éva véli —, „hogy egyeseknek semmi se drága".) Túl messzire vezetne azonban a lakáshiánnyal kapcsolatos egész problémakör megvilágítása. Ezért a továbbiakban megmaradok a házgyári lakás, illetve a paneles lakótelep kérdésénél.

Mindenekelőtt le kell szögezni, hogy a nagypanel hatásos, de *csu-*

Budapest lakosságának
uniformizált lakótelepe
lakni. Ahhoz, hogy ez
kezzék be, jelentős vál
szükségesek a közületi la
ben, így a nagypaneles
pek építésében is. Ezek
retnék a továbbiakban
rámutatni.

Pusztai Éva gúnyosan
az „axiómát", mely szerin
paneles technológiának „vannak valóságos kivitelezhető alternatívái". Szerinte, akik a mai lakótelepnél, lakótelepi lakásnál jobbat akarnak, azok vagy „népiesek", akik a lakótelepeken kiskerteket, vagy zalai parasztudvart szeretnének kialakítani, vagy „urbánusok", akik a gangos bérházat sírják vissza, vagy „antik agórát építenének két buszmegálló között".

Nem erről van szó — ilyen irányzatok csak a cikk írójának képzeletében léteznek —, hanem arról, hogy nem elégedhetünk meg a házgyárak mai gyakorlatával, amikor jobbra is képesek.

Már amikor a hatvanas évek közepén — a házgyárak bevezetése előtt — a nagypaneles lakásépítés tanulmányozására egy delegáció a Szovjetunióba utazott (én is tagja voltam), megállapította, hogy ez a technológia lehetőséget nyújthat különböző elrendezésű, különböző magasságú épületek és változatos lakások építésére. Sajnos, a hazai gyakorlat ezeket a lehetőségeket — eddig legalább — nem vette figyelembe. Különbözőképpen összerakható *elemek* helyett ma is előre gyártott *házak* készülnek, előre meghatározott né-

számára túl kicsi, vagy
telen. Nem kis részben még az új lakótelepeken lakók közül is találunk lakásigénylőket. Felmérések szerint az ezekben lakók fele most vagy később el akarja cserélni lakását. Ha csupán a menynyiségi lakásigényeket elégítjük ki, ez új, meg új lakásigényeket szül. Általában hibás, reális igényekkel nem számoló szemlélet az, amely országosan úgynevezett átlaglakás nagyságot állapít meg, legyen az akár 48, akár 53 vagy több négyzetméter. Ez olyan, mint hogyha a cipőgyárakat átlagosan 38-as cipők gyártására köteleznők. A lakásnagyságot mindenütt a családnagysággal és a családösszetétellel, illetve a családok tényleges igényeivel kell összhangba hozni. Szakemberek már évekke ezelőtt kimutatták, hogy ez váro sonként más és más. Azt is kimu tatták, hogy ha átlagos lakásnagy ság helyett városonként a felmé reális igényeknek megfelelő lak sokat építenének, kevesebb laká sal és kevesebb költséggel tö embert tudnának lakáshoz jutt ni. A vizsgálatok szerint elsős ban nagylakásokban van hi Nem kívánunk a nagycsaládna cikkíró által kigúnyolt formáj

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1980 SEP 20
ÉLET ÉS IRODALOM
Vásárhelyi Antal, grafikus

1021

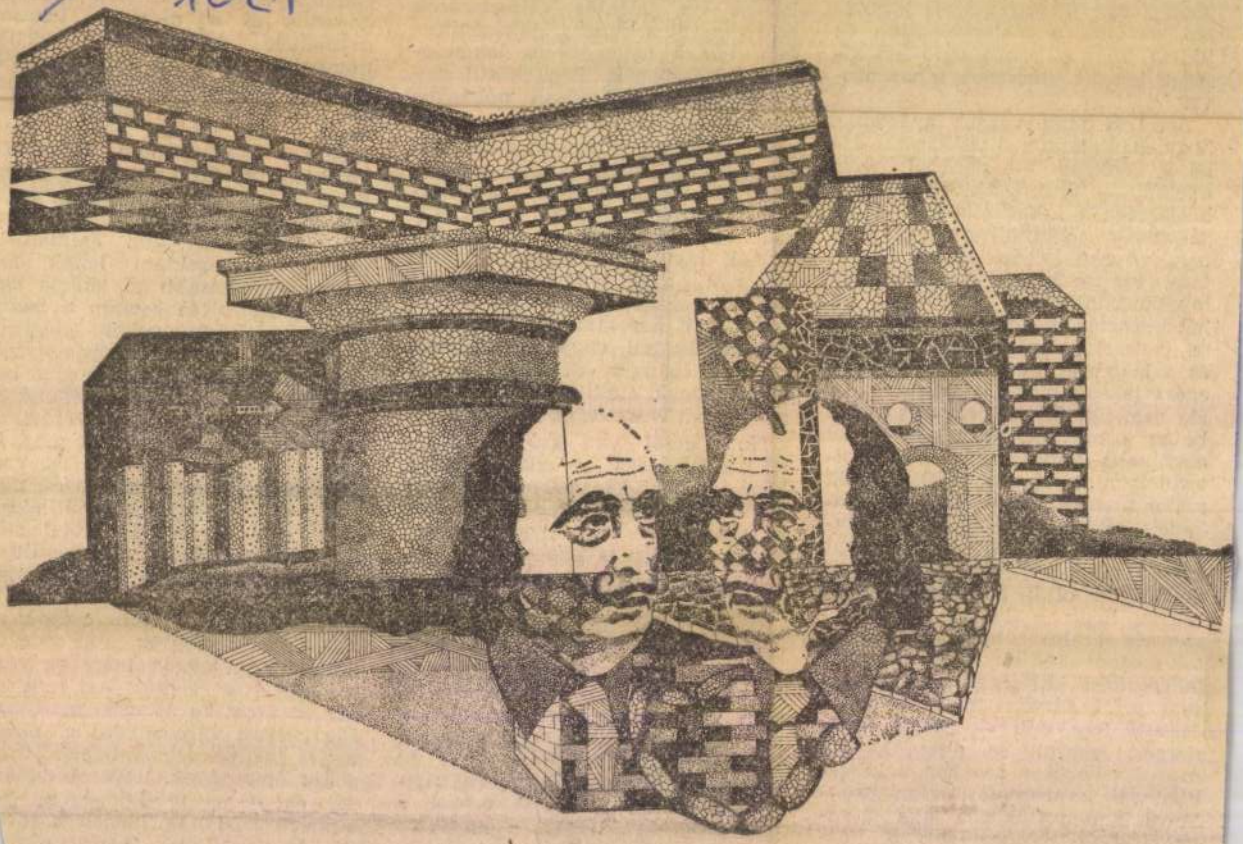

Vásárhelyi Antal: Hétfőn reggel (részlet)

n Okörh
y-Széná

re fújta
nyszag
ika sz
étcsil
stű fe...

n Nyugatra a kékbe merül,
part: a tapintható világ,
ukú barlangnál Vénusz ül,
kontya szinaranyát.

sedem a szürkület árnyaival,
vérgyűrű-som,
k a fagyal,
ny öléből a zöldbe
egy pipacs első vércsöppje.

megcsinám

„Szállj mes
— ezt adja
forróbb táj
nézik a Kő
rózsás, dér

Nem! Ezt a
a Szűz teny
s jelölt a kö
Skorpió-tő
s engem a
Napba-fesz

Címerünk:
szuronyfal
s a barna c
Nem! Nem
napfordító,
az új tavas

áltos csillagok ellen

áltos csillag
Napra villog,
szak Hegyére
örne az égre.

üzes kövek közt lépdel,
ágtára dobot mért ver,
ejtezve nyír-szakadékban,
ifordult szemmel aléltan.

rány pecsétgyűrűje,
örget a jégkor csöndje.

Hó-hujj, hó-hujj, hó-hujja!

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., VÁLOGI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-024

1988 SEP 20

Vásárhelyi Antal

ÉLET ÉS IRODALOM

grafikus

1021

Vásárhelyi Antal: Gloriola

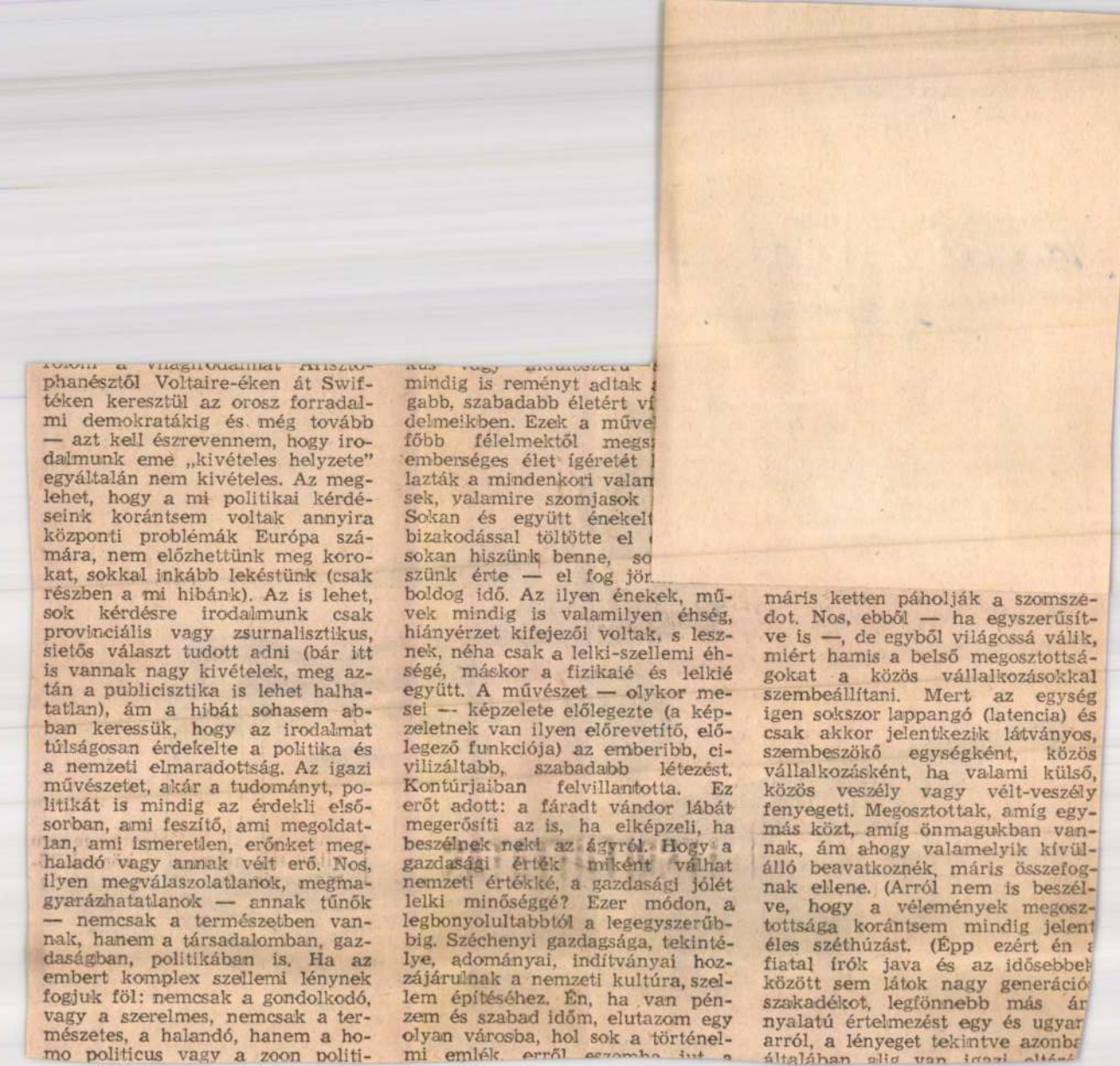

...zoon a világirodalmat Arisztophanésztől Voltaire-éken át Swiftéken keresztül az orosz forradalmi demokratákig és még tovább — azt kell észrevennem, hogy irodalmunk emé „kivételes helyzete" egyáltalán nem kivételes. Az meglehet, hogy a mi politikai kérdéseink korántsem voltak annyira központi problémák Európa számára, nem előzhettünk meg korokat, sokkal inkább lekéstünk (csak részben a mi hibánk). Az is lehet, sok kérdésre irodalmunk csak provinciális vagy zsurnalisztikus, sietős választ tudott adni (bár itt is vannak nagy kivételek, meg aztán a publicisztika is lehet halhatatlan), ám a hibát sohasem abban keressük, hogy az irodalmat túlságosan érdekelte a politika és a nemzeti elmaradottság. Az igazi művészetet, akár a tudományt, politikát is mindig az érdekli elsősorban, ami feszítő, ami megoldatlan, ami ismeretlen, erőnket meghaladó vagy annak vélt erő. Nos, ilyen megválaszolatlanok, megmagyarázhatatlanok — annak tűnők — nemcsak a természetben vannak, hanem a társadalomban, gazdaságban, politikában is. Ha az embert komplex szellemi lénynek fogjuk föl: nemcsak a gondolkodó, vagy a szerelmes, nemcsak a természetes, a halandó, hanem a homo politicus vagy a zoon politi-

...kus vagy ...
mindig is reményt adtak ...
gabb, szabadabb életért ví...
delmeikben. Ezek a művek ...
főbb félelmektől megs...
emberséges élet ígéretét ...
lazták a mindenkori valam...
sek, valamire szomjasok ...
Sokan és együtt énekelt...
bizakodással töltötte el ...
sokan hiszünk benne, so...
szünk érte — el fog jör...
boldog idő. Az ilyen énekek, művek mindig is valamilyen éhség, hiányérzet kifejezői voltak, s lesznek, néha csak a lelki-szellemi éhségé, máskor a fizikaié és lelkié együtt. A művészet — olykor mesei — képzelete előlegezte (a képzeletnek van ilyen előrevetítő, előlegező funkciója) az emberibb, civilizáltabb, szabadabb létezést. Kontúrjaiban felvillantotta. Ez erőt adott: a fáradt vándor lábát megerősíti az is, ha elképzeli, ha beszélnek neki az ágyról. Hogy a gazdasági 'érték' miként válhat nemzeti értékké, a gazdasági jólét lelki minőséggé? Ezer módon, a legbonyolultabbtól a legegyszerűbbig. Széchenyi gazdagsága, tekintélye, adományai, indítványai hozzájárulnak a nemzeti kultúra, szellem építéséhez. Én, ha van pénzem és szabad időm, elutazom egy olyan városba, hol sok a történelmi emlék, erről eszembe jut a

máris ketten páholják a szomszédot. Nos, ebből — ha egyszerűsítve is —, de egyből világossá válik, miért hamis a belső megosztottságokat a közös vállalkozásokkal szembeállítani. Mert az egység igen sokszor lappangó (latencia) és csak akkor jelentkezik látványos, szembeszökő egységként, közös vállalkozásként, ha valami külső, közös veszély vagy vélt-veszély fenyegeti. Megosztottak, amíg egymás közt, amíg önmagukban vannak, ám ahogy valamelyik kívülálló beavatkoznék, máris összefognak ellene. (Arról nem is beszélve, hogy a vélemények megosztottsága korántsem mindig jelent éles széthúzást. (Épp ezért én a fiatal írók java és az idősebbek között sem látok nagy generációs szakadékot, legfönnebb más árnyalatú értelmezést egy és ugyanarról, a lényeget tekintve azonban általában alig van igazi eltérés

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-749, 340-726
88 SEP 20

ÉLET ÉS IRODALOM

Vásárhelyi Antal, grafikus

1021

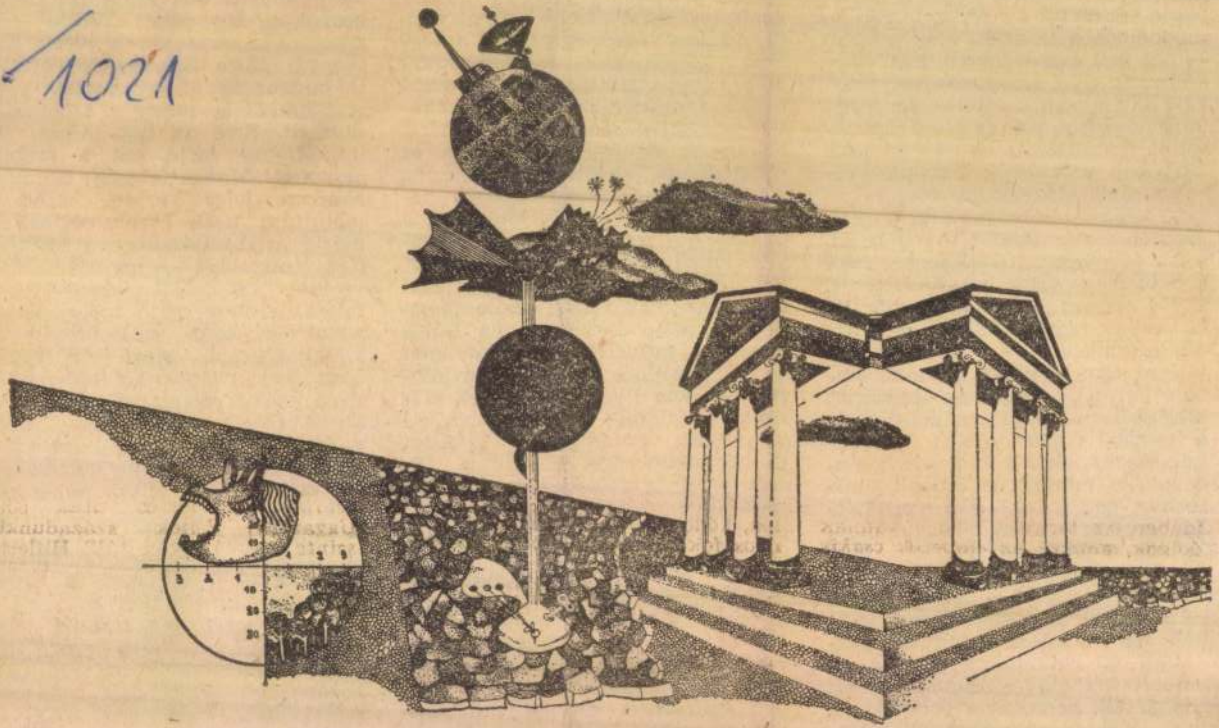

Vásárhelyi Antal: Xenofóbia

mert ezt az egyet még hagyják neki.

-laji

ORBÁN OTTÓ:

Négy filozófiai költe

1. Az alán kagán

Az alán kagán
erőt vett magán.
Ez jó, mert a kagán
nem afféle magán-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1980 SEP 20

ÉLET ÉS IRODALOM

Vásárhelyi Antal, grafikus

1021

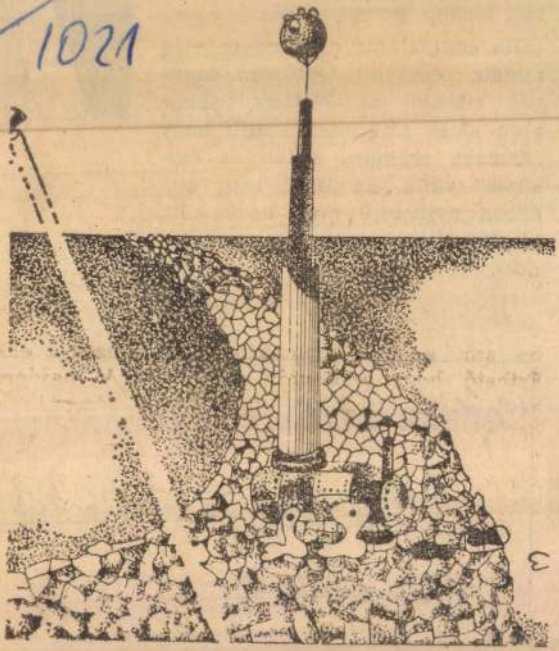

Vásárhelyi Antal: „. . . . . ” (részlet)

N ELNÉZÉST
szólalok meg e
István Csoóri S
ndrással egyben
cikke (ES, a
em úgy visszh
egészséges pro
kell azért is, me
omból is kiolvasható bi-
ységre áhítozás. Cikkem-
lvszerű s egyben polemi-
hang, az egymást nem ki-
kiegészítő, árnyaló, gazda-
spontok közelítésének híve
Írtam mindazt annak a
nemzeti irodalomnak ér-
, amely fontos és kevés-
os alkotásaival — legjobb
zerint — általában és lé-
n a szocialista humaniz-
és demokráciát szolgálja,
nem is mindig kifejezetten
ányosan, hanem gyakrabban
s a nyers napi haszonnal
érhető (de roppant értékes)
formában, tartalommal.
ökkentett meg az Eörsi cik-
elyből szinte kisüt egy bizo-
közösségre-törekvés iránti
alapvető kétely. Vajon iga-
-e Eörsi éles szkepszisének?
akkor a Fülöp-szigetek va-
k, számomra — távolból
kedves lakójával, lakóival
is jobban szót fogok érte-
t valakikkel Budapesten, Pé-
Kecskeméten, Szegeden és
enben. De gondoljuk to-
vajon nemcsak azért érték
egyet, vállalok közösséget a
zigetek lakóival, mert prob-
nem határosak az enyéim-
gy kevésbé azok, még pon-
: az eszményítő, a plátói tá-
(„megszépítő messzeség") ki-
ogy érdekellentétek merül-
l közte és köztem. Ám tud-
ll azt is: a távszerelmet, sőt:
ságot feltalálták ugyan, de
ég nem sok bébi született.
zer kilométeres távolság a

latolgat. Csakhogy épp úgy nincs eszményi oszthatóság, mint ahogy nincs ideális egység sem! Az Eörsi-féle megosztottságok-elmélet épp olyan „ábrándos" tehát, amilyennek ő a „közös vállalkozást", az egységet tartja. Eörsi „csak" arról feledkezik meg, hogy az egység *feltétele* éppen az oszthatóság és az oszthatóság feltétele az egység. A tízes szám csak azért lehetséges, mert tíz részre (egész számra) osztható, mégis: a tízes számot, mint egységet is használjuk, felfogjuk és bizonyítani tudjuk. Mindenki abszurdnak nevezné azt, aki így érvelne: tízes számegység márpedig nincs, mert tíz részre osztható, nem számítván a tört számokat. Eörsi pedig valami hasonlót állít. A tízes szám viszont mindig egységként viselkedik, ha például összeadják. Ha pedig osztás tárgyává lesz: az egység feltárja kisebb egységekre való oszthatóságát. Megmutatja: miből állt össze nagyobb egységgé, felfedi az utat, a fejlődést, amely által magasabb egységgé válhatott: miként haladt az összetevő részek felől egy egész — az egység — kialakulása felé. És itt már a matézisből átléphetünk a történelembe. Éppen mert a nemzet osztályokra, rétegekre, csoportokra stb. osztható — ez a bizonyíték: közös vállalkozásnak kellett lennie, különben miért vált szükségessé, mi tartotta volna fenn? Minden közösséget, egységet, kollektív vállalkozást az tart össze és időben az tartósít, hogy vannak dolgok, amikre az emberek csakis közösen tudnak vállalkozni. Min-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1980 SEP 20

ÉLET ÉS IRODALOM

Vásárhelyi Antal, grafikus

1021

Vásárhelyi Antal:
A művész úr elutazott Mexikóba

László finoman még ennyit jegyez meg: „A fiatal diplomások munkájában és életmódjában tapasztalható negatívumokat hibás felfogás volna a valóságos létviszonyoktól elszakítva, csupán tudati, morális problémaként kezelni."

A parasztifjúság magatartását elemző Simó Tibor továbbmegy. Magától értetődőnek és értékesnek tartja, hogy ezek a fiatalok helyzetük javítását a másodlagos gazdaságtól várják. Az önálló útra térés elkerülhetetlen, mert „a felülről ajánlott életmódminták számukra nem használhatóak, problémáikat nem oldják meg, kételyeikre nem adnak választ, s az alternatívák közötti választásokban nem segítenek". Döntésüknek társadalmi mintaértéke is van, mert a társadalomszerveződés ilyen változása bizonyos függetlenséget, választási lehetőséget, szilárdabb egzisztenciát jelent az egyén számára. Nem lesz olyan kiszolgáltatott a munkahelyén sem.

Kronstein Gábor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Vásárhelyi Antal
grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM

1981 AUG 1

1021

Vásárhelyi Antal rajza

lesznek, elsorvadnak egy Rókus kórházi betegágyon, elpusztulnak a munkaszolgálatban, vagy a Dunába lövik őket. Tisztán látja: a történelem folyamat, korszakai egymásból következnek. Írása azonban elsősorban szórakoztatni akar — sikerrel. Mindazok, akik életükben az első és második világháborúból már levizsgáztak, úgy gondolják, nem szorulnak pótvizsgára. Akik végigélték a terror és konszolidáció egymást gyakran váltó időszakait, szívesebben olvasnak a „boldog békeidőkről": szélhámosokról, arisztokratákról, párbajhősökről, szépasszonyokról, lóversenyekről, kávéházakról, a mayerlingi tragédiáról, konflisokról és utasaikról — mindenről, ami távol esik a mai kor emberétől, problémáitól. De amikor leteszem a könyvet, bármilyen kellemes volt is, újra körülfog a hétköznapok szorongató valósága. A menekülés itt nem segít. Olyan ez, mint a vattacukor. A kezemben még óriásinak látszik, de amikor beleharapok, egy pillanat alatt eltűnik. Számon kérhetem ezt bárkin?

Gyenes Pál

... népi szövegek alapján a zeneszerző írta, másrészt, hogy a szöveg eredetileg román nyelvű volt; Bartók azt zenésítette meg, s csupán a komponálás feltételezett későbbi fázisában készítette el magyar átköltését.

★

László Ferenc új szintézisben mutatja fel mindazt, ami Bartók tevékenységét Romániához, zenekultúrájához reprezentánsaihoz fűzte. Maga szabja meg kötetének valódi programját „Az írások központi szereplője Bartók Béla. De nemcsak róla szólnak, hanem rólunk is: azokról a szoros kötelékekről, amelyek a mi tájainkhoz, e tájak népéhez, a nép művészetéhez és személyiségeihez fűzték, amelyek okán közös kötelességünk — gyönyörű kötelességünk! —, hogy hagyatékát birtokba vegyük és ápoljuk." Tegyük hozzá: Ady Endre, József Attila eszmevilágával harmonizálva *mi*rólunk, nekünk is szólnak ezek az írások.

Breuer János

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-728

Vásárhelyi Antal,
grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM

1981 ÁPR 4

1021

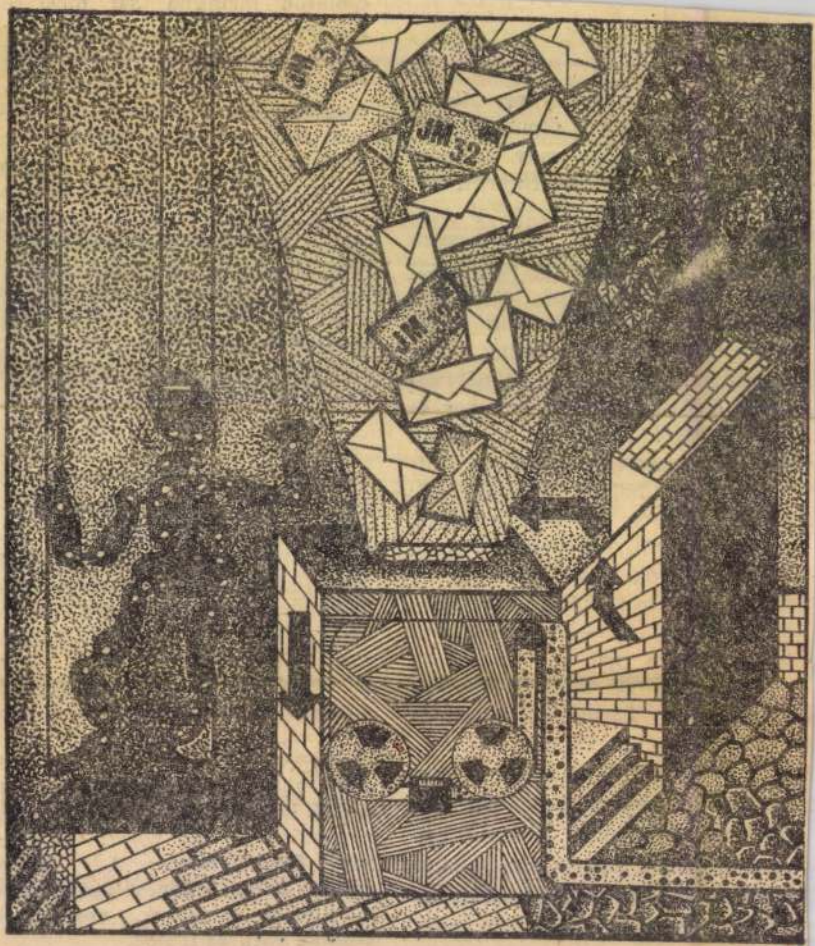

Vásárhelyi Antal: Lásd jobbra, fent

áron belül
dig adódik
kozási időt
. ki. Még a
m, csak ev-
ok büszkél-
mert még
iak. Mind-
hogy bár-
teti magát,
t a nemzet-
valóban el
al társalog-
kben is le-
tran kell is.
ie. Meg azt
gy nekünk
lletve, hogy
udnak bele-
Beülök az
dően a ma-
tam múlik,
ire, megja-
tót, nem sé-
zőmotor be-
meg a fa-
urulós mál-
ecíziós mű-
egymásra a
szét a pác-
szóródik-e
dejében ki-
onalengedé-
om magam,
lani.

, fog/ vitéz-
lecsordul."

ténleg hí-
meg a va-
egoldottuk,

rossz a legutóbbi EKG-görbéje, egy darabig nem mehet Európán kívülre, és oda is csak fokozott ellenőrzések mellett. Megfűzte a másik orvost, hogy állítson ki neki egy új kiskönyvet. Az lett a vége, hogy szépen elaludt örökre. Még szerencse, hogy éjszaka, egy parkolón, és nem menet közben, az országúton.

No, térjünk vissza a foglalkozási ártalmakra, az ízületekre, a lerobbant gerincre, meg egyebekre. Ugye, azt mondják: ez kivédhetetlen, de van itt valami más is, amit szintén csak nagy szerencsével lehet megúszni. A fertőzésekre gondolok.

Voltak évek, amikor az úton nemhogy zöldsalátát meg gyümölcsöt nem vettem, hanem még frissítőt sem mertem inni, mert elterjedt, hogy attól is meg lehet betegedni. Ugyanis gyakran fertőzött a víz is, amiből a hűsítőt vagy a sört csinálják. Étterembe már csak azért sem mentem, mert ki tudja, hogyan vannak az edények elmosogatva. Magyar grillcsirkét néha vettem, az ugye, mégiscsak magyar, meg zárt térben pirul, és papírba csomagolva nyomják a kezembe. De hiába vigyáz az ember, nem lehet mindent megúszni. Elmondom egy kollégám esetét.

Majdnem egy hétre beragadt egy

cért nyu
te, hogy
dollárba
vagyok t
náluk
nyugati
a feket
zsebszán
tak-villo
tak. Mir
a számo
ként vi
diploma
szatyrok
ez ma
Más is
leg ner
mert ne
üzletek
a kami
boltoka
ra hiva
ma má
mionos
Pesten,
szakmá
ben az
evvel
vajas

„Jó
rálnak

Nek
rad e

szerkesztő: JOVÁNOVICS MIKLÓS, helyettes főszerkesztő: FARA
: Budapest, Széchenyi utca 1., 1054. Telefon: 310-920, 310-928, 310-92
LATOKAT ÉS RAJZOKAT NEM ŐRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜ
VÁLLALAT, Budapest VII., Lenin krt. 9—11. Levélcím: 1906 Post
RT igazgató. 81—2365. Szikra Lapnyomda, Budapest. Felelős vezető
ető: a helyi (Budapesten a kerületi) kézbesítőhivataloknál és kéz
yv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, H—1389 Budapest. Post
díj havonta 24 forint, negyedévre 72 forint, félévre 144 forint, eg
INDEX: 25 244
HU ISSN 0424—8848

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Vásárhelyi Antal,
grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM

1981 MÁJ 30

nasitana ket jegjorro szivveresben.

1021

Vásárhelyi Antal rajza

ítvesztői

nk-
et-

A gazdagodás útvesztőibe tévedtek közül emberileg legjobban azo-
[illegible] meg, akik — nem talá-

THURY ZSUZSA:

Abolíció

Ha még egyszer hetven éves volnék
színházba, hangversenyre járnék gyerekkori barátnőmmel
délután eszpresszó teraszán ülnénk
felidézve ezredszer a múlt történéseit az összes szereplőkkel

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1979 AUG 25

ÉLET ÉS IRODALOM

Vásárhelyi Antal

grafikusművész

1021

Vásárhelyi Antal: Triptichon

A világ másik

Beszélgetés kulturális életünk ellentmondá

Miért ne lehetne eljutni a popzenétől az „igazi" zenéig, a Piedonétól a Nyomorultakig, a kalandfilmtől Hemingway valóban emberi kalandjaiig, az autók áramvonalától Moore áramló vonalaiig, a slágerszövegektől Ady korai, még érzelmes dalaiig, s onnan a valódi Ady látomásáig? Csak éppen: nem kellene kényelmesen és biztonságosan bezárkózni a hivatalosan hitelesített magas kultúra értékei közé. Nem kellene már-már állampolgári kötelességgé tenni a magas értékek áhítatos tiszteletét és akarva-akaratlan alacsonyabb rendűnek, valamiképpen szégyellnivalónak bélyegezni a népszerűbb műveket, megmosolyogni a giccsek élvezetét. Hankiss Elemér esztéta valóságos és vélt értékeink különbözőségeiről beszél.

— Felemás világ című tanulmányában azt fejtegeti, hogy amíg magas kultúránk a világ élvonalába tartozik, mindennapi viselkedéskultúránkkal nagyon is hátul kullogunk. Érintkezésformáink kuszák és sivárak, szociális felelősségérzetünk elkorcsosult, politikai kultúránk fejletlen, a viselkedésformák szabályozására hivatott közösségeink pedig erőtlenek, esetleg nem is léteznek. Vajon ellensúlyozzák a magas kultúra értékei mindennapi viselkedéskultúránk gyengeségeit?

— Már a Valóságban írtam arról, hogy kutyaharapást nem lehet szőrivel: a mindennapi viselkedéskultúra bajait nem lehet a magas kultúra balzsamaival gyógyítani. Magatartásunk nem a magas kultúra, hanem a társadalmi viszonyok, intézmények, hagyományok, kapcsolatrendszerek függvénye, s csak módosulásuk vonja, vonhatja maga után a viselkedéskultúra változásait.

— Hiába olvas valaki Stendhalt, Thomas Mannt vagy akár Kafkát, még nem föltétlenül viselkedik civilizáltabban és emberség-

— Úgy tudtuk, hogy az illúziógyártás az olcsó lektűrök, bestsellerek és giccsek privilégiuma. Ennek hát vele a műalkotások is?

— Csakhogy a műalkotás nem adja olcsón az ellentmondások, feszültségek feloldásának illúzióját. Az olvasónak keményen meg kell küzdenie a jelenségek zűrzavara mögött mégiscsak fölsejlő harmónia élményéért, s e küzdelem során olyan értékek birtokába jut, amelyek ellensúlyozzák a tényt, hogy végső élményébe néhány csöpp illúzió is vegyül. Van azonban, furcsa módon, olyan vetülete is a kérdésnek, hogy a lektűr — vagy akár a giccs —, ami esztétikailag értéktelenebb, mint a remekmű, társadalmilag pozitívabb szerepet tölt be. Bár gyakran előfordult, hogy az újgazdagok és újhatalmasok talmi értékekkel és csillogó giccsek tömegével szentesítették és védték gazdagságukat és hatalmukat, előbb-utóbb maguk köré gyűjtötték a valódi értékeket és átengedték az értéktelenebbnek ítélt kulturális termékeket a tömegek-

XXIII. évf. 33. sz. 8. lap.

Vásárhelyi Antal

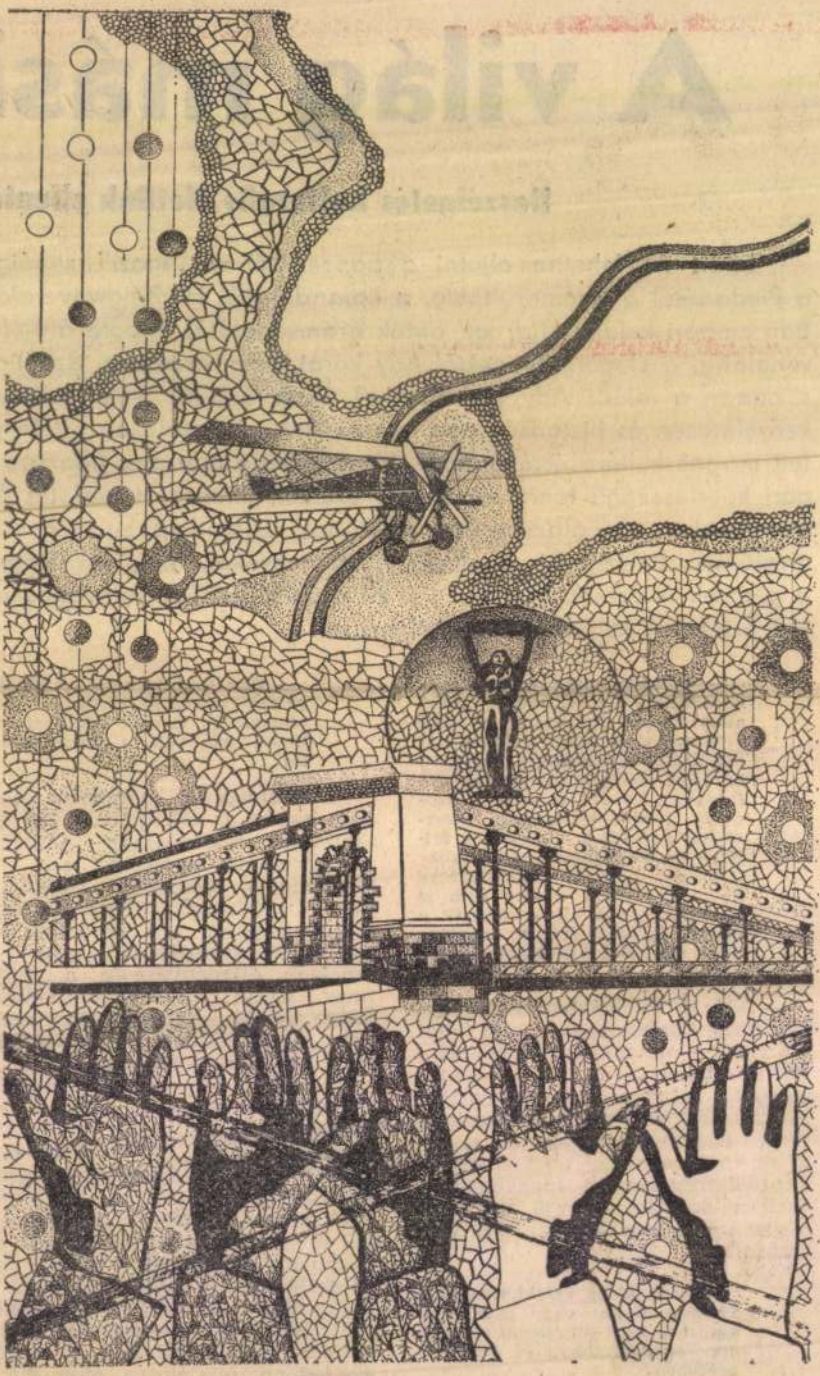

Vásárhelyi Antal rajza

Élet és irodalom. Bp. 1979. aug. 18.

ben ragad
a ezért ez a
- *marxizmus*
t, el. Ugyanak
n ben a marx
- ábrándulás
- való „túljut
- hulláma lá
- sadalomtud
- ket — anél
ő hogy marxi
z antimarxista
- tájának igs
n tudtunk volna biztosítani.

— E divathullámot nem menti, de azért magyarázza többek közt az is, hogy marxizmus-*oktatásunkban* a mai napig elszomorítóan nagy szerepet játszanak dogmatikus nézetek, primitívségek, szakrális formulák, üres frázisok. Így a társadalomtudományi kutatás utánpótlása úgy lép ki az egyetemekről, hogy a marxizmus még a legjobb esetben is közömbösen hagyta. Meggyőződésem, hogy Lukács Györgynek az ideológiai szempontból kétségtelenül dinamikusabb 60-as évekből való híres mondása, a *„vissza Marxhoz és előre a mai problémákhoz”* jelszó máig sem vesztette el aktualitását. A legmaibb kérdéseknek még a helyes fel-

lakott, míg a Vatikánban egy több szobás lakosztályban helyezték el, ahová szolgát is vihetett magával és semmiben sem szenvedett hiányt. Ugyancsak bizonyosnak látszik, hogy Galileit nem vetették alá tortúrának sem, csupán az utolsó vizsgálat során helyezték ezt kilátásba, s még azt is inkább üres formulának, nem pedig valós fenyegetésnek tekinthetjük. Mi több: a pör tárgya sem egészen az, aminek a közhiedelem tartja.

A Galilei-legenda tulajdonképpen a „kopernikuszi forradalommal” kezdődik. A tudós lengyel kanonok vette át az ókori görög Arisztarkhosz elméletét, amely szerint nem a Föld a világegyetem középpontja, hanem a Nap. Koper-

MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vásárhelyi Antal
grafikusművész

MAGYAR NEMZET

1980 DEC 25

1021

Vásárhelyi Antal: Szentendre székely motívummal

yag
etké

OT eln

— Roppant
llunk szemb
el értek egy
armincas években megjelent,
Parasztok című könyvének
itószavában, hogy — lám, alá-
núztam valamikor — „taga-
lom a parasztsorsot és hiszek
az emberben, aki paraszt".
gaz, Erdei ezt is hozzátette,
de immár az első téeszkong-
resszuson, tehát 1967-ben el-
mondott zárszavában: „A mi
termelőszövetkezeti kongresz-
szusunk parasztkongresszus.
De már olyan parasztoké, akik
levetették magukról a régi pa-
raszti társadalom béklyóit ...",
és néhány sorral alább:
„... ahogyan a munkáshatalom
nem lehet meg a parasztság
támogatása nélkül, úgy a pa-
rasztság társadalmi, gazdasági
telemelkedése sem lehetséges

nunkát. Persze ez csak a

Színvonal

— Megítélése szerint meg-
kockáztatható-e az a föltevés
miszerint a humán műveltség
a kifejezetten szakmai ismere-
tek bővülését is eredményez-
heti? Kétségtelen, hogy az a
pénz, amit valamely téesz a
közművelődésre költ, nem iga-
zolható vissza, csakis közve-
tett hatását érzékelhetjük.
Mégpedig abban, hogy a ki-
művelt emberfő jobban, maga
sabb színvonalon dolgozik!

— Önmagában vajmi keve
set ér — vagy ér a jövőben
— a technikai tudás, lévén
kérdés nem az, hogy tud

Vásárhelyi Antal

SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Gyafi Ismeretés

1982 NOV 7

MAGYAR NEMZET

1021

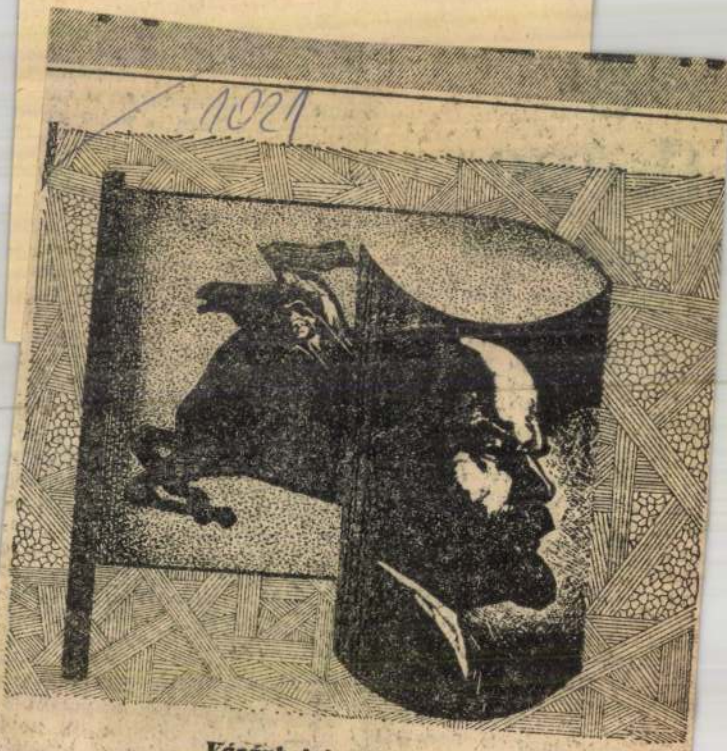

Vásárhelyi Antal rajza

NYI IMRE:

Ispotályban

Mottó:

„A betegség csak ritkán mutatkozik be teljes nevével és címével."
(Márai Sándor: Féltékenyek)

„Kléber városi tiszti főorvost Pjotruska egyszer az összes orvosi tévedések doktorának nevezte."
(Karácsony Benő: Pjotruska)

1

dományuk oly végtelenül szerény
ıy annál már csupán
rénytelenségük parttalanabb.

2

ki egyszer végső elszánással
tét megvető bátorsággal
osdoktorok kezére adja magát:
életesen megnyugodhat.
sleltetett halállal fog
rcenként többször is)
ghalni

A KETTŐ

Beszélget

Ahogyan annak idején „jo Einsteinről és a relativitás el ugyanúgy társasági témává vál szélyeiről vitatkozni. Az minden tika tudományában forradalmi amikor az angol Crick és Wats natkozó közleményét. Az azóta nek volt tanúja. Erről beszélget szorral, az Eötvös Loránd Tudo nek vezetőjével.

— Az élet lényegéhez tartozik a szaporodás, az önreprodukálás. Ha jól értem, akkor a genetika valahol az élet lényege körül keresgél.

— És talál is sok dolgot. Az öröklés molekuláris mechanizmusának megismerése óta számos dolgot sikerült tisztázni: például megértjük már ennek a molekuláris „ábc"-nek a részleteit, és sikerült bizonyos géneket is mesterségesen előállítani. A genetika másik sokat ígérő területe az, amelynek kutatói a sejtek egyesítésével, az úgynevezett sejtfúzióval foglalkoznak. E témakörben is születtek látványos eredmények. Emberi és állati, sőt, emberi és növényi sejteket sikerült már összeolvasztani. A hetvenes évek elején pedig

Vásárhelyi Antal

Vásárhelyi Antal grafikája

Élet és Irodalom, Bp. 1979. juli. 21.
XXIII. évf. 29. sz. 8. lap.

~~A párizsi Magyar Műhely baráti találkozója~~

RODAL

ALMI ÉS POLITI

NYÁR

becsülettel izzad, akkor hosszú tárgyalások után vásárolnánk egy licencet, amellyel mi is megcsinálhatnánk az igazi nyarat, igaz, nem a legkorszerűbb fajtát és egy kicsit drágábban, mint mások, de végül mi is megcsinálnánk, és az is igazi nyár lenne.

A nyár, persze, csak tréfa (haha). Tessék tetszés, nemtetszés, de legfőképpen igazság szerint mással

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 JUL 12

ÉLET ÉS IRODALOM

Vásárhelyi Antal grafikus

SZHANG

1021

Vásárhelyi Antal rajza

...ij (lopott?) világ

...ttatások, sőt a szereplők több ol-...las párbeszédei is rendkívüli ha-...nlóságot mutattak, gyakran szó-...l szóra megegyeztek. Ez már igen ...apossá tette a plágium gyanúját. ...Smolarski a háború után a nem-...közi PEN-hez fordult elégtétel-...A British Council varsói iro-...a is megpróbált közvetíteni az ...ben, de Huxley 1938-ban Kali-...iába költözött, és amerikai ál-...polgárrá lett.

PEN Club nem akarta aláásni ...gy hírű író tekintélyét. A len-...író 1948-ban nyílt levelet in-...Huxleyhoz; eredetijét és an-...nyelvű fordítását el is jutatták ...világ szerzőjának. De indokolná a gondolati, szövegbeli egyezéseket.

Később derült ki, hogy Smolarski 1948-as „igazságtevő" akcióját a PEN Club egyszerűen „elszabotálta"; a bizonyító anyagokat nem küldte külföldre pártatlan szakértőknek. A bújócska egészen 1964-ig tartott, mikor is Huxley meghalt. Ekkor végre megindult a gépezet, de hamar elakadt ismét. A lengyel PEN újabb és újabb szakértőket bízott meg a két regény elemző összehasonlításával (az ügyről néhány jó egyetemi disszertáció is készült). Több, egymásnak ellentmondó szakértői vélemény látott napvilágot; az egyik irodalmár vé-...

KULTURÁLIS ESEMÉNYEIBŐL

Új könyvek

SZÉPIRODALOM

ANÓKA ESZTER: BÚCSÚ A NŐKTŐL. Elbeszélések (Szépirodalmi)
BOZSIK VALÉRIA: CSILLOGÓ CSALÉTEK. Regény (Szépirodalmi)
HABAN MIHÁLY: ÜZENETVÁLTÁS. Versek (Szépirodalmi)
KISS DÉNES: TÜNT NYARAK KIRÁLYA. Versek (Szépirodalmi)
MAGYAR IMRE: AZ ÉVSZÁZAD GYERMEKE. Regény (Szépirodalmi)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Vajda Lajos Antal

ÉLET ÉS IRODALOM
1980 NOV 8

1021

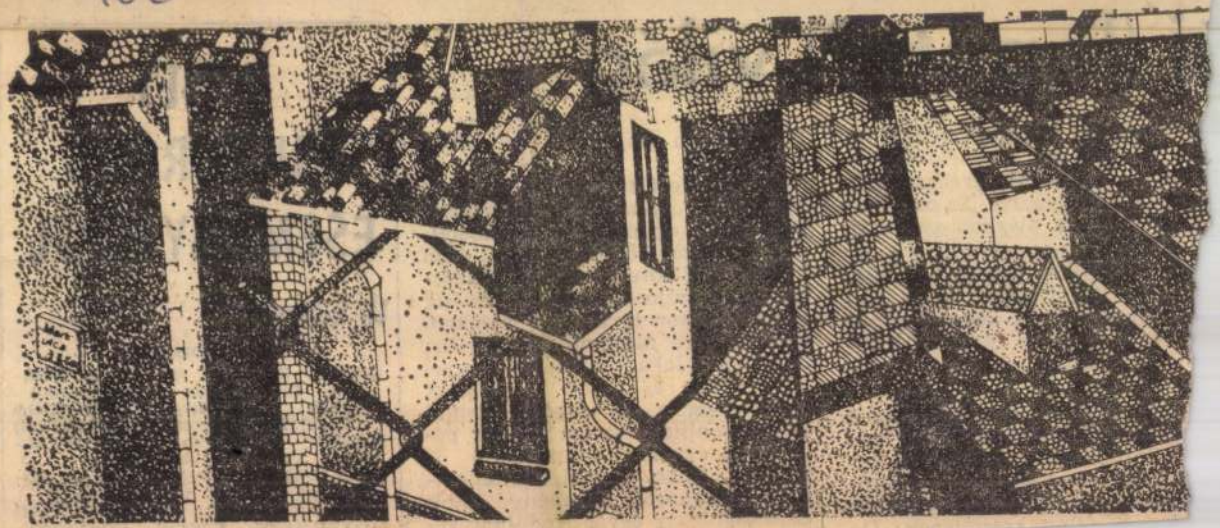

VARJAS ENDRE:

A drán

Szerencsére Fekete Sándor (az Új Tükörben) részletesen adatolta, hogy az osztrák—svájci *Fritz Hochwälder* darabja, *A közvádló*, melyet a *Radnóti Színpad* mutatott be *Bencze Zsuzsa* rendezésében, a francia forradalom valóságos lefolyásának, tényeinek figyelembevétele nélkül íródott. Az átlagosan (vagyis: átlagosan félig) művelt közönség — amelyhez magamat is számítom — nincs eléggé otthon a francia történelemben, és ezért a figyelmeztetés kapóra jött. Hiszen hajlamosak vagyunk — éppen a Bastille-t leromboló nagy forradalommal kapcsolatban megszületett „aranyigazság" nyomán — *minden* hasonló történelmi eseményt azzal a megengedőn szemérmes legyintéssel kezelni, mely szerint a forradalom (úgyis) felfalja tulajdon gyermekeit, és természetesen kíméletlen az ellenségeihez. Pedig még felületes tudással is utána-

Vásárhelyi Antal

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM

1980 NOV 22

1021

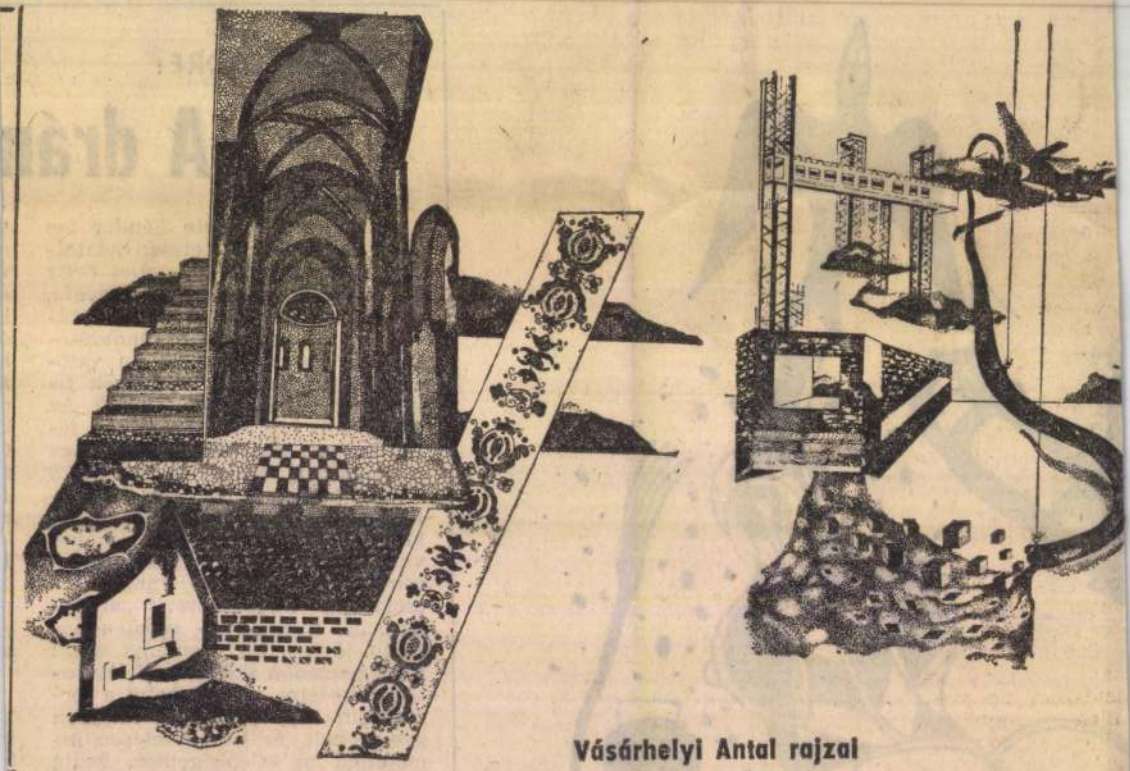

Vásárhelyi Antal rajzai

ner Mihály festőbar
el, szinte már nem
nítani, fölszabadítot
Mintha mindent tud
elszökött más tájak
az égre festhet, s n
gikus jelkép, hogy
denséget vászonra é
váryval fejezte be.

Sorsa okán ajá
képzőművészetét a
rekvő ember megny
ne szolgálónak, ami
— a filmet. Filmre
latai, könyvillusztrációi amennyire összekapcsolhatók a céllal, annyira le is választhatók. Belül művészete is, utalhat az egészre, ami ezekre a falakra jutott. Aki nagyon messziről jön haza, az tér meg igazán. S ahol Huszárik Zoltár járt, széles e világból begyűjthető lenne, ami innen hiányzik.

Fogadják kiállítását második hazatérésének, szellemét a teste után.

Elhangzott 1982. októben 15-én, a Gödöllői Művelődési Ház Huszárik Zoltán-kiállításán, melyet a művész halálának első évfordulója alkalmából rendeztek.

A TAGLÓZÁS ELMA

Íratlan szabálya a mesedramatizálásnak, hogy amit a (báb)-színpadra vitt alapmeséből ki lehet hozni azt jószívvel bele is kell tenni, hogy ne legyen benne túl sok „hozott", azaz fejből kitalált anyag. E darabok közönsége — a kisgyerek — ugyanis gátlástalanul számonkéri a kimaradtakat s magyarázkodásra szorít, ha a hozzátoldás tapintatlan.

Tóth Eszter nevéhez nevezetes játékok fűződnek. Elég, ha csak a Három kismalacot, a Gidaház az erdőben-t, a Csizmás kandúrt vagy a (Török Sándorral írt) Csilicsala csodáját felemlegetjük. Az egyik jólismert (s változataival nemzetközi) Grimm-mese a *Hüvelyk Matyi* (melyet pontosan huszonöt éve Füsi József s Besztercei Pál is átírt bábjátékká) most az ő műhelyéből került az őszinte publikum elé.

A lófüléből kirikkantó, csigahéjban elférő, kalapkarimán hordozható izinke-gyerkőc története elég fordulatos ahhoz, hogy érdemes legyen vele foglalkozni. Van azonban a históriának egy bökkenője: két kalandsorozatból áll. Belőlük a második, enyhén szólva, különös mai ízlésünknek. A fityfiritty-fiúcskát egyszerűen bekebelezi a tehén, s felfalja a farkas. Hogy a kópécska hős kiszabadulhasson, nincs más teendő, mint a — különben ártatlanvétlen — állatok agyonverése. A dupla taglózás a gyerekpedagógia mai állása szerint nem éppen nyíltszíni „telefontéma"; a Hüvelyk Matyi kellően motivált folytatását egynemű toldalékát ezért az alapszabályt módosítva igenis muszáj volt kitalálni. Az eszes és átható hangú kisember *pendantja* számos népmesében az ostoba ám falánk óriás. Nem stílustörés tehát, ha szikrányi emberkénk e poliphémoszi eredetű behemót legyőzésével a tér vissza szerető szülei házába.

A (viszonylag) kevés szöveg, a látványos figurák, az érdekes kalandok s a mozgósító helyzetek még hosszú életet ígérnek a Tóth Eszter kétfelvonásosának. A báb-

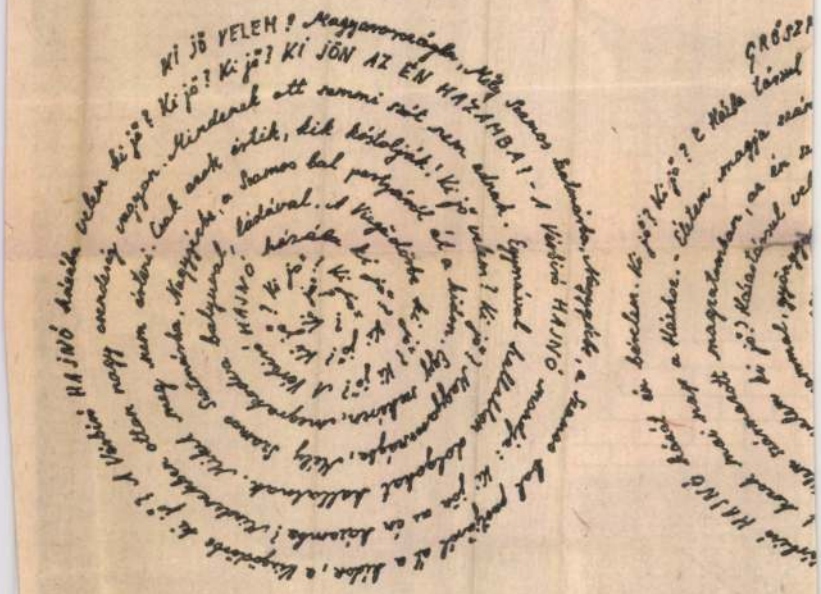

Szendrő Iván: Hajnó

Vásárhelyi Antal
Grafikusművész

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
1982 OKT 2.

/ 1021

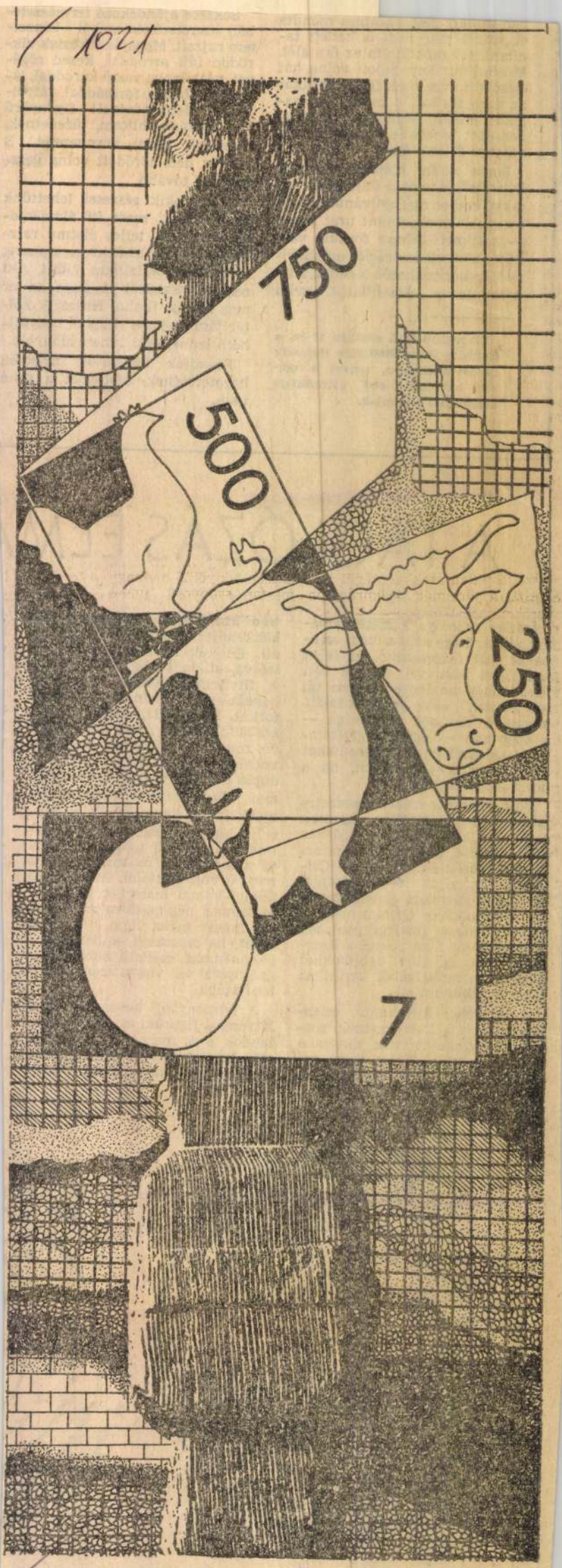

Vásárhelyi Antal: Oszlop

kijátszva, váratlanul szállt partra, s erről így ír későbbi megemlékezésében: *„Marsala lakosságát nagyon megdöbbentette a váratlan esemény, de azért nem fogadott rosszul bennünket. A nép ünnepelt, az előkelőség fintorgott. Én mindezt nagyon természetesnek találtam: aki hozzászokott, hogy mindent a haszon szemszögéből nézzen, annak nyilvánvalóan nem valami megnyugtató dolog, hogy azt látja, van néhány elkeseredett ember, aki a rothadt társadalomból ki*

hadosztályb
miközben
repülők b
társasági S
rosait. S
az olasz an
verrel kelte
hadseregbe
megint Gar
ték el magu
kon, az ötág
Garibaldi k

Az olasz kommunista párt, a leghaladóbb olasz baloldal nem véletlenül nevezi őt előfutárnak.

Gerő János

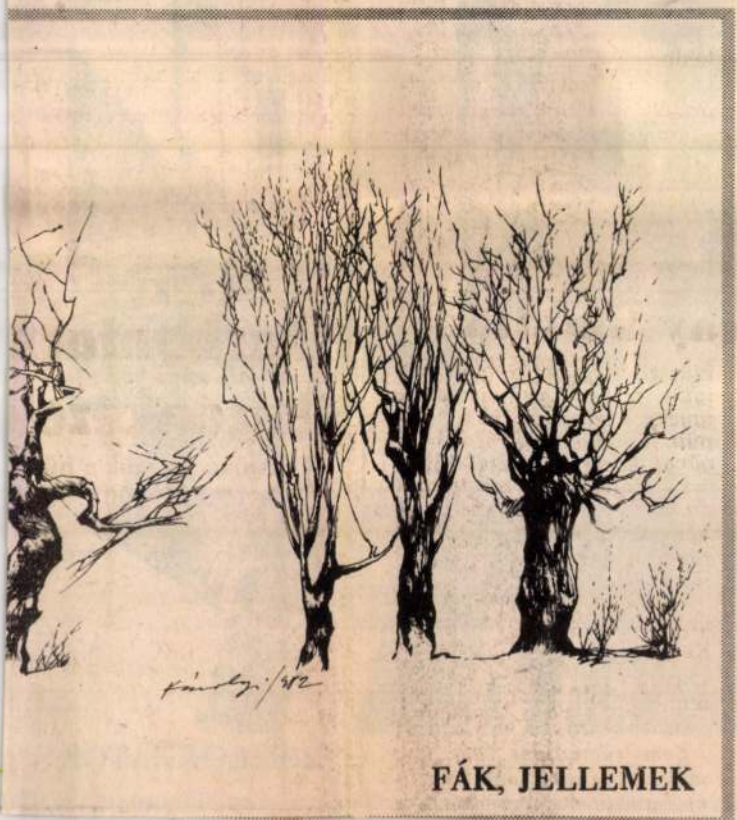

FÁK, JELLEMEK

semmi baj nem lehet. Ezt
het elítélni, ez olyan szöve
ső rosszakarat sem találhat

Ez esetleg igaz is lehet.

Csak éppen az elhangzo
hallgatók gondolkodásánal
kedve senkinek újra hoz
közönybe fullad a legjob
tanácskozás is.

Ezért gondolom én, ho
dadogva, nehezen fogalm
a hozzászólás, de az leg
csolódjon az elhangzottal
legyen eleven és az egy
tükrözze, ne a mások által
ember csak annak az elm
előtt, amit ő érez, ő gond

Ezért hiszem, hogy a
hogy ébren tartsák az em
beléjük feledkezve alakít
latát. Ha félre merjük t
velük együtt az előre gy
nyíltabbak, tartalmasabba

S nekünk erre most ro
hogy ne előre gyártott el
reotípiákban, sokszor ell
zunk, s ne ezeket ismét
dadogva, tévedezve, botla
kimondás bátorságát. A
zizegő papírok nélküli vé

Nem tévedek nagyot, h
nácskozásaink, de egész h
látná ennek.

Vásárhelyi Antal
MTI SAJTÓFIGYELŐ
MARUM
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1982 JUL
NÉPSZAVA

egyik hűvös nap előbb ...

Miért mondta, hogy csak dultak haza a plage-ról. nik. Már elhatároztuk.

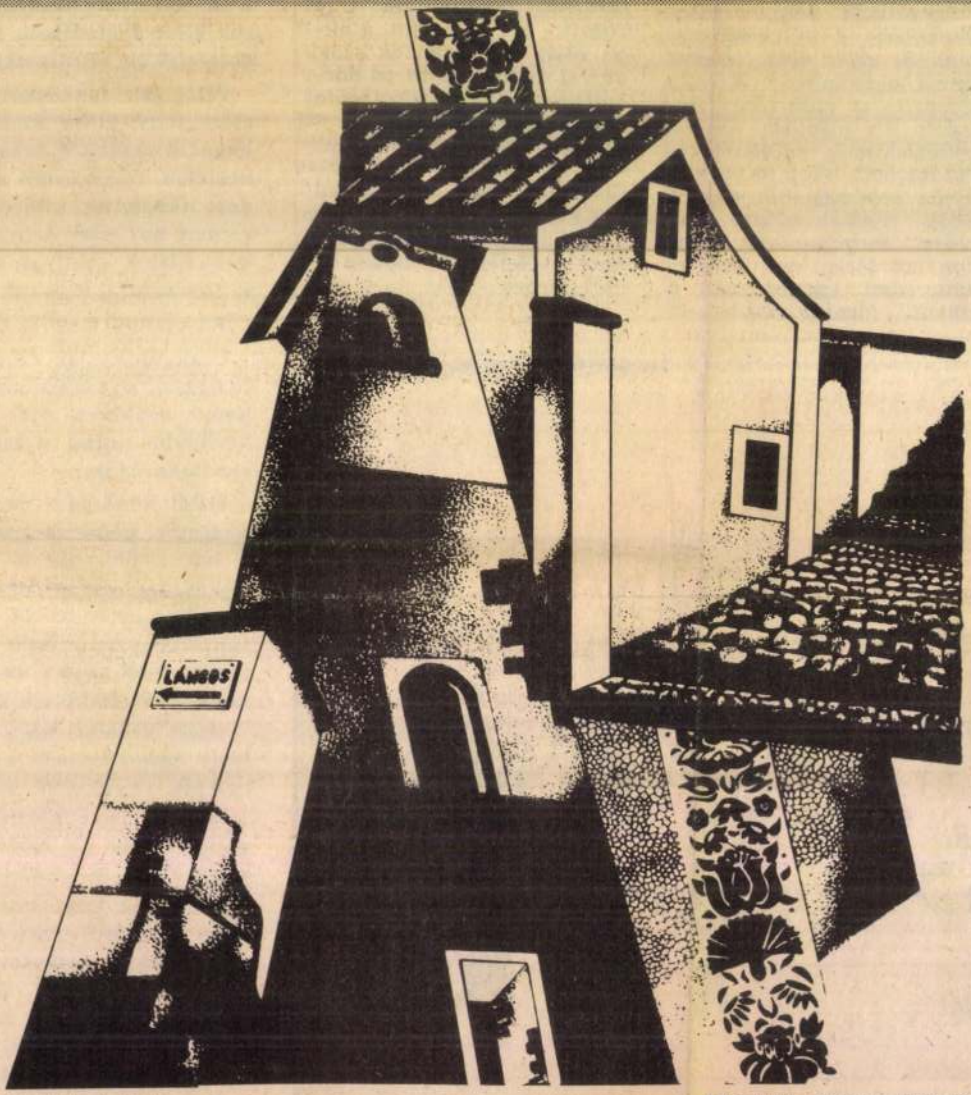

Vásárhelyi Antal **HOMLOKZATOK**

egyik patronálója a Kipszer tervezői irodájának Radnóti Miklós Szocialista
tervezésben az iskola 1979-ben kezdődő átalakításában. A patronálók most
méretű falfestményt készítettek az iskola ebédlőjében mint képünkön

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1982 MÁJ 1 3

Vásárhelyi Antal

Kipszer Élet

Grafi Munkái

1021

VÁSÁRHELYI ANTAL GRAFIKÁJA

ja. S megállapítottam, hogy Melczer Tibor téved.

Németh László Rómeó és Júlia-fordításomról legbővebben és

hogy közzétegyem
dalom hasábjain. A
írt, s az ülésen felo
szólása így hangzott

+ + +

A magyar írók egyetlen fordítói vállalkozásba sem öltek annyi nemes erőt, mint a Shakespeare-fordításokba. Az egész ókori irodalom nem foglalkoztatta annyi nagy írónkat, mint Shakespeare. Ez érthető: irodalmunk szinte a Shakespeare-kultusszal egy időben nőtt magasba; egy vidéki fiatalembernek, mint Móricz Zsigmond tanulmányából látjuk, még a századfordulón is Shakespeare jelentette a világirodalmat.

A Shakespeare-fordítók sorába lépni: fiatal írónak épp ezért némi elfogódottságot kiváltó, szívszorító tisztesség lehet; amennyire tudom, nem is sokan vállalkoztak rá, s Mészöly Dezsőn kívül nem is állandósult senki ebben a szerepben. Pedig Shakespearet fordítani ma is vonzó feladat, nemcsak azért, mert Nemzeti Színházunk állandóan játssza s azzal, hogy a teljes szöveget adja, gazdagabb és sokszor egészen új Shakespearet visz a közönség elé, például a romantikusok szörnyeteg III. Richárdja helyett a macchiavellista politika hősét. A Shakespeare-fordítások mélyén lappangó feladat is túltett. Nemcsak nagy szójátékvirtuóz volt, de (s ezt itt nem emlegetjük annyit, mint a szójátékot), az absztrakciók is alig követhető kardpenge fényeként forognak nála. Amikor az ember angolul olvassa, amit az apa a kérőnek mond, hogy: akaratom része csak az ő beleegyezésének (t. i. a lányáénak), nem is gyanítja, milyen nehézséget jelent egy ilyen mondat a magyar fordítónak; amikor pedig a megoldást olvassa — elsősorban leányom dönt, nem én — nem is gyanítja, hogy itt valami elveszett.

A másik nehézség a magyar jambus-versben van. A rímtelen jambus a magyarban nem olyan magától értetődő jó vers, mint az angolban vagy az oroszban is. Ezekben az élesen hangsúlyozó nyelvekben a szótagokra vagy a hangsúly éles fénye esik, vagy teljesen homályba kerülnek, a jambus így kellemes természetes fényjátékként fut végig a szövegen. A magyar jambus — ha csak az — vagy nem eléggé vers, vagy ha erőltetik, kínvers.

Mészöly Dezső a Rómeó és Jú-

foku a porba nevedet, s ezért
névért, mely nem a valód, fo
életem." Vagy amit a nevük
mondanak: Mészölynél: „Egy pus
ta név meg nem mondhatja n
ked ki vagyok, én meggyűlölte
tulajdon nevem, mert néked elle
séged, drága szent..." Kosztol
nyinál: „Nevem nem mondhat
meg a számodra, nem; utálom
nevem, te drága szentség, m
néked ellenséged a nevem."

Ha a két fordítást az ered
mellé rakjuk, meglepetés ér. A
Kosztolányi alatta marad Mészö
nek, majd mindig ő ragaszkod
jobban az eredetihez. „S ezért
névért, mely nem a valód, fo
életem.". Az eredetiben csakugy
ez van. Mészöly: „És egy élettel
szóért cserébe tiéd az életen
Kosztolányi: „E cím híján se v
na csorba híred". A zavaró c
szót Kosztolányi az eredetih
őrizte meg. Ugyanez Mészölyn
„Szakasztott oly tökéletes mar
akármi néven." Kosztolányin
„Se kéz, se láb, se kar, se arc,

MELCZER TIBOR

Vásárhelyi Antal

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
MAGYAR HIRLAP

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 JAN 19

Ágfi Mamüsi

ÉLET ÉS IRODALOM

1021

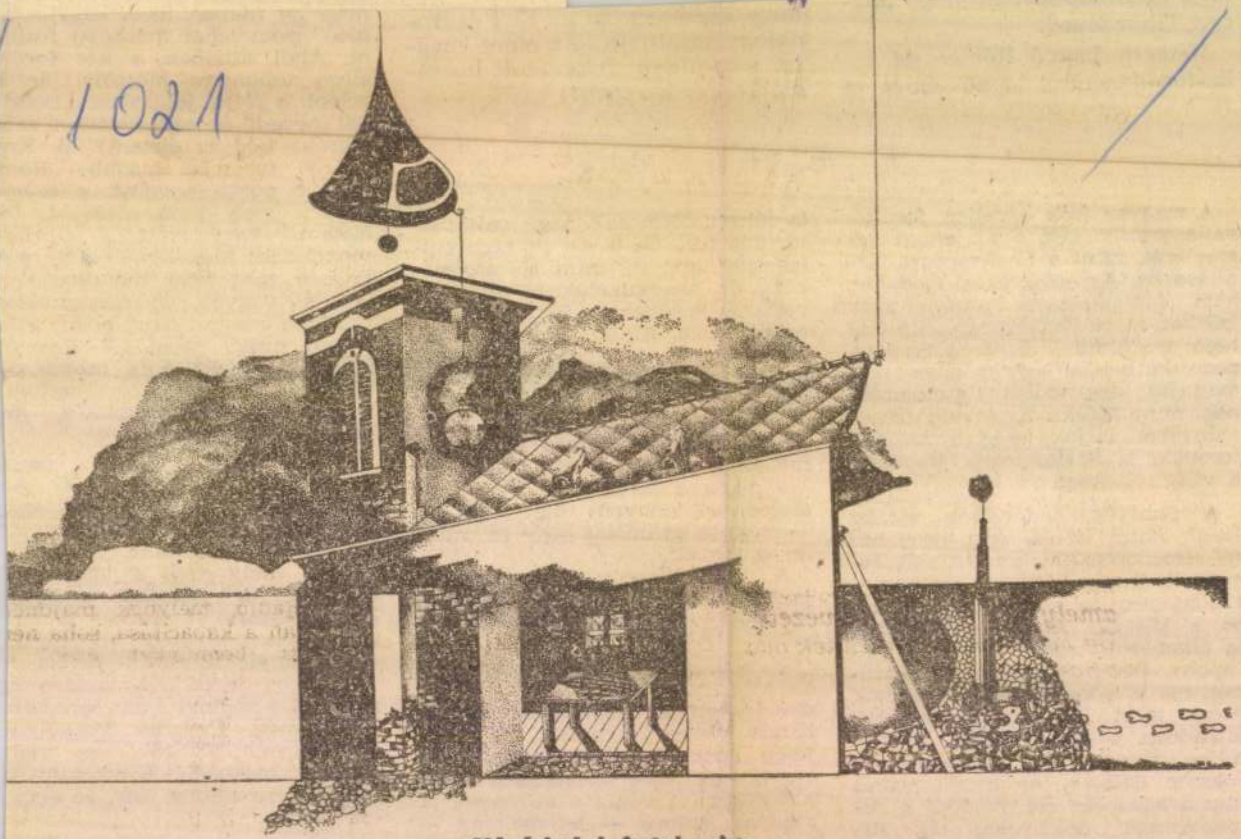

Vásárhelyi Antal rajza

útvesztői

A gazdagodás útvesztőibe tévedtek közül emberileg legjobban azokat értem meg, akik — nem találok jobb szót — „rekompenzációs alapon" jutottak ide. Beláthatatlanul hosszú nemzedékek emberalatti nyomorát igyekeznek bepótolni. Részben azért, mert erre a társadalom végre megadta a lehetőséget (történelmünk legnagyobb horderejű változásának legyedik évtizedében tiprodunk előre!), részben mert tehetségük volt hozzá. Egy országosan ismert név viselőjének egyik fia mesélte:

— Apám évtizedekig járt mezítláb, és nyomorgott velünk együtt

THURY ZSUZSA:

Abolíció

Ha még egyszer hetven éves volnék
színházba, hangversenyre járnék gyerekkori barátnőmmel
délután eszpresszó teraszán ülnénk
felidézve ezredszer a múlt történéseit az összes szereplővel
kosztümünk anyaga prima, szabása első osztályú
fehér hajunk diszkréten hullámosítva,
semmi smink, körömlakk, valódi és hamis ékszer
két öreg dáma, s a vidám fiatalember
nekünk nem mondja, hogy: Beszélgetünk? Beszélgetünk?
Üresek a temetők?
a vidám fiatalember a mi asztalunk mellett elmegy
tüstént szemébe ötlik, hogy nem nagyságák ők ketten.

Ha hatvan éves lehetnék még egyszer
a nyarat a népi demokráciák valamely
szép fürdőhelyén tölteném a nővéremmel,
naponta úsznánk a tengerben, mert a nővérem
nem tűrné az én átlátszó kifogásaimat
— fáradt vagyok, rosszul aludtam az éjjel —

Vásárhelyi Antal

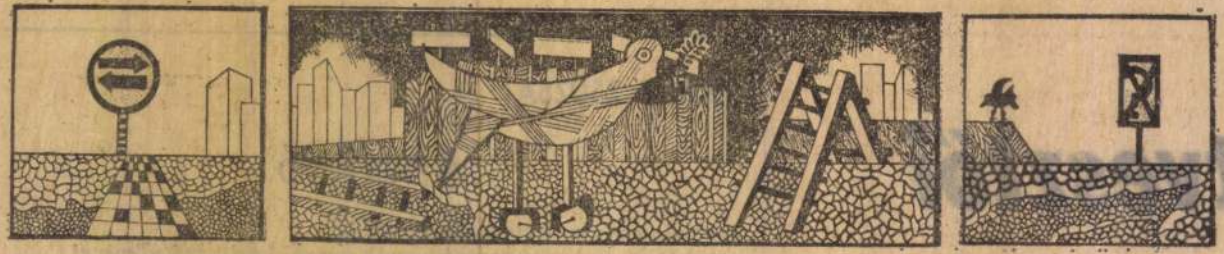

Vásárhelyi Antal: Triptichon

Élet és Irodalom, Bp. 1979. aug. 25.
XXIII. évf. 34. sz. 3. lap.

NAPTÁR

Benzin — A nyers, természetes petróleumból desztillálás útján kapott folyadék. Meggyulladáskor veszedelmesen robban.

NÉPSZABADSÁG, VI. 21.: „— *Tele kérem* — mondta az autós a kútkezelőnek, aki közölte, hogy csak öt dollár értékben szolgálhat ki. Erre az idegen előhúzta revolverét és szenvtelen hangon megismételte: — *Tele kérem.* — Megkapta."

MAGYAR SZÓ, VII. 1.: „Hans Tross, a Münchner Merkur főszerkesztő-helyettese arra szólította fel a nyugati országokat, hogy fegyverrel foglalják el az arab kőolajmezőket."

NEW YORK TIMES, VII. 5.: „Ha Szaúd-Arábia drasztikusan csökkentené olajszállításait, elsőnek a 82. légideszant hadosztályt küldjük oda..."

MAGYAR SZÓ, VII. 11.: „Isztambulban egy táncverseny első helyezettje 26 liter benzint kapott."

döntenek. A lehet-
ákat minden érdé-
legeli, s maga a kö-

tőség kérdéseire vá-
joggal büszke a raj
melő tevékenységre
s, hogy az iskolának
ni. Ez úgy értendő
öbbször csapatfóru-
, ahol — a tévéből
szerrel — meghatá-
ben vagy teljesen
k fel a csapat tag-
et. A dir. bácsinak
ségnek, a tanárok-
k rajfórumok is, és
kaphat a kutató-
tott kísérleti iskolá-
minden gondolata
blémája.

ban, figyelem „a raj
ól" szóló vitát, köz-
apozok az év végi
szaiba:

Vásárhelyi Antal

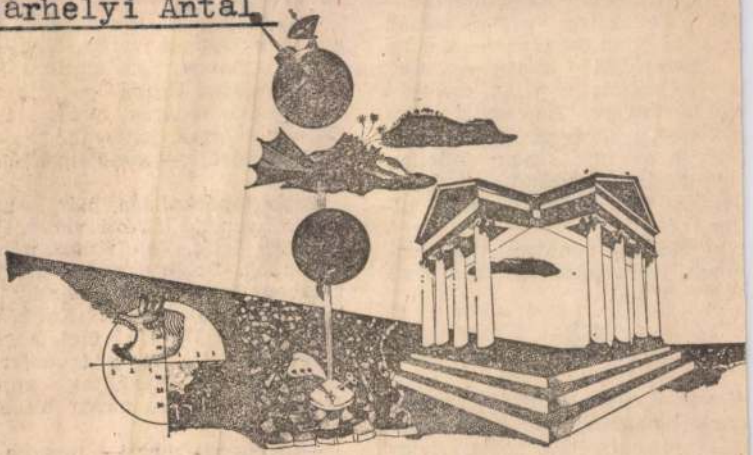

Vásárhelyi Antal: Időmetafóra

Élet és Irodalom, Bp. 1979. juli.7.

ökösen az együttes élmény fel-
álására
eli apj
nénytel
gét. Kollektív vágytalanságát.
hát az ellentmondás — s ezzel
azonosulási válság — adott
lt: felszólítás a világ cselekvő
rtokbavételére. Az egyik olda-
n. És — a környezet társas meg-
ésének és uralásának deficitje.
lakóbizottsági üléstől a terület-
lesztési részvételig. A másik ol-
lon.)
Ifjú Kovács vonzásmentes una-
mban terjengette oldalt a kar-
it.

Kevéssel később ott ült egykori
nárja szobájában. Próbálta mon-
ni, mi baja, bár tudta, hogy
ykori kedves tanárja szó nélkül
érti. Ez a már nem éppen fia-

dott el

— Ide figyelj. Hét végén megyünk a Dunakanyarba. Gyűjtőút. Többen jönnek. Este kiállítás lesz. Ásvány-csere. Csupa épkézláb ember. Végzős tanárok, melós srácok. Képzőművészek, jogászok.

— Megőrült — gondolta ifjú Kovács.

Több tanárkollága már annak idején szemük láttára visszajelezte, hogy őrült. Vele voltak mindig a gondok. Dehát éppen ezért volt valahogy szimpatikus. Mindig valami mást, újat akart. Konfliktusok a kollégák, a kerület, a szervezet *felé*. De végül is ezért az „őrültségért" fordultak mindig éppen őhozzá. De most? Mi ez a barit?

— Nyugodj meg — mondta a deresedő halántékú tanár. — Gyere el a gyűjtőútra. Este a turis-

rá hirtelen —. áh
csillag. Vezess, ah
otthon vagyok.
Imaszerűen szállt
égnek emelkedett
lagszórók, a szín
bomlott. Úgy szer
szeretnéd.

Áhítat, ártatlans
Körben gumibot
bekövetkezik.
Tört ablak, tör
tatlanság.

A fenti összefü
ezerből. S termés
tett. Ám áll rá a
vitel — következ
az átvitel — nem

Vásárhelyi Antal

Vásárhelyi Antal: Ki tanyája ez a nyárfás?

13

ÉLET ÉS IRODALOM

1979. nov. 3. XXIII. évf. 44. sz. 13. lap. Bp.

pontjából fölösleges is. A Persona nem álom és nem valóság, hanem *film*. Ezt Bergman egész világosan leszögezi a bevezető és

— mondta Beckett a Godot-ról. Bergman most ezt a történetet választotta. De végső soron mindegyik *ugyanarról* szól.

tával volt a kóbor kutyákat, mert hogyan is magyarázhatná ki a Szentszék előtt, hogy a mártírcsontokat ebek zabálták fel? A görög paripák tehát ügettek a bátorral, mely egy átmenetileg élő görögöt és egy véglegesen elhunyt mártírt vitt Rómából Mucsiba, ahol a görögnek kiterjedt birtokai voltak.

Mucsit ekkor már régen svábok lakták, akik Fulda környékéről telepedtek ide a görögi birtokra, ami épp olyan messze van Rómától, mint Makó Jeruzsálemtől.

Noha mégiscsak meg kell elégedünk ezzel, Valerius Felicianus.

MŰSORVÁLTOZÁS. Betegség miatt megváltozik a Katona József Színház március 2-i, pénteki műsora: este 7 órakor a Két bagatell helyett A manó című darab kerül színre. A kiadott jegyek érvényesek, vagy legkésőbb az előadás kezdetéig a színház pénztárában visszaválthatók.

A FŐVÁROSI VÍZMŰVEK értesíti a fogyasztókat, hogy február 29-én, 23 órától március 1-én 4 óráig — gépházi karbantartás miatt — az újpesti lakótelep és városközpont területén víznyomáscsökkenés, az épületek felsőbb emeletein vízhiány várható.

A LISZT FERENC ZENEMŰVÉSZETI FŐISKOLA előkészítő tagozata felvételt hirdet az 1984—85-ös tanévre, zongora, hegedű, gordonka szakra olyan tehetséges gyermekek részére, akik 8. életévüket betöltötték, de az általános iskola 8. osztályát még nem kezdték meg. Jelentkezési lap igényelhető a Zeneművészeti Főiskola tanulmányi osztályán (Bp. VI., Liszt Ferenc tér 8.).

A JÁTÉKSZÍN IGAZGATÓSÁGA közli, hogy március 1-én a Római karnevál című előadás technikai okok miatt este 7 óra helyett 9 órakor kezdődik.

A MIKROSZKÓP SZÍNPAD Igazgatósága értesíti a közönséget, hogy Verebes István betegsége miatt a február 29-i Bal? Jobb? Bal!! című előadás elmarad. A jegyek április 21-re, szombatra érvényesek, vagy a váltás helyén visszaválthatók.

POLITIKAIPLAKÁT-PÁLYÁZATOT hirdetett a Debreceni Orvostudományi Egyetem KISZ- és közművelődési bizottsága, valamint az Alföldi Nyomda KISZ-bizottsága. A pályázaton részt vehet minden harmincöt éven aluli fiatal, aki nem hivatásszerűen foglalkozik képzőművészettel. A téma: a béke és a környezet védelme. A plakátokat 1984. március 5-ig lehet eljuttatni a Debreceni Orvostudományi Egyetem KISZ-bizottságához. Az első díj 5000, a második 3000, a harmadik 2000 forint.

yos esők

1984. február 28., kedd, 13 óra.

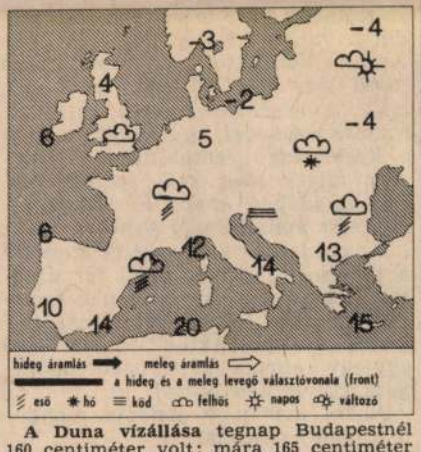

A Duna vízállása tegnap Budapestnél 160 centiméter volt; mára 165 centiméter várható.

A budapesti színházak mai műsora

Erkel Színház: Don Carlos (Főisk. bérl. XI., 4. ea., 7). **Pesti Vigadó hangversenyterem:** A nemzet csalogánya (8). **Kamaraterem:** Az osztrák követség hangversenye (7). **Zeneakadémia:** A Magyar Állami Hangversenyzenekar hangversenye (Oratórium bérl., 5. ea., fél 8). **Nemzeti Színház:** Olympia (7). **Várszínház:** Magyar Electra (7). **Katona József Színház:** Ahogy tetszik (7). **Madách Színház:** Isten, császár, paraszt (7). **Madách Kamara:** Godotra várva (7). **Vígszínház:** Amerikai Elektra (7). **Pesti Színház:** Deficit (7). **Thália Színház:** Fáklyaláng (7). **József Attila Színház:** Váratlan találkozások (7). **Fővárosi Operettszínház:** Marica grófnő (7). **Vidám Színpad:** Hajrá, magyarok! (7). **Radnóti Miklós Színpad:** Szerelmeskedések (7). **Játékszín:** A kétbalkezes varázsló (du. 3). **Szkéné Színház:** Ó, azok a szép napok (7). **Budapesti Gyermekszínház:** Mese a halászlányról (du. 3). **Állami Bábszínház:** A három kismalac (Jókai tér 10., de. 10). Odüsszeusz, a tengerek vándora (Népköztársaság útja 69., du. 3). **Fővárosi Nagycirkusz:** Gála '83 (fél 8).

az alkohol játszott szerepet.

Mit lehet tenni? — vetődik fel a kérdés, s szerencsére már több helyütt a cselekvésig is eljutottak. Tavaly nyáron alakult meg az Alkoholizmus Elleni Állami Bizottság, amely kormánybizottságként tevékenykedik, összefogja s irányítja az állami és társadalmi szervezetek alkoholizmus elleni harcát. Ebben igen nagy segítséget nyújtanak az alkoholizmus ellenes klubok, amelyekből már csaknem száz tevékenykedik az országban.

Ifjúsági AE-klub

Ahány klub, annyi szokás, annyi módszer. Csornán például néhány esztendeje sikerrel működik AE-klub, jelenleg csaknem harminc taggal. Egykori nagyivók, alkoholisták töltik el itt kellemesen szabadidejük egy részét, bizonyítva, hogy a jó hangulathoz, a kellemes kikapcsolódáshoz korántsem szükséges a pohár fenekére nézni — hacsak nem üdítő ital van benne. A klub titkára, *Sz. Rézmán Teréz* főállásban a Győr-Sopron megyei alkoholbeteg-gondozó intézet területi munkatársa; tapasztalatai tehát bőven akadnak. Ő is kénytelen megállapítani:

— Az utóbbi időben növekedett a fiatal nagyivók, alkoholisták száma. Saját felméréseink is azt igazolják, hogy manapság fiatalabb korban kerülnek kapcsolatba az emberek az alkohollal, mint régebben. Hogy mit is jelent ez a gondozás? Elsősorban a környezet rendezését. Ebbe a családi háttér megváltoztatása éppúgy beletartozhat, mint megfelelő munkalehetőség szerzése. Persze, a sikerhez még ez sem elegendő. A pohár helyett valami mást, értelmes elfoglaltságot kell adni az embereknek,

LÉPCSŐHÁZI GONDOLATOK

Vásárhelyi Antal képgrafikái a Stúdió Galériában

Alaposan megnéztem, egy óvatlan pillanatban még meg is fogdostam *Vásárhelyi Antal* munkáit a *Stúdió Galériában*, hogy tényleg átlátszó fóliát használ-e egyik képén. Azt használ. Időbe telt az is, míg rájöttem, hogy *1984. január* című kompozícióján a belső keret összevagdosott filmszalagból készült. A leleményválaszték csúcsán pedig az a *Gólyakalifa* című tábla áll, amely tollat és festéket, kézírást és tükördarabot „hozott össze" egyetlen felületen.

Első blikkre azt mondanám: a Bajcsy-Zsilinszky úti tárlaton látható tíz képgrafika a virtuóz technika diadala. Fiatal mesterük mindent tud, ami a vizuális hatáskeltés modern eszköztárához tartozik: rajzol és fényképez, ragaszt és montíroz, még egy műről műre visszatérő „leitmotívra" is rátalált, *a lépcsőházra*. Arra az építészeti elemre, amely a képek fiktív terét spirális áramlásúvá, a látványt még nyugtalanabbá teszi.

Valóban nyugtalanná. A szem — találkozzék bármennyire gazdag látvánnyal — automatikusan fix pont után kutat. Előbb-utóbb akklimatizálódik a sziporkákhoz, és elindul felderíteni a képet. Ez a folyamat Vásárhelyi műveinél kimarad. Az okokat kutatva itt nemhogy a tapogatás, de még a képfelszín kapirgálása se igazítana el. A bizonytalanságot ugyanis élmény és anyag, mondanivaló és technika meg nem felelései okozzák. Konkrétabban:

Az élmény — több jel utal erre — a civilizációs megnyomorodás tényét dolgozza fel. Ezért a fojtogató rossz közérzetért egyaránt felelős az embertelen külsőségeivel tüntető modern függönyfalú ház és az emberiességét úgy-ahogy őrző, de slumosodó „csigalépcsős" világ. Vásárhelyi képes szótárában az előbbi jelenség allegóriája a fotografika-keménységűvé operált bárhölgy, a képfelületre ragasztott valódi strasszbizsukkal, az utóbbié a távozó öregember, szépérzékenyen megrajzolva, meleg újságpapírral kibélelve. A mondanivaló is azt célozná, hogy „rosszkedvünk tele" már házaink falát porlasztja, és a közöny ezüstös-szürkésbarnás lepedéke nem kímél se élőt, se élettelent. Nemcsak a fogban, a deklin is „szaporodik az idegen anyag", ha a képek trendvonalát figyeljük, a felhasított filmkockák úgy lepik el az urbánus környezetet, mint egészséges bőrfelületet a virulens betegség.

Hát ez bizony súlyos mondanivaló, és Vásárhelyi illő komolysággal közelít témájához. És mégis: mintha nem hinne abban, hogy a világlátványról alkotott rossz véleménye — amúgy nyersen — bárkit is meggyőzhet, utólag felpolírozza a sejtésekre, és tűnődésekre alapozott közérzetét. Mintha nem az élmény képpé formálásának pillanatában született volna ez a rafinált technika, hanem utólag. Abban a lépcsőházban, amely — köztudomású — kritikus pillanatokban a legfrappánsabb ötletek sugalmazója.

Kár ezért a mondanivalóért, és kár a sok leleményért. Nem illenek össze. Mindazonáltal úgy vélem, hogy fontos és igazi stúdiókiállításra való anyagot mutatott be Vásárhelyi. Itt volt a pillanat, hogy kirakja az „eszmei standra" azt a hihetetlen gyorsan összeszedett és jó minőségben előállított formakészletet, amelynek még elrendeződnie sem volt ideje. *Lépcső* című képén például mágikus realista tér és fotómontázs-technika birkózik az elsőség elnyeréséért. *Időablak* című művén például a pop art nyers és a szürrealizmus finomkodó változatai szikráznak össze. Legjobb szériájában, a *Sopron* címűben pedig a vajdai lírai konstruktivizmus teremt konfliktust az amatőröket idéző lágy fotográfiával. De ahhoz, hogy a későbbiek során rájöjjön: raktárkészletének egy részétől éppen a közlemény „rentabilitása", mélysége miatt meg kell szabadulnia, *csak az időben kapott és időben kihasznált nyilvánosság segíthet.*

A recenzens mindenesetre szeretné a tehetséges szerzőt némi fáradságtól megkímélni. Az ördögnek tartozik egy úttal, ha a csábításnak engedve a lépcsőházból visszaszalad egy-egy elmulasztott poén odaragasztásának kedvéért.

Akkor már jobb dadogva mondani kemény dolgokat.

P. Sz. J.

Népszabadság, 1984. 11. 19

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vásárhelyi Antal
grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM

1982 MÁR 5[illegible]

noz, Angliához és az Egyesült Államokhoz ... Mihelyt a szövetsége-

1021

hogy az egyetemesség olyan — egyébként nagyszerű — kategória, amely bizony a legkönnyebben válhat *rutinná*, sőt közhellyé (vagyis: szellemi rutinná).

Máskor, persze, nagyon is hasznos — sportnyelven: nemzetközi — rutin ez: olajozott gyakorlóképes-

Vásárhelyi Antal rajza

páratlan oldal

EGY KIS LEXIKOLÓGIA

A múlt héten, az egyik könyvkereskedésben belelapoztam az „Új Magyar Lexikon. Kiegészítő kötet. 1962—1980" című kiadványba. Kevés volt az időm, ezért természetes kíváncsiságból és megbocsátható

Kozma István — alias Pici — tragikus halálának riportázsszerű feleelevenítése.) A szerkesztőpáros befejező négykezesében Sigray Sophie tragikus élete is inkább a hazai művelődéstörténetet gazdagítja, semmint a divatról szóló összeállítást.

Azok az igazán jó írások, melyek a témát valóban szakmai szempontból járják körül. (Szociológia: Losonczi Ágnes, történelem: Hanák Péter, nyelvészet: Grétsy László, színház: Pályi András, kép-

Vronszkij bizony egy háromsz
három pontja.

A rossz adapterű néző inkál
úgy vélné, hogy ha már magyará
gatni és minősíteni kell valam
amit bemutatnak, talán a Kés
találkozás előtt lehetett volna me
jegyezni, hogy az elkövetkezőkb
két kitűnő színészt élvezhet a tis
telt publikum egy túlcukrozott
monádéban.

Az Extázis sem elődicséret
sem mentségre nem szorul. Ebb
a filmesztétika jelesei már néhá

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 34[illegible]726

Vásárhelyi Antal, grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM

1982 JAN 15

1021

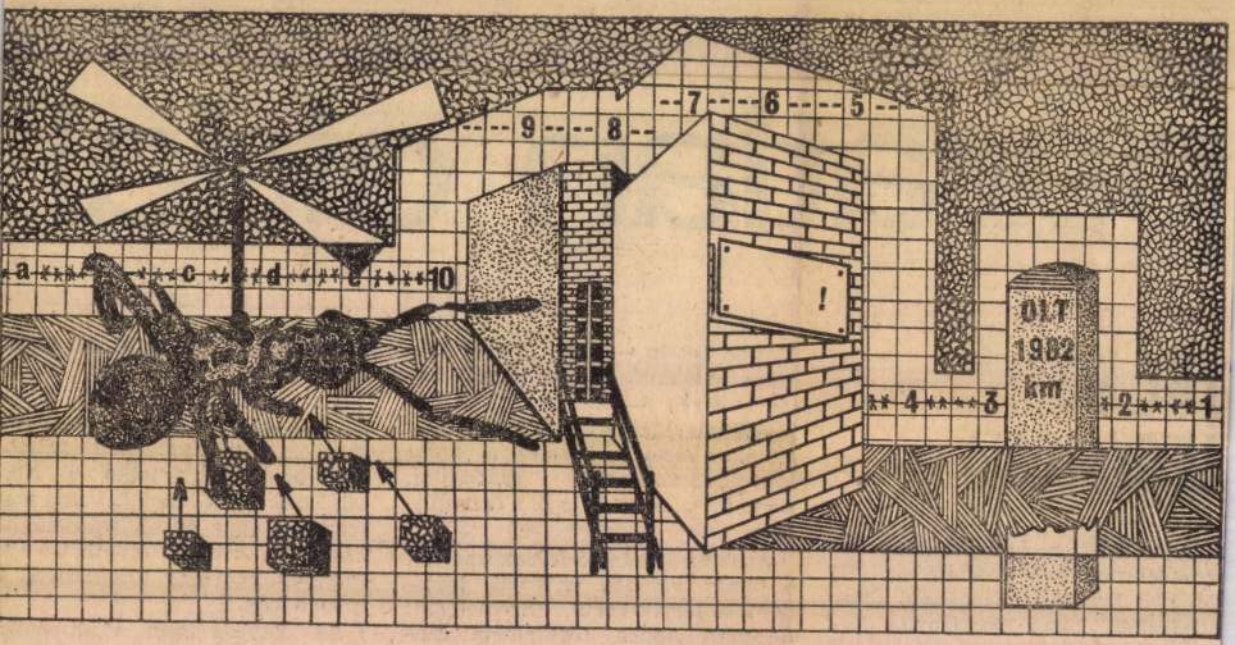

Vásárhelyi Antal: Fehér helikopter avagy még a kövek is megindulnak

Vásárhelyi Antal grafikusművész új munkáiból nyílik meg kiállítás ma délután 6 órakor a Ferencvárosi Pincetárlatban (IX., Mester u. 5.). Bevezetőt Nagy Bálint építész mond.

Magyar Nemzet 1983. IX. 1.

Vásárhelyi Antal

◆

Vásárhelyi Antal grafikusművész kiállítása február 8-án, szerdán délután 6 órakor nyílik meg a Stúdió Galériában.

Magyar Hírlap 1984. II. 7.

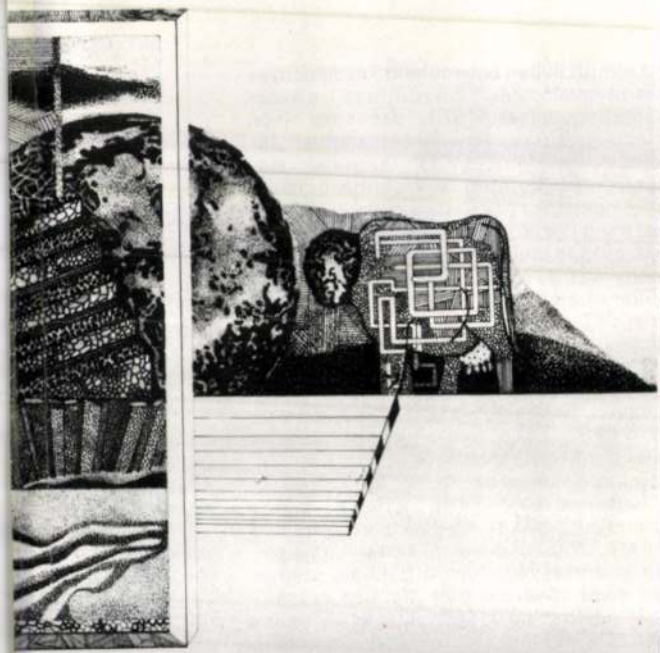

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vásárhelyi Antal, grafikus

MŰVÉSZET 2.) folytatás

1982 JÚLI
33. old.

2 Vásárhelyi Antal: Galacsinja a föld, gebesztő atlaszi próba, tollrajz, 40x55 cm, 1980 (fotók Dömötör M.)

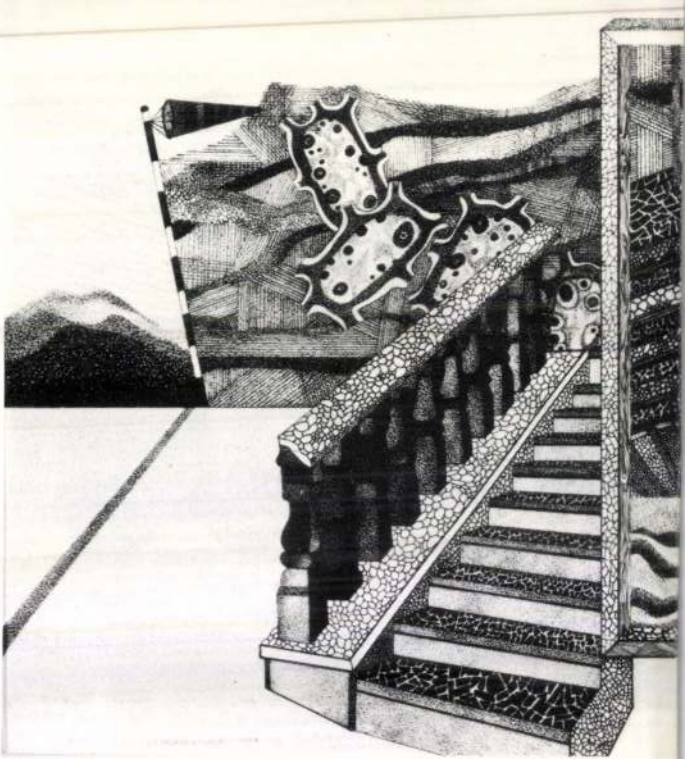

hetséges kicsengése... Találkozó a képzelet és az elemi világ között."

A Stúdió Galériában rendezett kiállítás új darabjai nagy, háromszög alakú festmények, az égbolt egy-egy jellegzetes darabját ábrázolják, melyekről leolvasható a nap- és évszak, az időjárás egy-egy meghatározott konstellációja. Minden valószerűségük ellenére azonban ezek elsősorban nem önmagukban lezárt képek, nem is konkrét valóságszeletek. A művészi szándék következménye, hogy mint festmények nem is tökéletesen kidolgozottak. Fontosabb volt Lengyel számára az összhatás, a képek egymáshoz és az általuk megnyitott térhez való viszonya. Ebben az összefüggésben nyeri el értelmét a fehér háromszög is, mely a művészet története során már többször a hasonlóképpen megfogalmazott végtelenségérzetet ragadja meg és helyezi új kontextusba, besorolva azt az égbolt más-más hatást keltő képeinek sorába.

Lengyel meditációs objektumnak szánja képeit, melyek a gyerekkori élményekhez hasonlóan primer érzéseket rögzítenek. Ez az elfogulatlan rácsodálkozás panteisztikus szemléletének lényeges eleme. Lengyel a művészek régi álmát, a természettel párhuzamos valóságteremtés gondolatát véli megvalósítani: „Az a rögeszmém, hogy az égbolton adódik egy olyan pillanat, amikor a felhők úgy rendeződnek el, úgy töltik ki ezt a belátható kupolát, hogy elébe tartva a vásznaimat, a képen látható formák folytatódnak azon kívül is, beleolvadnak az adott pillanat látványába. Ezekhez a képekhez nincsenek modelljeim, hanem a bámészkodásból, a csodálkozásból szerzett tapasztalatok után készülnek, és ezt az ideát, a pillanatot lehetetlen rögzíteni, akár naturalista technikáról, akár fotóról van szó."

Panteisztikus szemléletéhez elődöket keresve, Lengyel a természet mindenhatóságát hirdető Giordano Brunóra és Lao-Cére bukkant, és grafikai lapjain gyakran idézi is őket. A szövegek, az azonos keretelés és a formátum könyvekké fűzi – kiállításán is szereplő – ofszetnyomatait. Az emberi jelekkel, pontokkal, hálókkal borított tájak sora első látásra monotonnak tűnik, mint az egymás után elmormolt imák. Ez az érzés az igen egyszerű, bármiféle látványos grafikai artisztikumot kerülő, személytelenséget hangsúlyozó formából adódik.

De az áhítatos ismétlések mindig rezzenésnyi változást hordoznak, s az időtlen természet és az ember által kijelölt megfigyelési pontok, mezők ellentétét sugallják.

Lengyel aszketikusan egyszerű motívumainak jelentését és eszközhasználatának célját magától értetődő egyszerűséggel fogalmazza meg: „Az éjszakai égbolton ott található a Triangulum csillagkép, amely szintén az emberi fantázia terméke... Ha megpendítem a triangulumot, akkor a káoszba beviszem a rendet." Az emberi élet harmóniáját kereső művészi megnyilvánulások között kétségtelenül nem univerzális – nem a cselekvő, hanem a gondolkodó emberre koncentráló –, de figyelemre méltó út Lengyel András érzékeny és következetes programja.

Bakos Katalin

Vásárhelyi Antal, 1) Folytatás
Igrafikus

1 Vásárhelyi Antal: 1950, avagy 30 év, tollrajz, 24x42 cm, 1980

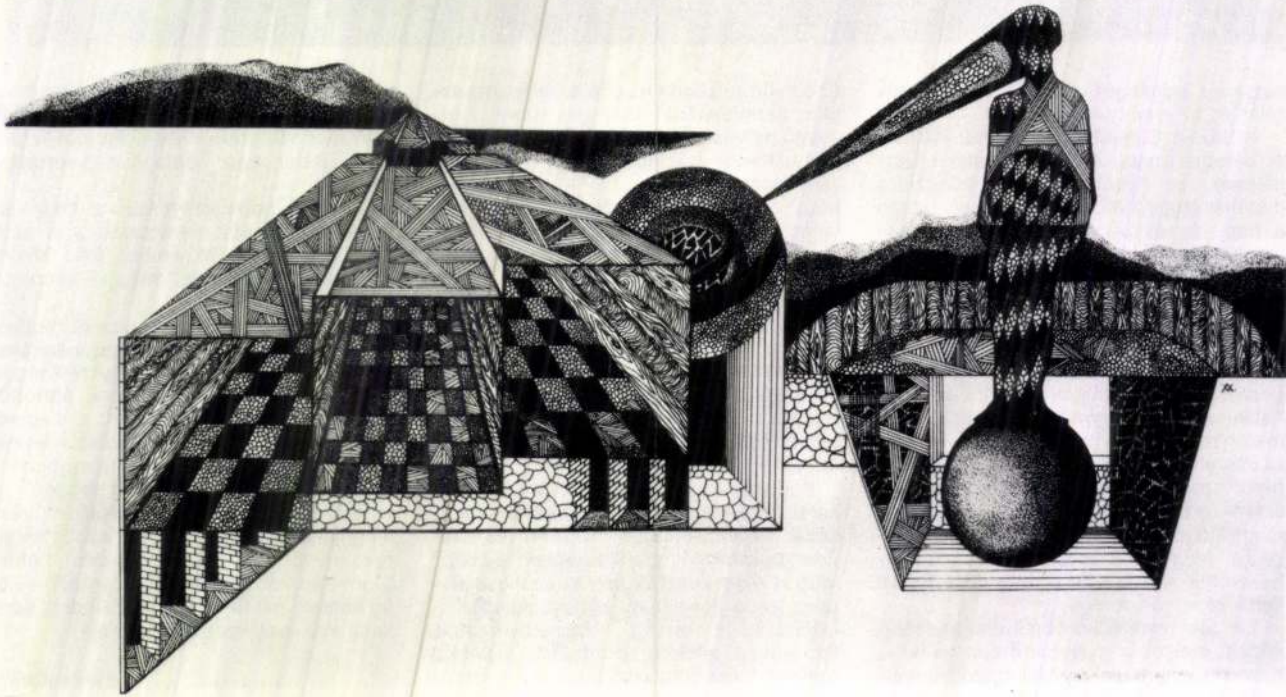

okt. Művésnet, 1982. júl.

FELEKI LÁSZLÓ:

ANTENNA

Ugye megmondtam?!!

Ne vegyék rossz néven, hogy gőgtől ittasan kiáltom világgá bevált jóslatomat, de módfelett büszke vagyok arra, hogy megjósoltam Mary átmeneti halhatatlanságát a *Transvaal minden aranya* című francia—búr tévéfilmben. A robbanás a bánya mélyén ugyan jobban emlékeztetett Hirosimára, mint a hosszú élet titkára, de minden valamire való filmesztéta tudja, hogy a film a korlátlan lehetőségek műfaja. Az életben egy ilyen méretű katasztrófa atomjaira robbantotta volna szét a hölgyet, a rendező azonban fütyült a dinamitológusokra, s Marynek a haja szála sem görbült meg. Nem új rendezői fogás ez. Gyerekkoromban sok nyugati, pontosabban vadnyugati filmet láttam (azok voltak csak a filmek!), s mindig jóleső érzéssel töltött el minket, amikor a cowboyok egy-egy kilométeres szakadékba zuhantak, majd fölkeltek, megrázták magukat (valóságos porfészek egy

A híradó után Tamási Eszter bejelentette, hogy — a mai adás véget ért. Nem láthattuk, hogyan győz Pap Jenő. Hallatlan!

Figyelmeztetem a tévé illetékeseit, hogy ha maga Mahatma Gandhi jelentette volna be az örök béke megszületését, a nézők akkor is arra gondolnak, hogy ez a bejelentés is ráért volna a döntő után. Írott történelme folyamán az emberiség körülbelül tizenötezer háborút vívott, tehát egy órát már igazán várhatott volna a különben igen örvendetes bejelentés. Az, hogy pástbonyodalmak miatt a vívóverseny erősen csúszott, nem kifogás. A hosszabbításos NSZK—Franciaország mérkőzést a 11-esekkel megvártuk. Ugyanezt a figyelmet nem éri meg egy magyar világbajnoki győzelem?

Nahát!

★

Micsoda csatahajók! Mármint *A hajózás története* című francia filmsorozatban. Legutóbb az úszó

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vásárhelyi Antal, grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM

1982 JUL 30

1021

Vásárhelyi Antal rajza

Vásárhely: Antal, grafikus

Vásárhelyi Antal: Mail

Vásárhely

Élet és

7

(VIII/44

hívatta magát, mint Bernard Grasset és Robert Denoël, úgyhogy a felszabadulás után viszonylag zökkenőmentesen folytathatta tevékenységét.

Pierre Assouline Gallimard-életrajzának olvastán önkéntelenül is felmerül a kérdés: vajon a „nagy" Gaston megjelentette volna-e ezt a kiváló művet? A kérdésre, azt hiszem, csakis nemmel lehet válaszolni. A század legnagyobb kiadója szerény ember volt, aki mindig is igyekezett háttérben maradni: memoárjait sohasem írta meg, és a Becsületrendet is visszautasította. Ő azt szerette, ha könyveiről írnak, nem pedig őróla. Azokról a könyvekről, melyeknek révén neve végérvényesen összefonódott a modern francia irodalommal.

Á. P.

A Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara vezényel:

OTTO KLEMPERER

A Magyar Rádió archív felvételei
LPX 12 667

MAGYAR ELŐADÓMŰVÉSZEK

BASILIDES MÁRIA – alt

Részletek
Händel: Xerxes;
Saint-Saëns: Sámson és Delila;
Bizet: Carmen;
Kodály: Székely fonó
című operáiból;
Bach, Beethoven, Schubert,
Brahms és Kodály-dalok
Közreműködik:
Bartók Béla, Herz Ottó,
Komor Vilmos
Archiv felvételek
LPX 12 683

KALLÓS ZOLTÁN KEDVES DALAI

Romániai magyar népdalok
KALLÓS ZOLTÁN — ének
Közreműködik:
Juhász Zoltán — furulya
Muzsikás-együttes
SLPX 18 110

Vásárhelyi Antal, [újságcikk]

VADAS JÓZSEF:

Képzőművészet

Lépcső

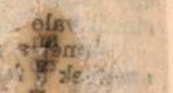

Tipikus stúdiókiállítás a *Stúdió Galériában*. Fiatalhoz illő. *Vásárhelyi Antal* lázasan keresi önmagát, nagy szüksége van még a kontrollra; keresés közben azonban már olyan sok érdekeset talál, hogy mi is elmondhatjuk: nekünk — nézőknek — szintén szükségünk van rá. A művészetére.

Nem árt tehát közelebbről megnézni a képeket.

Vegyes a technika. Nemcsak az a sorozat érdemelte ki ezt a terminus technicust, amelynek lapjain soproni emlékeinek adózik fénykép és rajz, totál és részlet, konkrét díszítmény és elvont ábra egymásra montírozásával; nem éri be pusztán a festéssel a többi — többé-kevésbé szabályos — táblaképen sem.

Montázs a kompozíció. Mindig, még akkor is, amikor Vásárhelyi nem kollázst készít. Talán csak a már említett, *1984 január* című kép tekinthető kivételnek, e démoni hölgyet mutató festmény szerkezete egynemű. Egyébként lépcsőház és írás, várrészlet és arckép, drapéria és újság vetül egymásra, metszi egymás formáját olyan módon, hogy formai faktúrális, tartalmi különbségüket hangsúlyozva, összetett asszociációt kelt.

Emlékedett a gondolat, Vásárhelyi ugyanis nem a valóság ilyen-olyan részletét festi le. Ő ábrázol. Szeménél fontosabb számára a feje, amellyel gondolkodik. Arról, hogy miközben az ember lépcsőt mászik, folytonosan más és más viszonylatrendszerbe kerül, mér és ugyanakkor megméretik. A sötét lépcsőházban botorkáló öregember jóvoltából a múlttal is összetalálkozik. Vagy azon meditál, hogy egy hajlékony női test kandi tekinteteket teremt, még a sötétben is.

Mozgalmasság mindenben?

Szó se róla. Vásárhelyi, mint igazi fiatal, élményt, ihletet és technikát egyaránt habzsol, de van ízlése. Tudja, mikor kell megállni. Monokrómiával szelídíti meg a mozgalmaságot, ami a vegyes technikából, a zsúfolt kompozícióból és az emelkedettségből fakad. Nincs más ezeken a képeken, ha csak nem számítom a toll barnáit, mint ezüst, fekete és fehér. Vagyis szürkék a munkái. Hidegek és hideglelősek; a vendégkönyvbe egy fiatal hölgy tizennyolc évének fennsőbbségével meg is írója a festőt, amiért nem hajlandó tudomást venni arról, hogy az élet szép és vidám.

Vitathatatlan: komor színfalak között érzi magát a néző. Bérkaszárnyák sötét kapualjában, ahol zűrös ügyletek folynak. Mégsem azt vetném Vásárhelyi szemére, hogy nem tud — legalább iróniával — felülemelkedni e súlyos jelenségeken; inkább a falánksága zavar. Többet rak egy képre, mint amit az elbír. A másfél négyzetméteres táblakép az egyfelvonásos műfaja; kudarcra van ítélve, aki három felvonásos színművet sűrít össze ilyen kis felületen. Nemcsak bonyolult lesz az, amit közölni akar, hanem még az értelme is megváltozik azáltal, hogy azok a gesztusok, amelyek a legsötétebb pillanatokat is színezik, mint kevésbé lényegesek, elsikkadnak.

Hogy képekre fordítsam az észrevételemet: több munkájának tanúsága szerint Vásárhelyi a szentendrei szürrealizmus felé fordult. De nem mindig bizonyul jó tanítványnak. A *Gólyakalifa* inkább otromba, mint erőteljes pop artos montázstechnikájával; az *Időablak 1919—1982* díszletnek és nem jelenetnek hat külsőséges jelképeivel. Talán csak a *Cím nélküli II*-ben tudott méltó utóda lenni Vajdának, Bálintnak a kollázsban: itt finomság és lelemény jellemzi (a filmszalagból felhőkarcoló, az elfolyó festékből felhő lesz); és az is kiderül belőle: Vásárhelyinek megvan az a képessége, hogy az örökséget tőkeként használja. Vagyis átalakítsa. Érdeklődésének középpontjában a nagyvárosba került ember drámája áll. A sztereotípiák elleni lázadás, a magány, az emlékektől való megfosztottság. Ha ez az élménykör tisztul benne gondolatilag, akkor formailag is felszabadul. Úgy szakad majd el elődeitől, hogy immár nem követi példaképeit. Folytatja őket.

13.

XXVIII/10

...ombe a lámpát (amíg az
te nyűg ez a lámpa, de aztá
küle, önkéntelenül is fol
dulok felfelé, a vékonyka sí
olyosó merőlegesen torkollik
yezve a dob, amit erős (sűr
or forgat.

...ESS MIKLÓS:

Hegedű a von

évfordulatlan Nagy Lás

sizmatalp lobbant ránk gy
s mi acsargunk árván
botot harapdálván —
őrehullt kölyökkutyák:
ogy arcod félt-holdjához
nítgassunk a Nemzeti
lvarházból — ne átkozz
ha melegszünk vagy meneks
vagy csak szukákkal üzekszi
újabb árvákat nemzeni

Bohóc-áll szorít most vonót:
fordított hegedűtől
nyihog nyerít a lószőr
habár a cirkusz oly unott —
csak múltból kanyargó havo
keringő csikó válaszol
mert pányvát és ostort tanul
Ám szabadon halhatatlanul
a te ménesed ellovan:
nem fogja kígyópánt-lasszó

... „bárány". Ez egy ket-
ágú villához hasonló vas: az ágak vége úgy kilencven fokban görbül, s így felülről jól belekapaszkodik a csille elülső falába.

A második csille hátsó falán a „kutya". (Tehát vasbárány és vaskutya, nemcsak patkányok!) Kutyának hívják azt a vasszerkezetet, aminek a feladata, hogy az elszabadult (elszakadt) csilléket, amik visszafelé rohannának, felborítsa, s így megállítsa őket. A kutya valahogy úgy emeli fel a „megbokrosodott" csilléket, mint a pincér — széttárt ujjaival a — tálcát. Felül három ága van, alul egy hegyes. Ez mindig a földet súrolja, lánccal vontatva m gát — s ha a csille visszacsúszik, az alsó ág leszúródi s a kocsi a három „ujjra" dőlve felemelkedik, majd oldalra dől.

Nekem mindig a kutyával van dolgom, Gernernek viszont a báránnyal, s a karabinnal.

Vásárhelyi Antal, grafikus

Vásárhelyi Antal: Champignon

5.

XXVII/16

soit regényes életrajzától egy ak-
oriban megjelent tanulmányig. Ez
tanulmány volt Illyés Petőfi-
etrajzának első változata. Csu-
latosan megírt, lélekindító írás.
től kezdve számomra Illyés Pe-
fit jelentette és azt, hogy tehát
etőfi ma is „érvényes". Vigasz-
ló tudat, mert Petőfit annyira ki-
játította a mindenkori hivatalos-
g, hogy egyre kevesebbeknek je-
ntett őszinte, bensőséges olvas-
ányélményt. Irodalmár körökben
a sem hálás téma Petőfiért lel-
esülni. Később is, valahányszor
lyés Gyula verseivel találkoztam,
: még a *Koratavasz* olvasásakor
Petőfi képzett meg előttem. Volt
Könyvbarátok Szövetségének egy
ntológiája, Vajthó László szer-
esztésében, a Mai Magyar Múzsa
930). Ebben le volt rajzolva
llyés Gyula János" — így szere-
lt! — és a rajz mellett egy lo-
gó indulatú verse:

erítve futnak a táj felett a felhők!
ngkarikás csattan, csillag
görögyökön
dörög egy szekér, fordul, —
felkiáltok,
:j a lovak közé, hajrá, Dózsa
Györgyöm . . .
(Növekvő szél)

A versből áradó szilaj dac, Dó-
a György emlegetése — Dózsa

hogy — ami a magyar irodalom-
történeti folytonosságot illeti —
Illyés halhatatlan érdeme, hogy a
század elején már-már reménytelenül kompromittált Petőfi-hagyományt egy Ady szellemében de más hangon, megszakítatlanul sikerült folytatnia és átmentenie, költői indulatot, a poézis esztétikumát és a nyíltan politikai irányzatvállalást szerencsésen és hitelesen egyesítve a költészetében. Néhány éve, *A puszták népe* és az *Ebéd a kastélyban* megfilmesítését tervezve, gyanakodva kapta föl a fejét, amikor hozzá fűződő „petőfis" élményeimet és véleményemet említettem. Fürkészve, kicsit hunyorítva nézett: nem gúnyolódom-e? Szólítatlan is válaszoltam, hogy én ezt komolyan gondolom,

— Hát írd meg — felelte, s aztán másra terelődött a szó.

Most megírtam.

Ezzel tisztelgek emléke előtt Tisztelgek, mert Illyés Gyulát siratni szinte nem is illomos. Korszakokon átívelő, teljes életet élt, személyében is folyamatosságot teremtve a magyar költészet múltjából a jövő felé.

Nemeskürty István

Vásárhelyi Antal, grafikus

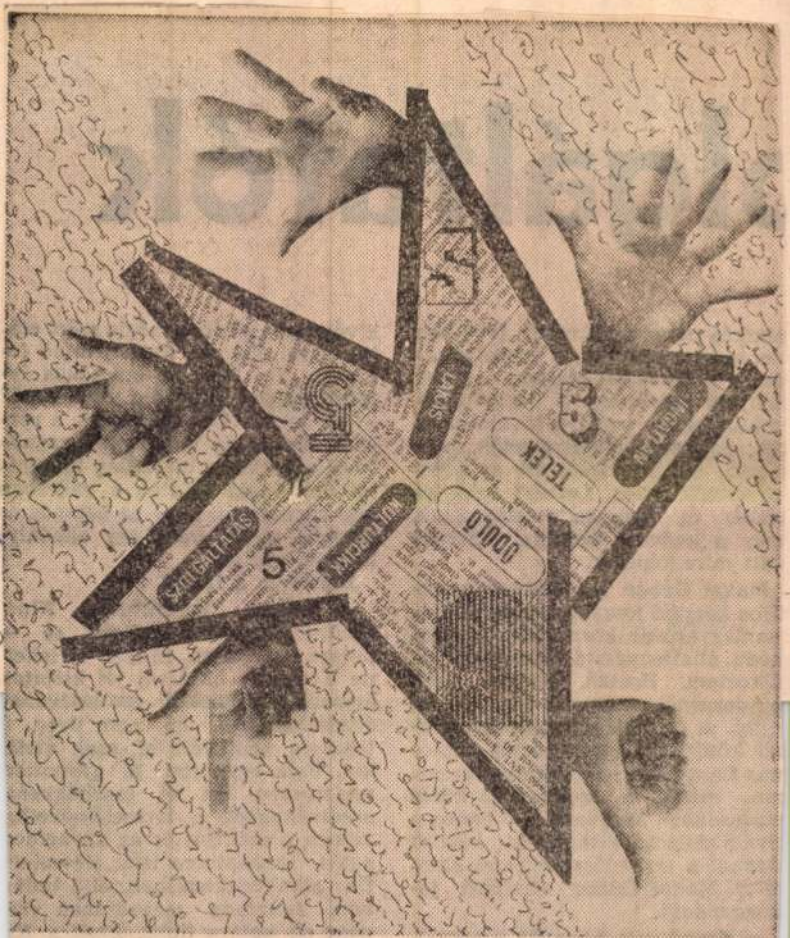

Vásárhelyi Antal: 5-4-3-2-1

Vásárhely

15.-

Élet és

LXVII/41

mindenkinél magasabb legalább fel
ejjel. A termelőszövetkezet oszlo-
ai között emlegetik, egyik diplo-
más fia a helyi termelőszövetkezet-
ben, másik a szomszédos közös
gazdaságban szakvezető. Ő éppen a
tiváló dolgozó kitüntetést készült
átvenni a termelőszövetkezet elnö-
ától. Makai Gábor élenjáró jó-
zággondozó.

— Fogadjunk, hogy Ön a beszol-
áltatásban is élen járt.

árutermelő háztáji gazdaságának
állatállománya, ha nem ilyen. A
tehetség nem vész el, csak átala
kul. Paja egykoron a gyapotter
mesztésben ért el meghökkent
eredményeket, a termelőszövetke
zetben a szállítás és az anyagmoz
gatás szakembere lett: téeszelnö
fia alkalmazkodásban, élni tudás
ban, felszínen maradásban me
pont az apjára ütött. Ezek a K
resztesek. Ha szorít a cipő, egyi
se veti le, hogy elhajítsa, dehog

Irodalomtudomány

Aczél Géza:
Tamkó Sirató Károly
Akadémiai. Kortársaink.
Kb. 200 oldal, fűzve kb. **20 Ft**

Tamkó Sirató Károly 20. századi líránk egyik legérdekesebb egyénisége, a magyar avantgarde költészet és művészetfilozófia egyik legkövetkezetesebb képviselője volt. A 60-as években újjáéledt lírájának értékei ugyancsak megbecsülendők. Amellett, hogy gyermekköltészetünk élvonalában tartjuk számon, a modern természettudományok eredményeire építő kozmikus költészete szinte egyedülálló irodalmunkban.

Devecseri Gábor:
Antik tanulmányok I.
Kalauz Homéroszhoz
Magvető.
Devecseri Gábor művei.
528 oldal, kötve **39 Ft**

Devecseri Gábornak nemcsak az antik irodalomról írt, „Kalauz Homéroszhoz" című könyvében közölt kitűnő tanulmányait, hanem a hagyatékból előkerült, a görög költészettel foglalkozó cikkeit, esszéit, kritikáit is tartalmazza.

Laczkó Géza:
Öröklés és hódítás

jlődéstanulmányok
Kritikai elméletek és elméleti-
itikák
erkesztette: Béládi László és
iszlivetz Ferenc
TE Állam- és Jogtudományi
ara Tudományos Szocializmus
nszéke.
0 oldal, kötve **67 Ft**
1. kötet mint bevezetés a köl-
t vagy közlésre kerülő tanul-
ányokról a szerkesztők által írt
itikákat, a fejlődéstanulmányok
mzetközi iskoláiról szóló össze-
glaló elemzéseket, kutatási
ogramot és részletes bibliográ-
t tartalmaz.
apható az „Eötvös Loránd"
nyvesboltban, Bp. V., Kecske-
éti u. 2.)

gel:
filozófiai tudományok
ciklopédiájának alapvonalai
rész
szellem filozófiája
adémiai. Filozófiai írók tára.
folyam 32.
. 390 oldal, kötve kb. **60 Ft**
szellem filozófiája, Hegel rend-
rének betetőző része, a legát-
gobban és egységes összefüggés-
n láttatja a szellem egész éle-
az egyéni tudat derengésétől
szellem önmagára eszméléséig.
iadás

lien Offray de la Mettrie:
ozófiai művek
adémiai. Filozófiai írók tára.
folyam 30

Oleg Rosszijano
„A világ újraépí
Tanulmányok a
irodalomról
Válogatta: Kari
Európa. Modern
320 oldal, fűzve
A szerző — a
nyos Akadémia
nyi Intézetének
több évtizede
gyar irodalom
nagy többsége
írásaiból készül
századi magya
egyéniségeivel,
val, Mikszáthta
tal, Kosztolányi
val foglalkozik.

Szerb Antal:
Gondolatok a k
Magvető.
780 oldal, köt
3., átdolgozott
Szilágyi Feren

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Könyvvilág

1981 ÁPR

Vásárhelyi Antal
grafikái

1021

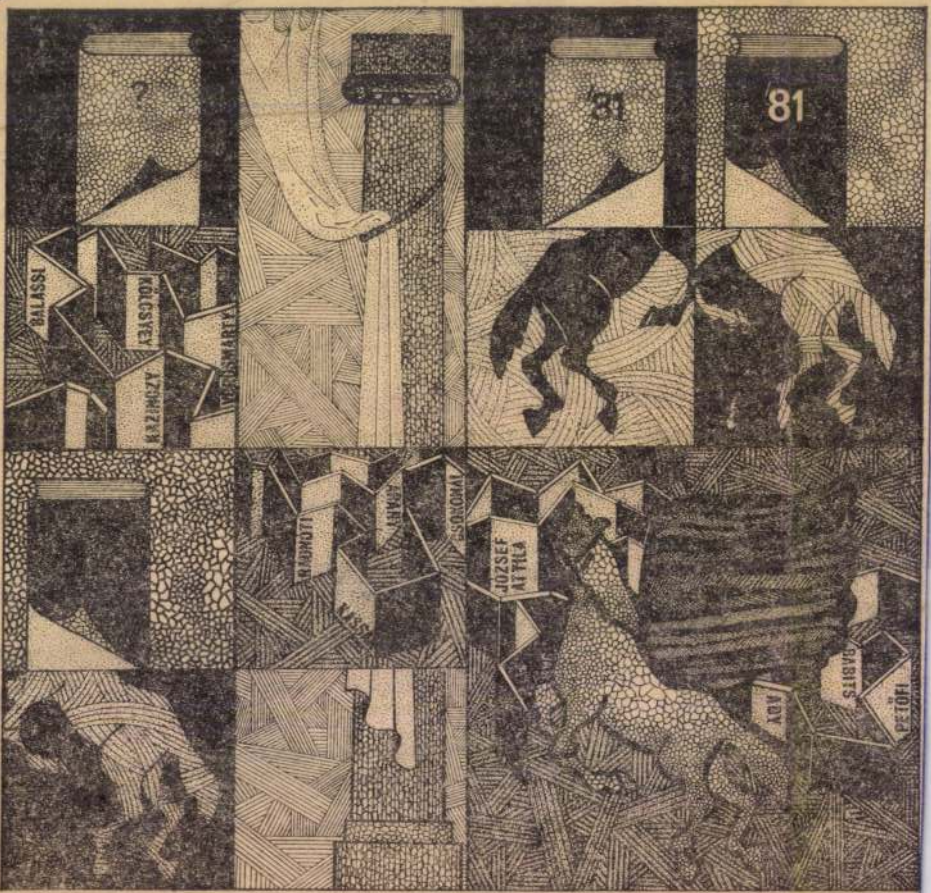

Vásárhelyi Antal grafikái

Utána ne

ja. S megállapítottam, hogy Melczer Tibor téved.

Németh László Rómeó és Júlia-fordításomról legbővebben és

lent, megragadom az alkalmat, hogy közzétegyem az Élet és Irodalom hasábjain. Az előre megírt, s az ülésen felolvasott hozzászólása így hangzott:

+ + +

A magyar írók egyetlen fordítói vállalkozásba sem öltek annyi nemes erőt, mint a Shakespeare-fordításokba. Az egész ókori irodalom nem foglalkoztatta annyi nagy írónkat, mint Shakespeare. Ez érthető: irodalmunk szinte a Shakespeare-kultusszal egy időben nőtt magasba; egy vidéki fiatalembernek, mint Móricz Zsigmond tanulmányából látjuk, még a századfordulón is Shakespeare jelentette a világirodalmat.

A Shakespeare-fordítók sorába lépni: fiatal írónak épp ezért némi elfogódottságot kiváltó, szívszorító tisztesség lehet; amennyire tudom, nem is sokan vállalkoztak rá, s Mészöly Dezsőn kívül nem is állandósult senki ebben a szerepben. Pedig Shakespearet fordítani ma is vonzó feladat, nemcsak azért, mert Nemzeti Színházunk állandóan játssza s azzal, hogy a teljes szöveget adja, gazdagabb és sokszor egészen új Shakespearet visz a közönség elé, például a romantikusok szörnyeteg III. Richárdja helyett a macchiavellista politika hősét. A Shakespeare-fordítások mélyén lappangó feladat nincs még igazán megoldva. Annyi kitűnő munkának az eredménye korántsem olyan megnyugtató, hogy valaki, aki jól fogja meg a dolgot, meglepő eredményt ne mutathatna fel.

is túltett. Nemcsak nagy szójátékvirtuóz volt, de (s ezt itt nem emlegetjük annyit, mint a szójátékot), az absztrakciók is alig követhető kardpenge fényeként forognak nála. Amikor az ember angaiul olvassa, amit az apa a kérőnek mond, hogy: akaratom része csak az ő beleegyezésének (t. i. a lányáénak), nem is gyanítja, milyen nehézséget jelent egy ilyen mondat a magyar fordítónak; amikor pedig a megoldást olvassa — elsősorban leányom dönt, nem én — nem is gyanítja, hogy itt valami elveszett.

A másik nehézség a magyar jambus-versben van. A rímtelen jambus a magyarban nem olyan magától értetődő jó vers, mint az angolban vagy az oroszban is. Ezekben az élesen hangsúlyozó nyelvekben a szótagokra vagy a hangsúly éles fénye esik, vagy teljesen homályba kerülnek, a jambus így kellemes természetes fényjátékként fut végig a szövegen. A magyar jambus — ha csak az — vagy nem eléggé vers, vagy ha erőltetik, kínvers.

Mészöly Dezső a Rómeó és Júlia-fordítással Kosztolányi Dezsőt hívta ki akarata ellenére párbajra. Látszatra kissé igaztalan ez a párbaj, hiszen az utód az elől minden megoldását ismeri. A fordítás értéke azonban végeredményben nem azon múlik, amit egyik for-

et ... csak azért, hogy mást mondjunk. Azt, hogy „O Rómeó, mért vagy te Rómeó" nem lehet másképp fordítani. Ahol azonban a két fordítás eltér, többnyire Mészöly jár közelebb a jó megoldáshoz. „Dobd el hát neved! és egy élettelen szóért cserébe tiéd az életem!" A Kosztolányi fordítása lazább: „Rómeó lökd a porba nevedet, s ezért a névért, mely nem a valód, fogd életem." Vagy amit a nevükről mondanak: Mészölynél: „Egy puszta név meg nem mondhatja néked ki vagyok, én meggyűlöltem tulajdon nevem, mert néked ellenséged, drága szent..." Kosztolányinál: „Nevem nem mondhatom meg a számodra, nem; utálom a nevem, te drága szentség, mert néked ellenséged a nevem."

Ha a két fordítást az eredeti mellé rakjuk, meglepetés ér. Ahol Kosztolányi alatta marad Mészölynek, majd mindig ő ragaszkodott jobban az eredetihez. „S ezért a névért, mely nem a valód, fogd életem.". Az eredetiben csakugyan ez van. Mészöly: „És egy élettelen szóért cserébe tiéd az életem." Kosztolányi: „E cím híján se volna csorba híred". A zavaró cím szót Kosztolányi az eredetiből őrizte meg. Ugyanez Mészölynél: „Szakasztott oly tökéletes marad akármi néven." Kosztolányinál: „Se kéz, se láb, se kar, se arc, se

MELCZER TIBOR:

...és

munkáspárti és liberális szavazó meg politikailag teljesen közönyös is. Legtöbbjük szívesebben használ-

és hajszínek, a szem- és orrformák alapján gondolhatom: ez a még össze sem keveredett tömeg

itt születetteket és az ideszármazokat két évszázada és bizonyára még soká összekapcsolja.

Vásárhelyi Antal

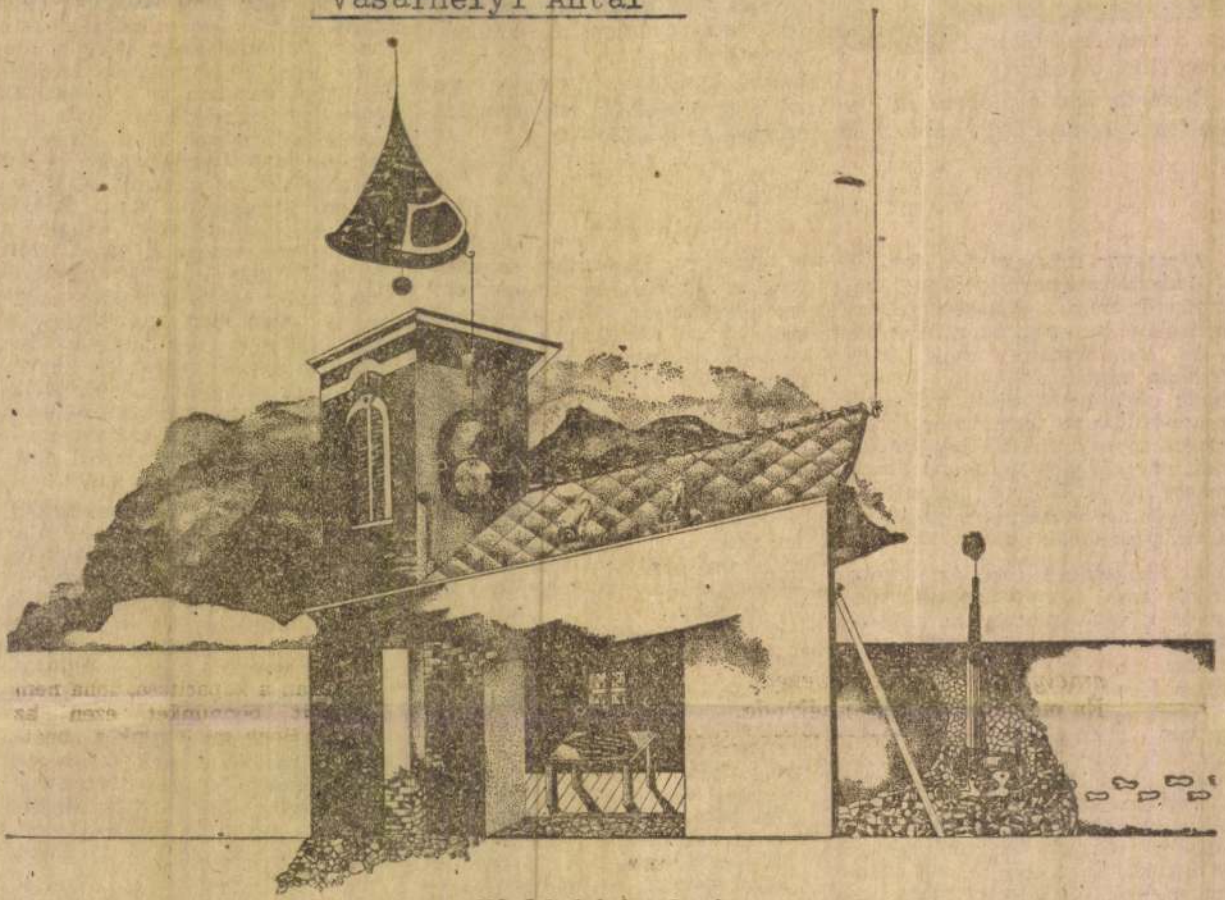

Vásárhelyi Antal rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1980. jan. 19.

XXIV. évf. 3. sz. 6. lap.

országból. Utoljára Budapesten beszélgettünk. E rendszeresen ismétlődő beszélgetésekből, disputákból ugyancsak tudhatom: Gállt

értekezleten ülő Gálfalvi helyett Szász János vár a pályaudvaron. Taxi, szálloda, ügyintézés. Este megajándékoz új könyvével. A

JANUÁR 19., VASÁRNAP:

A Pallas Athénében — amit Méliusz „az illúziók kávéházának"

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-742/340-726

Vásárhelyi Antal,
grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM

1981 MÁR 2 8

1021

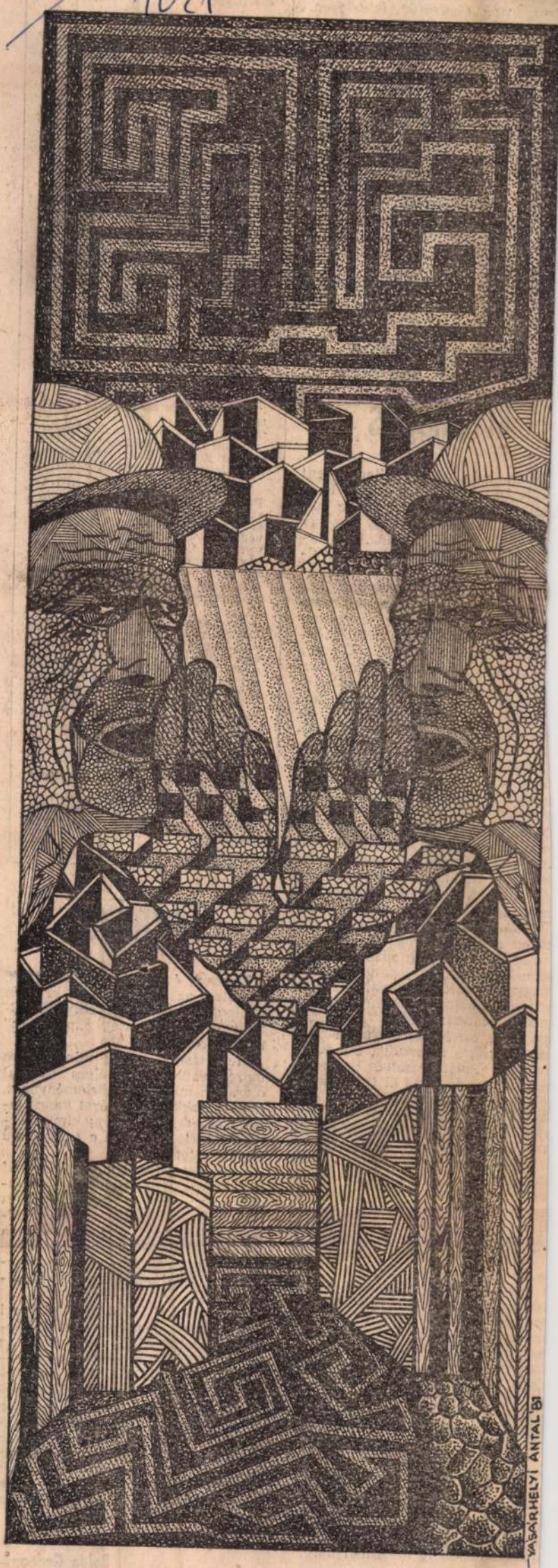

Vásárhelyi Antal rajza

yelmeztet, a beszédes című *Kertros, vagy Gyürűfű?* fejezetben. urbanizációs folyamat elérkezt abba a szakaszába, amikor ár nem csupán a vidéki lakosság amlik a városokba, hanem a rosiak is egyre-másra keresik az kalmat, hogy kistelket, parasztzat vásároljanak, hétvégi házat erezzenek. A kétirányú átalakus folyamán az őrződik meg a déki életformából, ami kívánatos lőle; a falusi *paraszt* lassanként, pusztai *cselédhez* hasonlóan akronisztikus megjelöléssé válik, megszűnik a különbség a városi a vidéki ember között.

Alföldy Jenő

Nem is olyan különleges

Talán már nem kellene szent vületbe esnünk a hírre, hogy egenajkú tudósok a magyar kulra egy korszakáról vagy egy-egy gy alakjáról értekeznek, s e célil még nyelvünket is megtanulk. *Süksd Mihály* az És március -i számában az amerikai Lee ngdonról ír, aki valóban régen blikálja tanulmányait a századő magyar irodalmáról. Első Adynulmánya 1974-ben jelent meg a avic Review-ban; azóta írt Lucsról, Balázsról. Kassákról és ásokról. De Lee Congdon nem olyan különleges tünemény. Az ngol George F. Cushing, az amekai Albert Tezla, az orosz Oleg osszijanov, a francia Jean-Luc loreau és mások régebben foglalozoknak irodalmunkkal, és ők is fonyékonyan beszélik nyelvünket. Tudomásom szerint Edmund Wilon is megtanult magyarul Ady zedvéért. A nevadai egyetem proesszora, William T. Scott, nemrég árt hazánkban, mert Polányi Mihály életrajzát írja, és ehhez tanulmányoznia kell az egész századeleji magyar progressziót.

Legújabban pedig sűrű sorokban jönnek hozzánk a japánok, akik a magyar századfordulóval foglalkoznak. Nálam három járt az utóbbi időben: egyik Lukáccsal, másik az őszirózsás forradalommal foglalkozik, a harmadik, Sin Kurinoto, a Polányi-család történetének kutatásait tűzte ki tudományos feladatául. Nemrég küldte el ékes japán nyelven megjelent tanulmányát Polányi Mihályról, de készíti már Polányi Károly és Duczynska Ilona pályaképét is. (Valószínűleg hamarabb megírja, mint mi itthon, mert ő könnyen hozzájuthat az amerikai forrásanyagokhoz is.) Ennyit kapásból. De az akadémiai intézetekben dolgozó történészek és irodalmárok bizonyára még többet is fel tudnának sorolni.

Vegyük végre tudomásul, hogy kultúránk századeleji ragyogó fejezete *érdekli* a világot. Nemcsak a monarchiadivat melléktermékeként, hanem önértékei miatt is. Már csak ezért is, mert ennek a kultúrának olyan „propagandistái" voltak a nagyvilágban, mint Jászi Oszkár, Mannheim Károly, a Polányiak, Antal Frigyes, Szilasi Vilmos, Hauser Arnold, Tolnay Károly stb. És a minores gentium: sok száz külföldön élő magyar származású tudós és fordító, aki fáradhatatlanul dolgozik kultúránk történetének kutatásán és népszerűsítésén. Ők is érdemesek rá, hogy teljesítményeiket itthon is megismerjük.

Vezér Erzsébet

bajan László mesterszakács kollégájával, elsősorban a szójalisztből készített süteményekkel. A borozóban kapható „Szigetvári szójasaláta" és más termékeik sikert arattak a vendégek körében. Bánata az, hogy különböző intézmények és személyek ellenállása miatt nem tudják termékeiket szélesebb körben, például a gyermekélelmezésben bevezetni. Sajnos, semmiképpen nem vállalkozhatunk arra, hogy bármely új készítmény, termék, árucikk **védelmére** keljünk, és kardot rántsunk azok ellen, akik jelentőségét lebecsülik. Legfeljebb azt ígérhetjük, ha szerkesztőségünk tagjai Sopronba járnak, okvetlenül **megkóstolják** szigetvári salátájukat, vagy a „Soproni (szója)-babos pogácsát".

VÖRÖSMARTY GÉZA, POZSONY. Újabb, érdekes hozzászólását megőrizzük. Egy filmről azonban, melyet nem ismerünk, nem közölhetünk ilyen éles bírálatot, a Báthory-kérdésre pedig a hasábjainkon folyó (vagy búvókáló) sok vita mellett nem kívánunk visszatérni. Rendületlen figyelmét köszönjük.

JOBBÁGY TIBORNÉ, BUDAPEST. A miniszterhez címzett levél másolatát azért juttatta el szerkesztőségünkhöz, mert úgy véli, hogy személyes problémája sok ezer fiatal hasonló gondjával egyezik meg, tehát **közügy.** Igaza van. Csakhogy egy lakásanomália, egy rosszul megépített, műszakilag hibásan átadott épület, egy család valóban szomorú sorsa, melyet különböző jogszabályok ellentmondásai súlyosbítanak, önmagában nem hetilaptéma. Sok hasonló levelet tehetnénk közzé. Ehelyett inkább arra törekszünk, hogy riportban, cikkben szót emeljünk **általában** a felelőtlenül átadott, átvett építkezések, az ügyeskedők s nem a valóban rászorulóknak kedvező bürokratikus szabályok, általában a fiatal házasok legtermékenyebb éveit megnehezítő körülmények ellen — a realitásokat, a véges lehetőségeket tudomásul véve. Őszintén kívánjuk, hogy a levél nyomán kedvező döntést hozzanak személyes ügyükben.

Tisztelgés

Tizenegy éve előfizetőjük vagyok. Szeretem az ÉS élénk és kritikus szellemét. Riportereik, cikkíróik általában a közösség „pulzusán" tartják kezüket.

Megértéssel — és mint súlyos mozgássérült — személyes hálával olvastam mindazon közleményüket, mely a rokkantak évével kapcsolatos, a *Bal-esettanulmány* című megrázó riporttól a *Fenn a tetőn* című figyelmeztetésig.

Csak egy valamit hiányolok. Csúf plakátokra, ízléstelen csokoládédobozokra, giccses levelezőlapokra nem sajnálták eddig sem a figyelmet. Miért nem vették észre azt a pompás kiállítású, nemes céllal készült falinaptárt, melyet a rokkantak éve alkalmából hazánkban kiadtak?

A naptárt a HUMANITAS Ipari Szövetkezet jelentette meg a Képzőművészeti Alap, valamint az offset és Játékkártya Nyomda szocialista brigádjainak önzetlen közreműködésével. A gyönyörű festmények egy vastüdőben fekvő, béna művész. Szabó László alkotásai, aki szájával kezeli az ecsetet. A naptár értékes információkat is tartalmaz és olyan írói vallomásokat, mint Garai Gábor Parainézis című verse vagy a minap elhunyt László Anna sorai.

Megérdemli az ÉS figyelmét.

Balda Gedeon
Szeged

SIMOR ANDRÁS:

Minek hát a roma

Jövök-megyek,
ki lát, csak annyit:
ez rosszkedvű,
kutyaként morduló.
De azt, mi bennem eközben
— mondjuk kissé patetikusan — zajlik
(ütközet, folytatván a múlt századi stílt,
melynek vége nem tudható),
alig akad, ki látja, és akit
érdekel egyáltalán.
E helyzet

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1981 JÚL 4

ÉLET ÉS IRODALOM

Vásárhelyi Antal grafikus

1021

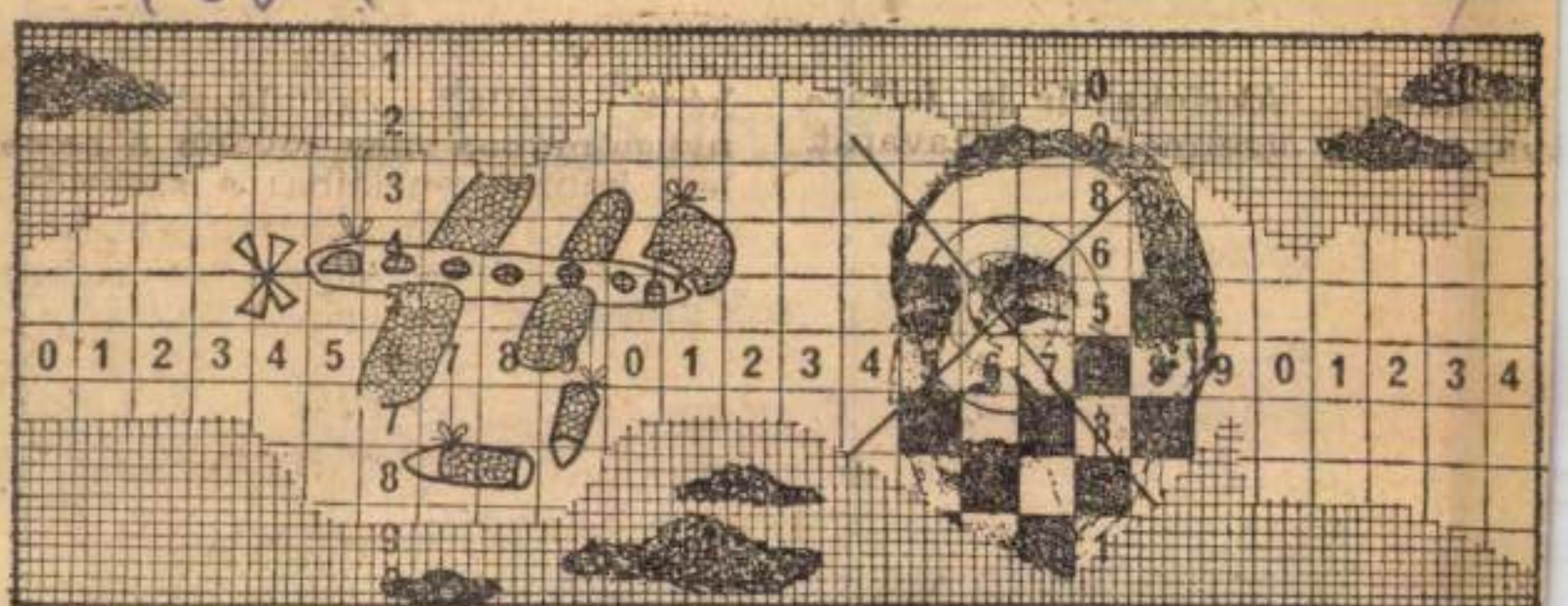

Vásárhelyi Antal: Bem apó

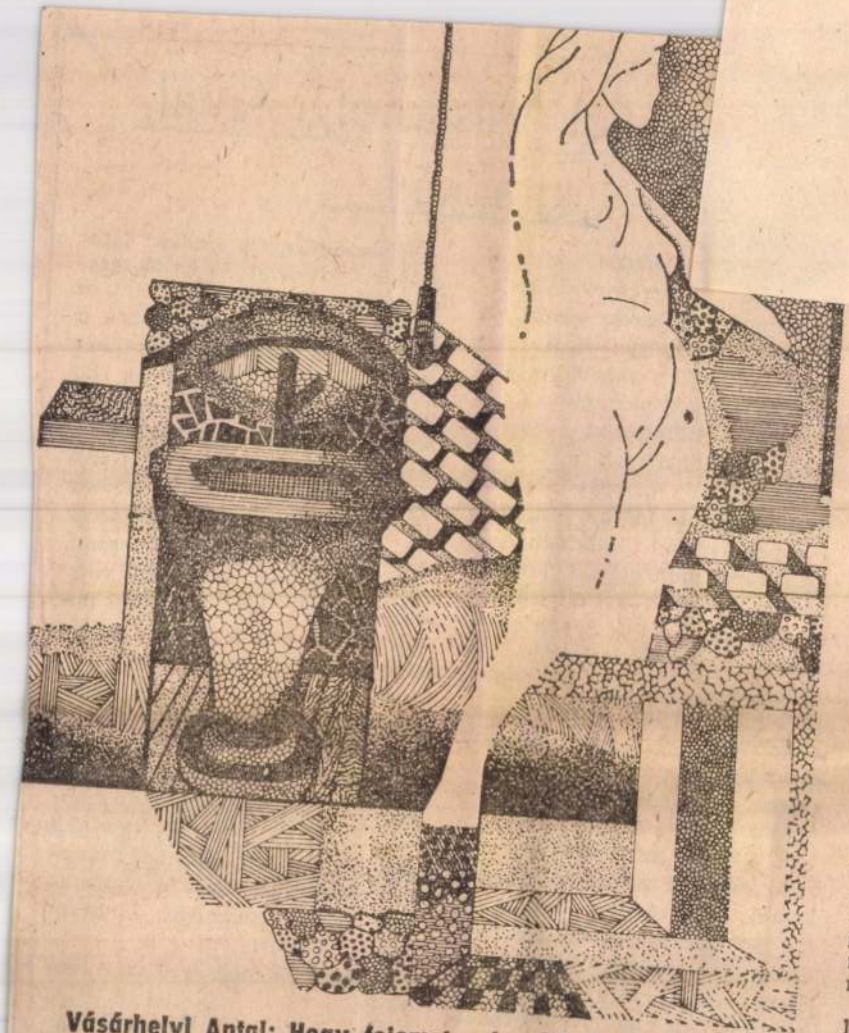

Vásárhelyi Antal: Hogy fejemet a kanális vicsorgó vízébe kell dugnom (részlet)

is kiérzi. Azután jön a gyászhintó. Díszes nagy szarkofágot hoz, de a császár hamvait nem az őrzi, hanem igazi koporsója lenn rejlik, a hintó zárt alvázában. Hugo ezt tudja, A nép, a francia nép ne lássa, milyen szegényes koporsóban temették el rideg magányában Napóleont Szent Ilonán. A nép ma is őbenne látja az egykori francia gloire-t, a dicsőséget. A népnek tehát ezt a díszes szarkofágot kell ünnepelnie, a hamisítatlan ereklye helyett.

Két remekmívű bronzágyú is gördül a halottas kocsi után — Hugo örömmel köszönti 17. századból hozott szépségüket, amelyet még XIV. Lajos királynak köszönhettek.

Végre benn megáll a halottaskocsi az Invalides udvarán, a dóm előtt, és Hugo benn terem az átvétel perceire. Látja, hogyan emelik ki Napóleon koporsóját a hintó alvázából, hallja, hogy a király fia, a fiatal Joinville herceg, aki a gyászhintót idáig lovon kísérte, miként adja át az ereklyét apjának:

— Átadom Felségednek Napóleon császár testét.

A király felel:

— Átveszem Franciaország nevében.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
[illegible] 387-748, 340-726
1980 SEP 20

ÉLET ÉS IRODALOM

Vásárhelyi Antal, grafikus

1021

Bemutatjuk Vásárhelyi Antal grafikáit

Esztendővel ezelőtt új arc bukkant fel a szerkesztőségbe járó mappás emberek között. A jelenség önmagában nem lett volna feltűnő, a mappások nálunk csendesek, halkszavúak, köszönnek a titkárságon és szelíden lábatlankodnak a folyosó végén. Az új mappás azonban nem megfelelő időben jött, nem a mappásokkal intézményesen foglalkozó munkatársat kereste, hanem betévedt az olvasószerkesztő és a tördelőszerkesztő (vagyis alulírott) szobájába. És elmondta, hogy őt Vásárhelyi Antalnak hívják, harmincéves, Bukarestben végezte a főiskolát, és most települt át Magyarországra. Elmondta még, hogy öt egyéni kiállítása volt odaát, jelesül 73-ban és 75-ben a szülővárosában, Szatmáron, szintén 75-ben Nagybányán, 78-ban pedig Kolozsvárott és Bukarestben. Elmondta továbbá, hogy képei Romániában maradtak, tehát kénytelen az életművét újrakezdeni.

Vásárhelyi azóta gyakori látogatónk, időnként közöljük egy-egy rajzát és figyeljük, amint az életmű újjáépül. Falak nőnek a papíron, valószínűtlen építmények statikája bontakozik ki, utak, síkok, horizontok és főleg lépcsők szerveződnek egymásba. A világ kissé emlékeztet Carrà és Chirico delíriumaira, élőlény itt sincs, legföljebb gázálarcos denevér, kentaur vagy ilyesmi. Esetleg egy-két nő, félig vagy egészen befalazva. A lépcsők pedig sehová sem vezetnek, a Vásárhelyi-lépcső nem azért van, hogy *valahová* menjünk rajta, hanem csak úgy önmagáért.

E számunk képanyaga tehát egy év terméséből való, s az érdi Művelődési Központban szeptember 27-én nyíló kiállításának egy része. Bizonyítja, hogy mappás emberünk igen szorgalmasan, derűs, egészséges optimizmussal dolgozik.

Győződjék meg erről az olvasó is.

Váncsa István

vagy egyáltalán: a
befektetett munka
ményt hoz. Önbiza
társadalmi megítél
lan, akkor szüksé
személyes megíté
illetve tükre: *ki*
E rendszer megbíz
nagyobb zűrzavarh

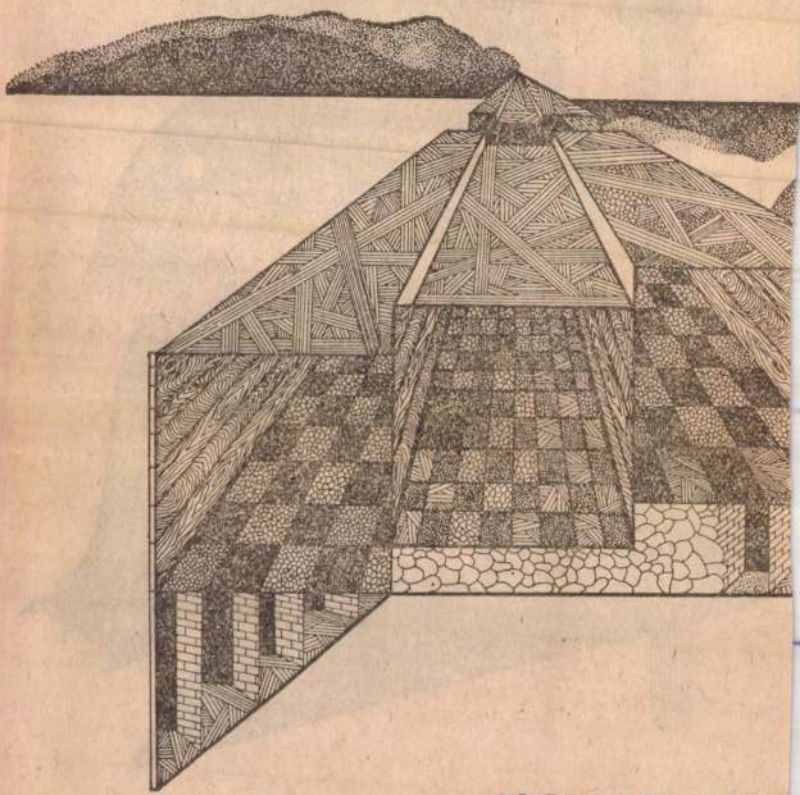

Vásárhelyi Antal: 1950

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 347-748, 340-726

Vásárhelyi Antal,

ÉLET ÉS IRODALOM

grafikus

1980 SEP 20

1021

Vásárhelyi Antal: Fedetlen arca láthatatlan

gyszerű volna? Te-
pést is a zöld úton
iók nélkül? Vagy
ző csoport kapja
Melyik igen, me-
án: a mi vastagon
jtónkban lehetsé-
agi felelősséget és
szűkösske (lapos
herbírására korlá-
t a kockázat és a
övék — mitől *sa-*
önösen pedig: mi-
égé?

ek: erkölcsi-poli-
Ezt is a *műhely*
ára kellene ru-
elképzelhetetlen.
e? — ez volna
lat? Hiszen amit
ságnak, egyetlen
gyok első fokon
erkesztő (s nem
nhatják felelős-
kai érdekeinket
sérteném). Tíz
jtottam el egy
vajha elérhet-
ező legnagyobb
saját felelős-
— Attól tartok,
l.

egy engedélye-
ha áramkör
áltja a lámpát?

az országban ilyen kiáltó különbségek nem voltak az egymást váltó nemzedékek meghatározó élményvilága között. Lásd osztály-élmény, forradalmi élmény, politikai cselekvés élménye. Igen, a harmincon aluliak beleszülettek egy konszolidált állam polgárának helyzetébe, közérzetébe; sugáregyenes, szabad pályákon közlekedhetnek, a konformizmus, de még inkább a nonkonformizmus, a lelkes azonosulások, de még inkább a kiábrándulások, az antiságok felé — de hol egy járható ösvény, amely saját márkájú történelmi tettek lehetőségeire nyílna? Igen, lehetséges, a gyerekkori alapélmények gyökérzónája egyre szűkül, a fogyatkozó családi háttérrel együtt, s az az ellentmondás, amely szocialista — tehát: *közösségi* — társadalmunk talán legrikítóbb ellentmondása, hogy — már-már úgy tetszik — kevesebb ma az élő-ható közösség, mint a nem-szocialista évezredek során bármikor, ez is százszor inkább a fiatalokat szorongatja. Igen, a nemzetet, mint „közös vállalkozást" (Csoóri Sándor) másképpen igenli és másképpen tagadja a mai huszonéves és a mai ötvenes; nem egyforma hangsúllyal s éllel kérdezik: miben hihetünk még? Mit remélhetünk az ilyen közös vállalkozástól — nemzet, szocializmus —, amely születési, válási, öngyilkos-

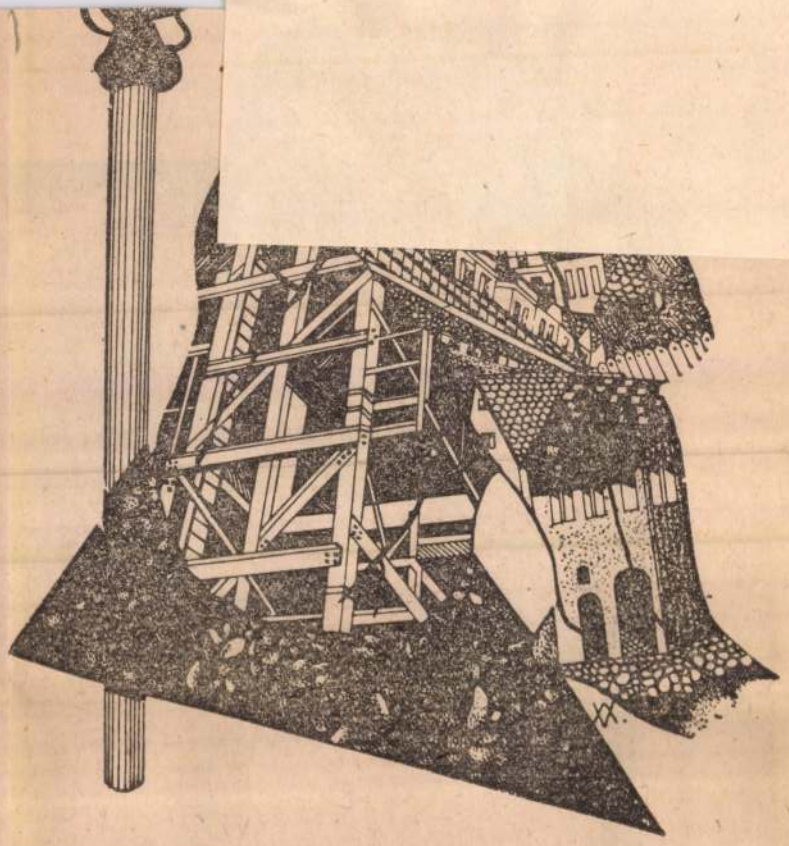

Vásárhelyi Antal: Fedetlen arca láthatatlan

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 187-748, 340-726
1980 SEP 2 0
Vásárhelyi Antal
ÉLET ÉS IRODALOM
grafikus
1980 SEP 2 0
1021

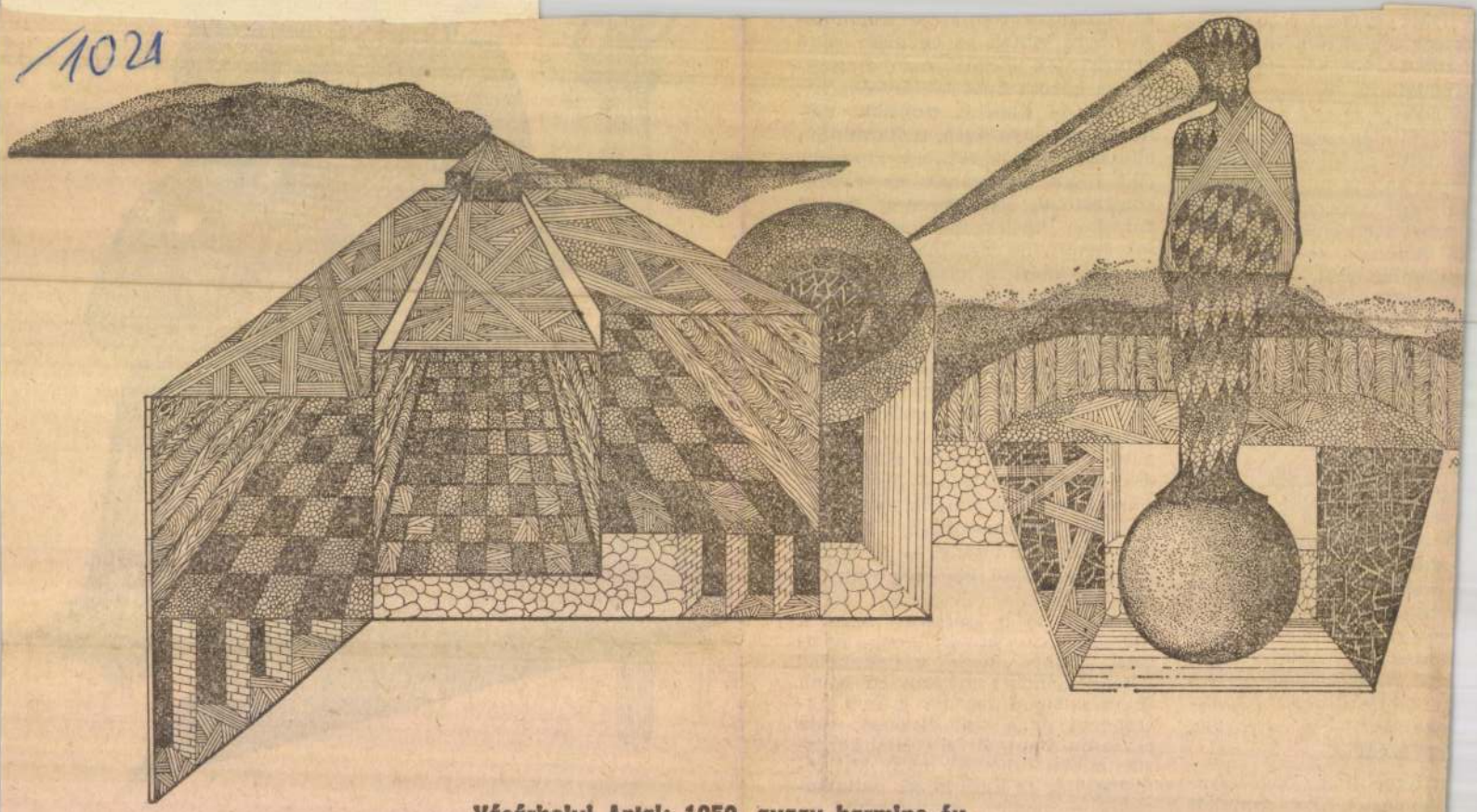

Vásárhelyi Antal: 1950 avagy harminc év

Vásárhelyi Antal
grafikusművész

1021

1980. okt. 5. Televizió 19.oo M.

A H É T.

- Még mindég nem búcsúzunk végleg a loo éves MTI-től, de most két kultúrális téma következik. Az első:

Mint nézőink tudják mi ritkán foglalkozunk képzőművészettel. Hogy most mégis arról lesz szó, annak az az oka, hogy munkatársaink Ilkey Csaba és Márton József olyan érdekesnek tartották Vásárhelyi Antal grafikusművész kiállítását, hogy nagyon szeretnék, ha Önök is velük együtt ismerkednének meg a művész hiteles szürőrealista világával. /szalagfordítás/

- 195o-ben születtem Szatmárnémetibe. Tanulmányaimat Bukarestben végeztem. Kiállításaim voltak Szatmárnémetibe, szülővárosomba, Kolozsváron, Bukarestben. A legjobb kiállításnak a kolozsvárit tartom. 1979-ben jöttem át Magyarországra és települtem át és sajnos, hogy a kép-anyagot azt nem tudtam áthozni Romániából és így újra kellett hogy kezdjem az egészet, ezt a szerkesztést. Hát ami itt látható, az ennek az évnek a termése. Ez a világ,- én nem félek attól, hogy ez érthetetlen, hogy nem fogják megérteni. Nem kell hogy itt legyek én és magyarázzam uraim, ez a fal azért van ott, mert az nemcsak hogy három dimenzióban látszik, hanem csak azért is, hogy ebben élőlények vannak. Ő mint néző ugyis ott él, azok között a falak között, abba a közegekbe. Ugy érzem, hogy képileg hatok az emberekre és fölébresztem azt a belső szorongást, az a belső zártságot, melyet eltitkolnak mint utcai emberek. De amikor a képek előtt állnak, akkor rádöbbennek arra, hogy ezek a képek fölöldottak valamit, ezek a képek egy hatást adtak, megérti, hogy ezt a kiállítást a nézők elé bocsátottam. Én olyan embereket tartok mesteremnek akik már nem élnek, nincsenek az élők soraban. Van egy ilyen, hogy ezt a világot, ez rokoni világ velem és úgy érzem, hogy ezt a nyelvezetet tovább kell fejlesszem, ezt kell csináljam.

- Vásárhelyi Antal kiállításának megnyitójában Páskándi Géza okkal mutatott rá: Vásárhelyi művészete híres szür-realistákéval rokon. Divatjamúlt-e a szür-réalizmus? A valóságon felüli valóság, emberi művészi megfogalmazása. Nemcsak az öröm és a reménység terméldik újra, hanem gondja van a világnak arra, hogy félelmeink is újratermelődjenek. Addig tehát amíg az ember nem tud pontos és tárgyában lényegi választ adni saját szorongásaira, amíg nem képes az újra és újra felbukkanó ismeretlen, összefüggéstelen tényezőket megnyugtatóan beilleszteni eddigi tudásába, amíg nem bírja nevén nevezni, elkeresztelni az őt körülvevő világszövevényt, a burjánzást, az egymásnak ellentmondó információk mahólnap végtelennek tünő halmazát, mindaddig a szür-realisztikus ábrázolásmódnak is talaja lesz.

Film

a igaza

nagyvonalúan őrültnek vagy bűnözőnek bélyegzett. Hogy ki az őrült, és ki a bűnöző, az, persze, viszonylagos, s eldöntésében gyakran több szerepe van a bornírt érdeknek, mint a rációnak. A porosz katonai drill például, melyben Woyzeck él, üres formáival, ostoba parancsaival és együgyű tiszti bölcselkedéseivel — józan szemmel — meglehetős őrültségnek látszik; a címszereplő közkatona félelme, naív isten- és emberkeresése, jósága és őszintesége pedig nagyon is emberinek.

Woyzeck, a maga egyszerű módján, filozófus egy olyan világban, melyben, filozófia címén, hivatalos gondolkodók zagyválnak össze különböző sekélyes, az adott rendet és önmaguk helyzetét igazoló bölcselmeket. Woyzeck, a tudatlan tisztiszolga, mélyen erkölcsös lény egy erkölcstelen rendben, mely ingatag erkölcsi gyakorlata alátámasztásául émelyítően moralizál. „Woyzeck derék ember, de Woyzecknek nincs morálja. Morál azt jelenti, hogy az ember morális... Ez igen jó szó" — mondja a kapitány, aki látatóan értelmes és rendes dolognak tartja, hogy egy másik felnőtt ember haptákban hallgassa minden szavát. De azt már tűrhetetlennek véli, hogy ugyanennek az embernek házasságon kívül szülessék gyermeke. „Kapitány úr, a Jóisten nem aszerint néz majd a szegény féregre, ámént mondtak-e rá, mielőtt megcsinálták. Az Úr azt mondta: »Engedjétek hozzám a kisdedeket!«" — válaszolja Woyzeck. Ez ingerlően tudatlan és zavarbaejtő felelet. Az egész erkölcsi rend romba dőlne az efféle primitív filozofálgatásoktól. „Miféle furcsa válasz ez? Egészen megzavar a válaszával" — mordul rá a pöfeteg kapitány.

Woyzecket megszégyenítik, megalázzák, szerelme megcsalja. „Belső rendje" és a külvilág rendje feloldhatatlan konfliktusba kerül. Woyzecknek el kell pusztulnia. Erejéből csak egy kétségbeesett cselekedetre telik: megöli szerelmét, gyermekének anyját, majd félig tébolyodottan maga is a folyónak indul. Woyzeck nem hős, nem is filozófus. Néhány alapvető dolgot azonban tudni vél, és azokhoz következetesen ragaszkodik.

lépett, elkövetkezett a felismerés pillanata: igen, ez ő. Ám ez az ő nem csak a húszéves Rimbaud jelenlétére vonatkozott, akivel Gálffi szinte már mosolyogtatóan-megdöbbentően azonos volt: akárha Verlaine rajza elevenedett volna meg.

Ilyesfajta „megelevenedések" vásári mutatványokból is ismeretesek. Ez az ő azonban — leírom a huszonhat éves Gálffiról — egy jelentős színészi személyiség jelenlétét is kifejezte. Azonosulása Rimbaud-val ezen a bemutatón annak a különleges, szinte naivan bátor igényességnek, hosszú, szenvedélyes keresésnek az eredménye, amely a színészt a költőhöz fűzi, s amely, a személyes adottságon és a mesterségbeli tehetségen túl, az est művészi színvonalának a zálogává vált.

Nem tartozom azok közé, akik úgy vélik, hogy a vers, a „szöveg" — természetesen a színművek kivételével — egyaránt való olvasásra és előadásra-meghallgatásra. Egyáltalán nem vonz az a versés szövegmondás, amely alkalomszerűen, különös indok nélkül szűri át a művet az előadói személyiségen, „csak" azért, hogy a mű elhangozzék. Akkor inkább maradjon „néma": az írott szöveg mindenekelőtt olvasásra született, az olvasók egyéni értelmezésére. Sok mindennek kell történnie ahhoz, hogy ha az írott szöveget kimozdítják eredeti állapotából, akkor ez a kimozdítás, a mű metamorfózisa, elengedhetetlenné, sőt, szükségszerűvé váljék.

Ebben a Rimbaud-műsorban sok minden történt, ami indokolttá tehette azt, hogy 1981. január 31-én, este Gálffit nézzem és hallgassam, Rimbaud-t mondva, Rimbaud képében. De nem történt meg minden annak érdekében, hogy az előadás elérje azt a színvonalat, amelynek ígéretét szüntelenül magában hordozta és amelyet éppen a színész jelöl ki.

Az a benső, alapvető érdeklődés, amely az előadóművészt a költőhöz fűzi, az önkontroll-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-718, 340-720

Vásárhelyi Antal, grafikus

1981 FEB 14

ÉLET ÉS IRODALOM

1021

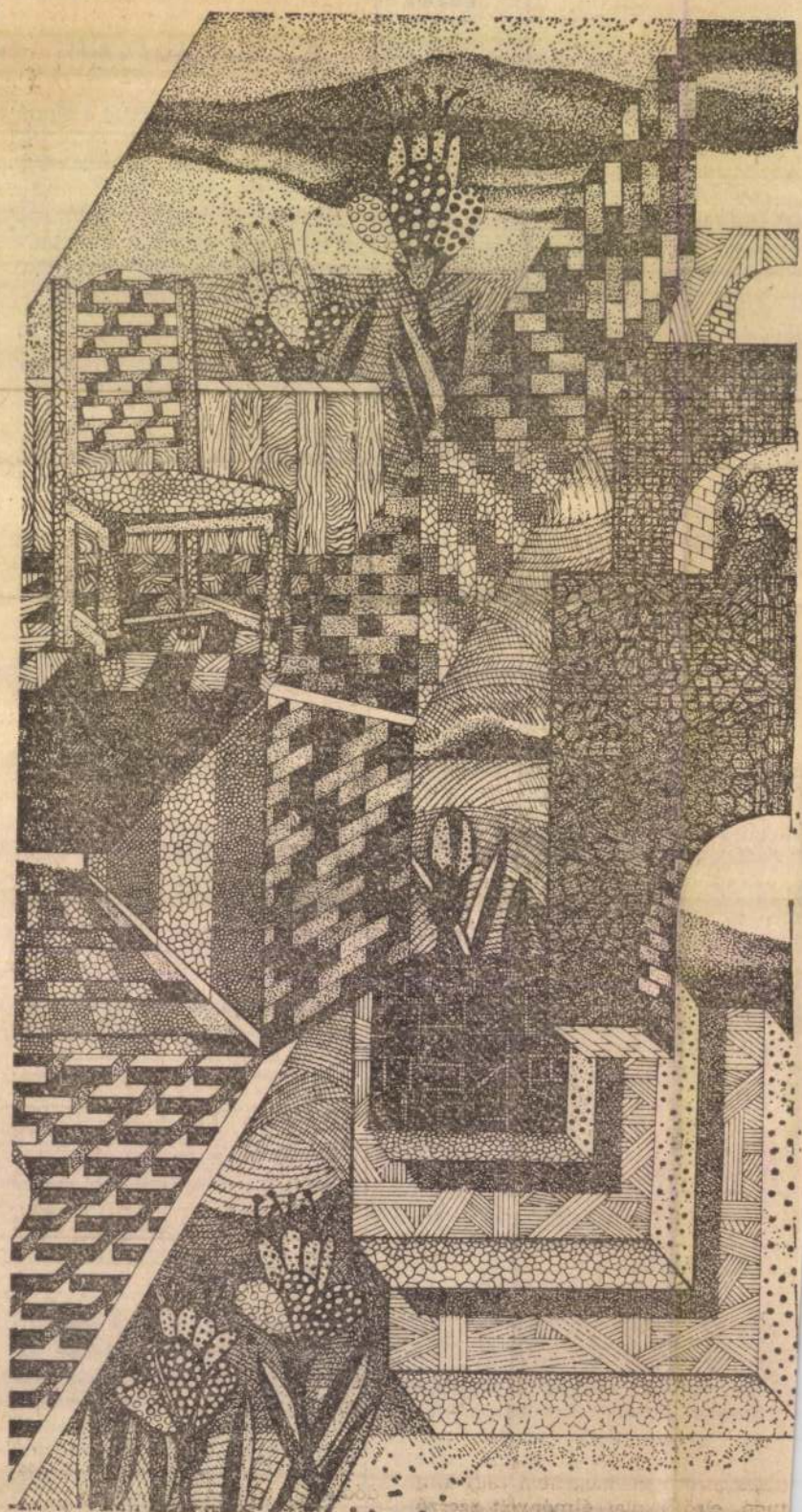

Vásárhelyi Antal kiállításáról

lánya

nom, ha lesz rá időm, akkor örü-ök neki, de ha nem, hát nem. Mindenképpen szeretném vé-gigjárni az utamat, megalkuvá-sok nélkül. Ennek az is feltéte-e, hogy pontosan tudjam, mire számíthatok. Csakis így lehetek nyugodt és kiegyensúlyozott.

si Falus Kriszta felvétele

– Nem érzi néha, hogy elege van a harcból? – provokálom. – Az ember sokszor biztos az igazában, mégis véget vet a küzdelemnek. Talán, mert belátja, hogy a nyugalomnál nincs fontosabb, vagy tudomá-sul veszi, hogy úgysem nyer-het, a harc értelmetlen.

– Nem is egyszer éreztem, hogy betelt a pohár! – folytatja Ági. – De aztán kibeszéltem magamból a kétségbeesésemet. Ugyan mit tudnak tenni velem? Tönkretenni már nem lehet, a kenyeremet sem vehetik el. Nem vagyok fontos ember, nem érdemes bántani. Ugyanakkor elég sokat elértem ebben a vég nélkülinek tűnő harcban. Több bizonyítékom van más kamionosok haláláról is, akik ugyancsak Csernobil környékén jártak, és sugárfertőzés következtében haltak meg. Ma már kapható Magyarországon *Piers Paul Read* Uramisten, mit tettünk? című könyve, amely a férjemhez hasonló, végzetes sorsú emberek százezreiről ír. Ha a hatóságok bármit is elismernek férjem halálával kapcsolatban, már nem éltem hiába.

*

Orsi hunyorogva kémleli az eget, és azt mondja, így még soha nem beszélt az édesanyja, majd a kert ágyásaiban tavaly-ról maradt, most bátran hajtó zöldeket nézegetve eltűnődik:

– Az elmúlt öt év megváltoz-tatta mindkettőnk életét. Az első hónapokban még kislány voltam, nem tudtam, mit és mennyire kell komolyan ven-nem. Később, amikor kezdtem figyelni anyura, rájöttem, hogy nem sok ember képes arra, ami-re ő... Amikor apa még élt, de már tudta, hogy meg fog halni, megígértette vele, addig nem nyugszik, amíg be nem bizonyo-sodik: sugárfertőzés okozta a tragédiáját. Akkor mindössze annyit éreztem, hogy az apám utolsó kívánságát teljesíteni kell. Fogalmam sem volt arról, hogy ez milyen nehéz lesz. Ne-kem nem szükséges filmeket néznem, hősköltemények olvasnom, hogy pontosan értsem, mit jelent a kifejezés: emberfe-letti. Azt is tudom, ha valaha hasonló helyzetbe kerülök, én is végig tudom majd csinálni!

*

A másodfokon eljáró Fővárosi Bíróság *dr. Kovács Tamás* bíró vezetésével február 27-én ítéle-tet hozott Szabadszállási Kál-mánné, az elhunyt gépkocsive-zető özvegye által indított per-ben. Eszerint: teljes kártérítési kötelezettség és objektív felelős-ség terheli a Volán Tefu Rt.-t – a Volán Tefu jogutódját –, néhai Szabadszállási Kálmán foglal-kozási balesetéért és bekövetke-zett haláláért. Az orvos szakér-tői vélemények egyértelműen állítják, hogy a férfi halálának okozója, az úgynevezett autoim-mun-betegség az ukrajnai mun-kavégzésre, a csernobili katasz-trófára vezethető vissza.

Szilas Zoltán

)postán

csak természetes, hogy a szakában figyelik a hiva-

őröket egyelőre csak a na-hivatalokban alkalmaz a ta. A figyelő emberek el-: az a veszélye, hogy a tá-g túszt ejt, az úgynevezett sztás hátránya: a jelzés ok miatt nem a rendőrség-em a posta saját központ-. kamerák sem igazán se-a rablók legtöbbször álar-csak a jellegzetes mozgást képmagnó. Ami valóban et, hogy néhány héten be-ág valamennyi postáján ködő páncélszekrényeket A kérdés csak az: a rabló zi-e, hogy az alkalmazott zonnal kinyitni a trezort,

MTI-telefotó

csak természetes, hogy a szakában figyelik a hivatalokban alkalmazott őröket egyelőre csak a nagyobb hivatalokban alkalmaz a posta. A figyelő emberek elrettentő hatása az a veszélye, hogy a tárgyalóterem ajtaját ejt, az úgynevezett csapdaállítás hátránya: a jelzés sokszor téves riasztások miatt nem a rendőrségnek, hanem a posta saját központjának érkezik. A kamerák sem igazán segítik a rablók legtöbbször álarcban csak a jellegzetes mozgást rögzítő képmagnó. Ami valóban biztató, hogy néhány héten belül ág valamennyi postáján működő páncélszekrényeket A kérdés csak az: a rabló rájön-e, hogy az alkalmazott azonnal kinyitni a trezort, vagy dühében használja-e fegyverét. A BRFK illetékese szerint nem lehet minden posta elé rendőrt, de még polgárőrt sem állítani. A postahivatalokban milliárdok forognak, s bár ugyanez vonatkozik a többi pénzintézetre is, mégis a banktisztviselők jobban ismerik a hozzájuk érkező ügyfeleket, mint a postások. Arról nem beszélve, hogy a pénztárakat karvastagságú vasrácsok védik, az épületek tele vannak riasztókkal, egyszerre két-három vagyonőr figyeli a betérők mozdulatait A bankok hűvös eleganciája, áttekinthetősége elbizonytalanítja a rablót, míg a postákon olyan a nyüzsgés, akár a piacokon.

A postarablások többségét záróra előtt követik el. Elkészült egy úgynevezett rablási térkép, s az információk feldolgozása után talán könnyebb lesz a megfelelő haditerv kialakítása. A postások egyelőre azzal is megelégednének, ha a hivatalok falára, jól látható helyen kitennék azt a feliratot, ami még csak néhány helyen látható: *„Ezt a postát polgárőrök védik”*.

Lehet, hogy mégis a figyelőszolgálat a leghatékonyabb módszer a rablók elriasztására. Amikor Budapest 56-os rendőrkapitánya, *Kopácsi Sándor* hazatért hosszú tengerentúli emigrációjából és a polgárőrség első elnökének választották, kijelentette: *„Kanadában tapasztaltam, hogy egymás portájának figyelése milyen egyszerű feladat, csak jó szándék és nyitottság kell hozzá. Ha például idegen kocsi érkezik a településre, oda kell menni a vezetőjéhez, s megkérdezni: segíthetek valamiben, uram? Látom, idegen nálunk. Ennyi bőségesen elég ahhoz, hogy a rablási szándékkal érkezett gengszter elbizonytalanodjon.”*

Ilyen egyszerű lenne az egész? Csakhogy ehhez a lakosság összetartása, szolidaritása kellene. Az örvendetes, hogy a hazai települési önkormányzatok többsége kérés nélkül is a polgárőröket támogatja, mert az csak természetes, ha egy község – és a postája – nincs biztonságban, akkor a lakosság sem aludhat nyugodtan.

Péter, az erzsébetvárosi postás még nem fél, de azért nyugtalan. Nyugtalan annak a Somogy megyei kis falunak a postáskisasszonya is, aki akkor nyugodt, ha idegen nem nyitja rá az ajtót.

Kóbor László

NÉPSZAVA 1998. március 7.

Torlasztott terek tüntetése

Vásárhelyi Antal rajzai

Vásárhelyi Antal nem aszkéta. Úgy issza sörét („Nem elég kesernyés!"), füstöl hozzá finom szivarkával, hogy látszik: szereti az életet.

Nem mintha ebből jönnie kéne egy kizárólagos vonalvezetésnek. És akkor itt most mindjárt el is lehet bizonytalanodni. Furcsa kettőségek tűnnek fel lapjain.

Első, felületes benyomás: ezek a képek egy mérnökember valóságba ágyazott, de onnan álomszerűen felszabadított látomásai. Tájak, terek furcsán egymásba torlasztva – tüntetnek szándéktalanul.

Minden részlet a valószerűség védjegyével kap tartózkodási engedélyt a rajzokon. Bármerre cikázik a tekintet, nincs parlagon hagyott felület. Ahol látszólag üres a tér, az is foglalt: valamelyik építmény aurája, lüktető körgyűrűje jelöli.

És lépcsők, lépcsők mindenütt. Nemcsak irányokat mutatnak – föl és le, oda és vissza –, de szó szerinti léptéket is pontosítanak. Itt lehet járni, sőt, ezek közlekedési útvonalak!

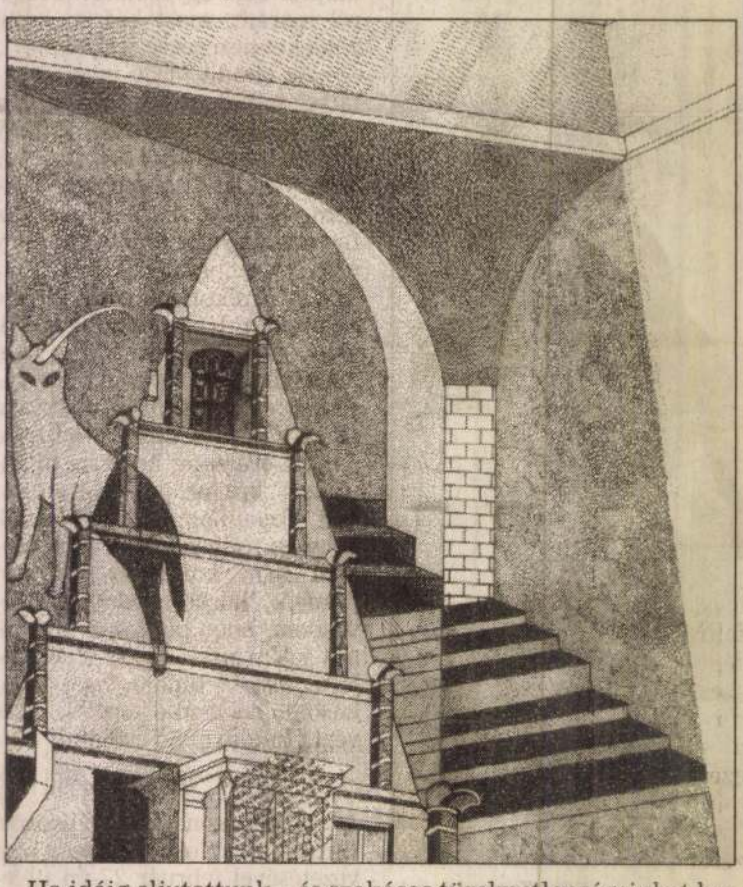

Ha idáig eljutottunk – és szokásos türelmetlenségeinket beadtuk a ruhatárba – vegyük jobban szemügyre e berendezett tereket.

Mondjuk ez a második *„belületes"* benyomás. Surroghatnak kezeink között az architektonikai szakkönyvek lapjai, kiegészítve a művészettörténeti korok stílusjegyeinek gyűjteményével, ezekkel sokkal közelebb nem jutunk a megfejtéshez. Megtévesztők a stilizációk is. Az egyszerűsödő formák váratlanul bonyolulttá válnak. A számítást feltételező rendezettség látszata játékosan megbillen – szinte hallom, ahogy a körző és a vonalzó e részeredmények piszkozatával együtt lesuttyan a rajzasztalról – helyet adva a logika fölötti hatalmak beáramlásának.

Ha ebből valamit látunk, már megérkeztünk – félig.

Képzeljük el, hogy ott állunk valamelyik megelevenedett rajz terében. Kezünk ügyében képletes bot (elvégre képre jöttünk kirándulni), ami persze lehet fogalmi támaszkodó, másrészt játékosan üthetjük az illékony lények nyomát is.

Mert itt lények járnak. Rájuk lehet következtetni az ablakokból, a falak ritmusából, a boltívek gyöngédségéből. Mintha alkotójuk elől is rejtőznének, s csupán a szeszélyes véletlen adná, hogy olykor egyikük-másikuk mégis felbukkan.

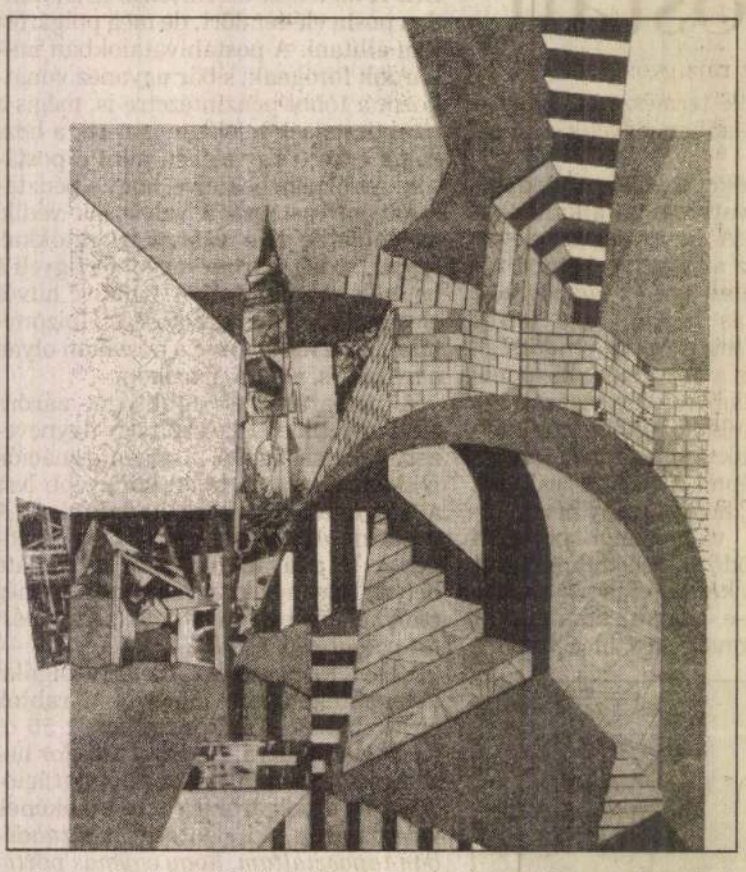

Itt egy kutya!, kiáltok fel, ahogy sorban nézem a képeket, és magam is meglepődöm, hogy ez ilyen meglepő. *„Végül is ez egy kutya"*, fűzi hozzá lakonikusan a művész. Mintha az is lenne hangsúlyában, hogy egyes lényeket nem jószántából rajzol le. De ha már itt honos e tájon, nem vonja meg tőlük sem az átutazó vízumot. Ám azért kedvesebb a lóhoz: *„Szilajság, szabadság, ezt jelenti nekem. Kedvenc állatom."*

Gazdagon megdolgozott felületek mutatják, hogy a rajzoló szenvedélyesen és kitartóan hódol a mesterség istenének. *„Megcsinálhatnám ezeket a faktúrákat egyszerűbben, vannak technikai fogások rá, például tusba mártott ronggyal bélyegezgetve, de én jobban szeretem tollal, lassan, aprólékosan megrajzolni."*

Igen, úgy vélem ez egy kulcsmondat. Lehet trükkel dolgozni, *látszólag* ugyanazt az eredményt elérni. De mást lehet, más szellemiséget sugall, ha időt és fáradságot áldozva rá, megadatik a módja az alkotásnak.

Ilyen átszellemült munkánál az ember – bármennyire is szereti az élet kellemetességeit – egy kicsit aszkétává válik. Bár ezt talán csak a kívülről látó külvilág gondolja annak.

Aki benne van ebben a cseppet nem könnyű állapotban, az alkotás édes gyötrelmében, az bízhat abban, hogy előbb-utóbb sikerre juthat, de rejtélyes jutalmát már munka közben elnyeri.

Szerényi Gábor

van. Ebben a házban szívesen laknék, ebbe
szoktuk olykor mondani egy-egy tájkép vag
ket, nehogy saját világunk idegenné, kiha
munkra. Persze, a művész nem úgy rettent
ahogy néha mi szoktuk gyermekeinket, eg
látod ilyen leszel te is, ha nem eszed meg
ábrázolja a meghittség, eme igazi éden elve
metria által — felhív bennünket: *mindent*
szaszerzésére, a geometria humanizálására. Fe
ezeket a látszólag lakatlan, alaktalan (talán huzatos,
lehet arról, hogy az ember nem érti e grafikákat.

Ki ne ismerné Shakespeare gondolatát a művész, a költő
tani a természetnek. Gyönyörű és igaz! De két dolgot azért ne
meink is emberi természetünkhöz tartoznak, de még a rémálmaink
pedig: egy tükröt lehet közel, távolabbra és egészen messzire tartani attól,
magát benne. És épp ettől a távolságtól — tértől-időtől — függ, hogy inkább a részletet, az epizódot látjuk-e vagy pedig a tágabb összefüggések körvonalait. De menjünk tovább: vajon repedt vagy homályos tükör nincs? Egy ép tükör sohasem tudja megmutatni, amit a repedt vagy a homályos tükör, tudniillik: csak egy repedt vagy homályos tükör képes megmutatni, hogy ő milyennek láttatja az embert. Mit érdekel ez minket, mondhatná valaki, legyen mindenkinek ép és fényes tükre. Ám gondoljunk csak arra: mi magunk ki szoktuk-e dobni azonnal tükreinket, ha kis repedés támad rajta vagy itt-ott lepattogzik a foncsor. Tehát mi magunk mindennapjainkban sem mindig ép tükörben nézzük magunkat. Arról nem is beszélve; hányszor mondják tükör előtt az emberek: milyen rosszul nézek ma ki, de találkozik valakivel az utcán, aki így szól: remek színben vagy. Tehát nemcsak a tükör a hibás, hanem az is, aki ilyennek vagy olyannak látja magát benne, tehát a külsőre a maga belső tükrét villantja, rossz vagy jó hangulatát a tükörképre. Nos, ettől is homályos a tükör. Vagy gondoljunk arra az emberre, aki tükörteremben lép. Több példányban és alakban is látja magát. Az egyikben ilyen, a másikban olyan. A tükör is igazat mond, mert egy tükörterem csak megsokszorozva és épp *ilyennek* mutathatja az embert. Ám az embernek is igaza van, ha azt mondja: én eleven emberként csupán egy példányban létezem és nem is vagyok ilyen torz. Lám a tükör és tükörkép, valamint a modell igazságainak szembesítésekor minden kecske jóllakhat és mégis minden káposzta megmarad.

Vásárhelyi Antal az a művész, aki közelebbhajol a tükörhöz, hogy egy-egy részletet kiszeljen, kinagyítson. Ebbe a részletbe oldalról belóghatnak más részletek is. Vagy éppen összevág több részletet is. Lehet, hogy idegenkedünk e részletektől. De amikor egy röntgenképet kapunk testünk valamelyik részéről, csontozatunkról, tüdőnkről, nem nézünk egy pillanatig gyanakodva, idegenkedve rá: ez a mi testünkben volna, ilyenek a mi csontjaink és belső részeink? Ezek *mi* volnánk? Nos, Vásárhelyi grafikáiról is eszünkbe juthat hasonló. Ám ne feledjük néha még szülőhelyünket, anyánkat, apánkat is idegennek láthatjuk. Különösen, ha a humánum jelenlétének hiánya, a kihaltság, kiégettség kísérti és fenyegeti az ember meghittségét.

A művészet minden bizonnyal ott vagy ott is kezdődik, ha midőn ránézek egy képen megfestett házra, nem az jut eszembe elsősorban, vajon mennyibe kerülhet egy ilyen ház? A művészet kérdezése feledteti velünk a praktikus kérdést.

De most mégis kérdezzük meg ilyenformában is Vásárhelyi házairól: mennyibe került e sok ház, házrészlet, mennyibe kerülhetett e házak víziója a művésznek? És akkor azt mondhatjuk: mérhetetlen sokba. Romos vagy félig épült reményeinkbe, olykor berácsozott szorongásainkba is. Így hát az ilyen látszólag értelmetlen házak sokkal inkább egész életünkbe kerülnek, mint kedves, lakályos, annyira áhított házaink.

Rónay László

Vásárhelyi Antal grafikái

Az én kedves szatmári földim, Vásárhelyi Antal grafikai művészetéről szólva sok mindent lehetne érinteni. Kezdhetném egész távolról, híres szürrealisták felől, amilyen Chirico, Dali vagy Magritte, akik társaik közül talán a legmélyebben élik át a geometria nyomorát, mely éppen fényűző, monumentális jelenléte által valósul meg. Magyarán: azt a nyomasztó geometriát, azt a mértaninak-fizikainak is nevezhető teret élik át, amely ha kicsi — akkor zsúfoltságával, ijesztő, mikrokozmikus nyüzsgésével, ha pedig túl nagy, úgy néptelenségével, kihaltságával, teremtménynélküliségével szorongatja az embert. Ám szólhatnék az újabb erdélyi szürrealisztikus törekvésekről is. Tóth László, Cseh Gusztáv, Kancsura István, Finta Edit, Árkossy István és mások, akárcsak Vásárhelyi is, egyáltalán nem importálták szürrealista vízióikat. Hogy miért? Egyszerű: mert szorongásaikat sem importálták. Ám feltehetném azt a kérdést is: nem — úgymond — divatjamúlt-e a szürrealizmus, a valóságon „felüli" valóság emberi-művészi megfogalmazása? És ha nem, miért nem az? Erre a kérdésre röviden talán így tudnék válaszolni. Mert nemcsak az öröm és a reménység termelődik újra, hanem gondja van a világnak arra is, hogy félelmeink is újratermelődjenek. Addig tehát, amíg az ember nem tud *pontos* és tárgyában lényegi választ adni saját szorongásaira, amíg nem képes az újra, és újra felbukkanó ismeretlen, összefüggéstelen tényezőket megnyugtatóan beilleszteni eddigi tudásába, amíg nem bírja nevén nevezni, elkeresztelni az őt körülvevő világszövevényt, a burjánzást, az egymásnak ellentmondó információk maholnap végtelennek tűnő halmazát — mindaddig a szürrealisztikus ábrázolásmódoknak is talajuk lesz. Mindaddig az ember gyakran úgy közeledik az ismeretlen világ-részhez, mint a sámánok, a törzsek varázslói. Ismerjük a varázsszövegek egyikét-másikát: érthetetlen hangsoroknak, zagyva motyogásnak vagy kiabálásnak tűnnek. Ám egyből érthetővé válnak számunkra, ha az ember túlvilági lényektől való félelme oldaláról közelítjük meg. Ki ne hallott volna már beteget önkívületben beszélni? Nem értjük szövegét, de egyet pontosan tudunk: lázálmaival és a betegséggel viaskodik. Nos, ugyanígy meg tudjuk érteni a legmeghökkentőbb szürrealista látomásokat is, hi az emberi félelemből indulunk ki, a veszélyből, a veszélyeztetettség érzetéből, amely a megnevezhetetlen, megfoghatatlan erők iránt alakult ki. És ebben az összefüggésben már egészen világosak számunkra Vásárhelyi Antal első szempillantásra talán idegen *belső* tájai is. Hogyne lennének idegenek, amikor a művész is e tájak idegenségével vívja harcát. A meghittségtől fosztódott meg ez a táj, humánus melegétől. Nosztalgia van mögötte, mert hiányolja a természetet, szinte sikolt a zöld fák után, a termékeny, élő napsütésért. Vásárhelyinél újra és újra felbukkan a néptelen vagy annak tűnő város, hol az ember csupán felsejlik, ahol az emberi, állati alak az elevenség csak — és szörnyű — epizód. A demográfiai semmi vagyis az utcák, házak, lépcsők, előcsarnokok már-már metafizikai kihaltsága uralkodik itt. Hát ennek a templomnak nincs harangozója? Ennek a háznak nincsenek lakói? Ezeken a lépcsőkön soha nem megy fel és nem jön le senki? Várakozik vajon ez a város, város-rész, utcarészlet, várakozik-e valami régen-volt és majdan-lesz nyüzsgésre, elevenségre? Vajon itt az emberek a függönyök mögé húzódva bámulják az utcát? Kijárási tilalom van a létezésben? Vajon annyira megromlott a szomszédok közti kapcsolat, hogy nem szívesen járnak az utcán? Félnek kimenni ebbe a fehér semmire ragasztott némaság-világba? A sakktábla-temetőbe? Megannyi — jogos — műélvezői kérdés. A választ kinek-kinek legjobb belátása és lelkiismerete szerint kell megadnia. „Akár egy halom hasított fa / hever egymáson a világ" — írta József Attila. Sokszor támad ez az érzésünk Vásárhelyi grafikái láttán. Oláh Gábor debreceni költőnket egykor még csak bosszantotta a város, a házak szembehúzott kalapja. Vásárhelyit megfélemlíti. Ám azt is érezzük: Vásárhelyi félti a várost, az utcát a nem látható emberektől, mint ahogy az embereket is e nyomasztó csöndű geometriától. Mert kétségtelen: a művészetnek nemcsak vonzó, példaadó, hanem elriasztó funkciója is

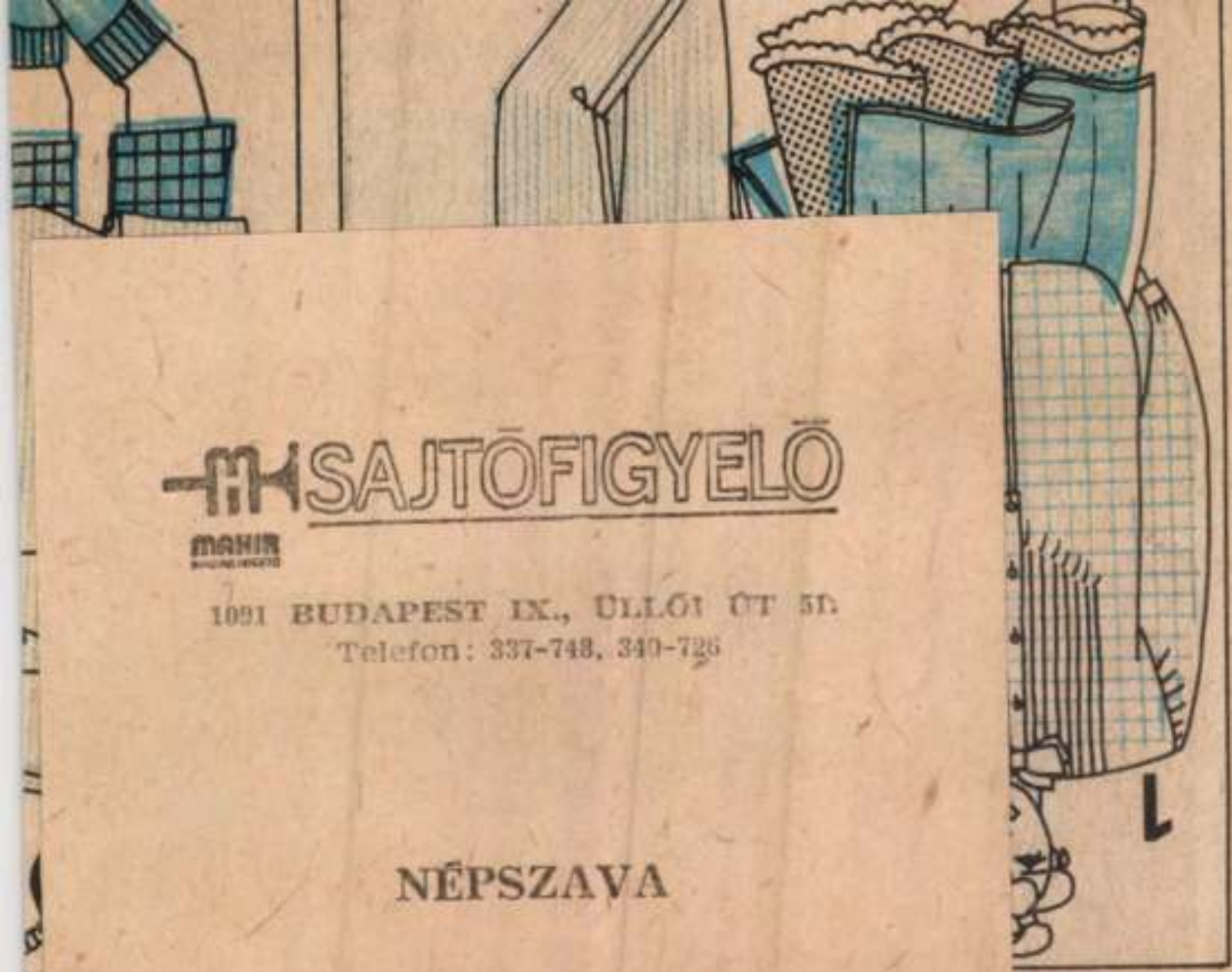

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 5D.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPSZAVA

1983 JUN 25.

1021

Vásárhelyi Antal **MONTÁZS**

nálat csupán átmene
Mert 1. Valamelyest cs
világ olajfelhasználása
kossági intézkedések é
nyok miatt, ámde tová
szíjszorításra már nen
képesek. 2. Szaúd-Arál
ki-iráni háború miatt ki
nyiség pótlására növelt
sét napi hárommillió
innét a jelenlegi többl
ha az OPEC rábírja Szaúd-Arábiát termelésének visszafogására, megint nagyobb lesz a kereslet a kínálatnál, s emelkedik az olaj ára. Így a hamburgi Stern karikatúrája még sokáig jellemző marad: valaki a benzinkútnál a normál árat hirdető tábla betűit ABNORMÁL-ra javítja.

Szóval, aligha számíthatunk rá, hogy olcsóbban vehetjük az üzemanyagot. Minden valószínűség szerint folytatódni fog az olaj drágulása, mely, sajna, a többi árucikk árát is növeli, elsősorban azokét, amelyek gyártásához nélaz építőipari árak mozgékonysága ép ésszel fölfoghatatlan. Ők bizony keményen csikorgatják fogaikat, melyekben, sajna, *szaporodik az idegen anyag*, hajuk szintén kínosan gyérül, jó, ha marad még néhány szál a koponyájukon, mire a két lakószobás örök- vagy szövetkezeti otthon elérhetővé válik. Ha pedig végre beköltözhettünk, dühönghetünk a bútorok árain, üres pillanataink-ban bámulhatjuk a színes magazinok csábos képeit, például a tenger csábos hullámait, az amszterdami kikötő öblében, ja, barát

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1981 JUL 18

1021

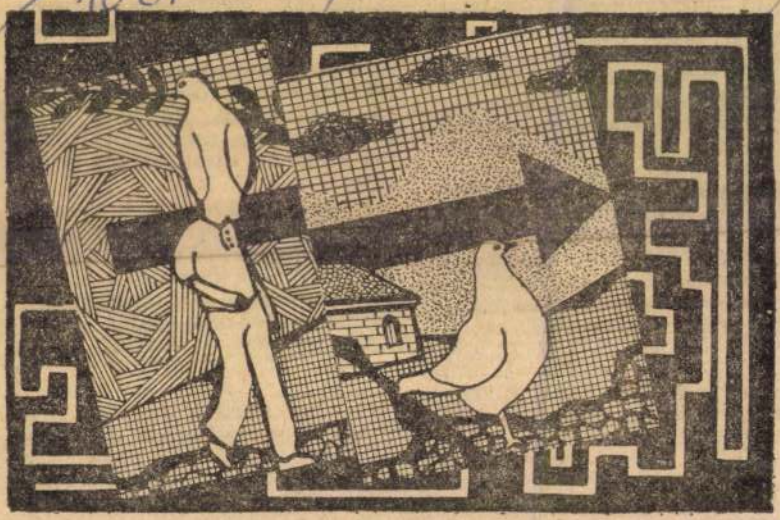

Vásárhelyi Antal rajza

1981. JÚLIUS 18.

1982 FE3 28

MAGYAR NEMZET

SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

A kis amer

ő

Nyugati kapu

Tüskés Tibor új kötete

Tüskés Tibor szerencsés em-
ber. Jól ismeri a térképet és
arra használja, amire való:
kedvére sétál rajta. Lakja és
használja az országot, amely
köztudomásuan igencsak kicsi,
de alaposan bejárva nagyra nő.
Ha valaki — hozzá hasonlóan — történelmébe is gyakorta tesz kirándulást, végtelennek tűnhet. Tüskés Tibor szerencsés író. Úti tapasztalatait továbbgondolva szivesen mesél róluk, apró felfedezéseit örömmel és frissen közli, csemutatása erre hálás szerep. A história szűkmarkú kedvezése folytán az országnak ezen a részen közelit leginkább egymáshoz az etnikai és a politikai határ, melynek vonala a többinél kevésbé változott, és meglehet nem kerülték el a pusztitások, de építészete a középkortól csaknem folytonos.

Tüskés Tibor, felfedező útját Sopronban kezdi. A megejtően szép város kissé őt is kelepcébe csalta, mint annyi más utasát, egyszerre túl sok

A Magyar Nemzet galériája

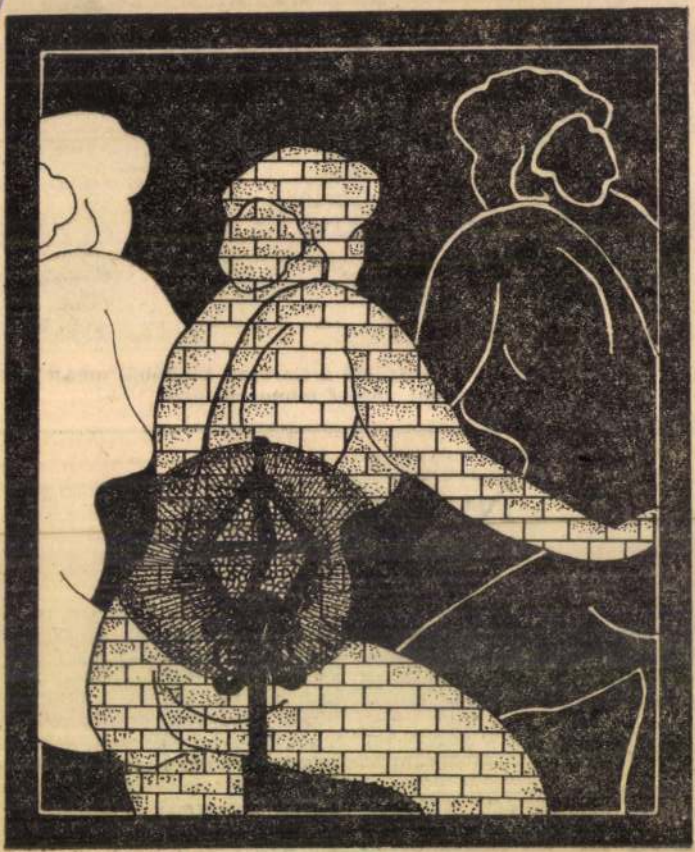

Vásárhelyi Antal grafikája

Vanmentes házasság* 2
Ideiglenes paradicsom*
Psyché I—II.** 27-én 6
A tizedes meg a többie
Fényes szelek 28-án f4
Fábián Bálint találkozá
28-án h6
Két félidő a pokolban*
TOLDI STÚDIÓ MOZI:
Mesél a bécsi erdő (o
beli)** 18-án f4, h6, 8
FILMGLÓBUSZ '82 II.
filmhét
Összeállítás a legjelent
filmújdonságokból:
Árnyéklovas I—II. 19-én
Fojtogatás 20-án h9, 11,
Öld meg SHOGUNT I-
h12, f3, n6
Bizonyítási eljárás 22-én
h6
Szellemtó 23-án h9, 11,
Honda-lovag 24-én h9, 1
Zendülés I—II. 25-én 9,
Drága fiam 26-án 10, f1
UGOCSA:
A kék lagúna (am)* 3,
Piedone Egyiptomban
h11, h1
URÁNIA:
Éretlenek (mb. fr) h9, 11
VÖRÖS CSILLAG:
A birodalom visszavág
12, f3, 5, f8

ÉLET ÉS IRODALOM
1982 MÁR 1 9

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1021

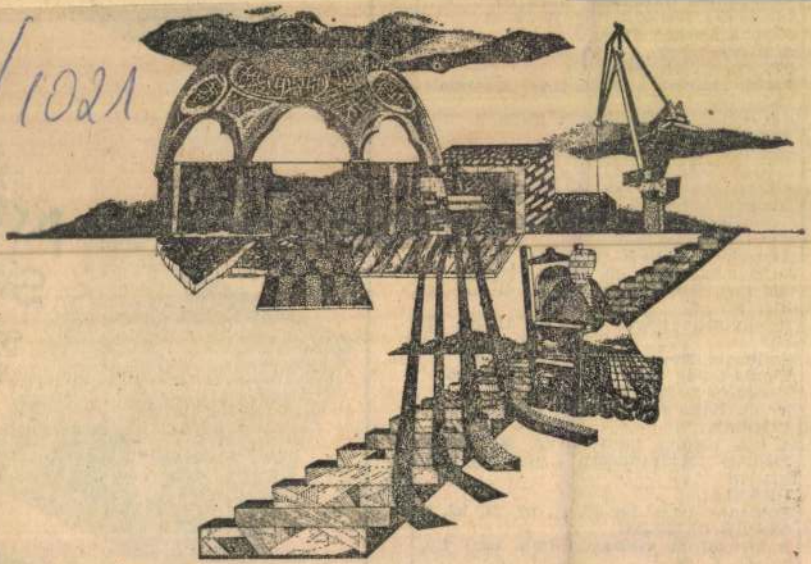

Vásárhelyi Antal: A munkacsapatok elszéledtek

7

ÉLET ÉS IRODALOM

1981 FEB 28

ÉLET ÉS IRODALOM

SZÁTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ULLOI UT 51
Telefon: 387-748, 340-726

deje bekövetkezett nyugalmas ...
potába még mindig nem tudott beletörődni, úgy érzi, félreállították Hogy a menye ellene hangolta a fiát, mióta külön költöztek, nem találkoztak, az unokáit nem láthatta még karácsonykor sem. Hogy fölös-

ménémnél

g Lacika
ol lakunk
dott egy üveg tejet

em üvegből
tem még viz se volt a szá

ettem
nap
e

k én nem bánom

k nincs jegyem
olványom nálam van

zőkönyvet vesznek fel

lásvárosi „bennszülött" élete. Csak tompán visszhangzó harangütéséből

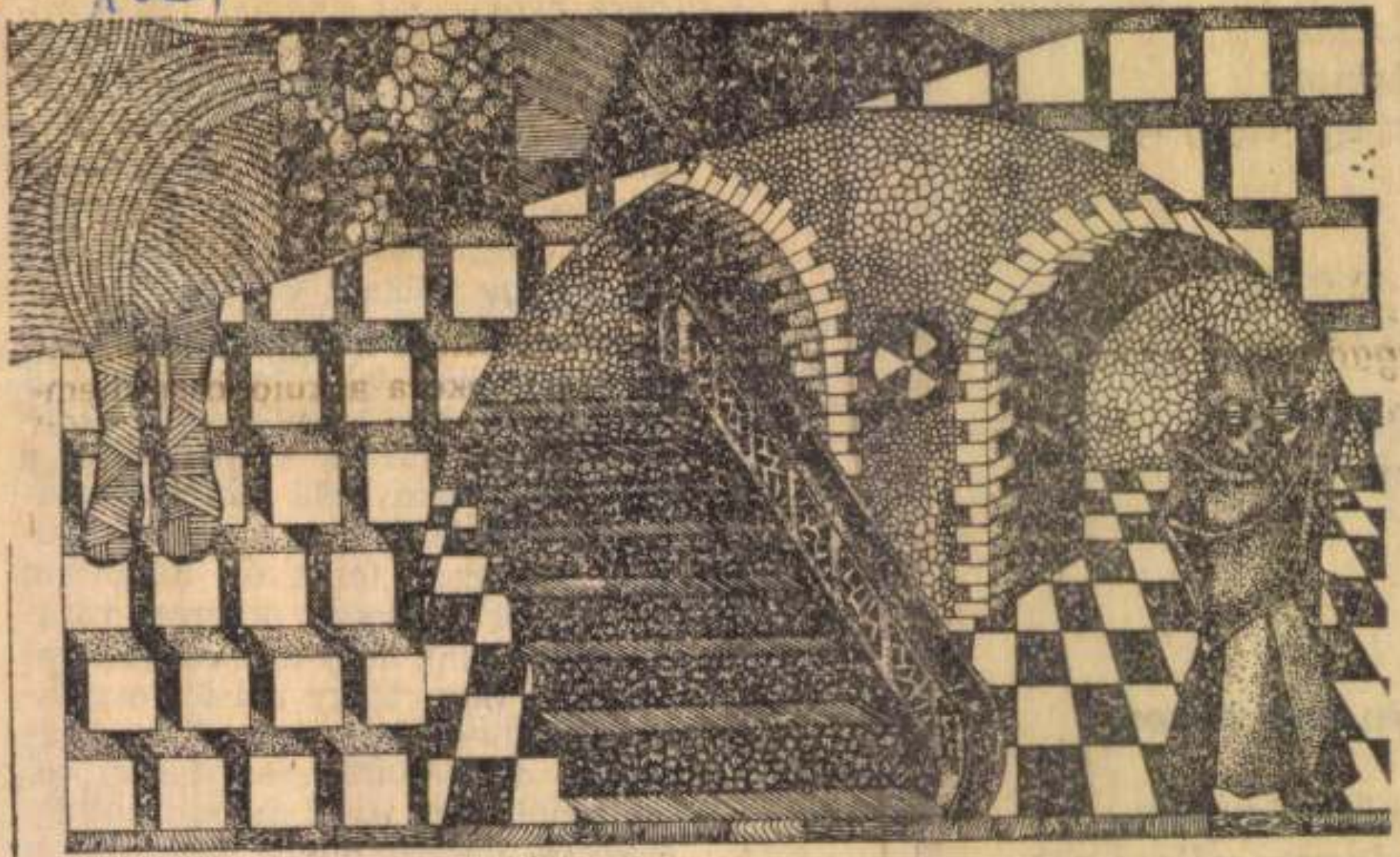

Vásárhelyi Antal rajza

1982 MAR 20
DÉL-MAGYARORSZÁG
MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

...szerető, tiszta erkö... ...tos magyar ifjúság ... ...népünk, munkásosz... ...jobbjai által annyi... ...dott álmok való... Aki vállalja ezt a... ...jön közénk, lép... Kommunista Ifjú... soraiba."

Dolgozni, tanul... ...szervezni, ez vol... ma ötven körül... azokban a fenn... kétségekben ser... napokban polit... ...tett egy-egy K... ...rehozása. De 1957 október... ...KISZ I. országos értekezletén a küldöttek már magabiztosan adhattak konkrét politikai elemzésre alapozott programot. Kádár János akkor mondott szavait kell most idéznem, mintegy a párt bizalmának, emberi stílusának példázatául: „Íme, hét hónap alatt megszületett a KISZ, egy új, nagy erő, amely új ereje a pártnak, új ereje a Magyar Népköztársaságnak és új ereje a magyar ifjúságnak is. Mindnyájunknak egyetértésben azon kell dolgoznunk, hogy ez az új, nagy és komoly erő még nagyobb legyen és a napirenden levő feladatokat mindig helyesen oldja meg."

És mi más az elmúlt negyedszázad tömör története, ha nem ez: törekvés arra, hogy a világ és az ország fejlődésével járó, ...sem vita nélkül való, és nem ...enes vonalú. Az ifjúságról ma sem lehet az össztársadalom fejlődésétől, gondjaitól, konfliktusaitól és ellentmondásaitól függetlenül valós képet alkotni és a cselekvése számára irányt, programot adni. Ifjúságunk és a KISZ társadalmi és emberi szerepvállalásában, teljesítményének fokozásában azokat kell követnünk, akik ha küszködve is, de megküzdenek a gondokkal a közösség szolgálatáért, mások segítéséért és boldogításáért.

Segítsük és ünnepeljük jó szívvel a negyedszázados Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetséget, amelynek történetéhez így vagy úgy sokunk fiatalságának emlékei is kötődnek immár.

CSIKÓS JÓZSEF

1021

VÁSÁRHELYI ANTAL GRAFIKÁI

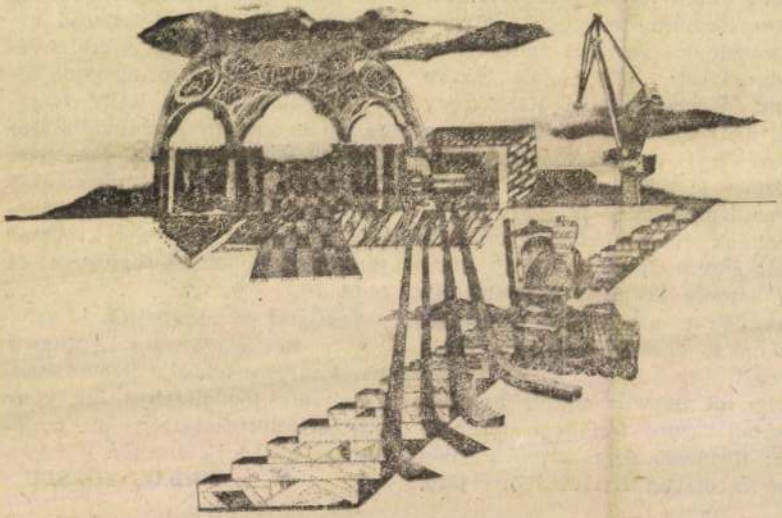

YULÁTÓL

Petőfi unokája

A harmincas évek közepén, tízynéhány éves koromban találztam először, olvasóként, Illyés rula műveivel. Bolondultam Pefiért, úgy olvastam népszerű kiású, kicsit túlságosan is bőkezűn usztrált verseskötetét, mint vani regényt. Szüleim minden hozférhető, Petőfiről szóló könyvet cserkésztek számomra, Harsányi olt regényes életrajzától egy akriban megjelent tanulmányig. Ez tanulmány volt Illyés Petőfitrajzának első változata. Csulatosan megírt, lélekindító írás. től kezdve számomra Illyés Pe-it jelentette és azt, hogy tehát tőfi ma is „érvényes". Vigaszló tudat, mert Petőfit annyira kijátította a mindenkori hivatalosg, hogy egyre kevesebbeknek jetett őszinte, bensőséges olvasányélményt. Irodalmár körökben a sem hálás téma Petőfiért lelsülni. Később is, valahányszor lyés Gyula verseivel találkoztam, még a *Koratavasz* olvasásakor , Petőfi képzett meg előttem. Volt Könyvbarátok Szövetségének egy tológiája, Vajthó László szerésztésében, a Mai Magyar Múzsa 930). Ebben le volt rajzolva llyés Gyula János" — így szerelt! — és a rajz mellett egy logó indulatú verse:

erítve futnak a táj felett a felhők!
ngkarikás csattan, csillag
göröngyökön
ldörög egy szekér, fordul, —
felkiáltok,
rj a lovak közé, hajrá, Dózsa
Györgyöm . . .
(Növekvő szél)

A versből áradó szilaj dac, Dóa György emlegetése — Dózsa nevével is csak Petőfit olvasva találkozhatott az ember akkor, legalábbis mint hőssel, mint „azértis győztessel" — megint csak Petőfivel azonosította bennem Illyés Gyulát. Ma már tudom, hogy indulása nem ilyen egyértelműen petőfiánus. Mégis, meggyőződésem, hogy — ami a magyar irodalomtörténeti folytonosságot illeti — Illyés halhatatlan érdeme, hogy a század elején már-már reménytelenül kompromittált Petőfi-hagyományt egy Ady szellemében de más hangon, megszakítatlanul sikerült folytatnia és átmentenie, költői indulatot, a poézis esztétikumát és a nyíltan politikai irányzatvállalást szerencsésen és hitelesen egyesítve a költészetében. Néhány éve, *A puszták népe* és az *Ebéd a kastélyban* megfilmesítését tervezve, gyanakodva kapta föl a fejét, amikor hozzá fűződő „petőfis" élményeimet és véleményemet említettem. Fürkészve, kicsit hunyorítva nézett: nem gúnyolódom-e? Szólítatlan is válaszoltam, hogy én ezt komolyan gondolom.

— Hát írd meg — felelte, s aztán másra terelődött a szó.

Most megírtam.

Ezzel tisztelgek emléke előtt. Tisztelgek, mert Illyés Gyulát siratni szinte nem is illendő. Korszakokon átívelő, teljes életet élt személyében is folyamatosságot teremtve a magyar költészet múltjából a jövő felé.

Nemeskürty István

MK SAJTOFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vásárhelyi Antal
grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 ÁPR 22

1021

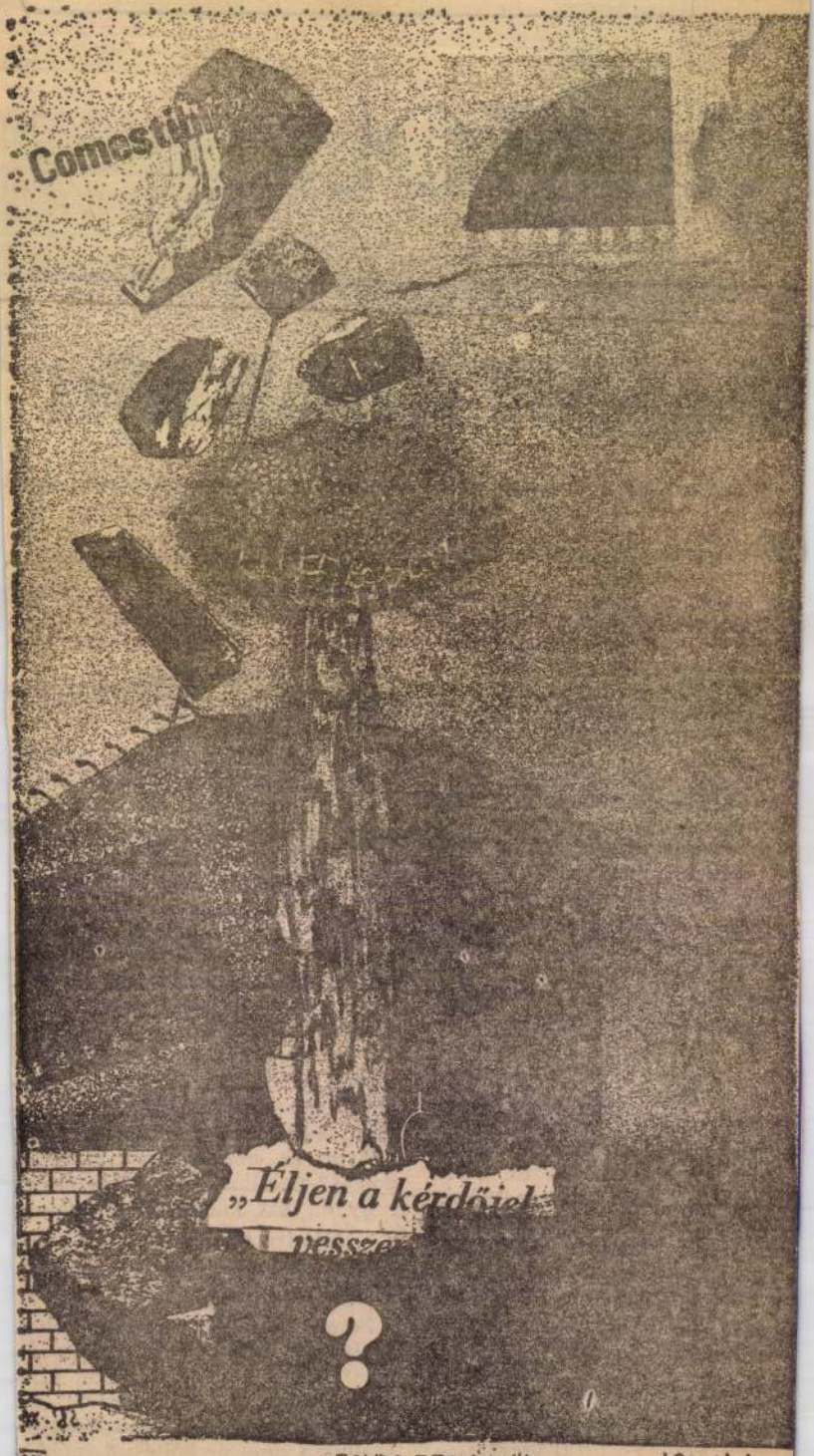

VEGYES TECHNIKA 132 V.A.

Vásárhelyi Antal: Champignon

olgáltatók

munkás-paraszt kormány 1956-ban szerencsére eltörölte a beszolgáltatást, s a beszolgáltatásban egykor élenjáró parasztok a termelőszövetkezetekbe kerülve kiváló elnökök, nagyszerű középvezetők, hozzáértő növénytermesztők és állattenyésztők lettek. Lettek? Azzá lettek és gyorsan megmutatták, hogy a kedvező politikai éghajlat alatt mire képesek.

Makai Gábor, hatvanéves nyugdíjba készülő jószággondozóval Monomagyaróvár környékén, egy jónódú állattenyésztő községben találkoztam. Hosszú, sovány férfi, mindenkinél magasabb legalább fél fejjel. A termelőszövetkezet oszlopai között emlegetik, egyik diplomás fia a helyi termelőszövetkezetben, másik a szomszédos közös gazdaságban szakvezető. Ő éppen a kiváló dolgozó kitüntetést készült átvenni a termelőszövetkezet elnökétől. Makai Gábor élenjáró jószággondozó.

— Fogadjunk, hogy Ön a beszolgáltatásban is élen járt.

Nevet. — Nyert. Tényleg élen jártam, de abban sokkal izzasztóbb volt élen járni, mint ebben — mintkivételesen eltérve mégis szórt elé jük némi élelmet, lássam minő étkesek. „Te, fene az erőszakos fejedet, megint kitúrod a többieket?" — lát fel hirtelen Keresztes, a rézbőrű indián és lapátnyelet ragadva állatbaráthoz méltatlan indulattal úgy vágja oldalba a vályúban álló vereshasút, hogy az belnyög és akkorát ugrik, mint egy akadályt leküzdő paripa.

Dicsérem a falkát.

— Szépek. Egyformák. Nincs közöttük egyetlen csökött se — persze, gondolom, milyen is lehetne Keresztes barátom jól kiépített árutermelő háztáji gazdaságának állatállománya, ha nem ilyen. A tehetség nem vész el, csak átalakul. Paja egykoron a gyapottermesztésben ért el meghökkentő eredményeket, a termelőszövetkezetben a szállítás és az anyagmozgatás szakembere lett: téeszelnök fia alkalmazkodásban, élni tudásban, felszínen maradásban meg pont az apjára ütött. Ezek a Keresztesek. Ha szorít a cipő, egyik se veti le, hogy elhajítsa, dehogy, a cipőt káromkodva, fogcsikorgatva, verejtékezve kényelmesre ta-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-740, 340-726

Vásárhelyi Antal, grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 OKT 14

1021

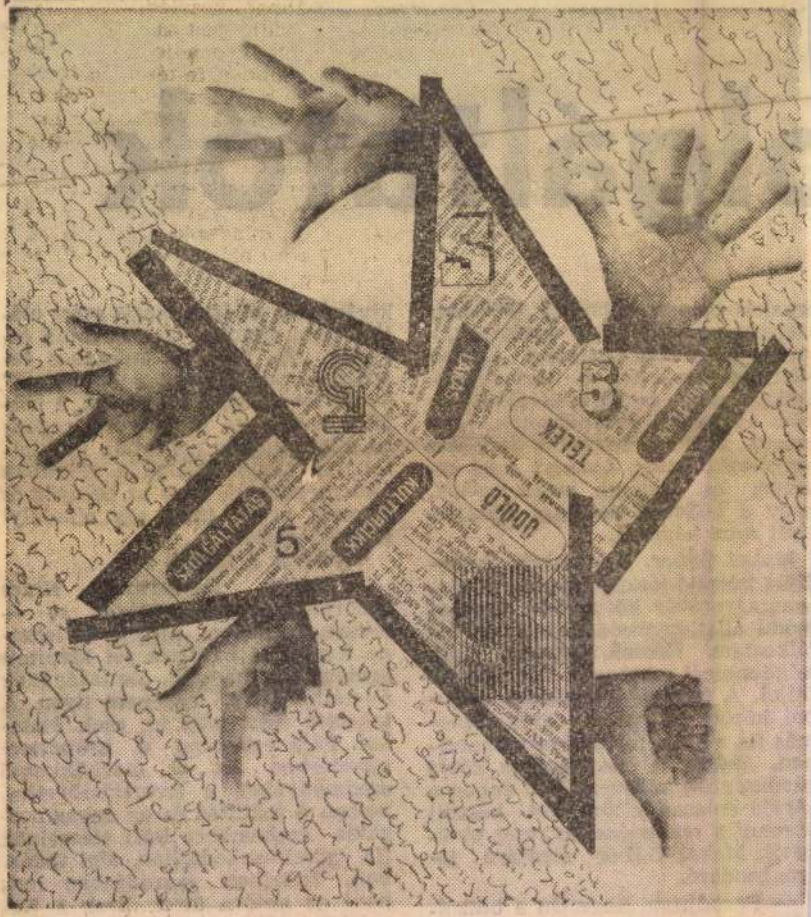

Vásárhelyi Antal: 5-4-3-2-1

Vásárhelyi Antal, grafikusművész

Vásárhelyi Antal: 1984. január,
vegyes technika, 120x100 cm, 1984

Művészet, 1984. aug. 58-old.

Vásárhelyi Antal, grafikusművész

Vásárhelyi Antal: Cím nélkül I,
vegyes technika, 100x100 cm, 1983
(fotók Vásárhelyi)

Művészet, 1984. aug. 58-old.

VÁSÁRHELYI ANTAL

VÁSÁRHELYI ANTAL GRAFIKÁI
Szeged, Ifjúsági Ház

Vásárhelyi grafikái egy gondolkodó művész racionalista világát mutatják. Nem könnyű átvennünk rendszerének kódjait. De a régi mestereknél is megragadó precizitás, mely Vásárhelyi lapjait jellemzi, a szándék komolysága révén feltétlen figyelmet követel. S ha már egy-egy lap analízisébe belebocsátkozik a néző, megtalálja azokat a kötődési pontokat, amelyek segítségével átveheti értelmezésre a gondolatfonalakat.

Az épületelemek, a téglák, a lépcsők, az oszlopok — megannyi jel,

melyek egy-egy grafikán belül talán az általános tartalomnál konkrétabbat is hordoznak, hiszen néha asszonyalakká állnak össze, máskor a semmibe vesznek, és ismét máskor a semmiből nőnek ki. E rideg, kemény motívumok száraz, kevés örömet sugalló világot hívnak életre. Még a virágok is mintha a geometrikus rend „merev" humuszából nőnének ki, mintha a felhők gomolygó alakú, változó, pillanatig létező alakjai is egy szerkezet modelljei lennének csupán. Az ember, ha nagy ritkán felbukkan a rajzokon, arcát elrejti, lemezruhát visel, s ha még teremtő-alkotó pillanatáról esik is szó, szinte eggyé válik a matematizálható, szervezett, az egyéniséget eltakaró világgal.

Nem vádolható tehát a művész túlzott optimizmussal. De ezáltal ad hiteles képes korunkról, melyben minden gondolkodó érzi az emberek egymásra utaltságát és ezzel párhuzamosan az elidegenedés fokozódását. E két szélsőséges pólus között a művész az egyén, az Ember el nem idegeníthető sajátját, az egyéniség megnyilatkozását keresi.

Chikán Bálint

kulcsszám, megnevezés:

havi tört. munkaidőnek me

3. A díjazás számításánál alapulvett mu

4. A jogviszony tartama:

5. A feladat irányítója:

6. A szerződéshez szükséges előzetes e

A kifizetésre kerülő díjból progresszív
levonásra.

Budapest, 197.....

.....

megbízott

A virág festészetének egyik főszereplője. Temperaképein az évszakok özönlését pergeti bennük ízléssel, kulturáltan. *(Képünkön: Szuszék)*

Losonci Miklós

Folyóirat

MŰEMLÉK VÉDELEM

A jeles műemlékvédelmi és építészettörténeti szemle mindenkinek többet ád annál, amit a szűkebb szakmai közvélemény elvárhat e folyóirattól.

Legutóbb kiemelkedő helyet kapott Sedlmayr János írása, aki Nagypál Judit építészeti helyreállításairól szólva nemcsak az oly korán elhunyt alkotó munkásságát méltatja, de elemző tanulmánya arra is lehetőséget nyújt, hogy a laikus érdeklődő mintegy szemrevételezze a magyar műemlékvédelem két évtizednyi változásait. Úgy érezzük, Nagypál Judit nem csupán kitűnő tervező volt: személyiségében az el-

VÁSÁRHELYI ANTAL

KOLLÁZS

Kollázskiállitás nyilt Szentendrén a Vajda Lajos Stúdióban a Fiatal Képzőművészek Stúdiója tagjainak munkáiból. Képünkön Vásárhelyi Antal müve: Lapozz!

UJ TÜKÖR 1982.XIX.évf. 35. sz. 15. o.

kulcsszám, megnevezés:

havi törv. munkaidőnek megfelel

3. A dijazás számitásánál alapulvett munkaidő

4. A jogviszony tartama:

5. A feladat irányitója:

6. A szerződéshez szükséges előzetes engedély

A kifizetésre kerülő dijból progressziv jöv.ad levonásra.

Budapest, 197.....

.....

megbizott

VÁSÁRHELYI ANTAL KÉPEI
Ferencvárosi Pincetárlat

Írhattam volna: ...és grafikái, mivel a kiállításon akad jó néhány grafika is. Csakhogy ezek többé-kevésbé ismertek: az *Élet és Irodalom* hasábjairól, illusztrációkról, néhány, az Osvát utcai Új Tükör-klubba betévedt néző számára eredetiben is. Az Erdélyből áttelepült művész gyors elismerést aratott fiatal kollégái és a képszerkesztők közt, s joggal. Műgonddal pontozott, líraian szürrealista — valahogy *megbocsátóan hátborzongató* — épületei és különös tájai megragadják a szemet és útjukra bocsátják a képzettársítások sorát.

Ezen a tárlaton — a szó szoros értelmében *underground* kiállítások egyikén — új oldaláról mutatkozott be — festő is, kevés színnel, de az árnyalatok iránti biztos érzékkel. És azzal a ritka tulajdonsággal, hogy nem vonul vissza műtermébe a világ zaja elől — legyenek azok a nemzetközi politika viharai vagy egy magyar író centenáriumára kiírt felhívás. A *Gólyakalifa* tükörrel, írással, kollázselemekkel dúsított képi megjelenítése példaadó lehet a gyakran igen kétes és erőltetett alkotásokat termő pályázatok résztvevői számára.

Székely András

VÁSÁRHELYI ANTAL

GRAFIKAI TÁRLAT

Február 22-én nyitotta meg vásárközpontunkban Váncsa István kritikus (bal oldali képünkön jobbra) a képen mellette álló Vásárhelyi Antal grafikusművész kiállítását. A művész Erdélyből települt át, és tárlatával azóta is több helyen aratott már sikert az országban. Ezek a képek egyszerre geometrikusak és szürrealisták. Megtalálható bennük a „lehetetlen tárgyak" kitalálása, Vásárhelyi Antal alkotásai naivan filozófusak... — mondta megnyitójában Váncsa István.

silk thread was used to shape the hair.

2. Silk embroideries on the gilded surface. The embroideries on the gilded surfaces creating the effect of lines are of two types.
In the first case the already stitched down gold threads are couched once more - in twos or threes - as it is required for the design. The stitch variation was used for the characteristic outlines of faces and the vegetal and animal ornamentation separating the rows of martyrs and apostles. The faces were shaped by brown silk thread while for the separating strap blue, red and green silk threads were applied /4/.
In the second case the silk threads of different colour /blue, red, green/ were laid on top of the silk threads already stitched down and were couched by the same colour through the gold embroidery. This type of stitch creating the effect of

Kofatüntetés a Közraktár utcánál

Budapest egyik ékessége, a Vámház körúti Nagyvásárcsarnok három éve bezárt. Teljes felújítása négymilliárd forintba került, de mostanra már megszépülve várja a nyitás napját. Az eladók és vásárlók között kialakult már-már családias viszonyt (sokan évek óta ugyanattól a zöldségestől vagy hentestől vásárolnak) feltehetően megújítja majd a szebb környezet, a háttérben azonban jogos indulatok dúlnak, amelyek következménye, hogy a Kereskedelmi Kamara július 14-én, 12 és 13 óra között munkabeszüntetést hirdetett. A Kamara elnöke, Kmetty Ágoston szerint a Fővárosi Önkormányzat előző napi közgyűlésén hozott határozat késztette a piaci dolgozókat erre a lépésre. A vásárlók az árusokkal szimpatizálnak. Van olyan dolgozó, aki ötvennégy éve árusít ezen a helyen, és most kétségbeesetten, tehetetlenül várja a helyzet javulását. A demonstráción Kmetty Ágoston válaszolt kérdéseimre.

– Miért tartják elfogadhatatlannak az önkormányzat döntését?

– Mi, aki harminc-negyven éve még nagyszüleinktől örököltük csarnokbéli helyeinket, azzal a feltétellel költöztünk ki onnan, hogy a munkálatok befejezése után reális feltételek szerint mehetünk vissza. Most viszont kiderült, hogy nekünk, alapvetően jogosultaknak többet kell fizetnünk a saját helyeinkért, mint azoknak, akik nyílt árverésen, az utcáról jutottak üzletekhez.

– Mennyit kellene fizetniük?

– A Fővárosi Önkormányzat eredeti ajánlata az üzletekre 60 ezer forint négyzetméterenként, míg a pincék és raktárak négyzetméterenkénti ára 30 ezer forint volt. Ezt, bár méltánytalannak tartottuk, de elfogadtuk, mert úgy éreztük, hogy nekünk is hozzá kell járulnunk a Nagycsarnok felújításához. Tegnap este (július 13-án – a szerk.) viszont a beleegyezésünk nélkül született egy döntés, amely szerint az üzletek és a raktárak négyzetméterenkénti díja is egységesen 76 ezer forint lesz. Ez számunkra elfogadhatatlan, hiszen így többet kell fizetnünk, mint azoknak, akik sohasem dolgoztak itt. Kérdem én, hol van akkor a mi visszaköltözési jogosultságunk, ki veszi figyelembe azt, hogy amikor ebbe a lóistállóba kiköltöztünk, 200 millió forintért tettük ezt a területet egyáltalán használhatóvá? Most aláírattak velünk egy papírt, hogy mindent le kell bontani és elszállítani, az „istállót" pedig eredeti állapotában kell visszaadnunk. Ráadásul a Csarnokba semmit sem vihetünk vissza.

– Valamennyi őstermelő résztvesz a demonstrációban?

– Igen, mindenkivel személyesen beszéltünk, hiszen ez az ő érdekük is, ők is vissza akarnak költözni. Úgy érzem, képesek vagyunk meggyőzni a vásárlókat arról, hogy ez értük is történik. Az új Nagycsarnokban 600%-kal kívánják megemelni a helypénzt. Mi nem háríthatjuk ezt a vásárlókra akkor, amikor az embereknek nincs pénzük. Ugyanúgy kapható nálunk most is 1–2 forintos hegyespaprika meg 24 forintos krumpli, mint tíz évvel ezelőtt. A főváros vezetése fel kell, hogy figyeljen ránk, hiszen nekik is érdekük a közellátás. Ha ez Kádáréknak fontos volt, akkor most, a demokráciában miért nem az? Demszky úr kaphatott kedvezményes lakásvásárlási hitelt, minket meg rákényszerítenek egy 27%-os bankkölcsönre, és még az üzleteink díjait is megemelik. Ennyi pénzért már tulajdonjogot lehet kapni, és nem kell még helypénzt is fizetnünk, nem kell eltartanunk többszáz városi alkalmazottat.

– Ha ennek a tüntetésnek nem lesz eredménye, akkor mi a következő lépés?

EGY EURÓPAI EMBER

BEMUTATJUK VÁSÁRHELYI ANTAL FESTŐMŰVÉSZT

Vásárhelyi Antal 1950-ben született Szatmárnémetiben. Tanulmányait szülővárosában és Bukarestben végezte, belsőépítészetet és grafikát tanult. A 70-es évek végén telepedett le Budapesten, a Ferencvárosban él és dolgozik. Volt szabadúszó, művészeti vezető (FMK), újságíró és laptulajdonos (HIÁNY). Egyéni kiállításai voltak Magyarországon, Romániában, Ausztriában, Franciaországban és Svájcban; csoportos tárlatokon vett részt Olaszországban, Finnországban, Csehszlovákiában, az USA-ban, Mexikóban, Lengyelországban, Portugáliában, Belgiumban, Spanyolországban és Japánban. A francia Association pour la Promotion du Patrimoine Artistique Francais, a Bajor Művészeti Szövetség, a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének és a Magyar Újságírók Szövetségének tagja.

– A hagyományosnak mondható magyar beidegződés szerint 44 évesen még fiatal alkotónak számítasz. Életutad mégis teljesebb, eseménytelibb, mint sok jóval idősebb pályatársadé. Elég csak arra gondolnom, hogy három különböző kultúrában is – román, német, magyar – otthonosan érezheted magad. A századforduló táján élt művészekre volt jellemző ez a folyamatos útkeresés, ez a különböző hatásoknak utat engedő, teljesebb világot befogadó európaiság. Mit tudsz felhozni mentségedre e „vádakkal" szemben?

– A Partiumban, ahol születtem, nem volt ritka az effajta gondolatiság. Olyan hatások érték az embert, amelyek egész életére rányomva bélyegüket, természetessé tették a másság, a másik képviseletének elfogadását. Mint az írók, képzőművészek, színészek közül oly sokan, én is Magyarországra településtem át, bár előbb még Bukarestben és Kolozsváron éltem három évet. Idekerültem a Ferencvárosba, a műtermem is itt van, úgyhogy bárhová megyek azóta, mindig ide térek vissza. Itt van az otthonom. Németország kitérő volt, érdekelt az ottani élet, felmérhettem a lehetőségeimet egy másik nyelvi-kulturális közegben is. Én ezeket a „kitérőket" szükségesnek tartom, ahogy régen is annak tartották, gondolj csak a céhlegények útjaira, vagy a német-latin befolyású Európa szellemi útkeresőinek életére.

– Hogyan lett belőled festő?

– Véletlenül. Későn jöttem rá, hogy tehetségem van a képzőművészethez. Építész szerettem volna lenni, majd díszlettervező voltam, de végül is bármit csináltam a későbbiekben, az így szerzett tudásomból rengeteget örökítettem át a képeimbe.

– Valóban, némelyik festményed olyan, mint egy tökéletesen megkonstruált díszletháttér, szinte kívánkoznak „tereikbe" az általad odakomponált figurák: egy sakkbábu, egy madár vagy egy csecsemő...

– Valamikor figurális festő voltam, de már másként alkotok. A házakat – amiket képeimre festek, – emberek lakják, és ha a képen nem is, de képzeletünkben magukon viselik az ember hétköznapjainak és ünnepeinek lenyomatait.

– Nyilván többéves munka eredménye ez a sajátosan szürrealisztikus képi világ, amelynek letisztult formái szerkesztettségükből fakadóan életutad dokumentumai is lehetnek. Itt, az asztalon egy diptichon, amelyen egy tipikus német kisváros részleteit fedezem fel. Ezek a te tájaid, nem kitalációk, hanem inkább esszenciái azon környezeteknek, amelyekben éltél, amelyeknek része voltál magad is.

– Ez így van. Az elmúlt négy évet Németországban töltöttem, és ezek az ottani parasztházak tökéletes funkcióra törekvő síkjaikkal és díszítőelemeikkel hatottak rám. Szépek.

– Visszatérsz még Németországba?

– Igen, de nem akarok ott élni. Az elmúlt 44 évben folyton vándoroltam – köszönhető ez nyugtalan természetemnek is – , de most már szeretnék megállapodni. Németország segített abban, hogy újra visszataláljak a képzőművészethez – hiszen évekig nem festettem előtte –, és ezért hálás vagyok. 1985-ben egy évet Párizsban töltöttem, és utána politikával és újságírással foglalkoztam '89-ig. A Hiány c. szamizdatlapot csináltam. Ez volt az első, amely a hasonló újságok közül az utcán is megjelent. Kalandként és kihívásként kezeltem ezt is, mint annyi más feladatot életem során.

– Melyek azok a konkrét tapasztalatok, amelyeket érvényesnek tartasz, és amelyek meghatározzák művészi tevékenységedet?

– Ha én adhatnék tanácsokat, minden úgynevezett képzőművésznek javasolnám, hogy menjen ki, és méresse meg magát. Ha ott kint meg tud állni a saját lábán, akkor hozza haza a tapasztalatait, jöjjön haza, és alkosson tovább. A tehetség így mutatkozhat meg igazán. A művésznek egy lelkiállapot felmutatásával

kell érzékeltetnie egy irányt, amely mások által is érthető és követhető. Az üzenet, amit képvisel, minden politikai helyzetben üzenet legyen, legfeljebb az elrejtésének módjai és technikái változnak, de a hatása megmarad. Ha ez hiányzik, ha nem mond semmit, az alkotót nem lehet művésznek nevezni. Ezeket a művészi lelkiállapotokat persze rangsorolni kell, ezért válnak árucikké az alkotások, de ez egyáltalán nem művészetellenes, sőt, ez is egy ok arra, hogy a művész egy másik relációban, egy más kultúrkörnyezetben méresse meg önmagát. Tanuljon meg együtt élni az alkotásaival. A képzőművész sokkal kevésbé közösségi lény, mint pl. egy író, ezért gyakrabban zárul be saját világába. Szüksége van jól működő képviseleti formákra, amelyek védik, és megélhetésében is segítenek. Magyarországon inkább csak kihasználják, és ezen sürgősen változtatni kellene a kultúrpolitikának, mert különben sohasem érjük el a nyugat színvonalát. Nem az alkotások hiányoznak hozzá, mert tehetségekben nincs hiány, hanem a hozzáértő emberek.

– Olyannak ismertelek meg, aki nem fogadja el a hamis és természetellenes viselkedési formákat. Irritálnak a pózok, a mesterkéltség, a szerepjátszás, és ezt azonnal jelzed is az illető felé. Voltak ebből konfliktusaid?

– Voltak, de ezek a konfliktusok csak megerősítették ezt a tulajdonságomat. Egy nagyon jó irodalomtanárom mondta: „Édes fiam, egy regénynek az első mondatából kiderül, hogy érdemes végigolvasni vagy sem". Ugyanígy vagyok én az emberekkel, a művészettel, és az egész világgal is.

ssS

Vásárhelyi Antal urbánus lelkünk "trubadúrja", olyan művész, kinek tényleg hazája a nagyvilág, kozmopolita erdélyiként járja élményeinek színtereit, sőt a városi, a citoyen bátorságával tevékenykedik, ha kell grafikusként, klubszervezőként és újságíróként.

Bátorság kell a művész képeivel való szembesüléséhez is, hiszen ezek a művek nem az andalításra, hanem az őszinte, olykor kemény 'szókimondásra' szolgálnak. Antonioni filmes tájai, vagy Chirico metafizikus hangulatai juthatnak eszünkbe Vásárhelyi konstruált montázsai tájairól. A talán komornak tűnő bérházreália válik az alkotó keze nyomán az esztétikum mezőjében szép és izgalmas látvánnyá, ahol az emberi alak megjelenítéséről megfosztott térnek retinánkon át kölcsönözzük azt, ami látszólag hiányzik.

A V.A.M. DESIGN CENTER
MEGHÍVJA ÖNT

Vásárhelyi Antal

festőművész képeiből
rendezett kiállítására

megnyitja:
Zsigmond Attila
Budapest Galéria igazgatója

1996. február 14-én 18 órakor
Budapest, 1061 Király utca 22.
Megtekinthető:
1996. február 15-től március 16-ig
h-p.: 10-18h -ig, szo.: 10-13h -ig.

KESZPENZZEL BERKENTESTVE
1996
II
1
BP. 5.

V.A.M. DESIGN
DESIGN

Sinkovits Péter főszerk.
Budapest
Báthori u 10.

1 0 5 4

Kislomnic [Lomnička; Szepes vm]
R. k. plébániatemplom, Szentkereszt-oltár farag
1903
pozitív: albumin, 13,5x17 cm. OMvH ltsz. 791
pozitív: brómezüst, 17x12 cm. OMvH ltsz. 272
pozitív: albumin, 17x13 cm. OMvH ltsz. 2518

Kislomnic [Lomnička; Szepes vm]
R. k. plébániatemplom, Mária-oltár dombormű
század
1905
pozitív: celloidin, 12x17 cm. MNG ltsz. 14.19

Kislomnic [Lomnička; Szepes vm]
R. k. plébániatemplom, Mária-oltár két dombo
2. A három szent király hódolata, 15. század.
1905
pozitív: celloidin, 12x17 cm. MNG ltsz. 14.19

Kislomnic [Lomnička; Szepes vm]
R. k. plébániatemplom, miseruha,15. század.
1903
pozitív: brómezüst, 12x17 cm. OMvH ltsz. 348

Kispalugya [Palúdzka; Liptó vm]

VÁSÁRHELYI Antal graf

MN 1999. aug. 13. 11.

VÁSÁRHELYI ANTAL grafikusművész kiállítását Lázár Ervin nyitja meg ma délután két órakor a Mega Centerben (Budapest VI., Andrássy út 97.).

[illegible] mintegy

szín - folt

GALÉRIA

és

Művész Klub

3400 Kolozsvár Fő u. 12

szeretettel meghívja Önt és családját

1998. február 23-án, hétfőn, 17 órára

VÁSÁRHELYI ANTAL

grafikus - festő

kiállításának megnyitójára

A kiállítást megnyitja:
ROMÁN JÓZSEF
művészettörténész

Közreműködik:
ZNAMENÁK ISTVÁN
színművész

A kiállítás megtekinthető 1998. március 13-ig

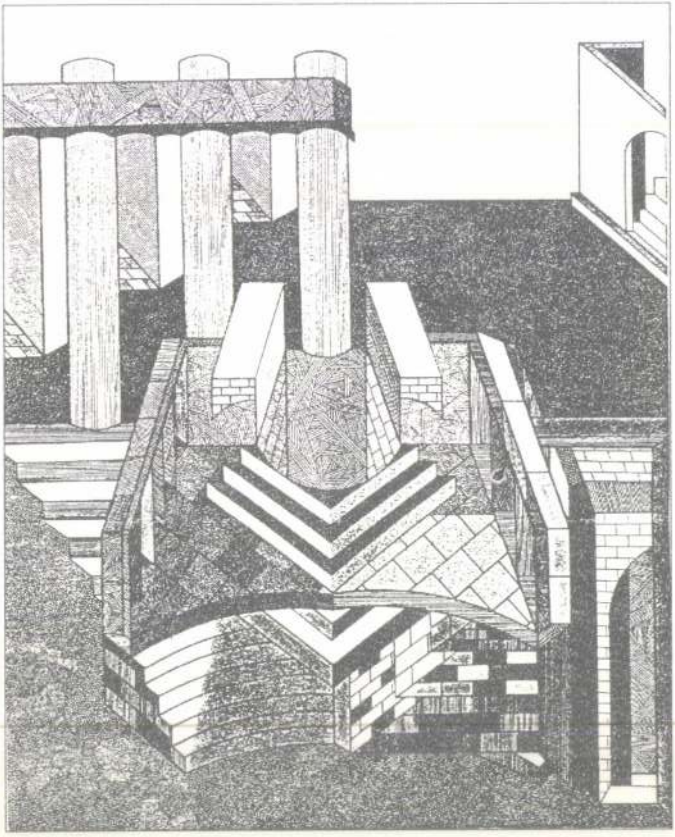

Meghívó

VÁSÁRHELYI ANTAL-festő

Vásárhelyi-képek

Vásárhelyi Antal festőművész alkotásaiból nyílik kiállítás ma délután 4 órakor a Herman Ottó Múzeum Sárospataki Képtárában. A tárlatot Fritz Péter művészettörténész ajánlja az érdeklődők figyelmébe.

Éraz-Magyaro. 1996.05.24.

weiten geschützten Räume,
öffentlichen Versammlungen
chischen Decken aus. Wie a
öffentlichen griechischen
lenhalle ist, ist es bei u
Saal, und wie es bei den g
Säulenhalle ist, ist es bei
Stellt man aber dem Saale c
Säulenhalle vor, wird man a
genug haben, wie an trüben
Rue Rivoli zu Paris häufig
dert werden muß.

Wenden wir uns nun von
art, in der wir Gewölbe, St

Járőrként kezdte ő is. Később pedig a XIII. kerületi kapitányság állományában dolgozott.

– Egyik volt kollégám hívására jöttem Somogyba – mondta a főtörzsőrmester. – Törökkoppányban a kmb-s státusz üres volt; a parancsnokokkal történt megbeszélés alapján 1995 óta látom el itt a rendőri teendőket.

– Milyennek látja a Koppány völgyi falvakat és embereket?

– Megszerettük ezt a vidéket, és minket is befogadtak. A rendőri munka azonban más, mint a fővárosban volt. Ott nem ilyen közvetlen a kapcsolat az emberek között, és ritkábban fordultak a rendőrhöz is segítségért. Jó a kapcsolatom a térség polgármestereivel is.

Sram Ferenc főtörzsőrmester elmondta: már körözött bűnözőt is elkapott a jó szűrőmunka eredményeként, ám a lakott területtől távol levő pincéket feltörő tolvajokat még nem sikerült megcsípnie. **Krutek József**

Közhasznúak Somogymeggyesért

Öt közhasznú munkást foglalkoztat a munkaügyi kirendeltséggel kötött szerződés szerint a somogymeggyesi önkormányzat. A község tisztaságának alakításában jelentős a szerepük. *Meinhardt Sándor* körjegyző elmondta: évente körülbelül egymillió forint értékű munkát végeznek el. Faladatuk az önkormányzati ingatlanok gondozása; közhasznúak végzik el a kisebb javításokat is. Tavaly folytatták az egykori kastélypark s környéke rendbe tételét, s fákat ültettek. Kitisztították a csapadékvíz-elvezető árkokat, szabaddá tették az átereszeket. Mivel az iskolában cserépkályhával fűtenek, a tüzelő felaprítása is az ő dolguk. Több mint húsz köbméter fát hasogattak. Ez a tél kevés munkát adott: nem kellett havat dobálni a középületek előtt. **K.J.**

rt javít FOTÓ: KOVÁCS TIBOR

Aranyeső-beruházás, munka huszonké

Készülődés Kapoly

A kapolypusztai majorra, amit a Haladástól szövetkezettől vett meg, csaknem 60 millió forintot költött a múlt november óta a gazdasági munkaközösség. Január 1-jével megalakult az Aranyeső kft – ez mezőgazdasági tevékenységgel foglalkozik. Erre az évre 120 millió forint bevétel elérését tűzték ki célul. Így, bár nyereséget még nem hoz, de várhatóan veszteség sem keletkezik.

A gépműhelyt, a szárítót, a magtárt, a mérlegházat és a gépeket megvéve kétezer hektár földterület bérbe vételét tervezi a társaság Kapoly, Somogymeggyes és Pusztaszemes határában. *Vidus Lajos* ügyvezető elmondta: Pusztaszemesen több száz családdal hatszáz hektár föld megmunkálására kötöttek szerződést, s ez a munka folytatódik. Az Aranyeső kft jelenleg huszonkét embernek ad munkát: zömmel szerelőknek és traktorosoknak. A fejlesztés jelentős: a szövetkezettől vásárolt majorban az új tulajdonos ugyanis bevezettette a tartályos pb-gázfűtést a műhelybe, és mintegy száz méter hosszan már kerítést is építettek.

– Tavasszal folytatjuk a birtok bekerítését – mondta Vi-

A nürnbergi Vásárhelyi Antal tárlata a Szín-Folt Galériában

Városképre festett arcok

A grafikus festő építészként is nézi a világot

FOTÓ: LANG RÓBERT

Vásárhelyi Antal grafikus, festő a formák szerelmese – ez a Szín-Folt Galériában látható kiállításán, emelkedett színein azonnal látszik. Embert azonban a legritkább esetben látni munkáin, arcát azonban még ekkor sem.

– Úgy látom, ha egy várost, az utcáit, tereit, építészetét megrajzolom, akkor abban igenis jelen van az ember, a személyiség – mondta Vásárhelyi Antal. – Én ezt a műfajt harminc éve gyakorlom, hol bonyolultabban, összetettebben és gazdagabban, hol egyszerűbben.

– Ez nyilván nemcsak művészeti képzettséget feltételez.

– Belsőépítész vagyok. Amerre járok a világban, Olaszországtól Finnországig vagy akár Nürnbergben, ahol élek, megakad a szemem azon, hogy egy foghíjat mennyire nem tudunk a környezetéhez illeszkedően betölteni, és odavaló épületet tervezni.

– Olykor ez szándékos, és a kontrasztra játszik, nem?

– Leggyakrabban ízléstelen. Kaposváron járva is sokhelyütt feltűnt, hogy a város építészetén dolgozók, a városfejlesztők nem mindig birkóznak meg a feladattal. A Kapos Szállóra például azonnal tetőt kellene emelni, és megszűnne a magában hordozott kockasága. De persze láttam gyönyörű, régi eklektikus épületet.

Vásárhelyi Antal tárlatának megnyitóján Román József művészettörténész „nyitott ablakot" az alkotó személyiségére, közreműködött Znamenák István színművész.

B. T.

SOMOGYI HÍRLAP
1998 febr. 24

Utcazene

A vak koldus

Az aluljárót betölti a zene. Húzza az ismerős dallam a fülünket, vele a szemünket, a szívünket. Ott lent a földön, a lehető legtöbb láb útjában, a kanyarban, a saroknál vak koldus zenél. Pontosabban ölében kis japán hangszer fekszik, amelyen ujjai lassúdad mozdulatokkal matatnak. Mikor elfárad kissé, megtörli az orrát. Teheti, a zene magától is szól, hiszen gépzene. Tudhatja ezt bárki, ha akarja. De ugyan ki akarná, amikor olyan jó, kellemes azt hinni, hogy forintjainkért eme atyánkfia miképpen kedveskedik nekünk. Hogy adni akar valamit cserébe. S ha ezt a kis palástolatlan turpisságot leszámítjuk, valóban kedveskedik.

Félig giccses életkép ez, úgymond nem hiteles, noha valóságos. Vagyis lehetséges, hogy van ilyen, ám aligha hiszi el az olvasó. Nagyjából ez a megítélése ennek a sztorinak az újságírás nagykönyvei szerint. Ami pedig a hírértékét illeti, erősen közelít a nullához…

Pedig mennyi minden van ebben a kis történetben. Mennyi keserűség, megszégyenülés, ellehetetlenülés, amíg arra vette magát, hogy kiüljön az aluljáróba. Mennyi megtapasztalt gyakorlati pszichológia, hogy ne a legeldugottabb sarokba üljön le az odamenekült pókok közé, hanem oda, ahol elkerülhetetlen, ahol szó szerint belebotlanak, s ne tudják kikerülni legalább pillantásukkal az emberek, hiszen mindenki az ideális kanyarulatú görbén próbál bekanyarodni a metróba, vagy onnan ki a felszínre. És mennyi megejtő báj van abban, hogy büszke, hogy nem alamizsnát akar, hanem zenedíjat, s egyben a zenével saját lelkét éppúgy megemeli, bátorítja, mint a némán futkosó embertársaiét. Akik meghökkennek, s ha van annyi idejük, elgondolkodhatnak, vajon ők maguk tudnák-e vállalni ezt a nyilvánosságot.

Ez a kolduszenélés ugyanis valójában a nyilvánosság elé lépés, próbálkozás arra, hogy a nagy tömegből megtalálja azt a napi öt-tíz embert, aki „olvassa" az ő üzenetét. Aki éppen abban a lelkiállapotban van, és abban az anyagi helyzetben, hogy megérti, s mer adni kevésből sokat, sokból keveset.

Mert nemcsak kiülni, keresni és felkínálkozni bátorságos dolog, de észrevenni is merészség, s jelezni, hogy értjük és átérezzük az üzenetet, az olvasatot.

Valahogy ilyen dolog ma Magyarországon konzervatív újságot készíteni. Naponta kell megkísérelni, hogy olvasót találjunk. Naponta kell bátorságot gyűjteni, hogy a hirdetési monopólium támogatásával, s tőkeerővel rendelkező vetélytársakhoz hasonlót adhassunk az olvasónak. Ha nem színes lapokon, ha nem kanáririkító színes tartalommal, akkor is. Ha az ország utolsó számítógépet nem ismerő szerkesztőségében, akkor is. Ha csak a józan észre és a valahol létező igazságra apellálva, akkor is. Ha cincogó krajcárjainkon vihogó jobb sorsú társainkhoz húz, aki teheti, akkor is.

Mert jobb, ha egy vak koldus zenél a látóknak, mintha egy szép hangszer messzelátó játékosa tesz mindenkit vakká. De jaj, a vak koldustól elvették a hangszerét. S remélik mosolyát, hitét, s közönségét is. Vajon hiányzik-e valakinek ez a muzsika?

HALÁSZ LAJOS

CD

Carmina Burana

A zenekedvelők ebben az esztendőben ünneplik a század egyik legeredetibb stílusú német zeneszerzőjének centenáriumát. A nagy világcégek, a híres digitális lemezkiadók szinte versengenek egymással, hogy ki tudja *Orff* híres művét, a Carmina Buranát, a legszebb felvételeken bemutatni. Így érthető, hogy az ünnepi év kapcsán Orff szcenikus oratóriuma több CD-n is megjelent. (A kereskedők különben állítják: nincs az a mennyiség, amit a Carmina Buranából ne tudnának eladni: minden idők legnépszerűbb zeneműveinek slágerlistáján az első tíz között szerepel.)

A Naxos Kiadó CD-jének elsősorban a kispénzű zenerajongók örülnek majd. A Bratislavai Szimfonikusok *Stephen Gunzenhauser* vezényletével, *Eva Jenisová* szopránjával kiegyensúlyozott, szép teljesítményt nyújtanak.

A PolyGram Kiadó Belart sorozatában megjelentetett Orff mű az egyik legteljesebb compact disc, ideje 64,11 perc. Félreértés ne essék a Salzburghi Mozarteum *Kurt Prestel* vezényelte kórusa és zenekara nem egy lassú, vontatott Carmina Buranát ad elő: az általában 25 tételben előadott műbe ők még három rövid részt csempésztek.

A PolyGram kiadó a Deutsche Grammophon kiadványaként egy másik Carmina Buranával is kedveskedik. Ez a CD a legkényesebb ízlésű lemezgyűjtők elvárásainak is megfelel. A berlini Német Opera kórusát és zenekarát *Eugen Jochum* vezényli, valóban feszes ritmusban. A 25 tételes CD mindössze 56,15 perc. A felvételen neves szólisták énekelnek: *Dietrich Fischer-Dieskau* és *Gerhard Stolze*. A legvarázslatosabb pillanatokat *Gundula Janowitz* szerzi a hallgatóknak. Az alig 34 másodperces Dulcisseme tételben a szférák zenéjét szólaltatja meg: tisztán csengő szopránjának magassága maga a csoda! Ezért a hangért a gyűjtők bizonyára keresni fogják a Deutsche Grammophone Carmina Buranáját.

Deák Attila

Az IBUSZ Tours last minute adventi autóbuszos ajánlatai

Advent Salzburgban

4 nap autóbusszal, elhelyezés kétágyas, zuhanyozós szállodai szobában.
Ellátás: félpanzió.
Városnézés a karácsonyra készülő Salzburgban.
Fakultatív kirándulási lehetőség Münchenbe.
Részvételi díj: ~~25 770~~ helyett **22 000** Ft/fő. Az utazás időpontja: 1995. december 12–15.

Advent Bécsben

3 nap autóbusszal, elhelyezés négycsillagos szállodai szobában, Bécs központjában.
Ellátás: félpanzió.
Városnézés a karácsonyra készülő Bécsben,
valamint az adventi karácsonyi vásár megtekintése.
Részvételi díj: ~~18 450~~ Ft/fő helyett **15 000** Ft-fő.
Az utazás indulási időpontjai: 1995. december 4., 11., 14.

Advent Steyerben

3 nap autóbusszal. Steyer műemékekben gazdag, igazi karácsonyi város
a főtéren megrendezett adventi vásár és a híres „Christkindl" búcsújáróhely révén is.
Elhelyezés: szállodában, közel az Óvároshoz, kétágyas zuhanyzós szobákban.
Ellátás: félpanzió.
Részvételi díj: ~~22 850~~ Ft/fő helyett **18 000** Ft/fő.
Az utazás időpontja: 1995. december 14.–16.

Nürnberg – Advent (Christkindlmarkt)

4 nap autóbusszal – két éjszaka szállás + reggeli. Elhelyezés: háromcsillagos
belvárosi szállodában, kétágyas, zuhanyzós, WC-s, tévés, telefonos szobákban.
Az utazás időtartama: 1995. december 9.–12.
Részvételi díj: ~~11 450~~ Ft helyett **9100** Ft/fő

IBUSZ TOURS

Pest tetői felett

Vásárhelyi Antal műtermében

Amint a látogató kilép a liftből az ötödik emeleten, hirtelen-váratlanul eléje tárul egy fura panoráma az ablak négyszögében: századfordulós bérház eklektikája mellett szoros rámenősséggel posztmodern palota homlokzata ágál, majd a Bakáts téri templom tornya rajzolódik barokkos formáival az égre s mindezt keresztbe vágja – mintegy alátámasztva és ugyanakkor „közös nevezőre hozva" – a szomszédos épület hatalmas tűzfala… Így aztán már nem is csodálkozik az ember, amikor a műterem falai között ennek a tipikusan urbánus látványnak „égi mása" fogadja a körös-körül sorjázó, kisebb-nagyobb méretű képeken.

A Ferencváros szívében – a Ráday és a Kinizsi utca sarkán – így él és így alkot *Vásárhelyi Antal* festő és grafikus, a valóság felett. Kanyargó utcák, parányi terek, sehová nem vezető lépcsősorok, árkádok, boltívek és oszlopok, továbbá égre nyíló mennyezetek és homlokzatok égszínkéken világító ablakszemekkel. Mindez titokzatos, de nem félelmetes. Sőt, sokkal inkább bolyongásra késztet, felfedezésre csábít. Lám, a korlát is inkább véd, mint taszít, a kapuk pedig mintha a Bibliát idéznék: „Zörgessetek és megnyittatik nektek!" Csak később döbbenünk rá: sehol egy élő ember! Legfeljebb sziluettjeik vetett árnyéka. Még mindig itt kísért Auschwitz, Drezda és Hirosima? Avagy egy-egy kőszobor – feje felett a háromszög árnyéka a hatágú Dávid-csillagba vált át – továbbá sakkfigurák, mint például az utolsó vacsora jeleneténél, ahol az Üdvözítő árnya aranyba fordul, ám Júdásnak magát a figuráját mázolja aranyra a festő, így téve láthatóvá árulását a pénzért.

Ahol heraldikai jelet vélek felfedezni, az alkotó ott is siet felvilágosítani: az nem más, mint egy ősi, távol-keleti hieroglifa, netán óhéber kaligramma. És legfrissebb konstruktivista kompozíciói egyikén is ott rikít közelmúltunk cseppet sem szürrealista emblémája, az ötágú csillag földre vetített árnya…

A véletlen úgy hozta, hogy nagyjából egy időben települtünk át Erdélyből, a hetvenes évek végefelé. Akkoriban hosszú esztendőkön át csak búcsúzkodtunk egymástól: kit Izraelbe, kit Németországba, kit pedig Magyarországba sodort tovább a sorsa. Előbb csak egyes házak, aztán utcasorok, majd falvak, egész városrészek néptelenedtek el az akkori Romániában, ebben a legújabbkori népvándorlásban. Hozzánk hűtlenek lettek a falvak… Avagy mi lettünk hűtlenek hozzájuk? Talán ezért nem hökkent meg egyáltalán az ember nélküli házhalmazok látványa. Bizonyára ez vezette a kezét a festőnek is, amikor nonfiguratív architektúráját megálmodta…

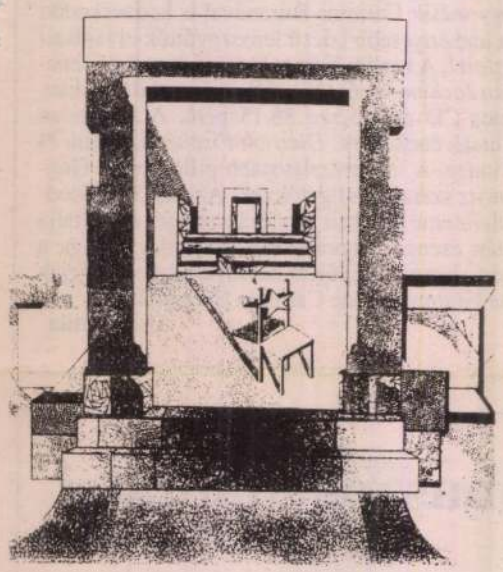

Választás Magyarországon 1994

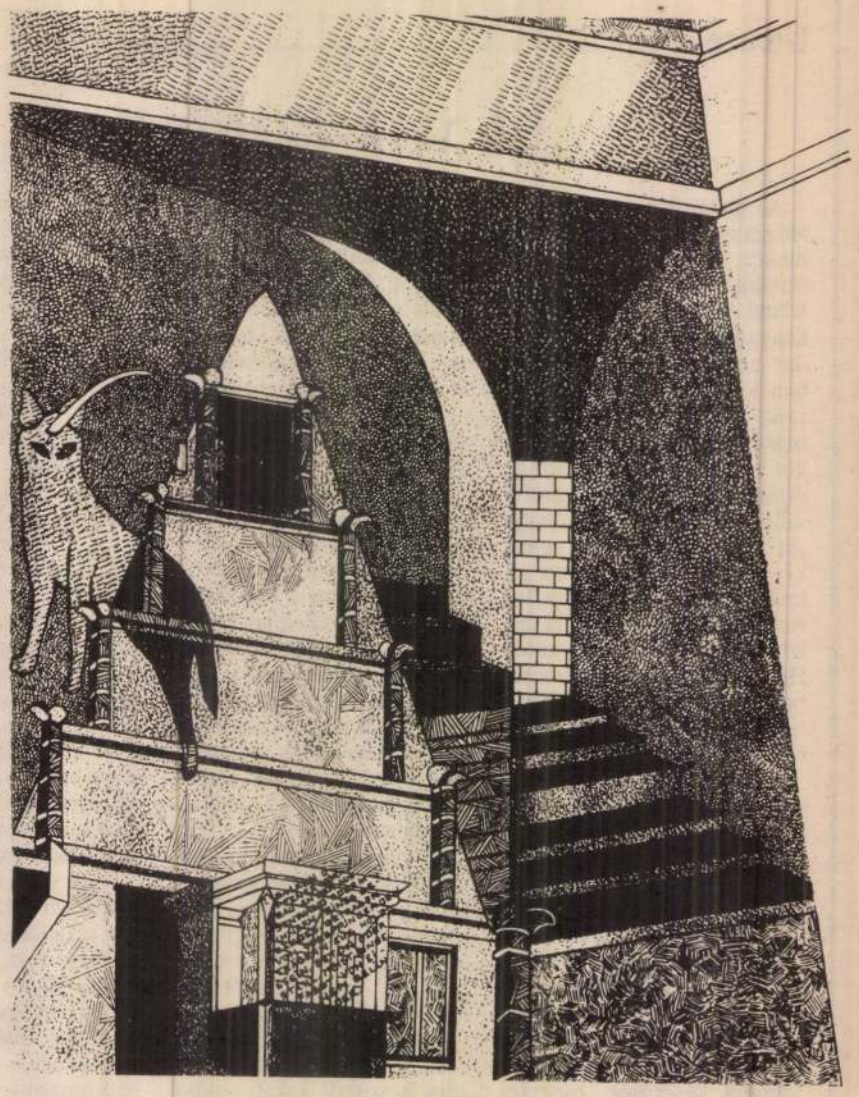

Egyszarvú

Az ismét véletlen sors-párhuzam, hogy a közelmúltban néhány esztendőt német földön töltöttünk. Mégis, amikor rámutatok egy ismerősnek tetsző képrészletre: – „Az ott Mátyás király kolozsvári szülőháza!" – pillanatnyi döbent csend telepedik közénk, majd meglepetve válaszolja: – „Biztosan tudat alatt, mert a nünrbergi óvárosban festettem, mikor ott laktam."

Íme, ennyire kicsiny Európa… De élni csak Pest tetői felett lehet!

W. I.

(Vásárhelyi Antal tárlata november hatodikától látható a belvárosi Tamás Galériában, a Kossuth utcai Klotild-palota földszintjén.)

Vásárhelyi Antal

Színházi levél

Legyen a neve pizsama

A király meztelen! – így kiáltott föl az egyszeri kisfiú, a fölfedezés gyönyörűségével. Hisz' a királyon nincs ruha. Nem volt a kisfiú sem hős, sem különösebben bátor. Csak az szaladt ki a száján minden különösebb fontolgatás nélkül, amit látott.

Vajon mit mondana most a kisfiú, megpillantván azt a különös kék selyemöltözéket, amelybe a nagy útról érkező, nehéz bőröndöt cipelő férfi bújtatja barátját, miközben vállalja a választást család, szerelem, barátság között. Nos, a kisfiú egész egyszerűen csak azt jelentené ki, amit a férfi: legyen a neve pizsama! Mert az öltözék valamikor valóban fölváltotta az erősebb nem ma már furcsán, komikusan ható egykori éjszakai viseletét, a hálóinget.

Fölváltotta, ahogy az emberiség útja során a korok, idők, vallások, kultúrák is időről időre fölváltották egymást. Ahogy ma már nem bárkán akarjuk átszelni az óceánt, nem is Daidalosz és Ikarosz Napközelben olvadó szárnyait választjuk, hanem segítségünkre siet az ókori hősök modern utóda, a gyorsröptű gépmadár, a repülőgép.

S máris helyben vagyunk. A Merlin Színház nézőterén, a Sanyi pilóta előadásán a színpad előtt fehér vetítővászon. Ezen jelenik meg a muzsika (a Korai Öröm és *Vajdai Vimos* összjátéka) sodró lendületű ritmusára először egy gyerekrajzszerű, fekete vonalakból szabályosan összetákolt repülő kontúrrajza. Oda-vissza halad, hogy aztán helyét átadja az igazi utasszállítónak, amely átsuhan a képen. Az újabb snitt már az utasokat mutatja, egy-egy kinagyított arc, tekintet, egy alvó férfi, egy beszélgető pár, aztán a vetítés véget ér. A függöny a fényektől áttetszővé válik. Kezdődhet a játék. A repülőgépen és a képzeletben. Időben és térben.

Sanyi pilóta útnak indul. Gépével fölszáll, s irány a tengerentúl. Nem először, nem is másodszor teszi meg az utat. S talán nem is ez az első alkalom, hogy miközben a robot viszi a gépet, gondolatai másfelé járnak. Elkalandoznak a múltba és még tovább, ismeretlen távoli századokba, oly időkbe, amelyekről még a dédszülők sem beszélhettek, hisz' még nekik is déd-dédszüleik lehettek azok, akikről szó van.

Honnan jött Sanyi, kik voltak ősei, kiknek a leszármazottai, milyen kalandos, szinte elképzelhetetlen úton értek oda, ahol ma élnek, amit ma hazájuknak, otthonuknak mondanak. S valójában hol is van az az otthon? Melyik földrészen, milyen világban?

Mert Sanyi utazik, bolyong, helyét keresi és persze önmagát. S nemcsak azért, mert az utazás a szakmája, talán épp azért választotta, hogy meglelje helyét.

S hogy közben egymásba fordulnak a gondolatok, egymást követik és egymást keresztezik a sorsok, a helyzetek, az életek? Hogy rokonságok derülnek ki, hogy barátságuk köttetnek és szakadnak szét, hogy szerelmek szövődnek és utak válnak el? Ez az élet természetes rendje. Ebben él és létezik Sanyi éppúgy, mint *Pereczy Sándor* vagy *Hárun ben Zikri Perez*. S, hogy az ő kapcsolatuk is visszatekintve a múltra összefonódik? Ez alighanem értelemszerű.

Amennyiben az értelmet és a valódi kapcsolatokat kutatja *Halász Péter* színháza a Merlinben. Amennyiben tagadja ezt – akárha hitből, akárha megszenvedett polgárpukkasztásból – lelke rajta, ha nézői mégiscsak összeakaszkodásokat vélnek fölfedezni a személyek, sorsok, életutak között. Ha úgy gondolják, hogy a baráti trió – *Jordán Tamás, Lukáts Andor* és *Halász Péter* – New York-i kalandozásából született színház, ha úgy jobban tetszik, az „agykisülések" sorozata különös sorsdráma.

Sorsdráma, amely normális színpadi léptékkel nem mérhető, klasszikus drámai keretekbe nem foglalható. De mégiscsak színház, amely a múlt vállalásáról, a jelen kétségbeesett keresgéléseiről, a megnyugvás iránti vágyról és a megmásíthatatlan nyugtalanságról beszél. S mert Halász Péter megtalálta a maga nevezte „agyrémhez" az alkotótársakat – Lukáts Andort, Jordán Tamást, *Breznyik Pétert, Pető Pannit, Kari Györgyit* és a többieket –, az utazásból játék lett, az „agyketyegtetésből" a nyilvánvaló improvizációt sem nélkülöző szöveg, a gondolati kalandozásokból már-már kerek egész.

Színház, Halász Péter módján.

S talán a király sem meztelen.

Róna Katalin

ZALÁN TIBOR

Életrajzi adatok:

1954-ben született Abonyban. 1974-ben kapott diplomát a szegedi József Attila Tudományegyetemen. Jelenleg a Kortárs rovatvezetője. Első kötete 1980-ban jelent meg Földfogyatkozás címmel. Radnóti- és Graves díjas. Vizuális művészetekkel 1980 óta foglalkozik. 1981-ben happeninget tartott Ének a napon felejtett Hintalóért címmel Budapesten a Stúdió K színházban, valamint Veszprémben és Szegeden (Török László fotóművésszel, Nagy Zoltán színésszel, Sáry László zeneszerzővel). Irt monodrámát, foglalkozik akusztikus költészettel is. A Magyar Rádióban készült el Ének pohárért című hangverse. A sztereo -vers video változatát az Almássy téren mutatták be.

Fontosabb egyéni kiállítások:

1985. Zebegény
1986. Debrecen

Fontosabb csoportos kiállítások:

1982. Veszprém, Vegyipari Egyetem – (Tér/Kép/Vers)
1982. Szombathely, TIT Székház – (Tér/Kép/Vers)
1983. Orosháza, Városi Kiállítóterem – (Tér/Kép/Vers)
Budapest, Kassák Klub – (Tér/Kép/Vers)

Kiállított művek:

A hintaló álma sorozatból (3 db), é.n., fotó, vegyes technika 30x30 cm
Sztereó vers, é.n. papír, vegyes technika, 30x30 cm

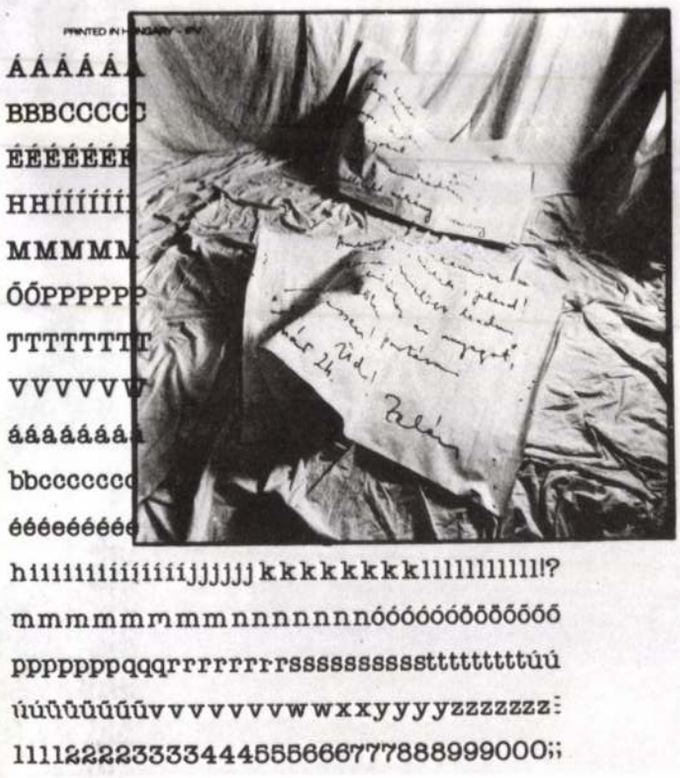

A hintaló álma

VÁSÁRHELYI ANTAL

Életrajzi adatok:

1950-ben született Szatmárnémetiben. 1973-ban fejezte be képzőművészeti tanulmányait. 1979 óta él Magyarországon.

Fontosabb egyéni kiállítások:

1978. Kolozsvár, Korunk Galéria
1982. Bécs, Osztrák Állami Egyetem
1984. Budapest, Stúdió Galéria
1985. Párizs, L'Ecume Galerie

Fontosabb csoportos kiállítások:

1982. Szentendre, Vajda Lajos Stúdió – Kollázs
Budapest, Műcsarnok – Stúdió '82
1983. Miskolc – XII. Országos Grafikai Biennálé
Kuopio – Juho Rissanen '83
1984. Budapest, Fényes Adolf terem – Az anyag
Mexikó – Maraton de Arte Correo

Kiállított művek:

A népművészet bűvöletében 1984, papír, vegyes technika, 60x45 cm

A népművészet bűvöletében 1984

HERNÁDI MIKLÓS: **Tárlat**

Vásárhelyi Antal fest

Mit kezdjünk e kifagyott tervrajzokkal, lehűlt város és didergő lélek összevont dokumentációjával? Jégpalota metszetei ezek, a kőszívű Kubla Kán motozhatna közöttük, ha Coleridge verséből s ópiumálmából valaha is előlépett volna.

A hangulat középkorias is lehetne, valahol Nürnberg sikátorai és Kós neoromán zugolyai között, csak éppen a féllábúak, a leprások, a cselédlányok, a lovászgyerekek, a poroszlók húzódtak át más festészeti égtájakra. Itt nincs lakosság, csak csönd, a felépítettség elnyújtózása, egy-egy ablaktábla zörrenése. Elhagyott város; mit tehetett, hogy lakói csapatostul kiszöktek légyen belőle? Be-beúszik egy-egy bábualakzat, ahogy a tengermélybe süllyedt, iszamos hajóroncsba óvatoskodik be a búvár. De látnivaló: ide senki sincs állandóra bejelentve. Itt valami jóvátehetetlen dolog történt. Valaminek utána vagyunk.

Vásárhelyi nem döf le kor- vagy helykijelölő karókat, ironikusokat sem, tényközlőket sem, például bárgyú italospalack vagy konzervnyitó rajzát. Mivel egy levegőt szívunk a grafikus-festővel, el kell hinnünk — pedig nem gondoltuk volna —, hogy a mi mostani világunkból párlódott ki az ő meghatározatlanaságban úszó, precíz világa. A mi empirikus világunkból az ő virtuális világa. Duchamp-i gondolat valami valódinak, például meglévő háznak, el nem fogadni a valódiságát. Létrehozni egy képet csak azért, hogy demonstráljuk: amiről ez az aprólékos kép készült, az nem létezik. Hitler, talán a leggyakorlatiasabb dadaista, hasonlóan kívánta Prágában létrehozni a zsidó kultúra múzeumát, még a zsidóság életében, de egy ütemben a zsidó nép likvidálásával. Amikor a fényképezőgép kioldógombja leteríti a modellt... Kínkeservesen felépül a ház, de már nincs, aki lakjék benne...

A házak, városrészletek Vásárhelyi képein eszmei házak, eszmei városrészletek. A ház-ság és a város-ság ábrázolásai. És eszményiek is, hisz a piktor kikapcsolta minden zavar forrását, az oktalan, aljas, szenvedélyes embert.

vásárhelyi eszköze a vonal, nem a színfolt. Rajzolati bőség a mindent belengő emberhiány közepette. Még kerekded alakzatai sem organikusak, inkább a műbútorasztalosság műszaki ikonográfiájából valók. Az esetlen, esetleges ember itt éppen *by default*, azaz távollétében van jelen, mint örökhagyó a hagyatéki tárgyaláson. A tervezés végső diadala természetesen az, amikor a tervezőt már semmi más nem képviseli, csak a terve. Ezek a városrészletek Agadirban, Brugges-ben éppúgy lehetnének, mint Sopronban vagy Sepsiszentgyörgyön. Lehet, hogy valaki megragadta az egyetemes emberit, csak előbb gondosan likvidálta magát a hús-vér embert?

Lehet, hogy valaki azt ragadta meg az emberből, ami a legmaradandóbb belőle? A terveit? A soha meg nem valósulókat? Ezek csakugyan maradandók, nem úgy, mint a hangulatok vagy az arckifejezések, mert kezdetben is megvoltak és örök időkre szólnak. Szemben a megvalósuló emberi intenciókkal, melyek rendre érvényteleneknek bizonyulnak. Ha minden lakhatatlan, ami felépült — mondja a festő —, akkor talán tervrajzokba kellene beköltözni.

Ezek a házak megépíthetetlenek. Éppen ezért fel kellene építeni őket. A város neve pedig legyen Bábel.

(Elhangzott a festő Tamás Galéria-beli kiállításának nyitónapján.)

SZABAD KIKÖTŐ

KÖZÉP-EURÓPAI KÖRKÉP SZERKESZTI: REIMAN JUDIT

PIERRE MERTENS:

A képzeletbeli európai, Kolumbusztól Kunderáig

Kolumbusz Amerika felfedezésével csupán Európát igazolta. Feltárta azt az igazságot, hogy az az európai, aki útra kel. Nagy írók regényei és költeményei szüntelenül ezt visszhangozzák.

VÁSÁRHELYI Antal fertő
ÉS 1995. nov. 17. 16

Jóllehet, a valódi felfedezők identitását illetően még mindig viták folynak, azt már bizonyosra veszik, hogy Kolumbusz csupán véletlenül fedezte fel Amerikát, amikor Indiát Nyugat felől akarta elérni. Ez a — legalábbis viszonylagos — ellenigazság ötszáz esztendőn keresztül megfertőzte a lexikonokat és a kézikönyveket. Ez a tagadás, ez a kisemmizés, e „revizionizmus" igazi európai történetről árulkodik!

„Meg vagyok győződve arról — mondja Kolumbusz az újonnan fölfedezett földek szépségétől lenyűgözve —, hogy ez olyan hatalmas szárazföld, amelyről mind a mai napig senki nem tudott semmit." Volt ott egy ismeretlen kontinens, csakhogy nem az, aminek korábban hitték, és nem ott, ahol feltételezték. Kolumbuszról mondták már, hogy szélhámos vagy szent, hogy zseniális előfutár vagy sarlatán, látnok vagy szerencsétlen, makulátlan hős vagy lelkiismeretlen nagyzoló és hamisító, úttörő vagy térképtolvaj. Lipót Ágost szerint jöttment őrült, romantikus, prófétikus, hazug, intrikus, spekuláns és végül: „egy török férfi és egy zsidó nő fattya." És máris ugyanott vagyunk: vajon nem ezek az ellentmondások jellemzik-e, vajon nem cégérként mutatják-e be az egész európai történelmet?

Az igazat megvallva Kolumbusz valóban európai, leginkább azért, mert útra kelt. Utazott, hogy mást is lásson, s ha már ott volt, akkor mindenre kíváncsi volt, legyen az jó vagy rossz — a tipikus európai ősi története szerint —, s arra is készen állt, hogy — ha kell — mindezt erőszakkal szerezze meg.

Kolumbusz — és ez mégiscsak érdeme volt — úgy igazolta Európát, hogy eltávolodva tőle, felfedezte Amerikát. Jobban mondva, inkább feltalálta Amerikát, mintsem hogy felfedezte volna... Egyébként is: miért ne bontana szívesen vitorlát az, aki Európából Mintha az „európai álom" csupán mások lidércnyomásában találhatná meg ellenpárját, sőt tartozékát... Egyfajta áldozat a tűznek. Gyalázatos ár, amit annyi valódi hősiesség ellensúlyozására kell megfizetni. A *British Museum* termei egy dicsőséges hajóút visszhangját zengik. Ugyanakkor itt csupán háborús zsákmányokat őriznek.

Mintha Európa Történelme csak a Történelem elkobzásával, csak a Történelem túszul ejtésével alakulhatott volna ki. Csak az eposzt számbavenni, de a fosztogatást nem — vagy akár megfordítva —: ez mindig hazugság. A piramisokat és a masztabákat ugyanaz az európai szellem fosztotta ki, mint amelyik megfejtette a Rosette-i kő hieroglifáit. Ha azt mondjuk: Európa, ez minden talánynak kettősségét, minden kalandjának kétértelműségét, lelkének skizofréniáját jelenti. És a Történelem folytatódik. Daniel J. Boorstin a *kutatás szellem*éről beszél, bemutatva, hogy miként váltja azt fel a zarándok és alapító atyákon keresztül a felfedezés szelleme, mígnem Amerikában, a technológia szellemében csúcsosodik ki, és eljut e „partvidék utáni vágyig", ami — Alain Corbin szerint — megkínozta a európai embereket, határaikon kívül és belül egyaránt. Úgy tűnik, a messzeség hívására a bezárkózás kísértése felel. Megszabadulás, bebörtönzés. A szabad embereknek szükségük volt rabszolgákra, amint azt Regis Debray megállapította. És tudjuk, micsoda terror követte Saint-Just azon felfedezését, hogy Európában a boldogság egy új idea volt...

És íme, ma Európa — legalábbis egy bizonyos Európa — visszatér a napirend elejére, feldíszíti az idő arculatával. Kételkedni kellene benne? Természetesen, mint minden divatban. És ekorántsem ártatlan dolog.

Létezik egyfajta *visszatérés* Európába. Vajon ez etnocentrikus, visszahúz

LUDWIG MÚZEUM BUDAPEST KORTÁRS MŰVÉSZETI MÚZEUM

LUDWIG MÚZEUM BUDAPEST KORTÁRS MŰVÉSZETI MÚZEUM

A Ludwig Múzeum Budapest / Kortárs Művészeti Múzeum és a STRABAG Építő Kft. tisztelettel meghívja Önt a

STRABAG Festészeti Díj 2001. évi díjazott művészei kiállításának megnyitására 2001.március 22-én, csütörtökön este 6 órára

The Ludwig Museum Budapest / Museum of Contemporary Art and the STRABAG Building Ltd cordially invites you to the opening of the exhibition of Prize-Winners

Painting Prize of the STRABAG *on 22nd March 2001 at 6 p.m.*

A kiállítást megnyitja: **APPELSHOFFER József**

Opening speech by ***József APPELSHOFFER***

STRABAG

STRABAG

Nyitva: 2001. április 17-ig.
Ludwig Múzeum Budapest / Kortárs Művészeti Múzeum
Budavári Palota, „A" épület
Telefon:+36 (1) 375 9175 Fax:+36 (1) 212 2534 e-mail:ludwig@c3.hu
Nyitva hétfő kivételével naponta 10-18 óráig

Open till 17th April 2001
Ludwig Museum Budapest / Museum of Contemporary Art
Royal Palace, Building „A"
Phone:+36 (1) 375 9175
Fax: +36 (1) 212 2534
e-mail: ludwig@c3.hu
Open 10 a.m. to 6 p.m., except Mondays

STRABAG

Festészeti Díj 2001

KIRÁLY András

CSURKA Eszter

NAGY Gabriella

FÜR Emil

VÁSÁRHELYI Zsolt

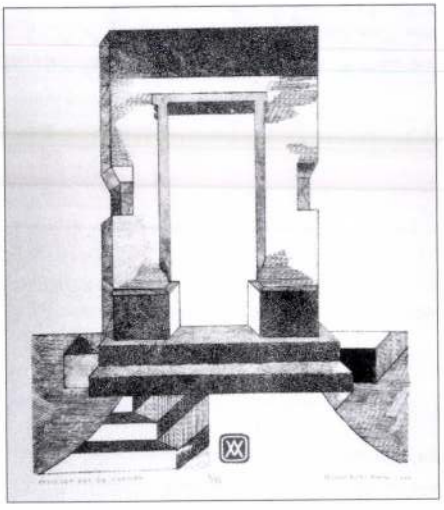

Vásárhelyi Antal: Átmenet egy új világba (2001)
akvarell 30x50 cm

s amit én tehetek, csupán annyi, hogy röviden beszámolok a závárzat nyitását próbáló saját készítésű kulcsaim formájáról.

„Külön világot alkotok magam" – írta József Attila. Ez elmondható valamennyi művészről, és éppen ez a sajátos „világteremtés" jellemezheti az igazi művészt. De milyen világba vezet minket Vásárhelyi Antal? Ha rápillantunk e képekre, gondosan kimunkált, geometrikus szerkezeteket, épületeket látunk, amelyek – ezt Vásárhelyi tudatosan vállalja – a holland *Escher* példáját kívánják követni. A formai inspiráció nem tagadható, Vásárhelyi képei azonban merőben más szellemiséget fejeznek ki. Úgy érzem, Vásárhelyi – akárcsak a modern művészet általában – egy abszurd világba vezeti a részt vevő nézőket. De milyen világ ez, ha megkíséreljük közelebbről szemügyre venni, és elgondolkodni a művész feltételezett, talán nem is egészen tudatos szándékain? Gondosan megszerkesztett formák, a világ geometrikus rendjére utaló részletek, amelyeket szinte akaratlanul bolygat meg egy-egy oda nem illő formáció: egy cirkuszi fóka, csintalan csikó, a magaslaton uralkodó sakkfigura. Az első látszat tehát a rendteremtés vágya; ezen a világon minden szabályos, rendezett. Néhány boltív, kimunkált, szabályos lépcsősorok, gömbalakzatok, ez a vonalak rendje, kimért, kimunkált világ. De miféle világ ez? Sehonnan sehová? És a házsorok, a boltívek? Miért állnak itt ezek az oszlopok? Amikor első futamra megcsodáltam a szerkesztés tökéletességét, elgondolkoztam, hogy itt semminek nincs eleje-vége, hogy minden forma ütközik a következő formával, hogy itt nincs horizont, nincs kijárat, be lettünk zárva egy világba, ahol a látszólagos rend mögött teljes a zűrzavar és az anarchia. Itt-ott előbukkan némi ígéretes kékség, a menny, a megvilágosodás reménye, de a kijárat oly szűk, éppen hogy felcsillan a remény. Ám a geometrikus rend labirintusaiból aligha keveredhetünk ki. Látnunk kell, és – most komolyan hangsúlyozom: szerintem!!! – ezek a képek az emberi lét (kivált a törvényekbe és a betonokba zárt emberi lét) parabolái, még akkor is, ha nem ez volt a művész szándéka, tehát amolyan „akarta a fene!" belemagyarázás. Igaz, vagy nem ez a megközelítés, de lehetséges. Függetlenül azonban az esetleges valódi vagy kitalált magyarázatoktól, ezek a képek minden filozófia nélkül is szépek, mívesek, öröm szemlélni őket.

(Galéria IX. 2002. VIII. 2–16.)

ROMÁN JÓZSEF

Engedmény vagy kockázatvállalás?

Baksai József kiállítása

Első benyomásra a nyolcvanas évek új képiségének, historikus idézetekkel tarkított festészetének túlélését láthatjuk bele *Baksai József* legfrissebb műveibe. Az irodalmi-mitológiai kötődésekre köztudottan fogékony festőt a technikai értelemben vett előrelépés ezeddig kevésbé érdekli, legalábbis a kilencvenes évek folyamán létrehozott *Kisprófétá*k- és *Empedoklész*-sorozat perspektívájából. A festék anyagszerű, már-már szobrászati használata, a gyűrés-gyúrás és a szaggatás általi ülepítés Baksainál még mindig az „érző matéria" fájdalmas útjának stációit hivatott érzékeltetni, amit a mitológia értelmezői isten anyagának metaforájaként magyaráznak. Hogy miként azonosítható az isteni fogalma bármelyik létező matériával, nem egészen egyértelmű, de talán éppen a művészi teremtés anyagai hivatottak arra, hogy ezt a filozófiai kérdést folyamatosan napirenden tartsák.

Nem szoktam dicsérni a postát, amikor gyűrötten hozza el a kiállításmeghívókat, most az egyszer azonban pozitívumként voltam kénytelen elkönyvelni ezt a tényt. A meghívóra nyomott reprodukción a kép

Baksai József: Agnus dei II. (2002)
olaj, vászon, 50x60 cm

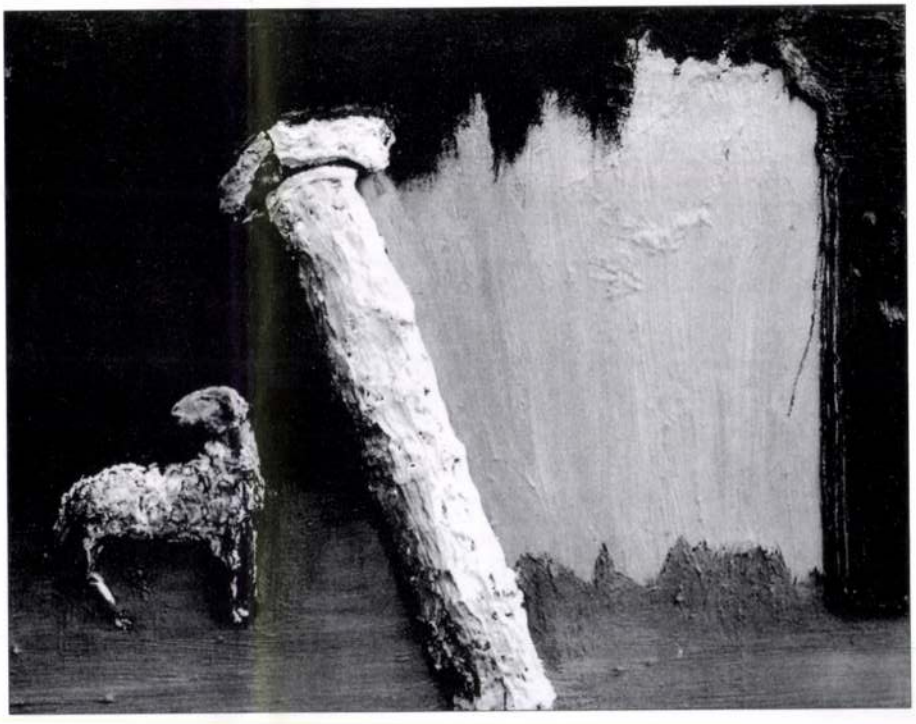

zetes alkotói pálya újabb állomása. Ugyanazok a törekvések alakították ezeket a szobrokat is, amelyek a megelőzőket: tiszta, könnyen felismerhető formák, szigorú geometriai rend és annak fellazítása a kivitelezés szándékos, vagy ha úgy jobban tetszik, szándékosan megengedett, meghagyott pontatlanságaival, illetve a zárt és nyitott formák kapcsolata, hiszen valójában zárt geometriai alakzatok fejjel lefelé, pontosabban felfelé fordítva, amint arra a kiállítás címe, *Fejtető* is utal.

Csepregi Balázs szobraiban nem az épületszobrászat és nem is a köztéri szobrászat problematikája jelenik meg, inkább az érdekli, hogyan lehetne e két terület határait elmosni, hogy szinte megkülönböztethetetlen legyen, nagyméretű szoborról vagy kisméretű épületről van-e szó. Szobrokként tervezi meg épületeit, ugyanakkor szobrai sokat átvesznek az építészeti téralakítás eszközeiből.

Kiállítási enteriőr

Ezeken a szoborként előadott építészeti alakzatokon, felfordított tetőszerkezeteken tisztán felismerhető a szobrász vonzódása a hightech iránt, de egyúttal megjelenik a lowtech is: a szigorú formarendet megtöri a kivitelezés barkács jellege. Eldönthetetlen, hogy építész, szobrász vagy bádogos-e az alkotó. Olyanok, mint a hatalmas üvegfelületű modern épületek, amelyek egyfelől a technikai tudás mintapéldái, másfelől a szomszéd épület bennük tükröződő képe az üvegtáblákban lévő különböző feszültségekből eredően cikcakk vonalú.

Csepregi Balázs igyekszik megregulázni a benne önkéntelenül is megjelenő dekorativitásra való hajlamát, formaérzékét, anyagismeretét. Manuális és technikai felkészültségét mintegy megfegyelmezi, a felesleges sallangokat, maníros megoldásokat elkerüli. Ez a küzdelem látszik a kiállított szobrokon is: az anyag, a bádog és a felhasznált technika durva és bárdolatlan, mégis az eredmény egyfajta, ha akarom, ipari jellegű esztétikai értéket eredményez. Az egyszerű, geometriai formákon a forrasztóanyag megfolyásai, a fémlapoknak a forrasztáskor való felmelegedésükből következő meghajlásai finom játékot eredményeznek, amely fellazítja a formák szigorú következetességét.

(Székesfehérvár, Városi Képtár Deák-gyűjtemény, 2002. VI. 21–VII. 21.)

SZABÓ ÁDÁM

Térillúziók

Vásárhelyi Antal tárlata

Az impresszionistáknak az volt a vezérelvük: a festmény ablak a természetre. Ha jól meggondoljuk, a természetelvű művészet utolsó hiteles képviselőinek gondolata napjaink különös – modernnek, posztmodernnek nevezett – művészetére is érvényes, csupán az a kérdés, mit tekintünk „természetnek"? Vajon *Vásárhelyi Antal* itt látható képei nem a természet részei? Egyáltalán: létezik valami a természeten kívül? Az emberi karakter, a művész látásmódja, kreációja nem az ő saját „természetének" képi-írásos, illetve képírásos kifejezése? Az a titokzatos dolog, amit emberi szellemnek – jobb szó híján –, léleknek nevezünk, ugyanúgy alávetetett a természet törvényeinek, mint a hegy, az almafa, egy őzgida, egy fűszál. Ám e törvényeknek alávetett emberi szellem mégsem olyan engedelmes szolga, mint a fűszál, még ha lázadása maga is természet, mert amit a természet elébe tár, azt a maga természete-szelleme, látásmódja szerint átszűri, átdolgozza, alakítja. A mi dolgunk és örömünk itt nem az lenne, hogy megtaláljuk az ábrák modelljét, hanem szeretnénk visszatalálni ahhoz a szellemhez vagy úgymond lelkiállapothoz, amely ezeket az ábrákat létrehozta. Ezek is ablakok, a kilátás azonban egy Vásárhelyi Antal nevű személyiségre nyílik. A probléma tehát nem az, hogy mit lát ő a világból – hiszen bizonyára megközelítően ugyanazt, amit mi magunk –, hanem, hogy mit akar megmutatni saját belső világából. Itt azután mindenki saját magára van utalva, egyedül szembesül a képpel, hogy megtalálja e labirintusok kulcsát. És itt kezdődik a nehézség, mert minden egyes nézőnek a saját személyiségéhez metszett kulcsa van,

Vásárhelyi Antal

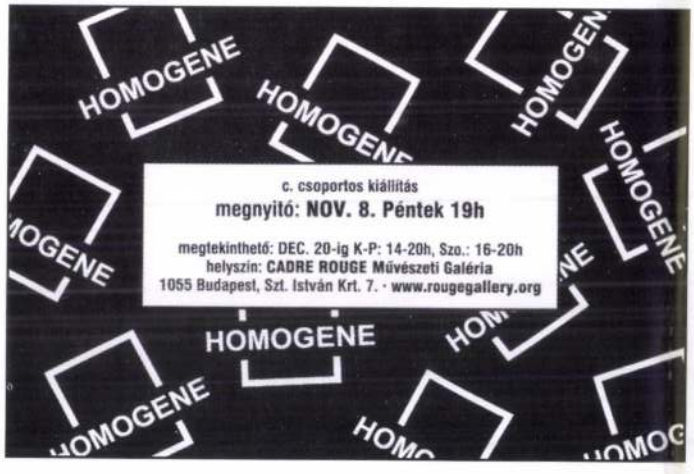

2002. október 4-november 2.

II. ORSZÁGOS PAPÍRMŰVÉSZETI TRIENNÁLE

Vasarely KÉPTÁR

Kaposvár, Fő u. 12.
Telefon: 82/314-915

DOBOSS GYULA:

Szócikk Tandoriról

TANDORI Dezső (Nat Roid, Tradoni, Hc. G. S. Solenard) (Bp., 1938. dec. 8.) költő., író, műfordító, intermediális művész. Apja Tandori Dezső (1895-1978) nyugalmazott MÁV kereskedelmi igazgató, jog- és államtudományi doktor, anyja Vándor Lenke (1908-1974) tisztviselő. Budapesten érettségizett 1957-ben, irodalomtanára Nemes Nagy Ágnes. 1962: magyar-német szakos tanári diploma az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán, szakdolgozatot Pilinszky János szóképeiről ír. Két évig nevelőtanárként, 1964-1971 között főiskolai nyelvtanárként dolgozott, 1967 óta nős, felesége Tandori Ágnes (Nagy Ágnes, 1942, idegen nyelvű levelező) több művénél közvetlen munkatársa. 1971 óta szabadfoglalkozású. 1977-től élnek a madarak a Lánchd utcai lakásban. Szpéró és társaik életvitelmeghatározók és örök témák, ahogyan majd a kilencvenes évektől a nyugat-európai utazásokhoz kapcsolódó komplex jelentőségű lóversenyjáték is. 1960 óta publikál. Harmincéves első kötete megjelenésekor. Versmondóként, performerként is szerepel (rádió, tévé, Katona József Színház), indigórajzait, képverseit, intermediális grafikáit kiállították például a párizsi Magyar Intézetben, Bécsben, a Fészek Klubban, a szentendrei Vajda Stúdióban. Kiterjedt műveltséganyagra is épülő, egységbe komponáltságot mutató életműve a kezdetektől a művészeti ágak és műfajok átjárhatósága és együttélése jegyében fejlődik. Egyike legtermékenyebb és legsokoldalúbb fordítóinknak. 1966: A Nemzetközi PEN Club Díja; 1972: Graves-díj; 1974: Kassák-díj, Füst Milán-jutalom; 1978: József Attila-díj; 1984: Forintos Díj; az osztrák állam Tudományért és Művészetért kitüntetése; 1986: Áprily Lajos-díj, Déry Tibor-jutalom; 1989: Szép Ernő-jutalom, az Osztrák Köztársaság Művészeti Díja; 1990: Weöres Sándor-díj; 1984, 1985, 1991: az Európa Kiadó Nívódíja; 1991: a Holmi című folyóirat Díja; 1992: a Beszélő című lap Fődíja (megosztva Marno Jánossal), az Év Könyve Jutalom; 1993: Getz-díj; a Kassák Kiadó Szakmai Díja, Soros-díj. Első kötete a Töredék Hamletnek az 1958-68 közötti évtized terméséből válogat. Összegzés és nyitás a Babits, Szabó Lőrincz, Pilinszky, Nemes Nagy, Rilke, T. S. Eliot-féle klasszicizált modern vagy objektív líra és a konkrét kísérleti költészeti tendenciák között. Ebben a személyes indíttatású létértelmező lírában életélmények és költői élmények egybeolvadnak. Az egyik megfogalmazott létérzés az átváltozás-megmaradás herakleitoszi dialaktikája; az ugyanaz-és-már-más, a stádiumok, dimenziók egymásba hatolása. A halálgondolat e változásokkal rokon módon jelenik meg, a most-még és a majd megbonthatatlan előterében. A rész jelleg, a széthullottság felismerésése a jelenségek felszínén áthatoló tüzetes vizsgálatot indukál. Művészi-gondolati konklúzióként nem a töredékesség tagadásához jut a költő, hanem az egész megalkotására irányuló, örökösen meg-megújuló poétikai küzdelem vállalásához. Erre az ontológiai költészetre gyakran definicószerűség jellemző és geometrikus szemlélet, amelyben a téridőben mozgó tudat és egy vonatkozási pont meghatározó verstényezők. Fő verstípusok: a rámutató, villanásszerűen megvilágító koan és szituatív, individuálisan adott helyzetből érthető köznapibb költői beszéd változata. Az Egy talált tárgy megtisztítása (1973) az első magyarországi posztmodern verskötet. A szövegképben is érzékelhető alapvető szemléletváltozást hoz költészetünkbe. Kosztolányi homo aestheticusi felfogására emlékeztet az, ahogyan az érzelmességet, sérülékenységet maszkok mögé rejti, játékkal leplezi. Azt a fenomenológiai felfogást sugallja, hogy a rész minden, a jelenség mindent kinyílvánít önmagáról. Az életszerep és a mű egymásba átalakulhat, és tárgy művé válhat műhelyzetben, „megtisztítva". A cím József Attilára és Marcel Duchampra utal. A Talált tárgy darabjaiban megjelennek a konkrét költészet, a metaforikus vers-kép, a rajzvers variációi, típusai. A hatások vagy megerősítő párhuzamok között ott találjuk a modern képzőművészt, a zene törekvéseit, T. S. Eliot rejtvényeit, E. Pound keleti vonzalmát, Cummings jelentéstöbbszörözö szótördeléseit, a wittgensteini nyelvfilozófia és a generatív nyelvészet inspirációit. Témasík a művek és élmények önértelmezése és keletkezéstörténete is. A rimbaud-i végleges elhallgatás fenyegetése és a becketti ironikus abszurd világképi meghatározók. A kor, az életrajzi tények ebben a kötetben korábban nem tapasztalt konkrétsággal jelennek meg. Egy-egy vers jelentésének létrehozásakor nagy szerepet kapnak a teljes szövegkép (cím, alcím, mottó, ajánlás, lábjegyzet) mellett a ciklus, a kötet és az előző könyvek kontextusa, asszociációi. Az első kötetben fölbukkanó szonettforma képletszerű változata jelentkezik itt, hogy majd a Még így sem (1978) című versfolyamatként szerkesztett kötetben jellegmeghatározóvá váljék. A Miért élnél örökké? (1977) korszakos jelentőségű mű, új típusú, visszatekintő olvasást igénylő morálfilozófiai, önéletrajzi esszéregény, mely az európai újavantgárd formavívmányait a posztmodern mentális szellemében fejleszti tovább. A cím kérdése azokra a lényekre, lelkesített játékokra, mackókra, tárgyakra is utal, akik az első elbeszélésektől szerepelnek. Alaptémái: az emberi kapcsolatok; az alkotói érdekű vállalt magány egyszersmind érzelmi azonulás paradoxiája; a hiteles megragadás, a teljesség igényének életviteli és művészeti megvalósíthatósága, a játékmagatartás; a látszólagos kicsinységekhez való intenzív kötődés, a törődés univerzális kisugárzása és értéke. Az élmény és a mű létrejöttének egyidejű, mintegy kifejlődésében történő megjelenítésével, a saját irodalmi téma és szöveg önidézéséből sajátos közléstechnika, beszédmód jött létre. Tandori zenei, képzőművészti, irodalmi tárgyú és erőteljesen önismereti érvényű esszéket is publikál: A zsalu sarokvasa (1979), Az erősebb lét közelében (1981). Ezekben makromegfigyelésekre támaszkodó komparatív megállapításokat tesz. Témái például Keserű Ilona, Veszelszky Béla, Cage, Wittgenstein, Szép Ernő, Ottlik, Jékely Zoltán, P. Handke. Életművének szerves részét képezik Nat Roid néven jegyzett bűnügyi regényei. Csevegés, művészetbölcseleti esszé, önvallomás, állatmotívumos krimiparódia szolgál az ösztönöknek is szóló intellektuális, igényes olvasmányul. Színművei, hangjátékai Beckett, Thomas Bernhard abszurd kamaradarabjaira emlékeztetnek. Jellemző rájuk a többszörös tükrözés, az alkotó, szereplő, narrátor, figura funkcióinak felcserélése, az ebből adódó jelentésbizonytalanságok és többletek művészi kiaknázása. A 80-as évek gazdag termésében szinte minden műfaj megtalálható. Könyvei műfaji dominanciája megőrződik; A Celsius (1984) — versek; a Sár és vér játék (1983) — nagyregény; ám egyre gyakoribb az irodalom és a tudomány közti határokat is eltörlő összművészeti jelleg és a szerzői könyvkészítés (borító, tükör, képek, kézírás). Nyilvánvalóvá válik a vers-, esszé-, regénykötetek egyetlen „szuperművé" komponálása és általában a ciklusosság. (A Nat Roidok: sorozat; az Egy nyári... vakjátszma (1988-tól): trilógia; a Műholdas rózsakert (1991): egy versekből épített monumentális „műfordítás-regény" rövidített változata. Tandori angolból, németből, oroszból, skandináv nyelvekből fordít. 1993-ig öt versfordítás kötetet és több ezer ív prózát publikált. A műfajok: bűnügyi regény és filozófia, lírai költemények, regények, drámák, visszaemlékezés, művészetelmélet, gyerekkönyv. Szerzőik, többek között Randall Jarrell, Rilke, Wallace, Stevens, Salinger, Beckett, Sylvia Plath, Cummings, Virginia Woolf, Karl Kraus, Musil, Fridrich Schlegel, Hegel, Thomas Hardy, P. Handke, Doderor, Cage. A nyolcvanas-kilencvenes évek fordulójától a lovak, a lóversenyfogadások műtémái zárkóznak fel a „verebes" életélményekhez. A szeretett lények, a meghalt madarak is üzennek és tovább élnek a művilágnak ezen az új területén. A „lóban gondolkodás" válik vezérmotívummá — logikus tartalmi folytatásaként a felügyelői, játszmakeresői mentalitásnak. A rilkei, Nemes Nagy Ágnes-i értelemben a „lovak és angyalok" jelentenek világegészt. A Koppar Köldüs (1991) csaknem teljes egészében új, akusztikus műnyelven íródik, ennek befogadása ismét erőteljes olvasói közreműködést kíván. A Döblingeni befutóban (1992) viszont korábban kevésbé tapasztalt társadalmi politikai érdeklődés és sok közvetlen információ jelent fordulatot. A korszak elbeszéléseiben, lírai darabjaiban, hangjátékaiban, műfajközi írásaiban: Sancho Pansa deszkakerítése (1991), Hosszú koporsó (megjelenés előtt) a Nat Roid krimikből is számazó, öntöbbszöröző figurák köré fonódik egy új magánmítosz. Az élményközvetítő és filozófiai esszé, a brutális, villódzó, tudatküszöb alatti hatásokat kiaknázó klipp, és a témájában indázó, asszociatíve fejlődő, az élet közvetlenségét elhitető, formájában fegyelmezett versdal válogatják és egészítik ki egymást — gyakran egy-egy alkotáson belül, máskor párhuzamosan publikált variációként.

1994 március 11-én tartotta akadémiai székfoglalóját — A dal változatai címmel.

FISLI ÉVA:

Ballagóban

Egy vagyok az ötmilliárdból
sok név között csak nyolc betű
lángésznek egy kicsit bolond
és bolondnak lángeszű
de tudom már mi az a csend
a zaj és a fegyelem
a világ nekem fáj ha bántom
hisz régóta egy velem
Megtanultam hogy nincs idő
éltemben minden relatív
(nem mindegy ki oszt és szoroz
az előjel lehet negatív)
Megtanultam ki volt Cromwell
és mi a forradalom
(színében már különböző
egy a tét csak; a hatalom)
Megtanultam hogy szívemben
is testem kémiája diktál
(génjeimben múlt és jövő
DNS-em predesztinál)
Megtanultam hogy egy dallam
papírra is írható
(így a zene ha akarom
kézzel is megfogható)
Megtanultam hogy a színek
élnek de csak általam
(hisz mit sem érnek annak
aki látó de világtalan)
Megtanultam: a szó is élhet
és nem mindegy ki mondja ki
(és hogy lehet szavak nélkül
némán is tanítani)
Telt a karom és éreztem
felnő bennem az ember
(tudatom tág terein a lét
mint könnyű áram hullámzik el)
Belémivódnak az évek
rovátkát ír rám a sorsom
! gondolkodom René Descartes !
és hogy több lettem azt tudom
hisz agyamban kérdőjellé
görbültek biztos válaszok
Most emlékezem és magamban
idegenként így ballagok

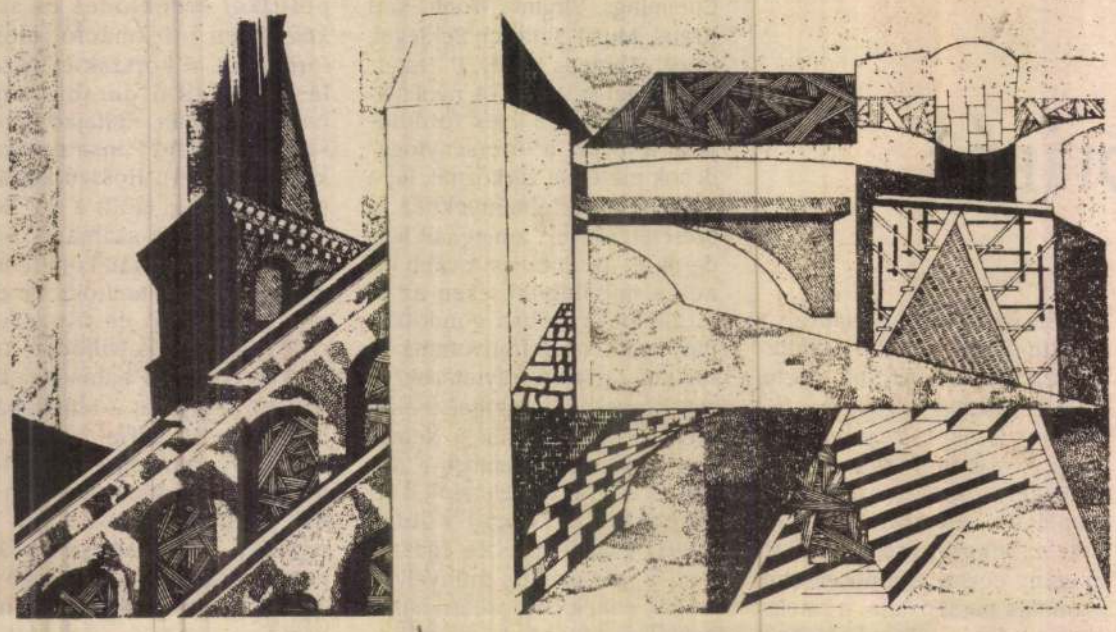

Vásárhelyi Antal rajza

KOLTAI TAMÁS: **Színház**

Valcer és sziréna

Ödön von Horváth Mesél a bécsi erdő című darajával a Pesti Színházban a fordítottja történik, mint huszonhárom éve, az első magyar — vígszínházi — bemutatón. Akkor rózsaszínben játszott az előadás, és a gemütlich bécsi negéden nem mindig tört át a szerző vészjósló undora a kiszámíthatatlan jövőbe torkolló nyáspolgári ostobaságtól. Most a rendező, *Telihay Péter* lefedi a „népszínmű" kedélyes, csiricsáré színeit, monochrom, leginkább szürkének ható bevonattal látja el a cselekményt: úgyszólván brechtizálja a darabot. Ami egyfelől természetes, ha a két szerző közötti mély szellemi rokonságot tekintjük. Másfelől veszélyes, ha figyelembe vesszük a drámai anyagkezelés döntő különbségét.

Horváth darabja mindig aktuális, amikor a társadalmi kiúttalanság fölerősíti az állampogárban az ellenőrizhetetlen menekülési ösztönöket. A Mesél a bécsi erdő perspektívátlan szereplői úgy futkároznak beszűkült lehetőségeik között, mint a kísérleti patkányok a labirintusban, azzal a különbséggel, hogy intelligenciahányadosuk jóval csekélyebb lévén a patkányokénál, a feladatmegoldás kényszerére hisztériával és agresszióval reagálnak. A színmű alaphelyzete merő banalitás, lapos szerelmi dráma. Marianne otthagyja Oscart a fess Alfréd kedvéért, majd kiábrándultan visszatér vőlegényéhez. Ebben a közhelyben Horváth minden különösebb teketória nélkül fölvillantja a harmincas évek elejének gazdasági és erkölcsi válságát. Az élet színes, kedélyes és romlott, s az egészben van valami ordenáréan hánytató. A Babaklinikának nevezett játékárudában a haldokló ólomkatonák a legkapósabbak, a bolt tulajdonosa, a „Tündérkirály" fuszekliszinten viszonyul a valósághoz, az ifjú arszlán a lóverseny, a családi kötelesség és volt kitartója között pendlizik, az anyává lett bájoska fruska sztriptíztáncosnővé avanzsál, a hercig nagymama gyermekgyilkosságot követ el, a Dessauból (vagy Kasselből?) jött vendég egyetemista egyenesen a Hitlerjugendbe masíroz. A csupa jóindulat Oscar hentes pedig, ha már mint „élő húst" nem birtokolhatja választottját, szépen kivárja, amíg az élet letaglózza, és elébe löki mint áldozatot. Közben szakadatlanul szól az édes nemzeti valcer, amely könnyen fordul át kocsmai nacionalizmusba.

Mindent összevéve, az Európában hontalanná vált, soknemzetiségű Horváth pompás darabja váteszinek bizonyult, s nemcsak a megírását közvetlenül követő évekre nézve.

Markáns rendezői szándékra utal az előadás stilizált látványvilága. A színpad méreteit és a darab helyszínváltoztatásait figyelembe véve a naturális hatás elképzelhetetlen. *Menczel Róbert* díszlete mintegy keretbe foglalja a darabot. Az oldalfalak, melyekre többek között Magritte „fáktól takart" szürreális figuráit applikálták, a ki-be járások számára fölszeletelhetőek, és matt harmóniát képeznek *Bartha Andrea* jelmezeivel. Telihay ezzel a képzőművészeti gesztussal — ahogy már a miskolci Stuart Máriában is — stílust ad a játéknak, elhelyezi egy dokumentatív félmúlt kissé groteszk, fényképszerűen „előhívott", de valóságimitáció helyett színpadiasan művi közegében. Ebben az egységesítő festőiségben számos elem a helyén van (például a meghökkentő uszodai létra hátul a folyóba és a fénytörően forgó mulatói üveggömb), mások viszont, mint az ügyetlenül mozgó üzleti portálok, nélkülözik a szükséges eleganciát. Az erős vizualitás kétségtelen hátránya, hogy kikövetelni a magához illő, túlzottan egyértelmű játékstílust. Ami tehát stílszerűségben az előadás előnyére válik, ti. hogy a szereplők egységesen visszafogott, „mattnak" nevezhető tárgyilagos szenvtelenséggel játszanak, az tartalmilag elszegényíti a helyzetek és a jellemek vadabb lehetőségeit.

Az előadás igazán jó részei a képileg megfogalmazott együttes szcénák. A wachaui piknik, a fényképezkedés, a hústorony Oscar demonstratív dzsiudszicuja, amivel a földre nyekkenti a vékonyka Marianne-t, a mulatóbeli jelenet, a „családlátogatás" a halott csecsemőnél, a környezetből kirívó, színes gyerekjátékkal és így tovább. Viszont a szereplők is mintegy beleolvadnak a képbe. A legkevésbé *Király Attila* figurálisan kirívó, „egészséges" Erichje, a maga testileg-lelkileg náci kondíciójával, és *Szegedi Erika* mint a dúsan hervadó Valéria asszony. *Kern András* polgári nyakasságot tulajdonít az inkább savanyúra, mint negédesre vett Tündérkirálynak, amikor az csak sokára hajlandó fölállni a Deutschland, Deutschland über alles hallatán. *Igó Éva*nak még korai az Anya-szerep, nem tud besüppedni a link fiú és a gonosz Nagyanya közti apátiába. Az utóbbit *Tábori Nóra* játssza, de csak a gyűlölködő hárpiát, s nem a szörnyeteget, aki joviális kedéllyel hajtja végre a maga szabta irgalmatlan végítéletet.

S ugyanígy hiányzik valami a háromszögdráma szereplőiből. *Várnagy Zoltán*, a méla hentes nagy darab, tolakodó jóindulat, anélkül, hogy benne volna a hiéna kitartó várakozása a hullára. *Alföldi Róbert* linkói széptevő, de elfelejti, hogy a Valériához visszakuncsorgó Alfréd nem profi nőcsábász, csak kisstílű kalandor, akiben egy elesett fiúcska lelke szorong. S végül *Murányi Tünde* mint Marianna már az elején olyan fásult, amilyennek a végén kellene lennie, így nem a griberlis naívából válik magatehetetlenül odaadó áldozat, hanem egy közepes kedélyt foszt ki a sors a puszta vegetálás állapotáig. A drámai szende horváthi alakjára úgy úszik rá egy lenyírt hajú, láger-Antigoné képe, mint az előadást záró valcerra a sziréna.

SCHILLER RÓBERT: **Televízió**

Öt szótag

Ami itt következik, elismerem jó előre, nem lesz túlzottan sportszerű. Súlyosbítja a dolgot, hogy akiről beszélni akarok, az éppen mindannyiunk szemében a tiszta játék legfőbb őre. Ez még akkor is nagy rang, ha ő maga a játékban soha nem vesz részt; de hát tudjuk, a játékvezető se tudja mindig megőrizni a mez tisztaságát, neki is a sűrű sarat kell dagasztania. És még a szurkolók közül is hány lesz fülig koszos. Hát ő aztán nem!

Kicsit olyasmire készülök, mintha egy nagyon szép, fordulatos szónoklatból, amely az ünnepelt erényeit nagy elokvenciával sorolja, csupán egyetlen mondattöredéket idéznék. Azt amelyik így hangzott: „A közérdeket mindig alárendelte személyes érdekinek". Nem illik egy ilyen elvetést észrevenni. Nem is tartozik már a színvonalas modorhoz. Ilyenkor mindenki Freudot kezdi emlegetni, mintha a mécsi mesterre lenni ahhoz szükségünk, hogy tudjuk, micsoda egy legény volt fénykorában az aulógia hőse, és miben tekinti őt a szónok példaképének.

A lélekelemzés már akkor a „lesüllyedt kulturális kincs" kategóriájába tartozott Budapest egyes, magára adó köreiben, amikor ez a tudomány még csak törve beszélt magyarul. Amikor Kosztolányi azt írta az úriasszonyról, hogy „Húsz toalettje van, / harminc szerelme s több komplexuma". Amikor az elvétést még német nevén, Fehlleistungnak, hibás teljesítménynek mondták. Magyarul. Amit aztán néhányan, de azok igazán művelt emberek lehettek, rigorózusan visszafordítottak németre, és Halbleistungnak nevezték a dolgot, hiszen tudjuk, ami magyarul fél, az németül halb.

Tehát egy friss, ártatlan nyelvbotlásról akarok beszélni. Vágó Istvánéról, a Mindent vagy semmit ragyogó szavú, tájékozott és tökéletesen korrekt játékvezetőjéről. Nem a játékról. Annak nagyon kell örülni, hogy nagy olvasottságú és világos felfogású, leleményes és gyorseszű emberek kiváló teljesítményében lehet napra nap gyönyörködnünk, és ezért csak annyit kell fizetnünk, hogy türelemmel végigvárjuk, ami a fogyasztói társadalom peremén túlhabzó javak megvásárlására akarnak rábírni mindannyiunkat. A nézők többségének anyagi viszonyait ismerve a törekvés kissé groteszknek tetszik, de az vesse a hirdetőkre az első követ, aki nem szerette volna tizenhat éves korában, hogy felnőttnek nézzék a szája sarkában bűzölgő Fecske cigarattától.

Nos tehát, történelmi kérdést tett fel a játékvezető. Egy ókori esemény időpontját adta meg, mondván „Időszám... Krisztus...", hogy előtte-e, utána-e, nem emlékszem. A nyelvbotlás kioltotta a figyelmemet. Elhülten néztem a képernyőre.

Hiszen ezt próbáltuk már. A történelemtanárunk (szegény) kijavított bennünket, ha elbotlottunk Szent István nevében, jóakaratúan közölve, hogy újmagyarul a szent szó elsőnek mondatik. A Fúró utcai kupakgyár MEO brigádjának szemináriumvezetője nagy erudícióval bizonyította be hallgatóinak a materialista világnézet fölényét, és csak akkor szomorodott el, amikor az előadás után egyik hallgatója, egy haza sietős munkásasszony, hangosan fölsóhajtott: „Hála Istennek, vége!" Az éveket pedig, természetesen, nem Krisztus születésétől mértük. Illetve, dehogynem. Csak arra kértek bennünket, hogy tartsuk titokban a dolgot.

Ezt Déry Tibor se értette. Pedig nem hinném, hogy nagyon vallásos keresztény lett volna. Egyebek mellett azért nem hinném, mert egy jelenkori visszaemlékező sem hitte. Tudniillik évtizedek távolából is elcsudálkozott azon, hogy Illyés és Déry milyen jó barátságban voltak egymással. Kézenfogva sétáltak Weimarban, írta a szemtanú. Dehát én úgy tudom, Illyés se volt hívő ember. Vallás dolgában tehát nem nagyon lehetett volna köztük cívódás. Mire gondolhatott az emlékező? Egyszóval, amikor már meglágyult a diktatúra, mert az azért kellett volna hozzá, Déry megírta valamelyik naplójának hordalékában, hogy ő nem tudta bizony, mit jelent hogy, hogy i. e. meg i. u.. Micsoda előtt, meg micsoda után?

Mintha Vágó István minden, sok évtizedes emléke visszatért volna abban az öt szótagban. Megajándékozott bennünket a múltunk tükörképi párjával. Azt gondolva, dehogy: annak az érzésének engedelmeskedve, hogy a jövőnk nem más, mint a tükörben látható múlt. Hát azt már nem!

Mert az ugyan lehet vallásos meggyőződés, történelemfelfogás, kegyelet vagy szokás dolga, hogy árpádházi királyainkat hogyan nevezzük. Az éveket számolhatjuk keresztény, zsidó, mohamedán vagy kínai módra. Szeged polgárai majd eldöntik, hogy az Alsóváros felé vivő szép sugárutakat Hunyadi János nevén vagy a Szentháromságén fogják emlegetni. Csak egy van, amit nem tehetünk. Nem pisloghatunk hátra, a vállunk mögé, hogy vajon az Állam, a Társadalom, a Szomszéd, a Díjbeszedő, az meg van-e elégedve velünk. Majd szépen botlani fog a nyelvünk, véletlenül fogunk mást mondani, vagy szándékosan fogunk mást mondani, mint amit elvárnak tőlünk, és abból... és abból nem lesz semmi baj.

Ne fordítsuk már az elvétést fél-Leistungnak. Nincs miért félni.

LUDVÍK VACULÍK:

Augusztusi nap
(részlet)

Miután kimentek az oroszok, bekövetkezett azon várakozásunk, reményünk és igyekezetünk, hogy most aztán meglesz a szabadságunk és tudásunk egy jobb rendnek — a réginek? — a felállításához. Mitől van az, hogy ebben is már megint a mindenkit eltaposó, önző, hatalomra éhes emberek, mindenféle törvényes csalók, csempészek és kimondott gyilkosok kerekednek felül? Miattuk a normális megítélést, ízlést, jólneveltséget és jó szokásokat kénytelenek vagyunk felváltani a törvények fonta szövevényes kerítéssel, ám ők kiskapukat nyitnak benne, olyanokat, hogy mi megint csak menthetetlenül beszorulunk, ők viszont kiszöknek rajtuk. Nem, ez a körvonalazódó rendszer, vagy inkább életmód nem az, amit elképzeltünk, miután kimentek az oroszok.

Fordította: Svoboda Róbert

„Hiány", áprilisi szám

Önkritikus körkép Prágából
A Hiány áprilisi száma

Igazunk van-e, ha Hašek halhatatlan hősét, Švejket tekintjük a cseh identitás autentikus kifejezőjének? — teszi fel a kérdést bevezető tanulmányában Berkes Tamás, melyet a „Hiány" áprilisi, teljes egészében a cseh kultúrának szentelt számába írt. Jogos a kérdés, hiszen mint a sztereotípiák általában, úgy a nemzeti sztereotípiák is szimplifikálnak. Éppen ezeket a kényelmes beidegződéseket, az előítéletek formálásának egyik alapfeltételét vette [illegible] fus" mítoszteremtő, Miroslav Petříček pedig Patocka mítoszelemző munkásságát tárja elénk; Václav Černý't két saját tanulmánya (Masaryk személyiségének lényege, illetve Kultúránk jellegéről) képviseli.

Egy igényes összeállításból nem hiányozhat az aktualitás, mely itt Václav Bělohradský'nak az elnökkel, Václav Havellel készített interjújában jelentkezik (Európa versenyfutása [illegible]). S az aktuali[illegible]

SVOBODA RÓBERT:

Irodalom és tolerancia
Ludvík Vaculík Budapesten

Ludvík Vaculík... Azon nevek egyike, amelyek szinte kézzelfogható hangulatot, negyed évszázada többé-kevésbé csak elraktározott és nyilvántartott, de most hirtelen mégis meglepően éles körvonalú emlékeket idéznek elő bennem. Akkoriban, a hatvanas évek végén, bár gyerek voltam — de lehet, hogy éppen azért, mert gyerek voltam —, valahogy nagyon éreztem az éppen némileg emelkedő vasfüggöny alatti, lassan táguló résből fújdogáló liberálisabb szelek jótékony hatását. A néhány évvel korábban forgatott ábécéskönyvem vonalas szocialista realista illusztrációiból és különböző dedós szemléltetőeszközökből megismert elszánt mosolyok, a szocialista filmsztár-jellegű munkások és traktoroslányok hurráoptimista, a közelgő kommunista jövőbe néző tekintete emberi mosollyá és tekintetté szelídült, mind több volt a humor... az igazán őszinte jókedv... a remény... Még kimondatlanul, de már fölöttünk lebegett az emberarcú szocializmus illúziója.

Akkoriban ezt valószínűleg természetesnek tartottam. Azt hittem, ilyen szakaszai vannak a [illegible]

kadása utáni pillanatot képzeli el:

„Mentem a Příkopy'n, s azon gondolkoztam, hogy ha most hirtelen valami jelentős kedvező változás állna be a rendszert illetően, én vajon hogyan értesülnék róla. Ivan Klíma keresne fel ezzel a hírrel. »Gyorsan öltözz fel és gyere! Persze, te megint nem tudsz semmit, ugye? Szóval újra kell indítanunk az Irodalmi Újságot, Zdenek Pochop fogja irányítani az írószövetség kiadóját, Pavel holnap hazajön Bécsből, és Kostroun visszamegy a pártközpontba. Szólt is, hogy készüljünk javaslatokkal, mert különben az a veszély fenyeget, hogy minden úgy lesz, ahogyan Pavel útközben a gépen kitalálta. Szásának már táviratoztam, Karol nyomdát keres, Vaseket meg kiengedték a sittről, most ugyan alszik, de azt mondta, ha arra járunk, keltsük fel. Na, mozgás, mozgás!«

Eszemben sincs! — mondtam annyira hangosan és erőteljesen, hogy többen utánam fordultak. Javultak a viszonyok? Nagyszerű, végre legalább nem kell velük törődnöm. És édesdeden elkezdtem tervezni norvégiai utazásomat.

aggódva írtam, figyelmeztetésként, nehogy igazam legyen. Mégis igazam lett. De végül is Önök is lehetnek ilyen próféták: képzeljenek csak el valami nagyon rosszat. A leghajmeresztőbb rémálmuk is valóra válhat.

De mivel tudom, hogy a közönség között szlovák barátaink is ülnek, a félreértés elkerülése végett pontosabban kellene magam kifejezni: én Csehszlovákia kettészakadását valóban szerencsétlenségnek tartom, viszont az önálló Szlovákia létrejöttét szerencsés eseménynek tekintem.

Mellesleg az a véleményem, hogy nincsenek vegytiszta lengyelek, csehek, szlovákok, morvák... A csehek — keletre tartva — fokozatosan morvákká lesznek, majd még keletebbre haladva lassan és feltűnés nélkül szlovákokká válnak. Úgyhogy az a véleményem, hogy ezek között a népek között komolyabb vitás kérdés egyszerűen nem merülhet fel.

Ez nyilván a tolerancia kérdése. Az irodalom és a tolerancia kapcsolatáról fognak tanácskozni ősszel Prágában a 61. nemzetközi PEN CLUB-kongresszus résztvevői. Ludvík Vaculík azért

Az irodalom és az élet

(Elhangzott a XIX. kerület Táncsics Mihály utca 4. VII. emelet 25-ös lakásában)

Hogy az irodalom milyen tükröt tart az életnek — ha ugyan tart, és ha tükröt —, lehet sejteni. De vajon az élet mit tart az irodalomról? Az olvasók és a nem olvasók e szívközeli, rokon törzse mit gondol a tükreinkről? Miként vélekedik a mesterségről, amelyet mi, írók űzünk? Főként az izmosodó vállalkozói szféra, amelyből kikerülnek leendő mecénásaink? Ők vajon mit gondolnak?

***

Tegnap átcsönget hozzám a szomszéd, zavartan elhebegi, tizenhét éves fia regényt írna, de nem tudja elkezdeni. Megtenném-e, hogy segítenék neki? Mit mondjak, hájjal lettem kenegetve. Ez az ember tudja, hogy én író vagyok! És mégis köszön! Mi több, néha kölcsönadja a csőfogóját! Ezek szerint nem néz le a munkám miatt, nem gondolja a kétkezi mesterek jogos fölényével, hogy amit én létrehozok, az totál smafu egy jól felrakott tapétához képest!

— Küldje át a fiút! — mondtam neki.

A srác vállas, kisportolt, csillogó szemű. Nagy kezét zavartan gyűrögeti. Én is zavarban vagyok, elvégre lehet, hogy most fogom felfedezni a jövő század toplistás prózafejedelmét!

— Hallom, írni akarsz — kezdtem.

— Igen — bólint a drága gyermek. — Megpróbálnám, csak nem tudom a gondolataimat rendezni.

— Ez természetes — biccentek bátorítón —, magam is gyakran vagyok így. Hanem — érdeklődöm — mégis mikor jött rád az inger?

— Apám mondta, hogy valamiből meg kell élnem.

— Nézd — mutatok körbe hadúri mozdulattal lakótelepi palotánk pazar munkatermén —, ez nem az az életszínvonal, ami...

— Jó, jó... — mosolyog cinikus képpel, mint aki tudja,

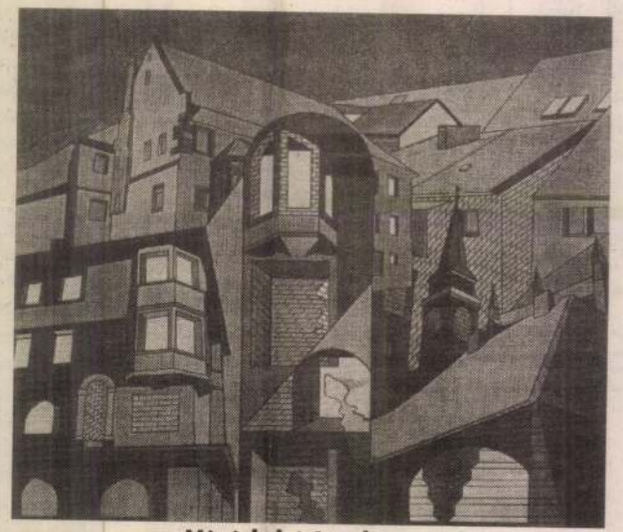

Vásárhelyi Antal rajza

Nem akarom tovább tetézni a kíváncsiságát, elárulom miről van szó. A könyvírásról, amivel már régóta sok ember foglalkozik nem kevés anyagi sikerekkel. Remélem nem riad vissza és nem kerekedett felül önön, az előbb említett „úgysem sikerülne" gondolkodásmód. A továbbiakban leírom önnek, hogy ehhez a tevékenységhez lépésről lépésre mit kell tennie ahhoz, hogy valóban sok pénzt kereshessen vele.

Először is üljön le, amennyiben ezt még nem tette meg.

Fogjon egy darab papírt és egy tollat. Önnek most az lesz a feladata, hogy kiválasszon egy adott témát, amelyről tudna írni. Feltételezem mint mindenkinek önnek is van fantáziája és ezáltal lehetősége is ahhoz, hogy könyv biztos lehet, hogy megveszik a kéziratát, a megszabott ívenkénti áron.

Ez azt jelenti, hogy eladja szerzői jogát és lemond róla, ezáltal semmilyen jogot nem formálhat a továbbiakban.

A havi keresetet amiről a tájékoztatóban már olvasott, úgy számoltam ki, hogy havonta négy egész lapot (A/4-est) megír akkor evvel a minimális tempóval haladva kb. 2-3 hónap alatt kész van egy könyvre való anyag, vagyis az azt jelenti, hogy havonta kb. 40 ezer forint illetve ha tegyük fel 2-3 hónapig írja a könyvét, akkor az 2-3 szorozva kb. 40 ezer forintot hoz önnek.

A továbbiakban kitérnék arra is, hogy a könyv megírásánál milyen szerkezeti felépítést érdemes használnia. Ettől természetesen eltérhet, mert minden könyv más és más, úgy szerkezetileg mint témailag.

— Bevezető

— Fejezetekre bontva a téma

— Esetleg abc sorrendet is használhat

— A téma lényegénél függvényében az elhelyezkedési sorrendet ön határozza meg.

Kiegészítőként szeretném ha tudná, hogy saját maga vagyis, privát úton is kiadhatja a könyvét. Természetesen ehhez, nem kevés tőkére van szüksége, ezért csak mint lehetőséget említettem meg.

Amennyiben adottak erre a körülményei, úgy önnek kell nyomdailag előállítania a kész könyveket, lehetőleg minél magasabb példányban, így olcsóbb a darabszámra jutó befektetési költség. Ezt követően hirdetnie, és ezúton értesítenie kell.

Jómagam inkább a kiadóval kötött, szerzői jog lemondását javaslom mert, manapság minden befektetés kockázattal jár.

De, tegyük fel ha mégis saját maga akarja kiadni a könyvét, abban az esetben első lépésként egy olcsó nyomdát kell keresnie. A könyv eladásában nagy segítsé- reklámszöveg ami majd esetlegesen a hirde- árolókra

Csőposta

Megkérdeztük Forgách Andrást, miért ír Móriczról darabot?

— Rendelésre. Erre aggályosan szoktam ügyelni, hogy ha már nagyon izgat egy színdarabtéma, megérkezzen hozzá a megfelelő megrendelés: most, most, most, illetve: pénz, pénz, pénz, és: nézőnéző. Először sokszereplős tévájátékot írtam Radnóti Zsuzsa sugallatára Móricz halálának ötven éves évfordulójára. Ekkor még az volt a címe, hogy Fehér selyemben, utalva Móricz egy Simonyi Máriának elküldött Molnár Ferences hangulatú jelenetére. A Móricz-lányok ellenállásán meghiúsult a forgatás. Radnóti Zsuzsa a forgatókönyvet elvitte Petrányi Ilonához a Petőfi Irodalomi Múzeumba, ahol a magyar írók szerelmi életéről készült sorozat: az új megrendelő, szemben a korábbi szélesvásznú eposszal, kamaradarabot kért, három szereplővel. Ismét Radnóti Zsuzsa segítségével megszületett a mű (a címe közben Jelenetek egy ikereszerelemből-re változott), ám a Móricz-lányok továbbra sem adtak engedélyt, az ötven év még mindig nem letelvén. Erre Radnóti Zsuzsa fogta az elkészült példányt, és levitte Zalaegerszegre a (már nem olyan) Fiatal Drámaírók Fórumára, ahol Merő Béla Janka, Zsigmond, Mária címmel megrendezte volt felolvasószínházi változatban — a próbákon résztvehettem, ez rengeteg ötletet adott, a darabot kissé átszerkesztettem, kezdett megállni a lábán. Majd letelt az ötven év és a Petőfi Múzeumban Eszenyi Enikő, Vajda László és Bánsági Ildikó felolvasta: megintcsak dolgoztam, figyeltem, a humorkvóta valamelyest emelkedett — közben Koltai Róbert, Börcsök Enikő és Csákányi Eszter kezdték próbálni a Kolibri Pincében, amiből az lett, hogy Csákányi, Blaskó Péter és Kari Györgyi mutatták be Czeizel Gábor rendezésében és a Kolibri Színház művészeivel (a címe immár a végső, Böhm György javaslatára, Tercett lett, ám Koltai megjegyzései, Börcsök mosolya éppúgy beleépült a darabba, mint Csákányi és Kari egészen más típusú, elementáris és professzionális hisztériája — mosolyok, árulások, vér, mint az eredeti történetben, ahol Holdics Janka, Móricz felesége, Móricz írói nyelvének egyik legfontosabb teremtője öngyilkos lett. Erről a tényről igazándiból mindaddig nem volt tudomásom, míg el nem kezdtem a darabot írni. Móriczot sem ismertem eléggé. Azóta szüntelenül forgatom. Így tehát a válasz a kérdésre, hogy miért ír Móriczról darabot (az ember), így hangzik: hogy darabot írjon róla. Fő, hogy ne darabokra törjön, hanem összeálljon.

Magyarok külföldön

A Times Literary Supplement egyik legutóbbi száma közli Petri György „Eszmék és tánclemezek" című versét Clive Wilmer és Gömöri György fordításában.

***

A Kalligram júniusi számának tartalmából:

Václav Cerny tanulmánya a pánszlávizmusról, Wolfgang Kraus: Jövőnk Európa, Juraj Spitzer: A történelemből fakadó szmorúság, Bodor Béla: A szabadulás művészete című poémája, Tom Robbins, Grendel Lajos és Talamon Alfonz prózája.

***

A jelenleginél több kelet-európai irodalmat szándékozik kiadni Svante Weyler, a tekintélyes Norstedts Könyvkiadó új művészeti igazgatója. A kiemelt irodalmak közt van a magyar, a kiszemelt képviselők egyike Esterházy Péter, akinek a Dunáról szóló regénye a napokban jelent meg svéd fordításban, az említett kiadónál. A szerző jelenléte is hozzájárult a svéd szem számára szokatlan regényforma olvasóközelbe hozásához, a német Peter Schneiderrel együtt Esterházy a svéd PEN Club és a Folkets Hus vendégeként beszélhetett Kelet-Európáról.

***

Az Independent című angol napilap kritikát közöl Esterházy Péter „Hahn-Hahn grófnő pillantása" című könyvéről, amely a Weidenfeld és Nocholson nevű londoni kiadónál látott napvilágot. A kritikus külön dicséretben részesíti Richard Aczél fordítását.

***

„En halv dröm" címmel vetítik Stockholmban Rózsa János 1991-ben készült Félálom című alkotását.

***

Tizenegy magyar művész, Borgó, Boros István, Elekes Károly, Gál József, Krizbai Sándor, Olajos György, Rácmolnár Sándor, Swierkiewicz Róbert, Szabados Árpád, Szemethy Imre és Vilhelm Károly grafikáiból nyílt kiállítás Madridban, a jónevű Brita Prinz galériában. A tárlat anyagát képező 24 színes nyomatot a Műcsarnok munkatársa, Sárosdy Judit gyűjtötte össze és jutatta el Spanyolországba, ahol az elmúlt négy év alatt immár ötödször mutatkozik be a kortárs képzőművészet. A Brita Prinz galériabeli kiállítást Csuday Csaba, madridi követségünk kulturális tanácsosa nyitotta meg, az eseményen megjelent Schmitt Pál nagykövet és a spanyol fővárosban élő magyarok számos képviselője is.

***

A New York-i Püski-Corvin kiadónál megjelent angol fordításban Szerb Antal Utas és holdvilág című regénye. A könyvet, amelynek angol címe „The Traveler", a magyar születési amerikai író, Peer Hargitai fordította.

***

A Die Zeit közli Bodor Pál esszéjét, amelynek eredeti változata „Krónikus kísérlet a zsidókérdés ideiglenes megoldására" címmel az Élet és Irodalomban jelent meg, majd napvilágot látott a varsói Nowa Respublika-ban, s egy izraeli folyóiratban.

Itthon

A Nagyvilág májusi számából:

Sylvia Plath versei, novellája, részletek a Naplók-ból;

Janet Malcolm: A hallgatag asszony — Sylvia Plath;

Szabolcs Katalin beszélgetése Michel Tournier-val;

Bárdos László: Az elbeszélhetetlen történet — Albert Camus: Az idegen

***

Május 28-án, szombaton, de. 10 órakor a Műgyűjtők Galériájában (Budapest V., Kossuth Lajos u. 12.) ismét grafikai árverésre kerül sor. Az anyag megtekinthető május 20-án, és 24-től 27-ig 10 és 18 óra között az árverés helyszínén.

Alacsony fizetés mellett kimerítő és felelősségteljes munkára fiatal, strapabíró gépírónőt felveszünk. Alapkövetelmények: altruista személyiség, tökéletes gépírnitudás, számítógépes gyakorlat, (MS-Word 5.0), tanulékonyság, tisztelettudó viselkedés. Szerkesztőségünkben a munkafeltételek a lehető legrosszabbak, a főnök goromba, telente fűtés nincs. Jelentkezés Kovács Zoltán főszerkesztőnél hétfőn kedden és pénteken 9 és 10 óra között; cím az impresszumunkban található.

Egy nagyszerű tankönyv — de kinek?

Kétnyelvű cigány abécés könyvet adott közre a Nemzeti Tankönyvkiadó. Nem csak pedagógiai és oktatáspolitikai célt szolgált ezzel a vállalkozással, a könyv jelentősége messze túlnyúlik az iskola keretein. Egyszerre tanulhatnak immár olvasni lovári és magyar nyelven a több százezres roma etnikumhoz tartozó gyerekek, ami magától értetődően a magyarországi nemzetiségi politika vívmánya. Az pedig, hogy egyebek között Móricz Zsigmond lovárira fordított meséjével kezdődik a cigány olvasókönyv — a kultúrák egymásra találásának jele, amely száz szónoklatnál és ünnepi rendezvénynél is többet adhat gyereknek és felnőttnek egyaránt. Megjelenése tehát igazi ünnep. A tankönyv gyönyörűen illusztrált: öröm kézbevenni, mert a fordító: Vajda Imre s az illusztrátor: Gyügyi Ödön missziós munkát végzett. Minden tanítási nap ünnepe lesz sok ezer iskolásnak, hiszen ilyen szép könyv segítségével ismerkedhet a betűkkel, amelyek mindkét nyelvben azonos fomájúak. Kultúránk itt a Kárpát-medencébenígy is érintkezik.

Ezt a kulturális-pedagógiai — és nemcsak cigány — ünnepet azonban ez alkalommal is sikerült elrontani. Az ABC-s könyv ugyanis — jól tessék figyelni — 607 forintba kerül. Aligha van hatszáz forintja erre a roma szülők túlnyomó többségének, amely messze-messze a magyarországi létminimum alatti színvonalon tengődik — többnyire segélyen. Egy olvasókönyv nem luxuscikk, hanem a kulturális felemelkedés minimális eszköze. Lesz, aki azt mondja: szerényebb kivitelben kellett volna piacra dobni. Működhetne a kiadás mechanizmusa ez esetben úgy, mint a C-lakások tervezőié. Ez azonban nem így van. A pedagógiában nem lehet helye efféle kompromisszumnak, legalábbis ebben az esetben nem, mert a vizuális hatás iránt fogékony cigánygyerekeknek épp ilyen könyv való és semmi más. Nem a könyvcsinálás politikáján kell változtatni, hanem az ártámogatás rendszerén. Itt és ez esetben csak az ingyen tankönyv jöhez számításba. És azon érdemes vitatkozni, hogy a kiadó vagy a cigány iskolák kapják az ilyen végletes esetben a támogatást. Ki vitatná persze: nincs az országnak annyi pénze, hogy minden tankönyvet támogasson, vagy éppen ingyen adjon. Dehát az ilyen könyvet a piaci viszonyokra bízni — vétek, a maximális támogatáson kívül más megoldás nem létezik.

N. Sándor László

Vártam, csak vártam, hogy mikor helyesbíti az ÉS azt a szarvashibát, amit március 24-i számában elkövetett — de ez csak nem akart megtörténni. Arról a cikkről van szó, amit Sárközi Mátyás írt „Kádár bosszúja" címmel, de ami édesapja, az 1945 óta halott Sárközi György neve alatt jelent meg. Ennél csak a következő szám olvasói levele volt még rosszabb, ahol a levélíró igazat adott Sárközi „Györgynek", anélkül, hogy rájött volna a névcserére.

Arra kérem az ÉS szerkesztőit, a jövőben figyeljenek kicsit jobban oda szerzőik kilétére — illetve arra, ezek a szerzők külföldről-e, vagy pedig a halhatatlanságból küldözgetik-e közleményeiket. Az élő szerzők legalább annyira figyelmet érdemelnek, mint a klasszikusok.

Tisztelettel:
Gömöri György (Cambridge)
u. i.: nem Endre! Nem London!

Pályázati felhívás

Johns Hopkins Egyetem Politikai Tanulmányok Intézete és a Nonprofit Információs és Oktatási Központ közös Nonprofit Menedzsment Trénerképző tanfolyamára.

A program azokat a hazai trénereket képezi ki, akik a jövőben intenzív szemináriumokkal és konzultációkkal segítik a magyar nonprofit szervezetek hatékonyabb működését. Megtanítják az alapítványokat a profeszionális működés, a sikeres pénzszerzés, a demokratikus döntéshozatal módszereire, amelyek természetesek az üzleti szférában, de gyakran hiányoznak az alapítványok, civil szervezetek napi működéséből.

A képzés egy éves, főlállású ösztöndíjasként végzett elfoglaltságot jelent, és magában foglal külföldi részképzéseket, tanulmányutakat, valamint rövid, intenzív, gyakorlati szakaszokat, amikor a résztvevők maguk oldják meg a nonprofit menedzsment alapjait.

Váruk minen olyan fiatalt, aki

— nyitott az új tanulási, oktatási módszerekre,

— aktív tagja valamely civil társadalmi szervezetnek,

— jól beszél angolul,

— kedvet érez arra, hogy nonprofit szervezetek képzésével, segítésével hivatásszerűen foglalkozzon.

Figyelem, ez egy hosszú távra szóló lehetőség! Ez a program esélyt ad arra, hogy egy kitűnő képességű, oktatásra termett fiatalokból álló csapat tagja lehessen, olyan csapaté, amely hosszú távon megbízható partnere lesz a magyar alapítványoknak, egyesületeknek. Ha kedvet érez ahhoz, hogy kipróbálja magát a résztvevők válogatásán, keressen minket a megadott telefonszámon, hogy a program részletes leírását és a jelentkezési lapot átadhassuk.

Várjuk mielőbbi hívását. A jelentkezési lapok visszaküldési határideje: május 31.

Bővebb információ és jelentkezési lap:
Nonprofit Információs és Oktatási Központ
Ertsey Katalin, Program Koordinátor, Tel.: 131-1163

Rajzpályázat

Az *Apa az Ifjuságról mesél* című gyermekenek szóló rajzpályázat eredményhirdetése következő számunkban olvasható.
A díjazottakat külön értesítjük, hogy a díjakat hol- és mikor adjuk át.

CSEPELI GYÖRGY:

Először a második

A társadalomlélektan tételeinek egyike, hogy a nem begyakorlott, kevéssé ismert, érzelmi megfontolást igénylő feladatok esetében a résztvevők helyzetét megnehezíti a sokaság. Mindenki a másikra figyel, senki sem akar elbukni, fél a megszégyenüléstől, s ezért a feladat végrehajtói a lehetségesnél rosszabbul fognak teljesíteni. Az érzelmek, indulatok, és képzettársítások viszont annál könnyebben ébrednek föl a kollektív helyzet résztvevőiben. Pontius Pilátus álszent kérdésére emlékeztetünk, amellyel a köz ítéletére bízta a Megváltó keresztrefeszítésének kimondását. A kollektív döntési helyzet furfangját Karinthy Frigyesnél talán senki sem ragadta meg jobban, amikor arról ír, hogy az összegyűltek tömegében külön-külön mindenki Barrabást suttogott magában, ám a tömegből mégis Jézus neve harsant fel.

Magyarország történelme során először érkezett el ahhoz, hogy másodszor válasszon szabadon. E századi történelmünk során az első viszonylagosan szabad választás 1920-ban és 1945-ben egyaránt bukásba torkollott, a második már nem volt szabad. Ez év május 8-án nyílott először alkalom arra, hogy a választók bebizonyítsák, hogy ami elődeiknek nem adatott meg, nekik sikerülni fog. Békés és szabad választás révén lehetőség születik új politikai erőknek arra, hogy négy évre, nem többre, kormányt alakítsanak, majd kormányozzanak.

Lámpalázban égett az ország, hiszen a demokrácia iskolájában töltött négy év után vizsgára került sor. A hatalmon lévők érthető módon rosszul viselték el a helyzetet, hiszen úgy érezték, hogy kevés volt számukra a négy év, folytatni szerették volna a munkát. A választók is lázban égtek, lévén elsők ebben az országban, akik most élték meg azt a semmi mással fel nem cserélhető élményt, hogy döntésük nyomán változás megy végbe a hatalom félhőrégióiban, más lesz a miniszterelnök, mások lesznek a miniszterek, új arcok bukkannak fel a törvényhozó testület tagjai között. Korábban évtizedekig kellett effélére várni, s többnyire kataklizma, vérözön volt a váltás ára.

Az elbukók minden eszközt megragadtak annak érdekében, hogy megkíméljék magukat a szégyentől, mert még nem tanulták meg, hogy az élet természetes menete a verseny, amely a versenyzők teljesítményeitől függően jutalmaz és büntet. Az elbukók kudarcának talán épp az lett az oka, hogy a verseny szabályaihoz való alkalmazkodás és a lehető legjobb teljesítmény elérésére történő erőösszpontosítás helyett igyekezetük arra irányult, hogy önkényesen megváltoztassák a verseny feltételeit, ellenfeleiket elgáncsolják, részvételüket méltatlan eljárások révén megnehezítsék, és hamis módon biztosítsanak előnyöket a maguk számára.

A sikereseket gyötörte a szorongás, hogy hiába készültek fel alaposan, versenyeztek tisztességesen, ha egyszer nem biztosították számukra a minden versenyzőt megillető egyenlő feltételeket, a választók felhorgadó előítéletei diadalmaskodnak majd ítélőképességük felett,.

A verseny lehetséges veszteseit és nyerteseit egyaránt sújtotta a múlt, mely demokratikus viszonyok között hasznavehetetlen tapasztalatok tárháza. Nincs köztünk senki, aki tudná, hogyan kell élni az életet félelem nélkül. Annál inkább tudjuk, hogy mit jelent a gyáva meghunyászkodás, a konfliktusok elől történő kitérés, a nemtelen érzelmek mozgósítása, a lincshangulat keltése, az erőszakra való joggal való visszaélés.

A tét nem volt kisebb, mint az, hogy a választási verseny résztvevői képesek lesznek-e majd megszabadulni örökölt reflexeiktől. Az urna előtt végül is mindeki egyedül maradt. Oda nem hangzott be a tömegek lármája. Az egyén által magányos helyzetben gyakorolt választási aktus titka elragadhatatlan. Megnyugtató módon kiderült: nem volt ok arra, hogy a külön-külön elsuttogott név a tömeg ricsajába vegyülve eltorzuljon, és a tömeg durva hangján olyan nevet okádjon a felszínre, amely egészen más, mint amelyet a magány csendjében ki-ki magában kimondásra érlelt.

A demokrácia iskolájában eltöltött négy év kétségtelenül rövid idő. Négy év alatt 200 év lemaradását kellett behoznunk. A várakozásokhoz képest kevesebben akadtak közülünk, akik a választástól megrettenve, el sem mentek a szavazóurnáig. Statisztikailag jelentéktelen azok száma, akik a múlt foglyaiként, a mesterségesen gerjesztett és felszabadított félelmek, indulatok, szenvedélyek hatására jutottak döntésre.

A magukban Barabást mormoló, de tömegben Jézust kiáltók megszaporodásával kapcsolatos aggodalom talán fel sem sejlhetett volna bennünk, ha a választások előtti bő egy évben nem jött volna létre sajátos helyzet a társadalmi nyilvánosságot alapvetően meghatározó rádióban és televízióban. A második szabad választás eddig sorra megbukott a hatalomra kerültek makacsságán és elszántságán, hogy nem adták ki a kezükből az egyszer elnyert felhatalmazást. A bukás közvetlen oka a félelemtől elbizonytalanodott, választóképességétől megfosztott társadalom volt.

A közvetett ok azonban a szimbolikus erőszak mögött megbúvó tényleges erőszakban gyökerezett. A második szabad választás most szerencsére nélkülözte a tényleges erőszak szervezeteit. Felemelő arra gondolni, hogy a hangszórón és a képernyőn keresztül megtapasztalt szimbolikus erőszak nem volt képes kiváltani ugyanazokat a tekintélyelvű reflexeket a választókból, mint a tényleges erőszak. A tömegkommunikációs kereszteshadjárat kifundálóit utólérte a „Piszkos Fred" effektus, amelynek bekövetkezését volt szerencsém éppen e lap hasábjain már akkor megjósolni, amikor végső lendületet vett a rádió és a televízió törvényes elnökei ellen indított hajsza.

A választások eredménye hathatós bizonyíték lesz a jövő történészei számára, ha majd azon fognak vitatkozni, hogy a nyilvánosságban gerjesztett füst és köd, a tudatos választáshoz szükséges információk megvonása, a lincshangulat és tömeghisztéria ébresztése elégséges-e ahhoz, hogy fenntartson egy elnyűtt, hitelét vesztett, ragadozó és garázda hatalmat. E hatalom sajátossága volt, hogy történelmi sebek felszakítása, megkínzott emberek tényleges szenvedéseinek újraélesztése, bárddal faragott, vérző identitások felmutatása révén próbálta önnön létjogosultságát legitimálni. Tette ezt azok segédletével, akik tevőlegesen részt vettek mindazon szenvedések előidézésben, melyeket utóbb oly buzgón leleplezni igyekeztek.

A választók többsége átlátott a szitán. Nem lehetett visszacsinálni az elmúlt négy évet, mely megsokszorozta a szabad választás lehetőségét a civil életben, s ezáltal mintegy felkészített az 1994-es országgyülési választásokra. S ha lettek is volna, akik bizonytalankodtak, magukkal hurcolt tanult tehetetlenségük homokpoggyászától szabadulni nem tudtak, nem volt külső erő, melynek fegyveres hatalma a megalkuvók és meghunyászkodók táborába hajszolta volna őket. Nem volt helytartó, aki fortéllyal, félelemmel elő tudta volna csalogatni a tömegreagálás fals hangjait az egyénenként józan választópolgárokból. De még csak a láthatáron sem az elfajzásban érdekelt olyan külső erő, mely támogatni lett volna képes a szabad társadalomban óhatatlanul látványosan és hangzatosan megnyilvánuló belső elfajzottakat. Utóbbiaknak rá kellett döbbeniük, hogy hazánk helyzete történelmünk során talán először úgy alakult, hogy nem kacag felettünk a nyugati szél.

A politikai választás pszichológiailag szükségszerűen metaforikus abban az értelemben, hogy amikor pártok, politikusok között választunk, akkor a mindennapi életben megtapasztalt tényleges választási szabadság élményére emlékezünk. De öncsalás volna azt hinnünk, hogy a politikai választás következményei ugyanolyanok mint amikor egy jégszekrény és egy televízió, egy szőke és egy barna lány/fiú között választunk. A visszajelzés sokkal később következik be, az értékelés jóval bizonytalanabb, a nem választott alternatíva okán megtapasztalt rejtett meghasonlás jóval hamarabb ütközik elő bennünk.

A tény azonban, hogy egy országban rendszeres időközökben a választóknak reális esélyük nyílik az egymással versenyző különböző politikai erők közötti választásra, történelmi értelemben véve már nem metafora, hanem az, amit a szabadság rendjének, demokratikus társadalomnak nevezünk.

A választás még nem ért véget. A parlamenti helyek számottevő része még üres és betöltőkre vár. Az első forduló üzenete világos: a választók józan többsége változást akar. Megbukott az arrogáns, kommunikációképtelen, ragadozó, a népet akarata ellenére boldogítani vágyó hatalomgyakorlás. A változás azonban a szabadság rendjében többesélyes. A következő választási fordulóban a választók ítélőerejét már nem béníthatják a múlt kísértetei. Azt kell eldönteniük, hogy egy párt vagy több párt képviselőit akarják a kormány padsorában viszontlátni. Minden más ezután következhet.

E napokban szemünk előtt alakul a történelem, amely Engels olvasatában azt mondja, hogy „amit minden egyes ember akar, mindenki más akadályozza, és azt, ami kialakul, senki sem akarta."

Keserű iróniája lenne a sorsnak, ha Engels ítélete beteljesedne fölöttünk.

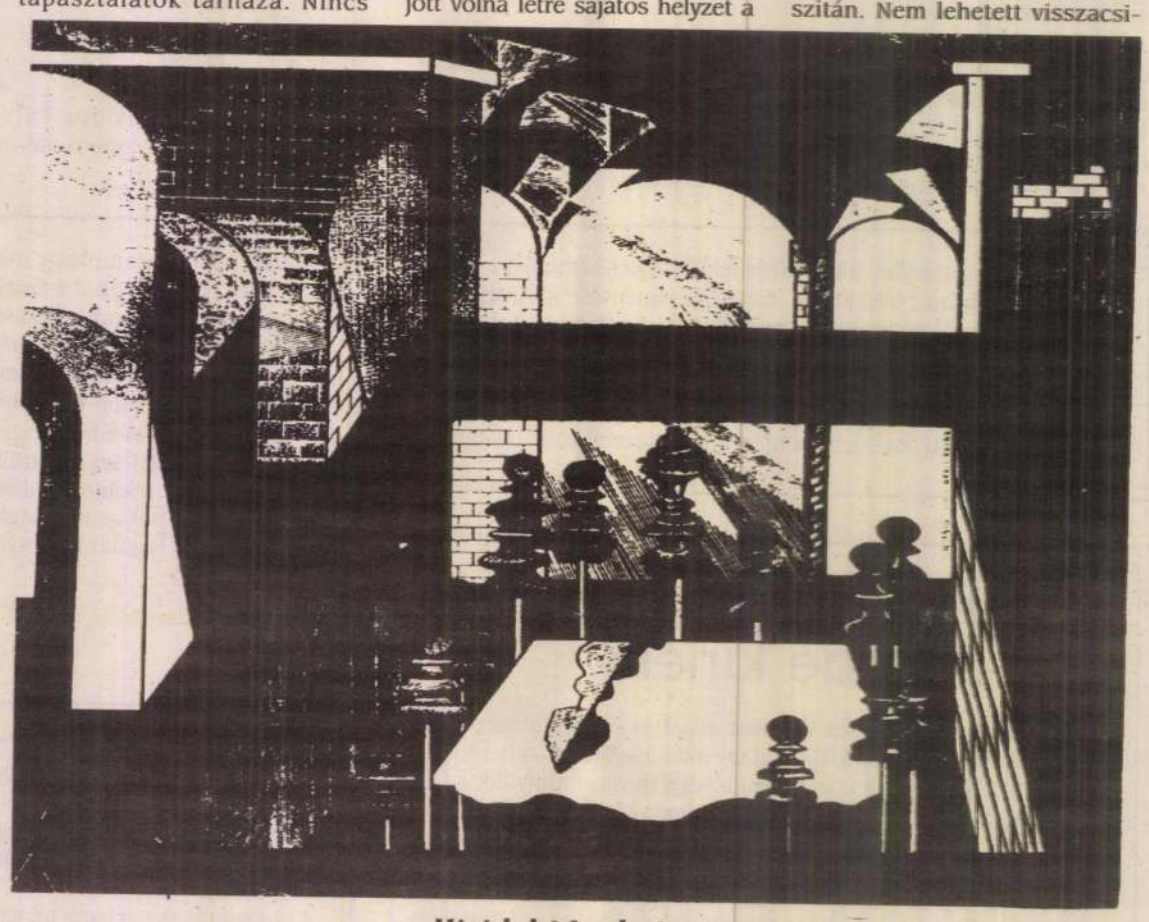

Vásárhelyi Antal rajza

PÉNTEK IMRE:

Vágy, Néró után

Ó, császár, most lenne szükség igazán rád,
tág színpadokon pengethetnéd a hárfád,
s bőghetnéd, rossz disztichonokba szedve,
s ki, s miként lesz a nép kegyeltje...
Milyen mértéket ért el a szégyen és a kár!
(A gyújtogatás el is maradhatna akár...)

MARX JÓZSEF:

Kezek a magyar film felett

A parlamenti választások első fordulójának a nagyközönség számára kevésbé látványos, de az érdekelteknek annál inkább fontos következménye: az Állami Vagyonkezelő Rt. az új kormány felállásáig nem hoz több privatizációs döntést. Mintha Csepi Lajosban, az ÁV Rt. vezérigazgatójában — ellentétben például Mádl Ferenccel, a Nemzeti Színház hivatali gazdájával — megfogant volna az a demokratikus felismerés, hogy béna kacsának nem illik már visszavonhatatlan döntések elé állítania az új „betelepülőket" (hogy Lengyel László kedvenc kifejezését használjam a politikai elitre).

Akik — mondjuk most példaként a mozgóképet — korántsem lesznek szerencsés helyzetben. A filmszakma heveny lázait az utolsó néhány hónapban a tulajdonlás körüli tánc forgataga szította. Az érdekelteknél „leesett a telefonkártya", és az utolsó pillanatban biztosítani kívánták jövőjüket. Egyesek talán azt akarták honoráltatni, hogy a magyar film az elmúlt négy esztendőben a hatalom csendestársa volt (a Demokratikus Charta akcióiban vagy a sajtószabadság „kék szalagos" védelmezésében többnyire csak egy-egy autonóm filmművész vett részt). Másokban esetleg az a tekintetbe veendő vágy munkált, hogy időszerű lenne már a „piacosodás" ártalmas hatásait kivédeni... Akárhogy is történt, a filmes társadalom legtöbb polgárának (ők elsősorban a rendezők) figyelme a privatizációra irányult, nehogy azok, akik „bent" vannak, rosszul jöjjenek ki.

Mert bizony nagyon rosszul lehet járni: intő példa a Mafilm, a hajdani magyar „alsó-Hollywood" esete: egy olyan felszámolási eljárás keretében került dobra, amely csak a felszámoló cég számára jelentett jövedelmet, hiszen minden új tulajdonosa — köztük a mai napig magánalapítványként működő Magyar Mozgókép Alapítvány — tudta, hogy egy ilyen céget csak akkor lehet üzemeltetni, ha ott filmgyártás folyik. Azt pedig csak úgy lehet biztosítani, ha a filmgyárnak van tőkéje „beszállni" a magyar és külföldi produkciókba. Ami Magyarországon egyáltalán nem új dolog, hiszen a második világháború előtti Hunnia Zuglóban és Pasaréten a hajdani rendőrkapitány, Bingert János vezetésével így működött: kitűnően. Az elmúlt négy esztendőben kísérlet sem történt erre. A Mafilm szakállománya szétszóródott. Az alapítvány által közvetített állami pénz nagyobb részt elkerülte a Mafilmet, miközben a másik alapítvány, a Duna tévét üzemeltető (részben azonos kuratóriumi vezetéssel), a Mafilm megmentését azzal kezdte, hogy betelepült az egyik legértékesebb műtermébe, a zenefelvételekre szakosított építménybe, és szétverette.

Röviden: a Mafilm „privatizációja" (amikor közvetett állami tulajdon társul közvetlen állami tulajdonnal) a művészek számára balul ütött ki; megkapták az obsitot, s aki tudott, „visszahúzódott" a Köpeci Béla miniszterségе alatt létrehozott állami stúdióvállalatokba, hogy onnan tekintsen ki a mind borúsabb filmművészeti közviszonyokra.

Ezek a stúdióvállalatok voltaképp régi képződmények. 1976 óta üzemelnek, amikor az akkori Budapest és Hunnia stúdióvállalatokat szétfeszítette a szakma forrongása, és lett mellettük a Dialóg, az Objektív, majd később a Társulás Stúdió. Az akkori középnemzedék „pártütése" egy évtizedig kitartó struktúrát hozott létre, mígnem 1986-ban újra vállalatok lettek az addig a Mafilm kebelében működő stúdiók, amelyek ím megőrizték önmagukat a rendszerváltás négy nehéz esztendejében is. De már nem egyedül: alulról legitimálták a Magyar Mozgókép Alapítványt, amely végrehajtotta a film területén azt a hatalomkoncentrációt, amiről a korábbi évtizedek kulturális politikája álmodni sem mert. Ez az alapítvány — amelynek 1994-es apparátusi működése 171 millió forintba kerül — a magyar film területén minden kérdésben illetékesnek tartja magát, ugyanakkor senkinek semmi köze, hogy miként dönt általában és egyes kérdésekben. A „nemzeti kuratórium" és a sok szakkuratórium ugyanis csak saját magának felelős döntéseiért, és ehhez az elvhez oly szorosan tartotta magát az alapítvány, hogy egyes tényezői önelégült nyilatkozatain kívül nem volt mód működésének tüzetesebb átvilágítására.

Ami pedig elengedhetetlen a filmipar és filmes infrastruktúra privatizálása szempontjából is. Annál is inkább, mivel az Állami Vagyonkezelő Rt. legfőbb „privatizációs tanácsadója" éppen a Magyar Mozgókép Alapítvány, amely egyszerre játszik a privatizációs pályán és fújja a sípot is, lévén, hogy önmaga is érdekelt, azaz tulajdonos (például a Mafilmben). Ez a szerepzavar azonban az ÁV Rt.-t a legcsekélyebb mértékben sem alterálja: ő is ebben a betegségben leledzik. Az alapítvány keze alaposan benne volt abban a döntésben, amely a filmet stratégiai ágazattá minősítve 25 százalék + 1 szavazat tartós állami tulajdont írt elő ebben a szektorban, vagyonkezelővé megtéve azt az ÁV Rt.-t, amelynek szakmai kompetenciája aligha a film terén a legerősebb. Ugyanakkor az ÁV Rt. azzal is tisztában van, hogy a privatizációs bevételek nem lesznek arányban a ráfordítással: eo ipso, a „ráfordítást" minimalizálja, ami például annyit jelent, hogy a vállalati átalakulások hónapos késésben vannak.

Mert mit is kell privatizálni?

A stúdiókat? A csekély eszközértéken kívül az elmúlt négy évben legfőbb tulajdonuk (cseréjében a Mozgókép Alapítvány támogatásáért) az volt, hogy a játékfilmes torta szeletelésekor ők nyújthatták először tányérjaikat. Ráadásul ők abban az előnyös helyzetben leledztek, hogy nem is filmenként kellett támogatásért tányérozniok: „csomagban" adhatták el terveiket, egy összegben kapták a pénzt (amit hajdan éves stúdiódotációnak hívtak).

Vagy a működésképtelenség határán járó szinkron és animációs gyártóbázisokat?

Vagy a felszámolás előtt álló rövid filmes gyárat, a MOVI-t, amelynek létalapja akkor rendült meg, amikor a Duna tévé — a tervekkel ellentétben — mégsem a Könyves Kálmán körútra telepedett?

Vagy a kül- és belforgalmazó cégeket, amelyek a legnagyobb veszteségeket viselték el amiatt, hogy a magyar film nem az, ami volt?

Voltaképpen ez a kérdés veleje: mi is ma a magyar film, ami körül a privatizációnak úgy kellene lezajlania, hogy megmaradjon annak, ami. Ez a kérdés azonban ismét visszavezet a Magyar Mozgókép Alapítvány utcájába. Mert hiszen az, hogy milyen a magyar film — más források nem lévén — az elsősorban az alapítványtól függ: az ő pénzügyi támogatása a legfőbb nihil obstat. Végeredmény? Nos a „reprezentatív megjelenésre", az idei filmszemlére talán nem használnék olyan kifejezéseket, mint Bakács Tibor Settenkedő a Magyar Narancsban. De kétségtelen, van benne valami: „Még ma is érzem azt a tarhonyás hányingert, mely egy-egy bemutató után elfogott. Persze már akkor is tudtam, hogy csupán csak egy föld-föld rakétával oldható meg a probléma, de elgyávultam." A mai magyar film ugyanis sajnálatosan (és most nem a kivételekről szólok), noha nem kevésbé tehetséges, invenciózus, mint a tegnapi, de ahhoz képest mintha fölösleges lenne. Oly nagyon társadalomhiányos, hogy a legfőbb szakkuratórium elnöke, aki még mindig nem veszi észre, hogy az a ház, amelyben a játékfilm szobája található, az imaginárius számok világában létezik csak.

Olyan filmek tömkelegéről van szó, amely a Duna tévé egyik kurátora szerint még a Duna tévében sem vetíthető. Az ám, Duna tévé! Az a furmányos vélelem, hogy Erdély magyarsága minden magyar filmek látását áhítja, hirtelen „privatizálandó" vagyonná avatta a filmjogokat is, amelyek pedig kétség alá soha nem estek. Érthető: azok a filmes tényezők, akik immár két évtizede kezükben tartják a magyar film sorsát, nem szeretnének úgy nyugdíjba vonulni, hogy ne rakták volna meg a csűrt.

A csűr egyébként üres. Aki ma nem a gyártás során szerzi meg igényeinek és erkölcsének megfelelő pályadíjat, az a továbbiakban sok jóra nem számíthat. A magyar film kiszorult egy olyan jelentős megjelenési fórumról, mint Cannes, másodhegedűs szerepet osztanak neki olyan fesztiválokon, mint Velence és Berlin. A film külkereskedői és hazai forgalmazói egyaránt panaszolják, hogy a magyar film nem „forgalomképes". Igaz, nem is akar az lenni. A magyar film olyan művészet, amely alternatív klubokban, kicsiny fesztiválokon és a budapesti művész mozi kamaratermében szombatonként egy előadásban tud megjelenni. De vajon jó ez így? Vajon a Magyar Mozgókép Alapítványnak nem az a legfőbb bűne, hogy az elmúlt négy esztendőben a legcsekélyebb mértékben sem tudta kiépíteni azokat a mechanizmusokat, amelyek a magyar filmet a fennkölt semmiség helyett a társadalmilag reális „üzlet" szférájába tudták volna átvezetni? Természetesen nem is akarta átvezetni. Sem az alapítvány legfőbb tényezői, sem az alapítványt legitimáló filmes szervezetek nem érdekeltek abban, hogy úgymond „művészeten kívüli szempontok" alapján a teljesítményeket az általuk összeállított zsűriknél nagyobb tömegek bírálják el. Az a „filmes erőközpont", amely az MDF költő-politikusából, a Duna tévé főigazgatójából és az MSZP parlamenti képviselőjéből áll (nevük a Tízezer nap főcímén megtalálható), megbízhatóan működött az elmúlt két évtizedben, s működik — pártállástól függetlenül — a mai napig. Aki csatlakozott hozzájuk, az jelentős stallumokat könyvelhetett el magának, aki meg akarta őrizni autonómiáját: orrára koppintottak (hogy eufemisztikusan fejezzem ki magamat). Az egyes liberális személyiségekkel is fölpántlikázott hatalomkoncentráció még nem ért véget: újabb állomása — a második magyar égi műsort tervező — Első Közép és Kelet-Európai Együttműködés Alapítvány, amelynek kuratóriumában ismétlődik néhány név a Hungária TV Alapítványból és a Magyar Mozgókép Alapítványból. Parlamenti választások? Ugyan. Az „erőcentrum" most majd jobban fog támaszkodni a Magyar Mozgókép Alapítvány baloldali hírben járó elnökére, Bihari Mihályra, aki az MSZP színeiben képviselői mandátumhoz jutott, s talán ejti az olyan kellemetlenné vált figurákat, mint amilyen Antall József külpolitikai tanácsadója, Kodolányi Gyula címzetes államtitkár volt, aki a kuratóriumban eddig is mindössze Watson szerepét töltötte be.

Talán nem fölösleges aggályoskodásról van szó. Krausz Tamás, aki az MSZP-hez közelálló Eszmélet hozta létre, és jelenleg is a Filmkultúra publicistája, a kultúra szabadpiacáról írva kockáztatja meg ezeket a brutálisan inszinuáló sorokat: „azok az értelmiségiek hozták vissza a szabadpiac utópiáját, akik évtizedeken át Marxot és Tolsztojt, Sartre-ot és Adornót olvasták. Ők volt az elsők, akik beálltak a neoliberalizmus zászlaja alá, ők ideologizálták meg elsőként a tudományok és művészetek felszámolását a hatékonyság oltárán. Ők hirdették meg azt a pusztító őrültséget, amely ma már az egész világon norma, hogy a kultúra is áru. Hogy megfizették-e őket mindezért vagy sem, az lehet vitatéma, de hogy ma ők is áldozatai annak a mechanizmusnak, amelynek a megalkotásában tevékeny szerepet vállaltak, az bizonyos" (Megélt rendszerváltás, 1994). Ha a legcsekélyebb mértékben is teret kap az új kormányzat politikájában az a szemlélet, hogy a kultúrát el lehet oldozni a társadalom teljesítményelvétől, ha az értékvédelem jelszava alá lobbikat lehet újból tömöríteni, akkor az „erőcentrum" és kliensei fellélegezhetnek: lesz vagyonosztogató privatizálás, melynek révén a csűr mégis megtelik, lesz olyan filmcsinálás, amelytől nem kérhető számon a hatékonyság, és — cserében — lesz lojális filmművészetünk... Csak az a kérdés, marad-e még rá vevő itthon és külföldön egyaránt.

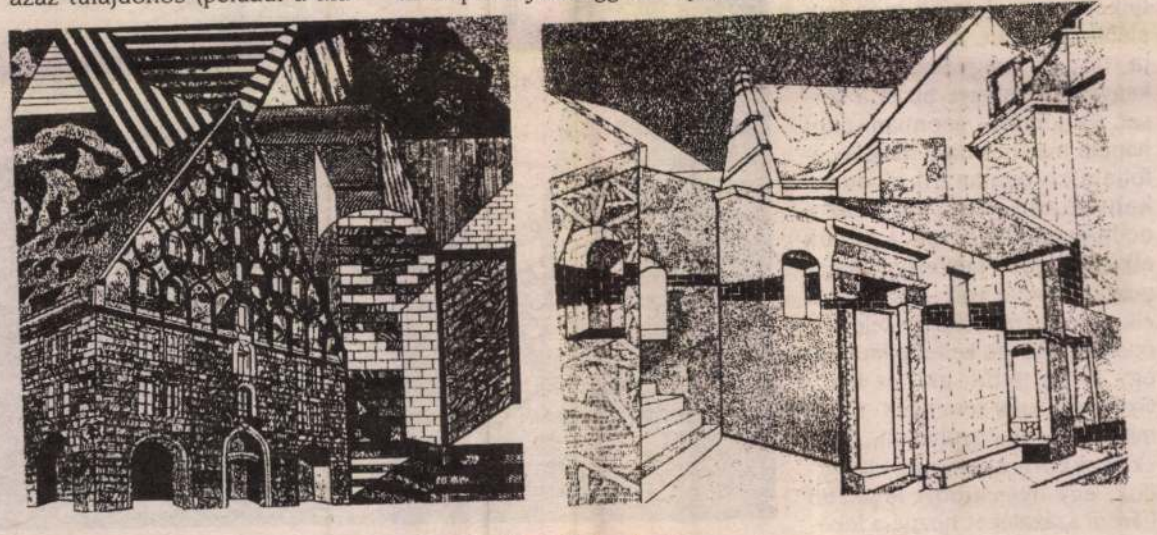

Vásárhelyi Antal rajza

TAMÁS PÁL:

Hajigazítás

Változások előtt nálunk mindig hosszabb lesz a sor a politikai fodrászatokban. Van, aki csak hajkiigazítást kér. Mások bizonytalanok. Szeretnének hajat vágatni, de az új frizurát a fodrászra bízzák. Olyan divatosra tessék vágni! Csakhogy még nem érkeztek meg az új divatlapok. Vannak, persze, akik állítólag már látták őket, csak persze nem ugyanazt látták bennük. Az egyik divatfiú szerint ismét az apparatcsik-szürke lesz a trendy. Rövid hajjal, enyhén felnyírt tarkóval. Mások inkább a vékonycsíkos fekete bársonyöltönyökre tippelnek. Szolid, félig fülre növesztett hajviselettel. Okvetlenül baloldali választékkal. A romantikusabbja abban reménykedik, hogy legalább a kultusztárcánál elmegy majd a farmer. Magas homlokkal. Enyhén ősszülő szakállal.

Nálunk a politikai állások kelendőségéről, vagy a politikai elem súlyáról a „civil" előremenetelben sokféle mítosztöredék van forgalomban. Vannak akik jelentőségét kétfajtaképpen is abszolutizálják. Eszerint egy erőforráshiányos országban, ahol túl sok az állami, vagy közhasznú szervezet és ahol a megüresedő pozíciók számához képest viszonylag sok a jól képzett (?) értelmiségi, a közöttük szükségszerűen kialakuló versenyben úgyis szuubjektív tényezők lesznek a meghatározók. S akkor már mégiscsak jobb, ha nem a hétköznapi korrpucióba torkolló személyes elkötelezettségek, hanem egy program felvállalása, egy csapat iránti hűség válik az előremenetel szabályozóvá. Jobbik esetben a szakmai pályaképet átszínezve. Rosszabbikban annak helyére lépve.

Ugyne kapcsolatnak létezik ellenkező irányú értelmezése is. Ebben a változatban nem a szakértelmiségieknek van elsősorban szükségük a politikai támogatásra, hanem fordítva. Inkább mi kellünk nekik. Felértékelődik az egymással küzdő politikuscsoportok, pártok intellektuális háttérbiztosítása. A szakértők mellett a párok elfogadtatásában a társadalmi támogatás megszerzésénél egyre nagyobb szerepet kap annak felmutatása, hogy nézzétek, az értelmiség, az általatok is tisztelt vagy csak ismert próféták a mi oldalunkon állnak. A tollforgatók persze, többnyire romantikusok. Könnyen és gyakran beleszeretnek éppen feltűnő világ- vagy országmegváltó projektekbe. De mert ezekből gyorsan ki is szeretnek, állhatatosságukat — az érzelmekben és a felmutatott eszmék szépségének igazában csak mérsékelten bízva — általában meg szokták valamivel (többnyire nem túl jelentős összegekkel) vásárolni. Ügyes politikusoknak még azt is sikerül — legalább a résztvevőkkel — elhitetni, hogy itt üzletről szó sincs.

Az elmúlt 25-20 évben — az ennél régebbi generációs politikai tapasztalatok gyorsan marginalizálódnak — a politikai hűség és az értelmiségi-hivatali előremenel kapcsolatában három periódus látszik elkülönülni.

A hetvenes évek tűnnek e kapcsolat „aranykorának". Korábban, az ötvenes és hatvanasok elején, a politikai megbízhatóság egszerűen kiválthatta (kiváltotta) a szakértelmet. Nem léteztek közöttük bonyolultan alá- és mellérendelő szerkezetek. De a hatvanas évekre a mégiscsak modernizálódott társadalomban megsokasodtak az értelmiségi posztok. Betöltésükért elindult bizonyos verseny is az új, nagylétszámú értelmiségi csoportok között. A politikai hűség, persze, önmagában már nem volt olyan fontos. De felértékelődtek a rendszer szimbolikus elfogadásával kapcsolatos ritusok. Például a formális párttagság, mint egyfajta „békebeli" alkalmassági vizsga állami pozíciók betöltéséhez. Ezekben az években az értelmiségi helyeken valódi sorbanállás volt a pártba való belépésért.

A nyolcvanas évek világvége hangulatában visszaesett a pártba belépni kívánók száma. Akkori akadémiai intézetünk éveken át nem produkálta a kerületi pártbizottság által kért fiatal vagy parasztszármazású értelmiségi tagjelölteket. De ezt már a „felsőbb pártszervek" sem fogták fel targédiaként. A szimbolikus áldozatokat még bemutattuk, de ezek mellett elindult egy generációváltás, amelyben megjelentek nyugati értelmiségi modellek is. S miután senkitől sem kívánták autentikus hitek, vagy elkötelezettségek bizonyítását, a mégis elvárt kötelező hitbuzgalmi gyakorlatokat — ha akarta — szinte mindeki teljesíteni tudta.

Az utolsó négy év e tekintetben sajátos fordulatot hozott. A társadalom többségének megrőkönyödésére igazi ideológiai puristák kerültek hatalomra. Olyan kisebbségben voltak, hogy minden hozzájuk átállót kénytelenek voltak megjutalmazni. Az eddig háttérbe szorított második vonalnak így már évtizedek óta nem ismert lehetősége támadt arra, hogy ideológiai hűségét szakmai előremenetelre cserélje. A kioszthatő szakmai pozíció mellett illetve helyette megjelentek a harmincas években divatos politikai hátterű gazdasági üzletek (koncessziók, megrendelések, részesedés a privatizációban). Mindebből következően sajátos szerepzavar támadt. Az egyik oldalon megszaporodtak a valódi professzionális szerepek és az azok betöltésére alkalmas szakemberek. A másik oldalon pedig a politikai hűség jutalmazásában is az ötvenes évekbe, de 62-62-ba estünk vissza.

A politikai fodrászszalonok várakozásait alapjában ez a történet határozza meg. Gyűjtésembe az utolsó napokban, hetekben négy átállási típus került.

Az üzengető. Ez a szerepértelmezés már viszonylag korán, talán a télen-koratavasszal tűnt először fel. Olyan közéleti emberek, akiknek valamiyen közül volt a korábban az állami baloldalhoz, onnan 89-90-ben leváltak, de megmaradtak valamilyen szabadcsapatban, most megint elkezdtek — barátokon, ismerősökön át — balra jelezni. Mi tulajdonképpen, ha úgy hozná a sors, szívesen felvennénk veletek ismét az érintkezést. Ugye, ti tudjátok, hogy mi csak magunkat kerestük, amikor annak idején ott hagytunk titeket! Mi soha nem álltunk át sehová!

A szakember. Mindenki tanácsadója. Bármely kérdés könnyen mozgósítható szakértője. Olyan, látszólag pártsemleges technokrata, aki jó pénzért több párt programjába is épít be szakelemeket. Általában ugyanazokat. Nem egyszerűen pénzre van szüksége, csupán a neki legjobbnak tűnő megoldások megvalósulási esélyeit akarja növelni. Akárki győz, az ő kérdéskezelése, terápiája fog bejönni. Márhogy pedig a jó szerepléshez ő is hozzájárult, szinte ugyanilyen valószínűséggel lehet majd győztes, vagy dobogós párt főszereplője a jövőben is.

Az elhatárolódó. A kormánykoalíció környékén már felbukkanó, s a következő hetekben, hónapokban valószínűleg gyorsan szaporodó szerepmodell. Csak az erőszaknak engedve kolaborált. Ott volt, de őt igazán nem engedték szóhoz jutni. A nevében döntöttek, az egészhez neki igazán nem is volt köze — fogalmazódnak meg, hol komolyabb átállási szándékot sejtetve, hol csak házikivitelizésű Polaroid-képet exponálva a típusvallomások. Van friss gyűjtésem beosztott körmánytisztviselőtől és politikai államtikártól is.

A telefonos. Nem pártoknak, mozgalmaknak, irányzatoknak, hanem személyeknek tesz hűségnyilatkozatot. A folyosói pletykákban lassan forgalomba kerülő ilyen-amolyan potenciális vezetőjelölteket keresi meg. Általában telefonon. Távoli, régi ismerős. Az utolsó években sokat szenvedett, amíg azok utasításait kellett végrehajtania. És ő milyen szívesen dolgozna együtt Z-vel — persze kizárólag szakmai megbecsülésből következően — új projekteken. S ha Z-ből mégsem lesz vezető? Istenkém, hiszen csak telefonon fecsegtek.

Lassanként a fodrászatokban mégiscsak meg fognak érkezni az autentikus divatlapok. Lebeszélni a nyiratkozásról, vagy a hajkiigazításról az arra vágyakorókat úgysem lehet. Még valami újabb trükköt látnának benne. Legfeljebb abban reménykedhetünk, hogy a szakmai, vagy gazdasági siker mégsem (annyira?) a hajviselettől függ.

LANTAI ANDRÁS:

Tanú, protézis nélkül

Kandikó Imre ötödik felesége (név és cím a Népszabadság szerkesztőségében) nem tud arról, hogy Kandikónak kivehető protézise lenne. A hír olvastán olyan izgalomba jöttem, hogy kiszáradt a torkom, hirtelen erős nyomást éreztem ott hátul, a tarkó táján. Mint ismeretes, a Panorámában elhangzottak szerint Kandikó volt a pufajkás Horn egyik áldozata, az ő fogsorát rúgta ki az alacsony termetű fiatalember. Ha azonban tényleg nincs protézise, akkor valami nem stimmel. Persze ezt már rég sejtettem egyes korábbi megnyilatkozásokból. Azért a szocialisták elnökének lelkiismerete mégsem lehet patyolattiszta, mert jelentkezett egy másik úr is (Magyar félmúlt), aki közölte: őt is bántotta az egykori karhatalmista. A korszakkal foglalkozó alezredes szerint az új tanú visszaemlékezésében is vannak gyenge pontok.

Nem kételkedem: május 29-ig a televízió legizgalmasabb és leghitelesebb műsorai valamelyikében megjelenik még legalább egy tanú, aki bebizonyítja, hogy a magyarság milyen kegyetlen emberre bízza a sorsát. Vallomását azonban, alighanem már másnap, meg is cáfolja a koronatanú másodunokahuga, de lehet, hogy az a dédnagymamája, aki a bűnök elkövetésekor mellesleg ünnepelt színésznő volt. A cáfolatok elkerülése érdekében a televíziónak inkább be kellene mutatni egy olyan tanút, akihez Horn Gyula egy ujjal sem nyúlt. Érdemes lenne hangsúlyozni, hogy ez mekkora kuriózum. Fogadok, egy ilyen riport legalább három százalékot hozna a leköszönő kománykoalíciónak.

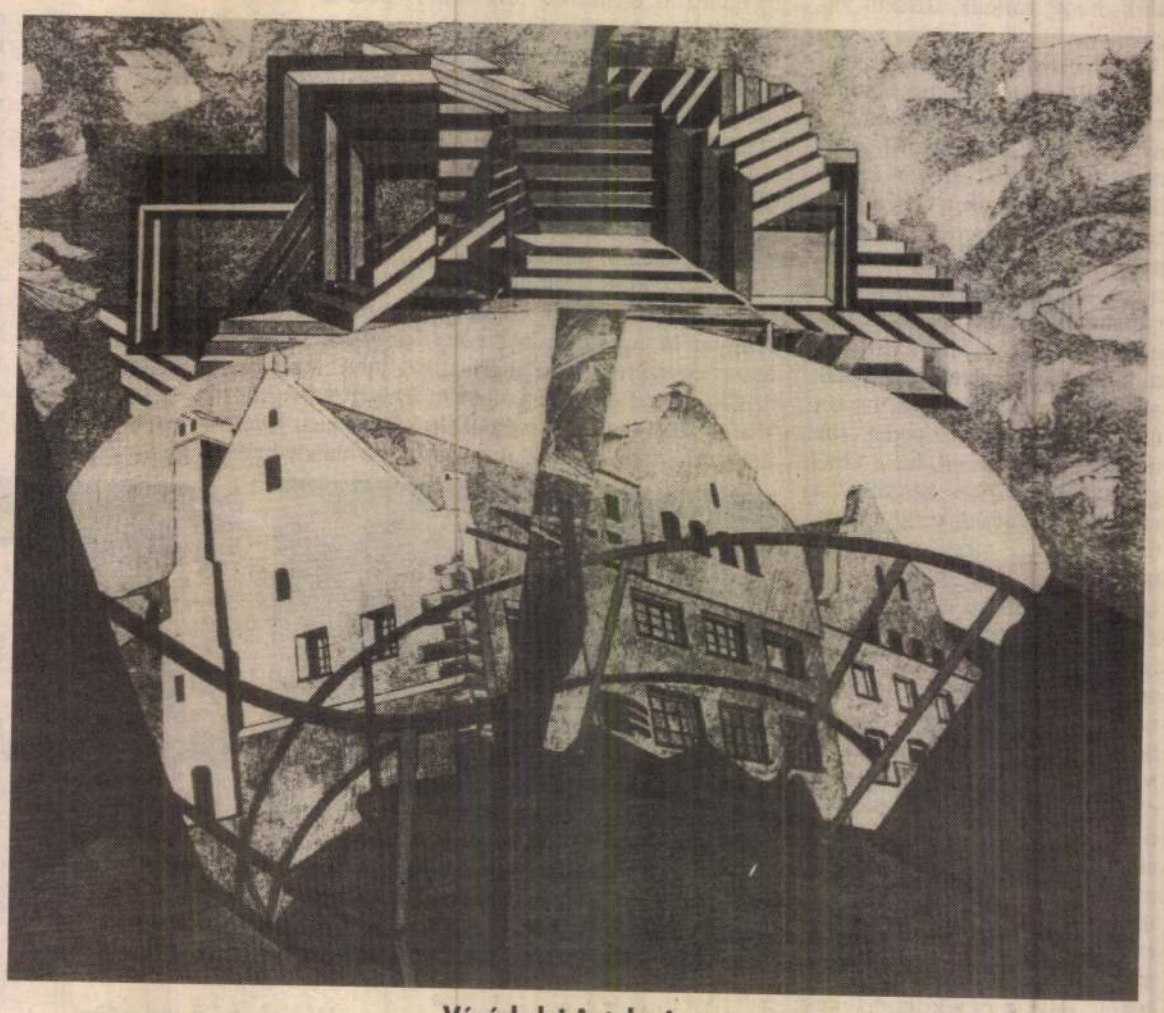

Vásárhelyi Antal rajza

BODZSÁR ERZSÉBET RIPORTJA:

Farkasétvágy

Sarokban az ügyész

Kellemesen süppedünk a zöld plüssbe. Kapok egy pohár hűtött baracklevet, és várom, hogy a megyei főügyész helyettese kimondjon valami nagy-nagy disznóságot. Várdogálunk, közben szelíden kellemetlenkedem, dramatizálgatok, mire malíciózusan érkezik a válasz: a földkiadó bizottságoknak tényleg nincs törvényességi felügyeletük. Áhá, ez a spanyolviasz.

Mindketten kacsingatunk a visszaélések irányába, de hát a megyei főügyész helyettese okos ember, fölöttébb bölcs, és imígyen diktál: teoretikusan természetesen az is feltételezhető, hogy a jogszabályértelmezés tendenciózus irányt vesz. Én, ha újra születnék sem tudnám ilyen cizelláltan megfogalmazni a lényeget. Mert bármennyire is tartjuk magunkat az eleganciához, mégiscsak erről van szó.

Közel harminc beadvány grádicsain végigbukdácsolván az derült ki, hogy akár egy pár tyúkért is vehető egy szép kerekerdő. És hát mindeközben coki mindenkinek; a megyei földművelésügyi hivataloknak, a minisztériumnak és az ügyészségnek is.

Ezen a ponton akár frusztráltnak mondhatnám magam, mert bárhogy is tornáztatom testem, lelkem, a szürkeállományom, gőzöm nincs, ki büntet, ha visszadátumoznak a földkiadó bizottságok, ha határidőn túl fogadnak el részarányigényléseket, ha erdő helyett — tévedésből — kocsiutat adnak el, ha már egy új kegyelmes úr, böcsületes mestersége szerint ügyvéd, fene nagy étvágyat kap a fenyvesekhez, a virágokhoz, a madarakhoz. Én már semmit ki nem merek jelenteni, ha a megyei főügyész helyettese is csak visszakozik; és széttárja a karját: a saját szakállukra felszólamlással éltek, a mulasztást megállapítván. Mulasztás tehát van. Felszólamlás szintén. Mindezek után pedig azt gondolná az ember, hogy odafönn tényleg hülyék, aztán a sorvadt agyammal azt sütöm ki: ellenkezőleg.

Zsebben a hivatal

Ronda egy evidencia, és fájdalmas is, de az erdei ember tényleg szereti az erdőt. Eleddig ott élt, még momentán maradhat is, de minek. Vince bátyámnak is fájt a szíve akkor, amikor a közel másfél hektárját — csupa fenyves! — fölfalták kemény 4952 forintért. Kárpótolták, naná. Még örül is, talán egy malacot is vehet tavaszra belőle.

Szépen gyűlnek a Vincebácsi-öldek, még a nyilvántartásban . A együtt-mönteknek meg álti sürgős, hátha az új kor-ány betart, betartat, törvényt z... A faluban suskus, a hivatal azonban néma. Csalogatnánk a gépből az adatokat, aztán mondják, az irat műben, de nem a területfelelős előadónál, nem tisztelték meg őt ezzel a munkával; becses vásárlók, becses szerződések, becses előadóknak, hisz csak ott fészkel a diszkréció.

Mondok én már mindent; sorszámot, ügyiratszámot, helyrajzi számot, szerencseszámot, hogy engem ide akár be is zárhatnak, de dokument nuku. Majd az irattár kezelője tűnik el, természetesen vele együtt a kulcs is, végül minden és mindenki előkerül, csak a dosszié nem. Kérdem, titkosak? Az udvari ügyintéző — a kegyelmes úré — gúnyosan mosolyog, majd elém vágja a papírokat.

A főnök készséges, bár megjegyzi, lám, lám, a sajtó nagyhatalom, és ezen jót röhögünk mindannyian. Aztán még valaki megsúgja, hogy a régió legesleghelső emberének szinte havonta futnak be vásárlásai, már vezetni sem képesek, a gép is benyögi az unalmast. Lamentálunk még egy kicsinyég: lesznek-e erdőgyújtogatások, ügyintéző-fojtogatások, újságíró-akasztások, miközben kacsingatunk egymásra.

Egy pár tyúkért

Hetek óta járom a falut. Egyebet sem hallok, hogy a kegyelmes úr vett magának 40 hektár erdőt, 37 ezer forintért. Állítólag egy részét a téesz játszotta át neki, annak reményében, jön a farkas, és a szájában a bankkonszolidációs hitel. Talpra áll majd ettől a közös, és megerősödik az elnök is.

Képzelni, milyen nyögve enged az erdő a volt téesz-párttitkárnak, a hadkieg. parancsnokának, a városi rendőrkapitánynak, és a kegyelmesnek. Nem mulasztják el a figyelmeztetésem: ha beleártom magam ebbe az ügybe, naponta háromszor szondáznak, több tucatszor igazoltatnak, etcetera.

A faluban csak úgy hívják a betolakodókat, hogy disznók. Ők tudják, miért, bár kérdés nélkül is mondják: kismiska példát vehetne ezektől; szervezkedik az expárttitkár, kinek sógora az az önkormányzati képviselő, aki gyűjti a földkiadási kérelmeket, lásd a visszadátumozásokat, aztán drót a hadkiegnek, a kegyelmesnek...

Hamupipőke galambjai sem volnának elegen ahhoz, hogy kiszemelgessék a hivatali kölesheggyből a vásárlásait. Mutatóba csupán egyetlen erdőcske a rengetegből: adásvételi szerződés a volt párttitkár közvetítésével az államtitkár megbízásából. Mária néni a 419 négyzetméter plusz 4776 négyzetméter 15.03 aranykorona értékű részarányát eladja — 300 forint/aranykorona értékben — 4500 forintért. Mindösszesen 5195 négyzetméter, azaz fél hektár erdő 4500 forintért. Erre mondták a hivatalban, hogy jó bolt, egy pár tyúkért. Kegyelmes úr, le a kalappal.

A rendőrkapitány úr 13 ezer 341 négyzetmétert 24,76 aranykoronáért — a részarányvételár alámegy a kegyelmes urának — 200 forint/aranykorona, összesen: 4952 forintért vett. Ugyanő máshol 4877 négyzetmétert megkapott 1272 forintért.

Azt annak idején még a megyei főügyész helyettesétől kérdém — szépen, emancipáltan — mintha épp azokat terítenék le, akikért a törvény született. A válasz újfent csak bölcs: sajnos nem kizárt, hogy most is azok járnak rosszul, akiktől annak idején kényszerrel vették el a földet, és törvényességi felügyelet híján most sem jutnak hozzá a jussukhoz.

Ennyi. Hivatalosan, precízen, adekvátan.

Testvérnek testvér az ellensége

A faluban már úgy ismertek, akár a rossz pénzt. Már az alpolgármester is várta az érkezésem. Nagy, húsos keze azt sejtette, hogy ő sem törpe erdőgazda. Tévedtem. Egyetlen négyzetmétere sincs. Ugyan miért nem vett, pofátlankodom. Mondja: Nézze, nem erkölcsös — igaz, a törvény adta lehetőséggel élvén —, hogy egyesek óriási területekhez jutnak bagóért.

Ő itt él a faluban, és itt is akar maradni. Hogyan nézhetne az emberek szemébe? Bolond az, aki ezzel nem számol. De okosnak persze okos, és elmondja, hogy errefelé egy hektár erdő 2-3 aranykoronát ér, így az ára — maximum — 1500 forint.

Próbálom kivenni a napbarnított arcú férfiból, az önkormányzati apparátusból jutott-e valaki erdőhöz. Bólogat, igen, igen, aki épp a földigényléseket gyűjtötte. Törvényesen? Tudtával, igen. Vannak-e rémálmai az alpolgármester úrnak? Előbb tiltakozik, de végül kiböki: mivé lesz az erdő, ha a kegyelmes urak, az expárttitkárok, a hadkieg-parancsnokok, a sógorok, a komák karmaiba kerül?

Itt pedig testvér a testvér torkának esik, oda a jószomszédság is. Munka sincs, mert hisz az erdőgazdaság a padlón, nem kell nekik már 160 ember, a maradékkal már 25-30 ember is elbír. Tán még vér is folyik.

Kinek susog?

Nem volt oktondi az, aki kilátót épített az erdő közepére. Kalauzommal, egy erdésszel kaptatunk felfelé, majdnem leröpít bennünket a szél a grádicsokról. Hálistennek a fiatalabbakban még pislákol némi romantika, kotonok közt lépdelünk.

Alig értjük egymás szavát, zúg, egyre csak zúg. Azt azért jól kivenni az erdész szavaiból, hogy az államnak egy hektár erdő 80 ezer forintjába kerül. Ha tehát a kegyelmes urak leperkálnak 40 hektárért 3 millió 200 ezret, akkor minden oké. De így, ez aztán az igazán nagy kezit csókolom. Világosít föl az erdész.

És aztán már csak kérdez, akár egy automata: ki kit visz be az erdőbe, mitől jön meg a farkasok étvágya, mi lesz az ország tüdejével?

Itt megáll: kaverna. Aztán légszomjasan két fenyőre mutat: oda temették azt a két orosz katonát, akik végigmentek a falu asszonyain. Mit mondjak, nem akarom érteni a célzást.

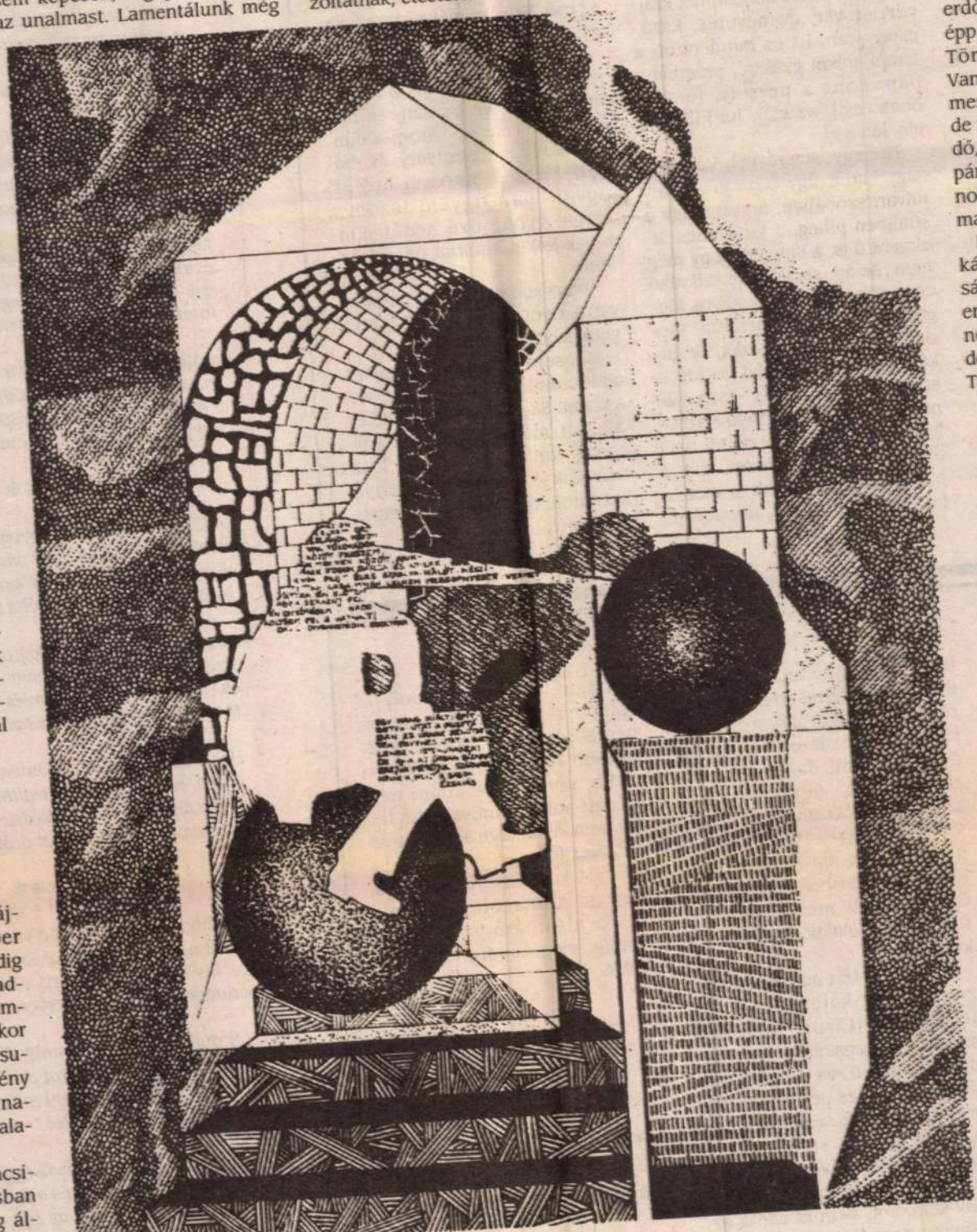

Vásárhelyi Antal rajza

SZATHMÁRI ISTVÁN:

Szabadkai karácsony

És eljött a karácsony. Erősen fújt a szél. Oldalt futott belém. Egészen fölemelt, meglibbentett, még elszállok, gondoltam, sietve a Lehet piac felé, még elvisz végérvényesen, és nem is volt olyan furcsa elfogadni ezt a lehetőséget, eljátszani a gondolattal, annyi minden volt már az enyém, de mégis, azért mentem tovább, igyekeztem, gyorsítván lépteimet, mostanában, vagy mindig így volt? Összevissza hangok valahol ott belül, elég az hozzá, kevés az időm, vásárolni kell, délután már visz a vonat, lefelé, a végvárak felé, kell a hal, a dió, a méz, a tömeg mozdulatlan, vagyis alig ritkul, ezernyi hangya, apró állat, a soroknak nincs végük, gyűrűznek, amerre nézel, emberbélelte tér, terület, csak a hal legyen meg, könyörgöm, csak lenne már a táskámban, hol máskor, a normális világban, életben, iratok, szövegek lapultak, csodaszép, ritka könyvek, esetleg egy-két újság, igen, o l y a n is, meg hát a jegyzeteim, ha tanítani mentem, olyan szilárdnak tűnt a kezemben, szinte rátámaszkodhattam, ha úgy hozta a sors, most pedig nejlonnal béleltem, ha úszni lenne kedve, lubickolni, a marék létben, akárha lenne miért, sietek, mondom, nincs időm, már érzem a víz, a folyó, a tenger illatát, uram, amilyet csak akar, és ott van, igen ott, mereven, fej és farok nélkül, a hatalmas, síkos állat, és rohanok, futok a vonat után.

A határon persze hogy leszállok, muszáj. Hogy rossz a jegy, mondják, és megvetően néznek rám. Már, hogy lenne az, de nincs menekvés, a fiatal kalauz nem ismer irgalmat, élet és halál ura ő most, úgyis felszállok, mondom, úgyis, és a szélre gondolok, a libbenésre, már a karomat fogja, a táska odébb, a merev-dermedt hallal, csak meg ne romoljon, Istenem, nem, nem hagyom, ökölre megyünk? á! dehogy, megy a vonat, karácsony van, igen.

Apám a peronon, meg a sok táskás ember. Már a kocsi tetején is ülnek, meséli apám, akár Indiában, teszem hozzá, valahol távol, messze, nem, mondja ő, ez itt van, oly közel, mint soha még, megyünk a sötét, szűk utcán, a kalauz még mindig a fejemben, de már m á s, érzem, oly kísértetiesen. És nincs tej és nincs kenyér, és nincs semmi, íme, mivé lettünk, és elakad a szó, bár ugrana a hal, ficánkolna a falat térben, de nem, nem lehet. Mozdulatlan minden. És egészen mély csend.

Reggel sorok az üzletek előtt. Se hó, se ünnep. A bankokban nincs pénz. Meghalt valaki, mesélik, a tolóablak előtt. Eltolták utána, szinte besöpörték. Már fél márka is vagyon. Keresem a régi dobozban, az örökre kihült lakásban, akárha nem is itt éltem volna, hosszú-hosszú évekig, a könyvek hidegek, a por sem remeg, keresem az apró érméket, hátha, de nincs krajcár, hét krajcár, se vér, de nevetés, karácsony van, itt és mindenhol, a templomban gyászról prédikál a pap, kong a persely, fals az ének, esik az eső, ha kilépek, alig látok el.

Este egy ismerősnél. Van még vagy kettő, úgy bizony. Kicsiny udvari szobában, a gyerekágy a sötétben piheg, a férfi nincs itt, elment ő is, a lány épphogy még nem. Se ág, se zöld, se szikrázó csillagok, az ablakon súlyos függöny, pálinka az asztalon, ideoda gördülnek a szavak, de inkább a csönd, a csönd, az idő, a sors, a karácsony csendje, mennyire más, mennyire amolyan, úgy örültünk az o t t h o n i asztalnál, igazán minden volt, a hal sohase volt szebb, a méz, a bor édesebb, mégis, mintha árnyékban ülnénk, valami nagy felhő alatt, nehéz levegő, olyan sötét, de nem a vihar előtt, nem, a vihar már bekövetkezett, riadtan néztünk körbe, itt vagyunk, Istenem, mindnyájan, nincs félsz, remegés, az ünnep repdessen most, a szeretet, az öröm, halvány mosoly, mégis más, egészen az, a barátnőnk mesél, ha lassan is, ha kimegyünk innen, gondolom, a kamrák sötétje fogad, és utána végig a Kertvároson, föl a jéghideg lakásba, akárha csak vendégek lennénk, igaz, már azok sem vagyunk.

Újságot kellene vennem. De nem váltok. Mégsem. Itt már mindent beváltottak, eladtak, elvesztegettek. Nézem a távoli házakat, az örökre megfagyott csipkéket a tornyon, azt, hogy az óra már nem jár. Ez legyen a legkevesebb, mondják. Ez legyen a legkevesebb.

Egyedül akarok végigmenni az utcán. Keresztül az erdőn. A nagy fák alatt. Kitapintani az ereket. Magam akarom. Nem akarok gondolni semmire. Lett, ami lett. Karácsony van. Zuhog az eső. Szürke, mélyszürke fellegek tolódnak felettem.

Ezt a bort nektek tettem félre. Á! nem kell. Úgyis o l y a n itt minden. Ne beszélj, és már emeli is. Felénk. Látom a címkén a hidat. Csontváry és mások kecses karcsú hídját. Ugyan már, ugyan! Iszom a sárga, gyöngyöző nedűt. Emberek lelkét, múltját öntöm belém?

Apám kijön velünk a pályaudvarra. Gyorsan szállunk fel. Integetni sincs időnk.

Mégsem mondtam meg azt, amit szándékoztam. Morog, visz a vonat. Se sorompó, se akadály, a határ már nem határ. Karácsony van. Az esőből hó lesz. Bámulok ki az ablakon. Gyertyákat látok. Ahogy elviszi lángjukat a szél.

lók, melltartók évtizedes, bonyolult rendszere kizárja, hogy ennek az életformának követői valaha is teljesen levetkőzzenek. A látvány összetett sivárságát minden további leírás megoldaná. A Totenhosen-lakások a világ külvárosaiban ugyanúgy hálózatot képeznek, mint a Kempiskik, amiket ismersz.

Géza lakása ehhez képest újabban meglepően lakásszerű. Skandináv módra van berendezve a szó eredeti, vagyis leglaposabb értelmében. Minden a lakó további magánya biztosításának van alárendelve. Hosszabb ittlakás esetén az öngyilkosság gondolata mindennapossá válik, és az illető — Géza — csak új és új nőkkel tud védekezni a lakás ellen.

Tíz éve, amikor megismertem, Gézának még csak a lelke volt skandináv módra berendezve. Mindenesetre mindhárom leányismerősömről kiderült, hogy rendszeresen jár föl Gézához, ami dacossá és fáradttá tett, úgyhogy csak annyira jutottam Géza módszerei elemzésében, hogy a nők szeretik, ha Anna helyett Nusinak, Judit helyett Jucónak, Carla helyett meg egyenesen Károlynak szólítják őket, mielőtt kidobják.

Géza nem lett asztaliteniszező, nem lett katonatiszt, nem lett szólógitáros, nem lett szörföző, közgazdász sem, pedig azt végzett, és nem lett politikus és író, és performer művészek barátja sem, nem lett barátja igazán senkinek, és nem lett életművész, de nem lett sörmester vagy whisky-király sem, sőt, nem is bánta ezt sem, és nem lett rabja semminek sem, és nem lett bolond egyszer sem, és nem játszotta meg sosem, egy- és rosszkedvű sem lett, pedig nem lett szebb, sőt, de ólálkodni nem kezdett soha, és mivel nem lett férj sem és újságíró sem, nőtlen tévés lett.

És itt van befejezve Géza, ahol az a látszólag hasonló másik, a várható gyilkos még mindig, még mindig csak kezdődik.

Kemény István

BODOR BÉLA:

(József Attila fiktív öregkori ver

Alkalmi vers a világkiállítás elé

Nyirkosodik már az ablakkeret
alja. A télnek vége próbál lenni.
Az üvegen túl pókháló remeg,
parányi súlyát fölkapja, elejti

a könnyű szél. Az emeleti gangon,
melytől elválaszt a füstszürke úr,
mindig ilyenkor szellőztet egy asszony,
s a kosárra, melyben élek, rávetül

az ablakszemen megtört napsugár
— ordas mosollyal napfürdőzöm itthon —,
s mint kalapomat régen — a kosár
szegélyét most a Nap csipkézi titkon.

***

Jolánék egyszer délidőben felcipeltek
egy nagy terembe, s ott a néhai
miniszter viccből koldult nekem. Teltek
a tálkák; körém szórta Révai,

majd orcán paskolt: — Attila — azt mondja —
Még mindig annyi szép verset farag? —
Fehér inget adtak rám, és a csonka
lábamból megvolt még egy nagy darab.

Mint aki némán ordítva a torkát
mutatja, ásítottam — ő az asztal
sarkáról felvett egy szelet uborkát,
s a nyelvemre csúsztatta áhitattal.

***

Az őrszem engem mindig rosszul őrzött.
Egy állat ült a sínre: meg se látta.
Haláltékomhoz mégsem dörgölődzött
a vonatkerék púpos macskaháta.

Magához vont, mint Jákobot az angyal,
és ringatott a tengely, míg a talpfák
egy-egy cipővel, ázott ingdarabbal
futottak, hogy az őrnek megmutatnák.

Azt képzeltem, a reflektor kialhat;
most fénye újra rámvetődik, ím,
s kibírhatatlan tündöklléssel alvad
a párkányon a holland margarin.

***

Vakít a tél is. Nehéz ragyogású
falak tövében áll a sűrű pára,
és szikkadt hórögök görögnek lassú
bukfencekkel az ereszből a sárga

szegélykövekre. Ólmos égre karcolt
szeszélyes rajz volt régen a világ,
és csupa ajtó, ablakszem és arc volt.
Most mennyi járda. Mennyi, mennyi láb.

De itt, lent, béke van. Tömör, nehéz.
A föld, ha reng, sem mozdíthatja többé,
és összeprésel, hogy a földre néz
a testem is; és ittmaraszt örökké.

***

A combos ég alá szorult a város,
öléből nő ki majd a tarka Expo.
Sok kis Wotán „Kom her!"-t rikolt a Háros
peremén, s King Lear sercent rája: „Let s go".

Etát mgkérem — úgyis annyiféle
koldus tolong — a bejárat elé
állítson ki egy konyhaszékre téve,
arccal az új vasúti híd felé.

A büszke nyüzsgés könnyűséggé érik
bennem, fejembe száll, és a folyó
fölé emel; úgy gördülök az égig,
mint fényes, egyre áttetszőbb golyó.

PÉTERFY GERGELY:

Találkozás a Halállal

Egy szeptemberi éjszakán találkoztam Vele. A legutolsó vonattal utaztam vissza a Balatonról, kellőképpen beborozva, mégis kedvetlenül. Nem tudom, mások is így vannak-e vele, de szerintem vannak olyan esték, mikor határozottan rosszindulatúan sötétedik. A világ megtelik ellenséges erőkkel, a körülöttem lévő emberek kivétel nélkül őrültnek rémlenek, ellenszenvesnek és gonosznak. Mindegyiknek van valami fogyatékossága: az egyiknek görbe az orra, mint egy elcsapott bokszolónak, a másik bandzsa, a harmadik kamaszkori öltönyéből átalakított bokalengőt visel, a negyediknek, aki cipő nélkül alszik, büdös a lába, és így tovább. Ők a Halál kísérete, és közülük az egyik maga a Halál.

Tudtam Róla, hogy kedveli az utazást és az úton lévő emberhez szegődik, hogy szívesen tartózkodik éjszakai buszokon, külváros felé döcögő villamoson, hogy a vasúti váróteremben ő issza a büfésnél az első, hajnali kávét és aztán elenyészik a reggeli szürkületben, hogy kedveli az álruhát, amit a Rá jellemző ízléstelenséggel válogat össze, és mindig hagy magán valami jelet, amelyről felismeri az, akinek meg akar mutatkozni. Személyes jelenlétében sose kételkedtem, találkozásra azonban nem számítottam. Vagy legalábbis nem voltam felkészülve rá.

Mondom, kellőképpen be voltam borozva, néha meghúztam a demizsont, a saját szüretelésű, tavalyi bort, és pipáztam. (Erről a szokásról azóta letettem, mert úgy vettem észre, hogy a pipások többségében van valami édelgő álhumanizmus, valami cukros modorosság.) Öt-hat ember volt a vagonban, valamennyien kimondhatatlanul ellenszenvesek, közülük a legellenszenvesebb éppen a mellettem lévő bokszban ült (vagy hogy hívják azt a micsodát, ahol a nem kupés vagonokban az ember ülni szokott). Hatvan körüli fickó volt, a haja nikotinsárgán őszült, a bőre szintén sárga volt, áttetszően sárga. Élére vasalt szürke öltönynadrág volt rajta, műbőr szandál és flaneling, fölötte meghatározhatatlan színű, házilag — (feleség) — kötött mellény. Mindehhez fekete esztékakeretes szemüveget viselt — alatta, mint egy-egy fekete koporsó mélyén, kekeckedő, vízkék szempár. A csuklóján irgalmatlanul nagy karóra ketyegett szinte hallhatóan.

Látszott, hogy elvei vannak, rászól az utcán a gyerekekre, ha szemetelnek vagy csoszognak, hogy az utolsó falatig megeszi az ételt, akár ízlik neki, akár nem, hogy szögesdrótból van a kerítése, vagy kőfal, üvegcserepekkel a tetején, és van valami sufnija a kert végében, ahol kisszerű alapossággal barkácsolni szokott. Az egész lényéből ez a kisszerű alaposság áradt, a protéziséből, a felhajtott ingujjából és a zavaros borából, amit citromleves flakonból kortyolgatott. Nagyon nem tetszett nekem az az ember.

Épp húztam egyet a demizsonból, mikor megszólított.

— Mesterem!

(Illetve nem egészen így hangzott, hanem kopogó, rövid ákkal, valahogy így: Mástárám!)

— Mástárám! Tátszik a pipája!

Udvariasan biccentettem, de jelzendő, hogy terhemre lenne a beszélgetés, elfordítottam a fejem. Ez azonban a fickót szemlátomást nem zavarta és további mondandóját az ablakon derengő tükörképemhez intézte.

— Jót tász a fogaknak. Nem sárgulnak tőlá. Nekem ugyan már mindágy — és ujjával megpöccentette a protézisét.

Kénytelen voltam visszafordulni, annyira zavart, hogy az ablak tükrén keresi a pillantásomat. Mozdulatom elégedett mosollyal — vagy inkább vicsorral — nyugtázta.

— Jó a bor? — kérdezte, és a demizsonomra mutatott. Biccentettem, hogy megteszi, erre lecsavarta a kupakot a citromleves flakonról, és az orrom alá dugta. A flakonból kénszag csapott ki, s a pereme csillogott a nyáltól.

— Húzd mág, mástárám.

Nem tudom, milyen arcot vághattam, mindenesetre sértődötten visszazárta az üveget.

— Ha nám kell, nám kell.

És ezzel kivívtam a kölcsönös hallgatást. Néhányszor még felém nézett, már-már úgy tűnt, hogy megint megszólal, de aztán csak legyintett egyet, meghúzta a flakont és böffentett egy-két kénszagút.

Mire beértünk a Délibe, már aludt. Egy darabig harcolt bennem a felebaráti kötelességtudat — hogy aki a mellényt kötötte neki, esetleg vár rá —, aztán inkább hagytam a fenébe. Majdcsak felébreszti egy vasutas — gondoltam.

Az ilyen erőknek az a fő tulajdonságuk, hogy nem hajlandók logikusan történetben megmutatkozni, ezért ez a történet is úgy végződik, ahogy nem illenék: mikor hazaértem, a feleségem azzal fogadott, hogy valami megmagyarázhatatlan dolog történt. Este tíz körül, tehát mikor én a fickóval beszélgettem, egy „hatalmas madár" többször is nagy robajjal nekirepült az ablaknak, csaknem betörte, aztán lezuhant és ott hevert három emelet mélyen a betonon. A zavaros ornitológiai információk alapján egyformán gyanakodhattam varjúra, sirályra és griffmadárra.

Bármennyit gondolkoztam is ezen a dolgon, mindannyiszor zsákutcába jutottam. Az egyetlen használható — vagy legalábbis esztétikus — gondolatmenetem az volt, hogy mindenki a Halál egy valaki másnak. Lehet, hogy kétezertízben, augusztus ötödikén, kora délután a Margitszigeten találkozom egy tisztes egyiptomi családapával, akinek én leszek a Halál; és Tallinnban egy madridi újságírónő ma éjjel álmában egy arcot fog látni: a tiédet, és soha többé nem ébred fel.

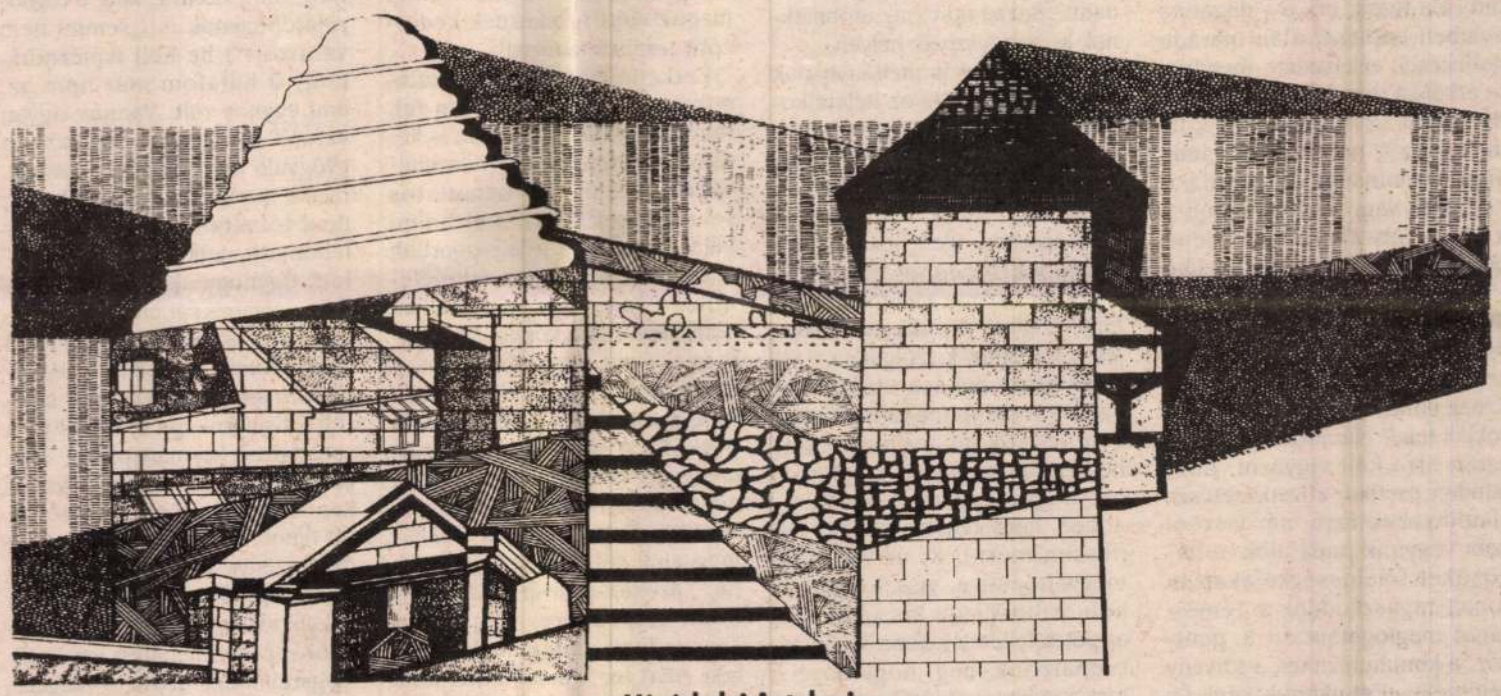

Vásárhelyi Antal rajza

TÁRCATÁR

Ez nincs befejezve

„Halk letekeredés zaja egy fa felől,
majd távolodó kúszás..."
(Ez nincs befejezve)

Ólálkodik egy sunyi fickó a városban, akiről állatok jutnak eszembe, és ebből tudhatod is, hogy miféle állatok. Ő az átka a városnak, az egyik mindenképpen. Nem fog innen elmenni, ez is biztos, hosszabb időre semmiképp. Ha néhány hétre mégis, akkor a színházi fesztiválra Avignonba, az anatómiai napokra Amszterdamba, vagy pedig New Yorkba csak úgy. Ezen kívül még lehet, hogy egy itteni nyomorult, de tőle joggal viszolygó falkával egyszer elsodródik a Gyalui havasok mellé egy félig elhalt faluba, de ott annyira idegen lesz, hogy nem árthat. Itthon fog maradni, ez biztos.

Öt évvel ezelőtt egyszer már gyűlöltem, de azt hittem, ezzel el is van intézve a dolog. Akkoriban egy rokonomat, egy fiatal lányt kerített a hatalmába. Mivel pedig a hatalma nem nagy, félelmében teljesen és végletesen törekszik a hatalmába keríteni áldozatát, tulajdonképpen csak megölheti, semmi más igazi lehetősége nincs. Nos, ez akkor sem sikerült neki, és az egészet úgyis későn tudtam meg. És nekem jó is, hogy későn, mert semmit sem mertem volna tenni ellene. Rokonom saját erejéből szabadult meg tőle, és mindketten azt hihettük, hogy elég lesz ezután elkerülnie a színházak belső labirintusát, ahova ez az ember hívogat. Elég is volt, és öt évig hízelegtem magamnak azzal, hogy szemmel tartom, mert gyakran láttam valóban, és tudtommal ő nem ismert engem, sőt, azt hiszem, még a lakását is sikerült azonosítanom: egy éjjel látni véltem egy negyedik emeleti ablakot, amin át menekült a fény. Mindezek ellenére ma megint láttam egy nagyon fiatal lánnyal, és hiába láttam öt év alatt ötven másik nővel, most elég volt a hegyes orra, imbolygó járása és a cukrászda süteményein kúszó tekintete, egyáltalán, hogy ő még mindig van, elég volt, hogy megint gyűlöljem, úgy, ahogy ürességért csak magamat szoktam.

Először is tehát meg kéne neveznem. Nem tudom a nevét. És jobb is, mert ha hallanál egy nevet, megnyugodnál, hogy ezek szerint nem vele volt dolgod. Pedig vele.

Hogy biztos lehess benne, kiről van szó, kellett találnom egy módszert, már csak azért is, hogy én is biztos lehessek végre. Megnevezek tehát valaki mást, akivel összetéveszthetnéd, de így nem fogod. Beszélni fogok Kelés Gézáról, akit elég jól ismerek, legyen ő a segítségünkre.

Géza egy Totenhosen típusú lakásban lakik, ami a kietlenség végső foka. A lépcsőház fala tele van írva és rajzolva Gézának szóló üzenetekkel, „a JÖVŐ-be mentünk" és hasonlókkal, amik aztán évekig minden este érvényesek. Ugyanez vonatkozik a nagy TOTENHOSEN-feliratra, ami Géza műve még azokból az időkből, amikor ideköltözött tíz éve, és még tudott lelkesedni. A Totenhosen egy német zenekar, van most egy klipje egy német lépcsőházzal, ami éppen olyan, mint a Gézáé. És a lakás is emlékeztet a Gézáéra, csak Gézánál közben lett fűtőtest. A klip a lakás berendezéséből csak egy matracot, a szimpla ablakot és egy halálfejű, hosszú, öreg és szép punklányt mutat meg erőszakosan de felöltöz[ve], mert a szíjak, láncok, h[...]

cikke kapcsán lezajlott vitáról írva — használati útmutatót ad az egész regényhez.

— Kellene valaki, aki emberek millióit oldozná fel: azért, mert Palach mintájára nem égették meg magukat, mert később nem sztrájkoltak, mert részt vettek a választásokon, mert nem írták alá a '77-es Chartát, s mert valószínűleg nem viselnék el az erőszak különböző módozatait. Viszont közölni kell velük, hogy az összes többi kötelesség alól nem kaptak felmentést.

Vaculík bontja az ellenzéki gettó falát. A társadalmat nem a hatalom embereire és az ellenzékre osztja, hanem a hatalomra és a többiekre. A többiek kategóriájába sorolt emberek között pedig csak az a különbség, hol helyezkednek el a bátorság-gyávaság skáláján.

Nincsenek csak fekete és csak fehér emberek — mutatja Vaculík a naplójában szereplőkön. Ebben a könyvben benne foglaltatik az író egész hitvallása, az, amiről a többi írása is szól: legyünk toleránsak egymáshoz, mert ebben a jó és a rossz egyensúlyán alapuló világban mindannyiunkban szüntelenül egymással küzd a két erő. Ne toleráljuk a rosszat, de legyünk türelmesek, mert a rosszal vívott csatánk végtelen. Nem nyerhető meg, de legalább ne essünk el benne. Nincs olyan rendszerváltás, amely a rosszat egyszer s mindenkorra lesöpörhetné. Együtt kell élni vele, de nem mindegy, hogyan.

ANDREI PLEŞU:

A damaszkuszi út

Ma Romániában kétféle ember él: vannak olyanok, akiknek számít a múltjuk, és olyanok, akiké nem számít. E felosztás alapjául egy igencsak egyszerű kritérium szolgál: mit sem számít azoknak a múltja, akik „velünk tartanak", de igenis számít mindazoké, akik „nem tartanak velünk".

Vegyük például ezt az újságírót: éveken át mérgezett bennünket talpnyaló, hazugságokból és idézetekből kotyvasztott írásaival. Ma viszont szidalmazza a kormányt. Az ő múltját nem kell figyelembe venni. Itt van aztán ez a másik író: ő a diktatúra éveiben hajlíthatatlan maradt, gerincesen viselkedett, megőrizte erkölcsi tisztaságát. Ma azonban nem szidalmazza a kormányt. Az ő múltja sem számít. Teljesen mindegy, hogy valakinek sötét vagy tiszta-e a múltja, a jelen „abszolutuma" szempontjából egyiknek sincs jelentősége. A lényeg az, hogy ma — itt és most — ki hogyan viselkedik, mit cselekszik. Ne túlozzuk el az emlékezet jelentőségét... Ezt az elméletet jobbnál jobb érvekkel lehet alátámasztani, csak aztán arra kell vigyázni, hogy minden esetben következetesen alkalmazzuk Erre már viszont nem vagyunk hajlandók: a bűnösöket felelősségre akarjuk vonni, ragaszkodunk a Temesváron megfogalmazott 8. ponthoz, a kommunizmust a törvény ítélőszéke előtt akarjuk látni. És ezek a követelések valóban jogosak: nem fogadhatjuk el a jövőt, amíg nem tisztáztuk ezt a kénkőszagú múltat, ami örökül ránk maradt, hiszen tegnap ez volt a jelenünk. A múlttal szembeni mindkét állásfoglalás megalapozott. Csupán egy a baj: nem lehet mind a kettőt egyidejűleg alkalmazni. Erkölcsi és logikai szempontból egyaránt összeférhetetlenek. Azt sem javasolhatjuk, hogy minden eset külön elbírálás alá essék, mert ezzel együtt járna annak a veszélye, hogy eltűrünk egy — önkényességből, politikai és érzelmi elfogultságból adódó — elfogadhatatlan közös együtthatót.

De nem is egy értelmes embert ismerek, aki szerint az önkényesség és az elfogultság megfelelőbb a jelenlegi helyzetben, mint a logika. Ők valahogy így okoskodnak: teljesen rendjénvaló, hogy egyes esetekben figyelembe vegyük valakinek a múltbeli dolgait, más esetekben pedig eltekintsünk ettől. Mert sokan igenis megváltoztak, míg mások ugyan olyanok maradtak, mint annakelőtte. Azok, akik megváltoztak, megérdemlik, hogy felmentsük őket minden vád alól, ami a múltjuk miatt érné őket, de a „megátalkodottakat" teljes szigorral el kell ítélnünk. Az előbbiek „megjárták a damaszkuszi utat", az utóbbiaknak kő van a szívük helyén.

Bármennyire is méltányosnak tűnjék első látásra az ítéletalkotásnak ez a módja, egész sereg homályos feltételezgetést, megtévesztő sematizmust rejt magában.

Elsősorban: igen nehéz kívülről felmérni, hogy mennyire mindvolt őszinte a változás. Az a tény, hogy X. úr, aki annak idején a pártsajtó kiszolgálója volt, a diktatúra bukása után bírálgatja a most fennálló hatalmat, nem feltétlenül azt bizonyítja, hogy X. úr megváltozott, csupán azt, hogy megszűnt a diktatúra. Ahhoz, hogy ténylegesen fel lehessen mérni, X. úr valóban megváltozott-e, vissza kellene helyeznünk egy kis időre az azelőttti feltételek közé. Csak így tudhatnánk meg, hogy harci kedve mennyire.időtálló.

Ami engem illet, attól tartok, hogy ha a terror váratlanul visszatérne, a civilkurázsi aréna egycsapásra kiürülne: csak Doina Cornea, Dan Petrescu, Mircea Dinescu, Radu Filipescu, Gabriel Andreescu árválkodna ott, meg a hatok csoportja, de rajtuk kívül alig néhányan... A sajtóban és a köztereken nyüzsgő harcosok hirtelen rájönnének, hogy mennyivel bölcsebb szépen félrehúzódni műtermekbe, könyvtárakba, vagy ájtatoskodásba, néha nagy elővigyázatosan Szabad Európát hallgatni, és sorállás közben halkan elégedetlenkedni.

Talán jobb lenne hát, ha nem sietnénk néhány, a helyzetből adódó természetes változást az emberi jellem átalakulásaként üdvözölni. Bizony, vannak, akik csak azért változtak meg annyira radikálisan, mert azt remélték, a nagy felhajtás feledteti korábbi meghunyászkodásukat. Másokat a sznobizmus késztetett erre a lépésre — hiszen most már semmit sem kockáztatva csatlakozhattak a „tiszták" táborához. Vannak olyanok is, akik most végre kiélhetik mindeddig eltitkolt „vitatkozóhajlamukat". És milyen sokan vannak, akik eddigi bűnös megalkuvásaik miatt megalázottnak érzik magukat, és most saját maguk előtt igyekeznek kedvezőbb színben feltűnni!

Ezeket a lehetséges indíttatásokat nem azért sorolom fel, mintha egyetlen pillanatig is kételkedném mindazok jóhiszeműségében, akik oly bámulatos sebességgel jutottak el holmi kétes normáktól a legszigorúbb erkölcsösségig. Nem feltételezem azt sem, hogy nem akadtak nemesebb indítékok is. De mégis úgy vélem, hogy ezek a változások sokkal jelentéktelenebbek, mint ahogy hinni szeretnénk. Ha a megváltozott körülményeket is figyelembe vesszük, akkor még jelentéktelenebbnek tűnnek. Tegyük azt is hozzá: még akik valóban „megváltoztak", azoktól is elvárnánk, adják néha értésünkre, hogy nem szenvednek emlékezetkiesésben. Mert mi felmenthetjük őket a múltjuk miatti vádak alól (tekintetbe véve új civil elkötelezettségüket), nekik visszont kötelességük, hogy ne viselkedjenek úgy, mintha ez a múlt nem is létezne...

De lássuk csak, hogy — nagy általánosságban — kikről mondjuk: ezek „semmit sem változtak". Valóban annyira mozdulatlanok, annyira élettelenek lennének? Magától értetődik, hogy aki tegnap talpnyaló volt, ma is az, és — bármilyen formát öltsön is a hatalom — mindig is talpnyaló marad. Mégis vannak árnyalatnyi eltérések. A körülmények megváltoztak, és ez új stílust is hozott magával. A meghunyászkodó gazemberekből szabad gazemberek lettek, a megfegyelmezett senkikből nonkomformista, nyegle, pimasz senkik. Sajnálatos módon a hatalom nem annyira bölcs, hogy — ha nem más meggondolásból, hát legalább a szépérzékére hallgatva — ne engedje a maga közelébe ezeket a hivatásos (és új életre pezsdült) gazfickókat.

De azért ne higgyük, hogy mindenkit erkölcsi ítéletünkkel kell sújtanunk, aki egyetért a hatalommal.

Aki ma a hatalom oldalán áll, saját jószántából teszi, nem kényszerből, mint azelőtt. Lehet, hogy szolgalelkű..., de saját (szabad!) elhatározásából. Biztosan vannak olyanok, akik ostobaságból, de biztosan vannak olyanok is, akik őszinte meggyőződésből csatlakoztak, és ebben az esetben ejteni kell a vádat. Látszólag ugyan a hatalomhoz fűződő kapcsolatok mit sem változtak, de ma már egészen más tényezők határozzák meg, mint azelőtt. Még a legborúlátóbbaknak is („semmi nem változott") be kell ismerniük, hogy a hatalom már nem az, ami egykor volt. Vannak ugyan szívós maradványok, lassan gyógyuló utóbetegségek, restaurációs törekvések, régi emberek, de a totalitárius mechanizmus lebomlott, jelképrendszere halott. Úgyhogy aki ma kormánypárti, semmiképpen nem sorolható (pszichológiai okokból sem) azonos csoportba a tegnapi kormánypártiakkal. Sőt, sikerült felismerni egy új válfajt is, a „patetikus" kormánypártit: ő az, aki megelégelte, hogy évtizedeken át gyűlölnie kellett „azokat, ott fenn", és most minden erejét összeszedve arra törekszik, hogy asszimilálja őket. Egyszerűen belefáradt a hatalom demonizálásába, és mindenáron igyekszik megszelídíteni, elérhető-megérthető szintre helyezni. Már-már megindító, mennyire szükséges lenne számára, hogy a hatalom visszanyerje normalitását, de sajnos maga a hatalom ezt nem érzi át.

Aztán itt vannak azok, akik csak azért tartanak a kormánnyal, mert a kezdetekkor mellé álltak, és most már büszkeségből tartanak ki döntésük mellett, bármekkorát csalódtak.is.

De az sem törvényszerű, hogy mindazokra gyanakodjunk, akik nem támadják hevesen a kormányt. Lehet, hogy közönyösek, apolitikusak, vagy nem lobbanékony vérmérsékletűek. Nem mindenki született barikádharcosnak. Ráadásul vannak olyanok is, végtelenül tiszteletreméltó emberek, akik bűnösnek érzik magukat hajdani kompromisszumaik miatt, és most nem találnák ildomosnak, hogy sorompóba szálljanak, véleményüket hangoztassák, egy késői, de sorsdöntő „damaszkuszi fordulatra" hivatkozva. Nem sok olyan ember van, aki eléggé erős és eléggé magabiztos ahhoz, hogy gyáva szolgából lángpallosú arkangyallá lépjen elő.

Befejezésképpen szóljunk röviden Damaszkuszról. Sokan — szégyentelenül visszaélve egy pontosan körülhatárolt evangéliumi esemény jelentésével — szónokias nagyotmondással igyekeznek megmagyarázni holmi kétes, de az új helyzetben számukra előnyös változásokat. Az, hogy valaki kissé más hangnemben beszél, gyorsabban gesztikulál, változtat valamelyest társadalmi-politikai viselkedésén, csak olyan ember elméjében kapcsolódhatik a damaszkuszi úton végbement eseményhez, aki soha nem olvasta el kellő figyelemmel a szóban forgó részt az Apostolok Cselekedeteiből (9. rész). Damaszkusz nem egyszerű magatartásváltozást jelent, bármennyire látványos legyen is ez. Nem, itt az egész lét teljes átalakulása a tét. Saul a keresztények vérszomjas üldözőjéből, Jézus természetfeletti beavatkozásának köszönhetően, apostolukká válik. Az egyház elleni őszinte, mélyen elkötelezett gyűlöletéből ugyanolyan őszinte és mélységesen elkötelezett szolgálni-akarás született.

A mi 80-as évekbeli újságíróink közül, de egyáltalán, mindannyiunk közül ki élt meg ehhez hasonló „átváltozást"? A legjobb esetben annyi történt, hogy sikerült levetkőznünk gyávaságunkat és kétszínűségünket, és talán visszaszereztünk valamit régen elherdált őszinteségünkből. Ha ladás ez is, természetesen, igen figyelemreméltó belső felemelkedés. De szó sincs Damaszkuszról. Az igazi Damaszkusz olyan élmény, olyan tapasztalat, amelyre Romániában még nem került sor. Semmilyen szinten, egyetlen táborban sem. Egyelőre átmeneti világban élünk: akik „semmit sem változtak"sem ugyanolyanok, mint azelőtt, de a „megváltozottak" sem azok, aminek hiszik magukat. Éppen ezért, minden, a múlttal szembeni állásfoglalás — legyen az másvalakié, vagy éppen a sajátunk —, önkényes és elfogult. Nem hullott még le a hályog a szemünkről, és még nem vakított el soha annyira a világosság fénye, hogy a bennünk lakozó üldözőt apostollá változtassa.

Ford: Nagy Zsuzsánna

Az írás eredeti helye:
Lettre Internationale, Bukarest, '93 nyári szám

A Magyar Lettre Internationale 1994 nyári 13. számának megjelenése alkalmából a nyári Lettre-napok keretében a Román Lettre Internationale bemutatkozása 1994. június elsején, szerdán 18 órakor a Román Kultúra Házában (Budapest, XIV. Izsó u. 5.)

A találkozó vendégei: Andrei Plesu, B. Elvin, Augustin Buzura, Lengyel Péter, Balla Zsófia, Kukorelly Endre.

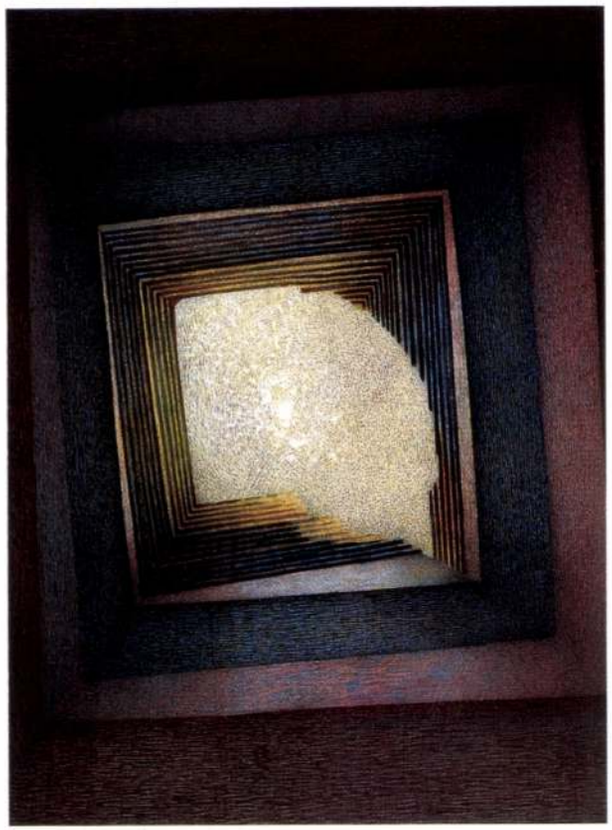

bikácsi daniela

ragyogj, ragyogj csillagom, 1999, vegyes t., 67x48

szüts miklós

kossuth utca, 1999, olaj vászon, 85x100

varga amár lászló

szarkofág a tájban, 1997, olaj vászon, 70x40

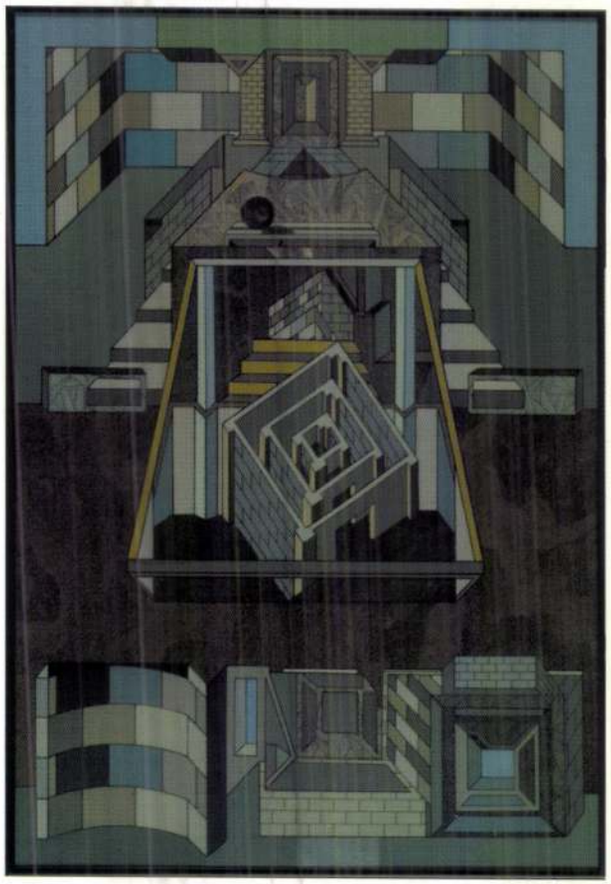

vásárhelyi antal
aréna, 1999, 45x65

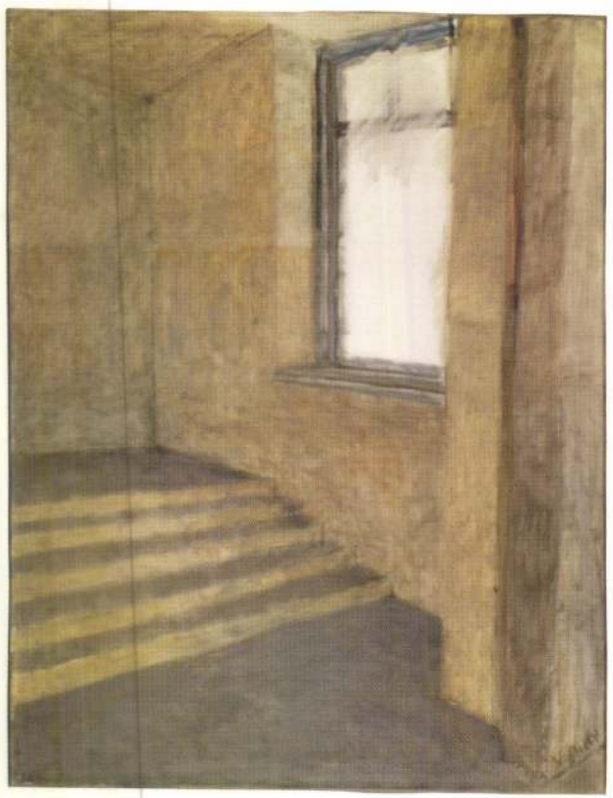

vojnich erzsébet
lépcsőház, 1999, olaj vászon, 100x80

MAGYAR FESTŐK TÁRSASÁGA

mű és emlék

az építészet mint ihletforrás

GODOT GALÉRIA
(Budapest, VII. Madách út 8.)

A kiállítást 2001. július 2-án 17 órakor megnyitja
SZEGŐ GYÖRGY építész, művészeti író
Kurátor: **SZEMADÁM GYÖRGY**

Megtekinthető 2001. július 2-21. között, naponta 10-18 óráig

Támogatók: A Nemzeti Kulturális Alapprogram,
AD Grafikai Stúdió Design: Raden P. Hannawati

ISBN 963 00 6464 2

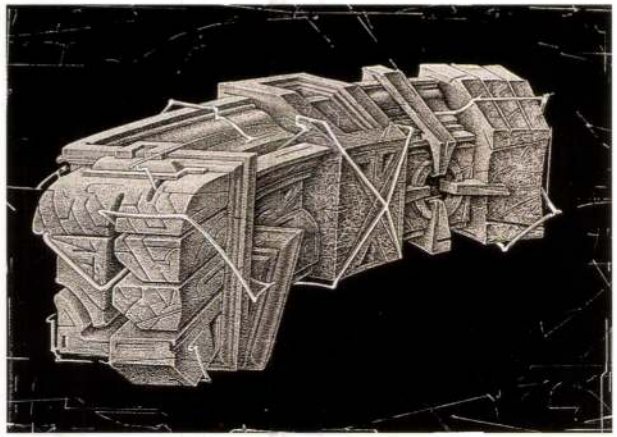

felvidéki andrás
bázis, 1981, tus, tempera, 31x45

kovács lászló
torony, 1991-2001, sgraffito, 91x72

kungl györgy
james dean szülőháza, 1995, mázas porcelán, 45x21x52

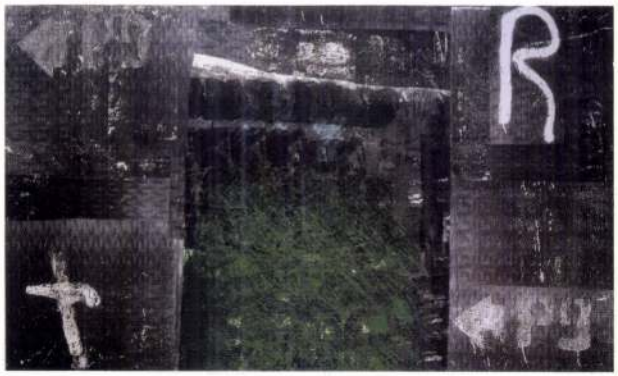

m. novák andrás
város, 1998, xerox, vegyes, 135x275

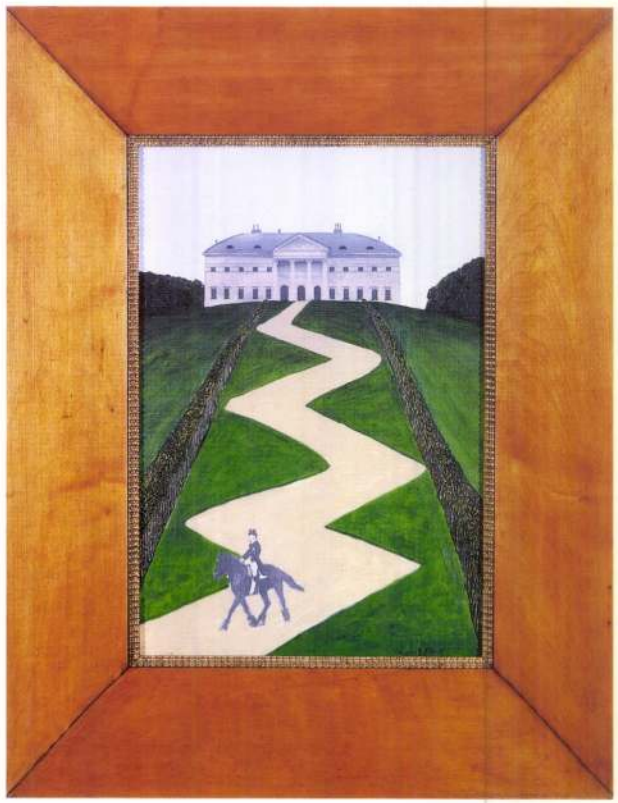

regős istván
kilovaglás, 1987, vegyes t., 33,5x47

birkás istván
szekrény, 1994, fa, 110x76

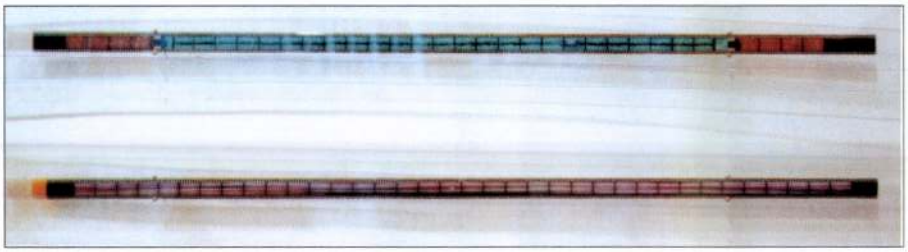

Vásárhelyi Zsolt: fx3 (2002)
diapozitív, fém, üveg, 17x15x9 cm

merre nyitja (nyitja-e egyáltalán) az uszodás képsorból kiemelt fázisfotók felnagyítása (*David Hockney*-t idéző) olajfestmények formájában.

Más a helyzet a kiállítóterem homlokfalain, egymással szemben két, látvány szerint szorosan összefüggő, méretében is azonos, nagyméretű kép esetében. Olajjal festett kép az egyik: definiálatlan, rohanó dinamika, elmosódó-erősödő, vízszintes csíkok ritmusával kifejezve. Értelmezhetem mozgásdiagramnak, Vásárhelyi más, hasonló

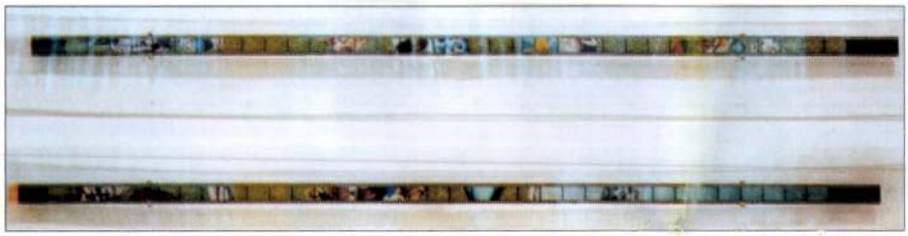

Vásárhelyi Zsolt: fx7 (2002)
diapozitív, 2,4x150 cm

képeivel együtt akár a konkrét művészet új típusú eseteként. Ha azonban a képen látható formáció feltételezhető eredetét veszem alapul, felfoghatom látványi naturalizmusnak is. Hiszen a szem, ha mereven fokuszál egy felületre, amelyen a környezet képei gyorsan futnak át, azaz, ha a néző mindenáron képet akar látni, így lát: absztraktul. Az olajképpel szemben lévő falon hasonló kompozíciót látunk, ám ez változik és anyagtalan, minthogy vetítve van. A vetített képet azonban vakkeretre feszített, üres vászon fogja föl, köti a képfogalom kontextusába. A vászon két képet is hordoz, persze nem egyszerre, hanem 10 perces egymásutánban, két különböző módon mozgó és színe szerint is egymástól erősen eltérő filmet. Nevezzük őket parakinetikus, mozgás és merevség között oszcilláló képeknek. Technikájuk szerint időigényesek, bonyolultak és mesterségesek, Vásárhelyi a videofelvételt számítógépbe transzportálta, fázisról fázisra, fékezve-gyorsítva munkálta meg. Különös hatása az életlen, elfutó képi formációknak vagy a szinte észrevehetetlenül felfelé csúszó változásoknak, hogy a véletlen ritmikája virtuális táji elemeket generál ellazult szemünk elé.

A kiállított művek egymást keresztező, kiegészítő és erősítő, finom összefüggései arra engednek következtetni, hogy ez a hatvanas/hetvenes évek avantgárd, kognitív stratégiáival dolgozó fiatal művész gazdag lelőhelyről hozza fel eredményeit. A környezettelenség bizonyára a felhajtó, pályán tartó erő hiányát jelenti számára. Nagyobb összefüggésekben azonban teljességgel közömbös, hogy tevékenysége most, itt mennyire magányos, mennyire nem időszerű vagy divatos. A művészet történetének áramlását ugyanis a kezdetektől fogva tematikus szálak fonadékának foghatjuk fel, a benne húzódó tematikus szálakat pedig olyan kérdéseknek, amelyeket egy-egy gondolati alapstruktúra vet fel. Ezek egyike-másika időről időre aktualizálódik, és a megváltozott kontextus alapján újítá-

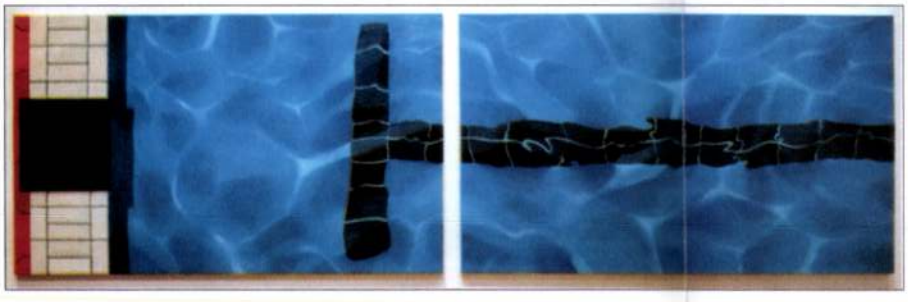

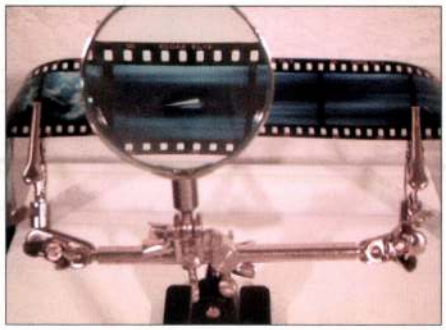

Vásárhelyi Zsolt: fx2 (2002)
diapozitív, fém, üveg, 17x15x9 cm

sokban megnyilvánuló, új nézőpontot vetít elénk. Az esztétikai újítás, mint *George Kubler* írja: „közvetlenül tágítja az emberi tudatot, inkább az univerzum átélésének új szempontjaival, mintsem annak új, objektív magyarázatával".

(Ernst Múzeum, Dorottya Galéria, 2003. II.18.–III. 8.)

Vásárhelyi Zsolt kiállításmegnyitójának estéjén Budapesten négy másik kiállítás is nyílt. Így megy ez, fürtökben, csokrokban végig, ősztől tavaszig. Élénk a kulturális-művészeti élet, forr, pezseg. Mily öröm. A kiállítók egyre újoncabbak. Magunk is támogatjuk őket. Ám a kiállítási lehetőség legtöbbször előbb áll rendelkezésre, mint maguk a művek. Volt régen is ilyen, ha nem is e tájon, hanem Bálint Endrének és barátainak 60-as évekbeli Párizsában. Itt, most, a megnyitóról megnyitóra vonuló néhányszáz fős budapesti szakközönség többnyire egymás éretlen, trendi gyümölcseit vagy reciklikált műanyagot fogyaszt, rágja, rágja, akár van íze, akár nincs.

Szerzőnket ez év márciusában Kossuth-díjjal tűntették ki. Gratulálunk!

Vásárhelyi Zsolt: med1 (2002)
olaj, vászon, 120x410 cm

Dimenziók

A Derkovits Gyula - képzőművészeti ösztöndíjasok kiállítása

Erdősi Anikó

Írásommal alapvetően az idei ösztöndíj beszámoló kiállításán látottakat szeretném összegezni, de az utóbbi időben megélénkült szakmai visszhangok kapcsán elengedhetetlennek tartom, hogy néhány bevezető gondolat erejéig az ösztöndíj intézményéről is szót ejtsek.

A Derkovits Gyula - ösztöndíjat 1955-ben hozta létre az akkori kulturális kormányzat. Célja a fiatal alkotóművészek pályakezdésének, szakmai fejlődésének támogatása, a még szakmai előmenetelt, így még biztos egzisztenciát sem teremtett fiatal művészek pályán maradásának ösztönzése. Az ösztöndíjra a 35. évét még be nem töltött képzőművészek pályázhatnak, akik képzőművészeti tevékenységet tudnak felmutatni. Az ösztöndíj maximális időtartama három év, a támogatottak évről évre a beadott, majd kiállított munkáikkal számolnak be az előző évi tevékenységükről.

A díj alapításától kezdve fontos szerepet játszott a művészeti életben. A kezdetektől olyan művészek szerepeltek az ösztöndíjasok között, akik életművükkel is bizonyították annak jogosságát: *Csernus Tibor, Konok Tamás, Szabados Árpád, Tölg-Molnár Zoltán, Bukta Imre* vagy *Vojnich Erzsébet*, csupán néhány nevet említve. Az ösztöndíj jelentőségét az is mutatja, hogy a kilencvenes években nemhogy nem szűnt meg, de ennek példájára alkotta meg az aktuális kultusztárca a többi művészeti ág ösztöndíjait is, amelyeknek immár hagyományt teremtettek a tavaszi beszámolók, bemutatkozók és a frissen elbírált, aktuális pályázati eredmények kihirdetései.

Fontossága, szerepe tehát vitathatatlan, annál is inkább, mivel ez az egyetlen hivatalos forma, amellyel az állam a 35 év alatti, pályakezdő képzőművészeket támogatni tudja. Talán ezért is élénkült meg a szakma, amikor a Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesület elnökeként 2002-ben a pályázati anyagot bíráló bizottságban részt vevő *Király András* nyílt levélben fordult a miniszterhez, hogy észrevételeivel az ösztöndíj még hatékonyabbá tételét segítse. Király a csupán saját tanítványaikat ismerő és támogató, idős mesterek kuratóriumi szerepének jogosultságát, a bizottság tagjainak és pályázó hozzátartozóinak összeférhetetlenségét érintő kérdésekre, illetve a benyújtott szöveges pályázatok, munkatervek figyelmen kívül hagyására hívja fel a figyelmet. És bár a levél kapcsán a szakmai fórumokon, beszélgetésekben többször szó esett a bizottság összetételének és működésének átgondolásáról, az ez évi bizottságban sem változott semmi.

Néhány adat a 2003. évi ösztöndíjról. Idén 150 pályázat érkezett, amelyeket a korábbi években ösztöndíjban részesültek beszámolóival együtt kellett elbírálnia a bizottságnak. A döntés alapján az idei évben a következő művészek kaptak ösztöndíjat: *Erős Ágost Koppány, szobrászművész; Benczúr Emese, képzőművész; Farkas Zsófia,* szobrászművész; *Juhász Dóra,* festőművész; *Berentz Péter,* grafikusművész; *Kővári Attila,* festőművész; *Miksa Bálint,* festő; *Vásárhelyi Zsolt,* festőművész; *Nyári Zsolt,* szobrászművész; *Keserue Zsolt,* képzőművész.

A beszámoló kiállításon a következő, korábbi években ösztöndíjat nyert alkotók munkái szerepeltek: I. évf.: *Csurka Eszter, Hetesi Attila, Knyihár Amarilla, Kotormán Norbert, Lukács József, Nagy Ottó, Nyilas Márta, Ötvös Zoltán, Páll Tibor Krisztián, Raffai Réka, Szigeti Tamás, Varga Tünde;* II. évf.: *Csáki László, Filp Csaba, Gálhidy Péter, Hegyi Csaba, Horváth Krisztián, Oroszy Csaba, Schneemeier Andrea, Szabó Dorottya, Turcsány Villő;* III. évf.: *Babinszky Csilla, Császár Péter, Dinea László, Gyenis Tibor, Kovách Gergő, Kő Boldizsár, Monori Sebestyén, Szépfalvi Ágnes.*

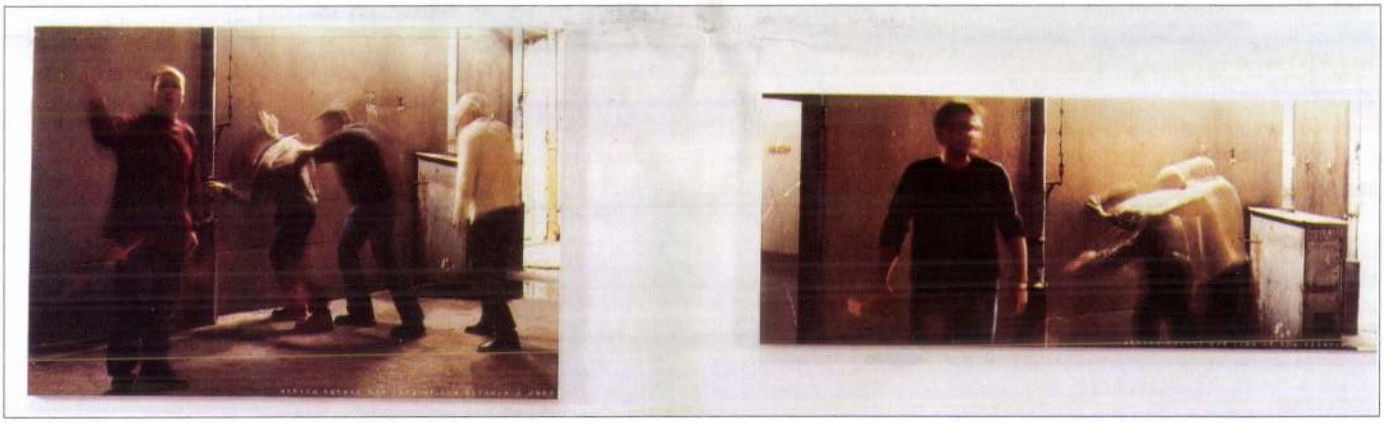

Hetesi Attila: A csend rossz ideje I-II.
V.C. print, 132x183 cm és 90x223 cm

Az Ernst Múzeum termeiben látható kiállítást, ahogy évek óta, most is az ösztöndíj minisztériumi felelőse, *Szepes Lászlóné* rendezte. Az, hogy mit látunk a kiállításon, évről évre meglepetés, és bár látogatói adatok nincsenek birtokomban, érezhetően sokan kíváncsiak a művészek legfiatalabb generációit bemutató kiállításra. Ennek ellenére a bemutatkozó csupán egy hétig látható, aminek valószínűleg a Mú-

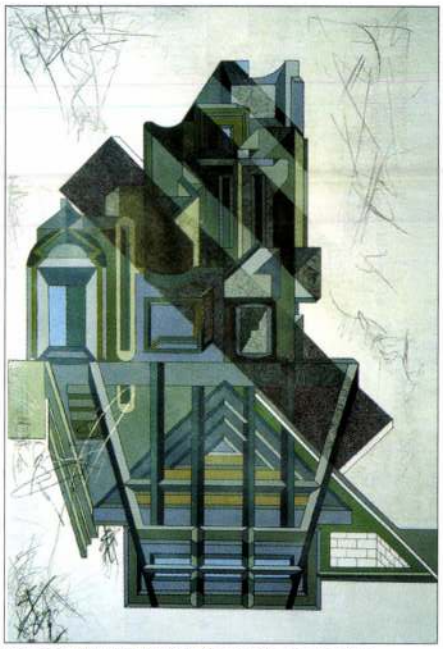

Vásárhelyi Antal: Belső architektúra XIV. (2001)
papír, akril, tus, ceruza, 100x70 cm

a bal oldal ugyanis sosem egybevágó, de mégis egymás tükörképének tűnik), úgy ezt az antropomorf felépítést követve Vásárhelyi Antal több műve is egy szimmetriatengely által egy jobb és egy bal oldalra bontható, de apró részleteikben különbségek fedezhetők fel a két fél között (például *Belső architektúra XVII.*). Sőt, akadnak olyan alkotások is, amelyeken szimmetrikus és aszimmetrikus részek váltják egymást, illetve különböző geometriai transzformációk által egymásba vihető részletek keverednek egy kompozíción belül. Ez a dualitás, a sokszor diszharmonikusnak ható elemek, momentumok egymást erősítve hozzák létre az egységet Vásárhelyi Antal festményein. Igaz, már a képek terébe is nehéz bekerülni, azonban, ha sikerül is belépnünk, azonnal el is téved a tekintet, és csak bizonyos szerkezeti vonalak elhagyásával lehet egy-egy útvonal-lehetőséget következetesen végigjárni. Az egymásnak szinte ellentmondó, képzelt architektúrák egy-egy képen belül is úgy kapcsolódnak egymáshoz, mint az összetapasztott fecskefészkek. A csupa egyenes, párhuzamos vonalkából kialakított struktúra organikus faktúrát eredményez (pl. *Belső architektúra V.*), utalva ezzel a szerves felületekben rejlő szabályosságokra, illetve arra, hogy az organikus világ is mértani alapokon nyugszik.

A mívesen kidolgozott felületek nemcsak a mesterségbeli tudást és annak fontosságát hangsúlyozzák, hanem egyfajta „munkaterápia"-ként is felfogható művészi megoldásnak tekinthetők, ami jelzi, hogy nem csupán a bravúros szerkezeti megoldások, nem a trouvaille inspirálta Vásárhelyi Antalt képsorozatának létrehozásában. Művei sokkal inkább a lélek, a művészi invenció irányította belső képzelet teremtményei (ahogy erre a sorozat címe is utal), mint egy geometriai spekuláció eredményei. Ezért, ha ezeknek az alkotásoknak a művészettörténeti genealógiáját kutatjuk, akkor *G. B. Piranesi* (1720–1778) – a szürrealisták által is nagyra értékelt – fantázia-perspektíva sorozata (*Carceri d'invenzione*) tűnik legközvetlenebb rokonuknak. Piranesi rézkarcsorozata képzeletbeli börtönbelsőket ábrázol, ahol a csigalépcsők és folyosók nem vezetnek sehova, az ablakok befelé és kifelé is néznek, a felvonóhidak nagy ürességre nyílnak. Olyan rövid idő alatt készítette őket a 18. századi itáliai mester, hogy valószínűleg nem tudatosan alakította a tereket többértelművé. Piranesi metszetein a hatalmas terek szuggesztív látomásként tartják fogva tekintetünket. Hasonló élményben részesülünk Vásárhelyi Antal képei által, hiszen a lépcsők, kváderek, tornyok, kockaszerkezetek, íves átjárók útvesztőiben bolyongva, hol kint vagyunk, hol bent, hol fent vagyunk, hol lent. Egy-egy képelem (mint például a *Belső architektúra XXV.* címűn megjelenő függőleges, fehér, téglalap alakú folt) éppúgy lehet kitüremkedő falfelület, mint átjáró, illetve kapu, amely a végtelenbe vezet. Megszűnnek a terek, idők megszokott és tudott viszonyrendszerei. Egyik térdimenzióból a másikba bukdácsolunk, miközben időutazást is teszünk, hiszen Vásárhelyi Antal képeibe lépve, képzeletben a knósszoszi palota, vagy az egyiptomi piramisok labirintusait is bejárjuk. A történelmi időkbe, a végtelen terekbe vezető képek azonban a művészi lélek legbensőbb, bonyolult zugaiba, az alkotó léleklabirintusába, gondolat- és érzésvilágának útvesztőibe kalauzolnak. Látszólag kitárulkozik a művész, felfedi titkait. De a labirintus legmélyén ott rejtőzik a soha meg nem ismerhető Minótaurosz.

(Miskolci Galéria, 2003. V. 22–VI. 29)

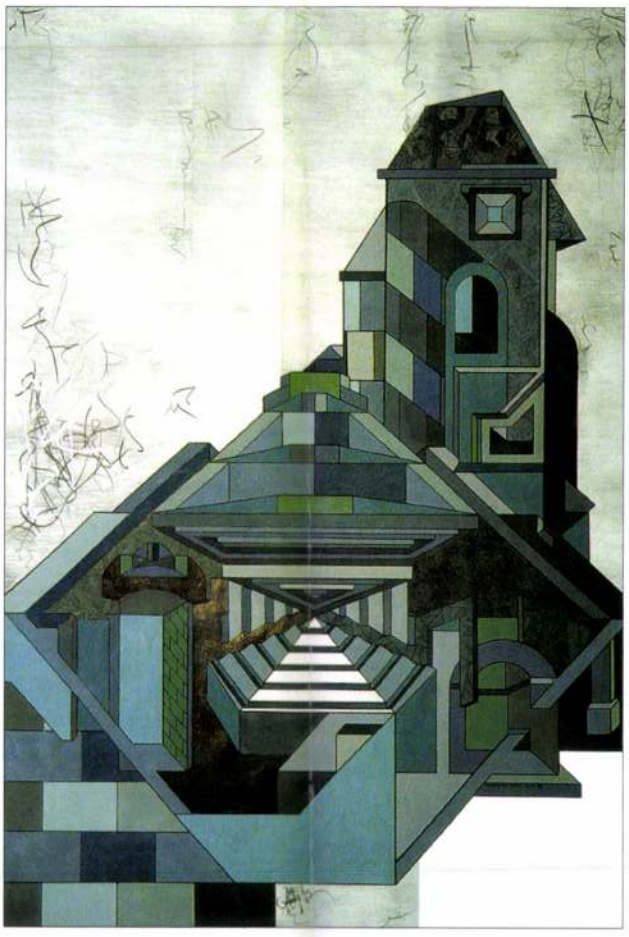

Vásárhelyi Antal: Belső architektúra XXX. (2002)
papír, akril, tus, ceruza, 100x70 cm

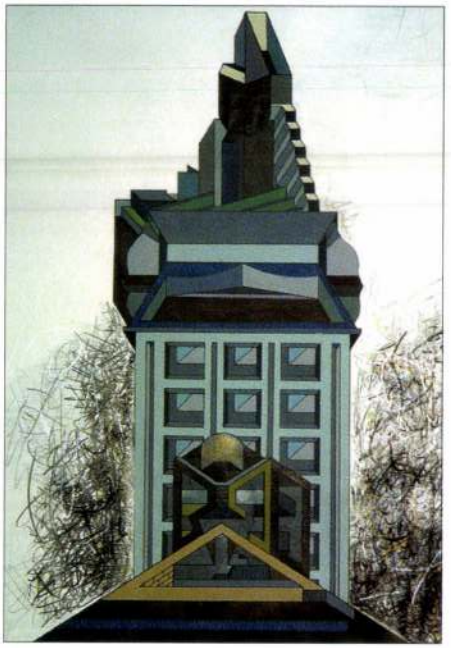

Vásárhelyi Antal: Belső architektúra IX. (2001)
papír, akril, tus, ceruza, 100x70 cm

Képidő

Vásárhelyi Zsolt kiállítása

MAURER DÓRA

Csak néhány, jó érzékkel elhelyezett műtárgy látható *Vásárhelyi Zsolt* első budapesti, bemutatkozó kiállításán. A látvány nagyvonalú, tudomásul veszi a galéria terének adottságait, és munkájának lényegi aspektusát tárja elénk: két-két, egymásra szorosan utaló művet, melyek együtt egyetlen gondolatkörbe illeszkedő műcsoportot alkotnak.

A fiatal művész a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karán (rövid ideig a University of Herfordshire-ben is) tanult, múlt évben szerezte meg a ma-

Vásárhelyi Zsolt: m1 (2001)
olaj, vászon, 140x300 cm

napság magára valamit adó művész számára ajánlatos doktorátust, és ugyancsak Pécsett volt eddigi két egyéni kiállítása is. Pécs: a hazai progresszív művészeti hagyományok tisztán kirajzolódó központja, a felkészülés, a koncentrált munka alkalmas terepe talán még ma is. Ezt látszik igazolni Vásárhelyi vitális, őszinte megérkezése: *D'Artagnan* a metropoliszban. Idő a képen, ez Vásárhelyi szakdolgozatának címe – lehetne egyúttal a kiállítás címe is. Tudja: „Az időábrázolás különböző formái nem jelentenek újdonságot a művészetben. A korábban feltett kérdések és megoldások saját munkám kiindulópontjai is, azonban a legújabb technikai eszközök bevonása segítséget jelent a kérdéskör továbbgondolásában."

Valóban, széles a mozgás képszervező lehetőségeit próbáló, az időtudatot munkába állító művészek mezőnye. Nemcsak széles, de régi is, minthogy a fényképezés, a géppel ábrázolás megjelenésével kezdődött. A hőskor bemozdult portréfotói mint kuriózumok után, a megkezdett út első mérföldkövei *Marais* és *Muybridge* mozgásfázisképei, hatásuk a futuristákra, majd a szintetikus kubizmus idő- és térsűrítései, *Mihail Matyusin* 1924-es meglepő festménye, melyen „életlen" színcsíkok futnak át, a 20-as évek absztrakt, szinesztétikus szándékú filmjei, *Moholy-Nagy László* Vision in Motion című könyve, amely alkotói interdiszciplinaritását foglalja rendszerbe. Később pedig a mozgó látvány dekoratív fénydiagramját a reklámok, a sebesség elmosódott foltképét a sportfotók és az amatőrvideók tették közhellyé.

Hogyan juthat eredményre ezen a bejárt területen bárki is?

Úgy tűnik, Vásárhelyit nem kizárólag a képkészítés, hanem a megismerés vágya hajtja, amikor alapvető fogalmakkal, jelenségekkel néz közelről szembe, és értelmezi őket műfaji kötöttségek nélkül, statikus,- vagy mozgóképen, azaz olajfestmény, fotó, videó vagy számítógépes manipulációk formájában. A kép fogalmával birkózik, munkájában kezdettől fogva ez a központi szervezőerő. A szem fiziológiai adottságaiból kiindulva, a mozgásban-látás és a metaforikus sűrítés új típusú összeegyeztetésével próbálkozik. Nem felkavaró, személyes élményt akar kifejezni, hanem céljainak megfelelő, demonstrálásra alkalmas anyagot, személytelen tárgyat keres vizsgálódásaihoz.

A kiállításon látható, 32-36 képkockát tartalmazó diapozitív filmszalagokat szokatlanul hosszúra nyúlt parastatikus képeknek nevezném, minthogy egy időintervallum keretében formaismétlődésekkel, „áthallásokkal" ugyanazt a dolgot mutatják. Vásárhelyi videokamerája felülnézetben pásztázott végig egy úszómedence víztükrén, rajtkőtől rajtkőig vagy strandolók mit sem sejtő csoportjai fölött. A nyilván sok hordalékot tartalmazó képanyagból választotta ki a fázisfolyamatosságra alkalmas kockákat. Találékony, pontos a technikai megoldásban. Kérdés azonban, hogy (a festés örömén túl) mi lehet a hozama, a koncepciót

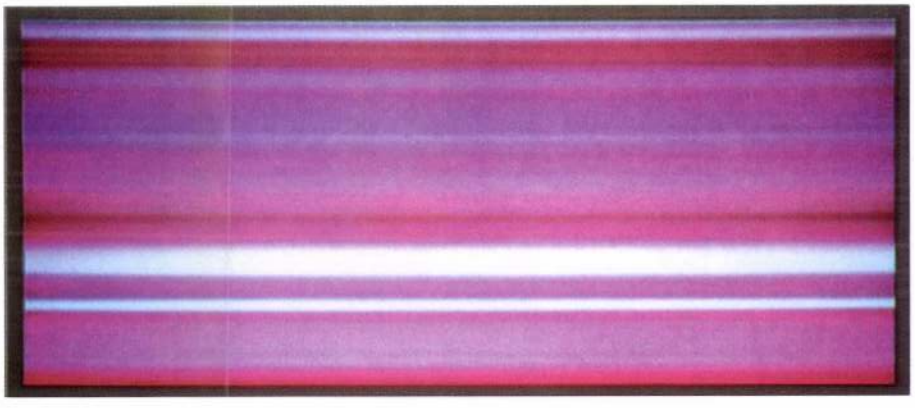

Vásárhelyi Zsolt: m3 (2002)
video installáció

Gino Severini: Der Pan-pan-tánc (1909-1959)
Pompidou központ, Párizs

Az olasz futuristáknak ezen a kiállításán megtekinthetjük a mozgalom vezéralakjának, „Európa koffeinjének", *Marinetti*nek a párizsi *Figaró*ban 1909. Február 20-án közzétett, a futurizmust egy szuszra megalapító kiáltványának eredetijét, és innentől e békétlen mozgalom művészeti produktumainak, dokumentumainak legjavából szemezgethetünk, nyilván sokkal kisebb léptékben, mint a Palazzo Grassiban megrendezett *Futurismo & Futurismi*, de olyan különlegességgel is szolgálva, mint *Luigi Russolo Intonarumori*-ja, „zörej-harmóniumá"-nak rekonstruál mása.

A bécsi Kunstforum régóta kényezteti közönségét a huszadik század izmusainak, a klasszikus avantgárd nagyformátumú alkotóinak fölöttébb reprezentatív és széleskörű bemutatásával. Ez a kiállítás, az első futurista show a legendás 1912-es, a bécsi Realgymnasium Schwarzwaldschuléban a művészek részvételével lezajlott tárlat óta, mely egyébként, a párizsi Galerie Bernheim-Jeune-ban megrendezett nyitó debütálásuk nyomán, európai hódító körútjuk része volt, akárcsak a budapesti Nemzeti Szalonos bemutatkozásuk 1913-ban.

A kiállítás a mozgalom kiteljesedésének éveire koncentrál, az 1909-től 1918-ig terjedő időszakra, az öt legjelentősebb mestert, élesztő erőt, helyezve az előtérbe: *Giacomo Balla*-t a korelnököt, *Umberto Boccioni*-t, a mozgalom teoretikusát, *Carlo Carrá*-t, *Gino Severini*-t és *Luigi Russolo*-t. Végigkísérhetjük a mindenféle tradíciót sutba vető, új művészet formáinak keresését és ezzel párhuzamosan vágyakozásukat a nemzeti, olasz avantgárd megteremtése iránt. Programművészetet látnánk áttekintve a mintegy kétszáz munkát? Nem egészen. A felsorolt alkotók, de például még a leginkább experimentális kifejező eszközök, a fotó és a film terén kimagaslót nyújtó *A. G. Bragaglia* is éppúgy önmaguk szuverén teljességében és heterogenitásában tudtak megszólalni, korántsem egy program kiszolgálójaként. (Bár *Ady Endre* éppen erről fanyalog: „Ez már bolt, egy kiméró üzlet, ahol hetekig dolgoznak: a közönséget miként lehetne idecsalni, megrészegíteni és becsapni.") Művészi szándékaikat csakis maradéktalan tökéletességre törekedve mutathatták fel: „a sebesség istene" által vezérelt, modern, technicista jövő felé akarván terelni koruk festészetét, szobrászatát, színház- és filmművészetét, fotó- és iparművészetét – amint azt elnevezésük is hirdeti.

Néhány képcím a legfontosabbak közül: Boccioni: *Egyedi formák folytonossága a térben* (bronzszobor, 1913.), Balla: *Absztrakt sebesség* (olajfestmény, 1913.), Carrá: *Galli anarchista temetése 8* olajfestmény, 1911.), Severini: *A Pan-Pan tánc Monicóban* (olajfestmény, 1909/1959.).

Egyedül Balla jelképpé vált *Pórázon vezetett kutya dinamizmusa*, című képét hiányolhatjuk, ha a népszerűséget tarjuk szem előtt (a legtöbb polémiát kiváltó Balla annak idején a párizsi bemutatóról is kimaradt). A kiállítás, a rendezők koncepciója szerint a vizuális művészetekre koncentrál, ahol a radikális avantgárd e csoportjának (manifesztumaiknak se szeri, se száma: *Futurista festők kiáltványa*, 1910. február 11., *A futurista festészet – technikai kiáltvány*, 1910. április 11., és így tovább egészen a futurista konyha kiáltványáig) azt a fejlődésvonalát rajzolja ki, amely sorvezetője lett a modern világ felgyorsult mozgásaira reflektáló, teljesen új strukturális nyelvezet megalkotásához. Dinamizmus, szimultenaitás, emocionális találékonyság, a befogadó nézőpontjának centrumba helyezése: a futurizmus kulcsszavaivá váltak. (Aztán később az olasz futurizmus nyomán számos, a képművészetet a modernitás jegyében megújító esztétikának).

A dinamizmus, mely a futurizmus első analitikus szakaszában a tárgyak térben való szétbontását jelentette, úgy, hogy az időbeliből térbeli elbeszélést csinált, „képtörténetet". (*Duchamp* például pont az ellenkezőjére törekszik ekkor „nincs szándékomban a film festői effektusaival alkotni" – nyilatkozza).

„Tér és Idő meghalt tegnap (...) megteremtettük a mindenütt jelenvaló örök sebességet." Boccioni és Balla itt szereplő munkái a mozgás fenoménja megragadásának két útját jelölik ki. Míg Boccioni az expresszionista-pszichologizáló képkompozícióból közelítve, az emberi test térben való kibontásának dilemmáit fogalmazta meg, addig Balla a szecesszió ornamentikájából kiindulva a mozgás, mozgalmasság formai megoldásaiig jutott el, egyfajta „felületművészet" érdekelte. Boccioni feltörte és környezetbe burkolta a tárgyat, szintézise a belső és külső tér szintézise lett. Az alapvető különbség közöttük, hogy Balla (miként *Evelyn Benesch* a kiállítási katalógus egyik tanulmányában elemzi) a fénykép és a filmfelvételhez hasonlító képkivágatok szerint komponált, a kronofotográfiai tanulságokat is átültetett festményeire. Tematikailag híven követte a vezér, Marinetti megfogalmazta esztétikai programot, miszerint egy versenyautó szebb, mint a szamothrakéi Niké. Egy sötét és világos erővonalakkal tagolt világot hozott létre, amivel a haladás tényleges vízióját kelti. Optikai hatásokkal operál, s a tárgyiasság megsemmisítésének, az absztrakciónak a küszöbére kerül. Ebből a szempontból is kivételes műve, az *Absztrakció, sebesség és zaj*, ahol a térbe való „behatolás" egészen a képkeret nivellálásához, átminősítéséhez vezetett, teljes nonfiguratív offenzívában. A Boccioni plasztikáiban kibontakozó konklúziók egyre kevésbé állnak távol a fentitől: könyvében a szintén kiállított *Pittura, Scultura Futuriste* című 1914-es munkájában arról ír, hogy többé nincs tárgy és az azok közötti űr, hanem a tér kisebb-nagyobb sűrűsége: a tárgy a térrel együttesen él. Boccioni a mozgás kifejezésével életet kívánt adni az anyagnak. Mi szintetizáljuk az összes pillanatot (az időt, a helyet, a formát, a színt és a tónust) és ily módon szerkesztjük meg a képeinket – vallotta. A *Futurizmus: radikális avantgárd* című bemutató műtárgyai igazolják a fenti mondatokat, az alkotások (manifesztumoktól a kosztümtervekig) élőnek mutatják ma is a „futurista anyagot", s a tárlat sikeresen szintetizálja a látogató számára e versenyautó sebességével száguldó, az utópikus jövő célszalagját elérni mégsem tudó művészeti mozgalmat, a futurizmust. („De te, kedves Gino, higgy nekem: mindez elmúlik, és a Futurizmus megmarad művészeti mozgalomnak."- Carlo Carra levele Gino Severininek 1914. június 3-án.)

(Bécs, Kunstforum der Bank Austria, III. 13.–VI. 29.)

2003/5

Léleklabirintusok

Vásárhelyi Antal Belső architektúra című sorozata

SZEIFERT JUDIT

Ne higgy a szemednek! Ez a „legszembetűnőbb" tanulsága *Vásárhelyi Antal* (1950) legújabb, 2000 óta folyamatosan bővülő, most bemutatásra került sorozatának. Ez a felszólító mondat természetesen szándékosan utal az azonos címen megjelent kiadványra, amelyben az itt látható művekhez (első ránézésre) hasonló, játékos térfeladványok találhatók (például *M. C. Escher* illuzionisztikus architektúra-ábrázolásai vagy az ifj. *Adalbert Ames* által szerkesztett csalóka szobakonstrukció), amelyek mind azt bizonyítják, hogy amit látványként elvárunk, összeütközésbe kerülhet azzal, amit valóban látunk. Ha azonban csak egy mértani rejtvényt sejtünk Vásárhelyi Antal képei mögött, akkor ugyanúgy meglepetés ér minket, mint akkor, ha gondolatban végig szeretnénk járni az általa megjelenített terek útjait. Ugyanis a *Belső architektúra* címet viselő sorozat látszólag ugyan pontosan szerkesztett, konstruktív alkotások sora; homogén, (litográfiai) nyomatnak tetsző felületekkel, szigorú kontúrokkal határolt térillúziós szerkezetekkel. De csak látszólag. Ugyanis, ha alaposabban szemügyre vesszük a sorozatot alkotó kompozíciókat, akkor felfedezhetjük, hogy minden egyedi rajz, sehol egy nyomtatott felület – sőt az egyszínű akrilrészletek mellett tussal aprólékosan kidolgozott, pontozással, vonalkázással képzett struktúrák alkotnak finom faktúrákat. A fekete vonalszerkezet hálója által határolt konstruktív képelemek szigorúságát ceruzával létrehozott, leheletnyi tónusok, a sokszor betűszerű elemekből folyóírássá összeálló, lettrikus faktúrák és kalligrafikus gesztusnyomok oldják. A vonalak gomolygása és az architekturális szerkezet nem vitatkozik egymással, hanem párbeszédet folytat, a japán akvarellek és metszetek légiességét idéző, füstszerű vonalstruktúrák lebegővé teszik a súlyos építészeti konstrukciót (*Belső architektúra* XIV.). Az ellentmondásosnak tűnő technikai megoldások, felületek és szerkezetek egységes kompozícióvá állnak össze a képeken. Mindezekhez járul a terek – perspektívákat és axonometriákat elegyítő – ki-be forgatása, a térbeli csavarodások, amelyek révén mintha új és újabb dimenziók tárulnának föl egy művön belül.

Látszólagos a képszerkezetek szimmetrikus felépítése is. Ahogy az emberi test sem két azonos félből áll (a jobb és

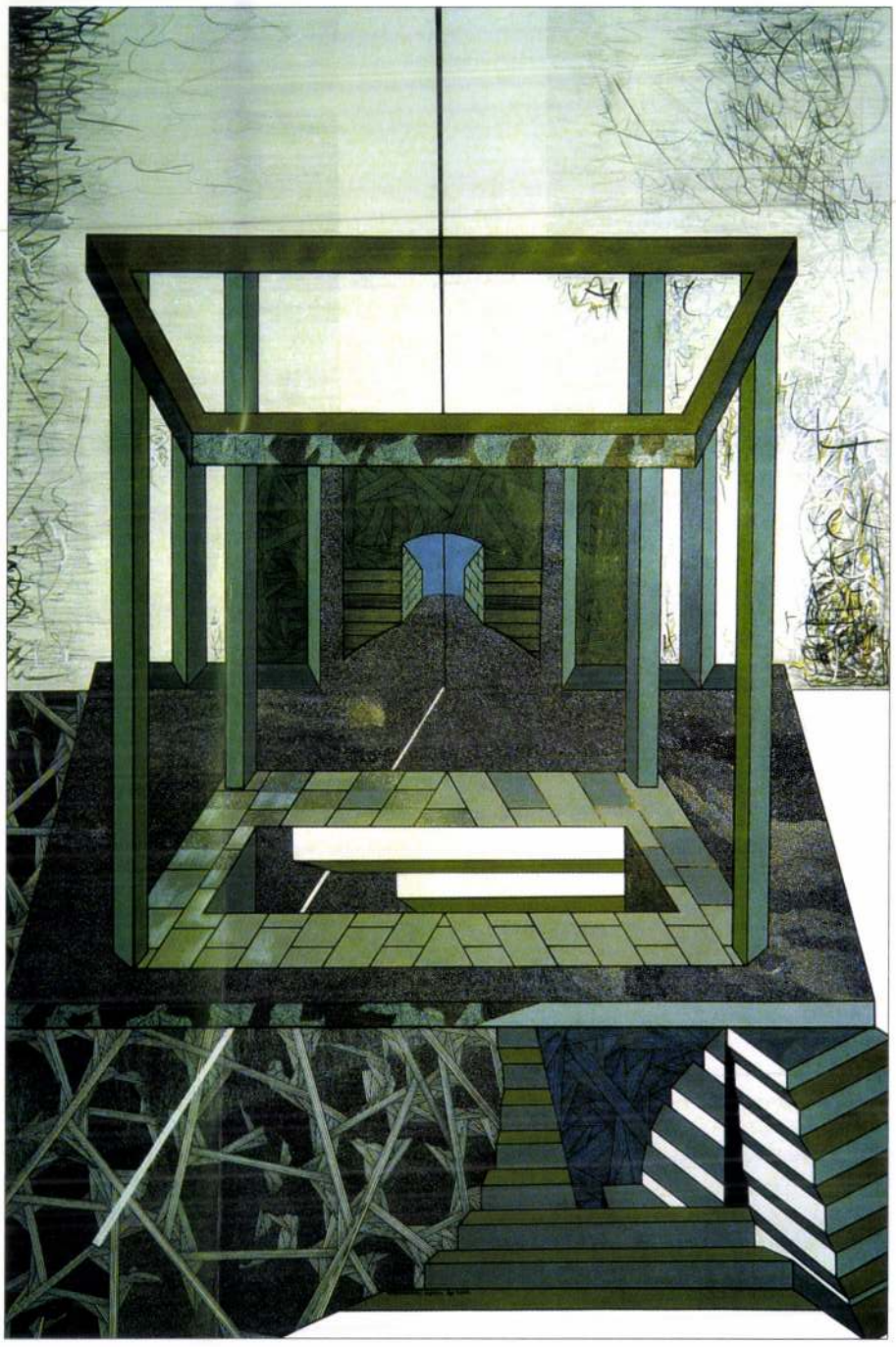

Vásárhelyi Antal: Belső architektúra V. (2001)
papír, akril, tus, ceruza, 100x70 cm

Műhely 2003

A Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesületének tárlata

A reprezentatív állami intézmények komoly — olykor túlságosan is komolykodó —, nagy tárlataival szemben a műhelybemutatók olykor a lazább fogalmazás- és tálalásmódot, a személyesebb jelleget is megengedik. Ezt az igazságot juttatják a látogató eszébe azok a sorok, amelyek *Takács Márton* nagyméretű rézkarca alatt voltak olvashatók a Galéria IX. legutóbbi, *Műhely 2003* című tárlatán: „Nagy örömmel láttam szobámba lépve, hogy irataimat ujjnyi por fedi, annak jeléül, hogy profán kéz nem bolygatta meg őket." Ami azonban az első pillanatban talán szubjektív helyzetjelentésnek tűnik a Ráday utcában kö-

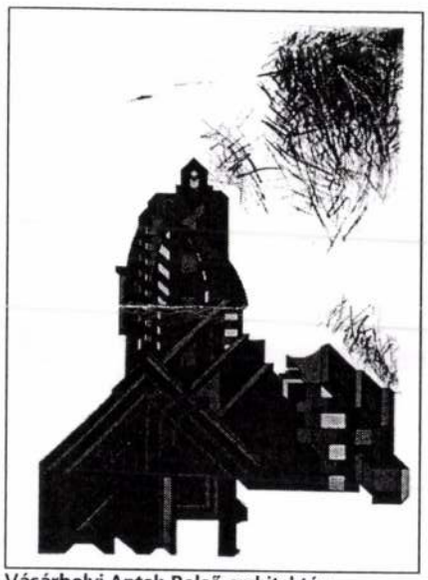

Vásárhelyi Antal: Belső architektúra
vegyes technika, 100×70 cm

zös műhelyben dolgozó grafikusok „munkakedvével" kapcsolatban, arról a következőben kiderül, hogy valójában citátum, a 18. századi gáláns lovagtól, Giacomo Casanovától. Arra mindenesetre alkalmas, hogy mintegy a „hír cáfolataként" jelezze, szorgos munka folyt az elmúlt évben is a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete műtermében.

Még akkor is, ha a műhely — mintha csak erre akarna célozni a kiállítás másik kiváló lapja, a rejtőzkedéstechnikai szakembernek sem utolsó *Almásy Aladár Görgey Artúr tudatos félrevezetése* című metszete — munkájából az utca embere, az egyszerű kiállításlátogató egyre kevesebbet érzékelhet. A galéria melletti termekből ugyanis két házzal távolabb költözött az elmúlt évben, ami nemcsak az állandó tagok létszámának növelésére, de egyre több vendégalkotó fogadására is lehetőséget teremtett — ahogyan azt a tárlaton szereplő művek is bizonyították.

A létrehozása óta eltelt öt évben a kortárs grafikusok műhelye valóban méltó örököse lett a több mint nyolcvan évvel ezelőtt megalakult Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesületének, a kiváló alapítóknak, *Aba-Novák Vilmosnak, Komjáti Gyulának, Olgyai Viktornak, Tarjáni Simkovits Jenőnek, Varga Nándor Lajosnak, Zádor Istvánnak* és társaiknak. Köszönhető ez részben a Ráday utcai műhely kínálta kiváló technikai lehetőségeknek is. A *Műhely 2003* című kiállításon elsősorban litográfiák szerepeltek, de gazdag változatokban voltak jelen a mélynyomásos technikával készült munkák is — rézkarcok, hidegtűk, alunyomatok, akvatinták —, szerepeltek különböző technikákat, például a mély- és dombornyomást ötvöző lapok, s a korábbinál kisebb számban, de szitanyomatok is.

Ahogyan *Somorjai Kiss Tibor* négy fürt szőlője, öt körtéje termékeny tőkére, fára utalt, a válogatás érzékeltette a grafikai műhelyben

Formanek Barbara: HSZ 23316, Balatonfűzfő
litográfia, 40×47 cm

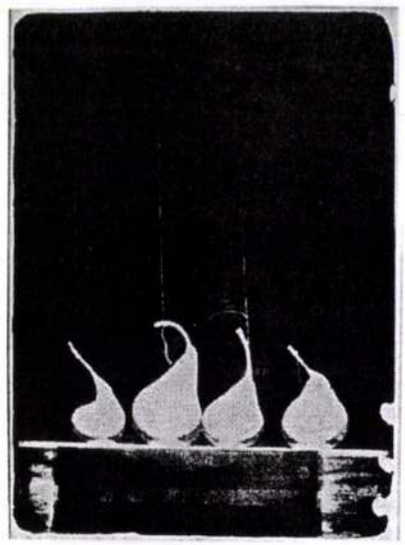

Somorjai Kiss Tibor: Öt körte, 2003
litográfia, 44×31.5 cm

megjelenő művészi világok sokféleségét. *Terjéki Eszter* organikus alapformáival szemben *Kovács Tamás László* finom geometrikus kompozíciója kapott helyet, *Orosz István, Vásárhelyi Antal* nyomatain összetett struktúrákká álltak össze a logika és irracionalitás építőkövei. Ahogyan *Nádas Alexandra* titokzatos hajósainak helyzetét, Egyensúlyok és kötődések jellemezték az összeállítást, a különböző érzelmi minőségek, jelrendszerek egymásmellettisége. *Kéri Bálint Bence* finom részleteit *Szőcs Géza* eruptív ereje ellenpontozta, *Kádár Katalin Égbelépőinek* líraiságát *Albert Ádám* kvázi szemléltető ábrájának józansága. *Keresztes Dóra, Vén Emil, Varga Zsófi* lapjain a középkor jelent meg, *Eszik Alajos* nagyméretű nyomatán az egyre mindennapibban nyers valóság robbant be a művészet zárt kertjébe. A műhely finn vendége, *Antero Olin* kisméretű munkájának egyik felén építészeti részletek jelentek meg, amelyek mellett dombornyomásos formák kaptak helyet — mintha csak sejtetni, de nem kimondani akarták volna, hogy a kortárs (magyar) grafika építménye a következő hónapokban tovább bővül, erősödik. Hogy hogyan? Ez az a kérdés, amelyre majd a Műhely 2004 adhat feleletet.

ANDOR ANNA

(Galéria IX., 2003. IX—X.)

index
a művészet helyszínei / places of art
Kortárs művészeti információs kiadvány
Helyszínek, művészek, kiállítások, időpontok.
Ingyenesen a kiállítóhelyeken.
Information folder on contemporary art.
Places, artists, exhibitions, dates.
For free. To be taken at the exhibition places.
2003. november-december
No.24
megjelent / new issue

2003/12

Vásáchelyi Antal

DARVAS BÉLA:

Kísérleti üzem

saláta-frontátvonulás

Egy átlagosan elszegényedett kelet-európai gazda vesz egy széles hatásspektrumú rovarölő szert, kiegészíti azt gombaölővel, s a kertjében lepermetezi azt, ami az útjába kerül. Kísérletezik velünk. Jó, ha a dózisbeállítással nem áll hadilábon. A nem engedélyezett szerek maradékai ezért fordulnak elő növekvő gyakorisággal növényeinkben.

Miben jobb meghalni? Maláriaban néhány éven belül, vagy nagyobb esélyt szerezni arra, hogy daganatos betegségben évtizedekkel később? A DDT rovarölő hatását felfedező kutatónak hajdanán Nobel-díjat ítélő bizottság ezt kérdezhetné vissza, ha ma akkori döntéséről faggatnánk. Hasonlóan drámai kérdés a növényvédelemben nem ritkaság. Egyik érdek miatt súlyosan sérteni egy másikat? Igen, erről lesz szó.

A Fogyasztóvédelmi Felügyelőség 1997-es, primőrökre terhelő adatsora alapján a Greenpeace az adatokat szolgáltató Növény- és Talajvédelmi Központi Szolgálattól és annak irányító szervétől (FVM) kérte, de nem kapta meg a 2003-as szermaradék-vizsgálatok eredményeit. Ekkor úgy döntött, hogy a legrizikósabb kultúrából mintát vesz, és független helyen megvizsgáltatja. A kilenc fejes salátamintából egyben egy akkreditált osztrák laboratórium az EU szempontjából is kiugró mennyiségű – 159 mg/kg – ditio-karbamát maradékot mért. Hazai mérések alapján a figyelemre méltó értékek: 1997-ben 92, 2000-ben 88, 2002-ben 54 mg/kg. A 2004-es minta származási helye egy CBA-áruház, amely az eredetről nem tudott beszámolni. A média eddigi részinformációiból a teljes történet aligha hámozható ki, érzékelhető viszont, hogy a Greenpeace a fogyasztók érdekében a szermaradék-ellenőrzés jelentős szigorítását követeli; az FVM illetékes főosztályvezetője szerint salátában nem engedélyezett technológiát használtak, és büntetne, ha tudná, kit kell; de van olyan – a területen felkészületlen – is, aki a Greenpeace magyar termelőket lejáratő provokációjára gondol. A saját érdekünkben nézzünk körül.

Miért az agrártárca mér?

Ha a szermaradéknak egészségkárosító hatása lehet, akkor miért egy agrártárcához tartozó intézet felelős a környezeti mérésekért, s miért nem az egészségügy vagy a környezetvédelem? Ez utóbbi annak okán, hogy talajaink, ivóvizünk, vadon élő állataink is érintettek. A válasz a növényvédelem megszervezésének időszakára nyúlik vissza, amikor a környezetvédelem ügye a Hazafias Népfront árvaházában álmodta Csipkerózsika álmát, s az egészségügynek volt tengernyi egyéb baja. A nagyüzemek viszont kemizáltak. Maradt tehát a felajánlás, hogy az agrártárca vállalja ezeknek a veszélyes anyagoknak az engedélyeztetési területét, beleértve a környezetanalitikai vizsgálatokat is. Így megalapozta a megyei mérőhálózatot, amire azonban sohasem épült fel a szükséges felépítmény. A laboratóriumokban összegyűlő kitűnő kémikusokat a minisztériumi adminisztráció piacvizsgálati szempontból eleve lehetetlen helyzet elé állította. Viszont az FVM miért is építette volna ki ezt a mérőhálózatot, hiszen környezetanalitikai mérései saját, gyöngén kézben tartott gyakorlatának hiányosságait leplezte volna le? Ezt tetézte, hogy időközben a nagyüzemek széthullottak, családi gazdaságok szerveződtek, és előtérbe került a laikus növényvédőszer-használat. Mindez a növényvédőszer-engedélyezés gyakorlatát érintetlenül hagyta. A veszélyes anyagok állami engedélyezése viszont megelőző lépés, amely megakadályozhatja, hogy élelmiszereinkbe és környezetünkbe ilyenek jussanak. Időközben a növényvédő szakmérnök-képzés a növényorvos-képzés lázába esett; az oktatás reformja viszont odáig nem hatott, hogy a hatóanyagok toxikológiai ismereteire bárki is érdemben oktatta volna a diákokat. Létezhetne orvos jelentős gyógyszertani ismeretek nélkül? Nem. Én úgy gondolom növényorvos sem, jelentős növényvédő szer környezetanalitikai és ökotoxikológiai ismeret nélkül.

Mennyi az annyi?

Ha egy, a költségvetésen élő intézményhálózat a fogyasztók érdekében vizsgálatokat végez, akkor célszerű, hogy ezt rendszeresen nyilvánossága hozza. 2004. március közepétől a 2002-es vizsgálatok meg is találhatók az interneten (*www.ontsz.hu*), viszont meglehetősen különös, hogy eddigre nem készült el 2003 mérlege, azaz az FVM illetékesei nem szembesíthetők ebbéli munkájukról kiállított önbizonyítványukkal. Nos, a hallgatásnak többféle oka lehet, pl. a mintázás alá vont kör valós dimenziójának megvallása. Alapszinten kétféle mintavétel létezik: rutin- és célvizsgálatok. A rutinvizsgálatok mindenféle növényt igyekszenek megmintázni, majd a legtöbb hatóanyagra megvizsgálni. Az USA-ban ezeknél az átlagos találati arány egy-két százalék. Az FVM egy százalékot emlegetve az egészségre káros nagyságú értékekről beszél. Ehhez elfelejti hozzátenni, hogy 12 százalék (!) a nem engedélyezett technológiákból származó szermaradékos termék, amely úgyszintén nem fordulhatna elő piacainkon. A célvizsgálatokban viszont, amikor a rizikós termékeket (fejes saláta, kígyóuborka, csemegeszőlő, földieper) kiválasztjuk, tehát pl. salátát mintázunk, akkor a találati arány egy nagyságrenddel magasabbra hág; mint 1997-ben is mértük, tíz százalék lesz. Sőt, ha olyan hatóanyagokat is kimutatunk, amelyet tilos a kultúrában használni (+20 százalék), az már a termelői fegyelmezetlenségről is szól. Az EU legkritizáltabb országaiban (Finn-, Görög- és Spanyolország) hat százalék ez az érték. Az USA-ban 1995-ben olyan széles körű ellenőrzés és a törvényeket áthágókkal kapcsolatos büntetéskampány vette kezdetét, ami egy éven belül a termelők fejébe véste ebbéli kötelességeiket.

Van egy másik módja is annak, hogy a statisztikánk kedvezőbb legyen. Ehhez értenünk kell a minta- és a vizsgálati szám közötti különbséget. A mintaszám arról szól, hogy hány helyen és technológiával termesztett salátát vettünk. A vizsgálati szám másról, pl. a gázkromatográfunk húsz hatóanyag egyidejű vizsgálatára van beállítva. Egy salátamintán tehát húsz egyidejű vizsgálatot végzünk, de mondjuk egy hatóanyag múlja fölül az engedélyezett maradékértéket. Amikor a mintaszámra vonatkoztatjuk a találatot, akkor azt mondjuk, a minták száz százalékában találtunk egészségre káros szermaradékot, ha viszont a vizsgálatok számához, akkor a mérések öt százaléka pozitív. A nyájas fogyasztónak viszont az is sok, ha egyetlen hatóanyag átlépi azt a küszöböt, amelyet a hatóságok egészségre károsnak nyilvánítanak, tehát világos, hogy a mintaszám a valós viszonyítási alap.

Az agrártárca szerint 2002-ben 2081 mintát vizsgáltak. Ebben 20 határérték fölötti volt, 246-ban pedig nem engedélyezett maradékot mutattak ki (Politzer, Győrfi és Hargitainé, 2002). Elgondolkozhatunk azon, hogy a hazai vizsgálati szám elégséges-e, vagy sem. Ha elosztjuk a vizsgálatok számát a laborok (13) és a főbb kultúrák számával (30), akkor igen szerény érték jön ki. Csongrád megyében például 1994–2000 között évi 37 salátamintát vizsgáltak. Ha a megyében lévő öt nagyvárost vesszük, akkor kéthavonta jelenik meg a legnagyobb piacon ellenőr, és vesz egy mintát. A mintavételi háló lyukbősége fölöttébb nagy, tehát fogyasztókat védő biztonságról nem beszélhetünk. A gyógyszerengedélyek rendszeres felülvizsgálatát az egészségügy kritikus feladatának tartja, pedig az azzal való a kezelésről legalább az érintett tud. Nem így a növényvédőszer-maradékokról, amit grátisz kapunk.

Van-e ditio-karbamát engedélyezve fejes salátában vagy sem?

A ditio-karbamátok (mancozeb, metiram, propineb, thiram, zineb, ziram) szabadforgalmú készítmények. Bárki megveheti és használhatja őket, akinek kedve szottyan rá. Tételezzük fel a legjobb esetet: gazdánk minden évben megveszi az FVM *Növényvédő szerek, termésnövelő anyagok* című könyvecskéjét (Ocskó, Molnár és Erdős, 2003). Ennek 595. oldalán azt olvashatja, hogy fejes salátában a PEROCIN 80 WP felhasználható. A PEROCIN hatóanyaga a zineb, ami a ditio-karbamátokhoz sorolandó. Igaz viszont, hogy a 393. oldalon, ahol a PEROCIN egyéni lapja található, már nincs szó fejes salátában való felhasználhatóságról. Akkor most szabad-e felhasználni vagy sem? Tehát büntethetne-e az FVM főosztályvezetője, vagy mégsem. A kiadvány 595. oldala szerint – amelynek a főosztályvezető lektora volt – aligha. Eke István csöndben azt mondhatta volna, hogy ez méretes nagyságú nyomdai hiba részükről, még ha tíz éve ebben a formában olvasható az évente kiadott könyvekben is. De kalandozzunk más ditio-karbamátok tájára. A POL-THIURAM nevű készítménynél (hatóanyaga: thiram) azt olvashatjuk (404. oldal), hogy az felhasználható zöldségfélékben palántadőlés ellen. Nem félreérthető ez?

Szálljunk le most a hétköznapok szintjére. A mérések tanúságai szerint a ditio-karbamát-maradék előfordulása salátában rendszeres. Ennek oka, hogy a hetvenes-nyolcvanas években a mancozeb, zineb és thiram használata salátában engedélyezett technológia volt. Csongrád megyében 1984–2000 között a mintázott saláták 46 százalékban volt kimutatható valamilyen szermaradék, míg egészségkárosító mérték a minták 7 százalékában fordult elő (Ilovai és Zentai, 2002). A kritikus minták egyharmadában mancozeb (Dithane DG), egynegyedében iprodion (Rovral) fordult elő. A mancozeb felhasználási engedélye a kilencvenes években általánosan zöldségfélékre szólt, s a saláta ugye zöldség. A karaván ilyenkor általában halad. A 2002-es országos mérések viszont salátában egy új, nem engedélyezett hatóanyag, az azoxystrobin (Amistar) gyakori előfordulását mutatták ki.

Egy gazda kertjében sokféle zöldség- és gyümölcsféle terem. Ugye nem gondolja komolyan senki, hogy egy laikus növényenként megveszi valamennyi speciális készítményt, majd növényfajait körülményesen, egymástól elkülönítve permetezi. Ez már nem a többségében nagyüzemi mezőgazdaság, ahol növényvédő szakmérnökök irányítják a nagy területen termő monokultúrák vegyszeres kezelését! Az engedélyezett szerstruktúrát laikusokra átszabni elengedhetetlen lett volna, de az állami engedélyezők nem szembesültek a feladatukkal. Az önjelölt őstermelő megtanult egy technológiát, s a szomszédjait is erre okítja. Ha jó volt valami a nyolcvanas

Felszeletelt labirintus

Vásárhelyi Antal képeiről

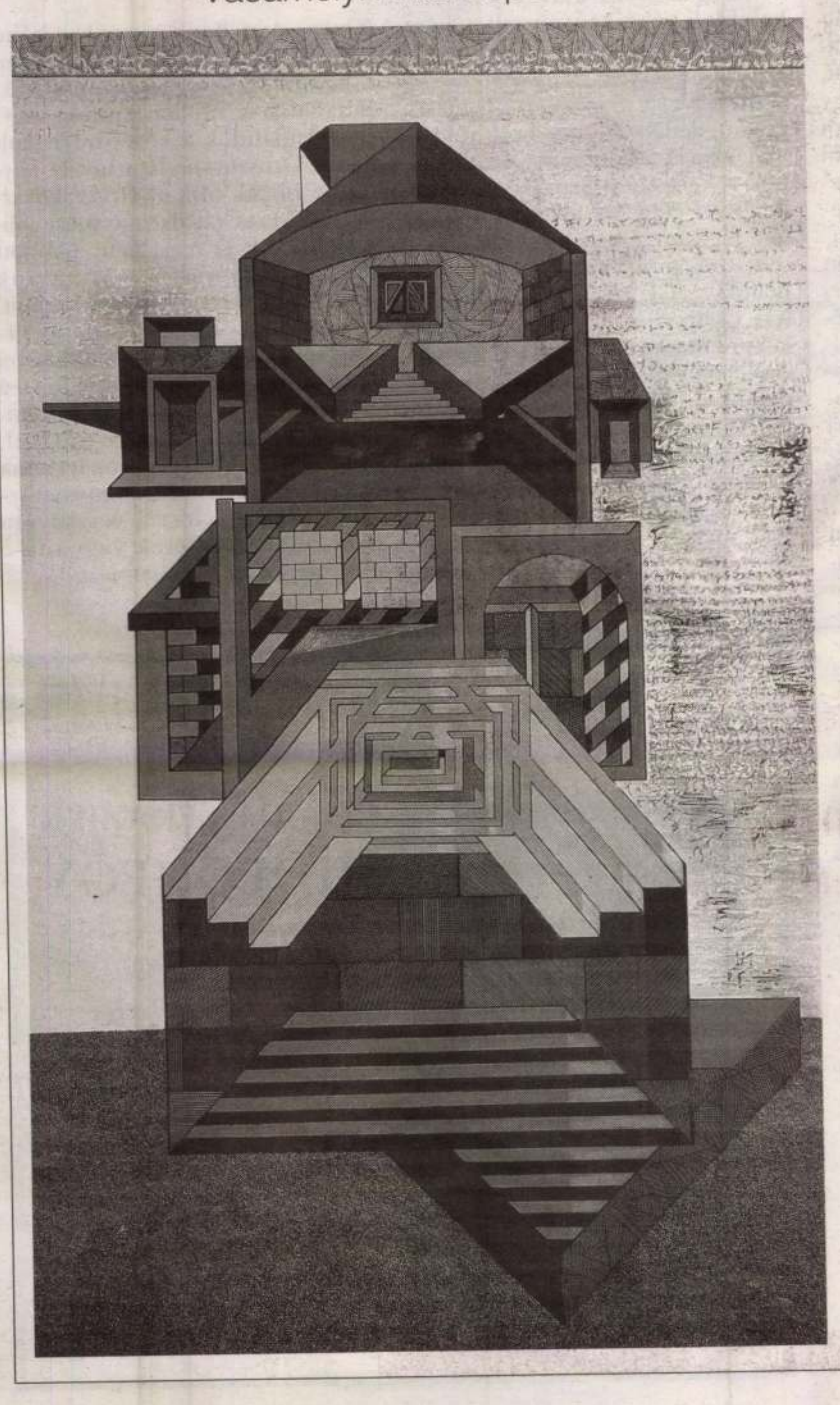

Horror vacui – mondtam a munkák láttán, és az alkotó kicsit neheztelve azt felelte –, nézd, mindenhol ott az ég. Az ég is olyan tömör, mint az egymást megfojtó falak – gondoltam, tévedésem újra és újra eszembe jut, mert a képeken valóban nem burjánzik saroktól sarokig mindent kitöltő motívum, de az összezsúfolt architektúrák tömörsége és az üresség szembeállítása mozdulatlanságot, időtlen némaságot sugall. Régebbi munkáira emlékezve a képek közepén lehetett érzékelni a horizontot, a rejtett szimmetrikus építkezés a mostani munkákra is jellemző, de most minden középen tömörödik, valójában nincs talaj, nincs szilárd felület, az architektúrák mozdulatlanul, megdermedve lebegnek a semmiben. Lehet, hogy volt mozgás, de ha volt is, ez már a torlódó jégtáblák összeragadt némasága. Az üresen hagyott felületeken szereplő gesztusszövedékek árnyékká, tónussá válnak, inkább testet adnak a semminek, lefojtják az atmoszférát. Igazából absztrakt képek ezek, a kassáki képarchitektúra végletekig vitt fokozása, ahol a struktúrákban optikai rövidülések csapdái vannak, de egymást kioltva valójában síkok találkozásairól van szó.

Posztmodern – az architektúrák torlódása mintha erre rímelne, de a felszínes könnyedség, a játékos formalizmus nem jellemző ezekre a munkákra. Persze most én is a posztmodern tudatlan káromlói közé tartozom, ez az irányzat olyan, hogy mindent beleláttak, minden rosszat, amely a neomodernizmus után jött. Az a fojtott némaság, mely a munkákból sugárzik inkább „kelet-európai posztikon". Állítólag a posztmodern habzsolja a szakrális hagyomány maradványait, és élveteg módon elegyíti azokat, de hát ki az, aki nem a múltból építi a jövőt?

Vásárhelyi Antal képeiben a teret kereső szem elakad, a rövidüléseknél nem találjuk az enyészpontot, nincs horizont, de nem játékos paradoxonokról van szó. Bejárhatatlan labirintusok, sikátorok, ajtók, amelyeken nem léphetünk be, kifordított terek. Egymást kioltva a különböző térillúziót generáló fragmentumok áthatolhatatlan szövedékként kapcsolódnak össze. Az egymást elfedő, a transzparens, egymásba csúszó elemek is csak optikai csalódások. Tompa színekkel – meleg szürkék, barnák, fáradt kékek – még fokozódik ez a tömörség, az állandóság tompa érzése, a bejárhatatlanság általi nyugtalanság telepszik a szemlélőre. Nem talál kiutat, nincs átjáró, nincs egy nyugodt pont, ahol megpihenhetne, nincs egy sík, amelyen állva nem érezné, hogy lecsúszna a semmibe. Ember nélküli világ, nincs organikus forma, az épülettöredékeket körbevevő felületen lévő gesztusok is nyugtalan firkák. A művészt láttam munka közben, megdöbbentő nyugalommal húzogatta a precíz vonalakat, és töltötte ki finom, de mégis élettelen színekkel a felületet. Minden munka manuálisan készült, egyedi kézimunkák, és bizonyíthatón szeretettel készítette őket alkotójuk, de a végeredmény mégis valami személytelen hűvösség. Marcel Duchamp dolgozott ilyen mérnöki precízséggel, mikor a nagy üveget készítette. Milyen furcsa, hogy a dadaista és abszurd kifejezési módoknak része a gépiesség a látszólagos hűvös tárgyilagosság. A kaotikus lázadás lehet indulatos, de a szenvtelenséggel vagy a tompa rezignációval is felborítható a hamis egyensúly. Negatív ikonoknak érzem ezeket a munkákat, amelyek korunk szorongó állapotát sugározzák, amelyben nincs felindultság, a néma szemlélődés közben tör ránk valami szorongó metafizika. Korunkban ember nélküli világot modelleznek, a virtuális valóság fraktálterei nem természeti képződmények, valóban absztrakt világok, nem vezethetők vissza a természeti széphez, ember által generált világ. Úgy érzem, Vásárhelyi Antal munkáinak több köze van ehhez a világhoz, mint gondolnánk, valami automatizmust érzek a munkák mögött, de belőle nem mitikus lények törnek fel, hanem a mélytudatban megbújó rendszerteremtő mechanizmus segítségével teremti paradox tereit.

Nincs magyarázat, s azt hiszem, fölösleges, mert nem a világ magyarázatát adják ezek az ábrák, hanem a világ megfejthetetlenségét mutatják be.

Gaál József

Vásárhelyi Antal

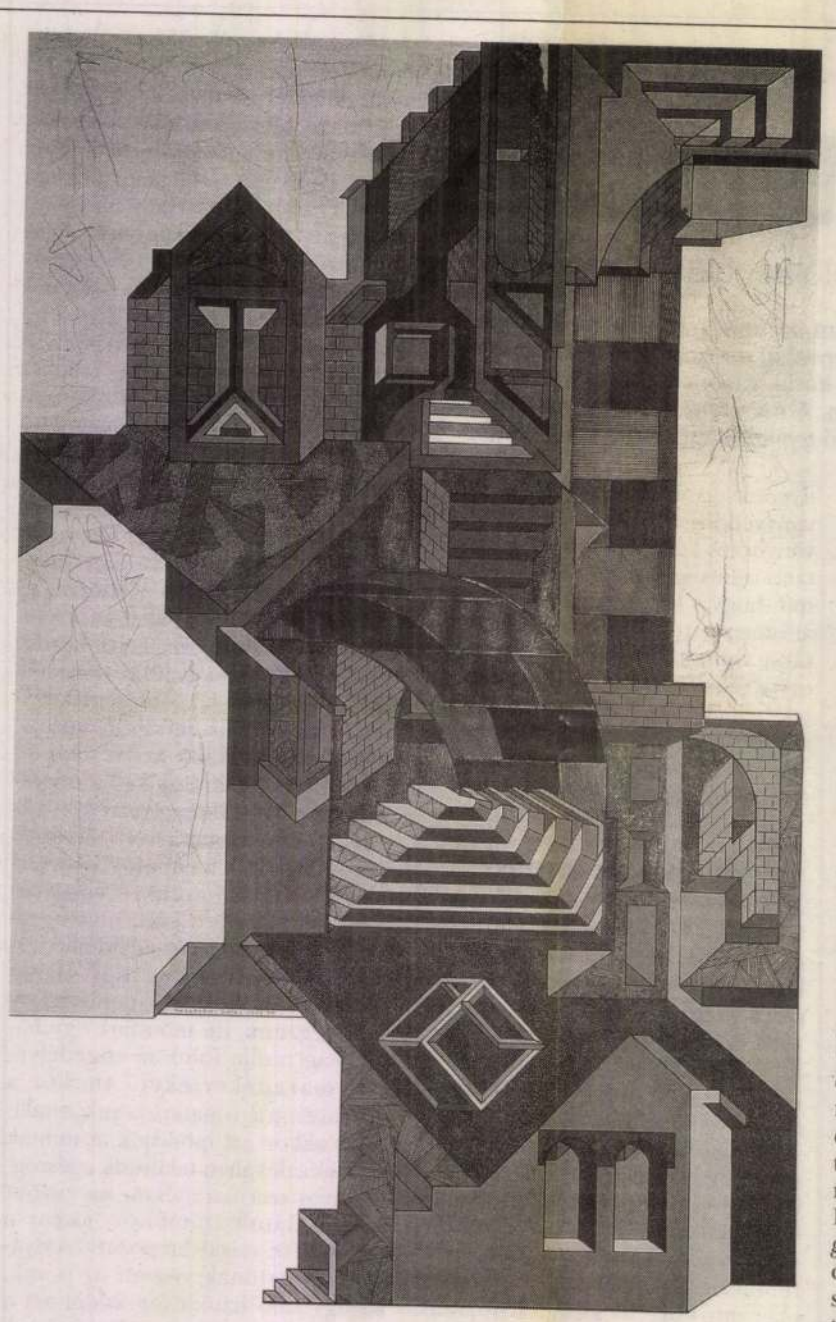

Vásárhelyi Antal munkája

SERES LÁSZLÓ:

A mozgatórugó

Gyurcsány Ferenc mint akarat és képzet

(Intro) Modern közbotrányt okozunk – ez is lehetne a szocialisták választási mottója a miniszterelnök által meghirdetett új korszak óta. A közvetlen elnökválasztás (és így: jogköreinek 2.0-ás verzióra való bővítése), a kétkamarás parlament és aktuális jogutóda, a választói akarat nélkül jogalkotó gazdasági-szociális tanáccsal – megannyi lépés a demokrácia leszűkítése, a rendszerváltás bevált, stabil közjogi konszenzusának felrúgása felé. A populista ötletdömpingek veszélyesek, ugyanis az ötletgazda már azt is sikernek tarthatja, ha a fele átmegy, és lássuk be: a szocialista elittől soha nem állt távol a közvetlen elnökválasztás, a korporatív gondolkodás, a „nemzeti megbékélés" című többpártellenes, összeborulós giccs. Jellemző, hogy a politológusok a kormányfő „sikeres tematizálását" tematizálták, a sajtómunkások meg azt elemezték, megvalósítható-e a csomag, nem pedig azt: helyes-e. Nem, nem helyes, ezenkívül rendszervisszaváltó, botrányos, elfogadhatatlan.

Ennek fényében minden másképp van, mint egy hónapja. A Fidesz és az MSZP szembenállása immár leszűkül arra, ki melyik demokratikus intézményt csorbítaná, ki melyik hatalmi ág kontrollszerepét korlátozná. Ha viszont ez így van, ha a választáskor már azt is mérlegelnünk kell, hogyan állnak pártjaink a demokráciához, akkor e pártok esetleges új főszereplőit is azon kell mérnünk: készek-e megvédeni az intézményrendszert? Enélkül hiába minden újító, modernizátori ambíció.

(A modernizátor) Nem az MSZP magánügye, hanem fontos közügy, milyen a baloldal vezető ereje: egy megbuktathatatlan exkáderek vezette késő kádári, bürokratikus és unalmas utódpárt (mint ma), vagy egy modernségre nyitott, a nyugati szociáldemokrácián belül is a Blair/Giddens-féle dinamikus, piacbarát, a szakszervezeti lobbikat sikeresen leépítő, az állam szerepét gyökeresen újragondoló szocdempárt válik-e belőle. A Magyar Szocialista Pártban ma egyetlen ember van, aki valamelyest blairi megújításban gondolkodik, aki kész modernizálni pártját, hatalomra kerülve pedig a köztársaságot. Rövid időn belül nem várható még egy ilyen figurának a megjelenése az MSZP-ben, nem mindegy tehát, ki ő és mit képvisel. Pláne, hogy generációs alapon akár Orbán Viktor kihívója is lehet még.

Gyurcsány Ferenc legfontosabb jellemzője, hogy kapitalista, nagyvállalkozó. Egy sikeres kapitalista megjelenése és tényezővé válása, ideológusi-tanácsadói-miniszteri szerepe egy olyan országban, mint a miénk, és egy olyan pártban, mint az MSZP, már önmagában is pozitív jel – már annak, aki elementáris, hosszú távú érdeknek tartja a vállalkozókkal, bankárokkal, brókerekkel és magával a sikerrel szembeni előítéletek lebontását. Gyurcsány Ferenc legfontosabb üzenete: „Az emberek boldogulásáért nem a kormány viseli a felelősséget, hanem ők, saját maguk. A kormányoknak ugyanis nincs egyetlen vasuk sem, az összes pénzt az emberektől veszik el." (*24 óra*, 2003. nov. 23.) Nagyobb teret kell engedni az egyéni felelősségnek, az öngondoskodásnak, az ambíciónak, a kreatív, vállalkozó szellemű, kockáztatni merő, a sikert és a profitot nem szégyenlősen lenéző, hanem büszkén vállaló szakembereknek, akik tehetségükkel, teljesítményorientált költség-haszon gondolkodásukkal, menedzsment-szemléletükkel átformálják a politikáról alkotott megszokott képünket, és így: az országot. Kérdés, hiteles személy-e Gyurcsány Ferenc ennek az üzenetnek a keresztülviteléhez? És mit gondol a demokráciáról?

Kezdjük az utóbbival: Gyurcsány meggyőződéses baloldali demokrata, annak minden korlátjával. Nem a demokrácia intézményrendszere, technikája foglalkoztatja, hanem annak szociális tartalma. Amikor a *Nap-kelté*ben a kormányfő közjogi javaslatairól kérdezik (MTV, márc. 7.), olyanokat mond, hogy ő „inkább támogató ebben az ügyben", hiszen a miniszterelnök jót akar, „iszonyatos a békétlenség", „keressük azokat az intézményeket, amelyek most közjogilag is jobban összekötnek minket". A javaslatok „persze hogy vitathatóak" – mondja, miközben érzékelteti, hogy kicsit unja a kérdést. Egy 2002-es interjújából az derül ki, hogy nem érti, miért veszélyes a korporativizmus (szerinte elég, ha a civil vagy szakszervezeti érdekek „átlátható és világos mechanizmusok mentén" próbálják befolyásolni a törvényhozást), saját tárcájánál pedig arra bírta rá az ifjúsági szervezeteket, hogy alkossanak egyetlen összefogott szervezetet (GYIK), amellyel ő tárgyalni tud. Nyugtalanító válaszok ezek egy olyan embertől, akinek az a célja, hogy „megerősítsük a jogállami elveken nyugvó Harmadik Köztársaság demokratikus talapzatát".

(Tisztességesen és törvényesen) Azt írja Neményi László a *Beszélő*ben (*Gyurcsány*, 2003. november) a „KISZ-titkárba oltott Citizen Kane"-ről, hogy a spontán privatizáció idején sokan jutottak jogszerűen, de morálisan kétséges módon vagyonhoz, és azt is elismeri, hogy „ezt akartuk" (mármint a gyors magánosítást), „de mindebből nem vonható le az a következtetés, hogy »utólag« nincs okunk és jogunk finnyáskodni. Nem következik, hogy kötelességünk erkölcsi felmentést adni a legszemérmetlenebb umbuldákra is. (...) Van az élelmességnek egy olyan foka, amelyet a közéletben feltétlenül helyénvaló diszkvalifikáló tényezőnek tekinteni." Umbulda, lenyúlás, kapcsolati háló, családi háttér, ezeket hallani a legsűrűbben Gyurcsány Ferenc kapcsán. És bár a sajtó évek óta tele van az ügyeivel, „lenyúlási" bizonyíték eddig nem került elő.

Diszkvalifikálta magát Gyurcsány? A kilencvenes évek eleji vagyonátjátszásos, KISZ-székházas, spontán privatizációs, joghézagos időszak lehet az oka, hogy a legtöbb Gyurcsány-ügy – dokumentum híján – szétpukkadt. Ha a tényfeltáró cikkek nyomán megpróbáljuk rekonstruálni a karrierjét, azt kell látnunk: egykori tanárok, családi kölcsönök egyengették ugyan az útját, de leginkább az segített rajta, hogy megkereste és megtalálta a késői Kádár-korszak politikai okokból mellőzött szakértőit, parlagon heverő ügyeskedőit, és elkezdett velük bizniszelni: tanácsadott, vagyonkezelt, végelszámolt. Ahogyan nehéz őt felelőssé tenni az akkori idők kétséges jogi helyzetéért, a későbbiekben is nehéz őt azzal vádolni, hogy jó bizniszt csinált egy ostoba államnak. Gyurcsány jó áron jutott lepusztult vállalatokhoz, azokba pénzt és energiát fektetett, nyereségessé tette és jól működteti őket, s ma 1100 embernek ad munkát.

Nem volt jogsértő a Szalay utcai MEH-óvoda megszerzése. Nem jutott százmilliós haszonhoz a Paksi Atomerőműtől, egykori cégéről pedig, az Agora Kft.-ről, nem állítható, hogy nem végzett tényleges munkát a pénzért. Műbalhénak bizonyult az idei januári ügy is: a Perfekt Rt. közbeszerzésen nyert sok tízmilliós megbízást az APEH-től és az FVM-től, nem pedig kijárásos, korrupciós alapon. Lapzártakor Gyurcsány egyetlen valóban botrányos ügye a balatonőszödi kormányüdülő 1994-es lízingszerződése, de nem az ő hibájából nem volt törvényes versenytárgyalás. Élt egy formálisan jogszerűtlen lehetőséggel (lásd a 2002-es KEHI-jelentést), nem utolsósorban KISZ-es exhaverja, Szilvásy György jóvoltából, majd később viszontbérlésre kiadta az üdülőt az államnak – ha már az úgy döntött, kiveszi tőle.

Jelentős hiba lenne Angyal Ádámhoz hasonlóan (*A gyurcsány és a nemecsek. Népszabadság*, 2003. szept. 9.) morális felmentést adni a posztkomcsi vagyonátmentőknek és a már akkor is „rátermett" késő kádári elitnek. De abban Angyalnak igaza van: „Van köztük olyan, aki bűnös módon szerezte a vagyonát? Büntessék meg!" Ha Gyurcsány törvénytelenül közvagyont nyúlt le, büntessék meg. Ha törvényesen, de erkölcstelen, megvetendő módon jutott vagyonához, lássuk a bizonyító (vagy legalább ráutaló) jeleket. Addig azonban él az ártatlanság. Vagy legalább a vélelme.

(Mi az hogy!) Ha meg akarjuk tudni, jó lenne-e az országnak Gyurcsány és az, amit képvisel, egymás mellé kell raknunk: a céljait, a politikai eszméit, a hitelességét, a gyakorlatát. Ami a *message* lényegét illeti, biztató jel, hogy baloldali vállalkozók, tőkések elkezdtek szervezkedni a gazdaságpolitikailag (joggal) dilettánsnak tartott MSZP körül. Természetesen csak akkor jó jel ez, ha nem „bevásárolni" akarják magukat a pártba, ha nem privát mutyira akarják felhasználni a párt struktúráit.

„Képesek vagyunk-e a szervezetek mozgatórugóit megérteni? Tudunk-e a meglévő források bázisán három-négy-öt évre programot adni? Képesek vagyunk-e arra, hogy minden egyes részfunkciót külön elemezzünk, hogy kiderüljön, mi szolgálja e program végrehajtását és mi nem?" Aki így beszél, nem valami pártprogramról, hanem saját cégéről értekezik egy korai interjúban (*A gyors hal eszi meg a lassút, Népszabadság*, 1996. szept. 21.). A modernizálás előtt álló szervezetek működésének megértéséhez valóban fontos tudni: mi a szervezet mozgatórugója? És egy politikai szervezeté? És egy politikusé? *A 100 leggazdagabb magyar* című füzetben Gyurcsányról azt írják, „a versenyelvű és szolgáltatás-központú államigazgatás hívének vallja magát." Átszervezi tárcája vagyongazdálkodását, átláthatóvá akarja tenni a sportfinanszírozást, a helyettes államtitkári posztra pedig a drogügyi szakma kifejezett megrökönyödésére pályázatot ír ki. Saját excégénél is a hatékonyság diktál: a magyaróvári Motim üzemben a szakszervezet akarata ellenére tavaly 36-ról 40 órára emelik a heti munkaidőt, miután korábban elbocsátották a dolgozók egy részét.

Politikai gondolatai a jelek szerint nem állnak hiteltelen ellentmondásban saját cégei menedzselésével, miniszteri működésével. Változtak a közelmúlthoz képest, amikor még az MSZP-t kívülről figyelő, baloldali tőkésként érvelt a párt megújulása mellett.

(Szeretném, ha szeretnének) „Tehetséges fiú, de látszik rajta, hogy túl hamar akarja a hatalmat. Mindenkinek a kedvében akar járni, mindenkivel meg fog alkudni a hatalom megszerzése érdekében" – mesélte nekem a Fidesz egyik vezető politikusa Gyurcsányról. Találó leírás. Gyurcsány megtervezte magát: képes kommunikálni, intelligensen érvel, élőben gondolkodik, helyi fórumokon nem nyomat populista szövegeket, tévészerepléskor az a barátságos fiú a szomszédból, akitől szívesen vennénk lakásbiztosítást. Tudatosan halad előre, veszi az akadályokat. Interjúiban néha jelen időben beszél saját múltbeli élethelyzeteiről, mintha egy előre megtervezett életút stációit sorolná. Ugyanakkor.

„A Magyar Szocialista Párt képtelen eldönteni, hogy kinek és minek a pártja. (...) Jó lenne irányt váltani, mert a Magyar Szocialista Pártnak nem lesz visszaútja a kormányzásba a régi mondanivalóval, s talán a régi emberekkel" – írja egy 1999-es cikkében. „Át kell alakítani a párt szervezetét, kommunikációját és vezetését" – írja egy másikban. 2002-re ez úgy módosul, hogy „az MSZP-ben csak megfontoltan, lassan lehet változtatni, téved, aki szerint van mód radikális változásokra". A korai blairizmusból tavaly decemberre ez lesz: „A baloldalon nem értékvitára van szükség, mert az értékek nem változtak", idén januárra meg ez: „a harmadik út Magyarországon nem másolható". A párton belüli minapi jóléti vita azonban megmutatta, hogy átmentette a mába a nagy elosztórendszerek gyökeres átalakításáról szóló elképzeléseit. Ez jó hír. Az már kevésbé, hogy kiejt a száján egy ártalmatlan félmondatot „Mária országáról", majd a jobbos hisztéria első fuvallatánál bocsánatot kommunikál a katolikus egyház felé.

Nem vall kiforrott énképre, hogy míg idén január 24-én úgy nyilatkozik: „Számomra a párt a lényeg, a kormányzás csak következmény", február 14-én már úgy látja: „Még az sem elsődleges kérdés, hogy milyen legyen a Magyar Szocialista Párt. Sokkal inkább az, hogy milyen országot akarunk." Hosszú írások taglalták ugye a nemzeti közép, a megbékélés, a kiegyezés, a köztársaság, az árokbetemetés toposzait, ám amikor Orbán Viktor tavaly október 23-án „ideiglenesen körülöttünk állomásozó állapotnak" nevezi a baloldal kormányzását, Gyurcsány kiakad, és jobboldali „árnyékállam" kiépítésével vádolja a Fideszt és több közhatalmi szerv vezetőjét. *Merjünk baloldalinak lenni!* című (amúgy kifejezetten értékes, a tehetség és a teljesítmény elismerését hirdető) tézispapírjában egyrészt állást foglal a baloldali igazságok bátrabb vállalása mellett, miközben másutt arról beszél, hogy „a politika a sok egyidejű igazság világa", ami természetesen teljes nonszensz. Mint minden, ami posztmodern.

(Outro) Ayn Rand amerikai írónő *Atlas Shrugged* című antiutópiájában a kreatív, tehetséges kapitalisták, feltalálók sztrájkba lépnek, mert nem hajlandók a középszert szolgálni. Oroszországban tavaly börtönbe zárták Mihail Hodorkovszkijt, a sikeres vállalkozót, mert „oligarcha" volt és mert nem alkudott meg a hatalommal. Minálunk Gyurcsány Ferenc képvisel valamit, ami merőben idegen ebben az országban. Szemléletével, attitűdjével Gyurcsány, a modernizátor hosszú távon nyerhet, de ugyanúgy szempillantás alatt bukhat is, anélkül, hogy az ország valaha is esélyt adna neki. Ha veszít, saját kompromisszum-készsége lesz a veszte. Ha nyer, eldől, képesek vagyunk-e megérteni a mozgatórugóját.

MAGVETŐ
Az év kiadója

„Csak az ember olvas..."

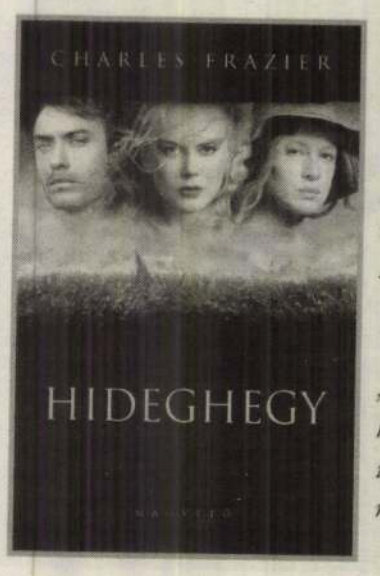

CHARLES FRAZIER
HIDEGHEGY

„A Hideghegy kivételes remekmű, amiből jó, ha egy születik negyedszázadonként."
Magyar Narancs

„A sztorin túl izgalmas élményt kínál a szavak, mondatok ízlelgetése is, Rakovszky Zsuzsa nagyszerű fordításában."
Vox

Münchenben. — Egydugattyus szivatty

Vásárhelyi Dezső épitész

l.

MMÉHÉVK
1934. 253. l.

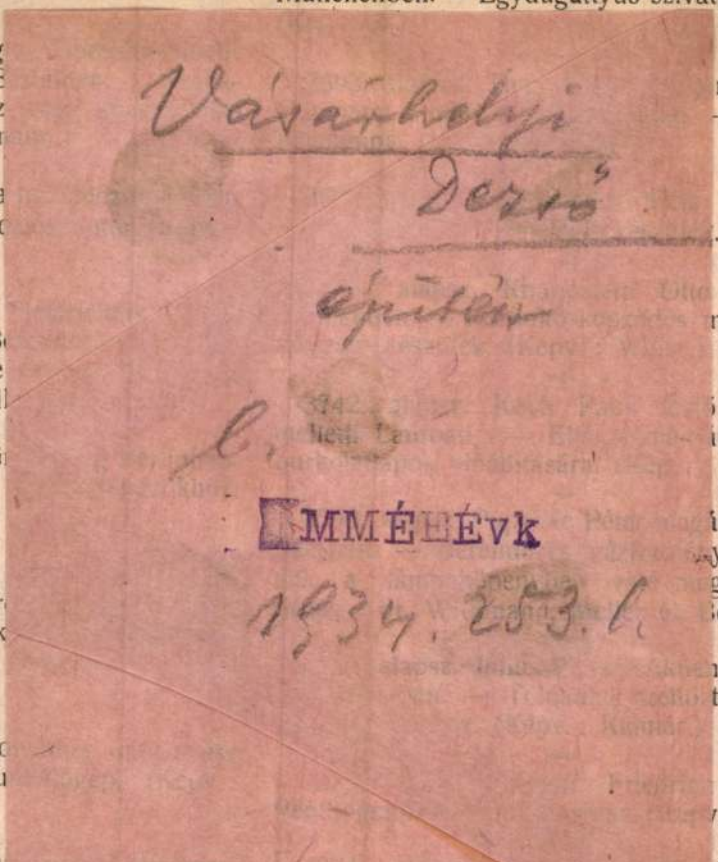

(Képv. : Kalmár.)

Michael műszerész erendezés nyersolajhoz

4409. alapsz. Seidel Rudolf igazgató — Eljárás betongerendák előállitására. Schön.)

Budapest, VII., Erzsébet-körut 17. sz

Telefon 24—20. Telefon 24 - 20.

sőt kötelességévé tette, hogy szabagyünk fejlesztése érdekéből az ez ódozatokat a saját hatáskörében is mert teljes tudatában van annak, hogy egelső, legelőkelőbb tudományos egyek s igy közvetve a hasoncélu és töreköröknek a gyakorlati-ipar működése hatalmas érdeklődése hazai ipari nciánknak nemcsak önérzetét, hanem dását, továbbképzését fejleszteni s találmányokra serkenteni fogják. természetes, hogy a szabadalmi hivatal zme megvalósításának szolgálatába szséggel fölajánlja közreműködését e ert a hivatal müszaki tagjai évek során a szabadalmazásra bejelentett yok ezreinek beható birálatával foglalsőt az ipari technikai világban elő-mozzanatokat is figyelemmel kisérni k. Az emlitett gondolat által vezérelykép intézkedném, hogy a szabadalmi müszaki tagjai *évenként legalább tartandó ülésén számot adnának lóan fontos szabadalmi bejelentéezeknek előrelátható, kiválóan hatásáról*, ezzel kapcsolatos egyéb nozzanatokról, a föltalálói tevékenység s irányáról, mert tapasztalati tény, zonyos iparágak föllendülésével kar- bizonyos problémák fölmerülése s egoldására irányuló föltalálói tevékenyülésen megvitatottakról egy jelentés nék, melyet bátor volnék a nagyérdemü ghez juttatni. Nem kell ismételten yoznom, hogy a további fejlemények ben a nagyérdemü elnökség fölhivása szabadalmi hivatal kötelességszerüen, gón és készséggel fog közreműködni". n a levélben megnyilvánuló gondolat horderejü. Annyit jelent, mint hogy a lme találékonysága számára nemzeti, személyének és törekvélődés tárgya marad. vélemény azonban, közvélemény is absolu

Aki idegen földre vá országra, mely megé gondolatait valóra vált Ám ezeknek a diad lélekkel nem köthetjü koronájába. A miénk ugyanazokat se megér tudtuk.

Ennek a szomoru jelenti ez a levél és a azért foglalkozunk vele nemes, okos gondolat

A h

A technikusok eddi különösen a közigazgá fontosságu ujitásról ve a Deutsche Bauzeitung csosokat teljes szavazó dig a német városok nagyon kevés helyütt soknak az általuk el befolyásuk, mig a leg szavazott. Most Berlin küldött ki a müszaki lyainak átdolgozására zottságnak elaborátum Berlin tanácsa, mint dott, már teljes szav müszaki tanácsosok és und Stadtbauinspector) bizottság ülésein minc nek ők az előadói. Ez esetre üdvös hatással munkakedvének emelé

Vásárhelyi Derső
cáitem

1907 VII. Abonyi u. 31
Budapest

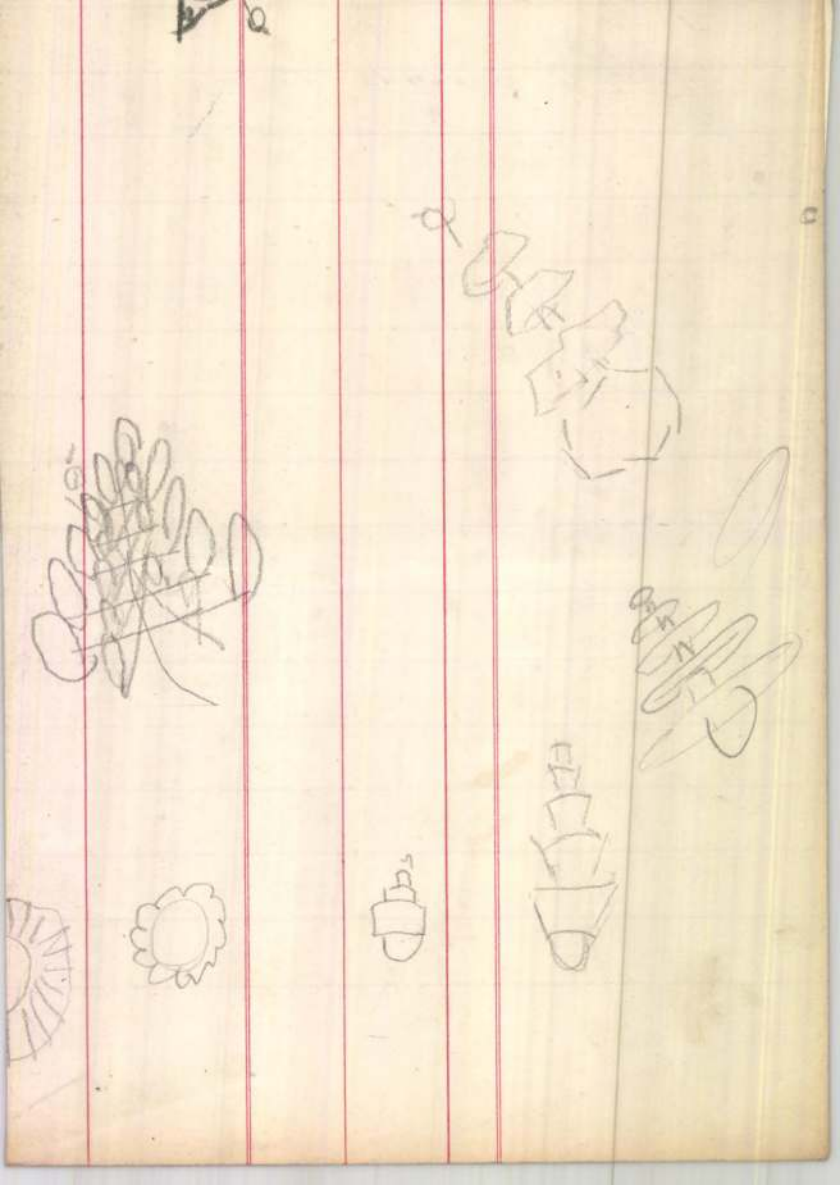

Vásárhelyi Emese, keramikus iparművész

A megejében élő iparművész házaspár: Vásárhelyi Emese és Szekeres Károly a budapesti Fényes Adolf-teremben rendezték meg kiállításukat, bemutatták kerámia- és porcelánkompozicióikat.

V.L.: Egyszerű formák, sikeres kiállítás.

Napló (Veszprém), 1980. júl. 5.

Vásárhelyi Emese: Háztartási edények

A Fényképész rágyújtott egy cigarettára. A kislány engedelmesen leguggolt; arcán látszott, hogy csak a még nagyobb megszégyenüléstől való félelem akadályozza meg abban, hogy elsírja magát. Az apa leült a padra. Együtt volt végre a család.

— Kész? — kérdezte a Fényképész hangosan.

— Tessék! — mondta az apa méltatlankodva és idegesen. — Mi készen vagyunk!

A Fényképész belenézett a gépbe, kezébe vette a kioldózsinórt. Ekkor az anya váratlanul megszólalt:

— Te, Ervin... Az autót nem akarod?

Az apa azonnal felugrott.

— Egy pillanat! — kiáltotta fontoskodva.

A Fényképész felegyenesedett. Tudta, hogy semmit sem tehet, várnia kell; a megrendelő kívánsága szent és sérthetetlen. Elővett egy

Vásárhelyi Emese

VÁSÁRHELYI EMESE ÉS SZEKERES KÁROLY keramikus házaspár kiállítása nyílt meg a nagykanizsai városi művelődési központban: 400 munkájukat állították ki, háztartásokban és éttermekben használható porcelán edényeket mutatnak be a közönségnek augusztus végéig nyitva tartó tárlatukon.

Magyar Hirlap 1980.7.25.8

Vásárhelyi Emese

A pécsi galériában vasárnap megnyílt a VIII. országos keramia biennále. Fekete György belsőépítész, az Iparművészeti Vállalat művészeti vezetője köszöntötte az alkotókat. A hatvan kiállító kerámikus között sok a fiatal, olyanok, akik most először vesznek részt a pécsi biennálén. A biennále első díját a veszprémi Vásárhelyi Emese, a második díját a budapesti Kecskeméti Sándor, a harmadik díját az ugyancsak budapesti Schrammel Imre kapta.

Magyar Nemzet
1984. IX. 4.

kerámikus MKT

VÁSÁRHELYI EMESE

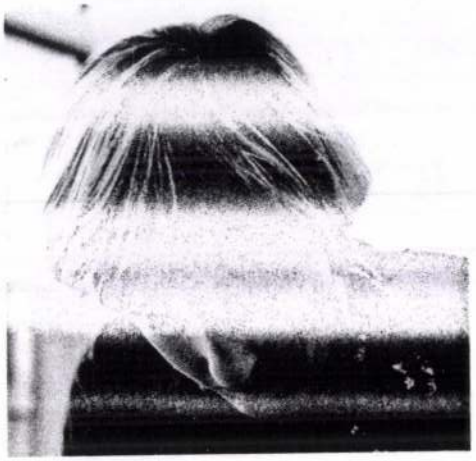

1950-ben született Budapesten.
1977-ben végzett a Magyar Iparművészeti Főiskolán.

Csoportos kiállítások:
1978, 80, 82, 84, 90, 92 Kerámia Biennálé, Pécs
1978, 79 Valencia
1978, 82, 83, 85, 87 Faenza
1980, 82, 84, 86 Vallauris
1984 Pozsony, WCC Kiállítás
1985 London, Glasgow
1989 "L'Europe des Ceramistes"
1990 Hamburg, Offenburg
1992 Bécs, Offenburg

Egyéni kiállítások:
1979 Tihany
1980 Budapest
1982 Gladsaxe (Dánia)
1984 Balatonfüred
1986 Pécs
1991 Bruxelles, Pécs

Díjak:
1978 Pécs, Kerámia Biennálé: II. díj
Valencia: Különdíj
1979 Kecskemét, Szilikátipari Formatervezési Triennálé: I. díj
1983 Faenza, ezüst plakett
1984 Pécs, Kerámia Biennálé: I. díj
Vallauris: "Susanne et Georges Ramie"-díj
Pozsony: WCC diploma
1990 Pécs, Kerámia Biennálé: különdíj

Born in 1950, Budapest.
Graduated from the Academy of Applied Arts Budapest in 1974.

Group exhibitions:
1978, 80, 82, 84, 90, 92 Pécs, Ceramic Biennial
1978, 79 Valencia
1978, 82, 83, 85, 87 Faenza
1980, 82, 84, 86 Vallauris
1984 Bratislawa WCC Exhibition
1985 London, Glasgow
1989 L' Europe des eramistes
1990 Hamburg, Offenburg
1992 Vienna, Offenburg

One-persons shows:
1979 Tihany
1980 Budapest
1982 Gladsaxe
1984 Balatonfüred
1986 Pécs,
1991 Bruxelles, Pécs

Prizes:
1978 Pécs, 2nd prize of the Biennial Valencia, Special prize
1979 Kecskemét, 1st prize of the Triennial of Silicate Industry
1983 Faenza, Targa del Consorso
1984 Pécs, 1st prize of the Biennial Vallauris, "Prix Susanne et Georges Ramie", Bratislawa, WCC diplome
1990 Pécs, Special prze of the Biennial

NAGYAR KERÁMIÁK VALLAURIS-BAN

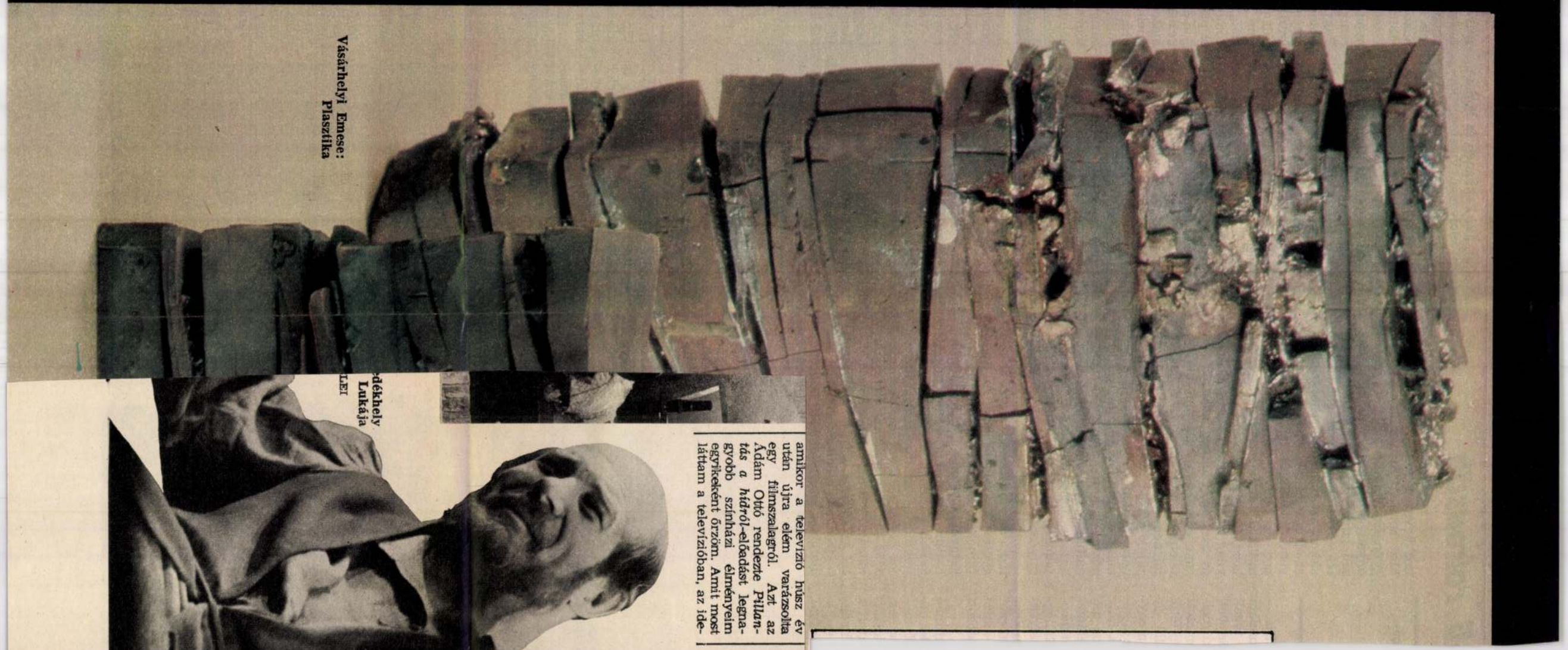

Vásárhelyi Emese: Plasztika

amikor a televízió húsz év után újra elém varázsolta egy filmszalagról. Azt az Ádám Ottó rendezte *Pillantás a hídról*-előadást legnagyobb színházi élményeim egyikeként őrzöm. Amit most láttam a televízióban, az ide-

dékhely
Lukája
LEI

VÁSÁRHELYI EMESE
ÚJ TÜKÖR 1982. XIX évf. 19. u.

...li rokonság

...om

...ilja — ...ondata távoli ...önyvet, ...üzdel- ...emetett ...éjféltől ...llő, de ...meny- ...yi ke- ...harc ...e jut, ...lame- ...tánco- ...állén- ...élyek- ...nűhöz. ...t-bőr, amint ...dozott ...itinen ...kiadá- finn— ...nynek, ...nál is ...tott a ...ordít- ...racse- ...sával,

hoz kevesen voltak, a kihaltatáshoz sokan. Szuverénnek lenni gyöngék voltak, megmaradni és anyanyelvüket beszélni hihetetlenül szívósak. És rettentő náluk a tél, és ha a nyaraikra gondolunk, akkor, azt hiszem, turistásan idilli az elképzelésünk a tíz- vagy negyvenezer tavukról: láp, mocsár süpped és bugyog a regényeikben, milliárd szúnyog csíp véresre halászt, favágót. Roppant távoli az a világ, ahol unokatestvérnépünk él, és bár láp, szúnyog nekünk sem ismeretlen, van más, ami inkább félelmes, mint érdekes, és amire mi nem szorulunk itt délen (hozzájuk képest nyájas délen): szaunára, például, a megfagyni hajlamos test brutális fölfűtésére forró gőzzel és korbácsolással. Megpróbáltuk magunk is bőven a babonát, a vallásos puritánságot, évszázadokig tanítottak minket is osztályrendre idegen és saját urak, itt délen is tudatformáló életkellék az ital, de mindezek többszörösen gyötörték a legközelebbi múltig a finneket: ettől a többszörösségtől is távoli a rokonság, az irodalmi is. Laitinen irodalomtörténetének itt és ehhez a témához elegendők a fejezetcímei: *Az irodalom a formáját keresi — a svéd uralom kora, 1155—1809 — A nemzet keresi önmagát. Az orosz uralom kora 1805-től az 1905-ös sztrájkmozgalomig — Irodalom a változó világban. Az általános sztrájktól a téli háborúig. 1905—1939.* Aztán bontakozik ki — mennyi vér- és anyagi veszteség árán — a jelen.

A távolságérzettől, a kedves-különös szeretettel ápolt rokonság idegenszerűség-érzetétől az se igen szabadul, aki Pekkanen és Mukka könyveit elolvassa. Valahogy idegenes az a majdnem száraz tárgyilagosság, amellyel egy kőtörő apa és egy mosónő anya akadémikussá fölemelkedett fia memoárregényt ír gyermekkora nyomoráról. Milyen hátborzongatón tűrő, kínjába zárkózott Pekkanen — mondjuk, Gorkijhoz képest, aki óhatatlanul eszébe jut az *Egy falat kenyér* olvasójának! A Pekkanen-gyerekek koldulni jártak. Az anyjuk is. Apjuk a harmadik agyszélhűdésbe halt bele, a két előző után félig bénán törte és fúrta tovább a követ (ott északon gránit a kő). A regény városi, de alighanem jó volna mindenkinek, aki finn városokban járt, beleképzelni azokba a ma csudatiszta-csudacsöndes városokba a nagyon közeli, merőben más múltat, városlakó finnek közismert hallgatagságából kiérezni azt, ami füstösen-kormosan ül a tudat mélyén. Nyomasztó (rokoni szívszólamokkal idillien széppé hamisított) éghajlati és történelmi próbákra hosszútávfutással, végtelen sízéssel a test megedzhető, tudat és szellem edzése-fölemelése bajosabb, lassúbb folyamat.

Mukka regényét a legújabb finn irodalom remekének minősítette a finn kritika. Tényleg az is lehet ez a szertelen-amorf modern lírával elegy tragédia. De a magyar olvasónak lehet brutális falusi natúra is. Legkeserűbb óráiban sem írt effélét Móricz, pedig ő aztán írt keserűt eleget, dühöset szintén. Zord az a világ. Ölnek. Késelnek. Felkötik magukat. Parasztlány teherbe esik, az apja akkor vette el az anyját, amikor az már a nyolcadik hónapban volt: az apa most őrjöngve támad a kérőként jelentkező teherbeejtőre. És pálinka meg pálinka. És hónapokig ágyban sínylődő betegek a házaknál. Kani nagyapa nyáladzva csámcsog lányunokája meztelenségén. Temetések és temetések. Pap prédikál, pokollal iszonytat, rángatódzásig bibliás híveket, fölgerjedten markolász ájtatos lányt, szénába lenyomott szűzlány vérezve és káromkodva megy hazafelé a hóban. Vagy a mi képzelgéseink szerint álombékésen szelíd tavak között, amelyek valamelyikébe majd belefúl valaki, s nem az első vízbefúlt paraszt, halász, favágó lesz. A finn próza jelentős része mindmáig falusi próza, ínséggel, fojtott-komor hallgatagsággal, kirobbanó és pusztító dühvel.

Kétségtelen, hogy stílusuk, szerkezetük, írói eszközeik szerint is mások ezek a könyvek, mint a mieink: a mi meglódultan pergő prózánkhoz képest részletezők, aprólékosak, lassúak, egy-egy képet sűrűn, gyötrött valósághűséggel többször megismétlők. Mégis izgalmasak, mert fontosak: távoli rokonság reális vizsgálatára, deromantizált összehasonlításokra késztetik az olvasót. A mienkéhez hasonló, de más földrajzi és történelmi szélességi-hosszúsági fokokon nagyon sokban más örökség, karakter, törekvések megismerésére.

Várjuk a folytatást. *A finn irodalom könyvtára* sorozat gazdája az Európa (a gondozója Karig Sára), az évekre tervezett munkába besegít a Magvető, a Gondolat. Magam egy igazán mai, jelen idejű városi regényt várok leginkább. Rokonközelítőt.

Jávorszky Bélával.) Legrégibb emlékeim jutottak eszembe közben, és velük összhangban az is, amit az évek során Järventaus, Kivi, Viita, Linna könyveiből olvastam ki. A finnek a nemzeti önállóság-

Bartók Béla napjai

ifj. Bartók Béla: Apám életének krónikája (Zeneműkiadó)
Bartók Béla családi levelei (Zeneműkiadó)

A könyvkiadásban is méltóképpen megünnepelt Bartók-évet záró és kiteljesítő két kiadványt ifj. Bartók Béla szerkesztette: *Apám életének krónikája* és *Bartók Béla családi levelei.* (A szerkesztő munkatársa mindkét kötet összeállításában Gombóczné Konkoly Adrienne.)

A Bartók életének kis és nagy eseményeit kronológikusan feljegyző krónikában először is azt a napot kerestem meg, amelyen először és utoljára láttam Bartókot, és zongorázását „élőben" hallhattam: 1939. február 8-án a debreceni Arany Bika dísztermében.

Ennek a dátumnak csak a közvetlen környezetében is olyan adatok olvashatók, amelyek különkülön értekezés vagy akár monográfia témái lehetnek: a *Kontrasztok* ősbemutatója New Yorkban; elkészül a Székely Zoltánnak ajánlott *Hegedűverseny;* erősen bírálja egy levélben Haraszti Emil Bartók-könyvét; kellemetlen partnereknek ír leveleket. Pásztory Dittával eljátssza Zürichben a kétzongorás-ütős *Szonátát* . . .

Elég ennyi példa annak bemutatására, hogy ez az időrendbe állított adatgyűjtemény nélkülözhetetlen segédkönyve lesz mindenkinek, akit Bartók élete, életműve foglalkoztat. A Zeneműkiadó *Napról napra* . . . sorozatának 16. kötete ez. A sorozat előzménye még a hajdani Rózsavölgyi-cégnél jelent meg: *Ha X. Y. naplót írt volna* címmel.

Az *Apám életének krónikája* különlegesen érdekes olvasmány lesz, ha együtt forgatjuk a levelezéssel. Bartók leveleinek eddigi legteljesebb kiadását Demény János szerkesztette, öt évvel ezelőtt. Ebben szűken másfél száz volt a családi levél, többségük az édesanyjának szólt.

Most szélesebbre nyílt a családi levelesláda födele. 919 családi levelet közöl az új kiadvány, majdnem annyit, mint amennyit összesen adott ki Demény János 1976-ban. És még ez a gyűjtemény is messze van a teljességtől. Ziegler Márta, Bartók első felesége nyolcvankettőt választott ki annak idején a neki írt levelek közül kiadásra. Véletlenül ugyanannyit szánt megjelenésre Bartókné Pásztory Ditta. A nekik írt többi levél éppúgy kiadatlan (egyelőre), mint a kisebbik fiának, Péternek 1942 után írt levele, amelyek Amerikában vannak.

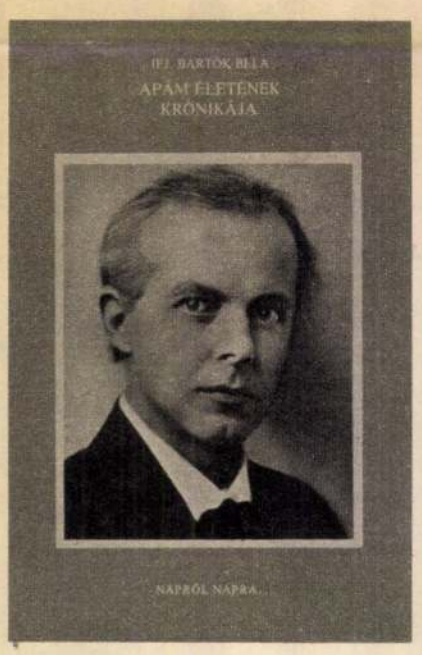

Ha nem is a teljesség, de a nagy bőség, a személyiség gazdagsága jellemzi a családi levelezést. Az elzárkózónak, sőt hidegnek mondott Bartók leveleiben az érzelmek egész skálája megszólal a fesztelen örömtől a gyűlöletig, a gyilkos gúnytól az odaadó barátságig.

A kiadvány szerkesztője nem óvatoskodott fölöslegesen, de következetesen tartotta azt a határt, amelyen túlmenni indiszkréció volna. Bartók leveleinek gyűjteményét tanulságosan egészítik ki a családtagok levelei, köztük olyan értékek, mint édesanyja visszaemlékezései fia első éveire. A kötet jegyzetei eligazítják ugyan az olvasót e levelek rengetegében, de úgy hiszem, a zenei kutatók kíváncsiságát nem elégítik ki.

ÉS

vetkezetek is. Hirdetés levélben közleményt nem fogadunk.

elépéssel felvétel-
éjjeliőröket, vala-
dolgozókat egy-
meléssel. Címünk:
mi és Malomipari
Vállalat Kirendelt-
m, Pápai út 47.
útttal szemben)

tézmény telephe-
munkakörre fel-
Jelentkezni lehet:
ádártai u. 33. sz.

Vállalat felvesz
őt kistehergépko-
ezés: Veszprém,
5. Uzemeltetés.

ndnoki állást ke-
ék szerelő kisipa-
együtt. Címünk:
, Budapest, XIX.,
7. fszt. 2. 1192.

alatoni Vegyes-
ezet, Balatonal-
üveges, képkere-
szak- és segéd-
sztalos szakmun-
tés: megegyezés

megyei Sütőipa-
Központja felvesz
scota és Daró
entkezni lehet a
és munkaügyi
zprém, Felszaba-
. alatt.

ATLAN

en 500 n.-öl
ésére alkalmas
eladó. Kiss Jó-
m, Felszabadulás
em. 7. Telefon:

: eladó. Nemes-
n u. 56. Érdeklőd-
tán.

aládi ház eladó.
. Érdeklődni: Pu-

ületen ház el-
, konyha, speiz,
ülettel. Karakó-
ózsa út 6. Érdek-
d út 7.

ő 8-as társasház
észi lakrésze el-
OTP-átvállalással.
het: Székesfehér-
u. 18. Biermann

nádi, Alsóörs kö-

Csopaktól Zánkáig nyaralót kis telekkel vennék. Üzv. Baráthné, 8411 Kádárta, Győri u. 44.

Családi házat, építési telket vennék Veszprémben. Ajánlatokat „Tanácsi cserelakással" jeligére a Magyar Hirdetőbe. Veszprém, Kossuth u. 6.

Balatonfüred központjában kétszintes, 6 szoba összkomfortos családi ház vállalati üdülőnek is eladó. „Parkosított" jeligére a Magyar Hirdetőbe. Veszprém, Kossuth u. 6.

Alsóörs szőlőhegyen 415 n.-öl panorámás zártkert építési lehetőséggel eladó. Veszprém, Haszkovó u. 18/L. Rásky Mihály.

Nagyméretű bel-budai öröklakásomat üdülőingatlanra cserélem. „Balaton északi partja és Dunántúl előnyben 130918" jeligére Felszabadulás téri hirdetőbe. (Budapest, Felszabadulás tér 1. 1818.)

Tapolcán, Szent István út 19/2. alatt ház eladó, ugyanott Druzsba motorfűrész. Érdeklődni 17 óra után.

Zalahalápi hegyen 600 négyszögöl szőlő pésházzal, felszereléssel eladó. Kút, villany van. Kalmár János Tapolca, Nagyköz u. 5. 6. lh. 3/3. Tel.: 12-351.

Pápán megkezdett társasház építkezésbe betársulnánk. „Tavaszi kezdés" jeligére a leveleket a fotószalon Pápa, Kossuth u 16.

Devecseri Tik-hegyben szőlő eladó 224 négyszögöl. Érdeklődni: Ajka, Bem József u. 14.

Gyarmaton, Józan-hegy 40. számú 340 öles házhely sürgősen eladó. Vasútállomás közel, villany és víz van. Érdeklődni lehet: Rédl Károly Gyarmat, Vöröshadsereg út 73. szám alatt.

Eladó 1600 n.-öl szőlő lucernással, pincével a Bögrei dűlőben. Érdeklődni: Várpalota, Csernyei út 27. Hajdú Istvánné.

Lesenceistvándi szőlőhegyen 700 négyszögöl szőlő présházzal, ugyanitt 350-es másféléves Jáwa motorkerékpár jó állapotban eladó. Érdeklődni: 15 óra után. Tapolca, Stadion út 14/1. Dobó lakótelep.

Kétszobás szövetkezeti lakás kp + OTP-átvállalással beköltözhetően eladó. Veszprém, Haszkovó u. 25/B. IV. 13.

Veszprémben másfélszobás szövetkezeti lakás eladó. Levelet: „Cserhát" jeligére a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalathoz. Veszprém, Szabadság tér 15.

Pestre költözők! 3 szoba, összkomfortos szövetkezeti lakást adok Almádi kertes házért. „Öregház 131587" jeligére Felszabadulás téri Hirdetőbe. Budapest.

Győri 2 szoba hallos, erkélyes, összkomfortos, 53 nm-es tanácsi lakásomat veszprémire vagy környékbelire (Balatonalmádi, Balatonfüred) cserélném a fennálló jogszabályoknak megfelelően. Leveleket: „Tavasz—nyár" 402538" jeligére Magyar Hirdetőbe. Győr, Kazinczy út 16.

Veszprémben 2 szoba összkomfortos szövetkezeti lakás eladó. „II. emelet" jeligére a Magyar Hirdetőbe. Veszprém, Kossuth u. 6.

Elcserélném Budapest VI. kerületi 2 szobás, gázfűtéses lakásom veszprémire. Ajánlatokat: „Szövetkezetire is" jeligére a Magyar Hirdetőbe. Veszprém, Kossuth u. 6.

Eladó másfélszobás szövetkezeti lakás kp + OTP-átvállalással. Érdeklődni: Várpalota, Steinmetz kapitány u. 8. III. 11. március tizedike és tizennegyedike között délután 17 óra után.

Balatonfüreden szövetkezeti lakás 2 és félszoba összkomfort + garázs eladó. Kp. + OTP-átvállalás. Blénessy, Horváth Á. u. 31.

Eladó Székesfehérvár, Széchenyi úti másfélszobás öröklakás kp. + OTP-átvállalással. Levélcím: Fábián Ferenc 8103 Várpalota III. Arany J. u. 38.

Egyedülálló nő albérletet keres. „Hosszabb időre" jeligére a Magyar Hirdetőbe. Veszprém, Kossuth u. 6.

Veszprém, Cholnoky lakótelepen 3 szoba hallos 120 nm-es, garázsos társasházrész augusztusi beköltözéssel eladó. Egymillió + OTP. „Előleg 500 ezer" jeligére a Magyar Hirdetőbe. Veszprém, Kossuth u. 6.

Elcserélném kétszoba összkomfortos veszprémi lakásomat székesfehérvári hasonlóra. „Tanácsi bérlakás" jeligére a székesfehérvári Hirdetőbe.

Bérelnék Balatonfüreden 1—1,5—2 szobás lakást, vagy lakrészt 1—2 évre. „Április 1-től" jeligére a Magyar Hirdetőbe. Veszprém, Kossuth u. 6.

AUTO—

DÁCIA, LADA szek, karosszéri tott és felújí **MINDEN TÍPUS** mulátorok, von tétek, kipufogó részek kaph **SKODA, P. FI** karosszéria **MŰSZAKICIKK BALATONFURE U. 1. Tel.:** 40 17-ig, vasárnap, héttő szunnap.

4 éves Lada 1200-as eladó. Nagy József, Öskü, Sallai út 7.

Lada extrákkal igényesnek eladó. Ajka, Kinizsi út 33.

VW 412 LS Combi vonóhoroggal jó állapotban sürgősen eladó. Érdeklődni egész nap. Királyszentistván, Fő út 47.

ZO-s Trabant Speciál eladó. Érdeklődni péntek, szombat. Veszprém, Ibolya u. 16.

25 000 km-t futott 4 éves levizsgáztatott 1600-as Lada eladó. Várpalota, Kulich Gyula út 25. I. 4. Telefon: 50-696.

850-es Fiat eladó. Pétfürdő, Akácfa u. 53.

353-as Wartburg motor 28 000 km-el eladó. Veszprém, Komarov u. 44. délután 15 órától.

IB-s Wartburg eladó. Érdeklődni lehet: Pápa, Tarczi u. 3.

UF-es Trabant Combi eladó. Dabrony, Zrínyi u. 18.

Eladó CM-es Trabant felújított motorral. Érdeklődni lehet: Kemeneshőgyész, Kossuth u. 112. sz. alatt.

Barkas platós 8 éves felújítva eladó. Nagy Péter Balatonkenese, Balaton u. 97. Telefon: 70-046.

TO-s automata Ford busz eladó. Baranyai, Veszprém, Haszkovó u. 18/J. 7/20.

Utánfutó, magasítóval, ponyvával újszerű állapotban eladó. Veszprém, Haszkovó u. 18/L. Rásky Mihály.

UE 50-es és UE 28-as traktor jó állapotban, reális áron eladó. Érdeklődés: Győrszemere, Felpéci u. 156.

GAZ PK teherszállításra is alkalmas, friss műszakival eladó. Érdeklődni: Tapolca, Kossuth L. u. 11. Telefon: 12-226.

PD-s 601-es Trabant Speciál eladó. Veszprém, Rózsa u. 2/a. Weingartner.

PG-s 1600 piros Lada eladó. Érdeklődni: Veszprém, Simon I. u. 1/C. 17 órától 20 óráig. Antal.

UT-s S 100-as Skoda eladó. Érdeklődni: Balatonalmádi, II.,

NAPLÓ (VESZPRÉM)

MAGYAR —MA— SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Parkettázást csiszolást, redőnykészítést, javítást vállal: Tarczal asztalosmester. Ajka, Ady u. 43.

Különleges+egyedi nőnapi virágvásár

A tavasz színei, a tavasz virágai közül választhat közvetlenül az üvegházakból.

Szeretettel várjuk előrendeléseiket!

KIKELET VIRÁGUZLET

PAPKESZI, Vasút u. 47.

VIRÁGÜZLET KIKELET KERTÉSZET

Menyasszonyi, koszorúslányi ruhák, kalapok, fátylak kölcsönzése március, április hónapban 20% engedménnyel. Várpalota, Sallai F. u. 15. (Vízmű utcája).

Hilti Dx 400, 4500 Ft-ért eladó. Veszprém, Vas Gereben u. 2. Kun.

Veszprémi egyetemisták korrepetálást és felvételire felkészítést vállalnak matematikából, fizikából, kémiából. Levelet: „Siker" jeligére a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalathoz. Veszprém, Szabadság tér 15.

Helyiség iroda, üzlet céljára kiadó. Veszprém, Dózsa Gy. u. 3.

220 V-os 180 literes betonkeverőgép eladó. Veszprém, Alkotmány út 10/A.

Hampshyre és húshibrid naposcsirkék eladók. 8175. Balatonfűzfő, Balaton körút 26.

1983 FEB 25
/1021
Vásárhelyi Emese

Szekeres Károly: Váza I.

Vásárhelyi Emese: Kerámiák.

KIÁLLÍTÁS ELŐTT

A Veszprémben élő művészházaspárnak, Vásárhelyi Emese és Szekeres Károly iparművészeknek kiállítása lesz Veszprémben, a Dési Huber-teremben. Javában készül már a kiállítás anyaga, melyből egy kis ízelítőt adunk olvasóinknak.

Fotó: Borbás János

Vásárhelyi Emese: Virágtartó

Szekeres Károly: Padlóváza.

1021

- 1984. IX. 1. 21.40 TV-2/JÁ

Tv-híradó 2.

- Pécsett a Széchenyi téri Galériában nyitásra vár a VIII. Országos Kerámia Biennálé. A művészeti ág hagyományos seregszemléjén ezuttal 59 alkotó mintegy 200 munkája reprezentálja az elmult 2 esztendő termését. A zsüri az első dijat Vásárhelyi Emese Megbontott tömbök cimü kollekciójának itélte. A kerámia önmagában való szépségét kifejező müvek mellett azonban a korábbiaknál hangsulyozottabban jelentek meg a funkcionális, sok esetben plasztikai tartalmat horodozó alkotások. Ezek közé tartozik pl. 2 külön dijas munka, Lammel Ilona Elhagyott város cimü kompoziciója és Kun Irén Porcionál reliefjai. Aligha vitatható, hogy a kerámiamüvészet utkeresésében a müfaj népi hagyományainak is helye, szerepe lehet. A tárlat rendezésében ujdonságnak számit, hogy a legutóbbi biennálén első dijat nyert Szalai László müveit külön kamarakiállitáson mutatják be. A biennálét ma délelőtt megtekintette a Pécsett tartózkodó Köpeci Béla müvelődési miniszter. Az ünnepélyes megnyitóra holnap délelőtt 11 órakor kerül sor és a közönség október 14-ig láthatja a kiállitást.

mattress, and

Festival in Szeged

July 21-August 20, 1979

VERDI'S

La forza del destino
With collaboration of foreign artists and the Slovak Philharmonic Choir
Performances: Saturday, July 21, Friday, July 27, Sunday, July 29

FAIR

International Folk Dance Festival of Trade Unions–Gala evening
Sunday, July 22, Tuesday, July 24

JÁNOS VITÉZ,

a Hungarian national folk opera
Saturday, July 28, Saturday, August 4, Sunday, August 5, Saturday, August 11

SOPHOCLES' ANTIGONE,

a tragedy
Friday, August 10, Sunday, August 12, Tuesday, August 14

RAICHEV'S SPRING OF BEAUTY,

a ballet, with the opera and ballet troupe of the Sofia State Academy
Saturday, August 18, Sunday, August 19, Monday, August 20

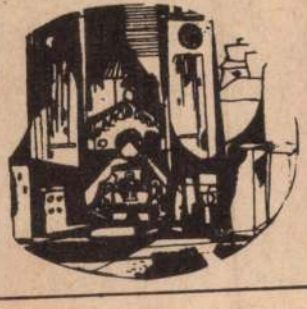

Prices of seats: 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, and 90 forints
The performances begin at 8 p.m.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1979 JUN 27

DAILY NEWS

Emese Vásárhelyi

1021

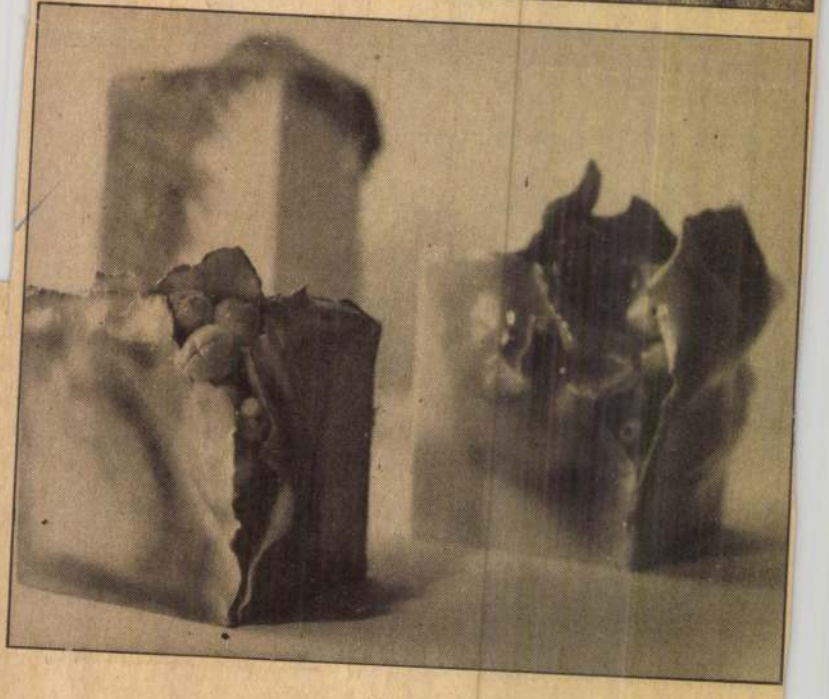

PHOTO MTI — SÁNDOR RÓZSÁS

An exhibition of the work of two ceramic artists, Emese Vásárhelyi and Károly Szekeres (married incidentally) opened in the Educational Centre in the picturesque village of Tihany. Both artists are designers for the Városlőd and the Herend Ceramic factories. Their show will stay open until the end of September.

TOP: Exhibits placed in the open
BOTTOM: Emese Vásárhelyi's exquisite porcelain pieces

formakutató területein jelentkezik. Természetesen az utóbbiak nagyobb eredménnyel. Az előbbieknél Csekovszky Árpád, Garányi József, Tóth János, az utóbbiaknál Fekete László, Kürtös György, Samu Géza, Tuza László és Olgár Ildikó munkáit említhetnénk példaként. Borsodi László és Lőrincz Győző igényes plasztikái példák arra, hogy sok esetben nem érezhető miért éppen ebben az anyagban fogalmazzák meg gondolataikat. Végül még egy megjegyzés, mely inkább kérdés, a szakma bemutathatatlanul széles skálája miatt talán célszerű lenne a Biennálékat egy-egy alkotói számdék, alkotói motívum jegyében megrendezni, hátha így világosabban érezhetnénk a jövő útjait is.

1978. jun. 23. Kossuth 21.34 M.

Vásárhelyi Emese, kerámikus

Láttuk, hallottuk...

Film, szinház, képzőművészet. A müsort Kepes András vezeti.

- A héten Pécsett a Kerámia bienállén és Kőszegen két iparmüvésznő kiállitásán jártunk.
Szinházkritikusaink az elmúlt évadot értékelik és szólunk Stanly Cramer most bemutatott filmjéről.
Pécsről Kigyós Sándor Csabá küldött tudósitást.

- Minden müvészeti kiállitásnak az az alapvetően drámai vonása, hogy egyszerre jelentkeznek benne a múlt erényei és a jövőbemutató lehetőségek egyaránt. Külö ösen érezhető ez akkor, amikor egy müfaj, együttes szemlélésére ván mód. Az Országos Kerámia Bienállén, melynek létrehozását és ez eddigi ötszöri megrendezését Pécs vállalta, még egy drámai helyzete adott, mely a müfaj csupán technikára vonatkoztatott szemléletéből adódik. Nevezetesen az, hogy egyszerre jelentkezik autonóm művészetként, a szobrászat egykori kizárólagos felség területein, diszitőművészetként és használati tárgyaink művészi alakitójaként egyaránt. Hogy a kiállitás nagyközönség sikere még melyik ágazathoz köthető, azt eldönteni nehéz lenne, mégis sokat mondó adat, hogy a pécsi tárlatot az első héten 27 ezren keresték fel. Az oka ennek bizonyára a szinháztér forgalmába telepitett kiállitási terem épp úgy, mint a mérték- és értékitélő rendezés, mely már az utcára kiállitott művekkel csalja be a látogatókat. A szakma törekvésereje pedig valamelyest jellemző, hogy a kiállitók számában is csúcsot jelent, hogy a zsüri 67 alkotó munkáját találta idevalónak. A kerámia múltjának és jövőjének jelen ütköztetéséből mégis mit vonhatunk le summázott tapasztalatként? Először is úgy tünik, hogy a szobrászatként jelentkező művek nagyobb becsben állnak ma ebben a szakmában. Ez tünik ki a kiállitott művek arányából épp úgy mint a dijazásból. A sokat hiányolt étkészletekből pl. csupán hat művész termékeit láthatjuk, közülük a legsikeresebbek Vásárhelyi Emese, Seregély Márta, és Moker Zsuzsa. Arra vonatkozóan hogy ezek mikor kerülnek a kiállitótermekből asztalainkra azt az útóbbi időben sajnos nem sok eredménnyel biztatott bennünket a magyar kerámiaipar. Ha pedig nincs ipar a művészet mögött, kénytelen a kézmüvesség individuális magányos területén küszködni, s ez gyakran zsákutcába vezet. Erről tanuskodnak a kiállitáson látható félig funkcionális, félig diszitő mindenfélék, modernkedő vázák, szellemeskedő csicsák és bilduskák, melyk nagy részére még a mivesség minimuma sem jellemző. Ellenpéldaként emlithetném Szekeres Károly anyagát, kinek természetszerüen megmunkált vázái előlegezik a hozzá csatlakozó növényi organizmusok harmonikus együttlétét. Móker Zsuzsa kertbe köztérre kivánkozó plasztikai együttesét, mely vonzó megjelenése mellett az ülőke, a virágtartó és a szökőkút funkcióit is megteremti. Szépséghibája sajnos ennek is az, hogy bár kiállitásairól már ismerjük, tereinken továbbra sem találkozhatunk velük. A szoborként jelentkező művek minőség-skálája a legterjedelmesebb. Ezek egyik része a modern plasztika rég túlhaladott eredményeit játsza viszsza gyengébb kivitelben, más része pedig a kisplasztikát meditáló

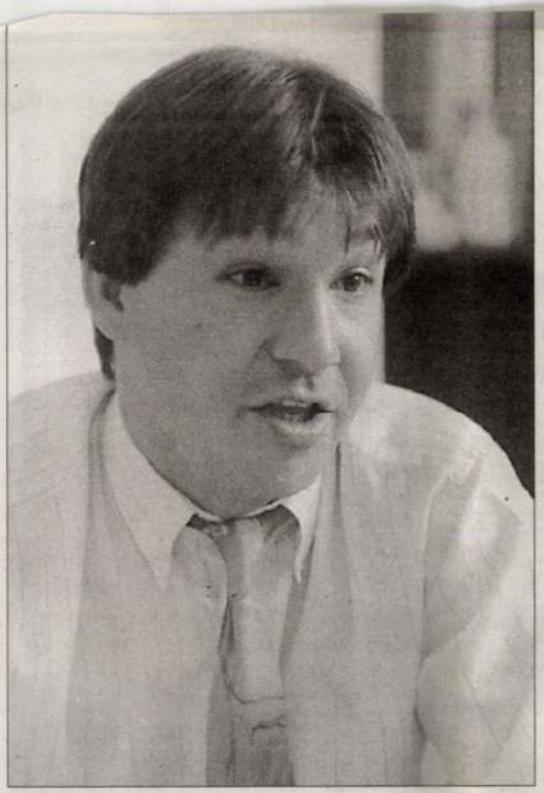

Bölecz Gábor: – A véletlennek köszönhető, hogy itt vagyok **Andrónyi-fotó**

voltam arra, hogy olyan munkát végzek, amely hazánkban addig ismeretlen volt. Ez hajtott előre, hogy bizonyítsam, nálunk is lehet ezen a területen sikereket elérni, mint Nyugat-Európában vagy Amerikában. Másfelől, mint minden fiatal, én is biztos egzisztenciára, elegáns munkahelyre vágytam. Azt akartam elérni, hogy háromtagú családom semmiben ne szenvedjen hiányt.

és a nyelvtanulásra. Erre csak akkor kerülhet sor, ha a cég működése ezt megengedi. Úgy vélem, hogy eredményt csak akkor érhetünk el, ha a feladatokat tizenegy kollégámmal közösen, teljes erőbedobással végezzük. Ehhez szükséges, hogy a vezető gyors döntéseket hozzon, következetes legyen, de legfontosabb a becsületes, tisztességes üzleti magatartás. Számomra alapvető a pontos szállítás és az, hogy ügyfeleinkkel a vásárlás után is törődjünk. Ha kell, tizennégy órát dolgozom, hétvégén is. Nyaralásra idén nem gondolok.

Korábban az addig ismeretlen feladat jelentett kihívást, ma pedig a kemény piaci verseny. Számomra éppen ez vonzó, az állandó bizonyítás, a siker a munkában. Ebből persze én is profitálok: biztos megélhetést jelentek a családomnak, mivel nekem ők is fontosak. Ebben különbözöm a yuppiektől, akiknek magánélete romokban hever – dől hátra bőrfoteljében.

Kovács Erika

tájékoztatást a VKIK eddig végzett munkájáról, feladatairól, szolgáltatásairól, s válaszolnak a résztvevők kérdéseire.

A fórumok helyszínei és időpontjai: Ajka, szeptember 10. 15 óra, Inkubátorház;

Balatonalmádi, szeptember 15. 15 óra, Polgármesteri Hivatal;

Balatonfüred, szeptember 17. 15 óra, Közösségi Ház;

Pápa, szeptember 9. 15 óra, Színház;

Sümeg, szeptember 16. 15 óra, Hotel Vár;

Tapolca, szeptember 18. 15 óra, Szent György Panzió;

Várpalota, szeptember 18. 16 óra, Jó Szerencsét Műv. Ház;

Veszprém, szeptember 8. 15 óra, VKIK konferenciaterem;

Zirc, szeptember 11. 17 óra, Művelődési Ház.

Bővebb információk a Veszprém Megyei Kereskedelmi és Iparkamaránál kérhetők. Címe: 8200 Veszprém, Budapest út 3. Telefon és fax: (88) 429-008.

Horváth Gábor: – A [illegible] tos számára

nyítani akart, két év alatt új technológiát vezetett be. Az addig fegyvereket gyártó gépsorokat átállították, és ezeken az autóiparnak alkatrészt termeltek. Ezt a feladatot egyedül persze lehetetlen lett volna megoldani. Ekkor még nem tudatosan, de a feladat elvégzéséhez összekovácsolt egy csapatot.

– Rádöbbentem, ha valaki egy csapatot fel tud építeni maga köré és megfelelően tudja őket motiválni, célokat tud kitűzni, akkor eredményes lehet. Ekkor gondolkoztam el azon, akarom-e csinálni mindezt menedzserként. Végiggondoltam, hogy ez is egy szakma. Sok képesség, sok tudás kell hozzá, no meg rengeteg türelem, és még számtalan más. De mindenképpen meg lehet tanulni, lehet fejleszteni és erre célirányosan készülni – beszél a kezdetekről. Később a Baden-Württenbergi Akadémia menedzsment, nem-

Izzásban vallatja a titkokat a füredi keramikusművész

A veszprémi Művészetek Háza Kisgalériajában hétfőn délután nyílt meg *Vásárhelyi Emese* balatonfüredi keramikusművész kiállítása. Műveit *Király József* belsőépítész ajánlotta a megjelentek figyelmébe.

A tárlatnyitóra érkező közönség *Széki Patka László* veszprémi költő értékelő miniesszéjével is megismerkedhetett. Az esszét a művésznőt bemutató kis albumösszeállítás tartalmazza.

A 20. század vége különösen okot ad arra, hogy rácsodálkozzunk embertársaink alkotásaira, azokra a tárgyakra, amelyekkel pőreségünket öltöztetjük fel – mondta Király József. A hegyek dermedt sziklatömbjei, gyűrődései évmilliók óta formálják környezetünket. Az emberi arcok is ezeket a vonásokat hordozzák, és a „nagybetűs" tárgyakban, az értékes alkotásokban fejeződnek ki. Közölnek és súgnak, biztonságot, meleget adnak, családi, érzelmi viszonyokat teremtenek.

Vásárhelyi Emese kerámiái tűzben születtek, és az alkotóművész bújáról, öröméről mesélnek a szemlélőnek, miközben a lélek lenyomatát őrzik. A művésznő izzásban vallatja a titkokat – hangsúlyozta a belsőépítész –, és az ember szellemét, üzenetét továbbítja műveiben, amelyek őszi színeikkel rózsás-lila, bíborbarnás világot varázsolnak elénk.

A kiállítás szeptember 7-ig tekinthető meg.

– kgy –

A kerámiák a művésznő bújáról, öröméről mesélnek, miközben a lélek lenyomatát őrzik

Áfrány-fotó

Vásárhelyi Emese – Kerámiaz

1997. aug. 21. Napló

MAGYAR KERÁMIÁK VALLAURIS-BAN

Vásárhelyi Emese:
Plasztika

Lőrincz Győző: Lágy

Vallauris
Dél-Franciaországban
nem csupán arról híres,
hogy ott dolgozott Picasso.
A keramikusok e paradicsomában
kétévenként kiállítást tartanak
és díjakat osztanak. A kerámia
minden nyersanyagával, samottal,
porcelánnal, keménycseréppel
egyaránt lehet nevezni,
de egy művész csak
két tárgyat küldhet.
Idén tizenkét
magyar iparművész
munkái indulnak
Vallaurisba.
Közülük mutatunk
be ötöt.

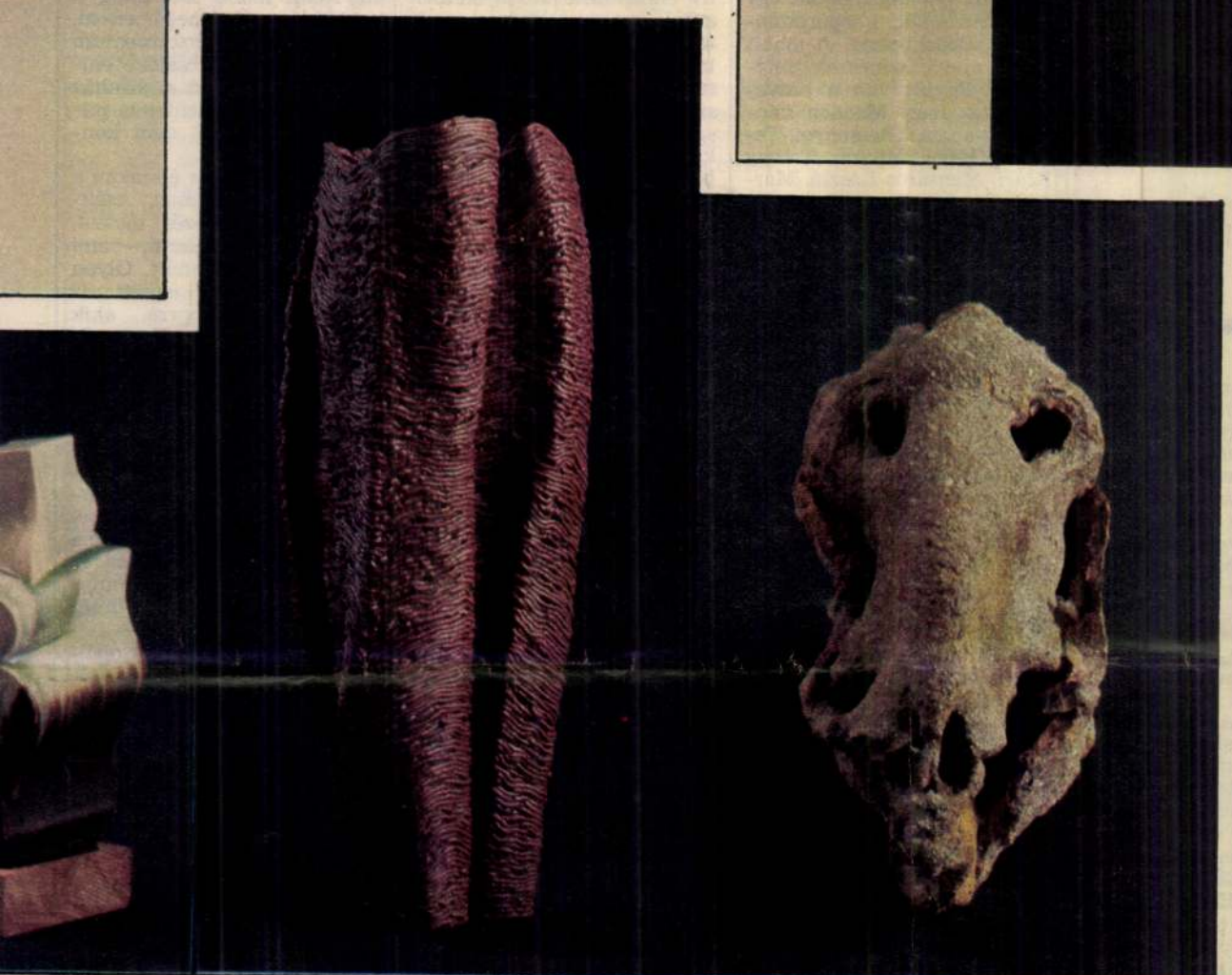

ristály

Fekete László: Urna

Schrammel Imre: Állatkoponya

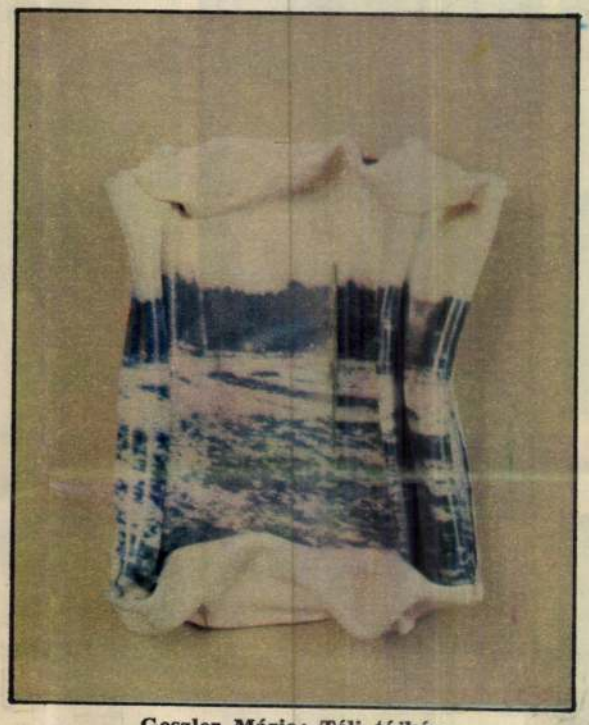

Geszler Mária: Téli tájkép

SZABÓ MIHÁLY FELVÉTELEI

Vásárhelyi Z. Emil

1934-ben Kolozsváron kiállítása Szervátiusz Jenővel.

Sorban Raoul : Szervátiusz Jenő 25p.

Vásárhelyi Emil

Thieme Becker

XXXIV. 119. l.

(Lyka)

ICSŐ emlé
meg mec
vázlatát f
műve, m
megneve
czímeres
1508-iki
véste ifj.

n specziális magyar hangszer, mely-

ennél sokkal öblösebb és a tölcsér
évei történt, igen nagy erőt igényel-
mult minden más fafúvóhangszert.
ukkal van ellátva, tehát a tárogató-
bban tett kisérletek a tárogató fel-
áltoztatások történtek, hogy belőle

két tibia berecynthia a fuvo-
angol kürt a XVIII. század elejéről,
ngszer klarinétszerű fúvóval, isme-
ultjára, ép oly kevéssé, mint a kiál-

négy kis hordozható orgonát a
ielyeknek egyike asztalalakú, másika

mlélőre tett, hangszeriparunk mult-
nemcsak hazai produkcziónk csekély
z mesterek, készítményei minőségük

unk jelen állapotára, mely néhány

hallgat. Szlovenszkóból mindössze három nevet avat irodalomtörténeti jelentőségüvé: Mécs Lászlót, Tamás Mihályt és Darkó Istvánt, s ezzel kapcsolatban szükségesnek tartjuk megemlíteni, hogy ebbe a névsorba, talán több is, de két név még beletartozott volna, s ez a Győry és a Vozári neve. **Tamás Mihály**

Palotai Boris: Isten ölében. (Novellák. — Kazinczy-kiadás, Szlovenszkó) Ágnesnek, az elszegényedett magyar környezetben élő fiatal magyar lánynak egyetlen út áll szabadon a jólét és az emberibb élet felé: Ján Dudik, a pozíció-foglaló fiatal szlovák nemzedék egyik élelmes és a realitásokkal erősen számoló tagja. Felesége lesz és ezzel már meg is fogant az összeütközés magva. A szlovák környezetbe került magyar lány a gondolkodás objektívebb percében tisztán látja, hogy lényegében nem változott semmi körülötte, mert az ember mindenütt ember és a lélek se más ott, mint itt. És mégis... amikor arra vetődik egy szegény magyar varrógépügynök, aki titkon vallja meg neki magyarságát, elemi erővel éled életre az elnagyott millió vonzása. Ágnes menekülni akar új életéből és már menne is, de már nem tud, mert nem lehet: Ján Dudik beléje oltott gyermeke már ott éled a szíve alatt. — A kisebbségi magyarság életének mindennapi problémája ez, amit Palotai Boris választott témául a könyve elé. Az, amit Palotai mond, hogy a faj-probléma sokkal inkább a millió, mint a vér problémája, naponta nyer igazolást a magyarság itteni új helyzetében. A gyermek pedig a megoldás, mert a gyermek a talaját nem lelő anya számára a maga-teremtette milliót jelenti, amely pótol mindenért, s erőt ad a maradáshoz és az új formájú élet viseléséhez. — Palotai kötetének ez a novellája legterjedelmesebb a kötetben, de érték szempontjából nem a legjelentékenyebb. Palotai írásaiban jelentékeny szerepe van a kigondolásnak és a racionális írói alkotó munkának: pontosan adagolt minden, és mégis, érezzük, hogy hiányzik valami. Talán az élmény melege, vagy a szív szabály-rontó dobogása. Ezeknél a kiagyalt írásoknál sokkal közelebb jutnak el az olvasóhoz azok, amelyeket az emlékek tiszta világossága világít meg, s amelyekben az élmény melegét érezzük. Ilyen is van néhány a kötetben. Ha ezeket a témákat szerényebb szókinccsel és egyszerűbb gondolatfüzéssel mondta volna el, akkor tökéletesen zavartalan lett volna az alkotó eredménye. Zavaró és hangulat-rontó szavai és hasonlatai vannak Palotainak, amelyek fölösleges közelségbe kerülnek az ember élettani funkcióival: a téma nem kívánja ezeket, a téma parancsol a kifejezés eszközeinek s ezt a parancsot sokszor véti el Palotai. — Egészben véve a szlovenszkói magyar novellairodalom jelentős eredménye az **Isten ölében.** **Kató Pál**

Vásárhelyi Z. Emil: Erdélyi művészek. (Erdélyi Szépmíves céh, Kolozsvár.) Jó néha ilyen könyvet is a kezünkbe venni, amelyet festő írt a festőkről és pedig olyan teljességével az írásművészetnek, hogy az olvasó nem is gondol az elkövetett hatásköri túllépésre. Erdélynek még nem elég gazdag a képzőművészete ahhoz, hogy nagyobb igényü feldolgozást kívánhatna magának, s valószínüleg ez a helyes elgondolás vezette Vásárhelyit is akkor, amikor művész-portrékat írt mütörténet helyett: váratlanul saját lábára került művészeteknél mindig elébb vannak egyéniségek, s csak azután lesz művészeti élet.

A festő Bordy András, Nagy Imre, Szolnay Sándor, Thorma János, Ziffer Sándor, Vásárhelyi Z. Emil, a grafikus Kós Károly, Gy. Szabó Béla, a szobrász Gallasz Nándor, Szervátiusz Jenő teljes emberi és művészi portréját adja ebben a könyvben, a mesterségbeli ember anyagismeretével, az ujságíró termékeny kíváncsiságával és mindenek fölött az alkotó-művész intuitiv izgalmával. — Bevezetőjében világos helyzet-képet ad Erdély mai képzőművészetéről, s ennek záró soraiban frappáns megállapításra jut: »Ázsiai örökségként hordozzuk magunkban a szubjektiv művészi-látást, s egy évezred lelki és testi erőszaktevései sem voltak képesek megváltoztatni a magyarság lélekalkatát. És ezért kullogott a magyar képzőművészet harminc évekkel Európa nyomába.

Tátra 1937. I. 7. 27

Idegen maradt. Megtanulta, amit Európa tud és megértette. Csak nem hiszi.« A tudás már fél-gyógyulás. Mikor fogják már ezt a magyar írók is így tudni? . . .

Morvay József

Robert Eton: Hétköznapi emberek. (Singer és Wolfner kiadása, Bpest), Az ember ül az autobuszon, vagy a villamoson s nézi az út mentén elmaradó házak ablakait. Kivilágított, vagy sötét ablakok, szegényes, zsúfolt kis szobák, vagy tágas nagyúri lakások szemei, — kinek ne jutna eszébe, hogy jó volna benézni ezek mögé a nyitott vagy csukott szemek mögé? —: mi van az ablakon túl? Az emberben él valami ősi kíváncsiság: mi történik az idegen ablakok mögött? Mi történik azoknak a lelkében, akikkel vonaton, villamoson, fogorvosi várószobában, vagy színházi pénztárban összehozza a sors. **Robert Eton** belevilágít egy marék ember életébe, akiket a véletlen sodort együvé, egy autobusz belsejében. A soffőr, egy idősebb kisasszony, egy csínos fiatal nő, két gyermek, az ötvenéves lány, akit huszonnégy éves korában tévedésből kértek feleségül, ahogyan az autobuszban szórakozottan s rapszódikusan visszaéli elhibázott életét: mindez csúcsa az írásművészetnek. **n. n.**

John Dos Passos: Három katona. (Práger-kiadás, Pozsony) John Dos Passos amerikai író és kommunista, s éppen azért, mert tehetséges, sokszor érezhetően teherként viseli ideológiája szűk kalodáját. Három amerikai katonáról szól a könyv, akiket a háború Európába hozott el. A háború-előtti Amerika számára Európa a humanizmus, a művészetek és minden szép gondolat elérhetetlen földje volt, s most ez a három ember nem talál egyebet Európa földjén, mint a barbárság, a vér, az ölés és rontás művészetté fokozott extázisát. Kiábrándulás ez a könyv, vádirat Európa ellen, s ahol Dos Passosnak sikerül levetnie világnézeti programmja szorító akadályait, ahol nem akar más lenni, csak író, ott a művészet tiszta magasságaiba emelkedik ez a könyv. **Kató Pál**

Szerkesztőségünkhöz beküldött könyvek: Zobor Eszter: Ekeronthó Borbála, Kazinczy-kiadás. — Alice Lyttkens: Ne várjatok vacsorára, Singer és Wolfner kiadása. — Molter Károly: Tibold Márton, Erdélyi Szépmíves Céh kiadása. — Mécs László. Fehéren és kéken, Atheneum-kiadás. — Veres Péter: Számadás, Révai-kiadás. — Franc Pitcairn: Vihar Spanyolország felett, Magyar Nap kiadása. — Féja Géza: A régi magyarság, Tátra-kiadás. — Agathe Christie: Ne jöjj vissza, Palladis-kiadás, — Andreas Poltzer: Versenyfutás a véletlenel, Palladis-kiadás. — Zane Grey: A vörőshajú leány, Palladis-kiadás. — Voith György: Hodža, Pannonia-kiadás.

KÉPZŐMŰVÉSZET

Őszlovenszkó műemlékei Prágában. A Hradzsin Ulászló-termében »Őszlovenszkó müemlékei«-ből kiállítást rendezett a csehszlovák állam. Ezt a gyönyörü hálóboltozatú késógótikus lovagtermet 1482—1502 között épitették, tehát abban az időben, mikor a kiállított müemlékek legnagyobb s legszebb része készült. Stílszerüen, kedvesen illenek ide a széles, magas boltozat alá ezek a vendégek, melyek talán nem mérhetők a nyugat káprázatos kincseihez, de feltétlenül értékes kulturtörténeti dokumentumai a Kárpátalja vidékének.

Különös keverék-stílus alakult ki a Kárpátok völgyeiben. Mátyás király birodalmán át, Olaszország felöl Sároson, a Szepességen vezetett az út Lengyelország felé, új ízek jöttek az olasz reneszansz világából. Nyugatról, Németország felöl pedig nemcsak a céhrendszer hatalmas gondolata, de a céhek polgári művészete is eljutott erre a vidékre. Mert minden céh müpártoló volt, s hozzájárult a 14., 15., 16. században sorra emelkedő templomok építéséhez, felszereléséhez. Oltárokat, szobrokat állittattak, kegyszerekkel látták el, kézimunkával szerelték fel a templomokat. Ebben az időben a művészet főképpen az egyház számára dologozott — de

irányra alkalmazza ezt a nevet. Az ő szótárában az expresszionizmus a szubjektivizáló hajlamot, a belső, egyéni mondanivaló előtérbe nyomulását, az új lelkiséget jelenti s így talál helyet benne a kőkori barlang állatfestője csakugy, mint a neoklasszicista. Egészen természetes tehát, hogy a kezeügyébe kerülő tíz erdélyi művész alkotásain ennek az új felfogásnak jegyeit keresi. S aki olyan célratörő tudatossággal keres, mint ő, annak kell is találnia. Bordy átlelkesített impresszionizmusában épen úgy megtalálja az újklasszicizmust, mint Kósnak erdélyi valóságokon átértékelődő prerafaelitizmusában a szubjektivizáló keletiséget. Szervátius gótikus lendülete, Szolnay, Nagy Imre erdélyi alkalmazású franciás ill. németes expresszionizmusa tálcán hozzák számára a bizonyítékokat.

Ha jól értjük, amit mondani akar, ez az új szemlélet a gazdagabb valóság szabadságharca lenne az elszegényítő elvontság ellen. Viszont és itt kell halkan, laikus voltunk miatt kötelező szerénységgel ellenvéleményt megkockáztatni — félős, hogy ez a csere egyelőre cseberből vederbe ejti művészeinket, a régi absztrakció helyébe újabb, veszedelmesebb elvontság karmaiba hajthatja őket. Egyelőre — azért, mert míg a megváltozott élet valóságai, a maguk szétágazó rengetegével el nem rendeződnek végleges világszemléletté a lelkekben, addig az élettől eltépett, elvont gondolat különcség marad s legjobb esetben tanulságul szolgálhat a jövőre. Kétségtelen, hogy új világ van megszületőben s ennek előhirnöke lehet a művészet, de csak akkor, ha az az új »valami« élménnyé válik, ösztönszerüen tör ki és nem marad kiagyalt elmélet.

Élet és elmélet közötti hasadás pecsételte meg a századeleji stílusok nagyrészének sorsát is és az Európaszerte s főleg a mai modern festészetben észlelhető visszahajlás a természet »euklidesi« formáihoz épen azt mutatja, hogy az egyéni kísérletek túl korainak bizonyultak az emberi közösségek sokkal lassubb fejlődéséhez viszonyítva. Különösen Erdélyben vehető ez észre, hiszen közönségünk csak most kezdi megemészteni az első posztimpresszionisták aránylag elég szelid újításait.

Ha az erdélyi képzőművészet irányvonalait kutatjuk, nem tehetjük meg, hogy szellemtörténeti összefüggéseit ne vizsgáljuk, mert ezekben rejlik a Vásárhelyi Z. Emil által felvetett és csak részlegesen megoldott nagy kérdések gyökere. Az erdélyi magyar képzőművészet és a közönség viszonyát vizsgálva, szerzőnk szomorúan állapítja meg, hogy a közönség anyagi és ízlésbeli leromlása és a kritika tájékozatlansága szakadékot húz művész és vásárló közé. A szinvonal csökkenésére a művésznek csak egyetlen egy válasza lehet: a félrevonulás, a magányos alkotás, a szellemi és gazdasági remetesors. Akiben találékonyság, kis székely gyakorlatiasság van, az gazdálkodni kezd és önellátásra rendezkedik be, a többi nyomorog, egyik napról a másikra tengődik. A közönség pedig, amennyiben egyáltalán vásárol, a hangos, értéktelen kontárok munkásságát fizeti meg — olcsón, de még mindig túl drágán ahhoz képest, hogy csaknem azonos áron igazi művészethez is hozzájuthatna. A »művészek« számának bete-

ERDÉLYI MŰVÉSZEK

VÁSÁRHELYI Z. EMIL KÖNYVE. ERDÉLYI SZÉPMIVES CÉH, 1937.

Tíz erdélyi magyar képzőművész jellemrajza, festette és írta egy közülük, aki épenannyira író is, mint festő s ezentul egyike az izgatottan kereső és keresés közben is szenvedélyesen izgató és irányítni vágyó temperamentumoknak. Könyve nem lehiggadt, adatközlő történetírás, hanem adatokkal érvelő, mögöttük jövőt kereső első öneszmélkedése a háború utáni erdélyi magyar képzőművészetnek s mint ilyen, kihívja — talán felesleges mondanom, hogy hál' Istennek — az ellentmondást.

Mint minden politikus képzeletét, az övét is az örökség, a valóság és a cél háromságának viszonya foglalkoztatja. *A mult:* a modern magyar képzőművészet stílusöröksége, a posztimpresszionizmus formái és a fokozatosan átszellemülő európai életszemlélet. *A jelen:* az erdélyi sors és az erdélyi tájék valósága, amelyik kényszerít és felszabadít, de mindenképen meghatároz és alakít. *A jövő:* az erdélyi magyar szellem és a megszületőben levő új világ összhangbahozatala a követendő művészi célkitüzésben és ennek megvalósításaiban. Vásárhelyi Z. Emil öntudatosan válogat és csoportosít: tudja, vagy legalább is tudni véli, hogy mit akar. Kidobja a felesleges ballasztokat, szűkre huzza a kört. Nagybánya, szecesszió, vagy pláne akadémizmus, a mai erdélyi művészek tekintélyes számának ihletői, kinőtt ruhák számára. Viselőiket, akik az értelmét vesztett hagyományt csökönyösen továbbfoltozzák, meg sem említi és kegyelmet csak azokkal szemben gyakorol, akik házi lázadóknak tekinthetők az avultnak itélt keretek között (Thorma, Kós). Az új, jövőtérdemlő erdélyi művészet fegyvertárát a posztimpresszionizmus gazdag zürzavarából válogatja s ha kitekint közben a japának, a gótika, az olasz reneszánsz vagy barokk mesterek felé, ezeket is szervesen illeszti bele a munkatervbe. Épen a hagyományok megkötő erejének lazulásában látja azt az el nem szalasztható alkalmat, amelybe kapaszkodva önmagát megtalálhatja a magyar s főként az erdélyi magyar képzőművészet. Ázsia, Bizánc és Európa határán, az objektivnek állított és ránkerőszakolt euklidesi távlatrendszer és világszemlélet bomlása pillanatában új lehetőségekre figyelmeztet: a görbevonalú koordináták végtelen változatosságára, a szubjektivítás és egyéniség felszabadulásának követelményeire, a lélektani távlatra, egyszóval a nyugateurópai egyoldalúság lerázásával saját (feltételezett) régi keleti művészi szemléletünk helyreállítására. Az utat maga Európa mutatja meg az utolsó félszázad formabontó kísérletein keresztül s szerzőnk ezt egyetlen szóba foglalja össze: expresszionizmus. Ómaga jóval szélesebb körüen értelmezi ezt a fogalmat, mint a modern művészettörténet, mely egyetlen szélsőséges

Erdélyi Helikon
1938. 3. 17.

miatt sokan hajlandók voltak az ősi keleti magyar művészet feleleven nedését látni benne és Kós sokoldalú tehetsége különös új jelentőséget és életet adott Erdélyben a Magyarországon már elvirágzott iránynak. Jelképes ebből a szempontból az, hogy a »Tizenegyek« antológiájának, a fiatal székely írók jelentkező kötetének címlapját épen Kósnak a rajza díszíti. Jeddy, Debreczeni, Haáz kopjafás iránya hűségesen folytatja ezt a hivatalosan székelynek elismert művészetet. A nagybányai utódok és a szecesszió körül itt-ott töredékesen fel lehet még találni a magyar akadémizmus és a reálizmus nyomait is, néhány kisebb jelentőségű művész munkáin, de a legutóbbi időkig a köztudat (nem beszélve persze a szélesebb körben érdeklődők kis csapatáról) ezt a két párhúzamosan működő iskolát tekintette elsősorban igazán erdélyinek.

Az újítók, a posztimpresszionista forrongás tanítványai alig juthattak szóhoz. Törekvéseik mögé az első években a partiumi és emigráns írók állottak s amilyen mértékben olvadtak bele ezek a transzilvánizmus centrumába, úgy vesztett teret az expresszionista művészet is. A megmerevedett köztudat vastag rétegein kellett útat törjenek azok, akik már több erdélyiséggel, de következetesen vállalják az utolsó félszázad nyugateurópai stíluseredményeit.

Vásárhelyi Z. Emil könyve körülbelül be is mutatja mindazokat, akik az új formanyelven figyelemreméltót alkotnak Erdélyben. Művészetük kétségkívül frissebb, időszerűbb, igényesebb, mint a »hivatalos« iskoláké. Az idegen túlzások már lecsiszolódtak róluk, erdélyiségüknek is vannak olyan szilárd gyökerei, mint a nagybányaiaknak vagy a szecesszionistáknak. Hogy a közönség mégsem melegedett fel irányukban, az annak tulajdonítható, hogy jelentkezésükkel elkéstek. Mikor a mai nemzedék életszemlélete és ízlése kialakult, akkor még ők sehol sem voltak. Gallasz, Nagy Imre, Szolnay háború és fogság után nehezen találtak magukra és csak a húszas évek derekán fejlődtek ki. Ziffer magárahagyatva, reménytelenül küzdött Nagybányán a régi felfogás ellen. Idő kellett ahhoz, hogy ez a nemzedék, melyet háború és forradalmak amúgy is megcsonkítottak, összeszedje és megtalálja magát. A nyersanyagnak, amelyet eltanultak, vérükké kellett válnia és keresztül kellett menniök az erdélyi valóság alakító iskoláján is. Nemcsak Kós szecesszionizmusa mélyült el és vált őszintén, lélekben és formában igazán erdélyivé, hanem a második nemzedéknek is hasonulnia kellett. Nagy Imre németes expresszionizmusa a csiki székely világ fényei, árnyéka, földje, ege alatt, a juhok és kisborjúk lelkes szemében, népe földből kinőtt formáin alakult erdélyivé, míg Szolnay franciasságára Kolozsvár kemény színei és határozott vonalai nyomtak rá egyedülálló bélyeget. Nehéz küzdelem volt, amelyet meg kellett vívniok az eltanult stílus felől az erdélyi valóságok eltanulhatatlan, csak élményekben felfogható megismerése felé haladva. De utódaik számára megtörték a jeget, a fiatalok már az erdélyi adottságokból alakítanak maguknak stílust: Bordy

ges túlszaporodása, az óriási kínálat és kiművelt ízlés hiánya az okai ennek a szomorú helyzetnek.

Vásárhelyi Z. Emil prófétai haraggal ostorozza a közönséget, a kontárokat s a kritikusokat, de talán nem tesz meg mindent, hogy a jelenségeket meg is értesse, mielőtt elitélné. Mi az igazi oka annak, hogy a közönség és az igazi művészet nem találkozhattak Erdélyben? A kontárok lennének azok, akik ilyen sikerrel fognák el a napot a hivatottak elől? És ha igazán hivatottak a hivatottak, miért nincs elég ereje tehetségüknek, hogy ezt a mesterséges falat áttörjék? Közönség és igazi művészet közti szakadás nem kizárólag erdélyi jelenség, hanem Magyarországon, sőt nyugatabbra is észlelhető. Kezdete a századeleji nagy formaválságban van, azóta nem bir lépést tartani a közönség ízlése a mérföldes csizmákkal haladó ujítókkal. Legtöbb nyugati kultúrában azonban s részben Magyarországon is észlelhető már a lassú kiegyenlítődés és egymásra találás. Erdélyben sokkal kevésbbé. Ezt az erdélyi magyar szellem háború utáni különleges fejlődése magyarázza meg.

Az összeomlás utáni első esztendők fejveszettségében az irodalom volt az első szellemi megmozdulás, amelyik magára talált s ezt a helyzeti előnyt kihasználhatta arra, hogy évekre biztosítsa magának az első helyet a közösség szellemi, sőt politikai irányításában. Az emberek irodalomban gondolkoztak, amikor pártokra szakadtak és az erdélyi szellemi elit irodalom fényszűrőjén át nézett minden más, elsősorban művészi jelenséget. A képzőművészet is bizonyos mértékig függvényévé vált az irodalom-szemlélet pártszempontjainak, legalább is majdnem mértani pontossággal helyezkedett el a neki megfelelő szellemi pólusok körül. A belsőerdélyi szellem, az ősi iskolák és egyházak örökségének korszerű továbbvivője, a transzilvánizmus hagyományokra tekintő világnézetének letéteményese az erdélyi táj és történelem ábrázolását várta a képzőművészettől. Kedvenc művészei a nagybányai iskola formanyelvét használják. Emlékezetes Gruzda János kiállításának sikere, akiben az erdélyi természet adekvát ábrázolóját látta művelt középosztályunk s Enyed történelmi hangulata biztosította Berde Amál képeinek elterjedését. Nem elhanyagolható mennyiség azonban az »igazi« nagybányaiak szerepe sem. Thorma, Krizsán, Mikola, Rátz Péter népszerűsége mögött az iskola régi tekintélye és a közönség látásmódjának beidegződése állt eredményesen őrt. A másik képzőművészeti hagyomány, amelyik a nagybányaival párhuzamosan továbbélt Erdélyben, Körösfői Kriesch Aladár és Kós Károly prerafaelita szecessziója volt. A két irodalmi szemlélet természetrajzából fakad, hogy míg a polgári színeződésű erdélyiség az erdélyi valóság tükrözését várta a képzőművészettől, addig a másik, fiatalabb irány, a székely irodalom elsősorban stílust keresett benne. Már pedig stílusabb stílus a szecessziónál nem született még, hiszen újítása, meszsziről felismerhető egyedisége, mondanivalói elsősorban külsőségekben nyilvánulnak. A díszítő hajlam, a népiesség felé mutató primitivség

Vásárhelyi Z. Emil festö.

Katol. Szemle. 1942. 181-82. l.

Vásárhelyi Emil

Katol.Szemle.1937.I.373-75.l.

Vásárhelyi Ziegler Emil

festő

terverte az alábbi stimmü diszleteit (Kolozsvári Nemzeti Szinház)

Járosi Andor: Tündöklő Jeromos. Tamási Áron szinpadi játékának bemutatója, Pásztortűz

1936. 445. 446. l.

6193/alisp.1920.szám.

Megkeresés száma: 93/1920.

Müemlékek Orsz

Fenti szám alatt folyó

sére hivatkozva, a kért nyugtát é

van szerencsém megküldeni s kére

3095 koronát a szentesi kir.állam

jótékonysági alap javára-posta ut

Megjegyezni kivánom, hogy a szóba

az előbb emlitett vármegyei alapb

zottság által megküldendő összeg

Szentes,1920.évi

2 drv. mell

„EUROPA"
film-, könyv-, lapterjesztő- és
könyvkiadó r.-t.
Bp, V., Rothermere-u. 12.
Telefon: 127-837.

Vásárhelyi Z. Emil

1.

[Szépmüvészet]

1944. 204. l.

VÁSÁRHELYI Z. EMIL

125. Ravasz László püspök arcképe, paszt. mgt.
126. Gyermek arckép, pasztell mgt.
127. Gyermek arckép, pasztell mgt.
127/a Gyermek arckép, pasztell mgt.

Nemzeti Szalon

1944 márc.
Barabás Miklós Céh
kiáll

Mikołek [illegible]
Hulaphes
Erpotya

Vásárhelyi Z. Emil

BETHLEN MARGIT **Meséskönyve.** Révai kiadás. 90 lap. (Ára kötve 8.80 P.)

Nagyobb gyermekek számára írt hangulatos, finom művészettel alkotott meséskönyvet az írónő. Meséi tárgyban és felfogásban egészen modernek, a mai gyermek szemléletéhez alkalmazkodók. A történetek mélyén azonban mély szimbólum húzódik meg, ami egy-egy alapvető igazságra tanít. Mindegyik meséjében, szóljon az a kis autó kalandjairól, vagy a haszontalan kis angyalról, vagy arról a kis tündérről, aki nem hitt a csodákban, vagy a tömör tégla történetét mondja el, vagy a lepkegyüjtő és a halál kisebbik fiának érdekes történetét elevenítse meg: kiemelhető a mesélő előadásának az a kedves, finom hangulata, ami egyenesen a gyermek lelkéhez szól, figyelmét mindvégig ébrentartja. A nagy nevelő értékű meséskötet mintaszerűen szép kiállításban *Vásárhelyi Z. Emil* színes rajzaival jelent meg.

Magyar Kultúrszemle

1940. 12. 4. 303. l.

felismerésre utalna, a kutató helyes ösztönével a magyar mezőgazdálkodást illetően a divatos reformszociológusok pár népszerűvé lett gondolatát, fogalmát, összefüggés-értelmezését veszi birálat alá. Fetisekké lett, kétségbevonhatalan igazságoknak vélt, megkövesedett szemléleteket és fofogalmakat oldja igy fel. Tisztázza pld. a mai magyar birtokelosztás s osztálytagozódás kérdéseit, felszabaditva a helyes értelmet a forgalomban levő statisztikák bonyolultságaiból. Olyan legendákat meztelenit valódi értelmükre, mint aminő pl. a birtokrendszer és a munkaintenzitás viszonyának kérdésében ugy az uri-polgári nagybirtokrendszer, mint a kispolgári-paraszti kisbirtokrendszer hivei között uralkodik. A birtokrendszer és a mezőgazdasági népsűrűség kérdése, vagy a birtokrendszer és a természetes népszaporodás, a mezőgazdasági túlnépesedés és az ipari fejlődés Szentmiklósy Lajos számára mind olyan alapvető fogalompárok, amelyek kölcsönhatásának helyes kivizsgálása épp az uj társadalomtudományi gondolkodás *miatt is* halaszthatatlan. A valóban tudományos szociológiai gondolkodásnak ilyen pretenziók nélkül föllépő, komoly igényt kielégitő dolgozata alig akad legujabb szociológiai irodalmunkban. Az a szerénység, amivel olyan vizsgálódását, mint pl. a magyarországi mezőgazdasági népesség osztályszerkezetének megállapitása, egy jegyzetbe teszi, a tanulmány tudománypáthoszát helyezi a legelőnyösebb világitásba. *(G. G.)*

VÁSÁRHELYI Z. EMIL: ERDÉLYI MŰVÉSZEK Erdélyi Szépmives Céh. 1937.

Ez a ma élő erdélyi magyar képzőművészekről szóló tanulmánysorozat első kisérlet az erdélyi magyar képzőművészeti törekvések értékének felmérésére. Addig is, mig a könyv birálatára visszatérünk, bemutatjuk olvasóinknak a könyv bevezető tanulmányának jól átgondolt következő sorait.

Ha életnek egy *szervezet működését,* vagy bárcsak tétlen *létét* tekintem, Erdélyben képzőművészeti életről nem beszélhetünk. Alkotó egyesek tömege létezik csak. Működésükről a statisztika ijesztő adatokban számol be. Riasztó példaként iktatom ide Kolozsvár művészeinek megoszlását.

	magyar		szász		román	
88 képzőművész közül	57	63%	1	0.9%	30	36.1%
Rajztanár	11	19.3%	—	—	5	16.7%
szabott fizetésü rajzoló	5	8.5%	1	—	2	6.7%
szabott fizetésü egyéb foglalk.	3	5.3%	—	—	4	12,4%
eltartott (családtag)	11	19.2%	—	—	5	16.5%
kizárólag művészetből él	27	47.7%	—	—	14	47.7%

A helyzet azonos Erdély minden nagyobb magyarlakta városában. Nagybánya helyzetét sulyosbitja valamennyire a Szabadiskola s Temesvárét az ott székelő Képzőművészeti Főiskola.

Kolozsvárt átlag ezer emberre jut egy képzőművész. (Képzőművésznek tekintem a festőket, szobrászokat és grafikusokat, nem tekintem annak az ipari képesitéshez fűzött művészi munkák végzőit, mint kőrajzolók, butorfaragók, fényképészeti segédmunkások. A táblázatban helyet kaptak mindazok, kik kiállitáson vagy nyilvánosság előtt műveikkel szerepeltek, akik hivatásszerűen élnek művészeti munkájukból és azok a nem kolozsvári lakos képzőművészek, kiknek Kolozsvár a fő- és állandó piacuk.) A *tulszaporodás* kétségtelen. Ezt a jelenséget részben általános okok határozzák meg: A rajzban való önkifejtés, akárcsak az irásban való, egyre nagyobb tömegeket hódit meg (zenében ezt a nekigyüremlést

Kovács. (Kolozsvár)
1937.

levezeti a tánc- és a gépzene; képzőművészetben ilyen alagcsővé válhatott volna a mozgó- és állófénykép...); a nő felszabadulása (Kolozsvárt 24 nő „alkot"); a polgárság általában szabadosabbá vált felfogása a művészpályáról; a háború utáni lelki egyensulytalanság, az általánossá váló hazárd hajlam, stb. Mellékjük csatlakozik a kisebbségi pszichózis különleges adottsága: a kultur-tevékenységnek, mint az önálló kisebbségi élet legkevésbé támadható biztositékának tulságosan lelkes ápolása a hivatalnok által.

A tulszaporodást elsősorban a *megélhetési* és *adásvételi* viszonyok sinylik meg. A szászoknál, alapos szervezettségüknek és németországi összeköttetéseiknek hála, nyoma sincs művészproletáriátusnak. A román művészet tehetségeseinek, sőt féltehetségeinek is hatalmas, közvetett vagy közvetlen állami támogatás siet segitségére. Százezres, sőt milliós templomfestések, — a hatalomváltozás óta minden városunkban épült egy-két uj székesegyház, melyek falai szorgos művészkezekre várnak — közéleti nagyságok tulfizetett arcképei, állások és ösztöndijak. A magyar művészek szervezettségéről nem beszélhetünk, állami támogatást vagy ösztöndijat várniok meddő remény. Teljességgel és csupán a vásárlóközönségre vannak utalva.

Megkíséreltem, hogy hozzávetőleges képet formáljak a magyar művészektől *vásárló közönség* megoszlásáról. Hét magyar képzőművész által nyujtott felvilágositás eredményeként nyertem adataimat. A hét művész közül három Kolozsváron, kettő más városban és kettő falun él. Közülük három egyházaink kitüntetettje, kiknél a pártoló egyház számára végzett munka óriási százalékszáma adataimat a zsidóság kárára befolyásolja. Ha e három kivételtől eltekintünk, az arány legkevesebb 15 százalékkal módosul a zsidóság javára. Nagybányán — vásárlóközönsége majdnem egészen zsidó — a helyzet még kirivóbb. Igen érdekes adatokhoz jutnánk a vételárak összegét irányitó táblázat segélyével. Ez esetben az arány a románság javára tolódna el. Igy is a vásárlóközönségnek csak mintegy harmada, pontosan 32.5 százaléka magyar, a további kétharmadból 39.5 százalék jut a románságra és 28 százalék a zsidókra. A felburjánzó magyar kinálatnak tehát csak egyharmadát képes felvenni a magyar közönség. Kár volna azonban azzal áltatnunk magunkat, hogy a fentmaradó 68 százalék export-művészet „kulturfölény". Nem. A háborús internáló-táborok lakóinak fúrás-faragásával azonos jelenség. Álgyakorlatiasság. Az élettől elrekesztettek önámitó munkaszurrogátuma. Ez a tény azonban nem mentesiti közönségünket a feléje kiáltó vádak alól. A magyar közönség nem tudja, soha nem is tudta megbecsülni a művészetet. Kitűnő érzékkel sorolja fel az ürügyül szolgáló álbölcs és gyakorlati hangzású megokolásokat: „Ne szabaditsuk magunkra az adóhiénákat...", „A fényűzésről le kell mondanunk először..." Kézenfekvő mentség a magyarság, főleg a képvásárló osztály anyagi leromlása. Van benne igazság is. De csak részben, mert ma is van még nem is egyszáz olyan középosztálybeli magyar család, vagy vezető ember, kinek jövedelme meghaladja a havi 25 ezer lejt. Mégis a képvásárló osztályt jelentő harminc százalék sem ezek soraiból kerül ki. Párezres fizetésü kishivatalnokok sóvárgását árulja el a számukra éjjeli mulatókban el nem érhető *szép* felé.

DENGL JÁNOS Dr.: MAGYAR NYELVHELYESSÉG ÉS MAGYAR STILUS.
(Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, Budapest, 1937.)

Az utóbbi időben egyre jobban lábrakapott a magyar nyelv használatában számos nyelvi helytelenség, magyartalanság és idegen szó. Ezért megnőtt az általános érdeklődés a nyelvhelyesség és stilus kérdései iránt annyira, hogy pár évvel ezelőtt a Magyar Tudományos Akadé-

törvény, hegyek és erdők, Erdély törvénye; akik nálunk a közösséget legtisztábban szolgálják, elvonulnak tőle

Vásárhelyi Z. Emil: Arckép

dalmat annyi szeretettel fogadta s dédelgette kicsi korában. Az Erdélyi Helikon Magyarországi Barátaihoz fordult, hogy az általa pártfogolt vállalkozás gyámolítását kérje. Vállalkozásunk jelentheti az évtizedes küzdelem megérdemelt sikerét, vagy jelenthet újabb kudarcot. Csak a küzdelem abbahagyását nem jelentheti soha.

Vásárhelyi Z. Emil

Vásárhelyi Z. Emil

Erdélyi képzőművészet

Barabás Miklós Céh
erdélyi képzőművészet-
történet. Bp. 1937.
máj.-jún.

ORSZÁGOCSKÁNKNAK tizenegy alkotója, tizenegyévi keserves küzdelem tizenegy katonája — van közöttük obsitos s van porosfülű rekruta, van zászlós úr, diplomás és földművelő — úgy érzi, döntő csatájához érkezett. 1926 nyarán öltött először formát a szükségdiktálta gondolat, az erdélyi képzőművészet megszervezése. Azóta több mint egy évtized telt el, sok tervet érlelve, s megannyit temetve is. A kisebbségi élet gazdasági és politikai nyomorúságának légkörében, tövisek között szunnyadott Erdély Csipkerózsikája, a művészet s akik felébreszteni iparkodtak, megtépetten s egyre csüggedtebben hagyták abba kísérleteiket. Törekvéseik ám nem múlottak el nyomtalanul. Erdély szellemisége, kisebbségi sorsban egyetlen életünk, várandós anya örömével érezte mozdulásukat s szíve alatt tudta az erősödő újszülöttet. Az Erdélyi Szépmíves Céh lapjában, az Erdélyi Helikonban ismertető cikksorozatban törekedett egymáshoz és közönségünkhöz közelebb hozni azokat, kik királyhágó-, s hargitamegetti falvacskák magányában szolgálva ismeretlen ajándékozókként gazdagítják árva népünket. Furcsa

r.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Vásárhelyi Z. Emil

Tulipánok, olaj.

Művészeti hetek
Kolozsvár 1942. 100. l.

Vasárhelyi Z. Emil

— **Erdélyi magyar évkönyv 1938.** A Brassói Lapok kiadásában megjelent az 1938-as erdélyi magyar évkönyv, amelyet *Kacsó* Sándor szerkesztett. A könyv alcíme a kisebbségi magyar polgár kézikönyve. És csakugyan az évkönyv tömör enciklopédiája az erdélyi magyarság mai közéletéről való tudnivalóknak, de egyben adatgyűjtemény a kívülállók számára is, akik tárgyilagosan akarják megismerni a romániai magyarság társadalmi, kulturális és gazdasági szervezetét, intézményeit s azokat a törvényeket, amelyek ezek működését meghatározzák. A szépirodalmi részben *Tamási* Áron, R. *Berde* Mária, *Tabéry* Géza, *Bárd* Oszkár, *Molter* Károly, *Gábor* István, *Karácsony* Benő, *Tomcsa* Sándor és mások szerepelnek. Az erdélyi magyar irodalom fejlődését *Szentimrey* Jenő, a színjátszását *Kádár* Imre, a képzőművészetét *Vásárhelyi* Z. Emil, a zenei életét pedig *Lakatos* István vázolja áttekintően.

Pesti Napló
1938 márc. 2.

rögzítés veg

Vásárhelyi Z. Emil

festő

Barabás M Cerdtárl

1937.

5 pasztell arckép,

1 pasztel, 1 olajf. tájkép

1 olajf. arckép -

49387. — Réval.

Ára P —.80

Vásárhelyi János

Magyar Iparművészet az
ezredforduló 2003

224.

BRITANNICUS ÉS VASARELY

BESZÉLGETÉS EGRI ISTVÁNNAL

Szép, fehér, merített papírra nyomtatták a francia nyelvű meghívót amelynek címzettje *Egri István*. Márra szól a meghívás: *Aix-en-Provence-ban* akkor avatják a *Victor Vasarely-alapítványt*. A megnyitó beszédet *Jacques Chirac*, Franciaország miniszterelnöke mondja.

— A 17 méter magas, 87 méter hosszúságú, fehér-fekete márvány borítású épület egyébként, közelebbről, Aix-en-Provence helységben a *Marcel Pagnol úton* van. Ez legutóbbi televíziós munkámra emlékeztet engem: a *Topaze* című *Pagnol-darab* tévéadaptációja volt legutóbbi rendezésem a televízióban — mondja Egri István.

— Elfogadja Vasarely megtisztelő meghívását, elutazik az avatásra?

— Nem tudok, sajnos, és ennek kicsit Vasarely maga is „az oka".

— Hogyan?

— A *Britannicus* című *Racine-dráma* a legközelebbi rendezésem a Szabadság téren. A tévéjáték felvételei február 10-én kezdődtek, és éppen a Vasarely-alapítvány megnyitásának napján, ma fejeződnek be. *Szoros a munkarend a tévében, egyik produkció követi a másikat, egyetlen nap szünet nélkül, így hát én sem késhetek.* A Britannicusban operatőröm *Czabarka György*, zeneszerzőm *Durkó Zsolt*, a díszletek tervezésére pedig éppen *Victor Vasarelyt* sikerült megnyernem.

— Ezúttal másodszor ugye?

— Igen, néhány évvel ezelőtt a *győri Kisfaludy Színházban* rendeztem már egy Racine-drámát, annak az előadásnak is *Vásárhelyi Győző*, azaz *Victor Vasarely* volt a díszlettervezője. Nagy utat tett meg ez a magyar születésű művész attól kezdve, hogy idehaza ő tervezte az *Igyon sok tejet!*, meg a *Hordjon Palma gumisarkot!* című reklámplakátokat, odáig, hogy műveinek állandó franciaországi kiállítását, egyben tanintézetét, pontos nevén: alapítványát maga a francia kormányfő avatja fel.

— Mondjon még valamit a Britannicus tévéváltozatáról.

— *Kálnoky László* fordította Racine drámáját, a főszereplők: *Haumann Péter*, *Balázsovits Lajos*, *Olsavszky Éva* (a kaposvári színház Kossuth-díjas művésznőjét eddig csak színházi közvetítésekben láthatta a tv nézőközönsége, ez lesz az első önálló televíziós szerepe), *Tánczos Tibor*, *Máthé Erzsi*, *Keres Emil* és *Egri Márta*.

Egri István tehát, a Britannicus miatt, nem tud elegget tenni Vasarely meghívásának. Talán Vasarely időbeosztása engedi, hogy ő jöjjön el majd a Racine-dráma magyar televíziós változatának bemutatójára.

(—s)

kábítószer

Több mint hat kiló kokaint foglalt le a kaliforniai rendőrség, felgöngyölítve egy *Hollywoodban* működő csempészbandát. A zsákmány értéke 2,5 millió dollár. A *Kolumbiából* származó kábítószer öt csempészét őrizetbe vették.

vizsgálja és jóváhagyja a dokumentum végleges szövegét. Este a nemzethez intézendő üzenetében Francia köztársasági elnök a rádióban és a tv-ben fogja ismertetni a reformtervei.

Nyugati hírügynökségek értesülései szerint a dokumentum leglényegesebb pontjai:

— Nem módosítják a „három elnöki" funkció megoszlását, vagyis a köz-

NÉHÁNYAN FUTNI PRÓBÁLTAK...

Szemtanú be... a zsoldosok l...

London, február 14.

A londoni *Evening Standard* tegnap interjút közölt egy Észak-Angliából toborzott volt angol katonával, aki Angolában az angol zsoldosokat kivégző csoport tagja volt.

A férfi, *John Berry Frenan*, elmondta: január 31-én új zsoldoskülönítmény érkezett a szakadár FNLA parancsnoksága alatt állt területre.

Parancsnokuk egy magát Callan-nak nevező, különös könyörtelenségéről hírhedt ciprusi származású zsoldostiszt,

kettéválaszotta a csapatot azokra, akik részt akartak venni a közeledő ütközetben, s azokra, akik azt

Vásárhelyi Gyász

Kiállítása volt a Műcsarnokban.

Szombathelyi Erwin: Mücsk-művészek-1966; Magyar Hírlap 1970. jan. 1. 8. l.

Csontváry

Az Ernst Múzeum kiállítása

Az Ernst Múzeum termeiben kiállítást rendeznek összes munkáiból egy festőnek, aki 1853-ban született, 1919-ben halt meg (majdnem éhen), és negyventől hatvan éves koráig többnyire óriási méretű képeket festett. Bizarr, bogaras élete kávéházi asztaltársaságok anekdotás mulatsága volt, és amíg élt, kacagtak a képein Párizstól Budapestig.

Élete elmúlt, képei ittmaradtak, s most revízió alá kell venni mindenkinek a kacagást.

Megmagyarázni ma sem lehet még, hogyan történt, hogy Csontváry Kosztka Tivadar, a bolondos gácsi patikus, megérezte századot jelentő évtizedekkel előre a festőművészet háború utáni legnagyobb problémáit, s mindenkitől külön úton hozzáfogott megoldásukhoz.

Szinte babonás, különös élmény a képei előtt állni. Megfoghatatlan hangulatú álomvilág az óriási vásznakon. A természetet festette, s mégis úgy érezzük, hogy álmainkban láthattunk ilyent. Rajongó, monumentális víziók ezek, szuggesztív hatásúak, s mégis külön életet él naivul és primitíven egymás mellé hordott száz részletük. Valahogy úgy készülhettek, mint az írásos paraszthímzések; motívum motívum mellé sorakozott, s a végén monumentális kompozíció alakult.

Először akadémikusan tanult meg rajzolni, de ahogy a modell mellé felvázolta primitíven önmagát, az már a későbbi Csontváry, aki tökéletesen lerázza az akadémikus formát, aki nem tud Chagallról és Rousseau-ról, és megelőzi őket. Micsoda színekkel fest! Keleti miniatűrökön látni csak ilyeneket, s most óriási vásznakon tündökölnek, nem veszítve máig sem semmit tüzük erejéből.

Misztikus, lenyűgöző hatásuk van ezeknek a képeknek, nem is a képeket érezzük, hanem mögöttük az embert, akiről csak azt tudták, hogy bolond, s most kiderül, hogy zseni is volt.

Magyarország, 1930. október 5.

VÁSÁRHELYI GYŐZŐ

64

Spinner Klári és Vásárhelyi Győző reklámgrafikai kiállítása

Az új magyar plakátstílus, amely – nagyrészt Bortnyik és Berény munkája nyomán – az utóbbi években kialakult, külföldön is sok elismerést aratott már. Az úttörők nyomán most jelentkezik az új generáció, amely ezt a stílust fejleszti és hódító útra indul vele. Most például a kiállító szalont hódította meg művészi plakátjaival, reklámgrafikáival két fiatal művész: Spinner Klári és Vásárhelyi Győző. A Bank utca 7. szám alatti kiállítóhelyiségükben rendezték reklámgrafikai kiállításukat, ők az elsők, akik ebből a generációból önállóan mutatják be eredményeiket, és anyaguk bőven indokolja a szokatlan lépést, hogy a plakát az utcáról bekerült a képszalonba. Korszerű, aktuális művészet ez, élő és érdekes kiállításon is. Spinner Kláritól eddig is láttunk dekoratív illusztrációkat. Plakátjai igazolják, hogy a hatás lélektani és művészi eszközeivel teljesen tisztában van. Igazolják, hogy ennek az új művészetnek joga van a kiállítótermekhez is, ahol nem propagálni akar, hanem bírálói elé állni. Ugyanezeket a kvalitásokat mutatja Vásárhelyi is, aki a plakátokon kívül néhány kitűnő kisebb grafikai munkát is kiállított, és akinek törekvései teljesen azonosak kiállítótársáéval.

A Nemzeti Szalonban

a *Független Művészek* rendezik harmadik kiállításukat, akiknek szinte tökéletesen sikerült magukat függetleníteniök a művészet újabb problémáitól. A naturalizmus megszokott útjain járnak. Becsületes törekvéseivel kiválik a nagy fölvonulásból Bayer Ágost, Olaszy Sándor, Andrássy Géza gróf, Héya Zoltán. A szobrok között szép Tóth Erzsébet *Psyché*je.

Magyarország, 1930. október 5.

Mihályfi Ernő: Művészek, barátaim
Bp. 1977. Corvina

sport SPORT sport/sport/sport

Jól haladnak az olimpiai építkezések

Tizennal tö

Az 1979. évi megyei röplabdabajnokság küzdelemsorozatába tizenhat együttes kapcsolódott be. A férfiaknál hét, a nőknél kilenc gárda harcolt a bajnoki pontokért.

— Összességében elmondható, hogy nincs szégyenkezni valónk. A bajnokságban helyenként jelentkező hiányosságok nem vonnak le semmit a küzdelmek értékéből. Több mérkőzésre nem a kiírásnak megfelelő idő-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 837-748, 340-726

Vásárhelyi Győző

SOMOGYI NÉPLAP
1980 JAN 2 7

festő- és grafikusművész

1021

Falurészlet.

Vásárhelyi Győző rajza.

Vásárhelyi István

ötvös.

1786. Die 30. Junii Stephanus Vásárhellyi professione aurifaber ex Oppido Jászberény, helveticae confessionis addictus, fidejubentibus Stephano Török et Johanne et Georgio Saláta assumpsit ius concivilitatis.

Kemény Lajos: Kassán polgárjogot nyert művészek. Művészet 1913. 283. l.

Keszler József
szobrász

Knopp Lipót
festő

Vásárhelyi ötvös István

1663–1691.

A célbe 1663. junius 5-én áll be. remekbüntetés 4 gira 1677-ben a Szatmár Neme-tiből Bécsbe utazó polgárok nála deponálják „uti költségre rendelt pénzeket," I egyéb holmijukat, azonban az ötvös a „turbát felszakasztván, a pénzt elköltötte," vagyis nevén nevezve meg a gyermeket, Vásárhelyi meglyszta az utasokat. Ezért a dologért a szatmár nemetiek 1677. máj. 30-án levélben keresik meg a Kassai ~~[illegible]~~ tanácsot, hogy az ötvös által ellopott pénzt valami uton szerezze vissza. Egy 1679. febr. 6-án kelt levélből kiderül, hogy Vásárhelyi az ellopott 220 frtért lekötötte a mádi hegyen levő szőlőjét. De a szatmárnemetiek visszautasitják ezt a zálogot

Hogy intézték el a dolgot, nem tudni, de 1679-ben ismét baja van. Ekkor ugyanis bejelentették a bírónak, hogy István „valami hamis pecsétcsinálásban és azzal élésben" érdekelt, mely okból a biró öt mesterségétől eltiltötte. Az ötvöscéh azonban a biró tudta és engedelme nélkül ismét bevette kebelébe. Ezért a elhnek gyűlt meg a baja, de ez úgy kimenetele is ismeretlen. 1691-ben már öz vegye szerepel.

Mihalik Ionef Kassavarios ötvösségének tört. Bpest. 1900. 292–93 l.

Vásárhelyi István

otvös Kassa

Kőmagyötvj. 147. l

↑	880		**V.I. Stephanus (István) Vásárhelyi,** M 1663, e. —1680 † *vor* 1691 előtt. (1679-ben hamis „pecsétcsinálás" miatt mesterségétől eltiltják, de a céh visszaveszi. — *Wird 1679 wegen Siegelfälschung ausgeschlossen, doch von der Zunft zurückgenommen.)*	[
⌋		Nr. 818	Díszkanál, nyelén voluták. — *Prunklöffel, am Stiel Voluten,* Mus. Nat. Transilv., Kolozsvár — *Klausenburg.*	v.

28 Simon és Jud.		Terenc vt. Izraelita Markh. 12
CSÜTÖRTÖK 29 Narcisz pk.		Protestáns Zenő Görög Anasztázia Izraelita Khan. bőjt
PÉNTEK 30 Rodr. Alfonz	Holdtölte 6 óra 58 pk.	Protestáns Kolos Görög Zenób vt. Izraelita Markh. 14
SZOMBAT 31 Farkas pk.		Protestáns Ref. eml. Görög Epimak vt. Izraelita S. Vajere

1936 Október 31 nap

44-ik hét

Nap kelte 6 óra 33 pk. — Nyugta 16 óra 46 pk.

Vásárhelyi Ötvös István

Ötvös.

Vásárhelyi Ötvös István az 1668-ik évben párta-

övet készített.[9] Kassán.

Kemény Lajos: Műtörténeti adatok Kassa múltjából. Arch Ért. 1906. 56. l.

Fényképek, háromnégyvármegyei V. 186.

Kassa

Vásárhelyi ötvös István, 1786

Arch. Közl. 1899. XXI. 309

Kassa

Vásárhelyi ötvös István, 1663

Arch.Közl.1899. XXI. 292

V á s á r h e l y i István
aranymüves
/Kassa, 1786/

M Ü V É S Z E T
XII.évf.1913.
283.

"Kassán polgárjogot nyert müvészek"

Kallio temetési szertartása

Helsinki, dec. 23. (NST) Vasárnap délután a helsinki dómban tartották meg az elhunyt *Kallio* elnök temetési szertartását. A kormány állami temetést rendezett az elhunyt elnöknek. Kallio holttestét már szombaton felravatalozták a dómban. A gyászünnepségen Ryti elnök és a kormány összes tagjai, Mannerheim tábornagy és a hadsereg tábornokai, a diplomáciai testület, valamint az állam és a hadsereg számos képviselője vett részt. Az egyházi gyászszertartás befejezése után nyolc tábornok vitte ki a koporsót a templomból és helyezte el az ágyutalpon. A suomenlinnei partvédő üteg 23 lövést adott le, mivel 23 év telt el a finn önállóság kikiáltása óta. A gyászmenet a koporsót a pályaudvarra kisérte ki. A nyolc tábornok itt beemelte a koporsót egy vasuti kocsiba, amely az elnök holttestét Nivallába viszi, Kallio elnök birtokára, ahol örök nyugalomra helyezik.

Sulyos itéletek egy olasz kémkedési perben

Róma, dec. 23. (Stefani.) A különleges államvédelmi törvényszék előtt befejeződött az a katonai kémkedési pör, amelyet egy idegen hatalom érdekében Olaszországban működött hirszolgálati központ tagjai ellen inditottak. A törvényszék Cocozza Aurelio ál-kereskedelmi megbizottat, aki Tarentóban fejtett ki tevékenységet és Ghezzi Francesco haditengerészeti szállácsinálo örmestert halálra, egy haditengerészeti szállácsinálo altisztet, egy hajógyári munkást és ennek feleségét életfogytiglani fegyházra itélte. Ezeken kivül a törvényszék egy osztrák nőt és egy másik vádlottat 30 évi, egy másik vádlottat 27 évi fegyházra itélte. A többi 16 vádlottat 3—10 év közötti fegyházbüntetéssel sujtotta. Három vádlottat bizonyitékok hiányában felmentettek. A két halálraitéltet vasárnap reggel kivégezték.

Rövid hirek

Az olasz királyné és császárné hétfőn ellátogatott egy nagy római kórházba, ahol a sebesült katonákat ápolják. Barátságosan elbeszélgetett a sebesültekkel, vigasztaló és bátoritó szavakat intézett hozzájuk és karácsonyi szeretetcsomagot nyujtott át nekik. A sebesültek meghatottan mondtak köszönetet.

Roosevelt elnök ellenőrzés alá helyezte a kenőolaj és repülőgépgyártáshoz szükséges tizenöt nyersanyag kivitelét.

Inönü török államelnök vasárnap kihallgatáson fogadta az angol nagykövetet. A kihallgatáson a török külügyminiszter is jelen volt.

A brit tengernagyi hivatal közli: A „Swordfish" tengeralattjáró késik és elveszettnek tekinthető.

A brit tengernagyi hivatal jelentése szerint a december 15-ével végződött héten az angolok hajótérvesztesége mintegy 41.500 bruttoregisztertonna. Ezt a menynyiséget öt angol és két szövetséges hajó elvesztése adja.

Leahy tengernagy, az Egyesült Államok uj vichy-i nagykövete, hétfőn a „Tuscaloosa" amerikai cirkáló fedélzetén elutazott Európába.

Tájékozott német helyen alaptalannak és célzatosnak minősitik azt az angol hirszolgálat által terjesztett állitást, hogy Párisban állitólag falragaszokat függesztettek ki, amelyek a francia repülőket felszólitják a német légi erőbe való belépésre.

Kuruszu berlini japán nagykövetet — mint a Német TI jelenti — visszahivták Tokióba. Helyébe Osima tábornokot nevezték ki, aki mint japán katonai attasé, később pedig mint berlini nagykövet már több éven át működött a német fővárosban.

Az angol szolgálatban álló 3500 tonnás „Diana" norvég tehergőzös Anglia keleti partján aknára futott. A robbanás következtében a legénység 15 tagja életét vesztette.

Gabrovszky bolgár belügyminiszter a zsidótörvénnyel kapcsolatban kijelentette, hogy a bizonyos hivatások zsidókra vonatkozó korlátozásai csak a nagyobb vagyonnal rendelkezőkre vonatkoznak, mig a kis keresettel rendelkező zsidókat nem érintik. Ezek — mondotta a miniszter — az élethez és a munkához való emb[illegible] jog alapján megmaradhatnak eddigi munkahelyeiken. Azok a zsidók, akik a törvény alapján eddigi munkakörülben nem maradhatnak, további hathónapi haladékat kapnak, hogy ne kerüljenek egyik napról a másikra az utcára, hanem bőséges alkalmuk legyen életlehetőségük további biztositására. A nemzetvédelemről hozandó törvény nem üldözi a zsidókat — mondotta végül a belügyminiszter —, célja csupán az, hogy a bolgár nemzetet védje.

A Domei-iroda Bangkokból származó jelentése szerint hétfőn aláirták a junius 12-én megkötött japán-szlámi barátsági szerződést.

Kolozsvárott felállitják a „fiók-földmivelésügyi minisztériumot"

A földmivelésügyi kormányzat erdélyi és székelyföldi intézményei a kolozsvári kirendeltség fennhatósága alá kerülnek

Gróf *Teleki Pál* miniszterelnök legutóbb, a marosvásárhelyi székely-értekezleten már bejelentette, hogy Erdélynek és a Székelyföldnek földmivelésügyi és mezőgazdasági problémáit nem közvetlenül a földmivelésügyi minisztérium budapesti központja, hanem egy közbeeső szerv: az ugynevezett *erdélyrészi kirendeltség* fogja intézni. Ez a kirendeltség, mint ahogy a cime is mutatja, a földmivelésügyi minisztérium fennhatósága alatt álló szerv lesz, igy természetesen a nagyobb horderejü kérdéseket továbbra is a minisztérium központjában intézik el, de a kisebb horderejü kérdésekben a kirendeltség vezetője dönt és igy sok aktának, jelentésnek, tanulmánynak és beszámolónak nem kell majd megjárnia a hosszu budapesti utat

Mint értesülünk, a földmivelésügyi miniszter részleteiben is kidolgozta a földmivelésügyi minisztérium erdélyrészi kirendeltségének felállitására vonatkozó javaslatot, amely már a miniszterelnök előtt fekszik. Előreláthatólag a minisztertanács még 1940-ben foglalkozik ezzel a kérdéssel és igy *a földmivelésügyi minisztérium erdélyrészi kirendeltsége már január első napjaiban megkezdheti működését*

Egy régi intézmény ujjáéledéséről van szó. Néhai *Darányi Ignác* miniszterségé idején, 1902-ben állitotta fel először a földmivelésügyi minisztérium a maga erdélyrészi kirendeltségét — akkor *Marosvásárhely* székhellyel. A földmivelésügyi minisztérium erdélyrészi kirendeltségének első vezetője néhai *Sándor János*, gróf *Tisza István* sógora, a későbbi belügyminiszter volt. Midőn a marosvásárhelyi kirendeltség élérol Sándor János a fővárosba került, örökét gecsei dr. *Balogh Vilmos* földmivelésügyi miniszteri tanácsos, gecsei dr. *Balogh Vilmos* földmivelésügyi minisztériumi osztálytanácsosnak az édesapja vette át. Először csak a négy székely vármegye tartozott a marosvásárhelyi földmivelésügyi minisztériumi erdélyrészi kirendeltség hatásköre alá, később a kirendeltség hatáskörét kiterjesztették Erdély egész területére és a kirendeltség irodáit Kolozsvárra helyezték át. 1912-től 1918-ig az erdélyrészi földmivelésügyi kirendeltség tehát Kolozsvárott működött és utolsó vezetője *Koós Mihály* államtitkár, az Országos Magyar Mezőgazdasági Kamara későbbi köztisztviselőben álló igazgatója volt, aki — mint ismeretes — a közelmultban ment nyugdijba.

Az erdélyrészi kirendeltség vezetője előreláthatólag a minisztérium egyik magasrangu tisztviselője lesz. A kirendeltség célja, hogy *hatályosabbá tegye a földmivelési igazgatást Erdélyben, amely sok tekintetben más jellegü, mint az anyaországban. A kirendeltség fennhatósága alá tartozik majd valamennyi földmivelésügyi és mezőgazdasági intézmény, amely Erdélyben, illetve a Székelyföldön székel. Az erdészet és a vizügyi* igazgatás ügyeit a jövőben is a minisztérium budapesti központjából fogják legfelsőbb fokon intézni.

Valószinüen még a tavasszal a földmivelésügyi minisztérium erdélyrészi kirendeltsége *Marosvásárhelyen fiókirodát állit fel.* A kirendeltség egyébként szoros összeköttetésben lesz a *M. Kir. Kereskedelmi Hivatal* hasonló kirendeltségével, amely — dr. *Szabó Jilek Jenő* vezetése alatt — Kolozsvárott kitünően működik. A *Kereskedelmi Hivatal* kolozsvári kirendeltsége már nemcsak Marosvásárhelyen, de több nagyobb erdélyi és székelyföldi városban fiókhivatalt állitott fel. Ezek a fiókirodák már eddig is jól megállták helyüket, *rendkivül gyors és eredményes munkát fejtettek ki.*

—nő.

Grói Teleki Pál a társadalom feladatairól

A miniszterelnök cikke a zsidókérdésről, a nemzetiségi kérdésről, az összeférhetetlenségről és a fegyelemről

Gróf *Teleki Pál* miniszterelnök a „Magyar Élet Pártértesitőjében" a *társadalom feladatairól* cikket irt. Bevezető soraiban arról ir, hogy *az embereket nevelni kell az európai rendre*, majd azt hangsulyozza, hogy *a főváros szép, de az intelligenciája beteg, s* nem igen alkalmas arra, hogy az ilyen társadalmi nevelő hatást gyakorolni tudja.

A zsidókérdés

A társadalmi feladatok közé tartozik — folytatja a miniszterelnök — a *zsidókérdés.* Ez európai kérdés és csak az egységes európai rendezés keretében oldódhatik meg gyökeresen, ebben fog nálunk is megoldódni, ha ilyen uj európai rendezés lesz. Ez az előfeltétel. Addig is kell megoldást találnunk közel egymillió ember ügyében. Apponyit idézték a Házban. Az ő kijelentése szerint a zsidóságnak tragédiája, hogy fajtájának a legselejtesebbjeivel is együttérez. Ez pontosan ugyanaz, amit én 1919—1920-ban mondottam a zsidóság vezetőinek és itt is elmondtam már. Választani kell a magyar és a hitsorsos, olyan hitsorsos között, aki *idegen és idejött.* Ez vezetett azután a *kvantitativ* problémához, amely Magyarország zsidóproblémájának a magja. Jellemeztem azt a veszedelmet, amely ebből a nagy tömegből származik, a második zsidótörvény indokolásában is, amelynek egy részét én irtam. Ott megmondtam azt is, hogy ez a folyamat fájdalmas folyamat, mert nagyon sok nehézséggel, fájdalommal jár. El is ismerem itt az egyéni tragédiát, látom ezeket, de sokszor a köz szolgálata az egyéni tragédiákkal sem foglalkozhat ugy, mint az — mondjuk — emberileg méltányosnak látszanék. Ezt a kérdést nem valami szadizmusból, hanem a nemzet érdekében tartom megoldandónak. A következés ebből tehát az, hogy meg kell akadályozni a ma már óriási tömegü zsidóság elkeveredését a nem zsidókkal. Először azért, mert jellemzonásaik, karakterük sokkal átütőbb erejü és az elkeveredésnél domináló, tehát a százalékos arányok lényegesen kevesebbet mondanak, mint amit ez a keveredés jelent. Másodszor azért, mert középosztályunknak és felső osztályunknak igen tekintélyes része el van zsidósodva. Ezért mondtam már máskor is, hogy 30 évvel ezelőtt kellett volna ezt a problémát megoldani és nem ránk, most működő felelős emberekre hagyni. A második következtetés az, hogy az ország gazdasági életének kulcsait nem szabad zsidó, vagy félzsidó, vagy pedig strómankézben hagyni. Harmadszor: egyidejüleg nem szabad minden életlehetőséget elvenni 800.000, az elkeveredettekkel együtt egymillió lakostól, ha más otthont nem biztosithatunk nekik — és ez ma Közép-Európa érdeke is. Józan, uj, komoly megoldást akarok hozni és nyilvánvaló, hogy ami méltányos, azt ebben a tekintetben is meg fogom tenni.

A magyar-német kisebbségi szerződés

A nemzetiségi kérdést is társadalmi kérdésnek tartja a miniszterelnök. Ahhoz, hogy egymást megszeressük — irja —, nem nagy tárgyalások, hanem emberi dolgok kellenek, amelyek az embereket közelebb hozzák egymáshoz. Budgetbeszédemben foglalkoztam a kisebbségi szerződésekkel, nevezetesen *a német-magyar kisebbségi szerződéssel*, amit aláirtunk. Bármikép nevezzük az okmányt, az nem lényeg. Mi aláirtuk és betartjuk és ez a lényeg. Vannak, akik azt beszélik, hogy nem vesszük komolyan. Ezek jobbára *uszitók és rontani akarják azt a szoros viszonyt Németország és Magyarország közt*, amely természetadta viszony. *A ruténmagyar* ellentéteket is szitják, de az is el fog simulni. Talán a zsidókérdés nehézsége az, ami ennek a problémának a nehézségeihez különösen hozzájárul, de ebben a tekintetben elismerik a magyarság jóakaratát és jó törekvéseit.

Összeférhetetlenség, belső rend, fegyelem

Az összeférhetetlenség problémájával kapcsolatban sulyos kérdésnek tartja a miniszterelnök a *stróman-összeférhetetlenséget.* De a hozzá nem értés — ugymond — nem azonos azzal, hogy valaki előbb is közgazdasági foglalkozást üzött-e vagy nem. Az emberek beletanulhatnak, különben minden miniszter inkompatibilis volna a saját tárcájában. Egyetlen embert ismertem, aki a miniszterelnökségi mesterségbe beletanult, aki miniszterelnöki tanfolyamot járt és ez Darányi Kálmán volt. Inkompatibilis az ujságiró, legalább is a képviselőséggel sok vonatkozásban, azután a birtokos, mert ma is sok vonatkozásban összeköttetésben áll az állammal. Inkompatibilis minden iparos és kereskedő, tehát a végén mindenki, aki értelmileg használhatna a parlamentben az országnak. Elitélni és megbélyegezni nem az állást, hanem a *cselekményt* kell.

A társadalmi problémák között végül a *fegyelemről* ir a miniszterelnök. Elsősorban — hangsulyozza — a belső fegyelmezettségre és a belső rendre van szükség. A rendet fenntartom én és a belügyminiszter. A belső fegyelem mindnyájunk dolga. Egyik ellenzéki képviselő mondotta, hogy az ellenzék is felelős az ország dolgáért. Vigyázzunk mindnyájan szavainkra, tetteinkre és politikai harcmodorunkra. A falu népe vállalja ezt a fegyelmet csendesen, meggyőződéssel. Aki a cukorjegyen és a zsirjegyen keresztül nézi a magyar állam jelenét és jövendőjét, az nem érez magyarul és egyéb céljai vannak a magyar közéletben.

UJ KÖNYVEK

Az erdélyi kérdés

Az erdélyi kérdés a XVI. század közepén keletkezett, amikor a hatalmas történeti erők kiszakitották Erdélyt az egységes Magyarországból. Erdély önálló életet élt egészen a Leopoldianum diplomáig (1690), de nem került vissza Magyarországhoz, hanem ettől fogva mint a Habsburg-birodalomnak a Szent István koronához tartozó tartománya szerepel. 1867-től 1914-ig nincs erdélyi kérdés, de ujból feltámadt 1918 után, amikor a trianoni szerződés a Királyhágón tuli részt a Bánát egy részével együtt odajuttatta Romániának. *Lukinich Imre* professzor szerkesztésében a Budapesti Tudomány Egyetem Keleteurópai Intézete kiadásában terjedelmes kötet jelent meg nemrégiben ne metül „Die Siebenbürgische Frage" cimen. Lukinich Imre munkatársai a nemrég elhunyt *Darkó Jenő* debreceni egyetemi tanár, *Fall Endre*, a Revizlós Liga igazgatója, *Fritz László* táblabiró, *Mester Miklós* tanár, *Rónay András*, az Államtudományi Intézet helyettes igazgatója, *Szász Zsombor*, volt képviselő és köziró, *Tamás Lajos* egyetemi tanár voltak. Valamennyien az erdélyi kérdésnek kitünő ismerői, akik belehatoltak az erdélyi kérdés részleteibe, s valamennyien a tárgy szeretetétől áthatva igyekeztek kitüzött feladatuknak megfelelni.

Részletesen foglalkozik a könyv az oláh nép és nyelv kialakulásának kérdésével s Tamás Lajos, a fejezet irója megállapitja, hogy az oláhokról forrásainkban először 1292-ben, III. Endre király korában van szó. Megcáfolja a szerző az oláh propagandának még ma is gyakorta hangoztatott állitását, hogy az oláh nép a dákok és a velük összekeveredett rómaiak leszármazottja. Kellőképpen méltatja a könyv az erdélyi fejedelmeknek nagy történeti érdemeit s részletesen ismerteti az önálló Erdély kül- és belpolitikáját, egyházi életét, a magyarok, a székelyek, a szászok és a románok helyzetét. Erdélynek a Habsburgok alatti helyzetét külön fejezet ismerteti.

A Nagy-Románia kialakulásának a könyv külön nagyobb fejezetet szentel. Ismerteti a románok kétszinü politikáját s rámutat arra, hogy miért kapott Románia olyan hatalmas területet Magyarországból, holott a szövetséges és társult hatalmak semmiféle hasznát nem látták az ország fegyveres beavatkozásának. Fritz László, a kérdés kitünő ismerője és Darkó Jenő részletesen ismertetik az összes megdöbbentő adatok felsorolásával a magyar kisebbség elnyomásának, üldöztetésének s a magyarság hősies küzdelmének történetét. Az oláh kormány agrárreformja és gazdaságpolitikai intézkedései fejezik be a müvet, amely az erdélyi kérdésnek valóságos enciklopédiája.

A Lukinich Imre szerkesztésében megjelent könyv az erdélyi kérdésnek a legjobb, legkimeritőbb forrása. A szerzők mindenütt az okmányoknak és az adatoknak tömegére hivatkoznak, s nincsen egyetlen állitásuk sem, amelyet a román propaganda esetleg meg tudná cáfolni. A könyv sikerült volta kétségkivül nagy érdeme Lukinich Imre professzornak, aki mint szerkesztő a problémákat megállapitotta, s elismerés illeti az összes szerzőket, akik belemélyedtek az erdélyi részletproblémákba és olyan müvet hoztak létre, amely megfelel az európai tudományosság legmagasabb követelményeinek. A könyvet térképek, táblák és grafikonok teszik szemléltetőbbé. (B—a—l)

Bethlen Margit meséskönyve. Külsejében és tartalmában egyformán kivételes szépségü az a meséskönyv, amely *Révaiék* kiadásában nemrég jelent meg. *Bethlen Margit*, a finomtollu irónő tiz meséjét foglalja diszes keretbe ez a könyv, amelyet azonban nemcsak gyermekek olvashatnak gyönyörüséggel, hanem felnőttek is. Ezek a költői képzelettel és meleg asszonyi lélekkel megirt mesék *mondanak* is valamit, nem csupán mesélnek, ugy üzik bennük egymást a finom gondolatok és a mélyértelmü szép jelképek, mint bárányfelhők az égen, amelynek kék mélységei áttetszenek a könnyü felhők vidám játékán. *Vásárhelyi Z. Emil* rajzolta Bethlen Margit meséskönyvének finom illusztrációit — az egész könyv büszkeségére válhatik a magyar meseirodalomnak és könyvkiadásnak.

Egy fillér. *(Heltai Jenő álomjátéka könyvalakban.) Heltai Jenő* költői szépségü és gazdag irodalmi értékü álomjátéka, az *Egy fillér*, amely a *Vigszinház* nagysikerü müsordarabja, könyvalakban is megjelent a *Széchenyi* kiadóvállalatnál. A nagy iró mély és bölcs mondanivalói, ragyogó párbeszédei, amelyek a szinpadon anélkül hangzanak el, hogy a néző mást is elvihetne belőlük, mint élményüket, emlékük, a könyvből megerősödve és állandó hatással szólnak az olvasóhoz. Az *Egy fillér* az a szinpadi mü, amelyet nem elég látni, hanem olvasni is kell, hogy szépségeit maradéktalanul élvezhessük, ezért illeti elismerés a kiadóvállalatot, amely mai szinpadi irodalmunkaak ezt a pompás alkotását eljuttatja az olvasóközönséghez is.

Amerika és Anglia

Nem szolgáltatják ki a semleges hajókat Angliának

Washington, dec. 23. (Stefani.) Hivatalos körök cáfolják azt a hirt, hogy a kormány elhatározta az amerikai kikötőkben tartózkodó olasz, német, francia és dán hajók lefoglalását és Angliának való kiszolgáltatását. Az említett körökben a cáfolathoz azt is hozzáfüzték, hogy ilyen határozatot a kongresszus jóváhagyása nélkül nem is lehetne hozni.

„Az Egyesült Államok Anglia arzenálja"

Washington, dec. 23. (KH) Knudsen, a legfőbb nemzetvédelmi tanács elnöke a tanács első ülése után nyilatkozatot adott ki, amelyben hanguslyozta, hogy az Egyesült Államoknak minden tőkéjükkel és erőforrásaikkal egyetlen célt kell most szolgálniok, az ország biztonságát és a demokratikus életformák megvédését.

Knudsen kijelentései a vezető amerikai lapokban nagy megértésre találtak. Az ujságok vezércikkei és a nemzetvédelmi bizottság munkásságához füzött megjegyzései szinte egyhanguan azt a nézetet domboritják ki, hogy az amerikai nép Angliát saját életformájának védőbástyájaként kezeli és éppen ezért hajlandó a legmeszszebbmenő anyagi segitségben részesiteni. Több demokratapárti szenátor nyilatkozatát is közlik a lapok, akik azt az álláspontot képviselik, hogy az Egyesült Államoknak az a feladatuk, hogy Anglia oldalán ebben a háboruban az arzenál szerepét töltsék be.

A tengely és a semleges hajók ügye

Róma, dec. 23. (Stefani.) Cross angol miniszter minap azzal a kéréssel fordult az Egyesült Államokhoz, engedje át Nagy-Britanniának az amerikai kikötőkben horgonyzó ellenséges hajókat. Római politikai körökben ezzel kapcsolatban hangsulyozzák, hogy ez a kérdés tökéletesen beleilleszkedik az angol politika keretébe. amelynek törekvése arra irányul, hogy kiszélesitse a viszályt és háboruba sodorja az Egyesült Államokat. Ami Amerikának ama kezdeményező lépését illeti, hogy az olasz és német hajókat hatalmába keritse, Rómában kijelentik, hogy e tekintetben még nem rendelkeznek megbizható értesüléssel és igy még nem foglalhatnak állást. Mindazonáltal hangoztatják, hogy ez — tekintve Amerika semlegességi kötelezettségeit — igen sulyos cselekedet volna. Olaszország magatartásáról még korai volna beszélni, kiemelik azonban, hogy Olaszország teljes közösséget vállal Németországgal. A végleges állásfoglalás előtt be kell várni a helyzet tisztázását.

Amerikai propaganda a beavatkozás politikája ellen

New York, dec. 23. (NST) Hétfőn ötven amerikai lapban egészoldalas hirdetés jelent meg, amelyet a „No Foreign War Committee", a háborus izgatás ellen nemrég alakult szervezet adott fel. A hirdetés erkölcsi és anyagi támogatást kér az Egyesült Államok közönségétől a beavatkozás hivei ellen vivott harchoz.

„A legszebb karácsonyi ajándék, amelyet családodnak adhatnál — igy hangzik a bizottság felhivása —, Amerika józansága és biztonsága lenne. A legjobb védelem, amelyet gyermekeidnek nyujthatsz az, ha teljes függetlenséget és szabadságot biztosithatsz a hazánk békéje és biztonsága ellen irányuló nemzetközi politikai cselszövény veszedelmei ellen. Már ismét ott tartunk, hogy, épp ugy mint 1917-ben és 1918-ban tettük, legfőbb nemzeti javainkat elkótyavetyéljük és hamarosan ujra teljesen benne leszünk a háboru sodrában, ha nem veszel Te is közvetlenül részt abban a mozgalomban, amelynek célja a szabad Amerika valamennyi hagyományának megvédelmezése."

Az USA visszahivta párisi nagykövetségének három tagját

Washington, dec. 23. (Német TI) Hull külügyminiszter szombaton közölte, hogy az Egyesült Államok eleget tett a német kormány kérelmének s visszahivta a párisi amerikai nagykövetség három tagját. Hull hangsulyozta, hogy minden kormánynak jogában áll egy másik kormány hivatalnokainak vagy alkalmazottainak visszahivását követelni, anélkül, hogy ezt a kérését megokolná. Kijelentette, hogy a külügyminisztérium vizsgálatot inditott ebben az ügyben.

A külügyminisztérium tisztviselőinek nyilatkozatai szerint Lisszabonba helyezik át a párisi amerikai nagykövetségnek azt a három tagját, akiknek visszahivását német részről követelték.

Svájc Zürich bombázása miatt hazarendeli londoni követét?

Vasuti berendezéseket, lakóházakat romboltak szét az angol repülők bombái

Zürich, dec. 23. (NST) A Zürich ellen vasárnap este intézett angol bombatámadásnak tiz sulyos sebesültje van. Két ház teljesen rombadőlt, több más épület megrongálódott.

Az angol repülőgépek két hullámban hajtották végre a támadást. Az első hullám vasárnap este 8 óra 49 perckor ért a város fölé, a második pedig 20 perccel később. A repülőgépek nagymennyiségü gyujtó- és robbanóbombát dobtak le Zürichre. *A legtöbb bomba gyártelepekre és vasuti épitményekre esett s igen nagy kárt okozott.* Több gyártelepen sorozatos tüzek törtek ki.

A zürichi főpályaudvarról egyelőre nem lehet vonatokat inditani a keleti országrészek felé, mert a zürichi-tó partján egy bombarobbanás tönkretette a vasut villanyáramvezetékét, egy másik bomba ugyanezen a helyen egy viaduktot is megrongált. Először a villanyáramvezeték szakadt meg s amikor munkásokat küldtek ki, hogy állitsák helyre a vezetéket, ujabb robbanás történt, amelyet angol időzitett bomba okozott és a robbanás hatalmas rést vágott a viaduktba. A viadukt és a pályatest megrongálása miatt a kelet felé menő vonatokat a zürichi főpályaudvar helyett egyelőre az oerlikoni előváros pályaudvaráról inditják s Zürichből az utasoknak villamossal kell kimenniök Oerlikonba.

A höngg-i városrészben telitalálat érte a Maag-gyár igazgatósági épületét és tönkretette az irodaberendezést. Egy másik bombatalálat rombadöntött egy magánházat, amelyből csak a homlokfal maradt állva. Egy garázs szintén találatot kapott; tiz automobil elpusztult.

A legsulyosabban a bombatámadást egy lakóház sinylette meg, amelynek valamennyi lakóját eltemették a beomló falak. Valamennyi lakó többé-kevésbé sulyos sebesüléseket szenvedett.

Zürich környékén szintén több bomba robbant, igy különösen Schlieren község határában.

A *Basler Nationalzeitung* „A legkinosabb benyomás Bernben" cimmel közli berni tudósitójának jelentését, amely azt mondja, hogy noha a vizsgálat eredménye még nem ismeretes, *nem lehet kétséges, hogy kik dobták le a bombákat.* Zürich bombázása annál kinosabb benyomást tesz, mert hiszen a bázeli bombázás által okozott károk **felbecsülése még folyamatban van és a** Londonban Bázel bombázása miatt benyujtott svájci tiltakozásra még nem is érkezett válasz. A laptudósító szerint bizonyosra vehető, hogy *a svájci kormány londoni követét jelentéstétel céljából hazarendelik.*

A svájci közvélemény felháborodással fogadta Zürich bombázásának hirét. Különösen sulyosnak tartják az esetet azért, mert a támadás az este 10 órára elrendelt elsötétités előtt történt, *amikor Zürich városa még fényesen ki volt világitva.* A *Basler Nationalzeitung* a bombatámadásról szóló tudósitásának ezt a cimet adja: „Még mindig tévedés?" Mult kedden, irja a lap, svájci vasuti sinek roncsai, a bázeli főpályaudvar sulyosan megrongált személykocsijai, szétrombolt lakóházak, nők és gyermekek holttestei szolgáltak annak a londoni jelentésnek illusztrációjául, amely szerint a *Royal Air Force* Délnyugat-Németországban vasuti berendezéseket bombázott. Most *Zürichben,* amellett, hogy teljesen értelmetlenül ismét lakóházakat pusztitottak el, szintén vasuti berendezéseket találtak el, ám ezuttal is anélkül, hogy a forgalmat komolyan megzavarták volna. Az a kisérlet, hogy vasuti berendezéseket találjanak el, arra vall, hogy *Angliában bizonyos tulzott elképzelések uralkodnak a svájci vasutak jelentőségéről.* Hovatovább teljesen általánossá válik a meggyőződés, hogy itt már szó sincs tévedésről, hanem Svájc jogait tudatosan semmibe veszik.

A jugoszláv Susak bombázása

Belgrád, dec. 23. (Avala.) Hivatalosan jelentik, hogy a december 22-ére virradó éjjel egy ismeretlen nemzetiségü repülőgép bombákat dobott Susakra.

A lapok részleteket közölnek Susak bombázásáról és közlik a sebesültek neveit. A bombákat ledobó repülőgép olyan nagy magasságban repült, hogy a motor zugára alig volt hallható. Az első bomba a Fiume felé vezető vasutvonal közelében robbant fel. A robbanás elszakitotta a távbeszélő- és táviróvonalakat, a gáz- és vizvezetéket. A másik bomba egy emeletes magánház előtt robbant fel, hét személyt megsebesitett és a szomszédos házakat megrongálta.

A „Pravda" jelentése szerint az angol bombázás által Susakban okozott kár kétmillió dinár.

Bemutatja
MARNITZ
VIII., József-körut 37—39. Részlet! Csere!

Királyi Udvari Hangszergyár
Sternberg
Rákóczi-ut 60 Legjobb választék. Csere. Javitás. Kedvező fizetési feltételek.

Mi történik Romániában?

Ujabb német tancsapatok érkeztek a Bánátba

Bukarest, dec. 23. (Stefani.) A lapok jelentése szerint december 17-én és 18-án ujabb német oktató csapatok érkeztek Temesvár és Arad vidékére Huber tábornok parancsnoksága alatt.

Csapatostul érkeznek a menekülők Romániából

Kökös háromszékmegyei határközségből Marosvásárhelyre érkezett menekültek elmondják, hogy eddig 200 menekült érkezett a kicsi községbe a regátból. Megrázó részleteket beszélnek el szenvedéseikről. A román vámtisztek csikorgó hidegben, órákig kint tartják őket csomagjaik átvizsgálásánál. Igen sokan csak egy szál ruhában érkeztek, több asszonynak a Ploesti és Brassó közötti vasutvonalon minden ingóságát elrabolták. Egy fiatal menekült fiu édesanyját Bodza községben megölték. A magyar munkásokat kidobálják a gyárakból, az elutazni szándékozók iratait, még román állampolgárságukról való lemondás esetén sem adják ki. Lissz Lajos cipészsegédet a földrengés után Odobestibe vezényelték ki munkára. Elmondotta, hogy a román árusok kutyahust árultak juhhus helyett. Az egyik piaci árust a légionáriusok a város főterén kikötötték, megverték és Lissz Lajost kötelezték, hogy az árust kutyahussal etesse meg.

Románia négy ország kárára szeretné gyarapitani területeit

A „Romania Noua" rendszeresen közli izgató cikkeit a magyarság, Magyarország és legutóbb a magyar népszámlálás ellen is. Legutóbb cimlapján egy térképet is közölt. A térképen nem elégszik meg azzal, hogy Románia trianoni határait vastag fekete vonással huzza meg, mint a román politika legfőbb célkitüzését, hanem azon tulmenően *tekintélyes részt követel Besszarábiától északkeletre* Szovjet-Oroszország területéből, továbbá a trianoni magyar határ mentén főleg Máramaros és Szatmárnémeti, majd Gyula környékén, valamint a jugoszláviai Bánátot és Bulgáriának a Duna mentén fekvő északi részeit is román irredenta területnek minősiti. Nem vitás, hogy ezt a térképet Magyarországon, Jugoszlávián és Bulgárián kivül főleg annak a nagyhatalomnak területén fogadják derüs humorral, amelynek testéből ugyancsak tekintélyes részt óhajt még Románia kisajátitani.

A román népszámlálás leleplezése

Bukarest, dec. 23. (MTI) A „Porunca Vremii" foglalkozik a minisztertanácsnak azzal a határozatával, hogy uj népszámlálást tartanak Románia területén és azt irja: Ez főleg azért szükséges, mert az 1930-as népszámlálás adatai nem tükrözték hiven vissza a többségi és kisebbségi nép közötti arányt, nem tartalmaztak pontos kimutatást a zsidókról sem. Ezzel a hirrel kapcsolatban a marosvásárhelyi „Magyar Szó" válaszol a „Romania Noua"-nak a magyar népszámlálást támadó cikkére. Leleplezi az 1930. évi román népszámlálás visszaéléseit a Székelyföldön. A románok csak románnyelvü nyomtatványokat adtak a székelyeknek, akik azoknak kérdőpontjait nem is értették meg. A jegyzők átalakitották a székelyek neveit és **románoknak irták be.** Népszámláló bizto-sok számos helyre éjfélkor állitottak be és azonnali pénzbüntetést róttak ki, ha nem kaptak kérdéseikre nekik megfelelő választ. A románok által elkövetett visszaéléseket akarja most a „Romania Noua" magyar cselekményeknek feltüntetni.

Román vámtisztek csempészbandája a jugoszláv határon

Nagykikinda, dec. 23. (Bud. Tud.) A jugoszláv hatóságok messze szétágazó csempészszervezetet lepleztek le, amely többmillió dinár értékü külföldi valutát, főleg dollárt csempészett át Jugoszláviából Romániába. Ezenkivül árucsempészéssel is foglalkoztak és különböző gyarmatárukat, borsot, vaniliát, majd pedig szőrméket és bőröket hoztak át Romániából Jugoszláviába. A csempészek üzelmeiket azért tudták ilyen nagy arányban folytatni, mert *egyes román vámtisztviselők közreműködtek a csempészés lebonyolitásában.* Mint az eddigi nyomozás során kiderült, a csempészbandának az ország különböző városaiban voltak felhajtói.

Bulgária és a magyar-jugoszláv szerződés

Róma, dec. 23. (MTI) A „Giornale d'Italia szófiai tudósitója foglalkozik a magyar-jugoszláv szerződés bulgáriai visszhangjával. Bulgáriában igen éberen vigyáznak azokra az értelmezésekre, amelyeket egyes körök a magyar-jugoszláv szerződésnek próbálnak tulajdonitani és igen élénken figyelik az angol és amerikai diplomácia földalatti munkáját, amellyel meg akarja győzni a szófiai kormányt arról, hogy bizonyos regionális elképzelést tegyen magáévá. Ennek a regionális gondolatnak a célja lenne: Rómától és Berlintől teljesen független tevékenységet kifejteni. Az angol politika megbukott. Ez abból a tényből is látszik, hogy egyes bolgár lapok máris állást foglalnak ellene. Ezek a lapok kiemelik, hogy Bulgáriában tudják, kik azok, akiktől az ilyen kezdeményezések származnak. Ezek azt szeretnék elérni, hogy Bulgária használja ki a balkáni diplomáciai sikert. Ezzel a sikerrel be lehet biztositani a balkáni kezdeményezést és ellenállóképességet. Bulgáriában tudják, mit jelentene az, ha az ország beleesnék az ügyesen készitett csapdába. Ez a bolgár realizmus elég biztositék arra, hogy belássák, milyen volna az a függetlenség, amelyről az angol propaganda mesél.

Magyar-török kereskedelmi tárgyalások lesznek Budapesten

Istanbul, dec. 23. (NST) Magyar-török kereskedelmi tárgyalásokra kerül sor Budapesten. Ebből a célból török tárgyalóbizottság utazik Budapestre.

HIREK

HÓJELENTÉS

A Meteorológiai Intézet jelenti december 14.-én délben:

A Kárpátok medencéjébe egyre hidegebb szárazföldi eredetű levegő hatol be. Az északi szél tegnap az ország nagyrészében viharos volt, éjjel azonban vesztett erősségéből.

Budapesten ma délben a hőmérséklet mínusz 1 fok, a tengerszintre átszámított légnyomás 771 mm; gyengén emelkedő irányzatú.

Várható időjárás a következő 24 órára: Gyengülő északi szél. Egyes helyeken — de inkább csak keleten és délen — még havazás. A hideg tovább tart.

Részletes hóadatok ma reggelről: Budapest 11 cm; Budai hegyek: Rózsadomb 12, Svábhegy 18, Jánoshegy 18, Szépvölgy 14 cm; Pilis: Dobogókő 28, Nagyvillám 24, Kevélynyereg 26, Nagyszénás 24 cm; Börzsöny: Kisinóc 24 cm; Mátra: Kékes 28, Galyatető 30 cm; Bükk: Lillafüred 15, Szentlélek 36, Miskolc 11 cm; Cserhát: Salgótarjáni turistaház 5 cm; Sátoraljaújhelyi hegyek: Radvány-kastélyszálló 13, környékén 22 cm: Sopronkörnyéki hegyek: Lővérek 11, Brennbergbánya 15 cm: Kőszeg: 8 cm: Bakony: Farkasgyepü 26, Zirc 34, Veszprém 25 cm: Mecsek: Micsinatető 50 cm: Kassa-környéki hegyek: Ottiliamenedékház 30 cm; Kárpátalján a Kőrösmező feletti Kozmescseki-erdészháznál 35 cm.

— **KINEVEZÉS.** A főpolgármester december hó 1-i hatállyal kinevezte dr. vágvecsei *Babó* Tivadar székesfővárosi tisztiorvost Budapest Székesfőváros Fertőtlenítő és Megfigyelő Intézetének aligazgatójává.

— **SPANYOLORSZÁG NEM KÉRT AMERIKAI KÖLCSÖNT.** Morgenthau pénzügyminiszter kijelentette, hogy Spanyolország nem kért dollárkölcsönt az Egyesült Államoktól.

— **BANKÓT HAMISITOTTAK EGY ROMÁN FEGYHÁZBAN.** A vacaresti fegyház három rabja a fegyőrökkel összejátszva szerszámokat csempészett celljába és 500 lelei bankjegyeket hamisított. Leleplezték őket és eljárás indult ellenük.

— **SALAZAR TANÁCSKOZÁSA A SPANYOL NAGYKÖVETTEL.** Salazar portugál miniszterelnök ismételten megbeszéléseket folytatott Nicolas Franco spanyol nagykövettel, aki előzően a mad idi angol nagykövettel vadászott. Salazar és Franco állítólag Portugáliát és Spanyolországot érintő kérdéseket beszélt meg.

— **HOLLANDIÁBAN SZABAD A TÁNC.** Hollandiában megszüntették a tánctilalmat, a német katonáknak is engedélyezték a táncot.

— **BETHLEN MARGIT MESÉSKÖNYVE.** Műfajok születnek és műfajok halnak meg, de a mese örök. Örök a gyermek figyelme, amint kedves hősei kalandos útját követi és örök a felnőttek mesélő kedve, amely ezeknek a hősöknek az útját megrajzolja. Bethlen Margit azok közé a mesélők közé tartozik, akik az élet minden mozzanatában megtalálják a mese derűjét és bölcsességét. Elbűvölő modern mesék ezek tele humorral és okossággal, tele csillogó költői képzelettel és tiszta költészettel. A könyvet a kitünő erdélyi festőművész, Vásárhelyi Z. Emil illusztrálta, elragadó sokszínű rajzai külön értéket adnak a szép kötetnek, Révay rég kiadása.

— **ELHAMVASZTJÁK LORD LOTHIAN HOLTTESTÉT.** Lord Lothian holttestét Washingtonban elhamvasztják. Az urnát pedig Angliába szállítják.

— **GYÁSZROVAT.** Dr. *Müller* Jenő nagyenyedi ügyvéd neje, született *Folyovich* Anna elhúnyt. Kolozsvárott helyezték ideiglenesen nyugalomra. A nemeslelkű nagyasszony elnöknője volt a nagyenyedi Szociális Misszió-társulatnak, alelnöknője az Oltáregyletnek. Kiterjedt rokonsága, köztük *Folyovich* József miniszteri tanácsos gyászolja.

»TÜNDÉR« harisnyák
BIHARI-nál,
Üllői út 41. sz., Ferenc-körút sarok.

— **MI AZ ÍR KIKÖTŐK ÁRA?** Északírország új miniszterelnökének londoni látogatását az ír kikötők kérdésével hozzák összefüggésbe. De Valera hír szerint hajlandó módositani álláspontját, ha megoldják Ulster és Dél-Írország egyesitésének kérdését.

— **BEHIVÁSOK AUSZTRÁLIÁBAN.** Ausztráliában behivták katonai szolgálatra a 19 éves nőtlen és a 25—30 éves gyermektelen özvegy férfiakat.

— **A PANNONHALMI FŐAPÁT AZ ÖREG BENCÉSDIÁKOK KÖZÖTT.** A Bencés Diákok Egyesülete budapesti osztályának idei utolsó összejövetelén megjelent *Kelemen* Krizosztom pannonhalmi főapát is. Az összejövetelen dr. *Ridly* István törvényszéki tanácselnök, *Kelemen* Krizosztom főapát és *Baranyai* Lipót titkos tanácsos, a *Nemzeti Bank* elnöke szólalt fel.

— **SZÁZ LEÁNYT RABOLTAK.** Az argentinai rendőrség leánykereskedő bandát leplezett le. Eddig száz leányrablást állapitottak meg.

— **MOLOTOV AZ OLASZ NAGYKÖVET ESTEBÉDJÉN.** Molotov tegnap Rosso moszkvai olasz nagykövet házában estebéden vett részt. A vendégek között volt gróf Schulenburg német nagykövet is.

— **MEGTORPEDÓZTAK EGY FEGYVERES ANGOL HAJÓT.** A Forfar fegyveres angol kereskedelmi hajót megtorpedózták és elsüllyedt.

— **HÁZASSÁG.** Ma délután 5 órakor vezeti oltár elé *Kováts* Sándor, a kiváló magyar műrepülő *Filotás* Lilit, a rádió ismert szpikernőjét. A népszerű fiatal pár esküvője iránt a fővárosi társadalom körében igen nagy érdeklődés nyilvánul meg.

— **DR. GÁRDOS ERNŐ** zalaegerszegi gyermekorvos annak közlését kéri, hogy őt nem vonja felelősségre a honvédtörvényszék, mert katonai szolgálatát szabályszerűen teljesítette.

— **ERDÉLY ELBESZÉLŐI.** Erdély elbeszélőit mutatja be ez a kötet a magyar olvasóknak s az olvasók közül elsősorban: az ifjúságnak. Egyetlen nagy kötetben mutatják itt be Erdély íróit: Bánffy Miklóst, Tamási Áront, Nyirő Józsefet, Kós Károlyt, Kemény Jánost, Asztalos Istvánt, Molter Károlyt s a többieket mind. Ami az utolsó huszonkét év alatt Erdélyben hősiesség, példa, hitvallás, felröppenő szép gondolat volt, annak legszebb jelképe ez a kötet. Erdély visszatérésének évében a legméltóbb karácsonyi ajándék. A Révay könyvkiadó cég kiadásában jelent meg.

— **TANGER NEMZETKÖZI KÖZIGAZGATÁSI TANÁCSÁT FELOSZLATTÁK,** az angol, francia és olasz tisztviselőket elbocsátották.

— **KÍNAI ÉS JAPÁN VERSEK.** *(Kosztolányi Dezső fordítása.)* Kazinczy Ferencnek van egy gnómája, amely a magyar nyelv páratlan hajlékonyságát, formákban való gazdagságát, bő lehetőségeit dícséri. Ez lehet egyik magyarázata annak, hogy költői műfordító irodalmunk talán minden más nemzeténél gazdagabb és színvonalasabb. Nagy költőink nagy fordítók is: A magyar műfordítás virágkora a XX. század eleje. S itt Babits Mihály mellett értékénél és arányainál fogva kivételes helyet foglal el Kosztolányi Dezső munkássága. Fordítói munkásságának csúcspontját jelentik ezek a kínai és japán versfordítások.

— **A TÖRÖK KORMÁNY** hír szerint 50 millió török fontos újabb nemzetvédelmi kölcsönt akar kibocsátani.

— **A BUDAPESTI ORVOSOK SZÖVETSÉGE** december 17-én este 7 órakor a IV., Városházutca 10. szám alatti félemeleti előadótermében nyilvános taggyülést tart, amelyen dr. Sághy Ferenc egyetemi m. tanár, a magyar népesség szaporodási, fajvédelmi és családvédelmi kérdéseiről tart értekezést.

— **A TUDOMÁNYOS AKADÉMIA** II. osztályán hétfőn d. u. 5 órakor Hajnal István székfoglalót tart. Utána zárt ösz. s ülés.

MA NYÍLT MEG
Budapest új szenzációja
Presto
Cafe-espresso
a Forum házban

A Híd
új száma:
novellák
riportok
színház
két regény
asszonyrovat
divat
film
anekdóták
aktualitások
Írták:
P. Ábrahám Ernő,
Féja Géza, Kállay Miklós,
Katajev, Móricz Zsigmond,
Móricz Virág,
Nadányi Zoltán,
Németh László,
Szitnyai Zoltán,
Tersánszky J. Jenő
A Híd új pályázata:
1000 pengőt
kaphat egy levélért
Főszerkesztő: ZILAHY LAJOS
Felelős szerkesztő: Kállay Miklós

— **LELKÉSZEI ADJÁK KI KAPI BÉLA PÜSPÖK KÖNYVÉT.** A *Dunántúli Evangélikus Lelkészegyesület* karácsonyra kiadja püspökének: *D. Kapi* Béla titkos tanácsosnak *Kegyelem és élet* című kétkötetes nagy művét.

— **A TENGERBE FULLADT 204 ZSIDÓ EMIGRÁNS.** A Márvány tengeren tegnap elsüllyedt Salvator uruguayi hajó 326 zsidó emigráns utasa közül 204 vízbe fulladt.

— **KARÁCSONYI SÜTÉS-FŐZÉS.** Az Elektromos Művek esküti villamos főzőelőadásain szerdán délután 5 órakor, továbbá hétfőn, csütörtökön és pénteken délelőtt 10 órakor karácsonyi sütemények készítését mutatják be. Részvétel, ruhatár díjtalan.

— **FELSŐBB MASSZÁZSTANFOLYAM.** A Budapesti Központi Gyógy- és Üdülőhelyi Bizottság, a Szent Gellért gyógyfürdő és a Budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem elméleti intézeteinek és klinikáinak bevonásával elméleti és gyakorlati, felsőbb masszázstanfolyamot rendez, intelligens, lehetőleg érettségizett, de legalább is négy középiskolát végzett női és férfiak számára. A tanfolyam 10 hónapig tart, melynek első felében az elméleti és technikai kiképzés, második felében pedig a gyakorlati kiképzés folyik orvosi ellenőrzés és irányítás mellett, intézetekbe beosztva. A tanfolyam ideje délután 4—7-ig, az egyetemi elméleti intézetekben és a Szent Gellért gyógyfürdőben. A tanfolyam vezetője dr. bilkei *Pap* Lajos egyetemi magántanár, Budapest Székesfőváros Gyógyfürdői igazgató-főorvosa. Jelentkezni lehet délelőtt 9—2-ig a Szent Gellért Gyógyfürdő orvosi rendelőjében.

— **A MAGYAR SÜTŐK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE** december 17-én d. u. 4 órakor a Park Szállóban (Baross-tér 10.) évi közgyülést tart.

Tátra-Matlárháza
Esplanade Szálló igazgatónője, Forberger Árpádné dec. hó 12—19 között délelőtt 10—1-ig Tátra kft. utazási irodában, Dorottya-utca 7. Tel. 188-322, d. u. 3—5 között pedig Hucsk Mihály Tátrafürdők irodájában, Rákóczi-út 17. sz. tel. 138-174. szívesen ad felvilágositást.

— **EMBERHALÁL A KUTYA MIATT.** *Mádi* István penészleki gazdát *Szabó* Sándor és György gazdalegények megtámadták. A legény revolvert rántott, amely elsült és a golyó *Szabó* Sándort megölte. A gyilkosság egy kutya miatt történt, amelyet *Mádi* állítólag agyonlőtt.

— **ÉLETBIZTOSITÁS a legszebb karácsonyi ajándék.**

— **KOR HELYETT ÉRDEM.** Az angol tengernagyi hivatal közli, hogy az ellentengernaggyá történő előléptetés ezentúl nem a kortól, hanem az érdemektől függ.

— **JÖNNEK!** (Vass Albert könyve Erdély visszatéréséről.) A Baumgartner-díjas erdélyi írónak, a »Farkasverem« és a »Csaba« nagysikerű szerzőjének ez a könyve a legizgalmasabb beszámoló Erdély visszatérésének nagy napjairól. Nem riport ez a könyv, nem is beszámoló: regénye ez a tizennégy napnak, lenyügöző képekben, az élmény elragadó forróságával, egy kiváló író megrázó erejével. Aki tudni akarja, mit jelentett az erdélyi magyaroknak a visszatérés, aki egy nagy, őszinte művészi élménnyel akar gazdagodni, annak el kell olvasni ezt a könyvet. Annak a léleknek a vallomása ez a mű, amely huszonkét éven át, szenvedések és megpróbáltatások között csak erre az egy szóra várt: »Jönnek.«

Jóizü, megbizható, enyhe.
Egy pasztilla ára 12 fillér.
Kilenc pasztilla ára dobozban P 1.—

Ajándékot
Souvenir-től
Kígyó-utca 2. (Váci-utca sarok).
Szabott árak!
Tenyésztett gyöngyök
Cirkon-ékszerek
Pouder-dobozok
Divatékszerek
Hummel-kerámiák
Granát-ékszerek

SPORT

A GRADJANSKI BUDAPESTEN

Hideg és hó nem lehet akadálya annak, hogy a labdarúgósport igaz barátai vasárnap ne zarándokoljanak ki az üllői-úti sporttelepre, végignézni a Ferencváros és Gradjanski mérkőzését.

Mind a két csapat végleges összeállítása ma már bizonyos és Kiss M. Ernő bíró sípjelére vasárnap délután ½2 órakor a következő csapatok lépnek az FTC-pálya jeges talajára. *Gradjanski:* Glaser — Brozovics, Belosevics — Plese, Jazbinsek, Djanics — Cimmermancsics, Wölfl, Lesnik, Zsivkovics, Matekalo; *Ferencváros:* Csikós — dr. Szojka, Tátrai — Sárosi III., Polgár — Nagy II. — dr. Kalocsay, Kiss, Finta, dr. Sárosi, Gyetvay.

A találkozás, azon felül, hogy a két ország bajnokainak összecsapása, még egyéb szempontból is érdekes. A magyar válogatott labdarúgó csapatnak ugyanis a Ferencváros, a horvát együttesnek a Gradjanski adta a gerincét. A magyar válogatott legutolsó két mérkőzése egyaránt 1:1 arányú döntetlent eredményezett és egyesek ezt a két eredményt a magyar színek diadalának, illetve a szövetségi kapitány játékrendszere döntő sikerének könyvelték el.

A héten azonban hazaérkeztek a genovai és zágrábi mérkőzések szemtanui is, akiknek előadásában egészen másként fest a két mérkőzés jelentősége, mint ahogyan azt egyesek magyarázgatni próbálják.

A szövetségi kapitány véleményével ellentétben *Csikós kapusnak* nagyrésze volt abban, hogy a magyar csapat hálóját több gól nem terhelte mérkőzésenként, mint egy. A genovai meccs sorsa ezenfelül *Polgár* nagyszerű védőjátékának tulajdonítható, mert ez akadályozta meg azt, hogy a nagyerejű Piola nem tudott eredményesebb lenni.

Azt hisszük, minden józan sportember osztja a véleményünket, hogy *csapatjátékban nem lehet véletlenekre bízni a mérkőzés sorsát.* Nem szabad arra számítani, hogy egy-egy játékos — illetve a védelem középpontjában, vagy a kapuban álló játékos — szerencsés véletlen folytán nagyszerű formát játszik. Bizony a válogatott csapat játékrendszerének semmi köze sincs ahhoz, hogy Genovában Csikósnak és Polgárnak jó napja volt és megmentette a vereségtől a magyar válogatottat.

Arról viszont kevés szó esik, hogy *csatársorunk mindkét mérkőzésen gólképtelen volt.*

Ha labdarúgósportunkban továbbra is a passzivitás lesz az uralkodó, el lehetünk készülve arra, hogy mindössze *egy csatár* tanyázik majd az ellenfél kapuja előtt — körülvéve esetleg a védőjátékosok gyűrűjével — és a többi tíz mezőnyjátékos a tizenhatos vonalra helyezkedve fog arra törekedni, hogy valahogyan gólt ne kapjon a csapat. Így azután biztosan elérhető az a cél, ami a mai játékrend híveinek az üdvösséget jelenti: *nem esik gól a mérkőzésen.*

Miért mondott le a vízipólókapitány?

Dr. *Ivády* Sándor vízipólókapitány levelet írt a MUSz elnökségéhez és ebben közölte, hogy *nem vállalja tovább a vízipólókapitányi tisztséget.* A megokolás az, hogy dr. *Ivády* hivatali elfoglaltsága miatt nem tud időt szakítani a vízipólózók előkészületeinek irányítására. Emellett azonban bizonyára az a körülmény is döntő módon befolyásolta a kiváló kapitányt elhatározásában, hogy a szövetség egyik bizottsága által elfogadott javaslatát nem vitték az igazgatótanács elé, pedig az abban foglaltak nagy hatással volnának a vízipólóutánpótlás nevelésére. A kapitány ugyanis *változást kért a középiskolások vízipóló tréningjeinek vezetésében* és azt állította, hogy a mai tréningvezető képtelen megfelelni feladatának.

Délután lesznek a jéghokkimérkőzések

A világítási korlátozások arra kényszerítették a Magyar Korcsolyázó Szövetséget, hogy a jéghokkimérkőzések rendjét megváltoztassa. Eddig *este* voltak ezek a küzdelmek ezentúl délután két órakor kezdődnek.

KARÁCSONYI VÁSÁR

Calderoni és Társa
V., Vörösmarty-tér 1. (Haas-palota)

Látcsövek, szemüvegek, fényképészeti készülékek

Karácsonyra – újévre
RÁDIÓT
MORVAI RÁDIÓ-tól
Erzsébet-körút 40.
Kedvező fizetési feltételek

Zsebkendő
Fehérnemű
Pongyola
Mössmer
IV., Váci-utca 1. sz.

TANGÓHARMONIKA A DIVAT! de zongora, hegedű, gramofon, rádió és minden hangszer
REMÉNYI

hangszertelepén, VI., Király-utca 58
CANTULIA a harmonikák királya

SVÉD ÍRÓGÉP
HALDA
SVÉD ACÉLBÓL!
VILÁGMÁRKA
Vezérképviselőt
PIRKNER és ZETTNER
Budapest, IV., Mária Valéria-u. 1.
Telefon: 184-239, 182-697

SEMLER
M. KIR. UDV. SZÁLLITÓ
férfi és női szövet-különlegességekben 1850 óta elismert
Bécsi-utca 7. (Deák Ferenc u. sarok)

„Jóletben díszít. Szükségben kisegít."
Békebeli választék
briliáns, arany, ezüst
és egyéb ajándéktárgyakban!
Vasárnap is 9 zsúfolt kirakatban kényelmesen választhat.
Tillemann Sebestyén
óra, arany, ezüst, ékszer, V., Vilmos császár-út 12. Tisza István-u. sarok

Szebb... jobb és mégis sokkal olcsóbb a
Hermelin SZŐRMEDIVATSZALON BUDAPEST
IV., MÁRIA VALÉRIA-U. 7.
TELEFON: 184-336

Magyar otthonba magyar kép a legszebb karácsonyi ajándék
Legnagyobb választék, legolcsóbb árak a
Solymosi képszalónban
Budapest, IV., Károly király-út 26.
Cégtul.: Mészáros Ferenc
Előnyös fizetési feltételek

SI RUHA
lódenkabát
esőkabát
VALENTA GYŐZŐ V., Nádor-u. 13

Elismerten legjobb a
FIUMEI
KÁVÉ TEA
FIUMEI KAVEBEHOZATALI TARSASÁG
Központ: V, GRESHAM-PALOTA
TELEFONSZAM: 185-939

Karácsony előtt az idén is, úgy mint minden évben, óriási választék
estélyi cipőkben és díszpapucsokban
MÜNCHENGRÄTZI Kossuth Lajos-utca 15. szám.

ADLER 32.
HORDOZHATÓ
ÍRÓGÉP
FELÜLMÚLHATATLAN!
Vezérképviselet: VASS J., Irányi-utca 4. Telefon 183-628

áttetsző, életet lehellő akvarelljeit kertjének fái inspirálják és Gy. Szabó Béla kezdeti impresszionizmusát Kolozsvár ege és a Mezőség dombvonulatai érlelik expresszionizmussá. Semmiképen nem kisebbíti az idősebbek (Gallasz, Nagy Imre, Szolnay, Ziffer) érdemeit, ha megállapítjuk, hogy győzelmüket a fiatalok beérkezése tette elvitathatatlanná. Ezek kevesebb gátat ismernek, tanulékonyak és fürgébbek. Egyik-másik rövid néhány év alatt ismertebb lett, mint kialakultabb és ma még értékesebb elődeik. Ez csak azt jelenti, hogy Erdélyben is mintha-mintha megérett volna az idő az ízlésváltozásra. A nagybányai és szecessziós hagyományok érezhetően kezdik erejüket veszíteni és az epigónokkal szemben most már sokkal keményebb kritika kezd megnyilatkozni, mint eddig. S amint az irodalomnak köszönheti állásait a megelőző két »félhivatalos irány«, úgy az irodalom indította el a közönség felé hódító útjukra az újakat is. A Helikon cikksorozatai és műmellékletei jó néhány éve nekik készítik az utat s egyidőben Gy. Szabó Béla a Pásztortűz házi művészeként szerepelhetett és szerepel jórészt ma is. S nem lehet lekicsinyelni, amint Vásárhelyi Z. Emil érezhetően teszi, annak »az egynéhány kielégítő műveltségű íróembernek« felvilágosító munkáját sem, akik Erdélyben »kritikával is foglalkoznak«.

Az ízlésváltozás előjelei összefüggnek a harmadik írónemzedék jelentkezésével, amelyik a két évtizedes transzilvánista hagyományba új szempontokat akar belevinni. Az »Új Arcvonal« s most megjelent második antológiájukkal sokkal többet kacsintgat nemcsak az örök, hanem a mai Európára is, mint az idősebbek életműve. Ugyanaz jellemzi a legfiatalabb képzőművészeinket is. Hogy ezeknek s azoknak nyugati kirándulásai az erdélyi magyar kultúrának milyen gazdagodását fogják eredményezni, az még egyelőre a jövő titka.

A fiatalok képei, szobrai mutatják, hogy két évtized alatt az erdélyi magyar képzőművészet legalább törekvéseiben utólérte a magyarországit, sőt Nagy Imre, Bordy, Gy. Szabó, Szervátiusz sikereiből ítélve, a maga lehetőségei közt a versenyt is állja és kezd újat, érdekeset adni.

Vásárhelyi Z. Emil könyve éppen a kellő időben látott napvilágot, hogy az elmult két évtized számadását megejtse. A tehetségesek felküzdötték magukat és nemsokára a köztudat is az élre fogja állítani őket. A posztimpresszionizmus formái, újításai is lassankint polgárjogot nyernek s megszűnik a művelt közönség és a művész közti hasadás. Sőt, fenyeget nemsokára az is, hogy ezek a valaha új formák lassan akadémikussá válnak. A közönség elismerése a legveszedelmesebb kerítője a művésznek. Szerzőnk nagyon jól látja ezt, mikor az öröklött formák megmerevedése és az erdélyi művészet kiszikkadása ellen öntudatos művelődéspolitikát akar felvonultatni. Európa és Erdély helyes szintézise valóban az egyetlen út, amelyen át megújulhat képzőművészetünk és alkotásain keresztül — esetleg — pozitiv szerepet játszhat a jövő művészetének kialakításában. A kérdés csak az, hogy vajjon megtalálja-e

az erdélyi szellem egyéneiben és közösségében az eszközöket a látóhatár kitágítására. Vásárhelyi Z. Emil nem hiszi.

S most visszatérve arra az iránymutatásra, melyre a könyv a bevezetésben és a sorok közt mindvégig utal, elhangzott kételyeink mellőzésével, csak igazat adhatunk a szerzőnek, mikor a jövendő erdélyi művészet célkitűzéseit nem látja kizárólag a nyugati formák eltanulásában, hanem gyökeres, belülről jövő, magyar valóságokhoz kapcsolódó életszemléleti reformot követel.

Talán nem abból fog állani ez a reform, aminek ő szereti elképzelni. Az erdélyi művészek zöme még távol áll attól, hogy átélt valósággá, törvénnyé váljék benne az a »szubjektiv« felfogás, amit a részrehajló kritikus szeme itt-ott felfedez műveiken. Az »euklidesi« gondolkozáshoz visszahajló művészi felfogás még az eszme hírdetőjének, Vásárhelyi Z. Emilnek képein is érezhető, csak a háttér megszerkesztésében meri érvényesíteni — ott is csak módjával — elveit, mert portrét fest és a portréfestőnek a megrendelő igényeire is tekintettel kell lennie. A kortársak művein még szórványosabb az ilyen irányú újító merészség és az újklasszicizmus külföldi példái sem jogosítanak arra, hogy az egyébként elképzelésében nagyvonalú és széles lehetőségeket kínáló szubjektiv iránynak jósoljunk diadalt. Egy azonban kétségtelen: új szellemiség, alapjaiban más világ készül megszületni ma mindenütt és ritkán volt ilyen alkalma a magyarságnak, hogy minden idegen béklyótól megszabadított lényegét érvényesítse. Ebben a könyvben pedig egy sokoldalú szellem által összehordott, képzeletet és gondolkozást elindító nyersanyag van elszórva azok számára, akiket a jövő kialakítása foglalkoztat és a következő évtizedekben foglalkoztatni fog.

A tíz erdélyi művészről írt jellemzés pedig írói dokumentum is marad. Olyan ember írta őket, aki a vele szembenállókat nemcsak az író, hanem a portréfestő szemével is nézi, aki éppen úgy olvas a szavakból, mint az arc titokzatos mimikájából és szerkezetéből. Igaz, hogy áll ezekre is, amit képeiről szoktak mondani, hogy t. i. éppen annyira hasonlítnak festőjükre, mint arra, akit ábrázolnak, dehát itt már érvényesül az a minden művészetre találó megállapítása a szerzőnek, hogy »a festő csak azt ismerheti modelljéből, amit maga is átélt«.

ERNYEI GÁSPÁR

TÜNDÖKLŐ JEROMOS

TAMÁSI ÁRON SZINPADI JÁTÉKA. BEMUTATTA A MAGYAR SZINHÁZ 1936. NOVEMBER HÓ 6-ÁN

Naiv lelkek számára nem hiábavaló néha rámutatni arra, hogy mi a költői mű természete az élet mindennapi valóságával szemben. A laikus műélvező, az olvasó, vagy néző az »élet ábrázolását« keresgéli a műben, és ezért rendesen éppen ott akad meg, ahol gazdagabb, sokatmondóbb életet nyujt a mű. Ahol a valóságból nem a részszerinti, a könnyen kitapintható kis mindennapiságot kapja, hanem az egyetemesebbet, szélesebb belső világút, végtelen felé tágulót. A költői mű — s különösen áll ez a színpadi műre — olyan, mint a matematikai tétel. Tehát semmiképpen nem közönséges értelemben vett realitás, csupán behelyettesíthető a valóság anyagával, ahogyan a matematikai tétel vagy jegy a valóságos számokkal. Azok az élő lények és emberek, akiket a költő megelevenit, lehetnek kevesebbek, vagy lehetnek többek, egyszerűbbek, vagy összetettebbek, de soha nem valóságos lények vagy emberek. Ezt csak naiv közhely hiheti így. Hiszen a költő földarabolhatja az embert, azt mondhatja például: te vagy a Lélek, te meg a Test, vagy te vagy a jó és te vagy a rossz, harcoljatok egymással, mint személyek, s két alakot formál, két jegyet, két képviselőt. Vagy megteheti azt, ami ezzel ellentétesnek látszik, hogy sok-sok emberből rak össze egyet. De e két lehetőség között végtelen változatokat formálhat, szőhet, keverhet és egymásba fonhat. Csak éppen valóságot nem adhat, mert a valóságnak mindig kevesebbnek kell maradnia a műnél, különben nem Mű a mű. A valóság pillanatnyi és egyszer érvényes, a művész tétele szimbolikus. Örökérvényü.

A Tamási darabjáról szóló ismertetés elé nem önkényesen kerül e vázlatos utalás a költészet természetére.

*

A függöny szétmegy. A színpadon naturalista kép. A falusi korcsma belső ivószobája, amely félig lakószoba, ide rejti el a korcsmáros a megengedett időn túl maradó vendéget. Két ittas legény fejét az asztalra hajtva alszik. A korcsmáros szintén alszik az ágyon tarka falusi párnán, csergével letakarva. Hajnalodni kezdő éjszaka van, az ablak homályán látszik, amint hull a hó. A korcsmáros fia, Gáspár, dudorászva sepreget a baloldali ajtóban, amely a korcsma ivótermébe nyílik. Mialatt a seprűt kint leteszi, azalatt a szín hátterében, az utcára nyíló ajtót feltépi a szél, s a hó ködéből belép a szobába az a különös úrféle ember, Jeromos, akitől a korcsmáros fia megijed, nem tudja: ember-e igazán, vagy valami szokatlan vendég, aki már nem a valóságból, hanem a képzelet világá-

Kardelyi Herkon
1936. dec.

ból érkezik. Azazhogy: ezt már csak a néző látja így igazában, akivel a költő jelekkel sejteti meg, hogy nem rendes emberi lényről van szó. Jeromos mindjárt tájékozódik és mindjárt el is árulja a célját: a népet akarja meghódítani, mint vagyont, mint lehetőséget arra, hogy általa önző célokat érjen el, hatalmat kapjon.

Kicsoda tehát ez a Jeromos?

A politikus kétféle lehet. Az egyik valóban megakad a nép sok sok baján, segíteni kíván rajta, életét áldozza érte, búját-baját magára veszi. A másik jó eszközt lát benne arra, hogy saját hatalmi céljait elérje általa. Jelszavakkal, hízelgéssel, pénzzel, kiszámított zavar-szításokkal hatalma alá kerit tömegeket, hogy a tömeg hátán *maga* emelkedhessék. Az egyiknél cél, a másiknál eszköz a nép. Jeromos a sátáni mértékig növő mesebeli Kortes, a nagy népszállító. Minden jogos és jogtalan panasz, minden rossz, amit az élet a nép vállára tesz, jó neki; minden zavar és gond neki szállít. Neki jó, ha bicskáznak, gyilkolnak, isznak: esett ember mindig könnyebben megfogható. De nagy és végtelen mindenekfelett a szegénység, amellyel »játszani lehet, mint a cica« Garasokkal lehet csábítani.

Van-e most már Jeromosnak politikai pártállása? Nincs. Se nem kommunista, se nem fasiszta, se nem liberális, se nem konzervativ, se nem demokrata, se nem arisztokrata. Még vallása sincs, se nem keresztény, se nem zsidó. Az, hogy »örmény«, csupán a regényességéhez tartozik: valami távolit, semlegest, rendkivülit jelez vele az író. Igy tehát mivel igazában egyik se, Jeromos bármelyik párti lehet. A szerint, amint friss érdekek, politikai divatok, új és új lehetőségeket hoznak. Jeromos nyilván a »nagy változók« családjába tartozna, ha valóságosan e földön élne, nem csupán a költő pár órás színpadi játékában. Akik úgy tudnak pártot és elvet váltani, akárcsak inget. Jeromos emellett annak a felsőbbrendű embernek visszája, aki valóban nagy, emberfeletti ideál szolgálatába állva gyüjti maga mögé a tömegeket. Mert a Jeromos világnézete a lehető legalacsonyabb: csak önző érdekeket lát. Nem Ördög, de ördögi, ahogy ördögi minden rossz, hamis dologban járó lélek, aki embereket ront meg. Ember-kupec. »Az örmények fejedelme« — ahogyan székely játékossággal mondják róla a darabban.

A Jeromos hangos és »tündöklő« hatalmával szemben egy másik, valóság és mese határán lebegő alak szerepel a darabban. Bajna Gábor. Valóságos ember lehetne egészen, ha nem nőne meg mindjárt azzal, ahogyan a darabban emlegetni kezdik. Sokat tanult embernek mondják, aki otthon gazdálkodik a falujában. Áhítatosan csillog a szem, amikor emlegetik; megmelegszik a szó, amikor róla beszélnek. A korcsmáros, aki esett, puha lélek, mindjárt figyelmezteti Jeromost, akihez sok pénzéről hallva munkatársul szegődik, hogy Gábortól félni kell. (Ahogyan félni kell, nemcsak a rossz, hanem a jó hatalmától is.) »Én is olyan szerettem volna lenni, mint Gábor« . . . mondja Jeromosnak felvilágosításul. Mintha azt mondaná: én is nemes és jó akartam lenni, tiszta és

önzetlen, mint ő, de megkeserített és megrontott az élet. A korcsináros fia, Gáspár, aki a friss, romlatlan, tiszta életerőt képviseli a darabban, amikor a Jeromos varázsa alól felszabadul, tüzes, ifjú szemekkel, nagy életideál megtalálásának mámorával mondja: »Olyan akarok lenni, mint Gábor« . . . Gábor programmja: az okosság, rend, és a jó emberek békes sége. Jeromos természetesen, mikor azt kezdi látni, hogy célját másképpen nem éri el, nagy változó-képességét veszi elő és bejelenti, hogy maga is átveszi a Gábor programmját, mindenben a nép kívánságáért és igazáért akar ezután harcolni. Ekkor feleli neki Gábor bölcs magasrendűséggel, hogy nem mindig az az igaz, amit a nép akar. Itt villan föl a népszállító, könnyen-ígérő, kortes-lélekkel szemben az igazi népvezető magas emberi fölénye.

Hogy miért lebeg e két főalak a valóság és képzelet határán? . . . Miért nincs határozott, mai pártelhelyezkedése se Jeromosnak, se Gábornak? Ez a költő bölcs fölülállásának köszönhető. Csak így kaphatunk örök tanítást. Ellenkező esetben a pamflet karjaiba hullna a darab, ami ugyan pillanatnyilag közönségesen érthetővé tenné mindjárt a darabot, de maga a darab is az öntudatlan »jeromosizmus« bűnébe esne, legfennebb költői kortesbeszéd lehetne, s nem örök mondanivaló. Tamási költészetének férfias érettségére vall, a bölcsesség nemes mértéktartására, hogy e rendkívül síkos talajon tisztán megmaradt a költészet magas világánál. Ki tudta vonni korunk bolydult pártharcaiból a tiszta tételt: az igazság és hamisság pártokon túli, vagy pártok mögötti viadalát. Így nyílik kapuival a darab a misztérium tágassága felé, így kap ördögi szint Jeromos, s égi atmoszférát Gábor alakja.

E két alak körül mozog és él a darabban a »valóságos« világ. E valóságos világ legkedvesebb alakja a korcsmáros fia, Gáspár, aki nyílván az író hitét és reménységét hordozza. A friss, érintetlen és romlatlan »életerőt«. Csupa »rügy és reménység« ez a legényke. Tiszta és vidám optimizmus. Ő a győzelmes morál csengettyű-hangja a darabban. Ő »dönti le lelkében a bálványt«. Az ő alakján keresztül hisz és reménykedik a jó diadalában a költő. Vele szemben az apja, Sáska Mihály korcsmáros a fáradt, megromlott életerő. Tört ember. Nem gondolkozik, amikor a Jeromos játékába mindjárt betársul. Pompásan jellemzi mindjárt első mozdulatában az író, amikor Jeromos megérkezte után fia költögeti; félálmából idegesen felelget, ki se nyítja a szemét, de amikor végre a fia azt kiáltja a fülébe, hogy a vendégnek sok pénze van, úgy ugrik fel, mintha az ördög csípte volna meg . . . Jóságot, szeretetet és hitet temetett magába, valamikor ő is »olyan szeretett volna lenni, mint Gábor«, de az élet megkeserítette és megrontotta. Lelkének romlott egészségét valami mégis őrzi: az a szeretet, amely belőle a fiára kisugárzik. Amikor Jeromos szolgálatába szegődik, egyetlen fő-kikötése van, nem bánja, csináljon Jeromos, amit akar, csak a fiában ne tegyen kárt. Mintha így egyezkedne az Ördöggel: jó, uralkodj éntőlem az egész világ felett, de a fiamnak, aki az én elvesztett hitemet, életem széttépett reménységét

és szépségét őrzi, nehogy baja essék! . . . Úgy adja el a lelkét, hogy a fiában meg akarja tartani . . .

A többi alakok a reális akció kellékei. Motiválják és színezik a cselekményt. Fontos szerepe közöttük annak a legénynek van, aki féltékenységében részeg fővel gyilkol a Jeromos ördögi sugallatára. Jeromos benne elvetemült eszközt keres, akivel, miután a letartóztatásból kiszabadítja, Gábort szeretné útjából eltétetni, de a játékot elveszti azzal, hogy Annát, akiért a legény gyilkolt, magának szeretné megkapni. Igy a legény, amikor Jeromos számítása szerint Gábort kellene a nép színe előtt meggyilkolnia, Jeromost öli meg.

A játék váltakozva hol a naturalista dráma, hol a misztérium között lebeg. Ott megy el a történet a mese és valóság határán. Játékosan halad különös, fanyarul groteszk pillanatokon át. Utánozhatatlan ízt kap, és egyéni, költői atmoszférát. Ha hasonlatot keresünk arra, ami a Tamási színpadán és költői világában történik, a Kodály és Bartók zenéje jut eszünkbe: az ő muzsikájuk ez az íróművész hangszerén. Tanult fület és naiv, elfogulatlan odaadást kíván. A táplálék európai, de a föld és a lélek, amely termette, hasonlíthatatlanul egyéni és a mienk. Az a magatartás, amely gondolatjárásában az ember és világ dolgaival szemben megnyilatkozik, a mi szemünket és lelkünket is új megvilágításokra készteti. Ujdonsága megzavar, kételyeket fakaszt, mint ismeretlen új gyümölcs, amely az asztalra kerül; de csábítja is megromlott inyünket, hogy izlelje és megszeresse. Édes és bölcs humor játszi vendégszeretete nyitja az ajtót, hogy könnyen otthonosságra leljünk világában.

Ennek az ismertetésnek írója itt bevallja azt, hogy az »Énekes madár« szép irodalmi fogadtatása és kedves sikere ellenére sem győzte meg arról, hogy Tamási jó színpadi költő is. Az »Énekes madár« három felvonása olyan, mint egy népdal három szakasza ugyanazzal a refrénnel: mindent legyőz a szerelem. Sikere inkább egy negativum. Olyan, mint a virágos mezőre nyitott ablak a fülledt szobában. Csupán egy felénk hozott virágillat, váratlan vendég abban az áporodott témavilágban, amely az elmult évtizedek színpadát megtöltötte. A »Tündöklő Jeromos« ennél hasonlíthatatlanul több. Valóban dráma, egy modern misztérium nagy vonalaival. Világa zárt és teljes, mint minden igazi drámáé. És szimbolikus. Azaz: értelme szabadon kiterjeszthető. Bárhol és bármikor igaz. Játékon túli tiszta morálja: ha vezető akarsz lenni, elfogulatlan fejjel és önzetlen lélekkel hajolj a nép szíve fölé, s ne játszál érdekeivel és indulataival hamisan! . . .

*

Sajnos, a mai színpad csupán tapogatózhatik a jó megjelenítésben, amikor ilyen új és szokatlan feladatot kap. A játéknak a darab naturálista színeit és misztérium felé lendülő pillanatait kell jó egységbe olvasztania. Eltalálni azt a megfoghatatlan mértéket, amellyel a színpadon minden: játék, hang, gesztus, szín, miliő a valóságból a stilizált felé ferdül. Azt

a lebegést a valóság és mese között, amely valóvá játsza a mesét, és egyuttal mesévé a valóságot. Amely kibékíti és kemény egységbe vonja a komor színeket a humor derüs fényeivel. Nincs itt racionális színpad, vagy naturálista »életábrázolás«. »Játék« van itt a szó ősi és nagy értelmében.

A rendezés, bár a jó gondosság és teljes odaadás érzett rajta, mégis néha bizonytalan volt és tapogatózó. A darabnak lényeges pillanatai hangolódtak le, viszont egy-egy momentumot túlmagyarázott az előadás, ami megtéveszthette a nézőt. Amikor például Jeromos, mindjárt az első felvonás elején, a legénynek a gyilkosságot sugalmazza, szükségtelen, hogy bűvészkedve, lármásan a legény orra előtt az asztalra ejtse a kést, elég, ha lopva, közömbösséget színlelve csusztatja eléje, s inkább a kés láttára támadjon a legényben a gyilkos gondolat. A legénynek nem kell tudni Jeromos sugalmazásáról, csupán a nézőnek. Hiszen, ha a legény is úgy tudja, hogy Jeromos sugalmazta, akkor a keserű, kétségbeesett bűntudat felébredésekor Jeromosnak kellene rontania, nem pedig szolgálatába szegődnie. — Szürkén jött ki a második felvonásban az urakkal való jelenet. Ilyen helyeken s a darab más momentumainál is a költőnek, engedve az egész darabon át érződő szűkszavúságából, a rendező segítségére kell sietnie; a darabban több jó alkalma adódik arra, hogy a szavak bővebb árasztásával, a beszéd szélesebb dallamaival hozzon ki hatásokat. — Jeromos két első felvonásbeli öltözködésére nézve is más megoldást kell találni. De főként másnak kell lenni a Jeromos egész játékának. Megszemélyesítőjének mentségére kell felhozni azt, hogy feladata nem volt könnyű. Játékából főként hiányzott az, hogy nem tudott tekintélyes és félelmes lenni. Nem mint *hatalom* omlott össze, inkább úgy bukott el, mint aki véletlenül megbotlik. Tulságosan ördögöcske volt, s nem inkább magabiztos »örmény«. — Gábor személyesítőjének a járásában, szavai fáradtságában volt valami, ami ellentétben állt szerepének igazi értelmével. Kerubi kardpengésnek, s »égi« igazság férfias zengésének kell hangzania szavaiban, s emellett minden rezdületében a nép felé táruló ölelésnek kell érződnie. Egyébként fő-jeleneteiben tudott illuziótkeltő és emelkedett lenni. Ő a Jeromos sok beszédével szemben a darabban igazában a nem-beszélő áldozatos cselekedet személyesítője. Színész számára nem könnyű feladat. A darabban általában a Jeromos meg a Gábor szerepe olyan, amely elsősorban eltér a mai, megszokott szerepsablonoktól. — A Gáspár személyesítője, Fényes Alice, és Sáska Mihály személyesítője, Tompa Sándor, mondhatni teljesen megvalósították játékukban a költő elgondolását.

Vásárhelyi Z. Emil két első felvonásbeli színpadja inkább önmagában volt szép, mint a darab egész stílusába beillesztve. Színeiben és vonalaiban túl ment azon a határon, ameddig a stilizáltságnak menni kell a darabban. A valóságnak csupán el kell ferdülnie itt a mese felé, az ő színpada azonban minden szépsége mellett is már egészen a meséé volt. A kályha tulságosan ijesztett, mint mesebeli szörny. Az ajtók fínom

pasztell-színeikkel és ártisztikus fogantyuikkal tündérpalotába is beillettek volna. A székhátak kopjafái »külön feltűnést« keltettek a nézőben, mint valami egzotikus virágok a falusi korcsma asztala körül. A darab belső hangulatához bőven elég lett volna a székek formáinak elferdült, düledező játéka. Szép volt azonban nemcsak önmagában, hanem a játék szelleméhez is teljesen hozzásimulva a harmadik felvonás színpada.

*

Minden színpadi előadásnak három főszereplője van: a Költő, a Színész és a Néző. Az előbbiekben a költő és a színész szerepléséről volt szó, ahogyan egy néző látta a játékot. A Néző egyébként »szuverén«, mondhat-e róla bírálatot más, mint egy másik, új megjelenítést látó, vagy maga is változáson áthaladó néző, aki elé nem csupán a költő lépett a művével, hanem, aki maga is közelebb jutott az újjal és frissel érkező költőhöz. Hadd menjen hát tőlünk, saját földjéről tovább más nézők színe elé is Tamási Áron »Tündöklő Jeromos«-a!...

KOVÁCS LÁSZLÓ

SOLWEIG

Megmondtam néki, hogy gonosz vagyok,
hogy várnia rám nincs miért; megcsalom
a legelső uccalánnyal,
elmondtam, hogy durva vagyok mindig,
de tudom szívni elapadásig a más szeretetét,
hogy mellettem csak szitok lesz a része,
talán verés is —
Még biztos jövőt, belső egyensúlyt sem adhatok
neki, még nem érek semmitsem senkinek és
önmagamban is
kételyekkel harcolok éjszakánkint —
És elmondtam neki, hogy
véres fogu farkas az önzésem és
hiuságom nem tűr más akaratot, még a más
alázatának a fájdalma is sért s a
sebeket, miket én ejtek, még csak látni sem akarom,
de mindemellett rátartin legbelső
magamhoz közel nem engedem,
mert féktelen, kegyetlen, kételyekkel
küzdő, beteg és rossz vagyok.

Megmutattam neki minden aljasságom,
de ő egyszer belőlem felcsapó lángot látott
s azt válaszolta, leül a tűz mellé,
mond magának meséket rólam
és vár rám.

FEKETE FERENC

ROMÁN FOLYÓIRATSZEMLE

REVISTA FUNDAŢIILOR REGALE (1938 április.)

A román nyelv védelméről, helyesírásának és kiejtésének egységesítéséről és fegyelméről ír figyelemreméltó értekezést e számban *Sextil Puşcariu* a *Nyelvészeti és filozófiai gondolkodás* címen. A nagy nyelvtudós a hiányos középiskolai és majdnem nemlétező egyetemi román nyelvtani oktatás és kiképzés kárait panaszolja fel, majd ankétet sürget az elhanyagolt román nyelvtani oktatás reformja ügyében. A modern német és francia nyelvészeti iskolák útmutatása mellett a nyelvészeti és filozófiai gondolkodás egybeeső és ellenkező pontjaira világít rá és figyelmezteti a Román Akadémiát a nyelv helyes formáinak rögzítésére hivatott normativ szerepére. — *Franz Babinger* a török történelemírás eredetére és fejlődési fokaira mutat rá és figyelmeztet a török történelemkutatásnak azokra a nehézségeire, melyekkel e téren a feljegyzések és krónikák viszonylagos őszinteségéhez szokott nyugati kutatónak kell megküzdenie. A turkológia tudósai egyre fogynak főként a nyugatiak körében, pedig a törökkel szomszédos, vagy történelmi kapcsolatban volt nemzetek kutatóinak e tárgykör szinte kiapadhatatlan kincsesbányául kínálkozik. — *Két század között* című történetbölcseleti értekezésében *Julian M. Peter*, az európai történelem összes analógiáival igyekszik — a rácionális és semmiképen meg nem felelő évszázad-beosztás helyett — a század emberének élet- és világérzése alapján meghatározni a XIX-ik század kezdetét és végét. Peter megállapítja, hogy az évszázad-beosztáson alapuló történelemírás pedagógiai szükséglet volt hajdan és igen sokszor csak a történeti iskolák rokonszenve valamely eseménnyel szemben rövidített vagy nyujtott meg egy-egy korszakot. Igy általában Bizánc elestével vélték lezártnak a középkort, holott a valamikor új Rómának nevezett város már sem hatalomban, sem egyedeinek életszemléletében régen nem árult el semmi közös vonást a középkorral. Sem amikor 1789-ben Párisban a rendek összegyültek, sőt a Bastille bevételekor sem tudhatta senki, hogy nem marad-e egyszerű elégedetlenség kifejezése a forradalom. Csupán 1792-ben, amikor a királyságot eltörölték és jelvényeit eltávolították a középületekről, érződött mintegy fizikailag is teljes biztonsággal az, hogy egy korszak lezárult. A XIX. század tehát 1792-ben kezdődött. A világháború kirobbanásakor már érzett az új kor szele, de a háború idején ennek sem mivoltával, sem arányaival nem lehettünk tisztában. Az új »század« 1918 őszén köszöntött be. A bonyolult XIX.-ik század, amely mindamellett szellemileg és anyagi kötőerejeit is tekintve csodálatos egységet mutat, 1792-től 1918-ig tartott. E század a hatalom és annak alárendeltjei között lezajlott óriási harcokkal telt el, s e harc a tekintélyi elv tökéletes megsemmisítésével végződött. A XVII-ik és XVIII-ik század a hatalom fénykora, a XIX-ik század a hatalom hanyatlása, míg a XX-ik század ismét a tekintély és a hatalom jegyében született meg 1918 után. — *Şerban Cioculescu A nő a balzaci társadalomban* címen azt fejtegeti a közhiedelemmel ellentétben, hogy a naturalizmus és realizmus atyjánál az adatbizonylat csak másodrendű szerepet játszott. A balzaci művet elsősorban az alkotó intuició és képzelőerő hívta létre. A Comédie Humaine minden nőalakja elárulja alkotójának romantikus eredetű nőpártolását, s a század írói közül talán senki sem hódolt az »örök nőiségnek« inkább, mint épen Balzac. Nincs az a női tipus, melyet ki ne tüntetne dicsérő jelzői sokaságával, s egyedül a viragoval és a vénleánnyal szemben árul el ellenszenvet. A

Erdélyi Helikon
1938. máj

moralista Balzac erős pártfogója az anyaságnak és a családnak, melyet a társadalom nélkülözhetetlen alappillérének tekint. — T. P. az emigrációs irodalmak kérdését fejtegeti, s megállapítja, hogy a háború utáni Európában először feltünt orosz emigrációs irodalom a nyelvi- és kiadói nehézségek, valamint az utánpótlás hiánya miatt rövidesen elsorvadt, s nagy művet talán egyet sem alkotott. Ezzel szemben a német emigrációs irodalomnak európaszerte elég nagy tömegben vannak felvevő közegei, s az emigráció nagy írói, a Mann-testvérek, Döblin, Gläser stb. olyan irodalmi kultúrát képviselnek, amely alkalmas a német emigrációs irodalom egységét és folytonosságát megteremteni. Ennek az irodalomnak főként a műfaj és témakör területén vannak nehézségei. Talajátvesztetten könnyen elapad a költői véna, s elsorvadhat a kizárólag emlékélményre szorítkozó prózaírás.

PAGINI LITERARE (1938 március)

Horia Teculescu, Lucian Blaga költészetét fejtegeti fejlődésének kezdetétől fogva egyéni visszaemlékezéseinek hangján. Lucian Blaganak az élet nagy és gyötrő, metafizikai sikokba helyezett problémái költészetében először Coşbuc és Goga hurjain szólaltak meg. Nagy művelődésbölcseleti műveinek megalkotása elvonta a tulajdonképeni költői foglalatosságtól, de a román fajiság szembetűnő és mélységes kérdéseinek felérzésében és költői megvalósításában egyedüli értéke a román irodalomnak.

SZABÓ ISTVÁN

É S Z R E V É T E L E K

VÁLASZ SZENCZEI LÁSZLÓNAK

Kedves Barátom,

— mert, hogy az vagy, abban a hitben, egyetlen pillanatra sem ingatott meg »Transzilvánizmus és erdélyiség« c. tanulmányomra írt fejmosó »megjegyzésed« — most megkisérlem e fejmosás alól tisztán kikerülni. Bírálatnak eszmefuttatásodat, tulságosan szubjektiv hangja miatt, nem nevezhetem és ezért vélem úgy, hogy nem követek el illetlenséget, ha magam iparkodok tisztára mosni fejemet, amelyet Te szappanyoztál be. Amint írod: »az a figyelem és aggodalom adta kezedbe a tollat, amivel a transzilvániai szellemi mozgalmakat követed és lázgörbénket felvázolni igyekszel *magadnak*.« Nem értem ugyan, hogy ha a magad számára vázoltad görbeségeimet, mért volt szükséged kinyomatni e vázlatot, ám ha megtörtént, belenyugszom; magatartásomon mindössze annyit változtat a dolog, hogy jelen levelemet a Szerkesztőség szíves türelmével visszaélve, én is közre adom. Kérlek Te is nyugodj bele, s tovább ne folytassad e baráti fegyverpróbát.

Tíz esztendőn keresztül kenegettetvén az egyetemen az ügyvédi héthájakkal, látod-e, milyen könnyen beleakadhattam már első szavadba is. A szavak olyanok, mint a békatojás. A kicsi és sötét magot bizonytalan, kocsonyásan nyulós és remegő burok fogja körül. E buroknak, a szó asszociációinak és ér-

telmezéseinek, nincsen se vége, se hossza, mert gömbalakú sugárzás a mag körül, s határa sincsen. Irizáló tömege lehet szép, de Te és én most az értelmet keressük, nem a dolgok szépségét. A megértés, épen, mert a szavak értelme végtelen, szótár kérdése, s kettőnknek más és más szótár van a kezében. Mégis, nem kellett volna engemet tűzre vetned ama bizonyos »i-« betűért, mert ennyiről van szó, nem többről. Véges az emberi tudomány mindenképen, s két véges tudomány között tenni *rang*különbséget hiábavaló.

A Te országod, a bölcselet végső határa néhány kettősség, Istenben való hit és tagadás, valóság vagy látszat, expresszionizmus vagy impresszionizmus, transzcendens vagy immanens világkép. Szótárában minden szó jelentése: vagy-vagy. A kettősségek akármelyik felét válassza, tévedhet. Igy hintázik egy helyben sok ezer éve, amióta bölcsek játszanak a földtekén. A hintázó bölcsek tévedéseit nem lehet retortákban kimutatni, sem mikroszkóp alatt mérni és ez rettentő büszkévé teszi őket, mint Téged is. Közülük az egyszerűbb lelkek az immanencia lezáratlan, mithikus gőzét választják honuknak, s az, hogy a rettegett válasz késik, megnyugtatja igénytelen szellemüket.

Magam, ha választanom kell, inkább olyan szótárt keresek, amely tisztában van szótár mivoltával. Nem keres választ olyan kérdésekre, amelyeket Ádám tett fel annak idején, s választ reájuk csak isteni kegy adhat. A természettudomány tévedések folyamata igaz, ezeket a tévedéseket azonban önmaga bizonyítja magára s korántsem mazochista hajlamból. Magára bizonyítja őket, mert nem következik belőlük pálfordulás, mint a filozófusok tévedéseiből. Csupán pontatlan megnevezést jelentenek, amelyet aprólékosabb, tizedestörtek helyett századostörtekkel operáló megnevezéssel helyettesít. A természettudomány ennyire alázatos szemléletét persze nehéz Neked megmagyaráznom. Amikor az onto- és filogenézisnek egy évszázada felismert, azóta meg nem cáfolt és természettudományos közhellyé vált tételére utalok, u. i. eljárásomat »apodiktikus«-nak nevezed, magad téve arról vallomást, hogy szemedben a pozitiv ismeret elhanyagolható — vagy elhanyagolt? — mennyiség. Tudsz azonban az öröklődés körül zajlott vitákról, amint soraidból kitetszik, s ezért példámat ehhez az ismeretedhez kapcsolom. A köztudatban a Lombroso nevéhez kapcsolódó atavizmus fogalma bizony goromba megközelítés volt csupán. A Mendel-féle táblázat már, — mondjuk — egész számú pontossággal nevezi meg a fogalmat míg a legmodernebb kromoszóma kutatás tizedestörtekkel, a gének tana századosakkal közelíti meg a végső pontosságot. Valahogy olyanformán, mint a Ludolf-féle szám, 3.1416, stb. ha emlékszel reá.

Ime, ismét matematikába keveredtem, pedig annak már az inkriminált cikkben előforduló neve is méregbe hozott volt Téged. Itt sem, ott sem szándékosan tettem. Szavainkat érdeklődési körünk határozza meg. Nem számíthattam arra, hogy a mennyiség és minőségbeli különbség számodra annyira elvont fogalom, hogy emlegetése metafizikai szélhámosságnak tűnik majd szemedben, s arra sem, hogy az index-szám megemlítése magamat a nagyképüség, s szerény tanulmányomat Tentameni, vagy Appendixi igények gyanujába keveri. Igazolásul, hogy ilyen bűv-szavakat kevertem beszédembe, hadd hozzam föl azonban, hogy az utolsó kis labdarugó csiszlik is használja az index-számokat, mikor Sárosi II.-ről vagy Titkos III.-ról beszél meggondolatlanul. Ugy tételeztem fel, hogy a sport-szurkoló és egy aggódva és figyelve állandóan olvasó értelem között mégis van valamelyes *mennyiségbeli* különbség. Mondom, nem számítottam arra, hogy a matézis szellete igy felháborít, s mert a termé-

szettudományosnál is pontosabb kifejező eszköz, hozzá fordultam. Mert a matematika nem tudomány, hanem nyelv. Olyan konvencionális szótár, amelyet tudósok formáltak több mint 3000 év alatt, kizárólag a pontosságot és félreérthetetlenséget tartva szemük előtt, hogy ezen a nyelven ország és időhatárokon túl is megbeszélhessék a világ dolgait. Ez a nyelv, épen mert pontos, rövid is. Tömény oldat. A Bólyai Appendixe, úgy emlékszem, 12 oldal. Einstein egész forradalma 62 oldal, a matematika nyelvén elbeszélve. Részeik között nincsenek felhígított, kocsonyás asszociációs mezők, hogy a rest értelem szuszszanókat tarthasson két jelentős szó között. Ha aztán valaki számokat ugrik át az összeadásnál, persze, hogy megcsalva érzi magát, s huncutot kiabál, mint magad is.

Egy szó, mint száz; célom a fogalom tisztázása volt, — nem csupán magam előtt, amint azt Te az én helyemben álszerényen állítanád — s ezért a legalkalmasabb, mert legpontosabb szótárt választottam. Nem akartam én a transzilvánizmust számtani fogalommá lényegíteni. Szótáram és módszerem volt a matematika, egy komplex fogalomcsoport elrendezésénél. Mert én nem állottam a bölcselet talpazatán, amely 10.000 éve áll ellent az idő múlásának s nem mozdul sem hátra sem előre. Bonyolultan összetett fogalomnak láttam az erdélyiséget s úgy véltem, a szellem fölényes képviselői majd bátyai jóakarattal szemlélik szerényebb öccsük, a természettudomány, törekedését. Ám nem így történt s rútul kivettettem a transzilvánizmus országából, természettudományos cókmókommal egyetemben. Amint írod, az öröklődés, a szerzett tulajdonságok és egyéb biológiai fogalmak »olyan idegenek és távoliak, hogy csak nagyképüség és hozzá-nem-értés hozhatja őket összefüggésbe a transzszilvánizmussal.« Lehet, hogy a Te transszilvánizmusod ilyen testetlen és csodálatos lebegés, absztrakt kinyilatkoztatás, amely isteni sugallat formájában, földi vonatkozásoktól megtisztítva lebeg a kiválasztottak felett. Az én erdélyiségem a föld, az élet és a halottak terhét cipeli magával a *földön* járván. Ha figyelmedet és aggodalmadat nem csak minden harmadik szavamra összpontosítottad volna, tudnád azt is, hogy tanulmányomat azért írtam, mert valaki az erdélyiséget ugyancsak alaposan megtisztította minden földi salakjától, s a mennybe emelve mithoszt csinált belőle. Számomra az erdélyiséget a kézzelfogható, földi rész egyenlő súllyal jelenti a szellemiek mellett, számodra lebegő és — ez legvonzóbb tulajdonsága — megfoghatatlan principium. Ezen nincsen miért vitatkoznunk, csak ne gondolj feltétlenül nagyképünek, amiért nem a Te szótáradat forgatom.

VÁSÁRHELYI Z. EMIL

A HELIKON HIREI

Dsida Jenő „Tükör előtt" c. lírai regényének a jelen számunkban közölt részlete végéről tévedésből elmaradt annak jelzése, hogy a költeményt folytatjuk és a befejező részét a következő számunkban közöljük.

Felelős szerkesztő: KÓS KÁROLY. — Szerkesztő: KOVÁCS LÁSZLÓ

a táplálékon mihamar úgy meghízunk, hogy az iskola-borító résein már nem férünk által. A homo koordinátusz csirkekalandjainak látható jelei maradnak a lealkonyodó primitívség második felében, amikor a gyermek a közlés eszközeit rögzíteni képes: rajzol; nem használja azonban a rajz konvencionális és rendszerezett formáját, az írást. Az iskolai rendszerek kövületébe tévedt ilyen paleontológiai leletekből következtethetünk az őslényre, s talán méginkább az általa megtett útra. Az így kinyomozott út pedig a modern művészet útvesztőjében szolgálhat hasznos térképül. A fehérszakállú és élemedett angol is alighanem ezt az ösvényt tapodta.

Sajnos a költő a primitívebb és korábban keletkezett fajta, nem a tudós. A nyelveket költők csinálják. Ezért képtelenség a fogalmakat szavakkal értelmesen megnevezni és ezért kényszerülünk őket *negativ* formában meghatározni, elmondva róluk, hogy a költők által eltűrt, vagy épen léhán beléjük magyarázott értelmezések közül sem erről, sem amarról nem esik szó a jelen esetben. A sok értelmezés-héjj és burok alatt, amelyek mindegyike egy-egy világtól elrugaszkodott, akút, vagy lappangó költő műve — esetleg magot is találunk. Okosabb dolog azonban néhány burok után megállani, nehogy kutatásunk tárgya hagymának bizonyuljon. A primitív rajz esetében is elégedjünk meg azzal a megállapítással, hogy nem azonos a népművészettel. A népművészet a primitív művészetnek továbbfejlődött, majd kedvezőtlen körülmények közé jutott változata, amely a primitív rajzkincsnek sok elemét tartalmazza, különös, lefojtott erjedésben termelve ki belőle új, a primitív rajztól merőben idegen jelenségeket, mint az ismétlődő motivum és a szimmetria.

A primitív rajz a beszéddel, a zenével, tánccal vagy taglejtéssel rokonértékű kifejezésmódja az embernek; közös gyökerük a mozgás. Kollektiv tulajdonság; nem feltünő és ritka tehetség, hanem a közösség minden egyes tagjának kifejezésmódja. Hans Himmelheber könyvében (Eskimokünstler) az eszkimótelep legjellegzetesebb képeként írja le a beszélgető eszkimót — nem a hivatalos mesemondót — aki rajzzal kíséri az előadottakat. Nem csak a felnőttek. A gyermekek »mint egy schwartzwaldi falúban a tyúkok« csoportosan kapirgálnak a fövényben vagy hóban: beszélgetnek. Rozmáragyarból készült mintegy 30 cm. hosszú rajzpálcikájukkal villámgyorsan »gesztikulálják« a mulandó anyagba az elbeszélés jelentősebb mozzanatait. Leirásában a primitív rajz lényege csorbitatlanul fellelhető. Előadóművészet, ábrázolni, illusztrálni akar és nem törekszik esztétikai, művészi hatásra.

Az 1. számú rajz (I. tábla) a Kuskokwim vidéki eszkimó törzsek egyikéhez tartozó Gusma elbeszélése: »nagyapjának a nagyapjának a nagyapja, egyszer négy rénszarvast lőtt egymásután.« A 2. számú rajz Vajda B. szászfenesi első elemi osztályos beszámolója a katonai előképzősökről és az — úgylátszik sikerrel — beléjük vert »drill«-ről. A trombitások | a feküdj | a bámészkodó falusi gyerekek | a feljebb valók ||—||

szénaboglyák és két előképzős mezei munkán | hallja a vezényszót és »fekszik«. |

Rajzkészségében is feltünően hasonlít egymásra a következő két rajz, (3. és 4. sz. I. tábla). Az eszkimó: »vérszomjas farkas támadta meg a hómezőn sétáló szerelmeseket; a védtelen pár már-már elveszettnek látszik, mikor a lány hirtelen ötlettel anyaszült meztelenre vetkőzik, a farkas pedig erre a váratlan és nevetséges látványra elszalad.« A másik rajz: Erdélyi István negyedik elemista rajza a farkas és bárányról.

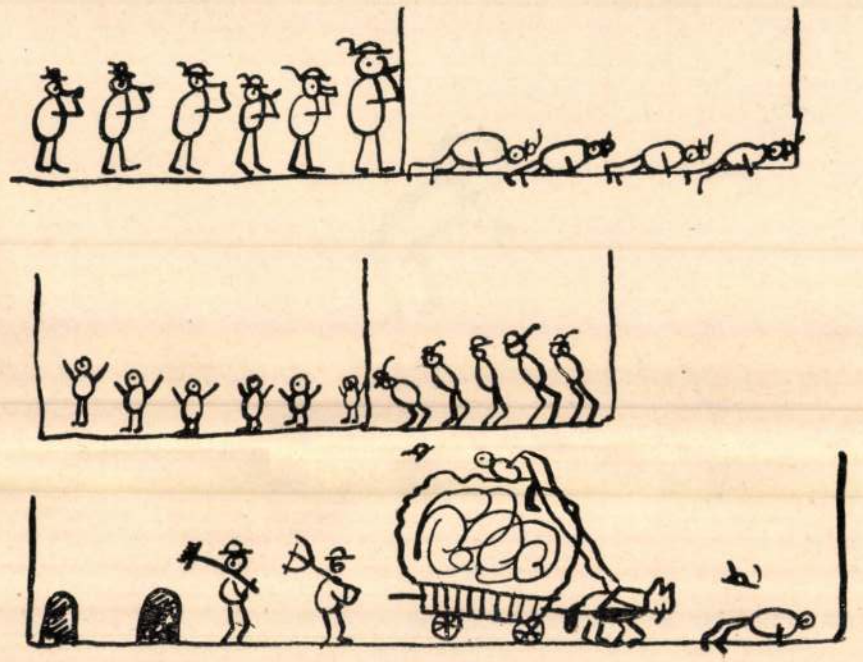

2. sz. rajz.

A primitívrajz legjellegzetesebb tulajdonsága az, hogy mindenki gyakorolja. A művész maga nem tartja különösebb teljesítménynek a rajzolást. (Az afrikai »népművész« rajzolókkal ellentétben, akik csak hosszas unszolásra fognak munkához és modern ecset-nagyságokat megszégyenítő fanyalgásokat visznek véghez munka előtt.) A jobb rajzoló az eszkimó faluban sem örvend különösebb megbecsülésnek. A rajzolásra előttem felszólított mintegy hatvan 6—10 éves elemista közül egyetlenegy takarta el a rajzát. A megbecsülésre számottartó, hosszúhajú és rőfösképű művészt a magas művészet termelte ki. Speciálizált rajzoló, aki nem tart és nem is tarthat számot a közérthetőségre — jusson csak eszünkbe a puristák, kubisták és szürreálisták elképesztő rejtvényfestészete — csak kevésszámú, esztétikailag differenciált, azaz a rejt-

vényfejtésben gyakorlott műértő megértésére. Műveiben művészi szépet keres, l'art pour l'art alkot. Elvont jelenség. Az égben gyökerezik, nem a földben és gyökerei a fejéből nőnek ki. A primitív rajz, — ismét negativ meghatározás — pontos ellentéte az önmagáért való művészetnek; a legszorosabb kapcsolatban áll az élettel. A gyermek-rajzok »szabadon választott« témái történéseket ábrázolnak, a legritkább esetben sztatikus mondanivalót.

A rajzoló mozdulatnak pontosan annyi az értéke, mint a gesztusnak. A táncmozdulatnál kevesebb, mert az már egymásba kapcsolódó kompozició is lehet. Az eszkimó rajzoló egyetlen törléssel megsemmisíti

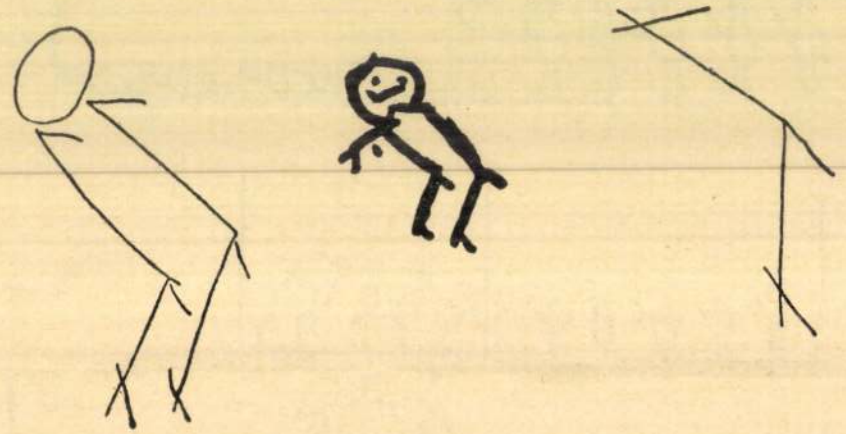

5. sz rajz.

rajzát, mihelyst az elbeszélés stádiuma azt meghaladta. Gyermekeinknek ennyire efemer rajztalaj sajnos nem áll rendelkezésére a tanteremben. Legjobban talán a palatábla közelítheti meg, ezt azonban az iskola által kiváltott idiószinkrázia tiltja meg, hogy szünetben is használják. A rajznak ebben a gesztus stádiumában a képek időben sorakoznak egymás után.

A rajzolónak az előforduló tárgyakat gyorsan kell felrajzolnia, ezért az ismételten említett dolgokat egyre inkább sietve és egyre kevesebb gonddal, elnagyolva, leegyszerüsítve kanyarítja az amúgyis elég alkalmatlan rajzolófelületre, a homokba, vagy a hóba. Az 5. számú rajz elbeszélője egy rénszarvast látott emberfejjel. Ábrája fokozatosan egyszerüsödött.

Az asszonyok csipőig érő, alul szélesedő zubbonyából, a »parkas«-ból és bokában lekötött bőrbugyogójából egyszerüsítik a rajzolók az asszony kis figuráját (6. sz. rajz); s merthát az asszonyok az eszkimó

A PRIMITÍV RAJZ

A közelmultban zajlott le — szó szerint zajlott — a Minerva Rt. kiállítási termében rendezett gyermekrajz-kiállítás. Elragadtatott mamák és egyetlen fehérszakállú ánglius gyermekbarát nézte végig a kiállított rajzokat, s természetesen a hivatalból kivezényelt iskolák tanulói. A mamákat nyilvánvalóan az anyaszeretet önző öröme hevítette, az iskolások pedig, — ha ugyan a személyes emlékekre való hivatkozás érvül használható egy komolyszándékú tanulmány esetében — sokkal többre értékelik még az ilyen, csoportos és tanárral sulyosbított tekergést is, mint a legszebb matézis órát. Maradt tehát az ánglius. Az angolok kitanult népek és ha egy élemedett és fehérszakállú angol pont a kolozsvári Minerva Rt. kiállításán tölt el hosszú napokat, érdemes másnak is tallóznia a nyomában és a gyermekrajzokkal foglalkoznia.

A gyermek nem csak utódunk, hanem sok tekintetben ősünk is. Természettudományos konokság kellett ahhoz, hogy elfogadva az onto-, és filogenetikus törvényszerűség valóságát, — hogy t. i. az egyed kifejlődése analóg a faj fejlődésével, — ezt a törvényszerüséget kizárólag az anyaméhben eltöltött 9 hónapra korlátozzuk. A természet folyamatosságában a fogantatás és születés korántsem az a határállomás, mint a születésnap a gyermek tudatában. A kengurú erszénye a félembrionális magzat számára még nem a külvilág, belőle mintegy ismétlődő születés után kerül a világra a kengurú-gyerek. Szegény II. Lajos királyunkról is feljegyezte a krónika, hogy »ante diem natus«, koraszülött volt, akit mesterséges csomagolásban érleltek csecsemőnyi emberré. Vajjon náluk a fajfejlődés hatékonysága a tényleges születés pillanatában, vagy a kalendárium szerint kiszámított születésnapon kellene, hogy megszünjön? Nem kézenfekvőbb-e a feltevés, hogy a születés épen annyira jelentékeny, vagy jelentéktelen dátum az embernövendék, a potenciális homó szápiens életében, mint a fogzás, vagy a nemi érettség elkövetkezése? Mért nem foghatjuk fel az egyed életét egyetlen és egynemű tükörképnek, amely nem csak az állati, hanem a primitív embertől a homo koordinátuszig terjedő intellektuális fejlődésfokokon is a fajfejlődés törvényszerüségeinek hódol? Aki elhiszi, hogy a méhmagzat egyidőben kopoltyús őseire emlékszik, mért ne hihetné, hogy gyermekkorunkban a primitív ősök keze vezet? Az európai gyermek primitív állapota természetesen csak emléke az ükök primitívségének, aminthogy a kopoltyus magzat sem ebihal. Örökített hajlamok, képességek tompítják eleve és iskolai és társadalmi nevelés gyorsítja eltűnését. Mégis, életünk bizonyos szakában örömmel fedezzük fel és vesszük birtokunkba környezetünket, mígnem az iskola borítója — tulságosan korán — helyhez nem köt és ha eleinte csirkemódra ki is bújhatunk a réseken, a közösségi érintkezés elvont és konvencionális eszközeiből egyre többet emésztünk meg és ezen

Erdélyi Helikon
1938 május

elbeszélésében is épen olyan jelentékeny szerepet játszanak, mint európai kollégáik és sűrün fordulnak elő, leegyszerüsített jelzésük konvencionálissá válik, használata elterjed az elbeszélők között Az öregasszony lába fázik, mesélik, és ezért mindég maguk alá huzzák. Az elbeszélő a trapéz alól elhagyja a két háromszögecskét és ez a lábtalanított trapéz lesz a vénasszony jele. A bánatosan lefelé görbülő szájszél a nőnemet jelenti, a derüsen égrevigyorgó a férfiut (7. sz. rajz). Mert a Kuskokwim vidékén még aranykorszak van, a munka az asszony osztályrésze, a férfiak vadásznak, mesélnek, vagy még ezt sem csinálják. A konvencionálissá vált, leegyszerüsített fogalomképekből alakulna ki a kép, vagy jelirás, ha szerzőjük az időbeni egymásutánt felcserélné a térbelivel és a felrajzolt figurákat egymás mellett sorakoztatná, jobbról balra, mint az egyiptomi (8. sz. kép), felülről lefelé, mint a kínai, vagy balról jobbra, mint mi tesszük konvencionális jeleinkkel. Feltéve, hogy megfelelő anyag, gránitszikla, cseréptábla, papirusz tekercs vagy rizspapír, véső és ecset és tus állana rendelkezésére. A hó azonban omlik, a belekarcolt rajz legalább félméteres kell, hogy legyen, s szegény eszkimó ha »írni« kezdene, a szomszéd faluig írhatná magát, mire levelét befejezné.

6. sz. rajz.

7. sz. rajz.

Szükségét sem érzi azonban a rajz maradandóságának és a valamennyire rögzített előadást: a dobfestést is mindössze néhány hétig gyakorolják komolyabb formában, a téli nagy ünnepek, a hólyag-ünnep előtt. Ilyenkor a rozmár- vagy fókahólyaggal bevont dobokra festik őseik címerül szolgáló kalandját, (Jack Hylton festett jazzdobjai ezeknek a doboknak utódai), hogy az ünnep utánig hirdesse majd a nagyapa nagyapjának a nagyapjának stb. dicsőségét. A dobrajzokon, vagy azoknak a kajakfalra vagy fatányérokra átvitt mássain kerül először szembe az eszkimó rajzoló a már érintett feladattal: az időbeli egymásután térbeli ábrázolásával.

8. sz. rajz.

Amíg az ábrákat egyenként rajzolta fel és törölte le, a kép és néző viszonya, a nézőpont megválasztása nem okozott különösebb nehézséget az előadónak. Képeit legelőnyösebb, azaz a *legérthetőbb* profiljukkal

fordíthatta a néző-hallgatók felé. Egy folyót profilból nagyon nehéz lerajzolni, míg felülről két párhuzamosan kanyargó vonal kielégítően érzékelteti. Ezért a nézőnek a főszereplőtől jobbra kellett magát képzelnie, mikor a vadászról esett szó, ám a folyam felett lebegve, ha a folyam ábrája következett. Különösebb nehézséget ez sem jelentett, mert az előző ábra eltünt már. A dobon azonban nem tünnek el az ábrák. Egyszerre szerepelnek. Az ábrák időbeli viszonyát is, térbeli viszonyát is térben kellene, hogy kifejezze a művész. A megelőző nézőpont nem merült jótékony feledésbe és egyidőben több nézőpont tolakodik tudatunkba. Euklidesi fegyelemhez szoktatott agyunk ezért groteszknek, lelkileg kényelmetlennek találja a primitív rajzot.

John Boss, a betheli telep egyik lakója mesél: »Szeptember volt egyszer és kajakomban a folyamon (a Kuskokwim partján állottak Himmelheberrel) felfelé eveztem, a sziget felé. Amikor majdnem odaértem, a szárazföld felől egy hattyú kiáltozását hallom. Felnézek, hát épen felettem húz át a hattyú. Lövök és leesik. Tovább evezek a sziget felé; alighogy kikötök, felugrik ám előttem egy töviskés disznó; utána futok és az evezőmmel agyon verem. Hihetetlen, nemde? mikor a hattyúk annyira ritkák ezen a vidéken, tövisdisznók pedig úgyszólván sohasem fordulnak elő.« (9. sz. kép.) Az elbeszélés kezdetén valahol a folyó közepe felett lebeg a néző és a két part alattunk huzódik kanyarogva tova. A jobboldali partra szállunk most sebesen, hogy a vadász alakját teljes szépségében, profilból szemlélhessük. A következő pillanatban azonban a schizotymia minden szabálya szerint kettéhasadt énünk egyik fele a hattyúval párhuzamosan repülve, annak testét és nyakát profilból nézi, míg másik felünk a vadász szemeivel alulról látja a kiterjesztett szárnyakat. Azután ismét isteni tárgyilagosságban lebegünk a kikötött kajak felett, de csak pillanatokig. A vadászt a szigeten ugyanis, és a sündisznót, korántsem érdemes felülről néznünk, ezt mindnyájan tudjuk, akiknek alkalma volt valaha a negyedik emeletről szemlélni egy sündisznót. Innét a folyópartra szállunk azután. Ám a változatosság kedvéért a vadászt a jobb-, a sünt a balpartról nézzük. John Boss rajzolásmódját követi György Erzsi jákótelki ötödik elemista. Az európai kultúra furfangos bérence, a tanító, hasztalan iparkodik törbe ejteni, modelljéül egy, a háromdimenziós ábrázolásra olyan kiválóan alkalmas kubust adván, mint a kalotaszegi láda. György Erzsi ötödik elemista a harmadik dimenziót még időnek érzékeli és a ládák homlokrajzát elvégezve 90 fokos kanyarodással a láda oldalának képét, a profilrajzot is szemből rajzolva ragassza a homlokkép mellé. Miklós Katának azonban, aki egy osztálynyival többet szürcsölt a kultúra áldásából, már kételyei támadnak a John Boss-i ábrázolással szemben és kételyeit a lábak elhelyezésével ki is fejezi. (10—11. sz. kép. II. tábla.)

Egy pánteista, aki a világegyetemmel lelki szinbiózisban él, akinek istensége minden létezőben jelen van és aki mint az istenség hordozója maga is jelen van a világ egyetem minden pontján, könnyen megoldja

a gyakori nézőpont változtatást. Szegény pozitivista európai számára azonban rettentő szellemi gimnasztikát jelent.

— »Volt egyszer egy ember — a nagyapám nagyapjának stb. — aki kajakján kievezett a Bering-tengerre, hogy rozmárra vadásszon. Kikötött egy hatalmas jégtáblán, a kajakot félig kihuzta a partra és meghuzódott egy alkalmas leshelyen. Egyszer körülnéz és — oh, jaj! — a kajakja nincsen ott. Lesúvadt a jégmezőről és a nyilt tenger felé sodródott. Itt kellett hát nyomorultul elpusztulnia. »Dai-dai« — gyere vissza

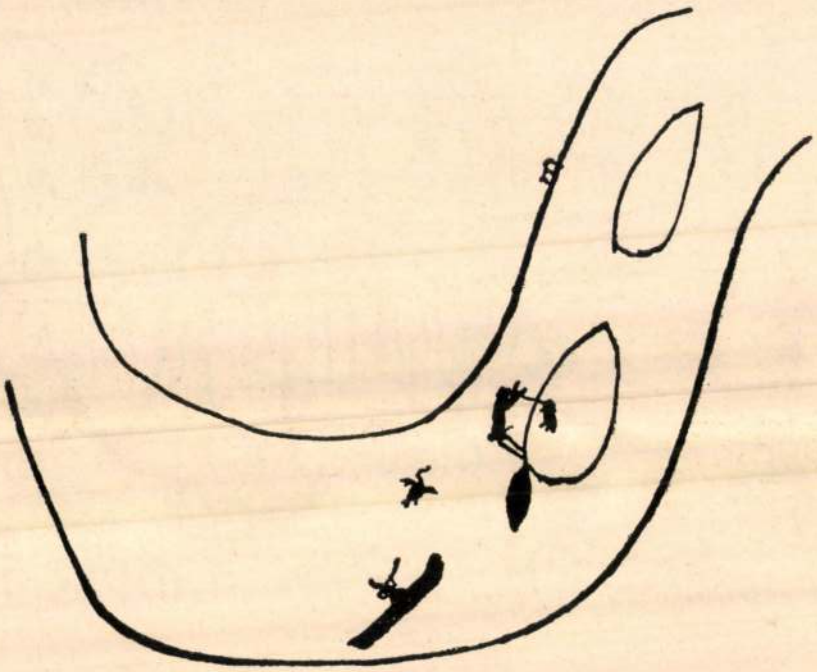

9. sz. rajz.

— kiáltozott kétségbeesetten és »sure enough« — a kajak megfordult, mint egy engedelmes kutya és úgy tért vissza.« — Előbb, — t. i. az elbeszélés folyamán — nagyapjának a stb. nagyapját ábrázolja jelentékeny nagyságban, a jégtáblán, majd a kihúzott kajakat. »Ez a kajak, amint kifelé sodródik — mondja John Boss, — mégegyszer idefestem, a nyilt tengerre, de csak kicsiben, mert ott fennt egyszer már részletesen lefestettem.« Amikor készen van, a második kajaktól az elsőhöz vonalat húz, ezzel jelezve, hogy visszatér, ugyanoda, ahonnan elindult volt. Majd: «és most jön a nagyapa (stb.) amint botjával kihalássza...« kis emberalakot fest a nagyapa első ábrázolása mellé és ismét egy vonalat húz a kissebbik alak felemelt kezétől a kajak gyűrűjéhez. (Ugyanezt a vona-

lat húzza az európai gyermek a puskagolyó nyomában.) Ezután még a nagyobbik alak kezébe egy karót rajzol, ezzel a kajak ismét való birtokbavételét közvetlenül megelőző állapotot mutatva be: a karóval épen odafutó dédapát. — A méretek és arányok önkényes értékelését vallja művészi hitéül Balogh Ilonka, a sülelmedi elemi iskola második osztályú növendéke is. (12. sz. kép.)

John Boss és Balogh Ilonka eljárása teljesen indokolt. *Egyszer* érdemes lerajzolni a nagyapát a maga egyéni jellegzetességeivel és ehhez jókora ábrára van szükség, hogy a görbeláb vagy a szemölcs az orra

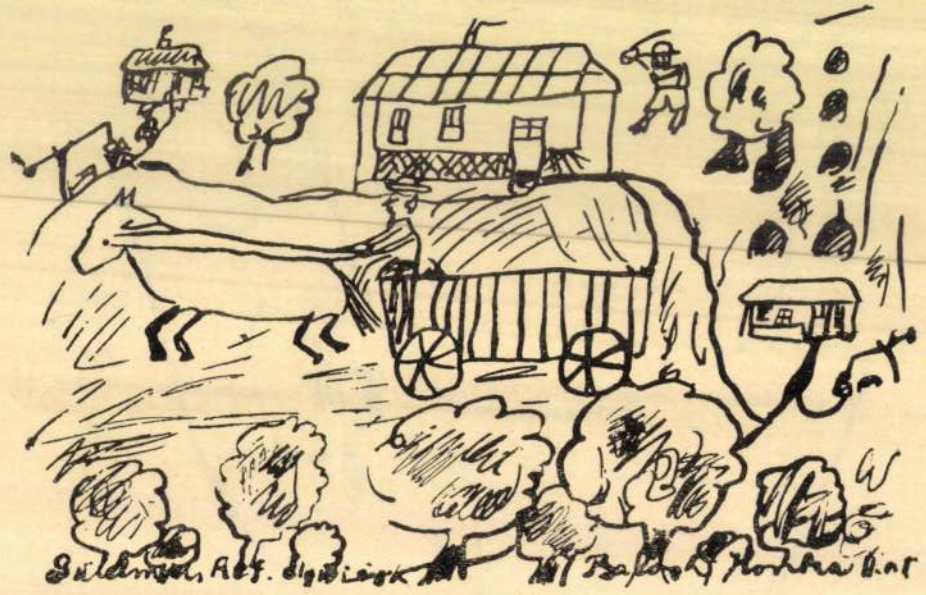

12. sz. rajz.

mellett, helyet kapjon e premier plánon, azután már elégséges kézzel-lábbal jelezni az öregurat, ehhez pedig kisebb figura is elégséges. Elég, ha figyelmünket első fellépése alkalmával összpontosítjuk reá és csakis reá, annál is inkább, mert fellépése csak az elbeszélésben első, a rajzon egyidejű a többi alakzattal, sőt a folyamatosság grafikonjával, a hajójáratot jelző vonallal is, — melynél jobbat a White Star Line számára sem sikerült kitalálnia térképrajzolóinknak.

A figyelem összpontosítása indokolja Balogh Ilonka bőkezüségét is, mikor főtémáját, a szénásszekeret a sülelmedi elemi iskolánál mintegy tízszer többre becsüli, hogy az iskola előtt látható szúnyogszerű gémeskútat ne is említsük. Az arányok szubjektiv megítélését, a főtéma — t. i. a fáraó — méreteinek tulzását, kedvel űzték az egyiptomi királysirok krónikás képírói is. Buzgó német pszichológusok évek óta foly-

séltetni rajzának tárgyát, a szubjektivitásukban felülmulhatatlan, nyakatekert, T'ang dinasztia korából származó kínai váza tervezőjét nem faggathatjuk kérdésekkel, egyrészt , mert másfélezer éve halott, másrészt mert nem tudunk kínaiul. Maradna tehát az intuició, ennél azonban a sznobság csodáló óbégatása könnyebb megoldás.

Az arányok szubjektiv kezelésében végtelen számú lehetőség nyilik ugyanazon téma előadására és magyarázatára. Ez pedig az észszerű és pozitiv európaiban — akinek intuitiv érzéke hasonlíthatatlanul tompább, mint a nem-euklidesi kultúrán felnőtt vadaké — a bizonytalanság bántó érzését kelti. Nem érti és sértésnek fogja fel, mint az idegen-

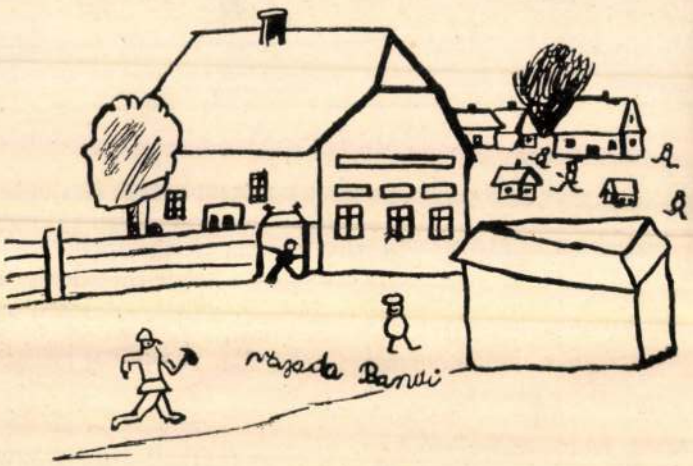

16. sz. rajz.

nyelvű beszédet. Mert ő, hála a fenntneveztt görögnek, hála Leonardó da Vincinek, s még néhány kiemelkedő elménck, a művészi ábrázolást már megoldotta az ésszerüség igen szűk korlátai között, egyetlen félre nem érthető magyarázatra redukálván az ábra tartalmát.

Szemszerkezetünk már említett sajátossága a sztereoszkópikus nézés. Egyetlen tárgyat, például a kalotaszegi láda kockaformáját kettős szög alatt nézhetjük egyidőben. (14. sz. rajz). Amíg jobbszemünk homloknézetben látja a ládát, balszemünk az oldalát tekinti. A profilkép nem 90 foknyi séta *után* jelenik meg előttünk, nem időben lejátszódó élmény, mint a jákótelki kislány szemléletében, hanem térképzet, mélység, a harmadik dimenzió. Nem volt nehéz olyan rendszert szerkeszteni, melyben a három dimenzióban elhelyezett tárgyak egyetlen nézőpontból tekintve, mindenki számára érthetően feltüntethetők. A koncentrikus, euklidesi-leonardoi távlat nézőpontja konvenciónális, előre meg van állapítva. A tárgyak egymáshoz és a nézőhöz való viszonyát bárki megértheti, akibe az elemi iskolától kezdve, sőt már azelőtt is, kellő gondos-

tatnak kimerítő és elképesztő módon tudományos kísérleteket e területen és iparkodnak rendet teremteni a szubjektiv megítélések okai, lelki imponderábiliák szövevényében. Felesleges az általuk összetákolt és sok tekintetben még kísérleti stádiumában lévő rendszert részletesen felsorolnunk. Meglepetés, fáradtság, fokozott figyelem szerepelnek a főokok között.

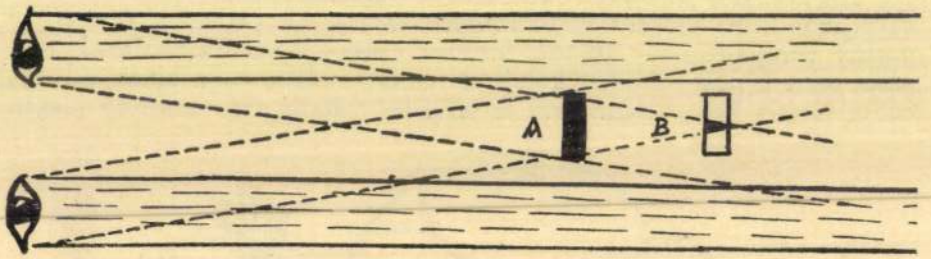

13. sz. rajz.

Az elváltozások lényegét azonban a megszokott és általunk is többször használt kifjezés ez egyszer csodálatosképen a lehető legpontosabban fedi. Figyelmünk *összpontosítását* célozta John Boss a nagyapa kiemelésével és a szénásszekérre *összpontosított* figyelem törpíti el a mellette lévő iskolát. Az összpontosítás, mint képletes kifejezés, nem a figyelem szellemi funkcionálására vonatkozik, hanem nézési sajátosságunk leírása. A két emberi szem, beállítása szerint, két párhuzamos sugárban kellene, hogy nézzen. (13. sz. rajz.)

A gyermek szeme — szaktudósok szerint — élete első hónapjaiban párhuzamosan tekint előre valóban, és csak szerzett ismeret módjára tér el később ettől az iránytól. A két párhuzamos sugarat összpontosítjuk a megfigyelt tárgyra. Ezt az eljárást nézésnek nevezzük. Az összpontosított, sztereoszkópikus nézés az ember legnagyobb előnye az állatvilág felett. Az egymástmetsző sugarak találkozó pontján lévő A) nagyság eltakarja a B) felé haladó szemsugarak elől az utóbbit. Nagyobbnak látszik nála. A nagyságviszonyokat a néző sugarak metsző pontja és az útjokba eső tárgyak helyzete határozza meg. A sugarak metszéspontját pedig figyelmünk, azaz egy pszichológiai tényező. Ezért ezt a nagyság-arányosítást pszihológiai távlatnak nevezzük, a valódi, térbeli távlat mintájára. Az események időbeli egymásutánját a szimultán rajzon az alakok nagyságbeli hierárchiája jelzi. Megítélése az elbeszélő szubjektiv itéletének kérdése. Ezért vagy az elbeszélésre magára, vagy igen fejlett intuicióra van szüksége a műélvezőnek. Ám amig illendő és kedves dolog a rajzoló kisfiúval elme-

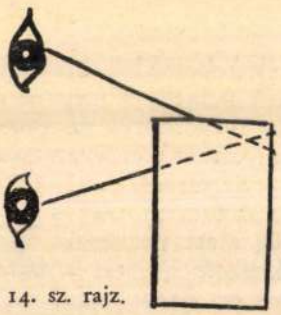

14. sz. rajz.

I. TÁBLA

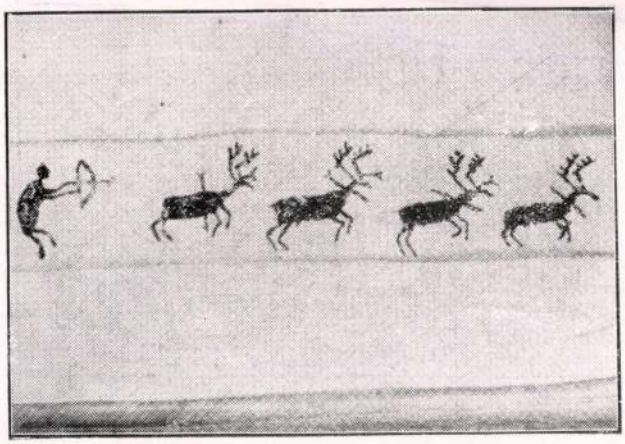

1. sz. rajz.

3. sz. rajz.

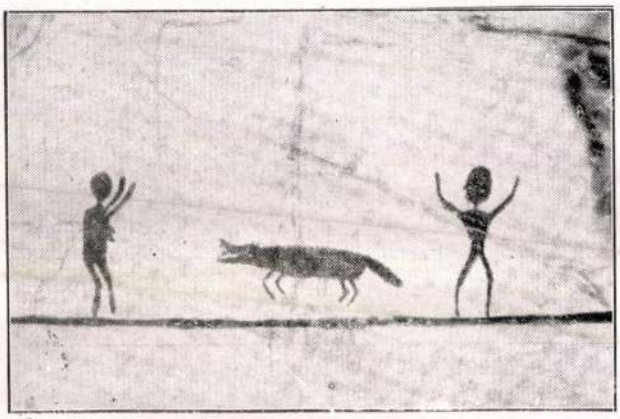

4. sz. rajz.

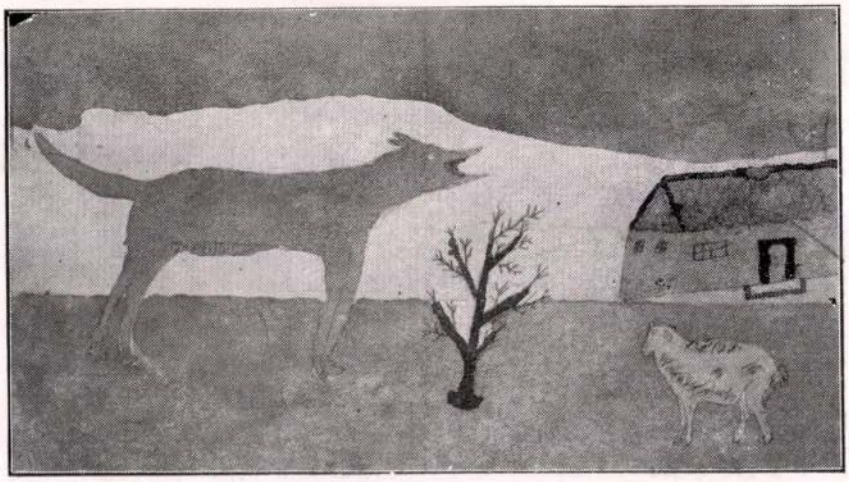

II. TÁBLA

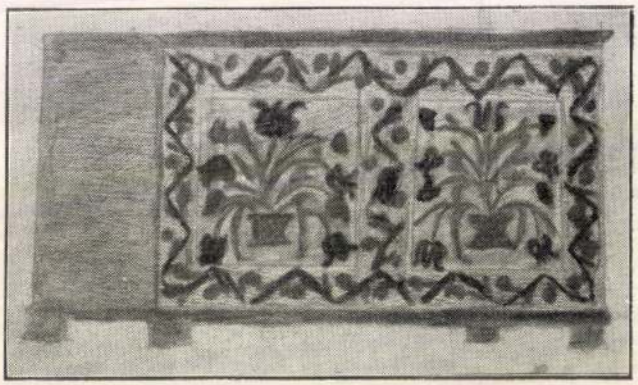

10. sz. rajz.

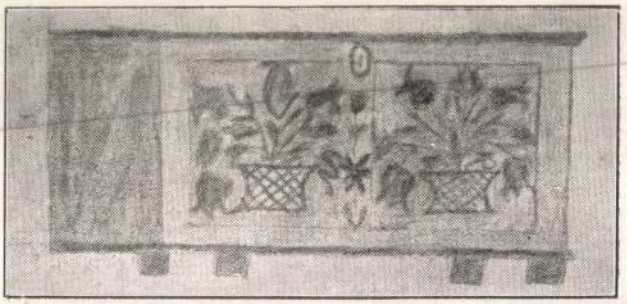

11. sz. rajz.

15. sz. rajz.

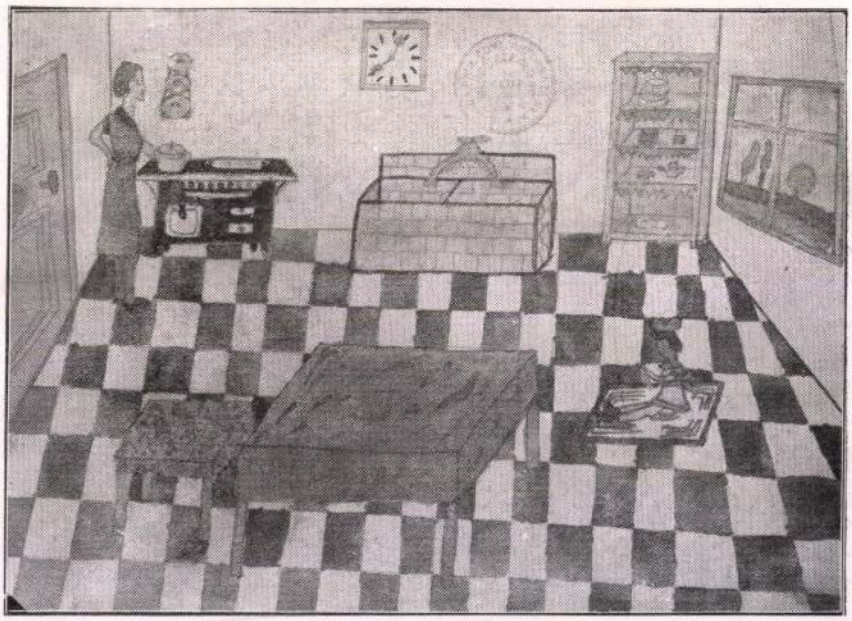

sággal töltötték az egyedül üdvözítő koordináta-rendszer vallását, az európai pozitivista egyetlen, objektiv nézőpontját. A harmadik dimenzió által igényelt szellemi torna, a kalotaszegi láda és profilból nézett vadász tér-idő problémája így meg gleichschaltoltatván, mi sem volt könnyebb, mint a folyamatos történés időproblémáját, a negyedik dimenziót, az európaiak által annyira kedvelt, kétséget nem türő, egyetlen pillanattá zsugorítani. Nem is szintétikus módon, amint az a harmadik dimenzióval történt, hanem egyszerű parancsuralmi számüzetéssel. Az európai kép a történés *legérdekesebb pillanatát* ábrázolja, a folyamat virtuálisan van jelen csupán.

Agyunknak emberi jelleget társító, koordináló jellege ad, s nem érzőmozgató működése. (Ezért neveztem homo koordinátusznak a kultúr ember legmagassabb fokú kifejlődését.) A társításra pedig a stereoszkópikus nézés nyujtotta absztrakció képesit elsősorban. Ám a társítás végtelen számú lehetőségét az európai kultúra egyetlen és alkalmatlan megoldás korlátai közé szorítja. A koncentrikus távlat, mely mankója lehet kezdeti tapogatózásában, mihamar kalodájává válik.

Az egyedül üdvözítő szűklátókört az általános tankötelezettség útján gondosan terjesztik s kiváló gonddal irtogatják a gyermekkorban felburjánzó látásgazdagságot. Mire utódaink befutják ötödiktől tizedik életévükig terjedő elemi iskolai pályafutásukat, az euklidesi kaloda, kockák és mértani ábrák, legjobb esetben stilizált rajzminták kinzókamrája, már elvégezte munkáját, s gyökerében fojtott meg minden szabad elképzelést. Kőmives Margit hetedik elemista rajzán (15. sz. rajz. II. tábla) a terem falak koncentrikus távlata vonalzóval van jóelőre megrajzolva. A többi tárgy azonban üde és szubjektiv összevisszaságban lázad a tanítónői útasítás ellen. Csupán a padló jobbszéle törekszik kétsor kockán keresztül engedelmességre; ám kissé távolabb kerülve a tanítónői vonalzótól, lemond a felesleges erőfeszítésről. A végén azonban mégis csak a tankötelezettség marad a győztes. A gyermek »megtanul rajzolni«. Ami alatt nálunk elsősorban nem a szép vonalak vonását s nem a kifejező előadást értik, hanem csak és csupán a tárgyak nagyságának ésszerű, azaz koncentrikus távlatú ábrázolását.

A tökéletesen kifejlesztett iskolai idomítás teszi érthetővé, hogy európai emberből a pszichológiai távlat látásmódja csak a meglepetés, a fáradtság pillanatában, amikor tehát a belénevelt önellenörzés megszünik, buggyan ki. »Vajada« Bandi szegény nem is sejti, hogy amikor kifogástalan távlatú főtérrajza közepére ellankadt figyelemmel két picike házat biggyeszt, s ezzel két picike nyaklevest érdemel ki oktatójától, közös uton tapogatózik az európai lázadókkal, a formabontó művészet minden fajtájával, különösképen pedig a futuristákkal, úgyszintén az élemedett és fehérszakállú angol bácsival. Közülük Bandika jár a leghelyesebb uton. Igaz nem sokáig.

VÁSÁRHELYI Z. EMIL

ÁLLJ! KI VAGY?

— ORMOS IVÁN REGÉNYE. AZ ERDÉLYI SZÉPMÍVES CÉH KIADÁSA —

A kor, amelyből Ormos Iván a témáját vette s amelyet muszáj volt kiírnia magából, szemben egyik bírálójával, őt igazolja: nem annyira a jelen, mint a jelen előtt vergődő tegnap s az ebben bomló társadalom alkalmas regénybeli földolgozásra. Elmult már az évtized, mely írószemekben és szívekben megtárgyiasította a minapot s mind több lelki sallang hull alá a feledés kosarába. A tegnapról itt maradt magyar értelmi ifjúság persze, hogy folytatta volna életútját a régi síneken, de az író megmutatja (s hány fogja még megtenni!), hogy a Gálfy Miklósok mért estek el önhibájukon kívül az új országban s tehetetlenségi nyomatékukban mért tolatnak a goethei értelemben, alig remélve már, hogy sorsukat maguk tolhatnák előre.

Ez a könyv, igaz, pozitiv értelemben nem recept ifjúságunk tartós nyomorúságára. Van egy mesteri, sötét jelenet Ormos regényében: a hőst, aki kártyán veszít s nem tud fizetni, kidobják a kávéházból, miután megpofozták és vérig alázták. A züllésnek ez egyik legalsó állomása s a tegnap még dagadó vitorlájú aranyifjú lezuhan a lumpenproletáriátusba, önérzete ronggyá foszlik, talán már az öngyilkosság felé tántorog, amikor még aznap éjjel — megajándékozza szerelmével önzetlenül egy falusi leányka. »Az élet kiegyenlítődik« — és a társadalom kivetettje megint próbál (s megint rosszúl) talpraállani.

Talán itt a hiba ebben a kilátástalan, távlattalan, kissé riporterszemmel figyelt bankfiúban, hogy csak az anyagszerűség működik benne. A kisebbségi sorban született első magyar nemzedék nem látja szívesen, még a regényben hangsúlyos negativ figyelmeztetést sem: ezzel az életfelfogással, ezzel a tetterő nélküli ide-odaténfergéssel nem lehet az ember más, csak áldozat. A könyvből az elrettentő nihil néz szembe azokkal, akik itt és ma az új élet módjait keresik. Nem elég ezeknek a példa, hogy így nem lehet, ők már azt a valamit keresik, amit lehet. Az író célja elmaradt a mától: az akaratnélküliségnek, az abuliának tragikus bemutatása a mai akaratnevelő fanatizmus idején nyitott kapuknak döngetése. A nemzedék, melyhez szólna a könyv, tovább tart már s kissé hevült fejjel mindent fölöslegesnek tart, amit egy fél emberöltő előtti korból eléje tárnak.

Európai utijegyzetek.

Irta: Reményi József.

Heinrich Lutzeler, a kitünő német esztéta „Einführung in die Philosophie der Kunst“ című tanulmányában találóan határozza meg a művészi forma jelentőségét, amikor kijelenti, hogy a forma a tárgyat és értelmet összekapcsoló híd. Nem véletlen, hogy a német esztétának ezt a meghatározását idézem, mert meggyőződésem szerint az élet csak akkor elfogadható, ha tisztán emberi élményeinknek is

Vásárhelyi Z. Emil V. P.-né úrnő arcképe.

igyekszünk bizonyos művészi formát adni. Két hónapig Európában tartózkodtam. Ez volt hetedik európai utam. Minden alkalommal a zürzavarba nyúltam bele élményeim kezével, minden alkalommal olyan anyagot markoltam meg, amelynek a rendhez és fegyelemhez vajmi kevés köze van. Ebből a nagy formátlanságból, hogy lehet kihámozni a formát? Nyilvánvaló, hogy az 1914-ben megindult világháború nem szünt meg. A jövő históríkusai alighanem az ötvenéves vagy százéves háborúról fognak megemlékezni, amelynek voltak ugyan békés időközei de ezek a háborús lényegen nem változtattak. Szellemtörténeti szempontból a jövő történetírója minden bizonnyal meg fogja állapítani, hogy ez a szellem vajudásának kora volt, s a szellem vajudásának egyik legjelentékenyebb kísérő mozzanata a fogalmak bombasztikus ordítozása az összhang rovására. S az Amerikából Európába vetődött utas, aki vérében, idegeiben, mondjuk ki nyíltan: lelkében az európai, sőt magyar múlt emlékeit hordja, vajjon két hónapos tartózkodása alatt mit tudott azzal a nyers élményanyaggal csinálni, amellyel szembetalálta magát? Hogyan fegyelmezheti formává a formátlanságot? Egyáltalában van-e arra mód, alkalom, s szabad-e az ilyen szándékot komolyan venni? Kétségtelen, hogy csak néhány hét elteltével — sikerül valamelyes rendet teremteni ebben a nagy zürzavarban. Egyelőre meg kell elégedni az emlékek epizódjellegével (itt-ott ezek is szépségtöredékek!), s ezekből próbálok néhányat átnyújtani a *Pásztortűz* olvasóinak.

*

Egy alföldi magyarral — harminc év óta nem volt szülőhazájában — találkoztam a „Columbus“ nevü német hajón. Gémeskutakról, akácfákról, szalmaboglyákról mesélge-

tett, s közben a hajón lobogott a német zászló és a swastika. Megkérdeztem tőle, hogy mit tud a nazikról? „Nem tudok én idegen nyelveket, az angolt is ép hogy csak töröm" — volt a válasza. „Hát az úr miért megy át német hajón?" — kérdezte. „Mert az utolsó pillanatban más hajójegyet nem kaptam," — mondtam — „sietnem kellett Európába" — Brémáig nem esett szó se a názikról, se egyéb hasonló dolgokról. Magamban azonban elgondolkoztam azon, hogy milyen furcsa a sors: két magyar találkozik egy oceángőzösön, amely véletlenül német, s ami általában a világnak fejtörést okoz, annak árnyéka belenyúlt a mi utunkba is.

•

A queenstowni (irországi) kikötőben megállt a hajónk. Hajnali öt óra volt. Mialatt a kelta bárdokon elmélázlam s magamban felvonultattam azokat az ir költőket és írókat, akiket személyesen ismerek, egyszerre különös zene ért a fülemhez. Mélabús volt, szinte magikus, s fogalmam sem volt arról, hogy ez a zene — később ének kíséretében — honnan közeledett felém. A közelben zöld dombok körvonalai rajzolódtak ki; a sirályok belerikácsoltak a különös melódiákba. Végre megtudtam a titkok titkát. A hajó közvetlen közelében, két csónakon, rongyos külsejű ir muzsikusok és énekesek ültek, akik így — nemesen koldulva — reméltek egy kis anyagi támogatást az utasoktól. S a hajó fedélzetéről ledobtuk az öt és tíz centeseket, s elkerülhetetlenül az járt az eszemben, hogy a huszadik század szímbóluma az éneklő és zenélő kedvnek ez az olcsó mécénáskodása.

•

A plymouthi (angliai) kikötőben sokan várták az utasokat. Mellettem egy hat láb magas new-yorki High School tanárnő állt; idejét-multa amazonnak látszott. Könnyek csurogtak le arcán. Kissé zavarban volt, s hogy zavarát palástolja, a következőket mondotta: „Őseim Angliából háromszáz évvel azelőtt vándoroltak ki Amerikába. Családunkban én vagyok az első, aki valaha visszakerült európai földre. Húsz éve angol irodalmat tanítok egy new-yorki High Schoolban. Chaucert, Shakespearet, Miltont ismertetem meg tanítványaimmal. Az angol szellemi geográfiához több közöm van, mint az amerikaihoz. Hazamegyek, uram, hazamegyek." S most már nem is szégyelte könnyeit.

•

Ez is szímbólikus: a bremenhafeni kikötőben, amikor megérkeztünk, elromlott a villanyfény. Szóval sötétség fogadott bennünket. S a kikötő egyik tisztviselője — pirospozsgás arcú német, kihivó egyenruhában — így vigasztalta az utasokat: „Ez csak ideiglenes sötétség, hölgyeim és uraim, csak ideiglenes sötétség." Mosolyom megfulladt a kiabáló tisztviselő minden kételyt legyűrő hangjában.

•

Kozmopolita társaság: a vonatszakaszban Berlinből Prágába utazva, velem szemben egy német hölgy ült, aki csak Csehországban merte kinyitni a száját. Mellette egy hontalan török, akinek apja Kemal miatt menekült el Törökországból. Vele szemben egy ausztráliai mérnök, aki most járt első ízben Európában, s mellettem egy Indiában született angol hölgy, aki konzervativebb volt Baldwin miniszterelnöknél. A német hölgy arról beszélt, hogy a mai ember sorsa könnyben fürdő jaj; a török arról a tűzről, amely elaludt, arról a színről, amely elfakult; az ausztráliai megllapította, hogy az élet mozivászon-sors ugyan, de nem bánja; az angol hölgy az elveszett erkölcsöket siratta; jómagam pedig arra gondoltam, hogy nemsokára nemcsak saját magammal lehet magyarul beszélgetnem. Emberi tragédia: még a megosztott percekben sem találkoznak az emberek!

•

Az egyik prágai utcán, forgalmas negyedben, furcsa jelenetnek voltam tanuja. Egy koldus állt egy divatáruüzlet tükre előtt s pedergette elhanyagolt bajuszát. Kopott kabátját igazgatta, s nadrágján megerősítette a sziat. Vagy három percig állt a tükör előtt . . . a koldus. Igen, ez a konok tréfája az emberiságnek, akinek fonnyadt arcáról lerítt a holnapi por és hamú, de ma még nem tudott megalkudni hiúságával. Oh formátlanság diadala!

•

Pozsonyban szükségem volt érettségi bizonyítványom másolatára. A cseh igazgató nagynehezen eleget tett kívánságomnak, ámde a sors egy kis humorral mégis kedveskedett. A tanári szobában másolták az érettségi bizonyítványt, amikor azt kérdeztem a bizonyítványt másoló tanártól, hogy rágyújthatok-e? Félszemmel, komor villanással, rám nézett és így szólt: — „Nem ajánlom." — Hát persze! A diák, aki csak most érettségizett, hogy is mer dohányozni a tanári szobában! Oh tekintély karikaturája! Oh felfuvalkodott lexikon-müveltség! Oh gyarló visszaélése a tartalmatlan hatalomnak! A huszonkét év előtti multnak micsoda kisérteties visszhangja volt ez a jelenet! Azóta bejártam a félvilágot, közben egyetemi katedrára is kerültem, s a „tanár úr" leintett, mert hát a tanári szobában, ha „érett" is valaki, nem szabad dohányozni. Talán mégis Swiftnek van igaza! Talán mégis Swiftnek!

•

Jó volt emberekkel találkozni, akik a ma emberének, Isten megvert gyermekének világában, a tudás, izlés, érzékenység és képzelet erejével világítanak, s akikre akkor is fogok emlékezni, ha ők már engem elfelejtettek. Néha a mult olyan, mint az elsülyedt harang; azt kiemelni a sors kútjából igen nehéz. A magamfajta magyar embernek, aki Amerikában él, az az előnye a hazaiakkal szemben, hogy a mult nemcsak halott emlékek tárháza, hanem elmélkedő jelen, amely megszínesíti és elmélyíti a cselekvő jelent. Ennélfogva nekem könnyebb mindarra emlékezni, ami magyar vonatkozású, mint azoknak, akik mindig a magyar életben töltik be hivatásukat. Az én esetemben az elsülydt harang a sors kútjából kiemelt harang is, amelyet állandóan kongatok. A legtöbbször zenéjét senki más nem hallja, mint jómagam. Igy tehát érthető, hogy hazai barátaimra akkor is emlékszem, amikor én nekik sokkal inkább mult leszek, mint ők nekem.

•

Egy pesti újságírótól hallottam, hogy egy színésznő azzal az indokolással vált el az urától, mert két év leforgása alatt hatszor változtatta világnézetét, ellenben a legritkább esetben szerette. A világnézet travesztiája!

•

A bécsi szállóban egy nővel beszélgettem, aki hallucinációiról számolt be nekem. A vacsoraasztalnál egymás mellett ültünk s inkább beszélt, mint evett. Ez nem volt csevegés, hanem vallomás. A nyugtalan idegek levezető csatornája. „Politikáról nem szabad beszélni — mondta — tehát a lélekről beszélek." S elmondta, hogy legutóbb álmában a pokolban járt, az ördögöktől nem félt, (aki ismeri az embereket, az már nem fél az ördögöktől, jegyezte meg) s egyszerre azt látta, hogy a falak sírnak s erre ő sírni kezdett s látta, hogy mindenki, az egész emberiség sír körülötte, mert hisz ez azoknak a pokla volt akik másoknak szenvedést okoztak, s most így bűnhődtek. Csakugyan dantei képpel fejezte ki a maga hisztériáját. S ez Bécsben történt, az Úr 1935-ik esztendejének nyarán, nem a „gemütlich" Bécsben, hanem Sigmund Freud városában, akinek pszichoanalitikai fölénye sem tudta megoldani a megoldhatatlan kérdéseket.

•

Jövőbe-érző álmok.

Irta: N. Gombos Mária.

A zöld zsaluk között bágyadtan kandikált be az októberi nap. Halványan fénylő csíkokat vetett a szembe levő falra s a közbeeső levegőt is megvonalazta hosszú fénynyalábokkal, melyekben milliárdnyi apró, fénylő szemecske nyüzsgött. Ébredeztünk. Az az egynehány perc, amit iskolába-készülődésig még át lehetett lustálkodni, óh, de jól esett. Hanyatt feküdtem s tekintetem rátapadt a mennyezetre, hol a kis réseken belopakodó fénytől az utcán jövő-menők alakja hosszú, egyenes árnyékokat vetve körzőzött jobbról balra, balról jobbra. Rejtélyes dolog volt ez, nem hagyta szabadulni a szemet; sohasem akkor jött és arról, amerről és amikor vártam. És bárhogyan is nyomoztam utána, nem tudtam rájönni a rejtély nyitjára.

Kicsi húgom oda rimánkodta magát édesanyám mellé. Szorosan összeölelkezve suttogtak csendesen, mert édesapám ágya mellett állva, lehajtott fejjel reggeli áhitatát végezte.

Mikor aztán megnyílhatott a beszéd zsilipje, legelőször is az új nap nagy kérdése vetődött fel anyánk ajakán: mit is volna jó ebédelni? Komolytalan és avatatlan ajánlatok röpködtek feléje, ő kissé tűnődőnek látszott, aztán csak hirtelen, jóizűen mosolyodott el:

— Ha igazzá válna, amit álmodtam, finom ebédünk lehetne.

— Hát mit álmodott? — kérdeztük mindhárman kórusban.

— Azt, hogy a vincellérné hozott egy fél nyulat ajándékba.

Kis szünet után hangosan kacagva folytatta: — De lám csak, a székely még álomban is furfangos; Dávidné nem úgy vágta ketté a nyulat, ahogyan rendesen szokták, derékben, hanem hosszában, hogy neki is jusson a jó részéből. Azért mégis elfogadnám szívesen, — fűzte még hozzá kis vártatva, — olyan gusztusosan nézett ki friss káposztalevelen.

— Itt van a vincellérné, — nyitott be nyomban rá a szobalány.

— Mit akar? — kérdezték gyorsan és egyszerre a szüleim.

— Nyulat hozott.

— Hozd be hamar, — mondta édesapám izgatottan, — de teljesen úgy, ahogyan ő hozta.

A lány kiszaladt s a másik percben elénk tartotta friss káposztalevelen a hosszában elvágott fél nyulat.

Vásárhelyi Z. Emil

Dr. Makkai Sándor ref. püspök.

Pillanatokig némán álltuk körül; a titokzatosság borzongató szele csapott el felettünk. Szemem nedves lett, az ajakam száraz. Édesapám a fejét csóválta:

— Neked sem hittem volna el, ha előzőleg el nem mondod.

Édesanyám csudálkozott legkevésbbé. Ő természetesebbnek látta, mint mi. Többször megtörtént, hogy álmaiban a jövőbe érzett. Igy álmodta meg ikrei születését, így édesanyja váratlan halálát is.

Egy éjszaka meg felköltötte édesapámat:

— Jó lenne, ha lenéznél a pincébe, nincsen-e valami baj?

Bizony volt. Egyik hordóról levált az abroncs s vígan patakzott belőle a bor.

Csak egy álmát nem tudta sem megfejteni, sem egyhamar elfelejteni. Mélyen véződött emlékébe a jelenet, amint huszárköpönyegben cipeltek be sokan valamit, vagy valakit s folyosónkon, hálószobájuk ajtaja elé letették. Utána hosszú ideig gyötrődött: ki lehetett, mi lehetett? Hiszen húszár ismerőse sincsen . . .

Csak évek mulva, amikor már régen nem kisértette többé a nyugtalanító kép, tudta meg szegény, hogy mit jelentett.

*

— Te, Pötyi, — surrant mellém nesztelenül a zárda folyosóján Radócza Erzsi. Arca izgalomban égett és felháborodva suttogta: — Itt volt a bátyád, a huszár . . . láttam . . . éppen lent voltam a portás Schwesternél . . . szeretett volna beszélni veled . . . de elküldték, képzeld, elküldték, hát nem barbárság? Azt mondták neki, hogy csak vasárnap délután fogadhatunk látogatókat. Elszomorodott, láttam . . . kérte, hogy ez egyszer tegyenek kivételt, váratlanul haza kell utaznia s szeretne előzőleg veled beszélni. De ezek nem voltak hajlandók kivételt tenni.

Aztán lobogó lelkesedéssel s a legmagasabb értékelést jelző zárdai kifejezéssel súgta még oda:

— Tyhü, Pötykös, micsoda gusztа húszár a bátyád!

S hasonlatosságot fürkészve, erősen belenézett az arcomba, lehunyta szemét, forrón megcsókolt s a másik pillanatban, nagy csomó kottával a karján, eltűnt.

Ökölbe szorult a kezem, torkomat sírás fojtogatta. Harmadik hónapja volt akkor, hogy tizennégy évemmel először szakadtam ki a családi fészek melegéből, ahova négy fiú után, hő vágyat teljesítően, leányul s mindnyájuk szemefényéül érkeztem. Nem csuda, ha a szívem mélyén bent egy húr még mindig zokogott utánuk.

Bátyám önkéntesi évét szolgálta ugyanakkor. Második hónapja szívta már velem együtt a főváros levegőjét és úgy esett, hogy még mindig nem tudtunk találkozni.

Nagyon szerettem a bátyámat s kimondhatatlanul vágytam már egyenruhába öltözötten látni. Azt hittem ezért ütött annyira szíven a dolog, nem tudhattam, hogy ami szíven ütött, az az én bátyám kesergő lelkének szárnycsapása volt, hogy búcsúzni jött, örök búcsút venni húgától s hogy nem fogom már őt viszontlátni többé soha.

Másnap estig emésztett a harag és a bánat, akkor minden átmenet nélkül hirtelen és érthetetlenül fékevesztett jókedv lett felettem úrrá. Luca-napja volt, talán egyetlen napja az évnek, amikor felenged a zárdai szigor s szabad utat nyít a fiatal kedély magasra csapó hullámainak.

Míg az elsötétített teremben sikongva folyt a Luca-napi szertartás egyik mozzanata: egymás seprűzése, felfutottam a hálókamrába, párnákkal kitöltöttem s lepedőkkel körülbugyoláltam magam, aztán bohóckodtam végkimerülésig, úgy, mintha csak élet vagy halál függne attól. Nagyokat, bolondokat ugrottam s mint béka hasaltam a párnák puha védőbástyáin. A jó öreg Mater Ellenbacher az oldalát fogta kacagtában, a lányok meg nem ismertek rá szótlan, mindig szomorkodó társukra.

Másnap távirat érkezett otthonról: azonnal indítsanak haza valakivel.

*

A házunk mintha nem is az lett volna, amit pár hónappal előbb elhagytam. Idegenséget lehelt, fojtogató volt és érthetetlen; fiatal szívem elé lépten-nyomon döbbenetes meglepetéseket tárt.

A konyhában kétszeres erővel folyt a munka; rég közöttünk élő alkalmazottak hámoztak, gyúrtak, sütöttek, valamennyien fekete ruhában és valamennyien közönyös szívvel.

Egyik oldalszobában falusi rokonom kis társaságot mulattatott. Elmés dolognak találta vaskos meséivel a velem jött apácát zavarba hozni. Mikor beléptem, éppen valami agárfuttatásról tartott előadást, ahol a versenyzőket suttyomban jól tartota szalonnával. Úgy kacagott, hogy nagy, kövér teste rengett belé. Később egészen elkomolyodva beszélt valakiről, aki tönkrement. Erre részvétet láttam kiülni az arcokra.

A hálószobában a divány sarkában összeroppanva ült édesapám. Torkából szabályos időközökben valami különös, ijesztően elnyújtott férfizokogás szakadt fel. Napokig tartott ez a szívettépő sírás teljesen így, nem hangosabban és nem sűrűbben. Meleg takarók közt reszketett édesanyám:

— Az álmom, látod lelkem, az álmom, — nyögte gyenge, remegő hangon, amikor meglátott s keze megkínzott szegény szívére simult.

És bátyám, az én erőtől s fiatalságtól sugárzó bátyám ott feküdt a ravatalon; nagy kék szeme helyén mély, szürke gödrök, hullámos haja fakón, halottan sárga homlokán. Ruhája alatt, mintha test sem volna, pedig azzal együtt egy kicsi, egész világegyetem hült ki és várt a számára megásott űrre.

Mert csodálatos jelekkel jegyzetten jött bátyám e világra; jobb vállán ott tündökölt a Nap, balon a Hold, mellén csillagok, bőrszínénél jóval halványabban.

Talán ez volt az oka, hogy nem tudtam úgy nézni reá, mint a többi emberre, hogy iránta érzett szeretetem rajongásig fokozódott. Hogy valami természetfeletti lényt láttam benne; jegyeit isteni eredetű szent stigmáknak hittem, melyekkel egy szebb világban avatták fel valamilyen új Szent György-lovaggá. Hittem, hogy küldetve van nagy, legendás tettek véghez vitelére; talán, hogy egyedül fogja minden földi nyomorúság sárkányának vérét venni.

S most egy kis csillagon befutott a halál.

Zokogó muzsikaszó mellett, vidám cimborák között, játéknyi revolverből.

Vérző szívével húszárköpenyébe fektetve vitték haza barátai s letették folyosónkon, édesanyánk szobája elé, úgy, ahogyan évekkel előbb megálmodta.

Szíve felett az ifjúság halálos érzékenységétől remegő verset találtak. Betűi, — mintha elfolyó vérével vonagló hústáblákra lettek volna írva, — éltek. És élni fognak, míg élek.

Most jelent meg

SZENCZEI LÁSZLÓ

„Székely Apokalypsis"

című kis regénye. — Ára **30** lei.

Megrendelhető a PÁSZTORTŰZ kiadóhivatalában, Cluj, Str. Baron L. Pop 5.

CENZURAT.

PÁSZTORTŰZ

ERDÉLYI FOLYÓIRAT

Főszerkesztő: REMÉNYIK SÁNDOR Szerkesztik: CSÁSZÁR KÁROLY és DSIDA JENŐ

1935. OKTÓBER 15.
XXI. ÉVF. 19-IK SZÁM

A lélek tükre.

Irta: Szántó György.

Idestova tizenöt esztendeje, hogy az aradi kocsmákat járom délutánonként. Zöld Kakas, Fehér Macska, Fekete Bárány, Három Csillag, Három Tetű, Rózsabokor, Arany Kerék. No, állapodjunk most itt meg. Velics Jancsi, a kocsmáros mondja:

— Malomban jártál, Gyurka. Lisztes lett már a hajad.

— Amikor először jöttem ide, hozzád, nem győzték mondani: de szép fekete haja van, Gyurka úr. Milyen sűrü, oszt milyen hullámos.

— Változik minden. Még a nótánk is. Húzzák már a tiéidet.

Húzza is Józsi a hallgatókat, mintha azon búsulna, hogy lisztes lett a fejem. De aztán szirbába kap, hogy jobban csússzék a bor.

Amikor megpihen a vonó, sorban jönnek hozzám és én kihallgatást adok. Cigánynak, zenésznek, kocsisnak, pincérnek, lányoknak, többeknek.

A cigány mondja:

— Gyurka úr, én csak azt mondom, fene vigye mán azt a zseszt. Tizenöt éve, hogy nyomoríti az életünket. Ilyen igazi urak, mint a Gyurka úr is, csak azok szívelik a szép régi nótát, hallgatót, havasi dojnát. Azok tudnak már csak szépen múlatni. A kávéházakban nem kellünk. Ott csak a jazzband, érte eszi a fene a vizesnyolcasokat, a táncnyavalyájukkal. Még a bálakon is...

A pincér mondja:

— Hagyd a kávéházakat, móré. Egy van mán egész Aradon. Megesznek a klubok bennünket, mindenki csak klubba jár, ez a divat. Ott zsugáznak, ott...

A szinházi zenész mondja:

— Bennünket meg a hangos mozi evett meg. Azelőtt a moziban is játszottunk, most a szinházban se kapunk gázsit. Mindent az a kutya hangos mozi...

A kocsis mondja:

— Igaz, Gyurka úr, hogy Pesten már nincs is konflis? Ugy mondják, már csak itt mifelénk... igaz, mi még megvagyunk kétszázan. Éppen kétszáz konflisengedély van, meg egy kétfogatú, a Kuzman bácsi. Ő nem kap konflisengedélyt, pedig szeretne. De mi nem engedjük. Neki fiákerengedélye van. Az öreg dühiben vett egy taxit. Tudja, hogy az a mi nagy ellenségünk, arra kap engedélyt, ezzel akart bosszut állni. De aztán csak eladta a taxit, mert ő is gyűlöli. Meg az autóbuszt is. Ezek a büdös masinák veszik el a kenyerünket, de azért vagyunk még kétszázan itt...

Az elhízott kóristalány mondja:

— Mit tehessen az ember, kérem? Vagy kimegy az utcára sétálni, vagy idejön pincérlánynak, kérem. Most ezek a sovány macskák a divatok ennél a szinháznál, kérem. Görlök, a frász a hasukba, csupa csont meg bőr, ez kell a paliknak, mi meg... még a kasszába is ilyeneket ültetnek, nincs már hová lenni egy rendes formájú nőnek, kérem...

A mellőzött kardalosnő panaszait ismét a duhaj szirba vágta el, három baka járta rá keményen, hogy csakúgy csörgött belé az ablaküveg.

Amikor csend lett, egy elégedett hang ezt mondta:

— Az én kenyeremet nem veszi el senki.

— Tán csak nem temetésrendező? — kérdeztem, végiggondolva az eshetőségeket.

— Nem. Én szemeket készítek. Én vagyok az egyedüli szemkészítő egész Keleteurópában, Bécstől Moszkváig.

Általános néma csodálat fogadta. De ő nem törődött senkivel, mintha csak ketten lettünk volna az Arany Kerékben, bort hozatott, szivart dugott a számba és beszélni kezdett.

— A szem a lélek tükre. Ahogy nincs két egyforma lélek, nincs két egyforma szem sem. Sokszor, ahogy fúvom az üvegszemet, ahogy formálom ott a szeszláng fölött, Isten inasának érzem magam. Mert kérem, van-e kifejezőbb, érdekesebb, fontosabb része az emberi testnek a szemnél?

— Nincs, — mondtam rövid gondolkozás után.

— Kérem, gondolt már arra, hogy a pupilla, az a kis fekete kör az agy és a szellem ablaka? Azon át hatol belénk az egész világ, azon a kis fekete körön. A formák, színek és tonusok milliói. Minek is volna napfény, ha nem volna pupilla? És a sötétben hogy kitágúl az a kis fekete ablak, fény után szomjazva. Hogy feligya a legparányibb fények villódzását. Szobákba belibbent holdsúgárt, mocsarak mellett bolyongó lidércfényt. És amit a pupilla feliszik, azt tükrözi vissza az irisz, a szemgolyó hajszálerecskékkel átfuttatott fehér, vagy csontsárga, fénylő, finom domborulatú felülete. Már most milyen egy ember szem nélkül? Élőhalott. Egy sírkamra, elzárva a külvilágtól. Mozgó sírkamra. Mert nincs ablaka. És nincs tűkre. Csak a sirban nem kell tűkör, csak ott ér véget a hiúság, a külvilág visszacsillogásának akarata. Én szemeket adok ezeknek a sírkamráknak. Üvegből. Az ablak, a tűkör is üvegből van, mégis a háznak az adja meg a meleg csillogását. Némelyiknek egy szeme van, ahhoz alkotom meg a másikat, hajszálig hasonlót. De vannak háborús vakok, akiknek a gáz, vagy a lángszóró kimarta mindkét szemét. Ezeknek én alkotom meg a szemformáit, szemszíneit teljesen. Ilyenkor érzem magam Isten inasának. Ha egy szemet csinálok, akkor persze csak Isten kontárjának érzem magam, de hiszen mi egyéb a többi művész ?

Józsi hangfogóval kezdett a palotásba, aztán a verbunkosokat és körmagyarokat húzta halkan, tudta, hogy ezekkel lehet a huszleieseket előcsalni a zsebemből.

Vásárhelyi Z. Emil: Tájkép.

A szemkészítő tovább locsogott. Néha fojtottan, titokzatosan, mintha E. T. A. Hoffmann Copéliusát akarta volna mimelni, néha fennhéjázóan, mintha mesterségének ő volna egyedüli képviselője nemcsak Keleteurópában, hanem az egész földkerekségen is. Elmesélte oroszországi útját, ahol a szovjet rendelésére készített a háborús rokkantaknak három és félezer műszemet, beszélt szemorvosokról, akik igazi szemnek vélik az ő készítményeit és meg akarják tükrözni, amikor a beteg másik szemét kellene megvizsgálni. Mondott műszem-anekdotákat, többek között egy félszemü rajzolóról, akinek egyszer azt mondta egy kritikusa, hogy hol hagyta a szemét. Mire ő kitette az asztalra. Beszélt utazókról, akik négereket és kinaiakat ijesztgettek azzal, hogy kivették műszemüket. Az egyik ültetvényes pedig kitette szemét jávai bunghalowjának terraszára és a kulik serényen dolgoztak, abban a hitben, hogy ez a szem vigyáz rájuk.

Bőven ittunk és én nem untam locsogását. Hirtelen eszembejutott valami.

— Mondja, hogyan jutott eszébe, hogy erre a pályára megy?

Sokáig nem felelt. Éreztem, hogy rátapintottam az elevenére, kifürkésztem a titkát. Szigoruan mondtam, mint a vallató biró:

— Magának is üvegszeme van. Ezt a szemet maga készítette. Egy nőért. Szerelemből kezdte a szemcsinálást.

— Igy volt, eltalálta. De azért nem olyan egyszerü. Majd elmesélem.

És miközben lókupecek áldomást ittak, nagy kurjantgatással, a lélek tükrének nagymestere elmondta szerelmének történetét.

— Srapnell vitte ki a jobbszememet. Leszereltem, a klinikán kaptam egy rossz protézist. Nem sokat törődtem vele. Lőszergyárban kaptam alkalmazást, minden reggel hétkor mentem villamoson Floridsdorfba. Egyszer egy szép női arcot pillantottam meg magammal szemben, tekintetünk találkozott. Az övé is igen furcsa tekintet volt, nemcsak az enyém. Az egyik szemének kék volt az irisze, a másik barna. Ahogy ott ült a villamoson, velem szemben, megvizsgáltam a ruháját. Szegényes volt, sőt kopott. Kár érte, gondoltam. Valóságos szépség, de mindenki észreveszi a rossz műszemét. Ezért nem kell a férfiaknak. Ő is észrevehette rossz protézisemet, mert elpirult és elfordította a fejét. Azután a legközelebbi megállónál leszállott. Megkockáztatom, hogy elkésem az irodából, gondoltam, és én is leszállottam. De ő nyomtalanúl eltünt, mintha csak a föld nyelte volna el. Hetekig lestem, hátha újból felszáll erre a villamosra, közben álmatlan éjszakákon kieszeltem, hogy neki is, magamnak is remek műszemet csináltatok és egymásé leszünk. Fizetésem igen silány volt, rokkantdíjam még silányabb. Törtem a fejem, honnan szedjek össze annyi pénzt, hogy ezt a két tökéletes protézist megcsináltassam. Elmentem egy optikushoz, ki a szemklinika mellett árult szemeket. Ettől megtudtam, hogy Németországban készítenek csak szemeket természet után, vagyis a másik szem lemásolásával. Itt Bécsben csak sablonokat árúlnak. Kimentem Mühlhausenbe. Ott megtanultam a szemcsinálást, készítettem is magamnak olyan szemet, hogy minden orvos igazinak vélte. Aztán megkezdtem itt a működésemet. A félszemüek tömegesen jöttek, a pénz dőlt. Szerencsém volt mindenben, még a barna-kékszemü nőre is ráakadtam ugyanazon a villamoson.

— Most nem eresztem el, — mondottam neki és megfogtam a kezét. Mert féltem, hogy csak fantom és megint eltűnik.

Mélyen a szemébe néztem.

— Gazdag vagyok, — mondtam neki —, boldoggá fogom tenni. Velem kell jönnie.

Nem csodálkozott tulságosan. A Votiv-kirche előtt leültünk egy padra és ekkor elárulta, hogy emlékszik rám. Én is mindent elmondtam neki. Aztán belenéztem a kétféle szemébe.

— Olyan szemet csinálok neked, édes, amilyet csak az Isten tudott. Ezért tanultam meg ezt a művészetet. Hajszálig, lehelletfinomságig hasonlítani fog a másikhoz.

Gyönyörü, hamvasrózsás arcát pir futotta el.

— Hogyan, hát azt akarja, hogy kivétessem az egyik szememet?

Rossz sejtelmeim támadtak. Hátha ... nem is ... Merően néztem kétféleszínü iriszébe, szfinksz-tekintetébe.

— Sokan csodálkoztak már, hogy kétféle szemem van, orvosok is vizsgálták, a férfiak pedig ezért félnek tőlem, azt hiszik, műszem ...

Pillanatra eszembeötlött, hogy kivétetem az egyik szemét. A kéket, vagy a barnát. Csakhogy megajándékozzam művészetemmel. Aztán vad féltékenység fogott el. Olyan szép lesz akkor, hogy biztosan elszedik tőlem.

— Pedig tudhatnák azok a buták, — mondta szégyenkezve —, hogy műszemet nem más színben vennék, hanem a párját a másiknak. Igy ...

Valami szörnyü csalódást éreztem. Hogy nem csinálhatok szemet neki. Elrohantam, mint egy futóbolond.

— És nem látta többé?

— A feleségem. Négy gyerekünk van. Ő megtanulta a mesterségemet, remek szemcsináló. Ha elromlana ez az egy szemem a folytonos lángtól, akkor ... ő ...

A lókupecek hórát táncoltak, egy részeges ügyvédjelölt Oswald Spenglerről és a néplélekről beszélt, egy komisszárus két detektivvel érkezett razziára. Konflisba ültem és elkocogtam.

A Zöld Kakasban ezt mondtam Palinak, a dadogó pincérnek és Jancsinak, a csaposnak:

— A szem a lélek tükre ...

De ők nem értették.

Halló! Figyelem! Hölgyeim!

A legelegánsabb MELLTARTÓK, FŰZŐK, a legszolidabb árak mellett:

„HIGEA" fűzőszalonban

Cluj, Strada S. Micu 5/a.

PÁSZTORTŰZ

FŐSZERKESZTŐ: REMÉNYIK SÁNDOR
SZERKESZTI: CSÁSZÁR KÁROLY

Fadrusz: Mátyás király

XXIII. ÉVFOLYAM. 13-14. SZÁM 1937. JÚLIUS 15-31.

A Pásztortűz megjelenik havonta kétszer.

•

Cikkek, novellák, versek, ismertetésre szánt könyvek a szerkesztőség címére küldendők:

CLUJ,
Strada Baron L. Pop 5.

•

Minden cikkért írója felel. Kéziratokat, képeket nem őrzünk meg és nem adunk vissza.

•

Szerkesztőségi órák: minden kedden és csütörtökön délelőtt 12—1 órakor.

TARTALOM

Petőfi: Világgyűlölet — *Kemény János:* A Havas dicsérete — *R. Berde Mária:* Az arató Szűzhöz; — Add meg Uram (versek) — *Kelemen Lajos:* Változások Kolozsvár műemlékeiben — *Varró Dezső:* Léptem utánad (vers) — *Bözödi György:* Az élet hajnalodik (novella) — *Reményik Sándor:* A vonat áll; — Egeres körül; — Mindenki megy; — Fejfa-váltók; — Jaj, nagyot kértél...; — A puszta létezésem (versek) — *Janovics Jenő* Szabadtéri játékok — *Szabó István Andor:* Gondolatok — *Hunyady Sándor:* Az erény útjai (novella) — *Hegyi Endre:* Küszöb (vers) — *Biró Vencel:* Huszti András bujdosása — *Sinka József:* Békítő szavak távoli kedvesemhez (vers) — *Puszta Sándor:* Önarckép (vers) — *Mansfield Katherine:* Rosabella elfárad (novella; *S. Hajós Alice* fordítása) — *Sz. T. A.:* Zichy Jenő (1837—1937) — *Vita Zsigmond:* Petőfi (*Illyés Gyula* könyve) — *Bözödi György:* Hatholdas rózsakert (*Babits Mihály* novellái) — *Lőrinczi László:* A kolozsvári viadaliskola (*Mező Ferenc* tanulmánya) — *Kováts József:* A Vaskapún túl (*Szabó Zoltán* könyve) — *Bözödi György:* Tükör előtt (*Kováts Péter* versei) — *Lőrinczi László:* Egyedül (*Solymossy Olivér* elbeszélései)

Előfizetések, tudakozódások, könyvrendelések a kiadóhivatal címére küldendők:

CLUJ,
Strada Baron L. Pop 5.

Előfizetési árak:

Egész évre . . . . . 500 L.
Félévre . . . . . 260 „
Negyedévre . . . . 140 „
Lelkészeknek, tanároknak, tanítóknak egész évre . . 400 L.

Magyarországon:

Egész évre . . . . . 18 P.

Magyarországi bizományos:
Studium R.-T. Budapest,
Kecskeméti-u. 8.

LÁTHATÁR

a kisebbségi magyar nemzettömbök szellemi figyelője. Megbízható és rendszeres áttekintést ad a romániai, csehszlovákiai és délszlávországi magyarság kulturális életéről. Ismerteti a környező népek szellemi életét. Munkatársai a legjobb nevű kisebbségi írók, valamint a magyar kisebbség-tudomány irodalmának legkomolyabb munkásai.

Felelős szerkesztő: CSUKA ZOLTÁN
Romániai terjesztő: Slova—Oradea.

Mutatványszámot szívesen küld a

LÁTHATÁR KIADÓHIVATALA
Budapest, VII. Rákóczi-út 60.

Hölgyek figyelmébe!

Ha bármily okból nem sikerült eddig villanyondulálása keresse fel üzletemet. Állandó ujdonságok. **Villany- és villanynélküli tartós ondulálás „Hősugár" géppel,** eddig még nem ismert sikerrel és garanciával **„Inocamin"** hajfesték 15 árnyalatban. Ártalmatlan. —

Csak a MUŞŞA cégnél kapható,
CLUJ, Piața Unirii 23. szám.

Kereskedelmi tanfolyam

A Középiskolát Végzettek Egyéves Kereskedelmi Szaktanfolyamán, Budapest, VIII. Vas-u. 9-11., amelyet Budapest Székesfőváros közönsége tart fenn, a pótbeiratások naponként d. e. 11—12-ig. Célja, hogy a férfiaknak és nőknek, akik középiskolai érettségi vizsgálatot tettek, katonai tisztképzőt vagy tanítóképzőt végeztek, egy év alatt alapos kereskedelmi szakképzést nyújtsan, amellyel kereskedelmi gyakorlati kenyérkereseti pályára léphetnek.

Beiratási díj 22.60 P.

Évi tandíj a tanúlmányi előmenetel és a vagyoni viszony szerint: 45, 90, 135, 180 P. A hallgatók 5 százaléka tandíjmentességben részesülhet.

Felvilágosítást a tájékoztató nyújt, amely Budapest, VIII. Vas-u. 11. alatti kapusnál kapható; postán való elküldése is kérhető.

KORUNK LEGÉGETŐBB KÉRDÉSEIVEL FOGLALKOZIK A

MAGYAR NÉPEGÉSZSÉGÜGYI SZEMLE

SZERKESZTI:
DR. SCHMIDT BÉLA

Kérjen mutatványszámot!

Szerkesztőség:
Tg.-Mureș,
Str. Eminescu 4.

A tiszteletes úr természetesen mindezt nem mondja el, csak magában gondolja, a gyermekek pedig, mintha örömét akarnák fokozni a papnak, még eszeveszettebben birkóznak, a többiek pedig ijedten állnak köréjük, hogy mi lesz most, mert a pap meglátta. A tiszteletes úr azonban nem igyekszik vesszőt vágni, hogy megbüntesse őket, hanem ehelyett oda áll mellékük és amikor azt látja, hogy már a kiöntött eperbe is belehemperegnek, amely összefesti ruhájukat, csendesen, barátságos arccal megszólal:

— Erős gyermekek, ügyes gyermekek vagytok mind a ketten, de most már elég volt a virtusból. Te Boldizsár, állj erről s te Hatos, arról.

A gyermekek engedelmeskednek és lesütött szemmel állnak a pap előtt.

— Megmutattátok az erőtöket, most pedig menjetek szépen haza.

De arra sincs idejük, hogy elinduljanak, mert Boldizsárné, aki belülről már rég hallgatta, hogy a gyermekek verekednek, egy nagy vesszővel megjelenik az úton, mosolyogva köszön a papnak és egyensen a gyermekekhez tart, ahol hirtelen elváltozik az arca, csak harag van rajta és ijesztő indulat.

— Meg vagytok háborodva, hogy ilyen dolgot csináltok? Tépitek egymásról a gúnyát, ordítotok? Nem szégyenlitek magatokat!

Heves átkok és szidalmak között kapja el a fia karját, náspágolja a vesszővel, csapja ahol éri, hogy a szegény gyermek visít, mint egy malac. Látta Boldizsárné a sütő ablakából, hogy a pap nézi a verekedést, nem állhatta meg, hogy ki ne jöjjön és meg ne mutassa, milyen gondos és a gyermekekre vigyázó szülő ő, nem türheti, hogy a fia verekedjék, mert ez nem illik. Ha ki nem jőne, még megszólná a pap, hogy szabadjára hagyja a gyermeket, így csak lássa, hogy rövidre fogja a gyeplőt.

— Te elkárhozott, nem megmondtam, hogy ki ne gyere! — püföli most már a tenyerével a fiát. — Ezért a hitvány eperért kivájnátok egymás szemét.

Jánoska az anyjára néz és szembeordít vele, úgy sír, mint egy eszevesztett. A pap is megsokalja már a dolgot, csóválja a fejét.

— Hagyja, Boldizsárné asszony, kaptak már annyit, amit megérdemeltek.

— Édesanyám, ne csak engem üssön, én nem vagyok hibás — kiáltja Jánoska összeszorított fogakkal. — Üsse a többit is, mért csak engem!

— Te, te, még feleselsz nekem? Anyádnak? Kitől tanultad ezt? Megmondtam, hogy összetöröm a szád, csak nekem kiabálj vissza!

Megragadja a félkarját és a levegőbe kapva repíti be maga előtt a kapu felé.

— Nem megyek, nem megyek haza! — kapálózik Jánoska és nekifeszíti két lábát az anyjának. — Maga küldött ki, mért mondja most azt, hogy kiszöktem s mért ver meg ezért.

A pap csak csóválja a fejét, Jánoska erőfeszítése hiába való, az anyja viszi és püföli (— Összetöröm a mocskos szádat, szégyentelen! —) és már hiába kéri, hogy a többit is verje meg, mert azok miatt van a baj: a Hatos-fiúk elkotródtak észrevétlenül, a kertek fölé. De Boldizsárné különben sem bántaná őket, előre elhatározta, hogy csak a maga fiát veri meg, hogy lássa a pap: értelmes asszony, nem bántja a más gyermekét, tudja, hogy mi illik, de a magáét fegyelemben tartja.

Mikor Boldizsárné beviharzik a kapun az ordító gyermekkel, a pap gondolkozva áll, aztán megindul. Hiába, sehogy sem tetszik ez a dolog. Igazságtalanság, amit ez az asszony csinált, álszenteskedés. Semmi oka nem volt, hogy így elverje a gyermeket. Csak előtte, a pap előtt akarta mutatni, hogy milyen rendet tartó asszony, de ha ő nincs itt, biztosan nem Jánoskát veri el, hanem a többieket, ez már így szokott lenni. Ő az oka egyedül, hogy a szegény gyermek ilyen bajba került, mert ha véletlenül nem éppen most jön a szőlőből, Boldizsárnénak eszébe sem jut, hogy kijőjjön és rendet teremtsen, de így mutatni akarta... Hej, ilyen az ember természete! Milyen szép arcu, eleven gyermek, Isten bizony nem lett volna lelke megverni, pedig ő nem is szülője. Ha gyermek, hát csintalankodik, az a természete, az áll jól neki, nem az, hogy összedugott kézzel, együgyüen üljön valahol, illedelmesen. Mégis, mindenképpen az ő lelkére esik a felelősség legnagyobb sulya, mert ő hirdeti, hivatalánál fogva, azt az erkölcsöt, amit az asszony most megvalósított, ő tanítja arra az embereket, hogy nem szabad verekedni és a gyermek illedelmes kell, hogy legyen. Igen, „illedelmes". Nevetséges, de ilyen esetek következnek abból, ha valaki igyekszik meg is valósítani azt, amit ő prédikál és tanít. Mert ezek szerint kétségtelenül kötelessége volt az asszonynak megfenyíteni a gyermeket, aki rosszul viselkedett. De miért csinál azért ilyen rettenetes dolgot? Igen jól akarta megvalósítani. Hm, hm...

Jánoska kétségbe van esve, elbújik a csürbe, úgy érzi, hogy összeomlott a világ és lehetetlen tovább élni. Belefúrja magát a szénába és sír csendben, hogy senki észre ne vehesse. Szívét csavarja a keserüség, majd megszakad a kíntól. Hogy lehet az, hogy az anyja küldötte ki a fához és azután letagadta, megszídta, megverte, amiért kijött. És hogy lehet, hogy csak őt verte meg, a többit nem, pedig azok nem hagytak békét, ő nem akart verekedni, de muszáj volt. És az anyjáért verekedett, neki akarta vinni az epret és mégis ilyen kegyetlenül megverte. Ennyi igazságtalanság egymásután, ez lehetetlen. Lehetetlen ezt elviselni, össze kell roppannia itt mindennek, az egész világnak, amelyik ilyen rossz és kegyetlen.

Könnyei végigfolynak az arcán, de nem törüli le, hadd rágják a szemét, a bőrét, folyjanak be a szájába a sós cseppek, hadd kínozzák, annál jobb. A szénát áztatja könnyeivel, mert a széna olyan jó, olyan puha és meleg, sokkal jobb, mint az anyja. Nem is kell neki senki a világon, nem kell az anyja sem, soha se megy ki többet a csürből az emberek közé, elbújik ide, vagy elbujdosik, nem kell neki senki sem. Hogy ütötte az anyja, milyen kegyetlenül, erősen, jaj, tán soha sem ütötte így és soha nem fájt ilyen

Vásárhelyi Z. E. Arckép

Az élet hajnalodik

Irta: **Bözödi György**

A kicsi Boldizsár Jánoska ott ült a sütő előtt a Burkus kutyával. Jánoska a kutyával játszott, a kutya pedig a röpködő kövér legyek után kapkodott, hatalmas nagyra kinyitott szájjal és Jánoska ezen mulatott. Lehetetlen, hogy ilyen nagy állat ilyen apró legyekkel jóllakjék és lehetetlen, hogy el is tudja kapni őket, ez is lehetetlen, mert Burkusnak csak a foga csattan össze, de azt soha sem lehet látni, hogy a légy a szájában maradna. Hiszen ha be is kapja, a gyér fogak között kirepülhet a légy, igen, Burkus csak játszik, csak azért kapkodja a fejét és csattogtatja fogát, hogy neki kedve teljék. Ha csahol, ha ugrál, ha lefekszik és teszi magát, hogy már nem is él, mindezt azért csinálja, hogy a gazdáját mulattassa. És általában az egész világ azért van, hogy Boldizsár Jánoskának gyönyörűsége teljék benne. Lám, nem elég, hogy a nap ilyen szépen süt, hogy a határon a rengeteg sok búza mind megsárgult valami csoda folytán egy néhány nap alatt és akár merre néz, mind ezt a szép vetést látja, messzi az aratókat és a kalangyákat, emellett még az árok vize is megduzzadt a kert végében a tegnapi esőtől és úgy ront tova, zuhogva a kapu előtti hídnál, mintha a hegyek mélyén lakó valamennyi titkos szellem beleköltözött volna. És emellett az édesanyja is itthon maradt ma, nem ment a mezőre, hanem kenyeret süt az aratóknak és neki nem kell egyedül ülnie itthon, mint máskor, mert ez a nagyszerű szép világ mégis olyan félelmetes, ha egyedül van benne. A kemence behevült, a kormos nagy lángokat, melyeket félelemmel és csodálattal nézett, kipusztította az édesanyja, elkergette a sütőből, keresztül a kéményen és most a sülő kenyereknek és ordáslepénynek édes jó szaga árad szét a kemencéből az udvarra. Még Burkus is szimatolja ezt a jószagot, felemeli fejét a levegőbe, aztán visszafekszik, hogy Jánoska ölelhesse a nyakát, borzolhassa szőrét és belefurhassa fejét a bundájába, ha aludni akar. És Jánoska elmerül a világ közepének ebbe a mély nyugalmába, az élet öntudatlan boldogságába, mintha egy nagyot akarna még szippantani belőle, míg nem telik az idő és ő nem nő nagyobbra. Mintha tudná, hogy az ember csak addig boldog, amíg minél kisebb és így minél jobban bele tud olvadni a világ végtelen egyetemességébe, amíg minél kisebb posztót kell levágni a végből a kicsi harisnyának, amit a két lábára huz és megköt a derekán, mint a nagyok. Mert Jánoska olyan, amint a sütő előtt fekszik harisnyában és kicsi fekete lájbiban, a Burkus oldalának dőlve, mint egy felnőtt, aki visszafeküdt a bölcsőbe és aki körül a dolgok hirtelen megnőttek, hogy jobban mutassák idegen és ellenséges voltukat, míg a bölcsőben fekvő is észre nem veszi.

Jánoskára is leselkedik a világ, hogy elűzze boldogságát. Egyelőre csak gyermekhangokban nyilvánul meg ez, de ezek a hangok egyre lármásabbak lesznek. Úgy látszik, megint visszajöttek a Hatos-gyermekek az eperfához, azok veszekednek. Bizonyosan és leszedik mind a szép fekete, érett epret, pedig a fa a Boldizsár Jánoskáék háza véginél van. Mit keresnek mégis itt ezek a gyermekek? Hiába kergetik el? Még szembe is állnak az anyjával, ha szól nekik, pedig már ma is szólt és azt mondják, hogy semmi beleszólása nincs, mert a fa nem a kertben, hanem a szőlőbe menő út szélén áll és az szedi le róla az epret, akinek tetszik. Jánoska anyja most nem is szalad már ki, hogy elkergesse őket — lehet azért, mert sok dolga van a sütéssel, — hanem leakaszt a falról egy barna cserépcsuprot és a fia kezébe adja.

— Szaladj Jánoska, te is szedj, amíg ezek az elkárhozottak mind le nem verik.

Jánoska felugrik, ott hagyja Burkust és keresztülmászik a kerítésen, mert így hamarabb a fához ér, mintha a kapun kerülne ki az útra. A legnagyobb Hatos-fiú már fent kalandoz a fa tetején és minden erejével nekifeszülve rázza az ágat, a többiek pedig, kik a magas törzsre nem tudnak felkapaszkodni, szaporán kapkodják fel a porból az epret, nehogy egy szem is ott maradjon. Ellenséges pillantásokat vetnek Jánoskára, aki most már nagy bátorsággal mozog, mert az anyja küldte ki, ebből nem lehet baj, mert ha a többiek verekedni kezdenek, ő csak egyet kiált és háta mögött lesz a segítség. Leteszi a csuprot a fa tövéhez és nekiiramodik, egy-kettőre fent van a magasban, a Hatos-fiú mellett, egy másik ágon. Nem szólnak egy szót se, csak néznek lopva egymásra. Jánoskának kész a terve. lerázza a maga ágát és akkor leszalad, felszedi, a tele csupor érett epret pedig beviszi az anyjának. Hogy fog neki örvendeni! De amint lepillant az ágak között, látja, hogy a Hatos fiúk mind alóla szedik az epret, azt, amit ő rázott és ami az övé. Reájuk kiált, de nem használ, annál inkább kapkodják. Jánoska sem hagyja, hogy sokáig bosszantsák, lecsúszik a földre, megragadja a Hatos-fiúkat, ott üti, ahol éri, egy-kettőre széjjel riasztja valamennyit. Amikor egyedül marad a fa alatt, felkapkodja a csuporba az epret, azt is, ami Hatoséké volt. De mire kettőt fordulna, mellette áll a legnagyobbik Hatos, megragadja kezében a csuprot és ki akarja csavarni. Ugy verekednek, hogy gyönyörűség. Jánoska nem kiáltana az anyjáért, nehogy a többi gyávának higyje, majd elintézi ő egyedül valamennyit.

A Hatos-fiúk már bőgnek, de ő egy hangot nem adna ki, csak fogja erősen az ellenfele vállán az inget és a földre nyomja. Ott hemperegnek a porban és olyan elkeseredetten, olyan szenvedélyesen küzdenek, mintha az egész életről volna szó. Hatos belemarkol a csuporba, kilódítja belőle az epret és a drága szép szemek beletemetődnek a porba, csak kiszorított levük festi meg kezüket és a csupor oldalát sötétpirosra, mint a vér. Most már nincs mit kímélni, most már bosszút kell állni. Jánoska, az ártatlan, minden gyermeki dühét és bosszúját ott érzi az öklében és ezek az öklök rettentő erősek, mintha mindíg verekedett volna, mióta megpillantotta e világot. A Hatos-gyermek ordít és tépi Jánoska ingét, lábát és karjait nekifeszíti, az arca eltorzul az erőfeszítéstől.

A pap éppen most jön a szőlőből, ahol megvizsgálta földjeit, hogy a tegnapi eső nem tett-e kárt a permetezésben. Elgondolkozva, csendesen jön az öreg úr, de a gyermekek lármája felriasztja gondolataiból. Messziről figyeli őket és meggyorsítja lépteit, de mikor az út közepén küzködő gyermekekhez ér, megáll és bizony elmosolyodik. Aztán hahotázva kacag. Micsoda nagyszerű látvány! Kedve volna mind a kettőt a melléhez szorítani és megcsókolni, ha nem volnának olyan porosak és maszatosak. A székely őserő! Ni lám, alig látszanak ki a földből és már hogy értik a módját, hiába, ez a vér, ezzel születik. Már a bölcsőben birkóznának, ha összeeresztenék őket.

— Hahaha, gyertek, hadd csókoljalak meg! Ez az élet, látjátok, s ti vagytok az élet virágai. Az erő a fontos az életben s amíg ez van, addig nem kell félteni titeket. Nini, ez a Boldizsár András fia, a nagyerős Boldizsáré, nem fajzott el az apja vére, ni hogy vicsorítja a fogát és hogy tépi a másikat, meg kell halni a kacagástól, vagy meg kell enni ezt a gyermeket a szeretet miatt.

dolgot, amit máshol nem láthat, akkor miért utazzék épen Szegedre? Ha például Salzburggal akar műsorban, vagy szereposztásban vetekedni, akkor biztosan vesztes marad. Salzburg összegyüjtheti a világ leghíresebb karmestereit, zenekarát, a világ legdrágább énekeseit, mert olyan árat szabhat, amelyből mindez megtérül és olyan állami és városi támogatásban részesül, amilyent Szeged soha nem kaphat De Szegednek nem is lehet az a hivatása, hogy versenyre keljen Salzburggal. A Nagy Alföld színmagyar fővárosának az a feladata, hogy valami színmagyart nyujtson, olyan valamit, amit az idegen máshol nem találhat meg, ami még a budapesti, nemzetköziségre szoktatott közönségnek is csemege legyen. Útszéli hasonlat, de megvilágítja a gondolatomat: a külföldit jobban érdekli a mezőkövesdi színes magyar viselet, mint a legjobb magyar szabónál készült frakk-öltöny. Ez nem azt jelenti, hogy nyereg alatt puhított húsból bográcsgulyást kell főzni a Dómtéren és okvetlenül villogó fehérnemüt kell mutogatni, hanem a régi és új magyar szellemi élet olyan színes virágait, amelyekről meg lehet ismerni, hogy „Made in Hungary".

És nagyon kell arra is vigyázni, hogy a műsor megállapításából ne ütközzék ki az üzletes szellem. A szabadtéri játékoknak nem a tömeg szórakoztatása, hanem a tömeg szellemi gazdagítása és lelki emelése a feladata. *Azért színpadon tett engedményeknek nincs helyük a szabadtéri játékoknál.*

A szabadtéri játék nem új formák keresése, hanem *a színház ősi formáihoz való visszatérés.* A szabadtéri játékok célja nem egyéni örömök keltése egyes nézők szívében, hanem *közösségi érzések sugalmazása.* És mert a szabadtéri játékoknak tömeg-hatásra kell számítaniok, az előadásokat hozzáférhetővé kell tenni a tömeg számára. Világosabban kifejezve: a helyek árait úgy kell megszabni, hogy a közönség úgynevezett „tömeg-rétegét", vagyis a szegénvebb néposztályt se zárjuk ki. Ez a társadalmi meggondolás késztette már tavaly a szegedi játékok rendezőségét arra, hogy a két év előtti, aránylag magas helyárakat felére szállítsa le, úgy, hogy a kispénzű emberek 50 fillérért (16 lei) nézhették azokat az előadásokat, a melyeknek főszereplői Magyarország színpadi művészetének ünnepelt nagyságai voltak. Hivatkozhatom arra is, hogy mikor néhány év előtt itt, Kolozsvárott, a Hoffmansthal „Jedermann"-ját játszottuk, akkor is a legdrágább jegy 30 lei volt. Ez a tanács tulajdonképen praktikum, de belevág a szabadtéri játékok művészi lényegébe is. S itt a tollamra kívánkozik ennek a kolozsvári „Jedermann"-előadásnak egy soha el nem felejthető jelenete. Az utolsó képben, amikor a megtért bűnös a halál karjaiba hanyatlik, a mélyfekete égboltról szikrázva-süvitve hullott le egy fénylő csillag a semmiségbe. Ezer és ezer ember háta lett libabőrös a természet váratlan és szivekbe nyilaló rendezői segítségétől. Azok, akik tanui lehettek, soha nem felejtik el ezt a lenyügöző pillanatot. Bizonysága ez a hatás is annak, hogy a szabadtéri játékoknál nem az aprólékos rendezői furfangok, a mozaikszerű részletezések, hanem a természet nagyméretű adottságai a fontosak. Ide-oda hurcolt, ingó-lebegő vászondíszletek és a zárt színpad műfogásai sértik a szabadtéri játék lényegét és kizökkentik a hangulat ihletéből a nézőt. Megrontják a játék hatását. A tér és annak kiképzettsége nemcsak díszlete, de főszereplője is kell, hogy legyen a játéknak.

Ez irányban annak, aki irányítani fogja jöbőben az ünnepi játékok sorsát Szegeden, még sok a tennivalója. Eddig a műsor egy részét ötletszerüség, a ráfizetéstől való félelem, mondjuk ki a szót: valami útkereső, lelkes és tiszteletreméltó műkedvelés állította össze. Ismétlem: részben. A műsorba felvett darabok kiválasztásánál olyan szempontok is érvényesültek, amelyek nem tisztán művésziek. Ez a kísérletezés éveiben megmagyarázható és természetes. Ám a szegedi játékoknak most már szilárd megalapozottságuk van. Itt az ideje, hogy nem szerteágazó ösvényeken, hanem a helyesnek és célhoz vezetőnek felismert úton haladjanak az ünnepi játékok, eltévelyedések és engedmények nélkül. Első lépésként pályázatot kellene minden évben kiírni a Dóm-téren előadandó darabra. Ez az áldozat bőven meghozná a maga művészi és anyagi kamatait. Bizonyos, hogy irodalmunk legkiválóbbjai is örömmel és elmélyüléssel vennének részt ebben a pályázatban, amely nemcsak dicsőséget, de pénzt is jelent. Ezt azonban nem szabad az utolsó perc véletlenére bizni: amint a játékok végetérnek, már más napon hozzá kell fogni a következő évi terv előkészítéséhez. A munkának nem szabad szünetelnie.

Olyan cél ez, amelyért érdemes dolgozni.

Vásárhelyi Z E. Arckép

Gondolatok

A tréfa komoly magját épen az örökké komolyak nem szokták megérteni.

Ellentmondást nem tűrő itéletek jellemzik az elmaradt embert.

Minden lakásban kétszerannyi nippfigura van, mint amennyi kellene.

Bár legalább feleannyira tudnád saját gyermekeidet nevelni, mint amilyen fölényesen bírálod mások nevelési elveit!

Jókedvű úgy is lehetsz, ha ezzel mások jókedvét nem teszed tönkre!

Az okosabb enged. Csoda-e hát, hogy a világon csupa ostobaság történik?

Ha mind csupa felsőbbrendű ember volna a világon, éhen halnánk.

Idő és energiafölöslegedet nem okvetlenül szükséges versben lecsapolnod! Az emberiségnek valószínűleg nagyobb hasznára lesz, ha ehelyett fát vágsz, vagy fehérneműt javítsz.

SZABÓ-ISTVÁN ANDOR.

Az erény útjai

Irta: **Hunyady Sándor**

Tavaly télen néhány hetet töltöttem a hegyek közt. Amit úgy kell érteni, hogy egész decemberben egy nemzetközi nagyszállóban loptam az időt, amelynek hat sor, fényes, villanyszeme büszkén világított a havas kárpáti éjszakában.

Kint hó, jég. Havas karácsonyfák és szánkázók a hegyoldalon. Nők nadrágban. Hidegtől pirosra csípett arcok, mint az alma. A szálló fala telitámasztva sítalpakkal.

Bent arany világosság. Hízelgő meleg. A bárban jazz, táncoló párok a kivilágított dob előtt. A kártyaszobában bridzsező négyszögek a kis, zöld asztalok körül.

Én is kártyás vagyok. Nekem is volt partím természetesen. Három hölggyel játszottam együtt. Három, legújabb divat szerint készült, mai asszonnyal.

Egészen egyforma volt a három hölgy. Kívül egyformán öltözve, festve, soványítva és fiatalítva. Belül egyformán berendezve a legsikkesebb neuraszténia bútordarabjaival.

Nem is értem, hogy miért tetszett közülök éppen az egyik, amikor a másik kettő is éppen olyan volt? Fantasztikus dolog, mintha az embernek három, héjában főtt híg tojás közül éppen az egyik tetszene. Miért? Kívül egyformák. És ostobaság föltételezni, hogy belől különbözzenek egymástól.

Hanem hiába, az ember nem vitatkozhat a mirígyeivel. Nekem is hallgatnom kellett belsőm parancsára. Udvarolni kezdtem tehát három partnerem közül annak a bizonyos *egy*-nek.

De ezt az udvarlást persze nem szabad valami vehemens ostromnak gondolni. Nem estem neki a hölgynek, diszkrét voltam, óvatos. Gondosan vigyáztam rá, hogy lehetőleg egyformán osszam meg a bókjaimat a három kártyás között. Ugy akartam, hogy a viselkedésem irányvonalát éppen csak az vegye észre, akinek szól.

Nahát nem vette észre. Apró elővágásaimra soha nem adott riposztot. Rám sem nézett. A kártyáját nézte. A szép pikkeket és treffeket. Játszott irgalmatlanul és komolyan. Eckener kapitány nem vezetheti komolyabban a léghajóját.

Viszont az egyik barátnője — nevezzük ezt a hölgyet Matildnak — megmozdult. Nem értem, hogy történt a dolog? Rosszul irányítottam a kurizálást? Magától ment félre az ügy? Vagy Matild asszony a saját szabadakaratából kezdett átforrósodni? Érthetetlen. De tény, hogy lassanként mind szembetűnőbben kezdtem rajta észrevenni azokat az apró jeleket, amelyeket a barátnőjén szerettem volna ézsrevenni.

Édes Istenem! A negyvenedik évemet taposom. Hízni kezdek, lustulni kezdek. A sok cigarettázástól már állandóvá vált légzőszerveim katarusa. Jól tudom, hogy ilyen korban és ilyen állapotban nem is illik valami nagyon válogatni. Örüljön az ember, ha magától a fejére hull egy önként érett gyümölcs. És engem valami érthetetlen szeszély mégis megtartott eredeti törekvéseim mellett. Makacsul próbálkoztam tovább ott, ahol nem ment. És makacsul nem vettem észre azt az esetet, ahol ment volna.

Pedig mondom, hogy mind a két hölgy rettenetesen egyforma volt. Fölvehették volna egymás ruháját. Sőt egy kis túlzással elképzelem, hogy hazamehetett volna egyik a másik férjéhez. A férjek nem vették volna észre a cserét. Ránéztek volna a cvikkerjükön át a hókisugárzástól barnára sült hölgyre. „Na, fiam, jól mulattál?" — És a gyerekek, azok sem vették volna észre, hogy egyszerre csak más lett a mamájuk.

Egy este tombola volt. Kettőig tartott. Háromkor még táncoltak a vendégek a bárban. Magam is három után jutottam ágyba. Kicsit még olvastam, aztán elcsavartam ernyős villanyomat az éjjeliszekrényen. Most már nagy csönd volt. A hotel nyugovóra tért. A széles ablakokon át beragyogott szobámba gyémántcsillagjaival a kárpáti tél tiszta hajnala.

Behúnytam a szemem és tünődni kezdtem elalvás előtt, hogy rezignálni kellene végre. Hogy kényelmesebb is lenne, jobban is illene hozzám már a „nemérdekelt" műbarát pozíciója.

Ebben a szendergésszerű állapotban hallottam, hogy valaki halkan kopogtat az ajtómon. Furcsa. Hajnali négy óra felé. Akár meg is ijedhettem volna. De a kopogás olyan halk volt, annyira félénk, szinte könyörgő, hogy én is mollból kérdeztem:

— Ki az?

Thorma János — Október elseje

kért hitelben lakást. Szorult helyzetében Heineccius Gottlieb János jog- és bölcselet-tanár sietett segítségére. Husztinak Teleki Pálhoz küldött kérő levele mellé csatolta a magáét és abban tanítványáért szót emelt. Huszti kérte a grófot, vegye figyelembe a tanár levelét. Hadd lássa az, mondota, hogy nem hiába lépett érette közbe; győződjék meg arról, hogy nem hiába buzdította, hajtotta őt a jogtanulásra, amellyel hazájának segítségére lehet. Így bevégezheti a jogot és tavasszal visszatérhet. Úgy látszik, hogy Heineccius közbenjárása sem járt megfelelő eredménnyel, mert Huszti 1730. januárjában már egészen lerongyolódott, annyija sem volt, amiből köntösét megcsináltassa. Ha Isten rá nem tekint, írta, talán megtántorodik.

Szorult helyzetében két párfogója akadt, akik élelemmel tartották, amíg csak nem végez az ő lábaik előtt. Nem akarták ugyanis, hogy Huszti fél-képzettséggel menjen haza. Az egyik Heineccius tanár, a másik Hoffmann Godofréd, a porosz király belső tanácsosa. Teleki is kilátásba helyezett harminc aranyat, ami jó lett volna a szállás, az adósságok fizetésére és ruhára. Olyan rongyos volt már, hogy szégyenli, írta Huszti, de nem tehet róla. Egy Frankfurtba vetődött itthoni embertől kapott külcsön két aranyat és azon vett inget, harisnyát, papírost. A nyomoruság vitte rá, hogy 1730. júliusában ismét a Barcsayné-féle 160 forintot kérje. Eddig evezett, írta, a bujdosás oceánján, elhagyva azoktól, akikben bizott. Isten tudja, mennyi jajt hallatott, egyedül benne bizva, aki nem hagy el senkit.

Nagy nehézséget okozott neki, hogy a városból el nem mozdulhatott. Más városokban is akadt egy-egy magyar, akiktől segítséget kérhetett volna. De attól kellett tartania, hogy járása-kelése közben befogják katonának.

Poroszországban ugyanis akkor I. Frigyes Vilmos volt a király, aki hadserege fejlesztésére igen nagy gondot fordított. Huszti Frankfurtba érkezésekor azonnal hallotta, hogy a királynak igen sok katonája van és hogy minden igyekezete az, hogy még több legyen. Különösen kedvelte igen magas, óriási gránátosait, akik közé mindenünnen gyüjtötte a szálas embereket. A külföldi uralkodók is, hogy a porosz királynak kedvében járjanak, küldtek gárdájába magas termetű katonákat. Így ezidőben III. Károly császár-király is három embert küldött hozzá, akik Huszti szerint csak egy arasszal és egy tenyérrel voltak magasabbak őnála. Erős Ágost lengyel király is három magas katonát ajándékozott a porosz királynak. Husztinak Frankfurtba érkezésétől 1729. április haváig száznál több magyar katona került a porosz hadseregbe.

Huszti tehát nem mert Frankfurtból elmozdulni, nehogy katonának elfogják. Igy nem mert Berlinbe sem menni, hogy ott a királytól tanulására támogatást kérjen. Mivel a legmagasabb mértéket is megütöte, bizosra vette, hogy katonának megfogják és ha valaki egyszer a hadseregbe került, onnét nem volt menekvés. Még Frankfurtban sem volt biztonságban. Az ottani ezredes igen „jámbor" ember, egyetemi hallgatót nem sorozott. Egy kapitány mégis, ha Huszti védelemért az ezredeshez nem fut, őt is elvitte volna.

Az 1731. év július havában Huszti már Frankfurtban volt. Ekkor küldte onnét az utolsó levelet. Levele szerint: tudván, hogy a fa gyümölcseiről, az ember cselekedeteiről szokott megítéltetni, cselekedett ő is. Valósággal udvarolt a grófnak. A hazaküldött művecske, mondotta, bizonyságot tesz arról, hogy ő ilyen elhagyatott és veszendő állapotában is hálás a Teleki-család iránt. Ha Isten segít, többet tesz, mintsem az emberek tőle remélték. Úgylátszik valamikép jobb helyzetbe jutott, ugyanis második munkáját is kinyomtatta: Origo, incrementum et facies hodierna trium in Transilvania illustrium gymnasiorum reformatorum.

Amilyen komoly elhatározással indult útnak, olyan komolyan vette jogi tanulmányainak minden ágát. Még mielőtt Németországba indult, elmélkedett az itthoni iskolák állapotán. Többek között azon, mi annak az oka, hogy az iskolákban elmennek a logikáig, de tovább nem. Igy, akik politikai pályára lépnek, arról panaszkodnak, hogy amit tanultak, annak alig vehetik hasznát a kancellárián. Huszti az okot abban látta, hogy a jogi képzés hiányos. Tanulmányai alapján arra a meggyőződésre jutott, hogy elsősorban helyes felfogással tanult bölcseletre van szükség. A bölcseletet ő Heinecciustól tanulta, aki azt a jogra alkalmazva tanította. Bevezetésképen ismertette minden nép bölcselete történetét, azután tárgyalta a morális filozófiát, amelynek Huszti szerint itthon még emlékezete sincs, holott minden jog ebben birja alapját. Sok jó teológus származott gimnáziumainkból, mondotta, alkalmas orvosok is nevelődnek, de ez iskolákban a jogról említés sem tétetik. Pedig a jogból tanulhatják meg a státuspolitikusok, hogyan kell országot igazgatni, a királynak engedelmeskedni, a népnek igazságot szolgáltatni.

A természetjogot Heineccius Huszti kérésére latinul adta elő német helyett, mivel ez nem tudott elég jól németül. Előadásaihoz készült jegyzeteit is kölcsönadta Husztinak. Huszti nagyon örült ennek és feltette, hogy ő is olyan tudományosan fog tanítani. Itthon főleg az elméleti képzés hiányosságát tapasztalta. Pedig elméleti tudás nélkül, vallotta, a jogász nem érdemli meg a jogász nevet. Aki a törvényt tudja, de nem tudja azt magyarázni, az nem jogász. A Tripartitum-ban vannak ugyan törvényerővel biró végzések, a törvényekre vonatkozó szabályok, de mindez magyarázatra szorul. Az elméleti tudás alapja pedig, minden európai törvény kútfeje a római jog.

Az 1729. év júliusában nagy munka elvégzéséről adott számot. Olyan mű lesz ez, mondotta, amely fel fogja épí-

Vásárhelyi Z. E. Arckép

Bordy András Tanulmányfej

teni itthon az egész politikára való tudást. Úgy nő fel műve, írta, mint mikor az elültetett magból csemete, majd fa lesz, amely szép gyümölcsöt terem és árnyékában a hőségtől elbágyadt embernek és állatnak pihenést nyujt. Ha e mű meglesz, egy főnemes ifjúnak sem kell többet tanulás végett Németországba mennie. — Úgy látszik, hogy a később itthon Heineccius nyomán kiadott *Politica* előmunkálatairól van szó.

Az elméleti ismeretek mellé gyakorlatiakat is gyűjtött. Hoffmann tanártól megtanulta, hogyan kell mindenféle írást kiállítani, szerződést elkészíteni, megtanulta a bécsi törvénykezésmódot, III. Károly császár-király Constitutió-it.

Vérmes tudományos reményeit azonban egymásután megtépdesték a csalódások. Villámként sújtotta őt a hír, hogy volt tanítványai letettek a további tanulásról, nem lesz tehát szükségük az ő tudományára. Mily fájdalom! — kiáltott fel keservesen. Éjjel-nappal dolgozott, hogy vándorlása szerencsésen véget érjen, és hogy amit a jogból tanult, azt otthon előadhassa.

Aztán abban a reményében csalódott, hogy a jogot a hazai ifjúság között elterjesztheti. 1733-ban ugyan kincses városunkban a református kollégiumban tanár lett, a protestánsok első jogtanára, de balsorsa itt is üldözte. Közte és tanártársai között az első perctől napirenden voltak a félreértések. Nem vádolhatták őt tanári kötelességei elmulasztásával, de templomkerülést, Urvacsoravétel elhanyagolást, majd a *Jurisprudentia Hungarico-Transilvanica* c. műve előszavában kifejtett nézetei miatt vallásmocskolást vetettek szemére. Ügye egyházi zsinat elé került, ott elítélték, állását is elvesztette. Utóbb a katólikus vallásra tért, állást kapott, amelyben azonban nem maradt meg sokáig. Ezuán a főurak udvarában időzött és a családok levéltáraiban történeti és jogi kérdéseken dolgozgatott. Rendezte a Wass- és Kornis-családok levéltárát, megírta a Wass- és Haller-családok történetét.

Harmadik családása a tudományos munkásságába vetett hitében érte. Irodalmi munkássága ugyanis előképzettségéhez mérten aránylag csekély. Nagy része ennek is kéziratban maradt. A Frankfurtban kinyomtatott két teológiai dolgozatán kívül egyéb művei: *Iuris prudentia Hungarico-Transilvanica; Politica; Ó- és Új Dácia* (ebben szól a finn rokonságról); *Vajvodae Transilvaniae* (kézirat); Erdélyország rövid historiája (kézirat), *Commentarii de rebus Hunnorum* (csak címe ismeretes).

Minden nyomorusága dacára életének legszebb szaka a Frankfurtban eltöltött idő volt. Gondokkal küzdött ugyan ott is, de erőt merített abból a gondolatból, hogy nagy dolgokra van hivatva. Telve volt nemes nagyravágyással, önbizalommal, a tanügy előbbrevitelének vágyával. Pártfogóihoz írt levelei *(Erdélyi Múzeum* 1917. évf.) tanulságos tükrei egy nagyratörő, eszményi célokért küzdő ifjú lelkületének.

Békítő szavak távoli kedvesemhez

Ma szeretnék nagyon jó lenni
Hozzád. Árnyék puha holdesőben,
Nesztelen lendülnék, amerre járnál
S ha megúnnál, eltűnnék testtelen.

Ma szeretnék drága, szent lenni:
Ritmus, mely lázad, ereidben ég,
Perc lelkedben, szerenádszóra
Visszatért mult, elért messzeség.

Ma szeretnék nárciszként nyitni
Kertedben, hol kis méh vagy s kószálsz
Illatzni tárult kehellyel
Zsibbasztón, míg megkívánsz s megszállsz.

Ma szeretnék a vágyad lenni:
Szobrok bronza ,havasok kékje,
Babonás csend, megoldott rejtély,
Szívedben béke, végtelen béke.

SINKA JÓZSEF

Önarckép

Egyszerű szeretnék lenni, mint az
Út, mely a forráshoz vezet,
Meleg szeretnék lenni, mint a
Kéz, mely átfog egy másik kezet.
Csak lenne bennem ennyi ég, mint
A búzavirágban,
Csak annyit figyelnének énekemre,
Mint a rigó dalára.
Tudnék fürgén szaladni, mint az
Ösvény, mely mindig célhoz ér,
Átoktalan, tiszta imát csacsogni,
Csacsogni, mint az ér.

Élni szeretnék, élni, élni
S bennetek folytatódni tovább,
De életem az égben folytatódik,
Mit belőlem láttok, délibáb.
Kép vagyok, halott színekkel,
Elélt életem a keret,
Dalolok, dalolok s bennem egyszerre
Valaki sír, valaki nevet...

PUSZTA SÁNDOR

Rosabella elfárad

Irta: **Mansfield Katherine**

Az Oxford-tér sarkánál ibolyacsokrot vásárolt. Ez volt az oka, hogy oly keveset vacsorázhatott, — mert egy zsemlye főtt tojással és kis csésze kakaó Lyonnál nem elég bőséges vacsora a kalapüzletben töltött nehéz munka után. Ahogy fellendült az Atlasz-autóbusz lépcsőjére, egyik kezével szoknyáját fogva, a másikkal a korlátot, azt gondolta, a lelkét odaadná egy jó vacsoráért, — kacsasültért zöldborsóval, habos gesztenyéért, puddingért, pálinkás krémmel, — meleg, tápláló, laktató ételekért.

Az autóbuszban egy lányka mellé ült, aki egykorúnak látszott vele. A lány „Anna Lombard"-ot olvasta esővel telefrecsentett, papirfedelű, olcsó kiadásban. Rosabella kinézett. Az utca kopár volt, ködös. Mégis ahogy a fény az ablaküvegen átszűrődött, a tompa színek ezüstté, opállá váltak. Ékszerüzletek csillogtak, mint tündérpaloták. Rosabella érezte, hogy lába nedves s szoknyája széle tele van vastag sárral. Undorító izzadságszag volt az autóbuszban, mintha mindenik utasból szüntelen szivárgott volna, s egyforma volt arckifejezésük is, ahogy csendesen ülve szembemeredtek vele. Hányszor olvasta ezeket a hirdetéseket: „Sapolióval időt s munkát takarít", „Heinz-féle paradicsom-konzerv" s az orvos és bíró üres, száraz beszélgetését Lampough savainak kiváló tulajdonságairól.

Egy pillantást vetett a mellette ülő lányra. Az nagykomolyan olvasott, arcát fintorgatva a szavakat mormolta, amit Rosabella nem szenvedhetett. Ahányszor lapozott, megnyálazta hüvelyk- s mutatóujját. A szöveget Rosabella nem tudta pontosan kivenni: valami forró, kéjes éjszakáról volt szó, amelyen zene szól és egy gyönyörű, hófehérvállú lányról.

Jaj Istenem! Hirtelen émelygést érzett, kigombolta kabátja két felső gombját. Azt hitte, rögtön megfullad. Félig lehunyt szempillái előtt a szembenülők sora egyetlen bámész eszelős arccá mosódott.

Itt kellett leszállnia. Ahogy a kijárathoz botladozott, megérintette a mellette ülő lányt: „Bocsánatot kérek", — mondta Rosabella, de a lány rá se hederített. Rosabella látta, hogy olvasás közben mosolyog.

A Westbourne-Park olyan volt, amilyennek Velencét képzelte: titokzatos, sötét. Kocsik mozogtak fel-alá, mint gondolák hullámzanak a vizen s homályos lámpák imbolyogtak tompa fénnyel, — lángnyelvvel nyaldosva a sötét utcát, — mint mágikus halak a Canale Grande-on. Örült, szinte boldog volt, mikor végre a Richmond-utcába jutott, csak amíg a saroktól a huszonhatos szám alá ért, folytonosan a négy emeletre kellett gondolnia. Miért is van négy emelet! Rettenetes, hogy az embereknek oly magasan kell lakniok. Minden házban felvonó kellene, egyszerű, olcsó szerkezet, vagy valamilyen villanyoslépcső, amilyent egyszer a gróf palotájában látott.

A lépcsőházban megállt. Ahogy meglátta a kitömött albatroszfejet a lépcsősor tetején, amely mint egy szellem fénylett a szegényes gázvilág tükrében, majdnem sírt. Hiába, meg kell birkóznia! Mintha meredek dombra biciklizne, olyan volt a kapaszkodás felfelé, de a lefelégördülés gyönyörűsége nélkül.

Végre bent volt a szobájában. Bezárta az ajtót, meggyujtotta a villanyt, letette kalapját, kabátját, szoknyáját, elöhalászta gyapjú-pongyoláját az ajtó mögül. Aztán kifűzte cipőjét, hogy megnézze, milyen nedves a harisnyája, nem kell-e felcserélnie másikkal.

A mosdóhoz ment. Korsóját megint elfelejtették megtölteni. Annyi víz sem volt, hogy a szappant megnedvesítse. A zománc lepattogzott a tálról; már a második eset, hogy megsérti az állát.

Pont hét óra. Ha felhúzza a függönyt s eloltja a gázt, sokkal nyugalmasabb. Nem akart olvasni. Inkább letérdelt a padlóra, karjait az ablakpárkányon összekulcsolta... csak egy kis üvegablak volt így közte s a nagy nedves világ között.

Végiggondolta, ami aznap történt. Azt a rettenetes, szürkeköpenyes nőt soha nem fogja elfelejteni. Díszes útikalapot kért, „valami vöröset két oldalt rózsaszínnel", vagy azt a lányt, aki minden kalapot felpróbált, „majd holnap eljövök s véglegesen határozok" — mondotta végül. Rosabellának mosolyognia kellett az elcsépelt kifogáson . . .

De volt egy másik lány is az üzletben. Vöröshajú, fehérbőrű. Szemének színe olyan, mint azé az arannyal pettyezett zöld szalagé, amit a mult héten kaptak Párizsból. Autója az utcán várta. Egy fiatalember jött vele, nagyon jól öltözött fiatalember.

— Mire is van tulajdonképen szükségem, Harry? — mondta a lány, mialatt Rosabella kivette a tűt a kalapjából, elvette fátylát s kézitükröt nyujtott neki.

— Fekete kalapra, köröskörül tollal, aztán a toll lesiklik a nyakad köré, állad alatt egy csavarással kell megkötni, — szóval egy kielégítő hosszúságú toll legyen rajta.

A lány mosolyogva nézett Rosabellára.

— Van ilyen kalapjuk? — kérdezte.

Nehezen tetszett nekik valami. Harry lehetetlent követelt. Rosabella már majd kétségbeesett. De hirtelen eszébejutott a nagy, még fel nem bontott doboz a karzaton.

— Csak egy percig várjon, Madame, mutatok önnek valamit, ami biztosan tetszeni fog. — S már rohant is lélegzet nélkül a karzatra, elvágta a doboz szalagját, összegyűrte a selyempapírt. Igen, ott volt a kalap, nagy bodros lágy tollal, még egy fekete rózsa volt rajta, más semmi.

Vásárhelyi Z. E. Arckép

El voltak ragadtatva. A lány felpróbálta, aztán visszaadta Rosabellának.

— Szeretném látni, hogy áll Önnek, — mondotta Rosabellának, homlokát ráncolva, komolyan.

Rosabella a tükörhöz ment, barna hajára tette a kalapot, aztán rájuknézett.

— Ó, Harry, hát nem gyönyörű!? Ezt meg kell vennünk.

Megint Rosabellára mosolygott.

— Remekül áll magának, — mondotta.

Hirtelen különös, érthetetlen harag öntötte el Rosabellát. Szerette volna a lenge, cifra rongyot a lány arcába vágni. Ráhajolt a kalapra elpirulva.

— Belül tökéletes a kidolgozása, Madame, — mondta hirtelen.

A lány kilebbent a kocsihoz, engedte, hogy Harry fizessen s kihozza a dobozt utána...

— Egyenesen hazamegyek, felteszem, mielőtt ebédelni megyünk, — hallotta Rosabella.

Amíg a jegyzéket írta, a fiatalember feléjehajolt. Aztán kezébe számolta a pénzt.

— Soha nem volt még kifestve, kisasszony? — kérdezte.

— Nem — felelte Rosabella röviden, észrevéve a férfi hangjának gyors változását, a bizalmaskodás tolakodó színezetét.

— Pedig festenie kellene magát — mondta Harry — oly remek alakja van.

Rosabella figyelemre se méltatta. Milyen szép fiú volt pedig! Egész álló nap rágondolt, elbűvölő arcára. Maga előtt látta szép, egyenes szemöldökét, a haja homlokából hátrasímítva halvány göndörség árnyalatával, a nevetése, a gúnyos szája... Vékony ujjait látta, amint kezébe számolják a népzt...

Rosabella hrtelen kisimította haját arcából. Forró volt a homloka nagyon... Ha azok a karcsú ujjak csak egy pillanatra... Istenem, milyen szerencséje van annak a lánynak!

Mi lenne, ha cserélnének. Ha ő kocsizott volna vele haza. Természetesen szerelmesek egymásba, de még nem jegyesek. Nemsokára lesz az eljegyzés.

— Várjon, kérem, még egy percig — ő azt mondta volna s a kocsiban megvárna, míg komornája felhozza a dobozt.

Otthon nagy, fehér és rózsaszín hálószobájában tompafényű ezüstvázákban rózsák. A tükör elé ül. Kis francia szobalánya megtűzi kalapját. Vékony, finom fátylat keres elő s egy másik pár fehér svéd bőrkeztyűt (egy gomb leesett a keztyűjéről reggel). Prémjét, zsebkendőjét beillatosítja, nagy szürke muffot vesz, úgy szalad le a lépcsőn. A komornyik kinyitja a kaput, Harry vár — együtt kocsiznak tovább . . . Ilyen az igazi élet! — gondolta Rosabella.

Útban a Carlton felé Gerardnál megállnak. Harry kis csokor pármai ibolyát vesz, keze tele virággal.

— Oly jószagúak — mondja Rosabella arcához szorítva az ibolyát.

— Mindig így szeretnélek látni, kezedben ibolyával.

(Rosabella észreveszi, hogy térdei elzsibbadtak, egész merevek, ahogy az ablak előtt könyököl. Leül a földre, fejét a falhoz támasztja.)

Oh, az az ebéd! Virággal borított asztal, zenészek játszanak a pálmafák mögött. A muzsikától tüzes lesz, mint valami bortól. Leves, osztriga, galamb, burgonyakrém, természetesen pezsgő, utána fekete . . . Az asztal fölé hajol, egyik kezében poharát tartja, így beszél izgató, vidám hangján, amit Harry annyira szeret. Majd matinéra mennek, olyan előadásra, amely mindkettőjük kedvére van. Végül tea Cottage-nél.

Cukor? Tej? Hab? Kedveskedő kérdések meghittségüket még fokozzák. Aztán haza az alkonyatban. A pármai ibolyák illata mindent édességgel tölt meg.

— Kilenckor leszólok érted — mondja Harry a búcsúnál.

A komorna meggyujtja a villanyt a hálóban, összehúzza a függönyt. Nagy halom levél várja, meghívások az operába, ebédekre, kirándulás a tavon, autóút. Szó nélkül nézi át a leveleket, majd felmegy az emeletre vetkőzni. A hálószobában tűz ég. Fényes gyönyörű ruhája az ágyra terítve. Fehér tüll ezüsttel bélelve, ezüst cipők, ezüst vállszallagok, kicsiny ezüst legyező.

A ma esti bálon ő volt a legszebb. Férfiak hódoltak körötte . . . Egy külföldi herceg óhajtotta, hogy mutassák be annak a csodálatos angol nőnek. Gyönyörű éjszaka volt, szüntelen zene szólt s az ő hófehér vállai . . .

Fáradt lesz mégis. Harry hazaviszi. Feljön hozzá, de csak ép egy percre. A nappaliban a tűz kialudt, az álmos szobalány a hálószobában vár. Leveszi köpenyét, kiküldi a lányt, a kandallóhoz megy. Ott megáll, keztyűjét lassan lefejti. A kandallófény hajára hull. Ekkor jön Harry. Karjaiba veszi. Rosabella, Rosabella . . . mintha az égben lenne, olyanok a karjai, nagyon fáradt lesz . . .

(Az igazi Rosabella, a kis masamódlány a földön kuporog a sötétben, hangosan kacag s kezét forró szájára szorítja.)

Röviddel Szent György napja után van az esküvő, a Hannover-téren laknak. A mézesheteket Harry ősi kastélyában töltik. Falusi emberek alázatosan köszöntik őket, amint elhaladnak mellettük. Harry görcsösen, szerelmesen szorítja kezét. Ezen az éjen megint ezüsttüll ruháját veszi fel. Fáradt az úttól, felmegy a szobájába lefekszik . . . egész korán . . .

Az igazi Rosabella felkel a földről, ruháit egy kis szék támlájára teríti. Bebújik durva, kockás hálóingébe a szűk kivágáson át. A hajtűket kiszedi hajából, barna, meleg áradat veszi körül. Aztán elfújja a gyertyát, az ágyhoz tapogatózik, takaróját magára húzza.

Így alszik és álmodik és mosolyog álmában. Míg egyszercsak kitárja karjait, hogy megérintsen valamit, ami nincs, még mindig álomban.

És elmulik az éjszaka. A hajnal hideg ujjai megérintik betakaratlan kezét. Szürke fény önti el a kopár szobát. Rosabella megborzong a hidegben, kicsi zihálló lélegzetet vesz, felül ágyában. S azzal a különös derűlátással, mely leggyakrabban egyedüli öröksége a fiatalságnak, még álomban mosolyog, egyre mosolyog csöpp ideges rángással szája körül.

Fordította: *S. HAJÓS ALICE*

Hüléses betegségek-nél, rheuma, kozzé y és ... fájdalmaknál a Togal-tabletták gyorsan és biztosan hatnak. Togal nagymértékben húgysavoldó és bakteriumölő, a bajt közvetlenül gyökerében támadja meg! Több mint 7000 orvosi vélemény! Egy kisérlet meg fogja győzni! Kérjen kifejezetten Togal-t, nincs ennél jobb. Kapható gyógyszertárakban és drogériákban 42, 14 és 3 tablettás csomagolásban.

Togal

Itt a friss karfiol

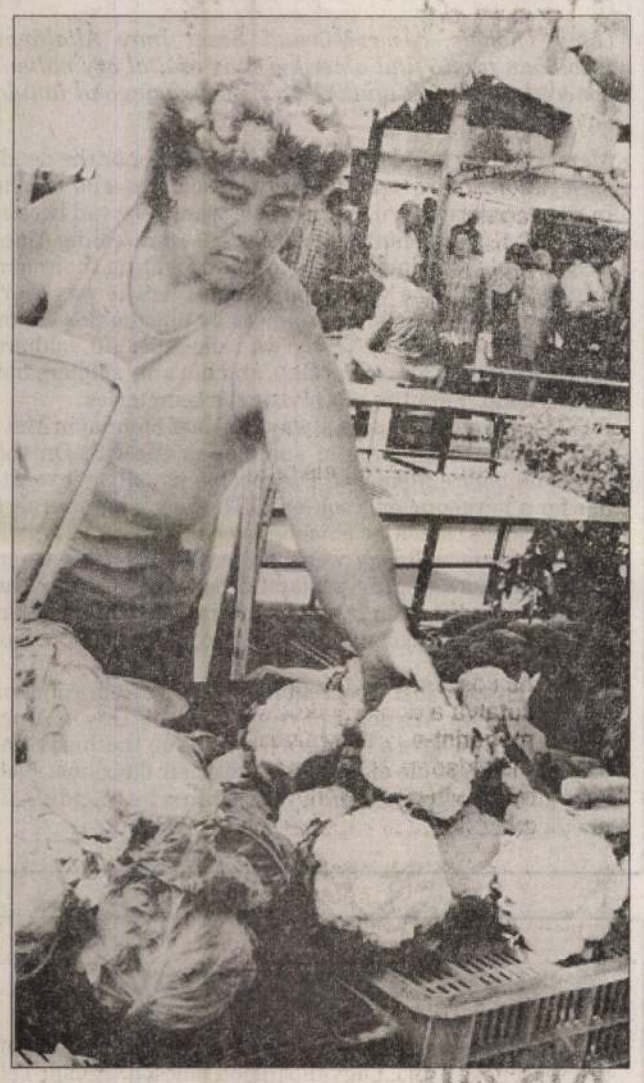

Finom ételeket készíthetünk karfiolból
Fotó: Farkas Maya

(ÉM) – Dús választék van ma már a friss főzeléknövényekből a piacokon. Érdemes például karfiolt vásárolni, hiszen az ára is elfogadható, s a hagyományos ételeken kívül még sok ínyencséget is készíthetünk szép, fehér rózsáiból. A szakácskönyveim egyikében bukkantam rá például a karfiolpuding receptjére. Javaslom, hogy aki eddig nem ismerte, próbálja meg elkészítésével változatosabbá tenni az otthoni étrendet!
Vegyünk egy szép, legalább félkilós karfiolt. Kell még 4 tojás, egy zsemle, 2 dl tejföl, 10 dkg vaj, vagy margarin, zsemlemorzsa, só és egy kis tej az elkészítéséhez.
A karfiolt rózsáira szedve sós vízben puhára főzzük és leszűrjük.
A zsemlét a tejben megáztatjuk, kinyomjuk, és 5 dkg vajjal elkeverjük, azután hozzáadjuk a 4 tojás sárgáját, 1 dl tejfölt, majd a tojások keményre vert habját. Mindezt összekeverjük, majd beletesszük a karfiolt és egy kis sót. Egy pudingformát vagy tepsit kikenünk vajjal, meghintjük zsemlemorzsával, beleöntjük a masszát, s 45 percig gőzben főzzük. Tálaláskor leöntjük a maradék tejföllel és egy kevés olvasztott vajjal.

Hangulatos párnák

(MTI – Sokunkban él a vágy, hogy környezetünket, lakásunkat csinosítsuk, kellemesebbé varázsoljuk. A saját kezűleg, egy kis fantáziával elkészített, hangulatos párnák is ezt a célt szolgálhatják. Amelyik családban tudnak szabni-varrni, ott mindig akad a foltoszsákban maradék anyag, amelyeknek ötletes felhasználásával a legkülönbözőbb formájú, színű, mintájú darabokat kreálhatjuk nemcsak saját otthonunk díszítésére, de például ajándékba is.

A legkisebb darab maradék anyag is jól felhasználható

Egymás megértése egy életen át

GYÁRFÁS KATALIN

Jóban rosszban együtt
Fotó: Fojtán László

Az 1962-es esztendőre virradó óév búcsúztatásakor az egész éjszakát áttáncolta a mádi bálban Fehér Barnabás és Tóth Etelka. Ismerték már egymást kisiskolás koruk óta, ám a két fiatal valahogy ekkortól számítja az udvarlás időszakát. Ami ugyan nem tartott tovább egy évnél, ám mindkettejük számára kissé hosszúnak tűnt az a pontosan tizenkét hónap, mely az esküvő napjáig eltelt.

● Barna éppen a második félidőt töltötte akkor Sopronban a katonaságnál. Eltávozást ugyan gyakran kapott, ám ilyenkor a legtöbb alkalommal a labdát rúgta a honvédségi csapatban, így azután ritkán láttuk egymást – mondja Etelka asszony, miközben friss, saját termésű cseresznyét varázsol az asztalra.

● Talán jobban megtanultuk egymást tisztelni, becsülni, hiszen a találkozásaink alatt mindig sok mondandónk volt a másik számára – folytatja felesége gondolatát Barna, majd a komolyról gyorsan a tőle már megszokott humorra fordítja a szót: – A csoda tudja, hogy van ez, de az eltelt évek alatt sem tudtuk megunni egymást ...

Kiterjedt rokonság mindkét ágon

A 3000 lelkes Mádon köztiszteletben él a Fehér család. Mindkettejük famíliáját ismerték az itt élők már korábbról, hiszen Barna ugyan Tállyán született, de midőn vincellérként dolgozó édesapja Mádon jutott munkához, átvándorolt a népes család a községbe. Tízen vannak testvérek, közülük négyen élnek a megyében, a többiek szétszóródtak az ország minden tájára.

● Ma is élünk hál' Istennek valamennyien, s mindenütt vannak gyerekek, unokák. – Mint ahogyan a Tóth família is benépesíti a községet. Édesapám hamar meghalt, így ötünket anyám keserves munkával, fogát összeszorítva, de tisztességgel felnevelt. Szép kort megélt, három éve hagyott itt minket.

A mádi Fehér családba először egy lány született, ki édesanyja keresztnevét kapta. A fiatalabb Etelka elvégezte a felsőfokú óvónőképzőt, férjnél van, s két kis unokával örvendeztette meg a szülőket. A fiuk még „szabad", igyekszik megtalálni a lehetőséget az újrakezdéshez, mert most éppen munkanélküli. A szülői házban él, s a szakmájával összefüggő vállalkozáshoz szeretne hozzákezdeni.

A családi ünnepekre egyébként – mindig másutt – mindkét ágról megérkeznek a bátyák, a nővérek, a sógorok és sógornék, az unokahúgok és persze, a legfiatalabb generáció tagjai. Próbálják összeszámolni, hogy a legutóbbi ballagás alkalmával hányan vettek részt a közös ebéden – ám az ötödik tucatnyi név után lemondanak a rokonság számának pontos meghatározásáról.

● Mindenesetre, az évente két-három családi összejövetel sokáig beszédtéma – gondolom, nem csak minálunk – véli Etelka.

A szőlő munkát és megélhetést ad

Fehér Barna kertészeti technikumot végzett, s – természetesen – a szőlőtermesztés szerelmese. Első és egyetlen munkahelyén, a Tokajhegyaljai Állami Gazdaság Borkombinátjánál dolgozik, telepvezető. Etelka asszony – mint a férje – szintén 1959-től dolgozik, s ugyancsak egy munkahelye volt, még ha annak a neve időközben változott is. Korábban a tanácsnál, ma a Polgármesteri Hivatalban „adóügyis", sőt, újabban közigazgatási ügyekkel is foglalkozik a csoportja.

A Rákóczi utca 73. szám alatti, XVI. századi műemlékké nyilvánított házat 1965-ben vásárolták meg. Akkor 80 ezer forintba került. Állapotáról csak annyit mondanak: az ajtó alatt kifutott a macska az utcára, nem volt jó a tetőzet, nem sok kellett volna ahhoz, hogy veszendőbe menjen. A vizet a kútról hordták.

● Egész életünkben dolgoztunk azért, hogy visszanyerje eredeti szépségét, s kényelmes, szép otthon legyen. A két kezünk munkáján kívül az anyagot és a mestereket meg kellett fizetni. S nem tudtuk volna soha előteremteni, ha nincs a szőlő.

Helyben vagyunk ismét – a szőlő. Mádon azt tartják: a szőlő az év nagy részében sok munkát ad, keményen kell dolgozni, hozzáértéssel és szeretettel kell vele bánni. Ám meghálálja a munkát. Fehér Barnabás és felesége az örökségekből származó szőlőterületeket megtoldották, mindig gondoskodtak róla, hogy a Hold-völgyben sorjázó tőkék kézzel és a saját gépekkel, jól legyenek megmunkálva. A többi már nem rajtuk múlott. A házzal egykorú pince hordóiban a pár éves és a korosabb borok – többségük furmint és hárslevelű – a hozzáértést és a munkát dicsérik. Etelka asszony a ház mögött levő gyümölcsössel dicsekszik, férje megmutatja a párját ritkító díszfák, díszcserjék szép együttesét. Aztán megmustráljuk a hízókat, megsimogatnánk a Tisza névre hallgató kuvaszt is, ám az most valahogy nincs jó kedvében ...

Van aztán zöldséges „birtok" is, így azután élelemre a család eddig még túl sokat nem költött.

– S ilyen gazdálkodással lehetett először a kútról szivattyúzni a fürdőszobába a vizet, kialakítani a kazánfűtést, aztán iskoláztatni a gyerekeket, s ha lehet, segíteni, ahol tudunk – foglalja össze közös életük gyakorlati tanulságát a háziasszony.

Boldogságot jelent a család

A gyerekekkel és az unokákkal nem tudtunk találkozni, csak elbeszélésből, meg fényképről ismerhettük meg egy kicsit őket. A házaspár azt mondja: számukra a munka és a család jelentett boldogságot.

Ez persze nem jelenti azt, hogy mindig csak maguknak éltek, hiszen a férj évtizedeken át munkálkodott, s jelenleg is részt vesz a helyi közéletben. Legutóbb független jelöltként került be a mádi önkormányzati testületbe.

Mint mondta: először nem is akarta jelöltetni magát, aztán annyi kopogtató cédulát töltöttek ki a nevére, hogy beadta a derekát. A választáson is megkapta a megfelelő számú voksot.

● Azt gondolom, emlékeztek még az emberek arra, hogy a korábbi időszakban is tettünk azért valamit a községért.

S hogy mit kívánnak a további évekre? Etelka elkezdi, a társa rábólint: még ugyanennyi közös évet, s az eddigihez hasonló megértést, bizalmat.

● S a békés élethez – mert remélem, az lesz – a családnak egészséget – teszi hozzá csendes szóval Fehér Barnabásné, született Tóth Etelka.

Sikeres formatervezett székek

(MTI-ÉM) – Vásárhelyi János azon kevés szerencsések közé tartozik, aki mint művész és mint egy gyár ipari formatervezője is elismerést szerzett magának. Neve összeforrott a hazai, külföldi piacon egyaránt sikeres Balaton Bútorgyárral.

Vásárhelyi és a Balaton Bútorgyár 1980-ban talált egymásra.

Ekkor települt ugyanis Magyarországra a marosvásárhelyi születésű művész. A veszprémi bútorgyárban tervezőként kezdte pályafutását, jelenleg a gyár elismert dizájnere, és ő vezeti a gyártmányfejlesztési műhelyt. 1986-88 között elvégezte a Magyar Iparművészeti Főiskola szakmenedzser képző kurzusát. Miközben a Balaton Bútorgyár sorozatban gyártja Vásárhelyi bútorait, egyedi belsőépítészeti munkákat is készít. Számos díjban és hivatalos elismerésben részesült. Bútoraival a gyár nemzetközi és hazai kiállításokon vett részt, és önálló bemutatókon szerepeltek iparművészeti munkái. Ezekben a napokban az Iparművészeti Múzeum és a budapesti Árkád Galéria mutatja be székeit.

Kettő a kiállított székek közül
Fotó: MTI

És hogy milyenek is Vásárhelyi János székei (étkezői, presszógarnitúrái)? Elegánsan karcsúak, kellemesen íveltek, kényelmesen praktikusak, és látványnak is megnyerők. Szépek, választékosak, miközben tökéletesen megfelelnek funkciójuknak. Színben is harmonikusak, válogatott szövetekkel, a nyers vagy sötétre pácolt favázakkal, támlákkal. Ergonómiailag összhangban vannak az egészségügyi követelményekkel.

Székek, amelyek klasszikus stílusokat egyesítenek a jelen korszak ízlésével, divatjával. S mindezt úgy teljesítik, hogy nemcsak iparművészeti darabok, hanem megfelelnek a sorozatgyártás kötöttségeinek is. Tehát mindnyájunk által hozzáférhetők.

Vásárhelyi János butiktervei

Boldog születésnapot!

Az Avas, így a város tetejéről adja tudtára a világnak a Suli-mix, a miskolci Pattantyús-Ábrahám Géza Általános Iskola lapja, hogy ünnepre, a 10. születésnapjára készül az intézmény.
A rendszeresen megjelenő színes, változatos kiadványt mindig is diákok írják, szerkesztik. Most pedig különleges írások kerültek bele: versek az iskoláról. Ezek közül választottunk ki mi is egyet, születésnapi ajándékként átnyújtva az iskola tanárainak, diákjainak.

Iskolám tizedik születésnapjára

Az iskola mit jelent?
Tábla, firka, krétaszag
Mindenféle hangulat,
Hol sírás, veszekedés,
Hol öröm és nevetés.
Székek és padok,
Diákok és tanárok
Minden reggel találkozunk.
Itt tanulunk mindenfélét:
Matekot, magyart,
Törit és nyelveket
Az Isten se tudja,
Még mi mindeneket.
Eszkábálunk „gépeket",
Rajzolunk szépeket,
El sem tudnánk képzelni
Nélküle az életet.

Juhász Ági 5/4.

Diákantológia

A miskolci 20. Számú Általános Iskola diákjai, pontosabban a költői hajlamúak, közülük is a tehetségesebbek Antológiában adták közre legjobb munkáikat.
Néhányuk neve – például Bodolay Ildikóé, Hudák Imréé, Soós Ádámé – számotokra is ismerősen csenghet, hiszen a Zsibongó „Szárnypróbái" között már jelentek meg verseik.
Most Soós Ádám Gondolataiból közlünk néhány sort, illetve egy újonc szárnypróbáló, Puskás István fogászati élményeit adjuk közre.

Gondolatok

„Néha a jó emberek is megtévedhetnek, a jellem megváltozhat. A jó emberből lehet rossz, a rosszból jó ember. Emberek másokat könnyen tudnak befolyásolni. Sokak lenézik azt, aki nem rájuk hasonlít. Nem a fizikai lény a fontos, hanem a lélek; ezt sokan nem értik meg..."

Soós Ádám

Fogászaton

Ma rettegéssel ébredtem,
Várt rám a fogászat.
Mért nem mostam fogaim?
Most majd„ megöl a bánat!

Kiver a hideg veríték,
Hisz szólítják nevemet.
Elmondok egy gyors imát:
„uram, csak ne szenvedjek!"

Már bent ülök a székben,
Matatnak a számban,
Itt egy lyukas, ez itt jó...
Szól a doki:„Kell fogó!"

Kapok egy gyors injekciót,
Elzsibbad az egész szám.
Húzzák a fogamat, nyomják a fejemet...
„Na ugye fiam, nem is fáj!"

Vége a szenvedésnek,
Nevetek mikor kimegyek.
A többi kérdőn néz rám.
Én:„Na, mi van? Féltek, gyerekek?"

Puskás István

A szépség nem követelmény

A tinilány is nő – ha tudja, mit miért csinál

Huszák Rea fiatal, vidám, kedves és magabiztos. Ő már tisztában van önmagával, kezébe vette kapcsolatainak, ezzel életének irányítását. Persze apró finomítások, változások mindig kellenek nála is, hiszen Dewey-val együtt vallja: „Nem a tökéletesség mint végcél, hanem a tökéletesedés, érés és finomodás örökké tartó folyamata az élet célja..." Rea most úgy gondolja, végzett fotómodellként, manökenként, sminkesként tud már annyit, hogy szakemberek – pszichológusok, mozgástanárok, kozmetikusok – segítségével megtaníthatja a nőket és férfiakat valamire, ami nagyon fontos: először önmagunkat kell megismernünk és elfogadnunk ahhoz, hogy másoktól ugyanezt elvárhassuk. És nem vagyunk javíthatatlanok. Egyéniségünket természetesen nem feladni, hanem megtalálni és finomítani kell – és máris kevesebb lesz a kudarcunk.
A miskolci Rónai Sándor Művelődési Központ ad hétfőtől otthont annak az összeségében 24 órás tanfolyamnak, amelynek során Rea segít, hogy külsőleg és belsőleg harmonikus egyensúlyt teremthessen önmagában a jelentkező. Mert Rea nem erőltet semmit. „Előfordul, hogy szerintem megtaláltuk azt a színt, ami a legjobban áll például egy hölgynek, de neki mégsem tetszik. Akkor addig keresünk tovább, míg meg nem találjuk az igazit."
Hogy mi közötök van mindehhez nektek, tiniknek? Ha mindig elégedett vagy, mikor a tükörbe nézel, ha sosem jut eszedbe, „mit fognak ehhez a ruhához szólni a többiek?", ha minden randevúd sikerül, akkor neked semmi. És most ne legyints, hogy ha szép lennék, minden más lenne, de szebbé nem tud senki tenni, legfeljebb a plasztikai sebész!... A szépség ugyanis nem követelmény. Állapot, méghozzá múlékony, bár egyáltalán nem hátrányos. Viszont a legtökéletesebb babaarc is elszürkülhet egy kevésbé szép, ám sugárzó, egyéniséget sejtető, mondhatni „sármos" tekintet mellett.
Azt hiszem, már nem kell nektek magyarázni, hogy a pattanásokat nemcsak lefedik, hanem fertőtlenítik és szárítják is az újfajta speciális korrektorok. A megfelelő vonalvezetésű, színű, árnyalatú és erősségű smink pedig csodákat művelhet. Hogy ettől még nem sikerül jobban a randid? Dehogy nem! Ha jól érzed magad a bőrödben, azt megérzi a másik, és ez már fél siker. De a fiúkról sem feledkezik meg Rea. Egy apró titkot példaként elárult a Zsibongó olvasóinak. Ha nem tudsz mit kezdeni a két kezeddel – és ez gyakran előfordul –, akkor mit csinálsz? Zsebbe dugod. Erre alaposan rá lehet szokni, pedig nem igazán felemelő látvány. Viszont épp' az ellenkezőjére fordul a hatása, ha nem dugod el csuklóig az egész kézfejed, hanem kint hagyod a hüvelykujjad vagy éppen csak azt hagyod kint. Ettől nyitottabbá, határozottabbá, tehát kommunikációképesebbé válik egész lényed.
Apróság? Persze, az, de ezekből áll össze a nagy egész. Nem győztelek meg? Azt mondod, nem fogok mindig magamra figyelni, engem ne változtasson meg senki, ilyenek a haverjaim is, így öltöznek, így beszélnek, és egyébként is, nekünk telik a modern cuccokra, vagy pont ellenkezőleg – nekünk csak erre telik...
Egyet azért gondolj végig: ha ismered önmagad, tudod mit akarsz, az valóban sugárzik a szemedből, ezért nagyobb bizalommal fordulnak hozzád a régi és új ismerősök, több sikerélményed lesz, még határozottabb lehetsz, még jobbak lesznek a kapcsolataid, tehát csak erősítik egymást – és kihatnak egész életedre.

Egy-két szakszerű kézmozdulat, és megújul az arc
Fotó: Dobos Klára

Környezetvédők Aggteleken

Véget ért a több hónapos vetélkedősorozat

Mindenki nagyon örül egy jó tavaszi esőnek, mégis megnyugtató volt, hogy május 22-én, szombaton ez az áldás elkerülte az Aggteleki Nemzeti Park területét.
Több hónapos környezetvédelmi vetélkedő záró fordulójára került sor ekkor tizenkilenc versenyre felkészült csapat és kísérője részvételével. A versenyzőket – több mint száz főt – Miskolcról és Kazincbarcikáról két autóbusz szállította a verseny színhelyére.
A megnyitó után tíz csapat Aggtelekről indult a tanösvényen át Jósvafőre, kilenc csapat pedig Jósvafőről Aggtelekre.
A csapatok térképpel a kezükben túráztak és oldották meg a tudásukat mérő elméleti és gyakorlati feladatokat. Közben ismerkedhettek a nemzeti park sajátosságaival, érdekességeivel, értékeivel. Sok hasznos tapasztalatot szerezhettek. A játék során a leírt gondolatok élővé váltak, megelevenedtek. Alkalmazva az ismereteket mindenki számára világos lett: nem hiábavaló a befektetett energia. Olyan ez, mint a jó talajba vetett mag. Ha hagyják fejlődni, előbb-utóbb meghozza termését is.
A versenyző csapatok közül mindenki nyertesnek érezheti magát, hiszen egy szép nap kellemes élményeivel gazdagodhatott, közülük a legeredményesebben játszó öt csapat pénzjutalomban részesült. *Első helyezést ért el a Ragályi Általános Iskola csapata, második lett a tiszaújvárosi Széchenyi Általános Iskola, harmadik a sajókazai csapat, negyedik a miskolci Bem József Általános Iskola és ötödikek lettek a miskolci 12. Számú Általános Iskola tanulói.*

Hello, I'm Amy!

(Amy Thomas, a mezőkövesdi Szent Imre Általános Iskolában tanító fital amerikai lány ezúttal egy nálunk ismeretlen ünnepet mutat be a Zsibongó angolul tanuló olvasóinak.)

Memorial Day is a day to remember and honor the dead. It began as a day to remember the soldiers who fought in the American Civil War. People were very sad because the Civil War meant that Americans were killing Americans, and sometimes men wereeven fighting their own brothers. Everyone was happy when the war was over, so they honored the bravo soldiers by placing flowers or flags on their graves. Today we remember all soldiers from all wars on Memorial Day, and not only soldiers but all the dead. Families often visit the cemeteries.
Because Memorial Day is always the last Mondayin May, it is the real beginning of summer in the US. On the weekend before Memorial Day people usually get together for a barbeque or „cook-out". They cook hamburgers and hot dogs, steak or chicken over hot coals on a grill outside. Memorial Day weekend is also the time when most public swimming pools and beaches open for the summer. On the Monday of Memorial Day children have a day off of school and most people have the day off of work.
In Hungary the last weekend in May is a celebration for Children's Day. We don„t have a Children's Day in America, but we do have a Father's Day. It is on thethird Sunday in June. People of all ages show their dads how such they love them with cards or gifts, or just by spending time together.

Keresztrejtvény

Előző rejtvényünk helyes megfejtése, Kiss Béla Altató című versének sorai: „Lágyan ringjon bölcsőd, ágyad, *Teljesüljön minden vágyad!*" Szerkesztőségünk ajándékát, a százforintos könyvutalványt *Borsos Anita alberttelepi, Morvai Péter izsófalvi és Szeli Bernadett miskolci* olvasónk kapja. Nyereményüket postán küldjük el. Ebben a Zsibongóban négy, nyáron érő gyümölcs nevét rejtettük el. Három közülük ugyanazt a gyümölcsöt takarja, ezeket külön jelöljétek meg! Megfejtésként a vízszintes 1., 26., függőleges 11., 21. sorokat kell beküldeni június 15-ig. Címünk: 3527 Észak-Magyarország Szerkesztősége Miskolc, Pf.: 351. A helyes megfejtők között három, egyenként százforintos könyvutalványt sorsolunk ki. A levelezőlapra vagy borítékra ragasszátok rá a Zsibongó fejlécében található Napot.

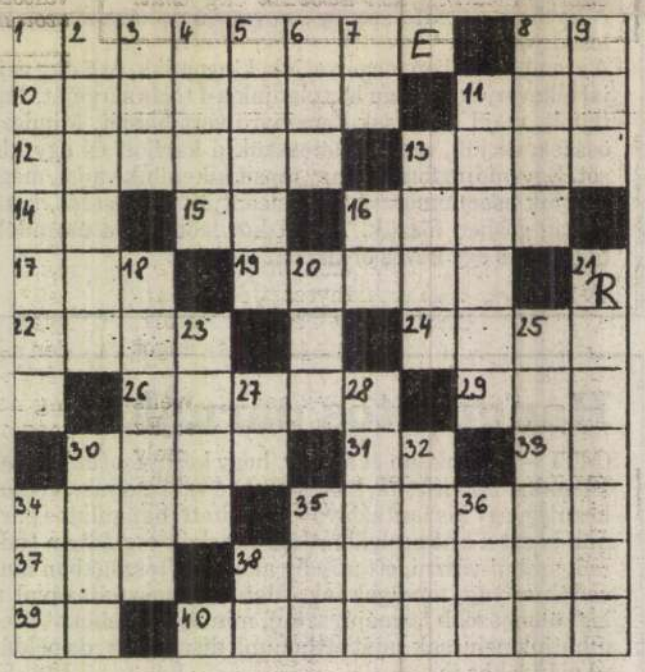

VÍZSZINTES: **1. Nyári gyümölcs (Beküldendő sor).** – 8. A szobába. – 10. Kellemetlen csapadék. – 11. Helyrag, -ből párja. – 12. Egyszerű zárfajta. – 13. Tört krumpli. – 14. Üres sor! – 15. A után jön! – 16. Gépkocsin szállít. – 17. Közös rész! – 19. Távol-keleti állam, fővárosa Vientiane. – 22. Tokaj kincse. – 24. Mikszáth Kálmán regényhőse (Miklós). – **26. Nyári gyümölcs (Beküldendő sor).** – 29. Spanyolország, Ausztria és Belgium autójele. – 30. Valóságos. – 31. Hazafele! – 33. Mértékegységrendszer. – 34. A búza szép, régi neve. – 35. Magyar kutyafajta. – 37. Vegyi elem, alkoholos oldatát fertőtlenítésre használják. – 38. A földre veti magát. – 39. Izomkötő. – 40. Nagy tavunkkal kapcsolatos.

FÜGGŐLEGES: 1. Történelmi időszakasz. – 2. Kölcsön nélkül megvalósított (építkezés). – 3. ... vegyenek! (Gádor Béla műve). – 4. Ruha része. – 5. Történetet mond. – 6. Ez a fontos a hajjal szemben! – 7. Növény része. – 8. Erdei állat. – 9. A lábaihoz. – **11. Nyári gyümölcs (Beküldendő sor).** – 13. A ferde torony városa. – 16. A vonat eleje! – 18. Tisza-parti nagyvárosunk. – 20. Világos angol sörféleség. – **21. Nyári gyümölcs (Beküldendő sor).** – 23. Csahol. – 25. Kis sebességgel. – 27. A szélein ráz! – 28. Vízfolyás a Borsodi-dombságban. – 30. Mikszáth szólította így feleségét. – 32. Ünnepélyes keretek között átad. – 34. Kis ... zene (Mozart-mű). – 35. Kerti növény. – 36. Magyar népmese. – 38. Éneklő szócska.

Barna Viktor

Összeállította: Csörnök Mariann

A jöttmentek tudománya

Itt mindenki fél(ember)

A Kék Balaton Termelőszövetkezet megyénk második legkisebb közös gazdasága volt az átalakulás előtt. Aszófő, Örvényes és Balatonudvari határában terültek el földjei. Leginkább szőlőműveléssel foglalkoztak. Vagyonnevesítő közgyűlésükön már látszott, hogy nem kell nagy gazdaság az ellenérdekekhez. Hiába igyekeztek úgy dönteni a bevitt és felhalmozott vagyonról, hogy az senkit se sértsen, különböző okok miatt csak eluralkodott köztük a bétlenség.

Az átalakuló közgyűlésen már odáig jutottak, hogy nem mehet tovább a közös szekér. Megmaradt a Kék Balaton – Aszófő – és létrejött Örvényes székhellyel a szőlészek és borászok szövetkezete.

Nem kellenek szakemberek

A két új szövetkezettel a szabályozók által megcélzott formáció jött létre. Az igazgatótanácsban zömmel a régi tulajdonosok, ma már többnyire nyugdíjas emberek foglalnak helyet.

Amikor betévedek a régi tészirodába, *Szabó Jánosné, Ibolya*, a jó néhány éve itt dolgozó növényvédő szakmérnök könnyeivel küszködve nézeget egy papírlapot.

– Az új felállásban nem kellenek itt a szakemberek. Öten vagyonk félállásban. A legújabb ajánlat szerint a fő félállásom Aszófőn van, havi bruttó tizenötezerért. Ez a szerződéstervezet pedig az örvényesi szövetkezet növényvédelmének irányításával bízna meg, fél évre összesen ötvenezer forintos juttatással.

Rövid számvetés: az egész évi bruttó kétszázezer forint.

– Azt mondják, nem is olyan nagyon fontos nekem aláírnom az örvényesi megbízást, mert lényegesen olcsóbban találnának más növényvédő szakembert.

Diplomával alsóbbrendű?

A növényvédő szerek használatát és forgalmát régóta törvény szabályozza. Az átlagembernek elég erről annyit tudni, hogy vannak olyan vegyszerek, melyeket csak növényvédelmi szakmérnök vásárolhat meg, az ő felügyeletével és felelősségére használhatják.

– Attól félek, hogy ha aláírom a szerződést, akkor a hunyó és a bűnbak szerepét vállalom egyszerre. Nem tudhatom biztosan, hogy a korlátozott forgalmú szerek nem kerülnek-e illetéktelen kezekbe, olyan területekre, melyeken visszafordíthatatlan környezeti károkat okoznak. Másrészt az itteni lakosság nagy része belenőtt a szőlészkedésbe. Nehéz magmagyarázni, hogy fontos a szakember munkája.

– A falusi ember mindig a kétkezi munkát tartotta munkának – modja *Mészáros Ernő*, az aszófői szövetkezet félállású főmezőgazdásza. – Ha a gyermeke vagy unokája agrárdiplomát szerzett is, nem nagyon szerette, ha visszament a faluba.

– *A diploma alsóbbrendűsége miatt?*

– Egyik részről igen, mert dologtalan ember az, aki csak ücsörög egy irodában, olvasgat, telefonál, ha meg kimegy a földre, akkor parancsolgat. De más oka is van a dolognak. A falusi ember mindig szívesen áthárította a felelősséget a „jöttment" szakemberre. Nem szerette, ha a kockázat a saját leszármazottját veszélyeztette.

A szakértelem becsülete

– Végül is itt az eredeti tulajdonosok dirigálnak. Csak jó ez, nem?

– Bizonyára jó lenne akkor, ha európai értékrendben dolgozhatnánk. A magyar agrár-felsőoktatás nem véletlenül volt a kezdetek óta elismert. A régi nagybirtokokon a gazdatiszt irányította a munkát, aki azért megkapta az őt megillető elismerést. Ma nem az számít, hogy egy eljárás jó legyen, hatékony, korszerű, csupán az ára.

– A főmezőgazdász úrnak hol van a másik félállása?

– Az önkormányzatnál. Van elég dolgom, a földügyeket bízták rám. Tulajdonképpen azt vallom, hogy egy agráriusnak a termőföldön kellene kamatoztatnia a tudását, de be kell látnom, hogy ma nem erre van igény. Mindamellett azt hiszem, hogy mihelyt tisztázódnak a tulajdonviszonyok, megbecsülik a szakértelmet. Egyszer kialakul az a csoport is, amelyiknek a lehető legjobb minőség lesz az érdeke. Más majd nem is kel el a piacon. Addig is el kell tartani a családot.

Tavaly megyénkben igen nagy károkat okozott a liszthartmat. Az aszófői téeszben csak a legérzékenyebb fajtákat érintette. Sokan nem tudják, hogy ebben Szabó Jánosnénak mekkora szerepe volt. A minap, amikor egyik ismerőse tanácsot kért tőle a permetezéshez és egy környezetbarát, hosszabb hatású szert ajánlott, kinevették. Azóta nem ad tanácsot. Kifejti, a növényvédelemhez mindenki ért. Tessék azt használni, ami eddig bevált. Ezzel ellentétben vannak olyan borászok, akik a Balaton partján a biobor termelését tűzték célul maguk elé. Azt mondják, elég mérgező anyag került már legnagyobb tavunkba. Ráadásul a vegyszermentes termék eladhatóbb. Kár, hogy nem az ilyen emberek vannak többségben a kék Balaton partján.

Varga Ibolya

Volt iskolájukat keresték fel – hívatlanul

Betörő fiatalok az éjszakában

A várpalotai nyomozók elmondása szerint jó néhány balhés ügy főszereplői a késő éjszakáig nyitva tartó Alagsor büfében merítettek erőt maguknak mielőtt akcióba lendültek.

Ugyancsak e a szórakozóhelyről indult útnak az a négy várpalotai fiatal, akiket sorozatbetöréseik után csíptek el a rendőrök. Azon a bizonyos estén miután kellő szeszt töltöttek magukba, az egyik garázsból úgy lopták ki a Wartburgot, mintha csak a tulaj vitte volna el. A kocsiban benne volt az indítókulcs... Először a 15 éves *K. L.* volt iskoláját keresték fel. A Bán Aladár iskola egyik folyosói ablaka nyitva volt, ezen másztak be az épületbe. A tanári szobában mindent szétszórtak – talán bosszúból? –, majd egy számítógépet némi tartozékával együtt hónuk alá vettek, majd távoztak lakásukra. (K. elmondása szerint azért csinálták meg a balhét, mert el akart szökni hazukról, s ehhez pénzre volt szüksége.) Miután lerakodtak, a 17 éves *S. J.* egykori iskolájához, a 9-eshez mentek, ugyancsak hívatlanul. Itt nem felejtettek nyitva egyetlen ablakot sem, így hát egyszerűen betörték az üveget. Míg az előző helyről 60 ezer, innen 88 ezer forint értékben vittek el híradás- és számítástechnikai berendezéseket. Pechjükre addig szerencsétlenkedtek a lopott kocsival, míg egy betonoszlopnak tolattak. Az egyik lakásban felgyulladt a villany, jobbnak látták, ha pánikszerűen, gyalogosan elmenekülnek a helyszínről, nehogy bárki észrevegye őket.

Egy hét után – kiheverhették az ijedségüket – S. J. és a 16 éves *T. B.* némi szesszel feltöltve „kerestek" maguknak autót a tésidombi garázssoron. Hét garázst törtek fel, végül egy Skoda tetszett meg nekik. A garázsajtón épphogy befértek, ezért az autót használták faltörő kosnak: egyszerűen kifeszítették hátramenetben az ajtót... Bosszúságukra a járgány kormányzára bezárt, ezért kénytelenek voltak gyalog továbbállni.

A nyomozók végül is rátaláltak a díszes társaságra, amelynek negyedik tagja a 15 éves *L. Z.* volt. A házkutatások során előkerültek a lopott holmik, T. B.-t és S. J.-t előzetes letartóztatásba helyezték. Ez utóbbi fiú már korábban kapott felfüggesztett börtönbüntetést, de utána újabb balhékat követett el. Fiatalon, tizenöt évesen kezdte. Hogyan folytatja? És társai?

Ha egy-egy eset hátterét alaposan megvizsgáljuk, gyakran arra döbbenünk rá, hogy a szülők mit sem tudtak gyermekeik útjairól. Nemegyszer másoknak dicsekednek, hogy lám az én fiam/lányom mennyire önálló, korán megáll majd a saját lábán. Odaadják autójukat, zsebpénzük is van bőven. Vajon a jól, illetve a kevésbé jól elereszthető fiatalok tudják-e, hol a határ?

M. A.

Volkswagenek magyar segédlettel

Négy napig az ajkai és a balatonfüredi Volkswagen-kereskedések vendégeként megyénkben járt a 15 haszongépjárműből álló VW-karaván. A Porsche Hungária szakembereitől – akik az autókiállítást szervezték – megtudtuk, hogy az értékesítési szempontok mellett fontos feladatuk, hogy a magyar gyártók, bedolgozók minőségi munkáját is bemutassák. Elmondták, hogy előkészületben van a győri Rábával egy szerződésük, mely szerint rövidesen Németországból érkező alvázra hazánkban gyártott platót és egyéb felépítményeket szerelnének. A Rába gyár egyébként már régóta kacérkodik a személyautók és kishaszonjárművek gyártásával, hisz már megegyezés született az Audi gyárral és vélhetően további piaci lehetőségek után is kutatnak. Egyébként Ajkán és Füreden nemcsak a győriek felépítményét mutatták be. Nagy sikere volt a Budamobil által kifejlesztett és gyártott büfékocsinak és a magánkereskedőknek javasolt hőszigetelt termosz- és hűtőagregáttal ellátott szállítójárműveknek. A Volkswagen magyar importőre egyébként külön törődött a kisvállalkozókkal. A személygépkocsi formájú s az első két ülésig megegyező felszereltségű furgonok széles választékát mutatták be. Sajnálatos az a tény ellenben – hallottuk a kiállítóktól –, hogy a kormányzat megszüntette a vegyes hasznosítású gépjárművek fogalmát, így a kétsorüléses platós teherautók sem a haszonjármű kategóriába tartoznak. Ez a jogszabály sújtja a vállalkozót, aki ezáltal sem áfa-visszaigénylésre, sem adókedvezményekre nem jogosult.

kovácsi

Zöld és kék

Ragyog a nap, kék az ég, tavasz van, éled a természet. Micsoda közhelyek. Írni kéne róla valamit, valami mást, valami újat, valami felemelőt, ami szárnyakat ad. Észre kéne venni a szépet, a jót is, nemcsak mindig a súlyon aluli zsemléket, a zöld felvágottakat, a modortalan sofőröket cikizni, s a lyukas zoknik, pénztárcák és ózónréteg felett sopánkodni.

Persze ehhez ihlet kéne, megfelelő inspiráció valami kis tavaszi hangulat. Kinézek hát a nyitott ablakon.

Reménytelen a helyzetem: sehol egy kis kék vagy zöld, jobbra is, balra is szürke beton megnyílt, kitárulkozott szemekkel, a nyílásokon, de még a repedéseken át is ömlik a szabadba a Lagzi Lajcsival vegyített nagyferós dallamfolyam. Becsukom hát az ablakot és a menekülésre gondolok, ki a természetbe. Hiszen van egy hely az arácsi dombok között, egy kicsinyke ház a völgyben, ahol ha akarom, körülölel a zöld és a kék: a csend. Igen, számomra ez a két szín jelenti a csendet, a fű selyme, a fák lombja, az ég kékjei.

És valóban, mennyire más ez, mint a városi tavasz. Itt, ahol az öreg, megdőlt birsfa áll, s évek óta kivégzésre vár, de minden évben újra kegyelmet kap dédimamától. Törzse a Badacsony bazalt orgononasípjaira emlékeztet, lomb nélkül is sűrű, szövevényes árnyéka szürke repkényt sző a szemközti színehagyott falra, s torzonborz vetületében az udvar töredezett betonján napsugárkölykök ugrándoznak.

A télen végleg kiszáradt az orgonabokor, de inkább fának nevezhető törzse mellett új, erős hajtások törnek felfelé. Nem történt más, csak a generációk váltják egymást.

A roskatag drótkerítés babarózsabokrot dajkál a csücskében, mint marionettfigurák bólintgatnak felém a rózsaszín fejek: igen, igen, itt a tavasz.

Előttem és mögöttem fent a hegyen a buja zöldben egyfolytában szól a nyitnikék. – Nyitva van már a természet, te csacsi, gondolom, s nézem a két maradék tyúkot, ahogy káricál, csipeget. A kendermagos kapirgál, fel-felcsíp valamit, csőrét innen is, onnan is a földhöz köszörüli, s odébbáll. A vörösbarna szorgoskodik, váltott lábakkal kaparja a szikkadt földet, aztán az egyre mélyülő gödröcskébe ereszkedik, a hűvöset keresi. A régi kút kávája mellett halványzöld ünnepi gömböcskéket fűzött szárára a gyöngyvirág. Itt az idő, május van.

Töredezik a lépcső, a járdaszegély. Pedig egyre fogy a láb, amely koptatja. A kék és zöld tavaszi csendben a szellő árnyakat, láthatatlan lényeket sodor felém. Emlékeket, élményeket, gondolatokat. Nem szomorúak ezek a szellemek, nagyon is derűsek. Mókásan csiszeg-csoszog dédi a barna bőrpapucsával – egy éve még közöttünk volt – kissé később a pincéből hallatszik a matatása, a hébért akasztja a helyére. Fiatalos női hang invitál a veranda felől: gyerekek lehet jönni, kész az ebéd, s kézfeje ismerős mozdulatával feljebb tolja lecsúszott szemüvegét. A szomszéd kert későn ébredő diófája alól Zsuzsi néni, a csupa jóindulat és gömbölyűség szomszédasszony hangja éled: no csak, megjöttek a gyerekek? Ordas, a házőrző, a gyönyörű farkas ujjongva rohan felém, majd mérgesen oldalra csap hatalmas mancsával. Féltékeny. Csöpit, a hatalmas termetű csíkos kandúrt, a hízelgőt, a ravaszt kergeti. Újabb fuvallat és eltűnnek az árnyak. Csak egy kerge bodobács keresi pörögve a párját, s a vörös tyúk kottyant néha egyet.

Tavasz van, csend van, béke van.

Fejem felett a magasban a fenyők csúcsa felett – ritka látvány – 'sas szeli a levegőt, majd zuhanórepülésben tűnik el a szemem elől.

Nyílik a virág, nő a fű, virul a természet. Működését, alakulását, fejlődését nem kíséri hangos csinnadratta, robaj, zörej, csattogás, csak mozgások, illatok és színek. Jó itt. Nem hiányzik a tévé sistergése, a telefon csörgése, a kapucsengő berregése. Nem érdekel az üres pénztárca, a lyukas zoknik, nem aggaszt az ózonréteg és a penészes felvágott.

Csak ülök a napon és arra gondolok, hogy írni kéne valamit, valami újat, szépet és felemelőt a tavaszról.

Mondani róla valamit, ami nem közhely és unalom, de csak azt tudom, hogy újra itt van és megint gyönyörű.

E. Hargitai Márta

Anyaság főállásban?

Az elmúlt évtizedekben kordivat és gazdasági kényszerűség volt munkát vállalni a nőknek. Nem volt hát arra lehetőség, hogy az anyák „csak" anyák legyenek, hogy az apró gyermekek ne csak a bölcsődében, óvodában tanult altatódalokból, lovagoltató mondókákból ismerjék meg a legnagyobb szeretetet, ami embertől emberig árad. Hogy a nagyobbakat iskola után házi koszttal meg legalább olyan jóízű beszélgetéssel várják otthon. Hogy a gyermek az édesanya szeme előtt növekedjen, fejlődjön, és ne csak a munka utáni rohanós két-három óra jusson egymásra, értő figyelemre, szeretetre.

A közelmúltban vezették be a gyermeknevelési támogatás intézményét olyan anyák számára, akik nem vállalnak munkát, hogy otthon maradhassanak gyermekeikkel. Valószínűleg idegenül cseng az elnevezés, hiszen a köztudatban „főállású anyaságként" terjedt el.

Dénes Zsuzsanna, a veszprémi polgármesteri hivatal gyámügyi és szociálpolitikai irodájának vezetője adott tájékoztatást a gyermeknevelési támogatás igénybevételének feltételeiről. Alapfeltétel, hogy a család három kiskorú, tehát 18 év alatti gyermeket neveljen. A támogatás a legkisebb gyermek hároméves korától 8 éves koráig jár. (Méltányosságból továbbra is folyósítható a támogatás, ha a nagyobbik gyermek betölti 18. életévét, de felsőfokú tanulmányokat folytat.) A jogosultság kritériuma még, hogy a kérelmező rendelkezzék 180 nap társadalombiztosítási idővel, azaz munkaviszonnyal. Ez töredék munkaviszonyokból is összeadható, tehát a más-más munkáltatóknál eltöltött hosszabb-rövidebb időszakok összevonásával is teljesíthető ez a feltétel. Bár a gyermeknevelési támogatás normatív jellegű, nem rászorultsági alapon nyújtják, az egy főre jutó nettó jövedelem nem haladhatja meg az öregségi nyugdíj legkisebb összegének háromszorosát. Ez jelenleg 19 200 forint.

Maga a támogatás azonos az öregségi nyugdíj legkisebb összegével. Jelenleg 6400 forint. Ebből nehezen lehet megélni, ezért mód van a támogatás igénybevétele mellett munkavállalásra is napi négy órában. Ha az így szerzett jövedelem meghaladja az évi 100 ezer forintot, akkor személyijövedelemadó-köteles, ha csak a gyermeknevelési támogatást veszik igénybe, akkor csak a 6 százalék nyugdíjjárulékot vonják le. Ebből következően a szolgálati időbe beszámít, viszont nem számít munkaviszonynak. Ezért is megtévesztő a gyermeknevelési támogatás közszájon forgó elnevezése, a „főállású anyaság". A munkaviszonyba csak abban az esetben számít be ez az idő, ha az anya munkáltatójától fizetés nélküli szabadságot kap. Erre a munkáltatót azonban semmi nem kötelezi.

Ha valaki a fenti feltételeknek megfelel, kérelmét a gyámhatóságon nyújthatja be. A kérelemben fel kell sorolni a kiskorú gyermekek nevét, születési helyét, idejét. Csatolni kell a gyermekek születési anyakönyvi kivonatának másolatát, jövedelemnyilatkozatot, társadalombiztosítási igazolást. A gyámhatóság környezettanulmányt is végez a család otthonában.

Az érdeklődés mérsékelt, jelenleg 40-en részesülnek gyermeknevelési támogatásban. A benyújtott kérelmeket, ha az ügyfelek időben csatolják a kért igazolásokat, 30 napon belül elbírálják – tudtuk meg Dénes Zsuzsától.

Nóczy Mária

Gregory Pecktől Gregory Peckig

Portré Albert Györgyiről

Jó öt éve már, hogy egyszer erre ébredtem: „This is Gregory Peck speaking". A Kossuth rádió Krónikájában! Egy angolul folyékonyan, minden akcentus nélkül beszélő fiatal női hang köszöntötte az óceán túlsó feléről jelentkezőt és készített telefoninterjút vele. Később Arthur Millerrel, Joseph Hellerrel (A 22-es csapdája írójának elmondta: „Maga vizsgatételem volt az egyetemen", s az író megkérdezte: „Átment belőlem vagy megbukott?"), Julio Iglesiasszal és más világnagyságokkal.

Így tűnt fel először rádióriporterként *Albert Györgyi*. Azt mondja, *Forró Tamás* „találta ki" őt, aki akkoriban hétfőnként szerkesztette a Reggeli Krónikát, és bízta meg Györgyit ezekkel a telefonriportokkal. Így azután rövidesen megtudta a magyar telekommunikáció berkeiben mindenki, akit illet, hogy van itt egy tehetséges és kiváló angoltudású riporternő, akit ilyen jellegű feladatokra lehet használni.

Nem sokkal az említett interjúk után a Magyar Televízió először közvetítette az Oscar-díjak kiosztásának ünnepséget. Tapasztalt tévés kollégával, *Vágó Istvánnal* közösen dolgoztak ezen az anyagon, és Györgyi akkor erőteljes bírálatokat kapott néhány pályatársától az írott sajtóban. Hogy túl sokat fecseg. Hogy túl „bennfenteseket" mond. Bárhogy fájt is, Györgyi tanult még az igazságtalan bírálatokból is. Egyébként is, mondja, sokat tanult az évek során, már nincs meg benne az egykori hályogkovács, a kezdő magabiztossága, komolyabban és felelősebben foglalkozik riportjaival és riportalanyaival.

Ha a rádióban Forró, akkor a televízióban *Sárközy Erika* „találta ki" Albert Györgyit, akiből a két éve futó A reggel című műsor egyik állandó műsorvezetője lett. Emellett sűrűn hallhatják riportjait, műsorvezetéseit nemcsak a Petőfi adó, de a Calypso rádió hallgatói is.

Nemrég Berlinben járt, a nemzetközi filmfesztiválon. Itt végre személyesen találkozhatott Gregory Peckkel, aki öntudatlanul bár, de karrierjének elindítója volt.

A minden sztárallűrtől mentes, roppant kedves, 77 éves nagy színész, miként annak idején telefonon át, most személyesen ugyanolyan barátságos volt az ezúttal tévériporterként előtte megjelenő Albert Györgyivel. Öt perccel túl is lépték az előre megbeszélt időt, a Györgyi után következő spanyol televíziósok már türelmetlenül topogtak az előszobában.

Jóval innen van még a harmincon Albert Györgyi, és már ismert személyisége a rádiónak és a képernyőnek. Szülei diplomaták, gyermekkorában több országban angol nyelvű iskolákba járt, ott szerezte elsőrangú nyelvtudását. Karrierje eddig – Gregory Pecktől Gregory Peckig – szépen ívelt. Kívánjuk, legyen még izgalmasabb a folytatás.

Barabás Tamás

Csirke nem csak rántva

Rakott csirke

Hozzávalók: 1,20 kg csirke, 20 dkg burgonya, 2 dl tejföl, 6 dkg zsír, 15 dkg gomba, zöldpetrezselyem, törött bors, 3 dl húsleves (vagy ízesítővel készült húslé).

A tűzálló tálat zsírral kikenjük. Aljára rakjuk a meghámozott, felkarikázott, nyers burgonya felét. Megsózzuk, meglocsoljuk egy kevés olvasztott zsírral és tejföllel. Erre rakjuk a földarabolt csirkét. Rászórjuk a vékonyra szeletelt gombát, az apróra vágott zöldpetrezselymet, megsózzuk, borsozzuk, ismét meglocsoljuk zsírral és tejföllel. Végül a maradék burgonyaszeletekkel beborítjuk. A tetejét meglocsoljuk zsírral és tejföllel, ráöntjük a levest, és a sütőben, fedő alatt pároljuk. Ha megpuhult, a tetejét pirosra sütjük.

Roston sült csirke

A csirkét félbevágjuk, fűszerezzük és becsomagoljuk az előre megolajozott fóliába. A csomagot tepsibe helyezve sütőben sütjük. Kb. 35–40 perc múlva kinyitjuk a fóliát, a csirkét megkenjük olajjal, majd visszahelyezzük a sütőbe és barnára pirítjuk. A kéreg alatt a csirke nagyon finom gyenge lesz.

Csabai csirkecomb

Hozzávalók: 8 csirkecomb, 35 dkg darált sertéshús, 1 fej vöröshagyma, 2 kiskanál pirospaprika, 1 kanál paradicsompüré, 1 kiskanál Piros arany paprikakrém, 1 tojás, só, törött bors, 2 evőkanál olaj, 3 dkg vaj.

A kis csirkecombok bőrét az ujjunkkal fellazítjuk. A darált sertéshúst elkeverjük az apróra vágott, üvegesre párolt vöröshagymával, a pirospaprikával, a paprikakrémmel, a paradicsompürével és a tojással. Ha jól elkevertük, a combok bőre alá tömködjük, majd megolajozott tepsibe tesszük. Tetejüket megkenjük egy kevés vajjal, és forró sütőben 30–35 percig sütjük.

Fűszeres csirkeaprólék

Hozzávalók: 80 dkg aprólék (lehet csirke, kacsa vagy liba is), 2 fej vöröshagyma, fél dl olaj, 2 dl tejföl, 2 kiskanál majoránna, só, törött bors, egy csipet kakukkfű, 1 kávéskanál liszt, pirospaprika. Az aprólékot tisztítsuk meg és sózzuk be. Az olajban üvegesre pároljuk az apróra vágott vöröshagymát, rászórjuk a fűszereket, a kakukkfüvet, majoránnát, törött borsot, pirospaprikát, és az aprólékot rátéve néhány percig pirítjuk. Ezután egy kevés vízzel föleresztjük és fedő alatt puhára pároljuk. A párolgó levet apránként pótoljuk. Ha megpuhult, zsírjára sütjük, ráteszünk 2 dl tejfölt, melyben egy kávéskanál lisztet jól elkevertünk és felforraljuk. Makarónival vagy rizszsel tálalhatjuk.

Vajas jércemellszelet almás fejessalátával

Hozzávalók: 3 jércemell, 8 dkg vaj, só, liszt, zöldpetrezselyem, 60 dkg zöldborsó (mirelit vagy konzerv), citromlé, zsír a sütéshez. A salátához: 2 fej saláta, 15 dkg alma, 10 dkg dióbél, 2 evőkanál majonéz, citrom, só, törött bors.

A mellcsontokról lefejtjük a húst. Eltávolítjuk a húsról a bőrt és a benne húzódó inakat is kivágjuk. (A csontból, bőrökből levest készítünk.) A jércefileket kiverjük, megsózzuk és lisztbe mártva egy kevés felhevített zsírban nagy lángon mindkét oldalukat megsütjük. Ekkor a zsírját leöntjük, elmorzsolunk rajtuk 3 dkg vajat, megpermetezzük citromlével, levesszük a tűzről és fedővel betakarva melegen tartjuk. Közben a mirelit zöldborsót megfőzzük, leszűrjük, a megmaradt vajjal és finomra vágott zöldpetrezselyemmel megszórjuk, ízesítjük és tálalásig melegen tartjuk. A salátát jól megmosva előhűtjük. A majonézt megborsozzuk és hozzáadjuk egy citrom kicsavart levét. Egy kevés citromhéjat is reszelünk bele. Az almát meghámozzuk, magházát kivágjuk és az almát citromlével bedörzsölve finom tormareszelőn belereszeljük a mártásba. Simára keverjük a mártást és jól lehűtjük. A salátát kisebb levelekre tépve tesszük a mártásba. Összekeverjük és néhány percre visszatesszük a hűtőbe. Tálalás előtt megszórjuk durvára vágott dióbéllel, és ha szükséges, egy kevés citromlével utánaízesítjük. (MTI-Press)

A divatos ruha kiemel és eltakar

A jól szabott ruha kiemel és eltakar, hangsúlyoz és elfed. Vannak trükkök, amelyekkel a nem éppen karcsú hölgyek vékonyabbaknak látszanak, az alacsonyak magasabbnak tűnnek, és így tovább. Mivel leggyakrabban a némi túlsúllyal rendelkezők szeretnének karcsúbbnak tűnni, nekik szólnak alábbi tanácsaink.

Aki telt, soha ne vegyen szorosan testre szabott holmit. Részesítse előnyben a lezser, kényelmesen bő darabokat. Egyébként is óvakodjanak a túlzásoktól. A nagyon rövid szoknyáktól, a feszes pulóverektől, de ugyanígy a nagy bőségű szoknyáktól, a derékban ráncolt, rakott aljaktól, a nagymintás, rikító színű kelméktől, a nagy kockáktól, a széles csíkoktól, az erős színkontúroktól.

Jól illik viszont nekik a mostani divatból a tónusok egymás melletti alkalmazása, a szegőzött, paszpólozott kosztüm vagy nagykabát, a nagyméretű sál vagy stóla, a csípőt takaró mellény, a hétnyolcados kabát. (De nem macskanadrággal, szigorúan szoknyával, esetleg egyenes szárú nadrággal!) Előnyös a V alakú nyakkivágás, a széles váll, a buggyos ujj (ha a csípő erősségét kell ellensúlyozni), az elöl végigfutó, az alakot megosztó gombok, cipzárak. Az arc kiemelése nagy gallérral (ez is V alakban végződjék), hosszú gyöngysorral, lánccal történhet.

(kádár)

Vásárhelyi János székei

Vásárhelyi János **azon kevés szerencsések közé tartozik, aki mint művész és mint egy gyár ipari formatervezője is elismerést szerzett magának. Neve összeforrott a hazai, külföldi piacon egyaránt sikeres Balaton Bútorgyárral.**

Vásárhelyi és a Balaton Bútorgyár 1980-ban talált egymásra. Ekkor települt ugyanis Magyarországra a marosvásárhelyi születésű művész. Tanulmányait a Bolyai gimnázium elvégzése után a brassói politechnikai intézetben, majd a marosvásárhelyi bútorgyárban folytatta. Bútorasztalosságot is tanult, miután a faipari készítermék szakon diplomázott. Egy bútorgyártó nagyüzemben lett a tervezési osztály vezetője. Eközben a marosvásárhelyi

Grafikai Szabadiskolában tanult, később értékelemző tervezővé képezte magát.

A veszprémi Balaton Bútorgyárban tervezőként kezdte pályafutását, most is a gyár elismert formatervezője és ő vezeti a gyártmányfejlesztési műhelyt. 1986–88 között elvégezte a Magyar Iparművészeti Főiskola szakmenedzserképző kurzusát.

Miközben a Balaton Bútorgyár sorozatban gyártja Vásárhelyi bútorait, egyedi belsőépítészeti munkákat is készít. Ő tervezte, rendezte be a kabhegyi vadászházat, a balatonfüredi Annabella Szállót. Számos díjban és hivatalos elismerésben részesült (Ipari Formatervezési Nívódíj 1983, 1986, 1990, 1992). Bútoraival a gyár nemzetközi és hazai kiállításokon vett részt, és önálló bemutatókon is szerepeltek iparművészeti munkái. (Stuttgartban az Eurodesign '88 kiállításon, 1989-ben Győrött és Veszprémben.) Ezekben a napokban pedig az Iparművészeti Múzeum és a budapesti Árkád Galéria mutatja be székeit. Az utóbbi tárlaton *Horváth László, Takács Zoltán* és *Tamás Ákos* herendi porcelánterveivel és *Kiss Miklós* ajkai üvegterveivel együtt.

És hogy milyenek is Vásárhelyi János székei (étkezői, presszógarnitúrái)? Elegánsan karcsúak, kellemesen íveltek, kényelmesen praktikusak és látványnak is megnyerők. Szépek, választékosak, miközben tökéletesen megfelelnek funkciójuknak. Színben is harmonikusak, válogatott szövetekkel, a nyersre, sötétre pácolt favázakkal, -támlákkal. Ergonómiailag összhangban vannak az egészségügyi követelményekkel.

Székek, amelyek klasszikus stílusokat egyesítenek a jelen korszak ízlésével, divatjával. S mindezt úgy teljesítik, hogy megfelelnek a sorozatgyártás kötöttségeinek is. (MTI-Press)

(km)

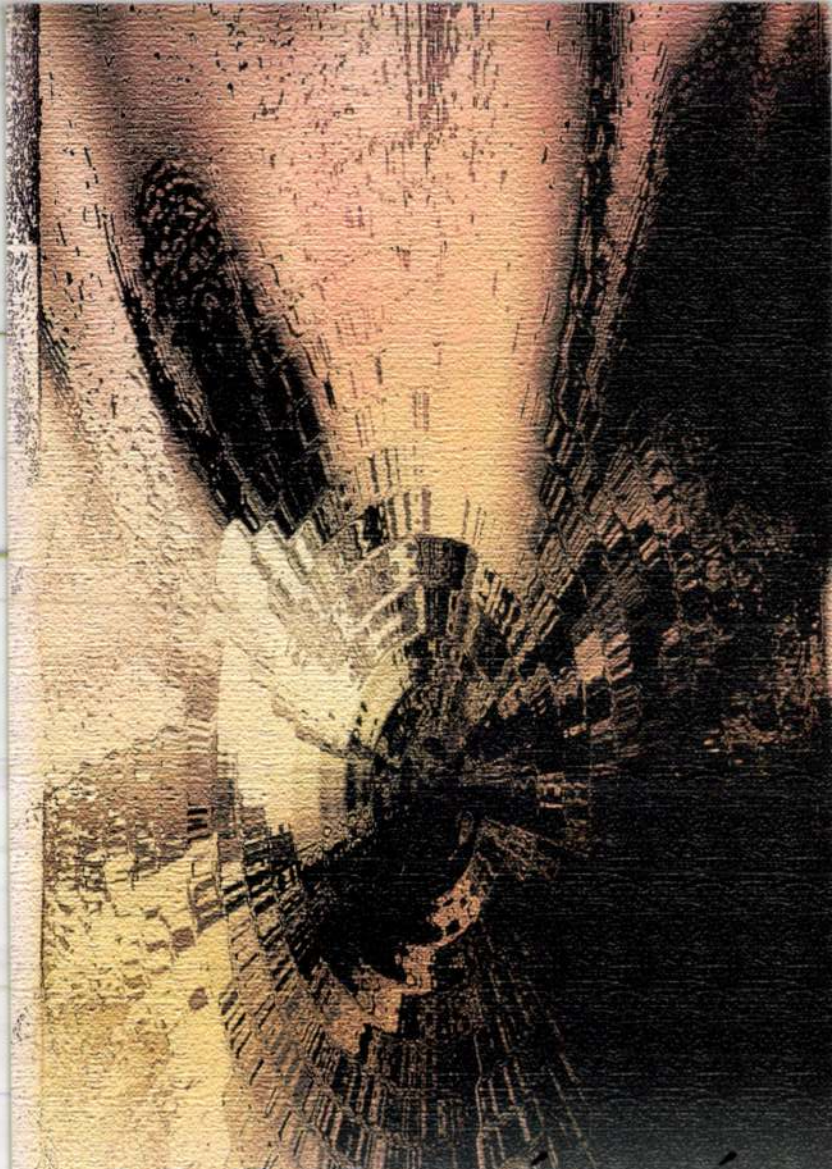

MEGHÍVÓ

ÚJLIPÓTVÁROSI

KLUB GALÉRIA

PINCETÁRLAT

Szeretettel meghívjuk
Önt és barátait

Vásárhelyi Kata
textilművész

Derengés
című kiállítására

2001. novemer 6-án 18 órára.

A kiállítást megnyitja:
Ferencz Győző
költő

A kiállítás megtekinthető:
2000. november 23-ig,
hétköznap 14-20 óráig.

A kiállítást támogatta:
XIII. kerületi Önkormányzat
5TH ART BT.
A/3 Nyomdaipari és Kiadói Szolgáltató Kft.

1136 Budapest, Tátra u. 20/b.
e-mail:ujlipotvaros@chello.hu
honlap: //members.chello.hu/ujlipotvaros

VÁSÁRHELYI János
Smoky-Lux fotel

A PÉCSI GALÉRIA
tisztelettel meghívja

VÁSÁRHELYI János

Ferenczy Noémi díjas
formatervező

"ÜLŐESZKÖZEINK" *című*

kiállításának megnyitására
a Pécsi Galériába (Széchenyi tér)
2000. február 3-án, csütörtökön
délután 5 órára

A kiállítás megtekinthető
2000. február 27-ig*, naponta 12-18,*
kedd szünnap.

Támogató: HAJDUTHONET
Hajlítottbútor és Kereskedelmi Rt.
Debrecen

PÉCSI GALÉRIA • H-7601 Pécs • Pf. 162. • T/F.: +36 (72) 315-623

KÉSZPÉNZZEL BÉRMENTESÍTVE
2000 01 27
PÉCS 1

Lóska Lajos
művészettörténész

Budapest
Felsőzöldmáli u. 61-65.
1025

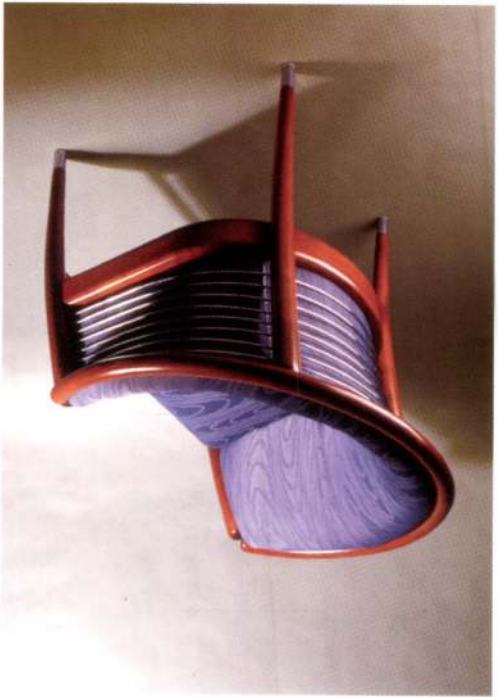

VÁSÁRHELYI János
Smoky-Lux fotel

A PÉCSI GALÉRIA
tisztelettel meghívja

VÁSÁRHELYI János
Ferenczy Noémi díjas
formatervező

"ÜLŐESZKÖZEINK" *című*
kiállításának megnyitására
a Pécsi Galériába (Széchenyi tér)
2000. február 3-án, csütörtökön
délután 5 órára

A kiállítás megtekinthető
2000. február 27-ig*, naponta 12-18,*
kedd szünnap.

Támogató: Hajduthonet 1·9·0·7 HAJDUTHONET
Hajlítottbútor és Kereskedelmi Rt.
Debrecen

PÉCSI GALÉRIA • H-7601 Pécs • Pf. 162. • T/F.: +36 (72) 315-623

Új Művészet

Budapest
Báthori u. 10.
1054

KÉSZPENZTELEN ÉRMENTESÍTVE
2000 01 27
PÉCS 1

Iparművészeti Múzeum
1993. április

Vásárhelyi János formatervező
8200 Veszprém Nagy László u. 3/d. T.: 88 -29-394

Balaton Bútorgyár Rt. 8200 Veszprém Budapest út 10. Tel: 88-25-065 88-25-866
FAX 88-27-180 Mintabolt 88-27-824

SZÉKEK

Vásárhelyi János és a Balaton Bútorgyár neve, több, mint évtizedes közös munkájuk során összeforrott, jól csengő márkanév lett. Bebizonyították, hogy a kedvezőtlen feltételek ellenére, a magyar ipar is képes szép és eredeti, jó minőségű, itthon és külföldi piacokon egyaránt sikeres, versenyképes bútorokat gyártani -- SOROZATBAN. Sokféle új termékükből, jellemzésül, öt széket mutat be az Iparművészeti Múzeum "Műhelysarok" címmel indult kortárs sorozata. (Budapest, IX. Üllői út 33-37. I. emelet.)

"Dávid Design" étkezőszék
gőzöletlen bükkfa váz, fekete pigmentált felületkezeléssel. Fekete bőr ülés, poránhab alapon.

"Dávid Stil" étkezőszék
Gőzöletlen bükkfa váz, fekete és ajacou oldószeres páccal színezett, sárgaréz veretekkel. Spanyol, nyomott szatén kárpitozással, poránhab alapon.
A "Dávid" székcsalád tervezésének éve: 1992.A sorozatgyártás 1993-ban indul.

"Ági I." étkezőszék
Gőzöletlen bükkfa váz, a váz natur, az ülés és a hátidom fehér pigmentált felületkezeléssel.

"Ági III." étkezőszék
Gőzöletlen bükkfa váz, natur felületkezeléssel. Fekete szövet (Latex, Szombathely) kárpitozással, poránhab alapon.
Az "Ági" székcsalád tervezésének éve, sorozatgyártásának kezdete: 1990. Ipari Nívódíjas Forma

"Anna II." étkezőszék
Gőzöletlen bükkfa váz, fekete és ajacou oldószeres páccal színezett. Jacquard velur szövet (Baumann, Wien) kárpitozással, poránhab alapon.
Az "Anna" étkezőgarnitura tervezésének éve: 1992.A sorozatgyártás 1993-ban indul.

Vásárhelyi János a klasszicizmus, a geometrikus szecesszió nemes tradícióit a legújabb divat pikáns ízeivel fűszerezi, elegánsan, finom humorral. Székei kényelmesek, könnyen mozdíthatóak, tisztíthatóak. Ugyanakkor olyan tárgyak, amelyeknek van "egyénisége", képesek hangulatot, személyes légkört teremteni. Vásárhelyi János a sorozatgyártás sokféle technikai és gazdasági kötöttségének úgy tesz eleget, hogy a művészeti szempontok irányadóak maradnak. Olyan bravúr ez -- különösen a hazai gyakorlatban --, amelyre csak a legnagyobb formatervezők képesek.

Csenkey Éva

Vásárhelyi János

1945-ben született, Marosvásárhelyen (Tîrgu Mureş, Románia). Itt érettségizett a Bólyai Farkas Gimnáziumban. 1964-1969 között a Brassói Polytechnikai Intézetben tanult, a Faipari Késztermékek szakon szerzett diplomát. A marosvásárhelyi Simó Géza Bútorgyárban kezdett dolgozni -- ahol szakmát tanult --, majd az ILEFOR nagyüzem tervezési osztályának lett munkatársa, később vezetője. 1972--1974 között elvégezte a marosvásárhelyi Grafikai Szabadiskolát. 1975-ben értékelemző tervező képzésben vett részt.

1979-ben áttelepült Magyarországra. 1980-tól a veszprémi Balaton Bútorgyár tervezője, a gyártmányfejlesztési műhelyt is vezeti. 1986-1988 között elvégezte Magyar Iparművészeti Főiskola Szakmenedzser-képzőjét.

A Balaton Bútorgyárban készített modelljeit a Budapesti Nemzetközi Vásáron, a kölni Nemzetközi Bútorvásáron rendszeres bemutatták, több alkalommal szerepelt más nemzetközi bútorvásáron is (Koppenhága, Helsinki, London). 1992 novemberében a Bútorszövetség által indított budapesti Bútor Szakvásáron az "Anna" étkezőgarnitúrával vett részt. Ipari Formatervezési Nívódíjat nyert 1983-ban a "Rotonda" székcsalád, 1986-ban a "Flóra" és a "Kalota" székcsalád, 1990-ben az "Ági" székcsalád, 1992-ben a "Delta" presszógarnitúra.

1993-ban résztvett a budapesti "Tervezés-Értékteremtés" című kollektív iparművészeti kiállításon, 1988-ban a Stuttgartban rendezett "Eurodesign '88" kiállításon. 1989-ben önállóan is bemutatkozott Győrben és Veszprémban.

A veszprémi Balaton Bútorgyár sorozatban gyártja bútorait, emellett egyedi belsőépítészeti munkákat is készít (Kabhegyi vadászház, Hotel Annabella).

Balaton Bútorgyár RT.

Alapítva: 1896.
Elsősorban székek, asztalok, tálalószekrények és vitrinek, teljes étkezőgarnitúrák, valamint gyermekágyak gyártásával foglalkozik.
Tervezők: Vásárhelyi János és Horváth Gyula.
Mintakészítő asztalosok: Vörösházi Ferenc, Maász József, Néninger Béla, Sikos Zoltán.
Termelési érték: 970 millió forint. Exporthányad: 30%. Külföldi piacok: Norvégia, Svédország, Dánia, Finnország, Anglia, USA, Kanada, Ukrajna. Magyarországon termékeiket a Domus áruházak és a Royal szaküzletek forgalmazzák.
Bővebb felvilágosítás és megrendelés a gyár Kereskedelmi osztályán és Mintaboltjában (Veszprém, Budapest út 10.).

A "Műhelysarok" bemutatójának idején, az Árkád Galériában (Budapest, VII. Rákóczi út 30. I. emelet) is láthatóak, április 5-18 között, Vásárhelyi János bútorai, Horváth László, Takács Zoltán és Tamás Ákos herendi porcelánterveivel, valamint Kiss Miklós ajkai üvegterveivel együtt.

A "Műhelysarok" következő, 1993 májusi bemutatója: Daróczy Péter textiltervező - Latex Vállalat, Szombathely: jacquard bútorszövetek.

VÁSÁRHELYI János

Iparművészeti Múzeum
1993. április

Vásárhelyi János formatervező
8200 Veszprém Nagy László u. 3/d. T.: 88 -29-394

Balaton Bútorgyár Rt. 8200 Veszprém Budapest út 10. Tel: 88-25-065 88-25-866
FAX 88-27-180 Mintabolt 88-27-824

SZÉKEK

Vásárhelyi János és a Balaton Bútorgyár neve, több, mint évtizedes közös munkájuk során összeforrott, jól csengő márkanév lett. Bebizonyították, hogy a kedvezőtlen feltételek ellenére, a magyar ipar is képes szép és eredeti, jó minőségű, itthon és külföldi piacokon egyaránt sikeres, versenyképes bútorokat gyártani -- SOROZATBAN. Sokféle új termékükből, jellemzésül, öt széket mutat be az Iparművészeti Múzeum "Műhelysarok" címmel indult kortárs sorozata. (Budapest, IX. Üllői út 33-37. I. emelet.)

"Dávid Design" étkezőszék
gőzöletlen bükkfa váz, fekete pigmentált felületkezeléssel. Fekete bőr ülés, poránhab alapon.

"Dávid Stil" étkezőszék
Gőzöletlen bükkfa váz, fekete és ajacou oldószeres páccal színezett, sárgaréz veretekkel. Spanyol, nyomott szatén kárpitozással, poránhab alapon.
A "Dávid" székcsalád tervezésének éve: 1992.A sorozatgyártás 1993-ban indul.

"Ági I." étkezőszék
Gőzöletlen bükkfa váz, a váz natur, az ülés és a hátidom fehér pigmentált felületkezeléssel.

"Ági III." étkezőszék
Gőzöletlen bükkfa váz, natur felületkezeléssel. Fekete szövet (Latex, Szombathely) kárpitozással, poránhab alapon.
Az "Ági" székcsalád tervezésének éve, sorozatgyártásának kezdete: 1990. Ipari Nívódíjas Forma

"Anna II." étkezőszék
Gőzöletlen bükkfa váz, fekete és ajacou oldószeres páccal színezett. Jacquard velur szövet (Baumann, Wien) kárpitozással, poránhab alapon.
Az "Anna" étkezőgarnitura tervezésének éve: 1992.A sorozatgyártás 1993-ban indul.

Vásárhelyi János a klasszicizmus, a geometrikus szecesszió nemes tradícióit a legújabb divat pikáns ízeivel fűszerezi, elegánsan, finom humorral. Székei kényelmesek, könnyen mozdíthatóak, tisztíthatóak. Ugyanakkor olyan tárgyak, amelyeknek van "egyénisége", képesek hangulatot, személyes légkört teremteni. Vásárhelyi János a sorozatgyártás sokféle technikai és gazdasági kötöttségének úgy tesz eleget, hogy a művészeti szempontok irányadóak maradnak. Olyan bravúr ez -- különösen a hazai gyakorlatban --, amelyre csak a legnagyobb formatervezők képesek.

Csenkey Éva

MŰHELYSAROK MŰHELYSAROK MŰHELYSAROK MŰHELYSAROK MŰHELY

Vásárhelyi János

1945-ben született, Marosvásárhelyen (Tîrgu Mureş, Románia). Itt érettségizett a Bólyai Farkas Gimnáziumban. 1964-1969 között a Brassói Polytechnikai Intézetben tanult, a Faipari Késztermékek szakon szerzett diplomát. A marosvásárhelyi Simó Géza Bútorgyárban kezdett dolgozni -- ahol szakmát tanult --, majd az ILEFOR nagyüzem tervezési osztályának lett munkatársa, később vezetője. 1972--1974 között elvégezte a marosvásárhelyi Grafikai Szabadiskolát. 1975-ben értékelemző tervező képzésben vett részt.

1979-ben áttelepült Magyarországra. 1980-tól a veszprémi Balaton Bútorgyár tervezője, a gyártmányfejlesztési műhelyt is vezeti. 1986-1988 között elvégezte Magyar Iparművészeti Főiskola Szakmenedzser-képzőjét.

A Balaton Bútorgyárban készített modelljeit a Budapesti Nemzetközi Vásáron, a kölni Nemzetközi Bútorvásáron rendszeres bemutatták, több alkalommal szerepelt más nemzetközi bútorvásáron is (Koppenhága, Helsinki, London). 1992 novemberében a Bútorszövetség által indított budapesti Bútor Szakvásáron az "Anna" étkezőgarnitúrával vett részt. Ipari Formatervezési Nívódíjat nyert 1983-ban a "Rotonda" székcsalád, 1986-ban a "Flóra" és a "Kalota" székcsalád, 1990-ben az "Ági" székcsalád, 1992-ben a "Delta" presszógarnitúra.

1993-ban résztvett a budapesti "Tervezés-Értékteremtés" című kollektív iparművészeti kiállításon, 1988-ban a Stuttgartban rendezett "Eurodesign ´88" kiállításon. 1989-ben önállóan is bemutatkozott Győrben és Veszprémban.

A veszprémi Balaton Bútorgyár sorozatban gyártja bútorait, emellett egyedi belsőépítészeti munkákat is készít (Kabhegyi vadászház, Hotel Annabella).

Balaton Bútorgyár RT.

Alapítva: 1896.
Elsősorban székek, asztalok, tálalószekrények és vitrinek, teljes étkezőgarnitúrák, valamint gyermekágyak gyártásával foglalkozik.
Tervezők: Vásárhelyi János és Horváth Gyula.
Mintakészítő asztalosok: Vörösházi Ferenc, Maász József, Néninger Béla, Sikos Zoltán.
Termelési érték: 970 millió forint. Exporthányad: 30%. Külföldi piacok: Norvégia, Svédország, Dánia, Finnország, Anglia, USA, Kanada, Ukrajna. Magyarországon termékeiket a Domus áruházak és a Royal szaküzletek forgalmazzák.
Bővebb felvilágosítás és megrendelés a gyár Kereskedelmi osztályán és Mintaboltjában (Veszprém, Budapest út 10.).

A "Műhelysarok" bemutatójának idején, az Árkád Galériában (Budapest, VII. Rákóczi út 30. I. emelet) is láthatóak, április 5-18 között, Vásárhelyi János bútorai, Horváth László, Takács Zoltán és Tamás Ákos herendi porcelánterveivel, valamint Kiss Miklós ajkai üvegterveivel együtt.

A "Műhelysarok" következő, 1993 májusi bemutatója: Daróczy Péter textiltervező - Latex Vállalat, Szombathely: jacquard bútorszövetek.

Vásárhelyi János

MŰHELYSAROK MŰHELYSAROK MŰHELYSAROK MŰHELYSAROK MŰHELY

DR. VÉGVÁRI LAJOS

1919. augusztus 28-án született a Sopron megyei Zsira községben. Iskolai tanulmányait Sopronban és Sümegen végezte, majd a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen művészettörténetet, kereszténytörténetet és összehasonlító irodalomtudományt hallgatott.
Szovjet hadifogságból való visszatérte után 1948-ban bölcsészdoktori diplomát szerzett. A Fővárosi Népművelési Központban, majd a Fővárosi Képtárban dolgozott.
1950-53 között a Fővárosi Képtár igazgatója és a Szépművészeti Múzeum főigazgató helyettese volt.
1954-ben a Képzőművészeti Főiskola művészettörténeti tanszékének vezetője lett.
1967-ben megalakult Zebegényi Képzőművészeti Szabadiskola alapítója.
1981-ben kérte nyugdíjazását. Ettől az időtől kezdve a miskolci Herman Ottó Múzeum képzőművészeti gyűjteményét gondozta.
Előadásokat tartott a budapesti, debreceni, pécsi és miskolci egyetemeken.
A Miskolci Bölcsész Egyesület egyik alapító tagja.
Több mint 40 könyve, számos tanulmánya, újságcikkei jelentek meg.
A festészet története mellett fotóelmélettel is foglalkozott. A magyar és nemzetközi diaporáma mecénása.
É. S. FIAP és az Ipolyi Arnold Művészettörténeti díjak kitüntetettje.
Több nemzedék oktatója, sokunk által szeretve tisztelt mester.

Máger Ágnes

A Miskolci Kulturális Menedzser Iroda tisztelettel meghívja Önt

"PARAFRÁZISOK DR. VÉGVÁRI LAJOS MEGJELENT KÖNYVEIHEZ"

MÁGER ÁGNES

festőművész kiállítására
a Mini Galériába (Miskolc, Kossuth utca 11.)
A kiállítást 1994. augusztus 27-én, szombaton 11 órakor

CZIGÁNY GYÖRGY

költő nyitja meg.

A megnyitó után

DR. VÉGVÁRI LAJOS
1945 UTÁN MEGJELENT
PUBLIKÁCIÓIT
(A MISKOLCI BÖLCSÉSZ EGYESÜLET
GONDOZÁSÁBAN)

bemutatja:

DR. GYÁRFÁS ÁGNES

a Miskolci Bölcsész Egyesület elnöke

KIÁLLÍTOTT KÉPEK JEGYZÉKE
PARAFRÁZISOK:

1. GIOTTO
2. GIOTTO
3. LEONARDO I. II.
4. MICHELANGELO
5. REMBRANDT I. II.
6. VERMEER
7. HALS
8. DELACROIX I. II.
9. MANET
10. PICASSO I. II.
11. MAULBERTSCH I. II.
12. MUNKÁCSY
13. SZINYEI-MERSE
14. FERENCZI KÁROLY
15. CSÓK ISTVÁN
16. SZŐNYI ISTVÁN
17. BERNÁTH AURÉL
18. BERÉNY RÓBERT
19. SZALAY LAJOS I. II.
20. KONDOR BÉLA I. II
21. BARCSAY JENŐ
22. GOYA

szombaton 16 órakor

ÜNNEPI HANGVERSENY

DR. VÉGVÁRI LAJOS
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ TISZTELETÉRE

A

A BARTÓK BÉLA ZENEMŰVÉSZETI
SZAKKÖZÉPISKOLA
BARTÓK TERMÉBEN

(Miskolc, Bartók tér 1.)

A kiállítás megtekinthető 1994. szeptember 30-ig naponta 10-18 óráig,
szombaton 10-14 óráig, vasárnap zárva

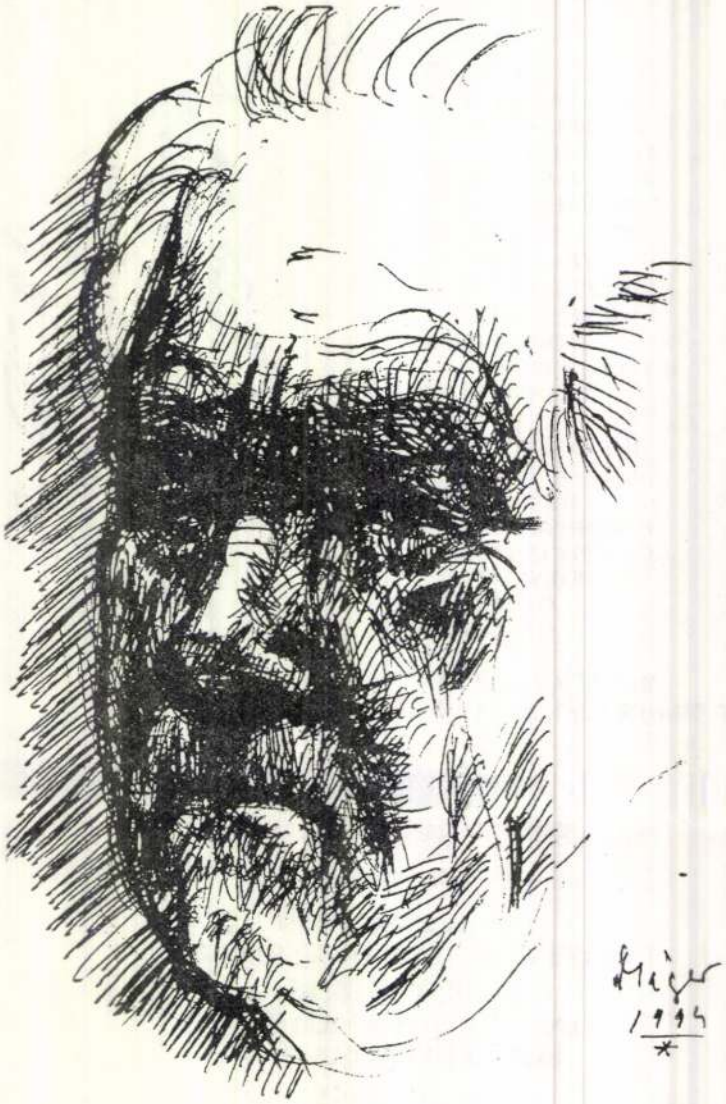

TISZTELETADÁS
DR. VÉGVÁRI LAJOS
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZNEK
75. SZÜLETÉSNAPJÁN

1992. Budapest, Tölgyfa Galéria
Budapest, Stefánia Galéria
1993. Budapest, Árkád Galéria

Munkái:
1982. Rotonda székcsalád
1985. Flóra-Kalota székcsalád
1986. Déva tárgyaló
1990. Ági székcsalád
1992. Delta bútorcsalád
1993. Faun garnitúra
Dávid garnitúra

Díjak:
1983. Formatervezési Nivódíj (Rotonda székcsalád)
1986. Formatervezési Nivódíj (Flóra-Kalota székcsalád)
BNV fejlesztési díja (Déva tárgyaló)
1990. Formatervezési Nivódíj (Ági székcsalád)
1992. Formatervezési Nivódíj (Delta bútorcsalád)
Miniszteri Dicsérő Oklevél (Dávid székcsalád)

Tagság:
1986. Magyar Képző- és Iparművészek Egyesülete
1989. Veszprémi Művész Céh

Válogatott irodalom:

Acsay Judit: Flóra és Kalota, Ipari forma, 1986/4.
Lutz Frömmel: Möbel in Budapest, Möbel und Wohnraum, 1986/4.
Vadas József: Csak a kocka? Élet és Irodalom, 1987. január 30.
Vanicsek Péter: Ami tudok a szakmáról, azt a székely emberektől tanultam, Ipari forma, 1988/5-6.
Szűcs Eszter: Az ülőszerszám tervezője, Lakáskultúra, 1989/4.
Vadas József: A magyar bútor 100 éve, Fortuna kiadó, Budapest, 1992.
Vadas József: Veszprémi szilánkok, Élet és Irodalom, 1993. május 7.
Gyula Ernyei: Made in Hungary, The best of 150 years industrial design, Rubik Innovation Foundation, 1993.

VÁSÁRHELYI JÁNOS

Dávid-szék, bükkfa állvány oldószeres páccal színezve és savra keményedő lakkal felületkezelve, bőr kárpitozással, 1992.

David's seat, beechwood frame steeped in coloured varnish and the surface treated with a hardened lacquer, leather upholstory, 1992

Vásárhelyi János iparművész

Veszprém Műtvén Cél, 1994

VÁSÁRHELYI JÁNOS

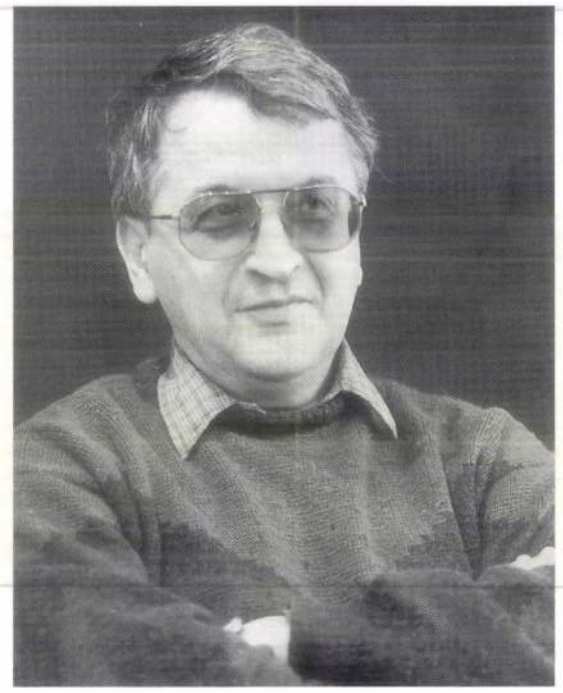

János Vásárhelyi, industrial designer
8200 Veszprém, Nagy László utca 3/d fsz. 3.
Telephone: +36 88 329-394

Born in Marosvásárhely, 1945. Between 1964 and 1969 he was a student of the Furniture-Making Department of the Polytechnic in Brasso (Romania). He settled in Hungary 1979. From 1980 to 1983 he was a designer in the Balaton Furniture Factory in Veszprém. Since then he has been a freelance.

Vásárhelyi János, iparművész
8200 Veszprém, Nagy László utca 3/D fsz.3.
T: 88-329 394

Marosvásárhelyen született 1945-ben. 1964-69 között a brassói Politechnikai Intézet bútorgyártó szakának hallgatója. 1979-ben áttelepül Magyarországra. 1980-1993 között a veszprémi Balaton Bútorgyár tervezője. Azóta szabadúszó.

Egyéni kiállításai:

1989. Veszprém, Szakszervezetek háza
Győr, Petőfi Sándor Művelődési Központ
1993. Budapest, Magyar Iparművészeti Múzeum, Műhelysarok

Fontosabb csoportos kiállításai:

1983. Budapest, Design Center
Budapest, Műcsarnok
1986. Budapest, Design Center
1988. Stuttgart, Design in Europa, Desing Center
1989. Budapest, Design Center

Vásárhely József

ötvös

Vásárhely József

ötvös, rézmetsző.

ötvösmíte.

Kiadva: Szendrei Magyar
műkincsek. Budapest
1901. III K.

Vásárhelyi József XVIII. sz.

ātvös

Magyar Iparmúvészet, 1897/98.

I. évf. 6/7. sz. 296-298. o.

Szendrei János: Egy ātvös rennek a mult szárodból.

12. Magyar Hirlap
2001. szeptember

Vásárhelyi Kata textilművész kiállítása

(MH) Különleges textilkiállítás nyílik ma este Újlipótvárosban Vásárhelyi Kata textilművész alkotásaiból Derengés címmel. A kiállítás november 23-áig látható.

Injection concentration	250 µg of each [illegible]
	Reference #
Prednisone reference substance	ST-209
Hydrocortisone reference substance	ST-205/2
Prednisolone reference substance	67058/4

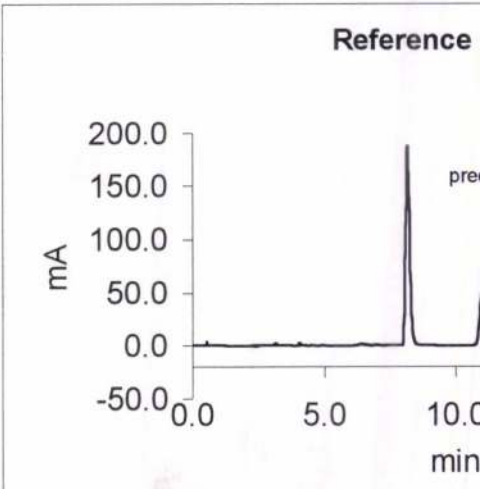

Vásárhelyi Kata

Iparművész házaspár munkáiból nyitottak tárlatot pénteken Zalaegerszegen, a városi művelődési központban: Vásárhelyi Kata textilképeit mutatja be, Kőmíves István képzőművészeti alkotásait állította ki.

Magyar Nemzet 1986. V.11.

PÁRIS MEGFIATALODOTT, *kertészkedik és kerékpáron jár...*

Hogyan nyaraltak a franciák 1942 augusztusában? 1900-at idézi az új párisi divat

Az elmult augusztus ebben az évben is épúgy, mint régen, a párisiak hagyományos *nyaralási időszaka* volt. *1942 augusztusában is meglehetősen kiürült a főváros, a pályaudvarokon pedig olyan nagy volt az élénkség, mint a régi békevilágban.* Pedig az utazási nehézségek és az élelmiszerjegy-problémák komplikálják ma a távozásokat, mégis, aki csak tehette, vidékre utazott. Az iskolák az idén július végén fejezték be a tanitást, még hozzá *könyvosztogatás nélkül. (Kifogytak a mesekönyvek.)* A gyerekek közül azok, akik nem a szülőkkel mentek nyaralni, a *Maréchal Pétain-akcióval kapcsolatos „colonie de vacance"-okon töltik a nyarat.*

Hova mentek egyébként az idén nyaralni a párisiak? Vége van azoknak a szép időknek, amikor nyáron a tengerpartot özönlötték el a fővárosiak, amikor a nyaralás nem nagyon állott egyébből, mint *az új strand-modellek mutogatásából*, szépségkirálynő - választásokból, fárasztó táncból és reggelig tartó szerencsejátékból a Casinókban. *Az idén Deauville és La Baule helyett Páristól nem messze fekvő kis községekben nyaralnak az emberek, ahol csendes visszavonultságban, a természet egyszerű örömein kívül, főleg a vaj, a tojás és a főzelékek nagymennyiségű jelenléte a fő vonzóerő.* A diákok nagy része aratni és szüretelni ment, hogy nyaralásukat egyben hasznothozó munkával kössék össze.

Önkéntes földmüvesek

Ez a diákakció olyan nagyszámú *önkéntes-földmunkást* hozott össze, hogy *az aratás és a cséplés fennakadás nélküli lebonyolítása az ő különleges érdemük.* De nemcsak a diákság köréből kerülnek ki az amatőr-földmüvesek. *Újra divattá vált Franciaországban a XVIII. században egyszer itt már divatozó áti passzió: a pásztorjáték.* Előkelő hölgyek és urak idei *nyaralásukat összekötik kertészkedéssel, földműveléssel és a gazdaság körében található egyéb testi munkával.* Mint mostanában kiderült, majdnem minden franciának kisebb birtoka, kertje van, ahol idén a rousseau-i életfilozófia elvei szerint kedvükre kivehetik részüket az ásás, kapálás örömeiből. Hogy aztán a párisi *haute couture* külön e célra szolgáló *„pásztorláng"-modelleket* kreál, ez már a francia raffinéria egyik túlkapása.

Azok, akiknek nincs birtokuk, nyaralójuk, vagy vidéken élő családjuk, sokkal nehezebben tudják megoldani a nyaralás problémáját. *A legeldugottabb falut is annyira megrohanták a nyaralni vágyók, hogy egy legegyszerűbb hotelszobához is teljes lehetetlenség hozzájutni. Fontainbleau* és környéke különös népszerűségnek örvend. Teljes joggal, mert ezt a csodálatosan szép fekvésű, sokszor alpesi tájakra emlékeztető vidéket a régebbi időkben érthetetlen módon elhanyagolták a párisiak. Most azonban pótolják mulasztásukat: egyesek szerint — valószínűleg enyhe túlzással — *1945 őszéig minden hotelszoba foglalt ezen a tájékon.*

A megfiatalodott város

Mindezek ellenére *sokan maradtak mégis Párisban.* A legtöbb üzlet és vendéglő ugyan be van csukva (ősi párisi augusztusi szokás szerint), de azért *a nyitvalevő kávéházak tele vannak és nagyon élénkek az utcák.* A naposabb délutánokon hemzseg az *avenue de l'Opéra* és a *rue de la Paix* környéke a szebbnél-szebb és elegánsnál-elegánsabb hölgyektől, akik a párisi nyár konvencionális üdeségét árasztják magukból. *Páris képe általában negyven évet fiatalodott. A női divat teljesen az 1900-as évek szellemére emlékeztet, a kalapok és ruhák vonalai mintha Toulouse-Lautrec vázlatkönyvéből léptek volna elő.* A nagy, lapos, fejtetőn lebegő kalapok, a nyakat szabadon hagyó, homlokba fésült frizurák, a ruhák, amelyek a «tournure» korszakából

merítik ihletüket, a hosszúnyelű *csipkés napernyők*, mind megannyi megelevenedett és kissé modernizált multszázadvégi emlékek. A fiákerek elegáns foltjai, a cilinderes kocsisal a bakon, szintén aláfestik ezt a «*megfiatalodott*» hangulatot.

Kíméletlenül a mára emlékeztetnek azonban a párisi utca *vélotaxijai*, amelyeknek száma napról napra emelkedik, annak ellenére, hogy a közönség *nem nagyon akarja megkedvelni ezt az újdivatú fogatot és a legtöbb vélotaxi-állomás állandóan tele van kliensekre várakozó járművekkel.* Pedig nem drágább a vélotaxi, mint a fiáker, talán gyorsabb is annál, üres fiákert mégis a legnehezebb találni, *bicikli-taxi pedig túlsok van.*

A legtöbb párisinak biciklije van, igazán elegáns párisi nőt ma már el sem lehet képzelni bicikli nélkül. A kerékpár-árak olyan magasak (ha egyáltalában lehet kapni!), hogy régebben szinte *egy kisautót lehetett kapni ezért az árért.*

Ma egy kerékpár birtoklása valóságos fényüzési jelleget kölcsönöz a tulajdonosának. Elő-

kelő párisi vendéglők, bois-de-boulogne-i éttermek és színházak mellett *külön bicikli-garázs van*, épúgy, mint a nagy áruházak előtt, ahol lelakatolva őrzik a biciklit addig, amíg a tulajdonosa távol van.

A párisi holtszezón ebben az augusztusi szeles-esős nyárban érte el csúcspontját. Nemcsak a legtöbb üzlet bezárta kapuját 2—3 hétre, de *a színházak és mozik közül a legtöbb szintén nyári szünetet tart.* Bezárult a június-július hónapban nyitvalevő *Salon des Arts Décoratifs*, az idei szezón legértékesebb kiállítása is. A francia képzőművészeknek ez a legutolsó bemutatkozása *újabb bizonyítéka volt a folyton megújuló és a semmiből is nagyot alkotó örök francia géniusznak.* A kiállított lakberendezési kellékek és bútordarabok minősége igazolja a kiállítás devise-ét: «*La France continue*».

Másik, hónapok óta nyitvalévő és még augusztusban sem szünetelő érdekes kiállítás a «*La France Européenne*» a Grand Palaisban. E nagy tömegeket vonzó, impozáns kiállítás tulajdonképpen *egy jövőbeli új Európát mutat be, ahol Franciaország az őt megillető, tradicionális helyet foglalja el.*

A Párisban nyaralók számára is akad tehát szórakozni és néznivaló. Sőt a kertgazdaság örömeit sem kell nélkülözniök, mert *a legtöbb párisinak vagy a környéken, vagy magában a fővárosban kisebb-nagyobb konyhakertje van*, amelyet a szenvedéllyel határos szeretettel gondoz. Pedig ezernyi nehézsége van ma a párisi kertésznek, de az ő invenciója mindenen segít. *Ma már megszokott látvány a párisi utcán a lapátos, kosárkás hölgy vagy úr, aki lesben állva, a fiakkerek, vagy a lovaskocsik nyomán, hirtelen rácsap az aszfalton heverő «kincs»-re, amelylyel aztán otthoni kertecskéjük földjét teszi nemesebbé, termékenyebbé...*

1942-es párisi sziluettek...

kézdivásárhelyi Vásárhelyi Klára

Juhász Gyula tápéi emléktáblájáért

Néhány nappal ezelőtt megemlékezett az *Esti Kurir* arról a határozatról, amelyet a Szeged tőszomszédságában fekvő *Tápé* kisközség elöljárósága hozott *Juhász* Gyula emléke ügyében.

Elhatározta a tiszaparti ősmagyar falu elöljárósága, hogy a Tisza töltésén végigfutó országútnak azt a szakaszát, amely kedvenc sétahelye volt a költőnek és amelyen a költőt egyik legszebb verse, „A tápai Krisztus" megírására ihlető Krisztuskereszt áll, „Juhász Gyula útjá"-nak nevezi el.

A kis tiszaparti falu elhatározása azért is figyelemreméltó, mert — mint ismeretes — a költő szülővárosában, Szegeden nincs látható emléke Juhász Gyulának. A város törvényhatósági bizottsága elvetette azt az indítványt is, amelynek benyujtói azt kérték, hogy a város egyik utcáját jelöljék meg a költő nevével. A közgyülés kimondotta, hogy az indítványt még tárgyalásra sem tartja alkalmasnak.

Juhász Gyula emlékének szegedi ápolói fordultak Tápé község elöljáróságához a költő emlékének megörökítéséért és bejelentették, hogy gondoskodnak az útszakaszt megjelölő emléktábla költségeiről is.

Az Esti Kurir közlésének, illetve a tápéi határozatnak érdekes visszhangja támadt. *Étsy* Emilia, az ismertnevü, kiváló színésznő, aki pályájának legszebb éveit töltötte a szegedi színpadon, *levelet irt az Esti Kurirnak és levelében bejelenti, hogy tiz pengőt felajánl Juhász Gyula tápéi emléktáblájának költségeire.*

— Juhász Gyulát jól ismertem — irja levelében — magam is ápolom emlékét és szent ünnepet jelent számomra minden alkalom, amikor egy-egy Juhász-verset interpretálhatok a közönség előtt.

Legutóbb Nagyváradon is, de Szegeden is tapasztalhattam, hogy a költő emléke mennyire elevenen él a magyar közönség lelkében és milyen eleven erővel hatnak ma is Juhász Gyula szelíd, bánatos, tisztacsengésü versei.

Ezért is *nagy örömmel töltött el a hir, hogy mégiscsak lesz emléke a nagy költőnek — ha nem is Szegeden, hát a határos Tápé területén, a Tisza partján. Baráti, művészi és erkölcsi kötelességemnek érzem, hogy az emlékállitás költségeihez a magam filléreivel is hozzájáruljak.*

Étsy Emilia adományát örömmel juttatjuk rendeltetési helyére.

— **Eljegyzés.** Régner Eta és König László e hó 11-én tartották eljegyzésüket. (Minden külön értesítés helyett.)

Fränkel Márta Lucy és dr. *Bing* Imre jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Az esküúti villamos konyha** jövő heti főzőelőadásán zsírnélküli ételfélék, húsos és hústalan egytálételek, továbbá a gomba változatos elkészítését mutatják be. Délutáni előadás: szerdán 5 órakor, délelőtti előadások: hétfőn, csütörtökön és pénteken 10 órakor. Belépés dijtalan.

Nem lehet emelni *a zsákárakat*

Az árhivatal legutóbb szabályozta a gabonás-, lisztes-, korpás-, répamag-, bab-, burgonya-, heremag- és egyéb mezőgazdasági zsákok felár nélküli új egységárát tipus, méret és súly szerint. Az engedélyezett áremelést a gazdák részére történő eladásoknál nem lehet felszámitani. Ilyen esetekben a számlákra a következő záradékot kell rávezetni: «A számlázott zsákok a közellátási minisztérium 89.602. K. H. számú rendelet értelmében csak mezőgazdasági célokra használhatók fel.»

Elsötétités alatt csecsemőhullát rejtettek el egy sepsiszentgyörgyi lépcsőházban

Sepsiszentgyörgy, szeptember 12.

(Az Esti Kurir tudósitójától.) **A Mikó-utca 6. szám alatti ház lépcsőházában erősen bomlásnak indult fiú csecsemőhullát talált az egyik lakó. A bizottság megállapitotta, hogy a csecsemő már halva került a lépcsőházba s a légvédelmi elsötétités leple alatt csempészték be. A nyomozás folyik.**

A román nemzetvédelmi miniszter *szigorú rendelkezései*

Bukarest, szeptember 12.

A temesvári helyőrség parancsnoka 1941 június 21-én kelt 1798. számú és a hivatalos lap 1941 június 22.-i, 145. számában megjelent rendelettörvényre való hivatkozással, *az ország védelme, a hadsereg biztonsága és a közrend fenntartása* érdekében a következőket rendelte el:

A nemzetvédelmi minisztérium engedélye nélkül senki sem tarthat rádióleadókészüléket.

Ellenséges ejtőernyősök leszállását mindenki köteles a hatóságok tudomására hozni. Tilos éjszaka, szabad ég alatt katonai vagy középületek közelében *tüzet rakni*, katonai hatóságok engedélye nélkül tilos katonai vagy polgári intézmények vagy bármilyen természetű közmunkák *fényképezése.*

Tilos igazolás nélkül a közlekedés vagy állomásozás az olyan helyeken, ahol csapatok nyertek elhelyezést.

Tilos ellenséges hatalom érdekében propagandát kifejteni. Tilos bármilyen katonai térképet használni. Köteles mindenki a katonáknak menhelyet adni, őket befogadni, a hadsereg kocsijait és állatait elszállásolni. *Tilos ellenséges vagy titkos rádióállomások által közölt hirek terjesztése vagy azok hallgatása olyképpen, hogy azokról mások is tudomást szerezzenek.*

Tilos nyilvános helyiségben vagy magánlakásokban azzal a céllal gyülekezni, hogy meghallgassák az ellenséges vagy titkos rádióállomások híreit.

Tilos a román vagy a szövetséges rádiók által leadott hírek *elferditett* terjesztése. *Tilos terjeszteni vagy magyarázni a hadműveletekre, csapatösszevonásokra vagy csapatelhelyezésre vonatkozó híreket.* Tilos bármilyen összejövetelt köztereken vagy magánlakásokban bármilyen céllal tartani. Tilos sokszorositani vagy terjeszteni a cenzurahivatal által nem látta-mozott nyomtatványokat. *Tilos a nemcenzúrázott magán levelezést egyik helységből a másikba szállitani* Tilos minden olyan megnyilatkozás, amely a hadsereg vagy a tisztikar elleni lebecsülést eredményezné.

Tilos bármilyen természetü megnyilatkozás, amellyel azt a reményt lehetne kelteni, hogy a román állam területe kisebbedhet.

Tilos a felosztatott pártok érdekébeni propaganda. Tilos sok olyan dolgok, amelyek politikai eszmét juttatnának kifejezésre. *Tilos olyan köszöntés, amelyből kiderülne, hogy az illető tagja egy nem engedélyezett politikai szervezetnek.* Tilos közhatóságok által nem engedélyezett egyenruhák, jelvények vagy zászlók megőrzése bármilyen címen. Tilos az állami méltóságok, katonai vagy polgári hatóságok működését kommentálni.

Tilos bírálni a szövetséges államok fejeit és politikai vezetőit.

Tilos a köztisztviselőknek a szolgálati idő alatt a román nyelven kívül *más nyelvet beszélni.* Idegenek csak útlevél és az illetékes hatóságok által kiadott tartózkodási engedély, valamint a katonai hatóságok különleges utazási engedélyével utazhatnak.

Halálos szerencsétlenség

Sepsiszentgyörgy, szept. 12.

A kézdivásárhelyi Millenium szálloda udvarán, ahol hetek óta dolgoznak a szálló helyiségeinek bábaképző és szülőotthonná való átalakításának munkálatain, *halálos szerencsétlenség* történt. *Leva* Gyula kőmüves, aki az állványokon le akart jutni a földszintre, *megcsúszott és lezuhant a cementtel borított udvarra.* A 61 éves munkásember koponyaalapi törést szenvedett és azonnal *meghalt.*

Bundák, memesprémek, átszabások még olcsó áron
ENGEL szűcs, IV, Mária Valéria-u. 7, udvarban. T. 184-386

1000 DARAB DIVATOS női kalapból olcsón választhat Polgár-nál
VI., Teréz-krt 28. VII. Wesselényi-u. 35.

Nehéz akadály előtt áll *a bajnokcsapat*

MEGŐRZI-E A VASAS VERETLENSÉGÉT? ÚJPEST AZ ÉL FELÉ TÖR!

A *Nemzeti Bajnokság* első osztályának harmadik fordulója ismét tele van érdekes mérkőzésekkel. Ezek közül is *kiemelkedik a Vasas—Csepel-mérkőzés,* amely a tabella jelenlegi harmadik és negyedik helyezettjét állítja szembe egymással.

A meglepő az, hogy nem a tavalyi bajnok a harmadik, hanem az eddig még veretlen Vasas, amely Kolozsvárról és Szolnokról hozott haza két-két értékes pontot és gólaránnyal maradt le a vezető Nagyváradtól.

Csepel bajnokcsapata rosszul kezdte a szezont, mert mindjárt *első meccsét elveszítette Szombathelyen,* de saját pályáján annál fölényesebben bánt el a *Ferencvárossal* és különösen a *Gammával.*

Csepel tehát kihasználta a saját pálya előnyét, ellentétben a Vasassal, amelyik éppen akkor adta le az egyik pontot, amikor „odahaza" játszott.

Ez pedig azzal magyarázható, hogy *a Vasasnak nincs saját pálya el:nye,* mert csak bajnoki mérkőzéseit játssza a latorcautcai sporttelepen, míg az edzéseit a keménytalajú békeutcai pályán tartja. Ez a tény pedig többpontos hátrányt jelenthet egy bajnoki év folyamán.

A papírforma tehát Ujpest győzelmet igér, annál is inkább, mert a lilák otthon játszanak, de az újpesti fiúk már jónéhányszor gondoskodtak arról, hogy a papírforma értékét lecsökkentsék.

Ezúttal azonban *a revansvágy* is fűti őket *a Szent István Kupában* elszenvedett vereségük miatt, már pedig, ha nagyon akarnak, akkor *győzniök kell!*

A *Ferencváros* ezúttal a *Kispest* vendége lesz. Ezek a „Fradi"—Kispest mérkőzések azelőtt döntő jelentőségű futballcsaták voltak, de *sem tavaly, sem az idén eddig nem mutatott sokat a két csapat.*

Lehet, hogy ez lesz a fordulópont és a közönség élvezetes mérkőzésnek lesz szemtanuja és valamelyik csapat újjászületésének.

Ez a csapat pedig előreláthatólag *a Fradi* lesz, mert sérültjei már a gyógyulás útján vannak, míg *a Kispest Egresi kiállításával elvesztette legjobb csatárát.* Ha küzdelem után is, de *Ferencváros győzelmet várunk.*

Az eddigi mérkőzésein szenzációsan szereplő *Haladás* végre *kimozdul odújából* és azzal a *Gammával* ütközik meg, amelyik a mult héten nagyon szerencsétlen csatát vívott a Csepellel.

Érdekes mérkőzések

Ha a holnapi mérkőzés esélyeeit vizsgáljuk, kétségtelen, hogy *a bajnokcsapatnak kell több esélyt adni.*

Nagyobb összeszokottsága, rutinja és csatárainak jelenlegi nagyszerű formája, mind Csepel-győzelmet sejtet.

A *Ferencváros* legyőzése és a *Gamma* lehengerelése azt bizonyítja, hogy *teljesen együtt van a csepeli gárda.*

A *Csepel* edzője arra is hivatkozott, hogy nekik mindig jól ment a játék a *Vasas* ellen, ezzel szemben mások azt emlegetik, hogy a *Latorca-utcai pálya viszont sohasem «feküdt» a csepeli fiúknak.*

A mérkőzés nagy favoritja a Csepel, de az bizonyos, hogy a szóvvel-lélekkel küzdő Vasas nem könnyen adja meg magát.

A nap másik legérdekesebb mérkőzése *Ujpesten* zajlik le a lilák és a *Törekvés* között.

Ez a két csapat győzött vasárnap, jó formában vannak, tehát előreláthatólag *a játék nívója is emelkedettebb lesz.* Az Ujpest idegenből vitte haza a két pontot, ha nem is könnyen, de elég biztosan, míg a vasutas-csapat csak jó adag szerencsével győzött saját otthonában az *Ujvidék* ellen.

A papírforma tehát Ujpest győzelmet igér, annál is inkább, mert a lilák otthon játszanak, de az újpesti fiúk már jónéhányszor gondoskodtak arról, hogy a papírforma értékét lecsökkentsék.

Ezúttal azonban *a revansvágy* is fűti őket *a Szent István Kupában* elszenvedett vereségük miatt, már pedig, ha nagyon akarnak, akkor *győzniök kell!*

A *Ferencváros* ezúttal a *Kispest* vendége lesz. Ezek a „Fradi"—Kispest mérkőzések azelőtt döntő jelentőségű futballcsaták voltak, de *sem tavaly, sem az idén eddig nem mutatott sokat a két csapat.*

Lehet, hogy ez lesz a fordulópont és a közönség élvezetes mérkőzésnek lesz szemtanuja és valamelyik csapat újjászületésének.

Ez a csapat pedig előreláthatólag *a Fradi* lesz, mert sérültjei már a gyógyulás útján vannak, míg *a Kispest Egresi kiállításával elvesztette legjobb csatárát.* Ha küzdelem után is, de *Ferencváros győzelmet várunk.*

Az eddigi mérkőzésein szenzációsan szereplő *Haladás* végre *kimozdul odújából* és azzal a *Gammával* ütközik meg, amelyik a mult héten nagyon szerencsétlen csatát vívott a Csepellel.

A Haladás tehát most idegenben mutathatja meg, hogy mit tud. Véleményünk szerint annyit nem, hogy eddigi sikereit folytatni tudja a Gamma elle nis.

Szegeden elnökválság volt és ez megrázkódtatásokkal járhatott, ami annál súlyosabb lenne a tiszaparti csapatra, mert *amúgy sem ment nekik eddig úgy a játék, ahogy kellett volna.*

Nagyvárad most jó formában van és a bajnokság élén áll. Az élcsapatokra azonban különös ambicióval szoktak „rámenni" az ellenfeleik és valószínűleg ez lesz a sorsa a NAC-nak is holnap Szegeden.

A papírforma Nagyváradgyőzelmet ígér, de a tapasztalat ezzel szemben azt mutatja, hogy a szegedi csapat, ha nincsenek belső bajok, *saját otthonában nehezen győzhető le.*

Az utolsó két héten bravúrosan szereplő Kolozsvár holnap Ujvidék vendége lesz.

Nem tartjuk valószínűnek, hogy az erdélyi csapat számára a délvidéki városban siker fakadjon.

Nagy *csata lesz Diósgyőrött, ahol a hazai csapat a Szolnokot látja vendégül. Szolnok,* mintha visszaesett volna az utóbbi hetekben, míg Diósgyőr ha nem is operál sok szerencsével, de nincs rossz formában.

Érdekes futballharc fog kialakulni és az eredmény nagyon közel jár a döntetlenhez.

A *Ferencváros* ellen mutatott jó játéka alapján *győzelmet várunk a Sal. BTC-től,* amelyet a saját pálya előnye is segít a pont nélkül álló *Elektromosokkal* szemben.

G. T.

A vasárnap egyházi zenéje

A Magyar Kurir jelenti: September 13-án, Pünkösd után 16. vasárnap a főváros katolikus templomaiban a *népénekes* szentmisék kötelező énekrendje a Szent vagy Uram gyüjteményből a következő: 226. Kegyességgel hívsz oh Jézus, 116. Imádlak nagy Istenség, 189. Nyujtsd ki mennyből. — *A belvárosi* főplébániatemplom ének- és zenekara vasárnap d. e. 10 órakor Berg Ottó vezénylésével Mosonyi: F-dur miséjét adja elő. Goller: Domine in axilium. A többi változórész gregorián dallamra. Orgonánál Kereszthy Jenő. A 12 órai kismisén, Anerio: Kyrie, Sanctus, Benedictus, Kereszthy: Felvirradt... — *A Szent István Bazilika* ének- és zenekara d. e. 10 órakor Demény Dezső: Szegedi mise, Offertorium recitálva. Utána: Stojanovits Jenő: Stabat Mater. Mise végén: Áldott Szent István. A többi változórész gregorián korális. A déli 12 órai kismisén a Szent István Bazilika kamarakórusa énekel. — *A Jézus Szive templomban* d. e. 11 órakor tartandó szentmise alatt a templom énekkara az előírt népénekeket énekli Faludy Béla vezetésével. A szentmise után a szentbeszédet Albert István dr. piarista főiskolai tanár mondja. *(Rádióközvetítés.)*

AGYONNYOMTA Kiss József csedi gazdát a meghokrosodott lovai által felboritott koesi.

— A Közgazdasági és Közlekedési Tudósító beszámol az erdélyi pénzintézetek által nyujtható olcsó hitelekről, a borprobléma aktualitásáról, Kolozsvár készülő ötévszázados jubileumáról, a szovjet olajproblémájáról, egyéb információkkal együtt.

Állandóan emelkedik a villamosok forgalma

Most készült el a főváros közlekedési vállalatainak *személyszállítási bevételeiről és a vállalatok teljesítményeiről* szóló jelentés, amely az elmúlt augusztus havi adatokat tartalmazza.

A jelentés szerint a villamosvasutak, beleértve a földalatti vasutat is, a mult hónapban összesen 9,157.430 kocsikilométert tettek meg, 1,447.826 kilométerrel többet, mint a mult év augusztusában.

A lecsökkentett forgalom következtében *az Autobuszüzem által megtett kocsikilométerek száma 339.430 volt,* közel egymillió kocsikilométerrel kevesebb, mint a mult év augusztusában. A fogaskerekű 17.231 vonatkilométert tett meg, az emelkedés 937 km, a sikló 9053 menetet tett, 2074-gyel többet, mint a mult év hasonló időszakában. *Nagy mértékben emelkedett a HÉV forgalma is: a környékre megtett kilométerek száma 1,672.940 kocsikilométer volt, az emelkedés 254.396 km.*

A közlekedési vállalatok bevételeit ismertető jelentésből kiderül, hogy a villamosvasutak a földalattival együtt augusztusban 9,897.977 pengőt vettek be, 3,718.788 pengővel többet, mint a mult év augusztusában.

A forgalom csökkentése érezteti hatását természetesen az Autobuszüzem bevételeinél is, amennyiben az üzem a mult hónapban 570.876 pengőt vett be, majdnem *egymillió pengővel kevesebbet,* mint a mult év augusztusában. A fogaskerekű bevétele 128.301 pengő volt, az emelkedés 46.507 pengő, a sikló bevétele 12.677 pengő, a bevétel kedvezőbb 8936 pengővel, végül a HÉV bevétele 1 millió 672.253 pengő volt, 610.322 pengővel több, mint a mult év augusztusában.

Végül a balesetekről is beszámol a jelentés, amely közli, hogy augusztusban összesen két halálos közlekedési baleset volt Budapesten.

A súlyos balesetek száma 68 volt, a könnyű balesetek száma pedig 201. A villamosvasutaknál előfordult két halálos baleset oka egy esetben elgázolás, egy esetben pedig elütés volt.

Megölte a leomló föld

Pécs, szeptember 12.

Egyházaskozár vásártere közelében cigányok dolgoztak. Körülöttük játszottak gyermekeik. *Az egyik cigánylányra nagymennyiségű föld omlott és mire kiásták, már halott volt.*

Bordi László 29 éves gazda *Berkesd* és *Kaszoly* között földet bányászott. A meglazult *föld ráomlott,* mire kiásták, már halott volt.

Bútorkereskedő nem árusíthat *a lakásán bútorokat*

Érdekes kúriai ítélet egy tisztességtelen verseny perben

Egy bútorkereskedő ellen *tisztességtelen verseny* címén pert indítottak kartársai, mert az ujságokban többízben *lakása címének megadásával olyan tartalmú hirdetéseket tett közzé, hogy ott keveset használt gyönyörű bútorok olcsón kaphatók.*

Az ügy a Kúria elé került, amely a beperelt bútorkereskedőt a sérelmezett versenycselekmény abbahagyására kötelezte.

Megállapította a Kúria, hogy az alperes a hirdetésekben *elhallgatta bútorkereskedői minőségét* és úgy igyekezett az árusítást beállítani, minha egy *magánlakás felszolgálásáról* lenne szó.

Különben is az volt a szándéka, hogy a hirdetések útján az általa árusított más bútorokra szerezzen vevőt, ez a cselekmény pedig a vevőszerzésnek meg nem engedett módja.

Holnap leplezik le a szarvasi Tessedik-szobrot

A *Magyar Értesitő* jelenti Szarvasról, hogy ott nagy előkészületeket tettek a most kétszáz éve született, halhatatlan emlékű magyar gazdanevelő, *Tessedik* Sámuel evangélikus lelkész szarvasi szobrának vasárnapi felavatására.

Budapestről s az ország más részeiből számos előkelőség érkezett Szarvasra.

Raffay Sándor evangélikus püspök gyöngélkedése ellenére is leutazott, az ünnepi beszédet *Czettler* Jenő budapesti egyetemi tanár mondja és idevárják a magyarországi evangélikus egyház egyetemes felügyelőjét, *Radvánszky* Albert bárót is.

A nap istentisztelettel kezdődik a Tessedik-épitette szarvasi ótemplomban, majd a Tessedik Sámuel mezőgazdasági emlékkiállitást és vásárt nyitja meg Herkély Tibor dr. miniszteri tanácsos; délben kerül sor a Tessedik-szobor leleplezésére.

Délután a Tessedik által létesített szarvasi iskolában *Nádor* Jenő gimnáziumi igazgató beszél az önzetlen és kivételes hatású úttörőről. A Tessedik-emlékezést a *Szarvasi Öregdiákok Szövetségének* ügyvezető elnöke, *Siki* Béla rendezi.

A ROMÁN nemzetgazdasági minisztérium kötelezte az összes bőrcserzőüzemeket, hogy a marha- és kecskebőrről lefejtett szőrt mosva és szárítva gondosan őrizzék meg. A bőrcserzőüzemek kötelesek minden hónap ötödikéig közölni a nemzetvédelmi minisztériummal a lefejtett szőr mennyiségét. A szőrt a nemzetvédelmi minisztérium rendelkezésére zárolták.

CSIKVÁRMEGYE törvényhatósági bizottságának közgyülésén kegyeletes szavakkal emlékeztek meg a hősi halált halt kormányzóhelyettesről.

KISHIRDETÉS

10 milliméter ára 4 P
Állás — oktatás 2 P

Lakások:
Kispesten szoba-konyha 35.— (bútor). Retek-u.-nál g.-fűt., m.-vizes szoba 48 (bútor). Kelenföldön szoba-k. 22 (bútor). Pasztorsébeten sz.-k. 50 (3 évi bér előre). XIV. ker.-ben 1 sz. komf. 75 (bútor), Baross Gábor-telepen sz.-k. 18 (bútor 550). Pasztiőrincen 1 sz. komf., 240 öles kerttel 80.—.
EXPRESS, Erzsébet-körút 16, földszint 3. Tel.: 422—156.

Rózsadombon 1 sz. ház. 1800 öl kert. (angóratenyésztésre különösen alkalmas) 60.—, átadó. kiadó lakásáért
pénzt térit
EXPRESS, T. 422-156
Erzsébet-körút 16. fidszt. 3.

Butorozott SZOBÁK
GARSZONBÉRLETEK.
átutazószobák
olcsón, napibérért, főbérleti lakások, irodák, rendelők.
Express, T. 422-156
Erzsébet-körút 16. fidszt. 3.

3 sz. komf.-ak
Erzsébet kir.-né útnál 960 (költs.-tér.). Erzsébet-krt-on 133.— (költs.-tér.). Ferenc-krt.-on 115 (költs.-tér.)
EXPRESS, Erzsébet-krt. 16. földszint 3. Tel.: 422—156.

Kazinczy-, Sip-u. környékén, izr. úri házaspárnak, konyhahasználatos
szobát keresek
Telefon: 422—156.

Két úr részére. leh. VIII. ker.-ben
butorozott szobát KERESEK P 150-ig. T.: 422-156

LOKÁLSZERŰ jómenetelű VENDÉGLŐ egyedülállt miatt AZONNAL ELADÓ. Ügynök kizárva. Dohány-utca 30. sz. Papirüzlet.

INTELLIGENS, vallásos izr. családnál keres fiatal nő 2 éves kis fiaeskájával szobát. «Pontos fizető 3» jel. Balogh hirdetőbe, Szt. István-krt. 9.

Intézeti, iskolai fehérnemü, harisnya, kötöttáru
SCHLEIFER
Vilmos cs.-út 10. 50 éves cég.

A MAGYAR SZAKÁCSOK KÖRE közöhajra rendezett, mesterszakácsok által vezetett és a modern, korszerű főzés összes ágazatait felölelő újabb délelőtti és esti
főző-tanfolyamait
a nagy érdeklődésre való tekintettel szeptember 15-én megnyitja. Érdeklődés Rákóczi-út 38. T.: 225—024, délelőtt 9-től 1-ig.

Kéziszövőknek
mintázást, anyagismeretet, szövetelemzést, műszaki számításokat tanit, szaktanácsot ad, aranyéremmel kitüntetett takácsmester. Vidékieknek levélben is. Értekezés d. u. 3—5 között: II., Buday László-utca 5/c. Műterem.

Ügynöki cég. bejelentésre nem kötelezett.
VÁLLALNA KÉPVISELETEKET
a fűszerszakmában. Kecskemét és környéke, esetleg az egész országban, mint utazó. Ajánlatokat «Bevezetett» jel. a kiadóba.

Szakszofont
dobfelszerelést, tangóharmonikát bérbead. Rózsavölgyi, Szervita-tér 5.

Fiatal úrlasszony
NÉMET ÓRÁKAT
ad gyermekeknek és felnőtteknek. Választ «Jó eredménnyel» jeligére kiadóba.

NÉMET, FRANCIA, ANGOL, OROSZ
nyelvtanitás, könnyű módszerrel, magánórák és csoporttanitás. Forditások. Dr. Kiss, Gróf Teleki Pál (Bálványi)-utca 20.

Örök-lakások
garszon, 1 szoba hall, 2 szoba hall, 3 szoba hall, összkomforttal, novemberi beköltözésre eladók. V., Hollán-utca 27. Érdeklődés helyszinen, d. e. 10-től 12-ig.

Nagyból kicsi!
Szabadalom alapján akármilyen rongyos pullóverjéből, trikóselyem-, gyapjú-fehérneműjéből gyermekruhát, mackót, sapkát, kesztyűt és fehérneműt készitünk. Trikó- és ingszanatórium. Visegrádi-u. 3. Tel.: 11-33-47. Unió vegytisztitó.

Használt BÚTOR
biztosan jó! Hálók, ebédlők, KOMBINÁLT berendezések, konyhák. Óriási választék uj és használt berendezésekben! Árban legolcsóbb! Részletfizetés!
Bútormagazin
Mária-utca 48.

SZÉKEK
sörkimérő készülékek, asztalok, billiárdasztalok, evőeszközök, tálcák, teáskannák, tálak nagy választékban HEXNER, Király-utca 25.

FÉRFIBUNDA
burkolata, majdnem uj, teljesen kifogástalan, seal-otter gallérral, nutria béléssel eladó. Szövetség-u. 38. fsz. 2.

Gyermektelen szerelő házaspár **házmesterséget keres** október 1 vagy november 1-re. 1000 pengő óvadék és jó garanciával. Pannonia-u. 9. szám. II. em. 4.

Nehezen nevelhető
(ideges) elemista gyermeket elvállal vidéken, gyakorlott gyógypedagógus. «Legjobb referenciák» jeligére Anatóhoz, Erzsébet-körút 14. sz.

SVÁBHEGY legelőkelőbb helyén P 200.000-ért ELADÓ 5 szobás FŐURI PALOTASZERŰ VILLA, diszparkban, fajgyümölcsössel. Csak közvetlen vevővel tárgyalok. Telefon: 165—312.

Zuglói egyetlen
nem árja angol, német
gyermek-játszóotthona
az
Álomvilág
Róna-utca 149. T.: 297—704.
Délután iskolai korrepetálás

KÉTSZOBÁS KOMFORTOS BÚTOROZOTT LAKÁS
(önálló villa). Fogas erdei iskolai megállónál, szép, nagy kerttel, fél évre vagy egész évre is.
AZONNAL KIADÓ.
Telefon csak délelőtt 111-894.

BUDA LEGSZEBB HELYÉN
villamos mentén, közp. fűtéses, m.-vizes, liftes házban
2 SZOBA HALLOS
bútorozott lakás AZONNALRA KIADÓ. Megtekinthető 5-től 7-ig. Budakeszi-út 14/E. II. emelet 2. ajtó.

GARSZONLAKÁS
Uj-Lipótvárosban, szobahallos, gyönyörűen berendezve, 3 esetleg több hónapra egyedülállónak kiadó. Érdeklődés hétköznap 6-ig. Telefon: 124—129.

NEHEZEN nevelhető, figyelmetlen, fáradékony,
kiegyensúlyozatlan
gyermekeket oktat, nevel gyermekpszichológus. Referenciák!! Tel.: háromszáztizenegy - ötszázhetvenhat.

FŐUTVONALON meglévő textil és divatüzletemhez SZAKEMBERT, üzleti összeköttetéssel és nagyobb tőkével rendelkező ÜZLETTÁRSAT KERESEK. Telefon: 227-584.

TISZTI KÖPENY,
VADONATUJ 170 cm 70 kg-os alakra ELADÓ. «Éva» jel.

Cca 12.000 drb BÉLYEG, különböző országok összeállitású, eladó. Leginkább gyüjtőnek. Jurisich Miklós-utca 9. I. 1. 11-től 6-ig.

KIS HIRDETÉS — NAGY EREDMÉNY

Ön hogy írta volna meg az „Atyai ház"-at?

A Vígszínház pályázatának eredménye

A *Film Színház Irodalom* április 2-i számában pályázatot hirdetett: *írja meg a közönség, hogy »Az atyai ház« című darabról mi a véleménye, helyesnek tartja-e az író felfogását, amellyel az egymásra következő képeket megírta, vagy pedig elképzelése szerint jobbnak tartaná-e az emlékezés időrendi sorrendjét?* A Vígszínházat látogató közönség körében nagy visszhangot keltett ez a felhívás: *közel 500 pályázat érkezett be, amelyek közül 400 az író és az előadás pártjára állott, 100 azonban az időrendi sorrend megtartása mellett szavazott.*

A Vígszínház igazgatósága a kitűzött 100 pengős díjból az érdekes hozzászólások jutalmazására három díjat osztott ki: *egy 50 pengős első, 30 pengős második és egy 20 pengős harmadik díjat,* de ezen felül még 3 levélírót óhajt 2—2 színházjeggyel jutalmazni, amely jegyek a Vígszínház bármely bérletszüneti előadására érvényesek, ha a felsoroltak előző nap bejelentik, hogy igénybe óhajtják venni jegyüket.

Az első 50 pengős díjat dr. Mutschenbacher Edvin ny. törvényszéki tanácselnök (XII., Fery Oszkár-u. 23.) *nyerte el,* akinek pályázatából az alábbi részletet közöljük:

»... Remenyik Zsigmond »Atyai ház« című színműve a hazai drámairodalom minden tekintetben remek alkotása.

Mesője a körül forog, hogy a sokévi távollét után hazakerülő fiú előtt miként elevenedik meg a hajdani élet. Ennek a lüktetését, a mult idők alakjait és ezek viselkedését a közönség szintén érzi, illetve látja, miközben gyönyörű drámai részeket, simulékony stílust, fordulatgazdagságot is élvez és a nézőtérre ráfeküdt nagy csendben valósággal áramlik a publikum felé az a sok gyönyörűség, amit benne a színpadról elmondott gondolatoknak minden hulláma és elhangzott szavak minden rezzenése idéz elő.

Az irodalmi közvélemény elismeréssel fogadta ugyan a drámát, de merészségnek jellemezte a színmű újszerű hangját és formáját, mely szerint a jelenetek nem kronologikus sorrendben peregnek le a néző előtt — pedig ezen a körülményen a közönség szerintem nem ütközhetik meg, ha meggondolja, hogy a szerző ebben a drámában András és Hágen nevű alakjainak csak *egy régi házzal kapcsolatos* emlékeit kívánta életre varázsolni.

Az írónak ez a szándéka ugyanis, nézetem szerint, kizárja azt, hogy a szerző a régi házra való visszaemlékezésen át feltámadt mult szerinti eseményeknek a régi házhoz már nem fűződő előzményeit is színpadra vigye — csak azért, hogy a néző a színműben általa is átélt egyes jeleneteket kronologikus sorrendben elhelyezetteknek lássa.

Kizárja továbbá azt is, hogy a szerző az általa megelevenített és színre vitt jeleneteket időrendi sorrendben szemléltesse, mert hiszen külső körülményeket sohasem lehet kényszeríteni arra, hogy azok a velük kapcsolatos emlékeket bárkinek a memoriájában időrendi sorrendben idézzék fel.«

A második, 30 pengős díjat ifj. Greischitz Antal (III., Nagyszombat-u. 2.) *nyerte el.* Érdekes pályázatából a következő részletet adjuk:

»Én kétszer láttam az »*Atyai ház*«-at. Véleményem: ha én írtam volna meg a darabot, semmiképen nem tudtam volna ennyi érzést a témába belevinni. De egyet nem felejtettem volna ki és okvetlen vázoltam volna. Még pedig a fiatalság okulására. Milyen lehetett volna az egész család, de főleg a fiú élete, ha megfogadja az atyai tanácsot és hogy az apa szavaival éljek s idézzem: nem alacsonyodik le állattá és nem adja fel emberi rangját.

Kedves Szerkesztő úr! — ezt egy olyan 21 éves olvasója írja, aki nagyon sokat volt távol a szülői háztól és most, hogy itthon van, talán a legméltóbb arra, hogy megbírálja a darabot. Mert most látom csak a különbséget, hogy milyen más lett volna, ha nem térek jó útra. De hogy láttam legkedvesebb színészemet az apai szerep alakításában, még inkább igyekszem idő előtt megöregedett szüleim életét bearanyozni, mert mint tükörképet láttam apám fájdalmát az »*Atyai ház*«-ban és ezért csak legőszintébb hálámat fejezem ki ezúton is *Remenyik Zsigmond* úrnak.«

A harmadik, 20 pengős díj nyerője inkognitóban óhajt maradni: dr. T. Ö. G. miniszteri titkár (I., Attila-u. 75.). Ő azok közé tartozik, akinek elképzeléséhez jobban illett volna az időrendi forma. Érdekes azonban pályázatában a következő részlet:

»A szobák sorrendjének követése kissé film-, tehát nem színpadszerrű és nézetem szerint zavarólag hat az idősorrend állandó figyelmen kívül hagyása. Az apa meghal, később egy másik szoba kronologikus emlékidézésében újra játszik, amikor is gondot okoz a nézőnek, hogy vissza kell térnie a reászabott kerékvágásba és ezzel bizonyos fokig elvonja a figyelmet gondolatokról, mondatokról és színjátszási, szenialitásról, amelynek egyetlen momentumát elmulasztani is — kár.«

A két-két színházjegyjutalmat: Kertész Lili (V., Visegrádi-utca 36.), *Donáth Hedda* (VIII., Népszínház-utca 13) *és Magyar Sándorné* (VI., Vörösmarty-utca 46.) *nyerték.*

*

A készpénzdíjak szerkesztőségünkben bármely napon délelőtt 10 és 1 óra között átvehetők, vagy kívánságra postán küldjük el a megadott címekre.

Lágy tapintású, kiváló fedőképességű, finom illatú

KITÜNTETETT UJSÁGÍRÓK

A Kormányzó Ur a magyar sajtó szolgálatában szerzett kiváló érdemeik elismeréséül a következő kitüntetéseket adományozta:

vitéz Kolosváry-Borcsa Mihály
Magyar Érdemrend középkeresztje.

Báthory-Hüttner János.
Magyar Érdemrend középkeresztje.

Harsányi Zsolt
Magyar Érdemrend középkeresztje.

Milotay István
Magyar Érdemrend középkeresztje.

Tóth László
Magyar Érdemrend középkeresztje.

Nitsch Mátyás
Magyar Érdemrend tisztikeresztje.

Kállay Miklós
Magyar Érdemrend tisztikeresztje.

Benda Jenő
magyar királyi kormányfőtanácsos.

Kass Endre
Signum Laudis.

Linder Ernő
Signum Laudis.

Mihelics Vid
Signum Laudis.

Vásárhelyi Klára

Tessék urak, folyvást, folyvást...

Tessék urak, folyvást, folyvást... hangzik a hivogató szózat a Vurstliban ezen az 1943-as napsugaras és háborús tavaszon, éppoly békésen, tradicionálisan és izgalommentesen, mint a békeévek fénylő tavaszain.

Itt ugyanis az évek múlása nem nagyon észlelhető. A világ forog, a ringlispil is forog, sőt a körhintán külön kis körhinták is szédítik az ilyenfajta szenzációkra vágyódókat. Lepkeszárnyas, 1900-as szexepillel rendelkező bájnők keringenek a tükrös, villanykörtés hinta felett, hivogatón és kacéran emelik magasba a karjukat, folyton visszatérő, állandó keringésükkel, csábos viaszmosolyukkal fölényes és magas szellemi síkokban szárnyalnak. A körforgásra mindig akad vállalkozó, akik a festett, cifra, Louis XV. fogatok kopottas bársonykárpitjain és a ringó fehér paripákon szédülnek ismeretlen illuziókba. A kísérőzene rekedtes kintornahangja mai slágerekkel kiséri a forgást, de itt minden melódia elveszíti eredeti karakterét, a zenegép torkából kicsendülő minden ritmus sajátságos, rekedt zenebonává válik.

»... bármikor be lehet menni...«

Egy „menet" nem kerül sokba, néha már két-három vendég kedvéért is elindítják a forgó gépet. (Hogy fizetődik ez ki?) Idősebb, egyszerű asszony ül az egyik királyi hintóban, Isten tudja, milyen nehéz, fáradságos napi munka után jött ide ki a Vurstliba, hogy félig lehúnyt szemekkel egy álomvilágba széditse magát. Ha a hinta megáll, nem száll le róla, ismét megváltja jegyét, ki tudja, hányadszor már ma. Vannak ellenben, akikben vidámabb hangulatot ébreszt a ringlispil forgása, ezek főleg szabadságos és erősgyomrú honvédek, akik vidáman kurjongatva veszik igénybe a körhinta keringő páholyait.

De nézzünk körül tovább az ébredő Vurstli útjain.

Kétségkívül, egyik legizgalmasabb látványosság itt a kizárólag tizenhat éven felüli látogatók számára engedélyezett Plasztikon. E csodálatos műintézet, amely „felvilágosít, figyelmeztet, oktat és szórakoztat", mindjárt a belépéskor magával ragadja a tanulni vágyó látogatót. Borongós félhomályban rapszódikusan összeválogatott viaszcsoportok álldogálnak itt bölcs közömbösséggel, nem e világra illő egyetértésben. Fejedelmek és népvezérek, letűnt korok ismert nagyságai, jelenlegi híresség, gyilkosok és szörnyszülöttek néznek itt egymásra, mintegy természetesnek találva, hogy a sors különös szeszélye folytán a városligeti panoptikum leegyszerűsített légkörében közös fedél alá jutottak. A figurák meg vannak számozva, ha netalán kétségeink volnának aziránt, hogy a kiállított személyiségek kit ábrázolnak, csak egy pillantást kell vetnünk a magyarázó katalógusba. Innen megtudhatjuk, hogy a 14-es szám Kleopátra egyiptomi királynőt ábrázolja, aki a Ptolemaiosdinasztia utolsó sarja volt és halálát mérges kígyómarás okozta. Nyugodtan szembenéz vele Kürten Péter (31-es), düsseldorfi tömeggyilkos, aki mellett szerényen húzódik meg „Miss Julia Pastrana, borneói orrnajom, az ausztráliai dzsungelben élő nő feje". (Szószerinti idézet a katalógusból.) Hogy Windsor hercege, Franco tábornok, Imamoru japán hadvezér és Mannerheim finn tábornagy csoportja békés egyetértésben foglaljon helyet Petőfi Sándor, II. Rákóczi Ferenc, Blaha Lujza, Gandhi és II. Miklós, volt orosz cár közelében, ahhoz a plasztikon mindenkit egy síkra helyező magasabbszellemű életfilozófiája szükséges. „Csak erős idegzetűeknek" figyelmeztet a táblácska az „Öngyilkos" című kirakat előtt, ahol elrettentő példakép egy „eredeti" öngyilkosság lefolyására vethetünk néhány intim pillantást. De ez még mind semmi. Az emeleten látható a híres „Bonctani múzeum". Valószínűleg ez az alosztály a plasztikon „felvilágosító és figyelmeztető" része, mert itt tényleg sok érdekes és tanulságos dolgot láthatunk. Sajnos, azonban ez a múzeum szigorúan tizenhat éven felüliek által tekinthető meg, úgy, hogy ennek következtében a részletes és hű beszámolóról is le kell mondanunk. Mindenesetre a plasztikonból bölcsebben távoztunk, mint ahogyan odaérkeztünk.

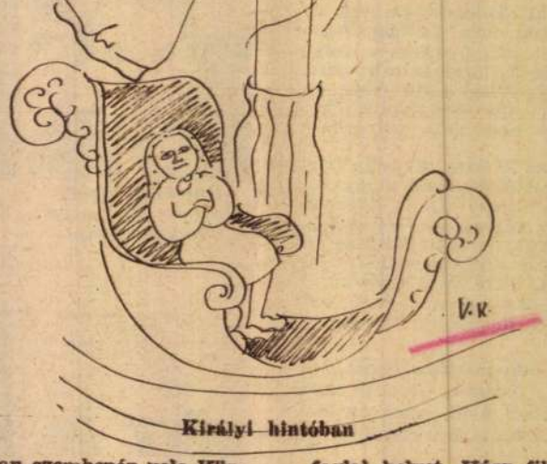

Királyi hintóban

A látott és megszívlelt komoly dolgok után vidámabb szórakozások kellenek. Az is van bőven a Vurstliban. A szomszédos kikiáltó „Káposztás Zsuzsi, avagy a tanyai szűz" kiváló képességeit magasztalja, a művésznő nem látható, a kintállók fantáziája erősen próbára van téve. Nagyon kevés az erős jellem, aki ellent tudna állni és ne váltaná meg jegyét a produkcióra, amelynek főelőnye, hogy olcsó és bármikor be lehet menni, mert az előadás folytatólagos.

A Törpék Színházában táblás ház van. E hely enyhe borzongással tölt el, egyébként ez ízlés és felfogás dolga, mert az ittlévő közönség nagyrésze őszinte lelkesedéssel fogadja a kistermetű művészeket és művésznőket. A legtöbbet névszerint ismerik, itt sztárok és primadonnák vannak, akiknek belépésekor már felcsendül a taps. A dizőz-láz ide is átterjedt, a műsor főleg ismert dalénekesnőink slágereiből van összeállítva, meghallunk itt mindent, amit a város elegáns kávéházaiból, színpadokról és mulatókból ismerünk. Végül is meg lehet szokni a vékonyhangú művészeket, akik között sok csinosarcú és ügyes előadóképességű is akad. Főelőnye azonban a törpeműintézetnek az, hogy ellentétben a városi színházakkal, itt cigarettázni is lehet, és ezért sok mindent meg lehet bocsátani...

Most már nincs sok látnivaló a Vurstliban. A Barlangvasutat festik, most kapja meg új tavaszi köntösét, de a villanykörte-tarajos sárkány már szinte ficánkolva várja, hogy elindulhasson a mesés csodák világába.

Itt van még a Feszty-körkép is, változatlanul ugyanazon a helyen, amelyért már annyi szó hangzott el a multban. Ennek nincs sok látogatója. Szinte félve lépünk be a sötét köralakú emelvényre, ahol rajtunk és a bevonuló magyar ősökön kívül senki sem tartózkodik. Pedig ez a nagy körkép komoly festői munka, annyi év távlatán túl is friss és élő maradt. A kintről behangzó tingli-tangli zene szomorúan, de nem érdektelenül festi alá ezt a grandiózusan tragikus remekművet, amely szilárdan megőrzi magasabbrendű lényegét ebben a vele mindenben ellentmondó környezetben is.

A Körképpel szemben gépjósnő foglal helyet. Húsz fillérért tökéletes jellemrajzot nyujt át nyomtatásban. Csupán azt figyeli meg, hogy nővel vagy férfival van-e dolga, a többi már igen egyszerű. Sajnos, az általa nyert jellemrajzok és jóslatok nem nagyon változatosak, összesen háromféle karaktert állapithat meg, mert a sokféle nyomtatvány erősen növelné üzeme rezsijét. A kliensek elégedettek a jellemrajzzal, amelyet mindenki találónak tart.

Mert van-e ember, akire ez nem illenék: „Ön kedves, közvetlen modorú, okos, tehetséges és jó emberismerő", vagypedig: „Ön szereti hivatását, de az néha fárasztja?"

Ezt higyjük el.

Vásárhelyi Klára

Film Színház Irodalom 1943. 18. sz.

XI. VEGYESEK

(2801-től 3095-ig)

		Kikiáltási ár pengőben
2801.	OROSZ SZAMOVÁR TÁLCÁVAL. Tombak	38
2802.	NÉGYÁGÚ FALI KAROSGYERTYATARTÓ, bronz, alakos kivitelben, részben aranyozva. Egy pár	240
2803.	ÁLLÓÓRA, bronz, alakos díszítéssel. Empire	315
2804.	NAGY KEREK DÍSZTÁL, sárgaréz, domborított történelmi jelenettel	30
2805.	GYERTYATARTÓ, bronz. Egy pár. Empire	108
2806.	ÜDVÖZLŐLAP, 1830 körül	10
2807.	BURNÓTSZELENCE	6
2808.	LEVÉLNEHEZÉK, fekvő akt alakjában. Sárgaréz . . .	5
2809.	ELEFÁNTCSONTFARAGVÁNY, lőportartó alakjában	25
2810.	GYERTYATARTÓ, alacsony forma. Sárgaréz	3
2811.	BONBONTARTÓ, fából faragva. Tiroli pár alakjával. XIX. század	8
2812.	ÓKORI ÉS ŐSKORI CSERÉPEDÉNYEK. (Görögország, Délitália stb.) 5 különböző darab	25
2813.	LEVÉLNEHEZÉK. Bronz és márvány	7
2814.	ÜDVÖZLŐLAP, 1830 körül, szép nefelejcskoszorúval. .	10
2815.	SZIVARSZIPKA, faragott tajték, borostyán szopókával. Tokban	12
2816.	ECET- ÉS OLAJTARTÓ ÁLLVÁNY. Nikkel, csiszolt üvegbetétekkel	14
2817.	ÜDVÖZLŐLAP, 1840 körül. Jelezve A. v. H.	10
2817/a.	ÁLLÓÓRA, homokóra alakú öntött bronz, lakkozott részletekkel. Kerek talpa három szfinxen nyugszik, az akantuszleveles és tagozott szár tövében farkába harapó kígyó, a száron Apolló és Diana ül; felettük homokóraidom emelkedik, ennek felső forgó korongja mutatja az órákat, tetején (újabb) váza. Osztrák (Bécs) empire, 1800 kör.	400
2818.	SZIVARSZIPKA, női fej alakjában. Faragott tajték . .	8
2819.	GYÜMÖLCSÁLLVÁNY, fehérfém, csiszolt üvegtállal . .	15
2820.	ÜDVÖZLŐLAP, 1840 körül. Pompás virágcsokorral. Hátán név	10
2821.	SZIVARSZIPKA, faragott tajték, borostyán szopókával. Tokban	10
2822.	LEVÉLNEHEZÉK. Alabástrom, faragott díszítéssel . .	3
2823.	ÜDVÖZLŐLAP, 1840 körül. Díszes kivitelben	15
2824.	SZIVARSZIPKA, tajték. Tokban	4

Árveresi Csarnok aukció kat.
1933. okt (3. r.)

Kikiáltási ár pengőben

2825. GYERTYATARTÓ. Ezüstözött sárgaréz. Újbarokk, XIX. század közepe 18
2826. ÜDVÖZLŐLAP, 1840 körül. Jó fenntartású, díszes példány; hátán névvel 15
2827. HOSSZÚKÁS SZELENCE, festett zománccal borított réz. XVIII. század 35
2828. GYERTYATARTÓ. Sárgaréz. Újbarokk, XIX. század közepe 16
2829. ÜDVÖZLŐLAP, 1830 körül. Szokatlanul jó állapotban. Jelezve I. E. 15
2830. ÁLLVÁNY, sótartónak. Bronz, empire 16
2831. FALIKAR, kígyó alakjában. Bronz 22
2831/a. ÁLLÓÓRA, ütőszerkezettel. Bronz, alakos díszítéssel. Empire. 120
2832. ÜDVÖZLŐLAP, 1830 körül. Rendkívül bájos; igen jó fenntartású darab 12
2833. KOVÁSPISZTOLY, vésett csővel, domborított ezüst lemezzel bevonva. Balkán, XVIII. század 25
2834. FALIKAR, kígyó alakjában. Bronz 22
2835. ÜDVÖZLŐLAP, 1840 körül. Méhkas és virágok. Igen jó állapotban 15
2836. DOMBORMŰ, gyöngyház. Krisztus születése. Egyiptom 15
2837. GYERTYATARTÓ, négyágú. Sárgaréz. Egy pár 32
2838. ÜDVÖZLŐLAP, 1830 körül. Kiváló szép és ép darab . . 15
2839. DOMBORMŰ. Gyöngyházfaragvány. Utolsó vacsora. Egyiptom 5
2840. FÜLESTÁL, alpakka 12
2841. ÜDVÖZLŐLAP, 1830 körül. Hátán írott név. Igen díszes darab 15
2842. LEGYEZŐ, elefántcsont, selyemre nyomott színes rézmetszetekkel és kézifestéssel díszítve. Louis XVI. XVIII. sz. vége 50
2843. CUKORFOGÓ, alpakka 3
2844. ÜDVÖZLŐKÁRTYA, 1830 körül. Egykori keretben . . 15
2845. SILHUETTE KÉPEK elefántcsontból, díszes, ezüstveretes tokban 15
2846. SPÁRGAFOGÓ, alpakka. 2 drb. 3
2847. ÜDVÖZLŐLAP, 1840 körül, szokatlanul díszes kiállításban 8
2847/a. ÁLLÓÓRA, ütőszerkezettel. Bronzdíszítésű barna fatokban. Készítette: Wásárhellyi Kováts Dániel Bétsben. XVIII. sz. 70
2848. CIGARETTADOBOZ, bőrrel bevonva. Fedelén vadászkép 14
2849. SPÁRGAFOGÓ, alpakka. 2 drb 3
2850. ÜDVÖZLŐLAP, 1830 körül, francia felírással. Kitűnő állapotban 10
2851. SZENTKÉPEK. Miniatűrök pergamentre. 8 darab egy keretben. XVIII. sz. 20

2663. CIMBALOM, diófa, négy baluszteres lábon. XIX. század.

2664. KÉT LEBEGŐ ANGYALALAK, aranyozott fa. Osztrák, XVIII. század.

2665. CSILLÁR, faragott és aranyozott fa, lehajló S idomu karokkal. Biedermeier.

2666. KANDALÓ ÓRA, faragott és aranyozott fa. Magyar, Louis XVI.

2667. ÁLLÓ ÓRA, négyszögü fatokban préselt rézveretekkel. Empire.

2668. KÁRTYÁZÓ ASZTAL, mahagonifa, egyoszlopos szárral, szétnyitható lappal. XIX. sz.

2669. KÉT FASZOBOR, faragott szinezett és részben aranyozott (csonka). Barok.

2670. LÁDIKA, szines mozaik berakásu fa. India, XIX. század.

2671. UTAZÓ IRÓLÁDA, mahagonifa, rézveretekkel, belső osztással. Angol, XIX. sz. e.

2672. ÁLLÓ ÓRA, fekete fa, préselt empire stilusu rézveretekkel. Szekrényén egyptomi nőalak, fent dobalaku óraház. XIX. század eleje.

2673. MIHÁLY ARKANGYAL, szinezett és aranyozott faszobor, hársfa. Osztrák, XVIII. sz.

2674. SZŰZ MÁRIA, álló faszobor, szinezett hársfa. Osztrák, XVIII. sz.

2675. SZEKRÉNYÓRA, Louis XVI. diszü sárgaréz számlappal. Jelezve: K. VÁSÁRHELLYI KOVÁTS DÁNIEL BÉTSBEN. Magyar, XVIII. század.

2676. KÉT SZÉK, faragott fa, áttört támlával, gros point párnázott üléssel. Magyar, 1800 k.

2677. FADOMBORMŰ, szinezett hársfa. Szent püspököt ábrázol, lábainál gyermekalak. Délnémet,

K. Vásárhelyi Kovács Dániel

2690. KÉT ANGYALKA, szinezett faszobor. Barok.

2691. LÁDIKA, faragott szantálfa és szines mozaik. India, XIX. sz. Orás Bearben

2692. DOBOZ, kerek, körtefa, födelén faragott levél, gyümölcs- és madárdisz. Japán, XIX. sz.

2693. ASZTALSZEKRÉNY (Cabinet), fekete fa, négy négyzetes lábon, márványberakással; közepén tükrös ajtó, mögötte fülke fiókokkal és titkos fiókokkal. Az ajtótól kétoldalt 7—7 fiók. Olasz, XVII. sz. Illusztr. XLII. tábl.

2694. ASZTALSZEKRÉNY, fekete fa, márványberakással. Négy csavart lábon áll, szekrénye kétajtós, belsejében bronzveretek közepén kétoszlopos (lapis lazuli) ajtósfülke, kétoldalt fiókok. Olasz (Florenc), XVII. sz. Illusztr. XLII. tábl.

2695. EMELETES SZEKRÉNY, diófa, rézveretekkel, alsó része háromfiókos, felső része kétajtós, üvegezéssel. Louis, XVI.

2696. KIS HARMONIUM, diófa, két fujtatóval. XIX. sz.

2697. KÉT KAROSSZÉK, diófa, mustrásszövet, kárpitozással. Neobarok.

2698. BUTORKÉSZLET, nyárfagyökér, faragott részletekkel és szines porcellán-betéttel. Az ülő-butorok zöld bársonnyal kárpitozva. Egy üvegszekrény, két asztal, két konzolasztal aranyozott tükörrel, egy kanapé, hat karosszék és két zsámolyószék és egy alacsony szekrény. Biedermeier.

2699. ALACSONY IRÓSZEKRÉNY, diófa, szalagos berakással, 2 fiókos teste 4 esztergályozott lábon áll. Ives felnyiló boritóval. Magyar, Louis XVI.

2700. CHAISE-LONGUE, fehér és aranyozott fa, faragott diszitéssel, piros damaszt-kárpitozással. Louis, XVI.

2701. NAGY KONZOL-TÜKÖR, faragott barna és aranyozott fa, rokoko-diszitéssel, egy kinai ülőalakjával. XIX. sz.

MDK

Vásárhelyi Kovács Tibor

Gépállomás, of.

Dolgozó emberek között kiáll. Ernst Muz.
1960. nov.

Vasárnapi Kovács Tibor

Gépírómás, of.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Vajdahelyi Kovács Tibor

RÁBA

19/1 MAJ 2

Kiállítás

A képcsarnokban befejeződött Barabás László nagysikerű kiállítása. A következő tárlat Vásárhelyi Kovács Tibor művészetéből ad keresztmetszetet. A 46 éves festő Bernáth Aurél tanítványa volt. Az elmúlt két évtizedben bejárta Kelet- és Nyugat-Európa országait. A Nemzeti Szalonban

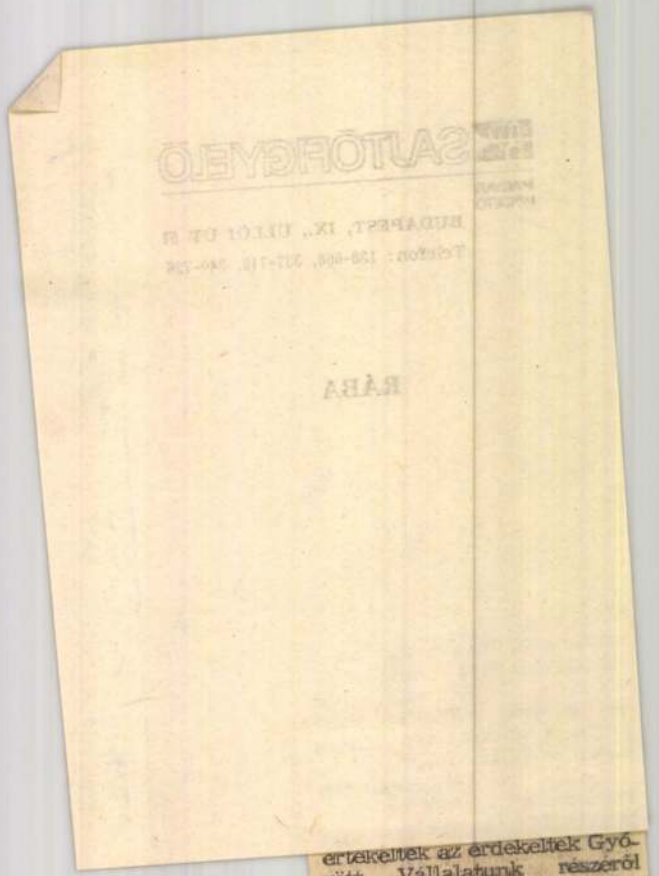

értékeltek az érdekeltek Győrött. Vállalatunk részéről Kertai Sándor meo-főosztály-

Vásárhelyi Kováts Tibor

VÁSÁRHELYI KOVÁTS TIBOR festőművész alkotásaiból nyitottak kiállítást csütörtökön délután Debrecenben, a Medgyesy-teremben. A tárlaton negyven képet láthatnak a nézők. 1976.

Magyar Hirlap 1976/22o/6

VÁSÁRHELYI KOVÁTS TIBOR festő
Budapest, 1924

1950-ben végzett a Képzőművészeti Főiskolán Bemáth Aurél növendékeként. Tanulmányuton a Szovjetunióban, Csehszlovákiában és Lengyelországban járt, majd hosszabb ideig Nyugat-európában dolgozott. 1947-től szerepel kiállításokon, 1972-ben Győrött, 74-ben Pécsett jelentkezett önálló anyaggal. Egyéni kiállitása volt Hollandiában és Nyugat-Németországban. - Elsősorban tájképfestő, képei tulnyomórészt vizet és partot ábrázolnak, főként a Balatont és a Dunakanyart, de szivesen idézi külföldi utjának emlékeit, az idegen városképek hangulatát is. Formailag az expresszív realizmus képviselője.

Művészéletrajzok 1975

Vásárhelyi Kovács Tibor, festő

VÁSÁRHELYI KOVÁTS TIBOR festő kiállítása a debreceni Medgyessy teremben. Megnyitó: szeptember 16-án.

Kiállítások.

Élet és Irodalom, 1946. szept. 11.

ב

ב

Vásárhelyi Kovács Tibor, festő

□ VÁSÁRHELYI KOVÁTS TIBOR festőművész kiállítása nyílik ma délután 5 órakor a Derkovits Teremben (VI., Lenin krt. 63.). A tárlatot Bod László festőművész nyitja meg, s november 19-ig láthatják az érdeklődők.

– □ Vásárhelyi Kovács Tibor 2.

Esti Hírlap, Bp. 1981 nov. 5.

sapata.

Végeredményben az NB II-ben indult 11 csapat közül a Kecskeméti SC a Dunaújváros mögött méltán vívta ki a rangos második helyezést, s lett tagja a jövő évi NB I-es mezőnynek.

száros István"
senyen

váth A. (Bankfalu) 380, 2. Gémes T. (Pálm.) 368, 3. Besze K. (Nagyszőlő) 356. Kislabdahajítás: 1. Törteli É. (Nagyszőlő) 34,10, 2. Szabó R. (Kunszállás) 29,80, 3. Besze É. (Petőfiszállás) 29,30.

Csökkenő váltó (300, 160, 160, 80, 80 m): 1. Bankfalu, 2. Kunszállás, 3. Nagyszőlő.

I. KORCSOPORT

Fiúk, 60 m: 1. Varga (Pálm.) 7.8, 2. Kiss (Gátér) 8.2, 3. Dányi (Nagyszőlő) 8.4. 1000 m: 1. Pulya (Bankfalu) 3:14.2, 2. Rózsa (Petőfiszállás) 3:26.9, 3. Tarjányi (Nagyszőlő) 3:28.1. Távolugrás: 1. Varga (Pálm.) 517, 2. Lakó (Nagyszőlő) 463, 3. Cseri (Bankfalu)

Kecskeméti csoport

1. Kkfh. Szöv. SE	12	12	—	—	53—9	24
2. Helényegyháza	13	11	—	2	40—13	22
3. Kerekegyháza	12	8	2	2	38—15	18
4. MFSC	12	9	—	3	35—17	18
5. Kkfh. Húsos	12	7	1	4	34—20	15
6. Tiszaalpár	13	6	3	4	24—23	15
7. Kkfh. Vasutas	13	5	3	5	21—22	13
8. K. MAV	13	4	4	5	15—26	12
9. Lakitelek	13	3	4	6	22—31	10
10. KTE II.	13	3	3	6	22—34	9
11. Ballószög	13	2	3	8	19—36	7
12. Kunszállás	13	3	—	10	19—39	6
13. Helvécia	13	1	4	8	16—37	6
14. Szabadszállás	13	—	3	10	7—43	3

Ifjúságiak (élcsoport)

1. Tiszaalpár	12	8	3	1	34—13 19
2. Kerekegyháza	12	8	2	2	38—18 18
3. Kkfh. Szöv. SE	12	7	4	1	32—18 18
4. K. MAV	12	7	1	4	27—8 15

Bajai csoport

1. H. Kinizsi SE	17	11	4	2	52—17 26
2. Bajai Tsz SK	16	12	2	2	46—11 26
3. Vaskút	16	12	2	2	37—17 26
4. Hercegszántó	16	10	4	2	34—16 24
5. Madaras	17	9	4	4	27—20 22
6. Nagybaracska	16	8	5	3	22—16 21
7. Csátalja	16	8	3	5	36—31 19
8. Bácsbokod	17	7	4	6	29—28 18
9. Bácsalmás	16	6	4	6	33—34 16
10. Katymár	16	7	2	7	20—22 16
11. Nemesnádudv.	17	5	5	7	27—36 15
12. Gara	16	5	4	7	34—27 14
13. Dávod	16	6	1	9	32—29 13
14. Szeremle	16	4	4	8	24—36 12
15. Tataháza	16	4	4	8	25—41 12
16. Csávoly	16	4	2	10	12—28 10
17. Felsőszentiván	16	2	5	9	22—30 9
18. Bátmonostor	16	2	1	13	8—40 5
19. Bácsborsód	16	2	—	14	25—66 4
Bajai SK II.	17	8	6	3	31—20 22

Ifjúságiak (élcsoport)

1. Gara	16	14	1	1	58—9 29
2. Bajai Tsz SK	16	13	2	1	68—7 28
3. Madaras	16	13	—	3	59—13 26

Kalocsai csoport

1. Kunszentmiklós	12	9	3	—	63—12 21
2. Hajós	12	10	1	1	43—11 21
3. Miske	11	9	2	—	43—7 20
4. Szalkszentmárt.	12	7	2	3	32—22 16
5. Dunavecse	12	5	3	4	20—20 13
6. Szakmár	12	5	2	5	27—27 12
7. Tass	12	3	4	5	18—19 10
8. Soltvadkert	12	4	2	6	24—30 10

MSZ SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 NOV 17
PETŐFI NÉPE

Vásárhelyi Kováts Tibor festőművész.

Tájképek és csendéletek

Kiállítás a megyeszékhelyen

1021

Tegnap délután újabb kiállítást nyitottak meg Kecskeméten a Képcsarnok Vállalat Petőfi Sándor utcai boltjában. Ezúttal *Vásárhelyi Kováts Tibor* festőművész mutatkozik be tájképeivel és csendéleteivel a megyeszékhelyen.

Vásárhelyi Kováts Tibor a Képzőművészeti Főiskolán Bernáth Aurél tanítványa volt és kiállításokon 1947 óta szerepel műveivel. A Nemzeti Szalon, az Ernst Múzeum, a Műcsarnok és az országos képzőművészeti kiállítások látogatói az elmúlt években rendszeresen találkozhattak alkotásaival. Több külföldi tárlaton is szerepelt, legutóbb Düsseldorfban mutatta be képeit. Sokat utazott: bejárta Európa szinte valamennyi országát. Különösen a délvidék, Olaszország és Franciaország tengerparti tájai, színei és fényei gyakoroltak rá erőteljes hatást.

Itthon Győrben, Pécsett és Debrecenben rendezett önálló kiállításokat.

A kecskeméti Képcsarnok-bolt jól választott, amikor Vásárhelyi Kováts Tibor számára rendezett, vásárlással egybekötött tárlatot, hiszen expresszionista-realista képeinek ábrázolási technikája, a tájakhoz vagy csendéletekhez kötődő érzékletes szín- és formavilága viszonylag közel áll az alföldi festők közönség által is kedvelt stílusához. Balatoni, vagy a Duna-kanyarban készült tájképei, tengerparti városai színesek, érzékletesek. Ugyanakkor nem idegen tőle az Alföld sík vidéke sem, hiszen vadon nádasok, sőt kiskunsági tanyák is fellelhetők képei között.

Reprodukciónk „Kék sziklák" című olajképéről készült.

Csehszlovákia 6:0

Magyar idő szerint kedd hajnalban került sor a Kanada Kupa jégkorongtorna első helyét eldöntő összecsapás első találkozójára. A juharlevelesek alaposan visszavágtak elmúlt heti 1:0-ás vereségükért — fél tucat gólt ütöttek a világbajnoknak...

Kanada—Csehszlovákia 6:0 (4:0, 0:0, 2:0).

Torontó, 14 ezer néző. Gólok: Orr 2, Perreault, Potvin, Lafleur és Leflore. A svéd játékvezetőt a harmadik harmad elején arcon találta egy „eltévedt" korong — Ove Vahlberg szemöldökét 15 öltéssel varrták össze.

Dr. Jan Starsy, a világbajnok együttes szakvezetője: Olyanok voltak a kanadaiak kapuralövései, mintha ágyúból eresztették volna meg..., minden támadásuk életveszélyes volt. Túl gyorsan használták ki helyzeteiket. 0:4 után, azt hiszem, még a világválogatott sem kapott volna lábra a torontói csarnokban.

Csütörtökön hajnalban Montreálban ismét mérkőzik a két csapat és újabb kanadai győzelem esetén a vendéglátóké a trófea, ha a csehszlovákok nyernek, akkor harmadik találkozó dönt.

te: „Pista bácsi, holnap is lesz játék, folytatjuk holnap is?" S ez a kérdés, azt hiszem, jóval többet mondott a szervezőknek, mint bármilyen hivatalos elismerés.

A Fényes udvar betonrengetege közé ékelt sportpályák szombat délután a megbolydult méhkashoz hasonlítottak. A Hazafias Népfront sport-

először od lányig, a trikós foc pucsban f kolásig. A da- és foc tek, az ol Varga Ist tékokat, ü ket dirigá

Húzd meg!

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ — A Magyar Szocialista Munkáspárt Hajdú-Bihar megyei B
4-193 — Kiadja a Hajdú megyei Lapkiadó Vállalat Debrecen, Tóthfalusi tér 10. Posta
forint — Előfizethető a helyi postahivatalokn

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1976 SZEPT 17
HAJDU-BIHARI NAPLÓ

Vásárhelyi Kováts Tibor, festőművész

1021

Vásárhelyi Kováts Tibor: Balatoni fények

Vásárhelyi Kováts Tibor-kiállítás nyílik a Medgyessy teremben

Vásárhelyi Kováts Tibor festőművész kiállítását nyitják meg szeptember 16-án, délután öt órakor a debreceni Medgyessy teremben. A művész, aki 1924-ben született Budapesten, 1947 óta állít ki különböző tárlatokon. Itthon például Győrben 1972-ben volt önálló kiállítása, 1974-ben pedig Pécsett mutatta be munkáit. Legutóbb Düsseldorfban a B. Brebaum Galéria kiállítási meghívásának tett eleget. 1975-ben egy japán galéria tokiói kiállításra vásárolta meg képeit.

A Medgyessy teremben a művész 46 festményét, elsősorban tájképeket mutatnak be. A kiállítás — melyet Bényi Árpád debreceni festőművész nyit meg — mint a képzőművészeti világhéthez kapcsolódó rendezvény, szeptember 30-ig tekinthető meg hétköznap 9.30-tól 18, szombaton 9-től 14 óráig.

... DIADAL
... Mihály, a Ma-
(Orvos-Egész-
V., Münnich F.
NKÉPEZÉS A
.. Előadó: Iván-
LTE Természet-
III., Múzeum
AI ÜZENETEI.
., igazgató, tu-
Természettudo-
b 37.) — A VÁ-
ca bírósági tit-
árosház u. 14.

ISTENI ÉS
EIBLIAI ÉS
TOSZOK) Elő-
átus, egyetemi
Múzeum utca
őadó: dr. Jek-
ársegéd. (Bp-i
yetem rakpart
ZESZ. Előadó:
emtudományok
tem, XI., Mű-
) — A KARO-
dr. Gedai Ist-
Nemzeti Múze-
.) — GAZDA-
TOSÉGEINK A
ÉN. Előadó:
az Országos
e. (KPVDSZ
tvös utca 25/a.
ÜLTEK ÚJRA
ló: dr. Nemes
észettudományi
A GOMBÁK

Kedden, 10-én, du. 6-kor: A FELNŐTT EMBER NEVELHETŐSÉGE ÉS TANULÁSI KÉPESSÉGE. Előadó: Csiby Sándor osztályvezető és Török Iván tudományos munkatárs. (ELTE Bölcsészettudományi Kar, V., Pesti B. u. 1., félem. XIV.) — A REAGAN-KORMÁNYZAT KÜLPOLITIKÁJÁNAK JELLEMZŐ VONÁSAI. Előadó: Rajcsányi Péter, a Magyar Külügyi Intézet munkatársa. (ELTE Természettudományi Kar, B-épület, VIII., Múzeum krt. 4.) — WESSELÉNYI MIKLÓS BÁRÓ, AZ ELLENZÉK VEZÉRE. Előadó: dr. Trócsányi Zsolt, a történelemtudományok doktora (ELTE Bölcsészettudományi Kar, V., Pesti B. u. 1., félem. I. — KÚPSZELETPÁLYÁN MOZGÓ ÉGITEST IDŐKOORDINÁTÁJÁNAK MEGHATÁROZÁSA EGY ÚJ SZERKESZTÉSI MÓDSZERREL. Előadó: dr. S. Tóth László egyetemi tanárségéd (Uránia Csillagvizsgáló, I., Sánc u. 3/B.) — A PSZICHOSZEXUÁLIS FEJLŐ... Előadó: Semjén Anita tudományos ... Központ,

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1981 NOV 11

PESTI MŰSOR

Vásárhelyi Kovács Tibor festőművész

1021 VÁSÁRHELYI KOVÁTS TIBOR festő kiállítása november 5-től 19-ig látható a Derkovits-teremben. A több mint harminc éve kiállító művész Bernáth Aurél növendékeként végzett a Képzőművészeti Főiskolán. Többször járt külföldön tanulmányúton, például Ausztriában, Svájcban, Olaszországban, Franciaországban, az NSZK-ban, Belgiumban és Hollandiában is. Képein vissza-visszatérnek emlékei, de hűen tolmácsolja a Balaton és a Dunakanyar képi hangulatát is realista szemléletű alkotásain.

Vásárhelyi Kováts Tibor, festő

Nagymaros helyhez nem mindig köthető fái, házak, sirályok, tenger határozzák meg *Vásárhelyi Kováts Tibor* földrajzi határok között születő festői látványait. Felkészült alkotó, minden részletében perfekt. Stílusában bizonyos rokonság fűzi *Eigel István* törekvéseihez, megbízható motívumokat nyújt át képzeletünknek. Színviszonyok izgatják, e problémák megoldásával kísérletezik. Színvonalasan, az önszigor lelkiismeretességével.

Losonci Miklós: Tárlata Dunakanyar.
Pest Megyei Hírlap, 1978. nov. 25.

1021

1021

1972. augusztus 3. Televizió 18,35 /11/ KGyné

TÉKA

- A Képcsarnok Vállalat augusztus 11-én 16-ik reprezentativ vidéki bemutató termétknyitja meg mai képzőmüvészek repreden-

Vásárhelyi Karács Tibor festőmüvész

./.

- meghatározni. Talán ezt majd a közönség és a .. és a kollégák véleménye dönti el, hogy hogy sikerült.
- Hol dolgozik ? Hol van a műterme ?
- A műtermem ugyanott van , ahol lakom, ha ezt egyáltalán műteremnek lehet nevezni, azt hiszem, hogy a kezdőknél ez a probléma mindig fönnáll.
- Miért, mi a probléma ?
- Hát pillanatnyilag a konyhában dolgozom, ha ezt így mondhatom és hát bizony eléggé korlátozottak a lehetőségek, a szerszámkészlet..
- És milyen eszközökkel dolgozik egy iparművész ? aki ennyi minden anyaggal dolgozik ? Hiszen látok itten rezet, bőrt , fát.
- Az eszközöket az anyag meghatározza. Bőrrel is másképp kell dolgozni, a fához másképp kell nyulni és maga a réz, ami tényleg maximális szerszám és..
- munkaigényt ?
- munkaigényt kiván.
- Magának melyik a kedvenc tárgya az itt kiállítottak között ?
- Hát az itt kiállítottak közül talán ezek a figurális dobozok, annál is inkább, mert célom, távolabbi célom is az ilyen nagyobb és még enmél is nagyobb tárgyaknak a létrehozása..
- Sok sikert kivánunk hozzá ! Köszönöm a beszélgetést.

Utolsóként de nem utolsósorban képzőművészeti vonatkozású híreink között, egyben visszatérve egy pillanatra Veszprémbe, Ircsik József festőművész augusztus 17-én nyiló kiállitására hivjuk fel a figyelmiket. Ircsik József Veszprémben született, ma is ott él és dolgozik, a ~~főiskk~~ főiskolán Bernáth Aurél tanitványa volt.

Kiállitás adásunkban említést tettünk Vén Emil Ernst Múzeumbeli

tativ tárlatával Szekszárdon. Ugyancsak a Képcsarnok Vállalat győri bemutató termében Vásárhelyi Kovács Tibor festőművész munkáival találkozhat ak közönség az augusztus 3-tól nyitvatartó tárlaton.

Viták, szenvedélyes, de különböző előjelű állásfoglalások fogadták még néhány éve igen nagy létszámú, de egységes iparművésznemzedék jelentkezését. Ujat hoztak izlésben , divatban, megváltoztatták otthonainkat, befolyásolták világszemléletünket. Örömmel találkozunk egyre gyakrabban kiállító termeink programjában nevükkel. Legutóbb zalaegerszegi közös tárlatukra hivtuk fel figyelmiket, jelenlétükre a szombathelyi textil és falikép biennálén, ma pedig egy Nyiregyházán nyiló iparművészeti bemutatóra tudjuk meghivni/ nézőinket.

Az egyik kiállító művész, stúdiónk vendége Kolesszár Arany, akinek mini-tárlatát a kedves nézők is megtekinthetik. Talán a képernyőről nem tünik ki, hogy milyen anyagból készülnek ezek a nagyon szép tárgyak.

- Különféle anyagból , annak ellenére, hogy a szakmán ötvös, tehát fémmel lenne kötelességem foglalkozni. De ez, ebből sokminden következik, amilyen anyagok ezt kihangsúlyozzák, amilyen anyagokkal ez jól mutat.

- Tehát konkrétan ?

- Konkrétan bőr, fa, esetleg más fémek is.

- Mikor végezte egyébként a főiskolát ?

- Két éve végeztem a főiskolát, de kb. 10 éve foglalkozom, /ismerkedem a fém lehetőségeivel.

- És hogy érzi, hogy az ismerkedésben milyen fokig jutott el?

- Hát ezt nagyon nehéz, szubjektive..

- meghatározni ??

MAGYAR HÍRLAP
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÚJ
SZOLGÁLTATÁS
VÁRJA
KEDVES VENDÉGEIT
A
KISKAKUKK étteremben
MOLNÁR vezető
NYITÁS: F. HÓ 6-ÁN 16 ÓRAKOR
CÍM: POZSONYI ÚT 12. SZÁM
Szünnap: HÉTFŐ

ÁLLÁS

FŐVÁLLALKOZÓI SZÁMLÁK ELKÉSZÍTÉSÉBEN JÁRTAS,
nagy számlázási gyakorlattal rendelkező (férfi) munkaerőt keres
ipari vállalathoz
vezető beosztásba
Ajánlatokat fizetési igény megjelölésével a Felszabadulás téri

Vagonrakodókat, olajsajtoló csigaprés kezelőt, üzemi anyagmozgatókat, takarítónőt és férfi portást felvesszünk Csepeli Növényolajgyár, Bp. XXI. ker., Mag u. három.

Gyártervezéshez keresünk építész vagy általános mérnököt, építész-szerkesztőt, műszaki rajzolókat.
GYORS- ÉS GÉPIRÓKAT
heti 44 órás elfoglaltsággal.

Sürgősen felveszünk budapesti lakással nyugdíjasokat éjjeliőri munkakörbe budapesti munkahelyekre, továbbá közgazdasági technikumi végzettséggel anyagkönyvelőket és anyagellenőrt a központba. Jelentk.: Közmű- és Mélyépítő V., Bp. — VII., Wesselényi u. 4. szám.

ELZETT Fémlemezipari Művek Zár és Lakatgyára, Budapest, XIII., Váci út 117—119.
SÜRGŐS FELVÉTELRE KERES
vasipari anyagismerettel rendelkező ANYAGRAKTÁROST, GYORS- és GÉPIRÓNŐT, valamint férfi PORTÁST.

SZIM Budapesti Kőszörűgépgyára, Bp. — XIII., Váci út 19. sz. felvételre keres esztergályos, rev. esztergályosokat, marósokat, szerelő és tmk lakatosokat, fényezőket, — élezőket, asztalosokat, kőműveseket, és segédmunkásokat. Közgazdasági technikumot végzett bérelszámolót és programost. Heti 44 órás munkahét, minden második héten szabad szombat.

15 éves korú fiatalokat felveszünk
VIII. ált. iskolai végzettséggel
1 ÉVES
fonó, szövő ipari tanulónak,
az 1968.

Ganz Műszergyár felvételre keres idén végzett, valamint több éves gyakorlattal rendelkező villamos technikusokat. A jelentkezéseket személyzeti főosztályunkra, (Bp. — XIX., Vörösháderes u. 64.) kérjük beküldeni.

Raktári segédmunkásokat tiszta és egészséges munkahelyre, jó kereseti lehetőséggel felvesz a Magyar Gördülőcsapágy Művek, Bp. VI., Bajcsy Zs. út 53. Minden második héten szabad szombat.

Vállalatok, figyelem!
A Szentlőrinckátai
Új Világ
Termelőszövetkezet
BÁRMILYEN BEDOLGOZÓI MUNKÁT

Látogatás Gusztávéknál

Min dolgoznak a rajz- és bábfilmesek?

A napokban elhatároztam, hogy meglátogatom *Gusztávékat*. Rövid habozás után úgy döntöttem: leghelyesebb, ha otthonában keresem fel legnépszerűbb sztárunkat és barátait, a magyar rajzfilmgyártás jól ismert, külföldön is kedvelt csillagait.

Sajnos, a számításba némi hiba csúszott. Gusztáv nem tudott fogadni. Odakinn a *Pannónia* Stúdióban ugyanis éppen üveg alatt volt és *Vásárhelyi Magda* úgynevezett kulcsrajzait készítette.

Kettőjükön kívül még ugyanebben a szobában dolgozott *Bleier Edit*, aki éppen saját rendezésében készülő filmjének (ideiglenes címe: Rögtönzés) alakjait tervezte. A művészi hatás és az értetlenség viszonyát kívánja a fiatal alkotó e művében ábrázolni.

Reméltem, az olvasók megbocsátják ügyetlenségem, s ha már Gusztáv makacskodik, úgy kárpótlásul megszólaltatom legközelebbi hozzátartozóit — szüleit. *Nepp József, Jankovics Marcell és Dargay Attila* rendezők szerencsémre bőbeszédűbbnek bizonyultak.

— Barátunk, Gusztáv talán azért hallgatott — mondták —, mert némileg megsértődött. Az igazság felőle ugyanis az, hogy már a hatodik sorozaton, a hatvannyolcadik filmen dolgozunk, amelynek ő a főszereplője. Úgy gondoltuk, a jövőben némileg ritkítjuk fellépéseinek számát.

A Mézga család

Közben a kis szoba benépesült. Közénk ült *Matolcsy György*, a rajz- és bábfilm részleg vezetője, valamint *Gál István* író — a stúdió dramaturgja.

— *Ha Gusztáv mellett újabb csillagok tűnnek fel: kik azok, s egyáltalán min munkálkodnak most a rajz- és bábfilmesek?* — kérdeztem.

— Hát elsősorban a *Mézga család* — hangzott a válasz. — Amolyan *Szabó család* félének szánjuk —, ha nem is olyan hosszú sorozatban és természetesen a rajzfilm műfajának megfelelően dolgozzuk fel a mindennapi élet humorát.

Matolcsy György közbeszólt:

— Több sorozat is készül. *Szabó Sipos Tamás* például a televízió számára 10 darab 6 perces filmet forgat, *Magyarázom a mechanizmust* címmel közgazdasági alapfogalmakról. *Szigorúan nyilvános* — ez a furcsa elkeresztelés egy néphadseregünk életét bemutató szériát takar.

— *Macskássy Gyula is dolgozik?*

Mintegy válaszul, a szomszédból éktelen kopácsolás hallatszott.

A stúdióbeliek elnevették magukat:

— Igaz, most éppen szegel, de ha abbahagyja, akkor szatírát készít.

(Amikor benéztünk hozzá, elmondta, hogy a *Nagy ember* c. filmjének nem ez a végleges címe és különben is gúnyosan értendő. Ha pedig jobb meghatározást tudunk témájára, nagyon örül neki.)

Beatballada

Jankovics Marcell elárulta, hogy nemrégiben befejezte a Tendenciákat, amelynek figuráit is maga tervezte. *Richly Zsolt* Szvitjében animációs módszerrel öt *Kodály*-kórust dolgoz fel. *Szoboszlay Péter* egy racionális felnőttet, meg egy költői kisgyereket szembesít egymással. (Aki bújt, bújt.) *Cseh András* Nyersanyagjában gyúrmafigura elevenedik meg, amelyet különféle kezek addig-addig formálnak, míg teljesen elveszíti formáját, ábrázatát.

— *Kovásznai György tovább szélesíti a maga műfaját?*

— Igen — bólintott Matolcsy György —, újabb festményfilmmel jelentkezik, a Beatballadával.

— *Tartogat a stúdió más érdekességet is?*

— Azt hiszem az lesz *Reisenblücher Sándor* Juhász Ferenc feldolgozása, A nap és a hold elrablása, *Kornis Dezső* Illuminációsorozata és *Csohány Kálmán* festőművész rajzfilmje. A népszerű karikaturista, *Sajdik Ferenc* rövid, sport tárgyú történetekkel jelentkezik.

— *A bábosok sem pihennek?*

— Természetesen nem. Az UNICEF részére *Imre István* dolgozott (Gyermek a nagyvilágban), míg *Foky Ottó* sorozatot forgat (Egy világhírű vadász emlékiratai).

Lefelé menet még benéztem az operatőrökhöz, ahol éppen *Temes Miklós* Hurrá című sorozatának felvételeit állították be.

Azt hiszem, ez a rövid látogatás is igazolja, milyen nagy mértékben kiszélesedett a Pannónia Stúdió tevékenysége. Az alkotók már azt is latolgatják: forgatni kellene egész estét betöltő rajzfilmet. Ehhez azonban sajnos tőkét (2—8 milliót) kellene előteremteni. Érdemes volna koprodukcióban elkészíteni valamelyik külföldi céggel.

Ábel Péter

Jászberény, ~~Jolsva~~

F. sz. Lf. Nr.	Próba Beschau	Mesterjegy Meisterzeichen	Mester — tárgy — tulajdonos — irodalom Meister — Gegenstand — Eigentümer — Literatur
80		VM	Marcus Vásár (Örvösként még nem igazolható, de az alábbi tárgy adományozójaként neve összevág a mesterjeggyel valószínűleg ~~teszi e feltevést~~. — ~~Die Goldschmied-noch nicht nachgewiesen, doch~~ die *Übereinstimmung der Anfangsbuchstaben des Namens* ~~des folgenden Gegenstands~~ mit dem Meisterzeichen, erlauben ~~hier solche~~ Voraussetzung.
Nr. 80			Kenyérosztó tányér, melyet felirata szerint Vásár Márkus és neje ajándékoztak Farkas Ádám prédikátorsága és Szuppanos Mihály gondnoksága alatt. — *Hostienteller* ~~geschenkt v. Marcus Vásár u. Frau~~.
			Ref. egyház — *Ref. Kirche*, Jászberény. Expos. 1934 : VIII, 28, 27.

Vásárhelyi Marton

otvos

Jászberény?

l. Ind

A vésés teknikája rendkívül gondos és ügyes kézre vall. Az egész alatt szépen rajzolt mondatszalagot találunk, rajta a mester nevével:

MARTINUS VASARHELI FETZIT.

(így) és alatta két oldalt 17—75 évszámot.

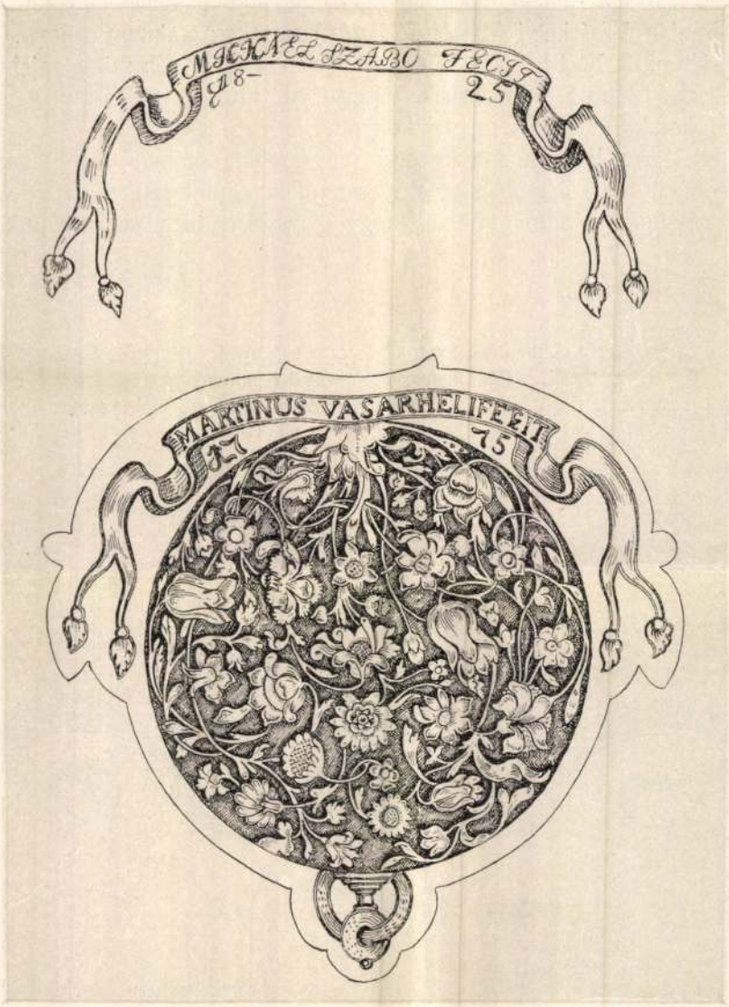

Az ornamentikából bátran mondhatjuk, hogy Vásárhelyi Márton ezt a lapot egyszerűen lemásolta a céh ládájában talált valamely XVII-ik század végéről való remekről s hogy úgy ezt, mint fentebbi állításunkat a motivumok százados leszármazására nézve igazoljuk, mellette bírjuk e lap hajszálnyira hasonló párját, a melynek ugyanazért rajzát nem is ismételjük, hanem csak a mondatszalag rajzát adjuk róla, melynek a fölirata:

MICHAEL. SZABO. FECIT. 18—25.

1898. 6-7. 11.

Vagyis Vásárhelyi Márton szép metszvényét ott találván az atyamesternél, 50 év múlva szintén mesterremekűl lemásolta Szabó Mihály is. A XVII-ik századbeli rajzminta leszármazott ekként egészen érintetlenűl már a XIX-ik századba.

A miskolci céhben különben sok alkalom volt tanulni. Szomszédos volt a kassai híres céh és *Kecskeméti ötvös W. Péter* ezüstműveinek egy része ott őriztetett sok drága remekmívű edénynyel együtt a miskolci eklézsián.*

Egyébiránt a Vásárhelyi Márton-féle véset rajzához csaknem teljesen hasonló mintákat látunk a XVIII. és XIX. század elején a pesti céh mintalapjainak levonatain is, sőt 1772-ből egy másik Vásárhelyit, minden valószínűleg az előbbeninek rokonát *Józsefet* is megtaláljuk ott.

Tekintettel arra, hogy a sokszorosító művészetek sorában oly magasan álló rézmetszés már bölcsőjében, hogy úgy mondjam együtt születik az ötvösséggel, alkalmat veszünk majd magunknak, hogy e kérdésre még visszatérjünk.

Dr. Szendrei János.

* Lásd: *Ballagi A.* Kecskeméti W. Péter ötvös könyve, 1884. 47. lap. *Radisics J.* Magyar műkincsek 1896. I. k. 72. l. *Mihalik József* Kassai ötvösművek a miskolci ev. ref. eklézsia kincstárában. Arch. Ért. 1894. 331. lap. *Pesti ötvös céh mintalapjai.* Orsz. Magy. Iparművészeti Múzeum.

Györgyi G. rajza.

Vásárhelyi Márton

ötvös

XVIII. sz.

Magyar Iparművészet, 1897/98

I. köt. 6/7. sz. 296–298. o.

Szendrei János: Egy ötvös remek a multból.

Vásárhelyi Persiai Márton

ötvös.

1705. marc 7 én kérte a kolozsvári cétet, hogy remeket készíthessen. A remeket kiadták neki sö az mája gere elis készíthette, de mert hitás volt 3 ft bünteteit fizetett.

Jakab Elek. Kolozsvár története.
Bpest. 1888. III. 36. l.

[illegible]
fontos következő cimre munkája: „Vite de più eccellenti Pittori, Scultori ed Architetti", mely 1550-ben jelene meg először. Ő ezentúl egy kulöső értekezést is bocsátva közre a főtészetről.

Novák D. Hajdan közép. s újabbkori híres képírók, szobrászok rézmetszők életrajza. Buda 1835. 47. l.

Cink **és** **öntöttvas.** ad XIX

$tg\beta = 1{\cdot}19$, $\lambda = 0{\cdot}1$ $Q\,kg = 43{\cdot}25\,Q\,mm$, $y\ 20{\cdot}55$, $tg\beta\ 21{\cdot}327$, $\lambda = 0{\cdot}10$.

	Az osztáspontok jelzése	0	1	2	3	4	5	6	7	0	1	2	3	4		
	λ_D	0	0·02	0·04	0·66	0·08	0·10	0·12	0·14	0	0·05	0·10	0·15	0·20	0·245	
	$D_x\,mm$	12·0	12·24	12·48	12·72	12·96	13·2	13·44	13·70	4·12	4·32	4·53	4·74	4·95	5·13	
	$\Delta_x\,mm^2$	113·1	117·5	122·2	127·0	132·0	136·85	141·8	147·50	13·33	14.66	16·12	17·65	19·24	20·67	
	Nf ($kg = mm$)	1·516	10·84	14·2	15·7	16·55	16·8	16·8	16·8	49	65	66·2	66·2	66·2	66·2	
	$Nf\,tg\,\beta$	1·805	12·9	16·9	18·7	19·7	20·0	20·0	20·0	65	86·2	87·7	87·7	87·7	87·7	
$\delta_0 = 18{\cdot}21$	$\delta_x\,mm$	18·21	17·52	16·87	16·22	15·6	15·05	14·5	13·94	2·55	2·32	2·11	1·92	1·77	1·65	$\delta_0 = 2{\cdot}55$
	n	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2·47	2·84	3·16	3·58	4·12	
	Z	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1·02	1·048	1·073	1·105	1·142	
	$Q\,mm$ (kis.)	6·7	31·9	43·9	50·0	54·5	57·8	60·2	62·4	22·9	31·2	36·8	39·3	40·6	41·5	
	$Q\,mm$ (szám.)	4·72	35·1	47·7	54·7	60·0	63·0	65·5	66·7	20·0	30·0	34·3	38·4	—	—	
							$\lambda = 0{\cdot}087$							$\lambda = 0{\cdot}175$		
$\delta_0 = 11{\cdot}72$	$\delta_x\,mm$	11·72	11·27	10·83	10·43	10·06	9·97			3·96	3·6	3·24	3·0	2·86		$\delta_0 = 3{\cdot}96$
	n	—	—	—	—	—	—			—	—	—	2·03	2·25		
	Z	—	—	—	—	—	—			—	—	—	1·0004	1·007		
	$Q\,mm$ (kis.)	4·85	36·9	49·0	56·4	61·7	63·0			20·5	29·4	33·3	34·2	34·7		
	$Q\,mm$ (szám.)	6·85	36·9	49·0	56·4	61·7	63·0			20	29·3	33·0	35·2	37·6		
							$\lambda = 0{\cdot}064$						$\lambda = 0{\cdot}067$			
$\delta_0 = 6{\cdot}24$	$\delta_x\,mm$	6·24	6·00	5·76	5·56	5·52				6·14	5·8	5·44				$\delta_0 = 6{\cdot}14$
	n	2·18	2·3	2·48	2·56	2·79				—	—	—				
	Z	1·01	1·018	1·03	1·04	1·044				—	—	—				
	$Q\,mm$ (kis.)	2·77	30·0	53·2	61·7	63·5				20·0	27·3	29·3				
	$Q\,mm$ (szám.)	4·8	30·6	42·2	49·1	52·2				20	29·2	32·7				

(Befejezzük.)

A vízépítészet, vízrendészet, folyamszabályozás és talajjavítás az ezredéves orsz. kiállításon.

Faragó Lipót-tól.

(VIII. tábla.)

Hazánk ezredéves fennállásának ünneplésére rendezett országos kiállításon a VI. csoport vízügyi albizottságának javaslatára a vízépítészeti kiállítást külön pavillonban rendezték tekintettel arra a rendkívüli fontosságra, melylyel a vízi ügyek hazánk közgazdaságára bírnak, és tekintettel arra a tevékenységre, a melyet e téren az utolsó évtizedekben kifejtettünk. A pavillont eredetileg a tó partjára akarták építeni, hogy a nagyobb úszó modelleket vízen mutathassák be. A megállapított programm szerint a kiállítás leírásokkal, régi és új térképekkel, ábrákkal, mintákkal, természetben kiállított tárgyakkal és minél nagyobb szemléleti minták felhasználásával volt feltüntetendő és 5 csoportra volt osztva. Nevezetesen:

a) Általános rész: 1. állami és társulati vízügyi szolgálat szervezete s működése; 2. a vízi hálózat, vízi utak és általános vízszabályozások: 3. a vízépítészet folyamszabályozás, ármentesítés s talajjavítás hazai története; 4. ugyanazon téren végzett munkák eredménye, a régi állapottal való összehasonlítása s a vízépítészet terén befektetett tőkék kimutatása, és az eredmény pénzügyi méltatása.

b) Vízműtani tanulmányok: 1. vízszerkezetek és vízjárások leirása, 2. országos vízjelző szolgálat szervezete és működése, 3. vízépítmények s szabályozások hatása a vízjárás viszonyaira, 4. vízműtani felvételek, ezek eredménye s az ezeknél alkalmazott műveletek és eszközök; 5. tudományos közlések.

MMÉE Kötet 1896.

c) Folyamszabályos, ármente-ítés és vízrendezés: 1. állami, törvényhatósági, társulati és magán munkálatok; 2. nevezetesebb műépítmények, 3. az építésnél használt eszközök és gépek; 4. A jövőben kiépítendő szabályozó művek tervei. 5. Arvédekezés és ennek eszközei.

d) Lecsapolás, talajjavítás, vízhasznosítás feltüntetésére a *c*) pont alatt 1—4-ig felvett sorozatban és végül

e) Vegyes tárgyak: magánzók, gyárak és iparosoknak a vízépítészeti szakmába vágó találmányai, javaslatai tervei és készítményei.

A kiállítást egy külön pavillonban rendezték akként, hogy mivoltuknál és geográfiai fekvésüknél fogva összetartozó tárgyakat lehetőleg a helyes áttekintésre való figyelemmel összefüggően helyezték el — anélkül, hogy az alosztályok szerinti elkülönítést betartották volna, a mi a kiállítás érdekességét és áttekintését csak fokozta. A kiállítás pavillonja 1050 m^2 területen épült és köralakú központi csarnokból kiinduló saroképületet alkot két szárnynyal (1—2. ábra), a melyek közt bezárt szabad térséget, mint nyílt tornácot a kiállítás céljaira szinte felhasználták. A központi részben a kiállítás átalános részét és a vízműtani kiállítást helyezték el, e köré a lecsapolás, talajjavítás, vízhasznosítás és vegyes tárgyak kiállítása sorakozik, míg a szárnyak egyikében a Duna és mellékfolyói, a másikában a Tisza és mellékfolyói, az állami, társulati és magán kiállítás van elhelyezve, úgy hogy ezek egymást kiegészítve, teljes képet adjanak arról a nagy munkáról, a melyet egy évezred alatt végeztünk. A kiállítás ilyetén csoportos rendezését az állam és a vízszabályozó társulatok együttes hozzájárulásával biztosították, és a társulatok a közös pavillon és közös rendelkezés költségeiből ártéri holdanként egy krajcár hozzájárulást viseltek, fenmaradván ezenfelül saját kiállításuk rendezésének költsége is.

A kiálllítók száma 211; a kiállított tárgyak száma 1274. Megjegyzendő, hogy igen sok kiállító több egymással össze nem függő tárgyat tett egy közös csomagba, albumba vagy keretbe, melyek éppen azért egy számot kaptak, és így a valódi tárgyszám körülbelül 1500-ra tehető.

A vízépítészeti pavillonban rendezett kiállítás azonban nem tünteti föl az egész vízépítészetet, mert a Vaskapu szabályozás kiállítása és a vízépítészet ikertestvére a halászat más pavillonban talált elhelyezést, a melyekre azonban hasonlóan ki fogunk térni.

A kiállítási pavillon központját képező kupola alatti térséget a bejárattal szemben a vízépítkezés terén elért eredmények szemléleti feltüntetése mellett a Tisza-szabályozás megindításának emlékére készített szoborcsopoztozat foglalja el, a melynek élén *Széchenyi* István gróf jobbján Vásárhelyi Pállal foglal helyet; mellékjök *Károlyi* György, *Szapáry* József, *Andrássy* Gyula, *Lónyai* Menyhért grófokat, *Sennyey* Pál bárót és végül *Lányi* Sámuelt a tiszai mappáció igazgató-mérnökét feltüntető alakok sorakoznak; egyik oldalt népéletünk tipikus alakjává fejlődött kubikos és családja, másik oldalt a víztől meghódított földet művelő őstermelő fejezi be a sikerült csoportot, a mely *Singer* Antal szakavatott munkájára vall.

Közel hozzá két olajfestmény vonja figyelmünket magára, egyik a Tiszaszabályozás munkálatait — különösen a földmunkálatok folyamatát tűnteti fel — másik az árvédekezést mutatja be, és örökíti meg *Neogrády* Antal ecsetével, a ki a vázlatokat természetbeni felvétel után a tápéi Tiszaszakasz megörökítésével készítette; mindkét kép a kiállítás berekesztése után valamely múzeum gyűjteményét fogja gazdagítani.

A vízépítészet teljességében ezidőszerint a földmívelésügyi m. kir. miniszteriumban van egyesítve, a melynek fenhatósága alatt a folyammérnöki és kulturmérnöki hivatalok látják el a vízépítészet, az ezzel kapcsolatos halászat és a közegészségügy terén felmerülő műszaki teendőket. Míg az utóbbi három szolgálati ág újabb keletű, addig a folyammérnöki szolgálat rég időre vezethető vissza.

Felemlítendőnek tartjuk a műszaki szolgálat mai szervezését illetőleg, hogy a folyómérnöki külső szolgálatot ezidőszerint 16 hivatal látja el, még pedig Dunánál 6, Tiszánál, Szamosnál és Bodrognál 4, Marosnál egy, a Körös-Berettyónál egy, a Temes-Bégán egy, Dráván egy, a Száva-Kulpánál kettő. E 16 hivatal felett a felügyeletet 8 vízépítészeti kir. felügyelő gyakorolja, a kik az országos vízépítészeti és talajjavítási hivatal tiszai és dunai osztályában mint szakelőadók végzik a központi mérnöki szolgálatott. Sajnálattal adjuk elő, hogy vízügyi szolgálatunk egységes szervezettel még ma sem bír. A vízépítészeti hivatal az 1891. évi költségvetési törvény alapján kezdte meg működését, a nélkül azonban, hogy helyzetét az állami igazgatásban, működését ki- és befelé végleg megállapított szervezet biztosítaná és szabályozná. Hasonlón vagyunk a folyammérnöki hivatalokkal is. A volt közm. és közl. miniszter 1867. évben alkotmányunk helyreállításakor a hivatalokat mint fennállokat átvette és az akkor fennállott 25 hivatalt — a melyek közül a tiszai 8 hivatal bírt az 1856. évi okt. 9-én kelt kormányrendeletben szervezett és körülírt működési körrel — eleinte 19-re, később 21-re növelte, majd megint 19-re, 16-ra és 14-re apasztotta, 1888. évben pedig a hivatalok számát a mai 16-ra emelte. A folyammérnöki és ezzel a folyamrendőri szolgálat az ügy nagy kárára egységesen szervezve nincs, hanem működését az 1850-es évektől kezdve a beálló szükséghez képest esetről esetre miniszteri rendeletekkel szabályozták és irányították; noha az 1884. évi állami költségvetés megokolása a műszaki tanács újjászervezésének ismertetésével kapcsolatban tesz ugyan említést a folyammérnöki hivatalok szervezéséről is. Az 1885. évi költségvetés megokolása ismét említi, hogy az addigi szervezet szerint a folyammérnöki hivatalok oly terjedelmes folyamszakasz felett gyakorolják a közvetetlen felügyeletet, melynél sem a munkálatok ellenőrzése, sem pedig a folyamszakasz viszonyainak tanúlmányozása nem eszközölhető helyesen és célravezető módon. Ezen segíteni véltek oly módon, hogy az egyes folyammérnöki hivatalok folyószakaszát a tényleges állapot követelményeinek megfelelően kisebb vagy nagyobb szakaszokra osztották volna fel és az egyes működő mérnököknek egy-egy víz vagy folyószakaszt szántak gondozás végett. E szakaszmérnököknek, mint kirendeltségeknek, működését a volt hivatalok főnökei ellenőrizték volna.

A Dunánál, Tiszánál és Kőrösnél összesen 9 folyammérnöki hivatal létesítését tervezték 29 szakaszmérnökséggel. Ezen szervezet azonban nem lépett életbe, mert az 1886. évi költségvetés megokolása szerint a költségvetésileg engedélyezett mérnöki állás a szervezés okszerű keresztülvitelére nem volt elég.

A folyammérnöki szolgálatban a múltban alkalmazott egyének számát csak 1884. évtől kezdve közölhetjük, korábbi adatok nem állván rendelkezésre, mert az 1884. évet megelőzőleg a folyammérnöki és államépítészeti hivatalok létszáma egy testületet képezvén, elkülönített létszámot nem vezettek.

1884. évben 53, 1885. évben 62, 1886. évtől 1893. évig állandóan 73 mérnöki rendszeresített állás volt, a mely esztendőben felemelkedett a létszám 74-re; 1894-ben

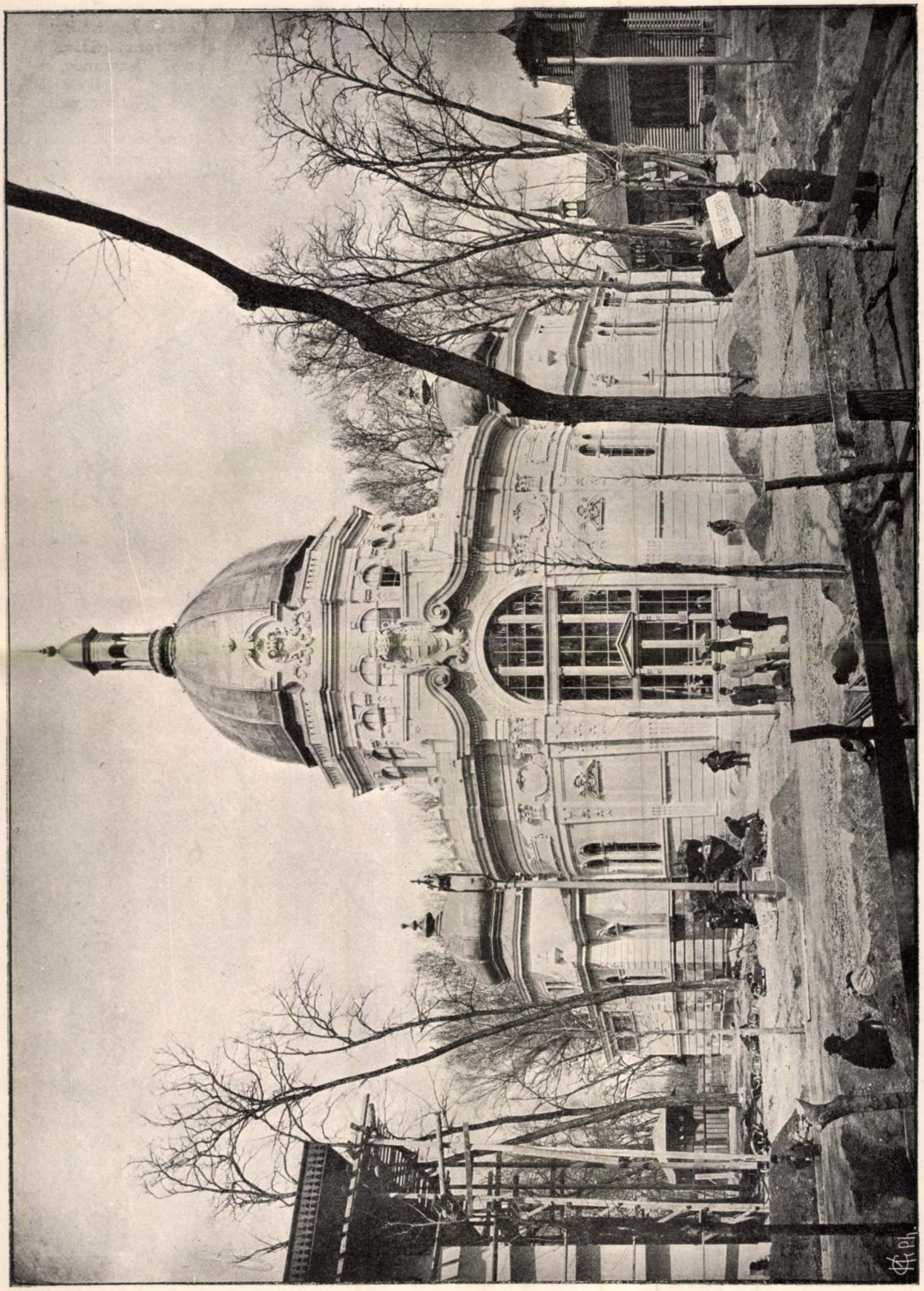

1. ábra. A vízi pavillon homlokzata.

Tervezte: a kiállítás műszaki osztálya; építették Lőwy D. és fia.

76-ra és 1895. évben a mai 77 tagból álló költségvetésileg engedélyezett létszámra. Ha összehasonlítjuk a létszám emelkedésére vonatkozó adatokat a vízi szolgálat második ágával a kulturmérnöki szolgálattal, a folyammérnöki szolgálatnál az 1880. években bizonyos pangást tapasztalunk, a melyet csakis az 1889. évben alkotott központ létesítésével váltott fel élénkebb haladás. Ez a pangás azonban véleményünk szerint csak látszólagos, mert a folyammérnöki szolgálat természetes fejlődésével beállott munkaerő szükséget napidíjas személyzettel

Duna Dévénytől Orsováig, a Tisza: T.-Ujlaktól-Zalánkeményig, a Dráva: Zákánytól a Drávatorokig, a Száva: Csapragtól Zimonyig, a Kulpa: Károlyvárostól a Száváig, a Bega csatorna, a Temes: Botostól Pancsováig, a Szamos: Szatmártól Vásáros-Náményig, a Bodrog: Zempléntől Tokajig, a Körösök: Békéstől Csongrádig és a Maros: Zámtól Szegedig. Régibb időben ezek közé a Vág és a Maros erdélyi része is tartozott, a mikor előbbi mellett Pőstyénben, utóbbi mellett Károly- majd Gyulafehérvárott is volt folyammérnöki hivatal, de

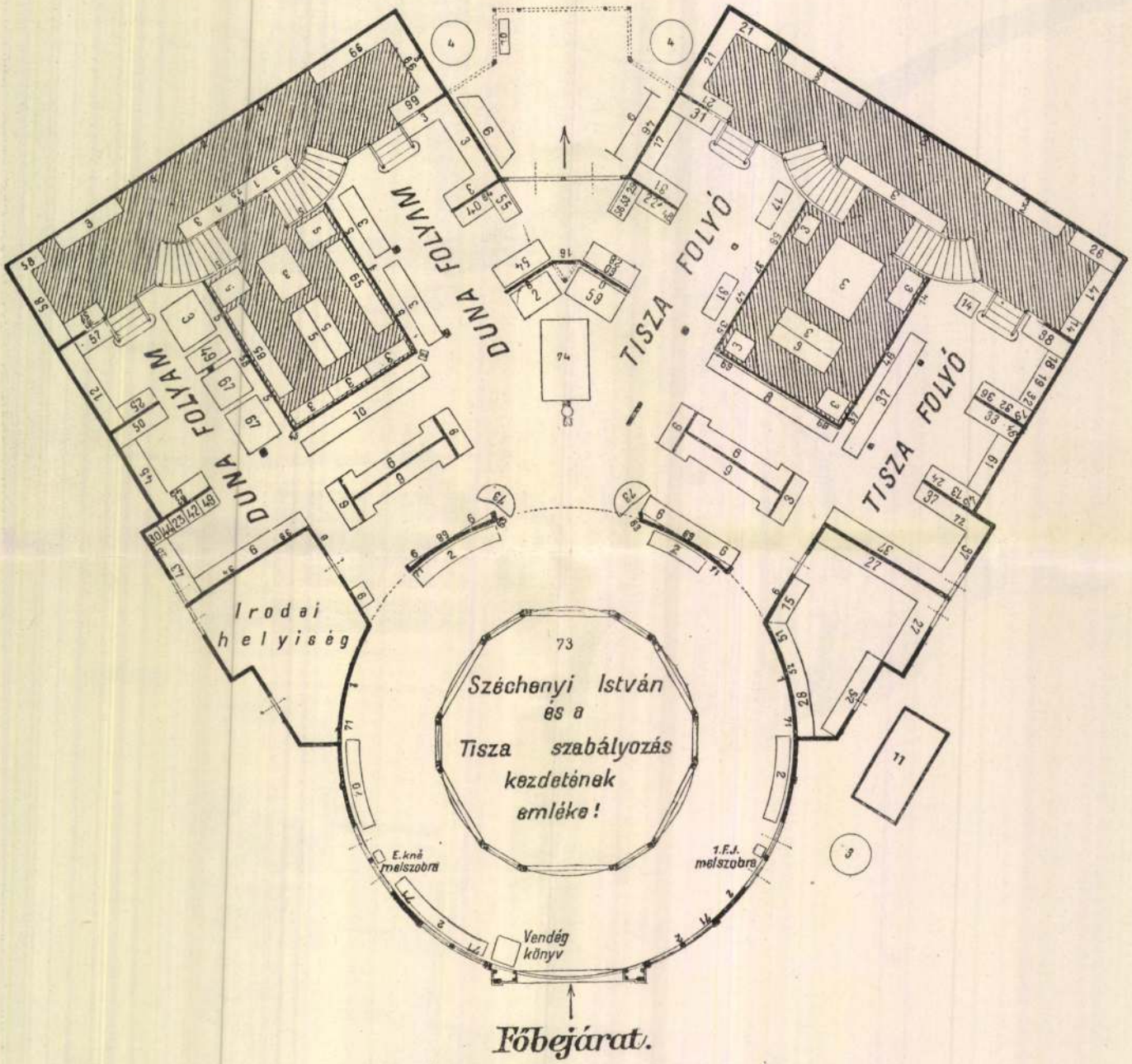

2. ábra. A vizi pavillon alaprajza. Jelmagyarázatát lásd a 385. oldalon.
1 : 250

és a beruházás terhére művezetőségek feállításával pótolták, — és így ha ennek a segédszemélyzetnek számát hozzáadjuk a költségvetésileg szervezett műszaki állásokhoz — a vizi szolgálat ebben az ágában is egészséges haladást láthatunk.

Folyóink szabályozása körűl azt az irányelvet fogadták el, hogy az állam feladatát alkotja azoknak a folyóvizeknek szabályozása, a melyek rendezését a közérdek közforgalmi és más szempontból követeli. E szempontból kiindulva állami kezelés alatt áll ezidőszerint: a

ezek felhagyásával a vonatkozó folyószakasz állami kezelését is felhagyták, mert állítólag nem fűződött hozzá a közérdek oly foka, a mely az állami kezelést megokolta volna. Az állami kezelés alatt álló folyókon a hajozó út létesítése és biztosítása, valamint a vízlefolyás akadályainak elhárítása alkotja az állam feladatát, egyéb szabályozó munkák költségeihez mind az állami kezelés alatti szakaszokon, mind az állami kezelés alatt nem álló folyókon az állam csak a hozzáfűződő érdek arányában járul hozzá; az ármentesítés költségeit

JELMAGYARÁZAT.

I. Állami hivatalok.

1. Országos vízépítészeti és talajjavítási hivatal.
2. Az országos vízépítészeti és talajjavító hivatal vízrajzi osztálya.
3. M. kir. folyammérnöki hivatalok.
4. Dunabogdányi és visegrádi m. kir. kincstári kőbánya-kezelőség Visegrád.
5. Felső-Dunaszabályozási m. kir. kirendeltség.
6. A Ferenc-csatorna-torkolat munkálatainak kir. művezetősége.
7. Morvaszabályozási m. kir. kirendeltség Pozsonyban.
8. Tiszai m. kir. állami kotrások vezetősége.
9. M. kir. kulturmérnöki hivatalok.
10. Kassai m. kir. vízmesteri iskola.
11. Közegészségügyi mérnöki szolgálat.

II. Társulatok.

12. Alsó-csallóközi és csilizközi egyesült ármentesítő és alsó-csallóközi belvízlevezető társulat.
13. Alsó-fehér-körösi ármentesítő társulat.
14. Alsó-szabolcsi ármentesítő társulat.
15. Arankavidéki belvízvéd és levezetési társulat.
16. Bácsi-tiszai ármentesítő társulat.
17. Beregmegyei vízszabályozó és ármentesítő társulat.
18. Berettyó-körösi vízszabályozó és ármentesítő társulat.
19. Berettyó ármentesítő és belvízszabályozó társulat.
20. Bezdán szigetet ármentesítő társulat.
21. Bodrogközi Tiszaszabályozó társulat.
22. Csongrád-sövényházi ármentesítő és belvízszabályozó társulat.
23. Dömsöd-pataji dunavédgát társulat.
24. Fekete-körösi ármentesítő társulat.
25. Felső-csallóközi ármentesítő társulat.
26. Felső-szabolcsi tiszai ármentesítő és belvízlevezető társulat.
27. Felső-torontáli ármentesítő társulat.
28. Ferenc-csatorna részvény társaság.
29. Gerje és Perje vízszabályozó társulat.
30. Gombos-vajszkai ármentesítő társulat.
31. Heves-szolnok-jászvidéki Tisza- és belvízszabályozási társulat.
32. Hortobágy-berettyóvidéki belvizeket szabályozó társulat.
33. Hosszúfoki ármentesítő társulat.
34. Kapos vizét levezető társulat.
35. Kécske-kecskeméti ármentesítő társulat.
36. Kígyós-gyula-csabai vízi társulat.
37. Körös-tisza-marosi ármentesítő és belvízszabályozó társulat.
38. Középtiszai ármentesítő társulat.
39. Nádor-csatorna társulat.
40. Nagybecskereki tiszai ármentesítő társulat.
41. Nyírvíz-szabályozó társulat.
42. Paks-fadd-bogyiszlói dunai ármentesítő társulat.
43. Pancsova-kubini ármentesítő és belvízszabályozó társulat.
44. Pestmegyei sárközi ármentesítő társulat.
45. Rába-szabályozó társulat.
46. Sebes-Körös vízszabályozó és ármentesítő társulat.
47. Sövényháza-szegedi ármentesítő társulat.
48. Szárazéri társulat.
49. Szegzárd-bátai Dunavédgát társulat.
50. Szigetközi ármentesitő társulat.
51. Tamisác-szabályozó és belvízlevezető társulat.
52. Temes-bégavölgyi vízszabályozó társulat.
53. Tisza-körös-zugi ármentesítő és belvízszabályozó társulat.
54. Titeli Tisza-Duna-töltésfentartási társulat.
55. Török-becsei ármentesítő társulat.
56. Új-Szeged-vedresházi ármentesítő társulat.
57. Vágbalparti ármentesítő és belvízszabályozó társulat.
58. Vágjobbparti ármentesítő és belvízlevezető társulat.

III. Magán kiállítók.

59. Dévény-radványi dunaszabályozási fővállalat.
60. Erdős Ferenc kir. mérnök.
61. Gallac János kir. tanácsos.
62. Gregersen G. és fiai vállalkozó cég.
63. Hirschfeld Sámuel kir. főmérnök.
64. Kozma Sándor mérnök.
65. Magyar építő részvénytársaság.
66. Medvecky Zsigmond kir. főmérnök.
67. Meloccó L. cement-technikus.
68. Neogrády Antal akadémiai festő.
69. Neuschloss és Freund vállalkozó cég.
70. Pokorny Tódor mérnök.
71. Pongrác Károly festő.
72. Schneider József mérnök.
73. Singer Antal akadémiai szobrász.
74. Schlick-féle vasöntő és gépgyár részvénytársaság.
75. Vízügyi Közlöny.

az érdekeltekből alakult társulatok viselik a törvényes megterhelésig, a melyen túl felmerülő költségek szinte az államra hárulnak.

Az államtól folyószabályozásra költött összegekről a 387. oldalon levő kimutatás ad felvilágosítást.

Vízépítészeti kiállításunk az állam és társulatok külön-külön és együttes működésének képét a Duna és Tisza főfolyóink körül csoportosítva híven tünteti fel.

A Dunán az állam jelentékeny szabályozó munkákat végzett és 1867-től 1895. év végéig összesen 35,161.140 frt $82^1/_2$ krt adott ki, a mely összegben a Vaskapú szabályozás költsége, valamint a fenntartási és a hivatalok költségei beszámítva nincsenek.

A Dunának 971 *km* hosszú folyása a szabályozás szempontjából 3 szakaszra válik; a felső Duna Dévénytől Duna-Radványig, az Alduna Ó-Moldová-tól Orsováig és a Közép-Duna Radványtól Ó-Moldováig. A felső szakaszon a szabályozást az 1885. évi VIII. t.-cz., az Al-Dunán 1888. évi XXVI. t.-cz. értelmében a törvényhozástól megerősített egységes terv alapján végezték, míg a közép Dunán az egységes terv szerinti szabályozás a fővároson áthaladó szakasz kivételével az 1895. XVIII. t.-cz. alapján van folyamatban; ezt megelőzőleg a szabályozó művek a mutatkozó szükséghez képest készített laza vagy egyátalán összefüggés nélküli tervek alapján létesültek.

A felső Duna szabályozás kiállítása a vízépítészeti pavillon legérdekesebb része s a folyószabályozás szempontjából fali térképeivel, szemléltető mutatványaival és fényképgyüjteményeivel a kiállításnak fénypontját alkotja. Messze vezetne, ha minden részletre kitérni akarnánk, ezért csakis a főbb tárgyak felsorolására szorítkozunk.

Első helyen felemlítendő a Duna hosszanti szelvénye Dévénytől Orsováig, mely teljes áttekintést ad a Duna esésének viszonyáról. Alatta van a Duna helyzetrajza Dévénytől Duna-Radványig az összes szabályozó művek feltüntetésével. Kiegészíti ezt a Duna hosszanti szelvénye ugyanazon szakaszról 130 *km* hosszúságban, a melyben egyéb érdekes adatokon kivül feltüntették a szabályozás eredményezte fejlődés kimutatására a szabályozás előtti mederfeneket, az 1880. és 1891. évi mederfenéknek, az 1838. évi kisvíznek vonalát és az ezen vonal előtt 2 *m*-ig terjedő vonalat, hogy a szabályozás következtében elért jelenlegi fenékkel az összehasonlítás megejthető legyen (VIII. tábla). Az eddigi eredmény a végleges siker biztosítéka, mert a meder mélységi fejlődése a hajózás szükségelte járatot már most is biztosítja. Igen érdekesen egészíti ki a hosszanti szelvényt az a grafikon, a mely a 80 *km* hosszú, a Dévény-Szögye közötti szabályozott Duna mederben végbement hordalék mozgásról ad felvilágosítást. A grafikont (3. ábra) a pozsonyi $+3\,m$ vízállásnál rögzített vízszínnél eszközölt felvétel adataiból állították össze, feltüntetve a felvétel keresztszelvények adataiból:

1. a szabályozás kezdetétől 1894. év végéig $+3\,m$ alatti kimosást;
2. a szabályozás kezdetétől 1894. év végéig $+3\,m$ alatti lerakodást;
3. a szabályozás kezdetétől 1894. év végéig $(-)\,2\,m$ fölötti lerakodást;

és ezeket az adatokat számszerűleg is kimutatva kapták, hogy az összes kimosás . . . 33,901.997 m^3
lerakodás . . . 14,360.979 »
tehát a kimosás . . . 19,541.018 m^3
miután pedig mesterséges úton . . 6,305.375 m^3
kotortak ki, a folyó természetes munkája 13,235.643 m^3

kimosást eredményezett a szabályozott vonalban két oldali művekkel rögzített mederben. A $+3\,m$ alatti összes 14,360.979 m^3 lerakodásból $(-)\,2\,m$ fölötti mederrészben 10,005.772 m^3 rakodott le; reméljük bizonyára csak ideiglenesen addig, míg a hordalék mozgás haladásával eltünnek majd azok a rendetlenségek is, a melyek az 1895. évi szept. 28-án rögzített kis víz vonalában a szakasz közepén mutatkoznak. Igen érdekes a Dévény-Szögye közti szakaszonkénti és évenkénti munkateljesítmény grafikonja is. Feltüntették ezenkivül rajzban és mintákban a párhuzamműveknek, keresztgátaknak, elzárásoknak, partvédezeteknek és kőhányásoknak mintakeresztszelvényeit és számos fényképben bemutatták az egyes műépítmények építésének előhaladását, kőbányákat, kotrókat stb. a melyek végigtekintése a munkakivitelről élénk képet tár eleibénk; csak sajnálni lehet, hogy e gyönyörű kiállítás anyagát 5 helyre helyezték el, a mi e kiállítás tanulmányozását a kevésbbé beavatottra nagyon megnehezíti.

A felső Duna szabályozás kiállítását kiegészítik a hajózási pavillonban *Popper* István vállalkozó kiállította szemléltető kotrógép és hajóminták is.

Az alsó Duna és Vaskapú szabályozás kiállítását a hajózási pavillonba helyezték el; messze mennénk, ha e gazdag kiállítás részletezésébe bocsátkoznánk, csak annak konstatálására szorítkozunk, hogy mind a művezetőség, mind a vállalat megtett mindent, hogy e gigászi munkát a szakemberre és laikusra egyaránt tanulságos és érdekes rendezésben az eredeti tervek, szemléleti minták, rajzok, leirások, gépek kiállításával bemutassa, hogy fogalmat alkothasson mindenki e munkáról, a melyet Európa figyelmétől kisérve szeretett királyunk a magyar mérnöki kar örök dicsőségére ez év szeptember havának 27-ik napján avatott fel. A kiállított tárgyakról, a terv ismertetésével egy érdekes leirás egészíti ki e kiállítást *Hoszpoczky* Alajos szaktársunk tollából, a melyre szaktársaink figyelmét külön felhívjuk.

A közép Duna a kiállításon kisebb arányokban van bemutatva. Egyedül a budapesti szakasz és a promontóri ág szabályozására vonatkozó egységes terv alapján végzett és folyamatban levő munkákról számolnak be tervekkel, a gubacsi zsilip — és a promontori ágban végzett szabályozó munka mintájával. Igen érdekes a budapesti folyammérnöki hivatal kiállította Budapest árvízvédelmi helyzetének térképe a főváros védőműveivel, magasságot feltüntető rétegvonalokkal és az 1876. évi nagy víztől elöntött és ennek szine alatt fekvő területek feltüntetésével.

Igen érdekesek *Medveczky* Zs. szaktársunk szerkesztette rőzsepokrócok és rőzsekosár-hengerek alkalmazásának, készítésének, sülyesztő hajóinak és gépeinek szemléltető mintái. Ezeket a rőzseépítkezéseket eddig a mohácsi és ujabban az újvidéki Dunaszakaszon jó sikerrel alkalmazták. Szaktársunk rőzseépítő módját rajzokkal illusztrált külön leirásban ismertette, a melyre az érdeklődők figyelmét e helyütt felhívjuk.

Az említettük szakaszokon régen dívik a rőzseépítkezés, persze az egyéni felfogásnak megfelelő más-más alakban. Érdekességénél fogva felemlítjük, hogy az orsz. levéltárban folytatott kutatásaink közben *Kiss* József mérnöknek 1781. évi február 23-án kelt jelentésére akadtunk, a mely Apatinnál és a baracskai Dunaágban végzett rőzsemunkákról számol be, és leírja, hogy 4 öl hosszú, alúl 4, felül 3 láb széles földdel töltött kosarakat alkalmaznak jó sikerrel.

A dunai kiállítással kapcsolatban két igen érdekes régi terv van kiállítva, az egyik *Balla* Antalnak a pestszolnoki hajózó csatorna terve 1791-ből, mely szerint

A folyószabályozásokra kiadott összegek kimutatása.

Folyó vagy csatorna neve	Utalványozott összeg évben 1867.	1868.	1869.	1870.	1871.	1872.	1873.	1874.	1875.	1876.	1877.	1878.	1879.	1880.	1881.	1882.
Duna . . .	100.920 —	267.298 17	260.276 96	84.540 18	152.884 94	1,693.460 94	2,513.046 75	2,216.145 77	1,358.708 22	753.995 18	632.093 38	356.139 07	664.745 48	1,556.689 42	938.123 03	1,400.974 81
Tisza . . .	24.312 32	260.473 85	198.643 36	943.069 74	487.849 67	592.262 71	349.226 02	272.299 36	215.391 47	144.381 58	400.354 22	690.569 58	3,167.712 76	2,064.522 90	931.650 33	1.988.736 84
Kőrös . .	— —	— —	— —	— —	100.785 —	82.933 45	1.142 —	130.644 62	105.172 46	45.552 22	14.906 30	26.085 68	951 52	66.242 41	218.023 59	593.727 60
Temes . .	— —	28.499 70	— —	— —	— —	— —	54.738 23	30.110 —	93.608 71	27.606 05	12.380 —	9.990 —	11.486 —	4.909 91	1.106 83	6.564 01
Maros . .	— —	1.955 09	2.692 12	2.998 41	13.548 87	28.044 37	40.172 80	3.283 69	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Bodrog . .	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Dráva . .	— —	53.060 —	56.940 —	60.000 —	60.000 —	60.000 —	28.000 —	45.142 66	20.000 —	10.893 45	22.500 —	20.000 —	19.999 65	50.000 —	40.000 —	50.000 —
Száva . .	— —	— —	— —	389 35	34.309 13	128.113 67	115.749 38	28.802 24	8.596 25	19.842 27	— —	— —	— —	— —	10.251 26	14.022 52
Kulpa . .	— —	— —	— —	— —	50.070 16	11.120 —	47.639 05	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Ferenc csatorna .	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	199.260 —	— —	12.400 —
Egyéb folyók .	— —	— —	— —	192.799 99	151.331 41	134.026 70	89.409 38	76.307 48	62.271 96	29.011 50	18.845 34	7.281 47	37.672 89	36.866 14	30.697 46	28.992 05
Összesen .	125.232 32	611.286 81	518.552 44	1,283.797 67	1,050.779 22	2,729.961 80	3,239,123 61	2,802.735 82	1,863.749 07	1,051.282 25	1,101.079 24	1,110.065 80	3,902.568 30	3,978.490 78	2,169.852 50	4,095.417 83
Kezelés és fentartás	99.003 38	120.058 33	91.879 46	253.933 12	258,699 22	359.814 93	334,246 03	307.814 87	167.094 60	215.815 06	181.614 02	203.312 65	222.096 29	276.314 92	255.948 11	288.249 77

Folyó vagy csatorna neve	Utalványozott összeg évben 1883.	1884.	1885.	1886.	1887.	1888.	1889.	1890.	1891.	1892.	1893.	1894.	1895.	1867—1895. összesen
Duna . . .	1,590.220 40	1,754.515 50	1,547.011 97	1,633.493 40	1,373.046 91	1,239.691 85	1,239.760 20½	1,296.149 09	1,368.636 03	1,460.882 33	1,639.641 93	2,411.930 26	1,656.118 65	35,161.140 82½
Tisza . . .	947.841 29	972.132 66	1,014.336 30	569.201 56½	421.244 08	398.966 82	499.940 83½	661.676 68½	495.838 52	750.000 —	731.899 98	1,639.009 93	1,249.185 07	23,082.730 44½
Kőrös . .	614.544 81	208.496 33	766.693 16	459.923 09½	243.993 38	193.115 20	495.896 82	498.762 10	389.953 07	330.000 —	243.959 59½	287.599 67	226.851 94	6,345.656 02
Temes . .	199 66	13.665 80	17.548 20	27.000 —	27.000 —	27.000 —	26.990 23	27.000 —	19.994 59	8.000 —	15.999 72	18.522 20	— —	509.919 84
Maros . .	— —	— —	— —	— —	— —	30.000 —	29.961 66	24.995 99	64.987 63	25.000 —	22.999 17	54.634 51	50.973 66	396.247 97
Bodrog . .	— —	— —	169.222 67	143,880 —	44.759 88	51.969 08	— —	— —	— —	— —	— —	A Bodrogra forditott összegek az 1893. évi III. t.-c. rendelkezései folytan a Tiszánál vannak betudva.		409.831 63
Dráva . .	60.000 —	137.353 48	166.829 69	150,000 —	165.150 —	150.000 —	150.000 —	57.000 —	66.651 19	70.000 —	60.042 18	99.093 31	94.998 22	2,023.653 83
Száva . . .	— —	— —	70.000 —	74,798 43	1.385 88	— —	— —	— —	— —	49.997 03	30.000 —	159.109 62	121.826 81	867.193 84
Kulpa . .	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	108.829 21
Ferenc csatorna .	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	31.433 95	243.093 95
Egyéb folyók .	65.346 20	51.152 86	53.340 68	98.403 71	65.604 76	100.000 —	— —	35.000 —	24.998 22	— —	14.999 81	26.900 —	16.887 27	1,448.147 28
Összesen .	3,278.152 36	3,137.016 63	3,804.982 67	3,156.700 20	2,342.184 89	2,190.742 95	2,442.549 75	2,600.583 86½	2,431.059 25	2,693.879 36	2,759.542 38½	4,696.799 50	3,448.275 57	70,596.444 84
Kezelés és fentartás	197.105 77	306.740 68	303.060 —	248.954 59	252.722 85	420,504 17½	429.417 73	515.752 35	546.109 96½	627.347 —	602.017 29½			

a csatorna Budapesttől kiindulva a budapest-czegléd-szolnoki vasútvonal körül haladt, a vízválasztótól a Duna és Tisza felé esett és táplálását a vízválasztó körüli tavakból és vízerekből nyerte volna.

A másik *Reitter* Ferencznek Budapest balparti csatorna terve. Nem lenne Budapesten a dunai városi kikötő helyek hiánya miatt panasz, nem kísértene már a budapesti kereskedelmi kikötő kérdése sem, ha ez a csatorna a Margithíd alatt tervezett felső kitorkolással körülbelül a mai körút helyén átszelve a várost, a Boráros-téren az elzárt soroksári Dunaágban találta volna természetszerű folytatását le a Dunáig. Érdekességénél fogva felemlítjük e terv keletkezésére azt, hogy Reitter Ferenc, ki 1856. és 1865. évben a Rudolf és Ferenc-József rakpart építését vezette, és ez alkalommal a Duna folyam Budapest közti állapotának tanulmányozásával volt megbízva, *arra a geniális gondolatra ébredt,* — mint azt a hivatalos jelentés mondja — hogy *miután a Duna szabályozás sikeresen csak úgy foganatosítható, ha a soroksári Dunaág a folyam vízmedrének összpontosítására elzáratik, nemcsak megmenteni Pest város közönsége és Pest vármegye határos községei érdekében ezen reájuk nézve oly fontos vízi közlekedést és további használhatását a Dunaszabályozás esetére is — de ezen Dunaágat a város belterületén át folytatva oly hajókázható csatornává átalakítani, mely egyrészt a kereskedelemnek, iparnak és gyáraknak kényelmes telepedési, be és kirakodási, közlekedési és forgalmi eszközül szolgálhasson stb. szóval*

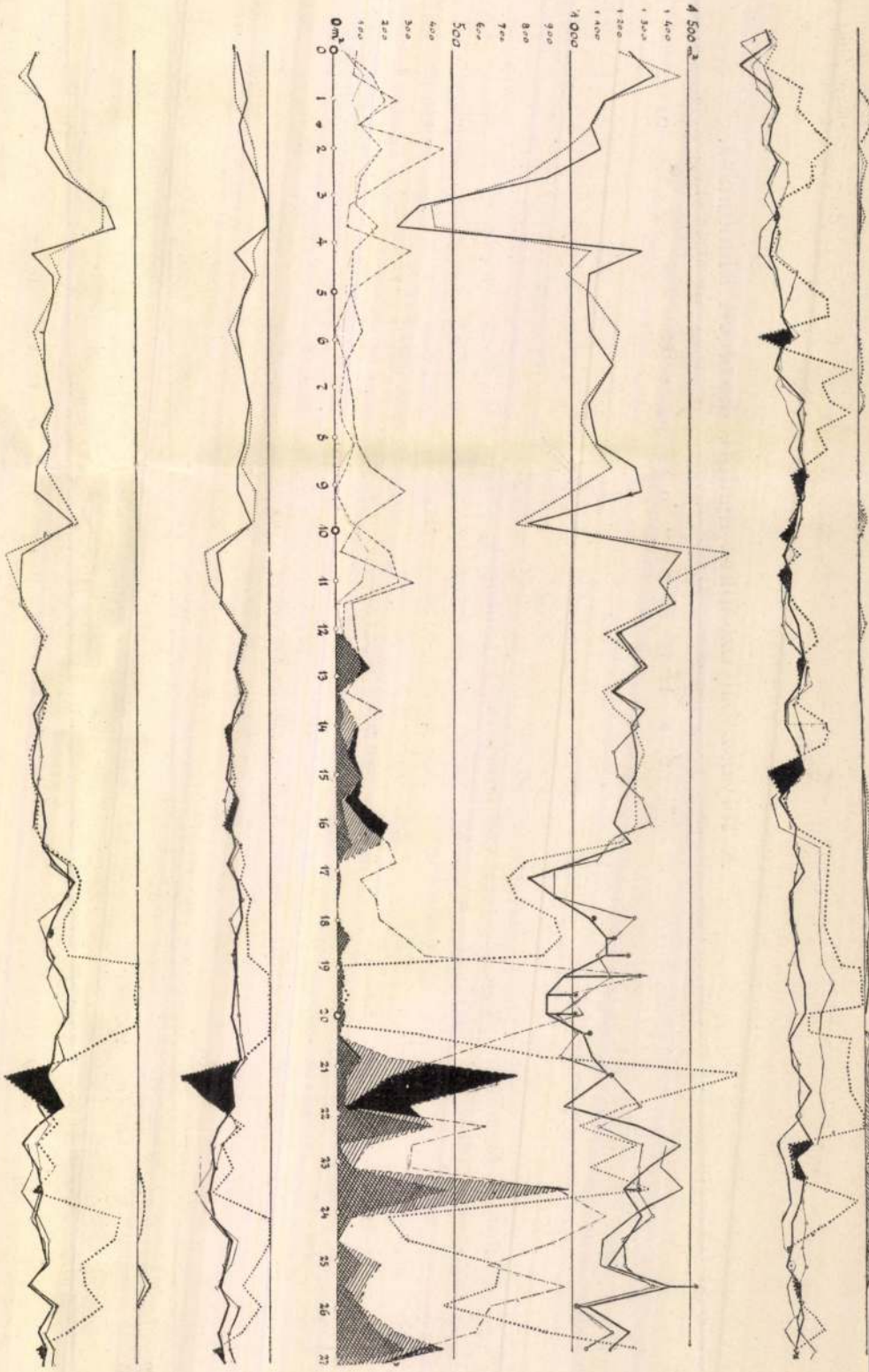

3. ábra. Hordalékmozgás.

1. A szabályozás előtti keresztszelvénynek területe m^2-ben, az 1891. aug. 16-án fixirozott vízszín alatt.
2. Az 1892. évi keresztszelvénynek területe m^2-ben, az aug. 16-án fixirozott vízszín alatt.
3. Az 1894. évi keresztszelvények területe m^2-ben, az 1891. aug. 16-án fixirozott vízszín alatt.
4. Az 1895. évi keresztszelvények területe m^2-ben, az 1891. aug. 16-án fixirozott vízszín alatt.
5. — · — · — A fixirozott vízszín alatti összes kimosás 1894. évig.
6. — — — A fixirozott vízszín alatti összes kimosás 1894. évig.
7. ····· A (-2) $2{,}00$ m vízszín fölötti összes lerakodás 1894. évig.
8. ..... A szabályozás előtti, a 0 vízszín alatti keresztszelvények középmélységei, vonatkoztatva a szabályozási szélességekre.
9. ——— Az 1894. évi, a 0 vízszín alatti keresztszelvények középmélységei, vonatkoztatva a szab. szélességekre.
10. ——— Az 1892. évi, a 0 vízszín alatti keresztszelvények középmélységei, vonatkoztatva a szab. szélességekre.
11. ——— Az 1895. évi, a 0 vízszín alatti keresztszelvények középmélységei, vonatkoztatva a szab. szélességekre.
12. ····· a szabályozás előtti } fixirozott vízszín alatti keresztszelvények középmélységei, vonatkoztatva a szabályozási szélességekre.
13. ——— az 1894. évi }
14. ——— az 1892. évi }
15. ——— az 1895. évi }

a) Kilométerek a szabályozás tengelyében.

b) A fixirozott vízszín fölötti középmagasságok, vonatkoztatva a szab. szélességekre.

oly vállalatot teremteni, mely sikeresen végrehajtatván, a város különösen anyagi fejlődésére nézve, kétségen kívül epochalis, előre ki nem számítható befolyást gyakorolni fogna. Az előző Dunaszabályozó terv szerint tudvalevőleg a soroksári Dunaágat annak felső torkán a mai vonalozástól némileg eltérő vonalban akarták végleg elzárni és a zártöltést a Csepel-szigeten lefelé folytatni; a soroksári ág Tasstól Budapestig halyózható lett volna, — mert Reitter a soroksári ágat felfelé folytatta Pest városának legmélyebb helyén a mai körút táján végig húzódó hajózó csatornával a Margit-híd táján a Dunáig, és innen táplálta volna mind a csatornát, mind a soroksári Dunaágat *mp*enként 25.26 *m*-rel. A csatorna és Duna közt a hajózást mind a felső kitorkolásnál, mind a Boráros-térnél elhelyezett csege közvetítette volna. — A városi csatorna szelvényét a 4. ábra láttatja. A vízszint 0.63 *m*-re tervezte és a forgalmat a csatorna keleti körútjain az összes budapesti állomásokat összekötő vasút közvetítette volna. Megjegyezzük még, hogy a csatorna megépítésére *Mentions* A. és társával 1868-ban folytak is a tárgyalások, de sajnos, a csatorna nem létesült.

E két terv mellett nélkülözzük a kiállításon *Mihalik* tervét, mely a javasolt Duna szabályozással a kereskedelmi kikötőt is megoldotta; bár-e tervet végre nem hajtották, kiállításával nemcsak emlékének adózunk, hanem szolgálatot tettünk volna az aktualissá vált kikötő kérdés iránt érdeklődőknek, mert Mihalik is épp úgy, mint

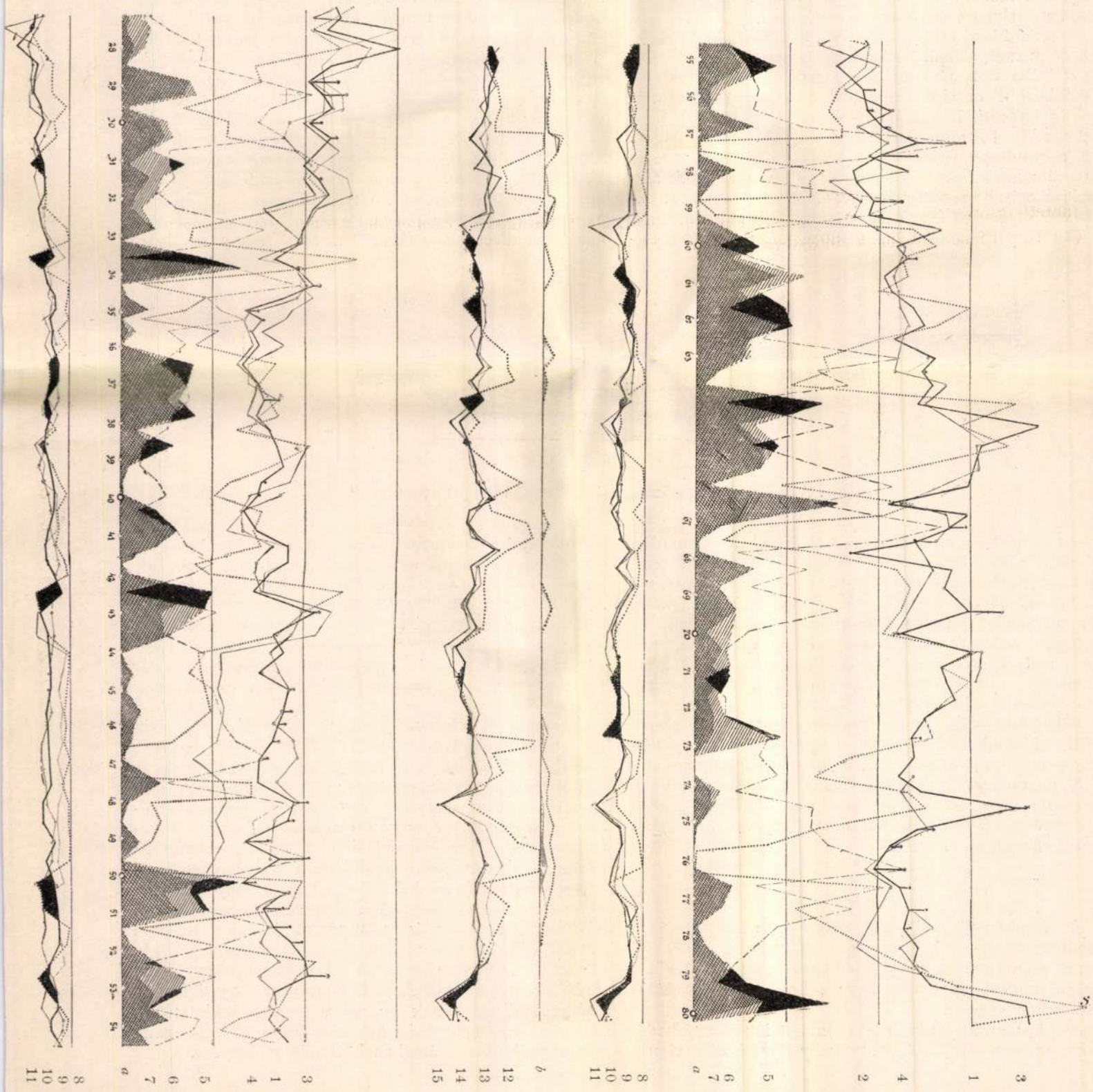

Reitter a mai forgalom szükségleteit előrelátta s némely részlettől eltekintve már 30 évvel ezelőtt teljes megoldást javasolt.

A dunai kiállításban találjuk a Morva, Garam, Dráva és Mura folyók régibb felvételi térképeit és újabb szabályozó terveket is; a Drávára vonatkozólag igen érdekes összehasonlító grafikon világosít fel a folyón tervezett és abból eddig végrehajtott szabályozó művekről és azok költségeiről, végre itt van a Temes Béga szabályozás terve és pénzügyi eredménye, továbbá a Béga hajózhatóvá tételére újabban készült terv egy igen szép az Écskára tervezett zsilipes gát vasból készült mintájával. E sok terv és szabályozás végrehajtása egyaránt sürgős, minden folyó szabályozását számos érdek sürgeti; e tervek sokassága bizonyít ama feladat nagysága mellett, melyet az államnak a legközelebbi időben a Duna völgyében még végezni kellene.

A dunai állami kiállítást kiegészítik a Duna és mellékfolyói mentén alakult ármentesítő, társulatok nevezetesen 1. A Rába szab. társulat 2. a szigetközi társ., 3. a felső csallóközi, 4. az alsó csallóközi, 5. a vág jobbparti, 6. a Vág ba'parti, 7. a dömsöd-pataji, 8. a sárközi, 9. a paks-faddi, 10. a szegzárd-báttai, 11. A Bezdán szigeti, 12. a gombos-vájszkai, 13. a pancsova-kubini ármentesítő társulatok igen érdekes és a társulatoknak műszaki alkotásait, szervezetét, működését és eredményét feltűntető csoportos kiállításai, a melyek közül kiemeljük a vág balparti társulat kiállításában azt a 6 ártéri térképet, a melyek egyikében a szabályozó terv minden részlete, a mentesített ártér térképe, az ártér művelési ágak szerint, az érdekelt községek ártéreinek térképe, az uradalmak és kisbirtokosok árterei, és végre az ártér állapotának térképe a legnagyobb árvíz esetén és a nyári védelem alkalmazása mellett van feltüntetve, és a mely 6 térkép a társulat műveiről és az ártér különböző szempontból csoportosított viszonyairól grafikai úton ad könnyű felvilágosítást.

Felemlítjük még az alsó-csallóközi társulatnak az árvédelem módjairól bemutatott igen érdekes és tanúságos szemléleti mintáit és a pancsova-kubini ármentesítő társulatnak a töltések alatti laza homokon át szivárgó és a töltések mögött kis kútakban feltörő szivárgások ellensúlyozására sikerrel épített szorítógátnak bemutatott terveit is.

*

A vízépítészeti kiállításnak második érdekes és igen tanúságos része a tiszavölgyi kiállítás, a mely hű képét adja annak a nagy munkának, a melyet az állam az érdeltekkel karöltve a Tisza völgyének meghódítása érdekében végzett.

A Tisza szabályozás érdekében tett kezdő intézkedések szorosan véve a múlt századra vezethetők vissza; kimutathatólag a Helytartótanács 1780 évi junius hó 15-én a Tisza és mellékfolyóinak szabályozása dolgában kiadott rendelete alapján *Orczy* Lőrinc báró, akkori Tisza szabályozó kir. biztos az összes tiszamenti vármegyéket a Tisza és mellékfolyóinak mappációjára hívta fel. Majd miután ennek foganatja nem volt, a Helytartótanács utasította a vármegyéket, hogy a tiszai térképet *Krieger* mérnök csatolt utasításához képest készítsék el. Bár 1784-ben a Helytartótanács ismételten utasította a vármegyéket a felvételek befejezésére és az építési igazgatóságot, hogy a térképek beérkeztével szívén hordja, hogy a Tisza és kapcsolatos folyók tervét készítse el és mutassa be, ezeknek az intézkedéseknek gyakorlati eredménye alig volt más, minthogy többszöri helytartótanácsi rendelkezésre a Tisza medréből Szolnokig a sószállítás érdekében a fatömböket kiszedték, évtizedre terjedő küldöttségi eljárások után egy-egy kanyart átvágtak, és az árvizek kártételei ellen rendszer és összefüggés nélkül töltéseket építettek, és egyes kiszakadásokat áttöltő zárgátakat létesítettek. A mai Tisza szabályozás kezdete 1833. évre vezethető vissza, a mikor a Helytartótanácsos előterjesztésére I. *Ferencz* király a Tisza és Maros felvételét a felemelt sóárából befolyt alap terhére engedélyezte és az átalános Tiszaszabályozó tervek elkészítését elrendelte.

A Tiszavölgy felvételét a Kőrösöknek és a Tiszának Szolnoktól Csongrádig terjedő *Huszár* felvette szakaszának kivételével *Lányi* Sámuel a tiszai mappáció igazgató mérnök vezetése alatt 1833—1844 években bevégezték. E felvétel alapja és kiinduló pontja volt *Széchenyi* István gróf és *Vásárhelyi* Pál működésének, kik az egész Tiszavölgyre kiterjedő mozgalom szervezésével, a tiszavölgyi és a vidéki társulatok megalakításával és az átvágások kiásásának megindításával az átalános Tisza szabályozást a félszázadot meghaladó küldöttségi tárgyalások keretéből a megvalósításig megérlelve valóban meg is kezdték.

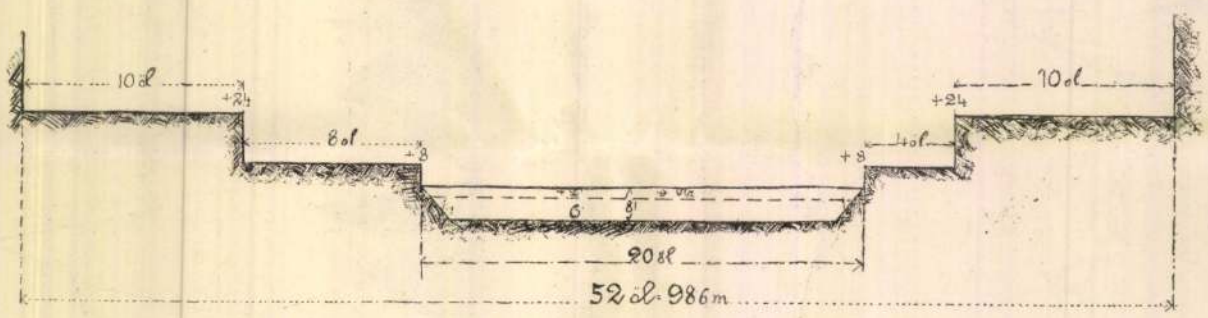

4. ábra. A budapesti Duna-csatornának *Reitter*-től tervezett szelvénye.

Az állam a Tiszaszabályozásra 1846-tól 1867. évig mintegy 3 millió frtot és innen 1895. év végéig összesen 23,082.730 frt 44½ krt költött, és a mint a csatolt kimutatás adatai láttatják, az állam minden nagyobb árvizet követő években költött nagyobb összegeket a Tiszaszabályozásra, és fejtett ki nagyobb tevékenységet a Tiszaszabályozás állami feladatául elvállalt mederrendezés körül. Leghatalmasabb lendületet a szabályozásnak az 1894. évi III. t.-c. rendelkezései adták, a melyek szerint a Tiszaszabályozás folytatására nevezetesen az átvágások bővítésére, a meder és hullámtér rendezésére 12 évre 17 millió forintot bocsátottak a földmívelésügyi m. kir. miniszter rendelkezésére. A Tiszaszabályozás állami működéséről a kiállításon különösen a vízrajzi osztály tanulmányai számolnak be — a melyek tekintetében utalunk *Bogdánffy* Ödönnek és *Hirschfeld* Samunak Közlönyünk jövő számában közlendő cikkelyére.

E helyütt különös figyelemre méltatni kívánjuk csak a Tiszavölgy 1892. évi december 31-iki állapotának megfelelően összeállított térképet, a mely az összes szabályozó, ármentesítő művek és vízrajzi adatok feltüntetésével képet ad az ártérről stbről.

Ennek ellentéte Lányi felvétel térképeiből az 1842-iki állapotnak megfelelő térkép.

Felemlítjük még a szegedi és szolnoki magyar királyi folyammérnöki hivatalok felügyelete alá tartozó csongrád-titeli és füred-csongrádi szakaszon államilag létesített szabályozó munkák mennyiségének, minőségének és reá fordított költségeknek grafikonjait, a melyeket az egyes végzett nagyobb munkák kiállított részletes tervei tanulságosan egészítenek ki. A szegedi szakaszra az állam 1854—1895. évben 16.133792 frt 79 kr., a szolnoki szakaszon 1878—1895. évben 724,797 frt 36 krt költött — a mely két szám összehasonlítása — bár nem ugyanazon időszakra vonatkoznak, feltünteti azt a tevékenységet, amelyet az állam természetszerűleg mindenkor az alsó Tisza rendezése körül kifejtett szemben a közép szakaszszal, a melyen a grafikon adatai szerint a tevékenység súlypontja 1889—1895. évekre esik.

Igen érdekesen egészíti ki e kiállítást a dadai rőzsepartvédőműnek, a Maros torok alatti Tisza szakasznak, valamint a Tisza torok körüli hármasszigeti szabályozás előtt és 1895. évi állapotát feltüntető és a szabályozó műveket is magában foglaló minták, a melyek szemléletileg tűntetik fel a szakaszon végzett szabályozásoknak és az eddig eredményezte hatásuknak világos képét.

Külön csoportokban találjuk a tiszai m. kir. kotrásvezetőség kiállítását, a Csepel és Maros kotrógép és a Futár csavargőzös 1:10 arányú kisebbített mintáit; egy más mintán a tápéi Tisza szakaszon összpontosított kotrótelep összes kotróival, úszóműhelyével, lak-, tanya- és sárhajóival, vontató gőzöseivel és egyéb felszerelésével egész flotillát alkot.

A kotrótelepet 1884. évben a volt közm. és közl. miniszter szervezte, a mikor a tiszai átvágások bővítésének vállalatba adása iránt megtartott versenytárgyalás sikertelen maradt — mert a vállalkozók a 85 kr. előirányzati árral szemben 34, illetőleg 26·64%-nyi felülfizetést kértek; azóta a kotrási munkát elválasztották a szárazmunkától és házi kezelésben hajtják végbe. A kotró telep *Ullmann* Sándor szaktársunk vezetése alatt 1884-től 1895. év végéig összesen 8,568,326 m^3 kotrást végzett a Tisza átvágásaiban 3.256.295 frt 94 kr. összköltséggel, beleértve a beruházás költségeinek tőkekamatját is. Az évi munka átlag egységára m^3-kint 69 kr. (1884. év) és 32·25 (1894) kr. közt változott; a 12 évi egységár átlaga pedig 38 krt tesz ki. A munkateljesítményt szelvény szerint számítják, de azért ellenőrzésül a köbözött sárhajók szerinti mennyiséget is megállapítják. A hivatalos adatok szerint az 1884. év 85 kros egységárral szemben az állami kezelés következtében megtakarított összeg 4·026,781 frt 55 krra rúg. Bár-e számítás kissé sántikál, mert időközben a vállalati kotrás egységára is tetemesen csökkent, az állami kotrás szakszerű vezetését és sikeres voltát a kiállított tárgyak és bemutatott adatok fényesen igazolják.

A Kőrös-Berettyó folyók természeti fekvéséhez híven a gyulai m. kir. folyammérnöki hivatal kiállította térképekkel, hosszanti szelvényekkel és a folyórendszert egészében feltáró vízműtani adatokkal találtak az épület tiszai szárnyában elhelyezést. Messze vezetne leírásom, ha a folyórendszer adatait részletesen ismertetni kívánnám — de fel kell említenem a kettős és hármas Kőrös 1878—1895. évig terjedő mederfejlődésének tömegábráját és hosszantiszelvényét, a mely e folyók mederfejlődésének fokozatos haladását átnézetesen mutatja be.

A pavillon tiszai szárnyaiban az állami körül talált elhelyezést a tiszai társulatok kiállítása is, a melyek három kivételével működésüket ezredéves múltunk megünneplése alkalmából mind bemutatták. Csakis a legnagyobb elismerés hangján szólhatunk, ha a tiszai társulatok összes kiállítását jellemezni akarjuk, mert minden társulat kiállítása, minden részlet, modell, rajz és leírás egy-egy adatot ad arról a nagy és sikeres munkáról, a melyet a társulatok félszázad lelkiismeretes, áldozatot és fáradságot nem ismerő munkával a természettel való állandó küzdelemben végeztek.

Itt fel kell említenünk, hogy míg a dunai társulatok egymással semmi szerves összefüggésben nincsenek, a Tisza völgyén működő társulatok a tiszavölgyi társulatnak tagjai, amely Széchenyi István gróf alakította társulat felújításával 1878. évben a Tiszavölgy közös érdekei előmozdítására újból megalakult és a melybe az 1884. évi XIV. t.-c. értelmében minden társulat belépni köteles. A tiszavölgyi társulat mint ilyen a kiállításon nem szerepel — bár nagyon érdekes lett volna évkönyveinek, működését feltüntető jegyzőkönyveinek és jelentéseinek gyűjteményét is együtt látni.

A társulati kiállításban szerepel: 1. a bereghmegyei, 2. a bodrogközi, 3. a felső-, 4. az alsó-szabolcsi, 5. nyírvidéki, 6. heves-szolnok-jászvidéki, 7. közép-tiszai 8. gerje-perjei, 9. szolnok-csongrád balparti, 10. a kécskekecskeméti, 11. a tisza-kőröszúgi, 12. a csongrádsövényházi, 13. a kőrös-tisza-marosi, 14. a csongrádsövényházi, 15. a sövényháza-szegedi, 16. az újszegedvedreshází, 17. a felső-torontáli, 18. arankavidéki, 19. török-becsei, 20. nagybecskereki, 21. titel-tisza-dunai, 22. a bácsi, 23. a hortobágy-berettyói, 24. a sebes-, 25. a fekete-, 26. az alsó-fehér-kőrösi, 26. a hosszú foki 28. az egyesített berettyó-kőrösi, 29. a kigyósi vadvíz, 30. a temes-begavölgyi és 31. tamisácz ármentesítő és belvízlevezető társulatok. Valamennyi társulat a szabályozás előtti és szabályozás utáni állapotnak megfelelő térképet az árterület feltüntetésével, töltéseik, csatornáik hosszantiszelvényét, műépítményeinek tervét és működését jellemző egyéb adatokat, nevezetesen az árvédelem módozatait és szebb műépítményeiket bemutatható mintákat állított ki. Szűk ez ismertetés kerete, hogy csak halvány képét is adhassuk annak a gazdaságnak és sokoldalúságnak, mely kiállításunk e részében feltalálható. Érdekes és tanúlságos minden részlete. Bár nehéz a sok részlet láttára az elhatározás, de ki kell mégis emelni a kőrös-tisza-marosi társulatot, a mely gyönyörű és a kőrös-tiszai 1830—1855 és 1881, valamint a marosi 1821, 1857 és 1877. évi ártereket feltüntető átnézeti térképeivel, az árvédekezés módjait, a kosdi és kurca zsilipnek szétszedhető és az alapozástól kezdve a felszerelésig minden részletet feltáró mintáival, valamint egész ügykezelését megvilágító kimutatásaival következtetni enged arra a szellemi tőkére és szakadatlan munkásságra, a mely ennek a társulatnak ügyeit intézi.

Nem kevésbbé érdekes és tanúlságos a felső-torontáli társulatnak kiállítása partvédő művi és védekezési mintáival, a bodrogközi társulat kiállítása a karádi zsilip és gereczei beton tiltó, valamint a csermelyi rőzse, a szerdahelyi és szomotoi kőpart mintáival, a heves-szolnok-jászvidéki társulat kiállítása a 66 *m* hosszú szifon, a sajfoki zsilip és szivattyútelep mintáival, valamint a középtiszai és a többi társulatnak gyűjteményes kiállítása, a melyek mindenikében, hol valamely műépítmény, hol a töltés tégla- vagy kőburkolata, hol

valamely szivattyútelep, hol számos fotografia vagy olyan részlet költi fel figyelmünket, a mely másutt nem található.

A tiszai kiállításban feltaláljuk a védőtöltések téglaburkolatai szelvényeinek sorozatát, fokozatos fejlődését és átalakulását feltüntető 6 szelvényben, úgy a mint azt eredetileg *Szojka* Gusztáv szárazon homokba cement leöntéssel alkalmazta és a mint azt teljesen cementbe rakva a korona éléig felfalazva *Ruttkay* Kálmán szaktársunk a középtiszai társulatnál javaslatba hozta.

A társulati kiállítás keretében feltaláljuk a Kőrösök és a Berettyó vidékének átnézeti térképeit 1796 és 1896. évek állapotának megfelelően összeállítva és két vaskos kötetre terjedő monografiát, a melyeket *Gallacz* János szaktársunk a Kőrös-Berettyóvölgyi társulatok megbízásából összeállított és szerkesztett. Röviden akarjuk csak felemlíteni, fentartván, hogy a monografiára még megjelenése után visszatérünk — hogy az első kötet a Kőrösök és Berettyó völgyének földrajzi és geológiai viszonyait, történelmi fejlődését, vízrajzi, árvízi és árvédelmi, népesedési és közegészségügyi viszonyait ismertetvén, a szabályozás és ármentesítés történetét az utóbbinak a mezőgazdasági viszonyokra való hatásának adatszerű felderítésével és a vízrendezés költségeinek bemutatásával írja le. A második kötet hat, illetőleg a Berettyó-körösi társulat felosztásával alakult társulatokkal nyolc kőrösvölgyi társulat történetét tartalmazza.

A társulati illetőleg az árvédelmi szolgálat kiállítását berekeszti az árvédelemnél használt Pekanovics-féle szalma- és aszfaltlemezlapok, szalma, fűzfa, rőzse, gyékény, nád, csetkény, eboldalkoró stb. anyagnak és a védőszereknek gyűjteményes csoportja.

A társulatok a kiállítást szervező-bizottság megállapította egyöntetű programm szerint a kiállított terveken és modelleken felül monografiákban is beszámolnak fennállásuktól mostanáig terjedő műszaki, igazgatási és pénzügyi működésükről. E monografiáknak a kiállítás kezdetére kellett volna elkészülniök a mi a kiállítás rendezése és az 1895. évi árvíz okozta nagymértékű igénybevétel következtében, amely a társulatok munkásságát más irányban foglalta le, csak részben történt meg. Ezek a monografiák megjelenésük után a később említendő általános történeti munkákkal együtt vízszabályozásunknak fejlődéséről minden irányban az ezredévhez méltó beszámolóit fogják alkotni.

Eddigelé megjelent a szegzárd-bátta'i, dömsöd-pataji, gombos-vajszkai, alsó-csallóközi, vágjobbparti, tamináci, felső-szabolcsi, középtiszai, kigyós-vadvizi, titeli-tiszadunai társulatok monografiája. Ezenkívül megjelent a vízrajzi osztály és a kultúrmérnöki intézmény működéséről szóló ismertetés *Péch* József, illetőleg *Bolla* Mihály szaktársunktól, egy érdekes vázlat — *A vízműtani csarnok* — *Bogdánffy* Ödön szaktársunktól és a földmivelésügyi magyar kir. miniszter kiadásában megjelent közgazdasági műben *Talajjavítások és vízszabályozás* fejezete dr. *Szinyei Merse* József tollából, a mely megjelent alkalmi közleményekre szaktársaink figyelmét külön felhívjuk.

A kiállítás retrospektív jellegének megfelelően a kiállítás maradandó emlékére és hazánk 1000 éves fennállása alatt a vízügyek terén történtek megörökítésére a kiállítást rendező albizottság javaslatára négy műnek, úgymint:

a) Magyarország vízépítészetének e század közepéig terjedő történetét ismertetőnek,

b) a Tiszaszabályozás részletes történetének,

c) a Tisza hajdan és most című, ezen folyónak vízrajzi adatait összefoglaló műnek és

d) a felső Duna szabályozása ismertetésének megíratására a földmivelésügyi miniszter a felhatalmazást megadta, amely alapon a kiállítást rendező bizottság Magyarország vízépítészetének e század közepéig terjedő történetének és a felső Duna szabályozás ismertetésének megírásával *Fekete* Zsigmond, a Tiszaszabályozás részletes történetének megírásával *Faragó* Lipót, a Tisza hajdan és most című mű megírásával pedig *Péch* József szaktársainkat bízta meg. E munkák kiadásának költségeit a földmivelésügyi miniszterium tárcája fogja viselni.

Említést kell tennünk még a dunabogdány-visegrádi kőbánya m. kir. művezetőség kezelése alatt álló bányákban termelt terméskő, kocka- és faragott kő mintáinak kiállításáról is. A nevezett bányákat a kincstár azelőtt vállalatilag kezelte, miután azonban a vállalkozó a kőszállítás kötelezettségének eleget nem tett, a földmivelésügyi miniszter a bányát házi kezelésbe vétette, hogy a bányaüzem megnagyobbításával az állam fokozodó kőszükségletét legalább részben házilag előteremthető legyen. Bár korlátolt még eddig e bányák szállított mennyisége, kétségtelen, hogy szakszerű házi kezelése a vízszabályozásokhoz szükségelt kő árainak alakulására épp oly mérséklőleg fog hatni, mint hatott a tiszai kotrótelep létesítése a kotrás egységáraira.

A vízépítészeti csarnokban feltaláljuk egyetlen hajózó csatornánkra vonatkozólag a Ferenc-csatorna társulat kiállítását is érdekes helyzetrajz, hosszanti szelvények bemutatásával; ezt kiegészíti a Ferenc-csatorna művezetőség kiállította ó-becsei zsilip és a földvár-becsei csatorna terveinek bemutatása is, a mely folyamatban levő munkával tudvalevőleg a csatorna tiszai torkolatát T.-földvártól Ó-Becsére helyezik át, a hol a csatorna egy fejlődésben levő kereskedelmi gócponton torkol a Tiszába, mely körülmény a csatorna közgazdasági fontosságát csak növelni fogja. A csatorna torkolata körül 600 *m* hosszú és 100 *m* széles téli kikötőt is létesítenek.

Említést kell tennünk még néhány magános kiállította tárgyról is. Így *Melocco* L. cég a hortobágy-berettyómezőturi torkolati zsilipnek, a Rába toroki duzzasztó műnek a Kis-Rába torkolati zsilipnek és a legújabban épült ikervári Rába duzzasztó műnek mintáját mutatja be; a Schlick-féle vasöntő részvénytársaság pedig egy szivattyútelepnek természethű modelljét állította ki, a mely villamos erővel mozgatva, a vizet egy alsó medencéből egy felsőbe emeli, hogy szemlélhetővé tegye a talajjavítás érdekében végzett szivattyúzás fontosságát is. Csak kár, hogy a kiállítás rendezése nem mutatta be a hazánkban ez idő szerint a mezőgazdasági lecsapolás szolgálatában álló szivattyútelepekre vonatkozó adatokat is, mert ezek mindennél ékesszólóbban hirdetik a talajjavítások eredményezte gazdasági fejlődést. Hazánkban tudtunkkal az első szivattyútelepet a péli belvízszabályozó társulat a Tisza mellett és Albrecht főherceg bélyei uradalma a Dunánál 1874. évben állította fel; de mindkettő a helyi viszonyok tanulmányozásának hiánya miatt, eredménytelenül működött. 1880. évben a kőrös tisza-marosi társulat területén az akkori mindszent-apátfalvi társulat építette a kis tiszai és porgányi szivattyútelepet. A szivattyúzás alkalmazása nagyobb lendületet csak a kulturmérnöki intézmény elterjedésével nyert, a kik a Tisza mentén az intenziv talajjavítás meghonosításával a szivattyúzás általános alkalmazásának alapját vetették meg, megteremtve a speciális magyar szivattyútelepeknek elrendezését. Ilyen a Schlick-féle gyár kiállította minta is, a melynél a nyomócső mélyen a töltés alatt a lecsapoló csatorna fenék magasságában van elhelyezve, hogy kis víz idején a cső mint egyszerű csőáteresz működjék, a szivattyúzásnál

pedig minden vízállásnál a külső és belső vízszínkülönbségnek megfelelő erőt kellessék csak kifejteni. A következő kimutatásba összefoglalva közöljük a hazánkban ez idő szerint létesített szivattyútelepekre vonatkozó adatokat.

62 telep 4456 vízlóerővel 59·746 m^3 másodpercenkénti belvíz kiemelésére oly eredmény, a mely a 15 évvel ezelőtti legvérmesebb reményünket is túlszárnyalta.

Végül még *Erdős* Ferenc szaktársunknak a zsilip építésre vonatkozó érdekes tanulmányára kell szaktársaink figyelmét felhívni, ki az 1887. évben bedűlt kis tiszai zsilip szerkezetének erőműtani tanulmányozásából azon következtetésre jut, hogy a zsilip szerkezeti hibák következtében repedt meg közvetetlenül az építés után; kimutatja a hasonlóan bemutatott erőterv eredményének megszerkesztésével, hogy a megrepedt zsilip a bedőlést megelőzőleg reá működött erőknek ellenállani nem tudván, fel kellett dőlnie. Ebből és a porgányi időben, nevezetesen akkor veszítette el, a midőn gazdasági, ipari forgalmi, szóval mai kulturalis viszonyaink fellendülésével a közvizek ősi jellegükből kivetkőzve, a halak szaporodását és fejlődését gátló akadályok annyira felszaporodtak, hogy következményeik létalapjaiban támadták meg a halászatot. Szerencsére a haladó természettudományok, e téren is megmutatták, mint lehet e hátrányokat megszüntetni, avagy ellensúlyozni, és czélirányos kezelés mellett a mai sokoldalú vízhasználat ellenére a halászat érdekeit kielégíteni, annak űzését sikeressé és eredményessé tenni. Sőt a tenyésztés és táplálkozás élettani alapjainak felderítése által a halászat ma már rendes termelési ággá fejlődött, a mely nem csak arra alkalmas, hogy meddő avagy egyéb müvelésre alkalmatlan területet tegyen hasznothajtóvá, de arra is, hogy rétmüveléssel kapcsolatban rendes forgóba illesztve a földnek legelőnyösebb és teljesen okszerű kihasználására nyujtson módot.

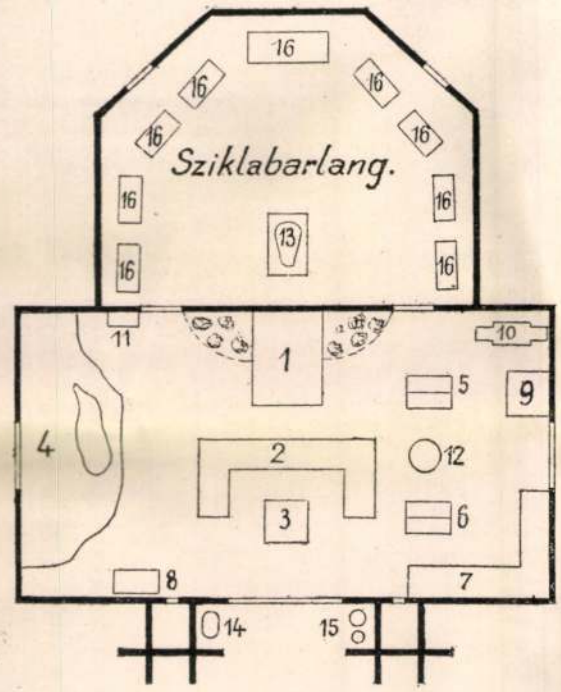

Jelmagyarázat:

1. Minta-költőház működésben.
2. Mikrofauna mint természetes haltáplálék górcső alatt.
3. Rizstermeléssel kapcsolatos haltenyésztés modellben.
4. Mocsárrészlet a magyarországi madár és emlős halellenségekkel.
5. Magyar halfauna-gyüjtemény.
6. Halakfejlődését, táplálkozását és lélegzését feltüntető praeparatumok.
7. Halász, haltenyésztő-telepek és tógazdaságokra vonatkozó fényképek és tervek.
8. Balatoni jogos halászathoz tartozó szerszámok és felszerelések.
9. Kis-selmeci pisztrángtenyésztő telepen a halfejlődését feltüntető praeparatumok.
10. Költő, szállító edények és szoba-aquariumok.
11. Halellenség irtására szolgáló csapóvasak.
12. Horgászati sport eszközök.
13. Balaton egy részének modellje a téli és nyári halászat feltüntetésével.
14. 15. Halszállító edények.
16. Aquariumok.

6. ábra. A halászati pavillon alaprajza és jelmagyarázata.
1 : 250

zsilipen végzett vízpróba eredményéből valamely zsilipre működő erőkre következtet, és ezek alapján erőműtanilag megszerkesztett zsiliptervét mutatja be, a melyet a benne alkalmazott vasbeton szerkezet alkalmazása tekintetében szabadalom véd. Tervező elméletét a vízépítészeti szakosztályban is előadta, de érdekes előadását Közlönyünk részére az akkor nyilvánított szakosztályi óhajtás ellenére még át nem engedte, bár e tanulmány közlése szakirodalmunkban számottevő lenne.

Ezzel magunk részéről nagy vonásokban leszámoltunk vizi kiállításunkról és reáutalván *Józsa* László, *Bogdánfy* Ödön és *Hirschfeld* Samu szaktársaink tollából eredt folytatólagos ismertetésekre, a halászati kiállításról kívánunk még röviden megemlékezni, a mely mint már említők, külön pavillonban talált elhelyezést.

A vízhasználatok között kétségkívül a halászat a legrégibb, a melynek nálunk mindenha fontos szerep jutott annálfogva, hogy a hal mint köztáplálék, a halászat pedig mint foglalkozás népünk életének számottevő tényezőjét alkotta. Ebbeli jelentőségét csakis a legujabb

Ebben a körülményben találjuk meg annak magyarázatát, miért kerültek a halászat emelésére irányuló állami törekvések a talajjavítás ügyével kapcsolatba s miért lettek az ezzel járó teendők, mint a műszaki foglalkozás külön ága, a talajjavító hivatalokkal kapcsolatban szervezett külön hivatalra: az országos halászati felügyelőségre ruházva. Ám az ezen szolgálati ágat ellátó szaktársaink működését a halászatot és haltenyésztést befogadó külön pavillonban (5. ábra) találjuk feltüntetve, élő állapotban levő halak alakjában, — eredményekben. Tervek, rajzok fényképek és modellekben látjuk a hegyi patakok mentén épült különböző költőtelepeket, a melyek az illető patakok újbóli megnépesítésére mesterséges úton költik a halanyagot. Ott látjuk továbbá a jelentékenyebb tógazdaságok tervrajzait is, a melyekből kitűnik, hogy a legtöbb helyen 22—42 frt holdankénti befektetés árán létesült ama 2400 holdnyi tógazdaság, mely ez időszerint az országban rendszeres haltermelést űz. Köztük legnagyobb a tatai gr. Esterházy-féle urradalomé, mely szétszórtan elhelyezett szá-

Sorszám	Társulat vagy birtokos	Szivattyú		Szivattyúk		Emelendő vízmennyiség *m/p*-ként	Emelési magasság	Vízlőerők száma	Szállító gyár
		telep helye	felállítás éve	száma	átmérője *mm*	liter	m	HP	
	I. A Duna jobb partján.								
1	Belyei uradalom	Belye	1878	1	800	1000	3·5	100	—
2	Szegzárd-bátai árm. t.	—	1896	3	1000	5000	—	267	Röck és Schlick*
	II. A Duna bal partján.								
3	Vágbalparti árm. és belv. szab. tár.	Martos	1896	2	1000	3240	2·75	119	Nicholson és Schlick
4	„ „ „ „ „	Zsitvató	1896	2	1000	3200	2·50	106	„ „ „
5	„ „ „ „ „	Lándor	1896	1	1000	1620	2·50	54	„ „ „
6	Bezdáni lecs. t.	Bezdán	1890	1	500	515	1·60	36	Schlick
7	Kupuszina Mon. lecs. t.	Kupuszina	1888	1	500	600	2·00	33	M. Á. V. gépgyár és Schlick
8	Gombos-Vajszkai társ.	Vajszka	1893	1	900	1250	3·00	86	Schlick
9	Bukini lecs. társ.	Bukin	1893	1	500	400	3·50	28	M. Á. V. gépgyár és Schlick
10	Pancsova-Kubini árm. társ.	Sándoregyház	1896	2	600	1440	—	97	Röck és Schlick
11	„ „ „ „	Kubin	1896	2	1000	3000	—	246	„ „ „
	III. A Tisza jobbpartján.								
12	Bodrogközi Tisza sz. t.	Bereczki	1895	2	900	2500	3·50	172	Schlick
13	Heves-Szolnok-Sásv. t.	Sajfok	1878	1	930	1200	5·0	120	Gwyne rekonstruálta Schlick
14	„ „ „	Dobapart	1892	1	600	580	5·0	57	Schlick
15	„ „ „	Millér zs.	1895	2	900	2500	3·0	177	Röck-Schlick
16	Titeli árm. társ.	Mosorin	1893	2	650	1270	6·0	116	Schlick
	IV. A Tisza balpartján.								
17	Felső szabolcsi árm. t.	Bercel	1895	2	1400	6000	4·0	530	Schlick
18	Holitscher Vilmos	Tisza-Sz.-Imre	1890	1	260	94	4·5	8	—
19	Érdekeltség	T.-Abád	1888	1	210	65	7·0	8	—
20	Körös-Tisza-Marosi társ.	Kis tiszai	1880	1	750	750	6·5	60	M. Á. V. gépgyár Schlick
21	„ „ „ „	Porgány	1880	1	750	750	6·5	60	„ „ „
22	„ „ „ „	Mezőberény	1894	1	600	750	4·00	49	Schlick
23	„ „ „ „	Mindszent	1894	2	800	2000	4·00	226	Schlick
24	Ó.-Sz.-Iván tervári t.	Gyála	1895	1	600	600	5·00	70	Brünni gépgyár-társ.
25	Törökkanizsai b. v. t.	T.-Kanizsa	1890	2	900	2450	4·0	236	Schlick
26	Aranka belvíz szab. társ.	Peszér	1890	1	500	400	4·0	40	Nicholson-Schlick
27	„ „ „ „	Jezdahid	1889	1	500	370	5·0	25	„ „
28	„ „ „ „	Katahát	1889	1	659	570	4·5	34	„ „
29	„ „ „ „	Feketeér	1889	2	600	1030	4·0	50	„ „
30	„ „ „ „	Verbicza	1890	2	600	1200	2·50	80	„ „
31	Bocsár-Tiszahegyesi társ.	Bocsár	1888	1	500	474	0—5	32	Láng
32	Törökbecsei b. v. t.	T.-Becse	1885	1	630	490	7·0	70	—
33	Solymos	„ „	—	1	200	50	7·0	8	—
34	Bischitz N. felső	„ „	—	1	200	80	7·0	8	—
35	„ „ alsó	„ „	—	1	200	80	7·0	8	—
36	Kuman-tarrasi t.	Kuman	1895	2	600	1200	4·5	118	Schlick
37	Eleméri b. v. t. felső	Elemér	—	2	500	400	4·0	50	—
38	I. eleméri lecs. társ.	„	1889	1	400	370	4·0	35	Láng
39	Papp Géza	„	1888	1	210	25	6·0	8	Schlick
40	Szentiványi Zoltán	Aradác	—	1	210	20	6·0	8	—
41	Balázs örök.	„	1889	1	250	120	4·0	10	Schlick
42	Bobor „	„	1889	1	300	206	4·0	12	„
43	Aradáci lecs. társ.	„	1892	1	500	450	4·0	32	Schlick
44	Becskereki r. lecs. társ.	Becskerek	1893	1	800	800	4·0	88	„
45	Erzsébetlaki lecs. társ.	Erzsébetlak	1893	2	450	630	4·0	62	„
46	Rudolfsgnadi öböl	Rudolfsgnad	1896	2	900	2250	—	176	Röck-Schlick
47	Hosszúfoki társ.	Büngösdér	1890	1	500	680	4·0	32	Láng
48	Tóköze Istvánházi t.	Szelevény	1895	1	400	250	—	30	Röck-Schlick
49	Ittvarnoki érd.	Ittvarnok	1892	1	400	220	—	17·5	Schlick
50	Ó-Berzava vidéki t.	Kanak	1895	2	500	800	2·5	52	M. Á. V. gépgyár — Schlick
51	Gróf Bissingen R.	Vlajkovec	1895	1	450	320	—	28·5	Schlick
52	Gróf Karácsonyi Jenő	Káró	—	vetőkerék		750	2·0	50	„
53	Gróf Almássy Dénes	Gyulavár	1891	2	265	263	4·5	18	„
54	Gróf Almássy Kálmán	Gyulavarsány	1890	1	250	160	4·0	12	„
55	Gróf Harnencourt F.	Jankahid	1890	1	250	120	—	8	„
56	„ „ „	Lukácsfalva	1890	1	400	380	—	19	„
57	Báró Nikolics Fedor	Rudna	1893	1	210	275	4·0	10	Schlick
58	„ „ „	„	„	1	210	275	4·0	10	„
59	Hollandi mezőgazd. társ.	Szent-János	1884	3	600	800	3·0	50	—
60	„ „ „	Vlajkovec	„	1	350	70	3·0	14	—
61	Heinrich N.	„	—	1	260	120	3·0	10	—
62	Versecz városi telep	Versecz	1889	2	600	350	1·7	80	—
				1	500				
		összesen:		86	59746	—	—	4456	

* Az első helyen megnevezett cég a gőzgépet és kazánt, a másod helyen álló cég a szivattyúkat és csővezetéket szállitotta.

mos tóból áll s 900 holdat meghaladó kiterjedésű. Évenként mintegy 500—600 mmázsa pontyot és süllőt ad piaczra, azonkívül mert *váltógazdaságot* folytat, a melynek következtében a tóterület egy része felváltva folyton szárazon maradván kaszáló gyanánt használtatik: jelentékeny szénát is termelnek. Mellette kiemelkedik gróf Karátsonyi Jenő temes-topolyai tógazdasága, hol 120 holdnyi kiterjedésben rizstermeléssel kapcsolatban üzik a haltenyésztést. Egy modell érdekesen láttatja mint egészíti ki egymást e kétféle termelés annálfogva, hogy a jelzett növény és a ponty életfeltételei különösen zsenge korban teljesen azonosak. Ugyanez a modell azt is mutatja tehát, mint lehet egy helyett két kalászt termelni, a mit tudvalevőleg mai válságos gazdasági helyzetünkben nagyon sokszor emlegetnek a kibontakozás egyik eszközeként.

Nem hagyhatjuk említés nélkül ama nagy számú praeparatumot sem, a melyeknek kiállításával a halak vérkeringését, lélegzését és táplálkozását kívánták szaktársaink a laikus közönség előtt feltüntetni. Az ismeretek terjesztése tekintetében különösen érdekes ama gyüjtemény, mely mutatja miből él a hal. Azokat az apró állatokat, melyek a vízben töméntelen mennyiségben élnek s természetes haltáplálékul szolgálnak 42 hazai tóból gyűjtötték össze s közöttük a legjellegzetesebbeket górcsövek alatt mutatták be.

A halászati kiállítás iránt tanúsított általános érdeklődés megelégedéssel töltheti el a halászattal foglalkozó szaktársainkat, hogy a kiállítás rendezésénál az ismeretek terjesztésére irányult törekvésük sikerült és az ismeretek termékenyítő hatása az ügy fejlődésében fogja eredményét megszűlni.

Ezzel befejeztük volna a vízépítészeti és azzal kapcsolatos halászati kiállítás leirását, de nem teljesítenők híven feladatunkat, ha nem lebbentenők fel a fátyolt, a mely a kiállítás rendezését szereplőivel együtt elfödi. Az 1892. évi II-ik törvénycikk a kiállítás rendezésével az illetékes ministerek közreműködése mellett a kereskedelemügyi ministert bízta meg, — akitől a földmívelésügyi minister a kiállítás VI. és VII-ik mezőgazdaság és erdészet csoportjainak rendezését átvette, és a vízépítészet, vízrendezési és talajjavítási kiállítás rendezésére Mailáth József gróf elnöklete alatt Rapaics Radó és Kvassay Jenő mint alelnökökből és Fekete Márton, Heincz Albert, Klimm Mihály, Malina Gyula, Meiszner Ernő, Mezey Gyula, Popper István, Rakovszky György, Révy Géza Viktor, Bertalan Lajos, Bolla Mihály, Faragó Lipót, Fekete Zsigmond, Gallacz János, Kovács S. Aladár, Paksy József, Péch József, Zsák Hugó mint bizottsági tagokból álló albizottságot alakította, a mely a kiállításnak a bizottság körvonalaiban megállapitotta programm szerinti rendezésével csoportbiztosi minőségben Kovács S. Aladár szaktársunkat bízta meg. A halászati független alcsoport-kiállítást a miniszter megbízásából Landgraf János szaktársunk rendezte.

Övék az érdem oroszláni része, — hogy a kiállításon méltóan képviseltettünk.

A magyar vasutaknak az ezredévi kiállításon bemutatott járóművei.

Kelényi Ödön-től.

(IX. és X. tábla.)

A járó művek fejlődése. A magyar vasutak fejlődésének egyik kiváló bizonyítékául szolgálnak az országos kiállítás közlekedési csarnokában, részben természetben, részben pedig mintákban és rajzokban bemutatott legkülönfélébb vasúti járóművek: lokomotívok, személy- és teherkocsik és hóekék, illetőleg hókotrók.

A gőzerőre berendezett magyar vasutak fejlődésének első időszakában használt, csekély vonóerővel és sebességgel bíró lokomotivok, valamint a kényelmet nélkülöző személykocsiktól kezdve, képviselve találjuk a vasúti járóműveknek a magyar vasutak fejlődése további időszakában keletkezett legkülönfélébb válfajait egész a jelenkori járóművekig, a mikor a vasútvonalakon lebonyolítandó sűrű és gyors személy- és teherforgalom oly lokomotívokat követel, a melyek nagy munkabirással bírnak, illetőleg gyorsan közlekednek, továbbá oly személykocsikat, a melyek azonkívül, hogy a gyors közlekedésre alkalmasak, különféle kényelmi berendezésekkel is bírnak és végül oly teherkocsikat, a melyek a nagyobb teherforgalomnak megfelelőleg férősebbek, illetőleg nagy az ellenállásuk.

A járóműveknek a forgalom kiterjedésétől és sűrűsbödésétől megkövetelt ezen tökéletesbülésével természetszerűleg lépést tartottak a vasutak egyéb berendezései is.

A vonatok számának emelkedésével terjeszkedtek és tökéletesbbedtek mind a vonalak, mind az állomások biztossági berendezései, a forgalom emelkedése pedig szükségessé tette az állomások bővítését és új vonalak létesítését, a vonatok terhelésének emelkedése meg azzal a következménynyel volt kapcsolatos, hogy mindinkább szükségessé vált a pályafelépítménynek erősbbítése, a régi gyenge vassineknek nehéz aczélsinekkel való kicserélése és a fahidaknak vashidakkal való kiváltása.

A járóművek tökéletesbbítésével kapcsolatosan a vasútüzem különféle ágaiban létrejött változások megvilágítására felemlítjük, hogy a közlekedés csarnokában mintában kiállított és 1857. évből származó volt tiszavidéki vasút Ic oszt. 32·2 *t* szolgálati súlylyal bíró gyorsvonatú lokomotivja 70 *km* sebesség mellett vizszintes pályán csak 89 *t*-át bír továbbítani, a melylyel szemben a magy. kir. államvasutaknak legujabb szabványú Ie oszt. 54·7 *t* szolgálati súlylyal bíró gyorsvonatú lokomotívja ugyanazon sebesség mellett 358 *t*-t és 90 *km* sebesség mellett 162 *t*-át továbbíthat.

Ugyanazon időközben a személy- és teherkocsik is tetemes átalakuláson mentek át a mennyiben a volt tiszavidéki vasút számára 1857. évben épített 5·69 *m*, illetőleg 6·32 *m* tengelytávolságú 3 teng. szakaszos személykocsik 9·94 *m*, illetőleg 10·81 *m* teljes hosszúsággal és 2·61 *m* szekrény szélességgel bírtak és önsúlyuk átlag 11·5 *t*-át tett, holott a magy. kir. államvasutak luxusvonatainál legújabban használt 14·5 *m* tengelytávolságú 4 tengelyű hosszátjáratú személykocsik már 18·21 *m* teljes hosszúsággal és 2·95 *m* szekrényszélességgel épültek és önsúlyuk 34 *t*-át tesz, továbbá a volt tiszavidéki vasút számára 1857. évben épített 5·5 *t* önsúlylyal és 10·0 *t* rakodósulylyal bíró fedett teherkocsik 13·6 m^2 rakodó területével szemben a magy. kir. államvasutak legújabb szállítmányú fedett teherkocsijai 6·8 *t* önsúllyal és 15·0 *t* raksúly mellett már 19·0 m^2 rakodó terü-

lettel bírnak. Ezeből, a járművek szerkezeti fejlődését feltüntető adatokból kiviláglik, hogy a vonatok terhelése tetemesen emelkedett és ennek következtében az emelkedett igénybevétel folytán a pályafelépítménynek is erősbbödni kellett. Ezen erősbbödés a közlekedés csarnokában mintákban bemutatott 1838—1896. évek közti 77 különféle magyar államvasúti és 36 egyéb önálló magyar vasuti sínütközésekből látható. 1869. évben alkalmazták a budapest-marcheggi vonalon az első acélfejű vassint és 1870. évben az első lengő ütközést. Hogy a vassíneknek acélsínekkel 1870. évben rendszeresen megkezdett kicserélése mennyire haladt, kitűnik abból, hogy a magy. kir. államvasutak vonalain 1895. év végén már 82% acélsín volt befektetve és csak 18% vassín marad még kicserélendő.

A felépítménynek erősbbödése továbbá kitűnik abból is, hogy az 1845. évben alkalmazott vassíneknek méterenkénti súlya csak 19 *kg* volt, ellenben a magy. kir. államvasutak egyes vonalain 1895. év óta befektetett ugynevezett góliátsínek méterenkénti súlya már 42·8 *kg*-ot tesz.

A vasútüzemnek egyrészt a vonatok teljesítményének emelkedézével és a vasutak számának szaporításával, másrészt ezzel kapcsolatosan a felépítménynek erősbbitésével lehetővé vált intenzivebbé tétele mellett a vasútvonalaknak hosszúságban való növekedése következtében a vasútüzem nagyobb terjedelmet is nyert. Hogy ez a kiterjedés mily arányokat öltött, kiviláglik abból, hogy a magyar vasutak üzemben tartott vonalainak hosszúsága, a mely 1867. évben még csak 2294 *km* volt, 1895. év végéig már 13,947 *km*-re nagyobbodott.

Ezek az adatok mindenekelőtt bizonyítják azt, hogy a magyar vasutak egyaránt fejlődtek mind az üzem intenzitásának mind terjedelmének nagyobbodásával és így lehetővé vált a vasútüzem minden ágában oly tökéletesbbítéseket létesíteni, a melyek a külföldi vasutakéval méltóan versenyezhetnek.

A járóművek szerkezetében beállott változások a közlekedésügyi járóműcsarnokban a gyártás különféle éveiből származó lokomotívok, személy- és teherkocsik 1:5 nagyságban készített hű mintái a természetben kiállított új járóművekkel és azok egyes fontosabb alkotórészeinek csoportos kiállításával vannak bemutatva.

A magyar vasutakon használatban volt lokomotívokkal a »*Közlöny*« legutóbbi (VIII-ik) füzete foglalkozott e jelen cikkelyben a személy- és teherkocsikat kívánjuk közelebbről ismertetni.

A személy- és teherkocsik kronológikus fejlődését — mint már említettük — a kocsik 1:5 nagyságban készített hű mintái mutatják be, és a kocsik fontosabb alkotórészei közül csoportos gyüjteményben vannak kiállítva a csapágyak, a fék, fütő, szellőztető és világító berendezések különféle rendszerei, a villamos vészjelzők és az ajtók és ablakok zárására és tömítésére szolgáló különféle szerkezetek.

Visszapillantva a kocsik és azok főbb alkotó részeinek különféle fejlődési stádiumaira, mindenekelőtt feltűnik, hogy a vasúti kocsik építésének első idejében azok szerkezete még nagyon a közúti járóművek szerkezetéhez simúl, a miért is a kocsik vázának készítéséhez egyes apróbb összekötőrészek és vasalások kivételével majdnem kizárólag fát használtak. Fából készítették ennek következtében mind az alvázat, mind a vele szoros összeköttetésben levő szekrényvázat és csakis a a futómű egyes részeihez ú. m. kerekekhez, csapágyakhoz és tartó rugókhoz, továbbá a kapcsolatok tartó részeihez, nevezetesen a kapcsoló láncokhoz használtak öntött, illetőleg kovácsvasat.

A *kerekeknek* középrészét, az agyat öntöttvasból készítették, melybe a lapos vas küllőket öntötték be. A keréköve az abroncsot csak fejcsavarok segítségével erősítették.

A kerékgyártás fejlődésének ezen első stádiumát követte az, a mikor az agy már kovácsvasból készült, és a kerék küllőinek és a keréköve méretei mindinkább nagyobbodtak.

A kerékgyártás legújabbi stádiumában már acélabroncsokat használnak, melyeket a keréköve srófok helyett — az abroncstöréskor beállható leválás veszélyének kikerülése végett — a folytonos gyűrűs megerősítő mód szerint erősítik az övre.

Különösen fontos szerep jut hazánkban a Ganz-féle gyárban az 50-es évek óta gyártott és rendszerint féknélküli teherkocsikba bekötött kérges öntésű kerekeknek, a melyek mai napig is sikeresen versenyeznek a felhúzott abroncscsal bíró kerekekkel.

A vasúti kocsik kiválóan fontos alkotórészeit képezik a *tartó rugók*.

Ezek a legrégibb kocsiknál — a csekély önsúly és terhelés következtében — csak kevés bordanélküli lapból álló rövid rugók voltak, a melyekre, rugó támaszok nélkül, a hosszantitartók közvetlenül támaszkodtak.

A kocsiknak tetemesen emelkedett önsúlya és terhelése dacára a tartórugók hosszúsága és evvel kapcsolatosan a rugók rugalmassága is tetemesen emelkedett, így pl. a magy. kir. államvasutak legújabb 3 teng. személykocsijainál már 2·1 *m* hosszúságot értek el. Ezen szerkezeti tökéletesbbülés mellett azonban az acél anyag is tetemesen javult, mert a míg régebben a rugókat csak a felszínen edzett kovács vasanyagból készített rugó lapokból készítették, jelenleg e célra oly rugó acélt használnak, a melynek a feltételszerinti minimális szakító szilárdsága *mm*-ként 145 *kg*.

A *csapágyak*, a melyekben a tengelycsap ágyazva van és a melyekre a közbeigtatott tartórugók segítségével a kocsialváz és szekrény nehezedik, a vonatok menetsebességének növekedése és a mindinkább emelkedett terhelés következtében szintén átalakuláson mentek át, habár ezen átalakulás a kocsik többi részeihez képest, továbbá tekintettel a vasutaknak a tengelycsap ágyazását tökéletesbbíteni célzó sok rendbeli kisérleteire, nem oly jelentékeny, a mint ezt várni lehetne.

Szerkezetileg a kocsicsapágy jelenleg is nagyobbára felső és alsó részből álló szekrényt, illetőleg tokot alkot, a melyben valamely lágy fémöttevényből álló csésze betéten a tengelycsap forog és a surlódó felszínek kenése csak felűlről, vagy csak alúlról, vagy pedig mind felűlről mind alúlról történik. A haladás főképpen a kenőanyagban mutatkozik, a mennyiben a régebben alkalmazott faggyúkenőcs helyett most már a mindinkább tisztított ásványolajat használnak, továbbá abban, hogy a csapágytoknak egy a kezelést mindinkább megkönnyítő alakot adtak és végül azon különféle tökéletesbbítésekben, a melyek a toknak lehető jó elzárását czélozzák.

A kocsicsapágyak fejlődése azonban még lezártnak nem tekinthető és erről tanúskodik azon újabbi csapágyszerkezet is, a melyet *Korbuly* József m. kir. államvasuti főfelügyelő állított ki, a mely szerkezetnél a tengelycsap az olajjal megtöltött csapágytokban forog és ezáltal az olajnak a surlódó felszínhez a közvetítő gyapotpárna segítségével való továbbítása teljesen mellőzve van.

A régebbi kocsik *alvázát*, a hosszantitartókat, a mellgerendákat és a kereszttartókat fagerendákból készítették. A kocsiknak átmenő vonókészülékük nem volt,

MAGYAR LÁNCZHIDAK ÉS HÍDTERVEK.

A Lánczhíd alapításának hátterében egy csomó olyan terv és próbálkozás sikkadt el, mely a mult század első felében különösen a magyar mérnököket és szakembereket foglalkoztatta. Ezek a tervek a Lánczhíd körül sorakozó kulturhistóriának igen becses részletei, majdnem annyira, hogy szinte csoda, hogy a köztudat számára elvesztek. Mikor Széchenyi egy Pest és Buda között vonandó hid eszméjét felvetette s mialatt a Lánczhíd megalapítása érdekében agitált, e törekvéssel szemben elég korán jelentkezett magyar embereknél is az a vágy, hogy ennek a nevezetes és nagyjelentőségü alkotásnak ők legyenek a végrehajtói. Eddigelé öt olyan magyar tervezőt ismerünk, a kik foglalkoztak a Pest és Buda között létesitendő Duna-híd megvalósításának eszméjével, de kettő kivételével olyan nehéz e tervek feltalálása, hogy a tudományos közforgalom számára nagy részük már most majdnem elveszett. Petrozai *Trattner* Károly Genie-Corps-beli kapitány körülbelül az első, a ki 1828 elején egy Dunán épitendő Lánczhidnak a tervét és elméletét próba-rajzolatban egy értekezés kapcsán «előárnyékozta.» A Trattner tervében a dunai Lánczhíd a piaristák mai rendháza elé, az eskütéri híd helyére került volna 12 lábnyira a víztükör fölött, középoszlop alkalmazása nélkül, egyetlen ív feszüléssel, összesen *két millió ezüst forint* költségben előirányozva. Trattnernek a terve nagyjában megvalósult az eskütéri híd épitésével s igy feleslegessé nem is váltak egykori elmélkedései, melyek az alsó Duna-sor rendezésére és átalakítására vonatkoztak.

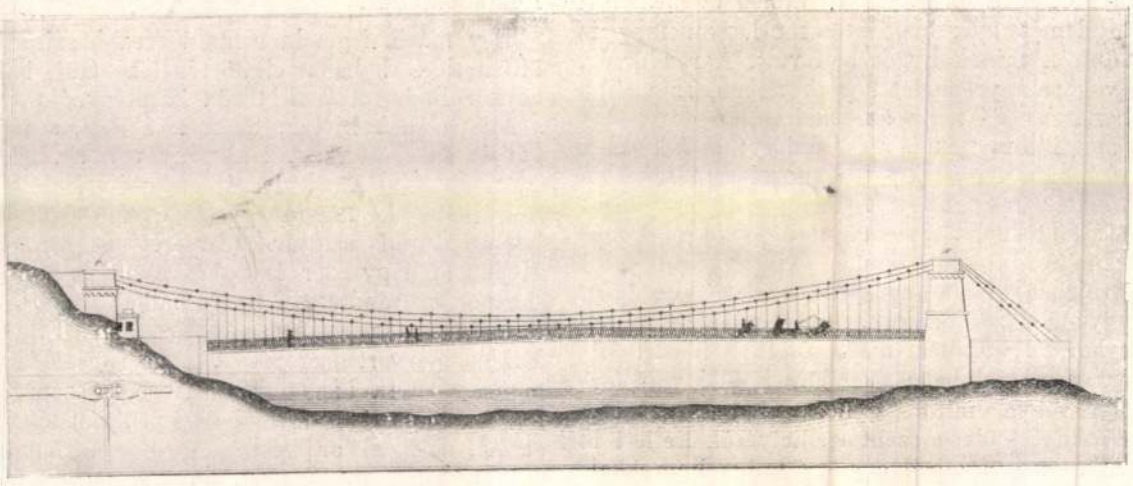

PETROZAI TRATTNER KÁROLY FÜGGŐ LÁNCZHÍD-TERVE.

Maderspach és *Hoffmann* ruszkabányai vasgyárosok is készittettek a Duna áthidalására tervet. Az ő tervezetük speczialitása abban volt, hogy hatvanöles nyilásokkal hidalták volna át a Dunát az általuk szerkesztett «iv-függő híd» által. Tervezetük odakerült a hidbizottság elé, mely azonban a nélkül, hogy érdemben tárgyalt volna fölötte, kimondotta, hogy ragaszkodik azon elvéhez, hogy a híd épitését csakis olyan kiváló tervezőre bizhatja, a ki e elsősorban a folyam szabályozását s legalább 150 ölre való szorítását kivánta azon a szakaszon, a hol a híd huzódott volna. A Clark Vilmos által épitett hammersmithi híd tanulmányozása alapján ő is a mellett van, hogy a lánczszerkezetü híd volna legalkalmasabb a Duna áthidalására, s a költségeket 2,000.000 forintban irányozza elő. A híd helyét ő is a belvárosi plébánia irányában tervezte.

Érdekesek Vásárhelyi Pálnak 1838-ban készitett tervei és tanulmányai a «budapesti állóhíd tárgyában.» Vásárhelyi hideszméje egészen újszerű ötletekben gyökerezik. A hidat azon a helyen tervezte ő is, a hova Széchenyi kijelölte, csakhogy az ő tervében a hídnak is, a Dunának is egyéb rendeltetése jutott volna. Vásárhelyi főeszméje a hidépitésnél egy *molo*, mely által a Duna a hídig elválasztva maradna és csak azon alul egyesülne. A molo a Margitsziget meghosszabbításával, a sziget partjától épitendő és a hídig huzódó 6—8 öles szélességü töltés által készülne. «Ezt úgy kell venni — irja Vásárhelyi, — mint ha a *Margit-sziget egészen a hídig nyúlnék* s a híd oszlopa annak végső pontja lenne. E szerint a jégmenet útjában sehol akadály nincs, tehát elhárítva a híd elleni aggodalom s vele a főpanasz.»

A molo egyéb előnyeit Vásárhelyi abban látta, hogy a pesti folyamág vizsodrának Budára törését feltartja, továbbá, hogy igen czélszerű kikötő és rakodó partul szolgál s végre alkalmas séta és kocsikázó útat nyújtana Margitszigetre és onnan ide. Vásárhelyi hideszméjének ez az egyik része. Hídjának kettős oszlopban mutatkozó «mellékes eszméjének» is van azonban rendeltetése. A két oszlop ugyanis a váraknál alkalmazni szokott *csapóhíd* által köttetnék össze, mely rendesen le volna eresztve és csak a *hajók átbocsátásakor* vonatnék fel. Ilyenkor a gyalogmenők a hidnak mindkét oldalán lépcsőkön járnának fel a hídláb felsőbb emeletébe s a bolthajtás fölött jutnának a másik oldalra. Ezekután, a felsőbb emeletre feljutva, várná az utast az a földöntúli öröm, melyről Vásárhelyi igy ir:

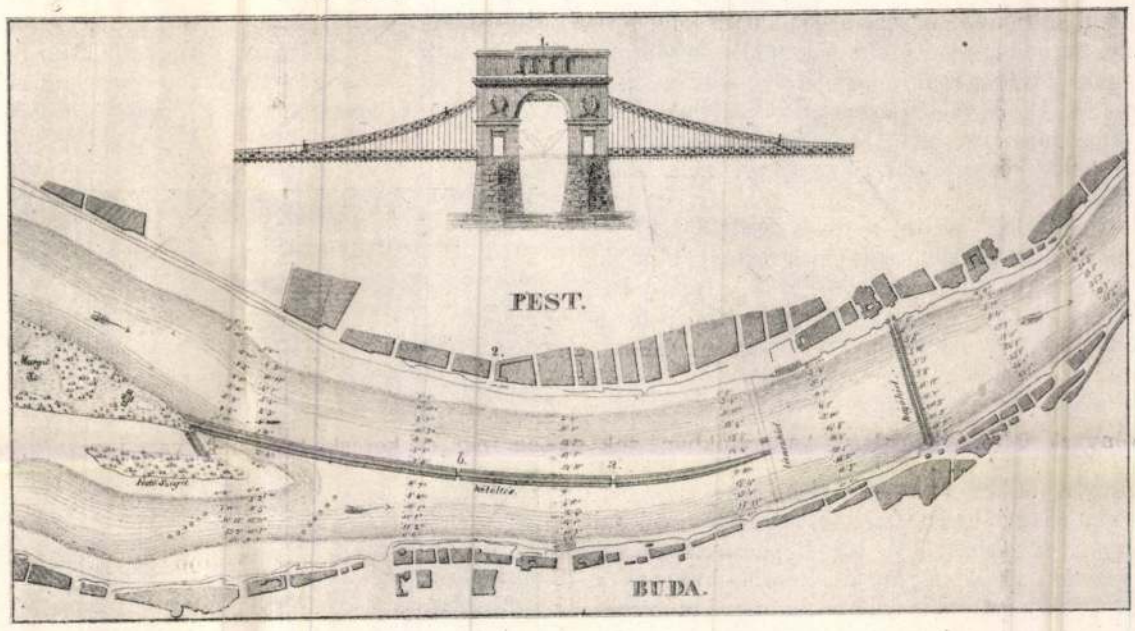

A VÁSÁRHELYI PÁL ÁLTAL TERVEZETT MOLO ÉS A HÍD EGY OSZLOPA.

«A hídláb tetején nézd a *tündéries mulatóházat*, hol *gyönyörű kilátás* mellett, *kellemes pihenőhely, frissítő étel, ital, fagylalt, csemege* és — *rheuma*; s im tervem költői része.»

Vásárhelyi terveinek megmaradtak a rajzai is, melyeket a Trattner függőhíd tervrajzával együtt bemutatunk. Az egyik rajz a Vásárhelyi-féle teljes és impozáns hidat ábrázolja. A közép oszlop fölött ott a mulatóház, a nyiláson pedig gőzhajó halad tova. A második rajz felső része azt a «mellékes eszmét» ábrázolja, melyet a középoszlop alakítása irányában kombinált Vásárhelyi, alatta pedig ott látható a *főeszme* terve, a Margitszigettől a Lánczhidtérig kinyújtott molo, melyet az *a*, és *b*. jelzéseknél hidak törnek át. Ebben a tervrajzban még Vásárhelyinek egy érdekes ötletét láthatjuk: ez a *festők szigete*. A Margitsziget szélétől induló molotól jobbra egy toldalék molo van kontemplálva, mely egy kiszakitott földsávhoz vezet, a minek az lett volna a rendeltetése, hogy magyar piktorok és szobrászok számára tuskulanumul szolgáljon. Vásárhelyi Pálnak volt egy második hideszméje is, mely a Dunai hidat a Gellérthegynél tervezte olyanformán, hogy a két parton erősített oszlopokra egyetlen lánczív feszüléssel történt volna az áthidalás.

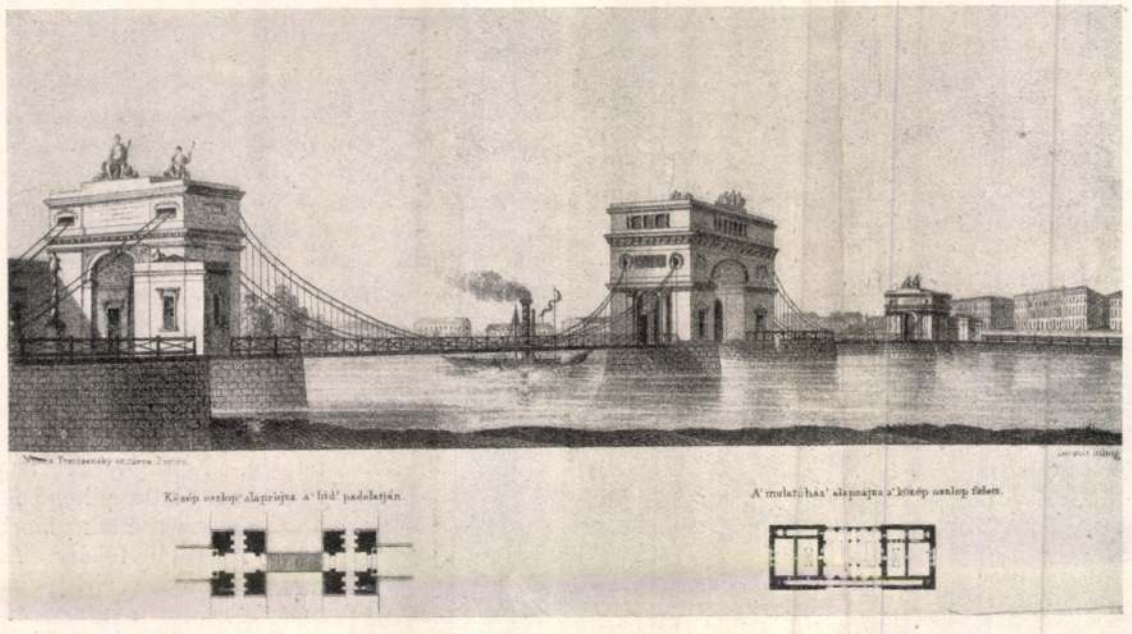

VÁSÁRHELYI PÁL LÁNCZHÍD-TERVE.

Mindezen szép és érdekes tervek azonban kárbavesztek a Széchenyi amaz álláspontjával szemben, hogy a hidat csak tekintélyes épitőművész készitheti. Széchenyi igy akarta útját vágni minden kisérletezésnek s ezzel a határozattal akarta biztositani az angol mérnökök közreműködését, kikben minden bizalma összpontosult.

Zuboly.

GÜL BABA LEGENDÁI.

Az öreg türbe fenn a Rózsadombon másodszor lett aktuálissá az utolsó öt esztendőben. Először Bosznia és Herczegovina bekapcsolása után esett róla szó, mikor Ferencz József király szózata után egyszerre hatszázezernél több mohammedán alattvalóval lett nagyobb a kettős monarchia népességének száma. Az osztrák császárváros, mely a világ eseményeit a kereskedő szemével nézi, sietett elhatározni, hogy török mecsetet építtet Bécsben, hadd legyen hol imádkozniok a bosnyák mohammedánoknak, mikor Bécsbe viszi útjuk; vagy talán inkább: hadd keressenek üzleti összeköttetést Bécsben, mert ott lesz mecsetjük, a hol imádkozhatnak. Mecset építésére szánta magát Zágráb is. Úgy látszott, hogy mi nem kérünk a versenyből s félreállunk. Pedig nem úgy volt.

Az okos Wekerle szép csöndben megkérdezte a török kormánytól, szivesen venné-e, ha a magyar nemzet a mohammedán világ régi hires bucsujáró helyén, Gül babának a budai Rózsadombon levő türbéje, vagy sírkápolnája mellett a szent férfiú emlékéhez méltó mecsetet építtetne és hajlandó volna-e a török kormány Budát székhelyévé tenni egy mohammedán főpapnak, ki egyedül a sejk-ül-iszlámnak alárendelve, egyébként pedig függetlenül, Budapestről igazgatná a boszniai és herczegovinai mohammedánság vallási ügyeit. Konstantinápolyban lelkesen fogadták az eszmét, a kormány, a sejk-ül-iszlám is magáévá tette. A budapesti török metropólia kérdése a magyar kivánságnak megfelelően elintézettnek látszott. De a Wekerle-kormány megbukott, az ország más izgalmak hatása alá került és Gül baba rózsadombi mecsetjéről nem esett többé szó.

A gondolat pedig nagyon kedves lehetett Konstantinápolyban, mert, más formában, máig is foglalkoznak ott vele. A Wekerle-kormány bukása után egy ideig arról volt szó, hogy a török kormány maga építtet mecsetet a Rózsadomdon, alkuba is lépett a budapesti Wagner-családdal, annak a nagy teleknek a tulajdonosával, melyen Gül baba türbéja áll négyszáz esztendő óta. Török pénzen meg akarta venni a telket s a sírkápolnát négyszögben körülvevő úri házat, mely nyolczvan termével nagyon alkalmas lett volna palotának a kinevezendő török főpap, és zarándokháznak a Gül baba sirját felkereső mohammedán zarándokok számára. De a szent sir helyéért s a palotáért nagy árat követeltek, a török pénzügyek pedig a hosszú háború alatt nagyon megromlottak, s a vásárból nem lett semmi. Achmed Hikmet bey, Törökország budapesti főkonzula, ki nagy szeretettel igyekeznék megmenteni Gül baba emlékkápolnáját a mohammedán világ számára, legutóbb arra a gondolatra jutott, hogy a türbét, mint a török világ régi müemlékét, jobb idők bekövetkeztéig a Müemlékek Országos Bizottságának gondjaiba ajánlja, s mint régi történelmi becsü müemléknek, országos költségen való fentartását kéri. Az országos bizottság magáévá tette a gondolatot s megfelelő javaslattal a kultuszminiszterium elé járult. Ott foglalkoznak most e kérdéssel és talán sikerül megóvni a pusztulástól a régi török emléket, míg a budai török főpapság terve, az idők jobbrafordultával, feltámad halottaiból.

Ha ezek után azt kérdezné valaki, hogy ki volt hát a Rózsadomb sírkápolnájában nyugvó szent, nem találkoznék, a ki meg tudna felelni kérdésére. Gül babáról, a «rózsák atyjá»-ról, legendák szállnak évszázadok óta, de történelmi kútforrások, levéltárak nem beszélnek róla. Csak az az egy bizonyos, hogy türbéje régidőktől fogva kedves zarándokhelye volt a mohammedán világ hitbuzgó férfiainak. A mohammedán zarándok, ha elvégezte életének legfőbb ájtatosságát a szent Mekkában, a török, a perzsa, az indiai, a khinai muzulmán, még csak Budára, Gül baba szent sírjához kivánkozott. A budai török szent kultusza a török világ idején kezdődött s nem múlt el azután sem. A jámbor dervisek sűrűn fordultak meg a régi sírkápolna belsejében, teleaggatták falát fogadalmi ajándékaikkal és felkarczolták reá nevüket. Közben egy ideig kerülték a muzulmánok Budát, mert a rózsadombi türbét keresztény szerzetesek foglalták el. De a XVIII. században kiköltöztek belőle, s a dervisek zarándoklása újból megindulhatott. Csak a múlt század utolsó évtizedeiben vált ismét gyérebbé s lassan-lassan meg is szünt. A minek kettős oka volt. A rendőrség, egy kormányrendelet következtében, szigorúbb ellenőrzés alá fogta az alkalmatlan derviseket s megtiltotta nekik a koldulást; azonkivül a sírkápolna telkének tulajdonosai sem szivesen engedték meg, hogy kertjöket a Kelet világának koldusnépe tapossa. A türbében most már ritkán fordul meg ember. Nincs is mit látni belsejében. Legfeljebb egy vedlett birkabőrt, melyen a zarándokok imádságaikat végezték egykor, s közepén, a sír fölött, a feltúrt földet. Mert Gül baba tisztelőinek alig volt forróbb vágya, mint az, hogy elvihessenek egy maroknyi földet a szent sír helyéről. Kellett is szaporítani kívülről egy-egy taliga homokkal, hogy végkép el ne fogyjon.

És Gül baba legendái? Vámbéry azt hallotta valamikor egy hindu zarándoktól, — el is mondotta a «Vasárnapi Ujság» 1861-iki évfolyamában, — hogy Gül baba egy kolduló dervis volt s igazi nevén Zeki sejkhnek hivták. Nyolczvan, némelyek szerint százhúsz éves korában bekövetkezett haláláig huszonegyszer járta be a moszlimság világát, mely akkor a Tisza folyásáig terjedt. Nevezetes volt a nagy tisztaságáról — a mi ritka erény a dervisek között — meg arról, hogy nagyon kedvelte a rózsát. Azért is hivták a szent életű férfiút Gül babának, vagyis a rózsák atyjának. Itt halt meg Budán, a hova — halálának közeledtét érezve — még egyszer visszakivánkozott, s a díszes türbét a budai muzulmánok emelték sírja fölé, azon a helyen, a hol meghalt. Róla nevezték el a Rózsa-dombot is Rózsadombnak.

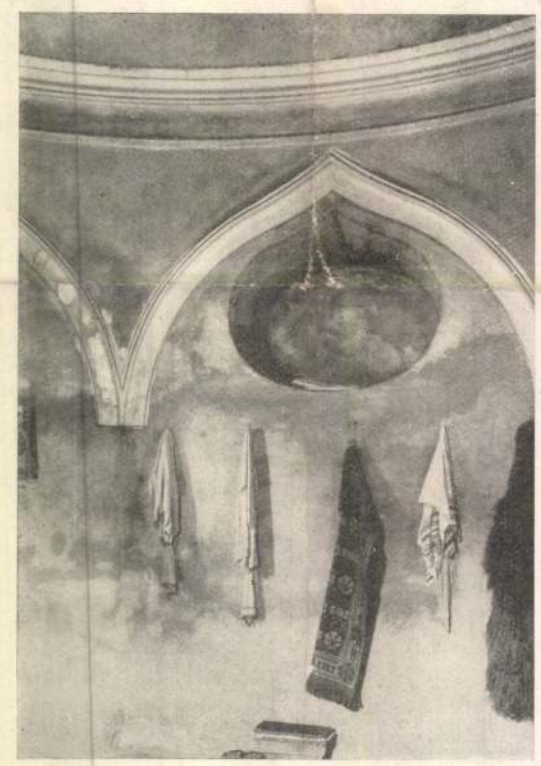

Gül baba sírmecsetének belseje. A falon imaszőnyegek.

Egy másik legenda romantikusabb szinekbe öltözteti Gül baba élettörténetét. Gül baba egykor Buda várának török kormányzója volt s Ali pasának hivták. Szerette a dalt, a virágot és az asszonyt. Az asszony volt a végzete is. Elhagyta hü kedvesét, a szép Zulejkát, hogy beteljék nagyravágyása és feleségül vehesse Murad szultán testvérét és Szokoli Mehemed nagyvezér özvegyét, a rut és gonosz Eszma szultánát. Ali pasát hamar utolérte a bünhődés. Az iváncsai ütközetben Erdődy Miklós megverte seregét, ő maga is csak futva menekülhetett. Elhagyott kedvese, a szép Zulejka megölte magát, a felesége pedig őt hagyta el. Ali pasa ekkor, végkép megtörve, lemondott a világ hivságairól, leromboltatta budai palotáját s helyette derviskunyhót épitett magának a Rózsadombon. Ott élt, s már életében szent hire kelt; ott ápolta gyönyörü rózsáskertjét s ott is halt meg. A török világ megszünt Magyarországon, de a rózsák atyjának szent hire túlélte a századokat.

Gül baba türbéje négyszáz éves, de vannak legendák, melyek újabb keletünek mondják. Ezeknek egyike szerint Gül baba a XVII. században élt. Török szerzetes volt s Budán lakott s szerzetestársai Jülpapának szólitották. Ott ismerkedett meg vele egy Brown nevü angol orvos, ki akkoriban bejárta Magyarországot s könyvet is irt utazásáról. Tóth Béla azt a megjegyzést teszi az angol utazó elbeszélésére, hogy a Keleten nem egy példáját látni annak, hogy a Zekke (dervisklastrom) fejedelme, vagyis sejkje közönségesen a klastromnak vagy alapitójának nevét viseli. Igy ez a Jülpapa is az igazi Gül babáét. Fontos útbaigazitással szolgál Gül baba halálának gyanitható idejét illetőleg G. Wernher, egy régi bécsi krónikás. 1551-ben kiadott könyvében megirja, hogy Mohamed budai pasa építtette a türbét «ama nevezetes és szent életű férfiú hamvai fölé, a kit Mohammed követői szent gyanánt tiszteltek.»

Hogy ki volt valósággal a budai török szent, azt eldönteni többé nem fogja senki. A felejthetetlen Vámbéry ezt mondotta nekem tollba hat évvel ezelőtt: «Gül baba, azt hiszem, egyike volt azoknak a derviseknek vagy fakiroknak, kik a régi időben mindenüvé elkisérték a török hadak előőrseit s részt vettek az iszlám legádázabb harczaiban. Ennélfogva Budapest székesfővárosa helyesen cselekedett, mikor gondjaiba vette és nem hagyta elpusztulni azt a kis kápolnát fenn a Rózsadomb tetején. Nem vetek nagy ügyet az alatta pihenő férfiú szent voltának kisebb vagy nagyobb fokára. Annak a félholdas sírkápolnának megvan a maga történelmi értéke; határkő az, mely a mozlimság hajdani befolyását jelzi az európai Nyugaton. És ha a mozlim néphit nem is ruházta volna fel a kegyelet szentségével a Duna jobbpartjának ezt a nem érdektelen pontját, érdekünkben állna magunknak is, hogy teremtsünk egy ily igazi mozlim jellegü pontot s megörökitsük országunk történetének súlyos, nagyjelentőségü és tettekben gazdag korszakának emlékezetét.»

A rózsadombi Wagner-villa egyik részlete, melynek kertjében van Gül baba sírmecsete. A kép jobbsarkában egy nyilas félhold jelzi az udvarnak azt a mélyedését, melyben a sírmecset van.

Vásárhelyi Pál
l.
MMÉEÉvk
1934.171.l.

n. (I s
ség el
telkén
unkála
llást h
együ
egteki
rás a
Józse
s felte
hitközs
óráig
0 k. I
enni é
csatol
(I s k
iskol
a hit
vagy
) igás
ztetvé

rilis 14-én d. e. 1/2 11 órára a kir. államépitészeti hivatalban tartandó gyalás hirdettetik. Az ajánlathoz az összeg 5%-ának megfelelő bánatpénz- ampénztárnál történt letételét igazoló atolandó. A műszaki művelet és részletek nevezett államépitészeti hivatal- kinthetők.

(Templom és paplak helyre-) A leibici r. k. templom és paplak ása 2180 kor. 09 fill. és a hitközség kor. 75 fillérrel megváltható 97·1 nap-

zódesi, valamint ajánlat ségnél, vagy a kulturm tekinthetők, illetve váll bocsáttatnak. Az 1 k. l latok április 24-én hermány község jegyző vállalati összeg 5%-ának Szászhermány község pé elismervény az ajánlatho

Nagymihály. (Áruhá hály város elöljárósága beton anyagból épiten

épületek tervezését és kivitelét, — ugyszintén becsléseket expertiseket.

Telefon 44—73. **Telefon 44—7**

Felszerelések gőz-, viz és légszeszvezetékhez, rézcsapok, réz, érc- és horganyöntvények, felirattáblák minden :: :: :: :: célra és méretben. :: :: :: ::

köző. 9.) 150 drb. bőr-
ersenytárgyalás hirdettetik.
szeg 5%-át kitevő s ezen
kir. adóhivathaloz való be-
gta melléklendő, ezen bá-
nyerése után 10%-ra egé-
á p r i l i s 16-án déli 12
ajánlatok felbontása á p-
l órakor a vármegyeházán
történik.

n.] (R u h a s z á l l i t á s.)
ljárósága a 7 tagból álló
909. évi ruhaszükségletét
2 órakor tartandó árlejtés
rlejtési feltételek a község
negtudhatók.

: i f a s z á l l i t á s.) A
rvényszék és járásbiróság
912. években szükséges
bükk, esetleg gyertyán
biztositása végett a nagy-
zék irodájában á p r i l i s
or tartandó árlejtés hirdet-
140 kor. bánatpénz csa-
törvényszék irodaigazgató-

vés, bérbeadásra.

a n y a g o k e l a d á s a.)
bparti üzletvezetősége az
szertáraiban összegyülő
nak eladása céljából ver-
Az eladásra kerülő anya-
Különféle acél 50, acél-

óverbászi selyemtenyésztési felügyelő
lamint a m. kir. országos selyem
felügyelőségnél Szekszárdon dijment
hatók. Versenyben résztvenni óhajtó
nak, hogy ajánlataikat á p r i l i s 2
jék be a szekszárdi m. kir. orsz. sely
tési felügyelőséghez.

Kolozsvár. (G a b o n a e l a d á s.)
detrehemi, fehéregyházai, dezméri,
mosi, folti és alsófarkadini kincstári
levő összesen: 942 q őszi buza, 1426
árpa és 555 q zab a kolozsvári m.
tési felügyelőségnél á p r i l i s 15
11 órakor tartandó versenytárgyalá
adatni. Venni szándékozók 1 kor.
ellátott ajánlataikat 5% bánatpénzze
kitüzött időig nevezett telepitési felüg
(Kolozsvár, Bocskay-tér 2. sz.) ny
A részletes feltételek kivánatra megk

Merény. [Szepes m.] (F a e l a d á
község előljárósága árverést hirdet a
képező erdőterületnek 20·54 kat. h
4500 m³ re becsült jegenye és kőrisf
Az ajánlatok Merény község elől
á p r i l i s 15-én d. e. 11 óráig a
Kikiáltási ár tömköbméterenként 7
pénz 3000 kor. A feltételek a lőcse
talban, a szepesolaszi-i erdőgon
valamint Merény község előljárósá
kinthetők.

Nyitra. (K a v i c s b á n y á k b é r b
Nyitra r. t. város tanácsa a vásár
dolomit kavicsbányának 3 évre leen
bérbe adása tárgyában á p r i l i s
2 órakor versenytárgyalást tart. Az

12. SZÁM. 1895. BUDAPEST, MÁRCZIUS 24. 42. ÉVFOLYAM

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre 12 frt, félévre — 6 •
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 8 frt, félévre — 4 •
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre 5.—, félévre — 2.50
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

EGY NAGY MAGYAR TEKHNIKUS EMLÉKE.

VÁSÁRHELYI PÁL.

1795—1846.

A MAGYAR mérnök- és épitész-egyesület a hálás kegyelet adóját rója le márcz. 26-án, a midőn a gróf Széchenyi kiváló munkatársa, nagyszabásu eszméinek megtestesitője, néhai Vásárhelyi Pál mérnök és országos hajózási felügyelő születésének száz éves fordulóját emlékünnepélylyel üli meg. A kegyeletes megemlékezés eszméje a Vásárhelyi legnagyobb szabásu tervének, az aldunai Vaskapu-szabályozásnak megvalósitás ban tevékeny részt vevő szakférfiútól, Gonda Bélától indult ki, a kinek javaslatára határozta el a magyar mérnök- és épitész-egyesület ez emlékünnepélyt. Az ünnepélyre az egyesület meghivta a magyar tud. akadémiát, melynek Vásárhelyi rendes tagja volt, továbbá a Tiszavölgyi-társulat központi bizottságát, a kereskedelmi és földmivelési miniszteréket s a Vásárhelyi két leányát és két unokáját. Elhatározta továbbá az egyesület, hogy Vásárhelyinek a budai temetőben levő sirjára emléket állit, szülőházát (Szepes-Olasziban) emléktáblával jelöli meg s emlékezetét, dolgozatait és müveinek ismertetését külön kötetben kiadja. Ugyanez alkalomból a kormány is lerója irányában kegyelete s elismerése hálás adóját, a midőn születésének száz éves fordulója alkalmából azzal emlékezik meg, hogy hátramaradt családtagjai számára nagyobb — 4000 forint — nemzeti segélyt nyujt a vizszabályozási és Vaskapu-szabályozási alapból. Ez a kegyeletes tény s a kartársai által rendezendő emlékünnepély egyúttal alkalmas arra is, hogy felújitsa e rég kidőlt jelesünk emlékét, mert hisz a folyamatban levő s a müvelt külföld méltányl sát is kivivott Vaskapu-szabályozási munkálatok tényleg ma is a Vásárhelyi által készitett terveken alapúlnak, s mikor Magyarország a nagy nemzetközi feladatot, hogy határán át útat törjön a polgárosult világ áramának kelet felé, — magára vállalta, ezzel helyet biztositott Vásárhelyi Pál nevének is a század nagy alkotó szellemei diszes sorában.

Ki volt Vásárhelyi Pál s mily alkotások örö-

Barabás Miklós rajza után.

VÁSÁRHELYI PÁL.

kitették át késő századokra nevét — a gyorsan feledő kor talán nem is tudja már.

A József nádor pártfogása alatt az aldunai hajózási akadályok elhárítására 1833-ban tudvalevőleg Széchenyi István gróf küldetett ki aldunai biztosúl, ki mindenek előtt Pancsován érintkezésbe téve magát a tekhnikai munkálatok vezetésére mellé rendelt térképezési igazgatóval, a Vaskapu s a többi zuhatag szabályozásához fogott.

Nem kis nehézséggel kellett a lánglelkü magyarnak megküzdenie, mert bár a dunai hajózást akadályozó nehézségek elhárításának terve már József császárt is foglalkoztatta, azonban mindazon mérések, mélységkutatások, melyeket ez időtől fogva Széchenyi felléptéig részint a csajkások és határőrvidékiek, részint magánosok, mint Marsigli gróf az Al-Dunán végeztek, inkább a dolgok összekuszálására vezettek, semmint hogy a végrehajtandó munkálatok biztos alapjául lettek volna vehetők. Mindössze 16 mérföldre terjedő s öt zuhatagot magába záró folyamterület volt a szabályozásnál figyelembe veendő, itt-ott 1200—2000 méter szélességgel, és pedig egy vonalrész jobb partja idegen terület és a quarantaine zár alá vetve. Marsigli és a csajkások észleletei nem voltak figyelembe vehetők, mert mindössze annyira terjedtek, hogy a mily lassan a víz engedte, lehajókáztak egyszer a Dunán. A török háborúk alatt nem volt idő alaposabb tanulmányzásokra, s a határ soha sem volt ugy ellátva, hogy egy 16 mérföld terjedelmü és 5 vízeséssel ellátott területet minden pénzsegély nélkül alaposan fölvehettek volna.

Ekkor jött Vásárhelyi Pál, hogy genialitásával, törhetlen szorgalmával egész lelkét a nagy nemzeti ügy szolgálatába állítsa s egyszerre uj irányt adjon a magyar folyamtekhnikának és nevét elválhatlanul összekapcsolja dunai hajózásunk történetével.

Vásárhelyi Pál Szepes-Olasziban született 1795-ben, régi nemes családból; atyja, Mátyás, előbb Szepes-Olaszin, később Miskolczon tanitó volt; anyja, Téglási Bekk Mária. Pál az iskolákat Szepes-Olaszin és Miskolczon kezdte s Eperjesen, Pesten végezte, majd 1816-ban mérnöki diplomát nyerve, előbb a Körös, aztán a Duna szabályozásánál s térképezésénél vállalt munkakört, végre 1829-ben a Duna-térképező hivatal igazgatójává neveztetett ki.

A Széchenyi által megindított aldunai munkákhoz rendeltetvén, mindenek előtt ezen folyamzuhany pontos térképét készítette el s ugyanott alapos vízrajzi fölvételeket is végzett, melyek alapján 1834-ben elkészítette az aldunai zuhatagok és a Vaskapu szabályozási tervét. — E közben Széchenyivel egyetértőleg belátta azt, hogy bármennyire meg legyen is a Duna Moldovától Orsováig, illetőleg Cserneczig tisztítva és hajózhatóvá téve, a balparton még sem nélkülözhető egy kőút, mivel a Kazán-szorosban levő függélyes sziklafalak télen az összeköttetést Moldova és Orsova közt egészen feltartóztatják s ott nem képzelhető élénk és rendes közlekedés, továbbá mivel a kereskedésnél nemcsak a lefelé való járás, hanem a felfelé való is tekintetbe veendő s a rendes hajókat, gőzösöket is sok helyt az igen erős sodrás miatt a parton kellett vontatni, a mi a balpart ez időbeli állapota mellett helyenként teljes lehetetlen volt, mert majd az egyik, majd a másik parton kellett hogy történjék, a mi rendkivüli időveszteséggel, a quarantaine-szabályok áthágásával s több ily kellemetlenséggel járt volna.

A kőút kiépítésére már Berni terjesztett be előbb az illyr ezred részéről az udvari tanácshoz tervet, azonban Vásárhelyi a Berni által készített tervezetet nem találta helyesnek és saját pontos felvételei nyomán egészen új tervet készített, s ezek szerint épült a maga nemében valóban páratlan Széchenyi-út.

Ugyanakkor, felhasználva a folyó akkori csekély vízállását, gondoskodott Vásárhelyi a folyóból kiálló sziklák szétrobbantásáról is. E czélból Széchenyivel együtt újabb európai útra rándult 1834 januárjában, hogy hiábavaló kisérletek helyett a fejlettebb nyugati tekhnikából meritsen okulást és tapasztalatokat.

Münchenen, Párison át Londonba érkeztek, mindenütt följegyezve tapasztalataikat, hogy azokat itthon gyümölcsöztessék, szakértő tekintélyekkel értekezve s gépeket szerezve be. Ezalatt a Duna-gőzhajózási társaság sem maradt tétlen, fölépitette Széchenyi ösztönzésére negyedik gőzösét, a «*Mária Dorotheát*».

1834-ben tértek haza Vásárhelyi és Széchenyi, megnyerve az ügynek a kölni gőzhajózási vállalat rokonszenves figyelmét is, mely még azon a tavaszon két gőzösét küldte a Vaskapuhoz, valamint a Duna-gőzhajózási társaság is «Argo» nevü hajóját.

Az 1836 év elején Vásárhelyi a Kazáni, Cottu, Dubovai, Rogácsi és Cottu-Ogradinai négy sziklás szoros összekötésének és járhatóvá tételének munkálatait kezdte meg. A munkálatok előhaladása iránt rendkivül érdeklődő nádor maga is készült a junius hó folyamán megtekinteni a szinhelyet s e czélból Orsováig gőzhajón menni, föltéve, hogy elég magas lesz a vízállás. Az utazásból azonban semmi sem lett, a nádort sokkal jobban elfoglalták az országgyűlés tárgyalásai, semhogy időt szakithatott volna rá.

József nádor különösen elismerő volt a jeles magyar mérnök iránt, a mit tanusít az a levele, melyet 1833 augusztus 8-dikáról Széchenyihez intézett, s melyben többek közt ezek mondatnak:

«Különös örömömre szolgált az a tanuságtétel, melyet ön Vásárhelyi igazgató mérnök, úgy a mellé beosztott egyének szolgalmáról, szolgálati buzgalmáról és kitartásáról tesz, ezzel felszólitom önt, hogy a nevezett mérnököknek ne csak teljes megelégedésemet fejezze ki, hanem őket tovább is bátoritsa az ernyedetlen munkálkodásra azzal az utalással, hogy a mennyiben fáradozásaikban nem fognak lankadni, s azokkal kielégitő eredményre fognak jutni, ez alkalommal szerzendő érdemeik különös méltányolásban részesülendnek.»

Külföldi utazásai közben Vásárhelyi annyira elsajátította az angol nyelvet, hogy mikor Clark Tierney Vilmos a lánczhid építése érdekében Magyarországba jött, a világhirü mérnökhöz őt hivták meg, a ki kalauzolja és a fölmerült tekhnikai kérdésekben mindenről részletesen tájékoztassa. Ép úgy a tervezett hidépitési részvénytársaság választmányába is Koppel, Tüköry, Lechner, Széchenyi, Andrássy és Kovács Zsigmond mellé őt jelölte első sorban a közbizalom, mely végre maga a nádor intézkedett, hogy a dunai hajózásnál elfoglalt állása ne képezzen erre nézve akadályt.

Pedig már ekkor valóságos királyi hajózási mérnökké s helyettes hajózási felügyelővé léptették elő s a dunai hajózás körül végzett maradandó munkálatain kivül a Tisza-szabályozás ügyében is megkezdette a fölmérési és előmunkálatokat a terep és a part gondos tanulmányozása alapján.

Ennyi munkásság azonban és főleg az Al-Duna egészségtelen vidékén való huzamos kényszerü tartózkodás végre is megtörték Vásárhelyi egészségét. Már 1840 május 20-án igy ir róla Széchenyi Tasnerhez: «Igen bánom, hogy Vásárhelyi oly ebül van. Mindig féltettem őt, mert ő még sárgább bőrben volt, mint én.» És a nemes gróf aggodalmai, fájdalom, hamar alaposaknak bizonyultak. Még csak azt érhette meg a kiváló magyar mérnök, hogy 1846-ban mint igazgató bizassék meg az összes Tisza-szabályozási munkálatok vezetésével; de már későn jött az utolsó kitüntetés; a munkaláz megtörte idegzetét s még ez évben hirtelen, váratlanul ragadta el a halál szerető övéi köréből, alig 51 éves korában, a haza nagy és pótolhatlan veszteségére.

A nagy magyar, ki tizennégy évig szakadatlan összeköttetésben állt Vásárhelyivel, a ki leghivatottabb munkatársa volt, a ki fölfogta, megvalósította merész eszméit, melylyel a modern Magyarországot megteremteni törekedett, mély megdöbbenéssel fogadta a halál hirét. Tudta, hogy megkezdett nagy műve ezzel elháríthatlan akadályra lelt, mert bár Vásárhelyi Pál helyébe Keczkés lépett, de ő távolról sem rendelkezett azzal az alapos tudással, gyors áttekintéssel és törhetlen erélylyel, mely nagynevü elődje hirét, dicsőségét biztositotta.

De Vásárhelyi nemcsak mint gyakorló mérnök szerzett tiszteletet a magyar névnek a müvelt világon. Mint tudós, mint iró is az elsők egyike volt, ki szakja terén alapvető munkásságot fejtett ki. Több czikket irt az «Athenaeum»-ba, a «Figyelmező»-be, igy «Trajan művéről az Aldunán», a «Pest-budai állóhid tárgyában», a «Vaskapu ügyében», «Magyarország csatornázásáról», mely Beszédes tervének volt alapos birálata, stb. Ez érdemeiért a tud. akadémia már 1835-ben levelező, majd 1838-ban rendes tagjává választotta. Székfoglalójában is a magyar hajózási kérdéssel foglalkozott, valamint későbbi felolvasásaiban, melyek különösen a «Berettyó hajózhatóvá tételét», a «Sebességek fokozatát a folyóvizeknél», stb. tárgyalták. Még 1827-ben, alig hogy befejezte tanulmányait, önálló művel is fellépett, ily czim alatt: «Introductio in praxim triangulationis» (Bevezetés a háromszögelés gyakorlatába), a mit ugyanazon évben német nyelven irt müve követett: «Auflösung einiger wichtiger Aufgaben als Beitrag zur geometrischen Triangulirung». (Néhány fontos föladat megoldása, adalékul a rajzoló háromszögeléshez.) Azonkivül hagyatékában is több munka maradt kéziratban vasutakról, csatornákról, különösen a a duna-tiszai csatornáról, ily czimmel: «Egy duna-tiszai csatorna mimódon eszközölhetéséről s vasutak és csatornákról.»

A magyar nemzeti tudományosság, csak kötelességet teljesit tehát, mikor születése száz éves évfordulóján megemlékszik e nagytehetségü úttörőjéről, ki működésének emlékét igazán sziklába véste.

V.

FURULYASZÓ.

Öreg szilfa alá gyertek, édes párom,
Hallgatag este van, elült már a fecske, —
Ölembe, ölembe aranyhajú lányom
S mellénk ti többiek a gyékény-szövetre.
Megigazítottam iharfurulyámat:
(Minden olyan csendes, mintha lesne dalra)
Nosza rázendítem legújabb nótámat,
Mig elandalodtok valamennyin rajta.

Harmatos hajnalon
Magas erdő alján
Pillangó született
Galagonya gallyán,
Csipkefa virága
Harmattal itatta,
Napkeleti szellő
Ringatta, ringatta.
Reggeli napsugár
Csókot ejtett szárnyán,
Attól támadt rajta
Hétszinű szivárvány.

Fölzendült az erdő
A tiszteletére:
Poszáta énekelt
Parányi fülébe;
Alatta fecske szállt
Locsogva, fecsegve,
Fölötte gilicze
Bánatát nevette.

Somfabokor alján
Gyöngyvirág harangja
Csilingelt, csilingelt:

Vásárhelyi Pál

l.

Darvas István dr

A budai alagut ismeretlen tervezői és tervei. Bp. 1946.

6. l.

CIBÓRIUM,
dísztelen.
Német munka, XVII. század.
Aranyozott ezüst, mag. 24 cm.

DÍSZTÁLKA, (191. kép)
ovális, két füllel. Benne festettzománcos medaillon: bányászok. Kraudy Sándor besztercebányai-ötvös műve, 1632.
Ezüst, átm. 13·5 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.

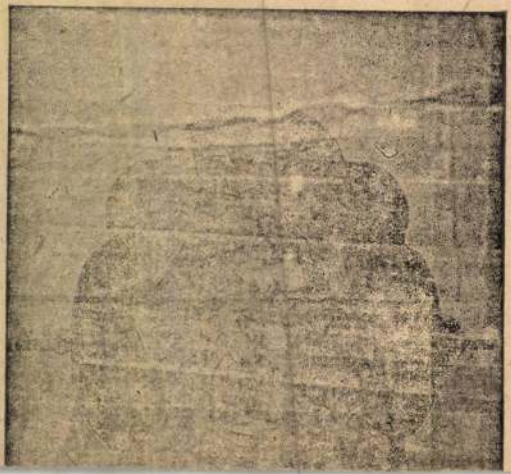

Vásárhelyi Pál és a Lánchíd építése

A közelmúltban levonult árvizek idején gyakran került szóba Vásárhelyi Pál neve. Nem mindig pozitív felhanggal, s nem is most először. Az elmúlt száz évben legalább annyi bírálat érte, mint dicséret, s mert többnyire csak a Tisza szabályozása révén emlegetik. Pedig neki tulajdonítják a múlt század második felében elkezdődött nagy lecsapolások alapgondolatát, és szerepe volt a Lánchíd megépítésében is.

Vásárhelyi Pál 1795. március 25-én született Szepesolaszban. Édesanyja révén rokoni szálak fűzték a Drégenfeld grófi családhoz, édesapja viszont kántor-tanító volt, vagyis nem tartoztak a jómódú réteghez. Tizenkilenc évesen már Borsod vármegye főmérnökének jobbkeze, miközben a pesti egyetem mérnöki karán tanult. 1816-ban kapott mérnöki diplomát. 1819-ben a Nagyváradi Mérnöki Hivatal szolgálatában a Tisza és a Körösök vízrajzának feltérképezésében vett részt, négy évvel később a dunai felméréseken dolgozott. 1829-től al-dunai hajózási mérnök, ő készítette el az al-dunai vidék vízrajzi feltérképezését, ami nélkül nem valósulhatott volna meg a Duna Orsova és Vaskapu közti szakaszának hajózhatóvá tétele. Ennek kapcsán figyelt fel rá gróf Széchenyi, aki magával vitte egy angliai tanulmányútra.

1837-ben újabb mérföldkő a siker útján, a Vízi és Építészeti Főigazgatóság hajózási főmérnökének nevezték ki, s a Magyar Tudós Társaság tagjává választotta. Ez az az időszak, amikor heves vita dúlt a Széchenyi által szorgalmazott Duna-híd megépítése körül. A vízi átkelésben érdekeltek ellenezték a hídépítést, odáig mentek, hogy megfenyegetik a reformkor nagy titánját: „Ha pedig a híd áll, téged maid golyó talál, a vagy csak maid mint ebet agyon ütünk mint lehet." A vitában Vásárhelyi állt Széchenyi pártjára, s jelentős szerepet játszott a Lánchíd megépítésében. Az 1837-es pesti árvízkatasztrófa során végzett jégtorlasz-megfigyelései alapján tudományosan megcáfolta azon állításokat, hogy a Budát és Pestet összekötő állóhíd a jég torlódását, s ezzel az árvízveszélyt fokozná.

Tudományosan megcáfolta azon állításokat, hogy a Budát és Pestet összekötő állóhíd a jég torlódását, s ezzel az árvízveszélyt fokozná.

Okulva az 1837-es árvízen, az Országgyűlés bizottságot hozott létre a Duna és egyéb folyók szabályozására. József nádor Vásárhelyit bízta meg a Tisza vízszabályozási terveinek elkészítésével. Az utókor által Vásárhelyi-féle Tisza-szabályozási tervként ismert monumentális mű 1846. március 25-én készült el, azt viszont kevesen tudják, hogy mennyi támadás érte a tervezőt. Egy vita során rosszul lett, s még aznap, 1846. április 8-án, alig ötvenegy évesen elhunyt. Halála után néhány hónappal, augusztus 27-én Széchenyi Tiszadobnál megejtette az első kapavágást, s ezzel kezdetét vette a Tisza szabályozása.

A jól induló munkálatokat az 1848–49-es szabadságharc lefékezte. A munka csak az 1855-ös árvíz után kezdődött, amikor a kormány négyszeresére emelte az állami szubvenciót. Az 1867-es kiegyezés újabb lökést adott, ám az 1879-es szegedi árvízkatasztrófa tapasztalatai azt is felvetették, hogy a Vásárhelyi-féle tervek módosításra szorulnak. Kilenc évvel később újabb, minden addiginál nagyobb árhullám vonult le a Tisza és a Körösök völgyében. Ez újólag azt igazolta, hogy a Vásárhelyi-terveket korrigálni kell. Ezt vállalta fel Kvassay Jenő, s az ő tervei, az úgynevezett korrekciós program alapján 1894–1906 közt a Tisza fél évszázaddal korábban megbolygatott vízjárása ismét kiegyensúlyozottá vált.

A vizek megregulázását az élővilág igencsak megsínylette. Ám mindez eltörpül amellett, hogy Magyarország hasznos területe 1,7 millió hektárral megnőtt, ennyivel nagyobb területen termelünk gabonát, legeltetünk állatot vagy művelünk erdőt. A Vásárhelyi életművét megörökítő monográfiában Fejér László joggal nevezi a Tisza szabályozását a második magyar honfoglalásnak, amelynek vezéralakja Vásárhelyi Pál volt.

Matula Gy. Oszkár

28 o. Népszabadság. 1999. Apr. 13

MEGÁLLÓ

Panoráma

Figyelem, hogyan hat rájuk. Sehogy. Ó, ti emberek. Nektek aztán érdemes volt. Itt ülünk, a világ egyik legszebb... na, azért ne túlozzunk. Mindenesetre panoráma és szépség tekintetében bármilyen versenyen előkelő helyezést érdemlő villamosvonalon, a kettesen. Balról jobbra indulva hidak, Gellért Szálló, Rudas, Gellérthegy, Vár, Alagút, Parlament. Dicső és kevéssé dicső elődök dolgoztak, hogy szebb legyen ez a nap, akinek dolga van, pihenjen az úton, akinek nincs dolga, az meg csak éljen bele a világba, bámulja, hogy azelőtt miket tudtak, és legyen egy jó napja, amíg készülődik a halálra.

Nem érdekel senkit. Közömbös fejek vannak a villamoson, néznek maguk elé, újságot forgatnak, a megállóra gondolnak, ahol át kell szállni, vagy gyalog még száztíz méter, és ott olcsóbb a tej. Csönd van és bűnös nyugalom. Részvétlen emberek, miattatok áll a szemét, nektek készültek a narancssárga utcai szemétkosarak, ti nem feküdtetek a buldózer elé, amikor megépítették a Spenótházat és belebontottak a Gozsdu-udvarba.

Bámulok kifelé, fortyogva és magányosan, amikor érzem, hogy történik valami. Mindenki megmoccan, vannak, akik felállnak, mások egyenesebben ülnek, a merengésnek vége, valami készenlét érezhető, mintha ellenőr szállt volna föl a villamosra. De nem ellenőr az, hanem egy anya, szőke hajú nő, farmerkabátban és kitaposott cipőben. Nem ő az esemény, hanem a gyerek, tüskehajú, szemüveges fiú, akinek járógépben a lába. Ketten is odalépnek, hogy segítsenek a felszállásnál, de a nő csak a fejével int, inkább ő, mert már kitapasztalta a dolgot. Odaáll a gyerek háta mögé, hóna alá nyúl, és fölemeli a villamos lépcsőjére, egy, kettő, fent vannak, leülnek, megyünk együtt, csöndben. Szinte hallani a rengeteg gondolatot, ahogy zizegnek az agyakban. Mindenki ugyanarról töpreng. A saját gyerekről, aki, hál'istennek nem ilyen, a születendőről, hogy mi lenne, ha ilyen lenne. Szeretném, persze, hogy szeretném, de mégiscsak borzalom lenne, nem bírnám ki.

Az anya csak ül, mindent lát, érzi, hogy bámulják a részvevő szemek, érzi, de megszokta már, nem zavarja, nem gondol arra, hogy nem bírja ki, csak szereti a gyereket. Szereti, és teszi, amit kell. A Kossuth téren leszállnak, ugyanúgy a gyerek mögé áll, mint fölszállásnál, hóna alá nyúl, lebotladoznak. Mindenki utánuk néz.

Jók vagyunk. Ostobán, kíméletlenül, tapintatlanul jók. Mert nem igaz, hogy nincs errefelé figyelem, együttérzés, okosság, csak a rossz idejére tartogatjuk. Borzongani szeretünk, balesetnél elájulni, elütött macskákat nézni. Ahhoz, hogy kimondjuk, mennyire szeretjük Budapestet, előbb rommá kellene lövetni a várost. Akkor meg inkább maradjon a szemét és a Spenótház.

Rottenbiller

Most ön *dönti* el az akciót!

Szerdán – április 14-én – este 10 óráig 5- 10- 15%-kal csökkentheti árainkat!

Az akció részleteit és a kedvezményt nyújtó matricákat keresse szórólapjainkon!

Dohány[illegible]
VEREBÉLY

3 f
MAGYAR KIR. POSTA

VEREBÉLY
42 III. 9 10.

T. „Europa"
Könyv és lapterjesztő vállalat

Budapest

V. Rothemere n. 12. III. 2.

Vásárhelyi András

XVII. h.

Kolozsvári asztalosok

1. l.

Vásárhelyi

I.

Széchenyi... Tasnerhez írt levelében 1836. febr. 28. említi, hogy egy bécsi lapban olvasta Novák cikkeit, amelyek a főhercegnek nem tetszettek. Széchenyi arra kéri Tasnert, tudja meg, ki ez a Novák? „Szólítsuk fel ön Vásárhelyit, hogy olvasná el január 22. sz. bécsi újság cikkeit Nováktul! Ki az a Novák? Vásárhelyi írjon erről nékem. A főherceg... úgy látom igen restellte ezen cikkeket.

Scheiber Mária: Novák Dániel
Budapest 1959

S.l.

MDK

Vásárhelyi Andor, Bp. építészmérnök

MMÉKKözl. 1929. 256. l. Hirdetmény.

Victor Vasarely

Méltatás.

Albrai Tamás: Praxitikák.
Művészet, 1978. május – 12. lap.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Bortnyik Sándor Vasarely

vezette „Műhely"-ben végzett tanulmányaik 1928-29-ig Vasarely Victor.

Kunst des 20 Jahrhunderts: Vasarely

Editions du Griffon, Neuchâtel 1965

1941 1891

M.D.K.

Vashoffer András, kőművességed

1752-ben, Valner József legényeként dolgozik Egerben.

Heves megye műemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 415 old.

VASHOFFER András egri kőmüves segéd. Egerben dolgozik 1752-ben --+ Wallner József egri kőmüvesmester legényeként.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Vásárhelyi Antal grafikus

Szurovi Pál: A sarki földjén
Vásárhelyi Antal grafikái

Művészet, 1982. július

Vásárhelyi tudat

Kiállítás a Stúdió Galériában

Magyar Nemzet 1984. 11.21.

Vásárhelyi Antal

VÁSÁRHELYI ANTAL grafikáinak kiállitása a Korunk Galériában. /rövid hir/

Utunk, XXXIII.évf. 35./1557./sz. 1978. szept.1. 8.old.

Vásárhelyi Antal

- aug. 19-én a grafikai tört rendezte kiállítást a Komm Galériában

(Komm hírei)

Komm 1978/9

Vásárhelyi

19. szdi Kassai ötvösmester. Műhelyében dolgozott Szentpéteri József.

Pallai Sándor: Ötvösművészet, Műszaki Kiadó, 1972; 245. l.

VÁSÁRHELYI ANTAL

Tervezőművész kiállítása

V. A. M. Design

1996 május.

VÁSÁRHELYI ANTAL

SZÉKELY András: Pontosság és lira : Vásárhelyi Antal képei a Studió Galériában. = Müvészet, XXV.évf.8.sz. 1984 57 - 58.p. ill.

Bp., Studió Galéria

hanem sokkal lényegesebbé válik az identitáskeresés, tehát
műalkotásnak a célrendszere változik meg. Ez az identitáskere
sés vezeti el a művészeket a regionális tradíció felfedezéséhe
amikor felismerik, hogy identitásukat az a milió határozza me
ahol élnek, ahol felnőttek, ahol megformálódott szellemi világu
Ilyen értelemben Bak Imre, Birkás Ákos és Fehér Lász
munkásságát nagyon jellegzetes példának tartom, noha eg
szen más stílusban dolgoznak mind a hárman, művészetü
alaptémája ez az identitáskeresés, amely a korábbi évtizede
ben nem válhatott alapvető fontosságúvá.

*– A nyolcvanas évek elején indított kiállítás- és művésze
szervező tevékenységed most, hogy kineveztek a bécsi Mode
Múzeum igazgatójának, új dimenziót kapott. Hogyan próbál
a régiók művészetére vonatkozó elképzeléseidet az új lehetős
gekkel élve valóra váltani? Mennyire teljesedhetnek ki elgond
lásaid, és milyen kötöttségekkel kell számolnod?*

– A múzeumnak kialakult a gyűjteménye, amelyet én mo
megörököltem. Feladatom ezt az anyagot fejleszteni. Most ke
megvizsgálnom, hogy a múzeum milyen adottságokkal rend
kezik, és ezzel szembeállítani a fejlesztés koncepcióját, ame
meghatározza a gyűjtés irányait. Az anyagi lehetőségeket
pénzügyi keretek határozzák meg, hogy meg tudom-e ven
azokat a műveket, amelyeknek a múzeumban kellene lenniö
Valószínűleg nagy világsztároktól nem vásárolhatok, mert ar
kevés a múzeum pénze, de nem is biztos, hogy minden nyuga
európai múzeumnak minden jelentős irányzat legjobbjaitól k
alapműveket beszereznie. Sokkal nagyobb hangsúlyt szeretné
helyezni a gyűjtemény összeállításánál a közép-kelet-európ

VÁSÁRHELYI Antal

P. Szabó Ernő

Vásárhelyi Antal grafikái
Studió galéria

Új Tükör, 1984. márc. 4. XXI. évf. 10. sz. 3-4.

ll

a igy megy a dolog, a magyarság itt
az ilyen, mint a várkonyi eset
. Nem is beszélve a rettenetes
t - a pécsváradi urak, főszolga-
vannak esve, hogy a mi egyházi fel-
olást, ami Várkonyban hónapok óta

szteletüséged, hogy mindez igy van,
sa meg.
stenre, segitsen megszabadulnunk
z egyetlen gyors módon.
ztelettel

hive

VÁSÁRHELYI ANTAL

Új művészet

2003/május

26.o.

, a vitri-
va mód
számá-
vonhas-

leges ér-
. Minél
designer
viselőjé-
os arra,
szinte
. Annál
snak és
feladat-
ccióra, a
ényekre.
Vignelli-
k, hogy
sá válik,
esignról

a karak-
inek ha-
iába na-

vissza. Grafikák láttán nekem a néhány éve elhunyt *Papp Gábor* jutott eszembe. Az ő minden divaton felülemelkedő és a feladatra koncentráló látványos egyszerűsége az, ami a Vignelli-eszmét képviselte a magyar képzőművészeti életben. Nálunk ugyanis a funkcionalizmus éppen úgy stílusirányzat volt, mint most a posztmodern vagy az újeklektika; iparművészeink jó része hajlamos arra, hogy jobban figyeljen e stílusok belső törvényszerűségeire, mint a feladat követelményeire. Ennek a funkciózavarnak egyik magyarázata az, hogy a gazdaság nem vonzza őket, túl nagy tehát a „szabadságuk". A piacgazdaság kiépülésével, biztos vagyok benne, megváltozik a helyzet, s Vignelli irodája akkor már nem művészeti érdekesség, hanem olyan példa lesz, amelyből tanulni is lehet.

Vadas József

Colerstone étkészlet. Sasaki
Heller-féle sorolható étkészlet, 1967, Casigliani

VÁSÁRHELYI Antal

Vadas József

Lépcső

[Vásárhelyi Antal]

Bp. Studió Galéria,

Élet és Irodalom, 1984. márc. 9. 10. n 15

VÁSÁRHELYI Antal

P. Sz. J. [P. Szűcs Julianna]

Lépcsőházi gondolatok
Vásárhelyi Antal képgrafikái a
Stúdió galériában

XLII. 50.

Népszabadság, 1984. febr. 29. 7. l.

Emese Vásárhelyi

Following a decade of Hungarian success at the international ceramics exhibition in Faienza, Italy, the gold medal this year went to Katalin Orbán and the silver to Emese Vásárhelyi.

Polma Melis: Hungarians get a showing around the world.
Daily News, 1983. aug. 27.

Vásárhelyi Antal, grafikusművész

Rácz György képzőművész Hajdúszoboszlón él. Jelenleg a fiatal művészek klubjában látható a kiállítása melynek művészeti vezetője Vásárhelyi Antal. Ő ismerni Rácz György művét.

Láttuk, hallottuk.

1984. V. 3. Petőfi 10.45 (alakoline.)

Vásárhelyi Antal, grafikusművész

A Fiatal Művészek Kiállítótermében holnapeste nyílik meg a Nemzetközi Mail art c. kiállítás. A Mail Art a modern irányzathoz tartozik a művészetben. Több ilyen kiállítás volt már Budapesten, de a legújabb kiállításon egy kis zavar támadt. A helyzetet Rózsa Péter próbálta tisztázni Vásárhelyi Antallal, a klub művészeti vezetőjével.

Láttuk, hallottuk...

1984. szept. 13. Petőfi 10.45 /Ksné/.

vagy intézmény segíti elő legjobban a K+F
be a megfelelő válaszokat!

ret folytató szervezetekkel, oktatási

ó szervezetek
ztést célzó szervezetek

igyi támogatása, fogadási feltételek

nyek korszerűsítése
hetőségének biztosítása, bővítése
negújítási képesség) fogadásának képessége
ok

amokba

Vásárhelyi Antal

Új Mův. 2003. 12. p. 44.

Vásárhelyi Emese

Az Észak-Dunántuli Iparművészek II tárlatán szerepelt és a Fejér megyei Tanács nivódiját kapta.

Magyar Hirlap 1981/5/5/9

Vásárhelyi Emese, keramikus

l. Dallos Mariska

– A hétvégi kult. prog. 9.

Népszabadság, Bp. 1980 jún. 6.

Vásárhelyi Emese

Az Országos Szilikátipari Formatervezési Triennálén a művészi-emelt díjat kapott.

Mennyhárt László: I. Országos Szilikátipari ... Művészet, 1980. április – 44. lap.

Vasárhelyi Emese, szavalóverseny

d: Szekeres Károly

– . □ Szekeres Károly

2.

Esti Hírlap, Bp. 1980 jún. 5.

Vásárhelyi Emese, kéramikus

L. Boromisza T.

– A hétvégi kult. prog.

9.

Népszabadság, 1980 jún. 27.

Vásárhelyi Emese, ifj. armű vén

L. Szekeres Károly

Torday Aliz: Nem szobrok - edények! 2

Esti Hírlap, Bp. 1980. jún. 17

Vásárhelyi Emese, iparművész.

Szekeres Károly és Vásárhelyi Emese iparművészek kiállítását a Fényes Adolf teremben 1980. június 5.-én nyitják meg. — Fekete György belső építész tartja a megnyitót.

Meghívó.

1980. jún. 5.

Vásárhelyi Imre kerámiái

Vallauris-ban megrendezett kerámia-biennálén díjnyertes

Népszabadság, 1984. VII. 5

Sz. Vásárhelyi Emese

A második díjat megosztva
Pécsett az Országos Kerámiai
Biennálén a „Művésznő" nyerte.

— Biennale Pécsett.
Új Tükör, 1978. június 25 - 43 kép.

Sz. Vásárhelyi Emese
(Bp. 1950 -

Művével részt vett az V. Országos Kerámia
Biennálén - Pécs, 1978.

-Katalógus a könyvtárban -

Vásárhelyi Eemese

Plasztika,
/porcelán/

Veszprém megye képzőművészei. Összeállította: Z. Szabó Ágnes
MŰVÉSZET, 1980. február 17. lap.

Vásárhelyi Emese
iparmüvész

Munkáival csoportos kiállitásokon és pályázatokon vesz részt Magyarországon és külföldön. /Országos Kerámia Kiállitás , Országos Kerámia Biennálé, AMFORA STUDIÓ pályázat, Faenzai Nemzetközi Kerámia Biennálé/
Valenciában a nemzetközi ipari tervező pályázaton a kerámia külön diját nyerte el.

Összeállitotta:
Z.Szabó Ágnes: Veszprém megye képzőművészei. MÜVÉSZET,1980.február - 14.lap.

Vásárhelyi [illegible] Emese
iparművész

1950-ben Budapesten született. A Magyar Iparművészeti Főiskolán 1974-ben kapott diplomát. Azóta a Herendi Porcelángyár iparművésze.
A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének tagja.

Összeállitotta:

Z. Szabó Ágnes: Veszprém megye képzőművészei.
MŰVÉSZET, 1980. február - 14. lap.

Vásárhelyi Emese, keramikus-iparművész

a Fényes Adolf-Teremben Vásárhelyi Emese és Szebényes Károly keramikus-iparművészek kiállítása látható.

TV-Híradó

1980. VI. 5. Televízió 21.15 2. műsor /N/.

Vásárhelyi Emese keramikusiparművész

a Fényes Adolf Teremben látható Vásárhelyi Emese és Szekeres Károly kerámia kiállítása.

Láttuk, hallottuk...

1980. VI. 13. Kossuth 17.35 /Áné/.

Vásárhelyi Emese, keramikus

a Pécsi Galériában júl. 6.-án nyílt meg a VI. országos kerámiabiennálé.

Vásárhelyi Emese a Herendi Porcelángyár tervezője, pedig rokokó bájfigurák helyett a porcelán új lehetőségeit keresi.

Romváry Ferenc: Kerámiaművészetünk mai helyzete.
Szabad Föld, Napló, 1980. júl. 27.

Sz. Vásárhelyi Emese, keramikus iparművész

„A kéz intelligenciája" jelszóval meghirdetett idei pécsi biennálén szerepel Sz. Vásárhelyi Emese mázas plasztikái borzongató érzésvilágot sugároznak. Porcelán „falak" közé szorított tengeri állatkák fuldokolnak. Lepény hala a falra terítve szárad. Lehetséges, hogy e művek az anyag valóságát, természetes voltát, eredetét kívánták érzékeltetni. (említve).

Wágner Tibor: Iparművészeink a VI. Országos Kerámia Biennálén.
Mestermunka, 1980. júl. 30.

Sz. Vásárhelyi Emese

A Derkovits Teremben rendezett kiállitást ismerteti Vadas József: "Kézzel vagy géppel?" c kritikájában. A most végzett fiatal iparmüvészek mutatják be itt terveiket. Ezek között emliti meg dicsérettel a müvész által tervezett teáskannát.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. febr. 9.
XVIII. évf. 6. sz. 12. lp.

Sz. Vásárhelyi Emese / keramikus

L: P. Benkő Ilona

-: Díjkiosztás

Esti Hírlap, Bp. 1978 jún. 14.

8

Vásárhelyi Emese, keramikusművész

A közelmúltban Győrben, a Xantus János Múzeum képtárában nyílt meg az „Észak-dunántúli tárlat". A „régiek" az „öregek" mellett mind erőteljesebben hallatja hangját a fiatal nemzedék: Vásárhelyi Emese műveit láthatják a kiállításon.

Kichner Tibor: Észak-dunántúli tárlat Győrben.
Dolgozók Lapja, 1983. dec. 10. 4.-old.

Vásárhelyi Emese, keramikus iparművész.

Megyénk művészeti eseményeinek sorából rangjával és szinvonalával kiemelkedik a kétévenként megrendezésre kerülő őszi tárlat, mely az idén XXII. alkalommal nyílt meg a Veszprémi Vegyipari Egyetem aulájában. — Vásárhelyi Emese régi, népi korsók formaelemeivel megtüzdelt plasztikái a megyében élő iparművésznő új törekvéseit mutatják. „Erupció i. sz. 79-ben III." sorozata (repr.) játékosságával, zsánerelemektől mentes, mégis kifejező világával méltán érdemelt elismerést.

Verzeli Lajos: a megfiatalodott Őszi Tárlat.

Napló (Veszprém), 1983. nov. 19. 8-9-old.

SZ. VÁSÁRHELYI Emese keramikus

Hírek: Magyar keramikusok sikere. Olaszországban, a hl. faenzai nemzetközi kerámiaalkotóversenyen Orbán Katalin aranyérmet, Sz. Vásárhelyi Emese ezüstérmet nyert.

Népszabadság 1983. VI. 26.

SZ. VÁSÁRHELYI EMESE

ezüstérmet nyert Faenzában

Sz.A.: Arany, ezüst - agyagért

UJ TÜKÖR 1983. XX. évf. 28. sz. 26. o.

kulcsszám, megnevezés:

havi törv. munkaidőnek megfelelő szem. alapbér:

3. A dijazás számitásánál alapulvett munkaidő: hónap.

4. A jogviszony tartama: -tól -ig.

5. A feladat irányitója:

6. A szerződéshez szükséges előzetes engedély kelte, száma:

. . . . . .

A kifizetésre kerülő dijból progressziv jöv. adó és községfejl. hozzájár. ke levonásra.

Budapest, 197.....

....

megbizó

VÁSÁRHELYI EMESE

említve

Acsay Judit: II.Országos Szilikátipari Formatervezési Triennálé. Kecskemét, Művelődési Központ

UJ TÜKÖR 1982.XIX.évf.47.sz.4.o.

Vásárhelyi Emese

Keramia művész

(: Faenza :)

Magy. Nemzet 83. VI. 26.

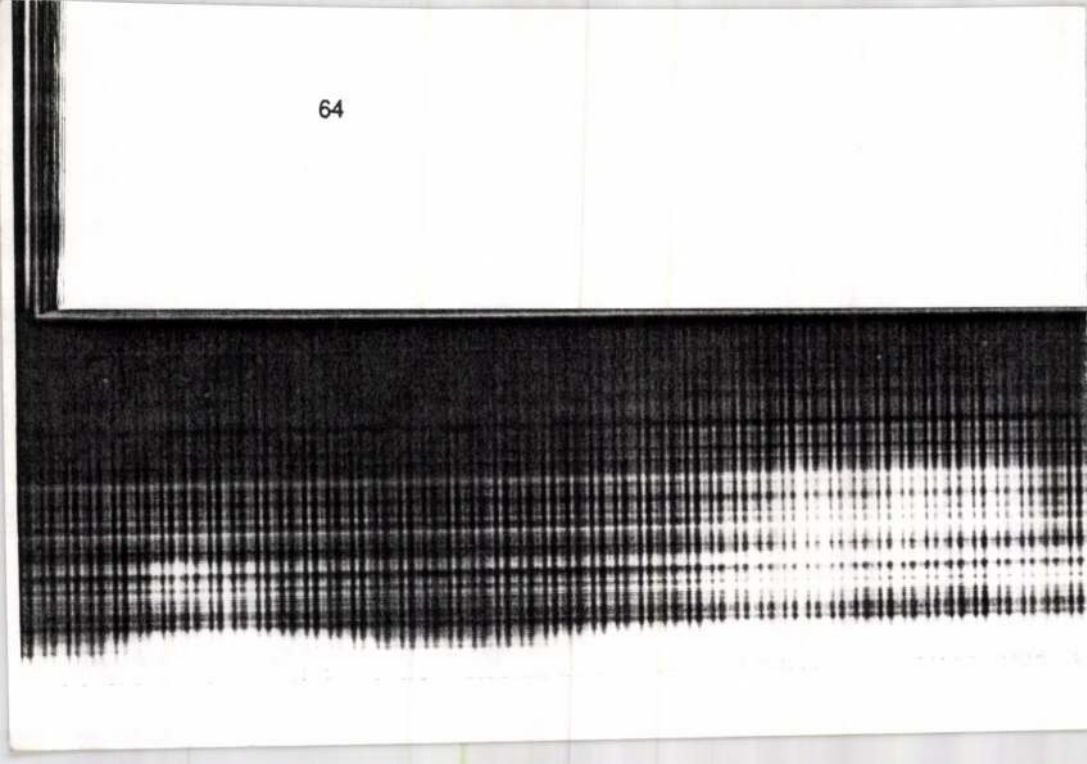

VÁSÁRHELYI Emese keramikus

FEKETE Judit: A kerámia egészen más : A kecskeméti stúdió munkájából. = Magyar Nemzet, LIV.évf. 114.sz. 1991 május 17. 11.p.

Bp., Vigadó Galéria, Kecskeméti Kerámia Stúdió kiállítása

A veszprémi Művészetek Háza
tisztelettel meghívja
1997. augusztus 18-án,
hétfőn délután 5 órakor
a Kisgalériába
/Veszprém, Vár u. 3./

VÁSÁRHELYI EMESE

keramikusművész

KIÁLLÍTÁSÁRA

Megnyitja:

KIRÁLY JÓZSEF

belsőépítész

A kiállítás megtekinthető augusztus 18–szeptember 7-ig
naponta 10–18 óráig, csütörtökön 20.00 óráig

PLC method sheet

3 µm
D.
v/v %; pH 4.5 acetate puffer = 35 / 65, volume
m
-hydroxy-prednisolone

ce #	RRT (Relative Retention Time)
39/14	1.00
858	0.92
0	2.37

Vásárhelyi Gmese

Magyar Iparművészet az
ezredfordulón 2003

107.l.

108. Fülep Lajos - Koronghi
109. Gordigiani, Gabriella
110. Fülep Györgyné - Fülep
111. Gordigiani, Michele -
112. Fülep Lajos - Koronghi
113. Fülep Lajos - Hatvany
114. Alexander Magda - Fülep
118. Fülep Lajos - Koronghi

115. Fülep György - Fülep L
116. Alexander Bernát - Fül
117. Alexander Magda - Fülep
119. Vignot, Pierre - Fülep
120. Gordigiani, Michele -
121. Dr. Molner - Fülep Laj
122. Fülep Lajos - Koronghi

. . . . . .

VÁSÁRHELYI Emese

Betű és Irás az Agyagon

ispert Gálivia (TERRA)

Meghívó

Lásó Benhő Ilona

. revelatione divina. Quia veritas de
paucis, et per longum tempus, et
homini proveniret: a uius tamen
ta hominis salus, quae in Deo est.
venientius et certius proveniat, ne-
er divinam revelationem instruantur.
aeter philosophicas disciplinas, quae
am doctrinam per revelationem haberi.
od, licet ea quae sunt altiora homi-
ne per rationem inquirenda, sunt ta-
per fidem. Unde et ibidem subditur
minum ostensa sunt ibi. Et in huius-

. . . . . .

iversa ratio cognoscibilis diversi-
m enim conclusionem demonstrat astro-

VÁSÁRHELY EMESE

közös kiállitás Szekeres Károllyal ld.ott

Balog János:Sz.-V. kiállitása.Fényes Adolf terem

UJ TÜKÖR 1980/XVII/28.sz.3.o.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191... é

tésénél ...

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ..., 191...

...

tanu.

...

tanu.

Vásárhelyi Dezső

írod

=

Építő Ipar. 1901. 40.

sz. (A pilisesabai Klotild-villatelepen épitendő Kaszinó terve)

I. Dezső nyert fenti a pályázatot

I. Ferencz.

Megkoronáztatása.

A szemben lévő főoltárnál té
(Batthyány) és az ország nádora m
csai érsek és Esterházy egri püspö
názási jelvényt tartó főurak, a zás
ságok, valamint az országgyülés ta

Die Ungarische Krönung Sr. Ma

magyarázó szövegének kezdete: A. K
hat das Recht dem Köni
träger der 10 Königrei

Szines rm., mér. a vk. 27

Sz. n.
195-

Vásárhelyi Dezső

épitész

Szül. Budapest 1874

okleveles nyert 1896

Műegyetem 91. I.

BUDAPEST
62

BUDAPEST
LKd 4 LKd

Vásárhelyi dezső

épitész

1913

l.

Bierbposta

36 l.

1894. Munkácsy Mihály:

Női - tanulmány

A kezeit összekulcsolva t
de visszatekint. Középütt e
szemöldöke sötétbarna, ar
úgy, hogy ritka fogai kilátsz
Kendője szürke és rövid újj
Munkácsy." A „Tépés csinal
"~~[illegible]~~nak mellképe.

Fa, méretei 40·3:
Ára 4500 Ka.

Vétetett az 1900: VII. 5-d
48753 (414/900), illetőleg 1900:
min. birat alapján F-
nyugtára. — Elszámoltatott
lás elfogadtatott 1901: I. 4-én
1901: I. 5-én Rossi F

Fr. N. 839/90

Vásárhelyi Dezső

l. Gereczeraptár

281. h.

MDK
kézdivásárhelyi Vásárhelyi Dezsö, ép. mérnök

kézdi Vásárhelyi Dezsö lett.

Névváltozások és szakcimkiegészitések. MMÉE Közlönye.
1929 V.26 136.1. LXIII. kötet 21-22.sz.

M.D.K.

Vásárhelyi Dezső, épitész

a Kiállitási Bizottság tagja

XII. Congrès International des Architectes Budapest 1930. Compte-rendu. Bp.1931. 20.old.

foglaló történeti elemzésére ez évben a Képzőművészeti Kiadó gondozásában megjelent könyvben, Banner Zoltán: *Erdélyi magyar művészet a XX. században*. Bp., 1990.

Az elmúlt három esztendő kelet-közép-európai eseményei azonban pontosan arra figyelmeztetnek, hogy az alapvető nemzeti értékek számbavételét, őrzését és tudatosítását nem befolyásolhatja, nem határozhatja meg s főleg nem akadályozhatja a bármikor, vaktában meghúzott országhatárok kényszerűsége; hogy a regionális elemek messzemenő tiszteletével együtt elsősorban nem azoknak a vonásoknak az elemzésére kell összpontosítanunk a figyelmet az elmúlt évtizedek és évszázadok magyar művészetében, amelyek elválasztanak, hanem azokra a kapcsolódási pontokra, amelyek összekötnek, s amelyeken át meghúzhatóak az egyetemes és egyetlen magyar művészet szellemi körvonalai.

Innen, tehát napjaink művészeti jelenségeitől immár visszafelé, tanulmányom eddigi kronológiájával ellenkező irányban haladva: a művészettörténeti kutatás eredményeinek a kölcsönös cseréjét, egy olyan egyetemes magyar művészettörténeti adatbank megvalósítását tartanám a legsürgősebb feladatnak, amelynek előmozdításában talán éppen a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat tehetné meg az első lépést azzal, hogy legközelebbi vándorgyűlésére erdélyi (és természetesen más országbeli, így Nyugaton élő) magyar művészettörténészeket és régészeket is meghívna.

A kortárs, tehát a 20. századi erdélyi magyar művészet megismerése, stílusvonalainak a bekapcsolása az egyetemes magyar művészeti élet áramköreibe gyakorlatilag el-

VÁSÁRHELYI Dezső építész

Wekerle-telep

Pavilon 9(1994) 4.9.

VÁSÁRHELYI Dezső

Nagy Gergely: Kertvárosnak, a Wekerle.
Bp., 1994, F. Szelényi Ibáz

30, 34, 35.

Dr. Vásárhelyi Boldizsár

MDK

a müszaki tudományok doktora

lektorálta :

Dr. Mihailich Győző : A XIX. és XX. századbeli magyar hidépités története. 1960.

ben egyszer.

Vásárhelyi Boér Márton

(vagy Károly?)

László

Boér Márton

alatt.

Vásárhelyi Emese, keramikus

Pécsett ötödik alkalommal rendezték meg az Orsz. Kerámia Biennálét, a zsűri a művész konyhai edényeit második díjjal tüntette ki. (említve.)

Pannon krónika.

1978. jan. 30. TV. 17:45 (V Gné).

Sz. Vásárhelyi Emese, keramikus

L: Kun Éva

Vadas J.: Sevami sem Tóhéletes 12.

Élet és Irodalom Bp. 1984 okt. 12. XXVIII/41

Vásárhelyi Emma

Dij Vallomás - ban

Magyar Nemzet 1984. VII. 5.

Vásárhelyi Kruse kerámikus

Dvorszky Hedvig: Gondok és lehetőségek a mai magyar kerámiában

Művészet, 1982. szeptember

Vásárhelyi Emese kerámikus

Pogány Gábor: Kerámia, most

Művészet, 1983. február

Vásárhelyi Emese, keramikus iparművész

Évek óta népszerűek a balatonkenesei honvédüdülő nyári vendégei körében a képzőművészeti tárlatok – a kiállítások sorát Vásárhelyi Emese és Szekeres Károly keramikusművészek tárlata nyitotta meg. Kiállításuk júl. 11.-ig tekintlvető meg.

Kenesei tárlatok '84

Néphadsereg, 1984. jún. 30.

Sz. Vásárhelyi Emese Erzsébetkus

Kamarakiállítása Pécsett

Népszabadság, 1986. VIII. 1

Vásárhelyi Emese ipm, szem.

→ Gosza Géza ék

MŰVÉSZET 1985/10/7

Vásárhelyi Emese

A Kecskeméti Művelődési Központban először rendezték meg a Szilikátipari Triennálét.
Vadas József: "Egy tálból cseresznyézzünk" címmel ir a kiállitásról.
Kovács Julia kerámia és porcelán-együttesét rokonszenvesnek találja a kritika,
Probstner János kancsóit és Szonntag Éva domborműves csészéit birálja.
Szekeres Károly és Vásárhelyi Emese agyagmázas tálsorozatát viszont nagyra értékeli:
"a szakma és az ipar körében egyaránt a legnagyobb sikert érték el, hozzájuk hasonló magyar termék nincs a hazai piacon."
Vadas József beszámolóját lásd: Szekeres Károly nevénél.
Élet és Irodalom, Bp. 1980. jan. 26. XXIV. évf. 4. sz. 13. lap.

Vásárhelyi Emese, keramikus iparművész

a „Művészet az iparban" c. bemutatás a FIM v. ker.-központjában látható aug. végéig. az Iparművészeti Főiskolán diplomázott Szekeres Károly. Vásárhelyi Emese és társaik tervezőként dolgoznak az iparban.

Losonci Miklós: Tervezők az iparban.

Test Megyei Hírlap, 1979. júl. 14.

összeget.

Budapest, 1997. november 5.

VÁSÁRHELYI EMESE

Gopcsa Katalin: Samott és porcelán. Szekeres Károly és Vásárhelyi Emese műhelyében

Magyar Iparművészet 1997/4, 10-13

Vásárhelyi István
Ölvös

M.D.K.

1796. ban Szentpétery József
kerül hozzá famulának Kassán.

Molnár László: Szentpétery József
Művészet, 1962. augusztus – 6 lap

M.D.K.

Vásárhelyi István ötvösmester

jászberényi származású,
1786-tól kezdve Kassán működött.
Ő volt a híres magyar aranyműves:
Szentpéteri József mestere.

S. Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18. Jahrhundert. Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4. 264. old.

Vásárhelyi István

kassai ötvös

életrajz

l.

Mihalik: Szentpéteri

43. l. 44. l.

136. l.

6

MDK

Vásárhelyi István

Mihalik S.: A magyarországi református egyházak pesti ötvösművei. 1936. 2, 7-10.o.

Vásárhelyi István, ötvös

A Budapesti Történeti Múzeum gyűjteményes kiállítást rendezett a 19. század legnagyobb magyar ötvöse, Szentpéteri József alkotásaiból. – A család anyagi körülményei nem tették lehetővé, hogy festészetet, vagy szobrászatot tanuljon Szentpéteri József, így 1796-ban Kassára ment ötvösinasnak Vásárhelyi Istvánhoz, ahol 1801-ben felszabadult.

Földes Emília: Szentpéteri József ötvösművész 200. évfordulója.
Budapest, 1982, 1. 23. old.

Vásárhelyi István

otv. 1786.

Cáid

Arch. Ért.

1909. 435

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

invita la S. V. Illma ad intervenire alle

CONFERENZE

che

il Rev.

P. VITTORINO FACCHINETTI

Professore dell'Università del Sacro Cuore di Milano

terrà

sabato, 27 aprile alle ore 18
nella Sala del Museo d'Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—37.) sul tema:

DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA

(con proiezioni); e

lunedì, 29 aprile alle ore 18
nella Sala della TESz (V., Falk Miksa-utca 1) sul tema:

LA RADIO IN VOLO

LA PRESIDENZA

Gli ospiti sono graditi.

MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG
SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE
BUDAPEST, IX. RÁKOS-U. 10.

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrhölgynek

BUDAPEST,

ifj. Kellner E. Bpest.

Vásárhelyi István
ötvös
Kassa
XVIII – XIX. sz.

l.
Diviparmtört
189. l.

Vásárhelyi Ötvös Ittv

lásd

Horváth Kentfeteri

204. l.

M.D.K.

VÁSÁRHELYI István ötvösmester

1796-tól Szentpéteri József műhelyében tanul Kassán

Michalik Sándor: Szentpéteri S. Bp. 1954.

9.l.

Steiner A. F.

festő.

Vásárhelyi ötvös István

1786 – 1802.

Stuckmeisterül 1786. ápr. 5 én vétetik föl. Junius 8 án mutatja be mesterremekét, a taxát 15 rajnai frt. u. az év szept. 25 én fizeti le. 1786, 1789, 1802. inas szegödtetésekkel kapcsolatban szerepel a céhregesztromben. 1798. ben 25 rajnai frtot vesz kölcsön a céhtől, melyet 1801 ben még 10 frttal adós.

Mihalik József. Kassavárosi ötvösegenek tört, Bpest 1900. 309. l.

re. D. K

VÁSÁRHELYI István ötvös

Jászberényi születésű.

Szentpéteri nála tanul Kassán

1786-ban mutatta be remekét a kassai ötvöscéhnek

1802-ből van róla az utolsó adat

Mihalik Sándor: Szentpéteri J. ... Bp. 1954.

Szentpéteri: Önéletirása 43–50. l., 136. l.
52. l.

Vásárhelyi István

ötv

Kőmagyötvj. 880. sz

M.D.K.

T. Vásárhelyi Imola, festő

cg képét említi a szerző:
„Parasztcsalád ül a mező-
ben szénaboglyák közök,
erős napsütésben, fiatal
anya a kicsijét gondozza..."

Szillágyi András: Nagybányai festők között

Utunk - Kolozsvár, 1956, márc. 2.

M.D.K.

Vásárhelyi Irmola, festő

művei szerepeltek a a Képzőművészek Országos Szövetségének nagybányai csoportja állandó kiállitásán a festőtelep nagytermében.

Utunk - Kolozsvár, 1955, máj. 20.

Vasárhelyi Hérsö Ferenc M.D.L.

festő

A vásárhelyi művésznek az idén már volt Budapesten egyéni kiállítása.

Fehérvy Gábor: Fejér Csaba vásárhelyi kiállítása
Művészet, 1967. junius – 43 lap.

MDK.

Vásárhelyi Gyula grafikus

"Szénosztályozo" /gouacne/

"Tatabányai táj" /akvarell/

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Műcsarnok,1955 . 58.1.

MDK

Vásárhelyi Gyula, graf.

Szüret a szőlőhegyen. Ceruza.

Műcs.-IV.M.Képzőm.Kiáll. 1954.jan.-febr. Kat. 17.l.

ápolásra jelentkező beteget, ha az csa-
tag: négy hétig, előzetes engedélyem
k és az országos Tisztviselői betegsegé-
e való jogosultságot igazoló nyomtat -
zolási lapot/, melynek 'Orvosi igazolás'
lás' feliratai rovatai szabályszerüen
polási költségek/ ápolási díjainak/ fel-
szthessék fel hozzám.
ényjogosult családfőnek 12 hétnél huza-
4 hétnél hosszabb kórházi ápolásra van
óságának, illetőleg az egyetemi gazda-
ak az 5. sz. nyomtatványon /ápolási idő
kell a tovább ápolásra engedélyemet kér-

./.

Vásárhelyi Gyula
festő
1906.
Elmúlt 1930
90. l.

MDK

Vásárhelyi Gyula

Szénosztályozó	gouache 50x70
Tatabányai táj	akvarell 50x35

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás.Műcsarnok.
1955.Kat. 38.1.

MDK

Vásárhelyi Gyula

Szüret a szőlőhegyen, ceruza

Műcsarnok 1953-54 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

Vásárhelyi Gyula MDK

Szénosztályozó, gouache

Ratabányai táj, akvarell

Műcsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

Vásárhelyi Győző

Méltatás.

Rideg Gábor: Egy grafikus generáció.
Művészet, 1980. szeptember - 2 lap.

Vásár Lehgi Györgő
festő

Magy. Nemzet 83. VII. 3. 82

Vásárhelyi Győző, festőművész

A Műhely sorozatban a Nemzeti Galéria arra a Gyarmathy Tihamér-ra irányítja a fényt, aki keresett és talált is, mégis magányos maradt. – Úgy éreznük, Vásárhelyi Győző és Schöffer Miklós társa a festészet laboratóriumi vizsgálatában, de sokkal kisebb publicisztikai siker kísérte törekvéseit, pedig semmivel sem méltatlanabb társainál.

Losonci Miklós: Az alkotás maradandó értékei.

Pest Megyei Hírlap, 1982. júl. 20.

Vásárhelyi Győző

1925-ben az orvosi egyetem esti tanfolyamára jár, párban a labor Művek laboratóriumában dolgozik.

Gaston Diehl: Vasarely – Bp. 1973. 10p.

Vásárhelyi Győző

1927-ben a Podolini-Volkmann-féle festészeti magániskolába iratkozik be.

Gaston Diehl: Vasarely – Bp. 1973. 10 p.

Vásárhelyi Győző

Részt vett a "XX. sz. magyar származásu művészek külföldön" c. kiállitáson.
Mücsarnok, 197o.

Major Máté: Külföldi magyar müvészek kiállitása

Nagyvilág, 197o/11 1715. old.

Vasárnapi Ujság

1908. április 9-én mületett Pécsett.

Gaston Diehl: Vasarely — Bp. 1973. 10 p.

Vásárhelyi Görö

grafikus

A kapitalan le 3 számú ház, melyben egykor a világhírű művész született, a művész életművét bemutató múzeumnak nyújt majd otthont.

Romváry Ferenc: Pécs - a muzeumok városa.

Művészet, 1973.szeptember - 33.oldal

Vásárhelyi Gyula

1928-ban a Bortyik Műhely nevű iskolájában folytat tanulmányokat.

Gaston Diehl: Vasarely – Bp. 1973. 12p.

Vásárhelyi Győző

Bortnyik tanitványai voltak a Mühelyben Csillag Vera és Vásárhelyi Győző alkalmazott grafikusok.

Uj irás1974/2 96.o.

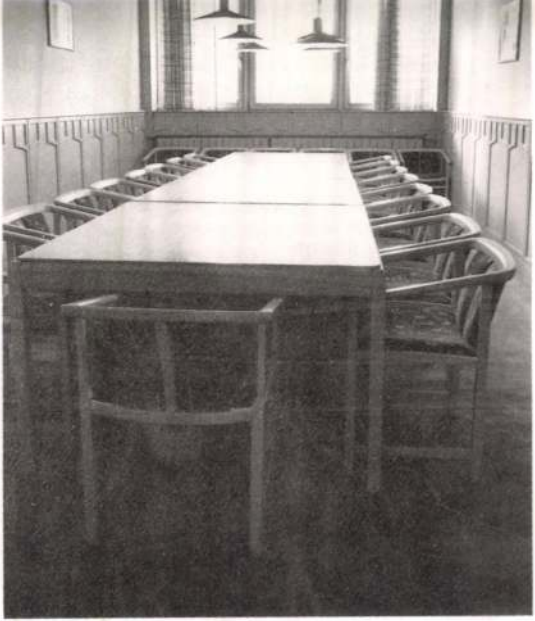

VÁSÁRHELYI JÁNOS
iparművész

8200 Veszprém
Nagy L. u. 3/D. VII./3.
Tel.: 80/29-394

Térkép.

A megye czimerével dis
fölött:

C. VESZPRIM.

fölül jobbra: XXVIII.

Rm., mér. a rl. 12.5: 18

77-9

Vásárhelyi György

XVIII. sz

l.

Gerevich Emlékkönyv

122. l. – 130. l.

Magyarcsaholy
(Kilágy vm)

K. D. K.

VÁSÁRHELYI György asztalos

XVIII. század. Magyarcsaholy, ref. templom, mennyezet és karzat

Agghásy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I. 282, II. 166.

Vásárhelyi György, szobrán

L: Vilt Tibor

-: Kultúrális kérek 7.

Nepszabadság, Bn 1980 júl. 4.

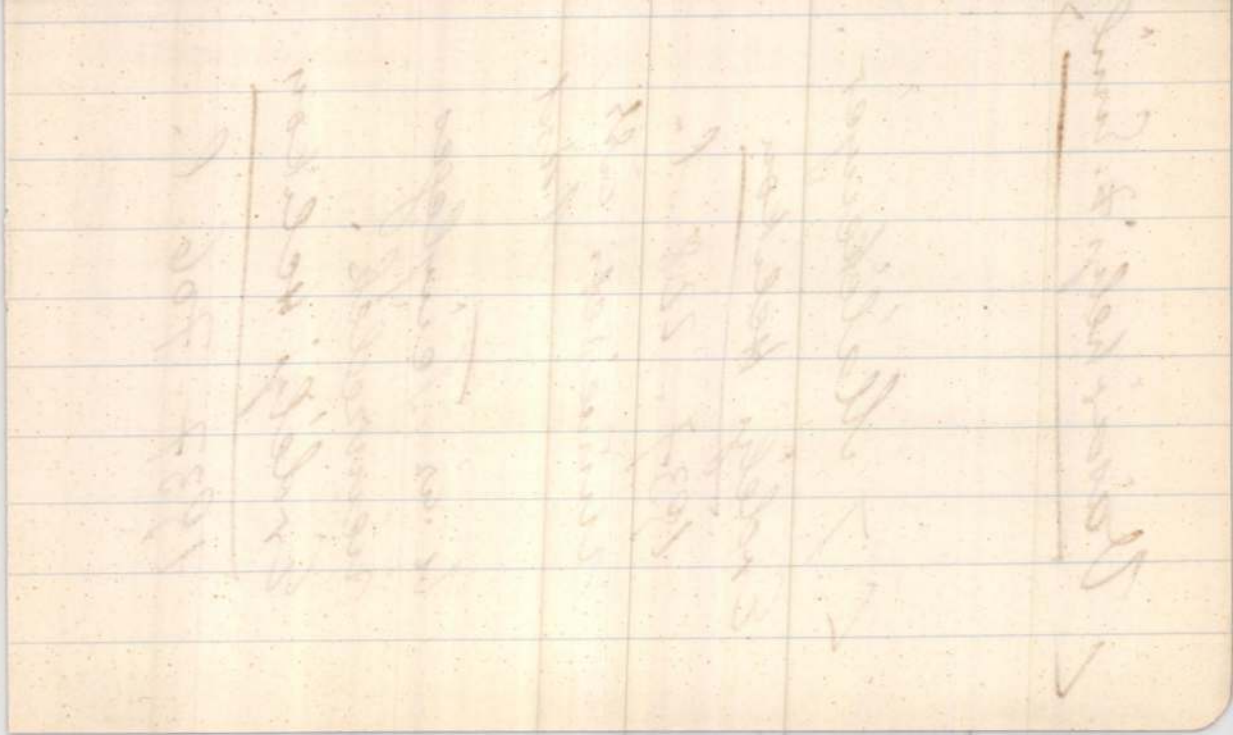

< Vásárhelyi Z. Emil >

< 7 Málékenyér.

Erdélyi Helikon
1937. 228. l.
irodalmi cikk,
lásd.

u. az. Tényleges
nemzedék.
Erdélyi Helikon
1937. 706. l.

< Vásárhelyi Z. Emil >

< > Erdélyi német
képzőművészek.
Erdélyi Helikon
1937. 463. l.

Lásd a cikket.

< Vasárhelyi Z. Emil

< > Remete-mű-
vészek.
Erdélyi Helikon
1937. 81. l.

Laid a cikket

ERDÉLY

legolvasotabb irodalmi és művészeti képes folyóirata a

Reményik Sándor és
Császár Károly

szerkesztésében havonta kétszer megjelenő

PÁSZTORTŰZ

melynek hasábjain a legkiválóbb magyar írók szerepelnek

Előfizetési ára:

Egész évre 500 Lei — Az Erdélyi Helikon és az

Vásárhelyi Z. Emil

AZ ERDÉLYI SZÉPMIVES CÉH
1937-ik évben megjelent könyvei:

NYIRŐ JÓZSEF:

HAVASOK KÖNYVE

A székely erdők és hegyek regényes élete.

KISS JENŐ:

KORMOS ÜVEGEN

Versek. Vásárhelyi Z. Emil rajzaival.

GRÓF BÁNFFY MIKLÓS

Vásárhelyi Z. Emil

írod

Maksay Albert:

Vasárhelyi Z. Emil

kiállítása. Pásztortűz

1939. 259. l.

Vásárhelyi Zigler Emil

festő, író, nyomda-
vezető Kolozsvárt

Felvinczi Takács Zoltán
körlése.

Szerepel a követ
Erő néven:
Vásárhelyi Z. Emil

< Vásárhelyi Z. Emil >

< > Erdélyi nüvészek

c. könyvének ism.

Maksay Alberttól

Pásztortúz

1938. 1. n. 56 l.

Vásárhelyi Z. Emil

festő

Életr.

lásd okv.

Vásárhelyi Z. Emil:

Erdélyi művészek.

Kolozsvár (1934?)

205 — 223. l.

képekkel

és gazdag élményeit, fordulatos
élt át életének megrázóan nagy
apott sebe folytán látását elvesz=
ye ez, amely az eléje hulló áttör=
ilágot teremt, s vele az életkedv,
an hatalmas szinfoniáját játssza el.
tortűz kiadóhivatalában.

SERORUM

zetét tartalmazó 128 oldalas könyve
részére készült számozott és
egyszerűbb kiadásban 100 Lei.
tűz kiadóhivatalában.

Műintézet R. T. nyomása. Cluj.

<Vásárhelyi Ziegler Emil>

Maksay Albert < >

kiállítása. Pásztortűz

1935. okt. 31.

a cikk, mely okv. felh.

Szopos Sándor eso-

magjában van.

5
LEVENTE

Vásárhelyi Z. Emil

Laid
=
Szépművészet
1940. 18. l.

Vásárhelyi Ziegler Emil

l.

a 41. oldalt olv.
lásd

Művészeti hetek
Kolozsvár 1942.
41. l. 42. l. 45. l.

Vásárhelyi Z. Emil

Férfi arckép, repr.

Barabás M. Czudtal

1937.

Vásárhelyi Ziegler

Emil

Művészi könyv-

táblája, repr.

Pásztortűz

1934. 189. l.

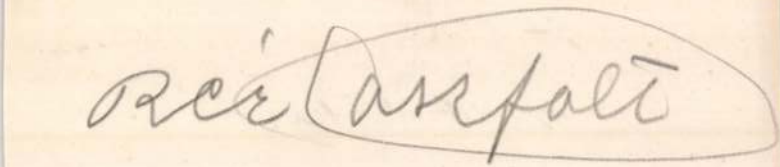

Réż (aszfalt)

tajtékkő

só

H. Sz. 172, 173, 174, 175, 177,
78, 180, 181, 182, 183, 184,
85,

~~Hegye viszhang~~
Vegyven év viszhangja
Jókai Mór, Tartalom

Vásárhelyi Z. Emil

wód

Győri Mihály.

Marosvásárhely régi és új képzőmű-vésztehetségei kötelez-nek.

Székely Nép

1943. aug. 18.

< Vásárhelyi 2. Emil >

Makkai László és < 7 >:
Kolozsvár. Egy magyar város
ezer esztendeje. Kolozsvár
város kiadása 1942.

Tom. Bíró Béla: Pásztortűz. 1942. 237. l.

E műben fentről: Művészetében első Kolozsvár.
c. fejezet.

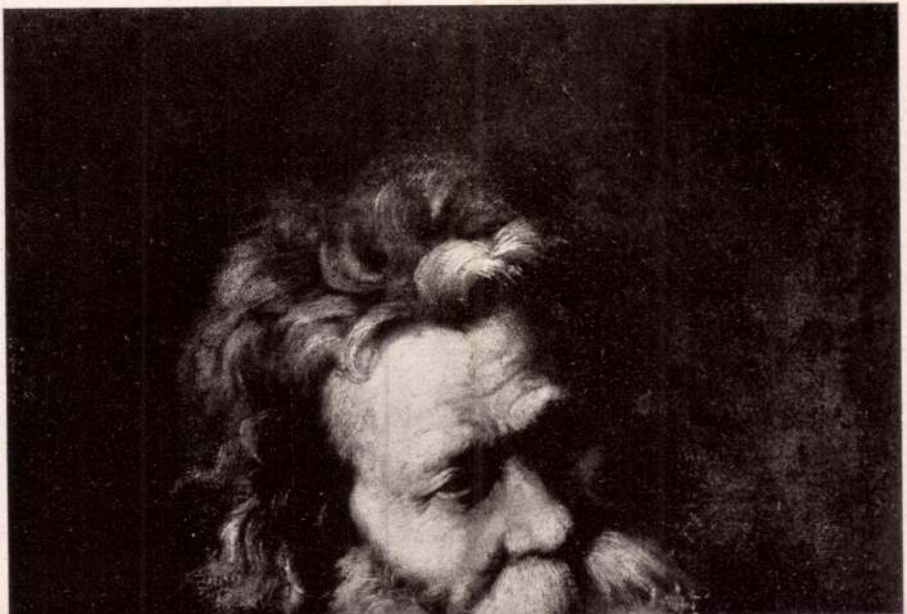

< Vásárhelyi Z. Emil >

cikke
Remenyik Sándorról
cím nélkül.
Pásztortűz 1941. 599. l.

A lap
szlokesz-
tésének
átvételéről
szól.

Dou Gerard (?) után.

97. A SZAKÁCSNŐ.
Vászon. 46×36 cm.

Dosso Dossi követője.

98. KRISZTUS ELFOGATÁSA.
Vászon. 119×166 cm.

Dubourg M. (I. L. A. után), 18—19. száz

99. „MAIL COACH."
Szines metszet. 20×37.5 cm.

Düsseldorfi iskola, 19. század.

100. TEMPLOM BELSEJE.
Vászon. 127×97 cm.

Ender Eduard (1822—1883).

101. BÁRÓ VILLA-SECCO KÉPMÁSA.
Lemezpapir. 23×17.5 cm.

Eybl Franz (1806—1880).

102. BÁRÓ PEREIRA ÉS FELESÉGE
Vizfestmény. 80×60 cm.

Eybl Franz (1806—1880).

Vasárhelyi L. Emil

Reményik Sándor temetése, rajz

er ~~837~~.

~~Illusztr. XVII. táb.~~

repr.

L. ~~Fischer~~.

Pásztortűz

L. ~~Fischer 1835~~.

1941. 543. l.

obbra: ~~Fodorné-Herman Adolfin~~ 1869.

REGÉNYBŐL. Jelzés lent jobbra: F. Folingsby.

VI. ÉKSZER. — S

1480. ZSEBÓRA, ezüst, számlapján két k
mit Emailbild. Um 1800.

1481. SZELENCE, arany, könyvalaku, gu
Gold, buchförmig, guillochiert. A.

1482. ZSEBÓRA, ezüst, körcikkalaku, fe
Taschenuhr, Silber, segmentförmig,

1483. TALPAS CSÉSZE, félgömbös teste
gyémánttal kirakott S-betü császári
tokban.) XIX. sz. — Becher, halbk
Stirnseite S in Brillianten. Aus de

1484. ÖT TÖRÖK CSÉSZEALJ, arany, v
türkische Untertassen, Gold, gravie

1485. ZSEBÓRA, kettős fedelü, arany, si
mantel, Gold. E. XIX. Jh.

1486. KARKÖTŐ, arany, bordás szemekb
Gold, aus gerippten Gliedern. Mod

1487. OVÁLIS MEDAILLON, gyöngyös r
mántos diszü platina keretbe van f
Kristallintaglio in Platina gefasst,

, balluszteridomu szárral. Bécs, Louis XVI. —
VI. 2800 gr.

ört, domboru festettzománc disz közt boglárok,
, festők nyomán mitologiai jelenetekkel. —
chen, mit Maleremail. XIX. Jh.

ott ezüst, ovális, trébelt angyalfejes és virágos
dussal, barokk vésett keresztszárakkal, végein egy-
nkreuz, Silber vergoldet, der Fuss mit Engelköpfe,
arme. Österreich, 1718.

<Vásárhelyi Z. Emil>

Makkai László és < >
Kolozsvár c. Könyvének ism.
Entz Géza: Pásztortűz 1942. 550–552. l.

ásával, finom kivitelével a kőtár

kozik az első padka sarkán kiállí-
: egyik oldalát nyolcas alakban font
savart keretben állatalak (medve)
az állatalak kezdetleges mintázása;
ı is akarja utánozni az állat termé-
z rendelkezésre álló teret, bár így

Vásárhelyi Z. Emil

Kolozsvári c. képe
repr.

Párizsban
1940. 438. l.

< Vásárhelyi Z. Emil >

cikke

< > Az európai balett szimpada.

Pásztortűz

1938. 4. sz.

szepekkel.

Vásárhelyi Z. Emil

Finarchéj c. műve
Repr.

Pásztortűz
1939. 5-6. sz.
emlapján

Szent Kálmán fejereklyetartója
vári bazilikában. Hasonló hermára go
dékes székesfehérvári leltárnak Szent
említő feljegyzésben.[5] Tudjuk tovább
tartóban őrizték Keresztelő Szent Ján
fejereklyéjét, Szent Márton vértanú k
készült az Árpádok korában, ma már
kesfehérvári bazilikában őrzött herm
Foyx Annát Magyarországra kísérő h
hatvan király, szent püspök, apostol é

[1] Az ú. n. Attila kardját, mely jelenleg
tartozik, 1063-ig Székesfehérváron őrizték, m
kozta Nordheimi Ottó bajor hercegnek. A
Árpád-házi királyok kincstárának egyik leg
„Attila's Schwert". Budapest, 1930.

[2] Károly János: *Fejér vármegye tö*
67—69. l.

[3] A herma történetét tisztázta Ipolyi A
u. f. 1863, 108—110. l.

[4] Gerevich: id. m., 195. l. és CCXX—
díszítő motívumainak legközelebbi rokonait
húsos indából visszahajló hármas levéldísz az e
motívumaival rokon és végeredményben
Modena közvetítésével. A farkába harapó sá
gomi kőtár kőfaragványai között. Feltehető,
királyi műhely tagja volt. V. ö. még: Braun,
1940, 413. l.

[5] Registrum seu Inventarium rerum e
Albensi contentarum et repositorum. Anno
Ladislai Regis Ungarorum argentum cum
cum floribus quator deaurat. — Crux magna
63. l. Magyar Sion, 1863, 711. l.

Vásárhelyi Z. Emil

Költ. kiáll. Kolozsvárt.

Maksay Albert:

V. Z. E. kiállítása.

Pásztortűz. 1939. 25 9. l.

CZUCZOR GERGELY RÓZSAFÜZÉRE,

faragott fa, hossza 49 cm.
XIX. század eleje.
Boros Fülöpné ajándéka.

TAROKKÁRTYÁK,

két csomag, hiányos, egyik politikai tárgykörű.
Bécs, 1850 körül.

Vásárhelyi Z. Emil

festő

Kolozsvár, Görögtemplom

u. 40.

lásd

Barabás M. Céh kiáll.

Kolozsvár 1943.

Büszü, kápolna

54-55

< Vásárhelyi Z. Emil >

cikke

< 7 Az erdélyi magyar
képzőművészet.
Forum - 1936. 57, 58. l.
(magyar rém)

1881 ECET-OLAJTARTÓ ÁLLVÁNY, ezüst, négyosztású. Osztrák, XIX. század közepe.

1882 SÓTARTÓ, ezüst, négy alacsony hajlott lábbal. Bécs, 1850.

1883 UTAZÓ-SÓTARTÓ, ezüst. Magyar, XIX. század.

1884 KARKÖTŐ, arany, borsós láncszemekből. Biedermeier.

1885 SERLEG FEDŐVEL, préselt ezüst. Oldalán koszorúban magyar felirat. Osztrák, XIX. század.

1886 EGY NAGY ÉS KÉT KISEBB TALPAS TÁL, ezüst, köszörült üveg betéttel. Német, XIX. század vége.

Vásárhelyi Z. Emil: Erdélyi népművészet (?) 4.50

VIII. FÉMTÁRGYAK.

1887 KÉT KAPUDÍSZ, ütött bronz, oroszlánfej idomú. XIX. század.
1888 KAPUFOGANTYÚ, ütött bronz, kutyafejből leeresztő karika. Német, XIX. század.
1889 ÁLLÓÓRA, aranyozott réz, domború Louis XVI. díszítéssel. Bórtok-

Putri ureg, [illegible] VIII. 172

Vásárhelyi Z. Emil

s. k.

Vásárhelyi II

Vásárhelyi Z. Emil
festő

László

Szépmüvészet
1942. 122. l.
124, 125. l.

MDK

Vásárhelyi Z.Emil

festő,kritikus.

Résztvett az erdélyi képzőművészek bp-i kiállitásán,szervezte a kiállitast.

Erdélyi Képzőművészek Bp-en (Nagy Zoltán cikke)

Pásztortüz,1937 jun-15-3o 25o-251 l.

MDK

Vásárhelyi Z. Emil

Nagy Z.: Erdélyi képzőművészek Budapesten. Pásztortüz 1937. jun. 15-30. 250-251.l.

MDK

Vásárhelyi Ziegler Emil

Két erdélyi müvész. Vásárhelyi Ziegler E. kiáll.
Pásztortüz 1935. okt. 31.

A miniszte

Tekintetes

Dr. É B E R I

Müemlékek Országos

< Vásárhelyi Z. Emil

könyve

Makkai László és

< >. Kolozsvár.

Egy magyar város
arcvonásai.

Kolozsvár

1942.

Éd

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

995 /1913 szám

Érk.: 913 év nov. hó 22. n.

Vásárhelyi Z. Emil

1943 és 1944-ben
szerkesztője a
Pásztortűznek

Sőt ugylátom elődje,
Remenyik Sándor halála
óta szerkeszti a
folyóiratot.

MDK

Vásárhelyi Z. Emil

Arckép, repr.

Arckép, repr.

Pásztortüz 1937. jul. 15. 13-14. sz. 274,275.l.

MDK

Vásárhelyi Z. Emil

Arckép, repr.

Arckép, repr.

Pásztortüz 1937. jul. 15. 13-14. sz. 264,269.l.

MDK

Vásárhelyi Z. Emil

Morvay J.: Vásárhelyi Z. Emil: Erdélyi müvészek. Tátra, 1937. I. 7. sz. 241.l.

MDK

Vásárhelyi Z. Emil

irta az alábbi könyvet

Ernyei Gáspár: Erdélyi müvészek. Vásárhelyi Z. Emil könyve. Erdélyi Helikon 1938. 3. sz. 209.l.

MDK

Vásárhelyi Győző V.Sziget-u.2.I.7.

Plakátfestők, reklámgrafikusok. Reklámélet, 1929. II. évf. 12.sz. 1o 1.

Vásárhelyi Viktor

a Podolini-Volkmann-féle Lehel utcai iskolájában Radnai Pannival együtt folytatta tanulmányait.

Szij Rezső: Radnai Panni pól. „Művészet" folyóirat, Budapest, 1968. márc. 3. p.

321.

Vásárhelyi Győző

grafikus

l.

Magyar Grafika

1929. 242. l.

lásd itt Rosner

cikkét

?. (nincs jegyz)

Vásárhely. Z. Emil

Pantelekkel szerepel a
Barabás Miklós című kiállításon

Magyarország 1937 V. 2.

Vásárhely Z. Emil

Erdélyi akképtestő.

Szerepel a Barabás Miklós lék kiállításán (gróf Mekonics palota, Kememéti u 10-12)

Erdélyi Figyelő 1937 V-VI

Vásárhely. Z. Emil

Szerepel az Erdélyi Képzőmův. Kiállításon (gr. Csekonics palota, IV. Kecskeméti u 12)

Nemzeti Cyság 1937 IV. 29

Vásárhely Z. Emil

Szerepel az erdélyi „Barabás Miklós Céh" kiállításán (gr. Csekonics palota, Kenkeméti u 12)

Lyszág 1937 V. 1

Vásárhelyi Z. Emil festő

Portrékkal és tájképekkel szerepel a Barabás Miklós Céh kiállításán

Ujság 1937 v. 2.

MDK

Vásárhelyi Z. Emil

Ravasz László püspök arcképe, paszt.
Gyermek arckép, paszt.
" " "
" " "

Barabás Miklós Céh kiáll. N.Szal. 1944. márc.
13 1.

Vásárhelyi Z. Emil, festő

Győri Mihály:Marosvásárhely régi és uj képző-művészetehetségei. Székely Nép, 1943. augusztus 18. 4 l.

Vásárhelyi 7. Emil

Szervátiny Jenő, Szolnay Sándor, és Andrásy Zoltán társaságában egy csoportképen

– 35. ny. kép –

Murádin Jenő: A Barabás Miklós Céh, Kriterion, Bukarest, 1978.

Vásárhelyi Fazekas Pál
Tiszapart, vizf.
Befagyott kőrös, vizf.

M. Pedagógus Szakszerv. kiáll. 195o. jun.

Vásárhelyi Z. Emil

cred

Kós Károly-Vásár-
helyi Z. Emil
kiállítása
Erdélyi Helikon
1935. 639-695.
l.

VÁSÁRHELYI János butortervező

FEKETE Judit: Butor és kishitüség : Látogatás egy tervezmüvésznél. = Magyar Nemzet, LIV. évf. 70.sz. 1991. március 25. 9.p.

VÁSÁRHELYI Jánas

Tisztelettel meghívjuk Önt

Nádai Tibor Snopper Zsuzsa
Vásárhelyi János Vida Gyula

Húros Annamária
Szegő György Zimmer Judit

kiállításunk megnyitójára a
VIGADÓ GALÉRIÁBAN
1994. augusztus 19-én 15 órára

A kiállítást megnyitja
Bán András
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető szeptember 4-ig.

. Megj.: Lackó: Jelenkor. 1o19.p.

y hagyatéka.

Ld. 1262.sz.

191o-ben vágújhelyi előnévvel magyar
kereskedelmi RT igazgatója volt, utóbb
ausztriai üzleti érdekeltségekkel is

ivel Tolnai Arnold megkérdezte a véle-

UA'SARHELYI JÁNOS

A MAGY. IP. MŰV. AZ EZREDFORDULÓN

47.o.

Ennek az elénk tűzött czélnak elérhetés
szaktársakat összegyűjtsük, s e végből kell kartá
számban tömörülünk annál hathatósabban fogunk
leszünk nagyobb nyomatékkal.

Hazai technikai ügyekre vonatkozó czik
az idegen nyelven irottat magyar fordításban fogj
karársakat hogy ezekkel bennünket fölkeressenek

Hogy az iró közönség érdeklődését fok
czikket — az írói tiszteletdíjon kívül — 20 aran
a szerkesztőség — jeles szakférfiak véleménye

E mutatványszámon kívül még egyet f
rendelő lapot, melylyel csak a megrendelésre v
elegendő számu megrendelő jelentkezik, akkor 1
fog a folyóirat megjelenni; az évfolyam terjedelm

Kérjük tehát kartársaink pártolását és
módunkban e számot minden érdeklődőnek megkül

Budapest. Nyomá

Vásárhelyi József

kolozsvári ötvös

1792-ből való példánytöré-

se a Erdélyi Nemzeti

Múzeumban.

Kelpéld

U. 2173

...VÉSZEK LEXIKONA

...RTALMAZZA AZ ÖSSZES MAGYAR ÉPITÉSZEK,
...ÉLETRAJZAIT A XII-IK SZÁZADTÓL NAPJAINKIG.

...ZÁGI MŰVÉSZ ÉLETRAJZA.

...OKT. M. KIR. MINISZTERIUM TÁMOGATÁSÁVAL.

...AKADÉMIA TAGJA, (LAKIK: BUDAPEST, I, ATTILA-UTCA 23. SZÁM ALATT)
...EGED, TISZA LAJOS-KÖRUT 23. SZÁM ALATT.)

...VÉSZ ÚR!

... a könyvpiacra kerül a
...KONÁNAK első kötete.

Vásárhelyi József

özvegy

Kolozsvár (?) 1772

Metszete az Erdélyi Nemzeti Múzeumban.

K Δ

ﻣﺤﻤﺪ ﺳﻠﻴﻢ

Vásárhelyi József

1772.

—o— 222

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

.....azaz : ..... Korona ..... f-ről

y összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

bérnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. posta- és távirda-

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190..... évi ..... hó 1-én.

Vásárhelyi Józef

Ötvös

Pesten 1772. szabadult.

Erd

Szendres Janos dr Ed ötvös
rendes a mitt szabadbol.
Ms. Szarmivészet, 1897-98
298. l.

Vásárhelyi József

költő

erdő

Buday Erdély

74. l.

Forrása:

Magy. Iparművészet

1903. 223. l.

T. 6556.

melynek terén katonaság áll lobogók-
háttérben ostromló csapatok veszik

der Vestung Sacca, sampt ihrer

st erobert worden

et nyomtatás olvasható.

2.4 : 15.6 cm.

Vásárhelyi József

ötvös

† 1811 Nagybánya

Kapmagyar művészek 47 l.

M.D.K.

Vásárhelyi Klára

Rajza Mezey Máriáról a "Tüzvész" c. szindarab hősnőjéről.

Színházi Magazin, Bp. 1942. febr. 25.-márc.3.
V. évf. 1e. sz. 13. lap.

M.D.K.

Vásárhelyi Klára

"Páris, 1943 szeptember" cimmel ir beszámolót
Párisról és illusztrálja irását.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. szept.17-23
VI. évf. 38. sz.

M.D.K.

Vásárhelyi Klára

"A jövő Pavlovái és Karsavinái nyomában" cimmel ir a párisi és a pesti Operaház balettművészetéről és illusztrálja beszámolóját.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. febr. 19-25
VI. évf. 8. sz.

M.D.K.

Vásárhelyi Klára

"Budapest a lejtőn..." cimmel ir tréfás cik-
ket és illusztrálja irását.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. jan.29.-
febr. 4. VI. évf. 5. sz.

M.D.K.

Vásárhelyi Klára

"Sorsolás a tetők alatt" cimmel ir a Bajor Gizi-féle akció egyik eseményéről, ahol Berenczy Noémi képei és gobelinjei kerülnek kisorsolásra.
Két rajz "Bajor Gizi elnököl" és "Táblás ház a Bajor-akció délutánján" cimmel.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. ápr.23-29.
VI. évf. 17. sz.

M.D.K.

Vásárhelyi Klára

"Tessék urak, folyvást, folyvást..." cimmel közölt cikkét illusztrálta.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. ápr.3o.-május 6. VI. évf. 18. sz.

M.D.K.

Vásárhelyi Klára

"Orvosok a Vigszinházban" c. beszámolót irta és illusztrálta.
Rajz Csortos Gyuláról és "Próbálják az "Utód"-ot az Vigszinház szinpadán" cimmel.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942.nov.2o-26, V. évf. 47. sz.

M.D.K.

Vásárhelyi Klára

"Fogadók a helyükre! Starthoz!" cimmel ir beszámolót a lóversenyről és illusztrálja "Az első helyen" és "A harmadik helyen" c. rajzokkal.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942.nov. 27-dec. 3. V. évf. 48. sz.

M.D.K.

Vásárhelyi Klára

"Keverjük össze!" cimmel ir Jávor Pállal ké
szülő filmfelvételről és illusztrációként
lerajzolja a müvészt Fényes Alice szinész-
partnerével együtt.
Két rajz: "Nagytotal" és„Second-plan"
cimmel.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. dec. 11-17
V. évf. 5o. sz.

M.D.K.

Vásárhelyi Klára

"Karácsonyi vásár" cimmel irt cikkét illusztrálta.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. dec. 18-24
V. évf. 51. sz.

M.D.K.

Vásárhelyi Klára

Tréfás rajzok: "Szolid vacsorázók", "Egy szi
pantás" és "Pillanatfelfelvétel a mulatóban"
cimmel.

"Müjég" cimmel irott beszámolóját illusztrál-
ta.

Öt rajza "Kalapok Párisban" cimmel

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. jan. 8-14.
VI. évf. 2. sz.

M.D.K.

Vásárhelyi Klára

"Zserbó 1942 október" c. közleményt irta és illusztrálta.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. nov. 6-12
V. évf. 45. sz.

M.D.K.

Vásárhelyi Klára

Rajza Colette-ről, a francia irónőről, akivel a müvész interjut készitett a lap szá÷mára, "Nem akarok ujra fiatal lenni" cimmel.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942.szept.18-24
V. évf. 38. sz

M.D.K.

Vásárhelyi Klára

A "Divat Tarka Barka" c. rovat hiradásában K
közli, hogy a müvész eredeti párisi divat-
modelljei elkészültek.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. ápr. 2-8.
VI. évf. 14. sz.

M.D.K.

Vásárhelyi Klára

Rajza Fejes Teri színművészről a "Száz piros rózsa" c. darab szereplőjéről.

Vásárhelyi Klára: "A festettlábu pikáns Fejesnél" c.
Szinházi Magazin, Bp. 1942. márc. 18-24. V. évf. 13. sz. 21. lap.

M.D.K.

kézdivásárhelyi/
/Vásárhelyi Klára

"Pezsgés" cimmel irt cikket és illusztrálta irását.

Szinházi Magazin, Bp. 1942. ápr. 1-7. V. évf. 15. sz. "Husvéti Magazin" c. melléklet.

MDK

Vásárhelyi József ötvöslegény

Rézmetszetei a XVIII.századból. Repr.

Magyar Iparművészet, 1903. 223.l.

MDK

Vásárhelyi József rézmetsző-ötvös

Példametszetének (1772) levonata az Iparművészeti Múzeumban.

-ó-: Régi magyar ötvös-rézmetszők.

Magyar Iparművészet, 1903. 221-224.l.Képpel.

M.D.K.

kézdivásárhelyi Vásárhelyi Klára

"Vizit az Operában"c. beszámolót irta és illusztrálta, a szereplőkről készült rajzokkal.

Szinházi Magazin, Bp. 1942. febr. 18-24. V. évf. 9. sz. 28-29. lap

...gy tömegesebb látogatásoknál egy ember

...indenkise s az elszáledt, csoportokban néze-

...kad 1–2 barbár. Különben is, ez a művelt-

..., hogy sokan kibujnak a látogatási díj meg-

...t fizetnek.

... maradt, de az bizonyos, hogy bár igen lassan,

...ltastórtathatlanul megy az enyészet felé – ha

...n horra megával.

...., kiváló tisztelettel,

...ámbék, 1927. jan. 21.

Radnich Imre
egyetl.

...ánd

Budapest.

Vásárhelyi (Vásárhellyi Kováts Dániel

órás Becsben.

XVIII. sz

Arv. Kozl

1934. febr. 1. rk sz.

69. aukc.

Álló óra, ütőszerkezettel, bronz vezetékkel díszített barna tokban

MÜE[illegible] ÖSTAGOS BIZOTTSÁGA
30 27.
1927. [illegible] január 27. n.

Vásárhelyi Magda

Gusztáv-filmjének kulcsrajzait készíti a Pannónia studióban

Mi dolgozunk a rajz- és bábfilmesek? (Ábel Péter)
(Irodalom - művészet)

Magyar Hírlap, 1968 július 6 9. l.

Váasárhelyi Magdolna M.D .K.

Müve a kiállitáson

Pásztor,

Hóolvadás

Ritly Valéria: A XIII. Vásárhelyi Őszi Tárlat
Magyar Nemzet 1966. okt. 22. 4.l.

Vásárhelyi Kovács Tibor festő

Győrött megnyílt első önálló kiállítása.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 4.

MDK

Vásárhelyi Kováts Tibor

"Gépek és emberek", of.

Dolgozó emberek között kiáll. Ernst Muz. 1961.

MDK

Vásárhelyi Kovács Tibor

Gépek és emberek, of.

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. kat. Mücs. 1962. 17.l.

Vásárhelyi Kovács Tibor MDK

Gépek és emberek, olf.

Mücsarnok 1962.IX. Magy. Képzőm. Kiáll.

Vásárhelyi Kovács Tibor
festő

M.D.K.

Méltatás.

Sz. Zs.: Egy kiállítás alkalmából
Művészet, 1962. február — 33 l.

Vásárhelyi Kovács Tibor.
festő

M.Dk

„Nagyméretű gépek és emberek"
" c. műve a IX. kiállitáson
van.

Láncz Sándor. Festészet és grafika
Élet és irodalom, 1962. május 12 – 8 l.

MDK.

Vásárhelyi Kovács Tibor

Művészeti ténykedése Lágymányoson

Kábel 1965 juni.3.

Vásárhelyi Kovács Tibor

A "kiállitási naptár" 1972. VIII. 4-19-re
Egerben kiállitását jelzi.

Mügyüjtő; 1972/2.

Vásárhelyi Kovács Tibor, [ ]

L.: Gross Julius

—.o Tárlatok 8.

Esti Hírlap, Bp. 1976. szept. 16.

Vásárhelyi Kováts Tibor festőművész

A győri Képesarnokban rendezett kiállitásának megnyitója augusztus 3.-án lesz,-közli a lap- kulturális eseményeket ismertető- rovata.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juli. 29.
XVI. évf. 31. sz. 2. lap.

Vasárhelyi Kovács Tibor festő

a debreceni Medgyessy-teremben szept. 16.-tól a művész festmenyeiből rendeznek kiállítást.

Hajdu-Bihari Napló, 1946. aug. 19.

Vásárhelyi Kovács Tibor festőművész Debrecenben, a Medgyessy Ferenc-teremben mutatja be a művein alkotásait.

Dél-Magyarország /Szeged/, 1946. szept. 15.

Vásárhelyi Kováts Tibor festőművész

A Magyar Nemzeti Galériában Pátzay Pál szeptember 17-én, a Műcsarnokban Herczeg Klára szeptember 11.-én, a Helikon Galériában Szervánszky Jenő szeptember 16.-án, a Gutenberg Művelődési Házban Szák András szeptember 13.-án, a Csók István Galériában Konfár Gyula szeptember 16.-án, a debreceni Medgyessy Teremben Vásárhelyi Kováts Tibor szeptember 16.-án, a Miskolci Szőnyi István Teremben Gálffy Lola és Kántor Andor szeptember 16.-án, a szekszárdi Szinyei Merse Teremben Korga György szeptember 16.-án nyitja meg kiállítását, -mint a lap közli a kulturális eseményeket ismertető rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. szept. 11.
XX. évf. 37. sz. 8. lap.

Vásárhelyi Kovács Tibor
festő

A művész legutóbb a düsseldorfi
B. Brembaum Galerie kiállítási meg-
hívásának tett eleget.

—: Kiállítási naptár
Művészet, 1974. május - 48 lap.

Vásárhelyi Kovács Tibor
festő

Pécsett május 23-án megnyitotta
megkiállítását Vásárhelyi
Kovács Tibor festőművész.

—: Kiállítási naptár.
Művészet, 1974. május - 48 lap

N/VI

Vásárhelyi Kovács Tibor
festő

A művész 1914-ben működött
a Főiskolát Bernáth Aurél nö-
vendékeként végezte.

— Kiállítási naptár.
Művészet, 1974. május - 48 lap

Vásárhelyi Kovács Tibor
festő

A művész kiállítási anyaga kizárólag tájképekből áll. Főként a Balatont és a Dunakanyart mutatja be. Kisebb részt külföldi útjának emlékei, vázoskép jelennek meg a képeken.

— Kiállítási naptár
Művészet, 1974. május – 48 lap.

Vaisárkelyi Kovács Tibor
festő.

Pécsi kiállításán a művész mint-
egy harminc olajfestményt állított
ki, a tavalyi és idei év termésébe.

— Kiállítás megnyílt.
Művészet, 1974. május - 48 lap.

16

Vásárhelyi Kovács Tibor

festő

1947-től szerepel kiállításokon a
művész. Idehozza ez a második ön-
álló kiállítása Vásárhelyi Kovácsnak.
Első kiállítását 1972-ben Gyöngyös rendez-
te.

— Kiállítási naptár.

Művészet, 1974. május - 48 kep.

Vásárhelyi Kovács Tibor

Kiállításait (Győr) jelzi a kiállítási naptár.

Művgyűjtő, 1971.2.32.

Vásárhelyi Kovács Tibor festőművész

A pécsi Képcsarnok Kiállitó termében rendezett kiállitásának megnyitója május 23.-án lesz, mint a lap a kulturális eseményeket imertető rovatában közli.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. május 18.
XVIII. évf. 2o. sz. 2. lap.

Kerület.

Az Orsz. Magy

országgyülési képviselő" v

Sorsz.	Név	Állás (rang)	Fizetés Kor.	Fizetés f.	Születési év	

Vásárhelyi Márton

ötvöslegény

Miskolcon tanult s 1775-ben szabadult fel. Ez alkalommal metszett vésett szép vézlemeze napjainkig fennmaradt.

Mihalik Sándor: A rimaszombati ötvösczék. Bpest. 1919. 44. l.

Szendrei J.: Egy ötvös-remek a múlt századból. Magyar Iparmüvészet. I. 296-298. l.

Vásárhelyi Márton

ötvös XVIII. sz

Gerevich Tibor —

Genthon István: A

magyar történelem

képeskönyve. Bpest

1935 XXXI. l.

Vásárhelyi Márton

Ötvös

XVIII sz (1775)

Lásd

Hendrei Z: Egy ötvös remek a mult századból. M. Iparm. 1898. 296.

Vásárhely Márton

Ötv.

Kőmagyoszj. 804 r

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

.....azaz: ..... Korona ..... f-rő.

ly összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190 ..... évi .....

bérnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. posta- és távirda

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190..... évi ..... hó 1-én.

Vásárhelyi Márton

ötvös 1775.

Miskolcon?

irod

Szendrei János dr. Egy ötvös

remek a múlt századból.

M. Iparmivészet. 1897-98.

296 — 298

MDK

Vásárhelyi Márton

Szendrei J.dr.: Egy ötvös-remek a mult századból.
Magyar Iparművészet 1897/98.

MDK

Vásárhelyi Márton

Az Iparművészeti Múzeumban eredeti vésett lap, amely a miskolci ötvös-céh hagyatékából került oda, szerzője Vásárhelyi Márton (1725).

-ó-: Régi magyar ötvös-rézmetszők.

Magyar Iparművészet, 1903. 221-224.l. Képpel.

Pannonhalma, byzzus

120

Vásárhelyi Mihály

ötvös, Debrecen 1625–

1637

l.

Zoltán Debr. 17–l.

Kir. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztertől.

/1940
.....szám.

/1.

A Műemlékek Orsz.Bizottsága t.Elnökségének,

IX.Hőgyes Endre-u.10.

Budapest

talból
ilati ügyben
lányozva.

Vásárhelyi Mihály

ötvös Debrecen

1634

l.

Zoltötv Debr 41. l.

Vásárhelyi Mihály

1633 ban ötvös Debreczen-
ben (?) vagy Vásárhelyen?

M 4331

Vásárhegi P.

a kor legjelentősebb magyar mérnöke.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 27. l.
Budapest, 1959 (Jegyzetek)

Vásárhegi

Maller Simon. Ferenczy István élete és művei. 1906. ... foglalkozik Novákkal. Ő is Vásárhegi Athenaeumbeli cikkének hatása alatt ... Novákot tudatlannak és rosszakaratúnak állítja be.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 28.l. Budapest, 1959 (Jegyzetek)

Vásárhelyi Pál:

A' budapesti állóhid tár-
gyában. Athenaeum. 1838. 739-
747., 753-762.

Schreiber Mária: Novák Dániel, 27. l.
Budapest, 1959 (Jegyzetek)

Vásárhelyi

Novák D.: Technikai cikk. I. Dunai áradás. II. Dunai áradás 1838-ban s ez iránti technikai észrevételek. Hasznos Mulatságok, I. 185-189., 281-287.

Az 1838-i árvíz szakszerű magyarázata. Vásárhelyi többek közt ezt a cikket is támadta.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 18. l. Budapest, 1959.

Vásárhelyi

II.

Nem tudjuk, Vásárhelyi referált-e Széchenyinek Novákról ez után a felszólítás után. Ha igen, akkor valószínűleg Széchenyi és Novák kapcsolatát teljesen elvágta. Két évvel később ui. (1838-ban) említett cikkében dühösen támad. Nováknak egy újabb bécsi cikkének megjelenése alkalmából. Vásárhelyi itt Novákot plágiummal vádolja és cikkeit tudatlanoknak bélegzi.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 5-6. l.
Budapest 1959

Vásárhelyi Pál

Az aláírások közt más szabáltalanság is akad. Egy Bécsben megjelent cikke Dr. Novák Architektnek tünteti fel, de ezt még Vásárhelyi Pál is nyomdahibának minősíti, pedig nem volt jóakarattal mérnök kollégája iránt.

Scheiber Mária, Novák Dániel, 3-4. l.
Budapest, 1959

M.D.K.

Vásárhelyi Márton ötvösmester nek

a jászkiséri református templom részére 1783-ban készített ~~áldozó~~ urvacsora-helyhének képe:
Ebből a művéből az látszik, hogy mint visszavonultan és magányosan elő mester, nem alkalmazta a reformatus egyházban akkor már meghonosodott, új típusu harangvirágformát, hanem konzervatív módon katholikus barokk helyhet készített.

S. Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18.Jahrhundert.
Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.
~~290. old. és~~ 288. old. és 290. old. 9. ábra

M.D.K.

Vásárhelyi Márton ötvösmester

Jászberényben működött 1783 táján. Tőle származik a jászkiséri templom áldozókelyhe és a jászberényi ref. egyházkörség ostyatartója. Az 1788-as jelentés alapján is feltérető, hogy azzor még ott dolgozott. Az ő leszármazottja lezet az a V. István („jászberényi fi") ari később a Felvidéren tanult, végül Kassán telepedett le s a legnagobb magyar ötvösnek: Szentpéteri Jószefner lett a mestere.

S. Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18. Jahrhundert. Acta Historiae Artium, 1961. Tom. VII. Fasc. 3-4.

273. old.

tve.

Ugyancsak minister úr
agyméltósága jóváha-
sával szállittatott ki
udai főegyház épitési
tárából nélkülözhető
szám és eszköz az ása-
k szinhelyére és a III.
elöljáróság jóvoltából
kis fabódé a felügyelet

Vásárhelyi Persiai

Márton deák

Ötvös

1705-ben a vemek
készítésére engedélyt
kapott, melyet a céh
elfogadott, de mivel
hibás volt 3 fotra
büntették

Jakab Kolozsvár

III. 36. p.

Vásárhelyi Pál

Pest-Budát összekötő felnyitható hídhoz készített tervet.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest lexikon, Budapest 1973. 13351

4401

MDK

Vásárhelyi Pál

Barabás Miklós rajza, repr.

Vas. Ujs. 1895. III.24. 177 1.

MDK

Vásárhelyi Pál

hidtervek

Zuboly: M.lánczhidak és hidtervek. Vas.Ujs. 1914. 11.sz. 2o6 l.

dor szobrairól. = Művészet, 27, 1986, 2. 8-15. ill. [hi
igazító: Művészet, 27, 1986, 5. 63.]
KIGYÓS Sándor (1943-1984) emlékkiállítása, Bp., Bu
pest Galéria Lajos Kiállítóháza, 1986. augusztus 26. -
tóber 12. Bev. Kígyós Sándorral beszélget Varsányi G
la. Bp., 1986 20 p., ill. **ism.** MEZEI Ottó: Kígyós Sán
emlékkiállítása. = Magyar Építőművészet, 1986, 6. 60-
ill. SZŰCS Julianna: Mely nyelv meme versenyezni
led? = Népszabadság, 1986. szeptember 10. 7.
KIGYÓS Sándor szobrászművész emlékkiállítása, Vác,
dách Galéria, 1986. június 12. - július 20. Bev. Kig
Sándor. Rend. Bakonyvári M. Ágnes. Vác, 1986 8 p.,
Király József > Finta József
1864. Kisfaludi Strobl Zsigmond
ALESINA, Lilija Sztepanova: Zigmond Kisfaludi-Str
Moszkva, Izobrazitelnoe Iszkusztvo, 1986 157 p., ill.
KULCSÁR László: A Gellért-hegyi Géniusz. Megszól
modell. = Magyar Hírlap, 1986. április 4. 9.
SZÉKELY András: Kossuth Lajos, háttérben felhőkke
Új Tükör, 1986. május 4.20-21. ill.
1865. Kishonthy Jenő
kiáll. Eger, Hevesi Szemle Galériája, 1986 **ism.** F
KAS András: Bemutatjuk Kishonthy Jenőt. = Hevesi Sz
le, 14, 1986, 2. 71-73. ill. POGÁNY Ö. Gábor: He
Szemle Galéria. = Hevesi Szemle, 14, 1986, 3. 77-79
1866. Kiss György
kiáll. Bp., Bolgár Kultúra, 1986 **ism.** T. A. [TASN
Attila]: Magyar évnyitó a Bolgár Kultúrában. = Nép
va, 1986. január 28. 6.
kiáll. Kaposvár, Somogy Megyei Múzeum, 1986 **ism.**
GÁNY Gábor: Kiss György éremkiállítása. = Múze
Tájékoztató, 1986. november, 1-2.
> Bráda Tibor
1867. Kiss István szobrász
KISS István szobrászművész kiállítása, Szolnoki Gal

VÁSÁRHELYI Pál

~~VP 1998~~ 13-14. és ill.
23-25, 70, 72, 81-86

Vásárhelyi Pál is a reformatori
meinatgeneráció. Bp. 1995

A híd-pályázaton találjuk Lánczhídunk mellett a most épülő eskütéri híd tervét s a mai fővámtéri Ferencz József-híd felett kevéssel fölebb egy egynyílású gyaloghíd tervét, mindkettőt Clark Vilmostól.

A hídbizottság 1838 szeptember 18-án Clark Vilmosnak a Nákó-ház irányában tervezett függőhídját fogadja el s ezen az alapon a hídszerződés összes pontjaira vonatkozólag megegyezésre jutnak.

E terv szerint a híd három nyilású lánczhíd, a középső nyílás 101° 4′ a szélső hídnyílások mindegyike 43° 2′. Az építés alkalmával a tervtől annyiban történt eltérés, hogy az oszlopokat egyszerűbben építették, mely körülmény az oszlopok szépségének mindenesetre javára vált, s hogy nem három, hanem minden egyes oldalon csak két megfelelőleg erősebb függő lánczot alkalmaztak.

Tierney Clark Vilmos állandóan nem lehetett Magyarországon; e miatt Széchenyi hozzájárulásával *Clark* Ádámot választja helyettesévül s megbízza a hídépítés felügyeletével. Ez a választás valóban szerencsés volt, mert odaadóbb, lelkiismeretesebb s tehetségesebb embert erre az óriás munkára aligha találhattak volna.

Az építő anyagok megszerzése volt első feladata *Clark* Ádámnak. Nagy segítségére volt e munkában *Széchenyi*, ki azon volt, hogy a hídépítéshez szükséges építő anyagokat lehetőleg hazánkban vásárolják. Az építéshez szükséges kőanyagot sikerült is nagyobbrészt hazánkban beszerezni. A homokkőquadereket Sóskútról és Váczról, de a gránitot Mauthausenből vették. Erre a kitűnő minőségű gránitra épen Széchenyi hívta fel Clarkék figyelmét. Mindezeken a helyeken a Lánczhíd-társaság maga kezelte a bérelt bányákat.

Vásárhelyi ajánlatára a beocsini kolostortól vették a mészmárgát, s a czementet maguk gyártották a budai oldalon berendezett czementgyárukban. Téglát Pesten és Budán vettek.

Clark Vilmos a hídpillérek alapozását az építő gödör körülzárásával tervezte. Ehhez rendkívüli, 40—80 láb hosszaságú czölöpökre volt szükség. Ilyen méretű czölöpöket Pest környékén nem lehetett kapni. Clark Ádám hazánknak, Felső-Ausztriának, Bajorországnak, Stiriának nagy részét beutazta és kitűnő minőségű tölgyfát talált Szlavoniában, fenyűfát Bajorországban, s vörösfenyűt a stájerországi hegyekben.

A Lánczhíd pillérjeinek az alapozása kétségkívül addig a legnagyobbszerű és legtöbb nehézséggel járó munka volt, úgy hogy a külföld is nagy figyelemmel kisérte.

A czölöpverő gépek száma a lánczhíd építésén meghaladta a 100-at. A pesti hídfő zárógátjában az első czölöpöt 1840 július 29-ikén reggel hét órakor verték le, az utolsót 1841 deczember 30-ikán.

Az első követ ugyanezen hídfőben 1842 június 7-ikén d. u. két órakor helyezték el.

Igazi örömnap volt, mikor az oszloppal a víz színéhez értek.

A zárógátak és állások készítésekor, valamint a pillérek falazásakor naponkint dolgozó munkások száma megközelítette a 800-at. A vezető munkások többnyire angolok voltak. Ebben az időben (1843—44-ben) 62 angol munkás-család foglalkozott a Lánczhíd építésénél.

1842 augusztus 24-ikén volt a Lánczhíd alapkövének ünnepélyes elhelyezése. Ezt a jelenetet ábrázolja Barabás festménye, a hol a körülzáró gát czölöpjeinek és merevítő gerendáinak elhelyezése is jól látható. Ez alkalomra írja *Kossuth*, hogy «a híd nem hypothézis többé . . . ma tették le a legelső követ a polgári egyenlőségnek».

Széchenyi szerette volna, ha a vas alkotó részeket is Magyarországon szerzik be. Clarkék azonban meggyőzték őt, hogy bár a magyar vas kitűnő, talán még jobb, mint az angol, de nálunk nem tudják megmunkálni; ehhez oly gépek szükségesek, a miket Magyarországon nem igen lehetne több izben alkalmazni, s így beszerzésük rendkívüli nagy kiadás volna. A czölöpsaruk, gyűrűk s a zárógát öntöttvas zsilipkapuit azonban többnyire Magyarországból szerezték be, részint a munkácsi, ma már megszünt, vasöntőből, részint gróf Andrássy dernői vasművéből; de stájer vasat is alkalmaztak.

A lánczalkotó részek sulya körülbelől 42,000 mázsa volt. A munkahídon összeállított lánczokat Clark Ádám külön e czélra szerkesztett óriás darú- és csigamű segítségével húzatta fel a pillérek tetejére.

11 lánczot húztak fel szerencsésen az előbb említett módszerrel, az utolsó 12-ik lánczszakasz felhúzása 1848 július 18-án történt. Mikor a függő láncz már közel volt a pillér tetejéhez, este 7½ órakor, az emelő láncz egyik szeme elszakadt és az óriás teher irtózatos csapással zúzta szét s merítette víz alá azt az ideiglenes munkahidat, melyen a felhúzásig a kész lánczszakasz nyugodott.

A munkahídon sok száz ember volt, kiknek nagy része a vízbe esett, köztük *Széchenyi* István gróf és *Majláth* György országbíró is.

A szerencsétlenség egyedüli oka a felhúzó láncz egyik szemének rosz összeforrasztása volt. A lánczleszakadásnak, mint a július 22-iki «Közlöny» írja, áldozatai is voltak. (Egy följegyzés szerint harmincz ember pusztult el ez alkalommal.)

Ez a szerencsétlenség, a melynek folytán Buda és Pest között az összeköttetés megszűnt, minthogy a munkahíd elszabadúlt hajói a hajóhidat is elszakították, jó sokáig megakasztotta a Lánczhíd munkálatait; a leszakadt lánczot csak ez év aug. 26-án tudták újra elhelyezni.

Az 1848-iki események különben is nagyon hátráltatták a Lánczhíd befejező munkálatait.

1848 deczember 5-én *Kossuth* Lajos, mint a honvédelmi bizottmány elnöke, felszólítja Clark Ádámot, hogy a Komárom védéséhez szükséges ágyútalpak (lafetták) készítésére mesterembereket és fát bocsásson rendelkezésére, minthogy «a hon jelen körülményeiben a közügy minden magánügynek eleibe teendő».

1848 decz. 30-án az országos rendőri hivatal főnöke, *Hajnik* Pál, Kossuth Lajos elnök rendeletéből megkeresi a Lánczhíd igazgatóságát, hogy miután aznap és a következő napokban ágyúütegeket, lovakat stb. fognak a Lánczhídon átszállítani, múlhatatlanúl egy szakértő technikust rendeljen ki, a kinek felügyelete alatt történnék az átszállítás. A Lánczhíd-társaság ily nehéz tárgyak szállításáért elhárítja magáról a felelősséget, a parancsra azonban szakértőket rendelt ki, de nem a társulat felelősségére. Ily körülmények között a befejező munkálatok lassan haladtak előre.

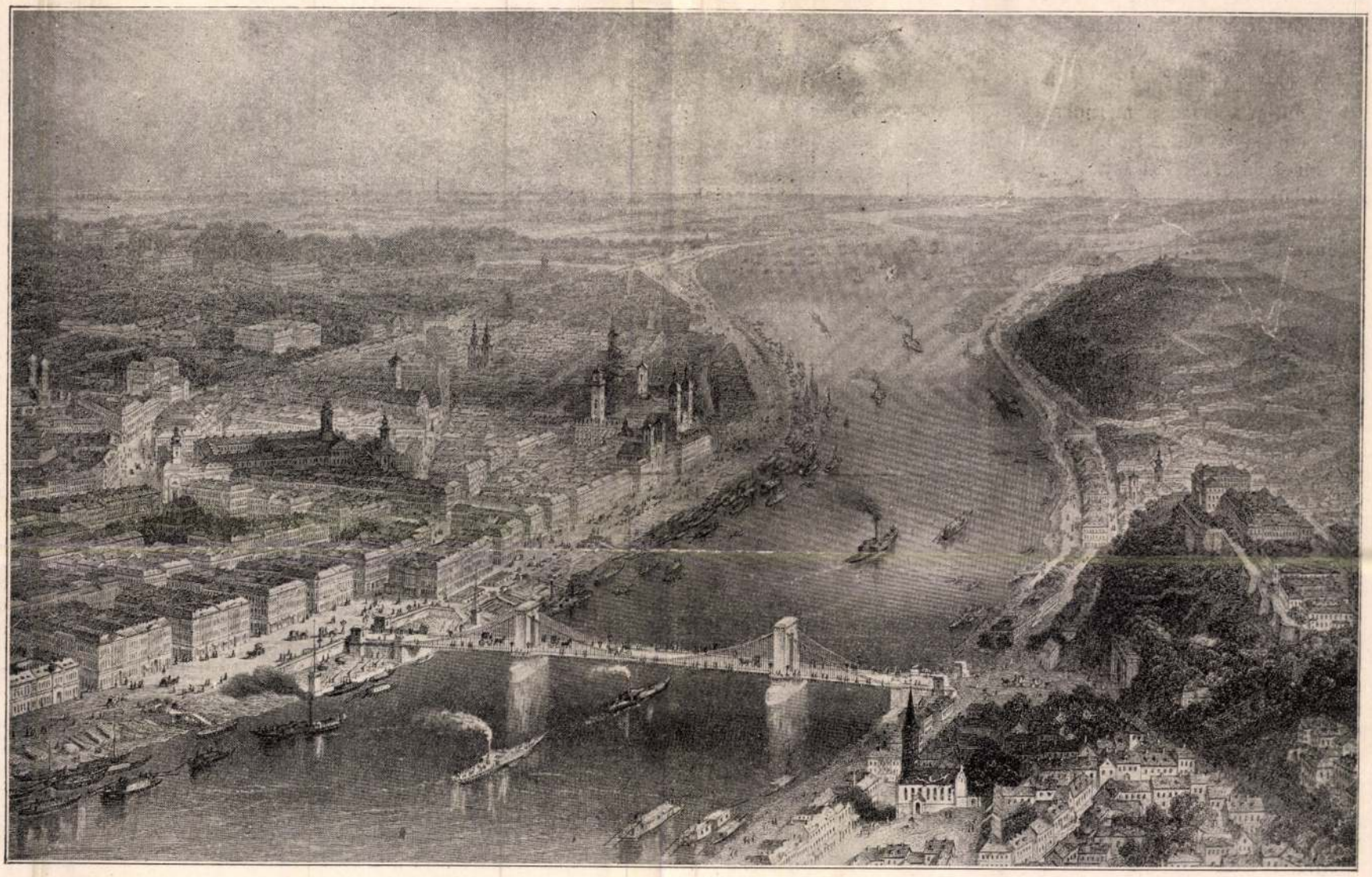

PEST ÉS BUDA A LÁNCZHÍDDAL. — Az ötvenes években készült, s az Országos Képtárban levő metszet után.

kanál vakolatot fröcscsentett az alapkőre. Ez a vakoló-kanál valószinüleg a világ legdrágább vakoló-kanala. Művészi ötvös munka volt a kanál, remek elefántcsont nyéllel; az értékét kétezer forintra becsülték. A király képviselője után József nádor, a nádorné, Széchenyi, Szina, Clark, az országnagyok és a hatóságok képviselői vakolták be az alapkövet, ezzel az ünnepélyes szertartás véget ért. A város maga azonban tovább ünnepelt, mert estére kivilágitották Pestet és Budát, a Nemzeti Szinházban pedig díszelőadást rendeztek.

A Lánczhíd alapköletételének zajos ünnepe után csöndben folyt a munka hat esztendőn keresztül 1848 tavaszáig, a mikor már befejezéséhez közeledett a híd épitése. E közben elkövetkeztek a szabadság napjai. Átélte az új híd a szabadságharcz véres napjait, kiállta Hentzi ágyúgolyóit, Alnoch pokoli merényletét s úgy fogadta szomorúan a szabadságharcz leveretése után az osztrák uralmat. Hivatalos fölavatása 1849 november 23-ikán történt meg.*

*

A Lánczhíd épitésének történetét igen érdekesen állította össze a mérnökegyesület nov. 18-iki emlékünnepének szónoka, ZELOVICH KORNÉL, kinek kitünően irt fölolvasásából átveszszük a következőket:

Széchenyi már angliai útja előtt tisztában volt azzal, hogy Buda és Pest között legczélszerűbben csak függőhidat lehet épiteni, minthogy az ilyen hidak épithetők a legnagyobb nyilásokkal; már pedig Buda és Pest között a Dunába lehetőleg kevés oszlopot szabad épiteni, hogy az árvizek lefolyásának minél kevesebb akadálya legyen. A nagyközönség azonban nem bízik a függő hidakban, főkép mert abban az időben külföldön több függőhíd leszakadt, és a mint Széchenyiék a jelentésben maguk is bevallják, angliai útjuk előtt «felettébb elfogúltak valának a függőhidak ellen.» Másik nem kisebb aggodalma a közönségnek, hogy a mederbe épitendő hídpillérek nem birják ki az erős dunai jégzajlást.

Széchenyiék tudni akarják, mennyiben van jogosultságuk ezeknek az aggodalmaknak.

E végett felkeresik azokat a híres angol mérnököket, a kik nevezetesebb függőhidakat már épitettek, igy a hammersmithi, shorchami és marlói lánczhidak épitőjét, *Tierney Clark Vilmost* és a híres menai híd épitőjét, *Telfordot*. A két neves ember felvilágositása megnyugtatja Széchenyit abban, hogy a függő lánczhidak, ha jól épitvék, nem veszélyesek, s hogy helyesen épitett oszlop a még oly hatalmas dunai jégnek is ellene áll.

Mind a ketten megegyeznek abban, hogy a gellérthegyi szorulatnál nem volna czélszerű csak egy oszlopot is a folyóba állitani, mert az jégtorlaszt, s igy áradást is okozhatna, de az akkori hajóhíd és a mai új országház közötti szakaszokon még két oszloppal is nagyobb maradna az átfolyás szelvénye, mint a gellérthegyi szorulatnál, s igy veszélytől nem kellene tartani. Széchenyinek kiterjed a figyelme a lánczok és oszlopok szilárdságára, a lánczok hőmérséklet folytán való hosszváltozására, a szél hatására, a vas árára, az oszlopok szélességére, alapozására, a kő minőségére, árára, a munkások fizetésére, az épités időhosszára, a híd készitésének és gondozásának költségeire; sőt arra is gondol, hogy nem lehetne-e a szükséges vasanyagot hazánkban megszerezni.

A jelentésnek tisztán műszaki részénél talán még érdekesebb az a része, a mely az épités költségeinek miként való födözésével foglalkozik.

Nem tartják helyesnek a híd előállitási és a fentartás költségeit a hon lakosaira kivetni, mert az adófizető nép sorsán inkább javitani kell; ép úgy nem volna jó, hogy a híd épitését pusztán a nemesség viselje a költségek megajánlása utján; a szabad megajánlást inkább oly tárgyakra tartsa fenn a nemzet, «melyek tisztán csak lelki dividendát nyújtanak», «mint Játékszín, Ludoviceum, Museum, polytechnikai, festési, hangászi intézetek alkotására.»

Egyedül akcziák kibocsátásával tartják helyesnek a híd létesitését. «A jövedelem ki fog kerülni, ha minden kivétel nélkül a hídon mindenkinek fizetni kell».

Ime *az egyenlő teherviselés elve* egyelőre még csak a nemesség vámmentességének ideiglenes felfüggesztése alakjában, t. i. addigra, a míg a hídépités költségei törlesztődnek.

A jelentést, mely a híd épitésére később irányadó befolyást gyakorolt, és zárószavát, melyben a híd megteremtése czéljából országos küldöttség kinevezését ajánlja, az ország igen kedvezően fogadja, s 1833. június hó 26-ikán Dubraviczky pestmegyei követ indítványára a pozsonyi diéta a híd ügyeinek előkészitésére országos bizottságot küld ki.

A bizottság ugyanezen év november hó 22-én Széchenyiék jelentését velejében elfogadva, elhatározza, hogy a híd épitése vállalkozó részvénytársaságra bizassék.

De a biztató kezdet mellett is tömérdek akadály volt legyőzendő.

Legveszedelmesebb ellenségei voltak a hídnak az ó-konzervativek gróf Cziráky Antal országbíróval, kik a javasolt módon épitendő hídban, mint a törvény előtti egyenlőség felé vezető első lépésben, az alkotmány veszélyeztetését látták, s mikor az országgyűlés mégis elfogadja a vámfizetés elvét, Cziráky e napot a magyar alkotmány temetése napjának nevezi.

Az 1832—36. évi országgyűlés utolsó napjaiban végre egyértelműleg elfogadják az álló hídra vonatkozó törvényczikket s megválasztják a végrehajtással megbizott *országos állandó küldöttséget*.

A törvényjavaslat szentesitése után az országos állandó küldöttség a nádor elnökletével megalakúl és szűkebb albizottságának elnökéül *Széchenyit* választja, a ki 1836 június 10-én felszólítja «földtekénk minden pénzeseit, vállalkozni szeretőit s technikai ismerettel bíróit», hogy pályázzanak a híd épitésére. A pályázat azonban nem járt megfelelő eredménynyel. Széchenyi ekkor *Szina* bárót, a dúsgazdag földbirtokost s bécsi bankárt szólítja fel, hogy álljon a hídépitő vállalat élére.

Széchenyinek ez a választása a lehető legjobb volt. Egyrészről igy a vállalat pénzügyi része minden eshetőség ellen biztositva volt, másrészről Szina báró a bécsi kormánykörökkel igen bizalmas összeköttetésben állott s igy befolyását érvényesithette; Szina báró azonban csak nagy sokára, 1837 május 3-án adja be az országos küldöttségnek ajánlatát. Ugyanezen év június hó 9-én pedig *Wodianer* és fia tesznek ajánlatot; két napra rá hozzájuk csatlakoznak *Ullmann* Móricz és társai is.

A híd-bizottság ülésén Széchenyi ajánlatára *Szina* mellett foglalnak állást.

Széchenyi a tervek elkészitésére Szinának *Clark* Vilmost, korának egyik legnevezetesebb mérnökét ajánlja. Clark Vilmos Széchenyi és Szina felhivására 1837. szept. elején Pestre jött, s a helyi körülmények mérlegelése alapján kijelentette, hogy másról, mint függőhídról, szó sem lehet. A híd helyéül a Nákó-ház közelében lévő vonalat tartja legczélszerűbbnek. Ezen a helyen egy háromnyilású függőhíd költségét körülbelül 300,000 font sterlingre becsüli.

Szina báró Clark Vilmos beleegyezésével jónak találta Plews és Slater kiváló londoni hídépitőknek, a kik hazájukban többnyire kőhidak épitésével s pillérek alapozásával foglalkoztak, Pestre való felhivását; a két neves mérnök 1838. februárius 4-től márczius 18-ig volt Pesten s igy alkalmuk volt az ez évi márczius 16-iki rettenetes árvíz pusztitásait is látni, a mikor 29′ 4³/₄″ magas volt a vizállás.

Plews és Slater Szinához intézett jelentésükben világosan kifejtik, hogy a mederbe lehet oly hídoszlopot épiteni, mely a jégzajlást biztosan kibirja s hogy a híd épitése folytán az áradás veszélye egyáltalában nem áll be, feltéve, hogy igen kevés oszlopú hídat épitenek, hogy az oszlopokat lehető gonddal alapozzák, hogy a hídat nem állítják a folyam legkeskenyebb helyére.

A nagy árvíz csak elősegitette az álló híd ügyének dülőre jutását. *Szina* báró 40,000 forintot adván az árvízkárosultaknak, népszerűségében nyert, és sokan megszivlelték *Clark* Vilmosnak azt a véleményét, hogy ha a híd az árvíz idejében meglett volna, Pest városa egész népe Buda dombjaira költözhetik és sok vagyont s becses életet meg lehetett volna menteni.

Az árvíz után Széchenyi közbenjárására Szina és Wodianer vállalata egyesült és Clark meg Wodianerék mérnöke, Rennie, terveit közösen adták be a híd-bizottságnak.

A pályázat eredményéből azonban nem szabad arra következtetni, hogy a magyar mérnökök nem foglalkoztak az álló híddal. *Győri* Sándor hites földmérő már 1833-ban közrebocsátja «a Buda és Pest közt épitendő álló hídról» czimű könyvét; ő is a lánczhidak pártján van.

Vásárhelyi, Széchenyinek nagynevű munkatársa, szintén foglalkozott az álló híddal. Az «Athenaeum» czimű folyóirat 1838. évfolyamában jelent meg értekezése «a budapesti álló híd tárgyában.» A rendkivül érdekes műben Vásárhelyi egy vázlatos függőhíd tervet is mutat be. E szerint a híd a jelenlegi lánczhíd helyén két nyilású volna, középen egy csapó híddal összekötött kettős oszloppal.

Nevezetes, hogy úgy a hazai mérnökök, köztük Vásárhelyi is, mint az osztrákok, két nyilású híd mellett foglaltak állást.

Sőt *Vízer* István később 1845-ben már azt találja, hogy tekintettel azokra a nehézségekre, melyekkel a lánczhíd oszlopait felépiteni kellett, jobb lett volna a két város között a Duna alatt a londoni mintára *alagútat* épiteni.

Látjuk tehát, hogy mindazok az eszmék, a melyek ma újra sorra kerülnek, már akkor foglalkoztatták az elméket.

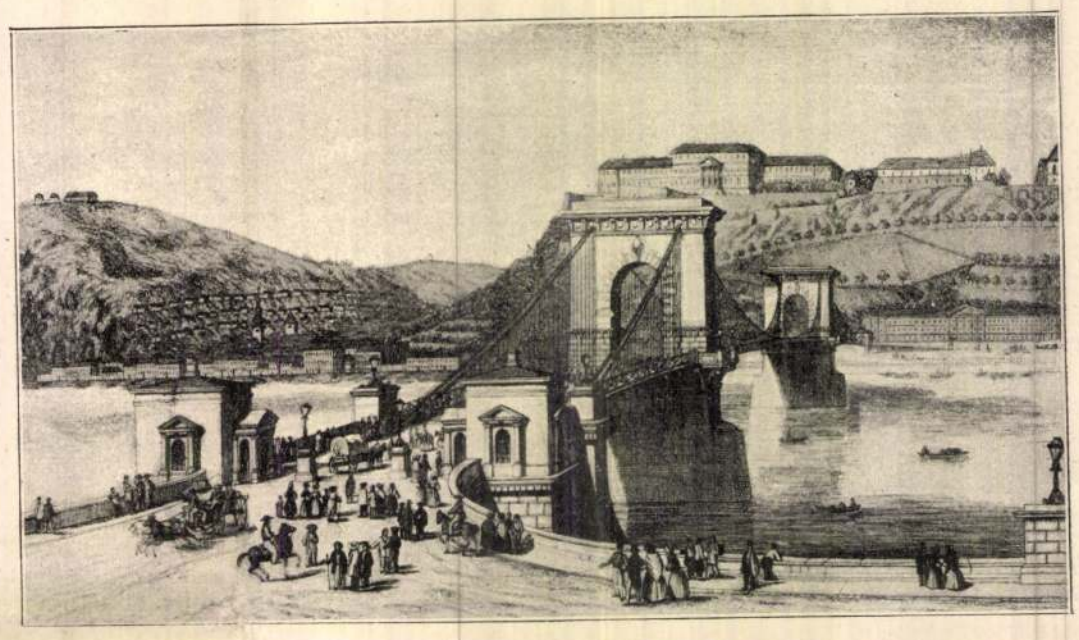

Az Országos Képtárban levő 1840. évi metszet után.

A LÁNCZHÍD. — TIERNEY CLARK RAJZA UTÁN.

* *Clark* Vilmos, a Lánczhíd tervezője, és *Clark* Ádám, a Lánczhíd épitője arczképét Barabás Miklós rajzai után a «Vasárnapi Ujság» f. évi 43-ik számában közöltük; a Lánczhíd ünnepélyes alapkőletételének jelenetét ugyancsak Barabás rajza után a «Vasárnapi Ujság» 1896. évi 52-ik számában.

A LÁNCZHÍD BUDÁRÓL NÉZVE.

Clark Ádám attól tartott, hogy a lőporos szekrényeket esetleg a lánczkamrákba helyezik el. Ennek az elhárítására felhasználta a Lánczhíd építésének egy meg nem szüntethető hibáját, hogy t. i. a lánczkamrákba a talajvíz ma is felszivárog.

A talajvizet közel egy méter magasságig engedik emelkedni, azután kiszivattyúzzák. Ezt a műveletet ma is rendesen végzik. A budai várostrom idejében azonban Clark egyáltalában nem szivattyúztatta ki a vizet, hanem engedte minél magasabbra felemelkedni, sőt a szivattyúgépet is összetörette, hogy valakinek eszébe ne juthasson esetleg a vizet kiszivattyúzni s a Lánczhidat a legkényesebb pontján felrobbantani. Kétségtelen ugyanis, hogy a lánczkamra felrobbantása a Lánczhíd teljes rombadőlését vonta volna maga után.

Clark Vilmos a Lánczhídról kiadott művében azt írja, hogy a hídnak május hó 21-én reggel hat és hét óra között megkisérlett felrobbantása alkalmával az útpálya, a budai pillér és hídfő közötti részén mintegy 80 láb hosszúságban tönkre ment s hogy öt kereszttartó darabokra, három pedig oly módon tört szét, hogy azért a függő vasakon függve maradt.

A robbantás után azonnal megjelent *Görgei* a helyszinén és megparancsolta, hogy a hidat mielőbb csapatok átszállítására alkalmas állapotba helyezzék; minthogy pedig az építőudvaron volt a hídhoz való tartalék kereszttartó, 4—5 nap alatt helyrehozták a hidat.

A vár ostroma alatt több lövés érte a hídat, de ezek közül csak egy okozott érzékenyebb kárt. Ez a lövés, egy 24 fontos golyó, valószinűleg a Gellérthegyről irányitva, az északi felső láncznak azt a tagját érte, mely a budai oldalon épen a budai mederpillér felett fekvő görbe lánctaghoz csatlakozik.

A megsérült lánczszemet bajos és költséges lett volna kivenni, benn hagyták s a lánctagnak mindkét oldalán egy-egy új, a rendes lánczszemekhez viszonyítva félvastagságú lánczszemet helyeztek el. Ezért ez a lánctag 12 lánczszemből áll.

A budai vár bevétele után, mikor a császári hadak már Győr környékén voltak, sietve állították helyre az útburkolatot, hogy seregünk átmehessen rajta.

Dembinszky ugyanekkor előkészületeket tett a hídburkolat felégetésére, hogy seregünket a császáriak ne követhessék.

Clark Ádám erélyesen lépett fel Dembinszkyvel szemben; előadta neki, hogy a hídnak különben is fölösleges felégetése vandalizmus volna s csak a tábornok nevét bélyegezné meg. Az útpályának és a kereszttartóknak nagyobb hosszúságra való eltávolításával is el lehet érni, hogy a híd 4—5 napra járhatatlan legyen; erre a budai hídfő és pillér között mintegy 80 láb hosszban az útpályát és a kereszttartókat ismét fölszedték. A kereszttartókat és vas alkotó részeket két hajóra rakták s a Dunán jó messzire leusztatták.

Az osztrák hadak megérkezése után az útpályát ezen a helyen már harmadszor készítették el s november haváig a hídépítés hátralevő munkálatait is bevégezték.

A Lánczhíd ünnepélyes megnyitása 1849 nov. 20-ikán volt, Haynau és Geringer báró polgári adlátus jelenlétében. A megnyitás napján az átkelők még nem fizettek vámot.

A híd építési költsége a részvénytársaság befizetett tőkéjének kamatjával a hídépítési főszámla végeredménye szerint 6.244,801 forint volt.

A mi a Lánczhíd *építését* illeti, való, hogy az a legnagyobb lelkiismeretességgel és előrelátással folyt. Ahhoz, hogy a Lánczhíd annyira sikerült és az egész világ bámulatát kivívja, három oly férfiúnak együttműködése volt szükséges, mint Széchenyinek és a két Clarknak. *Széchenyié* volt az eszme, *Clark* Vilmos adta meg a híd formáját, *Clark* Ádám építette fel fáradhatatlan szorgalommal, nagy lelkiismeretességgel és szakértelemmel.

Az *építő anyagok* minőségét szorgalmasan megvizsgálták. Clark Ádámnak az alkalmazott faanyagokról, téglákról, czement- és kövekről igen tanulságos kísérletei vannak. A lánczokat Angliában próbálták ki, az öntöttvas kereszttartókat az építés színhelyén. Az öntöttvas kereszttartók előállítására vonatkozó szabályok mutatják, hogy azok átvétele a legnagyobb szigorúsággal történt.

A lánczok vasanyagának jó minőségét mutatja az a próba is, melyet a Lánczhídból kivett egy lánczszem anyagával vittek véghez. A Lánczhíd állapotának tanúlmányozására a kormány rendeletéből alakított bizottság ugyanis 1887 november 3-ikán a Lánczhíd északi felső lánczából, a jobbparti mederoszloptól kelet felé számított 38. és 40-ik kereszttartó között, a kocsiút felé eső oldalon, egy lánczszemet kivétetett s ennek anyagát megvizsgáltatta. A szakító-próbák eredménye, hogy a lánczok vasanyaga oly kitünő, a melynél jobbat ezelőtt 50 évvel gyártani nem is lehetett volna.

A mi végül a Lánczhíd *szerkezetét* illeti, kétségtelen, hogy csak mérsékelt forgalmat enged meg s hogy a hídpálya merevsége csekély. Mindezek azonban közös hibái az e korból származó függő-hidaknak. Kétségtelen, hogy Lánczhídunk ezen hiányainak megszüntetése kívánatos, de a Lánczhídon nagyobb javításokat a forgalom megszüntetése nélkül végezni nem lehet. Mindenesetre kell, hogy rá kerüljön a sor a Lánczhíd megerősítésére, ha az esküténi híd elkészül. De a mai korlátolt forgalom mellett a Lánczhíd állapota aggodalomra nem ad okot, jókarban tartása kifogástalan.

Nem lesz érdektelen végül a Lánczhíd *forgalmával* is foglalkoznunk.

A Lánczhíd legnagyobb személyforgalma az államosításig 1860. augusztus 20-án volt, a mikor 78,000 személy kelt át a hídon. Akkor már virradni kezdett, s a magyar nép a nemzeti ünnepen tömegesen jött az ország szívébe. Ötven esztendő alatt legtöbben mentek át a hídon 1892. június 8-án, a koronázás 25 éves évfordulójakor, a vérmezőn rendezett népünnepély alkalmával: 111,000 fizető gyalogos ment át a hídon. Százezernél több személy ment át a hídon még 1894. augusztus 20-án; 100,500; és 1895. augusztus 20-án: 104,300 személy. Ötven esztendő alatt összesen 441 millió fizető gyalogos ment át a Lánczhídon, s ezen a czímen a Lánczhíd jövedelme 7,150,000 forint volt.

A Lánczhíd összes jövedelme 50 év alatt az átalányösszegek nélkül 17.280,000 forint.

Csak az nem mehetett soha át a *kész* hídon, — mert hiszen az első kifeszített lánczon még átsétált — a kinek legtöbb joga lett volna hozzá: a híd megteremtője, *Széchenyi* István gróf.

A NOVEMBERI CSILLAGHULLÁS.

Falb Rudolf addig hirdette a «kritikus napokat», az orkánokat és mindent elpusztító viharokat, míg utoljára megszokták az emberek, és ijesztgetéseire nem adtak semmit. Fokozni kellett tehát a hatást. Nagyobb és szörnyűségesebb katasztrófát kellett jósolni, hátha annak meg lesz a foganatja. S a legborzasztóbb végveszedelmet tette kilátásba. Közzé tette, hogy november 14-ikén tönkre fog menni a föld. Össze fog ütődni a Biela-féle üstökössel, s darabokra fog törni, mint valami sárból összegyúrt galacsin. Másnap egy óriási por és szemétfelhő fogja jelölni a mindenségnek azt a helyét, a hol valaha a mi Földünk forgott tengelye körül, az a Föld, melyet a világmindenség középpontjának szeretett tartani a határtalan emberi hiúság.

Vagy ha nem törik is darabokra az egész golyóbis, — jósolta tovább a nagy próféta, — úgy legalább is el fog pusztulni az egész emberi nem. Mert a Biela-féle üstökös ártalmas gázokat bocsát ki magából. Bitumenes gőzök formak rajta, a melyeket belehelni kész halál. Ezek a gőzök és gázak el fogják borítani az egész Földet, és meg fognak ölni mindent, a mi él.

Nagy szerencsére a jóslat nem teljesedett. Átéltük valahogy ezt a «legeslegkritikusabb» napot, az oldalbordáinkat se ropogtatta meg a fránya üstökös, sőt még a «Vasárnapi Ujság» is megjelenhetett. Pedig már attól lehetett tartani, hogy múlt száma volt a legutolsó, annak példányait a világmindenségbe fogja szórni valami förgeteg, s nem lesz megírva benne az utolsó nagy esemény, mely eltörölte az emberi nemet.

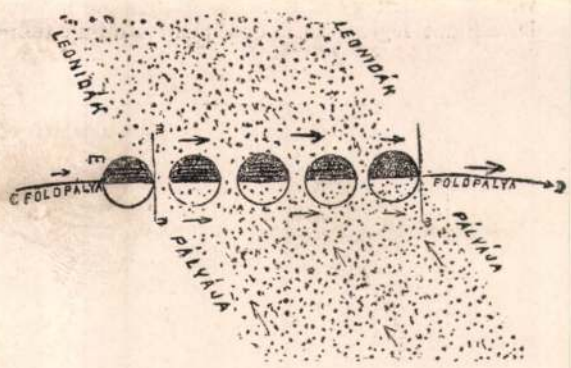

I. ábra.

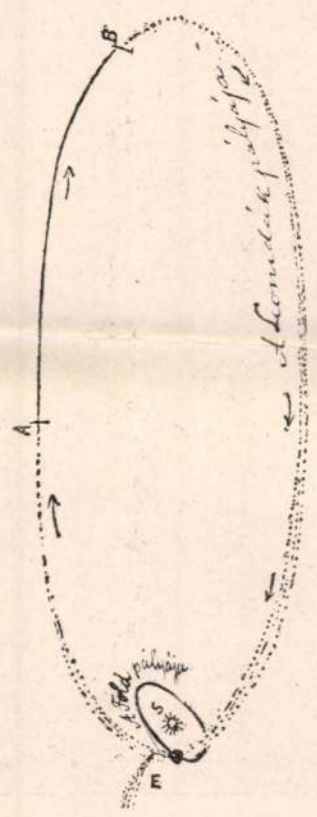

II. ábra.

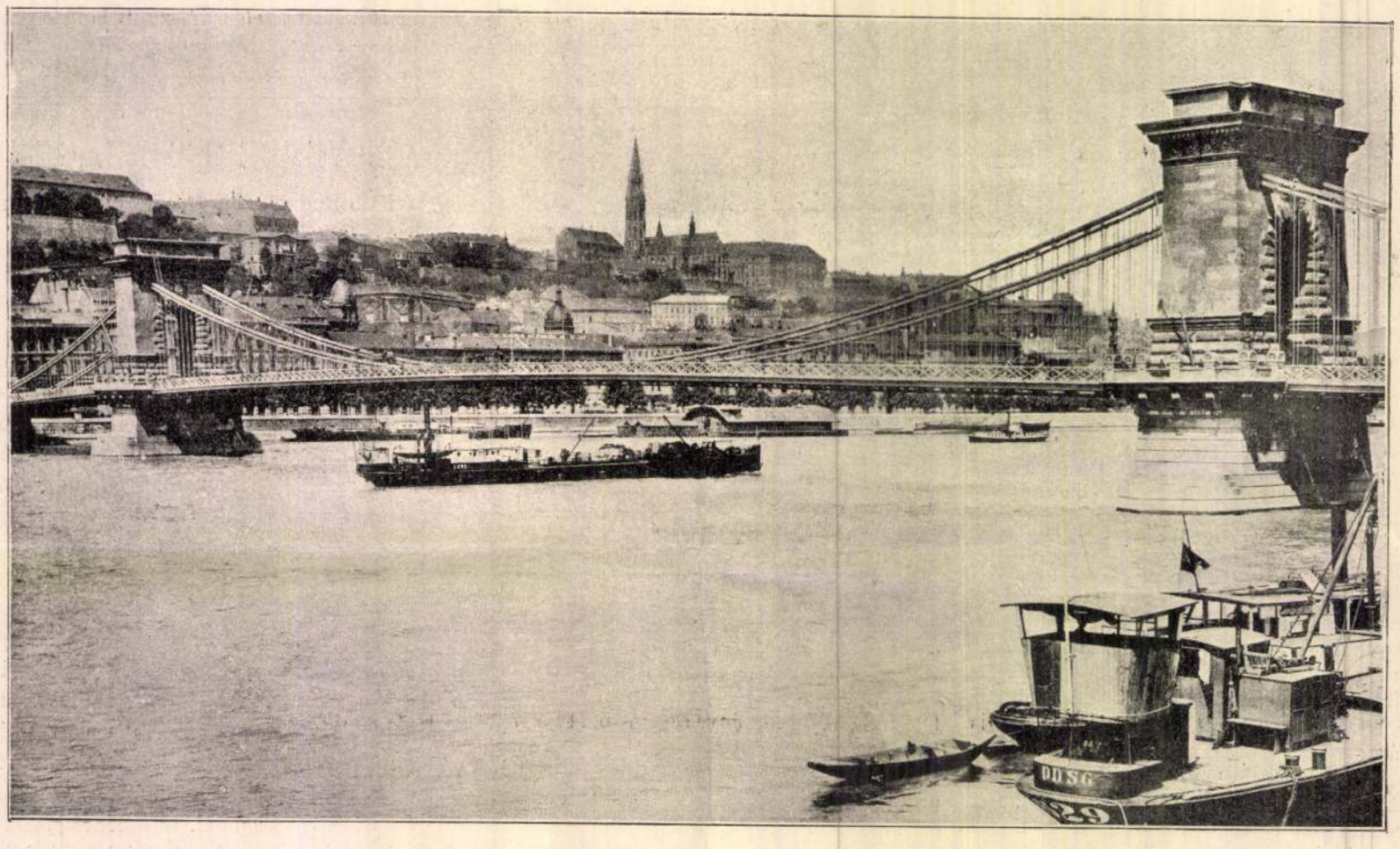

A LÁNCZHÍD A FERENCZ JÓZSEF-RAKPARTRÓL NÉZVE.

De jöttek még válságosabb napok is a Lánczhídra. 1849-ben Budavár bevétele alkalmával az osztrákok a Lánczhidat fel akarták robbantani. Erről az eseményről igen különböző mende-mondák vannak forgalomban. Hitelesen írja le az eseményt *Clark* Ádám a Lánczhídtársaság titkárához, Tasner Antalhoz 1849 nov. hó 13-án intézett jelentésében, mely így szól:

«Folyó évi október 21-én hozzám intézett, a lánczhíd egy részének fölrobbantására vonatkozó fölszólítása következtében tisztelettel tudatom önnel a következőket.

«Többszöri tanácskozást tartván velem az elhúnyt Hentzi tábornagy az iránt, hogy miként lehetne a lánczhídat legczélszerűbben járhatatlanná tenni a nélkül, hogy az lényegesen megrongálódnék, azt parancsolta nekem, hogy a budai hídfőtől az első hídlábig bontsam szét a híd útrészét, kivévén a vas vázat és a robbantó készüléket, a mely munka aztán részint az én felügyeletem, részint a tábornagy személyes vezetése alatt katonai és polgári munkásokkal végre is hajtatott.

«E bontás után a tábornagy úr körülbelül 12 ölnyire a hídlábtól az öntöttvas keresztgerendákra deszkát, arra pedig puskaporral telt ládikákat rakatott, hogy szükség esetén az útrész vázát levegőbe lehessen röpíteni. A bedeszkázott helyről egy keskeny deszkaösvény nyúlt a hídfőig; azon volt a gyújtó cső elhelyezve, mint az ide mellékelt rajzon látható. (Ez a rajz ma már nincs meg.)

«A mint a puskapor fölrobbanása után a pesti partról, honnan a robbantó munkát néztem, rögtön a hely színére siettem, a négy fölánczot egészen sértetleneknek találtam, ellenben az útrész váza a feszítő készülékkel és a függő vasakkal együtt egészen meg volt semmisítve mintegy tíz öl hosszaságban, s későbbi gondos vizsgálat nyomán kiderült, hogy részint a robbanás okozta nagy megrázkódástól, részint az útrész elbontása miatt az egyensulyban támadt megháborítás következtében nemcsak a budai hídfő és hídláb, hanem a két hídláb közötti váz és feszítő készülék is tetemesen megcsuklott és megsérült.

Clark Ádám,

a budapesti lánczhíd építésének végrehajtó mérnöke.»

*

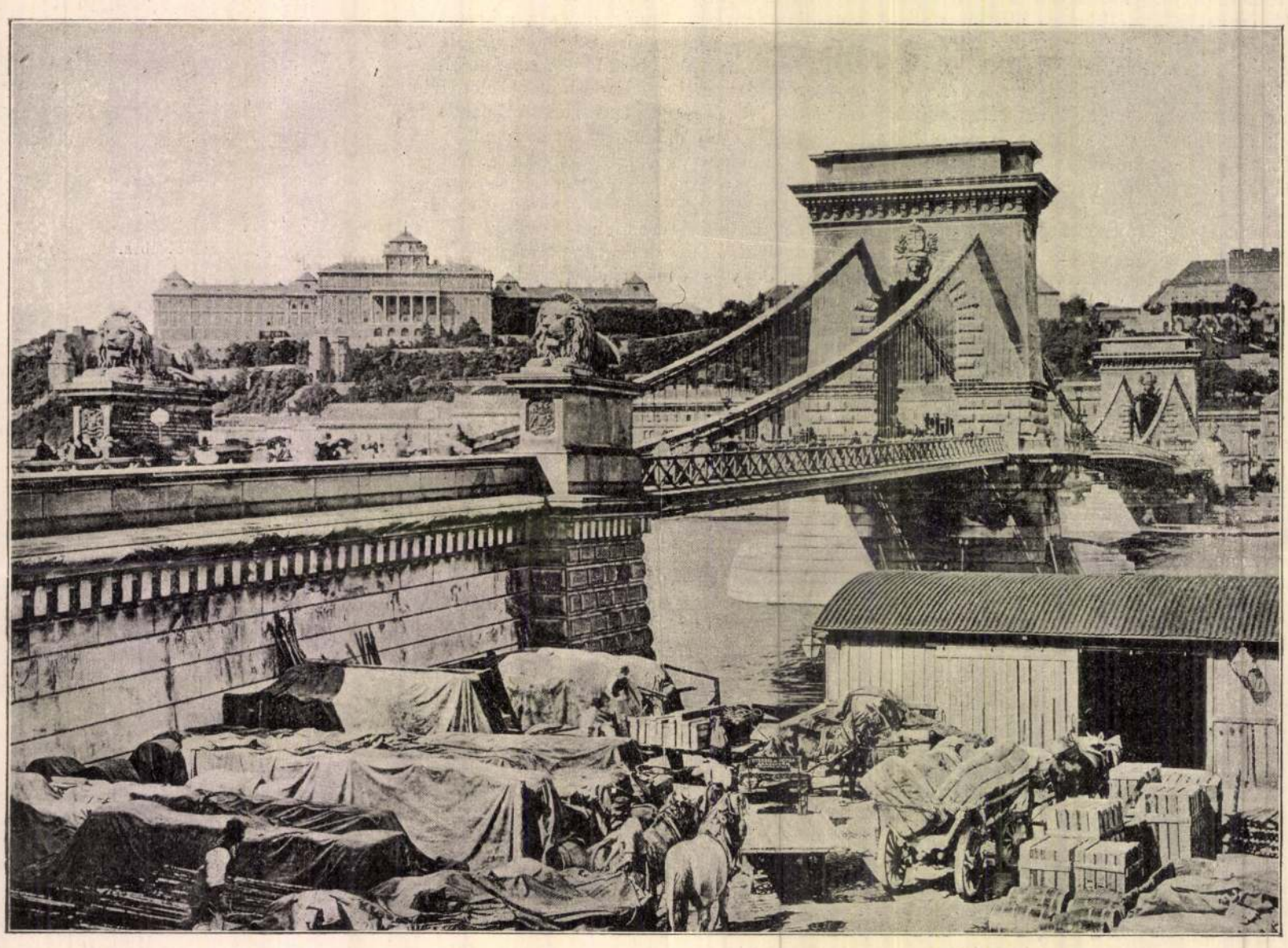

A LÁNCZHÍD A RUDOLF-RAKPARTRÓL NÉZVE.

782. l.–786. l.
(képpel)

terve, megvalósulása gróf *Széchenyi* István nevéhez füződik.

Széchenyiben már korábban megérlelődött az a gondolat, hogy Pestet és Budát, a két testvérvárost, egyesíteni kell, hogy az országnak a fejlődésre minden tekintetben képes fővárosa legyen. És erre első eszköznek tartotta azt, hogy a két várost állandó híd kösse össze egymással.

A harminczas évek kezdetén már nagyban buzgólkodott *Széchenyi* a híd érdekében s ebben erős segítőtársai voltak *Andrássy* György gróf és *Szina* György báró. 1832-ben Andrássy György gróffal kiment Angolországba, hogy az ottani szakférfiakkal tanácskozzék a híd ügyében. Ez utazás eredményéről a két főúr röpiratban számolt be, melyet 1833-ban Pozsonyban nyomattak ki ezzel a czímmel: *Gróf Andrássy György és gróf Széchenyi Istvánnak a budapesti hídegyesülethez irányzott jelentése, a midőn külföldről visszatérének.* (Pozsony, 1833).

E mellett más úton is lankadatlan buzgalommal dolgozott Széchenyi a híd mielőbbi megvalósulásán, a melynek terveit akkor már Clark Vilmos elkészítette. Széchenyi így annyira vitte a dolgot, hogy az országgyűlés megalkotta és a király szentesítette az 1836-iki XXVI-ik törvényczikket, a mely a Lánczhíd építését elrendelte. A törvény kimondotta, hogy kilenczven évig a hídon való átmenetelnél «mindenki *kivétel nélkül* a fizetésre köteles.»

Ez pedig nagy szó volt, mert a nemesek kiváltságaiba ütközött, a kik tudvalevőleg mindenféle vám alól mentesek voltak.

A híd építésének ügye azonban lassan haladt. Temérdek nehézség legyőzése után csak 1838 végén köthették a vállalkozókkal a szerződést, a melyet az országgyűlés is megerősített. És a következő évben, 1839 október végén tényleg megkezdték a Lánczhíd építését.

A munka az akkori műszaki eszközök tökéletlensége miatt természetesen lassan ment, s csak közel három esztendő múltán, 1842 június 7-ikén tehették le a hídoszlopok első fenékkövét. Ez az esemény bizonyos ünnepiességgel történt, a melyből a két tesvérváros lakossága is kivette részét.

A tulajdonképeni alapkő letételének ünnepe azonban csak két hónap múlva, augusztus 24-én ment végbe.

Ez a nap nagy ünnep volt. A király képviseletében megjelent az alapkő-letételnél *Károly* főherczeg, kinek a tiszteletére föllobogózták a várost. A lakosság ünnepi ruhába öltözött s ezrével lepte el délután a mai Ferencz József-teret és a Dunapartot, hogy megbámulja az alapkő-letételre vonúló mágnásokat, országnagyokat, a hatóságok díszruhájú képviselőit.

Magát az alapkő-letételi ünnepet természetesen nem láthatta a nagyközönség, mert az a Duna mélyében történt az oszlop alapjánál, a melynek helyét pompásan földiszítették.

Az ünnep délutáni öt órakor folyt le Károly főherczeg, a nádor, a nádorné, az országnagyok és hatóságok képviselőinek jelenlétében, a kiknek tarka csoportja festői képet alkotott az állványgerendák között.

Az ünnepies szertartás nem sokáig tartott. Andrássy gróf titkára, *Tasner* felolvasta az alapító okiratot, melyet *Károly* főherczeg, *József* nádor, a nádorné, *Széchenyi* István gróf, *Szina* György báró, *Clark* vállalkozó, az országnagyok és a hatóságok képviselői aláírtak s azután elhelyezték az okiratot egy kis üregbe és rábocsátották a százharmincz mázsás alapkövet.

Mikor az első alapkő helyén volt, akkor Károly főherczeg ágyúdörgés közepette egy

A LÁNCZHÍD.

A világ egyik műszaki remekének, a mi Lánczhídunknak félszázados jubileumára emlékünnepet rendeznek a magyar mérnökök. Ötven esztendeje ugyanis, hogy a Lánczhíd elkészült és most november 20-án van az ötvenedik évfordulója annak, hogy a remek hídat hivatalosan átadták a forgalomnak.

Ebből az alkalomból nem lehet elmulasztanunk, hogy meg ne emlékezzünk a Lánczhíd építésének történetéről.

Ötven esztendeje, hogy a Lánczhiddal megteremtették az első kapcsot Pest és Buda között, de tulajdonképen már közel hetven esztendős múltja van Budapest első állandó hídjának. Története visszanyúlik a harminczas évek elejére, a nemzeti ébredés nagy korszakába, a mikor a magyar nemzet kiváló szellemei fölrázni igyekeztek a nemzetet több százados tespedéséből minden téren.

A Lánczhíd egy lánczszeme volt a nemzeti ébredésnek s annak mintegy emlékjelét tisztelhetjük benne.

Mindenki tudja, hogy a Lánczhíd eszméje,

47. SZÁM. 1899.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt } egész évre **12** frt / félévre — **6**

ERZSÉBET.

Elisabetha semper in memoria.

November 19-ike! A Tedeum laudamus, mely e nap évfordulóján végig zengett az országon, tavaly a requiescat in pace tompa zokogásába fúlt. Az első Tedeumtól (1865.) az első requiemig (1898.) csak egy emberöltő és mennyi remény, öröm, csalódás és bánat kerete ez az arasznyi idő!

1865. november 19-én több magyar palotahölgy kinevezése oly gyújtó hatással volt a nemzetre, hogy a nap személyes vonatkozását siet értékesíteni és hódolatának Erzsébet-napja megünneplésével ad kifejezést. A főváros templomaiban hálaadó isteni tisztelettel ünnepelnek. Sőt Bécsben, Trautwein piarista szerzetes *magyar* szent beszédet tart az ottlakó s ez alkalomra nagy számmal megjelent magyarságnak. A következő évben ugyancsak november 19-én kezdi meg a magyar országgyűlés újabban tanácskozásait és 1867-ben már a képviselőház felküldi a kormányt Bécsbe, hogy szerencsekivánatait megvigye Erzsébetnek.

A mi addig udvari illem szabályozta ünnepség volt, 1868-ban benső családias jelleget öltő ünnepnappá lesz. Erzsébet királyné *Gödöllőre* jön, hogy nevenapját — a mint mondá — «*otthon*» ünnepelje.

Húsz évig zavartalan egymásutánban töltötte e nap évfordulóját Gödöllőn a királyné. 1884-ben az üdvözlésére megjelent miniszteréknek sugárzó mosolylyal jegyzi meg: «*Itt mindig szabadnak érzi magát az ember!*» Ez évben különösen nagy fénynyel ülte meg a királyi család Erzsébet napját.

Mária Valéria főherczegnő szindarabot irt Felséges édes anyja nevenapjára, melyet az uralkodóház ifjabb tagjai, a kastély termében rögtönzött szinpadon elő is adtak.

Míg az udvar ily kedves, családias módon ünnepelt, a kis falu egyszerű népe is jelét adta — a maga módja szerint — hűségének, ragaszkodásának. Már korán reggel megtelt a község temploma ünneplő hívekkel. Ünnepi hangulat uralta egész nap az együtt mulató népet. Este pedig nem volt kunyhó, melynek kicsiny ablakában mécs ne lobogott volna.

A gödöllőiek nemcsak az ország fejedelemasszonyát, de az örömükben, bánatukban osztozó, gondos, mindenütt segítő anyát ünnepelték. Gödöllőről «száll az ének szájról-szájra»

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ.

VÁSÁRHELYI JÁNOS, IPARMŰVÉSZ

Születtem 1945. augusztus 1-jén Marosvásárhelyen (ma Románia). Középiskoláimat is ott végeztem. 1964-69 között a brassói Politechnikai Intézetben folytattam egyetemi tanulmányaimat. 1975-ben értékelemző tervező képzésben vettem részt. 1979-ben áttelepedtem Magyarországra. Nemcsak a budapesti őszi BNV-n és a kölni Nemzetközi Bútorvásáron, de több alkalommal szerepeltem Koppenhágában, Helsinkiben, Londonban.
1983-ban Nívódíjjal tüntettek ki.

JÁNOS VÁSÁRHELYI, KUNSTGEWERBLER

Ich bin am 1. August 1945 in Marosvásárhely (heute Rumänien) geboren. Auch meine Mittelschulen habe ich dort besucht. 1964-69 studierte ich am Polytechnischen Institut von Brassó/Kronstadt. 1975 nahm ich an einer Ausbildung für Wertanalyse, Planung teil. 1979 übersiedelte ich nach Ungarn. Au er der Budapester Internationalen Messe und der Internationalen Möbelmesse in Köln war ich mit meiner Arbeit in Koppenhaga, Helsinki, London anwesend. 1983 wurde mir der Niveau-Preis verliehen.

MR. JÁNOS VÁSÁRHELYI, INDUSTRIAL ARTIST

I was born in Marosvásárhely (Romania at present) on the 1st of August, 1945. Likewise, I completed high school in Marosvásárhely. I studied at the Brassó Politechnique Institute in the 1964-1969 period, at university level. In 1975 I took part in a Value Analysis Planning training course. My works were exhibited not only at the Budapest Autumn Fair and at the International Furniture Fair of Cologne, but my works have found their way to Copenhagen, Helsinki and London as well. I was awarded the Nivó (High Standard) Prize in 1983.

VÁSÁRHELYI JÁNOS
iparművész

8200 Veszprém
Nagy L. u. 3/D. VII./3.
Tel.: 80/29-394

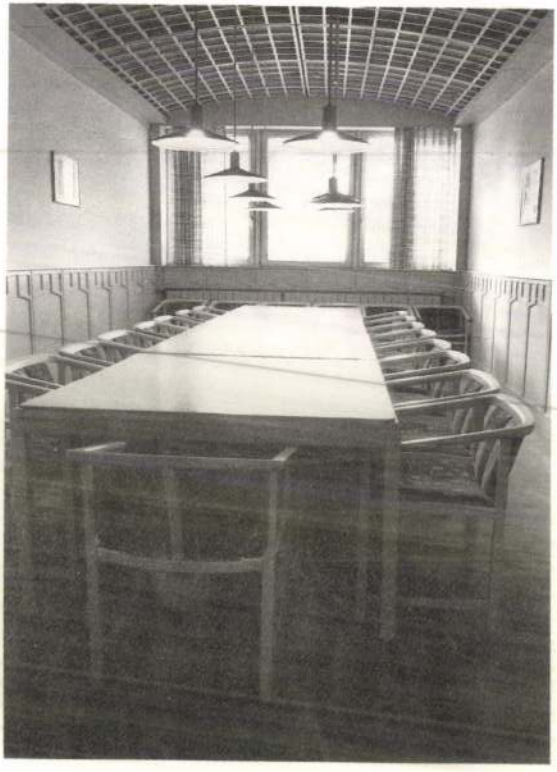

Régibb vízi mérnökeink életéből.

. . . lelkem a multakba fordul,
Azokkal időzöm, a kik másszor voltak.
Arany: Toldi szerelme I. 1.

I.

Vásárhelyi Pál.

(1795 márc. 25—1846 ápr. 8.)

A magyar mérnöki világ egén oly tündöklő, ezerfényű csillag, hogy alig vehetünk kezünkbe valamelyes, a vízi szakmába vágó munkát, a melyben nevével, hatalmas működésével ne találkoznánk, a hol reá hivatkozás ne történnék; s éppen ezért felette kényes dolog újra tollat fogni s akaratlanul is elismételni mindazt, a mit már róla annyian s annyiszor elmondtak. De vele is úgy vagyunk — mint minden jeles példával — hogy nevét, s tetteit nem lehet elég gyakran emlékezetünkben felelevéníteni, hogy az elménkbe minél jobban bevéső djék s nem lehet eléggé sokszor újra meg újra elmondani, hogy ki volt ő nekünk, ki volt ő a magyar mérnöki karnak.

Vásárhelyi Pál.

Ha hivatalos rangban nem is emelkedett a legmagasabb polcra, annak oka bizonyára csak a kor lehetett, a melyben élt; de hogy tekintélyben, jelentőségben s soha el nem enyészhető hatásában kétségtelenül a legtöbbre vitte mindazok között, kik valaha hazánkban a műszaki tudományokkal foglalkoztak, azt ma senki előtt bizonyítani nem szükséges. De kétségbe nem vonható körülmény az is, — s ezért nem adhatunk a gondviselésnek elég hálát — hogy oly korban élt, a Széchenyi korában, mely méltó tárgyakat adhatott neki, hogy azokon rengeteg tudományát, fényes tehetségeit, kitűnő szakavatottságát bemutathassa. Valóban a feladatok méltók voltak mesterükhöz! De benne magában is meg volt e működéshez minden előfeltétel, keblében lobogott mind az a tűz, mely valaha képességeinek tudatában szakember lelkét hevítette; fáradhatatlan hivatalos működésén kívül nyugalmat nem sejtő módon foglalkozott mindennel, mi szakmájába vágott s korát megelőzve oly eredményeket volt képes felmutatni, miket a tudományos világ csak halála után jó sokára, az ő szerény eszközeihez nem hasonlítható előkészületekkel volt képes elérni; méltán fakadt tehát a nagy Széchenyi egy hozzá intézett levélben e szavakra: »a magyart, ha hazafi, nem arra kell inteni, hogy kötelességét teljesítse, hanem arra, hogy kötelességénél többet ne tegyen!«*

Kísértsük meg tehát — nagy vonásokban — e tüneményes férfiú életének egyes mozzanataiba bepillantani, hogy meglássuk miként emelkedett ez a »self made man« a magyar vízimérnökök nagymesterévé!

* * *

Kézdi-Vásárhelyi *Vásárhelyi* Pál, ősrégi székely család sarja, született Szepes-Olasziban 1795 március 25-én; atyja Mátyás miskolci tanító, anyja Téglási Bekk Mária volt.** Tanulmányait Miskolcon, Eperjesen s Pesten végezte, mely utóbbi helyen 1816 nov. 30. kapta meg a mérnöki oklevelet; alig volt ennek birtokában, 1819 máj. 1. a Körös-szabályozás előmunkálataihoz nyert alkalmazást s e téren oly tevékeny munkásságot fejtett ki, hogy nagy szorgalma s kiváló képességei csakhamar reá terelték felebbvalóinak figyelmét, úgy hogy 1829-ben már a Duna-térképező-hivatal igazgatójává nevezték ki. De Vásárhelyi nemcsak, hogy a gyakorlat terén minden tekintetben kitűnt, méginkább magára vonta a közfigyelmet elméleti tanulmányainak két első gyümölcsével, melyek »Introductio in praxim triangulationis« és »Auflösung einiger wichtigen Aufgaben, als Beitrag zum geometrischen Triangulieren« címen 1827-ben jelentek meg Budán s a melyekben, mint címük is mutatja, még a háromszögeléssel foglalkozott. E művei oly feltűnést keltettek, hogy az akkor megalakult m. t. akadémia első nagygyűlésén (1831. február 14—16) levelező tagjává választotta; akadémiai székét »a Berettyó vizének hajózhatóvá tétele« című értekezéssel foglalta el. Ezalatt Vásárhelyi nemcsak hírben s tekintélyben, de állásban is folyton emelkedett, úgy hogy 1832-ben már országos főmérnök volt. Ugyanerre az időre esik életének egyik legnevezetesebb forduló pontja is, mely neki alkalmat szolgáltatott arra, hogy a mindennapiság korlátain örökre felül emelkedjék s képességeit tágabb érdekek szolgálatában csillogtathassa. Széchenyi István még 1830-ban kijelentette egy levélben, hogy »az Al-

* Széchenyi levele Vásárhelyihez 1833-ban.

** Származását illetőleg l. Nagy-Iván »Magy. orsz. családai« XII. 71—77. Az életrajzi adatokra vonatkozólag: »M. Akadémiai Névkönyv« 1847. évf. 116. lap, továbbá »Gazdasági Mérnök« 1892. 1. sz.; — M. T. Társ. Évk. VIII. 96. lap; — Győri S. Emlékbeszéd. U. o. VIII. 81—89. lap; — Vas. Ujs. 1891. 12.

MMÉE Közl 1895.
nem a Heti Közlöny?

Duna hazánk életere, azt kell nyűgeitől megszabadítani s a Fekete tengerig hajózhatóvá tenni;« s hogy ezt az egyik fő életcélját megvalósíthassa, még ugyanezen évben beutazta Beszédes József nagyhírű vízimérnök társaságában az Al-Dunát egész a Fekete tengerig, sőt még Konstantinápolyban is megfordult.*

Ez az utazás Széchenyit csak még inkább meggyőzte arról, hogy eszméjének mielőbbi keresztülvitele szükséges, s visszatérve igyekezett ezt mások előtt is bebizonyítani, a mi sikerült is neki; mert 1832-ben hajózási s közlekedési királyi biztossá nevezték ki, mire ő, mint mindenben, úgy ebben is szerencsés kézzel Vásárhelyit választotta ki az aldunai munkálatok vezetésére.

1832. tavaszán Vásárhelyi felügyelete alatt csakugyan megkezdődtek a munkálatok egész csapat mérnök közreműködésével;** megkezdték a kisebb vízálláskor kiálló sziklák eltávolítását, Orsován s Moldován vízmércét állítottak fel, hogy a vízállásokat tanulmányozni lehessen. Ezalatt 1833. decemberében Széchenyi, Andrássy György gróffal s Vásárhelyivel Pozsonyból Bécsbe s innen Párison át Angliába utazott, hogy ott az aldunai munkákhoz szükséges kotrógépeket bevásárolják. Vásárhelyinek ekkor nyílt alkalma reá, hogy a nevezetesebb angol és irlandi kőútakkal megismerkedjék, s hogy magát az angol nyelvbe is belegyakorolja, a minek később nem csekély hasznát vette. 4 hónapig tartó útjokból 1834. április végén tértek vissza. Hazaérkezve *Széchenyi* csakhamar kénytelen volt arról meggyőződni, hogy minden igyekezet dacára is az aldunai vízi út megnyitása egyhamar nem lesz lehetséges; hogy tehát annak dacára kis vízállásokkor legalább a szárazföldi közlekedés lehetségessé váljék, elhatározta, hogy a Duna balpartján útat készíttet. Vásárhelyi vezetése alatt készült el ez a minden időre emlékezetes közlekedési vonal, a mai »Széchenyi-út« terve s annak építését 1834-ben kezdték meg. A rendkívüli nehézségek, melyek ez út építésekor előfordultak — több helyen a parti sziklákba vánsátorszerűen bevésve — eléggé tanúskodnak egyfelől Széchenyi hatalmas akaraterejéről, másfelől a munkálatot vezető Vásárhelyi kiváló műszaki képzettségéről s ügyességéről.

1834. október 23-án rendkívüli alacsony vízállás következett be; ezt az alkalmat Vásárhelyi egyrészt arra használta fel, hogy igen pontos felvételeket készíttetett, melyek alapján az egész munka tervezete még ez évben elkészíthetővé vált, másrészt arra, hogy a hajózás útját részint kézi erővel, részint repesztésekkel nagy mértékben egyengesse s a mennyire lehetett, kijavítsa. Mintegy 3500—4000 m^3 sziklatömeget távolítottak el ez alkalomkor.

Maga József nádor is különös érdeklődéssel viseltetett a vaskapui munkák iránt s Széchenyihez 1833 aug. 8-án irott levelében Vásárhelyiről is nagy elismeréssel nyilatkozott: »Különös örömömre szolgált az a tanúságtétel, melyet ön Vásárhelyi igazgató mérnök, úgy a mellé beosztott egyének szorgalmáról, szolgálati buzgalmáról s kitartásáról tesz; ezzel felszólítom önt, hogy a nevezett mérnököknek ne csak teljes megelégedésemet fejezze ki, hanem őket tovább is bátorítsa az ernyedetlen munkálkodásra azzal az utasítással, hogy a mennyiben fáradozásaikban nem fognak lankadni, s azokkal kielégítő eredményekre fognak jutni, ez alkalommal szerzendő érdemeik különös méltánylásban részesülendnek.«

Az Al-Duna egyöntetű szabályozó tervét Vásárhelyi 1834 december 15-én fejezte be Plarisevicán; ebben a tervben kiterjeszkedett az összes hajózási akadályokra s azokat illetőleg részben a hajóút kijölelésére, részben az akadályok eltávolítására, részben a vízszínkülönbségeknek zsilipes csatornákkal való megszüntetésére terjeszkedett ki. E terveket az országos építési igazgatóság is tanulmányozta, azonban pénzügyi nehézségek, a megváltozott politikai viszonyok s az érdeklődés hiánya miatt keresztülvihetők nem voltak s 1846-ban a munkákat abban is hagyták. Széchenyi sehogysem tudott e kedvenc eszméjének megfeneklésébe belenyugodni s mindent elkövetett annak sikerültére; Vásárhelyinek 1846-ban bekövetkezett halálakor pedig sötét rezignációval kiáltott fel: »Jó éjt Demirkapi!«* De ha magát az Al-Duna szabályozását nem is érhette meg Széchenyi, de a róla nevezett út 1837. október havában mégis átadatott a forgalomnak — s ezzel Vásárhelyi is — mintegy egyelőre befejezvén hivatását — megvált a Vaskaputól, mely legszebb diadalai egyikének színhelye volt.

E munkák befejeztével 1837-ben Vásárhelyit valóságos királyi hajózási mérnökké s helyettes hajózási felügyelővé nevezték ki. Ugyanezen időtájra esik a Rábaszabályozás körüli működése is; az ő felügyelete alatt készültek el 1833—1838-ig azok a tervek, a melyeket a kormány által még 1828-ban kiküldött szakférfiak készítettek. Vásárhelyi kiterjesztette figyelmét nemcsak a Rábára s annak mellékfolyóira, hanem a Hanságra is és a helyszínén szerzett tapasztalatainak eredménye lett az 1835-ben megnyitott »Fertő-tó-lecsapoló csatorna«.**

Az aldunai munkák után új, nem kevésbbé szép feladat várt Vásárhelyire; alig küzdött meg hazánk egyik vízóriásával, a Dunával, már készen várt reá a másik, nem kevésbbé számba veendő folyónk: a Tisza, és ő ezzel szemben sem mutatta magát semmivel sem kisebbnek, mint amavval, sőt a koszorúnak, mely nevének emlékezetét körülveszi, legszebb virágait itt gyüjtötte össze.

A Tiszavölgy elhagyott, gazdátlan állapotának javítására a legrégibb időktől fogva mi sem történt. 1827-ben küldött ki az országgyűlés egy kereskedelmi választmányt, mely az ország főbb folyóinak szabályozását is szükségesnek véleményezte: erre következett az 1830. évi árvíz a Tiszán és az 1838. évi a Dunán, ezek hatása alatt készült az 1840. évi IV. t.-c., melynek értelmében egy választmány küldetett ki, hogy ez tanulmányokat téve, a szabályozásokra nézve tegyen jelentést.***

Ezalatt Lányi Sámuel igazgatása alatt már 1833-ban egész csapat mérnök megkezdte a térképezést, a vízjárási és mederviszonyok felvételét. Ezekhez csatlakoztak 1838-ban az Al-Dunán elfoglalva volt mérnökök is és az egész dolognak Vásárhelyi állt az élére. E felvételek a legkisebb részletekre is kiterjedtek: felvették az egész Tiszavölgy térképét, az 1830-iki legnagyobb vízszínt, az 1842-iki legkisebb vízszínt, a helyes ártért, néhány ezer keresztszelvényt, néhány száz emésztési szelvényt és

* Az itt tárgyaltakra s az alábbiakra vonatkozólag l. Gonda B. »Az Al-Dunai Vaskapu szab.« (45—51 lap); Boleszny Antal »Széchenyi munkálatai az Al-Dunán.«

** Vásárhelyi vezetése alatt a következő mérnökök érkeztek az Al-Dunára: Melczel János, Fonberger Lajos, Kecse Ferenc, György Sándor, Kamóczi Gábor, Tóth Antal, Vörös Zsigmond, Wolfram József, Lányi Samu, Turkovics Lajos, Hevessy Károly, Nikola András, Nagy István, Veitersheim Károly, Beszédes, Szeidl s mások. L. Boleszny e. h. 9 lap.

* Vaskapu török neve. Popovics Photához intézett levele 1846 április 27.

** Bóbics Károly: »Vázlatok a vízszabályozásokról stb.« 24. lap.

*** A Tisza-szabályozásról mondottak legnagyobbrészt Herrich: »A Tisza-szabályozás s a szegedi válság« c. művéből vannak véve. Továbbá közm. és közl. min. jelentése 1880. (Bodoki L.)

hosszszelvényt az egész Tiszáról. Szóval oly rengeteg anyaghalmazt gyűjtött Vásárhelyi össze a Tiszáról, a melyhez foghatót »soha egy folyóról sem bírt mérnök előmutatni.«

Különösen meg kell itt említeni a vízsebességmérésekben követett módszerét; neki volt először bátorsága kimondani, hogy »a természet más törvényt követ, mint a melyet eddig előttünk századok óta felállítottak.« Erre a merésznek látszó kijelentésre Vásárhelyit az a tapasztalat vezette, hogy meggyőződött róla, hogy az Eytelwein, Chezy, de Prony és mások által felállított tételek a valósággal nem egyeznek meg, mert ha az általuk használt formulákkal számítunk — mint azt jóval később (1850—1860) Cpt. Humphreys és Licut. Abbot a Missisipi felvételeikor analytikai úton is bebizonyították — a valóságnál hol többet, hol kevesebbet kapunk; ő tehát a különböző mélységben vett sebességeket másodfokú számtani haladvány tagjainak tekintette és aritmetikai úton végrehajtott számításait és interpolációit a valóságban megmért adatok a harmadik tizedesig igazolták.* Ezeket az elveket Vásárhelyi előtt nem alkalmazta senki, fokozott érdeme tehát neki, hogy korát ennyire megelőzve, el tudott jutni oly eredményekre, a melyeket az övénél sokkal nagyobb apparátussal dolgozó amerikaiak is csak mintegy 30 évvel utána voltak képesek elérni. Ezekről a tudományos kutatásairól az akadémiában is tartott felolvasást »a sebességek fokozatáról folyóvizeknél« címen, mely azért őt 1838-ban érdemei elismeréseül rendes tagjai sorába iktatta.

A Tiszáról készített ezek a felvételek magukban véve is óriás kincset képviselnek és a külföld csudálatát is nem egy ízben idézték fel s Vásárhelyi működésének mindenkorra örökbecsű emlékei maradnak.

1841-ben hajózási felügyelővé vagyis osztályvezetővé nevezték ki és ez állásában is csak tovább folytatta kitartó szorgalommal megkezdett munkásságát.

Az 1840. évi IV. t.-c. értelmében kiküldött választmányt a nádor 1842. december 5-én hívta össze Pozsonyba és e választmány hosszas tanácskozások után jelentését 1843. febr. 5. kelettel készítette el. E jelentést Vásárhelyi és Lechner is aláírták s ennek értelmében az összes nagyobb hazai folyók szabályozása proponáltatott; sőt azt is megtudjuk belőle, hogy a Tisza és nagyobb mellékfolyóinak felvételeit is befejezték már 1842-ben és magának a Tisza-szabályozó tervnek kidolgozása is 3 hó alatt végre lett volna hajtható. E javaslat azonban nem kerülhetett országgyülési tárgyalás alá, mert az 1845. évi újabb árvíz a nádort arra birta, hogy ez ügyet siettetve a tervek kidolgozását rendeleti úton foganatosította, a mi még ugyanazon évi 1026. sz. a. általa el is rendeltetett.

E rendeletre Vásárhelyi még 1845-ben — a Tiszát egész hosszában bejárván és tanulmányozván — elkészítette és beterjesztette a szabályozásra és hajózásra vonatkozó terveket először a T.-Ujlaktól T.-Füredig terjedő szakaszra, majd utóbb egész Titelig. E tervezet alapeszméje a következő: »Vásárhelyi a folyás akadályainak megszüntetésére és ezzel a vizek gyorsabb levezetésére fektette a fősúlyt, mely célból T.-Ujlaktól le a Dunáig összesen 122 kanyarulatnak átvágását tervezte«**; e mellett az alacsonyabb partok mentén gátak építését is javasolta, nem nagy távolságban a partoktól.

Annak dacára azonban, hogy e terveket a leginségesebb években nyújtotta be, s dacára annak a töméntelen adatnak, a mely azokban fel volt halmozva, ezek a tervek mégis erős megtámadásoknak voltak kitéve és azok megbírálására külföldi szakértőkhöz fordultak. Az első, kit e tárgyban meghallgattak, Francesconi volt, ki nagyjában Vásárhelyi nyomdokain járt s bírálatában sok jó is volt, de a közhangulatot megnyerni nem tudta. Utána Paleocapa Péter lombard-velencei cs. kir. építési főigazgatót, hírneves vízimérnököt hívta meg József nádor s a helytartótanács közlekedési osztálya élén álló Széchenyi István gróf. A helyszínének bejárása után Paleocapa Sárospatakon adta át véleményét a grófnak, mely »Vélemény a Tiszavölgy rendezéséről« címen nyomtatásban is megjelent. Paleocapa nézeteit röviden így lehet jellemezni: a folyót egymástól messze fekvő gátak közé kell fogni, Tokajon felül átmetszés egyátalán nem kell, azon alul pedig a Dunáig összesen 21.

Paleocapa ezen véleménye Vásárhelyiével szemben a közönséget két pártra, az »átvágások« és »töltésezések« híveire szakította, de maguk a szakemberek is megoszlottak; végre Széchenyi úgy oldotta meg a vitás kérdést, hogy Paleocapa véleményét mint irányadót a helytartó tanácscsal elfogadtatta s az a Tisza-szabályozó társulat 1847 márc. 21-iki közgyűlésén határozatilag ki is hirdettetett. Ennek dacára azonban még 1846-ban részben meg is kezdték Tokaj felett az átvágási munkákat, részben előkészületeket tettek azokhoz; tehát Vásárhelyi tervét sem ejtették el teljesen a Paleocapaéval szemben.

Ekképen tisztázódván a viszonyok, Széchenyi István gróf, mint a helytartó tanács közlekedési osztályának főnöke, 1846. jan. 20. s következő napokon tartott nagygyülés alkalmával megalakította a Tisza-szabályozó társulatot, mely aztán Vásárhelyit igazgatómérnökévé választotta; végzete azonban betelt: nagy művét jóformán meg megkezdenie sem sikerült. Egészségét már az alsó-dunai tartózkodás nagyon megviselte s Széchenyi már 1840 május 20-án így írt róla Tasnerhez: »Igen bánom, hogy Vásárhelyi oly ebül van. Mindig féltettem őt, mert ő még sárgább bőrben van, mint én.« A Tisza-szabályozás körüli elfoglaltsága alatt ehhez még más is járult. Az akkori, talán néha kiméletlen támadások s a folytonos megfeszített munka idegeit tönkretették és nyilt titok, hogy egy ellene intézett heves megtámadtatásnak lett áldozata s gr. Károlyi György palotatermében halva rogyott össze. Vásárhelyi, ki oly nagyszabású tervet állított elő, bírhatott is önérzettel, s midőn az akkor úgynevezett táblabírói bátor és merész hydraulikus — ügyes polémikus hangon adott okoskodásokat hallotta, midőn rendszerét, terveit »sokkal bölcsebb és tudósb« szakemberektől hallotta a zöldasztalnál megbuktatni, a guta megütötte«.* Meghalt 1846 április 8-án, a társulat nagygyűlésén; porai a budai temetőben pihennek. Ezzel itt hagyta minden támasz nélkül, árvaságban legnagyobb szabású művét, a Tisza-szabályozást, vezető szellem nélkül a megindult munkákban a magyar vízimérnökök egész karát. Halála felett keseregvén méltán sóhajthatott fel egyik kartársa az akadémiában mondott emlékbeszédében: »Mihez hasonlítsam az életet? . . . Színpadhoz? melyen tetteinket, mint alakoskodó színész játékát, egyik oldalról taps, másikról gúny követi, és mialatt szereplésünket nyugtalan gondoskodással a változékony nézőközönség ingatag tetszéséhez alkalmazgatjuk — a függöny legördül!«** Mennyire illik ennek minden szava Vásárhelyire!

* Részletesen ismerteti Herrich: »Értekezés Vásárhelyi Pál felett« (Mérn. Egyl. Közlöny 1867, 5—15 lap) c. cikkében.
** Kvassay: »Csekély esésű folyók szab.« 34. lap.

* Herrich i. m. 14. lap.
** Győry Sándor: Emlékbeszéd Vásárhelyi P. felett (1847 dec. 26-iki közülésen; M. T. Társ. Évk. VIII. 1845—1847. 81—89. lap.)

Nem lehet Vásárhelyi működéséről a nélkül megemlékezni, hogy a gyakorlatban végzett munkái mellett szellemének irodalmi kincseiről is ne szóljunk néhány szót. Vásárhelyi sokat írt és éppen nem tartozott azok közé, kik saját tudásukból mintegy titkot csinálva, azt mások elől elzárják, ellenkezőleg minden alkalommal felemelte szavát a nyilvánosság előtt s egész sorozat a reánk maradt munkáinak a száma. Időrendi sorrendben jelesebb dolgozatai: Introductio in praxim triangulationis, Buda, 1827; Auflösung einiger wichtigen Aufgaben als Beitrag zum geometrischen Triangulieren, Buda, 1827; Mathematikai találmány (Tud. Gyüjt. 1829. IV.); Bírálata Vargha Jánosnak Gerstner utáni két értekezésének terhszekerekről (u. o. 1830. IX.); A számolási közbepótlásnak (interpolatio) a vízjelelőkre alkalmaztatásáról (»Sas« 1833., XV., 29. l.); Traián művei az Aldunán (Athenaeum, 1838.); A budapesti állóhíd tárgyában (u. o.);* Ismertető Politechn. része 3. 4. sz. észrevételekre (Figyelmező 1838., 36. sz.); Néhány figyelmeztető szó a vaskapui ügyben (u. o.); A Berettyó vizének hajózhatóvá tételéről, a Béga vizének példájára (a M. T. Társ. Évk. V., 2 oszt., 1838. 40, 199. l.); Bírálata Beszédes országos csatornájának (Figyelmező 1839.); Felvilágítások az Alföldi Levelekben támasztott némely kérdésekre (u. o.); A sebességek fokozatáról folyóvizeknél, felvilágosítva egy a Dunán mért keresztmetszés és abban talált sebességek által; továbbá a Duna vízemésztéséről különböző vízállásoknál, 2 melléklettel (A M. T. Társ. Évk. VI. 2. oszt. 1840—42, 404. lap); Egy duna-tiszai csatorna mi módon eszközölhetéséről; Vasútak és csatornákról (mindkettőt az akadémiában olvasta föl). Ezeken kívül még néhány bírálati cikk a Figyelmezőben.

Csak egy pillantást kell vetnünk a gazdag sorozatra, melybe Vásárhelyi tudásának gyöngyeit rakta le és fogalmunk lehet arról a minden irányban kiterjedő munkásságról, mely az ő egész életét jellemezte és bámulnunk kell azt a szívós kitartást, a melylyel folytonos külső elfoglaltsága mellett is képes volt időt szakítani magának, hogy az akkor még jóformán nem is létező vagy csak csecsemőkorát élő magyar műszaki irodalmat ily jeles alkotásokkal gyarapítsa.

Mire lett volna még képes ez a tüneményes szellem, ha élete delén — 51 éves korában — el nem ragadja őt tőlünk a sors mostoha végzése? Valóban elképzelni sem lehet és méltó szomorúság tölti el keblünket, midőn látjuk tragikus végét, mely őt éppen akkor érte utól, midőn pályájának legjava állt még előtte nyitva; nem hervadhat el sohasem az a cipruság, melylyel emlékezetének pályatársai örökké áldozni fognak, mert fényes tehetségeivel beragyogja mindenkor az útat előttünk, melyen nyomdokait követve, mindnyájunknak haladni kell!

Sárközy Imre.

Az egyesület tárgyalásai.

Egyetemes szakülés március 26-án. *Vásárhelyi Pál* születése 100-ik évfordulójának megünneplésére szentelte egyesületünk ezt az ülést, kifejezést adandó kegyeletének és elismerésének is az iránt a kartárs iránt, ki rendkívüli tehetségével és nem csekélyebb vasszorgalmával, ügyszeretetével, lelkesedésével, önzetlenségével európai hírnevet vívott ki magának és kinek érdemeit a magyar törvényhozás még utódaiban is méltányolta azzal a tényével, hogy róluk pár nap előtt országos határozattal gondoskodott. A dicsőült mérnöknek olajfestésű arcképe már régóta dísziti egyesületünk üléstermét (ennek a mása a lapunk homlokán látható kép is); ez a festmény azonban az ünnep alkalmából az elnöki emelvény fölött helyeztetett el drapériák és délszaki növények közt. Egyesületünk meghívására az ünnepség fényét emelte a földmívelésügyi miniszterium képviseletében *Miklós* Ödön államtitkár, a Tiszavölgyi társaság képviseletében gróf *Andrássy* Aladár v. b. t. t. elnök és *Darányi* Ignác orsz. képviselő, titkár (ki a társaság nevében a budai sírt is megkoszorúzta), a Magy. Tud. Akadémia képviseletében *Szily* Kálmán főtitkár, a Vaskapu-szabályozás művezetősége nevében *Hoszpoczky* Alajos műszaki tanácsos; megjelent továbbá a dicsőültnek két leánya, unokája; ott volt *Hieronymi* Károly v. b. t. t. orsz. képviselő, egyesületünk tiszt. tagja, *Nagy* János orsz. képviselő és egyesületünk számos tagja, úgy hogy a terem egészen megtelt. Szepes-Olaszi város polgármestere szép levélben mentette ki elmaradását, köszönetét fejezvén ki a megemlékezésért. *Czigler* Győző elnök nyitotta meg az ülést, röviden megemlékezvén az ünnep jelentőségéről, azután fölkérte *Gonda* Bélát, emlékbeszédének megtartására. A nagy részletességgel és a tárgyhoz méltó szeretettel kidolgozott emlékbeszéd ismertetése természetesen nem tartozhatik erre a helyre, annál kevésbbé, mert az választmányunk határozata értelmében egyesületünk támogatásával egész terjedelemben közzé fog tétetni; helyette lapunk homlokán rövidre fogott életrajzot találnak T. Tagtársaink. A nagyszámú hallgatóság élénk tetszéssel fogadta az emlékbeszédet, melynek befejeztével az elnök köszönetet mondott az előadónak és az illusztris vendégeknek megjelenésükért, mire a gyülekezet emelkedett hangulatban szétoszlott.

Az egyesület pályázatai.

1895. április 18. A csúcssínek biztosítása (L. a H. É. f. é. 2. számát.) Pályadíj: 100 korona.

1895. május 1. A hűtőgépek ismertetése. Pályadíj 200 korona. (H. É. f. é. 3. száma.)

1895. okt. 1. Hajozó csatornák vízszükséglete. Pályadíj 100 korona. (L. a H. É. 7. számát.)

1895. okt. 1. Az öntözések vízmennyiségének megállapítása. Pályadíj 100 korona. (L. a H. É. 7. számát.)

1895. dec. 1. Magyarország hajózó csatornái (l. a H. É. 1894. évi 19. számát). Pályadíj 500 forint és aranyérem.

1895. dec. 31. Sik területen fekvő városok csatornázása. (L. a H. É. 1894. 39. számát.) Pályadíj 1000 korona és az aranyérem.

* Ismertette a M. M. és É. Egyl. Közlönye 1895., 59. lapon.

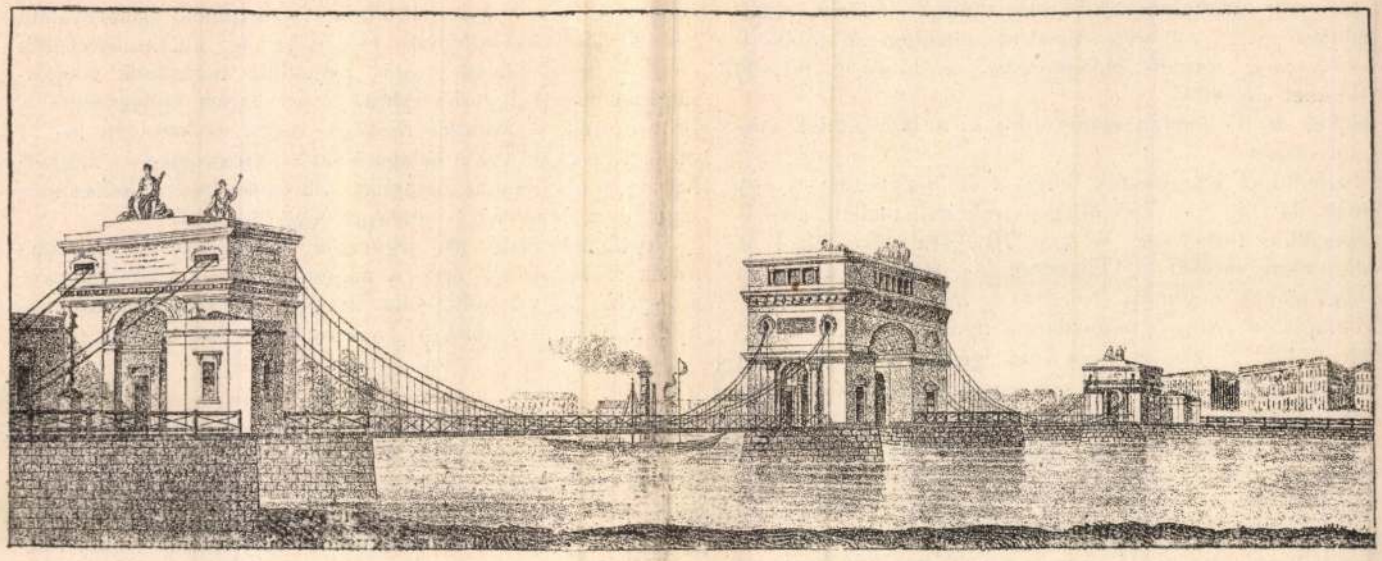

1. ábra. *Vásárhelyi* Pál dunai hídtervének képe.

2. ábra. *Vásárhelyi* Pál dunai hídtervének középső hídlába.

mindinkább fölmagasodott gerincét. Tehát az azóta tett tapasztalatok is csak Vásárhelyi éleslátását bizonyítják, a ki javaslatát a folyómeder ketté osztott voltára alapította. Ez a medergerinc a lánchíd és Margitsziget közötti folyórészen nem tekinthető valami múló vagy egykönnyen megváltoztatható jelenségnek, ez a szigetképződés, természetes következménye. Vásárhelyi tervében különben még az a nevezetes szerep is jut ennek a medergerincnek, hogy arra *mólót* (töltést) tervezett, a mely a hídnak középső pillérét a Margitszigettel kötötte volna össze. A középső hídláb, a melynek oldalnézetét a 2. ábra láttatja, voltaképpen kettős oszlop, a melynek rendeltetésére vonatkozólag álljanak itt Vásárhelyi leírásából az illető sorok, a hozzáfűzött kedélyeskedésekkel együtt: *A kettős oszlop, mely mint említém, csak mellékes eszme s elmaradhat, az árbocos vagy magos kéményű gőzhajók általeresztésére szolgálandna. A két oszlop, tudniillik egy, a váraknál alkalmazni szokott csapóhíd (Zugbrücke) által*

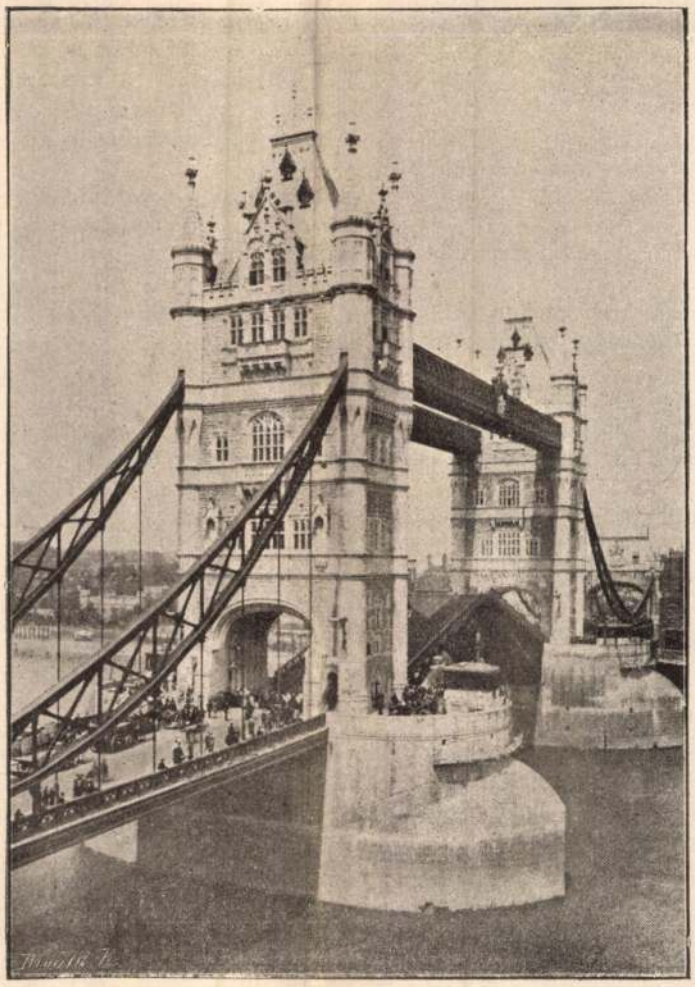

3. ábra. A londoni Tower-híd képe.

kötteténk össze (2. ábra), *mely rendesen leeresztve volna, s csak a hajók átbocsátásakor vonatnék fel. Ilyenkor a gyalogmenők a hídnak mind a két oldalán lépcsőkön járnának fel a hídláb felsőbb emeletébe, s a bolthajtás felett jutnának a másik oldalra, minél fogva a közösülés a gyalogjárókra nézve egy pillanatig sem volna megakasztva. A hídláb tetején nézd a tündéres mulatóházat, hol gyönyörű kilátás mellett, kellemes pihenőhely, frisítő étel, ital, fagylalt, csemege és — rheuma; s im tervem költői része.* A 2. ábrán a pontozott vonalok jelölik az említett csapóhidat.

Az sem érdektelen, hogy az alapeszméjében ezzel a berendezéssel teljesen azonos módon épült a tavaly megnyitott londoni *Tower*-híd (3. ábra), a mi az ábrák összehasonlításából is rögtön kitetszik. A Tower-híd elrendezésének alapul szolgált gondolat tehát már 57 év előtt a mi Vásárhelyink agyában született meg, a mi — hacsak kultúrtörténeti szempontból is — azt hiszem érdemes a feljegyzésre.

Czakó.

M.MÉE Közl 1895.

A baloldali ellenfalon a kivázolás után 2—6·5 *mm* oldalelmozdulást és 3·5—4 *mm* süllyedést; ellenben a jobbhídfőnél 3·6 *mm*-ig terjedő oldalmozgást és 2 *mm*-ig terjedő süllyedéseket észleltek.

Érdekes az is, hogyan számították ki a boltzáradék várható süllyedését:

A balhídfőnél feltételezték, hogy a cölöpalapozás — egy cölöpnek 34·8 *kg* pro cm^2 átlagos terhelése mellett, a cölöpök specifikus terhelését cm^2-kint 70 *kg*-ra véve fel, 4 *m.* cölöphosszúság mellett — süllyedhet 2·8 *mm*-t, ha a fenyőfa rugalmasságának modulusa 100,000 kg/cm^2.

A cölöpökön nyugvó betonalap a nyomás vonalának irányában $(34 + 2) : 2 = 18$ *kg*-ra van igénybevéve cm^2-kint; ily nyomás mellett a faltestek összenyomódása a hosszúságnak 585 : 1,000.000-od része vagyis 3·5 *mm.*, ami a baloldali boltváll 1·6 *mm*-rel való elmozdulásának és 1·1 *mm.* süllyedésének felel meg. A jobb hídfőre cm^2-enkint $(34·9 + 14·5) : 2 = 24·7$ *kg* nyomás hat, melynél a faltestnek 691 : 1,000.000-od összenyomódása, azaz 2·4 *mm* lép fel; ezen hídfő oldalmozdulása tehát 1·1 *mm*-re, süllyedése pedig 2·0 *mm*-re vehető.

A boltozatban az átlagos nyomás 35 *kg* cm^2-kint, aminek 910 : 1,000.000-od összenyomódás, vagyis 25·6 *m* ívhosszúságnál 22 *mm* felel meg; ha ehhez a mérethez a két hídfő vízszintes elmozdulásától okozott nyílás nagyobbodást is hozzáadjuk, akkor az összes záradéksüllyedést $5 \times (22·0 + 1·6 + 1·1) = 143·5$ *mm*-rel kapjuk meg, melyhez még a két hídfőnek középsüllyedését 2·5 *mm*-t kell hozzászámítani,

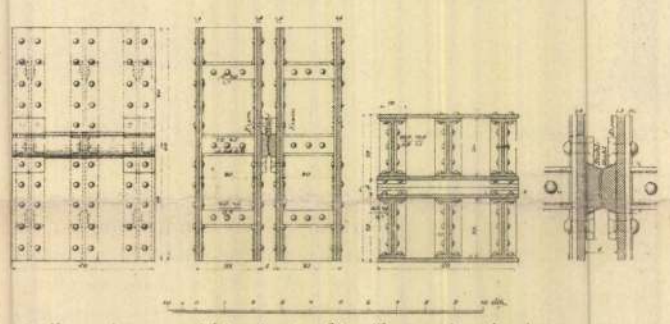

3—6. ábra. A vascsukló nézete, függőleges és vízszintes metszete és a közbülső acéltengely.

hogy a süllyedésnek számított értékét az előbb már említett 146 *mm*-el megkapjuk.

Tényleg a mintaíveket 120 *mm*-rel készítették a kelleténél magasabbra, tehát a kész híd boltalakja csaknem teljesen megfelel a tervezetnek.

A *híd költségei* a feljárókén kívül 45.000 frtra rugtak, vagyis 59 *m* tényleges nyílás és 8 *m* pályaszélességgel számítva, a hídpálya hasznos felszínének minden m^2-e 95 *frtba* került.

A munkát illetőleg még felemlítjük, hogy a bétont lokomobillal hajtott, *időszakosan működő* 1·5 *m* átmérőjű keverődobbal keverték, melyben a szokásos karok helyett 40 darab 12 *cm* átmérőjü acélgolyó volt elhelyezve. Egy keverék nagysága 0·6 m^3 volt és ezzel a géppel 10 munkaóra alatt 36 m^3 betont készítettek; a mi elég kevés. A boltozat homlokát és alsó felszínét a favázra szegelt lécekkel a kőmetszésnek megfelelő hézagokkal díszítették; a fehér jura mészkőből készített ciklops homokfal burkolatok 8 *cm*-el visszaugranak, mi által a boltozat még jobban szembeötlik. A híd képét igen csinosítják a két oldali boltozott átjárók, melyeket 2·5 *m* nyilással szintén bétonból készítették.

Hogy a bétonhidak kellemetlen szürke színét elkerüljék a külső felületeket mintegy 10 *cm* vastagságig megfelelő *festett cémentből készítették.* A boltozat homloksíkja és az alsó felszinek átnyúló kőmetszései valamint az oldalátjárók kockakövei zöldesek, a fedőkövek és azok konzolfogazásai pedig veresesek, úgy, hogy ezek teljesen a megfelelő színárnyalatú homokkőhöz hasonlítanak és attól alig különböztethetők meg. A homlokfalak sárgás mészkőfal burkolatát világossárgás cémenthabarcsba rakták s így ennek színegységét is biztosították. A színezés mintegy 10 *cm.*-re hatolván be, az utánzott kockaköveket kalapácscsal és vésővel meg is nagyolhatták, s e részen az anyagnak a homokkőhöz való hasonlóságát és a homlokzat szépségét még fokozták.

Végül még csak azt jegyezzük meg, hogy itt nem tartották szükségesnek arra, a nálunk szokásos követelményre is figyelni, hogy a boltlábakat az árvíz fölé emeljék, a menynyiben *a boltozat mintegy 3·0 m-re merül bele az árvízbe.*

Sch. J.

A budapesti fővámtéri dunaihíd építő-munkáinak állapota. Az alapozó munkákat m. év november végén a budai parton kezdték meg, s ez idő szerint a jobbparti hídfő alapzatát képező mindkét faltest le van süllyesztve. A hídfők ugyanis két-két, pneumatikusan lesüllyesztendő külön faltestből állanak, a melyeket + 2·0 *m* magasságban boltövvel kötnek össze. Elsőnek a felső caissont süllyesztették le a 0 víz színe alatti 3·10 *m* mélységig s utána — a légzsilip áthelyezésével — az alsót — 3·50 *m* mélységre. Mindkettőnél az alapfenék: szikla. Az alsó caisson munkakamrájának kibetonirozásával f. évi január hó második felében a jobbparti hídfő alapozását befejezték. A süllyesztés nehézségekkel járt, a mennyiben mindkét caissonnak homokkő- és dolomit-hömpölyökön, majd összefüggő tömör sziklalejtőn kellett keresztülhatolni. Az alapfalazat mindkét faltestnél mintegy + 1·30 *m* magasságig haladt. A pesti parton a hídfő alapozásához az előkészületek be vannak fejezve, a két caisson felszerelve s részben a földbe süllyesztve. A sűrített levegővel való süllyesztés azonban csak akkor lesz megkezdhető, ha az időjárás enyhébbre fordul s a caisson felett falazni is lehet. Az alsó caisson a fővárosi régi vészkiömlő fölé esik, miért is ezt mintegy 50 *m* hosszúságban át kellett helyezni. A vasszerkezet gyártása a m. kir. államvasutak gépgyárában megkezdődött. A vasanyag a diósgyőri és zólyombrezói állami vasművekből való. *G.*

Kétnyílású dunai híd terve 1838-ból és a londoni Tower-híd. A budapesti eskütéri áthidalásra vonatkozó tervezgetések kapcsán nem lesz érdektelen — már csak történeti becse miatt is — megemlékezni arról a javaslatról, melyet a magyar mérnökségnek históriai rendben első nagy alakja: *Vásárhelyi* Pál *A budapesti állóhíd tárgyában* az *Athenaeum* 1838-iki évfolyamában közrebocsátott, s melynek veleje abban kulminál, hogy Vásárhelyi a mostani lánchíd helyén *kétnyílású* függőhíd (1. ábra) építését célszerűnek tartotta, még pedig főképpen a Duna mederalkatára való tekintettel. Az akkor már szóban levő háromnyílású megoldással ilyenformán állitja szembe a saját javaslatát (235. oldal): *E terv* ellen, melly szerkezeténél fogva kétségkivül a legcélirányosb s kivált financiális tekintetben a legelfogadhatóbb, az a megjegyzésem, hogy mivel a Budapest közti Duna egy a Margit- s Festő-szigettől lefelé nyúló vízalatti zátony által két külön mederre vagyon osztva, a hídnak vízi oszlopai éppen a folyam sodraiba esnének, a folyam kisebb mélységű része pedig, t. i. a zátony, a legnagyobb tűzfeszület alá; már pedig a hídépitési rendszer ellen elkövetett hiba, az oszlopot, mely mindig akadály, a folyam sodrába helyeztetni.* Tudjuk, hogy a lánchíd pillérei tényleg ebben a nem éppen kedvező elhelyezésben vannak, s ismeretes továbbá az is, hogy mintegy két év előtt a lánchíd nagynyílása közepén és attól fölfelé kotrással távolították el (0 víz alatt 3·0 *m* mélységig) az említett zátonynak az évek során

* T. i. a háromnyílású megoldás.

51—52. szám. LXI. kötet. Budapest, 1927 december 25.

A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE

A BUDAPESTI MÉRNÖKI KAMARA HIVATALOS LAPJA.

Mellékletei: „A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyének Havifüzetei", a „Technika és Közgazdaság" és az „Ipar Szabványosítás". Hozza a „Magyar Ipari Szabványosító Bizottság" hivatalos közleményeit és szabványtervezeteit.

TARTALOM: A tudományos technika magyar úttörői. *Zelovich Kornél.* 317. l. — **Mérnök-Egylet 1927. évi december 8-i ünnepi közgyűlése.** *Buday Béla.* 326. l. — **Egyletünk díszközgyűlése.** *M. Gy.* 329. l.
SZEMLE: Sablónnal vezetett autogénvágó. *Marusák Dezső.* 334. l. — A Zillertal-vasút benzin-elektromos mozdonya. *Marusák Dezső.* 334. l. — Csehország villamosításának fejlődése. *Borus Ferenc.* 334. l.
SZAKIRODALOM: Könyvismertetések, bírálatok. Közli: *Dr. Lósy-Schmidt Ede,* egyl. könyvtárnok. Az új román vízjogi törvény és végrehajtási utasítása. Ism.: *Tomka Emil.* 335. l. — Le Pétrole—Roi. Ism.: *László Ernő.* 335. l. — Die Verfeuerung der Mineralkohlen. Ism.: *László Ernő.* 336. l. — Magyar szerzők irodalmi munkássága 1926/27-ben. Közli: *Dr. Lósy-Schmidt Ede,* egyleti könyvtárnok. 336. l.
EGYLETI KÖZLEMÉNYEK: Az út-, vasút- és hídépítési szakosztály útügyi bizottsága. 336. l. — Új tagjaink. 336. l.
A BUDAPESTI MÉRNÖKI KAMARA KÖZLEMÉNYEI: Hirdetmény. 336. l. — Helyreigazítás. 336. l.

A tudományos technika magyar úttörői.

Írta és a jubiláris közgyűlésen előadta

ZELOVICH KORNÉL.

Bevezetés.

„Recedent vetera, nova sint omnia
Corda, voces et opera!"

(Félre a régivel, legyen minden új: szív, szó és tett.)[1]

Ezt a szép régi dalt hangoztatták kiváló igaz magyar honfiak, nemzetünk legjobbjai a XIX. század elején, amikor, amint *Széchenyi* mondotta: „Magyarország sírkerthez hasonlított, ahol minden alszik"[2] és megvetették Nagy-Magyarország felvirágzásának alapját. Ennek a felfogásnak inkarnációja a legnagyobb magyar, amikor kimondotta: „Magyarország nem volt, hanem lesz!"

Alig száz esztendőre rá újból felhangzott az ének: félre a régivel! De most nem a nemzet legjobbjai, nem igaz honfiak, hanem a demagógia segítségével vezetőkké vált lelkiismeretlen modern Kleonok lettek a tétel szószólói: adveniunt novi, veteres migrate coloni. Új emberek jönnek, távozzatok ti régiek.

Mintha *Kölcsey* „Zrínyi dalá"-nak sorai váltak volna valóra:

„Más faj állott a kihunyt helyére
Gyönge fővel, romlott, szívtelen."

És az eredmény Magyarországnak sír szélére jutása lett.

Ma minden igaz magyar epedve kívánja: vajha visszatérne a mult s lenne minden: szív, szó és tett *a régi!*

A tudományos technika ápolására alakult Magyar Mérnök- és Építész-Egylet *hatvan* esztendős fennállásának ünnepén mindannyiunknak szinte lelki szükséglete, *Arany* János szárnyaló szavaira gondolva:

Azoknál időzni, „akik másszor voltak,
Mit az élet megvon, „megadják a holtak",

visszaemlékezni a tudományos technika magyar úttörőire.

Az ő önzetlen magvető működésükből erőt merítünk a jövőre s biztosan tűzzük ki haladásunknak irányát.

A szárnyas időnek fonalas rokkáján a jövőnek szövete a multnak szálaiból készül. A multat ismerve, bízunk a jövőben.

A nemzet legnagyobb építőmestere.

A tudományos technika magyar úttörői között mindenekelőtt a nemzet legnagyobb építőmesteréről, gróf *Széchenyi Istvánról* kell megemlékeznünk.

A legnagyobb magyar, ha nem is volt hivatásos mérnök s nem is dolgozott ki részletterveket, a nemzetnek kétségtelenül első tanácsadó mérnöke, consulting engineer-je lett.[3]

Két hatalmas technikai vonatkozású művéből, a *Hídjelentés*ből[4] és közlekedésügyi *Javaslatá*ból,[5] valamint ezenkívül még egy sereg értekezéséből kitűnik, hogy tudományos technikai ismeretei jóval felülemelkedtek a dilettantizmus határain.

Ha végigtekintünk azokon a technikai alkotásokon, amelyeket *Széchenyi* energiája hívott életre, tárgyilagosan állapíthatjuk meg, hogy minden téren világraszólót alkotott.[6]

Legelső nagy műve, az *aldunai hajózás,* évszázadok álmát valósította meg. Amire a római nem volt képes, megcsinálta a magyar.

A *közútak* létesítése terén első nagyobb műve szintén világhírű sikerrel járt. Az Alduna mentén vezető *Széchenyi-út* egyik legérdekesebb útja Európának. Ha *Széchenyi* semmi mást nem alkotott volna, ez az út fenntartaná nevét minden időkre. A nagy magyar tanácsadó mérnök emlékét megörökíti az út feletti szikla-falba vésett *Széchenyi-emléktábla,* amelyet Egyesületünk létesített. Ezt a tabulát az út veszélyeztetése nélkül nem lehet onnan eltüntetni.

A remekszép *Lánchíd* a technikai tudásnak, szolidításnak, alaposságnak, lelkiismeretességnek és a minden nehézséget legyőző vasakaratnak klasszikus bizonyítéka.

A párját ritkító alkotás technikai és közgazdasági haladásunknak vetette meg alapját.

Közlekedési hálózatunk kifejlesztése a Lánchíddal kezdődik. Előbb Budapestet kellett egyesíteni, hogy a központosított magyar közlekedési rendszernek góc-pontja legyen. A magyar vasútak keletkezése szoros összefüggésben van a Lánchíd építésével. A vasútak engedélyezési feltételeire a Lánchíd-társaság privilégiuma volt befolyással.

A Lánchíd építése vetette meg alapját a világhírű Ganz-gyárnak. Cementiparunk kezdete ide nyúl vissza. Faiparunk kifejlődése, kőbányáink racionális üzemvitele kapcsolatos a Lánchíd építésével.

A helytartótanács közlekedési osztályának élén *Széchenyi* legsürgősebb és legfontosabb feladatának a *Tisza-szabályozást* tekintette, amellyel a színtiszta magyarság helyzetén kívánt segíteni.

Olyan szabályozás, mint a Tiszáé, egyedülálló a világon.

Közlekedési politikájával, amelyben két fontos alapelve jutott kifejezésre: a centralizáció és a nemzetiségi vidékeknek minél szorosabb kapcsolata a Nagy-Magyar-Alfölddel, megelőzte korát. Alaposan átgondolt közlekedési rendszere méltán hasonlítható a római birodalomnak nagyszabású közúti rendszeréhez.

*

A világtörténelemben kevés a példa, ahol hatalmas egyéniség ilyen párjátritkító alkotásokra hivatkozhatik.

Széchenyi legelső nagy alkotásaira gondolva, összehasonlításképen önkéntelenül is *Trajanus* római császárnak hírneves technikai művei jutnak eszünkbe: a római Vaskapu-csatorna, az aldunai Traján-út, a Turn-Severin melletti Duna-híd.

Szépség, tökéletesség és célszerűség tekintetében

[1] Vas Gereben: Dixi.
[2] Majláth: Gr. Széchenyi I. Levelei. III. k., 24. o.
[3] *Zelovich K.:* A Magyar Tudományos Akadémia hatása a technikai tudományok fejlődésére. Bpest, 1926.
[4] Gróf Andrássy Györgynek és gróf Széchenyi Istvánnak a budapesti Hídegyesülethez irányzott jelentése, midőn külföldről visszatérének. Posonban, 1833.
[5] Javaslat a magyar közlekedési ügy rendezéséről. 1848.
[6] *Zelovich K.:* Széchenyi és a magyar közlekedésügy. Bpest, 1925.

alkotásaik bizonyára versenyeznek és mégis igen nagy különbség van közöttük.

Széchenyi minden alkotását rendkívüli nagy akadályok leküzdése után tudta megvalósítani. Nemzete, kormánya ellenállását, a tunyaságot, a nemtörődömséget, a maradiságot kellett legyőznie s emellett a költségek megszerzésének nehézségei is súlyosbították helyzetét. Ilyen akadályokat *Trajanus* nyilván nem ismert. Rendelkezett a római birodalom hatalmas erejével, légióinak tömegével. Akarata parancs volt, amelyet feltétlenül teljesítettek.

Amit *Széchenyi* a *Hídjelentés*ben mondott, valóban beteljesedett: „Lehet tiszta szándékkal s férfiúi elszánással oly munkákat vinni végbe, ha hazafiak kezet fognak és vállat vetnek, melyekrül az előítéletek rabja csak álmodni sem merészel."

Elkábulva csodáljuk az általa kifejtett óriási tevékenységet, amelyet manapság a legkiválóbb ember a telefon, a gyorsvonat, az automobil, a rádió és a repülőgép igénybevételével sem volna képes véghezvinni.

Amikor *Széchenyi* korszakalkotó technikai műveiben gyönyörködünk, azokról a szokatlan nehézségekről sem szabad megfeledkeznünk, amelyeken a legnagyobb magyarnak lelki és erkölcsi erejével kellett úrrá lenni.

Midőn 1845-ben a helytartótanács közlekedési osztályának vezetését elvállalja, hatalmas ellenzék véleménye szerint bűnt követett el. „Kit bősz csoport elítél, mert igaz." Kineveztetése után Bécsből visszaérkezve Pestre, kocsiját, amelyben nejével ült, sárral dobálják, a megyegyűlésen pisszegéssel fogadják, az ellenzéki lapok hitehagyottnak nevezik, aki eladta magát a kormánynak.

A megaláztatásoknak egész kálváriáját szenvedi végig honáért s nagy lelki fájdalmaiban *Virág Benedek* szavaival vígasztalja magát: „Jó hazafinak lenni nehéz, de nem lehetetlen."

*Széchenyi*nek, éppúgy, mint *Trajanus*nak, világhírű alkotásai koruk kultúrájának fokát mérik. És ez a fok mind a két esetben igen magas. Amíg azonban *Trajanus* nagyszabású alkotásai többnyire hadi hódítások céljából, vagy legalább is stratégiai okokból létesültek, a legnagyobb magyarénál ez a szempont még csak előtérbe se lépett.

A hadverő és harci erényekben tündöklő Magyarország történetében ő az első, aki békés fegyverekkel, hatalmas technikai művekkel ért el világraszóló győzelmeket.

Ő Magyarország legnagyobb építőmestere.

„Hová tekintesz földeden Magyar,
Hol *Széchenyi* nevét ne lásd megírva
Örök dicsőség fénysugárival?"[7]

Nagy alkotásai virrasztanak emléke fölött s nevét mindenkorra fenntartják.

A Tisza-szabályozás lángeszű tervezője.

Nemzeti önérzetünk növekedik, ha az aldunai út s a Tisza-szabályozás lángeszű tervezőjére, *Vásárhelyi Pál*ra gondolunk:

„Aki csatornát tört az erősb Duna szirtjein által
S csüggő szirtfalakon tört diadalmi utat."[8]

A legnagyobb magyarnak fáradhatatlan, méltó munkatársa, valóban jobb keze.

*Vásárhelyi*nek mindenekelőtt az *aldunai hajózás* érdekében kifejtett működése korszakalkotó. Az Alduna veszedelmes zuhatagairól akkor még nem volt megbízható hajózási térkép. Az erre a célra szükséges felvételeket *Vásárhelyi* olyan szakavatottan végezte, hogy azok a hidrotechnikának mindig maradandóbecsű művei lesznek. Aldunai térképe „bátran nevezhető a világ első folyami térképének".

Örökbecsű az *Alduna szabályozása* érdekében kifejtett munkálkodása is. Úttörő munkájával dicsőséget szerzett a magyar névnek. Az anyagi eszközök hiányában ugyan nem kezdhette meg a legkiválóbb külföldi kapacitások által elismeréssel fogadott tervei alapján az Alduna *végleges* szabályozását, de céltudatos munkáival lehetővé tette, hogy 1846-ban megnyílt a szakadatlan dunagőzhajózási út.

Minden hajó, mely az Aldunán megy keresztül, *Széchenyi*től, a legnagyobb magyartól és *Vásárhelyi*től, a lángeszű magyar mérnöktől kapja igazolványát.

Széchenyi felhívására *Vásárhelyi* tervezte és építette a híres aldunai *Széchenyi-utat*. Résztvett a Lánchíd építésének ellenőrző munkájában.

Mindezen nagyszabású munkák után századokra szóló nagy mű vár reá: a *Tisza-szabályozás* terveinek elkészítése. Utasításai szerint történnek a szükséges vízrajzi felvételek. A Tiszáról készített felvételei is valódi kincsek, amelyek a külföldi szakértők csodálatát is felkeltették. Ezekhez hasonló alapos és megbízható tömeges felvételek ekkor sehol másutt a világon nem voltak.

Vásárhelyi nagy lelkesedéssel, egész tudásával nekifekszik a *Tisza-szabályozás* nagy feladata megoldásának. 1845-ben el is készül a szabályozás tervével, amelynek helyes alapeszméje, hogy a Tisza örökös áradásait a vízlefolyás gyorsításával kell megszüntetni. Nagyszabású koncepcióját meggyőző megokolása és bizonyító adatai ellenére többen megtámadták, az óriást kikezdték a törpék, *Vásárhelyi* felfogásának helyessége azonban csakhamar beigazolódott.

Ő a szerzője a *Tisza-szabályozás* nagyszabású tervének, amelynek alapján új honalapító munka kezdődött meg. A Tisza-völgyén ma az ármentesített terület túlhaladja a két és félmillió hektárt. Ez az eredmény Európában páratlan, Csonka-Magyarország szempontjából pedig életkérdés. A Tisza-völgy lakosságának exisztenciáját az ármentesített területek hiányában alig lehetne biztosítani.

*Vásárhelyi*nek nem adatott meg a szerencse, hogy nagy művét megkezdhesse. Az aldunai munkálatok káros hatással voltak egészségére, a terve ellen intézett támadások igen megviselték. 1846 április 8-án, a tiszai központi választmánynak a Károlyi-palotában tartott ülésén, térképpel a kezében élettelenül rogyott össze nemcsak hazánknak, de a világnak egyik legnagyobb mérnöke.

A technikai tudományok fejlesztése szempontjából számos értékes tanulmánya közül kiváló jelentőségű, valósággal úttörő: *A sebesség fokozatáról folyóvizeknél* című értekezése.

A probléma korántsem egyszerű. Maga *Vásárhelyi* is hivatkozik *Galilei*re, aki annakidején joggal mondotta: „Én az égitestek mozgása fölfedezésében, bámulatos nagy távolságuk ellenére is, kevesebb nehézségre találtam, mint a folyók mozgására vonatkozó vizsgálatokban, noha az szemünk előtt történik."

Vásárhelyi a vízmozgás törvényének megállapításával megelőzte korát. Nagynevű külföldi hidrotechnikusok jóval később jutottak e törvényszerűségnek ily alakban való meghatározására. A későbbi kutatóknak csupán egy nagyszabású tanulmányára kívánunk rámutatni. Az északamerikai unió haditengerészetének két tisztje: *Humphreys* és *Abbot* vezetése alatt 1851-től 1858-ig egész mérnöki kar tanulmányozta a Mississippit és mellékfolyóit, hogy megállapítsák a vízmozgás törvényét. A kutatások eredményeit magába foglaló hatalmas tanulmányt[9] *Lincoln* elnök 1861-ben 1250 példányban kinyomatta. *Seward* államtitkár minden példányt külön levéllel küldött át Európába — Németországba összesen hat példány jutott —, a tudósok figyelmébe ajánlotta a művet s véleményt kért tőlük.

Európa azonban különös helyzetben volt. Egy nemzet sem ellenőrizhette a *Humphreys—Abbot*-féle vízmozgástörvényt, mert kívülünk egyetlenegy nemzetnek

[7] *Arany János:* Széchenyi emlékezete.
[8] *Garay János* Epigrammája.
[9] Report upon the physics and hydraulics of the Mississippi.

se voltak nagyobb folyókról megfelelő adatai, emésztési szelvényei.[10]

Ellenőrző számítást egyedül mi végezhettünk volna, ha hozzánk is fordultak volna, a Duna, Tisza és mellékfolyóik számos részletes emésztési szelvényei alapján. *Vásárhelyi* kiváló munkássága következtében csupán a Tiszáról 19 emésztési és 1864 keresztszelvény állott rendelkezésre.

Az egész históriában azután az a legérdekesebb, hogy *Humphreys* és *Abbot* a folyóvíz mozgása tekintetében majdnem ugyanazt a törvényszerűséget állapította meg, mint két évtizeddel korábban *Vásárhelyi*. Amíg azonban a két hírneves amerikai kutató neve minden tudományos vízépítészeti munkában megtalálható, azt nem tudják, hogy a folyóvíz mozgásának hasonló törvényszerűségét jóval előbb, sokkal nagyobb nehézségek legyőzése után, egyedül a tudomány szeretetétől sarkalva megállapította egy magyar mérnök, akit nem gyámolíthatott az állam bőkezűsége s aki hivatalos teendőkkel túl volt terhelve.

Egyesületünk 1867. évi alakuló közgyűlését a nagy magyar mérnök emlékezetének szentelte. Közlönyünk első számában az első cikk *Vásárhelyi Pál*ról szól.[11] Születésének századik évfordulóján díszülésen áldoztunk emlékének. Kiadtuk műveit. Szepesolasziban emléktáblával ékesítettük a házat, amelyben született és a Tisza-völgyi társulat központi bizottságával együttesen mozgalmat indítottunk emlékszobrának létesítésére.

A Tisza-völgy nagy városának, *Szeged*nek, legszebb terén, a *Széchenyi-téren* áll emlékszobra. Így találkozik újra neve a legnagyobb magyaréval, akinek olyan odaadó, hű munkatársa volt.

*Vásárhelyi*t a magyar nemzet nagyjai között említi. Szelleme, amint a *Szózat* nagy költője *Vásárhelyi Pál sírkövére* írt remek soraiban gondolta, itt van közöttünk:

„Hallom-e még zúgásaidat Tisza féktelen árja?
Látom-e zöldkoszorús róna virányaidat?
Eljön-e a délbáb tündérpalotáival álmom
Képeihez szebbnek festeni a honi tért?
Oh siket és vak a föld! De ha nemzetem egykor idézné
Hű nevemet, lelkem hallja és megérti e szót!"

A víziutak kiváló fejlesztői.

*Vásárhelyi*vel kapcsolatban emlékezzünk meg a víziutak későbbi kiváló fejlesztőiről s közöttük mindenek előtt *Wallandt Ernő*ről, aki az Al-Duna *végleges* szabályozásának terveit készítette el.

Vásárhelyi hirtelen halála után *Széchenyi* ezt írja *Popovics Photá*nak, Orsován lakó barátjának: „*Vásárhelyi* meghalt, jó éjszakát demir kapi!"[12] Bizony majdnem félszázad mulva kerül a sor a Vaskapu végleges szabályozására.

Megelőzően sem Európában, sem a világ más helyén nem végeztek ilyen nagyszabású, sok tekintetben egészen különleges természetű, rendkívül nehéz mérnöki munkát. A magyar tudás és energia azonban itt is diadalmaskodott. A szabályozási munkálatok 1898 őszére elkészültek.

Magyar tudás, magyar akarat, magyar szív és magyar kar véste be ezt a hajóutat a sziklákba maradandó emlékül, de figyelmeztetésül is, hogy itt a magyarság vitte előre a kultúrát és emelte magához az Al-Duna melletti alacsony kultúrájú oláh és szerb népet.

Az aldunai szabályozásokon kívül a középső és felső Duna-szakaszok szabályozása is felettébb fontos feladat volt. Ennek a nagy munkálatnak tervezője és vezetője *Kvassay Jenő* volt, az országos vízépítési igazgatóság főnöke, a kiváló kultúrmérnöki szervezet megalapítója, Egyesületünknek illusztris tagja.

A *mesterséges víziutak*, ú. m. a *Duna—Száva-* és *Duna—Tisza*-csatorna, valamint a *budapesti kereskedelmi kikötő* nagyfontosságú forgalomtechnikai kérdésekben, amelyekkel megelőzően számosan foglalkoztak, a XX. század elején a m. kir. kereskedelmi miniszteriumban végeztek beható tanulmányokat és az eredményt nagyterjedelmű értékes művekben tették közzé. Ezeknek a nagyszabású munkálatoknak, amelyekben mind a három kérdés nemcsak tudományos technikai, hanem közgazdasági, forgalmi és kereskedelmi szempontból kiváló szakértelemmel van tárgyalva, „szervezője és a minisztérium illető tanulmányainak vezetője *Hoszpótzky Alajos*, Egyesületünknek egyik leghűbb tagja volt, aki életének nagy részét a víziutaknak szentelte". A Magyar Tudományos Akadémia úgy *Hoszpótzkyt*, mint *Kvassayt* a *Wahrmann*-jutalommal tüntette ki.

A tudományos technikai oktatás úttörői.

A tudományos technikai oktatás úttörői között három kiváló műegyetemi tanárról emlékezünk meg: *Stoczek József*ről, *id. Szily Kálmán*ról és *Lipthay Sándor*ról. Mind a három nagy szervező tehetséggel megáldott elsőrangú előadó, a technikai tudományok fejlesztésében is fáradhatatlan és mind a három kimagasló szerepet játszott Egyesületünk életében is.

Stoczek József az Institutum Geometricum-ot végzte hites mérnök, „a mérőfizikának lett első képviselője" hazánkban. Ő az első választott rektora az 1871-ben egyetemi rangra emelt műegyetemnek. Egyesületünknek első alelnöke s a legnehezebb időkben hű tanácsadója. Nagy mértékben hozzájárult ahhoz, hogy Egyesületünk a technikai tudományok művelésében kezdettől fogva kiváló szerepet töltött be.

Az elnyomatás korszaka után új életrekelő Magyarország bűbájos tavaszán, 1867-ben alakul meg Egyesületünk s a technikai tudományok művelésére szakfolyóiratot alapít, amelynek első szerkesztője Egyesületünk főtitkára: idősb *Szily Kálmán*, a mechanikának ékesszavú előadója.

A magyar szépirodalom akkoriban éli fénykorát. A legnagyobb epikus költő: *Arany*, a legédesebb elbeszélő: *Jókai*, költői erejük teljességében szebbnél szebb művekkel ajándékozza meg a nemzetet. A magyar technikai irodalmi nyelvet, a magyar technikus terminusokat most kellett és szaporán megteremteni. Ez a súlyos feladat szintén az első magyar tudományos technikai folyóirat, Közlönyünk szerkesztőjének vállaira nehezedett.

De lehetett volna-e a kezdettel járó nagy nehézségek leküzdésére alkalmasabb szerkesztőt keresve keresni, mint *id. Szily Kálmán*t, a magyar nyelvnek alapos ismerőjét.

Lipthay Sándor világos, mesterkéletlen előadásával s páratlan kedvességével lebilincselte a hallgatóságot és mindenkit, aki vele érintkezett.

A technikai tudományok előbbrevitelében legjelentősebb *Vasútépítéstan* című nagyszabású műve, mely Egyesületünk könyvkiadóvállalatában jelent meg. A mű a vasút egész komplexusára kiterjed s magas színvonalon tárgyalja a vasút technikai kérdéseit, különös tekintettel a hazai viszonyokra. Külföldön ilyen széleskörű mű nem egy szerzőnek, hanem számos specialistának munkája.

*Lipthay*nak nagy érdeme a technikai doktorátus intézmény életbeléptetése műegyetemünkön.

Egyesületünk a felejthetetlen tudós mérnökprofesszor, volt főtitkárunk, alelnökünk és elnökünk emlékezetére minden harmadik esztendőben versenypályázatot hirdet olyan eredeti szakmunkának megírására, amely az út-, vasút-, híd- vagy vízépítés körébe eső tárgyát szaktudományi és irodalmi tekintetben magas színvonalon dolgozza ki. A nyertes műnek jutalma a *Lipthay*-díj.

A magyar vasutak úttörői.

A magyar vasutak úttörői közül *Hollán Ernő*ről és *Tolnay Lajos*ról emlékezünk meg. A két jeles mérnök

[10] *Herrich K.*: Értekezés *Vásárhelyi Pál* felett. M. M. és É. E. K. 1867. 5. oldal.
[11] Herrich K. i. m.
[12] Demir kapi a Vaskapu török elnevezése.

az alkotmányos korszak beálltával irányító befolyással volt vasutaink fejlesztésére.

Hollán, Egyesületünk alapító elnöke, volt az, aki a mult század hatvanas éveinek elején ráterelte az ország figyelmét a centrális kormány nemzetellenes vasúti politikájára. Minthogy pedig a nemzet még akkor alkotmányosan nem nyilatkozhatott meg, ezt a fontos ügyet 1862-ben a *Széchenyi* alapította „Országos Magyar Gazdasági Egyesület" elé vitte. Az ottani magas-színvonalú tárgyalásokon közéletünk legjelesebb férfiai vettek részt és a vonatkozó memorandum[13] kidolgozására *Csengery Antalt*, *Hollán Ernőt* és *Lónyay Menyhértet* küldték ki. Ez a bizottság Magyarország vasúti hálózatának megállapításában *Széchenyi*nek 1848-as tervezetéből indult ki. „Ma sem választhatunk — mondja a memorandum — országos érdekeink szempontjából emlékiratunknak helyesebb alapot, célszerűbb kiindulási pontot az 1848 : XXX. törvénycikkelynél", amelynek megokolása *Széchenyi* közlekedésügyi javaslata volt.

Ilyen előzmények után az 1867-es felelős minisztérium nem nélkülözhette a nagytudású mérnököt. Ő lett a közlekedésügyi államtitkár. A parlamentáris kormánynak vasúthálózati tervezetét[14] ő készítette elő, amely lényegében az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület"-nek öt esztendővel korábban szerkesztett emlékiratán alapult.

Széchenyi nagyszabású közlekedési programmja eszerint nem maradt írott malaszt és ebben elévülhetetlen érdeme van *Hollán*nak.

Hollán Ernő fáradhatatlan buzgóságával s nemes önzetlenségével nemcsak a kezdet nehézségein vezette át Egyesületünket, de bölcs vezetője maradt két évtizeden át, addig, amíg az Egyesület már elég erősnek mutatkozott, hogy saját erejéből folytassa emelkedő pályáját.

Könyvkiadóvállalatunknak, amely a tudományos technikai műveknek egész sorozatával ajándékozta meg a magyar technikuskart, elnöki tisztét huzamos időn át szintén *Hollán* viselte.

Nagy érdemeinek elismeréséül 1885-ben örök emlékezetül alapította Egyesületünk a *Hollán*-pályadíjat, amellyel évenkint Közlönyünkben megjelent legjobb tudományos cikk íróját tüntetjük ki. Szülőházát márványtáblával jelöltük meg, a család sírboltjában síremléket helyeztünk el. *Hollán* emlékét Egyesületünk soha el nem múló igazi hálával mindig ápolta és ápolni fogja. Az önzetlen tudós magyar mérnöknek nemes mintaképe marad mindenha.

Magyarország vasúthálózatának kifejlesztése terén alapvető munkát *Hollán* után közvetlenül *Tolnay Lajos* végzett. Tüneményes a pályafutása. 1872-ben, 35 éves korában nevezik ki a kezdet nehézségeivel küzködő MÁV elnökigazgatójává.

Akkor lépett az államvasutak élére, amikor az államvasúti elvet kellett megszilárdítani.

Széchenyi eszméitől hevülve, 14 évi elnöksége alatt céltudatos munkálkodással valóban konszolidált állapotba juttatta az államvasutat, amelynek külföldön is nagy tekintélyt szerzett. A Német Vasút Egylet kebelében, mint az Egylet legjelentősebb bizottságának, a technikainak, éveken át elnöke, Közép-Európa legkiválóbb mérnökei között vitte előre a vasúti technikai tudományt és a magyar vasúti mérnök nevét tiszteltté tette a külföldön. A N. V. E. kiváló működését honorálva, a technikai bizottság elnöki tisztét állandóan a MÁV-ra bízta.

Egyesületünk 1885-ben *Hollán* után elnökévé választotta és ezt a tisztséget kiváló sikerrel 1891-ig viselte.

Hatalmas, fáradhatatlan munkaerő, tapintatos, bölcs vezető, nemeslelkű, páratlan szívjóságú ember volt, aki tekintélyével, megértő szellemével mindig az ellentétek kiegyenlítésén fáradozott és ért el bámulatraméltó sikereket.

Az építőművészet nagymestere.

A kiegyezés után köz- és magánépületeink egész sorát gyors egymásutánban kell felépíteni. E kor építőművészetében *Ybl Miklós* nagymesterünk az irányadó, s anélkül, hogy vezérszerepre áhítozott volna: a zászlóvivő. Székesfővárosunk fejlődésével *Ybl* neve össze van forrva. Budapestnek alig van abból a korból nevezetesebb tere vagy utcája, ahol *Ybl* nemes művészetű építményeivel ne találkoznánk.

Amikor *Bonaparte Napoleon* katonái az egyiptomi hadjáratban hosszú, fárasztó menetelés után *Théba* romjaihoz értek, az elcsigázott hadsereg a romjaikban is nagyszerű építmények láttára a csodálattól elragadtatva tapsokban és lelkesült kiáltásokban tört ki.

Hasonló fölemelő, lelkesítő hatással vannak a szemlélőre *Ybl Miklós* nagyszerű építményei: pompás főúri palotái, a hatalmas fővámház; a nagyszerű kir. Operaház, ez a harmónikus lélekemelő alkotás, amelynek szemlélésekor megértjük, hogy miért nevezte *Schlegel* az építőművészetet megfagyott zenének; a gyönyörű királyi várkerti építkezések, a méreteiben elég szerény, de meglepően szép arányú *ferencvárosi plébániatemplom* s mindenekelőtt legmonumentálisabb alkotása: a *lipótvárosi Szent István-templom*.

A remek várbazár és a várkerti kioszk, *Ybl*nek két nevezetes alkotása előtt, a mai *Ybl Miklós-téren* 1896 szeptember 8-án lepleztük le Egyesületünk kezdeményezésére létesített sikerült álló szobrát. Ez volt az első szobor hazánkban technikus emlékének megörökítésére. *Vásárhelyi* szegedi szobra 1905-ben, *Mechwart* budapesti szobra pedig 1913-ban létesült.

Hervadhatatlan érdeme *Ybl*nek, az építőművészet nagy mesterének, a magyar monumentális festészet és szobrászat fellendítésére irányuló céltudatos munkássága.

Nagy volt *Ybl* mint ember is. Atyai jószívű, végtelen szerény talpigember, aki ifjabb kollégáin, ahol csak lehetett, segített.

Elsősorban az ő érdeme, hogy a M. M. E.-hez csatlakoztak az építészek is és így alakult át M. M. és É. É.-té, amelynek tiszteleti tagja, évek hosszú során át alelnöke, a műépítési szakosztálynak pedig keletkezésétől elnöke volt.

Egyesületünk a felejthetetlen nagy mester emlékezetére évenkint *Ybl*-pályázatot rendez. Tárgya valamely díszesebb építészeti műtárgynak megtervezése. A pályadíj az egyesületi *Ybl*-érem.

A grafostatika világhírű művelője.

A technikai tudományok fejlesztésében alapvető működésével kimagaslik *Kherndl Antal*, az Európa-szerte ismert tudós. Úttörő volt a működése a mérnöki tudományok új ágának, a grafostatikának, valamint a híd-építéstannak fejlesztésében.

Kherndl a grafostatikára vonatkozó ismereteket *A tartók grafostatikája* című nagyszabású művében foglalta rendszerbe. Párját ritkító munkájának anyagát teljesen önálló felfogással, mindenkitől függetlenül, világos és egyszerű feldolgozásban adja elő.

Tudományos kutatásait a M. T. Akadémia a nagy díjjal[15] és a Marczibányi-díjjal[16] tüntette ki.

Mélyreható elméleti kutatásainak diadalát nagyszabású technikai alkotások igazolják. Egyik ilyen diadala az *Erzsébet-híd*, az európai kontinensnek legnagyobbnyílású hídja és egyik legnagyobbnyílású lánchíd a világon. E hídnak minden részét hazai építőanyagból, hazai gépekkel és hazai munkaerővel építettük fel. Tudományos technikánknak magas szintjét bizonyítja, hogy tervezésekor is magyar teória, *Kherndl*nek a merevített lánctartókra vonatkozó elmélete szolgált ala-

[13] A Magyar Gazdasági Egyesület Emlékirata a magyarországi vasutak tárgyában. Budapesti Szemle, 1862. XV. k., 112. o.

[14] A Magyar Mérnök-Egylet Közlönye. 1867. I. k., 65. o.

[15] Akad. Értesítő. 1911. 227. o.

[16] Akad. Értesítő. 1897. 232. o.

pul. Ilyen alkotást saját erejéből csak magasabb kultúrájú nép tud előállítani.

Kherndl elméletét igazolták egy évtizeddel később a *Széchenyi-lánchíd* új merevített tartói is.

Nem kevésbbé jelentős volt *Kherndl*nek bíráló működése. Ő bírálta a budapesti *Margit-híd* és a szegedi közúti *Tisza-híd* pályaterveit. Majd a budapesti *Ferenc József-híd* és az *Erzsébet-híd* terveire hirdetett nemzetközi pályázat bírálóbizottságában ejti bámulatba széleskörű tudásával és éles judiciumával a zsüribe meghívott leghíresebb külföldi kapacitásokat. Ezekben a nemzetközi bizottságokban *Kherndl* ítélete a döntő, a megtámadhatatlan.

Egyesületünknek ő volt a második főtitkára, később tiszteleti tagja.

A szerény, igaz, páratlan jóságú kiváló tudós mérnök a magyar kultúrának a haza határain túl is messze kimagasló egyénisége volt.

A magyar ipar úttörői és kiváló fejlesztői.

A magyar ipar úttörői és kiváló fejlesztői között első helyen ismét a legnagyobb magyarról, *a magyar malomipar megteremtőjéről* kell megemlékeznünk. Nemcsak fővárosunk, hanem az ország közgazdasági fejlődésére igen nagyjelentőségű volt a budapesti első gőzmalom, a *József-hengermalom*, *Széchenyi*nek egyik hírneves alkotása. Ez a malom volt megindítója a később oly magas szintájra emelkedett hatalmas világhírű magyar malomiparnak. Hiszen e téren minden újítás, minden javítás tőlünk indult ki. A magyar malmok a magyar lisztet világhírűvé tették. A külföld idejárt iskolába, hogy megtanulja az őrlés helyes módját. A magyar molnár lett a világ legjobb molnárja.

A trianoni gonosztett ezt a virágzó magyar ipart is tönkretette.

*Széchenyi*nek nagy az érdeme a gyáripar meghonosítása terén is. Az ő működésének köszönhetjük, hogy a dunagőzhajózási társulat hajógyárát Óbudán állította fel. Itt építették a társaságnak majdnem minden hajóját.

A M. Tud. Akadémia az első *Wahrmann*-jutalmat 1897. évi nagygyűlésén „a magyar ipar terén szerzett elévülhetetlen érdemei elismeréséül" *Mechwart András*nak adományozta. Az ő vezetése alatt fejlődött ki a *Ganz*-gyár hazánk legtekintélyesebb ipari telepévé és lett világhírű.

A német származású, de jó magyarrá vált kiváló mérnöknek első nagy sikere: hengerszéke, amellyel megvetette malomiparunk technikai tökéletességének alapját.

Az elektrotechnika nagy jövőjét felismerve, már 1879-ben megalapította a Ganz-gyár elektromos osztályát. Világhírű munkatársaival felvirágoztatta a gyárat, amely „az elektromos világítás és erőátvitel terén a nemzetközi versenyben az egyik diadalt a másik után aratta".

Felkarolta a turbinák, a gáz- és petróleummótorok gyártását.

Báró *Eötvös Lóránt*, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, a *Wahrmann*-érem átadásakor valóban jellemzően mondotta: „Ő állította fel azt a hengerszéket, amelyen a magyar gazda acélos búzáját megőrli; ő eresztette útnak a vasúti kocsik ezreit, amelyek anyaföldünk termékeit piacra szállítják; ő és munkásai terjesztik legfényesebben szerte e hazában a jelenkor varázserejű világosságát."

Mechwart hervadhatatlan érdeme továbbá a magyar gépészmérnöki kar felkarolása.

Érdemei elismeréséül Egyesületünk tiszteleti tagnak választotta és a Rózsadomb tövében, a statisztikai park szélén, a budai Ganz-gyár közelében létesítette sikerült emlékszobrát.

A *magyar vasipar* fellendítése terén szerzett kiváló érdemeinek elismeréséül akadémiánk 1915-ben a *Wahrmann*-jutalommal *Borbély Lajos*t, a Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű r.-t. technikai vezérigazgatóját tüntette ki.

„Hazánk legnagyobb vasipari vállalatának és így közvetve egész vasiparunknak is nagyméretű fejlődése elválaszthatatlanul fűződik *Borbély* nevéhez", akinek sokat köszönhet gépiparunk és technikuskarunk is.

A *Mechwart* és *Borbély* vezetése alatt álló mind a két iparvállalat hathatósan előmozdította az ott működő kiváló technikuskarnak tudományos vizsgálatait, amelyeknek értékes eredményei a magyar tudományos technikai irodalom szintjének emeléséhez nagy mértékben hozzájárultak.[17]

Az *agyagipar* fejlesztése terén *Wartha Vince* tudományos működése a legnagyobb elismerést vívja ki.

Ő volt a kémiai technológiának hazánkban első professzora és mint ilyen tudatában volt annak, hogy tudományos kutatásaival hazánk *ipari* tevékenységére is nagy befolyást gyakorolhat. Tudományos vizsgálatait valóban nagy lelkesedéssel állította a magyar agyagipar szolgálatába. Kiváló sikerei voltak az agyagiparban használt, de eltitkolt eljárások kiderítésében.

Az agyagipar technológiája és az agyagművesség című nagyobb munkájában sikeresen használta fel a magyar agyagművesség fejlődésére vonatkozó kutatásait, valamint az ezen a téren végzett rendkívül érdekes eredeti vizsgálatainak eredményeit.

A Magyar Tudományos Akadémiában, amelynek 1908—1910-ig másodelnöke volt, a technikai tudományok művelésének jelentőségét, valamint a tudomány és gyakorlat szorosabb kapcsolatának szükségét emelte ki az 1909. évi nagygyűlésen élénk tetszést aratott elnöki megnyitó beszédében.

Az elektrotechnika úttörői.

Az elektrotechnika fejlesztésében az úttörők dicsőségének javarésze hazánké.

1867 január 17-én mutatta be *Siemens Werner*, a lángeszű német mérnök, a berlini tudományos akadémiának azt a tanulmányát,[18] amely a dinamó principiumát tartalmazza. Ez a tudományos elektrotechnika fejlődésében valóban korszakalkotó találmány az ő nevéhez fűződik, noha a dinamógép szerkesztésének elvére *Jedlik Ányos*, a pesti egyetem és az időközben megszűnt *Institutum Geometricum* tanára, jóval előbb rájött, de fölfedezése, amint br. *Eötvös Lóránt* megállapította,[19] sajnos, dolgozószobájában rejtve maradt.

A Pázmány Péter Tudományegyetem fizikai szertárában azonban ott van a *Nuss* pesti gépész műhelyében 1861-ben készült első dinamó. A leltár oklevélszerű adata bizonyítja, hogy *Jedlik* ezzel az epochális technikai találmányával legalább is hat esztendővel megelőzte a német *Siemens*t.

A tudományos elektrotechnika terén a magyar géniusz egyéb világraszólót is alkotott.

Magyar tudós technikusok: *Bláthy*, *Déri*, *Zipernovszky*, a budai Ganz-gyár kiváló mérnökei, elméleti és laboratóriumi kutatásaik alapján megszerkesztették és az 1885. évi országos kiállításon bemutatták azt a transzformátort, amellyel lehetővé tették az elektromos áramnak nagy távolságra kevés veszteséggel átvitelét, nagy területen gazdaságos szétosztását. Ennek a világhírű találmánynak egyik ma is kiváló eredménynyel munkálkodó szerzőjét, *Bláthy Ottó*t, a Magyar Tudományos Akadémia 1909-ben[20] a *Wahrmann*-díjjal tüntette ki. 1921-ben *Kandó Kálmán* nyeri el ezt a díjat,[21] aki a nagyvasutak elektromos vontatása terén az úttörők és magvetők dicsőségének nagyobbik részét magának foglalja le és ma itthon konstruálja hatalmas gépeit.

Az a körülmény, hogy a M. Tud. Akadémia az ipar terén szerzett érdemek elismeréséül eddig öt ízben kiadott *Wahrmann*-jutalom közül *háromszor* az elektro-

[17] Zelovich i. m.

[18] Über die Umwadlung von Arbeitskraft in elektrischen Strom ohne Anwendung permanenter Magnete.

[19] Jedlik Ányos emlékezete. Term. Tud. Közl. 1897 aug.

[20] Akad. Ért. 1909. 257. o.

[21] Akad. Ért. 1921. 95. o.

technika terén kifejtett tudományos működést tüntetett ki, világosan mutatja a magyar technikusoknak az elektrotechnika fejlesztése terén kifejtett sikerdús működését.

A tudományos elektrotechnikának hazánkban valóban hivatott világhírű művelői voltak és vannak.

A mótortechnika úttörője.

És emlékezzünk meg last not least a mótortechnika úttörőjéről, *Bánki Donát*ról, a zseniális gépészmérnökről, műegyetemünk kiváló tanáráról.

Bánki szerkesztette 1892-ben *Csonka János* műegyet. művezetővel együtt az első karburátort (porlasztót). Az automobilok meg a repülőgépek milliói a föld kerekségén a *Bánki*-karburátor elvén létesített készülékekkel vannak ellátva.[22]

A gázmótorok elmélete,[23] *a gőzturbinák szerkesztési alapelvei*[24] című tudományos értekezését, valamint tudományos kutatásainak eredményeit összefoglaló *Energiaátalakulások folyadékokban* című német nyelven is megjelent hatalmas művét a szakkörök nemcsak itthon, hanem a külföldön is a legnagyobb elismeréssel fogadták.

1917 végén dolgozta ki a *Vaskapu vízerőművet*, amely a turbinák tengelyén mérve 365.000 lóerőt, tehát csak 20.000 lóerővel kevesebbet szolgáltatott volna, mint az eredeti *Niagara* vízerőmű. Az Alduna mentén levő hatalmas magyar technikai alkotásoknak méltó betetőzése lett volna ez a nagyszabású vízerőmű, amelyről a trianoni gonosztett gyászos következménye folytán ma csak mint technikai álomról beszélhetünk.

Anglia a szénkimerülés fenyegető veszélye miatt újabban behatóan foglalkozik azzal a kérdéssel, miképen lehetne az *árapályt* energianyerésre kihasználni. A Bristoli-öbölbe ömlő *Severn*-folyó torkolatánál terveznek egy nagyszabású árapályerőművet, amely egymillió lóerő munkateljesítményével a földnek legnagyobb teljesítőképességű erőműve lenne. Létesítése esetén bizonyára értékesíteni fogják *Bánki Donát* nagybecsű tanácsát, amelyet a mű tervezésekor tőle nyertek, nevezetesen, hogy az árapály erejét racionálisan vízturbinák helyett hidraulikus légkompresszor segítségével használják ki. Ennél ugyanis a víznyomás sűrített levegőt állít elő, amely azután a szárazföldön felállított légturbinában teljesít munkát. Ilymódon egyetlenegy gépalkotórész sem dolgozik vízben; a sűrített levegővel dolgozó légturbinák pedig jobb hatásfokkal dolgoznak, mint a vízturbinák és náluk az esésmagasság változásai is befolyásnélküliek.

Tudományos kutatásainak kiváló eredménye nyilatkozik meg *Új vízturbina* című tanulmányában. Az eddigi vízturbináktól eltérően az ő nagy haladást jelentő szerkezetében a vízsugár a járókereken áthaladva, kétszer szeli át a lapátkoszorút. *Stodola*, a hírneves zürichi tanár gratulál neki, hogy képes volt ezen a teljesen letaroltnak látszó területen új és igen eredeti gondolatot produkálni.

Akadémiánk folyó évi nagy jutalmával az időközben elhúnyt *Bánki*nak ezt a kiváló művét tüntette ki s ezzel egyszersmind elismerését fejezte ki a lángeszű mérnöknek a tudományos technika fejlesztése terén egy emberöltőn át párjátritkító munkálkodása felett is.

A tudományos technikai irodalomban *Bánki* nevét az egész világon ismerik. Maga nem tartotta szükségesnek, hogy annakidején a karburátor megalkotásának elsőbbségét megvédje; megtette azt helyette jóval később egy külföldi gyár, nem azért, hogy a zseniális magyar tudós érdemeit elismertesse, hanem, hogy konkurrensének szabadalmi igényeit megsemmisítse. *Bánki*, a szerény tudós mérnök alig vett erről tudomást, annál inkább azonban a művelt világ *Bánki*ról.

Az európai kultúrát tanulmányozó *tokiói* műegyetemi tanárt *Bánki* neve Budapestre vonzza. A természettudományok és a tudományos technika mesterműveinek múzeumában, a páratlan müncheni *Deutsches Museum*ban pedig a *Bánki-mótor*, az 1894-ben létesített első magasnyomású benzinmótor a *karburátor*ral együtt, valamint *új vízturbinája* is hirdeti a tudományos világnak a magyar géniusz hatalmas alkotóerejét.

A tudományosan képzett technikusok érvényesülésének akadályai.

Az amerikánizmus veszélye.

A tudományos technika magyar úttörőinek hatalmas tábora fényes bizonyítéka annak, hogy a nemzet legnagyobb építőmesterének, *Széchenyi*nek fellépése óta valóban páratlan kulturális fejlődést tudunk felmutatni, a szellemi energiának olyan termelését, amellyel kevés ország dicsekedhetik.

Melyik nemzetnél volt egy évszázad alatt a tudományos technikának annyi kiváló magvetője, mint nálunk? Úttörőink nemes ideálizmussal végezték teremtő munkájukat.

A mai anyagias világban azonban aggodalommal nézünk a jövő elé. Lesznek-e hozzájuk hasonlók? A nagyok után nem következnek-e törpe epigónok?

A tudományos technikai munka az emberben a valóság szeretetének, a pontosságnak, a felelősségérzetnek, az objektivitásnak erényét kelti föl, tehát erkölcsi felfogását nemesíti. És az embernek alkotóvágya, előretörekvése mindaddig nem fog megszűnni, amíg az ember az lesz, ami: olyan lény, akibe az alkotó saját teremtőerejének egy szikráját helyezte el.[25]

Ennek az előretörekvésnek szárnyaló szavakkal ad kifejezést *Goethe Faust*jában:

„Ah könnyedén a lelki szárnyhoz itt
Nem kaphat testi szárnyat is az ember.
És mégis bennünk ősi eszme
Mindig előbbre törni s égbe fel,
Amíg felettünk a kék térbe veszve
Dalos pacsirta énekel,
Ha bérc felett sas tárja szárnyát
S a fenyvesekbe néz belé
S ha síkra s tóra vetve árnyát
Húz a daru hazafelé."[26]

De kétségtelen, hogy az emberben levő prometheusi szikra is kialudhat, ha az alkotó tehetséget béklyóba szorítják.

Az egyéniség elnyomásától, az alkotó tehetség béklyóba szorításától méltán tarthatunk, ha a termelésben az ú. n. amerikanizmust, a *túlságba vitt* munkamegosztást és a *túlhajtott* koncentrációt kritika nélkül követjük.

Amerikai megfontolt vélemény mondja: Amerikában teljesen amerikaiatlan állapotok állottak elő. A régi individualizmus majdnem kihalt; pionir ideálok már nincsenek.[27]

*Taylor*nak ez a kijelentése: „eddig az egyéniség állt az első helyen, a jövőben az organizáció, a rendszer lép az első helyre" nagy veszélyt is rejt magában.

Semmiféle, bármely szellemes, organizáció sem képes zseniális mérnökök teremtő erejét pótolni.

A *mérnöki munka területén* a *túlhajtott* munkamegosztás ellensége a haladásnak.

A mi úttörőink bámulatos univerzalitással rendelkeztek, kiváló egyéniségek voltak.

A Német Mérnökök Egyesületének f. évi közgyülésén *Heidebrock* darmstadti műegyetemi tanár hatalmasan megokolt előadásában[28] mutatott rá a *túlságba vitt amerikánizmus*, a *nagy* gazdasági *koncentrációk*

[22] *Schimanek Emil:* Az energiagazdálkodás multja, jelene és jövő feladatai hazánkban. Term. stb. tudományi o. Kongresszus Munkálatai. 1926. 504. o.

[23] M. M. és É. E. K. 1892. és Z. d. V. d. Ing. 1893.

[24] M. M. és É. E. K. 1905. és Publ. du Congrès International des Mines etc. Liège, 1905.

[25] *Dessauer:* Philosophie der Technik.

[26] *Kozma Andor* fordítása.

[27] *Rühl:* Vom Wirtschaftsgeist in Amerika.

[28] Technische Pionierleistungen als Träger industriellen Fortschrittes. Z. V. D. J. 1927. No. 23.

veszélyére, ahol a bürokratikus vezetés tönkreteszi az egyéniséget, kiöli az önállóság érzetét.

Németországban már ma is gyakori a panasz, hogy jó konstruktőrökben nincs új nemzedék.

A gyáriparban nálunk történt koncentráció az ország megcsonkításának szomorú következménye.

A mi gyáriparunk saját jól felfogott érdekében bizonyára a jövőben is követni fogja nagy úttörő gépészmérnökünknek, *Mechwart Andrásnak* tündöklő példáját, aki nem sablónokra, vagy idegen gyár tervei szerinti gyártásra, hanem gyárának önálló szerkezeteire és javításaira támaszkodott, aki jól tudta, hogy a gyári szervezetnek a lelke: a szerkesztési iroda. Az üzlet súlypontját ebbe az irodába helyezte. „Ezt ápolta legnagyobb gonddal, ennek munkáját becsülte legtöbbre. Majdnem naponkint több órát töltött a rajzasztalnál együtt tervezve szerkesztve mérnökeivel, akiket így tanított és buzdított az önálló intenzív munkára."[29]

Ennek az egészséges szellemnek bizonyára nagy befolyása volt arra, hogy a tudományos technika ismertetett magyar úttörői közül hatan Ganz-gyári mérnökök.

Mechwart csakis technikus kezekbe adott végrehajtó hatalmat és ezek a technikusok szabadon fejthették ki tevékenységüket. Az ő nem bürokratikus vezetése virágoztatta fel a Ganz-gyárat és tette világhírűvé. Hasonló pionirműködést fejtettek ki a német ipar nagy felvirágoztatói: *Krupp*, *Siemens Werner*, *Diesel*, a casseli *Schmidt* stb. és legújabban a repülőgép és mótorépítés terén *Junkers* professzor.

Nagyszabású működésük bizonyítja, hogy „nem a tőkéből s nem a gazdaságból meríti a tudományos technika az ő életerejét, hanem az életnek legmélyebb forrásaiból, a természetből és szellemből, az ingeniumnak teremtő erejéből".[30]

Jól mondja *Heidebrock:* „Nem lesz szükségünk többé nagy gazdasági vezetőkre, ha nem fogunk többé nagy mérnököket produkálni".

Az említett kiváló férfiak „azért voltak az ipari élet úttörői, mert nagy mérnökök voltak".

Elavult minősítési törvényünk.

Amikor Egyesületünk tizenkettedik lustrumát átlépi, bizonyára érdemes felvetni a kérdést: vajjon a technikus kar társadalmi helyzetére milyen hatással volt hazánkban azoknak a nagy egyéniségeknek dicsőséges működése, akiknek szellemét az imént idéztük?

Vajjon a tudományos technikai munka képviselőinek működését az elért sikerekhez mérten méltányolják-e hazánkban?

Erre a kérdésre, sajnos, nem felelhetünk igennel.

Felejthetetlen tagtársunknak, *Lipthay Sándornak* 1879. évi főtitkári jelentésében foglalt bölcs megállapításai ma is megszívlelendők: „A magyar mérnök öntudatosan tekinthet szakképzettségének alapossága, de ezen jogosult meggyőződést képes-e mindig érvényesíteni? Pedig kötelessége, hogy alapos és reális gondolkodásmódjával és számításszokottságával tevékeny szerepet foglaljon el a közéletben; hogy segítsen kiegyenlíteni utóbbinak sarkalatos hibáit, melyek nemzetünk általános fejlődésére hátráltató befolyással vannak."

A magyar mérnök azonban éppúgy, mint akkor, ma sem foglalhatja el azt a helyet az állami és a városi adminisztrációban, amely őt a köz érdekében megilletné. Legtöbbször a segéd szellemi munkás szerepét tölti be. Intézkedési joga technikai kérdésekben rendesen nem neki van. 1883 óta ugyanis olyan kvalifikációnális törvényünk van, mely a minisztériumok központi szolgálatában a fogalmazási szakot csupán a jogász előtt nyitja meg.

Ez a felfogás már a minősítési törvény megalkotásakor se volt menthető, azóta azonban a világ éppen a technikai tudományok vívmányai következtében nagyot haladt.

De mit tapasztalunk? Időközben a világháború után a minősítési törvényt módosítják a közgazdasági egyetem végzett hallgatói érdekében, t. i. megnyitják előttük a gazdasági ügyekkel foglalkozó minisztériumok központi szolgálatában a fogalmazási szakot s ugyanakkor megfeledkeznek a jóval magasabb kvalifikációval bíró *közgazdasági mérnökök*ről, akik mérnöki oklevelük megszerzése után végzik el a műegyetem közgazdasági osztályát, tehát kettős kvalifikációval vannak hivatva éppen gazdasági ügyekkel foglalkozni.

És hiába hívja fel évek óta ismételten Egyesületünk és műegyetemünk az illetékesek figyelmét erre a kirívó igazságtalanságra — orvoslás nem történik.

Méltánytalan eljárás ez a technikus karral szemben. Pedig objektíve megállapítható, hogy a tudományos technikának ilyes módon lenézése, technikai kérdésekben laikusok által való döntés, igen nagy károkat okozott.

Az „esprit de corps" hiánya.

Úgy hisszük, nem végezünk hiábavaló munkát, ha Egyesületünk hatvanéves fennállásának ünnepén keressük a technikus kar lebecsülésének, ennek a feltétlenül egészségtelen és mielőbb orvoslást igénylő állapotnak valószínű okait.

Az egyik ok kétségtelenül magunkban van.

A technikus kar érvényesülése érdekében annak idején *Lipthay* azt állította fel alapfeltételül, hogy „virágzásra jusson közöttünk az összetartás, a kollegialitásnak az a foka, amely a francia ‚esprit de corps' kifejezésben megnyilatkozik".

Ez a kollegialitás ma sincs meg a kívánatos mértékben, de kívánatos, hogy meglegyen.

Kétségtelen azonban, hogy hazánkban a technikusok nem megfelelő érvényesülésének főoka nem az itt-ott felbukkanó inkollegialitásban keresendő, ami nálunk különben se egyedül technikus hiba. Hiszen a kollegialitásnak viszont tündöklő példáival is találkozunk, elsősorban Egyesületünk kiváló elnökeiben, az alapító *Hollán*tól kezdve.

A tudományos technika kevésrebecsülése.

A mérnökök érvényesülésének akadálya mindenek előtt a technikának az ókorból származó kevésre becsülésében találja magyarázatát. Az ókori filozófia ugyanis megvetette a hasznosságot és a szabad polgár ezért lenézte a technikai foglalkozást, amelyet a görögöknél és a rómaiaknál rendesen a rabszolgákra bíztak.

Ferrero írja, hogy *Crassus* keleten számos rabszolgát vásárolt, gondosan kiválogatva az építőszakmában járatos építészeket, mérnököt, építőmestereket. Otthonában ügyes ifjú rabszolgák kiképzésére építőiskolát rendezett be s az ilymódon kiképzett rabszolgákat kisebb építővállalkozóknak, akiknek nem volt módjukban ilyen drága rabszolgákat vásárolni, jó pénzen kikölcsönözte.

A hasznothajtó technikai alkotásoknak ma is tapasztalható nem megfelelő méltánylása s ezzel kapcsolatban a technikai foglalkozásnak kevésre becsülése innen az ókorból származik. Az antik kultúrának egyoldalú tanulmányozása és a mai kultúrának helytelen értékelése hozza ezt magával.

A tudományos technika lényegének félreismerése.

Régmult idők dohos felfogása nyilatkozik meg azokban a véleményekben is, amelyek a tudományos technikát mesterségnek tekintik.

A technika vívmányai nyujtotta kényelemben rendesen olyanok írnak a technikáról, mint mesterségről, akik természetesnek találják, hogy élvezzék a technika vívmányait, de fogalmuk sincs arról: mennyi szellemi munka volt pl. ahhoz szükséges, hogy íróasztalukon ne

[29] *Bánki D.: Mechwart*... emlékezete. M. M. és É. E. K. 1908 jún. 26.

[30] *Heidebrock* i. m.

olyan füstölgő mécses pislogjon, amilyennél írta az ókorban örökbecsű ódáit *Horatius*, hanem szelidfényű elektromos lámpa világítson.

A legújabb kor technikai alkotásai mélyreható tudományos technikai munkának eredményei. A tudomány az éltetője a technikai munkának s a vele elért siker a tudomány diadala.

Mennyi szellemi munka, tudományos működés van akkumulálva egy nagy vasúti viaduktban, vagy egy nagysebességű modern lokomotívban. S lehet-e a tudománynak szebb diadala, mint amikor a hatalmas viadukton, szédítő magasságban, nagy gyorsasággal és mi elsősorban fontos, kellő biztossággal robog át a vonat.

Mindenesetre különös, hogy ma ezer és ezer intelligens ember élvezi a technika vívmányait anélkül, hogy lényegüket ismerné és kellőképen méltányolná.

Nem túlzott az, aki ezt az állapotot modern barbárságnak nevezte, amely rosszabb, mint az ókori.

Az ókorban a természet rejtélyeivel szemben tudatlanok voltak az emberek, de igyekeztek megmagyarázni őket művészi módon a mitológiával.

Ma a technika vívmányait lépten-nyomon élvező nem érzi szükségét, hogy legalább e vívmányok megteremtőinek nevét ismerje, mert érzelmi világában a hasznothajtó technikai tudományoknak az ókorból átplántált kevésre becsülése és nem megfelelő nevelése következtében, a legújabb kor csodáinak nincs gyökere.

Aligha tévedünk, amikor a technikusok érvényesülésének akadályát főképen ebben a körülményben keressük.

A tudományos technika és az anyagias világfelfogás.

Ismételve találkozunk újabban olyan véleménnyel is, amely szerint a technika vívmányainak következménye a materiális világfelfogás és hogy ezek a vívmányok az emberiséget testi és szellemi rabságba döntik, tehát alapjukban kultúraellenesek.

Az ilyen véleményt hangoztatók azonban megfeledkeznek arról, hogy éppen a technika vívmányaival tud az ember a természeti erők felett urrá lenni.

Ha a kultúra az emberben az erkölcsi erők kifejlődése s ha az ember az erkölcsi szabadságra felemelkedni s lélekben nemesedni kíván, akkor nyilván éppen a technikai tudományok vívmányai teszik lehetővé, hogy az emberi nem a külső akadályoktól megszabadulva szellemi és erkölcsi tökéletesítésére, tehát magasabb célokra törekedjék.

Valóban a technika vívmányainak birtokában tökéletesebben tudjuk kihasználni testi és szellemi erőnket, időnket, fokozni tudjuk művészeti élvezeteinket.

Ezek a vívmányok az emberiségnek napról-napra rendkívül nagy kulturális hasznot hoznak.

A technika az embert felszabadította a hozzá nem méltó munkától. És e felszabadító tettel nem elégedett meg, hanem e mellett a munkateljesítményt óriási módon növelte.

A tudományos technikának „Isten e felszabadító követének a mai kor nem tud eléggé hálás lenni és köszönetet mondani", írja *Dessauer*,[31] a frankfurti egyetem hírneves filozófiai tanára.

Igaza van *Max Eyth*-nek: „Azt mondják és gyakran el is hiszik, hogy a technika a materializmus karjaiba kergeti az embert. Mintha a munka valaha materialistábbá tette volna az embert, mint amilyen az természeténél fogva. A tétlenség, a spekuláció teszi azzá. Magában a technikában, a szellemnek az anyaggal való harcában elég idealizmus, elég költészet van, hogy a mi egész korszakunkat az eljövendő nemzedék számára bearanyozza".[32]

És még nem születtek meg az elektromosság csodái, még nem volt repülőgép, amikor *Max Maria Weber* ezt írja: „Az óceáni gőzösök meg a vasúti vonatok: a vetélők, amelyek ide- és odamenetele szakadatlanul szövi a testi munkától mind nagyobb mértékben felszabadított emberiségnek élő ruházatát; és a sínpároknak meg a telegráfdrótoknak párhuzamos vonalai: a hangjegyvonalak, amelyeken a technikai tudományok már megírták a jövőnek ünnepi nyitányukat, és amelyeken, a szellemnek a testiségtől való felszabadításra irányuló küzdelmében, új győzelmek után Symphonia Eroica-jukat is meg fogják írni."[33]

A mérnöki foglalkozás és a vallástalanság.

Vigasztalan megállapítása *Schmoller*nek, hogy „az utolsó száz esztendő folyamán a vezető gazdasági körökben a fenkölt gondolkodásmód, a vallásos és lelki fogékonyság és az előkelő érzület egyáltalában nem növekedett."

A materiális világfelfogásnak elsősorban ez az oka.

A társadalom kiterjedt rétegében mérhetetlen nagy az önzés. A legtöbben az aranyborjú körül táncolnak és azt hiszik, hogy az élet célja csak a pénzszerzés bármi módon.

Tudomány, vallás, művészet, sajnos, együttesen sem képes ennek az irányzatnak letörésére.

Nem a technika vívmányaiban, nem a tudományosan képzett technikusokban kell tehát a mai kor önzését, az anyagias világfelfogást keresni.

A gazdaság bűneit nem szabad átvinni a technikára, amely ellen azt a vádat is kovácsolják, hogy magával hozza az értelem túlbecsülését és ennek szinte elkerülhetetlen következménye a vallástalanság.

Ezzel az alaptalan és meggondolatlan váddal is szembe kell szállnunk.

Az ethikai alapon álló technikusok nem ittasodnak meg a technika csodálatra méltó vívmányaitól. Nem bizakodnak el és mindig szemelőtt tartják, a nagy *Newton*nak bölcs kijelentését, aki hatalmas felfedezésére gondolva, magát a tengerparton színes kavicsokat és csillogó kagylókat találó gyermekhez hasonlítja, miközben az igazság óceánja még majdnem felkutatatlanul, végtelen területre terjed ki tőle.

Igazat adunk a „nem tudás" nagy filozófusának *Sokrates*nek, akinek tanítása szerint: minden tudásnak bevezetője azt tudni, hogy az ember semmit sem tud.

Az a felhangzani szokott vád, hogy a tudományos technika művelőinél az értelem túlbecsülése következtében „az erkölcsi és vallási érzék mélyebben fekvő forrásai" kiapadnak, legfeljebb a lelki szegényekre vonatkozhatik. Az ilyeneknek, ha vannak, azt a tanácsot adjuk: menjenek ki a szabad természetbe. Ott elmélkedve csakhamar eltűnnek büszke gondolataik s lélekben megalázva látják be tévedésüket.

Bármily mesterművet alkosson is a tudományos technika, azt a szabad isteni természetnek mesteralkotásaival összehasonlítani nem lehet.

Parányi kis erők huzamos időn át a legnagyobb emberi alkotásokat megsemmisítik.

A nagy *Pharao* alkotásait is tönkre teszi a gyönge szellő, amely után, amint *Madách* mondja:

„Vékonyka porréteg marad, hol elszáll,
Egy évben e por csak nehány vonalnyi,
Egy század évben már nehány könyök,
Pár ezredév gúláidat elássa,
Homoktorlaszba temeti neved."[34]

Nincsen olyan mótorikus erő, mely a földrengés hatását elérné, vagy ellensúlyozná.

A rhodusi kolosszust, az ókornak egyik világcsodáját földrengés tette tönkre. Olyan mesterművet, mely ily hatalmas erőnek képes volna ellenállni, ma sem tudunk teremteni.

És világosítsunk bár be a sötétségbe a világító-technika minden furfangos eszközével, fölkél a nap és elhomályosít fényével mindent.

[31] *Dessauer:* Philosophie der Technik.
[32] *Max Eyth:* Wort und Werkzeug.
[33] *Max Maria Weber:* Die Entlastung der Kulturarbeit durch den Dienst der physikalischen Kräfte.
[34] *Madách:* Az Ember Tragédiája.

Nincs az a vonzóerő, amely az Istenségben való hittel versenyezne. Hasítsa bár a tengert a legjobban konstruált s a legnagyobb hajó, repüljön bár a levegőürben maximális sebességgel a legtökéletesebb szerkezetű és a legkényelmesebben berendezett repülőgép, a nagy szélviharban, mennydörgések közepette, villámcikázásokkal telt égiháborúban nem a technika vívmánya, hanem az Istenben való hit élteti és tölti el reménnyel az utast.

A tudományban elmélyedő alkotó technikusok érzik a bölcs kinyilatkoztatásnak jelentőségét. „Az emberek ugyan kifeszítik a vitorlákat, elhelyezik az árbócokat s mindehhez olyan komoly arcot vágnak, mintha előkészületeik csalhatatlanok volnának, de a felsőbb lény, aki a kormány mellett ül, mosolyog s azt mondja: így legyen s nem másképen."[35]

Homo proponit, Deus disponit.

A technikai alkotások szépsége és felemelő hatása.

Feltűnő, hogy az antik kultúrának egyoldalú imádói a modern technikai alkotásoktól, még a szépséget is megtagadják, azt meg el sem tudják képzelni, hogy a technika hatalmas alkotásai mily felemelő hatással lehetnek a szemlélőre.

Minden elfogulatlan, kellő lelkiállapottal rendelkező, intelligens ember megtalálja a szépséget, a poézist, nemcsak az ókor, hanem a legújabb kor világcsodáiban is. És amikor a technika vívmányaiban gyönyörködik, nem feledkezik meg arról a szellemi munkáról sem, amely ezeket a csodálatos műveket megteremtette. Ez a hatalmas szellemi munka oly részletekbe hatolóan tagozott, amilyent más szellemi alkotásnál alig lehet elképzelni.

„Az úgynevezett művelt világ is kezdi felismerni, — mondja *Max Eyth*, — hogy a lokomotivban, az elektromosan hajtott szövőszékben, az erőt világossággá átalakító gépezetben több szellem van, mint *Cicero*nak legformásabb frázisaiban és *Vergilius*nak legpergőbb hexametereiben."[36]

És hogy a technika alkotta világcsodáknak hatása mily felemelő lehet a szemlélőre, mindenekelőtt a nagy római költőre, *Horatius*ra hivatkozunk.

*Vergilius*hoz intézett búcsúdalában (Ad navem, qua vehebatur Vergilius Athenas proficiscens), a jó barát az első hajósnak merészségét dicsőíti:

„Illi robur et aes triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus..."

(... háromszor volt vértezve annak a keble, aki először bízta a törékeny hajót a tengerre.)

De mekkora merészsége volt annak, aki a mechanikai erők királyát, a nagy feszültségű gőzt, hasznos munkára kényszerítette, vagy akinek bátor szelleme a villám félelmetes hatalmát megfékezte és igába fogta.[37]

És milyen felemelő hatással lett volna *Horatius*ra és milyen szárnyaló dicsőítő sorokat írt volna, ha megpillanthatta volna a gőzüzemű vagy elektromos lokomotívot!

A hatalmas technikai alkotásoknak felemelő hatására a legklasszikusabb példát két szellemóriás nyujtotta: a legnagyobb magyar és a legnagyobb német költő.

Széchenyi 1825. évi franciaországi utazásában megszemlélte a XIV. Lajos korában épült százzsilipes *Canal du Midi*t, amelyet annak idején II. József is megbámult és elragadtatásában így kiált föl: „Vétek-e, ha egy ily mű láttára, amelynek létesítéséhez annyi erő és kitartás kelle, minekünk is a szokottnál hevesebben forr a vérünk. S ha e helyet azzal a szent ábránddal hagyjuk el, hogy mi is hatni s valami magasztosba akarunk kezdeni."[38]

[35] Gr. Széchenyi Ferenc atyai intelmei fiához Istvánhoz.
[36] *Max Eyth:* i. m.
[37] *Max Geitel:* Der Siegeslauf der Technik.
[38] *Gr. Sz. I.:* Külföldi utirajzai. 306. o.

Három napra rá a *Pont du Gard*-ot keresi fel, a római szellemnek ezt a remek maradványát. „Szívemelő látvány — írja, de olyan felkiáltásra, mint *Rousseau:* que ne suis-je né romain (miért nem születtem rómainak) nem láttam magam indíttatva. Némán maradtam, gondolatban azt kérdve magamtól: pour quoi suis-je né? (Miért is születtem?)"[39]

Hat hét mulva Pozsonyban van a korszakalkotó országgyűlésen.

A nagy lélekemelő technikai alkotások megszemlélésekor érzett szent ábránddal érkezett haza s valóban magasztosba kezdett: nemzetiségünk megmentésére megalapítja a Magyar Tudományos Akadémiát.

*Kisfaludy Sándor, Széchenyi*nek egyik előőrse a XIX. század elején korholóan írja:

„Hej, barátim! Őseitől
A magyar, a mostani
— — — — — — — —
Be el tudott fajzani!
Be leszállott a magasról
Természete, termete,
Szerencséje, tehetsége,
Híre, neve, kelete!"

Alig egy negyedszázadra rá egy huszárkapitány a Mohácsnál háromszáz esztendő előtt elesett magyar szellemet Pozsonyban feltámasztja s visszaszerzi a magyarnak: szerencséjét, tehetségét, hírét, nevét, keletét.

És erre az impulzust saját bevallása szerint hatalmas szép technikai alkotásokból, a produktív munka csodálatos diadalaiból meríti.

Hasonlóan értékelte a technikai alkotásokat minden időknek egyik legnagyobb szelleme: *Göthe*, költői mesterművében, a szinte leírhatatlan varázsú *Faust*-tragédiában.

A legmélyebb pesszimizmusban *Mephistopheles*-szel kötött szerződését *Faust* e szavakkal végzi:

„Ha egykor így szólnék a perchez:
Oly szép vagy! Óh maradj velem!
Te engem akkor láncra verhetsz
S nem kell nekem több kegyelem!
Halálharangom megkondulhat,
Szolgám ne légy többé te már,
A mutató akkor lehullhat,
Az óra áll, időm lejár!"[40]

És az öreg nagy költő gazdag életének alkonyán, remek művének befejezésekor a produktív technikai munka lélekemelő szép eredményeivel szerzi meg *Faust*nak azt a pillanatot, amelyről elmondhatja: „Oly szép vagy! Oh maradj velem!"

Az Istennel és a világgal tusakodó *Faust*, akit sem a romantikus szerelem, sem a klasszikus szépség, sem a tudomány nem elégített ki, végre megnyugvást talál a tenger erejével való sikeres küzdelemben; belép a technikának birodalmába és mint mérnök boldogan hal meg.

A terméketlen tenger betörései ellen gátat emel; a közlekedés és kereskedelem előmozdítására csatornákat épít; kiterjedt mocsaras területek lecsapolásával s ármentesítésével a népnek új földet szerez.

Mintha *Göthe* látnoki szeme előtt, a mi Tiszaszabályozásunk eredményei lebegtek volna!

Beteljesedik *Faust* álma: szabad országban, szabad nép, amely nem tunya biztosságban él, hanem veszélyek közepette.

Ez a tudat éberségre, kitartásra és haladásra neveli a népet.

Jól mondja a nagy költő:

„Az érdemel csak szabadságot, éltet,
Ki érte küzd nap nap után."

Népeinek boldogulása felett érzett tiszta örömét

[39] Külföldi utirajzai i. m.
[40] Kozma Andor fordítása.

minden időkre hasonlíthatatlanul szépen fejezik ki *Faust*nak gyönyörű sorai:

„Ha látnám, mint nyüzsg szüntelen
Ilyen szabad nép e szabad helyen,
Rá szólanék a pillanatra:
Oly szép vagy! Óh maradj velem!
Az életem nyom nélkül nem maradna
Nem nyelne el a végtelen...
E nagy előre érezés alatt
Most boldogít a legszebb pillanat."[41]

*

A produktív technikai munka nyujtotta ezt a legszebb pillanatot mi is mindannyian érezzük, amikor tiszteletreméltó úttörőink hatalmas műveiben — kezdve az aldunai úttól korunk elektromos csodáiig — gyönyörködünk.

Nemzeti kultúránknak világítófáklyái nemes idealizmussal dolgoztak ezeken az alkotásokon és páratlan örökséget hagytak reánk.

Életük valóban nem maradt nyom nélkül, nem nyelte el a végtelen. Holt anyagból készült műveik legékesebben beszélnek hazánk magas kultúrájáról. Ennek a kultúrának fenntartása, sőt továbbfejlesztése a ma és jövő magyar mérnökeinek feladata.

Ösztönözze őket nagyjaink példája. Lobogtassák magasan a magyar kultúra fáklyáját, hogy az bevilágítson az elszakított magyarságra. Öregbítsék a nemzet jó hírnevét. Sokasodjék közöttük a szeretet vetése és bízzanak az Istenben eleitől fogva!

Mérnök-Egylet 1927. december 8-i ünnepi közgyűlése.

Buday Béla elnöki megnyitója.

Királyi Fenség!

Nagyméltóságú miniszter úr!

Tisztelt ünnepi közgyűlés!

Hatvan esztendeje, hogy néhány lelkes magyar mérnök, — szükségét érezve a magyar mérnöki kar társadalmi összefoglalásának, — megalapította a Magyar Mérnök és Építész Egyletet.

Az alapítás ötvenedik évfordulóját a háború vérzivatarai közt nem tudtuk megünnepelni, de most, hatvan esztendő mérföldkövéhez érve, úgy érezzük, hogy mint a nagy alapítók késő utódainak kegyeletes kötelességünk a magyar közélet színe előtt leróni a jelen háláját a multtal szemben, beszámolni az elődöktől átvett talentumokkal való sáfárkodásról, s hatvan év mérnöki munkájának jelentőségére rámutatva, kötelességünk a jövő mérnöknemzedék célkitűzésének útját, hatvan év tapasztalatainak fáklyájával megvilágítani.

Mielőtt jubiláris ünnepünk e feladataira térnék, mindenekelőtt mély tisztelettel üdvözlöm illusztris vendégeinket, akik ünnepünket megjelenésükkel megtisztelni kegyesek voltak.

Mély tisztelettel üdvözlöm József kir. herceg úr Őfenségét, aki mint hős hadvezér, mint író és mint törvényhozó egyaránt egyik legfáradhatatlanabb munkása közéletünknek és ősei hagyományaihoz képest mindenkori megértője és méltányolója a magyar mérnöki munkának.

Mély tisztelettel üdvözlöm az országgyűlés felsőházának nagyméltóságú Elnökét, üdvözlöm a magas kormány képviseletében megjelent Herrmann Miksa kereskedelemügyi miniszter úr Őexcellenciáját, úgyis mint jubiláló egyletünknek a közelmultban volt nagyérdemű elnökét, valamint tisztelettel üdvözlöm a többi minisztériumok kiküldötteit.

Őszinte tisztelettel köszöntöm Budapest székesfőváros megjelent képviselőit, továbbá mindazokét a hatóságokét, tudományos testületekét és társadalmi egyletekét is, amelyek szívesek voltak magukat mai ünnepünkön képviseltetni, s ezek közt különösen a magyar tudományosság legelőkelőbb reprezentánsának a Magyar Tudományos Akadémiának illusztris elnökét és kiküldötteit. Legyen szabad ez üdvözletemet a kir. József műegyetemmel szemben megtoldani még a hála kifejezésével azért a jóságáért, hogy mai ünnepünkhöz a műegyetem dísztermét átengedni szíves volt. Meleg szeretettel köszöntöm egyletünk megjelent valamennyi tagját, vidéki osztályaink kiküldötteit és összes kedves vendégeinket.

Tisztelt ünnepi Közgyűlés!

Tulajdonképeni elnöki megnyitóm első szava a nagy elődöket, egyletünk megalapítóit, a magyar mérnökök összetartásának megalapozóit kell, hogy illesse.

Valóságos héroszai ők ennek a korszaknak, akik az 1867-i nagy nemzeti újjászületés lendületéhez méltó magas ívelésű tevékenységgel kezdték munkálni a maguk elé tűzött célt: a mérnöki tudományok magyar nyelven való művelését és a magyar mérnökök összetartásának ápolását.

Az alapítók élén *Hollán Ernő* állott, a kiváló katonamérnök, a közmunka- és közlekedésügyi minisztérium államtitkára, aki nagy társadalmi súlyát nagy egyéni képességeit, önzetlen lelkesedését, sőt ahol kellett, a szükséges anyagi eszközöket is fenntartás nélkül bocsátotta a kezdet nehézségeivel küzködő fiatal Egylet rendelkezésére.

Az alapítók díszes névsorából legyen szabad még néhány nevet kiemelnem, amelyeknek viselői a magyar mérnökség Pantheonjának első és legméltóbb lakói közé tartoznak. Aki oly szerencsés volt, mint csekélységem is, hogy még személyesen ismerhette a nagy alapítók közül *Sztocek József* és id. *Szily Kálmán* fényes tudását, nem mindennapi szervezőképességét, *Hieronymi Károly* nagy államférfiú és mérnök kvalitásait, *Kherndl Antal* és *Kruspér István* tudományos búvárkodásait, aki, ha csak hírből is ismerte *Reitter Ferenc*, *Herrich Károly* és számos munkatársuk közmunkaügyi gyakorlati tevékenységét, és ismerte mind e jeleseinknek fáradhatatlan lelkes és önzetlen közéleti munkásságát, az el tudja képzelni, mily nagyvonalú koncepciót, mily szilárd megalapozást jelentett e nagyjainknak munkája a Mérnök Egylet életének megindításában.

Az alapítás óta eltelt hatvan esztendő egyleti munkájának részletes ismertetése túlhaladja e megnyitó szűk kereteit, de talán nem túlzás és nem szerénytelenség, ha röviden azt mondom, hogy Egyletünk története nagyjában hű tükörképe a magyar mérnöki munka történetének; s az sem túlzás, hanem valóság, hogy a magyar mérnöki munka egyik legjelentősebb tényezője volt annak, hogy a hatvan év előtti, sok tekintetben vajmi elmaradott Magyarország számos vonatkozásban még a nyugaténál is lüktetőbb tempóban küzdötte föl magát nála nagyobb és gazdagabb nemzetek színvonalára.

A magyar mérnökök által e hatvan év alatt szakmájuk különféle területein s ezzel kapcsolatban az Egyletben is végzett munkásságáról egy jubiláris emlékkönyv fog részletesen megemlékezni, amelyet Egyletünk ez ünnepi alkalomból szerkeszt s amelynek megjelenése az 1928. év első hónapjaiban várható.

Az egyleti munkáról ezért ezúttal csak futólag említek egyet-mást.

A mérnöki tudományok művelését egyesületünk előadások tartásával, Egyleti Közlöny kiadásával és könyvkiadó vállalatának köteteivel szolgálta. Felolvasásaink száma a hatvan év alatt megközelíti a háromezret, s köztük éppoly gyakoriak a mérnöki tudomány továbbfejlesztése szempontjából számottevők, mint az olyanok, amelyek az egész művelt nagyközönség érdeklődésére tarthattak számot. Alig volt az elmúlt hatvan év során aktuális mérnöki kérdés, amelyet egyletünk széles keretben meg ne vitatott volna, s nem egyszer döntötték el egyleti tárgyalásaink ily szakkérdések

[41] Kozma Andor fordítása.

Hogyan tovább, közszolgála

Az SZDSZ-nek végre sikerült olyan javaslattal előállnia, amelyik legalább megmozgatja a közszolgálatiság jövője iránt felelősséggel gondolkodókat (lásd Pető Iván: Mit tudunk, február 8.). Jelen pillanatban politikai naivitásnak tűnne, ha azt képzelnénk, lehet belőle valami, de talán a következő parlamenti ciklusra kiforrja magát a jó megoldás. A lelkesedés forrása most a csehországi mozgolódás, mi azonban sajnos (?) már túl vagyunk a magunk médiaháborúján, és a mi közszolgálati televíziónk függetlenségéért annak jelentéktelensége miatt már nem megyünk tüntetni.

Lehet, hogy a cseheknek szerencséjük van, ahogy annak idején (1926-ban) az angoloknak is óriási szerencséjük volt. Az ő közszolgálati modelljük egy országos sztrájk nyomán vert gyökeret. Akkor még a sajtó is sztrájkolt, így a BBC, hogy ne legyen se sztrájktörő, se kormányellenes, megtalálhatta a maga köztes és mérsékelt hangját, s mivel az angol köztudottan betartja, sőt szereti az íratlan szabályokat, így ma már nem szükséges jogi garancia ahhoz, hogy a BBC elnökének miniszterelnöki kiválasztásakor ne a politikai érdek dominálion.

A csehek pedig joggal lázonganak egy olyan irányítással szemben, amelyben az egész politikai elit egy követ fúj, és manipulálásra kívánja használni a médiát. Ez sokkal durvább, mintha csak az egyik párt uralná a média egy részét. Ebből a történelmi véletlenből megszülethet egy hasonlóan jól működő modell, mint az angoloknál. A közszolgálati média sikeres működtetésének feltétele nem (csak) a jogszabályban, hanem a kultúrában és a történelmi helyzetben rejtőzik. Inkább szociológiai, mint jogi kérdés. Annak a kérdése, hogy mit tartana sajátjának a magyar nép, mi illeszkedik az értékrendszeréhez, mi háborítaná fel.

Ebben a megközelítésben azt kell ...danom: nem jó az SZDSZ javaslata, ... magyarságban ehhez túl sok a tekintélytisztelet. Nem érezné magáénak a civil társadalom által működtetett közszolgálatot, nem hinne abban, hogy az színvonalat tud neki garantálni, s valljuk be: gyengesége miatt nem is tudna. Európában a politikát teljesen kizáró közszolgálati médiamodellel – tudomásom szerint – csak Hollandia dicsekedhet, ahol a politikai befolyás csak a műsorszórási engedély kiadásáig terjed, a többi mind alapítványok dolga. Meghatározzák közszolgálati céljaikat, megszervezik működésüket és saját ellenőrzésüket. Svédországban az ellenőrzést már politikusi testület végzi, más országokban pedig jogi szempontból még nagyobb a politikai kontroll lehetősége, bár nem biztos, hogy élnek ezzel (lásd Angliát vagy Norvégiát).

Logikailag négy lehetőség van. A média ellenőrzése legyen pártalapú és a működtetése pártoktól független, vagy fordítva. Mindkettő legyen független a pártoktól, vagy – mint most – egyik sem. Valójában még több variáció létezik, mert az ellenőrzés is lehet jogi alapú vagy etikai jellegű. (Például Portugáliában a kormány által kinevezett médiaelnök fékje egy etikai bizottság, melynek véleményét azonban a kormány nem köteles elfogadni.)

Maradjunk az egyszerűbb eseteknél. Ami az első két variációt illeti, ezek közül számomra a legszimpatikusabb az, amikor az ellenőrzés működik pártoktól függetlenül, azaz a mi esetünkben az ORTT-t szabadítanák meg a pártoktól, és a működtetésben kapnának továbbra is szerepet a pártok, azaz továbbra is ott lennének a kuratóriumokban, csak természetesen azt kellene törvényileg biztosítani, hogy valóban minden parlamenti párt jelöltje ott legyen. Ez persze csak egy újabb javaslat, amely politikai szempontból ugyanúgy nem aktuális, de valószínűleg jobban illeszkedik mentalitásunkhoz, ha immár civil szervezeteinken keresztül is kritizálhatjuk pártjainkat. Erre inkább mozgósítható a politikamentes civil szféra, mint arra, hogy felelősséget vállaljon saját döntéseiért. Ironikus megközelítés ez, de igaz.

Ami ugyanis a leginkább felháborítaná a magyar lakosságot, ha tudna róla, az nem az, hogy pártok veszekednek a közszolgálati média elnökválasztási jogaiért és a tulajdonosi jogok gyakorlásáért. Ezt természetesnek vesszük, s ha a küzdelem valamelyik irányban eldől, mert a hatalmon lévő nagyobb pofonokat tud adni, hát, úgy tűnik, ezt is tudomásul vesszük. Ám az már inkább felháborít – engem és szerintem honfitársaimat is –, hogy nem láthatunk bele, mi is történik az ellenőrző bizottságban, milyen műsorokat figyeltet az ORTT és mi okból, miért büntetik meg az egyik adót és miért nem a másikat, miért adják az egyik frekvenciát az egyiknek és miért nem a másiknak, melyek a médiafigyelés eredményei, amelyeket közpénzekből fizetnek ki, de aztán nem válnak publikussá, és egyáltalán: miért nem figyelik a közszolgálati szféra semlegességét, amikor nem figyelik. Nincsenek hiteles visszajelzések. A mi demokráciánkban pedig ez az egyetlen fegyver: információk birtokában megbüntetni azt, aki túl sokat engedett meg magának.

Javaslatommal mindössze csak az a probléma, hogy van valami, amit még a hiteles információknál is jobban szeretünk, és ez a dolgok kis lépésenként való reformálgatása, békés, megrázkódtatásoktól mentes alakítgatása. Nagy változtatásra – mint amilyenről szóltam, s mint amilyet az SZDSZ javaslata is jelentene – aligha van lehetőség ott, ahol az első életképes variációt is csak hat év alatt sikerült létrehozni. Egyáltalán nem tartom viszont lesöpörhetőnek Kasza László megállapítását (Nem tudjuk, amit a csehek, február 5.), mely szerint a népképviseletek ellenőrző, de főképp működtető szerepe a képviseleti demokráciákban ritkán jó út. Jó irányban megyünk afelé, hogy tudomásul vegyük, a politikai csoportoknak az a dolguk, hogy érdekeket képviseljenek, kár volna legalább ezt a nehezen megtanult dolgot elfelejteni.

MARABU RAJZA

Megjósoltam!

Egy kínos megnyil

VÁSÁRHELYI TAMÁS

Főparancsnokságból Gyermekvár

Múzeumnak szánták, aztán Nemzeti Színházat nyitottak volna a helyén, majd egy ideig úgy gondolták, itt kap helyet a hazai digitális könyvtár és multimédia-központ, a Neumann-ház. Eközben pedig csak teltek az évek, és csenevész bokrok hajtottak ki a kövek közül a budai Vár kellős közepén, az egykori honvéd főparancsnokság lerombolt falából.

A Vár talán legismertebb pontján, a palota és a lakónegyed határán lévő Szent György téren persze megváltozott néhány dolog az utóbbi évtizedben. Régészek tárták föl a terület minden négyzetcentiméterét; zászlókat állítottak, hogy jelezzék, egyszer majd milyen magasságig húzzák föl a hiányzó házsort a tabáni oldalon, végül hozzáláttak a hajdani miniszterelnökség, a Sándor-palota eredeti funkcióban való helyreállításához. A tér kellős közepén terpeszkedő lebombázott rommal azonban mindössze annyi történt, hogy déli oldalán lebontották a hajdani Honvédelmi Minisztérium menthetetlennek ítélt falcsonkjait, és a tágas füves területen kirajzolták a középkorban itt álló templom alapfalait.

Néhány hónapja derült csak ki, hogy a kulturális minisztérium egy gyermekeknek szánt új művelődési intézményt, úgynevezett Gyermekvárat akar elhelyezni a régi maradványok felhasználásával felépítendő új épülettömbben. A minisztériumban megszületett ötlet nyomán a CCC+Bogner Kulturális Kommunikációs és Tanácsadó Kft. készítette el az új intézmény fejlesztési tervét. (A cég neve az utóbbi időben gyakran bukkan fel a kulturális nagyberuházások körül: ők jegyezték a volt expóterületre tervezett Modern Magyar Művészeti Múzeum műtárgyvédelmi koncepcióját, a kft. két ügyvezetője pedig az Országos Műemlékvédelmi Hivatal elnöki tanácsadójaként is dolgozik.)

– A romépület hasznosítására kidolgozott tervek egy dologban hasonlítanak egymásra: bármilyen funkciót szántak is a volt főparancsnokságnak, a Vár „kiszolgálóegységét" is itt helyezték volna el. A várgondnokságnak nincs ugyanis igazi otthona, arról nem beszélve, hogy régóta szükség van egy információs központra és egy turisztikai tájékoztatóirodára. Sürgető még egy mélygarázs, valamint egy hatalmas mosdó létesítése – mondja *Szamkó Katalin*, a Budai Várgondnokság Kht. vezetője. Éppen ezért a helyreállításra váró épületnek és a mellette felépítendő új szárnynak kettős feladata lesz: otthont ad a Gyermekvárnak, miközben a turistákat és a Vár gondnokait is kiszolgálja.

A CCC+Bogner cég tanulmánya ismeretében – amely egy interaktív gyerekintézmény létjogosultságát, szakmai hátterét és szervezeti lehetőségeit vizsgálta – a kht. vezetője ismert muzeológusokat és

Most egy középkori templom alapfalai láthatók itt

FOTÓ: BÁNHALMI JÁNOS

múzeumpedagógusokat kért föl arra, hogy konkretizálják a terveket, tehát készítsék el a Gyermekvár koncepcióját. A *Vásárhelyi Tamás* vezetésével dolgozó csapat olyan elképzeléssel állt elő, amely egy művelődési ház, egy múzeum és a Csodák Palotája kínálatát ötvözi a Vár biztosította egyedülállóan izgalmas helyszínnel.

Mivel a mosdó- és irodakomplexum a Dísz térre néző volt főparancsnokság alsó szintjét foglalná el, a Gyermekvár-terv kidolgozói ennek a háznak a második szintjével és tetőterével, valamint a tőle délre felépítendő új épülettel számolhattak. (A kettő együtt mintegy nyolcezer hasznosítható négyzetmétert kínál a szakembereknek.) Az északi épületben kapna helyet egy várostörténeti kiállítás és egy időszaki kiállításokra használható tér, egy kézművesterem és egy-egy foglalkozásokra alkalmas tér kicsiknek és nagyobbaknak. Ugyanitt helyeznék el az „érzékek birodalmát": a látóknak berendezett sötétszobát, a szagok és az ízek világába kalauzoló helyiséget és a hangelnyelő falakkal kiépített süketszobát. Kialakítanának itt egy komplett zenestúdiót, egy videotechnikával felszerelt kamaraszínházat, egy számítógéptermet és egy kísérletezésre alkalmas laboratóriumot is.

A déli oldal leghangsúlyosabb pontja a pincétől a padlásig húzódó időkút avagy időtorony lenne. A középső „cső" körül felfelé tartó járda egy kiállításon vezetné végig a látogatót, aki végül egy planetáriumba léphetne be. Odalent viszont, a kút aljában a múlttal találkozhatna. A Színház utca alatt ma is látható ugyanis a hajdani külügyminisztérium légópincéje: még a berendezése is megmaradt, kézzelfoghatóan tükrözi a világháborús ostrom heteit. A nyugatra vezető járatokon ugyanakkor el lehet jutni a nemrégiben feltárt középkori maradványokhoz. A pincékben akár egy bányavágatot is be lehet rendezni, de van hely a föld alatti élővilág bemutatására is.

Az új épületben a legkülönfélébb foglalkozásokat lehetne tartani. Kalandpályával felszerelt manótanya, sportterem, történelmi konyha és „vizes szoba" is lenne itt, de elhelyeznének benne egy mozitermet, egy műtermet, több kiállítóhelyiséget, egy könyvtárat, egy társasjátékszobát és egy pályaválasztási tanácsadót is.

A tervet olvasva az ember úgy érzi: a hazai múzeumi viszonyokon edzett szakemberek úgy dolgozták ki elképzelésüket, hogy a leginkább szükséges funkciók akkor is megvalósuljanak, ha az épületnek csak a fele készül el. Ez a végkifejlet nem elképzelhetetlen, hiszen a millenniumi előirányzatban 2,5 milliárd forint szerepel erre a célra. Ez az összeg a már álló és viszonylag jó állapotú épülettorzó kiegészítésére elegendő. A déli épületszárny felépítése viszont a becslések szerint 5,5 milliárd forintba kerülne.

Szamkó Katalin érdeklődésünkre elmondta: a kulturális tárca meghívásos pályázatot ír ki a tervek elkészítésére. Ha decemberig a kivitelező személyéről is sikerül dönteni, 2002 végére elkészülhet az északi szárny. Addig minden bizonnyal az is kiderül, hogy az ismertetett elképzelés valósul-e meg, vagy valaki mást bíz meg a szaktárca a Gyermekvár koncepciójának kidolgozásával és a ház ü[illegible] meltetésével.

»
ebrua
lörik
it de
näh
nd der
SVP
r Film
t. Der
Makro-

aufnahmen und wird von einem kompetenten Fachmann kommentiert (H. Schäfer, Bienenzuchttechniker, Gelfingen). Wir alle können nur ahnen, welch gewaltige Arbeit nötig ist und wieviel Fleiss es braucht, um nur einige Tropfen Honig entstehen zu lassen. Die Honiggewinnung ist allerdings «nur» eine Nebensache. Wichtiger noch ist die gute Befruchtung der Nutzpflanzen mit Blütenstaub zum Zwecke ertragreicher Ernten. Die Veranstalter hoffen, dass sowohl langjährige «Imbeler» als auch Anfänger und Interessierte sich für diesen Abend Zeit nehmen. *(wb)*

gg Tel. 056 41 23 23

Der grosse Abenteuerfilm von **Steven Spielberg** und **George Lucas** mit **Harrison Ford** und **Karen Allen.**

Soeben nominiert für 8 Oscars, unter anderem als bester Film 1982!

Die atemberaubenden Abenteuer eines Archäologie-Professors auf der Suche nach einem geheimnisvollen Schatz.

Spannung und Action in Perfektion!

Deutsch gesprochen

. Woche!

reitag bis Mittwoch
ägl. 20.15/So 15.00 und
0.15 Uhr

Damenschuhe – Pumps
Damenschuhe – Trotteurs
Western-Stiefel
Kinder-Schuhe
Herren-Schuhe

GRAF

Annerstrasse BRUGG

Wussten Sie, dass wir auch schöne Orientteppiche verkaufen?

möbel baumann

Telefon 056 44 11 33 villigen

Wettingen, an zentraler, ruhiger Lage auf 1. 4. oder 1. 5. zu vermieten

4-Zimmer-Wohnung

in älterem 3-Fam.-Haus, üblicher Komfort, schöner Garten für Eigenbedarf. Mietzins Fr. 800.– exkl. NK.

Offerten sind erbeten unter Chiffre 20894-02, Publicitas, 5401 Baden.

Brisgistrasse 4, Baden

auf 1. April 1982 zu vermieten

1½-Zimmer-Wohnung

im 1. Stock mit Kochnische und Bad/WC

Mietzins pro Monat inkl. NK pauschal Fr. 505.–.

Auskunft erteilt:
Fam. Kröni, Hauswart, Telefon 22 95 08

02-492

Im **Zentrum von Baden**

Ladenlokal

mit Hinterraum und Keller per sofort oder nach Vereinbarung zu vermieten. Bestens geeignet als Filiale für erstklassige Confiserie/Bäckerei.

Langjähriger Vertrag möglich.

Offerten unter Chifre 20991-02, Publicitas, 5401 Baden.

Dänikon ZH

Per 1. Mai 1982 vermieten wir an der Hauptstrasse eine schöne

4½-Zimmer-Wohnung

im 2. Stock mit neuzeitlichem Komfort. Mietzins Fr. 910.– exkl. NK.

Interessenten melden sich bitte bei:
Noldin Immobilien AG
Zweierstrasse 35, 8004 Zürich
Telefon 01/242 38 38

44-2504

Mieten

Junge Verkäuferin sucht auf 15. März oder 1. April 1982

2-Zimmer-Wohnung

im Raume Baden/Wettingen. Zins max. Fr. 600.– inkl. NK.

Telefon 056/86 14 46

02-2229

Junges Ehepaar, im Spital tätig, sucht dringend ab 15. März

3-bis 4-Zimmer-Altwohnung

Gesucht per 1. April 1982

2- bis 4-Zimmer-Altwohnung

im Raume Brugg/Baden/Wettingen.

Tel. P 064/22 04 21

Zu pachten evtl. zu kaufen gesucht per sofort oder nach Uebereinkunft an zentraler Lage in **Baden**

Restaurant

evtl. mit Bar.

Offerten unter Chiffre PZ 459, Pfister AG, Annoncen, 8401 Winterthur.

Zu mieten oder pachten gesucht

Haus mit Scheune oder Schopf

ARGUS
DOKUMENTATIONS-SERVICE PRESSE, RADIO, TV
INTERNATIONALER ARGUS DER PRESSE AG
CH-8030 Zürich Telefon 01 252 49 37
Tibor Vásárhelyi
Badener Tagblatt
Baden (CH)
Aufl.t.33 549
1021
19.Febr.1982

Bela Deutsch anlässlich seines 90. Geburtstages vor rund fünf Wochen.
(Foto: A. Dietiker)

Der Erbauer des «Hauses des Schweizerbauern» ist tot

Bela Deutsch 90jährig gestorben

Am 13. Januar berichteten wir in Wort und Bild darüber, dass der 90jährige Bela Deutsch, wohnhaft in Zürich, eine Delegation des Brugger Stadtrates mit Stadtammann Howald an der Spitze empfangen und der Stadt ein prächtiges Oelbild, gemalt vom ungarischen Künstler Tibor Vasarhelyi, geschenkt habe (Sujet: Schwarzer Turm und Aarebrücke). Einen Monat später ist Bela Deutsch friedlich entschlafen.

(nn) Aus Anlass seines 90. Geburtstages hatte Bela Deutsch die stadträtliche Delegation eingeladen und ihr das Oelbild ausgehändigt. «Mit dieser kleinen Geste möchte ich Ihrer Stadt danken für alles Gute, das mir in Ihrer Stadt widerfahren ist. Meine neue Heimatstadt Brugg liess mich die Schwierigkeiten der Vergangenheit überwinden und gab mir die Möglichkeit, als vollwertiger Bürger meiner neuen Schweizer Heimat zu dienen», führte Bela Deutsch bei diesem Besuch am 9. Januar unter anderem aus. Der Jubilar hat ein bewegtes Leben hinter sich. Er führte in Ungarn ein eigenes Architekturbüro, geriet dann im Zweiten Weltkrieg in deutsche Gefangenschaft und ins Konzentrationslager Bergen-Belsen, gelangte 1944 mit dem Kastner-Transport in die Schweiz und fand eine Anstellung beim *Schweiz. Bauernverband* in Brugg, genau gesagt beim Landwirtschftlichen Bauamt. In der Folge war er *federführend* bei zahlreichen Bauten, so unter anderem auch beim *«Haus des Schweizerbauern»* in Brugg, das 1948 eingeweiht wurde.

1960 wurde Bela Deutsch ins Brugger *Einwohner-Bürgerrecht* aufgenommen.

Mit 67Jahren trat er in den Ruhestand, acht Jahre später zog er sich, weil alleinstehend, in eine Alterssiedlung in Zürich zurück. Hier pflegte er seine Hobbies Zeichnen und Malen, entwickelte aber auch eine interessante Alternative zur Käfighaltung der Hühner. Das Essen bereitete er meistens noch selber zu.

Beim stadträtlichen Besuch am 9. Januar wirkte er denn auch, wie der BT-Berichterstatter vermerkte, «körperlich rüstig und geistig erstaunlich vital«. Rund einen Monat später, am *11. Februar*, ist er in einem Tram in Zürich an den Folgen einer Herzattacke gestorben. Am 15. Februar fand die *Bestattung* auf einem Friedhof in Zürich stat.

Aus dem Handelsregister

Eberle & Bürli AG, in Brugg, Autos usw. Statutenänderung: 23. 12. 1981. Firma nun: Garage René Bürli AG. Aus Verwaltungsrat ausgeschieden: Ernst Füchslin; Unterschrift erloschen. Bruno Derungs, Verwaltungsratsmitglied, zeichnet nun einzeln.

Bei zahlreichen Bauten war Bela Deutsch federführend beteiligt. So auch beim «Haus des Schweizerbauern» in Brugg. *(Foto: ghi)*

Az Ernst Múzeum Dorottya Galériája tisztelettel meghívja

Vásárhelyi Zsolt

S N I T T című kiállításának megnyitójára, **2003. február 18-án, kedden 18 órakor**

Bevezetőt mond: Maurer Dóra

A kiállítás megtekinthető **március 8-ig**, vasárnap kivételével naponta 10-18 óráig.

Dorottya Galéria 1051 Budapest, Dorottya u. 8. telefon/fax: (36-1) 266-0-877 e-mail: dorottya_galeria@axelero.hu

Reprodukció: Vásárhelyi Zsolt: med1, 2002

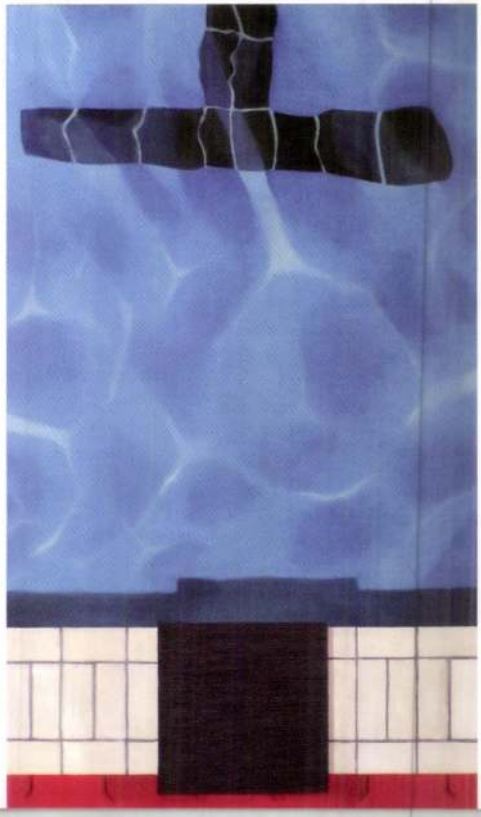

AZ ERDÉLYI CÉH

Az erdélyi magyarság kulturális-szellemi magárautaltságának újkori története 1918 óta az elkerülhetetlennek tűnő végzet, a felszívódás elleni önvédelem legkülönbözőbb formáit teremtette meg. A művészi alkotást pedig éppenséggel a létbizonytalanság ellenében haladás, az alkotás funkciójával szembeszegülő kényszerűségek és a közösségformáló hivatástudat belső energiája vitalizálja. Ezért képes (kezdeti) vidékiességé, mindenkori stiláris eklektikussága és korlátozott érvényesülési lehetőségei ellenére is küldetést teljesíteni — pusztán az alkotómunka folyamatosságával, közmegegyezéses jelentésességével, fegyelmezett, finom, bensőséges artisztikumával.

A húszas évek eleji marosvécsi íróparlament, s az Erdélyi Szépmíves Céh példája korán megkísérti a művészeket, s *Kós Károly* és *Szolnay Sándor* vezetésével elszánt küzdelmet folytatnak egy érdekvédelmi „képíró céh" létrejöttéért. A Barabás Miklós Céh alapítólevelének tekinthető határozat végül is az *Erdélyi Helikon* 1929 augusztus—szeptemberi számában jelent meg, az 1930 márciusában Kolozsvárott megnyílt bemutatkozó kiállítás nyolc tagja pedig részint a nemzedéki összetartozás („az 1893-asok"), másrészt szemléleti és tájegységi meggondolások jegyében szövetkezett.

Ha a Barabás Céh 1930-as bemutatkozását követően a magyar művészek további önszerveződésre egyelőre képtelennek bizonyultak is — a szerveződés folytatását kiváltó katalizátorként egy könyv tűnik fel 1937 tavaszán az erdélyi könyvpiacon — az Erdélyi Szépmíves Céh gondozásában — *Erdélyi művészek* címmel, s a szerző, *Vásárhelyi Ziegler Emil* kitűnő érzékkel (pusztán a tíz arcképesszé felsorakoztatásával) sugallja a csoportosulás körének szélesedését. E „remeteművészeket" továbbra sem fűzik össze tudatosan vállalt csoportjegyek, illetve közösen megfogalmazott program. Csupán a művészi alkotás erdélyi funkcióihoz való, viszonylag korszerű formai viszonyulás igénye s a tágabb vagy szűkebb tájegységi (légköri, földrajzi, társadalmi, lélektani) jellegek felmutatására irányuló törekvés azonossága avatta őket a két világháború közötti korszak képviseletére a legalkalmasabbaknak.

Trianon utáni első erdélyi magyar csoportkiállítás 1937 májusában nyílt meg Budapesten, a Kecskeméti utcai Csekonics-palotában *Bordi András, Gallasz Nándor*, Kós Károly, *Nagy Imre, Gy. Szabó Béla, Szervátiusz Jenő*, Szolnay Sándor, *Thorma János, Ziffer Sándor*, Vásárhelyi Z. Emil s a kötetben nem szereplő, de a kiállítás diplomáciai előkészítését irányító *Bánffy Miklós* részvételével. Noha az 1930-as első jelentkezés névsorából most mindössze négyen állítanak ki, az esemény védnöke ezúttal is a Barabás Miklós Céh, hiszen az újak többsége már mint a céh fiataljai, második nemzedéke illeszkedik a csoportba, s az ő munkásságukat máris megkülönböztetett érdeklődés kíséri.

A hivatalos magyar művészetpolitika 1940 után megkísérelte semlegesíteni a „transsylván romantikát", azaz az erdélyi művészek munkásságát feloldani az egyetlen, nagy magyar művészi élet szervezetében. Már 1940 őszén megkezdik a tagfelvételt a Magyar Képzőművészek Egyesületébe, decemberben pedig megnyílik az első olyan kiállítás Kolozsváron, amelyen, a többségében magyarországi festők és szobrászok művei mellett csak azok az erdélyi művészek szerepelhettek, akik az egyesületbe beléptek. A „modernek", pontosabban a két világháború közötti viszonyokhoz edződött erdélyi művészek java viszont — nemzedékre való tekintet nélkül — ragaszkodott erdélyiségének továbbépítéséhez, s mintegy ellendemonstrációként, 1941 január—februárjában megrendezik a céh fiataljainak a második csoportkiállítását.

Kétségtelen, hogy e négyéves közjáték (1940—1944) legfontosabb művészeti nyeresége a már-már haladó céh szervezeti megerősödése. Mert már tehették, sürgősen alapszabályokkal működő jogi személyként kívántak az erdélyi művészet hivatalos képviseletévé válni. Az 1941. november 16-ra tervezett alakuló közgyűlésre hívó körlevél aláírói, Kós Károly (a későbbi elnök) és Szolnay Sándor (a későbbi titkár) világosan leszögezték: „A való helyzet az, hogy azok a hatóságok, melyek az erdélyi képzőművészeti munkának ma köteles gondviselői, nem ismerik képzőművészeink helyzetét és viszonyait, és erdélyi művészeinknek ma senki számontartó és helyesen értékelő gazdája nincs."

Nem tudok olyan magyar művészeti szervezetről, amely ilyen szegényen, hivatalos támogatás nélkül, ennyire rövid idő alatt ahhoz hasonló szinten s hasonló hatékonysággal munkálkodott volna művészet és közönség közös érdekeinek az érvényesítésében, mint ahogy az önálló művészeti szövetséggé alakult Barabás Miklós Céh tette. Tizenöt esztendős fennállása alatt korszerű kiállítási normákat teremtett, s csupán a virágkort jelentő, utolsó négy esztendőben tizenegy csoportkiállítást rendezett. 1944 márciusában végre olyan gyűjteménnyel jelentkezhetett a Barabás Céh Budapesten (28 festő, 5 szobrász és egy iparművész részvételével), amely a kritika egyöntetű véleménye szerint a tavaszi évad legjelentősebb fővárosi tárlatának bizonyult.

1990 decemberében a budai Várban, a Történeti Múzeum időszaki kiállítási termeiben, a két ország, Románia és Magyarország művelődési minisztériumainak a közös védnöksége alatt nyílt meg a romániai magyar művészek negyedik budapesti tárlata 23 festő, 15 grafikus és 8 szobrász munkáiból. A régiek, a negyvenhat évvel ezelőttiek közül mindössze *Mohi Sándor* és *Abodi Nagy Béla*, a céh akkori fiataljainak a nevével találkozunk ez alkalommal, műveikkel mintegy hidat verve közel fél évszázad időmélysége fölött.

Persze, időközben, e közel fél évszázadnyi intervallumban a művelődési KGST forgató (szédítő) könyve szerint itt is, ott is rendeztek olykor egy-egy protokolláris seregszemlét, mondjuk például *A jelenkori román képzőművészet* címmel Budapesten, amelyekbe mutatóul három-négy magyar művészt is besoroltak.

De a pillanat, amire mi, erdélyi művészeti írók és művészettörténészek örökké vágytunk, hogy tudniillik egyszer a kényszerű magunkra utaltság hét évtizedes művészeti korszakának a főműveit, Budapest kiindulóponttal körbehordozhassuk a Világban — sohasem jött el. Most sem. Mert hiszen jó, tipikus, tömény összkép ez a válogatás is; elvégre a jelenkori erdélyi művészet bármely pontjáról hozva talajmintát, megközelítőleg azonos elemek (etikus alapállás, tragikus életérzés, mesterségbeli kiművelt ség, posztimpresszionista-avantgárd hagyományokon iskolázott nyitottság minden jelenkori európai stílusvonulat irányában) különböző összetételű állandóságra találhatunk.

A közös rendezés érezhetően gesztus értékű szándéka, hogy tudniillik az utolsó évtizedek, de főleg a legutóbbi évek termésére s csupán az élők műhelyeire összpontosuljon a figyelem — óhatatlanul éppen a megtorpanás (igaz, végsőkig torzult vonásaiban kimerevített) mozzanatát exponálta. Jellegét tekintve tehát ez a negyedik kiállítás ott veszi fel az erdélyi művészet magyarországi jelenléti naplójának a fonalát, ahol az az 1944-es csonka időtartamú utolsó tárlatnál megszakadt.

Ma már azonban megérett az idő, hogy a főművek révén végre arról a *folyamatról* (folytonosságról) adjunk képet, amely az egyetemes huszadik századi magyar művészet belső energiáinak és mozgásformáinak az erdélyi vetületeként értelmezhető és értékelhető.

Banner Zoltán

HAJDÚFY MIKLÓS:

AZ UTOLSÓ CSEPP

Igen, a postaköltség volt az utolsó csepp a pohárban. A poharamban. Amikor megtudtam, hogy az OTP értelmetlenül előre kipostázott csekkjei, meg majd az utána küldözgetett magyarázó levelek portóköltsége több millió lesz.

Erről a lakáskamat izéről van szó. Azért mondom, hogy izé, mert azt is egy tévéműsorból tudtam meg, hogy nem szabad adónak nevezni. Így, „nem szabad". Mondta a Pénzügy egyik főzsarátnoka.

Egy hatalommal mindig baj van, ha elkezd finnyás lenni a szavakra. Emlékszem, milyen „helyzet" állt elő, mikor Görgényi Dániel fia 1951-ben, valahol a Hajdúság mélyén, azt mondta egy főrendőrnek, hogy „mi deportáltak". Mert a proletárdiktatúra nem deportál, hanem kitelepít. Az igazi cirkusz azonban akkor következett, amikor elkezdte magyarázni szegény fiú, hogy a deportálni szó a latinból van és ugyanazt jelenti, a „de" fosztóképző, a „portare"... Gondolhatják. Az idősebbek biztosan emlékeznek még a rugalmas elszakadásra (visszavonulás), a középkorúak az árrendezésre (áremelés), de sorolhatnám az ellenforradalom-népfelkeléstől az ideiglenes állomásozáson át a kárpótlásig. Szóval mindenkinek megvolt a magáé.

Tehát a lakáskamat-adó. Erre természetesen mindenki azt mondja, hogy de kérem, a szerződés!... Mire asszongya a főzsarátnok, hogy nem úgy van az, mert az OTP csak kisinas volt az ügy lebonyolításában, meg nem is az ő pénze volt igazán, de hogy főleg a PTK megengedi, hogy az állam, mint harmadik személy beleszóljon és a saját javára módosítson. Vagyis de hogy történt egyoldalú szerződésszegés az OTP részéről! Márpedig, ha nem történt, az állampolgár, úgy is, mint másik szerződő fél, hallgasson.

No, ez már a jog vitája. És a joggal különböző dolgokat lehet csinálni. Először is alkotják. (Ez elment vadászni, az meglőtte...) Aztán alkalmazzák, de előtte értelmezik. Márpedig ami értelmezhető (értelmezendő), az nem egyértelmű. Még világosabban: csűrhető és csavarható. Itt van például az Alkotmánybíróság esete. Tavaly, igaz, kicsit lustán, de állást foglalt. A lakáskamatadó alkotmányellenes. Nem egészen egy év múlva ugyanebben az ügyben illetéktelennek nyilvánítja magát. Jópofa, mi? A koncepciós perek is úgy kezdődtek, hogy a hatalom megmondta a bíróságnak, mit vár tőle. A különbség annyi, hogy most még volt mód illetéktelenségre hivatkozva kitérni.

Visszatérve a szerződésre... A szerződések általában két fél között köttetnek és betűjük szent. Jelen esetben: „Adásvételi szerződés, amelyet az Országos Takarékpénztár, Budapest (V., Münnich Ferenc utca 16.) ..... fiókja, eladó (a továbbiakban: OTP), másrészről ..... vevő(k) (a továbbiakban: vevő) a mai napon az alábbi feltételekkel kötötték meg". Ennyiből is látható, pontos, szakszerű, egyértelmű szövegezés. És itt van a kutya eltemetve! Mert a háromoldalas, részletes és nagy műgonddal megfogalmazott, tizenhárom pontban álló szerződés szövege egyetlen szóval sem említi, hogy harmadik tényező interveniálhat. Pedig általában a szerződések szövegét, legyen az kereskedelmi, munkavállalói, államközi, diplomáciai, akármi, rendkívül nagy műgonddal sokszor egész jogászteamek szokták szövegezni, mert azt mindenki tudja, hogy egy ilyen szövegben egy névelő, egy kötőszó vagy jelző is sorsdöntő lehet, netán, ha valaki élni vagy visszaélni akar a hanyagul megfogalmazott szöveg adta hézaggal.

Lehet, hogy az utólagos jogértelmezés megengedi, hogy a PTK alapján az állam megváltoztassa a feltételeket, csakhogy ez valahogy kimaradt a szerződés szövegéből. Kár, nagy kár! Mert ugye, ha benne lenne!... Akkor az ügy tiszta. De nincs benne. A gyanútlan állampolgár pedig jóhiszeműen aláírta (a jóhiszeműség is jogi kategória) és mint az idézett szövegrész is bizonyítja, kizárólag az OTP-vel szerződött. Nem az állammal, nem a kormánnyal, legkevésbé a PTK-val. Minek következtében ránézve egyedül a birtokában levő szerződésmásolat szövege kötelező.

Sajnos, kormány-uraim, a szerződés, az ilyen. Évezredek óta ilyen a természetrajza. Amit nem vesznek bele a szövegébe, az nem érvényesíthető. Az nincs, az veszett fejsze nyele. Nyugodjanak meg ebben. De nemcsak az Európához tartozás (tartozni akarás) évadján, hanem mondjuk primitív afrikai törzseknél is így van. Ha két tehén a menyasszony ára, akkor annyi, ha úgy szól az egyezség. És nem kérnek még egy borjút, mikor a menyasszony már nagymama, mert éppen rosszul megy. Ennek az utólagos követelésnek annyi köze van a joghoz, mint az 1948-as államosításoknak. Talán jogilag megalapozottabb lenne, ha az állampolgároknak „védelmet" ajánlanak fel, jó pénzért. Aki nem kéri, annak szétverik a pofáját és feldúlják a berendezését. Ez tiszta és támadhatatlan üzlet, mert mindenki tudja, miről van szó és az ajánlattevő is felvállalja saját minőségét.

Tudom, egyes teóriák szerint, aki 3%-os kamat mellett több évtizedes törlesztésre kapott kölcsönt, az most mintegy hasznot húz, ha nem változtatnak. (Vajon mire találták ki azt a legalább százötven éves mondást, hogy az államnak tartozni a legjobb üzlet? Igaz, akkor még az állam tisztességes volt.) Ha ez a „haszonszerzés" igaz, akkor hogy számol el az állam a polgáraival szemben az elmúlt negyvenöt év mélyen nyomott munkabéreivel? Ezeket a lakásokat már régen letörlesztették, mikor az áruba bocsájtott munkaerő árának maximum az 50%-át kapták meg, évtizedeken át. Higgyék el, kvittek vagyunk. De mivel az állam követelését törvénnyel szentesítette, ugyanezen logika szerint a munkaerő valós értékének elmaradt ára peres úton követelhető. De ugyanígy visszakövetelhető lenne a Békekölcsönök reálértéke, melyet zömmel hosszú évek múlva névértéken, tehát eredeti értékét veszítve fizettek vissza. Vagy akár a '45-ös inflációban elveszett bankbetétek összege. Elvégre ez az állam jogutód, nem?!

Állítólag felméréseket végeztek, hogy a többi temérdek teher mellett ezt még bírná-e a lakosság. A válasz, természetesen, igen. Ki hoz olyan rendeletet, melynek keresztülhajszolása mellé odateszi, hogy nem? Ilyen hülye nincs. De olyan van, aki elfelejti, hogy tíz évvel ezelőtt, mikor még szó sem volt ekkora nyomorról és inflációról, már tömegek nem tudtak lakbért, villanyt, gázt fizetni és az így felhalmozódott adósság sok milliós nagyságrendű. Hogy a családi házakat egyre többen akarják panellakásra cserélni. Hogy az oly sokáig óhajtott panellakásokat tömegesen akarják szoba-konyhás komfort nélkülire visszacserélni. Mert nem megy. És akkor még — én már csak így hívom — kamatadó is? És ha tömegesen nem fizetnek, akkor tömeges végrehajtások, kilakoltatások? Induljon a spirál lefelé, amiből már soha nem lehet kilépni és a végállomás a Déli pályaudvar? Így gondolták? Vagy ha nem megy, hát nem megy, egy kis presztízsveszteség nem a világ, csak vicceltünk, hátha sikerül?

És még egy kérdés. Miért tartjuk embertelennek, miért bélyegezzük meg pl. a kényszersorozást, az elmegyógyintézetbe zárást, a munka- és megsemmisítő tábort, a terrorizmust? Hiszen semmi különbség...

Mivel nem akarok némasággal cinkos lenni, a fentiek alapján a következőt teszem.

Nyilatkozat

Alulírott, lakáskölcsönnel kapcsolatos minden változtatás tekintetében megtagadom az állampolgári engedelmességet. E tárgyban semmiféle felszólításnak, foglalási, végrehajtási kísérletnek, hatóságnak nem engedelmeskedem. Rendőri segédletnek, házkutatási- és elfogatóparancsnak ellenállok, esetleges erőszakra jogos önvédelemmel válaszolok.

H. M.

VÁSÁRHELYI Ziegler Emil művészeti író

ram. 18-án a lágymányosi pártkörzetben, 19-én pedig a Sortexben rendeznek — a vietnami nagykövetség részvételével — békegyűléseket. A KIOSZ-szal közösen, október 23-án, békegyűlést tartanak a kisiparosok részére. A népfront javasolja, hogy október 21-én azokban az üzemekben, amelyek kapcsolatban vannak Vietnammal, vagy

ahol vietnami hősök nevét viselő szocialista brigádok dolgoznak, tartsanak megemlékezéseket.

Felkérik az illetékeseket: a kulturális programok összeállításakor ezen a héten vegyék figyelembe az Irodalmi Színpad, a Színművészeti Főiskola növendékeinek, a hazánkban tanuló vietnami diákok műsorait. Felhívják a népfront bizottságokat, hogy *városszerte rendezzenek találkozókat, gyűléseket, vitákat és beszélgetéseket Vietnamról.* Kérjék fel azokat az embereket, akik Vietnambar jártak, hogy személyes élményeik alapján, számoljanak be a testvéri vietnami nép életéről és harcáról.

1967 OKT 12.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HÍRLAP

Vásárhelyi hetek

Idén másodízben rendezik meg október 5-e és november 7-e között a vásárhelyi heteket. A Tornyai János Múzeumban *Őszi Tárlat* nyílt (szám szerint a 14. Vásárhelyen). Díszkútavatás, utcanévtábla- és francia-magyar virágkiállítás, bélyeg- és fotóbemutató, az *Állami Bábszínház* vendégjátéka, toronyzene — olvassuk a sokszínű programot kínáló füzetben.

A képzőművészeten kívül a művészet más ágai is méltóan képviseltetik magukat: a zenét *Antal Imre* zongoraművész hangversenye, az irodalmat a Rádió irodalmi folyóirata, a *Gondolat* — melynek vendégei között van *Váci Mihály, Garai Gábor, Féja Géza, Berek Kati, Tolnay Klári, Kállay Ferenc* — a filmet pedig a Hideg napok c. film. Fotókiállítás mutatja be a Szovjetunió fejlődését, tudományos ülésszakon elemzik az októberi forradalom hatását a magyar munkásmozgalomra. Hat filmből álló sorozat ad képet a *szovjet filmművészet* fejlődéséről.

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYES

MAGYAR

IFJÚ

A MAGYAR KOMMUNISTA IFJ

PÉ

ÚJ S

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

OKT 13

Magyar Ifjúság

1021

A Vásárhelyi Hetek egyik érdekessége a Tornyai múzeumban rendezett XIV. őszi tárlat. A másik érdekesség az iparművészek által tervezett szép utcatáblák bemutatója.

(MTI fotók.)

lyet ma még csak úgy hívunk: a kibontakozás lehetősége. Élettelen tudományos műszó, majdnem úgy hangzik, mint valami kémiai képlet. De ha jobban mögéje néz az emben, egyszerre mintha napfelkeltében, harmatos füvön járna a gondolata. Valami ilyesfélét éreztem, mikor az „Építőmunka" című folyóirat áprilisi számát lapozgattam." — Majd részletesen ismerteti telepítési elgondolásunkat és már látja a csinos mosolygó kis házakat, széles verandával, „és a veteményes táblákon a nagy kalarábé fejeket". Írói látással átvezeti az olvasót a reális számokon, melyekkel szétbontja a „kibontakozás" kémiai képletét. Ugyanazon a napon, amikor ez a cikk megjelent, tartotta előadását a telepítésről a magyar közélet másik tekintélyes egyénisége, Albrecht királyi herceg. Elgondolása számol a reális helyzettel, de sajnálattal nélkülöztük az építőipari vonatkozásokat, melyek, véleményünk szerint, alapvető fontosságúak ebben a kérdésben. Lapunk más helyén kimutatjuk, hogy az építőiparnak közel 400 milliót kitevő évi építkezésre van szüksége, hogy az építőtársadalom élete biztositva legyen. Ezzel szemben az elmult évben elenyésző csekély munka jutott az építőtársadalom hatalmas tömegére. Hiába oldjuk meg a mezőgazdasági munkanélküliek problémáját, hogy erről a másik elhanyagolt nemzetgazdasági tényezőről nem gondoskodunk. Cikkünkben, — melyre Zilahy Lajos felhivta a nagy nyilvánosság figyelmét — a telepitési kérdésnek ezt a részét emeltük ki és ezúttal is hangsúlyozzuk: ennek figyelembe vétele nélkül a telepitési akció teljes eredményre nem vezethet.

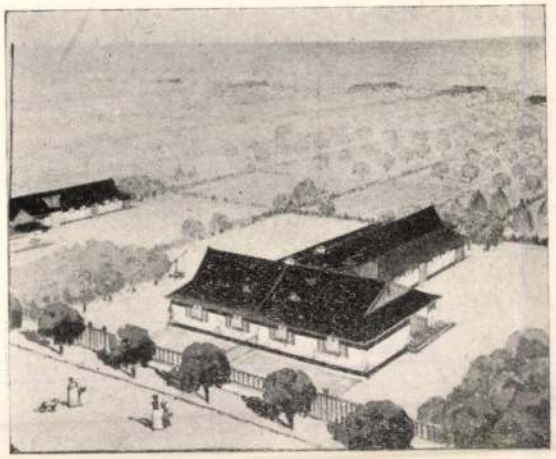

Vasváry Géza és Müller M. Antal ikerházas teleptervének részlete (5. ábra)

SZERKEZET

AZ ALTALAJISMERET SZÜKSÉGESSÉGE AZ ALAPOZÁSKOR

Épületeink, amelyek a legkülönbözőbb szerkezetűek, állandó és esetleges súlyaikkal jobb vagy rosszabb altalajon nyugszanak. Az altalaj mineműsége szerint különféleképen hordja a rákerült súlyokat. Van olyan, amelyik *egyenletesen tömör* és a legérzékenyebb magasépítményekben sem okoz elváltozást. Van olyan, amelyik *szakaszonként más és más* és csak különlegesen megkonstruált szerkezeteket tud különösebb nehézségek nélkül hordani.

Az építmények létesítésénél meg kell tudnunk állapítani azt, mennyire bízhatunk az alatta található altalajban. Meg kell ismernünk az altalaj tulajdonságait. Hogyan hat az altalaj minősége az építményre? Különösen fontos megtudni, hogy az építmény súlya alatt milyen mértékben nyomódik az alap az altalajba. Minden esetben az épületnek bizonyos süllyedését vehetjük észre. Ha ez egyenletes az egész épület alatt, úgy egy aránylag nagyobb süllyedés is teljesen veszélytelen. Ha azonban a benyomódás épületszakaszonként változik, úgy különösen pillérekkel feloldott épületnél nagyon ügyelnünk kell, hogy az altalaj egyenetlen volta ne éreztesse hatását vagy túlméretezéssel alkalmassá tesszük magát az épületet ilyen alakváltozás felvételére.

Általános és viszonylagos süllyedés.

Az 1. ábrán egy általános esetet ábrázoltunk. A külső főfal alapjai, továbbá a belső oszlopok alaptestei különböző módon nyomódnak az altalajba. A benyomódás nagy torzítással van szemlélhetőbbé téve. Legkisebb mértékben az *A* alap nyomódott be. Ha most az *A* alap végző helyzetén át egy vízszintes vonalat húzunk, az a besüppedést ábrázoló keresztmetszeti területeket két-három részre osztja, a felső vonalkázott és az alsó teljesen befeketített területre. A vonalazott felület azt ábrázolja, hogy az épület minden része mennyire süllyedt egyforma mértékben. Ezt *általános* süllyedésnek nevezzük. Ez lehet akár 20 cm is, a nélkül, hogy az építményben a legkisebb bajt is okozná. A befeketített rész pedig azt mutatja, hogy az *A, B, C és D alap* egymáshoz képest különböző módon süllyednek. Ezt *viszonylagos* süllyedésnek nevezzük. Ez már nem olyan veszélytelen, mint a fenti. Már 1.5—2 cm is nagy elváltozásokat okozhat az építményben. A tömör-falas, régi típusú épületek még kiegyenlítik némiképpen ennek hatását. A modern pilléres és keretes szerkezetek azonban nagyon szenvednek alat-

Építőmunka 1933. 2. 7.

sőbb — mondhatnánk — privát ügyeit a laikusok nagy nyilvánossága előtt és különösen az építő- és kőművesmesteri kart, akiket megtűrt játszadozókká, ügyetlenül és sikertelenül manipuláló fattyúhajtásokká degradált. Ha vannak belső problémák — mint ahogy vannak — azokat így megoldani nem lehet. Olyan kitűnő publicista, mint Jánszky Béla, nagyobb szolgálatot tenne, ha az építőtársadalom presztizsét és megbecsülését emelné kifelé, befelé pedig több tárgyilagossággal nyúlna az ilyen kérdésekhez.

NEM EGYEDÜLÁLLÓ AZ AZ ESET, MELYRŐL EGYIK OLVASÓNK BESZÁMOL. Építtető jelentkezik az egyik tervező építésznél. Kockás papirost vesz elő: már „megtervezte" álmainak csúcsát, három szobás családi házát. A „tervhez" hajthatatlanul ragaszkodik: „pontosan így — mérnök úr — most már csak egy kissé szakszerűbb rajz kellene". A tervező megbirkózik az alaprajzzal — szívesen, hiszen fáradságos studiumaiban kiérlelt eredményeinek hasznositásáról már régen lemondott és két éve nem húzott hasznot is hozó vonalat — a rajz elkészül, az építtető megköszöni. Mikor kiderül, hogy az „építtető" egyelőre csak terválmokat sző mérnöki segédlettel és az építésből nem lesz semmi, megrőkönyödve veszi tudomásul, hogy ennek ellenére a terveket meg kell fizetnie. Ez a megrőkönyödés legtöbbször azzal folytatódik, hogy nem hajlandó fizetni. — Ez és számtalan hasonló eset mutatja, hogy a tervezői honorárium az építtetők nagy része előtt még ma is szokatlan fogalom, különösen kisebb épületek tervezésénél. A terveket kerülő utakon, rokoni kapcsolatokon keresztül lehetőleg ingyen szerzik be, jobb esetben a hivatalos skálának csak egy kis hányadát hajlandók megfizetni. A tervező szerepe és fontossága a köztudatban nagyon sokszor teljesen ismeretlen. Egy sláger-dal több szerzői előnyt élvez, mint az építész komplikált szellemi produktuma. Fel kell világositani a laikus közönséget arról, hogy a legkisebb családi ház megtervezése is komplikált, nagy tudást igénylő feladat. A szerkezetek és méretek ökonómiája, az elrendezés észszerűsége, a homlokzat-kiképzés művészi problémái, az építő-technika és építőművészet mai fejlettségi fokán a legegyszerűbb épületnél sem hanyagolhatók el. Az építtetők és a tervezők érdeke, hogy a tervező-kontárok működése lehetetlenné váljék és a hivatott tervező munkája méltó szerepét és nagyobb megbecsülését biztositani tudjuk.

ZILAHY LAJOS ÍRÓ RÉSZLETESEN FOGLALKOZOTT LAPUNK TELEPÍTÉSI CIKKÉVEL egyik napilapban. „Ijesztő sötétségű szavak, fogalmak, események veszik körül a mai embert, — írja, — jól esik néha abban a képzeletbeli világban végig sétálni, ame-

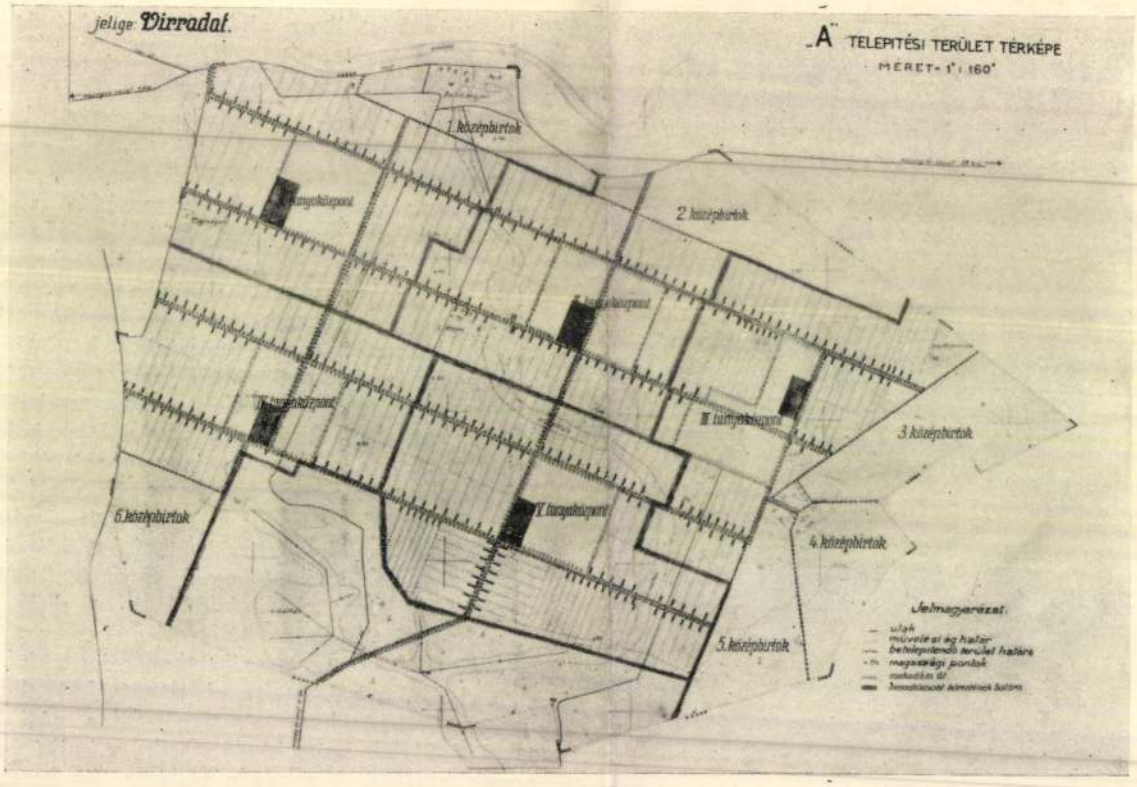

vitéz Takáts László tanya-telep terve (4. ábra)

Hosszmetszet.
Méret 1:100. Sztehlo O.
Pallrajz. Magyar. 60 x 38

MOB rajztár

~~[illegible]: a, templom-~~
~~rom főajtó; b, oszlop-~~
~~fő töredék; c, torony szem-~~
~~ben; d, torony rom belső~~
~~oldala.~~

~~Tiszás 7. 1908.~~

~~Fronzajz. Nagy 34 x 21~~
~~ó. 21 x 12~~

Vásárosnaményi

46 (Bereg m.)

Nyirségi utam 1938

MEGBIZÁ

PASTEINEI

12. SZ. 1886

BUDA
FRANKLIN-
MAGYAR IROD. INTÉZE

Vásárosnamény

Tomcsányi-Kastély

nagy részében még soha európai ember nem járt, keresztül-kasul bejárta. Hazatérése után kiadott utirajzai roppant figyelmet költöttek az egész tudományos világban. De Livingstone nem nyugodott meg babérain. 1858 ban egy második nagy expeditióra indult Dél-Afrikába, 80 melléje adott utitárssal, kiknek azonban nagy része az ut veszélyei alatt elpusztult, s e második ut átalában csekélyebb sikerü volt. Mult évben pedig — mint emlitettük — harmadizben szállott afrikai nagy utjára.

Az élmények, melyeket itt közlünk, első utazásából valók.

S ezek között első helyet foglal el Livingstone harcza egy oroszlánnal. Az esemény Délafrikában a termékeny *Mabotse*-völgyben (25° 14¹ déli szél. s 26° 30¹ keleti hosszuság) történt s a könnyen veszélyessé válhatott kalandot Livingstone maga igy beszéli el:

„A *Nabotsa* falubeli lakosok nyugalmát nagyon gyakran zavarták a vidéken kalandozó oroszlánok. Nem csak éjelenkint törtek rájok e fenevadak s rabolták el teheneiket, hanem világos nappal is megtámadták barmaikat. A lakosoknak nem volt elég bátorságuk, hogy a vadakkal szembeszálljanak. Pedig tudva levő, hogy az oroszlánok azonnal elköltöznek oly vidékről, a hol valamely társukat megölték. Szükség volt tehát, hogy legalább egy oroszlánt elejtsünk. E czélból a falu néhány emberével kimentem egyszer azon helyre, hol az oroszlánok a marha-csordákat fel szokták keresni. Nemsokára ott találtuk az oroszlánokat egy fákkal benőtt kis sziklás dombon. Azonnal kört alakitottunk s az állatok felé közeledtünk. Egy mellettem állott benszülött ember rá lőtt egy oroszlánra, mely egy szikladarabon üldögélt. A golyó a sziklára pattant s az oroszlán utána kapott, mint a kutya midőn egy darab fát vagy követ apportiroz. Azután felugrott, keresztül tört körünkön s eltünt.

„Ekkor ismét két más oroszlánt pillantottunk meg, de ezek is kimenekültek vadászkörünkből. A mint igy a meghiusult kisérlet után a falu felé ballagtunk, ismét egy oroszlánt pillantottam meg. Egy sziklán ült egy kis bokor tövében. 30 lépésnyi távolból kétcsövü puskámmal rá czéloztam s egyszerre lőttem mindkét csőből. Embereim azt kiáltották, hogy el van találva s hozzá közeledtek. Én észrevettem, hogy farkát még emelgeti, s rájok kiáltottam: „Megálljatok, hadd töltsek még egyszer!“

„Mig a puskám töltöm, egyszerre éles sikoltást hallok s félre pillantok. Látom, hogy az oroszlán épen rám akar rohanni. Kissé emelkedettebb helyen állottam. Egy ugrással vállamon kapott az oroszlán s vele együtt lezuhantam. Fülembe orditott s ugy rázott mint a kutya a patkányt s én ez által ugy megzavarodtam, mint az egér a macska karmai között. Egy állomszerü állapot volt ez, melyben sem ijedséget, sem fájdalmat nem éreztem, ámbár jól tudtam, mi történik velem. Oly forma állapot volt, a minő a chloroformot magába szitt emberé lehet; látja a testén véghez vitt műtétet, de a kést nem érzi.

„Megfordultam, mert az oroszlán nagyon rám sulyosodott; egyik első lábával fejem hátsó részét szoritotta, s jól láttam, hogy az oroszlán pillantása egyik benszülött társamon függ, ki 15 lépésnyi távolból feléje irányozta fegyverét. De ez csütörtököt mondott. — E pillanatban magamra hagyott az oroszlán s szerencsétlenül czélozott társam után rohant, kinek lábikráját megmarta. Ettől egy harmadik támadó csalta magához, s e pillanatban szerencsére jól találták a feldühödött állatot a feléje irányzott golyók.

Képek a hazai népéletből: LVII. Somogyi juhász. — (*Greguss* János rajza.)

„Mindez egy pár pillanat műve volt. Másnap nagy örömtüzet gyujtott a falu népsége a megölt oroszlán emlékére, mely oly nagy volt, a milyet ők, saját állitásuk szerint, még soha nem láttak. Egy csontomat teljesen összezuzta s felsőkaromon 11 seb volt, miket fogaitól kaptam, s melyek még a behegedés után is időszakonkint sokáig fájtak.

Vásáros-Naményi. — (*Miskovszky* V. rajza.)

„A harcz pillanatában gyapjuing volt rajtam, mely a fogak tajtékát felfogta, ugy hogy abból husomba és vérembe semmi sem szivároghatott. Megsebesült társaim is nagy fájdalmakat szenvedtek. Azon ember, a kinek vállát tépte szét az oroszlán, egy év mulva mutatta sebét, mely ugyanazon hónapban ismét megujult.“

Képek a hazai népéletből.

LVII. Somogyi juhász.

Erdőben birkajárás!

Bezzeg csodálkoznék a tiszamelléki ember, ha azt mondaná neki valaki, hogy amott, tul a Tiszán meg a Dunán, az egykor „Sobri-megyék“ egyikében is, másikában is: bükk- és cserfák alatt legelész a juhász nyája; mig az alföld rónáin, a buzatermő táblák tarlóján böngészi az ottfeledt kalászokat, mialatt a pásztorral együtt, kifelé forditott bundával daczol a forró nap sugaraival, melyek szélesen, szabadon terülnek el a pusztaságon.

Alig van valami, a minek árnyában hüselhetne a juh, ha csak a szomszéd szamáré vagy a kutgémé nem téved rá, vagy darucsapatnak felhője nem suhan el fölötte.

A Bakony szélén máskép van ez.

A bokrok fiatal lombja s a fák tövében sarjadó fü, bő táplálékot nyujt a birkának. De azért, hogy az erdő tisztásain kövérek a legelők, gyapjujok minősége nem különb alvidéki véreinek gyapjujánál, jóllehet a galagonya- és tüskebokor a somogyinak ugyancsak megboronálja-czibálja bundáját.

A somogyi juhász sem az, a mi a tiszamelléki.

Ez rónán született, álmodozó és merengő. Szeme elvész a láthatár szélén s ha a határdombra megy is föl, nem lát többet, pedig már az neki hegy. Dalát csak a vezérkos kolompja kiséri, s egy-egy szörnyü ásitására a füles felel, vagy az anyjavesztett bárányok siralmas bégetése.

A somogyi juhász azon kezdi, hogy szürben jár. Versenyt fütyörész az erdő madaraival s ha nótára kerekedik kedve, a százados bükkök hangfogója zengi vissza énekszavát. Ha eső éri, terebély alá hajtja juhait s maga is oda heveredik, vagy valami, vadméhektől körülzsongott odúba veszi magát, és

Begyürve a kalapja tetejét
Ugy nézi a förgeteg elejét.

A szegény legénynek persze ő sem ellensége. Ugy ismeri a Bakony minden zegezugát, mint a tarisznyáját s az üldözött bujkálónak oly rejtekhelyeket tud, hova még a nap világa nem jutott el.

Némelykor megesik, hogy karcsu szarvasok s gyors lábu őzek iramodnak át a vigályon. De a nyájat ez nem zavarja; csak ha a közelben vadászó erdőkerülő puskája dördül el, szokott megrezzenni; no meg, ha a „Karczos“ kutya csaholja rendre s ugatja körül gyors ügetéssel a szétszóródó nyájat.

Derült az ég, minden csöndes; „az erdő nyelve, a fák levele“ alig-alig szól, csak a nádasban zörög a kacsa- és szárcsasereg, s elelvétve rigó fütyöl a bükknek egyik láthatatlan ágán, hova fészkét rakta s hova párját csalogatja. Megesik, hogy a vadgalamb is fölkaczag néha a juhász feje fölött. Még csak vagy egy hetet vár, aztán kiszedi fészkét s az anyányi fiakat annak a német köszörüsnek adja el, ki taligájával utba szokta őt ejteni némelykor; a sógor a pesti madárvásárral kereskedelmi összeköttetésben áll, hova ugyancsak a juhászfogta mókusokat is szállitja. Az alföldi juhász csak árvalányhajat szed, meg néha-néha ejt kócsagot, melynek ezüsttol-

Vas. Ujs 1866.

lait ünneplő kalapjára tüzi, mig az árvalányhajjal azt a nyűtt süveget ékesiti, melyet a turi vásáron vett; az alföldi juhász nem oly élelmes mint a somogyi, a ki még sétabotok faragásához is ért. Akad köztök egy egy, ki tőtül hegyig televési az egyenes tölgyágat; ezzel persze valamelyik irnok urfinak kedveskedik, ha számadásra megy be az uradalmi hivatalba. Rendesen jókora csomó trafik a jutalma s abból kényelmesen lehet végig füstölni egy egész hetet az erdőben, a hol ugyis a pipa az ő legjobb barátja.

Vásáros-Naményi.

(Bereg.)

E szerény kis város, melynek egy részletét mellékelt képünk ábrázolja, Beregmegyében fekszik, a Tisza bal partján, Szatmár és Szabolcs megyék közé ékelve. Leginkább csak mint a felsőtiszai gőzhajózás végállomása ismeretes; azonban a szomszédos Bereg s ez által Mármaros és Ugocsa megyéknek Szatmárral és Szabolcscsal fő összeköttetési pontján állva, különösen a tiszai vaspálya — illetőleg a debreczen-kassai vonal megnyilta óta ez országrész forgalmában ha nem is szerepel mint fontos tényező, minden esetre nevezetes hely. Itt megy át Bereg-, Mármaros-, Ugocsamegyék utja Nyiregyházára, mely az emlitett vasutvonal legnevezetesb pontja s épen a naményi összeköttetés által.

A város mai közlekedési élénkségéhez, a gőzhajózás befolyásán kivül, legtöbbet azon nagyszerü hid tett, melyet egy a földesuraságokból 1844-ben alakult részvényes társaság, 90 részvénynyel, épittetett — még 1849-ben. E hid a tiszai vizállás 0 pontja fölött 41′ 5″ magason áll s oly erős, hogy az időnkinti erős zajlásoknak s a gyorsan emelkedő viz által olykor elragadt s fölébe sodrott sok sóstalp féktelen nyomásának mindeddig hatalmasan ellenállt s ez erőteljességén kivül még azon nevezetességgel is bir, hogy rajta *a megyebeli nemesség maig sem fizet vámot.* Ma már ily eset igen ritka; azonban mint mondják, Beregmegye egyéb hidjain is még nem példátlan. A pénteken begyült vám eddig a helybeli ref. egyházé s illetőleg a lelkész uré volt.

Lakossága az ujabb időben mondhatni évről évre nő. Jelenleg 675 ref., 198 r. kath., 67 gör. n. egyes. és 300 izraelitából áll; mig mintegy 23 évvel ezelőtt 500 ref., 20 r. kath., 2 g. n. egyes. és 8 izraelitából állott. Különösen szaporodnak, illetőleg gyülekeznek ide az utóbbiak, kik még 5 évvel előbb is csak 180-an voltak.

A szép ref. templom diszes tornya magasra emelkedik a szerény házcsoportból, melyet a nyugati részen Lónyay György franczia szabásu laka s a kir. dohánybeváltó hivatal épületei, a keleti részen pedig Eötvös Tamás laka s vele szemben az állitólagosan Lónyay Anna, Kemény Jánosné, által épittetett vár omladékai (melyeket lapunk 1856. évi 46. számában mar bemutattunk) tarkitnak fel. — Tizenkét évvel ezelőtt pompás kert övezte Eötvös T. lakát; de ez később a zsandárok tanyája levén, nagy részben elpusztult, ugy hogy birtokosa, midőn ismét kezébe vette volna, minden kedvét elvesztette, hogy ide telepedjék. Idegennek is szomoru volt látni a kiméletlen kezek nyomait.

Vásáros-Naményt némelyek állitása szerint körül-belül 1200 óta birja fiágon a nemes Lónyay család; — azonban az sem látszik nyomtalan utbaigazitásnak, melynél fogva 1500-ból eredeti birtokosokul a most Zemplénmegyében lakó Naményi családot állitják, kik „v.-naményi“ melléknevüket maiglan is fentartották. Később a Vécsey-ek és Nyáray-ak voltak Namény birtokosai s egész bizonyossággal csak a 16-ik század végére tehetni, midőn a Lónyay család itt végkép megtelepedett. Azonban a 17-ik század elején még két, Bánffy és Béldy-kuriáról van szó. Az Eötvösök a 18-ik század elején, a Lónyay Annától elkobzott vagyon kir. adományozása által jöttek e birtokba, s most a „vásáros-naményi“ melléknevet mind a Lónyay-, mind az Eötvös-család egyformán használja. A vidék termékeny sikság, melyet a Tiszán kivül még a hid fölött nehány száz ölnyi távolban a Tiszába szakadó Szamos öntöz. *K. A.*

Az előpataki fürdő.

(Erdélyben.)

Tapasztalásból tudjuk, hogy a testben gyengélkedők, vagy épen sulyos betegek közül sokan sorsukat nagyobb koczkára nem teszik, mint mikor arra határozták magokat, hogy egészségöket visszanyerni valamely fürdőre utazzanak. A fürdő-látogatók nem kis része csak hallomás vagy szakavatatlanok ajánlása folytán teszik gyakran költségeiket. Fürdőink nagyobbára (kivált az erdélyiek) még vizsgálatlanok; némelyek roszul vétettek vegybontás alá s ismertettek meg; s igy e miatt, kivált fiatalabb orvosaink ajanlása is néha egyoldalu lehet. Nem egy példa bizonyitja, hogy a csak ugy találomra ment beteg, egészségét még nagyobb mértékben, vagy életét áldozta és áldozza fel az épen nem neki való fürdő miatt.

Igen helyén volna tehát, ha összes hazai fürdőink, a legutolsóig, egy külön, önálló munkában részletesen kürülirva, minden oldalról ismertetve lennének; hogy igy a szenvedők tetszés szerint bármelyikről alapos tájékozást szereznének.

Az *előpataki* ásványos-vizek Erdélynek délkeleti részén az Ólt völgyének egyik mellékágában, Felsőfehérben, Brassó és Sepsiszentgyörgy között, amattól három, ettől egy órányi távolságra feküsznek. Három jókarban tartott uton lehet hozzá jutni; egyik Brassóból, másik (Udvarhely felől) Erdővidékéről vezet oda, mely a brassaival Árapataknál egygyé olvad, és a harmadik Háromszék felől jöve, Sepsiszentgyörgyről. — A tulajdonképi Előpatak helységét mintegy 160 ház képezi, mely 500 állandó lakost számlál. A források e helység közepében szétszórva egy völgyben feküsznek, mely sok helyen oly szűkké válik, hogy csak az utnak és egy csörömpölő pataknak enged némi helyet, s sok helyütt még azzal is fösvénykedik. A völgy egyenesen nyulik nyugatról keleti irányba, s hossza mintegy ötnegyed mérföldnyi lehet. Éghajlása, átalán véve, kedvező; s már fekvése által is meg van óva az északi szelektől; de minthogy a déli hegysorok alacsonyabbak, a napsugarak csaknem estig bejuthatnak. Nyárban, közönséges időjárás alkalmával a légmérséklet reggel + 9°; délben + 17°; este + 14° R. mutat. A fürdőidény rendesen junius hó derekán kezdődik s tart aug. végig; azonban gyakran október végeig is enyhe és állandóan derült időjárást találhatni.

Előpatak savanyuvizei öt forrásból buzognak fel, melyek közül három ivásra, kettő fürdésre használtatik. Az ivó-kutak (Öskút, Ujkút, Annakút) vizét 1852-ben Schnell Péter és Stenner Gottlieb urak vegybontás alá vették volt; melyek közül főleg az „Öskút“ tünt ki izére és tartalomgazdagságára nézve. Átalán a vendégek által is leginkább az használtatik, s ez szerzé meg rövid idő alatt Előpatak világszerte elhiresedett nevét. Az „Öskút“ vizének *mérséklete* + 8·83° R. *Fajsulya* 1·005092. *Ize* kissé csipős, kellemes; *szine* gyöngyöző tiszta; felmelegitve vagy a levegőre hosszabb ideig kitéve, a szénsav nagy részét elveszti, homályos lesz, és barnás-sárga üledéket képez. A más két kút vize is ugyanazon vegyrészeket tartalmazza, csak kisebb mértékben.

A pontos vizsgálatnál fogva az előpataki viz a tulnyomóan szénsavas szikéleget tartalmazó, égvényes vasas savanyu-vizekhez tartozik. Hasonlit a bártfai, füredi, gleichenbergi, kissingi, karlsbadi és marienbadi ásványvizekhez, melyeket azonban vasas és szénsavas szikéleg tartalmára nézve fölülmul; azonkivül nagymennyiségü szabad-szénsavval bővölködik, és főleg azáltal is kitünik, hogy hashajtó középsókat tartalmaz, melyek gyógyerejü hatását nagyban előmozditják.

Az előpataki savanyu-vizeknek gyógyerejű hatása a betegséghez mérten rendezett *italhasználatnál* mutatkozik. A kádak- vagy szabadbani fürdés is lényegesen előmozditja ugyan az italbeli gyógyhasználatot; azonban ez itt mégis másodrendű dolognak tekinthető, s igen sokan csak a testnek közönséges tisztán-tartásaért használják; s nem volt még rá eset, hogy valaki kizárólag a napontai fürdés végett kereste volna fel Előpatakát.

E viz italhasználata átalán a bélcső, máj és vese elválasztásait mozditja elé, és pépes hasürülést okoz, és pedig oly kiméletes módon, hogy semmi gyöngeséget nem hagy maga után. Azonkivül vastartalma által elésegiti a vérképződést, a test szöveteinek alakulását; s e mellett erősiti a test izomerejét, élénkségét.

E gyógyvizek használatát és életrendet illetőleg, hely szűke miatt, részletes leirásokba nem bocsátkozhatok. Erre nézve kimeritő utasitást találhatni dr. Meyr Ignácz urnak 1863-ban Brassóban megjelent „*Utmutatásából*“, melyet bárki a fürdő helyiségén olcsó áron megszerezhet. E helyett szükségesnek látom itt, emlitett műből elősorolni mind azon betegségeket, melyekben az előpataki viz már eddig is ohajtott sikerrel használt és használ. Mindig legjobb sikerrel használtatott:

1) A gyomornak beteges állapotában, az ugynevezett atomia által keletkezett gyomorgyöngeségnél, ugyanannak beteges elválasztásainál (szerfölötti gyomorsavany); ebből, vagy a vérnek a gyomorban tulságos bőségéből származott gyomorgörcsöknél, és szabálytalan elválasztásokból származó idült hányásoknál. — A májnak duzzadásainál és dagainál, ha ezek annak roszszemű elfajulásaiból nem származnak; továbbá májkövérségnél; az epe elválasztásainak megzavarásánál, és az abból keletkezett sápkórnál és epekőnél.

2) Lépdaganatoknál, különösen azon esetekben, a hol ezek hosszas hideglelésből származtak.

3) Az altest vérmességében és az ezáltal feltételezett aranyérben. A vérhiány (anämia) és sápkorban, ugyszintén a görvélykórnak torpid nemeiben. Végre az idegrendszer különféle bajaiban (hypochondria, hysteria), melyek a testnek eddig emlitett kóros állapotaiból származnak.

Nevezetes azon észrevétel, miszerint az előpataki vizek használata erős vércongestióknál, szélhüdésre és vérzésre való hajlamnál a szivnek és a nagyobb véredények szerves nyavalyáinál, a vizkórság némely nemeinél, és a már előrehaladt tüdővésznél káros következményü lehet.

Az előpataki fürdő történetéből és jelen állásáról következőket jegyezzük meg. E vizet 1822. táján fedezték fel, s akkor még azon helyen, hol most oly izletes külsejű és kényelmes fürdői lakok vannak: kaszálók és szántóföldek állottak, s egész Előpatakát egynehány szétszórt paraszt-ház tette. Mint sok más fürdő eredete, ugy ezé is a nép közt különféle mesékkel van összeszőve. Ezeket mellőzve, csak annyit emlitünk meg, hogy feltalálása után legelébb a környéken lakók kezdették használni, s igy jó hatása kitünvén, csakhamar mind több vendégcsoportot csalt maga köré.

Időnkint az erdélyi magyar nemesek közül többen állandó birtokot szereztek a források közül, hová aztán a vendégek számára kényelmes nyári lakokat kezdtek épittetni. 1837-ben épült a meleg-fürdő tiz szobával, mely most is jókarban áll. Előpatak azonban csak 1850-en innen kapott átalános hirre; s kezdtek népesebben gyülekezni, miután vizének alkatrészei alaposan megvizsgáltattak, s birtokosai is mindent elkövettek a vendégek érdekében. E fürdő már ma kizárólag csak az emlitett birtokos urak sajátja, kik huszonketten vannak; az ivó-kutak, fürdőházak, sétányok és egyéb közhelyek körüli épitéseket és igazitásokat elejétől fogva a birtokos urak állották ki saját erszényökből, a törzs-lakók részvéte nélkül, — s e körülményből magyarázható ki már a tulajdonjog is. — A birtokos testület egy, mindig ott székelő „fürdői-igazgatóság“ által gondozza a fürdő helyiségét, téteti a bevételeket és kiadásokat.

Az Előpatakán levő számos diszes házak és épületek közül elsőbben is kiemelendő gr. Nemes Ádám ur fürdői háza; ebben lakik a fürdői igazgatóság, fürdői orvos, posta, rendőrség stb. hivatalok. Továbbá: nagyszerű födött sétánya, mely a főkút mellett áll; a kút felőli része egészen nyitott, másik oldalában a gyógyszertár, könyvesbolt, arany, ezüst s több fényüzési-czikkek rakatai helyezkedtek. Nyugoti vége olvasó-szobául s a szembellő keleti alkalomszerűleg szinház vagy vigadóul szolgál. S mindezeken kivül nyitott felében egy pár száz ember, esős hives időben, kényelmesen mozoghat. Nevezetes még egy 7000 forintba került, több változatu hidegfürdője is.

Az egész fürdőn összesen, ideszámitva a helyi nagyobbára türhető paraszt-házak szobáit is: mintegy 350 szoba áll a vendégek szolgálatára. A vendégek száma, kedvező időjárás alkalmával, 7—800-ig is felmegy, kik között idegenek is számosan vannak, de túlnyomóan mindig oláhországiak.

Az itt mulathatási költség, a többi, erdélyi fürdőkhöz mérten, kétségkivül legmagasabbra rug; de aránylag szerfelett drágának még sem mondhatjuk. A vendégfogadókat mindig a legjobb nevű egyének birják, kik telhetőleg jutányos áron adnak elég tisztességes élelmezést. A lakbért illetőleg: vannak ugyan szobák, miket napjára egy-egy aranynyal fizetnek, de ezek mellett az egyharmad részben olcsóbb lakások is elég alkalmasak. Végül el nem hallgathatjuk az igazgatóság erélyes buzgalmát. Alig van fürdő, hol az igazgatóság oly előzékeny lenne a vendégek iránt, s annyi mindenféle fáradságot nem kimélne a szenvedők érdekében, mint az előpataki. *Gergely L.*

Vas. Ujs. 1856.

zeum, mellyekbe koporsók, mumiák, elporladt kövek, bálványok stb. önkénytes rendetlenség, vagy renddel vannak összehalmozva, és nem adják hü képét a régi világ müveltségének. A kristálypalotában pedig egy ujabb terv szerint az emberiség mivelödési fejlödése hün másolt képei állíttatnak elönkbe.

Ezen óriás épület első oszlopa 1852-ben állíttatott fel, s 1854-ben nyittatott meg az angol királyasszony által. Ezen épület czélja nemcsak az, hogy mulattasson, hanem hogy oktasson is. Vannak különböző osztályai, mint népismertetési, füvészeti, állat, földészeti. Van nyers terménygyüjtemény, melly átmenetet képez a tudományról a szép mesterségre. Van továbbá szép müvészetek osztálya, mellyhez hasonlót sehol sem láthatni. De mi jelenleg csak azon osztályt irjuk le, mellyben az emberiség mivelödési fejlödése állíttatik elönkbe. Ezen teremek ugy vannak rendezve, hogy az ember egy ezredből és népről mindig a következöbe vezettetik. Egyiptom volt az első mivelt nép, mellynek rejtélyes s méltóságos müvei, bár négy évezred törekedett azokat szétrombolni, tudóst, s tudatlant ma is bámulatra ragadnak. Régi szájbeli elöadások szerint mintegy négyezer év elött egy nagy nép virágzott a Nil termékeny völgyein, közel az Édenkertéhez mellybe az emberi nem első magva hullott. Ezen nép ura volt az akkori világnak, s töle sugárzott ki tudomány, bölcsesség, müvészet, és ipar a többi népekre. Elbámul az ember ha hallja, s az angol kristálypalotában látja, hogy miveltség és fényüzés, milly magas fokán állottak ök. Vessünk csak egy pillanatot az ö müvészetük, különösen épitészetükre, s némi szégyen s megalázodás érzete fog el, még a kristálypalota közepében is. Mit tudunk mi az ő piramisaik, sphinxjeik, Memnonoszlopaik, száz kapuju Thebejükhöz hasonlót felmutatni?

Az egyiptomi díszcsarnok magassága (mellyet képünk ábrázol) 80 láb, és csak egy részét tünteti fel a Yabauli oszlopzatos teremnek, s az is csak harmadrésznyi nagyságban mutatja az eredeti csarnok nagyságát. Ábránk elötere a Beni-Hassani sirpalota modorában van épitve, mellynek romjai ma is bámulatot gerjesztnek.

A vitéz székely nemzet ismertetése.

Irta NAGY IMRE, tanár.

(Folytatás.)

Egy más kitünö jellemvonás a székelyekben a vallásosság, jó és bal sorsukban tántorithatatlan ragaszkodás atyáiktól örökölt szent hitükhez. . .

Szent buzgóság szállja meg az embernek keblét, hogy ha megjelenik vasár- s ünnepnapokon egy székely imaházban akkor, midön ök még be sem férnek templomaikba a nagy sokaság miatt, és azon le nem irható közáhitatosságot szemléli, melylyel ima- és énekre nyilnak meg ajkaik.

A vallástalan ember elöttük közmegvetés tárgya és szánalomé.

Valamint a spártai gyermeknek nyillal kellett átlöni a felhajitott megeendö kenyeret; ugy a székely gyermeknek, midön már beszélni tud, imádság által kell kiérdemelni szülöi kezeiből az eledelt. Mindennemü vétkes kihágást a szülök keményen büntettnek, azt tartják, hogy mig hajlik a vesszö, addig kell vele bánni, mig gyermekek addig kell öket keményen fékezni, szigoruan fenyiteni. Gyermekek kényes nevelési modora, majomeszeretet, önfejüség, rosz hajlamok szabad kifejlésének elnézése, s több effélék náluk ismeretlenek. Testileg is azért olly életteljesek, épek, egészségesek, mert kiskoruságukban minden viszontagságokhoz, hideghez, meleghez szokvák.

A székelyföldön nagy és népes falvak, városok kevés számmal vannak, és ezek is más civilizált városoktul például : Kolozsvártól messze távolban, a közelebbi szász elemtöl pedig idegenek lévén, a székelyek megmaradtak ösi szokásaik, a keresztényvallás által beplántált buzgóságaik, és a pogány korból még átörökölt némi keleti nyerseség részecskéivel; mikben mint madár a légben, hal a vizben saját elemüket találják föl. Már régi történet iróink följegyezték, s egyszersmind törvénykönyvbe is igtatták, mikép : „a székelyeknek törvényük és szokásuk egészen különböző, a hadakozásban igen tapasztaltak“ stb. Egyszerü szokásaik, erkölcseik, életmódjuk, s egész életrendszerük bizonyos sajátságos jellemet kölcsönöz nekik; miért „góbé“ székelyeknek szokták öket nevezni a fensöbb miveltséggel birók, vagy azt nem méltán igénylök is.

A székelyeknek a sok oldalu mivelödés terén hátramaradásuk legkevésbé homályos oldala az, hogy a nagy városok erkölcsi romlottsága ide még kevésbé hatott el. — Azonban a szegény sorsu szülök lány gyermekeiket : Brassó, Segesvár, Medgyes s más, részint kebelbeli, részint közelebb fekvö városokba küldvén szolgálatba : itt megromlanak, és általuk midön hazamennek terjed a rosz. Fölismerték ugyan a szülök már a romlásnak-indulást, és ennélfogva csak égetö szükség esetében bocsátják el gyermekeiket házaiktól az emlitett városi szolgálatba; de ezt mindenki nem kerülheti ki; mivel a „paupertas magna meretrix.“

„Siculi genus hominum bellicosissimum“ ez áll a székelyekröl a Leopoldi kötlevél 14-dik pontjában följegyezve. Hogy a harczos vitéz nevezetet épen fejedelmi kötlevél által superlative miért érdemelte légyen ki e nemzet : Atilla véres harczaitól kezdve jelenkorunkig e hazának viszontagságokkal teljes élete, s viselt dolgai, mellyekben a székelyek mindenkor tényezök voltak világosan fölismertetik.

Azon harczias szellem, melly hajdan az Atilla által vezérelt csapatokat gyözelemröl gyözelemre vezette nem halt ki az unokákban. Vérébe van ez oltva most is az egész nemzetnek, és a keleti véralkattal egybe forrva.

Ki tudná feledni azon idöket, midön a visszavonás átka a hazában olly kegyetlenül dult, ama kort midön a Bátoriak, Zápolyák, Rákócziak, Bocskaiak, Bethlenek, Garák s más nagyok és hatalmasok a hatalom birhatása felett vetélkedve, egymást megharczolták! Mindenik párt, melly idönként a hatalom birtokában volt, vagy azután nyujtotta ki kezeit, s fegyveres erőre volt szüksége : a székelyeket iparkodott megnyerni, s maga érdekében fölhasználni.

Midön I. Napoleon Európát mozgásba hozta, a régi trónokat megingatta, a többi harczosok közt ellene vitték a székelyeket is, és ök apáikhoz méltó utódokul tüntették ki ott is magukat.

* * *

Felmutattam a székely nemzetet azon jellemvonásokkal, melylyek magán és nyilvános életét kedves alakban tüntetik föl. Ám de a kép, mellyet rajzoltam csak részben van megvilágitva, s más részt homályban hagyva csak jó oldaláról ismernék olvasóim, és azt gondolhatnák, hogy arany sugarak ragyognak annak egész alakzatáról. Lássuk tehát a fényoldal mellett az árnyoldalt is.

A keresztény vallás megszeliditette ugyan az Ázsiából hozott pogány szokásokat, lerontotta a bálványokat, polgári és vallási szelid alkotmánynyal boldogitotta a kóborlás, préda és vérontáshoz szokott harczfiakat. Azonban, a melly rosz mintegy természetévé válik az embereknek, lényükhez tapad, s vérükkel mintegy összeforr; attól hosszu évek során, századokon keresztül csak nemzedékről nemzedékre lehet öket megszabaditani. A melly változást, átalakulást a keresztény vallás behozott a székely nemzet életébe még sz. István alatt, azt a rá következett idökben a népnevelés által folytatni kellett volna, mi által nemcsak az ázsiai nyerseségtöl szabadult volna meg a nemzet, hanem ujabb malasztjai által a népoktatásnak a többi polgárisult nemzetek miveltségi fokozatához is közelebb lépett volna.

Mit mutathatnánk föl a Siculiában, söt egész Erdélyben, mi által arra lett volna számitva, hogy a nép mivelödjék, az anyagi és szellemi jóllét nem mondom viruljon, csak bár meg alapuljon? Hol vannak a gazdasági intézetek, a közelebbröl alakult Kolozsvárit kivéve, mellyek valamit javitottak volna a földmivelésen? hol a reáliskolák, hol a rendezett nép és elemitanodák, a kisdedóvódák, a mesterképzöintézetek.

A rengeteg erdökkel birt székelyek minden rend és kimélet nélkül lepusztitották falvaikhoz közelebb volt erdöiket, ma már napijárásra sem kapnak hasznavehető fát, sem a pusztulás helyén nem nö egyéb mint hasztalan cserje-bokor; mert nem tudnak erdöt nevelni.

(Vége következik.)

IV. A zöldszin.

A sárga és kék szinek vegyitése által állitható elő. Legczélszerübbek azon vegyitékek, mellyeknek alapja az indigo.

Erről s a sárga szinalapok megadásáról bővebben szólandunk a következő czikkben.

V. A fekete szin.

Legczélszerübben mindig a gubacs és vasacs által adatik meg minden féle szöveteknek vagy fonalaknak. A vasacshoz gyakran kevertetik rézolvadék is, s mint a más festanyagoknál, itt is gyakran használtatik pótszerül egyik s másik.

Posztó kereskedésben legismertebb a Sedan és Elboeufi modor.

Ezekhez alapul kék festéket adunk, és pedig az előbbihez sokkal erősbbet. Azután 100 metre-nyi posztóhoz következő vegyitékben forrázzuk meg.

A „Sedan“ féléhez 25 kil. sumac (eczet szömörcze) 25 kil. kék fát (campéche) és a festés után 25 kil. zöld rézgáliczot. Az Elboeuf-féléhez 15 kil. sumac, 25 kil. cumpéche, 12 kil. zöld rézgáliczot és 12 kil. kék rézgáliczot.

A kevesbbé feketéhez adunk kék alapot, hanem egy meleg fürdöt 6 kil. timany és 2 kil. borkővel.

A gyapot szövetek fekete szinét igen emelni fogja 40 kil. 1 foknyi lug. 1—1½ kil. festőolajjal jól elkeverve.

(Folytatása következik.)

Vásáros-náményi várkastély.

Bármelly uton halad az utas be Vásáros-Náményba, mindenütt szemébe ötlik, egy ég felé nyuló csonkatorony.

Hajdanta szép épület lehetett, mig most csak romjai mutatják egykori diszét. Jelenleg az Ulmann család birtoka s az udvarán a postahivatal van.

Nem régiben az egyik oldalát a várkastélynak bontani kezdék, más épitésre használandót, de ezen pusztitás csakhamar betiltatott.

Hogy, mikor és ki épitette, és a többi történetét, csak az Eötvös-család levéltárából lehetne megtudni, mivel az előtt ezen jószág az Eötvös-család birtokában volt.

Nagyszapy.

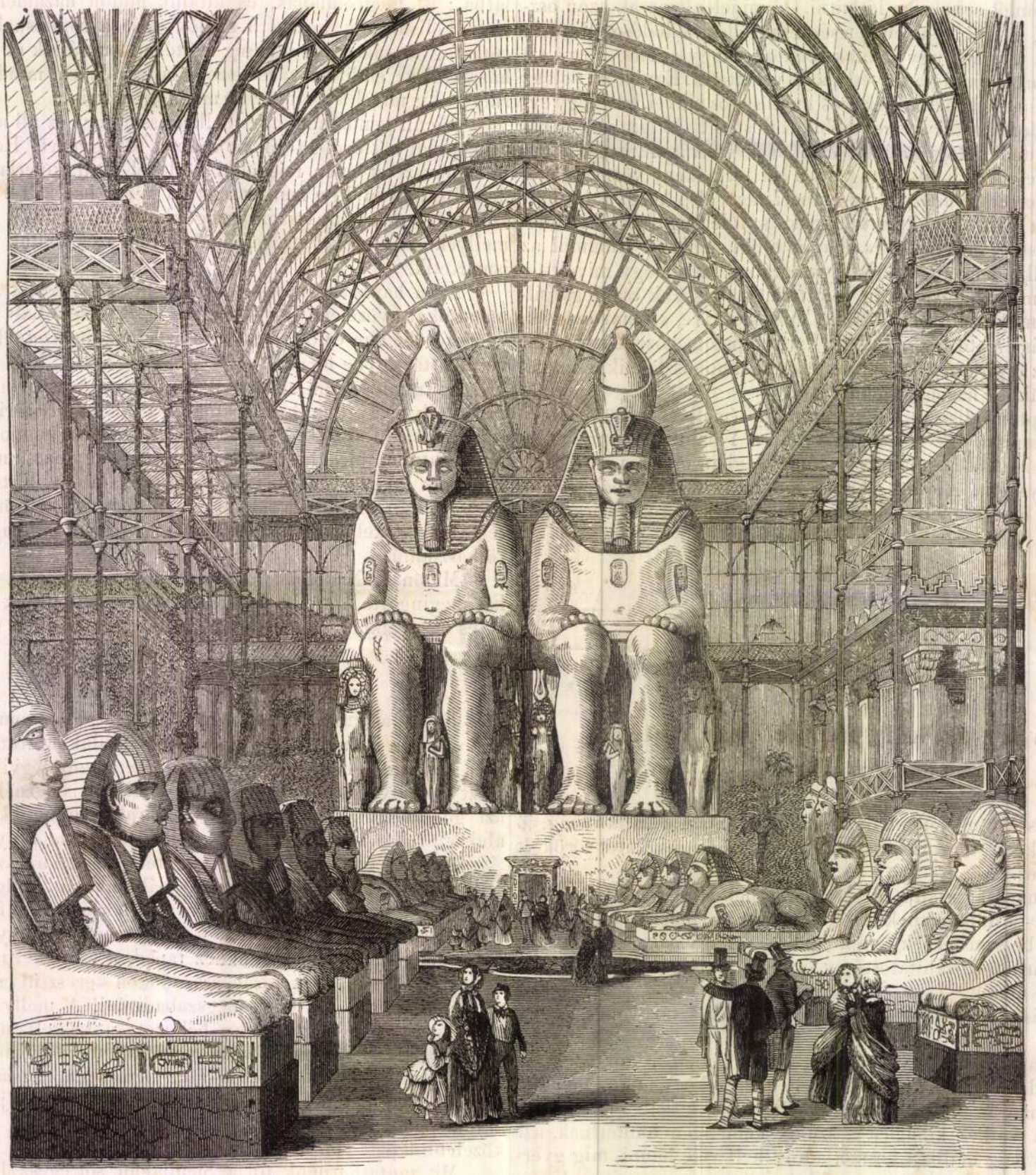

Az egyiptomi díszcsarnok a sydenhami kristálypalotában.

Az egyiptomi díszcsarnok a sydenhami kristálypalotában.

Europa egyes muzeumaiban többnyire régi népmiveltség nagyszerü gyüjteményei, feltalált s kiásott maradványai szemlélhetők. E szerint van egyiptomi, görög, római, assiriai, indiai mu-

Átalán mindazon szövetanyagokat, mellyeknek fonalszálai a szövés műtéte alatt szinezetöket el nem hagyják, jobb fonalképen festenünk.

A fonalakat mint a szöveteket is az előbbeni czikben leirt szinanyagokhozi rokonságukhoz képest festhetjük 1) tisztán étető szerekkel. 2) Előbb étető szerekkel, aztán szinanyagokkal, 3) tisztán szinanyagokkal és pedig némelly festékeket összevegyithetünk, azon étető szerekkel, mellyek által a szövethez lekötendők, másokat csupán a beáztatott vásznakra tehetünk le, mert ha a vizben, melly átalános fölleresztőül használtatik, szabadon találkoznának, összekapcsolódván sajátszerü testképen ülnének fenékre. Mindezen törvényeit a festésnek feltalálhatjuk az alábbi példányokban, mellyek bár kellő tájékozást nyujtanak ezen iparmüvészethez, de ez, mint minden müvészet végetlenül tökélyesbithető lévén igy a müvésznek nagy, szabad tért engedvén tehetségei nyilvánitására, szabályokba nem szorítható s előmondás által kellőleg el nem tanulható.

Előbb azon eszközökkel kell megismerkednünk, mellyek a műtételekhez szükségesek.

Illyenek azon edények, mikben vannak az étető szerek, mások mellyekben a beáztatott fonal kicsavartatik.

A gyapju-fonalakat forró ponton kell be-bemártogatnunk, kicsavarnunk. Kerekded kettős csürök alaku botocskákkal, mellyek a czölöp tetejébe helyeztetnek. — A szövetek étető szerbeni áztatása egy gép által történik, mellyet „Foulard"-nak neveznek minden apropos nélkül a francziák, s mi sem nevezhetünk másképen.

Ez nem más, mint egy teknő fölé alkalmazott két henger, melly által a felcsavart véges szövet csigák által a teknőbe merittetvén az étető szernek minél inkább a szálak közé nyomása végett elvezettetik, s végre egy alsó hengerre csavarodik. A felső henger többnyire rézből van, szorosan becsavarva vászonnal, és függelék által nyomatva az alsóbbhoz.

A gyapjuszövetek egy, az étető szert tartalmazó edény fölé megerősitett eszköz által csavartatnak fel, hol egyik, hol másik oldalra, minélfogva egyenlően tapadhat szálaikhoz a festék.

Ezeknek kiöblitésére egy az előbbihez hasonló eszközünk van. Itt két henger hozatik mozgásba a tiszta viz felett. Az alsó lyukacsokkal van ellátva, alján egy fogas-rács nyulik végig, mellynek fogai között egyenközüleg csavarodik köröskörül a végszövet.

A gyapjuszövetek forró étető szerekbe áztatandók, 4—5-ször 30—40 perczig erősen kevertetve gamók által s 12—15 óráig hagyva len a festékben.

Azon nagyszerü kádak fütése, mellyekben a festékek melegitendők, közvetlenül is történhet némelly anyagoknál, de többnyire határozott, egyenlő és kitartó meleget igényelvén az étető és kivált szinező festékek, azt legczélszerübben gőz által füttetjük.

A festékektől hidegvizbeni öblitését a fonalaknak, legujabban Previnaire után Léveillé tökélyesitett géppel eszközli. Itt a rácsos henger, mellyre a fonal-csomag terittetik, nem forog, hanem fel s alá járván erősen rázatik, s egy óra alatt 800 koszorut is kimos két ember-erő által, melly pedig nyolcz ember munkája.

A hidegviztőli kicsavarásra több elmés gépek vannak, de legczélszerübb az ugy nevezett hydro-extracteur, mellynek lyukacsos hengereibe tétetvén a nedves szövet, azt minden csavarás nélkül menti meg a vizrészektől, mert perczenkint 1500—1800 fordulatot tévén, a nedv cseppek szétrepülnek.

I. A kék szin.

Az indigo, mellyből legjobb kék szineinket készitjük, kénsavany által is felolvasztható, de mert e szin nem maradandó, czélszerübb az égvények általi olvasztás.

Ez uton előbb elvesztik ugyan kékszinöket, (mi jogot ád hinnünk, hogy a szinanyagoknál a szintüneteiben az éleny szerepel) de ha az illy szine vesztett festanyagot vizben fölleresztjük, a szöveteket ezen serszinü folyadékba áztatjuk, azok a szabad légen a legszebb kék szint nyerik.

A kereskedésből nyert indigót a darálón törjük porrá kevés vizzel fölleresztve. — Az igy nyert festanyag sokféleképen leresztheto fel. Például: 1) Pastellel. 2) Vizellettel. 3) Hamuzsirral. 4) Rézgáliczczal.

Ez utóbbi kivételesen a gyapot, len és kender, az előbbiek pedig a gyapjuszövethez szoktak használtatni.

A szövetek festékbe mártására az angoloktól igen czélszerü készület van: Egy mély edény, mellyben egy fogas-rács, melly körül csavargattatik a végszövet. Innen két henger közt s egy kis henger-csigán át megy le a kádba, hol szinte egy csiga alatt elfordulván a felső két henger közt jő ki. És pedig az első edényben lévén az indigó festék, midőn a szövet vele a megadandó árnyéklat szerint kellőleg jóllakott, a kádban gyengés savanyos vizet, vagy mész és halvany olvadékot találván, ez köti meg és adja vissza igazi kék szinét.

II. A veres szin.

Mind azon szinanyagokat, mellyeket a III. czikkben elősoroltunk, más-más árnyéklatot adnak, mellyeket egyikkel sem lehet tökéletesen helyettesitnünk. — A buzér mégis legtöbb előnynyel bir, melly bár nem legcsillogóbb, de legtartósabb és mindenféle szövethez alkalmas.

A „scarlat" szin mindazáltal olly valami varázserővel birván, ezt sem nélkülözhetjük. Lássuk tehát röviden ennek készités módját, hogy a levantei (török vagy paprika szin) készitésére annál több figyelmet fordithassunk.

A scarlat festéket igy készitjük: 2500 litre vizet 60 foknyira melegitünk, 1 kil. czin-olvadékot vetünk belé, s a habot, melly rajta kijött leszedjük. Ekkor 5 kil. borkősavas-hamagot s 20 kil. czinvegyitéket (mellyet előbb leirtunk) kell adnunk 100 kil. gyapjuhoz. A beáztatott gyapjut jól elziláljuk s festanyagát 1 óra alatt forrpontra emeljük. — Ezután kivonván a gyapjut ahhoz készitett álványra teszszük. A festéket egy óráig pihenni hagyjuk. Ekkor 14—15 kil. cochenillet adunk bele, mellyet jól porrá törtünk, 20—25 perczig forrani hagyjuk, a festéket ismét 6—7 kil. előbb leirt czinvegyitéket teszünk bele, jól elkeverjük, a gyapjut visszaeresztjük s a fördőt ismét lassankint forrás pontra emelvén 30 perczig ziláljuk. Ezután 30 perczig pihenni hagyjuk, s ismét 30-ig kavarjuk benne a gyapjut, s ekkor 4—5 órai pihenést engedvén, végre kihuzzuk s kimossuk.

Ama paprikaszint, mellyet közönségesen olajos paprika szinnek hivnak, már Nagy Sándor idejében ismerték, az indok s a 18-ik század közepeig gyakorolták a turbánok, bőr s több effélék festésére. Ez legczélszerübb fest-anyagunk a veres szinre, kivált a gyapotszövetekhez.

A gyapot előbb szappanos, vagy égvényes fürdőben tisztára mosatik, mellyben 100 kilogr. gyapothoz 25 kil. juhganéj adatott, s ezen sajátszerü trágya 8—10 foknyi lugsavatban 5—6 kilogr. olajjal (huile tournante) eresztetett fel.

6 kil. olajat 50 litr. 1 foknyi lugvizben jól elvegyitünk s 5—6 óra után a gyapotot belemártjuk, azután kicsavarjuk s megszárasztjuk. — Ezen müvételt 4—5-ör ismételjük.

200 litre vizben 20—25 kilogr. gubacs savat fölleresztvén ezen fürdőbe mártjuk egy- vagy kétszer a gyapotot. Ezután tiszta timany fürdőbe (25 kil.) áztatjuk; ismét kimossuk, kicsavarjuk s megszáritjuk, végre az igazi festő fürdőbe eresztjük.

Ezen fürdő a fütő katlanban készült és pedig 50 kilogr. marhavért s 5 kil. buzért adván bele. Ebbe kétszer, háromszor is beáztatjuk, kicsavarjuk s száritjuk.

Ekkor még nem mindig elégedhetünk meg a szinnel, mellyet nyertünk, mert ez barnaveres, mellyet hogy megelevenitsünk 1200 litre 2 foknyi hideg fürdőbe kell fürösztenünk, mellybe 6 kil. szappant, s 4—5 kilogr. festőolajat (huile tournant) adtunk. Ha pedig rózsaszinre akarjuk emelni, ugyanannyi vizbe 16—18 kilogr. szappanhoz, a forrás után $1\frac{1}{2}$ kilogr. czin-olvadékot, 25 grann. legecscsel vegyitve adunk, s ekkor mossuk és száritjuk ki végképen.

A festőolajnak jól elvegyitésére némellyek bizonyos keverő eszközöket használnak, mellyek a kád fenekéhez erősittetvén meg, felülről hozatnak mozgásba.

III. A sárga szin.

Gyapju szöveteknél nem igen használtatik, ezeknél a sárga cserhaj és onfestény előnnyel bir. Ezen utóbbi étető szer gyanánt, ha méleggel (bichromate de potasse) a még a mindig divatos „Aladin" szint adja, melly égvényes fürdö után narancs-sárgává elevenedik.

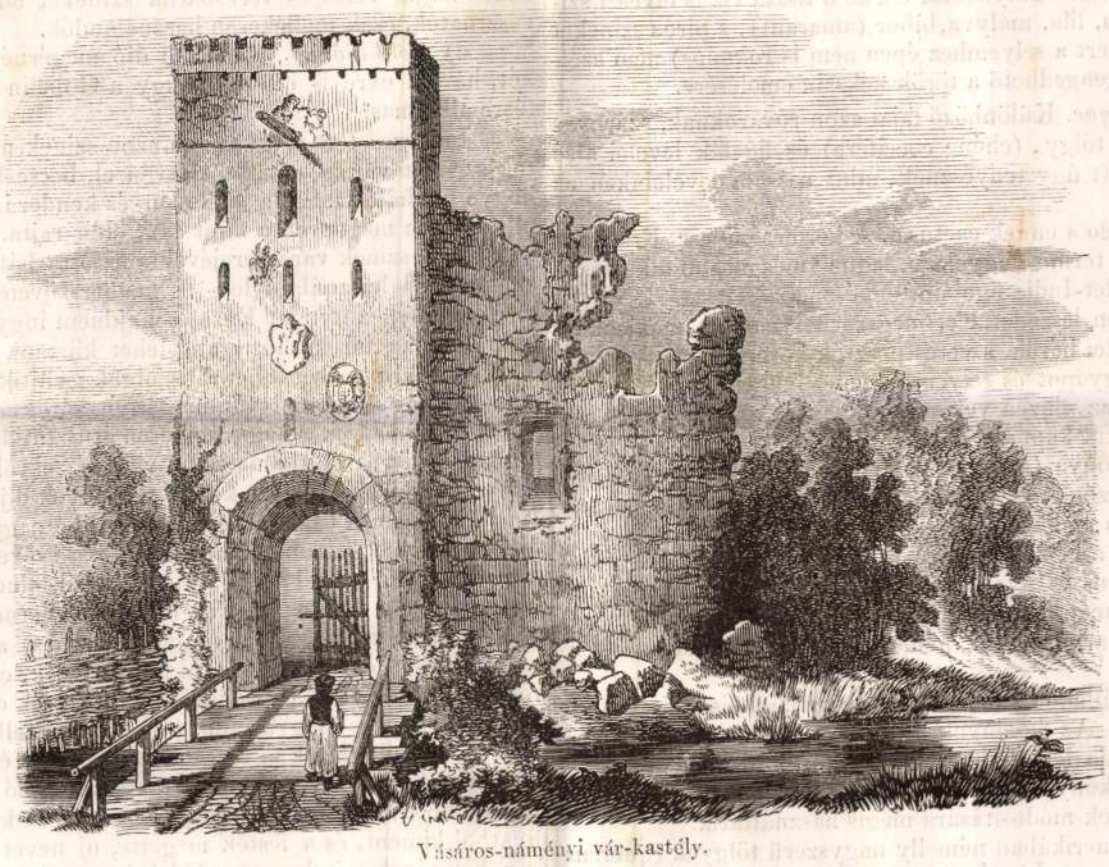

Vásáros-náményi vár-kastély.

Vásárosnamény

el. Átpárolt vizben ez sötét veres, közönséges vizben lila veres, a mész szénlet által vereses lilává sőt kékké is átváltoztatható ennek tömörségenél fogva.

Viola, kék, szürke és fekete szinalakokban használtatik, de csak a fekete maradandó a szöveteken. Czélszerüebben használható az indigó után némelly árnyéklatok adására.

4. *Bresil-fák.* Az előbb emlittetekhez hasonló, caesalpinia fagyfák. Botokban, rudakban, csomagokban árulva sárga-veres szinüek, melly a lég által megbarnul. Szinök feloldható hideg vizben is, épen ezért mulékony. A savanyok elveszik sárga vegyületöket, az égvények által viola s karmazsin szint kapnak, csak annyiban különbözők a berzseny-fáktól, a mennyiben ezek a savanyok által veres, és az égvények által kék szint nyernek.

5. *Szantál-fa.* Hozzánk kemény koczka s hasáb alakokban érkezik. Sötétbarna külszinü, belseje vérveres. Forró vizben is alig olvasztható, ezért igen czélszerü szinanyagot ád. Égvények és savanyok által s különösen a langban (alkohol) könnyen olvad s viola árnyéklatokkal piros szint nyer. A gyapot s lenszövetekhez kiválólag rokonos, fa, olaj, bronz s barnaveres szinezésekre lekötő szerek nélkül is használtatik s a kék szint emeli.

6. *Sáfrány.* Bogács faju, gombos fészkü növény szurós pikkelyekkel. Indiából Egyiptom, Spanyolország s a Levante földekre származott. Benne szinte sárga szinnel egyesült a piros. Ezen sárgaszin-anyag tiszta vizzel is elvétethetik tőle, s ezért becstelen. Piros szin-anyaga a gyapot és selyemmel rokonos, igen eleven test-, cseresnye- és rózsaszineket ad, vizben fel nem olvad, de az égvények s a világosság felolvasztják.

7. *Zurmo.* Festő „Sichen," Madeirá, Canári s a zöld fok partjain tenyésző fa, mellynek fajai a Pireneeken is termeltetnek (variolata dealbata). Megöröltetvén, forgácsai szintelenek, de pora a napra, mész és vizelletben több hetekig kitéve erősen megveresedik, s táblácskákká alakitva adatik el. Használatkor szinte vizellet által véknyittatik fel, de a tiszta viz is elveszi szinét, s bár a legelevenebb viola, lila, mályva, bibor (amarant), s piros szineket adja, kivált szőrszöveteken (mert a selyemhez épen nem is rokonos) nem czélszerü. Használata inkább megengedhető a török kékszin emelésére.

8. *Cochenille, kermes, laque.* Különböző fajai azon rovaroknak, szárnyas bolháknak mellyek a cactus, tölgy, (chéne coccifére) és figefák levelei alsó részén kedvező éghajlatok alatt úgy tenyésznek, mint rózsafa leveleinken az ismert rovarok.

A cochenille hona Mexico s ennek cactusai. A kermesé Olasz, Franczia, Spanyolhon, s ezek cochenille termő tölgyei. A „laque" mézgásabb alkatrészü rovarokból kerül, mellyek Kelet-India figefáin tenyésznek.

Ezen rovarok egyszerüen leszedetnek, megszárittatnak. A mexicoinak fontja 4—5 frt. p. p. A levantei bőrök, s veres posztók kermessel festvék.

Általában rokonosak a gyapot és selyem szövet-anyaggal, s a legszebb fő és árnyéklat szineit adják az eleven veresnek, de az égvények által viola szint, s a tiszta viz által is foltot kapnak.

a) *Sárga gyömbér.* Mácsonya (articsók) faju indiai gyöknövény. Ujnyi hosszu s galambtojásnyi kerekségü, vagy vastagságu, gumói belül veres narancs-szinüek, kivül szürkék, s igen erős szaguak.

Igen bő szinanyagot ád, a legszebb sárga szint adja minden árnyéklataival, különösen rokonos a len- és gyapottal. De a lekötő szerekhez semmi rokonossága sincs, ezért majdnem használhatlan. Más szinek emelésére mindazonáltal pl. a skarlat szinnek aranyzására, némelly bronz árnyéklatokra stb. czélszerüen használtatik.

b) *Sárga eperfa.* Az Antillákon s déli Europa partjain diszlik. Amerikából lehajazva érkeznek ágai. Az égvények által veres-narancs szint nyernek, a gyapjuhoz rokonosak, de leginkább csak bőr, s több efféle festéshez czélszerüek, mert szinök mulékony, tiszta viz által is felolvasztható. Cochevilled vegyitve, vagy más szinek módositására mégis használtatik.

c) *Sárga cserhaj.* Északamerikában némelly nagyszerü tölgyek (quercus tinctoriák) lehajaztatván, héj forgácsai megőrletnek s igy érkeznek hozzánk. Timanynyal és timsóval szép sárga szint adnak a gyapotszöveteknek, de mert a viz által feloldozhatók, sőt szabad légen megveresednek, nem czélszerüek.

Mindazonáltal pár év előtt az Elbeuf és Sedani gyárakban nagyban használtattak és sok helyen divatoztak a kelméken.

d) *Morin.* Brasiliai, mexicoi, jamaicai sárga eperfa-törzsök. Szinanyaga a viz által felolvasztatván, fenékre üllepszik. Égvények által zöldes verheny szint nyer, vasacs által lekötve barna olajszinü a szin, és timsók által eleven sárga, s gyapjuszövetek festésére alkalmas.

e) *Fogas rezeda.* Nálunk honos, Franciaországban bőven termeltetik, selyem-, len-, és gyapotfestésre a legalkalmasabb sárgaszin. Erős rokonsággal kapcsolódik ezekhez, és némelly étető szerek által (ezek tömöttségével arányosan) sok fokozatu árnyéklatokra képes. A gyapju szöveteket puhán tartja, zöldes és kékes árnyéklatai (nuances) igen állandók.

Ezen növénykének legbecsesb részei a teteje és levelei, mert ezekben tartalmaz legtöbb szinanyagot.

f) *Perzsa, spanyol, avignoni szömörcs.* Terem a nálunk közönségesen ismert „Varju tövis"-fákon. Bab- s borsószemnyi gyümölcs, ez még éretlen korában szedetik, kellemetlen szagu, leginkább csak papir festésre alkalmas. Legjobbak a török és perzsa földön termettek, (gracin de perse).

g) *Bór, Rocon.* Délamerikában a bórfa (Bixa orellana, roconger) gyümölcseit ragacsos hus övezi, melly belőle kiválasztatván pirosszinü, de ha belőle vizzel mosatik ki, s napon szárittatik meg, egy sárgás tapasz lesz. Cayenből 10—15 fontos pogácsákban érkezik hozzánk. Feloldozása s felhasználása könlegeges vizellettel történik. Benne a sárga és veres szinanyag egyenlően tartalmaztatván, a sárga bármilly elevenen ragaszkodjék is a szövetekhez, de mert kötőszerrel nem rokonos s igy azt hamar el is hagyja, nem használható csak árnyéklatok adására. A veres szinanyag, mellyet tartalmaz, az égvényekkel hajnalszint ad, de még mulékonyabb s igy czélszerüen nem használható.

a) *Gubacs.* A szurok és gubacssav mohón egyesülnek a vaséleggel, s ezektől nyerjük mindazon szineket, mellyeket a világos szürkétől a legsötétebb feketéig alkalmazni szoktunk. — A gubacsot, melly a cserfa (quercus infectorius) levelein s galyvégein terem, jól meg kell különböztetnünk attól, melly nálunk a „sártölgy" makkopánycsok alatt keletkezik. Keletkezésök okai azon rovar (cynips) tojások mellyeket eme bogár beléjök rakván sajátszerü nedv-elválasztást idéznek elő.

A levantei s aleppoi gubacsok vas- és rézéleggel a legerősb szürke s sötét szineket adják.

A piemonti és magyar gubacs (gallons de Hongrie) nem olly kerekdedek, nem olly tartamdusak, nem a faleveleken és galyak végén teremnek, nem is a quercus infectus, hanem a quercus robur gyümölcsei s leginkább a börkészitésre használtatnak, mint a levantei gubacsok, mellyek a quercus agylopsokon teremnek.

b) *Eczetfa levél, (Sumac.)* A spanyol, portugal s olasz földeken, de kivált Siciliában diszlő (rhus coriaria), levelei s levélszárai, mellyek porrá tört állapotban érkeznek hozzánk, nem annyira tartamdusak lévén csak a gubacs savak szaporitására használtatnak czélszerüen.

c) *Cachon ákácz.* Keletindiában készittetik az czereca catechu bogyóiból, kifőzés által. Ez és ennek fajai (acacia catechu) több szinü festanyagot adnak. A gyapjut, gyapotot barnára fogják, de étető szerekkel különféle árnyéklatuak. Salamia sóval carmin, s eleven faszineket, vas- és rézéleggel szürke, olaj s barna szineket, zinsóval szalma és chamoi szineket, haméleggel és sárga akácz hajjal veres és veresbarna szineket adnak, de mert forró vizzel felolvaszthatók, csak mellékesen használandók.

d) *Zöld dió héj.* Mielőtt a dió megérnék zöld héja leszedetvén vizben két, három évre is eltétetik, (igy a Gobelin gyárában) s gyapjuszövet-festésre alkalmas.

Ime szeretett magyarjaim, azon szinek, mellyek kedves nőitek s leányaitok szemeit varázs érzettel töltvén el, becsesbbé tették ama hitvány pamutbogyó pókháló-szálait a jóféle len- és kendernél, mellyet pedig áldott földünk olly sürüen megnevel, a mint csak elfér rajta.

Eme szinek varázserejével szoritotta háttérbe az erősb és a testnek is egészségesb használatu len- és kenderszöveteket ama hitvány pókháló csomaga, mellyhez nyugat Europa majdnem ingyen jut, mert vadon terem, mint nálunk is megterem, hogy alig lehet kiirtani, és bár tiz annyi földet igényel, de ott a föld nem becses, s rabszolgák gyüjtik össze olcsó táp- s italfélékért, s ha egy nagy hajóra 1000 mázsányit felraktak, ingyen mozd-erő fesziti ki a vitorlákat, mellyek a nagy tengeren átusztatják, vagy olcsó kőszén-tüz nemzi a gőzt, melly átröpiti ama távol világrészekről nagy hajóikat, mellyeken legnagyobb kiadásaik az azt kezelő személyek dijazása.

Eme szinek csilláma tette becsesbbé a gyapotot a len- és kenderszöveteknél. Mert hiszen minél hitványabb a szövet, annál többet ölthet fel egy személy, hogy már 12—15 röfnyit hord minden menyecske, leányka, melylyel pedig egy lóhátas huszárt bőven belehetne takarni; ámde minél több az, a mit a szem felfog, annál nagyobb varázsa a szineknek, és sok mindenféle izetlen öltöny darabokat magukra aggatnak, csakhogy eme csillámzatos szövetet annál nagyobb terjedelemben tüntessék elé.

Ime kedves magyarjaim, ama szinek, mellyek miatt sok font jó féle kendert és lent adogáltok egy-egy font pamutért, és nagy nyereséget adtok mindazoknak, kiknek kezén átalment, egész a zsidó boltig, kinek birtokosa szinte nem szokott megbukni az ő perkál és karton kereskedésével, mert ha talán a divatból kiment, és a festék megette, uj nevet ad neki, (pl. „Khragletsch)" és a helységek minden nőcselédei égető vágyat és szükséget éreznek, hogy abból egy-egy darabot magukra aggassanak.

És pedig hány illy bolt, s boltos van, 14 ezer helységben! Hány röf gyapotszövet kerül ki 600,000 font gyapotból! 30, 40, 50 millió frt. ennek értéke. És mit lehetne ennyi értékü len-, kender- és gyapjuból előállitanunk.

Valóban ha csak egy is van köztünk, kinek kellő ruházata nincs, önvétkünk, mert földünk megadja mindazt mit tőle kérünk s csak hanyag tudatlanságunk oka, hogy terményeit idegen földek terményeiért cserélgetjük ön szükségletünkkel czélellenesen.

No, de eredendő gyarlóságunk a tetszvágy, hiuság, ezt szép szóval, sem haraggal kiirtanunk nem lehet. Tanuljuk meg hát kielégiteni, bár nem végképen, mert hisz ez lehetlen, hanem csak ugy mint nyugat Europa népei képesek, hogy el ne maradjunk tőlök ebben is és hogy köztük méltó helyt foglalhassunk, mint bensőleg ugy külsőleg is, mert bár ennek tudása a benső müveltséggel nem azonos, de nem tudása müveletlenségre mutat.

IV. Czikk: A fonal- és szövetfestés gyakorlatilag.

(J. Girardin szerint.)

Mielőtt valamelly fonalat, vagy szövetet festő-műtét alá vennénk, meg kell tisztitanunk azt minden idegen anyagtól, moszattól, ragacs s. t. effélétől, és pedig annál inkább, a mint ezt gyengéd festékkel akarjuk bevonni, vagy épen a fehér szint akarjuk neki adni.

A közönséges vászonfehéritést — vizbe-mártás után a nap és szabad léggel érintkezésbe teszszük — mindenki ismeri, ezért leirni fölösleg, annyival inkább, mert ennek tökélyesbitése a fehér szin megadásában bennértetődik, s erről alább lesz szó.

*

el. Átpárolt vizben ez sötét veres, közönséges vizben lila veres, a mész szénlet által vereses lilává sőt kékké is átváltoztatható ennek tömörségenél fogva.

Viola, kék, szürke és fekete szinalakokban használtatik, de csak a fekete maradandó a szöveteken. Czélszerüebben használható az indigó után némelly árnyéklatok adására.

4. *Bresil-fák.* Az előbb emlittetekhez hasonló, caesalpinia fagyfák. Botokban, rudakban, csomagokban árulva sárga-veres szinüek, melly a lég által megbarnul. Szinök feloldható hideg vizben is, épen ezért mulékony. A savanyok elveszik sárga vegyületöket, az égvények által viola s karmazsin szint kapnak, csak annyiban különbözők a berzseny-fáktól, a mennyiben ezek a savanyok által veres, és az égvények által kék szint nyernek.

5. *Szantál-fa.* Hozzánk kemény koczka s hasáb alakokban érkezik. Sötétbarna külszinü, belseje vérveres. Forró vizben is alig olvasztható, ezért igen czélszerü szinanyagot ád. Égvények és savanyok által s különösen a langban (alkohol) könnyen olvad s viola árnyéklatokkal piros szint nyer. A gyapot s lenszövetekhez kiválólag rokonos, fa, olaj, bronz s barnaveres szinezésekre lekötő szerek nélkül is használtatik s a kék szint emeli.

6. *Sáfrány.* Bogács faju, gombos fészkü növény szurós pikkelyekkel. Indiából Egyiptom, Spanyolország s a Levante földekre származott. Benne szinte sárga szinnel egyesült a piros. Ezen sárgaszin-anyag tiszta vizzel is elvétethetik tőle, s ezért becstelen. Piros szin-anyaga a gyapot és selyemmel rokonos, igen eleven test-, cseresnye- és rózsaszineket ad, vizben fel nem olvad, de az égvények s a világosság felolvasztják.

7. *Zurmo.* Festő „Sichen," Madeirá, Canári s a zöld fok partjain tenyésző fa, mellynek fajai a Pireneeken is termeltetnek (variolata dealbata). Megőröltetvén, forgácsai szintelenek, de pora a napra, mész és vizelletben több hetekig kitéve erősen megveresedik, s táblácskákká alakitva adatik el. Használatkor szinte vizellet által véknyittatik fel, de a tiszta viz is elveszi szinét, s bár a legelevenebb viola, lila, mályva, bibor (amarant), s piros szineket adja, kivált szőrszöveteken (mert a selyemhez épen nem is rokonos) nem czélszerü. Használata inkább megengedhető a török kékszin emelésére.

8. *Cochenille, kermes, laque.* Különböző fajai azon rovaroknak, szárnyas bolháknak mellyek a cactus, tölgy, (chéne coccifére) és figefák levelei alsó részén kedvező éghajlatok alatt úgy tenyésznek, mint rózsafa leveleinken az ismert rovarok.

A cochenille hona Mexico s ennek cactusai. A kermesé Olasz, Franczia, Spanyolhon, s ezek cochenille termő tölgyei. A „laque" mézgásabb alkatrészü rovarokból kerül, mellyek Kelet-India figefáin tenyésznek.

Ezen rovarok egyszerüen leszedetnek, megszárittatnak. A mexicoinak fontja 4—5 frt. p. p. A levantei bőrök, s veres posztók kermessel festvék.

Átalában rokonosak a gyapot és selyem szövet-anyaggal, s a legszebb fő és árnyéklat szineit adják az eleven veresnek, de az égvények által viola szint, s a tiszta viz által is foltot kapnak.

a) *Sárga gyömbér.* Mácsonya (articsók) faju indiai gyöknövény. Ujnyi hosszu s galambtojásnyi kerekségü, vagy vastagságu, gumói belül veres narancs-szinüek, kivül szürkék, s igen erős szaguak.

Igen bő szinanyagot ád, a legszebb sárga szint adja minden árnyéklataival, különösen rokonos a len- és gyapottal. De a lekötő szerekhez semmi rokonossága sincs, ezért majdnem használhatlan. Más szinek emelésére mindazonáltal pl. a skarlat szinnek aranyzására, némelly bronz árnyéklatokra stb. czélszerüen használtatik.

b) *Sárga eperfa.* Az Antillákon s déli Europa partjain diszlik. Amerikából lehajazva érkeznek ágai. Az égvények által veres-narancs szint nyernek, a gyapjuhoz rokonosak, de leginkább csak bőr, s több efféle festéshez czélszerüek, mert szinök mulékony, tiszta viz által is felolvasztható. Cochevilled vegyitve, vagy más szinek módositására mégis használtatik.

c) *Sárga cserhaj.* Északamerikában némelly nagyszerü tölgyek (quercus tinctoriák) lehajaztatván, héj forgácsai megőrletnek s igy érkeznek hozzánk. Timanynyal és timsóval szép sárga szint adnak a gyapotszöveteknek, de mert a viz által feloldozhatók, sőt szabad légen megveresednek, nem czélszerüek.

Mindazonáltal pár év előtt az Elbeuf és Sedani gyárakban nagyban használtattak és sok helyen divatoztak a kelméken.

d) *Morin.* Brasiliai, mexicoi, jamaicai sárga eperfa-törzsök. Szinanyaga a viz által felolvasztatván, fenékre üllepszik. Égvények által zöldes verheny szint nyer, vasacs által lekötve barna olajszinü a szin, és timsók által eleven sárga, s gyapjuszövetek festésére alkalmas.

e) *Fogas rezeda.* Nálunk honos, Francziaországban bőven termeltetik, selyem-, len-, és gyapotfestésre a legalkalmasabb sárgaszin. Erős rokonsággal kapcsolódik ezekhez, és némelly étető szerek által (ezek tömöttségével arányosan) sok fokozatu árnyéklatokra képes. A gyapju szöveteket puhán tartja, zöldes és kékes árnyéklatai (nuances) igen állandók.

Ezen növénykének legbecsesb részei a teteje és levelei, mert ezekben tartalmaz legtöbb szinanyagot.

f) *Perzsa, spanyol, avignoni szömörcs.* Terem a nálunk közönségesen ismert „Varju tövis"-fákon. Bab- s borsószemnyi gyümölcs, ez még éretlen korában szedetik, kellemetlen szagu, leginkább csak papir festésre alkalmas. Legjobbak a török és perzsa földön termettek, (gracin de perse).

g) *Bór, Rocon.* Délamerikában a bórfa (Bixa orellana, roconger) gyümölcseit ragacsos hus övezi, melly belőle kiválasztatván pirosszinü, de ha belőle vizzel mosatik ki, s napon szárittatik meg, egy sárgás tapasz lesz. Caycnből 10—15 fontos pogácsákban érkezik hozzánk. Feloldozása s felhasználása könlegeges vizellettel történik. Benne a sárga és veres szinanyag egyenlően tartalmaztatván, a sárga bármilly elevenen ragaszkodjék is a szövetekhez, de mert kötőszerrel nem rokonos s igy azt hamar el is hagyja, nem használható csak árnyéklatok adására. A veres szinanyag, mellyet tartalmaz, az égvényekkel hajnalszint ad, de még mulékonyabb s igy czélszerüen nem használható.

a) *Gubacs.* A szurok és gubacssav mohón egyesülnek a vaséleggel, s ezektől nyerjük mindazon szineket, mellyeket a világos szürkétől a legsötétebb feketéig alkalmazni szoktunk. — A gubacsot, melly a cserfa (quercus infectorius) levelein s galyvégein terem, jól meg kell különböztetnünk attól, melly nálunk a „sártölgy" makkopánycsok alatt keletkezik. Keletkezésök okai azon rovar (cynips) tojások mellyeket eme bogár beléjök rakván sajátszerü nedv-elválasztást idéznek elő.

A levantei s aleppoi gubacsok vas- és rézéleggel a legerősb szürke s sötét szineket adják.

A piemonti és magyar gubacs (gallons de Hongrie) nem olly kerekdedek, nem olly tartamdusak, nem a faleveleken és galyak végén teremnek, nem is a quercus infectus, hanem a quercus robur gyümölcsei s leginkább a börkészitésre használtatnak, mint a levantei gubacsok, mellyek a quercus agylopsokon teremnek.

b) *Eczelfa levél, (Sumac.)* A spanyol, portugal s olasz földeken, de kivált Siciliában diszlő (rhus coriaria), levelei s levélszárai, mellyek porrá tört állapotban érkeznek hozzánk, nem annyira tartamdusak lévén csak a gubacs savak szaporitására használtatnak czélszerüen.

c) *Cachon ákácz.* Keletindiában készittetik az czereca catechu bogyóiból, kifőzés által. Ez és ennek fajai (acacia catechu) több szinü festanyagot adnak. A gyapjut, gyapotot barnára fogják, de étető szerekkel különféle árnyéklatuak. Salamia sóval carmin, s eleven faszineket, vas- és rézéleggel szürke, olaj s barna szineket, zinsóval szalma és chamoi szineket, haméleggel és sárga akácz hajjal veres és veresbarna szineket adnak, de mert forró vizzel felolvaszthatók, csak mellékesen használandók.

d) *Zöld dió héj.* Mielőtt a dió megérnék zöld héja leszedetvén vizben két, három évre is eltétetik, (igy a Gobelin gyárában) s gyapjuszövet-festésre alkalmas.

Ime szeretett magyarjaim, azon szinek, mellyek kedves nőitek s leányaitok szemeit varázs érzettel töltvén el, becsesbbé tették ama hitvány pamutbogyó pókháló-szálait a jóféle len- és kendernél, mellyet pedig áldott földünk olly sürüen megnevel, a mint csak elfér rajta.

Eme szinek varázserejével szoritotta háttérbe az erősb és a testnek is egészségesb használatu len- és kenderszöveteket ama hitvány pókháló csomaga, mellyhez nyugat Europa majdnem ingyen jut, mert vadon terem, mint nálunk is megterem, hogy alig lehet kiirtani, és bár tiz annyi földet igényel, de ott a föld nem becses, s rabszolgák gyüjtik össze olcsó táp- s italfélékért, s ha egy nagy hajóra 1000 mázsányit felraktak, ingyen mozd-erő fesziti ki a vitorlákat, mellyek a nagy tengeren átusztatják, vagy olcsó kőszén-tüz nemzi a gőzt, melly átröpiti ama távol világrészekről nagy hajóikat, mellyeken legnagyobb kiadásaik az azt kezelő személyek dijazása.

Eme szinek csilláma tette becsesbbé a gyapotot a len- és kenderszöveteknél. Mert hiszen minél hitványabb a szövet, annál többet ölthet fel egy személy, hogy már 12—15 röfnyit hord minden menyecske, leányka, melylyel pedig egy lóhátas huszárt bőven belehetne takarni; ámde minél több az, a mit a szem felfog, annál nagyobb varázsa a szineknek, és sok mindenféle izetlen öltöny darabokat magukra aggatnak, csakhogy eme csillámzatos szövetet annál nagyobb terjedelemben tüntessék elé.

Ime kedves magyarjaim, ama szinek, mellyek miatt sok font jó féle kendert és lent adogáltok egy-egy font pamutért, és nagy nyereséget adtok mindazoknak, kiknek kezén átalment, egész a zsidó boltig, kinek birtokosa szinte nem szokott megbukni az ő perkál és karton kereskedésével, mert ha talán a divatból kiment, és a festék megette, uj nevet ad neki, (pl. „Khragletsch)" és a helységek minden nőcselédei égető vágyat és szükséget éreznek, hogy abból egy-egy darabot magukra aggassanak.

És pedig hány illy bolt, s boltos van, 14 ezer helységben! Hány röf gyapotszövet kerül ki 600,000 font gyapotból! 30, 40, 50 millió frt. ennek értéke. És mit lehetne ennyi értékü len-, kender- és gyapjuból előállitanunk.

Valóban ha csak egy is van köztünk, kinek kellő ruházata nincs, önvétkünk, mert földünk megadja mindazt mit tőle kérünk s csak hanyag tudatlanságunk oka, hogy terményeit idegen földek terményeiért cserélgetjük ön szükségletünkkel czélellenesen.

No, de eredendő gyarlóságunk a tetszvágy, hiuság, ezt szép szóval, sem haraggal kiirtanunk nem lehet. Tanuljuk meg hát kielégiteni, bár nem végképen, mert hisz ez lehetlen, hanem csak ugy mint nyugat Europa népei képesek, hogy el ne maradjunk tőlök ebben is és hogy köztük méltó helyt foglalhassunk, mint bensőleg ugy külsőleg is, mert bár ennek tudása a benső müveltséggel nem azonos, de nem tudása müveletlenségre mutat.

IV. Czikk: A fonal- és szövetfestés gyakorlatilag.

(J. Girardin szerint.)

Mielőtt valamelly fonalat, vagy szövetet festő-műtét alá vennénk, meg kell tisztitanunk azt minden idegen anyagtól, moszattól, ragacs s. t. efféléktől, és pedig annál inkább, a mint ezt gyengéd festékkel akarjuk bevonni, vagy épen a fehér szint akarjuk neki adni.

A közönséges vászonfehéritést — vizbe-mártás után a nap és szabad léggel érintkezésbe teszszük — mindenki ismeri, ezért leirni fölösleg, annyival inkább, mert ennek tökélyesbitése a fehér szin megadásában bennértetődik, s erről alább lesz szó.

*

Átalán mindazon szövetanyagokat, mellyeknek fonalszálai a szövés mütéte alatt szinezetöket el nem hagyják, jobb fonalképen festenünk.

A fonalakat mint a szöveteket is az előbbeni czikben leirt szinanyagokhozi rokonságukhoz képest festhetjük 1) tisztán ételő szerekkel. 2) Előbb ételő szerekkel, aztán szinanyagokkal, 3) tisztán szinanyagokkal és pedig némelly festékeket összevegyithetünk, azon ételő szerekkel, mellyek által a szövethez lekötendők, másokat csupán a beáztatott vásznakra tehetünk le, mert ha a vizben, melly átalános föleresztőül használtatik, szabadon találkoznának, összekapcsolódván sajátszerü testképen ülnének fenékre. Mindezen törvényeit a festésnek feltalálhatjuk az alábbi példányokban, mellyek bár kellő tájékozást nyujtanak ezen iparmüvészethez, de ez, mint minden müvészet végtelenül tökélyesbithető lévén igy a müvésznek nagy, szabad tért engedvén tehetségei nyilvánitására, szabályokba nem szorítható s előmondás által kellőleg el nem tanulható.

Előbb azon eszközökkel kell megismerkednünk, mellyek a mütételekhez szükségesek.

Illyenek azon edények, mikben vannak az ételő szerek, mások mellyekben a beáztatott fonal kicsavartatik.

A gyapju-fonalakat forró ponton kell be-bemártogatnunk, kicsavarnunk. Kerekded kettős csürök alaku botocskákkal, mellyek a czölöp tetejébe helyeztetnek. — A szövetek ételő szerbeni áztatása egy gép által történik, mellyet „Foulard"-nak neveznek minden apropos nélkül a francziák, s mi sem nevezhetünk másképen.

Ez nem más, mint egy teknő fölé alkalmazott két henger, melly által a felcsavart véges szövet csigák által a teknőbe merittetvén az ételő szernek minél inkább a szálak közé nyomása végett elvezettetik, s végre egy alsó hengerre csavarodik. A felső henger többnyire rézből van, szorosan becsavarva vászonnal, és függelék által nyomatva az alsóbbhoz.

A gyapjuszövetek egy, az ételő szert tartalmazó edény fölé megerősitett eszköz által csavartatnak fel, hol egyik, hol másik oldalra, minélfogva egyenlően tapadhat szálaikhoz a festék.

Ezeknek kiöblitésére egy az előbbihez hasonló eszközünk van. Itt két henger hozatik mozgásba a tiszta viz felett. Az alsó lyukacsokkal van ellátva, alján egy fogas-rács nyulik végig, mellynek fogai között egyenközüleg csavarodik körüskörül a végszövet.

A gyapjuszövetek forró ételő szerekbe áztatandók, 4—5-ször 30—40 perczig erősen kevertetve gamók által s 12—15 óráig hagyva len a festékben.

Azon nagyszerü kádak fütése, mellyekben a festékek melegitendők, közvetlenül is történhet némelly anyagoknál, de többnyire határozott, egyenlő és kitartó meleget igényelvén az ételő és kivált szinező festékek, azt legczélszerübben gőz által füttetjük.

A festékektől hidegvizbeni öblitését a fonalaknak, legujabban Previnaire után Léveillé tökélyesitett géppel eszközli. Itt a rácsos henger, mellyre a fonal-csomag terittetik, nem forog, hanem fel s alá járván erősen rázatik, s egy óra alatt 800 koszorut is kimos két ember-erő által, melly pedig nyolcz ember munkája.

A hidegviztőli kicsavarásra több elmés gépek vannak, de legczélszerübb az ugy nevezett hydro-extracteur, mellynek lyukacsos hengereibe tétetvén a nedves szövet, azt minden csavarás nélkül menti meg a vizrészektől, mert perczenkint 1500—1800 fordulatot tévén, a nedv cseppek szétrepülnek.

I. A kék szin.

Az indigo, mellyből legjobb kék szineinket készitjük, kénsavany által is felolvasztható, de mert e szin nem maradandó, czélszerübb az égvények általi olvasztás.

Ez uton előbb elvesztik ugyan kékszinöket, (mi jogot ád hinnünk, hogy a szinanyagoknál a szintüneteiben az éleny szerepel) de ha az illy szine vesztett festanyagot vizben fölerestjük, a szöveteket ezen serszinü folyadékba áztatjuk, azok a szabad légen a legszebb kék szint nyerik.

A kereskedésből nyert indigót a darálón törjük porrá kevés vizzel föleresztve. — Az igy nyert festanyag sokféleképen ereszthető fel. Például: 1) Pastellel. 2) Vizellettel. 3) Hamuzsirral. 4) Rézgáliczczal.

Ez utóbbi kivételesen a gyapot, len és kender, az előbbiek pedig a juszövethez szoktak használtatni.

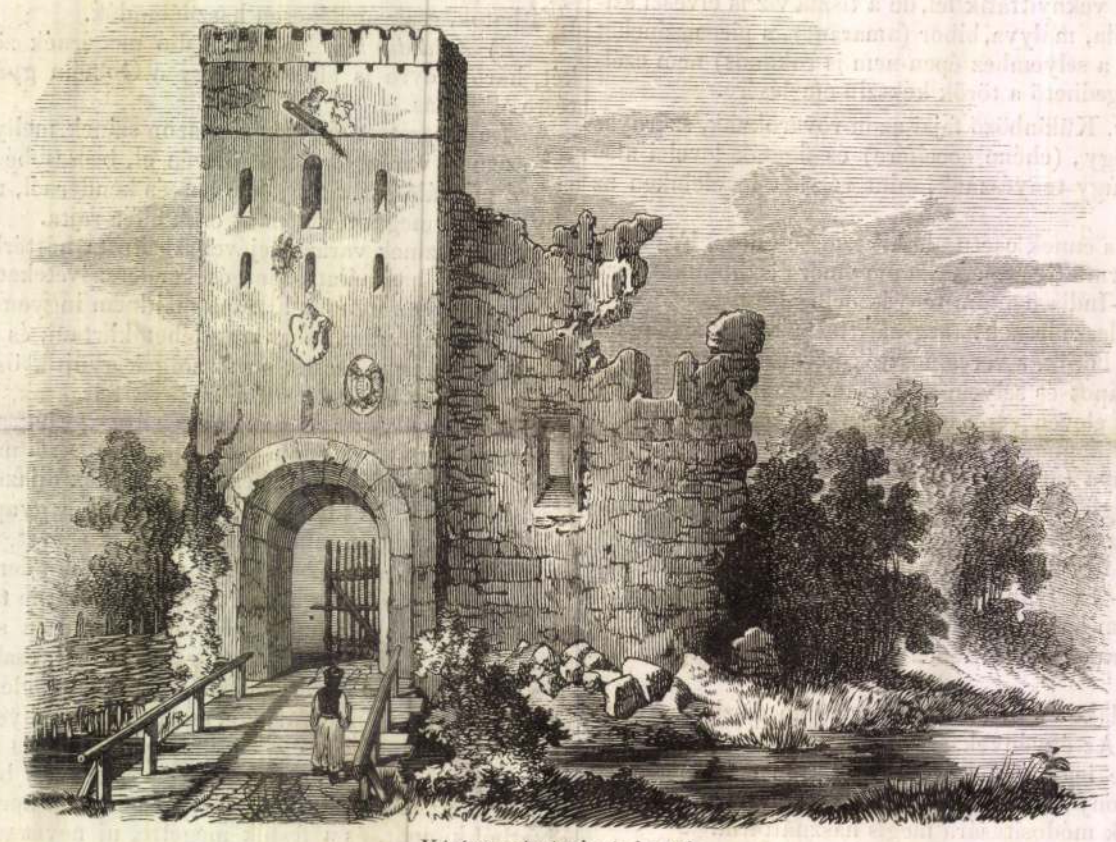

Vásáros-náményi vár-kastély.

A szövetek festékbe mártására az angoloktól igen czélszerü készület van: Egy mély edény, mellyben egy fogas-rács, melly körül csavargattatik a végszövet. Innen két henger közt s egy kis henger-csigán át megy le a kádba, hol szinte egy csiga alatt elfordulván a felső két henger közt jő ki. És pedig az első edényben lévén az indigó festék, midőn a szövet vele a megadandó árnyéklat szerint kellőleg jóllakott, a kádban gyengés savanyos vizet, vagy mész és halvany olvadékot találván, ez köti meg és adja vissza igazi kék szinét.

II. A veres szin.

Mind azon szinanyagokat, mellyeket a III. czikkben elősoroltunk, másmás árnyéklatot adnak, mellyeket egyikkel sem lehet tökéletesen helyettesitnünk. — A buzér mégis legtöbb előnynyel bir, melly bár nem legcsillogóbb, de legtartósabb és mindenféle szövethez alkalmas.

A „scarlat" szin mindazáltal olly valami varázserővel birván, ezt sem nélkülözhetjük. Lássuk tehát röviden ennek készités módját, hogy a levantei (török vagy paprika szin) készitésére annál több figyelmet fordithassunk.

A scarlat festéket igy készitjük: 2500 litre vizet 60 foknyira melegitünk, 1 kil. czin-olvadékot vetünk belé, s a habot, melly rajta kjjött leszedjük. Ekkor 5 kil. borkősavas-hamagot s 20 kil. czinvegyitéket (mellyet előbb leirtunk) kell adnunk 100 kil. gyapjuhoz. A beáztatott gyapjut jól elziláljuk s festanyagát 1 óra alatt forrpontra emeljük. — Ezután kivonván a gyapjut ahhoz készitett álványra teszszük. A festéket egy óráig pihenni hagyjuk. Ekkor 14—15 kil. cochenillet adunk bele, mellyet jól porrá törtünk, 20—25 perczig forrani hagyjuk, a festéket ismét 6—7 kil. előbb leirt czinvegyitéket teszünk bele, jól elkeverjük, a gyapjut visszaeresztjük s a fördőt ismét lassankint forrás pontra emelvén 30 perczig ziláljuk. Ezután 30 perczig pihenni hagyjuk, s ismét 30-ig kavarjuk benne a gyapjut, s ekkor 4—5 órai pihenést engedvén, végre kihuzzuk s kimossuk.

Ama paprikaszint, mellyet közönségesen olajos paprika szinnek hivnak, már Nagy Sándor idejében ismerték, az indok s a 18-ik század közepeig gyakorolták a turbánok, bőr s több effélék festésére. Ez legczélszerübb fest-anyagunk a veres szinre, kivált a gyapotszövetekhez.

A gyapot előbb szappanos, vagy égvényes fürdőben tisztára mosatik, mellyben 100 kilogr. gyapothoz 25 kil. juhganéj adatott, s ezen sajátszerü trágya 8—10 foknyi lugsavatban 5—6 kilogr. olajjal (huile tournante) eresztetett fel.

6 kil. olajat 50 litr. 1 foknyi lugvizben jól elvegyitünk s 5—6 óra után a gyapotot belemártjuk, azután kicsavarjuk s megszárasztjuk. — Ezen mütételt 4—5-ör ismételjük.

200 litre vizben 20—25 kilogr. gubacs savat fölerestvén ezen fürdőbe mártjuk egy- vagy kétszer a gyapotot. Ezután tiszta timany fürdőbe (25 kil.) áztatjuk; ismét kimossuk, kicsavarjuk s megszáritjuk, végre az igazi festő fürdőbe eresztjük.

Ezen fürdő a fütő katlanban készült és pedig 50 kilogr. marhavért s 5 kil. buzért adván bele. Ebbe kétszer, háromszor is beáztatjuk, kicsavarjuk s száritjuk.

Ekkor még nem mindig elégedhetünk meg a szinnel, mellyet nyertünk, mert ez barnaveres, mellyet hogy megelevenitsünk 1200 litre 2 foknyi hideg fürdőbe kell fürösztenünk, mellybe 6 kil. szappant, s 4—5 kilogr. festőolajat (huile tournant) adtunk. Ha pedig rózsaszinre akarjuk emelni, ugyanannyi vizbe 16—18 kilogr. szappanhoz, a forrás után $1\frac{1}{2}$ kilogr. czin-olvadékot, 25 grann. legecscsel vegyitve adunk, s ekkor mossuk és száritjuk ki végképen.

A festőolajnak jól elvegyitésére némellyek bizonyos keverő eszközöket használnak, mellyek a kád fenekéhez erősittetvén meg, felülről hozatnak mozgásba.

III. A sárga szin.

Gyapju szöveteknél nem igen használtatik, ezeknél a sárga cserhaj és onfestény előnnyel bir. Ezen utóbbi ételő szer gyanánt, ha méleggel (bichromate de potasse) a még a mindig divatos „Aladin" szint adja, melly égvényes fürdö után narancs-sárgává elevenedik.

IV. A zöldszin.

A sárga és kék szinek vegyitése által állitható el5. Legczélszerübbek azon vegyitékek, mellyeknek alapja az indigo.

Erről s a sárga szinalapok megadásáról bövebben szólandunk a következő czikkben.

V. A fekete szin.

Legczélszerübben mindig a gubacs és vasacs által adatik meg minden féle szöveteknek vagy fonalaknak. A vasacshoz gyakran kevertetik rézolvadék is, s mint a más festanyagoknál, itt is gyakran használtatik pótszerül egyik s másik.

Posztó kereskedésben legismertebb a Sedan és Elboeufi modor.

Ezekhez alapul kék festéket adunk, és pedig az előbbihez sokkal erősbbet. Azután 100 metre-nyi posztóhoz következő vegyitékben forrázzuk meg.

A „Sedan“ féléhez 25 kil. sumac (eczet szömörcze) 25 kil. kék fát (campéche) és a festés után 25 kil. zöld rézgáliczot. Az Elboeuf-féléhez 15 kil. sumac, 25 kil. cumpéche, 12 kil. zöld rézgáliczot és 12 kil. kék rézgáliczot.

A kevesbbé feketéhez adunk kék alapot, hanem egy meleg fürdöt 6 kil. timany és 2 kil. borkővel.

A gyapot szövetek fekete szinét igen emelni fogja 40 kil. 1 foknyi lug. 1—1½ kil. festőolajjal jól elkeverve.

(Folytatása következik.)

Vásáros-náményi várkastély.

Bármelly uton halad az utas be Vásáros-Náményba, mindenütt szemébe ötlik, egy ég felé nyuló csonkatorony.

Hajdanta szép épület lehetett, mig most csak romjai mutatják egykori diszét. Jelenleg az Ulmann család birtoka s az udvarán a postahivatal van.

Nem régiben az egyik oldalát a várkastélynak bontani kezdék, más épitésre használandót, de ezen pusztitás csakhamar betiltatott.

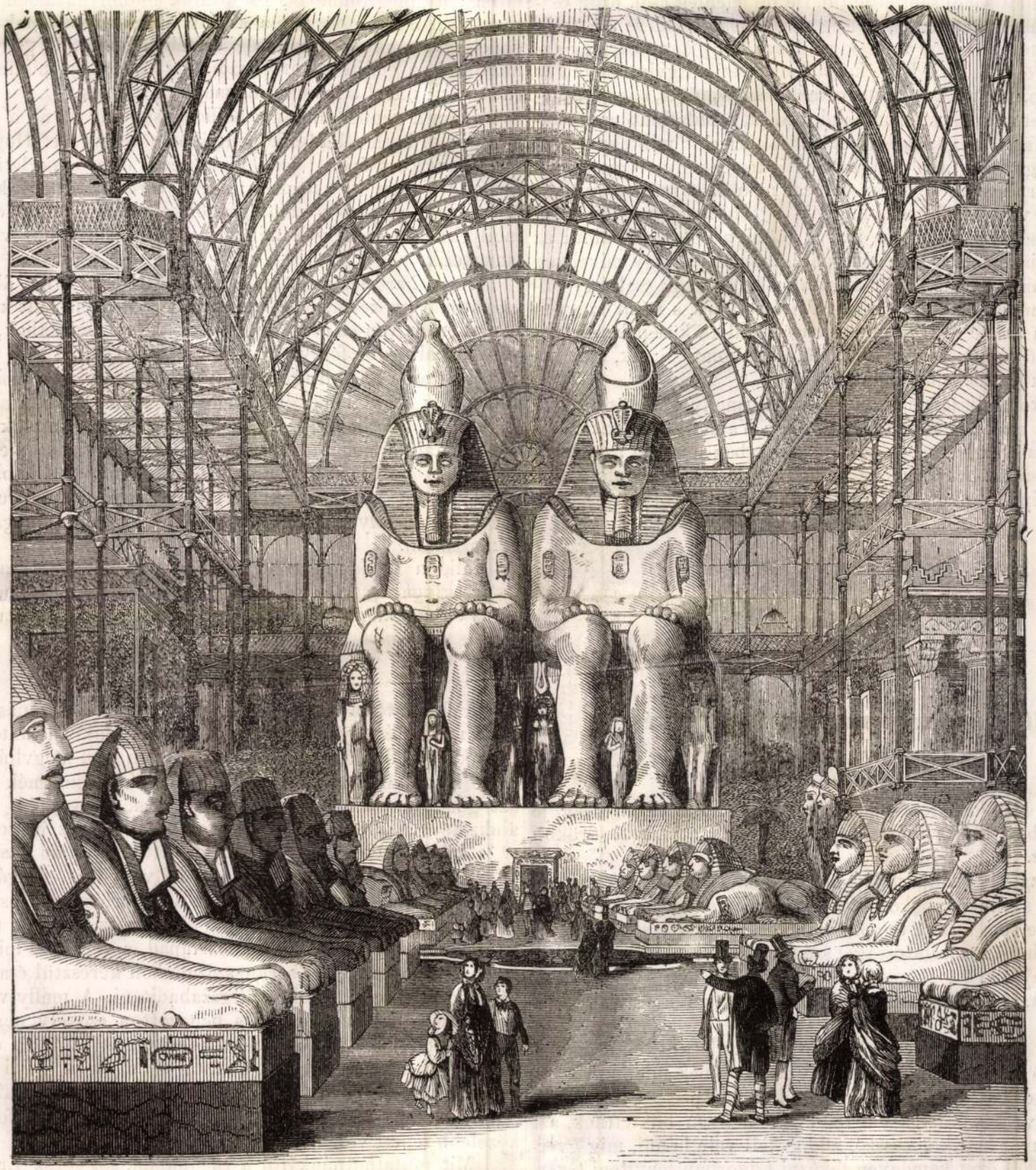

Az egyiptomi díszcsarnok a sydenhami kristálypalotában.

Hogy, mikor és ki épitette, és a többi történetét, csak az Eötvös-család levéltárából lehetne megtudni, mivel az előtt ezen jószág az Eötvös-család birtokában volt. *Nagyszapy.*

Az egyiptomi díszcsarnok a sydenhami kristálypalotában.

Europa egyes muzeumaiban többnyire régi népmiveltség nagyszerü gyüjteményei, feltalált s kiásott maradványai szemlélhetök. E szerint van egyiptomi, görög, római, assiriai, indiai mu-

Vasúpy. 1856

zeum, mellyekbe koporsók, mumiák, elporladt kövek, bálványok stb. önkénytes rendetlenség, vagy renddel vannak összehalmozva, és nem adják hü képét a régi világ müveltségének. A kristálypalotában pedig egy ujabb terv szerint az emberiség mivelödési fejlödése hün másolt képei állíttatnak elönkbe.

Ezen óriás épület elsö oszlopa 1852-ben állíttatott fel, s 1854-ben nyittatott meg az angol királyasszony által. Ezen épület czélja nemcsak az, hogy mulattasson, hanem hogy oktasson is. Vannak különböző osztályai, mint népismertetési, füvészeti, állat, földészeti. Van nyers terménygyüjtemény, melly átmenetet képez a tudományról a szép mesterségre. Van továbbá szép müvészetek osztálya, mellyhez hasonlót sehol sem láthatni. De mi jelenleg csak azon osztályt irjuk le, mellyben az emberiség mivelödési fejlödése állíttatik elönkbe. Ezen teremek ugy vannak rendezve, hogy az ember egy ezredből és népről mindig a következöbe vezettetik. Egyiptom volt az elsö mivelt nép, mellynek rejtélyes s méltóságos müvei, bár négy évezred törekedett azokat szétrombolni, tudóst, s tudatlant ma is bámulatra ragadnak. Régi szájbeli elöadások szerint mintegy négyezer év elött egy nagy nép virágzott a Nil termékeny völgyein, közel az Édenkertéhez mellybe az emberi nem elsö magva hullott. Ezen nép ura volt az akkori világnak, s töle sugárzott ki tudomány, bölcsesség, müvészet, és ipar a többi népekre. Elbámul az ember ha hallja, s az angol kristálypalotában látja, hogy miveltség és fényüzés, milly magas fokán állottak ök. Vessünk csak egy pillanatot az ö müvészetük, különösen épitészetükre, s némi szégyen s megalázodás érzete fog el, még a kristálypalota közepében is. Mit tudunk mi az ö piramisaik, sphinxjeik, Memnonoszlopaik, száz kapuju Thebejükhöz hasonlót felmutatni?

Az egyiptomi díszcsarnok magassága (mellyet képünk ábrázol) 80 láb, és csak egy részét tünteti fel a Yabauli oszlopzatos teremnek, s az is csak harmadrésznyi nagyságban mutatja az eredeti csarnok nagyságát. Ábránk elötere a Beni-Hassani sirpalota modorában van épitve, mellynek romjai ma is bámulatot gerjesztnek.

A vitéz székely nemzet ismertetése.

Irta NAGY IMRE, tanár.

(Folytatás.)

Egy más kitünö jellemvonás a székelyekben a vallásosság, jó és bal sorsukban tántorithatatlan ragaszkodás atyáiktól örökölt szent hitükhez. . .

Szent buzgóság szállja meg az embernek keblét, hogy ha megjelenik vasár- s ünnepnapokon egy székely imaházban akkor, midön ök még be sem férnek templomaikba a nagy sokaság miatt, és azon le nem irható közáhitatosságot szemléli, melylyel ima- és énekre nyilnak meg ajkaik.

A vallástalan ember elöttük közmegvetés tárgya és szánalomé.

Valamint a spártai gyermeknek nyillal kellett átlöni a felhajitott megeendö kenyeret; ugy a székely gyermeknek, midön már beszélni tud, imádság által kell kiérdemelni szülöi kezeiből az eledelt. Mindennemü vétkes kihágást a szülök keményen büntettnek, azt tartják, hogy mig hajlik a vessző, addig kell vele bánni, mig gyermekek addig kell öket keményen fékezni, szigoruan fenyiteni. Gyermekek kényes nevelési modora, majomeszeretet, önfejüség, rosz hajlamok szabad kifejlésének elnézése, s több effélék náluk ismeretlenek. Testileg is azért olly életteljesek, épek, egészségesek, mert kiskoruságukban minden viszontagságokhoz, hideghez, meleghez szokvák.

A székelyföldön nagy és népes falvak, városok kevés számmal vannak, és ezek is más civilizált városoktul például : Kolozsvártól messze távolban, a közelebbi szász elemtöl pedig idegenek lévén, a székelyek megmaradtak ösi szokásaik, a keresztényvallás által beplántált buzgóságaik, és a pogány korból még átörökölt némi keleti *nyerseség részecskéivel; mikben mint madár a légben, hal a vizben saját elemüket találják föl. Már régi történet iróink följegyezték, s* egyszersmind törvénykönyvbe is igtatták, mikép : „a székelyeknek törvényük és szokásuk egészen különböző, a hadakozásban igen tapasztaltak“ stb. Egyszerü szokásaik, erkölcseik, életmódjuk, s egész életrendszerük bizonyos sajátságos jellemet kölcsönöz nekik; miért „góbé“ székelyeknek szokták öket nevezni a fensöbb miveltséggel birók, vagy azt nem méltán igénylök is.

A székelyeknek a sok oldalu mivelödés terén hátramaradásuk legkevésbé homályos oldala az, hogy a nagy városok erkölcsi romlottsága ide még kevésbé hatott el. — Azonban a szegény sorsu szülök lány gyermekeiket : Brassó, Segesvár, Medgyes s más, részint kebelbeli, részint közelebb fekvö városokba küldvén szolgálatba : itt megromlanak, és általuk midön hazamennek terjed a rosz. Fölismerték ugyan a szülök már a romlásnak-indulást, és ennélfogva csak égetö szükség esetében bocsátják el gyermekeiket házaiktól az emlitett városi szolgálatba; de ezt mindenki nem kerülheti ki; mivel a „paupertas magna meretrix.“

„Siculi genus hominum bellicosissimum“ ez áll a székelyekről a Leopoldi kötlevél 14-dik pontjában följegyezve. Hogy a harczos vitéz nevezetet épen fejedelmi kötlevél által superlative miért érdemelte légyen ki e nemzet : Atilla véres harczaitól kezdve jelenkorunkig e hazának viszontagságokkal teljes élete, s viselt dolgai, mellyekben a székelyek mindenkor tényezök voltak világosan fölismertetik.

Azon harczias szellem, melly hajdan az Atilla által vezérelt csapatokat gyözelemről gyözelemre vezette nem halt ki az unokákban. Vérébe van ez oltva most is az egész nemzetnek, és a keleti véralkattal egybe forrva.

Ki tudná feledni azon idöket, midön a visszavonás átka a hazában olly kegyetlenül dult, ama kort midön a Bátoriak, Zápolyák, Rákócziak, Bocskaiak, Bethlenek, Garák s más nagyok és hatalmasok a hatalom birhatása felett vetélkedve, egymást megharczoltak! Mindenik párt, melly idönként a hatalom birtokában volt, vagy azután nyujtotta ki kezeit, s fegyveres erőre volt szüksége : a székelyeket iparkodott megnyerni, s maga érdekében fölhasználni.

Midön I. Napoleon Europát mozgásba hozta, a régi trónokat megingatta, a többi harczosok közt ellene vitték a székelyeket is, és ök apáikhoz méltó utódokul tüntették ki ott is magukat.

* * *

Felmutattam a székely nemzetet azon jellemvonásokkal, melylyek magán és nyilvános életét kedves alakban tüntetik föl. Ám de a kép, mellyet rajzoltam csak részben van megvilágitva, s más részt homályban hagyva csak jó oldaláról ismernék olvasóim, és azt gondolhatnák, hogy arany sugarak ragyognak annak egész alakzatáról. Lássuk tehát a fényoldal mellett az árnyoldalt is.

A keresztény vallás megszeliditette ugyan az Ázsiából hozott pogány szokásokat, lerontotta a bálványokat, polgári és vallási szelid alkotmánynyal boldogitotta a kóborlás, préda és vérontáshoz szokott harczfiakat. Azonban, a melly rosz mintegy természetévé válik az embereknek, lényükhez tapad, s vérükkel mintegy összeforr; attól hosszu évek során, századokon keresztül csak nemzedékről nemzedékre lehet öket megszabaditani. A melly változást, átalakulást a keresztény vallás behozott a székely nemzet életébe még sz. István alatt, azt a rá következett idökben a népnevelés által folytatni kellett volna, mi által nemcsak az ázsiai nyerseségtöl szabadult volna meg a nemzet, hanem ujabb malasztjai által a népoktatásnak a többi polgárisult nemzetek miveltségi fokozatához is közelebb lépett volna.

Mit mutathatnánk föl a Siculiában, söt egész Erdélyben, mi által arra lett volna számitva, hogy a nép mivelödjék, az anyagi és szellemi jóllét nem mondom viruljon, csak bár meg alapuljon? Hol vannak a gazdasági intézetek, a közelebbről alakult Kolozsvárit kivéve, mellyek valamit javitottak volna a földmivelésen? hol a reáliskolák, hol a rendezett nép és elemitanodák, a kisdedóvódák, a mesterképzöintézetek.

A rengeteg erdökkel birt székelyek minden rend és kimélet nélkül lepusztitották falvaikhoz közelebb volt erdöiket, ma már napijárásra sem kapnak hasznavehető fát, sem a pusztulás helyén nem nö egyéb mint hasztalan cserje-bokor; mert nem tudnak erdöt *nevelni.*

(Vége következik.)

241. Vásárosnamény, ev. ref. fatemplom.

1733. „Haec possessio habet campanas duas in ligneo campanili." (O. L.; C. P. D. A. 1733. jún. 18. No. 1.)

(Bereg m.)

Domfaép

őváros polgármestere

BUDAPEST
935-OKT.17. N.3
T.F.b. 4 T.F.b.

szágos Bizottsága Tekintetes

Elnökségének,

Bp.

IX.,Rákos -u. 10.

kok 13. sz. mintája — 2377

Vasas Béla, építő

A Budapest Főváros VIII. kerületi Tanács Végrehajtó Bizottsága fájdalommal tudatja mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy **Vasas Béla** oki. építészmérnök, a végrehajtó bizottság volt tagja, hosszan tartó betegség után 1980. július 4-én elhunyt. Hamvasztás előtti búcsúztatása 1980. július 14-én 15 órakor lesz a Rákoskeresztúri új köztemetőben. Vasas elvtársat a tanács saját halottjának tekinti.

– Halálozás

Népszabadság, Bp. 1980 júl 13.

22.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

Vasas Ferenc

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

1041

Vasas Ferenc: Egy arc Erdélyből (tusrajz)

NDÉGLŐ

miért ül ott?
ziti a tényérokat . . .

Az igazgatóh
— Elnézést,
— Hogy hív
— Ivánov.
— Ivánov?
— Igen.
— Sajnálom
— És vajon
talember.

— A magyarázat egyszerű: én is Ivánov vagyok.

— No és?

— Mi az, hogy no és? Nem érti? Majd elkezdődnek az áskálódások, a fúrások, figyelgetések. Először a személyi lapomat, belefirkálnak. Nos, száz szónak is egy a vége: velem egy nevűeket nem alkalmazhatok. Ez alapelvem!

— De hiszen mi nem vagyunk rokonok!

— Nem tesz semmit.

— Már miért ne tenne? Nekem irataim vannak... Tessék, nézze meg... Támbovból jövök. Apám Pável Ivánovics Ivánov!

— Oh, Pávljusa! Hát miért nem szóltál előbb? Drága kisöcsém! — öleli át lelkendezve a fiatalembert. — Hát egyenesen Támbovból jössz? Miért nem írtál előbb a te nagybácsidnak, te kópé?

A fiatalember szemmel láthatóan tanácstalan.

— Semmit sem értek...

— Dehogynem, kiskomám! Rokon vagy Pávljusa! Keblemre pajtás!

Összeölelkeznek. A direktor lopva letörli könnyeit.

— És most mi lesz a teendő? — kérdi kurtán a fiatalember.

— Mi lenne kisöcsém? Minden el van intézve.

— De hiszen a rokoni kapcsolat...

— Hülyeség! Kinek jutna eszébe? Nem csak egy Ivánov él a világon, nem igaz? Azt mondjuk, csak névrokonok vagyunk. De ez most másodlagos, beszélj magatokról, anyádról, a mi Másenykánkról.

— Köszönöm, anyám jól van... csakhát ő nem Másа.

— Már miért ne lenne Másа?

— Mert ő Tátyjának Nyikolájevna Ivánovná.

— Szóval Tánya, és nem Másа?...

Az igazgató hirtelen felugrik, magára kapja a zakóját.

— Bocsásson meg fiatalember, hiba csúszott a dologba... Mi csupán névrokonok vagyunk.

— Mehetek a személyzetishez felvételre?

— Nem — mondja az igazgató. — Rokonnevűeket nem alkalmazhatok... Tudja, pusmogni kezdenének. Nálam az alapelv — sérthetetlen!...

Fordította: **Baraté Rozália**

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 MÁR 17.

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

Vasas Ferenc

1021

Vasas Ferenc: Kopjafák (tusrajz)

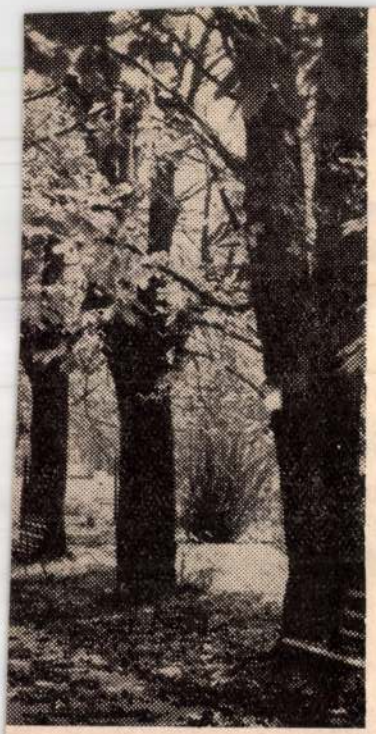

Az ATE-n szepten
tartották a csúcsv
választó küldöttértel
választások eredmén
kező: dr. Tóth Józ
titkár. A csv tagjai
József egyetemi tan
István docens, Mirkó

Új tisztségviselők a KLTE-n

Október 8-án egyetemi KISZ-bizottsági ülés volt a KLTE-n. Napirendi pontok:

1. Az első félévi akcióprogram megbeszélése.

2. Személyi kérdések — ez utóbbi eredményeként az egyetemi KISZ-vb új tagjai:

titkár: Vida József ötödéves történelem—földrajz,

agit.-prop. felelős: Nádasdy József ötödéves történelem —orosz,

szervező titkár: Szőke Domonkos ötödéves történelem—földraj,

kultúrfelelős: Kun János harmadéves magyar—francia,

a külügyi bizottság vezetője: Boros Sándor ötödéves orosz—német szakos hallgató.

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 133-066, 337-748, 340-726

EGYETEMI ÉLET

1970 OKT 13

Vasas Ferenc: FALUSI CSENDÉLET

1021

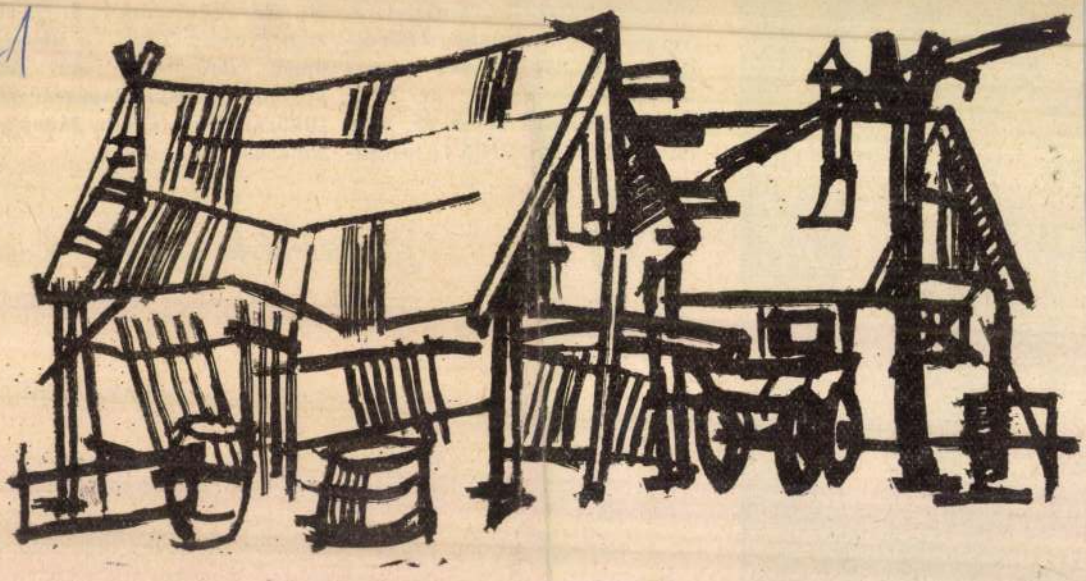

VASAS FERENC

70.

1970 OKT. 27

EGYETEMI ÉLET

SAJTÓIGAZOLÓ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

...ycse

...ek közö

...ert nem akar...
...ereket alkal...
...bbi tanszék.

Varga Frigyes: ...
...n a KISZ-képviselők ne-
...it kell ismernünk, azután
...djuk meghívni őket. Én
...gy tervezem, hogy ha a kép-
...selők neveit megkapom, ak-
...or megmutatom nekik a
...nszéki munkatervet, és ké-
...m, hogy válasszák ki, me-
...ik téma érdekli őket a leg-
...bban. Nyilván a költség-
...etés és a kutatási terv nem
...yen téma.

A riporter: A tanszéki mun-
...atervben szereplő pontok kö-
...il melyiket tartja olyannak,
...mely számot tarthat a diá-
...ok érdeklődésére?

Varga Frigyes: A februári
...tekezletet, amelyen az el-
...últ félévet, a vizsgákat érté-
...eljük. Célszerű lenne, ha egy
...yan diák is elönne, aki már
...il van a tantárgyon, és egy
...lyan is, aki még csak ezután

GULYÁS IMRE:

EGY ESTE rádkö...

VASAS FERENC

1021

Vasas Ferenc: ILLUSZTRÁCIÓ

E

Októl
9-ig vo
bor Ká...
közös fotókiállítása a Művész mozi klubtermében. Az olvasók mindkettőjük számos alkotását ismerik. Lapunk színvonalát, külsejét sokszor a Gábor- és Kanyófotók nem kis mértékben segítették színesebbé tenni.

Gábor Károly — egységes, tudatosan válogatott anyaggal lépett a nyilvánosság elé. Az esztétikusnak egyáltalán nem mondható paravánokon képei sajnos, kissé összezsúfolódtak. De hát ez nem a kiállító hibája, hanem a helyiség adottságaiból ered.

Gábor képei érzelmeinek és gondolatvilágának állomásait, belső vívódását, kínjait, az elődökkel vállalt nyomasztó sors még ma is embertelen szorítását mondják el a fotó formanyelvén. A képek mögött egy roppant

kozik ki. Az apákkal tö
tosan vállalt sorsközös
már a holnap felé mutat
új lehetőségeket kínál s
mára (Janus). Néha nagy
merészen eltávolodik a t
gyak közvetlenségétől
gondolattársítások segít
gével újabb összefüggése
mutat meg, láttat nagy
szuggesztíven. Madonna
mű képe talán a kiállít
anyagának nyugvópon
Összefoglalója eddigi kís
leteinek-eredményeinek
kezdése egy a konkrét t
gyaktól jobban elszaka
asszociatívabb, technikai
is sok lehetőséget kínáló,
galmas új útnak, illetve
eddigiek kiszélesítésének.

Kanyó Ferenc képei a t
gyi világ sajátos szemsz
látásai és érzékelései.
sődleges ihletője a látott
lóság és ezt a sokrétű,
nyolult komplexumot

A KISZ Hajdú-Bihar Megyei Bizottsága, a TIT Hajdú-Bihar Megyei Szervez
Debrecen és Hajdú-Bi

KÖSZÖNTÜNK, SZA

Vasas Ferenc

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

EGYETEMI ÉLET

Debrecen

1977 OKT 10
1021

Vasas Ferenc: ÁMOS IMRE HALÁLÁRA

Nyelvtanulás — műfordítás

I. Felnőttkorban, az idegen nyelv tanulásának folyamatában szükségszerűen a már elsajátított anyanyelvi ismeretekre támaszkodunk. Így a fogalmak, a szó- és mondatkapcsolatok adott idegen nyelvi kifejezőjét az anyanyelv közvetítésével, azaz akarva-akaratlan fordítás segítségével ismerjük meg. El kell fogadnunk tehát a fordítás vitathatatlan szerepét, jelentőségét az idegen nyelv megismerésének, elsajátításának folyamatában. A kérdés csupán az, hogy ma milyen funkciót tölthet be ez az „olyan régi, mint maga az idegen nyelvtanulás" módszer a modern nyelvoktatás rendszerében.

A mindennapi tapasztalat azt bizonyítja, hogy a fordítási gyakorlatoknak nincs jó híre a diákok körében. Ez különben nagyon érthető is: egyáltalán nem könnyű dolog ugyanis egy nép fogalmi körét, évezredek folyamán kialakult sajátos szemléletét egy másik nyelvre átültetni.

Az idegen nyelv oktatási módszereinek a megválasztásában a vélemények rendkívül eltérőek lehetnek. Napjainkban a két ellenpólust a strukturalista és a hagyományos grammatikus módszer képviseli, amennyiben a strukturalisták a direkt eszközöket, az érzékszervekre való közvetlen hatást, a grammatikusok pedig az indirekt módszert, a nyelvtan segítségével anyanyelv útján történő tudatos rávezetést tartják célravezetőnek. Nem vitatható az audio-vizuális oktatás jelentősége a modern nyelvoktatásban, különösen akkor, ha figyelembe vesszük azt az előnyét, hogy a hagyományosnál gyorsabban juttatja el a tanulót a nyelv társalgási szintű ismeretéhez. Számolni kell viszont azzal a ténnyel is, hogy az ismereteknek bizonyos modellekre épülő mechanikus bevésése, automatizációja viszonylag eredményes a gyermekkorban, ugyanakkor ez a módszer merőben ellentmond a felnőtt ember mindent tudatosítani akaró, ok és okozati összefüggéseket kutató, egyszóval intellektualizáló törekvéseinek, hiszen még a gyermekkorban elsajátított anyanyelv, esetünkben a magyar nyelv, reflexszerű készségét is tudatosítanunk kell ahhoz, hogy kiaknázhassuk, teljes mértékben és imponáló biztonsággal, árnyalatokban annyira gazdag stilisztikai lehetőségeit. Tehát nekünk, felnőtt magyaroknak is tanulmányoznunk, tudatosítanunk kell anyanyelvünket, hogy megfelelő szinten beszélhessük, taníthassuk. Mégis, véleményem szerint, kombinálni lehetne a két módszert.

II. Itt felvetődik a nagy kérdés a hallgatók szemszögéből nézve: vajon milyen szinten áll az idegen nyelvek oktatása egyetemünkön, és ami különösen érdekel, vajon milyen helyet foglal el a fordítás — idegen nyelvről anyanyelvre és anyanyelvről idegen nyelvre — az egyetemi oktatás rendszerében?

Onnan indulhatunk ki, hogy a fordítással kapcsolatos problémák az első nyelvgyakorlatoktól a művészi szintű műfordításig, mindenütt jelentkeznek. Sőt a műfordítónak még nagyobb gondot okoznak, minthogy erkölcsi jelentőségét is érzi annak, mit jelenthet egy gondolat helytelen vagy felületes adaptálása. De már az egyetemen is lehetőleg tökéletes nyelvi, stílusbeli, hangulatilag is árnyalt visszaadást kell megkövetelni a hallgatóktól.

A leendő nyelvszakos tanár tehát bizalommal fordulna a műfordításokhoz, hogy ellenőrizze önmagát, hogy tanuljon ne csak fordítani, de szép magyar stílusban fogalmazni is. És sokszor bizonyos csalódás éri.

III. Most nézzünk meg egy orosz művel kapcsolatos néhány fordítási problémát.

Egy fordítástechnikai gyakorlaton Goncsarov híres regénye, az Oblomov egy részletének alapján sikerült összehasonlítanunk az eredeti művet Magyarországon eddig megjelent műfordításaival. Nem szabad szem elől téveszteni a fordítások idejét, vagyis azokat az objektív nehézségeket, melyekkel az orosz klasszikusok magyar fordítóinak meg kellett birkózniuk. De úgy vélem, joggal várhatja el az olvasó egy idegen műalkotás, ha nem is újjáteremtési, de adaptációs vagy — ne legyünk túl igényesek — a tájékoztatás szintjén történő visszaadását.

De nézzük meg egy példán, mit tapasztaltak a hallgatók az Oblomov álma című fejezet vizsgálata során. (Nem véletlenül választottam olyan példát, amelyben hétköznapi beszédfordulat van.)

Ilja Iljicsre egyszer így fakad ki a dadája: *„Ej, úrfi, micsoda gyerek vagy te, mit izegsz-mozogsz, mint egy sajtkukac?"* (Egyetemi hallgató fordítása.)

Szabó Endre fordításában: *„Ah, istenem, micsoda gyerek ez, mint a kéneső!"* Dr. Szerelemhegyi Ervin így találta helyesnek: *„Jóságos ég, micsoda gyerek ez! Akár egy búgócsiga!"*

Csak egy kifejezésnek menynyi variációját láttuk itt is, amely magában hordozza a stilisztikai hibalehetőségek egész sorát. Sokszor felvetődik a kérdés: miért nincs hivatása magaslatán álló műfordítógárdánk? De maradjunk csak a magunk háza táján: vajon a tanár szakosok nyelvi ismeretei kielégítőek-e? A gyakorlati foglalkozásokon megkapja-e megfelelő helyét a direkt nyelvoktatási módszerek valamelyike, például az igényes irodalmi szövegek fordítása, amely szerintem az egyik legjárhatóbb út a társalgási nyelv különböző stílusváltozatainak megismeréséhez. Az igazság az, hogy nem minden esetben kielégítőek az effajta gyakorlatok. Csak a tanulócsoport szerencséje, ha a gyakorlatvezető „rátapint", mi az, ami nemcsak hasznos, de érdekes és izgalmas fordítási feladat lehet.

Nézzük meg, milyen témakörökre kellene nagyobb súlyt fordítani.

Szembeszökő, hogy milyen könnyedén tud egy nyelvszakos egyetemi hallgató politikai, irodalmi vagy nyelvészeti szakszöveget fordítani, oroszból magyarra, de még magyarból oroszra is. Ez nem véletlen, hiszen ide vonatkozó kifejezésekkel állandóan találkozik újságban, előadásokon egyaránt. De rögtön nehézségek mutatkoznak, ha hétköznapi témával, a társalgási nyelv beszédfordulataival találja szemben magát. Tapasztalatim szerint az egyetemi nyelvoktatás negatív paradoxona, hogy a hallgatók szebben, választékosabban beszélnek például az aspektus es tempus kategória fejlődéséről vagy a szentimentalizmus orosz ismérveiről, mint arról, hogy hogyan hívnák meg orosz nyelven ismerősüket egy kávéra. Az úton-útfélen használt kifejezésekkel egyszerűen nem tudnak mit kezdeni. Sok-sok grammatikai, stilisztikai probléma kerül elő a fordítások során. S a társalgási nyelv fordulatait is szívesebben tanulja az ember például egy szépen megírt, izgalmas novella párbeszédein keresztül, mint egy erőltetett stílusú, élettelen, minél több ismeretlen beszédfordulat sűrítésére törekvő, telefonkönyvhöz hasonló olvasmányból. Épp ezért tehát mai, dialógusokra épülő, társalgási stílusban megírt irodalmi szemelvények stilisztikai elemzésére és fordítására kellene nagyobb súlyt fordítani. Ezek a feladatok viszont már a magyar nyelv körébe is tartoznak. Ezekhez a gyakorlatokhoz az anyanyelv tökéletes ismerete, következetes alkalmazása szükséges. Az idegennyelv-szakosnak tehát ugyancsak járatosnak kellene lennie a magyar nyelvészet ide vonatkozó részeiben. A lehetőségekhez mérten ez megvan a magyar—orosz szakosoknál. De mi lehetne a megoldás más szakkal: történelemmel vagy más idegen nyelvvel párosított orosz szakosok esetében?

IV. Sok megoldásra váró feladat van még az egyetemi gyakorlati nyelvoktatás terén. Célravezető segítségnek találnám, ha a gyakorlati foglalkozások egy olyan tematikát kapnának, amely a meglevő eszközöket, bevált módszereket, a hallgatók igényeit is figyelembe veszi.

Amint már említettem, cikkemet vitaindítónak szántam. Érdeklődéssel várnám tehát más szakosok véleményét az érintett problémákról, a nyelvoktatás, a fordítás izgalmas kérdéseiről s az e téren szerzett tapasztalatokról.

Jónás Erzsébet

EGYETEMI ÉLET
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
SAJTÓIGAZOLÓ

Vasas Ferenc: ÁMOS IMRE HALÁLÁRA

Feladatok, megoldók nélkül

Egyetemünkön a matematika szakos hallgatóknak csak kis százaléka látja, hogy a feladatmegoldás egy gimnáziumi tanár számára mennyire fontos. Ezek a hallgatók nagyrészt önképzéssel segítenek magukon. De mit csinálnak a többiek?

Ezek és ehhez hasonló gondolatok hatására kezdtem el érdeklődni a Kun Béla kollégiumban néhány évvel ezelőtt megindult matematikai feladatmegoldó verseny iránt.

Legelőször Szász Tibor tanársegédet kerestem fel, s ő adott felvilágosítást:

— Talán ott kezdeném, hogy kevés azoknak a gimnáziumi tanulóknak a száma, akik iskolájukban rendszeresen oldanak meg komolyabb elemi matematikai feladatokat. Amikor az egyetemen folytatják tanulmányaikat, nem oldanak meg ilyen típusú feladatokat, helyesebben nem annyit, mint amennyi szükséges lenne egy gimnáziumi tanárnak.

Így született meg az a gondolat, hogy az első- és másodéves matematika szakos hallgatók részére matematika feladatmegoldó versenyt hirdetünk. (Természetesen olyan hallgató is nevezhet, aki más szakos.) Ennek hatására alakult meg, a matematikusok legjobbjaiból a verseny szervező csoportja, Pethő Attila másodéves matematikus vezetésével.

A gondolat a Kun Béla kollégiumban született meg, és a kollégiumi diákbizottság felkérésére jött létre a szervező csoport, amely az 1970/71-es tanévben a következő elképzeléseket szeretné megvalósítani. A verseny ötfordulós lesz. Egy-egy fordulóra nyolc-kilenc feladat jut. Ezeket a szervező csoport állítja össze külföldi matematikai lapokból, a verseny színvonalának megfelelően. Hogy valaki a feladatok zömét sikeresen megoldja, általában a gimnáziumi alapismeretek elegendők.

A megoldásra körülbelül egy hónap áll rendelkezésre. A feladatokat időben kitűzzük a kollégiumi hirdetőtáblára, illetve 100 példányban sokszorosítottva eljuttatjuk a szobákba. Egy hónap elteltével a beérkezett feladatokat a szervező csoport szakköri foglalkozáson értékeli ki.

A verseny támogatására a dékán és a kollégiumi diákbizottság olyan anyagi juttatást ajánlott fel, hogy minden forduló után, és év végén összesítésben is, évfolyamonként az első három helyezettet könyvjutalomban tudjuk részesíteni. A verseny első fordulója már le is zajlott. Sajnos, szomorú eredménnyel. 200—250 hallgató közül mindössze 15 adott be megoldást. A többség másodéves matematikus és elsőéves matematika—ábrázolós volt.

A beszélgetés után úgy gondoltam, hasznos lenne, ha megkérdezném az érdekelt hallgatókat, hiszen ez elsősorban az ő versenyük, őket készíti fel arra, hogy a katedrán is helytálljanak. Az egybehangzó vélemény az volt, hogy erre egyáltalán nincs idejük.

Nem tudom elhinni, hogy egy matematika szakos hallgató ne tudna kilenc feladatot egy hónap alatt megoldani. Szerintem egyszerűen csak lusták vagyunk. Általában azért nem csinálunk semmit, mert nincs saját ötletünk. Ebben az esetben azonban erre nem hivatkozhatunk, mert most van ötlet, ha nem is a miénk, csak nincs, aki kihasználja.

De van az éremnek egy másik oldala is, s ez már a matematikai tanszékre tartozik.

A feladatmegoldó készség, képesség a matematikatanár egyik legfontosabb erénye. A KLTE matematika szakján végzett tanárokat a gimnáziumok örömmel fogadják, nagyra becsülik, de a fiatal tanárról nemegyszer megállapítják, hogy nincs kellő jártassága a feladatmegoldásban. Miért nem lehet tantervi óraként (gyakorlatként) megfelelő óraszámban (mondjuk heti két órában) csoportonként feladatmegoldó órákat tartani?

Vaszkun István

Mérlegen két év munkája

A Debreceni Agrártudományi Egyetem MSZMP-csúcsvezetősége az elmúlt két év munkájáról készített beszámolóját öt fő fejezetre osztotta.

1. A pártélet, a pártmunka irányítása, hatékonysága.
2. Ideológiai és tömegpolitikai munka.
3. A tömegszervezetek és -mozgalmak pártirányítása.
4. Az állami vezetés pártirányítása, segítése, intézményfejlesztési pártfeladatok.
5. Határozati javaslat.

A beszámoló megállapítja, hogy a csúcsvezetőség a két alapszervezet vezetőségével összehangoltan dolgozott. Bebizonyosodott, hogy az alapszervezetek önállóságának fokozása indokolt volt. Az alapszervezetek rendszeresen munkálkodtak, ennek eredményeképpen a kommunisták tevékenysége megfelelő politikai hatást gyakorolt az intézmény életére. Mégis van jogosultsága annak a bíráló megjegyzésnek is, hogy a pártélet bizonyos területeken leegyszerűsödött, formálissá vált. Ez a vezetők és a tagság közös hibája volt. Pedig a pártdemokrácia sokat fejlődött, de a tagság még nem élt megfelelően, rendszeresen ellenőrző, bíráló jogával. (A tagság aktivitása főképp a helyi, személyi, bérezési, jutalmazási kérdések vitájában volt állandó, az elvi, ideológiai kérdések iránt nem mindig mutatkozott ilyen érdeklődés.) A csúcsvezetőség irányító szerepe a pártcsoportok irányításában, ellenőrzésében nem volt eléggé hatékony, az informálás és visszacsatolás lebonyolításában pedig nem volt elég következetes, habár nagy erőfeszítéseket tett ennek érdekében.

Az 1968-tól 1970-ig tartó periódusban a tagfelvétel egészséges méretű volt, az alapszervezetek sem a „befeléfordulás", sem a „kapunyitás" hibájába nem estek. Jelenleg 114 fő az ATE kommunistáinak létszáma (50 oktató-kutató, 19 hallgató, 45 dolgozó). A párttag hallgatók aránya az összhallgatói létszámhoz viszonyítva 3,5 százalék. Ebben a periódusban egyetlen fegyelmi ügy fordult elő, az illető nyugdíjas dolgozót törölték a párttagok sorából.

Ideológiai téren a csv javulást észlel, habár egyes kérdésekben ingadozó az egyetem dolgozóinak, hallgatóinak a véleménye. Egyesek szerint például a párt szövetségi politikája az ideológiai megbékélést rejti magában, mások meg éppenséggel úgy vélekednek, hogy az ideológiai harc megbontja a társadalom egységét. Az elméleti-ideológiai képzés színvonalát tehát minden rétegben fokozni kell.

A csv úgy ítéli meg, hogy az intézményben fellendült a tudományos kutatómunka. Az oktatók emellett a társadalmi és tudományos közéletben is nagyobb szerepet vállaltak, mint a korábbi időszakban. Nem tekinthető viszont kielégítőnek az intézményben folyó kulturális tevékenység, az oktatók, dolgozók ilyen irányú aktivitása. A kulturális munkát főleg a kultúrcsoportok néhány igen sikeres külföldi, belföldi szereplése fémjelzi, ami örvendetes, ám nem elegendő.

Az oktatói, hallgatói alapszervezet, de a csúcsvezetőség is ifjúságcentrikus pártmunkára törekedett. A csv értékelése szerint a hallgatói KISZ-vb irányító, ellenőrző munkája javult, az ifjúság politikailag, erkölcsileg általában megfelelő érettségről tett tanúságot. A KISZ azonban még nem él megfelelően önállóságával, jogaival. Nagyobb kezdeményező készségre van szükség, a párttagság részéről pedig e kezdeményező készség bátorítására. Fontos feladat a közeljövőben a KISZ-klub létrehozásának támogatása, a TDK megerősítése.

A beszámoló foglalkozott az Egyetemi Élet munkájával is. Az egyetem és a szerkesztőség kapcsolata az utóbbi időben javult, mivel megfelelő megállapodás született az együttműködésre. A csv felhívja a párttagok figyelmét, hogy a közvéleményformálás hatékonysága érdekében éljenek jobban a publikálás lehetőségével.

Oktatási-nevelési kérdésekről szólva a csv az új vizsga- és ösztöndíjrendszer továbbfejlesztésével, az oktatói-hallgatói alapszervezet tanszéki vizsgálatainak értékelésével, a fizikai dolgozók gyermekeinek helytállásával, az egyetem politikai életében betöltött szerepével foglalkozott. Az új csv-re marad az a feladat, hogy a korábban hozott határozatokat és intézkedési terveket a fenti kérdésekkel kapcsolatban teljes egészében megvalósítsa. Az új csv-re vár az a vizsgálódás is, amelynek során választ kell kapnia arra, hogy a hazánkban alkalmazott agrárfelsőoktatási módszerek, az egyetemi oktatás menete kielégíti-e a felmerülő új igényeket.

A beszámolót a tagság a vitában elhangzott kiegészítésekkel többségben elfogadta.

Nagy munka vár a csúcsvezetőségre az egyetemmé válás következtében sorrakerülő alapvető szabályozások kimunkálásában, a pártdemokrácia kiszélesítése és általában a munkastílus javítása területén.

Sport és politika

Ankét az ATE-n

Az agrártudományi egyetem *Ifjúságpolitikusok Klubja* ankétot rendezett *Sport és politika* címmel. A bevezető előadást *Sorbán László*, a városi sporttanács elnöke tartotta október 26-án az ATE kollégiumában. A vitaindítás, amely Debrecen város minőségi sportjának fejlesztését, sportlétesítmény hálózatának szélesítését, az objektív és személyi feltételek létrehozásának társadalmi összefogását hangsúlyozta, igen nagy érdeklődésre tartott számot. Az érdeklődésre jellemző, hogy a fiatalok több mint 30 kérdésben kérték ki a TST-elnök véleményét. Ezzel egyéves kurzust kezdtek, amely a klubban a fiatalok érdeklődésének megfelelő információkat, tájékoztatást és továbbképzést nyújt.

Ferencz Miklós

1021 OKT 10

Egyetemista fotóművészek

Október 31-től november 9-ig volt megtekinthető Gábor Károly és Kanyó Ferenc közös fotókiállítása a Művész mozi klubtermében. Az olvasók mindkettőjük számos alkotását ismerik. Lapunk színvonalát, külsejét sokszor a Gábor- és Kanyófotók nem kis mértékben segítették színesebbé tenni.

Gábor Károly — egységes, tudatosan válogatott anyaggal lépett a nyilvánosság elé. Az esztétikusnak egyáltalán nem mondható paravánokon képei sajnos, kissé összezsúfolódtak. De hát ez nem a kiállító hibája, hanem a helyiség adottságaiból ered.

Gábor képei érzelmeinek és gondolatvilágának állomásait, belső vívódását, kínjait, az elődökkel vállalt nyomasztó sors még ma is embertelen szorítását mondják el a fotó formanyelvén. A képek mögött egy roppant érzékeny, belső világát pontosan regisztrálni tudó és akaró őszinte arcél, bontakozik ki. Az apákkal tudatosan vállalt sorsközösség már a holnap felé mutat és új lehetőségeket kínál számára (Janus). Néha nagyon merészen eltávolodik a tárgyak közvetlenségétől és gondolattársítások segítségével újabb összefüggéseket mutat meg, láttat nagyon szuggesztíven. Madonna című képe talán a kiállított anyagának nyugvópontja. Összefoglalója eddigi kísérleteinek-eredményeinek és kezdése egy a konkrét tárgyaktól jobban elszakadó, asszociatívabb, technikailag is sok lehetőséget kínáló, izgalmas új útnak, illetve az eddigiek kiszélesítésének.

Kanyó Ferenc képei a tárgyi világ sajátos szemszögű látásai és érzékelései. Elsődleges ihletője a látott valóság és ezt a sokrétű, bonyolult komplexumot próbálja körüljárni érzékeny lencsejével. Az embereket (portrék) és életük keretét, a köréjük épülő világ számára fontos elemeit hasítja ki. A Nánási udvar című sorozata egy szociális érzékenységű, nosztalgikus, bensőséges lírai hangon is „játszó" embert mutat. Sok képén nyilvánvaló a szociofotó hatása. Szerencsésebb lenne talán, ha jobban eltávolodna ettől és a tárgyi világtól, s inkább az Asszociáció és az Ellenfényben című képeinek útján haladna tovább bátrabb lépésekkel, nagyobb technikai leleménnyel. Sajnos, nem a legszerencsésebb Kanyó képeinek az elrendezése. Hagyományosabb alkotásai lettek középpontba állítva és így a továbblépést mutatók még hangsúlytalanabbak.

A kiállítás szép sikere legyen biztatás számukra a továbbiakhoz.

S. Gy.

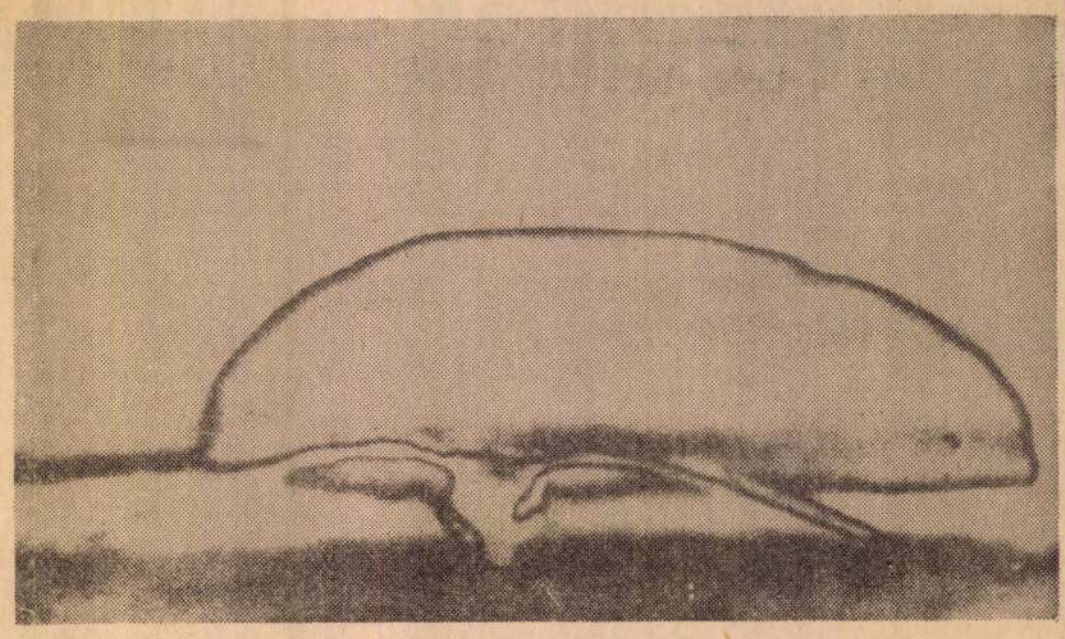

Gábor Károly: SIRÁLY

UNESCO-KÖR A KLTE-N

Rácz István kiállítása elé

1970. november 18-án, szerdán 11 órakor nyílik Rácz István fotóművész kiállítása a KLTE könyvtárának hangosolvasójában. Megnyitó beszédet Gulyás György, a Zeneművészeti Főiskola debreceni tagozatának igazgatója, Liszt-díjas karnagy mond.

Rácz István Finnországban él. Művészettörténetet tanít. Finnből fordít. Eddig 25 könyve jelent meg, főleg a skandináv népek kultúrtörténetét dolgozza fel, de jól ismeri más népek kultúráját is.

A finn művészetet bemutató könyvsorozatáért, a finn nemzetnek és az egyetemes kultúrának tett szolgálatáért 1969-ben a Finn Állami Díjat kapta.

Mint ismeretes, az ENSZ Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének, az UNESCO-nak Magyarország is tagja. A magyar UNESCO-bizottság és a KLTE KISZ-szervezete néhány éve UNESCO-kört szervezett az egyetemen a KISZ égisze alatt. A kör a múlt tanév végén újjáalakult, felfrissült. Az érdeklődőket ezúton is tájékoztatni szeretnénk terveinkről, munkánkról. Munkánk egyik része az UNESCO által is megünnepelt évfordulókról való megemlékezés (Lenin, Hölderlin, Engels, Comenius, István király). Az utóbbi három nagy egyéniségről még ezután fogunk megemlékezni, az ünnepségekről előzetesen tájékoztatni fogjuk az érdeklődőket. A megemlékezések nem „megemlékező előadást" jelentenek, hanem kiállítást, filmvetítést, beszélgetést stb. Több rendezvényünket más szervekkel közösen tervezzük.

Megkezdtük a klubélet kialakítását is. A tagok jelenleg minden második szerdán délután 4 órától fél 7-ig jöhetnek össze a KLTE ifjúsági klubjában.

Tervezzük azt is, hogy külföldi országokról hallgatunk meg beszámolókat, vetítéssel, zenehallgatással egybekötve. Legutóbb november 4-én Margócsy József főiskolai tanár számolt be nyugat- és észak-európai tanulmányútjáról.

Folytatni fogjuk az UNESCO által készített idegen nyelvű filmek vetítését. A magyar UNESCO-bizottságtól rendszeresen kapunk kiadványokat magyar és világnyelveken. Ezeket az egyetemi klubban tartjuk, a hallgatók szabadon használhatják. Igyekszünk együttműködni a tudományos diákkörrel is, ahol erre a témák módot adnak. A későbbiek folyamán sor kerülhet arra, hogy az egyetem oktatói, dolgozói bekapcsolódjanak az UNESCO több jelentős tudományos kutatásába.

Az UNESCO-kör újjáalakulása még ma sem fejeződött be. Tovább keressük a jó megoldásokat, a megfelelő formákat, az aktivákat. Eddigi rendezvényeinken volt már telt ház is, de gyér számú hallgatóság is. Ezért az a véleményünk, hogy egyelőre a tagság nem kötött, rendezvényeinkre tehát minden érdeklődőt szívesen látunk.

A magyar UNESCO-bizottságtól munkánkhoz jelentős támogatást kapunk, amelyre a jövőben is számíthatunk. Az igényeken, az érdeklődésen múlik tehát munkánk színvonala, hatékonysága.

Molnár Ferenc,
az UNESCO-kör titkára

KÖSZÖNTÜNK, SZABADSÁG!

A KISZ Hajdú-Bihar Megyei Bizottsága, a TIT Hajdú-Bihar Megyei Szervezete, Debrecen és Hajdú-Bihar Megye Művelődési Központja

néven kétéves időtartamú akciót indít azzal a céllal, hogy a tanyavilág, kisközség, peremtelepülések lakossága, az üzemek munkássága számára színes, érdekes új típusú műsort adjanak 6—8 fős, könnyen mozgósítható csoportok.

A műsorok témaköre három területet ölel fel: természettudományok, társadalomtudományok, művészetek.

Például: ismeretterjesztő műsor az élet kialakulásáról, az űrkutatásról, belpolitikai kérdésekről, a babonákról, az alkoholizmus és a dohányzás ártalmairól, a a XIX—XX. század magyar festészetéről vagy az alföldi festőkről, élőzenével illusztrált Bartók—Kodály műsor, vagy egy-egy irodalmi mű ismertetése. Természetesen a felsoroltakon kívül egyéb témákkal is lehet pályázni.

A műsor — mint fentebb jeleztük — munkásoknak, parasztoknak szól, tehát ügyeljünk a közérthetőségre.

Pályázhat minden egyetemi hallgató, aki vállalja a kivitelezést, de pályázhatnak az egyetemi önképzőkörök, irodalmi színpadok is.

A pályázat beküldésének határideje: 1970. december 1. Cím: Debrecen, Vörös Hadsereg útja 26. A. Debrecen Városi és Hajdú-Bihar Megyei Művelődési Központ.

ZSEMBERY LÁSZLÓ:

Dérvitorlájú fák

Sorban állnak út mellett a fák
ágaikra dérből rakott koronát
a tél —

A tél bilincse ráfeszül a tájra,
szavakat feszít számra
az ész —

A gondolat lángja nem melegít,
lassan, halkan, mereven beterít
a tél —

Odafagyva csillogó, csipke dér,
benne megfagyott fekete vér
az életem —

PETŐ GYÖRGY:

Sóhaj

Jaj, hogy tud hazudni
a félig-szerető

Távolságát öleléssel
leplezi

Két undorcsók között
lebegő

Esküvéseit szegi.

Kanyó Ferenc: FÜRÉSZ

Szántó Piroska képeiről

„Könnyű" lenne egy általunk — sajnos — csak illusztrációról ismert művész képeire ráfognunk, hogy illusztratív jellegűek. Annál is inkább, mert a korszerű illusztráció és a képi festés között nehéz határvonalat húzni. Ahogy lehet egy versillusztrációnak képi hatása, úgy egy táblakép is kelthet illusztratív hatást. A művészi szemlélet szerint csak egyetlen fogalom létezik: jó festészet és rossz festészet. Szántó Piroska munkáit sem bírálhatjuk másként. Művei határfelületet képeznek az előbb említett két művészi felfogás között.

Sok szó esett már Szántó Piroska képei kapcsán a „monokrom" szín- és képszerkesztésről. Fekete-vörös-sárga színvilága még a színelmélet szerint sem meríti ki a monokromia fogalmát. Nevezzük ezeket a munkákat leszűkített színskálájú képeknek, melyeknek egyszer játékos, máskor nosztalgikus vagy éppen töprengő motívumai egységes, kész és egész festői műként állnak előttünk.

* * *

Szántó Piroska számára az Ember közvetlen ábrázolása „tiltott". Számára nem pusztán ábrázolandó modell vagy éppen egy képen szereplő motívum, tehát nem eszköz, hanem cél. És egy célhoz sokféleképpen el lehet jutni. Az ember képi ábrázolása a műtörténetben már számtalan formában nyert testet. Ennek mintegy szintézisét adja Szántó Piroska. Egyszer — gyermeki komolysággal — virágokban, mákgubókban jelennek meg tündérarcai, máskor a helyét soha meg nem találó „Sirályok" alakjában. A Megfeszített motívumaiban ölt testet a soha le nem győzhető, de megtörhető, emberi jogaiban megalázható, letiporható, megszégyeníthető ember. De mindenütt végigkísér az optimizmus, az Emberbe vetett hit, a beteljesedő ígéret. Ki tudna másként hinni, ha nem egy művészetet szemünk előtt létrehozó asszony?

* * *

A modern magyar képzőművészet kulcskérdése — de a társművészeteké is — a népiesség irányzata. Képzőművészetünkben az ötvenes évek végén, a hatvanas évek elején jelennek meg az első „népies" jellegű táblaképek, grafikák. Az esztendők folyamán számtalan ciklus, sorozat vagy önálló alkotás született ebből a tárgykörből, amelyeknek elbírálása és elhelyezése, de főleg értékelése a közeljövő feladata.

Egyetlen irányzat vagy törekvés nem rejteget annyi zsákutcát, mint éppen a népiesség. Ugyan miért — kérdezné az olvasó —, hiszen sokan, sőt, túl sokan hitték, hogy a szőttesek, szűrök, köcsögök, régi hangszerek, népi bútorok motívumai felfrissülést, eszmei, formai változatosságot hoznak és úgymond, végre megváltják „tengődő" grafikánkat, festészetünket. A népművészet nagyszerű formai és szellemi örökségét átültetni azonban nem könnyű, és valójában kevesek számára vált igazsággá és valósággá. Egy bartóki vagy kodályi jelenség eddig hiányzott képzőművészetünkből. Lehetséges, hogy Szántó Piroska művészetével máris új népi motívum és jelrendszer jelentkezik a modern magyar képzőművészetben. Élményanyaga is szokatlan: a dunántúli dombokon, útkereszteződéseken, búcsúhelyeken mindenütt megtalálható feszület. Ezek az emlékek, a népi szobrászat egészen sajátos motívumai, melyekben ismeretlen alkotójuk a magyar paraszttípus minél hívebb ábrázolására törekedett. És ezt próbálták felruházni olyan jegyekkel, amelyek tiszteletet, megbékélést és jámbor ájtatosságot sugároztak. Van ezekben a kurta törzsű, rövid karú, apró lábú, lógó bajuszú Krisztusokban groteszkség is, meg naiv méltóság. Ennek ábrázolásán keresztül kerül közelségbe a dunántúli parasztember gondolati és formai hagyományaival és képes ezt a maga módján szemünk elé idézni. Nem pusztán szolgai másolásról van szó — mint ahogy sokan a népies képzőművészetet értik nálunk —, hanem új és más típus megformálásáról.

A természet képi jelei: a virágok, fák, felhők, a természet csodálatos konstrukciója, az átöröklött népi hagyományok szintézise áll előttünk, melynek érdeme, hogy mentes minden modorosságtól. Ez a költészet komoly és tépelődő vagy kedves és játékos, a színek és formák költészete.

Vasas Ferenc

1968 NOV 27
EGYETEMI ÉLET
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Juhászfia Ferenc:

NÉGY

(Álmosan ébredek. Negyed nyolc. „Várható időjárás: száraz, az évszakhoz képest meleg idő. Legmagasabb hőmérséklet"... Ma mindenképpen el kell mennem. Nem halogathatom tovább. A tegnapi távirat: „Anya jobban van, ne aggódj" csak megbocsáthatóvá teszi az eddigi halogatást, ám marasztalni nem tud. Péntek van, egy előadás, egy szeminárium. Ki kell hagyni. Máskor jelentéktelenebb ügyekért is kihagytam. Még öt percet nyújtózni... Nem lehet. Nézem az időt: az ablakon áttetsző hártyát hagyott az októberi hajnal. Szippantani kell a levegőből, hogy elűzze bágyadt határozatlanságomat. Na tessék, sokkal hűvösebbre számítottam. Nem fogok fázni. Minden rendben lesz. Ilyenkor tele az országút. Gyorsan, gyorsan. A csomagolás nem tart semeddig: belehajigálom a holmit a sportszatyorba, és indulhatok. Persze, reggelizni kellene. Már mindenki lement. Legalább egy zsömlét hoznának. No, sebaj, délig kibírom. Délre otthon leszek. Igaz is, Csinti biztosan ad valami útravalót. Szól a rádió. Jó ez a szám. Mindig a reggeli műsor végére hagyják a jó számokat. Háromnegyed nyolc múlt hat perccel. Nézzük csak: a könyv és a szenynyes a szatyorban. Holnap délután újra itt leszek. Na, mehetünk. Csinti két parizeres zsömlét hoz, meg két almát reggelire. Csak a kakaót iszom meg, már a lépcső felé tartva. Mit röhögtök? Láthatjátok, hogy sietek. Ne félj, nem lesz semmi baj!)

— TESSÉK MONDANI, HÁNYAS SZÁMÚ BUSZ JÁR A BENZINKÚT FELÉ?
— AZ ÖTÖS. MOST MENT EL NEMRÉG.
— NAGYON RITKÁN JÁR?
— ÚGY TUDOM, NEGYEDÓRÁNKÉNT.

(Nem érdemes gyalog nekiindulni. Takarékoskodnom kell a lépésekkel. Lehet, hogy másfél-két óra eltelik, amíg jön alkalmas kocsi. Várok. A búsz két forint lesz. Nincs apróm, fel kell váltanom egy tízest. Pontosan annyi pénzem van, hogy ha végképpen nem megy a stop, személlyel hazaérek. Nem, erről szó sem lehet. Akkor mivel jövök vissza? Veszek egy Naplót. Az újságot belegyűröm a zsebembe, előveszem az egyik zsömlét. Utcán nem illik. Kényszerhelyzet: éhes vagyok. Nagyon finom a zsömle. Nézzük mi történt a világban? Sok jó, sok rossz. Sétálnom kell, lemerevedik a lábam, ha egyhelyben állok. Végre itt a busz! Pár perc alatt a benzinkútnál leszek. „Tessék jelezni, ha leszállni kíván!" A bizonytalanság jelző nélküli érzése tölt el a megállóban. Innen százötven méter a kút, aztán „jó szerencse, semmi más". Ez az első stoppom ebben a tanévben. Még sosem fordultam vissza. Anyát meg fogják operálni. Jön egy Volga. Nem érdemes próbálkozni, vállalati. Ezek teherautók. Nem kell. Kilenc óra lesz két

mindenről az iramló percel
Nem érdekel. Elűzöm a szav
fülem mögött. Semmi közö
A barnainges szelid geszte
nyárfát. Amott jegenyék áll
fáklyák a napfényben. Narar
sok. Már biztos, hogy nem
rompó: megbilincselt idő. T
foglalkozása.)

— ADNÉK EGY ALMÁ
— HAGYD, PESTIG TE
— AKKOR ESZEM OTT
— NA JÓ. TE MEG GY
— NEM DOHÁNYZOM.

(Száz, százöt, száztíz. M
út tükörsima, előttünk senki
tor. Tizenegy óra. Szolnoko
kizárólag autóból láttam. Oc
tottunk rajta, néhány utca e
cégtábla a sarkon. Az ilyesn
nek. Elfelejtettem odaadni
Tíz perc alatt hány kocsival
őket, mert nagyon elálmos
Szavakat keresek ü-betűvel.
menthetetlenül el fogok alu

— GYAKRAN SZOKT
— AUTÓT GYAKRAN.
— MERREFELÉ LAKS
— A NYUGATI ÉS A
— AHA. AZT A RÉSZ

(Egy óra, legföljebb má
a Margit-híd között. Jövő h
tot. Mikor voltam utoljára
hogy átvette tőlem az előa
sosem beszéltem kétszáz e
óráról, benépesül a folyosó
virágok büszkélkednek az
vettem őket! Ezentúl virág
Anya minden másnap hoz
félét. Gondosan elosztogatj
bek, világosabbak a szobák
Hirtelen megállunk. Valam
bességváltásnál hamis zöng
észre sem veszi, a sofőr az
kerül a szerszámos láda. S
húsz percig tart. A gyorsasá
mény. Vagy kétszáz méter

/ 102 / Vasas Ferenc

NAPLEMENTE **Vasas Ferenc (KLTE) műve**

...ÁBBAN

...endezik meg a fesztivált. Va...ahol elromlott, valami miatt ...em sikerült a terv úgy, ...hogy gondolták. A viták tá...nadó hangúak, komolytalanok ...ettek, a szakmai érdeklődés ...helyett gyakran a gúny, a fö...lényesség félreérthetetlen, s ...nem titkolt jegyei tünedeztek ...elő. Egymás produkcióit túl...zott fegyelmezetlenséggel fo...gadták. A svédek nem tudtak, ...s nem akartak tovább játszani ...a zajban, kiabálások, füttven...getések orkánjában: felénél ...abbahagyták az előadást. Per...sze, ez a fegyelmezetlenség ...egyben az értékítélet flegmán ...őszinte kifejezése is volt. Ami ...nem tetszett a közönségnek, ...azt otthagyta. Átmásztak a ...széksorokon, ha kellett, akár ...az első sorból is, és vidáman ...bevágták maguk mögött a ...színház ajtaját. Meg kell ...mondani: túlságosan nagyot ...ritkán tévedtek a produkciók ...ily módon kifejezett megítélé...sénél. A valóban értékes elő-

Nyáron történt

Kis délnémet városka főterén üldögélek. Tétován nézelődő házaspár áll meg előttem, s (a fülemnek megszokott drezdai akcentushoz képest) tiszta németességgel valamilyen utca iránt érdeklődnek. Csekélyke német tudásomat összeszedve nyögöm ki: sajnos, jómagam sem ismerem a várost. Továbbindulnak, de még hallom a férfi szavait:

— Jobb lett volna, ha ki sem mozdulunk Debrecenből, ott legalább ismerünk minden utcát.

* * *

Prága alatt elromlott a kocsink, szerencsére hamar akadt segítőnk egy országúti autóstársban. Amikor megtudta, hogy magyarok vagyunk, focistaneveket kezdett sorolni a válogatottból és vállunkat veregetve hozzátette:

— ...a jó fociról min-

gyar határátkelőhelytől, szokatlanul nagy „stop"-tábla tűnt fel az egyik útkanyarulatnál, röviddel utána pedig kis piros-fehér csíkozású sorompó, mellette „Vám-Zoll" felirattal. Meglepetve fékeztem, barátom sem tudta mire vélni a dolgot. Félórája, hogy átestünk a vámvizsgálaton, de elfelejtett izgalma ismét úrrá lett rajtunk.

„Rejtett vám és őrtoronyból távcsöveznek bennünket, vagy Ausztriába kerültünk volna?" — meditáltunk.

Az út melletti szántón kapálgató öregembert veszünk észre. Barátom tétova magyarsággal kérdezi:

— Meg tudná mondani, bátyám, hol vagyunk tulajdonképpen?

— Hát hogy a csudába ne! Kisténye határában.

Ízes hazai tájszólása el-

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

EGYETEMI ÉLET

Vasas Ferenc

1971 OKT 12

/1021

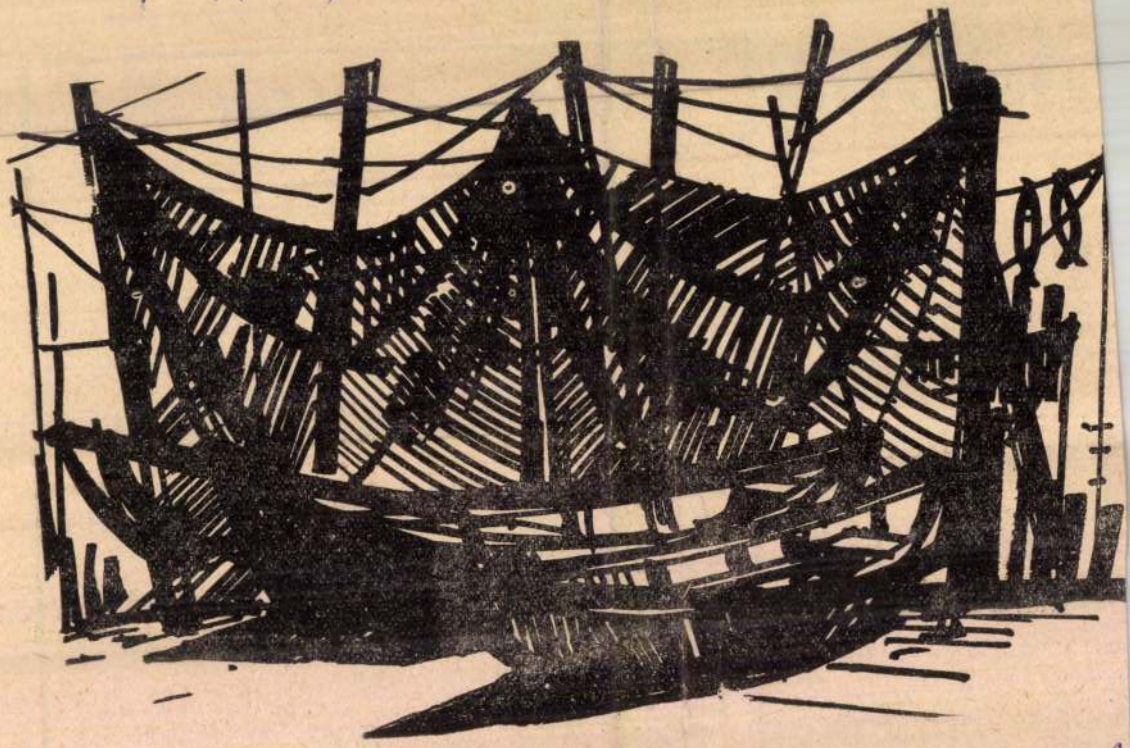

Vasas Ferenc: **HALÁSZBÁRKÁK**

Jelentkezés levélben:

MÁV VILLAMOS FELSŐVEZETÉK ÉPÍTÉSI FŐNÖKSÉG

BUDAPEST X., KŐBÁNYA-FELSŐ PU.

A BUDAPESTI KŐOLAJIPARI GÉPGYÁR

AZONNAL FELVESZ

KÖZPONTI TELEPHELYÉRE

lakatos, vízvezeték-szerelő, bádogos, esztergályos, asztalos, kőműves, zsaluzó ács, marós, lemezlakatos, ív-, lánghegesztő, motorszerelő, villanyszerelő, kazánfűtő szakmunkásokat, továbbá öltözőőröket, őröket és férfi segédmunkásokat.

KÜLSZOLGÁLATOS MUNKAKÖRBE

műszer- és technológiai szerelési munkahe-

Vasas Ferenc

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ
Debrecen

1971 JUL 1 1

1021

Csöpp pihenése
Ne legyen néki

Asson is engem
Eh-eledelnek
Ételnek ásson

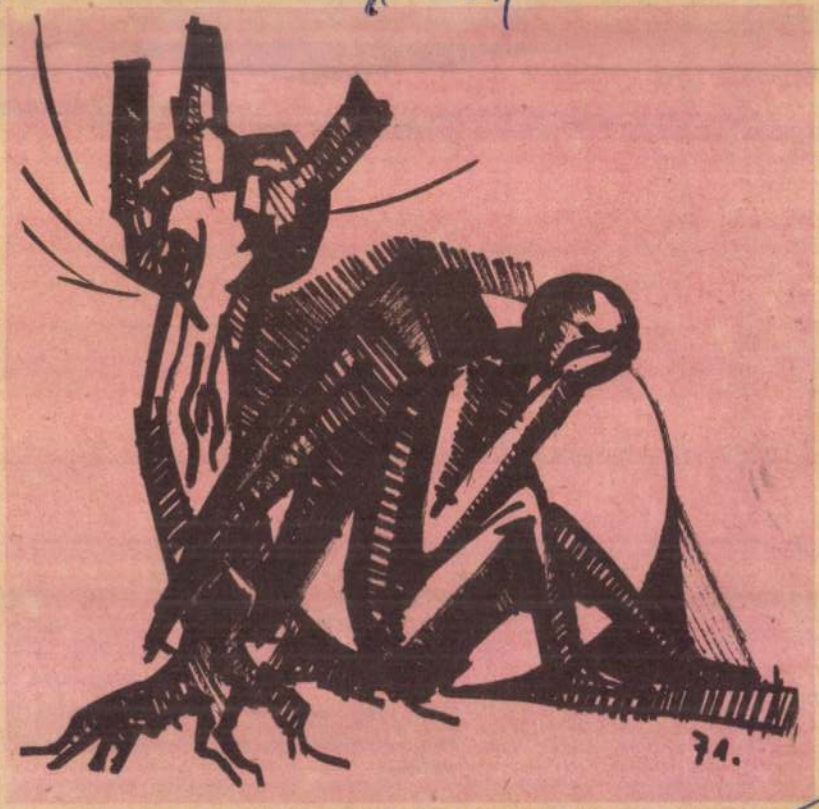

Vasas Ferenc: Illusztráció Várkonyi Anikó verseihez

Kunt Ernő: FÉNYEK

MTI SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-066, 337-748, 340-726

EGYETEMI ÉLET

1971 SEP 14

1021 - VASAS FERENC

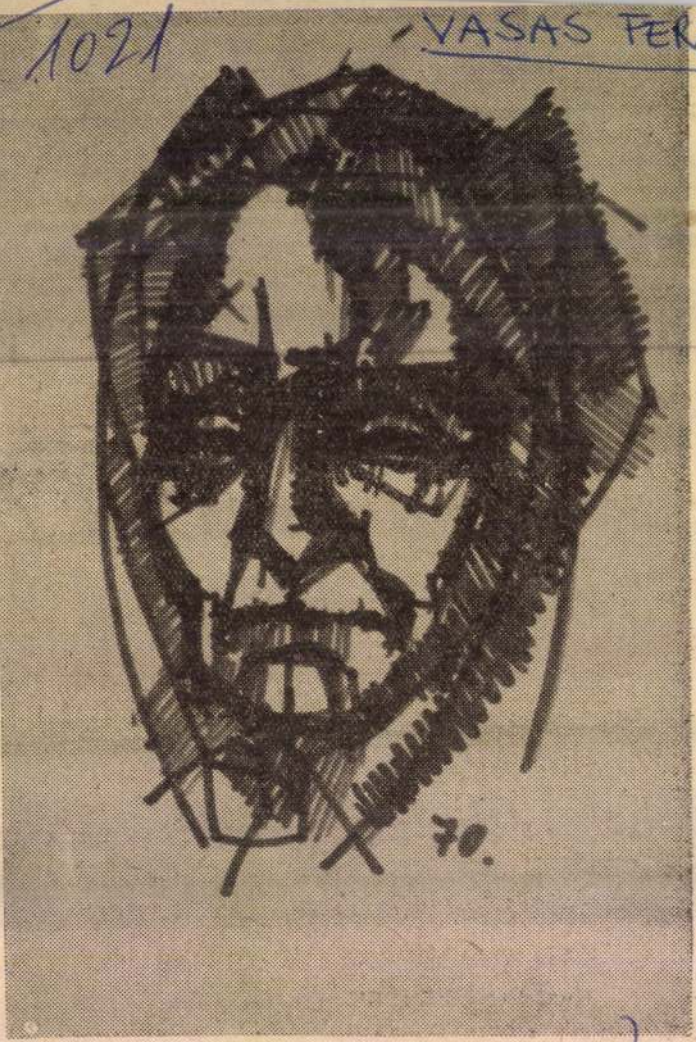

Vasas Ferenc: FEJ

gasra eregette a füstöt — követem hova — a gerenda alá, majd egy kéttenyérnyi kék folton ki a szabadba. Benn kormos a fal, a gerendák, az asztal, a sublót.

Széles mosollyal kapom a langyos tejet, cukrot is hozzá, ha úgy kívánnám, s közben nem szabadulhatok a szabad tűz látványától. Talán nálunk már nincs, fönn a hegyekben sem, remélem, gondolom. Kutatom az asszony arcán a tbc vagy a

vár, akinek bús
Nikola kopott fre
életre. Várnak az út me
lett is a fonnyadt görögdinnyékkel, az almával magasra nyújtott kézzel, s várnak a biztonságos hajlékért kakast áldozók is. Várni Dózsát és várni az almát olcsón vásárlót — ugyanaz, eljutni szenvedéssel és várakozással a lehetséges, de soká valószínű boldogsághoz. (A boldogulás igazabb és szerényebb lett volna.)

Novi Pazar bazáriai csep-

nöm a
tént már meg ve
hajnali kenyérvásárlás. Nem tudom. Mindig vegyesboltban, csemegében, közértben közönséges bolti, legfeljebb cserekenyeret vettem. Talán a vágy, hogy tudjam, hogy készül a kenyér, dolgozta ki tudatalattimban ezt a jelenetsort. Nem tudom. Bele kellett nyugodni, hogy a klasszikus déjà vu esetével állunk szemben. A déjà vu-s
finom

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
EGYETEMI ÉLET

1971 SEP

1021

Vasas Ferenc

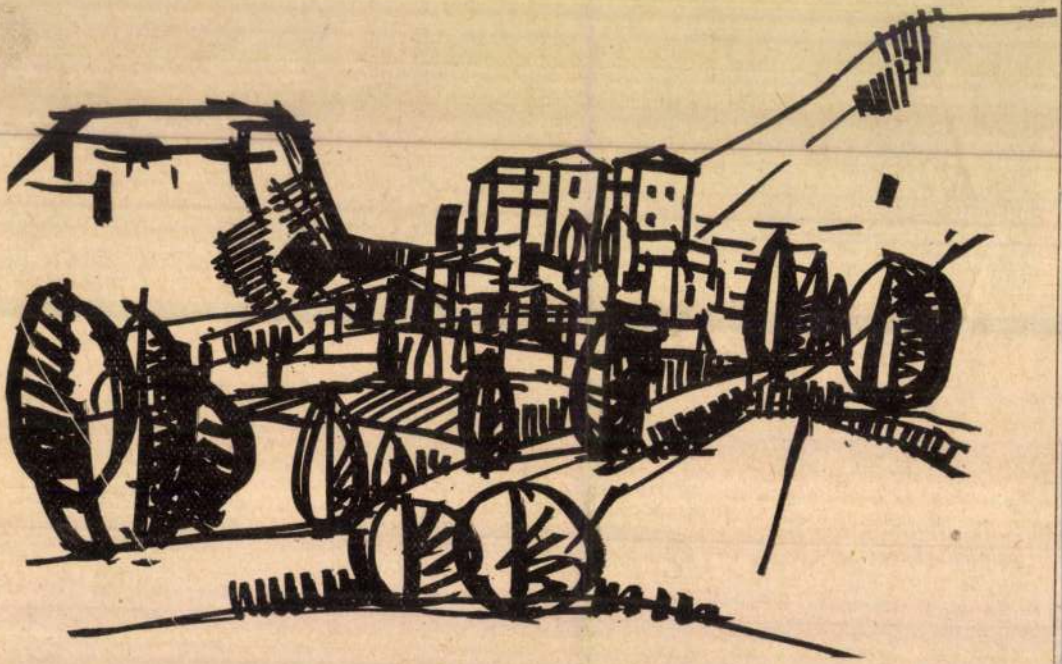

Vasas Ferenc: **PROVENCE II.**

Hasznos szeretet

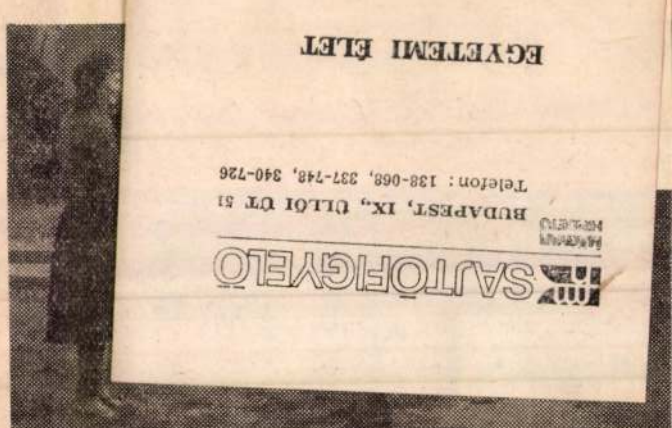

HEGYEK KÖZÉ ÉKELŐDÖTT hevesi faluban vert tanyát egy hétre nénány etnográfus-növendék. A falu ott van Recsk és Kisterenye között, a siroki várból jól látni a cserepes tetőket, a fehéren villanó házfalakat. Háromezerötszáz ember él itt, jómódú, gazdag emberek, a falu tele van erős, módos, új épületekkel. A népéletre kíváncsi kutatót ilyen hely aligha tölti el magasabb reményekkel. Hiszen elmúlt idők emlékei szívesebben bújnak meg a viskókban, ócska kapu mögött rejtekező rozzant házakban, néhány száz főt számláló ócska falvakban.

könyvespolchoz támasztott favilla a nép, a népkultúra szeretetét és értését tükrözi. Az értő szeretetről más vall: reggeltől estig való szigorú munka, tapintat és lélektani ismeretek a kérdésfeltevéskor, pedagógiai felkészültség. Azoknak a feltételeknek a megtanulása és okos alkalmazása, amelyek nélkül csak a felszín fecseg — a mély hallgat.

— Rossz, kavicsos földje volt a falunak, szántónak alig való. Ráadásul hegyes vidéken, ami a szemnek szép, az eke azonban nem boldogul vele. Volt olyan parasztember, akinek hetven darabban volt

maza mutatja, hogy jó munk végzett.

Mellette ül Veres Laci akit lánynak néztek. Egy ör parasztember, megadva hosszú hajnak kijáró tisztel tet, kezét csókolommal k szöntötte. Végül azután é Laci lett az, akit bizalmukk leginkább megtiszteltek emberek.

— Ami engem érdekelt, erkölcs, a viselkedés, a neh zen fölfedhető területe a né rajznak. Egyszerűen azé mert védi, takarja a szemére Mennyi minden másról kell beszélgetnem egyik-más emberrel, amíg a tolakod vádia nélkül rátérhettem a

1971 SEP 2 8

1021

Vasas Ferenc: PROVENCE I.

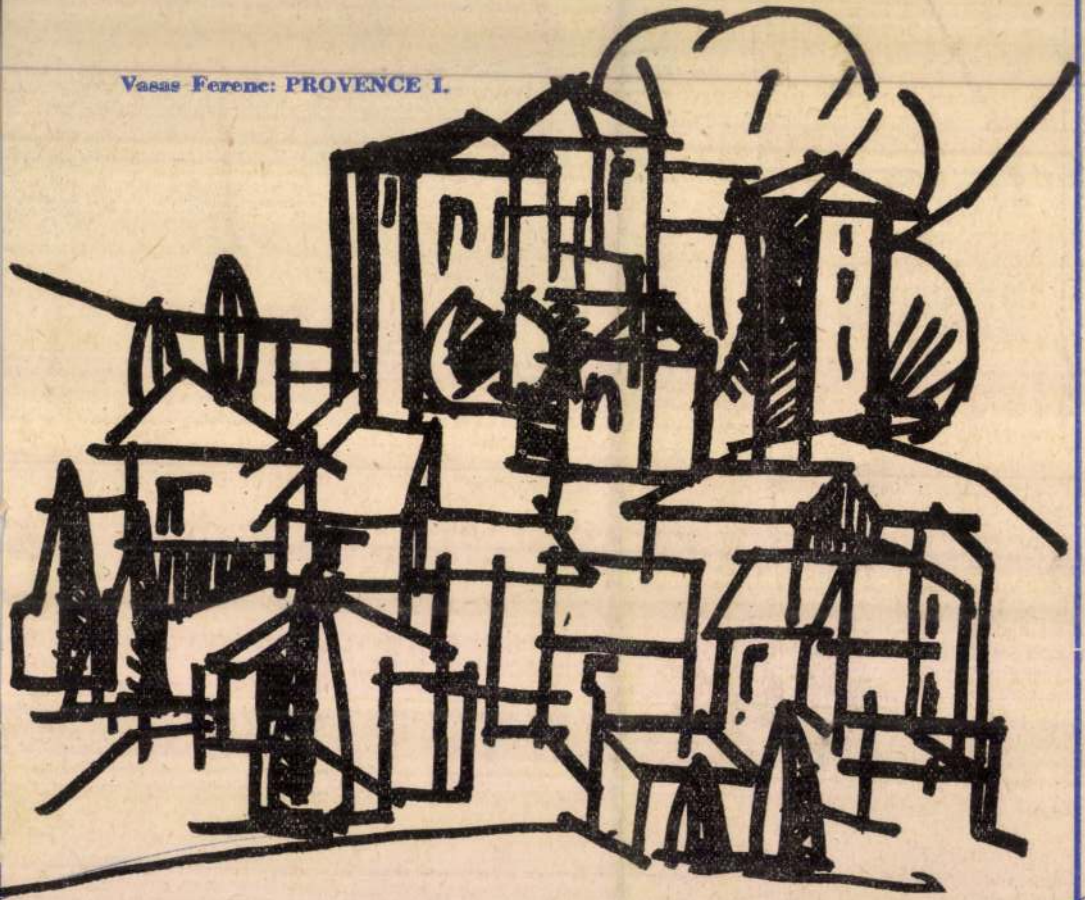

Vasas Ferenc

int és am

t nap ez! — so-
számú kollégiu-
ölvehessük ösz-
) hallgató, ami-
neghökkent:
forintot?
a tanulmányi
em tudom meg-
oknő.
ak később tud-
ók, számszerint
alos tanévnyitó
ltöztek a kollé-
zállásdíjat kell

k halasztott, il-
er elején teszik
az évnyitó előtt
vét a kollégium-
nyugodtan' ké-
rt érkeznek két-
egyszerűen nem
ejét, ugyanis az
hivatalos értesí-
om, ez a hallga-
s javára válna.
n vezetői ugyan-
i az Egyetemi
olodár Alajos

adatát, s nem ad okot jogos panaszra. Reméljük, ez egyre inkább így lesz." Reméltük mi is, hogy ez egyre inkább így lesz, de most itt van megint ez a bizonyos 50 forint, s úgy látszik, a hallgatók lojalitásával ismét baj lesz, hiszen az előzetes értesítés újra elmaradt. Ez, különösen a cikkben tett ígéret miatt, akkor is fájó, ha netán erre is volna egy általunk nem ismert rendelkezés. (Mindenesetre furcsa, hogy a kollégista hallgató fizetővendégnek számít a kollégiumban a tanévnyitó előtt, és még furcsább, hogy 50 forintot vontak le azoktól is, akik egy, azoktól is, akik négy-öt nappal előbb érkeztek. Tehát egy nap is 50 forint és öt nap is 50 forint. Ez valami félreértelmezett egyenlősdi. A legészszerűbb — szerintem — az lett volna, hogy a kollégiumi szállásdíj arányos részét számítsák föl, és a hallgatók annyiszor egy napot fizessenek, ahány nappal előbb jöttek.)

Meg kell jegyezni azonban még valamit: az őszi szünetre úgyszólván minden kollégista hazautazott nyolc napra, azonban teljes havi étkezési díját levonták a novemberi ösztöndíjból, holott csak 22 napot „evett le". Igazságos volna tehát — ha már ennyire precízek vagyunk —, hogy a következő ösztöndíj fizetésnél ezt a nyolc napot visszatérítsék. Igaz, ez nehéz lesz, mert csak a visszaadott menzajegyek alapján lehetne megállapítani, ki hány napot volt távol. A menzajegyeket leadni készülő hallgatókat azonban elküldték a tanulmányi csoport tagjai, mondván, nem kell

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Vasas Ferenc

EGYETEMI ÉLET

1968 DEC 10

1021

PORTRÉ
Vasas Ferenc (KLTE) műve

EGYETEMI ÉLET
1973 FEB - 71
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

kodik". No lássuk akkor a klasszikus, ezt a mostanit megelőző jó pár vizsgariport sztereotip (azaz beugrató) kérdését.

— Mi a véleményetek a vizsgáztatók módszereiről, általában a vizsgarendszerről?

U. Zs.: — Szerintem a vizsgáztatási rendszer enyhén szólva is nagyon rossz. Nem derül ki a vizsgán, hogy melyik hallgató mennyit tud. És ez nemcsak a diákoknak rossz, hanem a tanároknak is. Igaz, nekik így kényelmesebb, mert az a néhány jelenleg még ritka kivételnek számító vizsgáztató beszélgetésszerű, oldottabb kollokváltatása fárasztóbb, de sokkal többet tud meg a hallgatóról. A vizsgákon a másik baj, hogy eleve eldöntött olykor, hogy ki milyen jegyet kap, mert a szemináriumon az aktívabbak munkáját túlértékelik. Pedig vannak jól vizsgázó szerényebb hallgatók is.

— (H. J.) Nem értek egyet Zsuzsával. Például éppen a legutóbbi orosz nyelvészetvizsgán sem számított, hogy ki milyen gyakorlati jegyet kapott, csak a vizsgaprodukciót értékelték.

Más nézeteltérés továbbra sem volt köztük. Ha provokáltam őket, „példáulgattak" vég nélkül. Egyetlen kérésük akadt csak. Hogy a nevük ne szerepeljen, csak a monogramjuk. Pedig mondtam, nem lesz semmi bajuk, ezért a nyilatkozatért nem keresi őket senki, se tanár, se diák. És ha mégis, akkor hogy könnyebb legyen megtalálni őket, annyit még elárulok, hogy nyolc letett vizsgájuk közül egy közepes, a többi jeles.

...riport ...elvételben, ...lenül

Hosszú szünet.

— Harmad. Történelem— francia.

Azonnal kérdeztem.

— Neved?

Sokáig hallgat.

— Nevem? Van.

Méregbe gurultam.

— Neved?!

Újabb hallgatás.

— Hogy ... perccel a vi...

— Ne kér... lyeségeket!

— Nagyor...

— Nem félek. Csak dühít a tud. szoc. Mert nem tudtam megtanulni.

— ? ?

— Ahhoz szélesebb körű tájékozottságra lenne szükség, hogy a könyv általános szövegét az ember értékelni tudja.

— Éspedig?

— Nem vagyunk történészek. Ehhez pedig ismerni kell a történelmet. Amit gimiben

szünetekben van.

— Menned kell. Kijött valaki.

— Ne aggódj, nem fogok betojni. Majd kijövök és megmutatom.

Bekacagja magát az ajtón, fél óra múlva egykedvűen kiballag. Indexében jeles osztályzat, arcán émelygés. Kérdezem, mi a baj. A gyomrát fogja.

— Ma még nem ettem semmit. Szörnyen éhes vagyok!!!

4

Józanság inkognitóban

— Négy vizsgát tettem le. Mindegyik négyes.

— Mi ez az egyhangúság?

— Már negyedéves vagyok, ezek a vizsgák rutinszerűen sikerültek.

— Az is rutin, hogy körülötted ki-be járnak az emberek az olvasóterembe, és te nyugodtan ülsz?

— Igen, nekem ez az ideális környezet. Itt tudok ebben a nyüzsgő tanulóközegben legjobban készülni.

— Mennyit tanulsz naponta?

— Hét-nyolc órát.

— És nem vagy fáradt?

— Fáradt vagyok, de ezt nem ismerhetem be.

— Csinálsz valamit a vizsgára készülés mellett?

— Moziba elmegyek, tv-t nézek, olvasgatni is szoktam, de ez csak a letett vizsga utáni egy-két napig van. Aztán nincs más hátra, tanulni kell.

— Véleményed szerint — te kollégista vagy — a hallgatók közösségi élete tartalmában változik a vizsgaidőszak alatt?

— Erre nem tudok válaszolni.

— A vizsgákról, a vizsgamódszerekről mi a véleményed?

— Nem tudok objektív lenni, mert ebben a félévben maximálisan jó vizsgáztatóim voltak. Nem is vizsgán, hanem baráti beszélgetésen éreztem magam. Ugyanakkor nagyon rossz emlékeim is akadnak.

— Volt rúgásod?

— Volt.

— Vizsgáztató miatt?

VIZSGA...

A „jelmez" gyorsan lekerült. A sötét ruha-nyakkendőt felváltotta a mindennapi zakó-garbó szerelés, és irány a büfé. A falon diszkrét figyelmeztetés: „Dalolni, lármázni tilos!" Kedv még lenne is megszegni, de erő, az egy szál se.

Csodálkozásnak nincs helye! Karacsi Lajos utolsó vizsgáját tette le, méghozzá jól, és igencsak megdolgozott érte. Az asztalon a sör csak amolyan üdítő, de az álmatlan éjszakákat nem pótolja.

— Tizenkilenc napom volt erre az utolsó vizsgámra. Dr. Kozák Andrásnál számvitel. Még kétszáz oldal sincs a könyv, mégis embert próbáló feladat volt. Minden szónak, minden kifejezésnek pontosnak kell lennie. A tévedés ki-

Debrecen

Vasas Ferenc
1021

Vasas Ferenc: Csiksomlyó

Hasznos a világítás

Múlt év novemberében készült el a DOTE II. kollégiuma melletti pálya világítása. A pálya, amely kizárólag a tömegsport céljait szolgálja, ezáltal alkalmassá vált esti mérkőzések rendezésére is.

Mivel egyetemünkön a hallgatók délutáni elfoglaltsága általában 18 óráig tart, a sötétedés miatt eddig nem nyílt lehetőség arra, hogy hét közben egyetemi szintű bajnokságot, tömegsportrendezvényeket szervezzünk.

A világítás üzembe helyezésével a sportolási lehetőségek kiszélesedtek, lehetővé vált, hogy a hallgatók a délutáni gyakorlatok után sportolhassanak. A pálya nemcsak labdarúgó-mérkőzések lejátszására alkalmas, lehet rajta kézilabdázni és kosárlabdázni is. Az esti mérkőzések beiktatásával könnyebbé válik a Markusovszky Kupa, a csoportok és évfolyamok közötti bajnokságok és a Debreceni Egyetemi Kupa lebonyolítása és a DOTE kézilabdacsapatainak a Medikus Kupára való felkészülése.

Azok, akik használják és használni fogják a pályát, tudják, hogy ez a befektetés a hallgatók és dolgozók tömegsportja érdekében történt.

Fehér Zsigmond

Gyepgazdálkodási

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

EGYETEMI ÉLET

1973 FEB - 7.

1021

Vasas Ferenc

Vasas Ferenc:
KOPJAFÁK

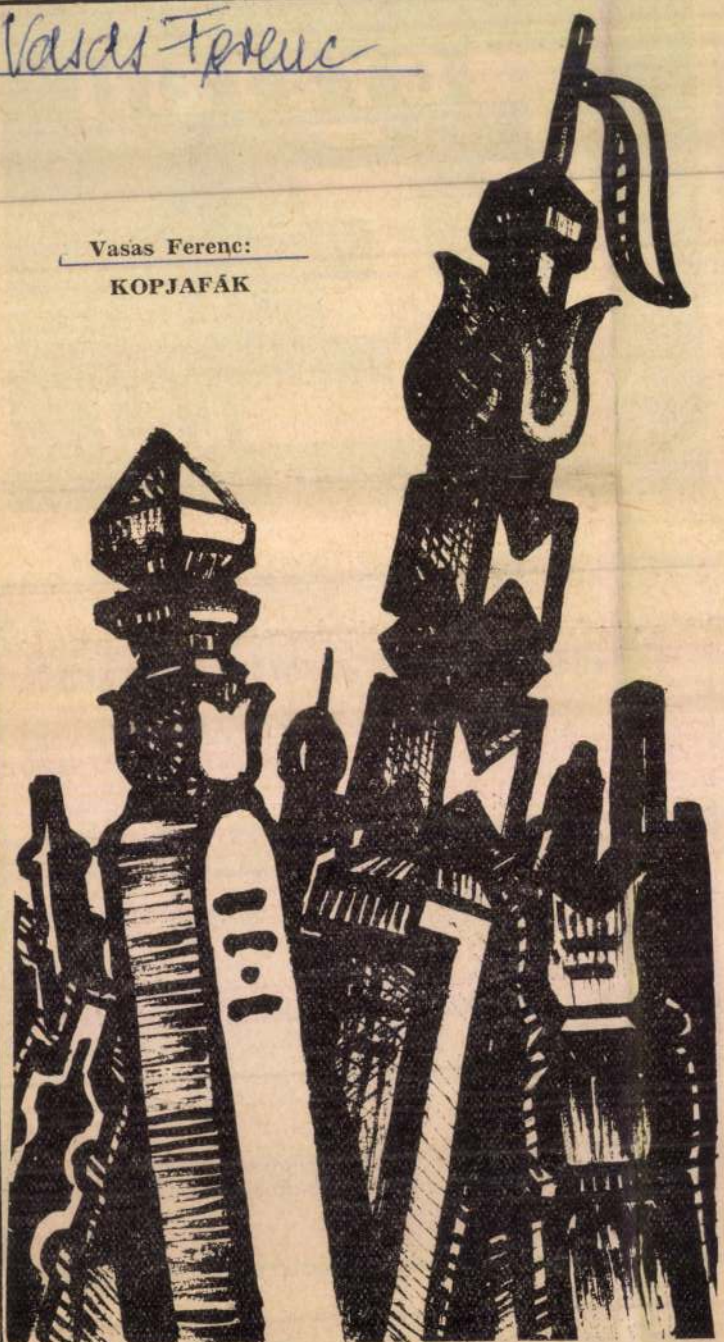

A Debr
nyi Egyet
szakosztály
án hangul
tében emi
sának 10.
a hazai szervezett turizmus
közelgő centenáriumáról.

A megjelent vendégek és a népes szakosztályi tagság először részt vett a 10 év hazánk turistaútjain című kiállítás megnyitásán, ahol a szakosztály tíz táblán és három tárlóban számos fekete-fehér és színes fénykép és dokumentum segítségével mutatta be tízéves munkáját.

Ezután dr. Pethő Menyhért szakosztályvezető számolt be a tíz év eredményeiről. Tíz év során a szakosztálynak 345 tagja volt, 115 túrán, illetve 191 túranapon 2723 kilométert gyalogoltak. Ebből nyolcvan fel. Az egyes túrákon
átlagában 18-an vettek részt. Az autóbuszos túrákon gyakran 35—40-en. Évente a szakosztály minden egyes túrázójára öt túranap esik.

Dr. Pethő Menyhértné alapító tag, tíz év legeredményesebb túrázója, aki 145 túranapot teljesített, s hét teljesítményjelvény, többek között a 1116. sorszámú Országos Kék Túra jelvény tulajdonosa, valamint Szegedi Ilona szakosztályvezető-helyettes részesült értékes tárgyjutalomban.

Ezután Haranghy György, a megyei szakszövetség elnöke nyújtotta át a szakosztály 17

Az alkohol ellen

Február 3-án nyílt meg a Béke út 13-as számú épület félemeletén az alkoholellenes klub. Manapság az alakuló és megszűnő klubok százairól olvashatunk, úgyhogy ez a hír első olvasásra csak egy e többi közt. Miért érdemel gyógyulás, gyógyítás lehetőségeiről.

5. Mert éppen ideje, hogy a még maguknak megálljt parancsolni tudó „iszogató" fiataloknak ne kelljen űzött vadként menekülni a „jó cimborák" elől, akik közt az egyetlen

MTI SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 FEB - 7

EGYETEMI ÉLET

1021 Vasas Ferenc

Vasas Ferenc: Kazlak

ÁZÓKROL

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 FEB - 71

EGYETEMI ÉLET
Debrecen

Vasas Ferenc
1021

A fazekas (Vasas Ferenc grafikája)

A KISZ pártirányítá
a KLTE-n

Az MSZMP Debrecen városi Végrehajtó Bizottsága a közelmúltban tárgyalta a KISZ pártirányításának helyzetét a Kossuth Lajos Tudományegyetemen. A végrehajtó bizottság megállapította, hogy a KLTE pártbizottsága a KISZ pártirányításában érvényesítette a párt ifjúságpolitikáját, az ifjúságpolitikai határozat megvalósulása folyamatban van, ellenőrzését az egyetemi párt-vb rendszeres időközönként elvégzi.

Az egyetemi KISZ-bizottság titkára állandó meghívott a vb-ülésekre, a párt-vb tagjai pedig részt vesznek a KISZ-vb ülésein, ahol a pártirányítást hozzászólásaikkal, a párthatározatok ismertetésével is elősegítik. A párt-végrehajtóbizottság s a pártbizottság rendszeresen gyakorolja a KISZ-szel kapcsolatos káderhatásköréből következő jogait.

A párt-végrehajtóbizottság rendszeresen beszámoltatta és beszámoltatja a KISZ egyetemi végrehajtó bizottságot a folyó munkáról. Jelentős fogyatékosságnak tartjuk azonban, hogy pártbizottságunk a KISZ egyetemi bizottságát átfogóan csak egyszer, 1966 végén tárgyalta. Ez is hozzájárult ahhoz, hogy a KISZ-szervezet munkájában nem mindig érvényesült a párt ifjúságpolitikája. Ennek eredményei az egyetemi felvételikben is jelentkeznek.

Vezetőségeink, pártcsoportjaink és párttagjaink irányító munkájukat a következőkben végzik: határozatainkkal összhangban a pártirányítás problematikáját taggyűléseken, vezetőségi és pártcsoportüléseken is megvitatják. A KISZ-tagok s vezetők rendszeresen meghívást kapnak pártrendezvényeinkre. A pártvezetőségek ifjúsági felelősei részt vesznek a kari vb-üléseken, személyes kapcsolatban állnak a kari és egyetemi KISZ-vb tagjaival, vezetőivel. A pártcsoportokban ifjúsági felelősök vannak, akik figyelmmel kísérik, támogatják az alapszervezetek, szakcsoportok munkáját.

A KISZ pártirányításának fontos módszere a KISZ-ben dolgozó kommunistákon keresztül történő irányítás. Ez egyetemünkön két szálon fut. Részben a még KISZ-korú fiatal kommunista oktatók útján, részben a párttag hallgatók útján. Megalakítottuk a hallgatói pártaktívákat, amelyek elsődleges feladata a KISZ pártirányításának segítése. Ezeket a kari pártvezetőnek a légkörnek eredménye az is, hogy a hallgatók többsége politikánkat elfogadja, de a többiek is tisztelik annyira, hogy foglalkozzanak vele. Örvendetes, hogy a hallgatók közül számosan nemcsak elfogadják, hanem élénk érdeklődést is tanúsítanak a marxista—leninista világnézet iránt, részt vesznek a különböző fakultatív speciálkollégiumokon, a tudományos diákkörök munkájában, és vállalják a dolgozatok írását is. A hallgatók általános igénye, hogy több információt kapjanak a különböző elméleti politikai kérdésekről.

A városi párt-vb megfelelő határozatokat hozott a munka javítása érdekében. Az egyetemi pártbizottság egyik lényeges feladata a KISZ-szervek irányítása, segítése és ellenőrzése. A pártszerveknek és alapszervezeteknek a KISZ irányításában differenciáltan kell tevékenykedniük. Figyelembe kell venni azt a sajátosságot, hogy három egymástól eltérő KISZ-szervezet (hallgatói, dolgozói, középiskolai) irányítását kell végezni.

Az egyetemi pártbizottság-

A KISZ-klubban hallgatói
Az öt kiállító név szerint:
és Kelemen Lajos.
Képünkön Starcz Tamás f

Kerekasz

MTI SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

EGYETEMI ÉLET

1973 FEB - 7

Vasas Ferenc
1021

Vasas Ferenc: HEGYEK KÖZÖTT

Ennek a számnak az illusztrációs anyagát decemberben tett erdélyi utazásom során készített rajzokból állítottam össze.

(Ritkán vagy egyáltalán nem viszek magammal fényképezőgépet. Barangolásaim alkalmával a meglátott és jól megnézett motívum fényképét később, amikor otthon elővettem, nem azt adta vissza, amit én megláttam ott a maga valóságában, de egészen más valamit, amely lehetett érdekes, de számomra idegen volt. Viszont, ha a legprimitívebb vázlatot készítettem magamnak, az a meglátás így mindig, évek múlva is az enyém maradt, azt és ahogyan a szemem a fejemnek és a szívemnek közvetítette.)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
EGYETEMI ÉLET
1969 MAR 1

VITA

ÚGY BIZONY MOHAMED!

„E hasábokon kérem a KISZ vezetőit, próbáljanak meg egy beszélgetést kezdeményezni. Egy este vagy bármikor, jöjjünk össze, s akinek véleménye van, mondja el, próbáljuk meg együtt. De ne alapszervezetenként, mert annak nem sok értelme van, hanem azokkal, akiket a téma érdekel és akiknek gondolatuk is van." Ezekkel a szavakkal zárja Nagy Jenő „Magánvélemény közügyben" című hozzászólását az EÉ-ben is újra gyűrűző KISZ-vitához (12. szám). Nem tudom, mivel mérhető az általa ismert alapszervezet(ek)ben a „cinizmus alaktalan — illetve nagyon is alakot öltő — masszája". Az viszont tény, hogy írásának három korábbi mondata így hangzik: „Megemlítették a tagrevíziót. Célt érnénk-e vele? Szerintem nem." Szerintem se, de akkor miért zárná ki a megoldáskeresőnek szánt beszélgetésből a legérintettebbeket: alapszervezetitag-társait? Mert, gondolom, a KISZ-szel kapcsolatban pontosan évfolyamtársai, csoporttársai egy részének passzivitása támasztott benne kétségeket.

Véleményem szerint a KISZ állapotán meditálók többsége eléggé egyoldalúan és meddően jár el, amikor az alulról kezdeményezett fellendülés lehetőségei helyett és nélkül a szervezeti-formai kérdéseket firtatja.

Nagy Jenő is beleesik ebbe a hibába; ám a fent idézett kéréssel éppen a KISZ legtöbbre hivatott sejtjét, az alapszervezetet negligálja.

„KISZ-vita"... De hiszen a KISZ-korosztálybeliek szinte egytől-egyig tagjai a szervezetnek. Miért csak KISZ-ügy? Miért csak KISZ-vita? Miért nem a Nagy Jenők Ügye? (Mi az, hogy: „Majdnem azt írtam, hogy egy kívülálló véleménye"?) Miért nem Szocializmust Építő Társadalmunk Ifjúságának Ügye? Hiszen jóval többről van szó, mint megtudni, hogy „kik, miért, mit csinálnak »fenn«, s hogy a KISZ-tagok zöme mit tesz a szervezetért" stb. Mert a mozgalom, a szervezet nem minden, sőt (leírom, mégha frázisnak tűnik is): a legfontosabb az, hogy generációnk mély felelősségérzettel gondolkodva és cselekedve, öntudatosan vegyen részt az előremutató társadalmi harcban; hogy a magunk módján, az apáink által remélt módon [Mesterházi Lajos szavaival: „... (gyerekeink) erejük és idejük szerint tökéletesítsék azt a művet, amiről mi egyszer azt hittük — hiszen minden forradalom a végtelenbe lát és minden fölszabadulás a végtelenbe nyílik —, hogy teljes egészében véghezvisszük mi magunk."] és a mi születendő (vagy már megszületett) gyerekeink által idővel számonkérendő módon — forradalmárok legyünk.

A múltkori szerkesztőségi értekezleten is felvetődött az egyetemi hallgatók társadalmi aktivitásának, lelkesedésének kérdése. Egyikünk becslése szerint a KLTE ezernyolcszáz hallgatója között mindössze háromszáz van, aki aktív közösségi embernek nevezhető... Úgy vélem,

ez a háromszáz ember a jelenleginél sokkal nagyobb befolyással lehetne a többire, s egyre erősebb az a meggyőződésem, hogy ez a Háromszáz, egyenként és együtt, nagyon is felelőssé tehető az Ezerhatszáz passzivitásáért s egyúttal magáért a gyenge KISZ-életért is,

mivel valószínűleg valamennyien tagjai a KISZ-nek, s elképzelhető, hogy nagy részük alapszervezeti vezető. Állítom, hogy a „passzívak" között akad legalább háromszáz úgynevezett „passzív aggódó". (Foglalkoztatják őket is az ifjúság-mozgalmi kérdések.) Jelentős a kezdeményezésekre várakozók aránya; a cinikusok száma nem döntő.

Az ezernyolcszáz hallgató nagy többségében ott feszül (legalábbis lapul) a felelősségteljes társadalmi gondolkodás és cselekvés igénye. Vitathatatlan: abban, hogy ez az igény szinte alig realizálódik tettekben (s sokakban a diplomaosztás idejére talán ki is hal), nagy szerepe van az egyetem — helyzetéből adódó, de a KISZ- és más szervek, tanszékek nem kielégítő kapcsolatkeresésének, kontaktus-biztosításának a számlájára is írható — hermetikus elzártságának. De a Háromszáz legalább annyira felelős ezért, mint az „illetékesek".

1600:300=5,3.

Egy ember hatósugarába bele kell férnie átlagosan 5,3 másiknak! S nem tartom reménytelen vállalkozásnak, hogy az öt-hatfős csoportok (mikroalapszervezetek!) megpróbáljanak együtt beszélgetni, vitatkozni;

felkutatni és kihasználni az adott lehetőségeket s újakat keresni; kijárni a Nyírmártonfalvákra, tanyákra, falusi középiskolákba — előbb csak ismerkedni, utána segíteni is, és ez az aktív kapcsolatuk egymással s az élettel egyformán hasznára válna valamennyi érintettnek: a falunak, a társadalomnak, az Ügynek, a szervezetnek, s nem utolsósorban ennek az öt-hat embernek... S biztos vagyok abban is, hogy az életbe-lépés előtti közös próbák után megvalósíthatják majd az odakinti „egy húron pendülést"; a Háromszázak fáradozásait nem teszik hiábavalóvá az Ezerhatszázak, mert ezek többsége is fáradozik majd. Így talán elkerülhetővé válnak az olyan esetek, amelyekre Döbrentei Kornél a következő példát hozza fel az Es-ben: „Az egyik középiskolában egy végzős osztályban az osztályfőnök a kialakult gyakorlattal szemben, kollektíve, az igazsághoz hűen akarta megírni a jellemzéseket. Tehát a sablon és a lakk mellőzésével. Vita kerekedett. A tanulók jogosan vetették fel: ha csak ők írják meg az igazságot, akkor hátrányos helyzetbe kerülhetnek a felvételi bizottságok előtt más iskolákkal szemben. Miért ők legyenek az »áldozatok«?"

Világos tehát: többről van szó;

már arra is gondolnunk kell, amikor mesterekként építünk. Építeni pedig csak együtt lehetséges. Már most összhangba kell hoznunk elképzeléseinket, már most munkatársakká kell válnunk.

Valóban fontos kérdés korosztályunk társadalmi-politikai aktivitásának problémája. Ennek megfelelően rengeteget beszélünk is róla. Azonban nem tartom megnyugtatónak a kívülről-felülről jövő intézkedésekre várást. Hamis szófecsérlés marad csak az a vita, amelyben úgy bíráljuk a KISZ-t, hogy megfeledkezünk arról: mi magunk vagyunk a KISZ, s Nagy Jenő módjára a hegyet hívogatjuk — holmi hasábokról.

Próbáljuk meg már valahára: milyen az, amikor Mohamed indul...

Kormány Pál

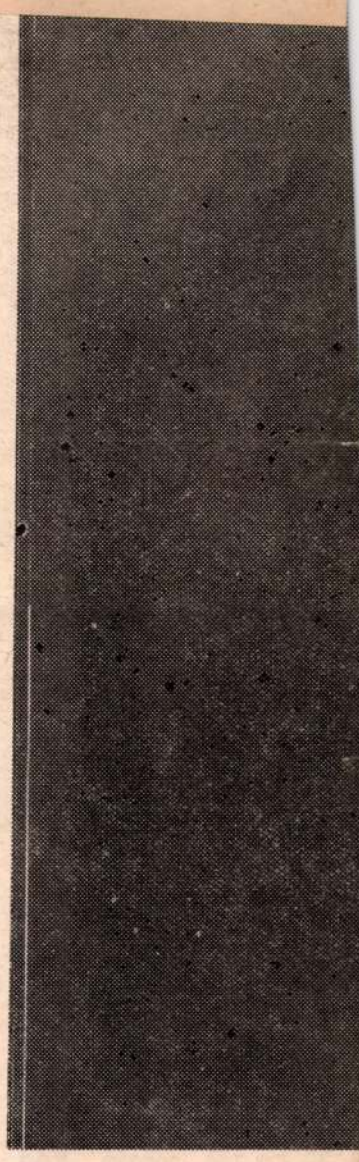

Egy eret

Feltűnően nagy visszhangot keltett Zelenay Anna „Nem ilyen eretnekeket!" című cikke. Sokakat érintő írás, de leginkább talán az első évfolyamnak szól. Ugyanis itt fordulnak elő leggyakrabban ilyen s ehhez hasonló esetek.

Az első évfolyam vezetőségválasztó KISZ-gyűlése volt a központi esemény, amely a cikk megírására inspirálta a szerzőt. Tény, hogy ez az ülés bővelkedett „sztorikban", s tollra érdemes momentumokban. De vajon tényleg úgy történt, ahogyan az a cikkben áll? Nem hinném, mert akkor aligha váltott volna ki ekkora reakciót az olvasókból. De hol téved a cikk írója?

Igyekeztem pontos információkat szerezni. Meghallgattam minden érintett felet, s nem utolsósorban jelen is voltam mindkét taggyűlésen. Remélem, sikerül tiszta vizet öntenem a pohárba.

Az első gyűlés anarchiába fulladt, ez kétségtelen. Indulatos csoportok vívták értelmetlen szócsatájukat, amely végül füttykoncertbe torkollott. A 8-as csoport kivonult, a többiek a kísérőzenét adták hozzá. De mi lehet az oka, hogy az alapjában véve fegyelmezett, sőt, intelligens egyetemisták ezt művelték? Honnan indult ez ki?

Az ok: a szervezetlenség, a tájékoztatás alacsony szín-

DIVAT...

Divat mostanában az Egyetemi Életben a KLTE kulturális életéről csevegni. Időnként „ironikus" éllel. (Hogy finoman fogalmazzak.) Nem néztem utána, pontos adatokat nem tudok felmutatni, de azt hiszem, hogy ebben az évfolyamban nem volt olyan szám, amelyben ha csak néhány sor erejéig is, de meg ne pendítették volna ezt a témát. Mint említettem: időnként ironikus éllel, de többnyire bírálóan. Meg kell jegyeznem: a cikkekben elmondottakkal nagyjából-egészében egyetértek, de...

Az EÉ egyik, valóban jelentős feladata, hogy az egyetemek oktatási, kulturális, KISZ- stb. munkájában felbukkanó visszásságokra, hiányosságaira rámutasson. Félreértés ne essék: nem gúnyolódom! Valóban komoly és felelősségteljes munkának tartom az ilyenfajta megnyilvánulásokat (magam is megeresztettem már ilyen jellegű cikket). Amiért tollat ragadok: az utolsó számban megjelent, e tárgyban írt cikk mintha nélkülözné az objektivitást (?), a jólinformáltságot (?).

N. J. Ünnepi őrjárat című cikkében a három egyetem ünnepi készülődéseiről ad rövid híradót. A KLTE-n Ternai András adott tájékoztatót, amelyből kiderült, hogy az ünnepi műsorban a fő hangsúlyt a zenére fektették, de a műsorból nem fog hiányozni a prózai rész sem. Ezzel kapcsolatban N. J. a következő konklúziót vonja le: „Érdekes ez a program is, majdhogynem újszerű. De úgy érzem, egy rövid irodalmi összeállítás nem rontotta volna a műsor színvonalát. Már csak azért sem, mert van a KLTE-nek egy Főnix együttese is".

Való igaz: van az egyetemnek egy Főnix együttese és N. J. hármat találhat: ki adta a valóban pár versből álló műsort? Hogy ne sokáig törje a fejét: a Főnix együttes! Ugyanaz a Főnix együttes, amely március 12-én a Miniatűrök címmel adott egy műsort; ugyanaz a Főnix együttes, amelynek néhány tagja egyik ünnepségről a másikra rohant, hogy a lehetőségek szerint kielégítsen minden fellépési felkérést (az egyetem, a város); és ugyanaz a Főnix együttes, amely szombat délután a szikgáti tanyaközpontban adott műsort tsz-parasztoknak március 15-e alkalmából.

Hogy mindezt miért mondtam el? Mert mindezekről egy sor se jelent meg az Egyetemi Élet hasábjain. Kár...!

Pigay Imre

Vitazárás — élőszóval

Előfordulhat hogy egy „folytatásos" hírlapi vita elkanyarodik eredeti céljától. Néha baj, ha így történik, hiszen a kitérő elterelheti a figyelmet a megoldandó feladatról; néha hasznos a mellékvágányra siklás, hiszen új, ismeretlen területeket tárhat föl.

Úgy véljük, ez utóbbi lehetőséget példázza a marxizmus—leninizmus oktatás vitájának mellékhajtása, amelyre lapunk 6. számában (Bessenyei) „Konkréten a korlátokról" című publicisztikája adott alapot. A mellékhajtás kiterebélyesedett, és az orosz szakosok gondjait hozta nyilvánosságra. Az eszmecserében részt vett hallgató, egyetemi oktató, középiskolai tanár — valamennyien kendőzés nélkül tárták elő gondolataikat, javaslataikat. Ugyanúgy, ahogyan március 20-án is tették a pártcsoport kezdeményezésére összehívott ankét részvevői, oktatók, hallgatók, újságírók.

A négy órán át tartó hallatlanul izgalmas eszmecsere nagy gondot vett le a szerkesztő válláról: a vitazáró elkészítésének feladatát. A március 20-i beszélgetés — úgy véljük — nem oldja meg ugyan a gondokat, de segíti a két „szembenálló" fél, az oktatók és hallgatók kölcsönös megértését, előmozdítja a hibaforrások némelyikének fölszámolását. A tanácskozásról következő számunkban adunk részletes beszámolót.

1021

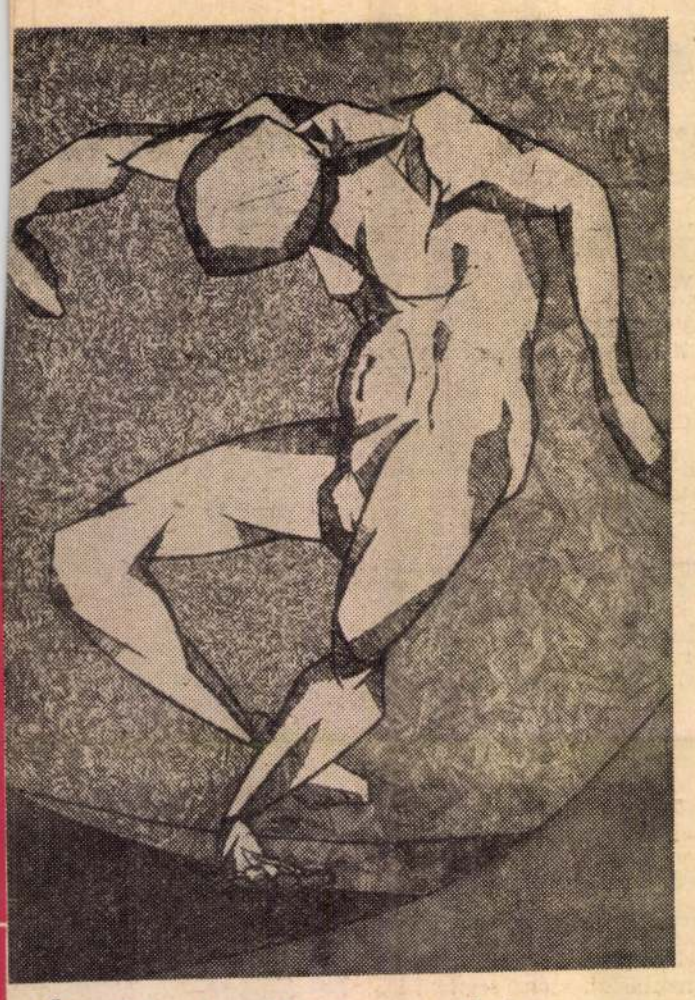

Újabb kiállítás nyílik

április 2-án 11 órakor a KLTE második emeletén. A kiállításon 36 alkotást mutatnak be: Ézsiás Anikó pasztelljeit, Nagy Edit monotípiáit és Vasas Ferenc olajfestményeit, rézkarcait, fametszeteit, tusrajzait. A KLTE képzőművészeti köre tagjainak kiállításra kerülő képeit Bíró Lajos és Kapcsa János festőművészek zsürizték. (Cikkünk fölött Vasas Ferenc Táncos című műve.)

EGY ÉV ELTELTÉVEL

Februárban ünnepelte megalakulásának első évfordulóját a KLTE táncegyüttese. Az első év gondjai, az olykor mostoha körülmények, a próbaterem hiánya, az elmaradt próbák utáni feszes tempó, a fizikai igénybevétel, a tánc időigényessége eltávolították tőlünk a — meggyőződésem szerint — tánckedvelő hallgatók nagy részét. De úgy gondolom, hogy éppen a gondok vagy ezeknek olykor „zökkenős" megoldásai az eggyékovácsolódás próbatételei. Ennek bizonyítására szeretnék néhány adatot idézni:

Az alapítók közül pillanatnyilag 16 hallgató táncol együttesünknél, további tíz pedig a tanév kezdete óta jár rendszeresen a próbákra. Érdekes, hogy novemberben, de méginkább október második felében negyvenen voltunk, tehát a jelenlegi létszám ennek 65—67 százaléka csak. Mi lett a többiekkel? Nem tudom! A kimaradók nagyobb része elsőéves. Nem foglalkoztam velük elégszer és eleget? Túlzott követelményeket állítottam? Nem segítettem őket, hogy beilleszkedjenek a közösségbe? Kihagytam őket egy-egy táncból? Ha végiggondolom, ilyen problémák is lehettek, de valószínűbb az, hogy nem sikerült mindenkinek a középiskolás ritmus után átváltani, és a tanulás kötötte le idejük túlnyomó részét. Másik nagyon lényeges ok lehet az, hogy néhányan a felvételi után kiküldött kérdőíven jelentkeztek, és ezért kötelességüknek érezték eljárni a próbákra, ha csak két-három hétre is.

Az együttes összetétele: táncosainak 70 százaléka TTK-s, a zenészek 60 százaléka is a természettudományi kar hallgatója. Mi azt vártuk, hogy a bölcsészek lesznek többen. Hogy nem így történt, részben jó is, hiszen a TTK-sok egy kicsit eltávolodtak a kultúrának ettől az ágától, és így nagy ambícióval igyekeznek újra a közelébe férkőzni.

A művészi siker a közönség szemében a taps, az ismétlés. Nekünk azonban, ha a művészi sikerről beszélünk, figyelembe kell vennünk azt is, hogy sikerült-e kialakítanunk az együttes művészi profilját. Ezen a téren, úgy érzem, már „irányba-álltunk", de a teljességhez legalább még egy évre szükségünk van. Nagyon lényeges siker-momentumnak tartom az addig még soha nem táncoló hallgató első önálló, tudatosan alakított mozdulatait. Az együttes tagjai megismerték a tér részeit és irányait, megtanulták — ha banálisnak hangzik is — jobb és bal lábukat egymástól függetleníteni, tehát kezdenek táncosok lenni. Az eddig betanult és előadott táncok csak iskolagyakorlatok voltak az említettek elsajátításához, és alapozzák a nehezebb feladatokat.

Sokan kérdezték már: mikor állunk elő önálló műsorral? Persze az érdeklődők vagy nem tudják, mennyi időbe telik egy műsor elkészítése, vagy nagyon türelmetlenek. Készülünk egy önálló műsorra, de amíg nem érnek meg a műsorszámok, amíg nem lesz tökéletes a produkció, addig türelemmel várni kell. Egy elrontott műsor nemcsak a közönséget ijesztené el, de esetleg az együttest is hosszú időre visszavetné.

Számadásom végén szeretnék köszönetet mondani az együttes nevében dr. Mojzes Jánosnénak, dr. Menyhárt Lajosnak és a KLTE KISZ V. B. tagjainak, akik megalakulásunktól segítettek bennünket. Ugyancsak köszönetet mondok az együttes III. éves matematika—ábrázoló geometria szakos hallgatóinak, akik lelkesedésükkel és szorgalmukkal nagyban részesei eddigi eredményünknek.

Jánosy András,
az együttes vezetője

Lengyelországi útja előtt, március 19-én az aulában tartotta utolsó próbáját a KLTE népi tánccsoportja. A műsort megtekintette dr. Rapcsák András, az egyetem rektora, Papp László, a pártbizottság titkára.

Ezután kedves kis ünnepségen a tánccsoport felvette a Kossuth Népi Együttes nevet. Az újdonsült népi együttes tíz napig lesz Lengyelországban, ezalatt Poznanban és Lublinban ad egész estét betöltő műsort, majd varsói kirándulás szerepel a programban. Turnéjukra március 23-án utaztak el.

—t—

„Kobzosnak dolga..."

Balázs Béla „Tábortűz mellett, vörös őrségen" című verse foglalta keretbe a DOTE irodalmi színpadának március 20-i ünnepi műsorát. Keret volt ez a költemény, valóban az, nyitotta és végezte az összeállítást; és mottó is egyben: „Mi szépet látok, mesélem szépen. Kobzosnak dolga."

A kobzos mesélő-regélő feladatát teljesítette az együttes: az egyórás műsor veretes művekből összeválogatva, teljes ívet nyitott; a forradalmak előzményeitől a Tanácsköztársaság vöröskatonáinak tábortűzéig ívelt az emlékezés...

Folytathatnám így, higgadtan, pontosan, szárazon, de nem. El nem tagadhatom: elfogultan ültem be a művelődési terembe, eleve tisztelettel meghajtva fejemet a DOTE együttesének produkciója előtt, hiszen három egyetemünk három irodalmi színpada közül ez volt az egyetlen, amelyik a félévszázados jubileumra hónapokig készült, s önálló műsorral készült. És úgy készült, hogy elvetette a sablonokat, a kész, kínálkozó megoldásokat.

A DOTE irodalmi színpadának tagjai — nem irodalmárok. Az Álmodik a nyomor, a Fölszállott a páva, a Rohanunk a forradalomba — az „előzményeket" idéző verseket nem volt nehéz előkutatni az Ady-kötetből. De ők fölfedezték (igen, így, idézőjel nélkül: fölfedezték maguknak) Nagy Lajos Razziáját, Karikás Frigyes Korbély Jánosát, Gábor Andor Évfordulóját, és fölfedeztették a közönséggel is, az ünneplővel, amely az ünneplésnél többet tett az előadás ideje alatt: egyre inkább figyelt, és e figyelem nem emlékezésbe, hanem átélésbe olvadt, mit olvadt, tüzesedett, amikor Karikás Korbély Jánosa is szót kapott.

De miért csak akkor, a műsor negyedik negyedében?

Még az elfogult (ezúttal az együttes javára elfogult) kritikus se hallgathatja el: az összeállítás igényességét ezúttal meg se közelítette az előadás. Egyes egyedül az együttes vezetőjének, Szabó Andrásnak nem voltak szövegtudásbeli gyöngéi: túl sok volt a „baki", még (a nagyon szerencsésen beillesztett) tanácsköztársasági alkotmány- és rendeletmontázs f ö l o l v a s á s a se ment hiba nélkül, és bizony rendezői félrefogás volt a bonyolult jelképrendszerben írt Razziát az egyszerűbb szövegmondásban is gyakorlatlan kezdőre bízni. Tudom, ha valahol, hát itt — az elismerten legjobban elfoglalt medikusok és orvosok között — hallatlanul nehéz egyeztetni a próbákat, kihasítani a gyakorláshoz szükséges szabad időt, de fáj az ember szíve, ha látja, hogy a gondosan fölépített műsor, a befektetett rengeteg munka, gond, törődés, igyekezet csak tört részét „kamatozza" hatásban, azt, amit érleltebben, kidolgozottabban hozhatna.

A kidolgozatlanság vagy fél kidolgozottság egyébként nemcsak a szöveg-, hanem a hangsúlyhibákban is elárulta önmagát. Az egész Ady-vers mondanivalóját viszi félre például egy nyomaték nélkül ejtett mutató szócska: „Jönni fog az Isten, az ős Élet s e földön szól majd harsonája:" — mondja a költő, s nem azt mondja, hogy e *földön*, hanem hogy *e* földön; azaz itt, s nem a túlvilágon, most, „Mikor az elnyomottak, a senkik, jajdulva, fegyverkezve jönnek", s nem a végtelen idők múlva bekövetkező bibliai utolsó ítéletkor.

Végül tehát azoknak az együtteseknek lett volna igazuk, amelyek nem készültek önálló műsorral az évfordulóra? Hisz róluk nem szedték le a keresztvizet! Nem. De az ünnepi alkalom, a DOTE irodalmi színpadának áldozatos munkája, az összeállítás gondossága tiszteletre kötelez. És a tisztelet elengedhetetlen tartozéka az őszinteség.

G. L.

A FŐNIX-ESTRŐL

A szeptemberi Egyetemi Színházi Esték alkalmából akartam írni róluk. Arról, hogy mennyire öntevékeny műkedvelők: maguk varrják jelmezeiket, a hangszórótól kezdve a reflektorokig mindent ők szereznek be. Vállalniuk is kellett a felelősséget az eszközökért, ezért hát éjszakáztak a templom hideg falai közt — álltak vagy ültek a strázsán. De mert a produkció ősszel nagy sikert aratott, fölösleges lett volna előhozakodni a méltánytalanul sok egyéb munkával...

Talán most önmaguktól távolodtak el, keserű az április 12-i est emléke.

A plakátok öles betűkkel hirdették: bemutatásra kerül az „Emberségről példát..." irodalmi összeállítás, Juhász Ferenc „A szarvassá változott fiú kiáltozása a titkok kapujából" című költeményének és Babits Mihály „Jónás könyvé"-nek dramatizált változata. S hogy a gyereknek neve is legyen, mégpedig nem is imilyen-amolyan: az egészet átkeresztelték „Miniatűrök"-nek.

Az előadásra zarándoklókat figyelmeztette a tábla: a Babits-interpretálás helyett Bor Ambrus-feldolgozás kerül színre. Ezzel a darabbal indult az együttes a tavalyi Ki mit tudon. S hogy mindjárt az első fordulóban kiesett, nem lehet a zsüri rovására írni: olyan művet választottak, s úgy dramatizálták, hogy abból lehetetlen épkézláb mondanivalót kihozni. Pigay Imre ezért is játszotta helytelen, itt-ott bántó felfogásban a darab író-riporter szerepét. Sáfrán István, a rendező, az alapanyag hátrányára változtatott, hiányzott az oknyomozás szenvedélyessége mellől a megértés, beleélés józan tárgyilagossága, hiányzott a koncepció.

Pigay Imre irodalmi összeállításában a súlyos veretű szövegrészletek, a részigazságokat tartalmazó életfilozófiák, megidézett magatartásformák nem álltak össze egységes egésszé. Miről akart szólni a rendező, mi ellen és mi mellett emelte föl hangját? — ez nem tisztáztatott. A háború borzalmai ellen; a kisemberek mellett vagy a munka mellett, a hatalom embernyomorító ereje ellen? A szövegmondási hiányosságok, a gyakori „csendszünetek" arra engednek következtetni, hogy a Főnix készületlenül állt ki, talán mert minél előbb igyekezett teljesíteni késő-téli programját...

Pálfy G. Istvánnak viszonylag a legkönnyebb dolga volt: a Juhász Ferenc-szöveg önmagában is a siker záloga. De Pálfy dolga volt a legnehezebb is; a z ő műsorszáma került az est végére, neki Sáfrán és Pigay helyett is bizonyítania kellett. „A szarvassá változott fiú..." bemutatása az est legjobban sikerült része volt, kár, hogy a színházi és a pódiumelőadás stílusa keveredett, s hogy a rendező túl didaktikusan építette föl művét. Deli Máriától az Anya szerepében az est legkiegyensúlyozottabb, legértőbb tolmácsolását hallhattuk. Kollár István Fiú alakítása visszafogottabb lehetett volna, a gesztus és a beszéd se volt harmonikus.

Márkus Béla

stak vagy
szakban n
problémát
ünkben. I
mokat pró
elő szinter
n töreksz
mokra, pu
TE és a K
n hallgató
ze. Kétsz
ik a városban, társa-
mi munkában vállaltuk
úttörőház záróünnep-
műsorát. Egy-egy fellé-
re 150 forintot kapunk,
lékre nem járunk. Tava-
mérlegünk évi ezer fo-
t. Ez még nagyon mesz-
van a profizmustól.
— Mi van a basszgitáro-
kal?
Csécsei György:
— Átok ül a basszgitá-
n. Gitárosaink tanulmá-
i problémák miatt ál-
ndóan cserélődtek.
— Volt olyan elképzelés,
gy én veszem át a
sszgitárt — mondja Csé-
ei Péter —, mert én már
egyetem nehezén túl
gyok. Reméljük a kis
ssenyeinél megállapod-
tunk.
— Hol láthatunk benne-
et legközelebb?
Csécsei Péter:
— Otthon virágénekeket
Bob Dylan, valamint
n Baez számokat tanu-
. Ezekből a közeljövő-
n a kollégiumi klubban
retnék egy rövid mű-
t bemutatni. Zenekа-
ik legközelebb az ötö-
évfolyam búcsúztató-
lép fel.

— Dol —

már a ... ifjúságról (volt benne tövises is) — és többek között azt is olvastam — fórumot kereső. Nos, ezt a jelzőbokrétát kezdő íróktól, gyakorló közgazdászokig éppenhogy végzett mérnökökön és természetesen egyetemistákon keresztül sokan viselhetnék. Mégis a feltételes módot használtam, mert sokan nem viselik. Hanem inkább teremtik a fórumot. Mert kell. És hogyan? Ez már nehezebb kérdés.

Két negyedéves magyar—történelem szakos lány megpróbálta. Igaz, hogy a KLTE harmadik emeletén egy kék meg egy piros falitáblán, kicsit girbe-görbe betűkkel, de azért megszületett. És ötletes.

Ezt már tapasztalatból mondom: egy ilyen fórumot el is kell fogadtatni. És itt a lektor maga az egyetemi ifjúság.

Vagy ír rá, vagy nem.

És sok függ az újszülött nevelőszülei, mivel aggatják majd tele.

Rámkiabált egy kicsit ez a falitábla. „Neked szól!"

Propagandát csinál neki — mondhatná rám valaki. Jól mondaná. Valóban leteszem mellette a voksot. Érdemes kipróbálni. Hátha jó fórum lesz belőle, hátha sokan nyilatkoznak majd. Nem kritikusok — vélemények kerestet-

Vasas Ferenc

1970 APR 1-

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

EGYETEMI ÉLET

Debrecen

Országos egyetemi foto-, film- és képzőművészeti fesztivált rendeztek március 18—21 között a miskolci egyetemvárosban. A fesztiválra majdnem minden debreceni felsőoktatási intézmény küldött be pályázati anyagot. Örömmel közöljük, hogy díjazott szerzők is vannak a debreceni pályázók között. Pelle Sándor (DOTE): festészet I. díj; Almer Zsuzsa (FÉGT): festészet I. díj; Porcsalmy Edit (KLTE): festészet II. díj; Vasas Ferenc (KLTE): grafika II. díj. A kiállítók között szerepel még Ézsiás Anikó (KLTE), Gábor Károly (KLTE), Kanyó Ferenc (KLTE), Varga György (KLTE).

(Képünkön a díjnyertes Vasas Ferenc egyik grafikája)

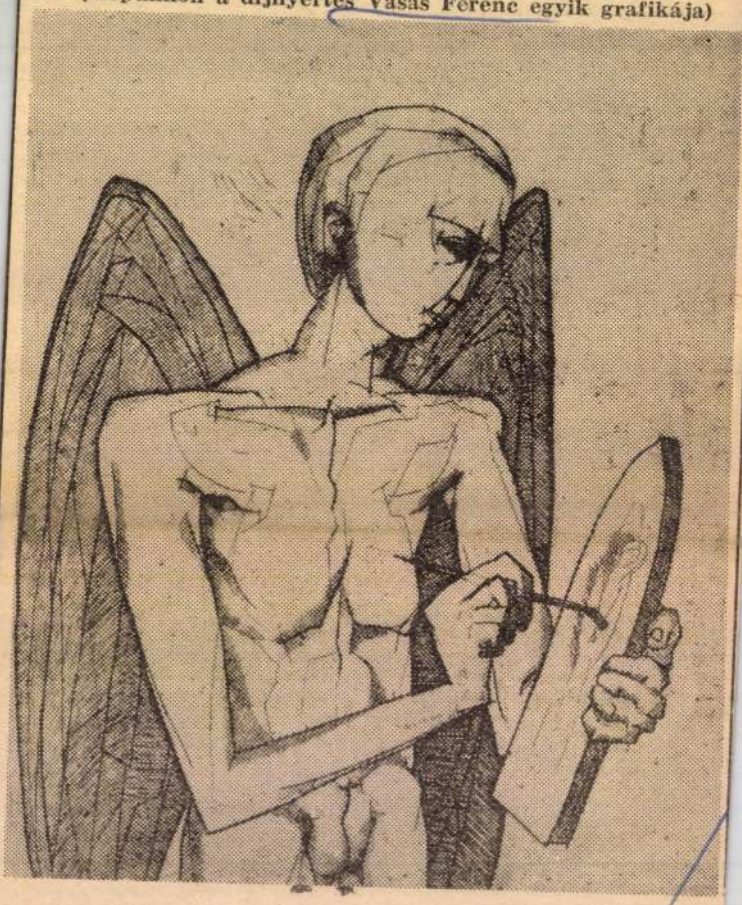

székvezető do
elmélet fejlőd
József egyete
munkás-paras

módos

ban? Tartaln
módszerbeli m

Dr. Csaba Béla: Az elméleti és gyakorlati képzés arányát úgy kellene megváltoztatni, hogy az elméleti előadások 25 százalékot, a gyakorlati órák pedig 75 százalékot tegyenek ki. A heti legmagasabb óraszám ne legyen több 30 óránál, a gyakorlati képzésben viszont általánosan el kell rendelni a íz főből álló csoportos oktatást. Az általános orvosképzés orán törekedni kell az integrált képzési forma minél szélesebb körű alkalmazására, mely megköveteli az alapvető elméleti és klinikai tárgyak ktatásának szinkronba hozatalát.

FÉ: Mennyiben érinti a

legszívesebben a forradalom szállóigévé vált jelszavával kezdeném. Mindenkinek! Mindenkinek! Ehelyett felkiáltójel nélkül, csendesen, csak annyit mondhatok: TTK-soknak. Mert a természettudományi kar tanácsa hozta a hallgatóira érvényes határozatot. Legjobb, ha idézem:

„1. A tantervben előírt gyakarlatok látogatása kötelező.

2. Nem kötelező azon tantervben előírt tárgyak előadásainak látogatása, melyeknek anyaga kollokviumon, záróvizsgán vagy szigorlaton számonkérésre kerül.

3. Kötelező azon tanterv-

1970 APR 28
Vasas Ferenc
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

EGYETEMI ÉLET

Debrecen

1021

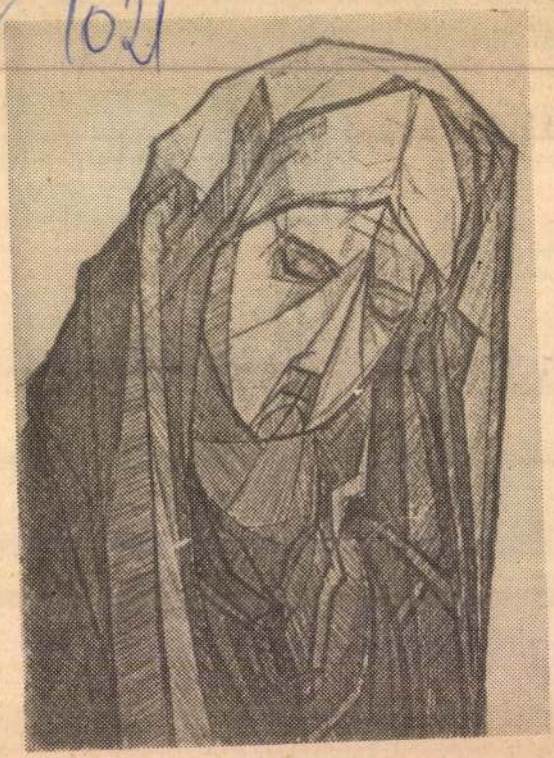

Vasas Ferenc: Gótika II.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYARI HIRLAPÉTŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
EGYETEMI ÉLET
Debrecen
1970 APR 1 4

szü

egény legény
neghódítja a
sebeli gyor-
yedéves agrá-
lgozatuk szü-
lődeik jutnak
ásszal vágtak
n a dolgozat-
, mint ameny-
t a kukorica-
tít. Mostanra
vaskos tanul-
TRÁGYÁZÁS
AK VIZSGÁ-
ZETLEN KU-
MINT KUKO-
" címet viseli.
ÁR LUKÁCS—
SÁR ANDRÁS
avidéki Mező-
2000 forintos
ferencia agrár-
k akkor is tisz-
ászolgáltak az

liákköri tagok.
vénytermesztési
émát egy átfogó
nagyadagú mű-
a búza elővete-

dő szakkifejezések elöl. „...
terület", „műtrágya hatékonyság", „koncentráltság"... Belemelegedtek. Mint ahogy az irodalmazás után kezdett számukra igazán érdekessé válni a téma. Lukács az autokatalízishez hasonlította dagadó lelkesedésüket. Kémikusok jól ismerik, mit jelent az „evés közben jön meg az étvágy"-ra közhelyesíthető folyamat.

Kokauszki Ilona:

— Kevés időnk volt. Anyaggyűjtés után gyors tempóra fogtuk az írást. Fogalmaztunk, lektoráltunk, körmöltünk — felváltva. Közben rendszeresen konzultáltunk Magyar Gábor tanár úrral, a témavezetőnkkel. Rengeteget segített. És szópárbajokat vívtunk egymással. Esténként addig védtük a magunkét, támadtuk a másik álláspontját, míg ki nem tették szűrünket a társalgóból.

Huszár Lukács:

— A házi konferencián debütáltunk. Azelőtt még messziről se láttunk TDK-kongresszust. Tudtuk, hogy jó a témánk, de nem számítottunk ilyen sikerre. Harmadikok lettünk, továbbjutottunk. Egyedül senki se tudta volna

1021 Vasas Ferenc

Vasas Ferenc: **PAPÍRSÁRKÁNY**

Szabó szak- és betanított munkásokat keres azonnali felvételre a Debreceni Ruhagyár. Jelentkezés: Domb u. 5—9., munkaügyi osztályon, naponta 9—12 óra között.

Az Orvostudományi Egyetem műszaki osztálya azonnali belépéssel felvesz egy fő hegesztő lakatost, géplakatosokat, vízvezetékszerelő, bádogos, asztalos, tetőfedő, elektroműszerész és fűtésszerelő szakmunkásokat.

Mezőgazdasági kémiai jellegű laboratóriumi gyakorlattal rendelkező vegyipari technikust keres felvételre az Agrártudományi Főiskola Debrecen, Böszörményi út 138. Érdeklődők jelentkezhetnek mindennap 10—12 óráig a főiskola kémiai tanszékén.

Gyakorlott és betanuló gépivarrókat, valamint varróműszerészt kétműszakos munkakörbe felvesz a Finomkötöttárugyár, Debrecen, Görbe u. 4.

MGV Vámospércsi Gyáregysége felvételre keres gépésztechnikust vagy szakmával rendelkező IV. éves technikus jelölteket lakatostechnológusi, lakatos-normatechnológusi, valamint fődiszpécseri beosztásba. Felvesz továbbá egy fő gyors- és gépírót. Jelentkezés személyesen Mezőgazdasági Gépjavító Vállalat vámospércsi telephelyén. Közlekedés a vállalat saját autóbuszával.

A Debreceni 6. sz. Autóközlekedési Vállalat gépkocsivezetőket alkalmaz, Debrecen, Berettyóújfalu, Biharkeresztes, Hajdúböszörmény, Hajdúnánás, Balmazújváros, Polgár telephelyekre. Jelentkezni lehet a vállalat munkaügyi osztályán, Debrecen, Salétrom u. 1.

LAKOSSÁG!
KÖZÜLET!
FIGYELEM!

A Debreceni Szolgáltató Ktsz gyors határidő teljesítésre

vállal parkett lerakást.

Gyakorlattal rendelkező műszaki rajzolókat — lehetőleg építésztechnikusi végzettséggel — felvesz a Gabonafelvásárló és -feldolgozó Vállalat. Jelentkezés: Debrecen, Böszörményi út 1., munkaügyi osztály.

Villanyszerelő szakmunkást, betanított munkást és kerti munkásokat — állandó munkára — felvesz a Kossuth Egyetem. Jelentkezés a műhely vezetőjénél.

Fiatalkorú gyors- és gépírónőt, anyagkönyvelésben jártas raktári könyvelőt, valamint vezető raktárost felvételre keres a Debreceni Temetkezési Vállalat. Jelentkezés a vállalat központjában. Debrecen, Béke útja 13.

Éjjeli őrt és portást (lehet nyugdíjas is) felvesz a Közúti Építő Vállalat gépészeti osztálya, Debrecen, Bellegelő 736. Szoboszlói úti régi vámházzal szemben.

Azonnali belépéssel állandó budapesti foglalkoztatással 18 év feletti férfi és női munkavállalókat, segéd- és betanított munkakörbe felveszünk. Fizetés és egyéb juttatások a vállalat kollektív szerződése szerint. Felveszünk továbbá lakatos, villanyszerelő, valamint vizsgával rendelkező gépkezelőket és fűtőket. Jelentkezés: Könnyűbeton- és Szigetelőanyagipari Vállalat Szigetelőanyaggyára, Budapest X., Noszlopy u. 2., vagy a Fedéllemezgyára, Budapest XX., Dózsa György út 63.

Bérelszámolót alkalmaz az AFIT XIII. sz. Autójavító Vállalat. Debrecen, Szabadság útja 27.

Szakma nélküli férfi dolgozókat felveszünk öntődei munkára, alumínium öntődébe. Jelentkezést írásban kérjük: Kisbán Miklós ,Budapest V., Néphadsereg útja 13. címre.

A Debreceni Ruhagyár 16—40 éves korig helybeli lakosú nőket felvételre keres és varrásra betanít. A betanulási időre bért biztosít. Jelentkezés a munkaügyi osztályon, naponta 8—10-ig.

A 6. sz. AKÖV szállítmányozási telepe egy fő garázsművezetőt keres felvételre, valamint nyugdíjban levő éjjeliőrőket alkalmaz. Jelentkezni lehet: Debrecen, Déli sori telep.

Statisztikust, adatfeldolgozó gépekhez kezdő gépkezelőket egy fő MAV-nyugdíjast iratok szállítására alkalmaz a Számítástechnikai és Ügyvitelszervező Vállalat. Nyugati

D

A Kossuth L
tem TTK déká
lott gépírót k
új kémiai épül
os szobában.

A Nagykerek
zőgazdasági gé
alább 5 éves s
Fizetés megeg
megoldható. J
szövetkezet ir
get felvétel es

Kereskedelm
delkező könyv
határozott idő
velő" jeligére

Gyakorlattal
gazdasági gé
legalább 3 é
delkező fiatal
keresünk fe
MTsz Debrec

Víz-gáz sze
karbantartó s
karítónőt fel
Vendéglátó V
portja. Jelen
kedvű Mihál

Portási mu
debreceni cs
férfit. Jelentk
tó Intézet, D

Azonnali
gyakorlattal
hosszú, meg
mint gépírni
kakörbe. Je
Cserépipari
Kálvin tér 9
szoba.

TMK-lakat
lőt és női seg
a Szikvíz Vá
mán Kató u.

Cukrászoka
Üzemi Vend
cen, Ságvári

A Hos
déke ÁF
ajánl 15

gülbaba

250 Ft/q
deklődni

1021 1970 APR 25

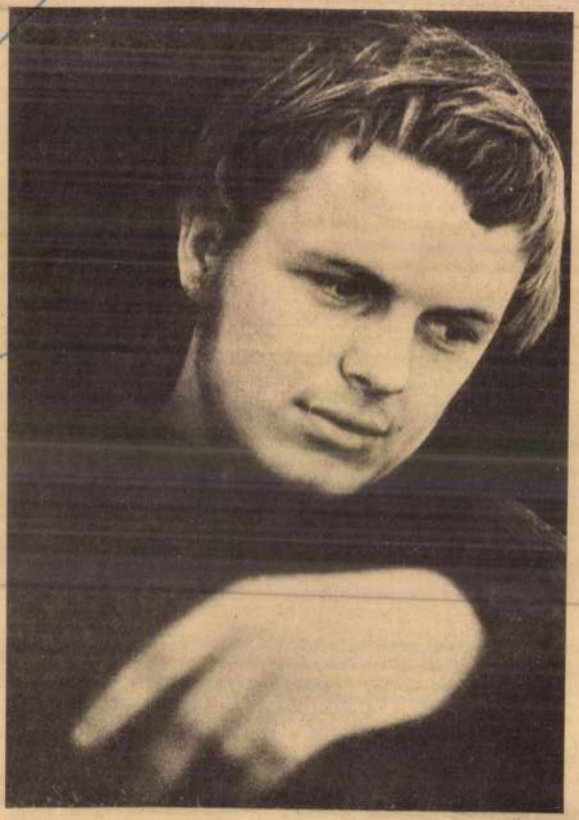

„...visszakerülni a gyökerekhez"

*

Vasas Ferenc portréját szívesen kísérlem meg felvázolni. Néhányszor már meglepetést okozott gondolatdús festményeivel, érzelemgazdag grafikáival. Még első éves volt — tavaly —, amikor harmadmagával kollektív kiállítása nyílt az egyetemen. Meglepően élénk színű festményei, rézkarcai feltűnést keltettek. A közönség képeit nézve friss, dinamikus művek felé fordult.

Vasas Ferenc másodéves biológia-kémia szakos hallgató a Kossuth Lajos Tudományegyetemen. Egyetemista létének és tudatának azonban szerves kiegészítője az a képzőművészeti tevékenység, amelyet már második éve folytat az egyetemen. Mielőtt Debrecenbe került volna, a miskolci képzőművészeti iskolába járt. 1965-ben volt a zárókiállításuk. Kunt Ernő és Kondor Béla barátságát, segítségét érezheti maga mögött. Kondor Bélánál nyaranta dolgozik is.

A múlt évi egyetemi kiállításon öröm volt nézni örömét, lelkesedését. A Dante-fejet a bölcsészettudományi kar dékáni hivatala vásárolta meg. Hálás Tokody Gyulának, hogy festőállványa, felszerelése, könyvei vannak. Kicsit sajnálja, hogy saját karán nem talált visszhangra, nem kapott biztatást.

„A természettől távol, más helyre kerültünk. Fogalmaink már nem a valóságot jelenti számunkra. Még fiatalon kell visszakerülnünk a gyökerekhez. Ez azonban nemcsak érzelmi, hanem szakmai dolog is. Ha egy hegycsoportot festek, éreztetnem kell, hogy alatta és fölötte is van valami, és nemcsak tárgyak. Az érzelmi alátestés csak ezután következhet. A képet, az »egészet« tartom nagy dolognak, az illusztrációs művészet csak ezután jön" — vallja, némi bizonytalansággal.

Rendhagyó lenne, ha kész elvet, programot kapnék.

Legnagyobb ihletője a mitológia, de hártya-érzékenységgel reagál a mindennapok eseményeire is. Kisarjadó koncepcióját kiállítások élményei élesztik, erősítik. 1965-ben Hódmezővásárhelyen, majd a képzőművészeti iskolák pesti országos kiállításán szerepel. 1966-ban Miskolcon, a festők területi kiállításán és Salgótarjánban láthatók művei. Múlt év tavaszán az egyetem kupolája hajolt képei fölé, s a megyei őszi tárlaton is bemutatkozott. Márciusban Miskolcon az egyetemek képzőművészeti fesztiválján grafikái második díjat nyertek.

Példaképei a spanyolországi román és gótikus festők, az orosz ikonok mesterei, Vajda Lajos, Dési Huber István, Áimos Imre, Chagall. Jóban van az irodalommal is: kit két, Nagy Lászlót, Pilinszkyt, Tóth Árpádot szereti, próbálja megközelíteni.

Egy korábbi panasza jut eszembe: miért csak huszonnégy órából áll a nap. Örül, hogy dolgozik, hogy dolgozhat a tanulás mellett is. Nyugodt vagyok: azt hiszem, az olyan egyetemistákhoz tartozik, akikben sokáig izzik a tenniakarás parazsa.

Remélem, és jó munkát kívánok neki.

Rácz Péter
Kép: **Kanyó Ferenc**

Vetélkedő után

Harmadszor rendezték meg Miskolci egyetemvárosban diákpolitikusok országos vetélkedőjét február 24—27. között, amelyen részt vettek a KLTE és a DOTE versenyzői Tóth Zoltánt, az Orvostudományi Egyetem KISZ-vb agitációs-propaganda felelősét kérdezem a hagyományokról, a nagy eseményről:

— A Nehézipari Műszaki Egyetem a KISZ KB hozzájárulásával kétévenként rendezi a diákpolitikusok vetélkedőjét, amely a felsőfokú intézmények politizáló fiataljainak nagy szellemi erőpróbája. Valamiféle „hagyományról" lehet-e beszélni, maga a verseny is hagyomány immár, a szervezés, az ellátás is hagyományosan jó volt — és a DOTE is „hagyományosan" szerepelt, pontosan tetiesen ismétlődött meg, ami két éve történt...

— *Hány főből állott a küldöttség?*

— A három versenyzőn kívül a DOTE-t képviselte három agit.-prop.-os, Szurgyi Éva IV. éves, Surányi Péter V. éves és jómagam.

— *Hogyan készültetek a versenyre?*

— Már szeptemberben lebonyolítottuk a háziselejtezőt. A szervezésével Szurgyi Évát, a vezetésével Kovács Pétert, a csapat „kapitányát" bíztuk meg (aki már 1970-ben is részt vett az országos vetélkedőn), rajta kívül a két legjobb, Kadocsa István V. éves és Nagy László IV. éves hallgató indulhattak Miskolcra.

— Tekintve, hogy a csapat eredményét a tagok egyéni teljesítményének összege adja — veszi át a szót Kovács Péter, aki negyedéves létére második alkalommal szerepelt az országos versenyen —, nem volt célszerű munkamegosztást alkalmazni. Elvben mindenkinek mindent kellett tudnia. Ezért többnyire állandóan készültünk a versenyre, újságokat, évkönyveket, Dózsáról szóló könyveket néztünk át.

— *Hogyan zajlott a vetélkedő?*

— A tizennégy csapatból írásbeli selejtezővel választották ki a négy továbbjutót — itt, nagy örömünkre elsők lettünk. Mivel a Budapesti Műszaki Egyetem csapata minimális pontkülönbséggel maradt csak el a holtversenyben 3—4. helyen álló KLTE és a pécsi medikusok mögött, a döntő írásbeli részén öten vettünk részt. Innen négyen jutottunk tovább a nyilvános szóbeli döntőre, mi a második helyre kerültünk az élre tört BME mögött, és a szimpatikus pécsiek búcsúztak el a további versenyzéstől.

— *Mit csináltak az írásbelik idején az agit.-prop. vezetők? — fordulok ismét Tóth Zoltánhoz.*

— A rendezvény fő része maga a verseny, de az is kialakult szokás már, hogy a küldöttségek KISZ-vezető tagjai egy kis továbbképzésen, tapasztalatcserén vesznek részt. A témák ezúttal is nagyon érdekesek voltak, e viták, eszmecserék, úgy érezzük, hasznunkra váltak.

— *Milyen volt maga a nyilvános vetélkedő?*

— Mindenekelőtt nagyon izgalmas, fordulatos, változatos — felel Kovács Péter. — Úgy éreztük, hogyha az első helyről le is mondhatunk — a pontkülönbség több mint 20

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

EGYETEMI ÉLET

1972 MAR 14.

Vasas Ferenc

1021

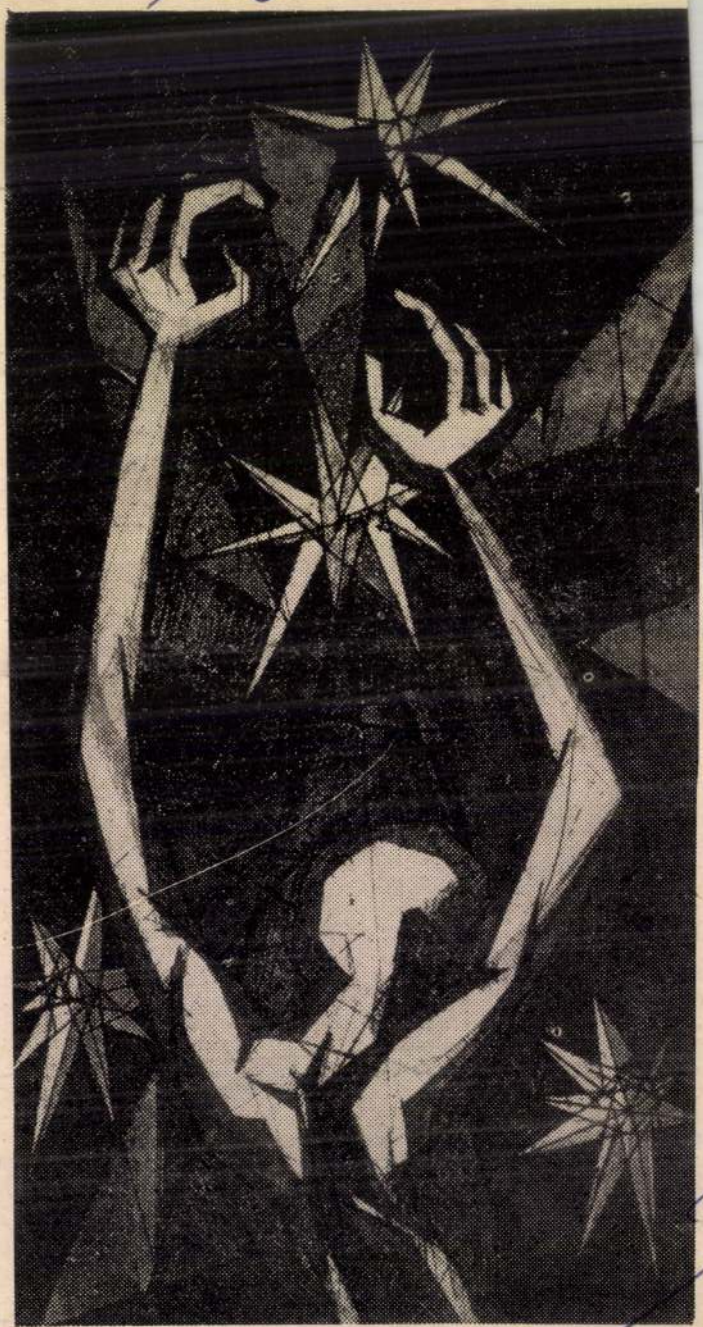

Vasas Ferenc: **CSILLAGHÁLÓBAN HÁNYÓDUNK**

1972 SEP 26
EGYETEMI ÉLET

Dubrovnikban...

Dubrovnik, a dalmát tengerpart e gyöngyszeme messze földön híres a turisták előtt. Aligha tudta volna a rendező Jugoszláv Diákszövetség kellemesebb környezetben lebonyolítani nemzetközi diákszemináriumát, melyen én képviseltem a magyar egyetemistákat. Maga a rendezvény vitáival együtt — melyek nem minden esetben végződtek eredményesen — azonban éles kontrasztul szolgált a tengerpart által kínált örömöknek. Magáról a szemináriumról tudni kell azt, hogy évről évre hagyományosan visszatérő rendezvénye déli szomszédainknak, akik azzal a célkitűzéssel hívják meg Európa, Ázsia, Afrika igen sok és jelentős nemzeti diákszövetségét, hogy lehetőséget teremtsenek, fórumot biztosítsanak mindazoknak a nézeteknek, problémáknak a megvitatására, melyekkel a diáksággnak, a diákmozgalomnak szembe kell néznüük. Miután a legkülönbözőbb politikai nézeteket valló diákszövetségek képviselői gyűlnek össze rendszeresen Dubrovnikban, nem lehet csodálkozni azon, hogy az egyik legvitatkozóbb szellemű rendezvény hírében áll.

A diákszeminárium két fő témája

Így történt ez az előzetes várakozásoknak megfelelően az idén is. Bár a viták konstruktivitása érdekében a rendezők bizonyos, az egyetemek reformja, a diákság politikai szerveződése kérdéséhez kapcsolódó témákat jelöltek meg alapul és kiindulópontul, ez az igen heterogén összetételű, de politikai kérdések iránt beszámolóiból valamennyi résztvevő előtt világos kellett hogy legyen az a különbség, mely a Szovjetunió és a többi szocialista ország, valamint a nyugati hatalmak, sokszor a korábbi gyarmattartók által nyújtott segítség között fennáll.

Ezeknek a világos és egyértelmű dolgoknak a kihangsúlyozása elsősorban azért bírt fontossággal, mert olyan nyugateurópai diákszövetségek is voltak jelen, akik ezekről a kérdésekről egészen másként vélekedtek. Az illusztráció kedvéért talán nem teljesen fölösleges megismerkedni a belga küldöttnek azzal az állásfoglalásával, melyben ugyan hangsúlyozta a felszabadító mozgalmaknak, a fejletlen országoknak nyújtandó konkrét támogatás fontosságát, azonban nem felejtett el egyenlőségjelet tenni a Szovjetunió és az Egyesült Államok által adott segítség közé, azzal érvelve, hogy e két imperialista (!) világhatalom felosztotta maga között a világot, segítségük a szükséges kenyér helyett csupán fegyverekből áll, és mindent megtesznek azért, hogy a megsegítetteket megosztva egymásnak ugrasszák, így biztosítsák érdekszféráik további fenntartását. A mi, a diákok feladata elsősorban az — hangzott tovább a fejtegetése —, hogy leleplezzük ezt az imperialista akciót, megakadályozzuk a vele társuló ideológia térnyerését, mivel elsősorban ezek a fejletlen országok vannak abban a helyzetben, hogy hogy a szocialista és kapitalista országok paroláznak egymással, egyáltalán nem törődve azzal, hogy elsőrendű kötelességük a náluknál fejletlenebbek érdemi megsegítése lenne.

Természetesen mi is leadtuk a voksunkat ezekben a kérdésekben; vitatkoztunk, magyaráztunk — hiszem, hogy nem eredménytelenül —, hogy megértessük: mi korunk fő ellentmondása, hol húzódnak meg valójában a frontok, az erővonalak. Véleményem szerint a fentebb ismertetett nézetek veszélyessége elsősorban térnyerésük lehetőségében áll, ezzel számolnunk kell, és a lehetőségek szerinti konkrét segítségadással és megfelelő formákban végzett tudatos felvilágosító munkával harcolni ellene.

A Fekete Szeptember árnyékában

E viták kellős közepén érkezett meg a müncheni tragikus események híre, mely egy csapásra az eddig kevéssé vitatott közelkeleti problémát állította az érdeklődés középpontjába. Az elsősorban érintett országok közül egyedül a libanoniak küldöttsége volt ott Dubrovnikban — ők egyébként maguknak vindikálták a Palesztin Diákszövetség képviseletének a jogát azzal érvelve, hogy feladatuknak tekintik a palesztin érdekek védelmezését. Ők azonnal reagáltak a történtekre, úgy értékelve azokat, hogy „csupán néhány imperialista ügynök haláláról van szó; a palesztin népnek a háborúját meg kell nyerni és eh-

Vasas Ferenc

1021

VASAS FERENC

NAPRAFORGÓ

72

Schweiz:
AZED AG
Dornache
CH-4000 B
PINKUS
Froschaug
CH-8001 Z

Dänemark
Munksgaa
Norregad
KOPENH

Finnland:
RAUTATIEKIRJA-
Rautatiekirjakauppa Oy
Kolvuvaarankuja 2
SF-02670 Hämevaara

Schweden:
ALMQVIST ET WIKSELJ
Subscription Agency
26, Gamla Brogatan
S-101 20 STOCKHOLM 1
Wennergren-
Williams AB
Nordenflychtsvägen 70
D 104 25
STOCKHOLM 20

Bulgarien, Deutsche

Auseinandersetzung ab und riskierte lediglich anhand altrömischer Weisheit den Spruch: „Tempora mutantur et *nos* mutamur in illis".

„Seelenfotos"

Zugegeben, das war kein Argument, doch dieser Tage fiel mir eine bemerkenswerte Schrift in die Hände, die ich nun in unsere Diskussion einbeziehen möchte. Ich hielt mich bei der Firma HUNGA-

Károly Vasas (geb. 1930), Schöpfer dynamischer Kleinplastiken: Revolution. Aus der Jubiläumsausstellung der Kunsthalle

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1977 NOV 7
Károly Vasas

1021

Szeptember 9. Megvolt az idei évnyitó is. Na, ezt nem onnan tudom, mintha ott lettem volna. Az úszómester mondta a kétméteres medencénél. Azt mondja, mindig tudja, mikor van az évnyitó, mert akkor sokkal több diák van kint a strandon, mint máskor. Valami húzza őket az egyetem közelébe. Persze az aula biztosan tele volt. Kilencszázharmincban még mindenki befért. Ja, a kapitalizmus farkastörvényei akkor bekényszerítették az embert az évnyitóra. Azok az idők már elmúltak. Minden negyedik diák, ha befér!

Szeptember 13. Megkezdődtek az előadások. Legalábbis, ha hinni lehet a gólyáknak, akik délután lejárnak ide a négyméteres medence végéhez. Mindenkinek elmesélik, hogy volt, mint volt az első előadásokon. Olyan élethűen, mintha csak én is ott lettem volna. Hát akkor meg miért strapáljam magam? Nem igaz?

Szeptember 15. Találkoztam azzal a stréber Dudással, aki tavaly évfolyamelső volt. Azt kérdezte, miért nem veszem komolyabban az egyetemet. „Azt akarod, hogy az idén is kirúgjanak, mint tavaly és háromszor légy elsőéves?" „Hát éppen ez az", mondtam. „Ugyanazt végighallgassam, amit tavaly ilyenkor?" Rágondolni is rossz, milyen unalmas lenne.

Szeptember 16. Ma rohadt idő volt, egész nap esett. Bementem az egyetemre. Na, az előadásokra még nem, mert az elkészített szisztémám szerint fokozatosan állok át az egyetemi életre. Először csak a menzára járok be, aztán a klubba, végül a koliba, és majd csak aztán kezdem meg az órák látogatását. De amilyen nehéz az akklimatizálódás, erre valószínűleg csak októberben kerül sor.

Szeptember 17. Sajnos, ma eltértem a szisztémámtól. Olyan meleg volt, hogy a legcsekélyebb megterhelés is megártott volna. Egész nap kint voltam a strandon. Azt hiszem, ma visszanyertem a régi színemet.

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

EGYETEMI ÉLET

1972 SEP 12

1021/ Vasas Ferenc

Vasas Ferenc: Galíciai város

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 31
Telefon: 138-008, 337-748, 340-726
EGYETEMI ÉLET

RENDŐRTISZTKÉPZÉS

Élethivatásul választott...

Hegyesi Imre rendőr had-
agy, a Hajdú-Bihar megyei
özlekedési alosztály hely-
ínelő járőre is el-elejtegeti
mondatot, hogy hamarosan
adja a mércét, a vonalzót, s
teszi a többi szerszámot,
mely az eltelt két évtized
att szinte már a kezéhez ido-
ult. Természetesen szakmai
pasztalat birtokában sem
estellt 46 évesen nekivágni a
endőrakadémiai tanulmá-
yoknak. Amikor átvette az
klevelét, 48 éves volt...

A tanítványról, Bóné Sándor
lhadnagyról készülő riport a
mester" nélkül hiányos lenne.
két ember egymás mellett
ét generációt példáz. Hegyesi
mrét az ő idejében szinte be-
ajították a mély vízbe, míg
Bóné Sándor már kezdetben
előnnyel indult. Érettségizett.
Elvégezte a BM Tartalékos-
iszt-képző Iskolát, s 22 évesen
rendőrtiszt lett. Három hóna-
pig a forgalom-ellenőrzést

latát. Bűnügyi vizsgáló létére sem titkolja, hogy legfőbb érdeklődési területe, amiért tulajdonképpen rendőr lett: a közlekedés.

Szavaiból hamarosan kiderül, hogy az ifjú doktor igen nyíltszívű és jóakaratú fiatalember, aki a dolgok mélyére tekint. Kertelés nélkül beszél mindarról, amit jónak és szépnek tart a munkájában, de arról sem hallgat, ami a lelkét nyomja.

— 1966-ban az egyetem befejeztével öten kértük felvételünket a rendőrségre, de úgy látszik, mintha velünk lassan be is záródna a sor — mondja ki őszinte véleményét.

— A jogvégzett fiatalok gyakran visszarettennek, ha bizonyos szolgálati problémákat tapasztalnak — folytatja. — Persze, akinek, miként nekem is, valóban választott hivatása a rendőri...

értékes emberrel gazdagodott a testület. Minden törekvésünk az, hogy fiataljaink kellően biztató távlatot lássanak maguk előtt, hogy érezzék az előmenetel lehetőségét.

Idén március végéig hat próbaszolgálatos rendőrt vettek fel az őrsre, valamennyien „válogatott" legények. Tapasztalt rendőrök mellé beosztva URH- és járőrszolgálatban sajátítják el a rendőri munka gyakorlati fortélyait.

Egyébként is megkülönböztetett figyelem illeti meg a fiatal rendőrnemzedéket. Kéthavonként összehívják őket. Parancsnokaik és Tarcsai Mihály őrnagy, a debreceni városi és járási BM-szervek pártbizottsága titkárának részvételével kötetlen formában beszélgetnek ilyenkor a fiatalok gond-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

EGYETEMI ÉLET

Vasas Ferenc
1972 SEP 12.

1021

Vasas Ferenc: VARSAK

EGYETEMI ÉLET
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1909 I LD 4 4

Nagy rendez

A legutóbbinál k... nyebb címmel hirdeti a TIT a filmklub új sorozatát: nem világhírű, hanem „csak" nagy rendezők filmjeit láthatják a filmbarátok kéthetenként a Hungária Kamaraszínházban, legalábbis a kiadott program szerint.

A fenntartásról árulkodó mellékmondat nem véletlenül került a bekezdés végére. A Világhírű rendezők című sorozat ugyanis a programhoz képest erősen módosult, az ígért filmeknek pontosan felét nem vetítették, s ez még akkor is hiba, ha az elmaradtak helyett egyenértékű műveket kaptunk volna, hiszen a bérlet voltaképpen kétoldalú szerződés: a TIT vállalja meghatározott filmek bemutatását, a néző vállalja e filmek megtekintését. De egyenértékűségről szó se volt, ráadásul Sz. Szabó László és Veress József összesen három bevezető elő-

...ation sütött.
... az ég nézett a kis társaság
gatta a beszédeket, elmélázott a
fémcsattok tükrein, majd rámosol
talasszonyra. A fiatalasszony nem
Ült a széken, átnézett a világeg
hallgatta a bébi rugdalózását. N
lyodott, kezét a hasára tette és fi
mészkodó fény ekkor a szemére
tította a fölösleges nedvességtől.
ketten ragyogtak. Az ég fénye, és
És nem lehetett eldönteni, hog
szebb...

Jelentkezett a pártba. A taggy
csak hallgatták az ajánlók beszéd
merték ezt a komoly, derűs ha
szonykát. Pedig tekintélyes KI
is volt. De azt is úgy szervezte,
őt ne vegyék észre. Csak a mun
vették. Hallott korábban vitákat
telekről. Karrierizmus, jó tanuló
te... Nem figyelt rá. Eszébe sem
töprengeni, hogy milyen előnye
ha... A taggyűlésen örült. Felv
szíve alatt rakoncátlankodó boh

...YETEMI
...LET

D

7. számában megjelent „Törés"
...t a fizikai—kémiai tanszék ok-
a harmadéves vegyész—fizikai
tanára, az alábbi kiegészítést

...utatja ki a hallgatók által oko-
...umi károkat, éspedig az eszkö-
... hátlapján a kárt okozó hall-

CSAK

1021

AVASI HÁZAK Vasas Ferenc (KLTE) rajza

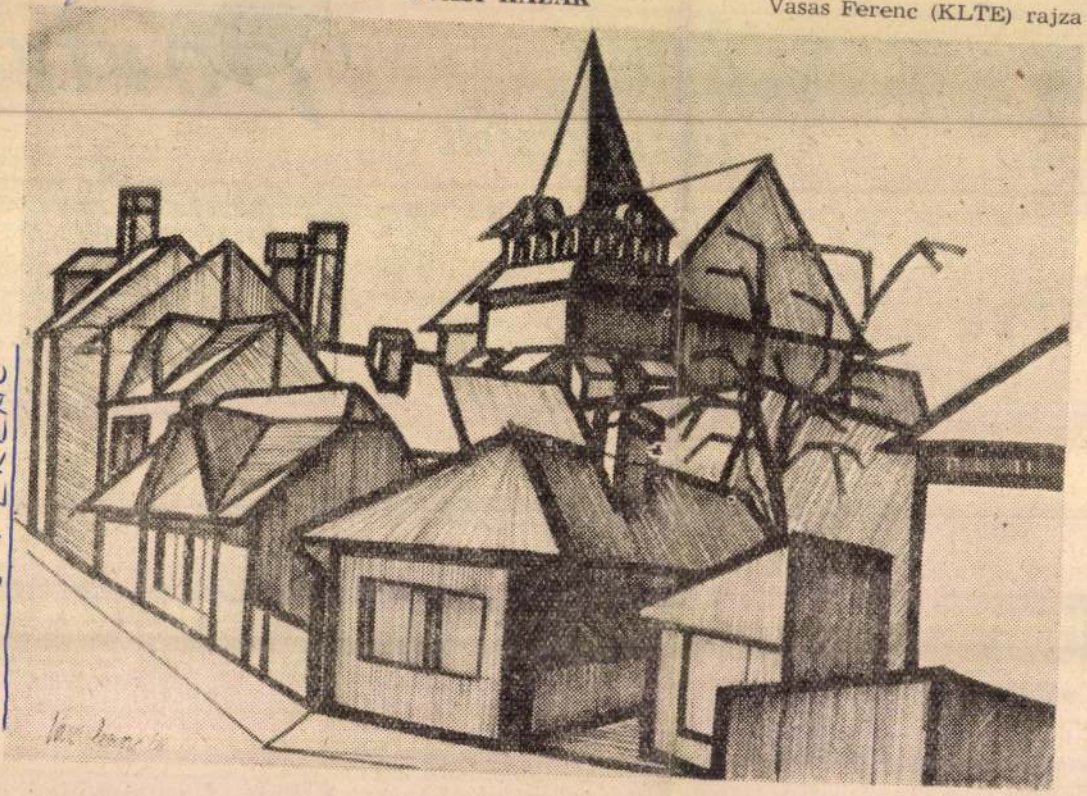

VASAS FERENC

Bé
a f

A kormány Tájékoztatási Hivatala közli:

A munkaügyi és a művelődésügyi miniszter előterjesztése alapján a Minisztertanács 1970. március 1-i hatállyal felemelte a felsőoktatási intézmények oktatóinak és technikai dolgozóinak munkabérét. A kormány határozata értelmében az oktatók átlag mintegy 17 százalékos, a technikai és egyéb alkalmazottak átlag mintegy 9 százalékos béremelést kapnak. A határozat alapján a béremelést differenciált egyéni mérlegelés alapján kell végrehajtani, és olyan bérrendszert kell bevezetni, amely meghatározott időszakonként biztosítja a dolgozók automatikus béremelkedésének lehetőségét. A Minisztertanács határozata előírja az óra- és vizsgadíjak összegének differenciált, átlagban mintegy kétszeresére történő felemelését is.

VIII. évf., 9. szám

1970. február 17.

VILÁG PROLETÁRJAI EGYESÜLJETEK

EGYETEMI ÉLET 9

A DEBRECENI EGYETEMEK LAPJA

vasas Ferenc

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 FEB 17

EGYETEMI ÉLET
Debrecen

GÓTIKA 1021

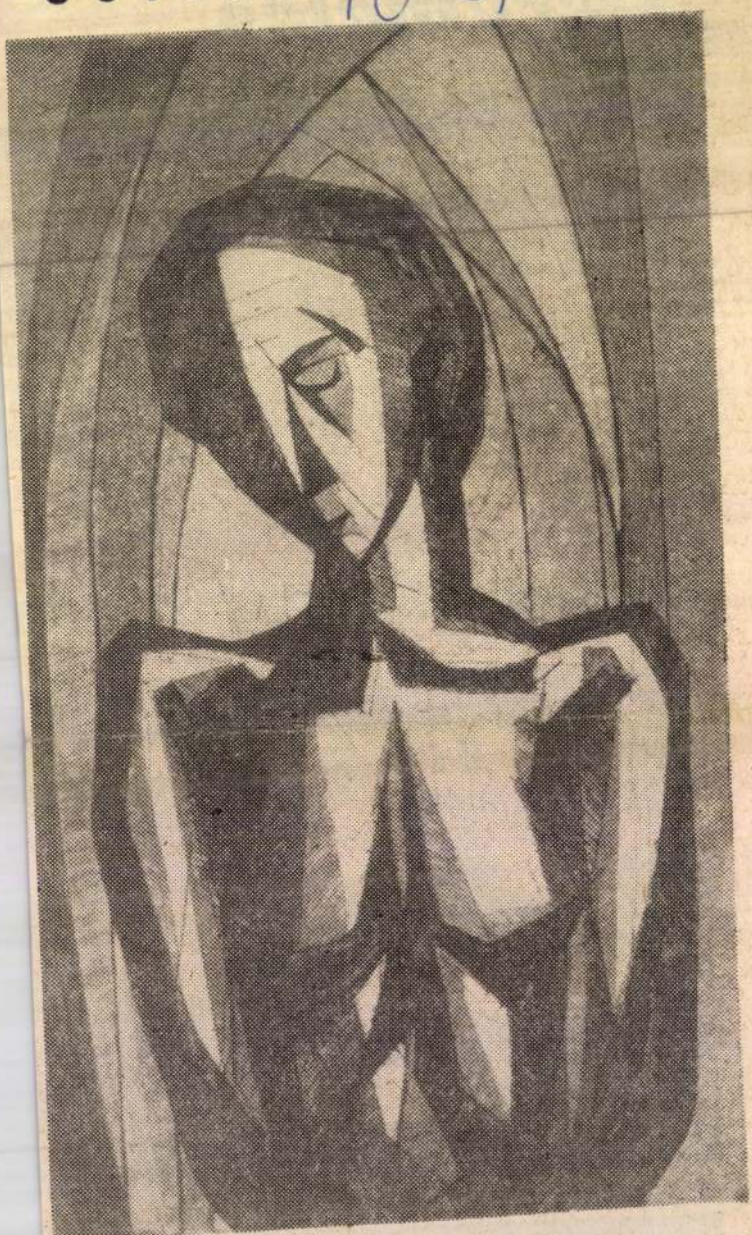

Vasas Ferenc

szakosztály. Később ismét fel- lendült a sakkélet, 2 év I-esek is voltunk. A csa lenleg az NB II-ben j tavaly az ötödik helyet s tük meg.

— *Néhány sportágban a DEAC név utal arra, egyetemi csapatról van s játékosoknak semmi köz egyetemhez. Így van ez a kozóknál is?*

— Semmi esetre sem, h két oktató és hat egyete van az együttesben. A tö középiskolások.

— *A tavalyi 5. hely utá volt a cél erre az évre, és*

1971 MÁR 30

EGYETEMI ÉLET

SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DOTE

„További terveink: fél, egy év múlva szeretnénk megvalósítani egy egyetemi híradót. Kéthetenként jelenne meg, az elmúlt két hét eseményeiből állítanánk össze" — nyilatkozta december 15-i számunkban Hagymássy László, a filmesek körének vezetője.

Nem kellett hozzá egy fél év sem, március 17-én a filmklub előadása előtt jelentkezett első ízben a DOTE-híradó.

Munkatársai riportokat, beszámolókat készítettek egyetemünk jelentősebb eseményeiről. Betekintést nyerhettünk egy rektori tanácsülésre, láthattuk az intarziakiállítás megnyitóját, kollégiumi ünnepséget, sportot.

A két kör — filmesek és magnósok — közös munkája megérdemelt közönségsikert aratott. Kíváncsian várjuk a folytatást, azaz a további tudósításokat.

M. A.

Vasas Ferenc kiállítása elé

A szakember majd biztosan fintorog. Ismét egy impresszionista önlengés — hozzáértés helyett. És a nyomdafesték-holt mondatok nem vitatkoznak. Zárt rendjüket gép határozta így, s a bennük kitapintható gondolatok elfogultak. Hogyan is lenne másként? Volt egyszer, hol nem volt egy elkent frizurájú suhanc. Tudták róla, hogy rajzolgat, kínlódik valamivel, ami sohasem volt egyszerű, mert kifejezhetetlen. Beszélni akart, a némák nyögdécselése helyett az újakhoz tapadt tus meggyőző gesztikulációival. De hol volt még akkor a meggyőzés reménye. Karácsony előtt voltunk, a szerkesztőségben üldögélő — mert itt mindig akadt egy-két repi cigaretta — kölyök megrendelést kapott. És megcsinálta! Aligha sokszor látunk idétlenebb rajzot. Két könyv közt egy lehetetlen fenyőág. Mikor az újság megjelent, a kölyökben elbőgte magát a kis Jézus. Nem szelíden és bűnbánóan, hanem vadul toporzékolva, menekülve, kinevetve, törve, zúzva...

Egy pohár bor az Eötvös utcai albérletben, aztán még kettő, és a szomorú szemű garabonciás előkaparta álmait. Akkor már emlékeztünk néhány szép képére. A Fák nem sokkal a karácsonyi gyötrelem után már jelezte a bosszút, a felszabaduló asszociációk szellemkarokkal eveztek szembe a horizonton. Az ikonfestőt nekem adta. Egyszerre jutott eszembe róla az alkotó és Mózes. A Régi ünnep tavalyi ifjúsági számunkban jelent meg. A Sion-hegy tövében éreztem magam. Ámos Imre halálára egy görög költőt és Adyt idéztem, de citálhattam volna Radnótit is. Így kezdődött a megfeszítetés. Az Átok megfogant. Hittanórák helyett szívesen vinném hozzá a kisdedeket. Néznénk a képeket és szavakat tanulnánk. Kő-tábla... gyer-tya... an-gyal... sze-re-tet...

(Dankó)

Vasas Ferenc: DANTE

1970 NOV 24

EGYETEMI ÉLET

SATÖFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-060, 337-748, 346-726

Két és fél éves matematikaoktatás:

Keserves lesz még egykor e tudásod.
S tudatlanságért fogsz epedni vissza.

Vizsgaidőszakban:

Egy század, egy nap szinte egyre megy.

A tanszék ajtajánál:

El e szentelt küszöbről.

A vizsgáztató:

Csak hódolat illet, nem bírálat.

Gyenge felelet:

Nem adhatok mást, csak mi lényegem.

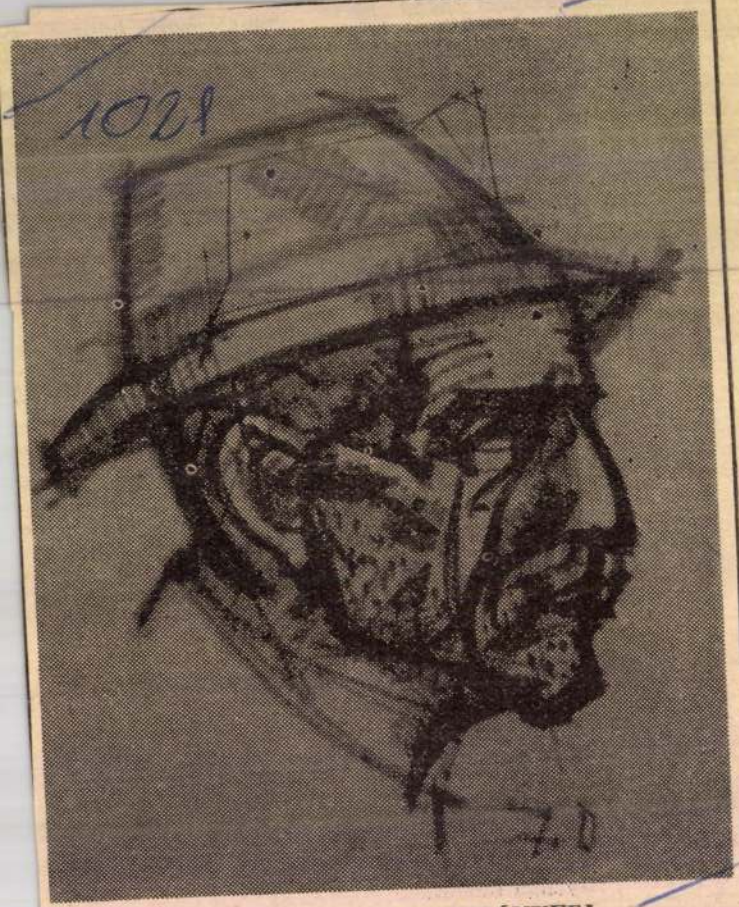

Vasas Ferenc: **TANULMÁNYFEJ**

Bíró Ibolya:

EGY APRÓHIR ALÁ

1048 DEC 17

EGYETEMI ÉLET

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

„Két vidék … ismeretség … 26-tól 30-ig … lentkezését. Csak … velekre válaszolunk." (Nők Lapja)

Telnek az évek
és egyszercsak magunk maradunk
Szemünkbe költöznek a félénkség madarai
tenyerünkbe kicsi gombák települnek
mert senki sem szorítja arcához homlokához
mielőtt hazaindul

… a Nagytemplomban, hogyan mégis, hogy nem fedeztem föl padsorai harmonikus geometriáját?"

És képek az egyetemekről. Kár, hogy legtöbbjük csak a szép fényképek, de nem a művészfotók kategóriájába sorolható. De ne legyünk ennyire lokálpatrióták! Közeledik a karácsony, s egyre …bször kérdezzük önma…Mit? Mit ve…k-album ka… a na…

/102/ Vasas Ferenc

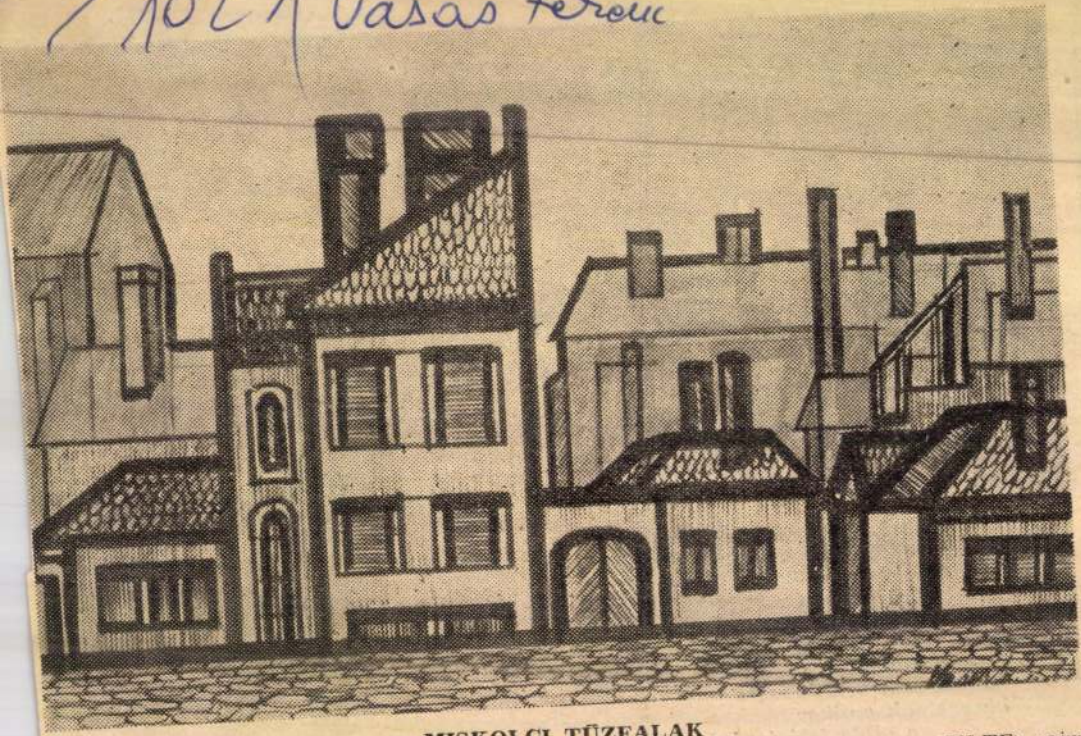

MISKOLCI TŰZFALAK

Vasas Ferenc (KLTE) rajza

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Vasas Ferenc

EGYETEMI ÉLET

1968 SEP 24

1021

VIRÁGSZÁL
(Vasas Ferenc műve)

...gyakupával együtt rende-
i zik. Sakk-csapatversenyt „A
t legjobban sakkozóknak" címért
- írnak ki. (Egy szak több csapa-
- tot is nevezhet.) Női kosárlab-
- dából a szakcsoportokon belüli
- körmérkőzések győztesei ver-
- senyeznek az egyetemi bajno-
- ki címért, a fiúknál eleve szak-
- csoport-válogatottak indulnak.

Az egyetem válogatottjai részt vesznek a megyei KISZ-vb által kiírt labdarúgó-, kézi- és kosárlabda, valamint asztalitenisz egyetemi kupa mérkőzéseken.

— V. Gy. —

Világjárók

ti, hogy azok, akik bel- és külföldi film- és diafilm-felvételeket készítettek, bemutathatják azokat a klub látogatóinak.

A kéthetenkénti összejövetelek mindig hétfőn este 7 órakor, az I. Belgyógyászati

szer), hogy nem mély gondolatokat, politikai és erkölcsi eszméket és eszményeket tárgyalunk meg, és nem azok szerint élünk. Néha titokban — vagy nyíltan — ponyvát olvasunk, nem járunk és nem készülünk az órára, fiúkról vagy lányokról suttogunk és nem a „Falak"-at nézzük meg a moziban, hanem — uram bocsá' — a Kalózkapitányt.

A vitaindító cikk alapján vagy után ezek a gondolatok jutottak eszembe. Lehet, hogy itt-ott el is kanyarodtam a gondolatmenetétől. Azt sem állítom, hogy nekem van igazam. De példámon felbuzdulva talán más is kedvet kap, tollat ragad, és kifejti véleményét. A vélemények alapján pedig eljutunk egy közös állásfoglaláshoz, aminek, a helyességét persze csak a gyakorlatban tudjuk megállapítani.

T. Zs.

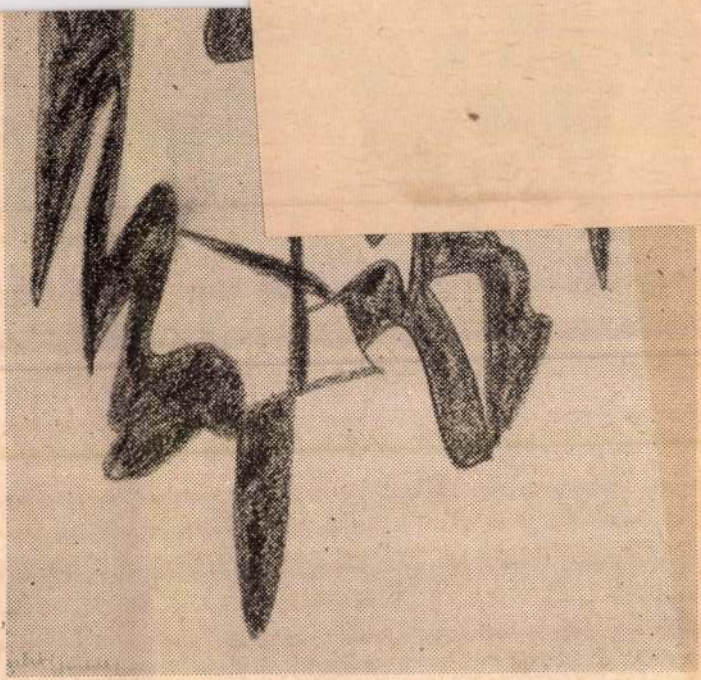

VÁZLAT

(Ézsiás Anikó pasztellje)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

EGYETEMI ÉLET
1968 SEP 24

Vasas Ferenc

1021

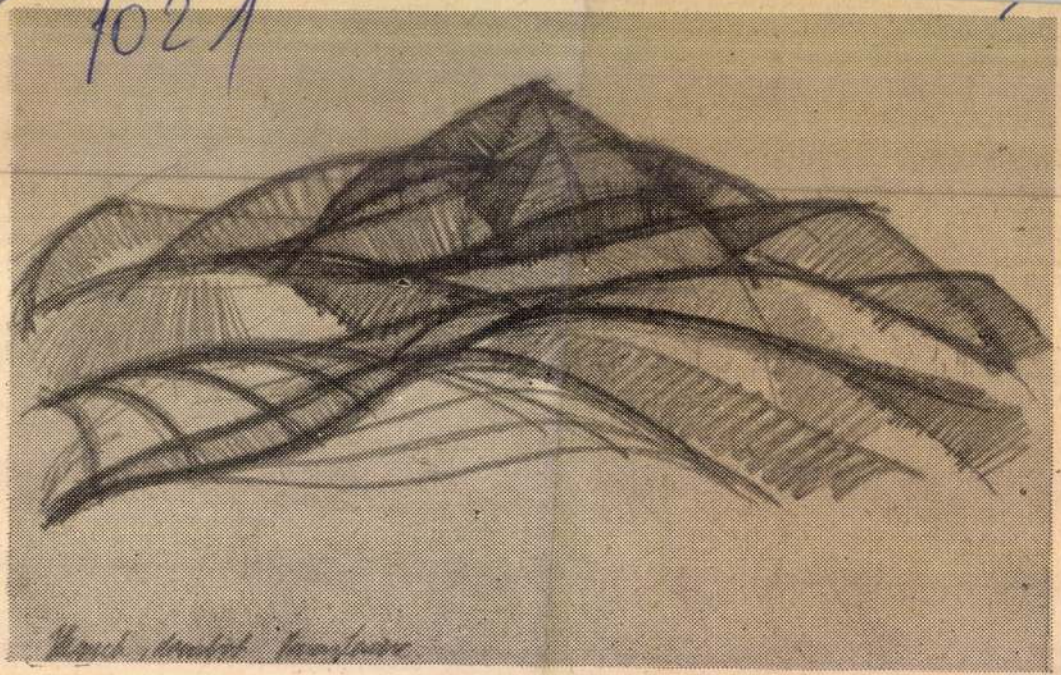

HEGYEK, DOMBOK

(Vasas Ferenc grafikája)

EJTŐRŐ

A VDK nemzeti ünnepe

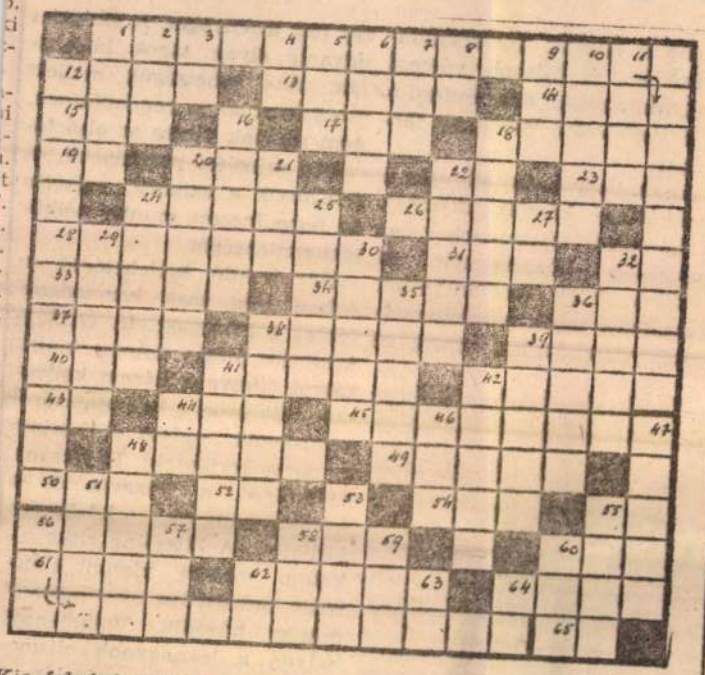

Kis folyóvíz. 27. Azonos mássalhangzók. 29. Földrész. 30. Vissza: területet rabol (ékezet hiányzik). 32. Ismert szovjet diplomata. 35. Szószerint megtanul. 36. A levegőbe hajít. 38. Peca legvége. 39. Behalzsamozott tetem. 41. ...bük-

Ugyanaz, mint a függőleges 57. 62. Helyhatározórag. 63. ZD. 64. Azonos mássalhangzók.

Beküldendő a vízszintes 1., 28., 35. és a függőleges 12., 47. és 56. sorokban írt megfejtés szeptember 2-ig. A hibátlanul

egy kiállítás azonban nem adhat teljes képet, csupán betekintést nyújthat munkájukba.

A városi tanács képzőművészeti szakköre a felszabadulás után utat nyitott a képzőművészet iránt érdeklődők előtt. Meilinger Dezső, Imreh Zsigmond és Seres János kezdeti irányítása után 1957-től, jelenleg is *Lukovszky László* kétszeres Munkácsy-díjas festőművész vezetésével dolgoznak. Az első idők jellemző vonása a manuális készség, a képfestés vagy a képrajzolás mesterségbeli elsajátítása volt. E szakkört „rajziskolának" is ...mlegetik, s ez a meghatáro-

bi sikert kivanva koszontjuk a lelkes kollektívát, a szakkör tagjait, akik dolgozók és diákok, és legtöbben a fárasztó munka után, önkéntesen és áldozatosan, a művészet megértéséért és megszeretéséért veszik kezükbe a kifejezés eszközeit. Munkájuk hatásos önmaguk és környezetük számára is, mert az az ambíció mely átfűti őket a képzőművészeti problémák megértése iránt, átsugárzik családi és baráti környezetükre, munka társaikra.

Flach Antal

Hír

1965. augusztu

A Nap kelte 4,57, ...
A Hold kelte 8,01, ...
Névnap: Erneszt.

1965. augusz

A Nap kelte 4,59, ...
A Hold kelte 9,18, ...
Névnap: Róza.

30 éve, 1935. augusztus 30-án halt meg Henri Barbusse, a francia és a világirodalom kimagasló forradalmi egyénisége, aki tollát a kommunizmus igazsága hirdetésének szolgálatába állította és haláláig harcolt az imperializmus, a fasiszták, az emberiség ellenségei ellen. Az első világháború borzalmairól — személyes tapasztalatai alapján — írta „Tűz" című könyvét, amelyben

— AZ ELSŐ félévi mérlegbeszámolót, valamint az építési és közlekedési állandó bizottság tevékenységét vitatja meg a Kazincbarcikai városi Tanács végrehajtó bizottsága a soron következő, augusztus 30-i ülésén.

— ELÜTÖTT egy kisgyereket személyautójával Novajidrányban Schmid László. A gyermek fején sérült meg. A gondatlan vezető ellen a rendőrség eljárást kezdett.

— HETENKÉNT tíz mázsa turistaszalámit gyártanak az ózdi húzüzemben. A kedvelt húsféléből Putnok... Hegyhát ...

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Vasas Ferenc

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1965 AUG. 29.

1021

A kitüntetett szakkör

A Művelődésügyi Minisztérium alkotmányunk ünnepe alkalmával Miskolc Város Tanácsa képzőművészeti szakkörét „Kiváló együttes" címmel tüntette ki.

A szakkör munkája nem ismeretlen a város lakói előtt, különösen a képzőművészet kedvelői találkozhattak tagjainak figyelemreméltó alkotásaival, a kiállításokon. Így legutóbb a hazánk felszabadulásának 20., és Miskolc várossá nyilvánításának 600. évfordulója tiszteletére rendezett tárlaton.

Jó az, hogy bemutathatják a szakkörben készült rajzokat, rézkarcokat, festményeket az érdeklődő közönségnek, és örülünk, hogy meghallhattuk a szakköri tagok munkálkodásának visszhangját, mert ez zás fedi a lényeget. A szakkört ugyanis olyan tagok látogatják, akik tehetségük mellett szorgalommal is rendelkeznek, nem riadnak vissza az első fárasztó rajzolási periódustól, és felismerik a szigorú rajzolás és fegyelmezett munka nélkülözhetetlenségét.

Bár önálló kollekcióval ez évben még csak harmadszor léptek a közönség elé, vendégkönyvük mégis számos kiállításról, illetve a három kollekció többszöri bemutatásáról tanúskodik, melyet elsősorban a peremkerületek: Hejőcsaba, Lillafüred, a Vasgyár és a munkásszállások közönsége láthatott. A látszólag ritka alkalom mögött viszont elmélyült művészileg megalapozott munka húzódik. Valamennyi helyen a legnagyobb elismeréssel fogadták a rajzolás, a festészet alapvető fogalmaival ismerkedő, s azt tehetségesen [illegible]csöztető szakköri tagok munkáit.

Ide kívánkozik az a jelentőtény is, hogy az eltelt közel egy évtized alatt a szakkör kilenc tagját vették fel a Képző- illetve Iparművészeti Főiskolára, s közülük azóta többen már hivatásos művészként tevékenykednek.

Ezt a munkát méltányolta a fenntartó szerv: Miskolc város Tanácsának művelődésügyi osztálya és a Művelődésügyi Minisztérium, amikor az ízlésfejlesztést és látáskultúra kialakítását szolgáló kiemelkedő népművelési tevékenységéért a „Kiváló együttes" címmel tüntette ki a szakkört.

Egy mű a szakkörből: Vasas Ferenc rajza

segíti őket az elkövetkezendő

Ebből az alkalomból tová-

...unk és nem váru...
csodát, de szeretnénk De...
recen hagyományaih...
méltó zenei kultúrát t...
remteni. Ez közügy, ezt e...
érni csak összefogással l...

BEA...

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

EGYETEMI ÉLET

Vasas Ferenc

1966 SEPT 24

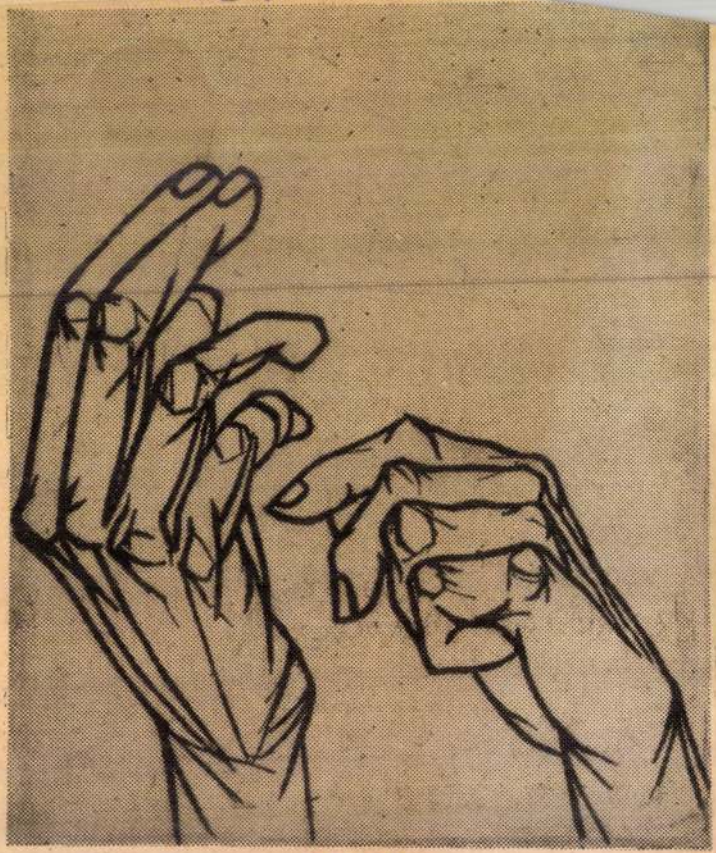

KEZEK

(Vasas Ferenc műve)

Vasas István

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 ÁPR 28

DÉLMAGYARORSZÁG

Szeged

Géza iskolai csoportvezető.

— **Kiállítás az egyetemi klubban.** A Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem képzőművészeti körének grafikai kiállítása nyílt meg Szegeden, a József Attila Tudományegyetem Lilion utcai KISZ-klubjában. Május 6-ig tartó kiállítást Vasas István, Ézsiás Anikó és Nagy Edit 25 grafikáját mutatják be.

1021

Az erdészeti ágazat 1969. évi munkaerő és munkabér

A MEDOSZ ERDÉSZETI SZAKOSZTÁLYA ÁPRILIS 22-ÉN ÜLÉST TARTOTT

Retkes László szakosztályelnök megnyitó szavai után *Horváth József* MÉM osztályvezető, a szakosztály tagja ismertette a termelés, a termelékenység, a vállalati eredmények legfőbb mutatóit, továbbá a munkaidő-csökkentés, a keresetek, a szocialista munkaverseny és a balesetek alakulását. Ezt követően *Dr. Aulich Antal* az újítási mozgalom, *Kocsis Ferenc* pedig a jubileumi munkaverseny helyzetéről adott rövid tájékoztatást. A beszámolókat élénk vita követte, melynek során 18-an szólaltak fel, köztük *dr. Dobi Ferenc*, a MEDOSZ titkára is.

Az elhangzott szóbeli tájékoztatások, a kiadott írásos összefoglalók és az elhangzott vita alapján az ágazat eredményeit és a dolgozók helyzetének alakulását, valamint munkában való helytállásukat röviden a következőkben lehet érzékeltetni.

A teljes termelési érték alakulása 1968-hoz viszonyítva: a volt 23 erdőgazdaságnál 104%, a vadgazdaságoknál 106,2%, az ERDÉRTNÉL 107,6%, az Erdőkémiánál 103,9%, az Erdei Termék Vállalatnál 104,1%, a Fűz-Nád Vállalatnál 80,2%.

ÁTLAGKERESET

Munkások: erdőgazdaságoknál 21 638 Ft, 107,8%, vadgazdaságoknál 23 689 Ft (előző évi szám nem ismert), Erdértnél 21 520 Ft, 104,1%, Erdőkémiánál 21 861 Ft, 103,1%, Erdeitermeknél 18 181 Ft, 98,1%, Fűz-Nádnál 17 299, 98,9%.

Alkalmazottak: erdőgazdaságoknál 27 065 Ft, 107,7%, vadgazdaságoknál 28 012 Ft, Erdértnél 24 514 Ft, 99,2%, Erdőkémiánál 26 956 Ft, 102,4%, Erdeitermeknél 26 436 Ft, 110,5%, Fűz-Nádnál 24 968 Ft, 95,3%.

A bérgazdálkodás jelenlegi rendszere bevált, ösztönöz a termelékenység növelésére, a helyes munkaerő-gazdálkodásra. Szükségessé válik azonban továbbfejlesztése, finomítása. Különösen figyelemre méltó, hogy az erdőgazdaságok között igen nagy eltérések vannak az egyes dolgozó rétegek keresetének alakulásában. Például a munkások esetében a maximális kereset 25 357 Ft volt (Váci Eg.), míg a legalacsonyabb a Fűz-Nád Vállalatnál 17 299, illetve az erdőgazdaságok közül Balassagyarmaton 19 300 Ft. Alkalmazottak vonatkozásában Zalaegerszeg csökkent. Az éves tervek lebontása az átszervezés miatt valamit késett, de ez nem befolyásolta az I. negyedévi munkát. A jubileumi versenyvállalások főleg a kemény tél és a késői kitavaszodás okozta lemaradásokra, illetve a célul tűzött vállalati eredmények teljesítésére irányulnak. A 14 erdő- és fafeldolgozó gazdaság 270 millió forint nyereséget tervez, ami globálisan valamivel több az előző évinél (figyelembe véve a gazdaságokhoz került faipari üzemeket is).

A vizsgált 16 gazdaság közül 14-nél összesítették a dolgozók vállalását, amely összesen 26,9 millió Ft-ot tesz ki. *Például Szombathely 2,7, Nyíregyháza 3,5, Sopron 1, Keszthely 3,6, Székesfehérvár 1, Nagykanizsa 2,3, Eger 1,5, Tatabánya 2 millió forint.*

A jubileumi verseny I. negyedévi teljesítését forint értékben csak az I. negyedévi mérlegek elkészülése után lehet értékelni.

A szakosztályülés részvevői megfelelőnek értékelték a jubileumi munkaverseny eddigi eredményeit, egyúttal megállapították, hogy a jubileumi év politikai jelentőségéhez ké-

A NŐK HELYZETE

A gödöllő Kut

A gödöllői *Kisállattenyésztési Kutató Intézet* 320 dolgozója közül 189 nő, s abban is megmutatkozik a nők fölénye, hogy még az szb-titkár is a gyengébb nem képviselője. *Hajósi Jenőné* három éve tölti be az szb-titkári tisztet, s amikor azzal kopogtatunk be hozzá, hogy a nők helyzetéről szeretnénk írni, nem is tagadja örvendezését:

— Örülünk, hogy ránk gondolt *A MEDOSZ Lapja*, sok előfizetőnk van, akik bizonyosan szívesen olvasnak önmagukról.

Javuló szociális helyzet

A *Kisállattenyésztési Kutató Intézet* — amely Gödöllőtől kb. három kilométerre

1021

Emlékműavatás Sarkadon

Kovács István főtitkár mondott ünnepi beszédet

Leninre, az első termelőszövetkezet megalakulására, Sarkad nagyközség felszabadulására és negyedszázados fejlődésére emlékeztek április 20—21—22-én Sarkad nagyközség és a környező falvak dolgozói. Emlékműavatás, koszorúzás, lovasbemutató, dr. Soós Gábor miniszterhelyettes és még mások előadásában tudományos ülésszak, majd *dr. Dimény Imre* mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter jelenlétében a sarkadi Lenin Tsz-ben ünnepi közgyűlés, kitüntetések átadása szerepelt a programban.

A háromnapos ünnepségsorozatot *Kovács István*, a MEDOSZ főtitkára, a sarkadi kerület országgyűlési képviselője nyitotta meg április 20-án. Verőfényes tavaszi napon közel négy ezren gyűltek össze Sarkad nagyközség főterén, hogy személyes tanúi legyenek a *Vasas Károly* szobrászművész által alkotott Lenin-emlékmű leleplezésének. Az ünnepi beszédet *Kovács István* tartotta. Megemlékezett Lenin születésének 100. évfordulójáról, méltatta Lenin munkásságát, majd részletesen szólt a mezőgazdaság, ezen belül a sarkadi termelőszövetkezet negyedszázados fejlődéséről. Beszéde befejező részében az előttünk álló feladatokról szólt a főtitkár.

Az emlékmű

Az emlékműavatás után a megyei pártbizottság, valamint a község vezetői *Kovács Istvánnal* az élen megkoszorúzták az új emlékművet.

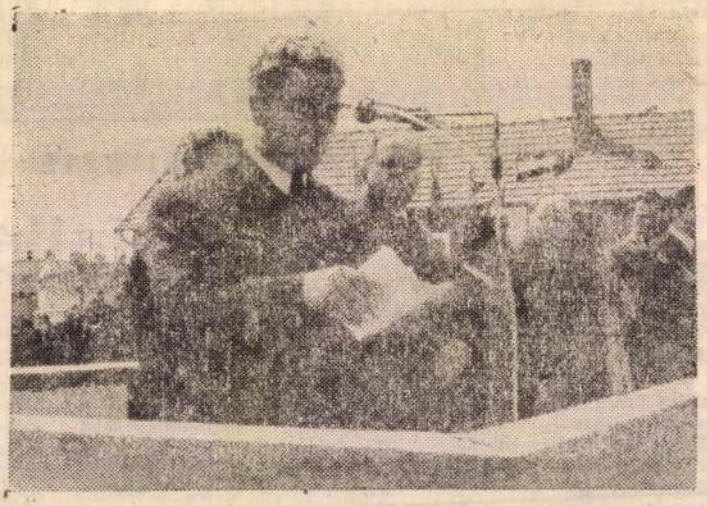

Kovács István főtitkár ünnepi beszédét mondja

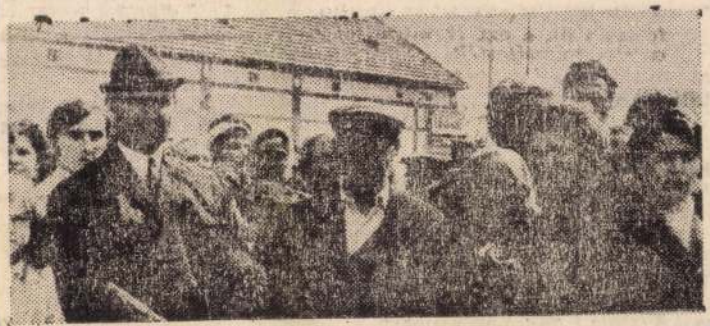

Az ünneplő közönség egy csoportja

Mús
Brók

apró-
hirdet

ADÁS

Bőrkabátját alakíttassa, vízhatlan bő[illegible] téssel Csordás bőrruhakészítő mesternél. Szent Miklós u. 7. Felsővárosi templom mögött. x

Parkettszegélylécet, parkettát minőségi kivitelben a készítőnél. Faesztergályos, Bal fasor 47. sz. x

Gitárokat, mindenfélét, valamint fúvóshangszereket vásárolok. Sági, Somogyi u. 19. x

A Tisza-parti Idegklinika macskát vásárol. x

Festett kombinált szekrény, Béke garnitúra újszerű állapotban eladó. Tolbuhin sgt. 41./ fszt.

R. 5700-as sztereó rádió garanciális időn belül eladó. Zákány u. 2/b sz.

Orosz porszívó, táskarádió, magnetofon olcsón eladó. „Új" 2442 jeligére a Sajtóházba.

Hivatalosan nyilvántartott oxigén- és dissupalackot vennék. Szabadság tér 9. Farkas.

1965-ös kiadású 1700 cm³ Opel Rekord kitűnő állapotban eladó. Szeged. Lenin krt. 19. Dr. Novaszel.

120 kiló körüli fehér hússertés és egy darab egyéves fehérszőrű anyakocának való eladó. Alsóváros, Szent Antal u. 7. sz.

Négyszemélyes rekamié, 2 fotel, 2 szék, asztal, gyermekágy matraccal eladó. Szilágyi u. 3., I. 6.

280 kg-os hízó eladó. felerészben is. Tisza Lajos u. 27.

Ötszemélyes személygépkocsi és Octávia sebességváltó eladó. Rózsa Ferenc sgt. 40.

Használt kisipari kétszemélyes rekamié eladó. Pusztaszeri u. 8., fszt., délután 3 órától.

Wartburg 1000-es eladó. „Igényesnek" 3401 jeligére a Sajtóházba.

[illegible] kanapé 2 fotellal eladó. Oskola u. 25. Szemberi.

Négyszemélyes garnitúra, szelon, háttámlás rekamié, fotelok olcsón eladók. Lengyel u. 32.

Bontásból kikerült kitűnő faanyag, kétezer db hódfarkú cserép eladó. Érdeklődni: szombaton Gém u. 3.

Rekamié és egy négyszemélyes magnó eladó. Tarjántelep, 103., C. IV. emelet 12.

Magas, mély, import gyerekkocsi igényesnek is eladó. Gömöri, Mikszáth Kálmán u. 16. 17 órától.

Üzemképes, rendszám nélkült, piros Danuvia motor minden elfogadható áron eladó. Érd. Mihálytelek, Katona u. 7. Hika István.

Dunyha, párnák eladók. Juhász Gyula u. 12/a. Kisséknél.

Vasas Károly
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged
1970 FEB 6

Szeged szobrai

1021

Sáavári Endre (1913—1944)

(167.) A József Attila Tudományegyetem Ságvári Endre Gyakorló Gimnáziumában látható az intézet névadójának szobra. A portré készítője: Vásas Károly.

ek, a szabadságharcosok 16
lkalommal vettek tüzérségi
s rakétatűz alá különböző
élpontokat.

Megérkezett a dél-vietnami
ővárosba William Peers tá-
ornok, aki azt az amerikai

vizsgálóbizott
tagú: katona
ügyvédből á
1968. márci
katonák több
személyt gyi
említett vietn
Rendkívül
súlyos veszte
tizántámadás

hallgattak ki. A perszónikus

MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., Üllői út 81
Telefon: 138-048, 337-748, 340-726

SAJTÓIGAZOLÓ

NÓGRÁD
Salgótarján

1989 DEC 2 9

Őt hadihajó zászló

A brit tengernagyi hivatal
zombaton este közölte, hogy
öt zászló nélküli hadihajó
haladt át a Gibraltári-szoro-
on. A hajók nyugati irány-
a haladtak tovább. Az an-
gol szóvivő szerint feltehető-
en francia hajókról volt szó.
Az Európe I. francia rádió-

állomás jelen
az öt francia
jó. amelyet
norvég válla
ból készítette
ennek, a jele
létező cégnek
vettek, áthajó
ri-szoroson, é
zonnyal Izrael

Szimonov Amerikáról

Konsztantyin Szimonov, az
ismert szovjet író, a Pravda
pénteki számának hasábjain
beszámolt az Egyesült Álla-
mokban tett utazásán szerzett
élményeiről. Az író tíz év
után látogatott el most ismét
a tengeren túlra.

— Napjainkban a népek kö-
zötti kapcsolatokban kétség-
telenül nagy jelentőségük van
a szovjet—amerikai kapcsola-
toknak — írja Szimonov.

Ezen belül valóban kelet-
kezhetnek olyan körülmé-
nyek, mikor az imperializ-
mus agresszív erői háborút
robbanthatnak ki Amerika és
a Szovjetunió között — jegy-
zi meg az író —, ilyen dol-
gokra az ember nem szívesen
gondol.

— Az érem másik oldala
viszont az, hogy éppen az
ilyen veszély és csapás le-
hetőségének a gondolata szül-
te annak idején azokat a két-
oldali erőfeszítéseket, amelyek
az atomsorompó szerződésé-
nek megkötésével végződtek.

Szimonov ezután a hippi-
mozgalommal kapcsolatos él-
ményét fejti ki.

Rámutat: a hippiknek a tár-
sadalommal szembeni szé-
gyenérzete mind határozot-
tabb irányt vesz... A véko-
nyan csörgedező erecskék be-
lefolynak abba a széles fo-
lyamba, amelyet az amerikai

választás
ban

mított, csak 90-et tudott sze-
rezni.

A még nem hivatalos, de
már véglegesnek tekinthető
eredmények a következők (zá-
rójelben a legutóbbi törvény-
hozási választásokon szerzett
mandátumok száma):

vezetőinek tripoli tanácsko-
zásáról szombaton este köz-
leményt adtak ki.

A közlemény bejelenti, a
három államfő megegyezett
abban, hogy négyhavonta
rendszeres találkozókon han-
golják össze országaik tevé-
kenységét, katonai, gazdasági
és politikai téren. Az egyes
országokban különbizottságo-
kat állítanak fel a közös ak-
ciók kidolgozására.

A közlemény, amelyet a há-
rom ország fővárosában egy-
idejűleg hoztak nyilvánosság-
ra, közli azt is, hogy Líbia
a továbbiakban részt vesz
azoknak az arab országoknak
a megbeszélésein, amelyek
aktívan érdekeltek az arab—
izraeli konfliktusban. Eddig
az említett megbeszéléseken
Egyiptom, Jordánia, Szíria,
Irak és Szudán képviselői je-
lentek meg. A következő „kis
csúcsot" a jövő hónapban
tartják.

Az EAK, Szudán és Líbia
vezetői a közleményben meg-
állapítják, hogy az arab ál-
lamok felelőssége kollektív, és
új erőfeszítésekre van szük-
ség az arab erőforrások moz-
gósítására.

Az első hírügynökségi kom-

Dicsőség a felszabadítóknak

Vasas Károly

Történelmi évfordulót ünnepelünk

1021

Szoborleleplezés, ünnepi emlékülés Szécsényben

Történelmi évfordulót ünnepelt tegnap Szécsény, a község felszabadulásának 25. évfordulóját. Az ünnepségsorozat reggel zenés ébresztővel kezdődött. Majd délelőtt tíz órakor a járási tanács előtti téren leleplezték *Vasas Károly* szobrászművész alkotását.

A felszabadulási ünnepségen részt vettek a losonci járási és városi párt- és nemzeti bizottság képviselői, valamint az ideiglenesen hazánkban tartózkodó szovjet hadsereg néhány tagja.

Az ünnepi beszédet *Illés Miklós*, a megyei tanács elnökhelyettese tartotta. Beszédében emlékeztetett a 25 évvel ezelőtti dicsőséges napokra, a Vörös Hadsereg katonáinak hősies harcaira.

„Olyan történelmi esemény volt ez — mondotta — amely az itt élő nép és Szécsény község életében meghozta a fordulatot, amelyért népünk legjobbjai évszázadokon át küzdöttek. Köszönet és hála érte a dicsőséges szovjet hadsereg harcosainak, akik életük árán vívták ki számunkra a szabad szocialista haza megteremtésének lehetőségeit."

Ezután, a fiatalokhoz szólt, akik már csak a történelemből és az idősebbek elbeszéléséből ismerik a 25 évvel ezelőtti eseményeket. A súlyos, nehéz harcok teremtették meg az ő számukra is a továbbhaladás, a boldogulás lehetőségét.

„Ezért kegyelettel adózunk a szovjet nép hősi halott katonái emlékének, akik vérüket hullatták hazánk és Szécsény község felszabadításáért — folytatta. — Hálával gondolunk vissza tetteikre, és meghajtjuk előttük az emlékezés zászlaját. Új szocialista hazát építettünk fel. Ha ezekben a napokban mérleget készítünk az elmúlt 25 év eseményeiről, tiszta lelkiismerettel állapíthatjuk meg, hogy jó ügyért dolgoztunk, a nép boldogulását szolgáltuk. Ipart teremtettünk az országban és ezt jelképezi az egyre jobban fejlődő Szécsény is. Az évről évre épülő-szépülő község többszintes, emeletes új lakóházaival, modern létesítményeivel a városiasodás jelét mutatja.

Ékes bizonyítéka ennek a fejlődésnek a községben levő országos hírű szocialista mezőgazdasági nagyüzem, a közelmúltban épült új középiskola, az iparosításban eddig elért eredmények és a további fejlődést szem előtt tartó intézkedések. Itt természetesen nem állhatunk meg. Az előrejutás szándéka ösztönöz bennünket az élet minden területén. Új módszereket alkalmazunk, fejlesztjük, erősítjük társadalmunkat.

Ma a hála igazi érzése hat át bennünket, amidőn azoknak a szovjet hősöknek az emlékét idézzük, akik életük feláldozásával hozták el szabadságunkat. Ennek a gondolatnak a jegyében avatjuk ezt az emlékművet, annak jeléül, hogy 25 évvel ezelőtt felszabadult Szécsény község" — fejezte be ünnepi beszédét Illés Miklós.

A leleplezés ünnepélyes pillanatát díszsortűz jelezte.

Az ünnepség a szovjet hősi emlékmű megkoszorúzásával folytatódott.

Déli 12 órakor — a 25 évvel ezelőtti felszabadulás időpontjában — került sor az ünnepi emlékülésre, a járási tanács nagytermében. Az ünnepi beszédet *Bővíz Ferenc*, községi tanácselnök tartotta, megemlékezve az elmúlt negyedszázad eseményeiről. Megható pillanatot jelentett a Szécsény fejlesztésében különösen kiváló eredményeket elért dolgozóknak, a díszoklevél átnyújtása. A művelődési központ irodalmi színpada színvonalas összeállítással köszöntötte az emlékgyűlés résztvevőit.

Szécsény felszabadulási ünnepségének váratlan, de kedves vendége is akadt. Ide ékezett egy szovjet lány, akinek édesapja a Szécsény körüli felszabadító harcokban halt hősi halált. A kedves vendéget a KISZ-fiatalok vezették el édesapja sírjához.

A község felszabadulásának évfordulóján az ünnepi emlékülés résztvevői táviratban köszöntötték Losonc város polgárait Szécsény nagy ünnepe alkalmából.

fartükrös l
Szent Istvá

Jó karban tolókocsi o
Horváth M
Papdi.

Keveset ha
romkerekű
Újszöreg, Z

Eladó kárp
gép, egy sz
férfikerékpá
u. 9/a, fels

Színválaszta
ván átadó. „Moszkvics 412." 7462. jeligére a Sajtóházba.

Keményfa polituros hálószobabútor eladó. Lechner tér 2/b. Üveges csengő az ablakban.

Trabant kiutalás 1969. évre visszaigazolva átadó. Skoda 1000-est veszek 10 000 km alatt. Leveleket „Árajánlat" 10 015. jeligére a Sajtóházba.

Festett hálószobabútor és konyhabútor darabonként is eladó. Cím: Tarjántelep 104. ép. A. lép. I. em. 2. ajtó.

50 kg-os fehér süldők eladók. Halász u. 7.

pingpongasztalt vennék. Levélcím Péter János, Szeged, Bercsényi u. 8/a sz.

Opel Rekord 59-es olcsón eladó. Tisza Lajos u. 4:.

Trabant Limousine személygépkocsi 1970-es kiutalás 32 000 sorszámmal átadó. Szeged, Londoni krt. 1., délután 5—7-ig.

HÁZASSÁG

Jó megjelenésű, magános 70 éves özvegyasszony keresi nyugdíjas, idős férfi ismeretségét házasság céljából. „Hűség" jeligére a makói Hirdetőbe.

lyök szuka vasárnap a Szél utcában. Kérem a megtalálót, jutalom ellenében Szél u. 8/b alá leadni szíveskedjék.

Idős bácsit vagy nénit teljesen eltartanánk lakásáért. Nyugdíjas házaspár. „Jól jár" — 154 051. jeligére a Hirdetőbe.

Kőművessegédet felveszek! Samu József kőművesmester. Tarjántelep, 303. ép. B. IV. em. 14., este 7-től.

Gyors- és gépírást vállalok. „Gyakorlott — 154 090" jeligére a Hirdetőbe.

Május 15-én, pénteken este
a SÁRKÁNY ÉTTEREMBEN

disznótoros vacsora

Közreműködik: Járai Margit, Ormándi Vendel magyarnóta-énekesek. Kísér: Kecskés Sándor és zenekara.
Várjuk vendégeinket.

Vasas Károly

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 MÁJ 1. 4

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

1024

Szeged szobrai

Anya beteg gyermekével

(237.) A petőfitelepi orvosi rendelőben látható az Anya beteg gyermekével című mozaik. A kompozició készítőjének nevét sajnos nem ismerjük.

*

A 228-as sorszámmal közölt Ságvári-portré Vasas Károly alkotása. Zoltánfi István Ságvári-szobra a mártír hősről elnevezett gyakorló gimnázium egyik hivatali helyiségében látható. A Vasas Károly által készített szobor mását 167-es sorszámmal mutattuk be.

Vasas Károly

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP KIADÓ VÁLLALAT BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÓGRÁD

Salgótarján

— **Új szobor.** Budapesten május 28-án zsürizik Münnich Ferenc portréjának agyagmodelljét. Vasas Károly Salgótarjánból elszármazott szobrászművész alkotását. A portrét a megyeszékhelyen, a rendőr-főkapitányság és a Nemzeti Bank épülete között helyezik el, a tervek szerint még ebben az évben.

Vasas Károly szobrász

Művek nem említve

22. Pest megyei Hirlap

ulzo birálatok, követke
elsősorban azokon a te
entkeznek, amelyek
összefüggésben vannak
negek kulturális helyzetével. (Rényi
Péter is jórészt innen veszi a maga
példatárát.) Arról lenne szó, hogy a
„magas kultúra", az alkotóművésze-
ek az irodalom, a tudomány terüle-
én nem lennének problémák?

Szó sincs róla. Hanem arról a
elyzetről, amit a X. kongresszus
ányelvei így jellemeznek: *„A köz-
művelődés fejlődése, eredményei el-
nére, elmarad a növekvő társadal-
i követelményektől."* Arról, hogy a
övekvő követelmények, s a régi
ruktúra ellentmondásai ezen a te-
ületen ütköznek ki a legélesebben.

Minden illetékes megnyilatkozás
angsúlyozza, hogy kulturális forra-
almunk továbbfejlődésének egyik
ulcskérdése ma a széles értelemben
ett népművelés, vagy hogy ezt az
jabban használt fogalmat használ-
m: a közművelődés. Ha nem a
ulcskérdése. A széles tömegek mű-
elődési színvonalának még terv-
erűbb s intenzívebb emelése, gon-
lkodásának, ízlésének formálása, a
gy egyenetlenségek megszüntetése.
legtöbb figyelmet, a legtöbb ener-
it ide kellene koncentrálni. Mon-
nom sem kell talán, hogy nem a
gas kultúra rovására.

Valamiféle szembeállítást jelent
a magas kultúrával? Az úgyneve-
t „elit kultúrával"? Ellenkezőleg!
g ennek sok problémája is innen
zelíthető és oldható meg. Ezért
ek én mélységesen egyet az irány-
eknek ezzel a megállapításával:
*művészetek színvonalának az
eléséhez nélkülözhetetlen tömeg-
isuk további erősödése, amihez a
cializmus a legjobb feltételeket
tosítja."*

n magam is már többször beszél-
a közművelődésről, mint egyik
cskérdésről. Legutóbb az írószö-
ség közgyűlésén — abban a vo-
kozásban, hogy irodalmunk fejlő-
ének a gondjai, mindenekelőtt a

n
szakoso
nak csak egy rés
mai jellegűnek. Viszont
hirdettek Szlovákia gazdasági hely-
zetéről, a csehszlovákiai magyar is-
kolaügyről, a szlovák—magyar kap-
csolatok kutatásáról, közéleti férfiak,
sőt miniszterek nevével.

Kik hallgatnak itt majd irodalmat,
nyelvészetet és módszertant, ilyen
forró nyárban? S egyáltalán, meny-
nyien fognak részt venni? A tanévet
még csak tegnap zárták, lesz-e ked-
ve a jó tanár uraknak a katedráról
leszállva beülni egyidőre a szoros is-
kolapadokba? A hazai tapasztalatok
alapján nem lehettek nagy remé-
nyeink.

Kellemesen csalódtunk. Nemcsak
azok voltak jelen, akik meghívót
kaptak, mások is, többen, mint
amennyire a rendezőszervek számí-
tottak. S az irodalmi, nyelvészeti elő-
adásokat sem csak a magyar tanítók
látogatták, a szlovák szakosok és
matematikusok is. Egyetlen panaszuk
volt: miért olyan rövid ideig tart a
nyári akadémia, és egyetlen kéré-
sük: hívják őket jövőre is.

Elég sokat és sokféle közönség
előtt beszéltem már, érdeklődőbb,
lelkesebb hallgatósággal azonban
még nemigen találkoztam. Fáklyás
lobogású, felelősséggel élő emberek
voltak. Szinte valamennyien fiata-
lok; még magamforma negyvenéve-
seket is alig-alig láttam közöttük. A
szlovákiai magyar tanítók átlagos
életkora talán még mindig alul van
a harmincon.

Nagy oka van ennek. Mikor 1949-
ben, négy esztendővel a második vi-
lágháború után ismét megnyíltak
Csehszlovákiában a magyar iskolák,
az első köztársaság kétezernyi ma-
gyar pedagógusa közül alig százan
kezdhették újra a tanítást; nagyobb
részük már nem élt Csehszlovákiá-
ban. Traktorról, építőállványról
szedték le a vállalkozókat: jöjjenek
tanítani. A különböző életkorú osz-
tályokat nem is lehetett eleinte év-
folyamokba sorolni; hiszen négy
éven keresztül gaz verte fel a becsu-
kott iskolák udvarát.

Károly
FIGYELŐ
1 ÚT 51
337-748, 340-726

NÉPSZAVA
Budapest

1970 AUG 29

1021

Vasas Károly: Felszabadulás

helyet biztosítsanak a könyvek elhelyezésére. Még ma is gyakori eset, hogy rozoga szekrényekben, irodák, folyosók félreeső sarkaiban »biztosítják« a könyvtárat. Közismert a helyiséghiány, az irodák zsúfoltsága, de meggyőződésünk az, hogy több törődéssel, akarással, s főleg a szemlélet megváltoztatásával javítani lehetne a jelenlegi állapoton.

A MŰVÉSZETEK MEGISMERTETÉSE

A szakszervezeti nevelő, felvilágosító munka az évek során színesebb, sokrétűbb lett. Ilyen, viszonylag új területnek számít *a közönségszervezés*. Az ezzel megbízott aktivisták feladata, hogy a műveket népszerűsítsék, azokról tájékoztassák és egyben megismerésükre szervezzék a közönséget. Jelentős feladatnak tekintjük ezen belül, hogy a kortársi drámairodalmat, művészetet, a szocializmust építő valóságot tükröző művészi produkciókat népszerűsítsék. Minél nagyobb számban kell megnyerniük a dolgozókat a színházak és más művelődési intézmények látogatására. Valamennyi építőipari vállalatnál, intézménynél dolgoznak szakszervezeti közönségszervezők. E megbízatásukat többnyire *társadalmi munkában* látják el. Nem könnyű ezt a tisztséget betölteni. A közönségszervezést *fontos kultúrpolitikai nevelőmunkának* tekintjük. Aktivistáink e munkájukat kénytelenek hivatali kötelességük során, napközben elvégezni, hiszen *máskor nincs rá alkalom*. Sajnos, az utóbbi időben egyre többen kedvetlenednek el, ebből következnek a sűrű személyi cserék. Gyakori ugyanis a munkatársak és nem egyszer a hivatali, üzemi felettesek részéről velük szemben az igazságtalan elmarasztalás, a megjegyzések, piszkálódások. Ilyeneket hallanak: *»Örökké színházba járnak, még külön pénzt is kapnak, ellógnak a munkából!«* Hallani olyan megjegyzést is a közvetlen főnököktől, hogy *»aki színházba akar menni, az vegye meg a jegyét a pénztárnál«*. Az ilyen szemellenzős nézetekkel nem szabad megalkudni, annál kevésbé, mert *a munkások nagy tömegei csak most kezdenek megismerkedni a színházi kultúrával és egyéb művészetekkel — s éppen a közönségszervező révén —*, aki tehát fontos hivatást teljesít. A dolgozók jelentős részénél még fel kell ébreszteni a művészetek iránti igényt, a régebben kialakult polgári ízlést kell náluk felszámolni, ha azt akarjuk, hogy a művészi élmény hatására érzelmileg is gyarapodjanak, nemesedjenek, a szocializmus hívei legyenek. Hogy e területen dolgozó aktivistáink munkája eredményes volt, ezt ékesen bizonyítja, hogy Budapesten 1963—64-ben 116 000 építőipari dolgozó volt színházban, operában. *Annál inkább elvárható azonban a gazdasági vezetőktől, hogy ezt a munkát kellően méltányolják, támogassák.* Persze azt se tűrjék, hogy bárki is visszaéljen az e munkára adott lehetőségekkel.

TERMELÉS ÉS NEVELÉS — EGYÜTTES FELADAT

Az emberek átformálása, a dolgozók gondolkodásában a szocialista tudatosság kialakítása sokrétű, összetett feladat; egyik művelődési formát sem szabad lekicsinyelni, elhanyagolni. A szakszervezeti mozgalom minden szinten, a bizalmiaktól a központi vezetőségekig feladatának tartja a munkás-paraszt hatalom gazdasági, politikai és erkölcsi fejlődésének segítését. *Ehhez azonban elengedhetetlen a tömegek művelődésének, kultúrális felemelkedésének szorgalmazása, ami a műszaki-gazdasági vezetőknek sem lehet közömbös.* S ahol részükről mégis ilyen közömbösség mutatkozik, vagy az erre irányuló munkát egyenesen nehezítik, akadályozzák, szükségtelennek tartják, *ott nem nehéz e magatartás mögött fellelni magának az illető vezetőnek szellemi egyoldalúságát*, a kultúra kincsei iránti közömbösséget, azt a »szakbarbárságot«, amely szerencsére *mindinkább eltűnőben van* egész életünk területéről.

A termelési feladatok megvalósításának — mint ismeretes — a tárgyi feltételek mellett alapvető tényezője az ember. Tudjuk, hogy az üzemek, vállalatok gazdasági vezetőinek alapvető feladata a népgazdasági tervben előírt termelési feladatok teljesítése. Ezért minden tőlük telhetőt megtesznek, és ez így is van rendjén. De úgy gondoljuk, mindezekkel nem ellentétes az a kívánság, hogy *az üzemekben folyó művelődésre, a dolgozók erkölcsi, eszmei fejlődésére nagyobb figyelmet fordítsanak*, az üzem adottságainak maximális igénybevételével. Biztosítsák a művelődés területén dolgozó aktivisták munkájának zavartalan elvégzését és védelmüket. *A szocialista típusú gazdasági vezető előtt nem lehet külön tevékenység a termelés és a dolgozók nevelése, művelődése, a kettő csak együtt eshet latba*, hiszen ahol szervezetten folyik a munka és magas színvonalú a műszaki irányítás, már ez a körülmény is nevelő hatással van a dolgozókra. Ha ehhez még párosul az itt csak vázlatosan említett népművelő munka, a lehető legkisebb akadályoztatás és súrlódás nélkül, akkor ez a kétirányú tevékenység együttesen hat az eredményesebb termelő munkára, a dolgozók politikai, erkölcsi fejlődésére.

SZERENCSE SORSJEGGYEL

SZERENCSÉJE LESZ!

A Magyar Újságírók Országos Szövetsége 1964. november 1-én szerencse sorsjátékot indított.

A sorsjegy ára 4,— forint.

A főnyeremény többi között 1 db. kétszobás családi ház garázzsal, gépkocsival 350 000 Ft.

Ezen kívül még 11 db. igen változatos főnyeremény és több nyeremény vár kisorsolásra.

A nyilvános sorsolás: 1965. február 28-án lesz.

1021

FIATAL KÉPZŐMŰVÉSZEINK SEREGSZEMLÉJÉRŐL

VASAS KÁROLY: BÁNYÁSZFEJ

DEMÉNY MIKLÓS: DUÓ

BASKA JÓZSEF: ÉPÍTŐK

BALOGH LÁSZLÓ: ÚTÉPÍTŐK

A vendégkönyv bejegyzéseinek alapján nehéz képet alkotni a fiatal művészek és a közönség viszonyáról. Érdemes elgondolkodni azon, nem kellene-e a kritikusnak néha a közönség szemével néznie az élő művészetet, nem kellene-e az általános esztétikai elemzés helyett olykor eligazodást adó tájékoztatást írni azokról a művekről, amelyekről a közönség a legtöbbet beszél, akár tagadó, akár elfogadó, akár dicsérő formában.

A közönség sokféle élményt szerezhet ezen a kiállításon, a művek sokféle igényt tudnak kielégíteni. Tematikában is, megjelenítésben is. A látogatók a

MŰFAJILAG ÉS TEMATIKAILAG EGYÉRTELMŰ

művekben is igazodnak el hamarabb de nem idegenkednek az elvontabb ábrázolásoktól sem. Bonyolultabb kérdés, hogy miként barátkoznak meg egyes művészi törekvésekkel.

Műfajában, mondanivalójában gyorsan elérhető például *Balogh László: Útépítők* című kartonja. A rendezés nem jelezte, hogy ez önálló mű-e, vagy terve egy műnek, a néző tehát zavarban van a kép monumentálitását illetően. A formák erősen összefogottak, a három nem egyénített alakot és a szinte jelképes szerszámokat mértanias téri rendbe komponálta a festő, nyilvánvalóan azzal a szándékkal, hogy nem egyfajta munkát, hanem a munkát ábrázolja felfokozott formában. *Baska József: Útépítők*-jén sem valamely konkrét munkát, inkább a cselekvő ember ritmikus erőfeszítését látjuk. Egyik kép sem törekszik a jelenség fényképszerű ábrázolására, a lényeget — bár különböző módon — a képzőművészet sajátos nyelvén adja elő. *Demény Miklós: Duó*-ja szintén eltér a szenvtelen jelenségábrázolástól. Az előbbiekhez képest bensőségesebben, mégis az ábrázolás lényegesítő szándékával ad elő egy mai jelenetet. Igényes ábrázolás, finom jellemzés: a zenének képzőművészeti áttétele. Íme, az életképnek nevezett formákban is megtalálhatjuk a képzőművészeti epikát és lírát.

A HAGYOMÁNYOS ARCKÉPBEN

is új utakat keresnek a fiatalok. Szemléletük a portréban is túljut az esetleges egyéni vonásokon és ebből az látszik, hogy nem idegenkednek a típusalkotástól.

Megrendít *Ircsik József: »Egyedül (Anyám)«* című műve; a helyzet és a személyek jellemzésén túl a fájdalom és a gond általános képét adja, s ezt hangsúlyozza, kiemeli a kép kompoziciós rendje, színvilága is. *Garabuczy Ágnes: Meditáció*-ja a művésznő legjobb művének érződik. Sajátos kép ez: bizonyos értelemben kiemelkedik környezetéből. Témája szóban alig kifejezhető, de akit megragad, azt a festészet meggyőző eszközével készteti olyan képzettársításokra, amelyek főleg a képzelet megdolgoztatásával biztosítanak tartós élményt. Bár nem kifejezett portré ez, annak mégis sikert igérő útja. Sűrűn veti fel az új szimbolika, új — elvontabb — jellemzés olyan kérdéseit, amelyek a szürrealizmusban például szorongásosan, rémítően jelentkeznek és az életigenlő néző számára elfogadhatatlanok.

A portrék között említendő *Vasas Károly: Bányászfej*-e. Az egyéni jellemzés és a típusalkotás jó összhangja van ebben a puritán technikával — domborítással és hegesztéssel — készült szoborban.

A csendélet is a szokásosnál elvontabban jelentkezik a fiatalok ecsetje nyomán. *Klimó Károly* és *Csík István* túlnéz a közvetlen tárgyi világon és a választott tárgyakból a tér, forma, szín világára mutató harmónikus kompozíciókat fest. Műfajilag ugyan nem, de gondolat-

A SZOT Elnöksége 1964. november 28-i ülésén tárgyalta:

A Földművelésügyi Minisztérium előterjesztését a mezőgazdaság munkavédelmi helyzetéről és az 1008/1960. (II. 15. sz.) kormányhatározat végrehajtásáról. Megállapította, hogy 1964-ben az állami mezőgazdasági üzemekben (állami gazdaságok, gépállomások stb.) a baleseti adatok nem mutatnak rossz képet. A termelőszövetkezetek baleseti adatai azonban növekvő irányzatúak, a veszélyezettség foka is magasabb, mert tömegesen kerültek nagyüzemi körülmények közé, akik a gépek és egyéb munkaeszközök kezeléséhez nem értenek, munkavédelmi ismereteik nincsenek. Az Elnökség fontosnak tartja, hogy a Földművelésügyi Minisztérium, a SZOT és a MEDOSZ szerveiken keresztül fokozottan és koncentráltabban segítsék a termelőszövetkezetek munkavédelmi tevékenységét. Felkérte a földművelésügyi minisztert, hogy a mezőgazdaság területén már érvényben levő óvórendszabályokat kötelezően terjessze ki a termelőszövetkezetekre is.

A MEDOSZ Elnökségének jelentését a SZOT Elnöksége 1964. március 13-i, a mezőgazdaság fejlesztésére vonatkozó határozatának végrehajtását. Megállapította, hogy jelentős fejlődés tapasztalható az egész szakszervezeti mozgalomban a mezőgazdaság segítésében. Felszólította az Építők, a Vasas, a Vegyipari, a Közalkalmazott és a MEDOSZ szakszervezeteket, hogy az eddiginél jobban segítsék e határozat megvalósítását.

A szakszervezetek 1964. évi nemzetközi munkájának értékelését és az 1965. évi nemzetközi kapcsolatok tervét. Megállapította, hogy erősödtek a magyar szakszervezetek munkakapcsolatai a szocialista országok szakszervezeteivel. Jelentős előrehaladás történt a kapitalista országokban működő szakszervezetek és a magyar szakszervezetek kapcsolataiban is. 1964-ben a magyar szakszervezetek a szabadságukért és függetlenségükért harcoló népek segítésére több szolidaritási akciót szerveztek és anyagi segítséget nyújtottak több ország szakszervezeti mozgalmának. A magyar szakszervezetek további nemzetközi munkáját a szakszervezetek XX. Kongresszusa, valamint a SZOT 1964. június 5-i ülésének határozatai alapján kell fejleszteni.

A Szakszervezetek Országos Tanácsa 1965. I. negyedében tárgyalja:

A szakszervezetek feladatait az 1964. évi népgazdasági tervek teljesítésében.

A szakszervezetek feladatait a Munka Törvénykönyv rendelkezéseinek végrehajtásában.

A SZOT Elnöksége 1965. január havi ülésén tárgyalja:

A HVDSZ jelentését a szakszervezeti szervek tevékenységéről a lakosság javítási és szolgáltatási helyzetének megjavításában.

A szakszervezeti politikai iskolák 1965—66. évi rendszerére vonatkozó javaslatot.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1985 JAN
MUNKA

menetünkben annál inkább ide sorolandó: *Lakner László: Politechnikai szerszámszekrény*-e, az egyetlen mű, amely az »objetizmust« képviseli, s ezért is ellentétes az előbbiekkel. A fizikai tárgy lép előtérbe, s bár kitűnő rajzi és festői tudással, pazar kompoziciós biztonsággal, de gondolattalanul, üresen cseng-bong a képen.

A KISPLASZTIKA SZEREPE

is örvendetes a kiállításon. Kár, hogy erre vonatkozó megjegyzést alig találhatunk a nyilatkozatokban, pedig otthonunk fejlesztése szempontjából nagy jelentősége van a kisméretű szobroknak.

Magas színvonalú a kiállításnak a sokszorosító grafikát képviselő része. A mesterségbeli tudás rendkívüli *(Kondor, Maurer)*, ez magával hozza a fantázia gazdag csapongását és a felületmegmunkálás finomságait egyaránt. A nézőkre azonban az a mondanivaló, amit *Bálványos Huba* fejez ki a *Rém* című litográfiájában, megragadóbb.

A konkrétumok után néhány általánosságról. A *Studió 64* — igényes cégér. Az ifjúságot és a mát jelképezi. A kiállításnak egy bizonyossága van: a fiatal művészek eddig hiányolt egysége — lényegében mindegy, hogy ez általános-e vagy csak a kiállítás zsürizési rendszeréből adódott, —, valamiben létrejött. Lényege, hogy a fiatalok szembefordultak a dogmatikusan felfogott szocialista realizmus hagyományaival, az azt inkább kompromittáló, mintsem népszerűsítő irányzattal. E magatartás egyben felelősségvállalás is, s ez benne van a kiállításban. *Az anyag azonban többnyire a párizsi iskola hatását tükrözi, alig találni benne a magyar hagyományok nyomát. Ezért a kiállítás még nem egyértelmű.* Sokan nem tudnak szabadulni a divatoktól s néhányan magától a realista szemlélettől is idegenkednek.

Egyelőre tehát fiatal művészeink nagy mesterségbeli tudása az, amire építhetünk. Eszme és meggyőződés csak a kísérletek nyílt egybevetésével érlelhető. *A Studió 64 művészei jó úton járnak, ha eltökéltségük tartós.* A kibontakozáshoz azonban szükség van a közönség együttérző türelmetlenségére is.

BALOGH JENŐ

:on kapta magát, hogy
iul le az arcán a szája szegle-
. Lehajolt, benyomta a piros le-
ógombot. A gép röhögve állt le
mikor hozzáért a már mozdulat-
fűrészlaphoz, felszisszenve kap-
l a kezét. Égett bőr szaga terjen-
a levegőben.

Rohadna meg! — gondolta és
ösen sarkonfordult. Kikacsázott
ohányzóba, felült egy lócára és
ása szerint maga alá húzta a lá-
Hátát a falnak támasztotta, rá-
jtott. A cigaretta nem akart ren-
n égni, hiába szívta halántékö-
adásig. Csaknem egészben el-
a, szétdörzsölte szandálja sarká-
Visszament a csarnokba, és már
sziről szemügyre vette a gépet,
osan „megnézte magának". A
n a szintemelő, tengelyfogó és
lajozó nyílásai olyan furcsán he-
kedtek el, oly különös arcot ad-
a tömegnek, mintha szeme, orra
zája lett volna.

férfi viszolygással kezdett újra
ikájához, de csakhamar megmo-
ogta magát; simán ment minden,
en egybevágtak az élek és a vá-
sem volt barázdás. Visszatért ma-
iztossága, helyreállt nyugalma, és
élvezettel nézegette a halmozódó.
nyörű anyagot. Dicsérőleg pillan-
a kezére: — Jól van, no! Tudtok
még ennél különbet is — motyog-

gép — mintha más nézeten len-
— azonnal reagált és alaposan rá-
ztett a munkásra: ezúttal végig-
tte a deszkát a vágat mentén. Csí-
füst csapott a férfi szemébe, or-
a és a szégyennel vegyes idegess
hirtelen felkavarta a gyomrát.
va körülpillantott, hogy látta-e
ki.

- Mit akar ez már megint? — Ösz-
zűkült szemében haragos fény vil-
.
m a gép — úgy látszik — semmi

bank. Leste a pillanatot, hogy bevá
ja a piros ászt.

A pillanat egy hosszanti vágat k
zepén érkezett el. Fél útig simán f
tott a szerszám, de ott mintha kőfa
ba ütközött volna — megállt. A mu
kásnak azonnal be kellett vetnie mi
den fizikai erejét, nehogy a fűré
visszavágja a szerszámot. Készen v
erre az erőkifejtésre; megállította
hátráló deszkatömeget. Amikor m
minden megmerevedett, csak akk
jutott energiája néhány gondolatra.

Észlelte, hogy bal lábáról leszakadt
a szandál a hatalmas nekirugaszko-
dástól.

Valahogyan ez a kicsiny, jelentéktelen momentum ébresztette rá a riasztó valóságra: ha félreugorva, elengedi az anyagot, a gép kivágja, kilövi a forgás irányába, és minden bizonnyal lesöpri a lábáról valamelyik mögötte dolgozó társát.

Egyetlen megoldása maradt: az anyagot végig kell vágni, le kell győzni az ütközés ellenállását, Ködös fogalmak fordultak meg az agyában lóerőkről, a gép fordulatszámáról, teljesítményéről, de csak azt tudta biztosan, hogy iszonyú próbatétel előtt áll. A fűrész fogai elemi erővel kapaszkodtak a sűrű rostokba, a tengely remegve állt, mintha egy nagy és egyre növekvő spirál feszítené, hogy alkalmas pillanatban kirobbanva, elsöpörjön mindent maga elől.

A munkás megértette, hogy nem képes figyelmeztetni társait, nem tudja túlkiabálni a hörgő, gurgulázó hangokat, sőt megszólalni sem tud, erre már nincs ereje, nincs amiből elvegye, mert abban a pillanatban bekövetkezik a katasztrófa. Mint végsőkig feszített rugóköteg, úgy dőlt neki a szerszámnak. Mellkasában valami lassan, érezhetően húzódott, és finoman megpattant. Nem volt nehéz felismernie, hogy már vérre megy a játék.

rögeszmévé sűrűsödött gondolat töltötte be: fogni kell a szerszámot, visszatartani, netán ina szakadtáig. Egy ideig érezte, hogy tenyerét már-már kettévágja a deszka éle, hogy ujjairól lenyúzódik a bőr és alatta kiserken a vér. Később már ez sem fájt, sőt, mintha megpuhult volna vasmarkában a deszka.

Arra sem emlékezett, hogy kik és mikor vezették el a „döglött" géptől. A ráfröcsköl hideg víz kiszínezte, megdagasztotta arcán a fűrészport. Messziről, kongva érkeztek hozzá a hangok:

— Hogyan merészel e mellé a gép mellé odaállni, ha tudja magáról, hogy ilyen szédülékeny! Akár egy állapotos asszony!... Isteni szerencse, hogy éppen kiégett a biztosíték!!

A munkás lassan, fáradtan föl-egyenesedett, és anélkül, hogy bárkihez szólt volna, visszaballagott a csarnokba.

— Legyőztelek hát... — mondta keserű fintorral a gépnek. — Kiadtad a leikedet... Na, ne búsulj, azért te sem adtad olcsón.

Megsimogatta az asztallapot, a tengelyt és a fűrészkorongot. Nyugodt, egykedvű mozdulatokkal kicserélte a biztosítékot és készülődés nélkül kínálta oda a gépnek a félbevágott anyagot.

A fűrészpor rajzos, játékos ívben fröccsent szét a levegőben.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA

1969 FEB 23

1021

LÁTOGATÁS

Vasas Károly műtermében

A Fiatal Képzőművészek Stúdiójának jubileumi kiállításán a SZOT 10 ezer forintos díját *Vasas Károly* szobrászművésznek ítélték oda. Akik ezen a tárlaton látták a művész Bányász-portréját, megnyugodva értesültek a zsűri döntéséről. Vasas Károly alkotásaival számos tárlaton találkozhattunk, mindannyiszor igazolta: *a kétkezieké, a munkások életének, világának anyagában megörökített „krónikása".*

Már kétségeim voltak

Aranka utcai műtermében találom meg *Vasas Károlyt.* Dolgozik: anyagban fogalmaz. Félig megmintázott gipszfigurák sejtetik, hogy jelenleg milyen gondolatok foglalkoztatják. Egy másik állványon a réz friss csillogása árulja el, hogy Martinásza most készül. Bárhová nézek, munkásarcokat, munkásmozdulatokat látok.

— *Nekem erről a világról van a legtöbb mondanivalóm.* Magam is közéjük tartoztam — mondja.

— Mivel foglalkozott?

— Kőfaragó segéd voltam. Munka közben sokszor elgondolkoztam: a konok, de mégis engedékeny kő formálásával sok mindent el tudnék mondani. Hamarosan beiratkoztam Salgótarjánban egy képzőművészeti szabad iskolába, majd a Képzőművészeti Főiskolán felvételiztem. Sikerült — mondja pályakezdéséről.

Attól kezdve tudatosan kereste a legalkalmasabb formákat, amelyekkel leszűrt munkásélményeit kifejezheti. Sokszor meg is találta. Alkotásai több helyen vallanak erről: Pécsett látható az Ébredő fiatal, Komlón áll Marx-portréja, Sárisápon az Olvasó bányász, ezenkívül Sopronban, Hódmezővásárhelyen és Budapesten „kértek" helyet szobrai.

— Sok művész tévesen értelmezi a költőiséget. Azt hiszik, hogy egyetemes gondolatokat csak mitológiai alakokkal lehet kifejezni. *Egy munkásszobor is lehet költői — abban is megjeleníthetők az általános érvényű mondanivalók.* Miért hangsúlyozom ezt? Már kétségeim voltak, hogy nincs szükség az effajta művészetre.

— A közelmúltban kapott díj éppen az ellenkezőjét igazolja.

Az egyik szobor „vállára" teszi a kezét.

— Vissza is nyertem az önbizalmamat.

Ars poetica

Nyugodtan, higgadtan beszél. Nyugodtsága mögött felismerhető: amint szerszámot fog kezébe, megtelik indulatokkal, magával ragadja az anyag formálhatóságának ihlettessége.

— Azok a művészek, akik csak intellektuális témához nyúlnak, azoknak számolniuk kell azzal, hogy nagyon szűk réteghez szólnak. Tudom, a szobrokat nem mindenki érti meg, de minél többen megértik, annál „hasznosabbak".

— Ezek szerint a közérthetőséget lényegesnek tartja.

— Az én ars poeticámat *a közérthetőség határán belül korszerű művészetet teremteni. Bármennyire átéli a művész a formát — legyen benne emberi tartalom.* A formaritmus önmagában kevés.

Míg ars poeticájáról beszél, tekintetem egyik alkotását kutatja. Bár a fejek nincsenek kidolgozva, mégsem hiányolom az említett emberi tartalmat: nem a fejek „viselik" a kifejezést, hanem a teljes figurák. A hármas kompozíció nem igényel részletesebb kidolgozást — így jobban érvényesül összhatása, s kifejezőbbé válik a martinászok munkája.

Az egyéni „hang"

— Korábbi élményeinek mennyi szerepet tulajdonít művészetében?

— Azok éltetik.

— Volt-e önálló kiállítása?

— Még nem. Úgy érzem, nem tudtam annyit elmondani a világról, hogy önállóan is bemutatkozhassam. Annyit, és a saját hangomon.

— Eddigi munkásságát tehát útkeresésnek tekinti?

— Annak. Még egy ideig az is marad. Világosan látom: *a szobrászatban nagyon nehéz eljutni az egyéni „hanghoz".*

Aki ennyire tisztán látja, annak természetesen könnyebb. Az utóbbi években „felmutatott" fejlődése előlegezi azt a reményt: Vasas Károly még nagyon sok mindent megfogalmaz majd egyéni hangján korunkról, a munkásokról.

Tamás Menyhért

Vasas Károly

— *Tátrai és Tóth M.* kiválásával gyengült a csapat ütőképessége. *Szusza* edző *Tátrai* helyett a fiatal *Salczát* szándékozik szerepeltetni a jobbfedezet posztján, míg *Tóth M.* helyett nyilván *Faliszek* lesz a jobbszélső. Lehetséges, hogy *Bánkúti* is tagja lesz a pályára lépő együttesnek, mindez attól függ, hogy az edző tegnap este Noszvajon milyen döntést hozott. Az Egri Dózsa ugyanis a pénteki edzés után — szokásához híven — elutazott bükki „rejtekhelyére", ahonnan csak közvetlenül a mérkőzés előtt tér vissza a városba.

— *Mit várhatunk a csapattól* — tettük fel a kérdést *Szusza Ferencnek*, aki meg-

véghez vitt, ott
baj! Ott a legnag
ségeket is le leh
Ilyen csupa szív
rok csapatunktól
mind a két pont
rezhetjük.

Tóth József, egykori fedezetj
kisebb megszak
évtizeden át rúg
Eger színeiben,
pen óvatosságra
zsát:

— *Először is*
mel gratulálun
pontszerzéshez, de most vi-
gyázat! A Komlói Bányász Újpesten a várt 5—6 gól helyet csak kettőt kapott, ami el kell, hogy gondolkodtassa a csapat tagjait, akiktől egyébként azt kérjük: ne hogy lebecsüljék ellenfelü-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
HEVES MEGYEI
NÉPÚJSÁG
1969 MÁR. 3

Újpesten csak 2:0-ra tudta legyőzni az Egri Dózsa vasárnapi ellenfelét, a Komlói Bányászt. Nagyon tisztes vereség volt ez egy újonc számára! Azt, hogy az U. Dózsa a jobbik csapat, senki sem firtatta és firtatja, de azért figyelemre méltó (legalábbis egri szempontból), hogy az első újpesti gól éppen hogy csak „belefért" az első félidőbe (a 45. percben esett), a második gólt pedig 11-esből szerezték az újpestiek. És még valami, amit az eredmény értékelésénél nem árt figyelembe venni még akkor sem, ha a nyilatkozat *Lantos Mihálynak*, a komlóiak edzőjének a szájából hangzott el. Az edző ugyanis a mérkőzés után azt mondta, hogy a játékvezető hasonló esetben nem adott 11-est a Komló javára!

Kitűnően mutatkozott tehát be az NB I-ben a Komlói Bányász is. Azért említjük az „is"-t, mert az egriek pécsi döntetlenjét a bányászvárosban rendkívül nagyra értékelik, a mérkőzés előtt talán tíz az egyhez

Vált Gyula a MUSZ új szakfelügyelője

1936 nyarán nagyszabású vízi karnevált rendeztek az egri uszodában. A nézők között nyulánk növésű, vékony legényke figyelte izgatottan a medencében zajló eseményeket, amelyek szinte megbabonázták.

Egy hét múlva a kisfiú újra megjelent az uszodában és a kezében büszkén lobogtatta azt a havibérletet, amelyet kerek öt pengőért édesapja vásárolt számára. Ez a bérlet indította el *Vált Gyulát* —, mert hiszen ő volt a kisfiú — azon az úton, amelyen haladva szorgalmasan gyűjtögette a babérokat hosszú időn keresztül. 1944 és 1949 között 100 és 200 m háton nem talált legyőzőre az országban, 1948-ban tagja volt annak a 4x200 m váltónak, amely két ízben is Európa-csúcsot javított, többször nyert főiskolai világbajnokságot és eljutott a londoni olimpiai játékokra is. Balszerencséjére azonban a legerősebb előfutamba került a világrekorder amerikai *Stack* és az Európa-bajnok francia *Vallerey* társaságában. Az egri fiú 1:09.3-at úszott, ami nem volt elég a döntőbe jutáshoz — más csoportból viszont 1:10.6-os idővel is be lehetett kerülni a fináléba.

Az egri uszoda szinte második otthonává vált. Szoros barátság fűzte *Bakó Jenőhöz*, az akkori edzőhöz s talán ez a körülmény késztette később arra a gondolatra, hogy segítsen az edzésmunkában. 1943-ban már rendszeresen foglalkozott kisebb gyermekúszókkal, s amikor *Bakó Jenőt* 1944-ben behívták katonának — egyszerre minden az ő vállára nehezedett.

1950-től 1956-ig, Bakó Budapestre távozásáig mellékfoglalkozású edzőként szorgoskodott, majd utána végleg átvette a „kormánypálcát", napjainkig az egri úszósport Európa-szerte elismert szaktekintélyeként tartják nyilván. Minden évben részt vett a szocialista országok úszóedzőinek konferenciáján, a Szovjetunióban és az NDK-ban lezajlott tanácskozáson ő tartott szakelőadást. Lengyelországban egy hétig irányította az edzők továbbképző tanfolyamát s a külföldi lapokban több szakcikke jelent meg. Hívták Olaszországba, Kubába, Franciaországba, az NSZK-ba — ő azonban sorra elutasította az ajánlatokat, hiszen túlságosan a szívéhez nőtt a város.

Egyetlen nagy vágya az volt, hogy tanítványait a fedett uszoda megépítésével folyamatosan tudja felkészíteni az idényre — ez a vágya azonban sajnos nem teljesülhetett.

Bekövetkezett ugyanis, amire senki még csak gondolni se mert: *Vált Gyulának* személyi eredetű problémák miatt beadott felmondását az Egri Dózsa elfogadta, s amikor később az edző visszavonta elhamarkodott felmondását, az elnökség már úgy döntött: mennie kell a sportkörtől!

Sajnáljuk, hogy így történt. Sajnáljuk, hogy nem lehetett valami más megoldást találni.

Reméljük, az egri úszóktól nem szakad el véglegesen, hiszen új beosztásában, mint a MUSZ országos szakfelügyelője bizonyára figyelemmel kíséri majd útjukat és a maga módján segíti is őket!

Somody József

VASAS KÁROLY

Nemzetközi katonai képzőművészeti kiállítás a Műcsarnokban

1021

Bolgár festmények, lengyel grafikák, Csehszlovákiából és a Szovjetunióból érkezett szobrok, valamint magyar, román, NDK-beli képzőművészek alkotásai fogadják a látogatót a Műcsarnok termeiben. A téma a haza védelme: mai katonákat, tegnapi harcosokat, történelmi hősöket megörökítő művek érkeztek a hat országból Budapestre, a Tanácsköztársaság jubileuma alkalmából rendezett „...Hogy alkothasson az ember" című nemzetközi katonai képzőművészeti kiállításra.

A Varsói Szerződés államainak kétszázhúsz művésze fogadta el a meghívást.

A bolgár művészek termében érdekes művek és érdekes magyar vonatkozások is fogadják a látogatót. Ivan Petrov Harkány — 1945 című olajképe, Dimitri Gjudzsenov égő vörös foltoktól izzó Drávaszabolcs című festménye művészi erővel idézi a hazánk felszabadításában részt vevő bolgár harcosok emlékét, a mozgalmas felületű szobrokat mintázó Kiril Szivilov egyik portréjának címe: Sz. Dunov, a magyar szabadságharc részvevője, s ezek után az sem meglepő, hogy Ilja Petrov megfestette Kun Béla portréját.

A csehszlovák gyűjtemény sokfélesége még a nemzetközi változatosságban is feltűnő. Jan Kulich népművészeti mozzanatokat is idéző Jánosik című művétől Oto Sukup emberi formákat elvonatkoztató, mégis megdöbbentően tragikus Sebesültjéig tágul a szoboranyag skálája, míg a festészeti gyűjtemény legfrissebb határát Teodor Rotrakl Légiparádé című, szkafanderben festett szuperszónikus pilótát és valóságos repülőműszereket, géprészleteket összekomponáló „pop art" alkotása jelöli.

Bőséges és sokszínű anyagot vonultatnak fel a Lengyel Népköztársaság művészei is. Sokszínű és mégis kitűnően összefogott — kompozíció például Zbigniew Jaskierski Lengyel szárnyak című képe, amely üde zöldek, eleven vörösek, szépséges kékek — hazai földek — fölött csak a katonai gép szárnyát mutatja a vörös és fehér kockás nemzeti felségjellel. A lengyel nemzeti színek vörös és fehére sok kép művészi erejét növeli ritmusával. Stanislaw Michalkowski Határ című művének szürke, vastagon felrakott ég- és folyófoltjait csak a nemzeti színű sasos határoszlop teszi elevenné. Komor ereje egyébként rokonítja Marian Nowak Lengyel katona című hegesztett szobrával.

A nemzetközi katonai kiállítás nem katonaművészek, s különösen nem műkedvelő katonák kiállítása: a részt vevő országok legnevesebb alkotói is felvonulnak sorra, csupa „civil" művész, akik e téma- és gondolatkörben jelentőset alkottak. Az NDK festészetét például a tekintélyes nemzeti mester, Walter Womecka képviseli két katonai témájú művével, s látható a pesti kiállításon a nagy hírű szobrász, Fritz Cremer egyik plasztikája is.

A román festők gyűjteményében Mihai Mustata képei, Ecaterina Zainescu Marin Határőrök című csoportja és Angela Pasca Spiridonescu Katonai gimnázium című játékos-komoly kompozíciója mindenképpen említést érdemel. Kiemelkedő a román karikaturisták, Mohr, Ross politikai gúnyrajzsorozata, Pavel Mercea rendkívül eredeti Harcos szobra pedig a jók között is legjobb alkotások közé tartozik.

A szovjet együttesben a grafikai műfajok követelik az elsőséget, a sok kitűnő litográfia, linóleummetszet, papírmetszet közül is kiemel-

Vasas Károly: Harcosok

kednek Dimitrij Visztyi színes fametszetei, amelyeket Majakovszkij Vlagyimir Iljics Lenin című poémájához készített. Nyikolaj Szokolov Híd a Dunán, Az utolsó német erőd Budán című komor litográfiái hazánk felszabadulását idézik. A szoboranyag legértékesebb kincse Nyikolaj Andrejev művészettörténeti jelentőségű, ma már klasszikussá vált Lenin-szobrainak egyike, s ha válogatni is kell a bőséges anyagból, említsük meg Pjotr Krivonogov Egyedül című érzelmi sodrással teli festményét.

A házigazdára kötelező udvariasság szerint a magyar műveket említjük végül: a fiatal Vasas Károly lóról zuhanó, küzdő Harcosokat mintázó kisbronzától Ék Sándor hatalmas, ismert történelmi képéig, Kondor Béla eredeti grafikáitól Kiss Nagy András, Somogyi József plasztikáiig tart a beküldött magyar kompozíciók sora. Művésztársadalmunk szinte minden generációja képviselteti magát az impozáns kiállításon, amelynek mondanivalója a három ponttal kezdődő cím első, szóban kimondatlan fele. Valahogy így: Katonák őrzik az életet, hogy alkothasson az ember.

Zs. A.

vet lekötöm a szalmát. A kötél végét benyomja elém, a saroglyába. Csak meg kell húznom és kiold. Ez az, amiért majd a sógornak a vasútállomáson a síneken innen meg kell állnia. A saroglyát a kötél oldása után csak fel kell nyomnom, kimásznom a szalma alól. A sógor ezt nem veszi észre, éppen a tinók járomszögeivel bajlódik.

A szekéroldal résén át látom, a sógor most felveszi hosszúnyelű béresostorát. Körülnézi még egyszer a szalmásszekeret. Minden rendben? Igen. Nyitja a sógor a rozoga, kétszárnyú kaput. A két tinót a rúddal felemelt járomba fogja. Mozdul a szekér. A szalma íze, pora most még erősebben száll torkomra Sűrűn nyelek, nehogy köhintsek.

Kifordulunk a máskor poros, most sáros utcára. Vetődik a szalmával rakott szekér, nehezen húznak a sárban a tinók. A sógor mellettük tapos, hosszúnyelű ostorával.

Öt óra lehet. Jó ideje megyünk. A zsidó-temetőnél kenény parancsszó állítja meg sógort, jármosszekerünket. A szekéroldal résén át látom: ki szól, csendőrőrmester, nellette emberevő képű kápár. Szuronyaik csillognak a eggeli napban. A sógor adóról, szalmaeladásról magyaráz. — Menjen csak — engedi tovább a csendőr. — És nehogy eligya a szalma árát! Akkor Ámen mondhat tinóra, szekérre. A piros cédula nem tréfa, ismerheti a jegyző urat.

Döccen a szekér. Megyünk. két csendőr — látom a sa-

magam mellé teszem. A két villogó csendőrszurony odalenn marad. A tinókat, a szalmával rakott szekeret sem látom már. A jegyző úr délután megkapja majd a piros cédulára az adótörlesztést. Mikor törlesztem le majd én a magam tartozását? Eljön az ideje.

—O—

1945 tavasza. Év telt el eddig évre. A csingervölgyi bánya nagyirodája előtt, vörössel díszített szónoki emelvényen boldogan állok. Előttem, körülöttem lelkes bányászarcok. Sokan megöregedtek, sokan hiányoznak, de — tudjuk ezt mindannyian — a hiányzókért is helytállunk. A bányász-zenekarral énekeljük az Internacionálét. Azt hiszem, visszatérésem utáni első beszédem mondtam...

Most 1969-et írunk. Ötven esztendeje, hogy kikiáltották a Tanácsköztársaságot. Világokat átérő a haladás azóta munkánkban. Ajka, az egykori falu, hatalmas üzemekkel teli szocialista város. Bódé — elmosolyodtam — Ajka második kerülete.

És én, — Károly bácsi, ahogy most az emberek szólítanak —, azt hiszem, a magam erejével is ötven esztendő alatt megtettem Ajka-Csingervölgyért azt, amit ember tehetett...

Csöndes vasárnap délutánokon,
ha összejöttünk a földes szobában,
ránkkacsintott —
Földet akart, ha
hol négy fiával n
De csak a másét
egyet kapott, ha
Ám volt ereje do

Oly egyszerű vol
Mint a gyermek,
és szeretteit néve
A tiszta dolgok n
egy szó elég volt
s egy lobogó, egy
melegedtünk, mi

Honnan áradt sz
s összehúzott me
Hogy értettük az
a falvakban, a ro
S kik voltak ők,
s most elénk állt
Hátuk mögött negyedszázadnyi harc.
Siófok, Orgovány kísértete.
Ők, akiket a május ott talált
befogottan a cellarács mögött,
de ők mégis zászlókat rejtegettek
s féltett vöröskatona-könyvüket.
Táblát szegeztek egy elhagyott házra,
s a ház lüktető gonddal lett tele.
Lefoglalták a nyomdagépeket
s néhány nap múlva újságot csináltak.
Földet mértek — papíron egyelőre,
számbavették a jogosultakat,
s tanítottak, ha tanítványra leltek.
Izzott a szó: Lenin, forradalom!

Ma már tudom, hogy e két szó jegyében
fogant a század minden változása...
Részlet a szerző: A mi időnk című versében.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

...or: Hazatért internacionalisták (rézkarc)

...la: Kommunisták megbeszélése (rézkarc)

VASAS KÁROLY

1021

Nemzetközi katonai kiállítás

Bolgár festmények, lengyel grafikák, Csehszlovákiából és Szovjetunióból érkezett szobrok, valamint magyar, román, NDK-beli képzőművészek alkotásai fogadják a látogatót a Műcsarnok termeiben. *A téma haza védelme: mai katonákat, tegnapi harcosokat, történelmi hősöket* megörökítő művek érkeztek hat országból Budapestre, a Tanácsköztársaság jubileuma alkalmából rendezett *„... Hogy alkothasson az ember"* című nemzetközi katonai képzőművészeti kiállításra.

A Varsói Szerződés államainak kétszázhúsz művésze fogadta el a meghívást.

A bolgár művészek termében érdekes művek és érdekes magyar vonatkozások is fogadják a látogatót. *Ivan Petrov* Harkány — 1945 című olajképe, *Dimitri Gjudzsenov* égő vörös foltoktól izzó Drávaszabolcs című festménye művészi erővel idézi a hazánk fölszabadulásában részvevő bolgár harcosok emlékét, a mozgalmas felületű szobrokat mintázó *Kiril Szivilov* egyik portréjának címe: *Sz. Dunov*, a magyar szabadságharc részvevője, s ezek után az sem meglepő, hogy *Ilija Petrov* megfestette Kun Béla portréját.

A csehszlovák gyűjtemény sokfélesége még a nemzetközi változatosságban is feltűnő.

Bőséges és sokszínű anyagot vonultatnak fel a *Lengyel Népköztársaság* művészei is. Sokszínű és mégis kitűnően összefogott — kompozíció például *Zbigniew Jaskierski* Lengyel szárnyak című képe, amely üde zöldek, eleven vörösek, szépséges kékek — hazai földek — fölött csak a katonai gép szárnyát mutatja a vörös és fehérkockás nemzeti felségjellel. A lengyel nemzeti színek vöröse és fehére sok kép művészi erejét növeli ritmusával. *Stanislaw Michalkowski* Határ című művének szürke, vastagon felrakott égés folyó-foltjait csak a nemzeti színű sasos határoszlop teszi elevenné. Komor ereje egyébként rokonítja *Marian Nowak* Lengyel katona című hegesztett szobrával.

A nemzetközi katonai kiállítás nem katona-művészek, s különösen nem műkedvelő katonák kiállítása: a részvevő országok legneves sebb alkotói is felvonulnak sorra, csupa „civil" művész, akik e téma- és gondolatkörben jelentőset alkottak. Az NDK festészetét például a tekintélyes nemzeti mester, *Walter Womecka* képviseli két katona témájú művével, s látható a pesti kiállításon a nagyhírű szobrász, *Fritz Cremer* egyik plasztikája is.

A román festők gyűjteményében *Mihail Mustata* képei *Ecaterina Zainescu Marin* Határőrök című csoportja és *Angola Pasca Spiridonescu* Katonai gimnázium című játékos-komoly kompozíciója mindenképpen említést érdemel.

A szovjet együttesben a grafikai műfajok követelik az elsőséget, a sok kitűnő litográfia, linoleummetszet, papírmetszet közül is kiemelkednek *Dmitrij Visztyi* színes fametszetei, amelyeket Majakovszkij Vlagyimir Iljics Lenin című poémájához készített. *Nyikolaj Szokolov* Híd a Dunán, Az utolsó német erőd Budán című komor litográfiái hazánk felszabadulását idézik. A szoboranyag legértékesebb kincse *Nyikolaj Andrejev* művészettörténeti jelentőségű, ma már klasszikussá vált Lenin-szobrainak egyike, s ha válogatni is kell a bőséges anyagból, említsük meg *Pjotr Krivonogov* Egyedül című érzelmi sodrással teli festményét.

A házigazdára kötelező udvariasság szerint a magyar műveket említjük végül: a fiatal *Vasas Károly* lóról zuhanó-küzdő Harcosokat mintázó kisbronzától *Ék Sándor* hatalmas, ismert történelmi képeiig. *Kondor Béla* eredeti grafikáitól *Kiss Nagy András*, *Somogyi József* plasztikáiig tart a beküldött magyar kompozíciók sora. Művésztársadalmunk szinte minden generációja képviseltetni magát az impozáns kiállításon, amelynek mondanivalója a három ponttal kezdődő cím első szóban kimondatlan fele. Valahogy így: Katonák őrzik az életet...

Marian Novak: Lengyel katona

Vasas Károly: Harcosok

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÓGRÁD

Salgótarján

1970 JAN 7

102

Münnich-portré

Újabb, rangosnak ígérkező köztéri alkotással gazdagodik ez évben Salgótarján. A Nemzeti Bank melletti térségen helyezik majd el Münnich Ferenc portréját, amelyet Vasas

rászművész készít. A művész a napokban megtekintette a helyszínt Salgótarjánban, s ennek ismeretében kíván tovább dolgozni alkotásán. (Vasas Károly monumentális felszabadulási emlékművét egyébként december 28-án avatták Szécsényben). A Münnich-portré építészeti megoldására Czebe István építésztervező kapott megbízatást, aki a helyszínnel harmonizáló építészeti megoldásra törekszik.

Vasas Károly

A Varsói Szerződés tagállamai honvédelmi miniszterelnek bizottsága — a megállapodásnak megfelelően — ez év decemberében Moszkvában ülést tart. Az értekezleten megvizsgálják a szövetséges hadseregek állapotát és a Varsói Szerződés tagállamai védelmi képességének erősítését szolgáló intézkedéseket, összefüggésben a NATO vezető köreinek agresszív törekvéseivel. (MTI)

Brit játék

A Zycie Warszawy „Brit játék Brandt keleti politikája körül" című cikkében a többi között ezeket írja:

— Londonban látszatra lelkesen fogadták Brandt kormánynyilatkozatának az NSZK és Kelet-Európa viszonya megjavítására vonatkozó megállapításait. Úgy tűnt, hogy Nagy-Britanniában hatékony támogatásra talál Bonn keleti politikájának minden reális kezdeményezése. A valóságban azonban más a helyzet. A brit kormány idegenkedő magatartást tanúsít az összeurópai értekezlet ügyében, Stewart brit külügyminiszter bonni látogatása alkalmával hangoztatta: „az Odera—Neisse-határ végleges elismerésével várni kell a békeegyezmény megkötéséig". Fel kell tennünk a kérdést: vajon miért folytatnak Nagy-Britanniában az NSZK új kormányának keleti politikájával szemben ilyen furcsa játékot?

A befolyásos brit körök magatartását befolyásoló egyik elem kétségkívül az a félelem, hogy az NSZK-nak az összeurópai enyhülés és a kelet—nyugati kapcsolatok javulása érdekében tett lépései fokozottan megerősítik Bonn pozícióját a nyugati szövetségben. Egyesek azzal szeretnének megnyugtatni bennünket, hogyha Anglia biztosítja nyugat-európai vezető szere-

felelőnek találja. A persze bankgarancia megköthetik, a szál ban ilyenkor saját jobban meggondolj milyen feltételekkel és milyen biztosíté veteljen.

A Magyar Nem jelenleg körülbelül tősebb iparvállala csökkent hitelkép vagy olyannak, amely dálkodása lényeges javítás nélkül óhatatlanul hitelképtelenséghez vezet. E vállalatoknál sűrűn előfordul, hogy még a bérfizetés napjára sincs bankszámlájukon pénz. A béreket természetesen ilyenkor is ki kell fizetniök, ezért e nem nagy számú vállalatnak a bank 1969-ben 160 alkalommal több mint 400 millió forint rövid lejáratú bérhitelt folyósított.

A gazdálkodás jelentősebb zavarai esetére szanálási eljárást írnak elő a jogszabályok. Eddig a közvetlen minisztériumi felügyelet alá tartozó vállalatok közül hatnak a szanálását rendelték el az illetékes miniszterek különböző formákban. A szanálási eljárások egy része —

veszteségek forrásainak feiszámolására, a nyereséges gazdálkodás feltételeinek biztosítására. Olyan vállalatoknál is be kell avatkozniuk a különböző központi szerveknek, amelyek egyelőre nyereséggel gazdálkodnak ugyan, de a gazdálkodás tendenciái nem megnyugtatóak. Gyakran éppen a Magyar Nemzeti Bank hívja fel a figyelmet egyes, jelenleg még nyereséges vállalatok termelésének kedvezőtlen struktúrájára, a gazdálkodás rossz hatékonyságára, a készletek szaporodására, az értékesítés nagyobb arányú zavaraira. Ilyenkor rendszerint egy-egy vállalat hatókörén túlmenő komplex termelési-értékesítési folyamatokról van szó és segítségre van szükség ah-

Vasas Károly
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-724
1969 NOV 16
NÓGRÁD
Salgótarján

XXV. ÉVF., 291. SZÁM ÁRA: 80 FILLÉR 1969. DECEMBER 16., KEDD

1021

Készülődés a felszabadulás és a Lenin-centenárium méltó megünneplésére

Ülést tartott a Szécsényi járási Tanács VB

A Szécsényi járási Tanács Végrehajtó Bizottsága tegnapi ülésén intézkedési tervet fogadott el hazánk felszabadulása 25. és Lenin születése 100. évfordulójának megünneplésére. *A rendezvénysorozat célja, hogy nagy vonalakban bemutassa hazánk, a járás és az idetartozó községek negyedszázados fejlődését,* eredményeit és segítséget adjon az előttünk álló feladatok megoldásában. Szécsény község felszabadulásának 25. évfordulóján a községi tanács épülete előtti parkban leleplezik a Vasas Károly szobrászművész által készítendő felszabadulási emlékművet. A járás területén levő emléktáblákat, hősi halált halt katonák sírját, meglevő emlékműveket mindenütt rendbe hozzák a felszabadulás évfordulójára.

A járási tanács hivatalvezetése, a pártszervezet és a szakszervezeti bizottság versenyfelhívással fordult a járási és községi tanácsok dolgozóihoz. A vállalások teljesítésének értékelése után az első helyezettek díjazásban részesülnek. A Hazafias Népfront járási bizottsága az évforduló tiszteletére meghirdette a *„Tegyük szebbé falvainkat"* társadalmi munkaakciót. A községi tanácsok a Hazafias Népfront helyi bizottságaival közösen szervezik a mozgalmat, majd részt vesznek annak értékelésében.

A felszabadítási harcokról, eseményekről az egész járásból dokumentációs anyagot gyűjtenek, majd az összegyűjtött anyagból a járási székhelyen kiállítást rendeznek. A kiállítást eljuttatják a járás több községébe is. Ugyancsak részt vesznek az évforduló dokumentálásában a könyvtárak. A járási könyvtárban az elmúlt 25 év eseményeit idéző könyvekből, folyóiratokból nagyszabású kiállítást rendeznek.

A járás részt vesz az Országos Úttörőelnökség emlékstaféta-mozgalmában, amelyet hazánk elsőnek felszabadított községéből, Battonyáról indítottak. A staféta a járás valamennyi községét érinti. Az iskolák aktívan bekapcsolódnak a *„Szabad hazában — Lenin útján"* mozgalomba, hogy méltón ünnepeljék Lenin születésének 100. évfordulóját. A negyedszázados jubileumi ünnepségre és a Lenin-centenáriumra a járás községei színvonalas műsorokkal készülnek. *Ankétokat, beszámolókat tartanak,* amelyek dokumentálják a felszabadulás óta elért eredményeinket. A végrehajtó bizottság az intézkedési terv jóváhagyása után más napirendi pontokat tárgyalt.

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG
Békéscsaba

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-063, 337-748, 340-726

eres

elésű
műszakvezetőt,

at.

tóság munkaügyi o
ság útja 46.

NÉVVÁLTOZÁS!

os és Gépjavító Ktsz
megrendelőjét és ügyfeleit,
neve 1970. január 1-től
:

met, valóságos műremek, nemde?

Stoppol a szemem — úgy van, ahogy az asszony állítja, de azért az eszem is stoppol, mit lehet

ajkam, es
sem, csak
nyira oda
Csakugya
én még
láttam —
dicshimnu

Vasas Károly

A MEGYEI PÁRTBIZOTTSÁG ÉS A MEGYEI TANÁCS LAPJA

1021

Lenin-szobrot állítanak fel Sarkadon

(Tudósítónktól)

Hazánk felszabadulásának 25. évfordulójára Lenin-szobor felállítását tervezik Sarkadon. A negyedszázados jubileum éve egybeesik a helyi Lenin Termelőszövetkezet megalakulásának évfordulójával.

A napokban Sarkadon járt Vasas Károly szobrászművész, s a járás és a község vezetőivel kijelölték az új Lenin-szobor helyét. Megegyeztek abban, hogy a mellszobor kétszeres nagyságban bronzból készül el, s természetes kőből faragott talapzaton lesz elhelyezve. A fővárosi művész az áprilisi évfordulóra elkészíti művét, s az új Lenin tér parkosítására mintegy 100 ezer forintot fordít majd a községi tanács.

O. P.

tendő gazdasági mérlegét ismertetik majd a közgyűlésen, hanem visszatekintenek az elmúlt évtized hibáira, eredményeire is. Tanulság bőven adódik.

Néhány évvel ezelőtt még a sándorfalvi Új Élet Termelőszövetkezetbe is „beugrott" a mérleghiány. Jártak nehéz napok, nehéz esztendők a közös birtokon, a hajdani uradalmi földeken. Lényegében mióta ez a szövetkezet megalakult, ritkán kedvezett az esztendő, hol a víz, hol az aszály károsította a termést, s a földek is elég gyenge termőképességűek. Olyan jövedelmező üzemágakat kellett tehát kialakítani, amelyek megteremtik az egyenletes gazdasági fejlődés alapjait. Ez sikerült is. Többször hírül adtuk már a baromfitelep példáját. Eleinte közösen akarták a sándorfalvi nagyüzemek megvalósítani, de amikor tettekre került a sor, az Új Élet maga maradt. Megcsinálta. Jól járt vele. Már évekkel korábban szép eredményeket produkált ez

lió fori
csak ir
zárják
tendőt
gok jö
esztend
százalé
egyben
tagok
összes
700 ez
szövetk
le 23 r
ta vag
846 eze
pen kös
bileumo
tendőve
számadá
az alka
vedelme

372 ezer forint volt. Az árbevétel alig haladta meg a tízmilliót. Nem sok került a szövetkezeti gazdák bukszájába sem, mindössze 7 ezer forintot fizettek az egy tagra eső évi jövedelemként. A mai zárszámadás után ez az összeg a duplájánál is több, pontosan 15 ezer 382 forint.

Sok ilyen jubileumot!

Sz. Lukács Imre

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged
1970 JAN 2 4

kat már nem vesznek fel a intézetek. Kidolgozták az el sőéves tanulók oktatásához szükséges normatívákat.

Évről évre fokozatosan megváltoznak majd az intézetek profiljai is, az adott város, illetve terület gazdasági szükségletének megfelelően. Ennek eredményeként a jelenlegi átlagos 28-ról 7-re csökken az egy-egy

Új műszer

A Konzerv- és Paprikaipari Kutató Intézet cél-eszközöket és berendezéseket is készít, amelyek csökkentik az ipar önköltségét, fokozzák a termelékenységet és javítják a minőséget. Témacsoportjaik egyike olyan műszerek készítése, amelyek a nyersáru átvételénél kiküszöbölik a szubjektivitást. Ilyen az úgynevezett folyamatos refraktométer is, amelyet a nagyüzemi paradicsomlé átvételekor alkalmaznak.

1021

Szerencstől Sarkadig

Tallózás a megyei lapokban

Testvérlapjainkban ezen a héten ismét több érdekes hírt találtunk. Ezúttal a Miskolcon megjelenő Déli Hírlap, a Kelet-Magyarország, a Fejér megyei Hírlap, a Dunántúli Napló, a Békés megyei Népújság, és a Szolnok megyei Néplap szolgáltatta tallózásunk anyagát.

Opál Szerencs határában

Borsod megye természeti értékekben gazdag és változatos vidékén is földtörténeti ritkaságnak számít a Szerencs határában levő Köveshegyen az úgynevezett Aranka-tető. A gyepszőnyeg közül a hegy oldalán hordó alakú, ember magasságú sziklatuskók meredeznek. A vizsgálatok megállapították, hogy az érdekes geológiai képződmények anyaga elkovásodott riolit tufa, tejfehér, zöldüveg, májbarna és más színű opálerekkel átszőve. A különleges képződmények vulkanikus eredetűek: a sziklatuskók a feltörő forróvizes források hatására alakultak ki. A lelőhely kiválóan alkalmas a termális kőzetanyagok keletkezésének helyszíni vizsgálatára, ám nemcsak az egyetemi geológusképzésben van jelentősége, hanem idegenforgalmi nevezetesség is. A területet a Borsod megyei tanács a közelmúltban védelem alá helyezte.

Új almatárolók

A nyíregyházi úgynevezett almakombinátra 1970-ben még 40—50 millió forintot költenek. Építésével egyidőben rekonstruálják az 1-es számú már meglevő almatárolót is, amellyel újabb, 300 vagon áru hűtéséhez jutnak. Az almakombinát építése augusztusra véget ér, a kétezer vagonos hűtőtárolóban és az élelmiszeripari feldolgozókban az almaszezonban már teljes üzemmel dolgozhatnak. Az 1400 vagonos mátészalkai almatároló az eredeti tervek szerint csak 1971-ben készült volna el, a MEK azonban szocialista szerződést kötött a kivitelező vállalatokkal, s ezek vállalták, hogy idén szeptemberben átadják rendeltetésének. A mátészalkai almatároló mellé a feldolgozó csarnokot is felépítik az almaszüretig.

A tizenkettedik

Az első toronyház még az ötvenes évek elején épült fel Dunaújvárosban, a Vasmű úton, a tizenkettediket a Ságvári városrészben most építik. Házgyári elemekből szerelik össze. Szomszédságában másik négy toronyháznak már áll a váza, a tizenkettedik építése azonban kissé elhúzódott, mert nem volt panel, amiből építették volna. Tudván, hogy Tarjánban dunaújvárosi panelből építkezünk, lehetséges, hogy Szeged kapta a paneleket?

Népművészet Baranyában

Új dokumentumfilmek kerültek a Baranya megyei film- és szemléltetőeszköztárba. A Magyar Televízió a közelmúltban filmet készített a pécsi képzőművészek Nemzeti Galériában rendezett kiállításáról. Az érdekes dokumentumfilmből a Baranya megyei filmtár is kapott. Másik újdonságuk a Népművészet Baranyában című film, mely a megye népének népművészeti tevékenységét, a kerámikusok és szőnyegkészítők munkáját ismerteti.

Jubileum barátokkal

Felszabadulásunk 25. és Lenin születésének 100. évfordulójának programja Szolnokon is elkészült már. A jubileumokat külföldiekkel, barátokkal együtt ünneplik. A Szigligeti Színházban rendezendő díszelőadáson fellép majd Szolnok testvérvárosának, Tallinnak kórusa, az április első hetében sorra kerülő Verseghy diáknapokon pedig a drezdai főiskola énekkara. Május elején tartják a katonai főiskolák fesztiválját, a hónap derekán pedig országos énekkari találkozó házigazdája lesz a város.

Lenin-szobor Sarkadon

A jubileumra Lenin-szobrot avatnak Sarkadon, s ekkor ünneplik a Lenin Termelőszövetkezet megalakulásának évfordulóját is. A Vasas Károly szobrászművész által készített mellszobor kétszeres nagyságú lesz, bronzból készül, talpazatát kőből faragják. Az avatásig elkészül a Lenin tér parkosítása is, mintegy 100 ezer forintos költséggel.

Vasas Károly

Békés megyéből, Békésről szól következő hírünk: A múzeumi főigazgatóság 1971-ben állandó jellegű kiállítást nyit Békés múzeumában. Idén csak ideiglenes kiállítások lesznek. Bátran nevezhetjük példamutató kezdeményezésnek: a Békésről eltávozott művészek bemutatása sorozatban 1970-ben többek között Eigelné Tassy Klára gobelinművész kiállítását rendezik meg.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Vass Károly

NÓGRÁD

Salgótarján

1021

— **Avatás.** December 28-án kerül sor Szécsény felszabadulásának 25. évfordulós jubileumi ünnepségeire, melynek keretében felavatják Vass Károly szobrászművész felszabadulási emlékművét. Az avatást ünnepi emlékülés és fogadás követi.

1970 áprilisában 7 nap

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1969 AUG 1

Vasas Károly

NÓGRÁD

Salgótarján

— **Új szinfolttal gyarapodott Balassagyarmat.** Az Ifjúsági úti Általános Iskola bejárata előtt felállították Vasas Károly szobrászművész Fiú csikóval című szobrát.

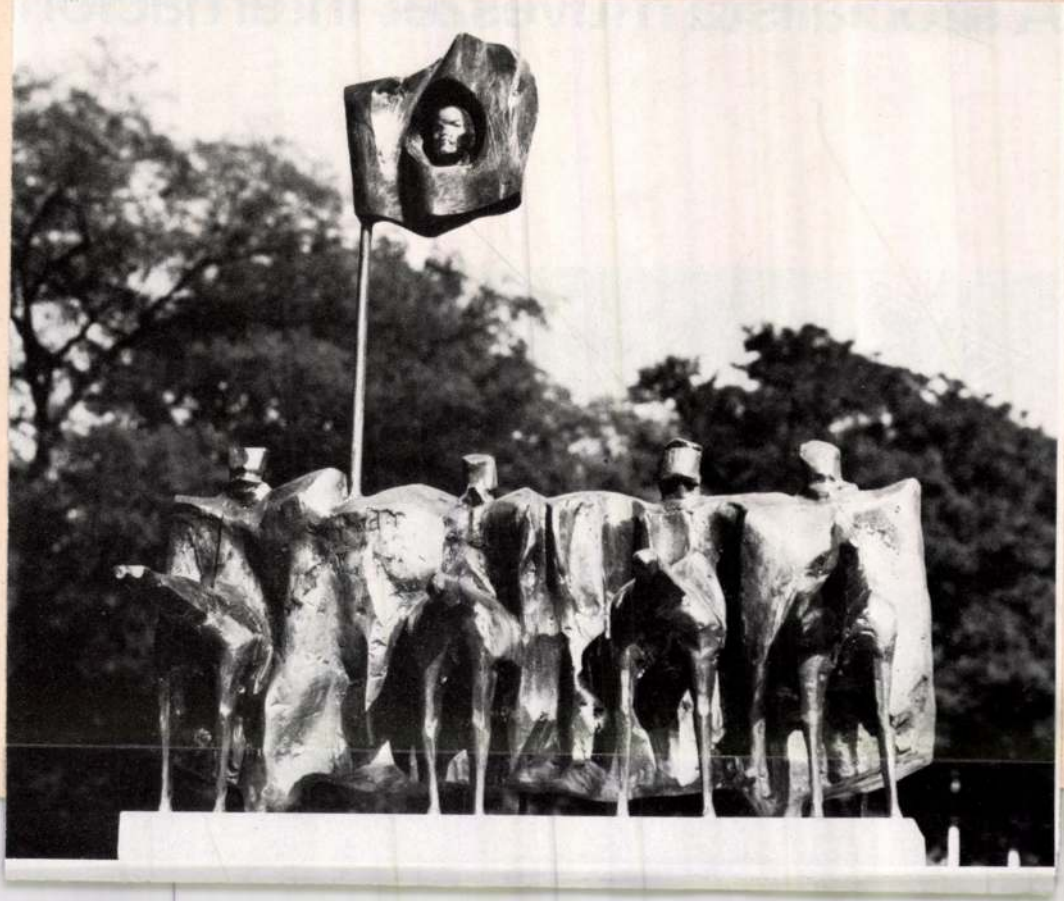

Vasas Károly

1917

Rideg Gábor: Megvédjük a vörös virágot.
Művészet, 1977. november - 2.oldal.

zedes politikai-szervezeti kettéosztottsága, létrejö
leninista párt.

Az egyesülés annak a több évtizedes küzdelemn
lyet a munkásság osztályharcos, forradalmi erői ví
denféle válfaja ellen, a marxi—lenini elvek érvén
gyarországon különösen nehéz és bonyolult kör
1919-es Tanácsköztársaság kikiáltásakor létrejött egységes munkáspárt a proletárdiktatúra leverését követően ismét két részre szakadt: a kommunista és a szociáldemokrata pártra. Az 1919 augusztusát követően kiépült ellenforradalmi, fasiszta rendszer körülményei között, a legálisan működő szakszervezetekben és szociáldemokrata pártban szükségképpen a jobboldali, reformista-opportunista erők kerültek előtérbe, miközben a kommunisták mellett szociáldemokraták ezrei is börtönbe jutottak. Az újjáalakított szociáldemokrata párt antikommunista vezetősége szovjetellenes platformot hirdetett meg, élesen elhatárolta magát a Tanácsköztársaságtól és a proletárdiktatúrától; hosszú éveken át ebben a szellemben tartotta befolyása alatt és irányította a legális munkásmozgalmat.

A kommunista párt ezekben az évtizedekben mindvégig illegalitásban működött, szüntelenül veszélyeztetve a fasiszta rendszer terrorjától és a jobboldali szociáldemokraták politikai nyomásától. A kommunisták ilyen körülmények között is igyekeztek a munkások körében ébren tartani a forradalmi elveket, ezek szellemében szervezni a munkások, a szegényparasztok, az elnyomott tömegek radikális harcát, felhasználva a szakszervezetek, a szociáldemokrata párt, a munkás kultúr- és sportegyletek által nyújtott legális lehetőségeket is.

Bár a Kommunisták Magyarországi Pártja a Tanácsköztársaság leverése utáni időkben akkor is fenntartotta közvetlen stratégiai célként a proletárdiktatúrát, amikor az már nem volt reális, és ez nehezítette a proletár egységfront kiépítését, a munkásosztály körében ezekben a nehéz időkben is éltek az egységtörekvések; nem kevesen voltak, akik tudták, hogy a munkásosztálynak lét-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Vasas Károly

Társadalmi Szemle

1978 JÚN

1021

Vasas Károly:
Forradalom

— Hozzávetőleg tízéves eltérés mutatkozik a tőkés és a szocialista országok népesedési jelenségeiben. Amikor nálunk a legalacsonyabb volt a termékenység — az 1960-as évek elején —, ott születési hullám mutatkozott, most nálunk fokozódott a termékenység, ott viszont erős a visszaesés. Ami az egyes országokat illeti, talán Franciaország érdemel elsősorban figyelmet, hiszen köztudomásúan az elsők között foglalkoztatta erősen a népesedés kérdése. És noha magas a családi pótlék, valamint adó- és egyéb kedvezmények is vannak, közeledik ahhoz a mélyponthoz, ahol már kétségessé válik az egyszerű reprodukció, azaz az adott népességszám megőrzése. A Német Szövetségi Köztársaságban ugyancsak igen alacsony a születési arány. Európában először, évekkel ezelőtt, éppen a két Németország került abba a helyzetbe, hogy a halálozások száma nagyobb az újszülöttekénél. Kedvezőtlenné vált a kormegoszlás is, az elöregedés ugyanis meghaladja az európai átlagot. Megjegyzem, hogy több európai országban okoz aggodalmat a nagyon alacsony termékenység és a bizonytalanság, vajon a népesség mai száma huzamosabb ideig fenntartható-e.

nagyobb az élve szü
nya. Ez a viszonyla
arány más-más okok
vissza: a falusi lako
sabb száma, adminisz
kedések és erőteljes á
gatás egyaránt fellelh
tük. A szovjet és
arányszám 18 ezrelék
zog, ez után következik a miénk — miután az 1975. évi 18,4 ezrelékről 18 ezrelék alá esett —, majd a bolgároké 16,5 ezrelékkel, és messze ez után az NDK-é, 11,6 ezrelékkel.

Ezzel párhuzamosan a termékenységi arányszámnak — tehát a 15 és 49 év közötti nőkre jutó élve születések számának — vizsgálata ahhoz az általános következtetéshez vezetett, hogy ha a népesség nagyságát és korösszetételét kedvezően kívánjuk befolyásolni, akkor a születésszám bizonyos növekedése és a jelenleginél valamivel nagyobb termékenységi szint mindenképpen kívánatos. A demográfiai helyzet különbözősége következtében azonban a népesedési politika a szocialista országokban is más-más módon valósul meg. Közös jellemzője a család védelme. Tartós vonatkozása továbbá a családtervezés. Ezen nem csupán a születésszabályozást értjük, hanem azt, hogy a gyermekek a házaspárok tudatos magatartása

kialakuló tendenciák szerint az ezredforduló idején mintegy 11 milliós népességgel számolhatunk, ami a jelenlegihez képest 3 százalékos növekedés.

— Végül vessünk még egy pillantást az egész emberiség népesedésének jövőjére.

— Lényeges változás a már említett irányzatokban nem várható. Tehát, ha lesznek is a családtervezésnek bizonyos világsikerei, a korösszetétel miatt jelentős születési arány csökkenésre az emberiség az elkövetkező néhány évtizedben nem számíthat. Így az ezredfordulón körülbelül 6 és fél milliárdnyi lesz a világ népessége. Nincs ugyan akadálya, hogy a termelés, mindenekelőtt élelmiszerekben, hasonló ütemben növekedjék, újabban valamelyest javult is e tekintetben a helyzet. De hogy ez valóban megvalósul-e, az attól függ, milyen lesz az ehhez szükséges gazdasági és társadalmi fejlődés a világban és az elsősorban érintett régiókban, országokban.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

DÉLMAGYARORSZÁG

1978 APR 30

Vasas Károly

1021

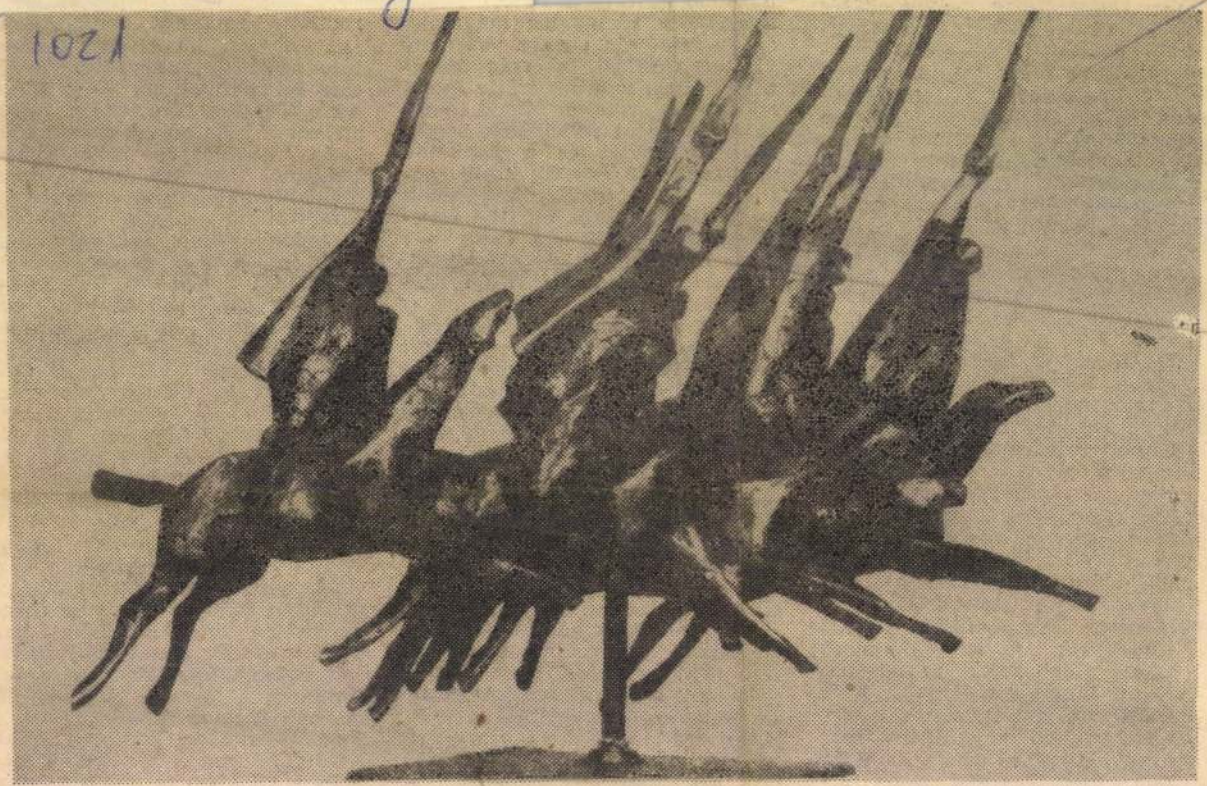

VASAS KÁROLY KISPLASZTIKÁJA: FORRADALOM

négyzetmétere, a beépített szekrény, gáztűzhely, hűtőszekrény: ennek úgy kell elkészíteni az üvegajánlatát, hogy figyelembe vegyem a magyar családtípust, az étkezési kultúrát, a szokásokat, a mirelitet, a nokedlit...

A kiállításon sok szép háztartási üveget látni, de még több az iparművészeti remek, melyeknek fala olyan, mintha plusz egy dimenzióval rendelkezne. Erről már az üveggyár igazgatója, az alkotótárs, Suha Zoltán beszél.

— Az üvegbe belejátszik a fény, befelé térrel rendelkezik, s ez adja (minden más anyaggal szemben) az üveg nagyszerű lehetőségeit. Úgy kell fejlesztenünk az üveget, hogy e lehetőséget minél jobban kihasználjuk. Ez az út pedig az anyagszerűség érvényesítése. Tehát nem csiszolhatom agyon az üvedig e láts
menzió ne
gyon prob
lak, vagy
nem, mert
A kiállítot
szénél igy
nek ezt a
nálni, úgy
itt valam
üvegnek e
egyáltalán
va, a világ
leti lehető
a tendenciát, de ettől nem
biztos, hogy nemesebb, szebb lesz az emberi környezet. Döntő, mit lehet eladni. Pedig az ilvenfajta kísérleteket tervszerűen kellene támogatni, igaz, nem a legkönnyebb út, de megtérül. Ha valaki valamibe belekezd, akkor próbálja azt a legmagasabb szinten kezdeni, lejárt lemezeket forgatni anakronizmus, csak az újnak van jövője, a sajátságosnak.

A fény és üveg páratlanul szép kiállításán többféle irányzat van jelen: ezeket kellene kibontani, s úgy hasznosítani, hogy eredmé-

született, s a fiatalok számára vajon lehet-e vonzóbb dolog, mint feladatot kapni, s birkózni, küzdeni, alkotni, művelni a csodát, ahogyan ezt a karcagi házaspár is tette éveken keresztül.

K. L.

Fotó: T. K. L.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly

SZOLNOK MEGYEI
HÍRLAP

1978 ÁPR 16
1021

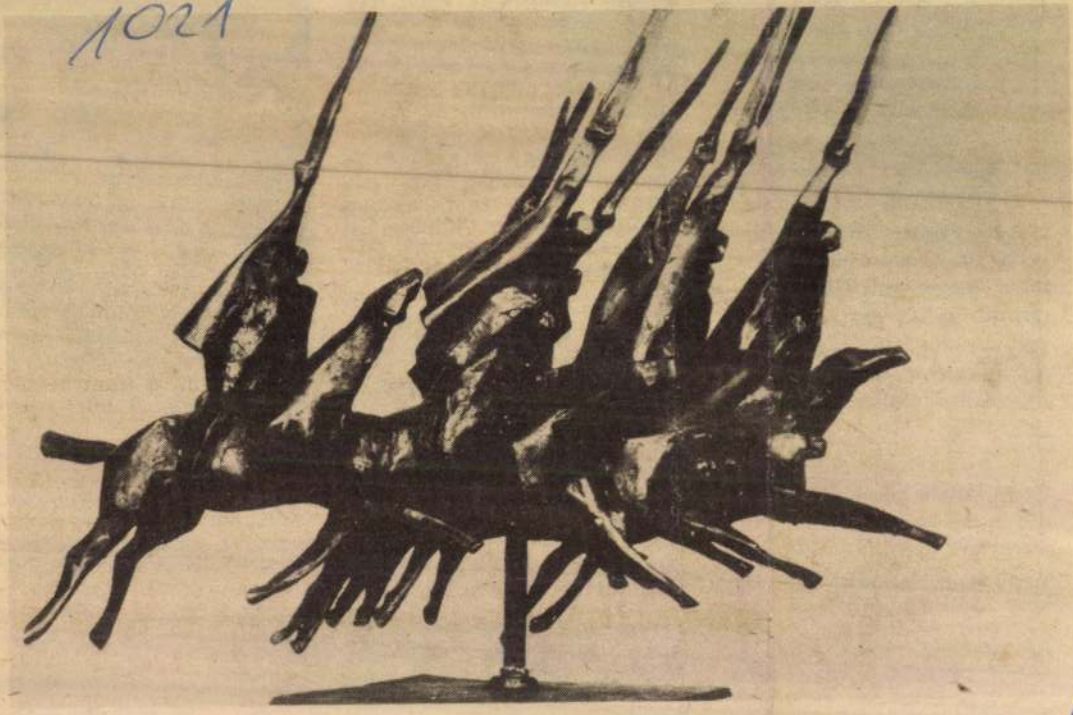

Vasas Károly: Forradalom (kisplasztika)

rá a beteg
reménység
az is szer
ékövetkezet
még egysze
ef vállalkoz
tségbe men

ménység do
rország kir
kegyelmi k
orsában, s több próbát nem
ább a száműzöttek szomorú

t irodalmi munkássággal töl-
a, majd főkamarása négy év-
az emigráció életének. Erről
lek c. fiktív, egy gr. P. E. ne-
élő nénjéhez címzett levél-
színűleg 1735 után írt.

naltak mellőle. 1758-ban ő lett
" (vezetője). Egy ideig udva-
de a lány Bercsényi Miklós-

ez az utolsó. És csakugyan
íl. Rodostóban kitört a pestis,
és negyednapra, 1761. október
fejedelem kertjeinek egyikét-
talált örök nyugalomra: 1830-
a halottak csontjait új teme-

Kálmánchey Endre

vel. 50. Ide zárják a sertést. 52. Százötvenegy római számmal. 53. Róma nevezetes pályaudvara. 55. ...risz, nagyméretű perzsa szőnyeg. 56. EŐ. 57. Olasz szabadsághős. 59. Svéd és belga gépkocsik jelzése. 60. Neves színművész (Dezső). 62. Mázol. 63. A harmadik személy jegyezte. 65. Szuper hatalom. 66. Nem összecsengő verssorokból álló.

FÜGGŐLEGES: 2. ...-Magura, Szlovákiában a Kárpátok része. 3. Rubídium vegyjele. 4. ...-relief, féldombormű. 5. Több részre választ. 6. Nógrád megyei községbe való. 8. ...-berek. 9. Spanyol földrajzi nevekben folyót jelent. 10. Határo-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 337-748, 340-726

c Vasas Károly

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

1978 MÁJ 14

1021

VASAS KÁROLY KOMPOZÍCIÓJA: SZABADSÁG

HAJDÚ-BIH

Vasas Károly szobrász

-: Az 1978-évi A

Esti Hírl

A Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze

ALMÁSI ÉVA,
Jászai Mari-díjas színművész,

BÁGYA ANDRÁS
zeneszerző,

BALASSA SÁNDOR
Erkel Ferenc-díjas zeneszerző,

BOGÁR RICHÁRD
Liszt Ferenc-díjas balettmester,

BREITNER TAMÁS
karmester,

CSÁNYI ÁRPÁD
Jászai Mari-díjas díszlettervező,

CSOMÓS MARI
Jászai Mari-díjas színművész,

DARGAY ATTILA
Balázs Béla-díjas rajzfilmrendező,

FEHÉR TIBOR
Jászai Mari-díjas színművész,

FORGÁCS JÓZSEF
Liszt Ferenc-díjas szólótáncos,

GÁBOR MARIANNE
festőművész,

GARAS DEZSŐ
Jászai Mari-díjas színművész,

GÖNDÖR KLÁRA
Jászai Mari-díjas színművész,

HAJNAL GABRIELLA
Munkácsy Mihály-díjas gobelintervező művész,

HORVÁTH ÁDÁM,
a Magyar Televízió Balázs Béla-díjas rendezője,

HUSZÁRIK ZOLTÁN
Balázs Béla-díjas filmrendező,

KATKICS ILONA,
a Magyar Televízió Balázs Béla-díjas rendezője,

KÖRMENDI JÁNOS
Jászai Mari-díjas színművész,

LEHOTKA GÁBOR
Liszt Ferenc-díjas orgonaművész,

MADARAS JÓZSEF
Balázs Béla-díjas színművész,

MARTON FRIGYES,
a Magyar Rádió Jászai Mari-díjas rendezője,

MORELL MIHÁLY,
a Magyar Filmgyártó Vállalat vágója,

MEIZL FERENC
Liszt Ferenc-díjas zenekari művész,

NÉMETH ISTVÁN
Munkácsy Mihály-díjas belsőépítész,

NÉMETH JÁNOS
Munkácsy Mihály-díjas keramikusművész,

NÉMETH JÓZSEF
Balázs Béla-díjas fotóművész,

NÉMETH MARIKA
Jászai Mari-díjas színművész,

PÁLOS IMRE
Liszt Ferenc-díjas magánénekes,

PETZ FERENC,
a Magyar Rádió és Televízió szimfonikus zenekara ütőhangszeres művésze,

RAKSÁNYI GELLÉRT
Jászai Mari-díjas színművész,

SÁROSDY REZSŐ
Jászai Mari-díjas színművész,

SASS SYLVIA
Liszt Ferenc-díjas magánénekes,

SZABÓ MIKLÓS
Liszt Ferenc-díjas karvezető,

SZÉKELY GÁBOR
Jászai Mari-díjas igazgatófőrendező,

SZILVÁSY NÁNDOR
Munkácsy Mihály-díjas grafikusművész,

SZTANKAY ISTVÁN
Jászai Mari-díjas színművész,

VÁRHELYI ENDRE,
a Magyar Állami Operaház magánénekese,

VASAS KÁROLY
Munkácsy Mihály-díjas szobrászművész,

DR. VADÁSZ GYULÁNÉ,
a Nemzeti Színház rendezője.

másodpercenként 250 kilométer.

Hatlábú skorpió

— A Galaxis forog, azonban nem szilárd test módjára, mert „darabokból" — csillagokból — áll. A centrumhoz közeli csillagok kisebb kerületű pályán gyorsan haladnak. Sebességük 300—400 kilométer is lehet másodpercenként. A Galaxis külső vidékein, a centrumtól 50 ezer fényév távolságra a 100 kilométernél kisebb sebességű csillagok keringési ideje a Napénak kétszerese is lehet.

Csillagrendszerünk térbeli felülnézetben öt-hat „lábú" skorpióra emlékeztet. A lábak, spirális karok, ágak s a sűrű galaxismagban futnak össze. Úgy tűnik, mintha az egész rendszer forgásban lenne. A két olasz kutatótól vizsgált távoli csillagrendszer elliptikus formájú. A benne levő csillagsokaság átlagos keringési sebessége másodpercenként 90 kilométer. A felfedezés bizonyítja: minden csillagrendszer forog, rotál, csillagai pedig keringenek.

... házi kávéház. Zsebrádiószínház. — 18.20: Reklám. — 18.22: A Szombathelyi Szimfonikus Zenekar hangversenye. — 19.30: Hírek. — 19.33: Mayr: Médeia Korinthoszban. Kétfelv. opera. — Közben: 21.01: Modern írók portréi. William Jay Smith. — 22.31: Magyar zeneszerzők. — 22.51: Monteverdi: Hagyj el hát, kegyetlen. — 23.00: Hírek. Időjárás.

Április 2., vasárnap

KOSSUTH:

4.25—7.59: Jó reggelt! A Kossuth rádió reggeli műsora. — 8.00: Hírek. Időjárás. — 8.05: Műsorismertetés. — Kb. 8.20: A mai nap kulturális programjából. — 8.30: Lányok, asszonyok. — 8.55: Játsszunk verset! — 9.29: Szóljatok, szép szavak! — 10.00: Hírek. Időjárás. — 10.05: Otto Klemperer vezényel. — 12.00: Déli Krónika. — 12.20: Zenei anyanyelvünk. — 12.30: Magyarán szólva ... — 12.45: Bud... Kam... mas... Kist... négy... négy... Szín... — M... ten... Vigs... jai... Pest... tebb... Thál... Pan... Szín... tés... váro... ré... fél... szín... (du... lenc... Mik... fóni... Szín... Vár... — C... Alla... bábl...

Vörös hadtörténet

1972. III. 21. 19.30 D.

Tv. Híradó.

- Salgótarjánban ma délelőtt felavatták Münnich Ferenc mellszobrát, Vasas Károly szobrászművész alkotását. Az ünnepségen avató beszédet mondott, dr. Michna Iatván rendőrelezredes, aki Münnich Ferenc mellett teljesített szolgálatot. Az avatás után az ünnepség résztvevői, volt 19-es vörös katonák, a megye-, és város vezetői, megkoszorúzták a szobrot.

1021

1972. III. 21. 19.3o D.

Tv. Hiradó.

- Salgótarjánban ma délelőtt felavatták Münnich Ferenc mellszobrát, Vasas Károly szobrászmüvész alkotását. Az ünnepségen avató beszédet mondott, dr. Michna István rendőralezredes, aki Münnich Ferenc mellett teljesitett szolgálatot. Az avatás után az ünnepség résztvevői, volt 19-es vörös katonák, a megye-, és város vezetői, megkoszoruzták a szobrot.

Edward Heath, brit miniszterelnök vasárnap négynapos látogatásra az olimpiai játékok színhelyére, Münchenbe érkezett.

Hétfőn délelőtt a müncheni brit konzulátus épületében megkezdődött Edward Heath brit miniszterelnök és John Lynch ír kormányfő tárgyalása.

A két miniszterelnök az újságíróknak nem nyilatkozott a tárgyalás témájáról, egy angol szóvivő közlése szerint azonban „kölcsönös érdekű" kérdések kerülnek szóba a megbeszélésen: így az északír probléma és a Közös Piaccal kapcsolatos kérdések.

Ez egyébként az ír és a brit kormányfő első találkozása a két ország közös piaci csatlakozásáról szóló nyilatkozat januárban történt aláírása óta.

A brit szóvivő elmondotta: a tárgyalás során Heath felkérte Lynchet, hogy tegyen határozott lépéseket az IRA egységeinek az Ír Köztársaságból Észak-Írországba történő átszivárgása ellen. John Lynch ír miniszterelnök a kérést tudomásul vette.

A tárgyalás végeztével tartott sajtóértekezleten Lynch kijelentette: „a törvény adta lehetőségeken belül mindent megtettünk azért, hogy országunk ne váljék az IRA ideiglenes szárnyának menedékévé". Megállapította ugyanakkor, hogy az ír-északír határ ellenőrzése — a hegyvölgyes domborzat miatt — igen nehezen megoldható feladat. Az Ír Köztársaság azonban továbbra is figyeli majd a határvonalat — mondotta.

„A munka napja"

Az Egyesült Államokban szeptember első hétfőjén ünneplik „A munka napját". Ebben az évben az ünnep nem sok örömet hoz az amerikai munkások és alkalmazottak tízmillióinak, a munkanélküliek sokmilliós seregének. A munkanélküliek jelentékeny része már elvesztette azt a jogot, hogy munkanélküli segélyt kapjon és legfeljebb a jótékonysági egyesületek adományaiból tengődhet, — írja Szetunszkij, a TASZSZ tudósítója.

Azoknak az amerikaiaknak sem rózsás a helyzete, akik dolgoznak. A kormány egy évvel ezelőtt befagyasztotta a munkabéreket, az árak viszont — és elsősorban az élelmiszerárak — állandóan emelkednek. Különösen nehéz helyzetben van az a harmincmillió amerikai, akiknek a keresete a hatóságok beismerése szerint is alacsonyabb a hivatalosan megállapított „szegénységi színvonalnál".

Mint a TASZSZ tudósítója írja: az ipari társaságok a szuperprofit hajszolásában nem fordítanak kellő figyelmet a munkavédelemre. Csupán az elmúlt évben húszezer munkás vesztette életét üzemi baleset következtében.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP
Székesfehérvár

1972 SEP 5

Vasas Károly szobrászművész

Tanévnyitás a megyei pártbizottság oktatási igazgatóságán

1021

Tegnap délután ünnepélyes keretek között megkezdődött az 1972—73-as tanév a megyei pártbizottság oktatási igazgatóságán. Kersák Ferenc elvtárs, a megyei pártbizottság titkára köszöntötte az öthónapos pártiskola és a Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetem szakoktató tagozatának hallgatóit, majd átadta a szakosító tagozaton az elmúlt oktatási évben végzett 34 elvtársnak a diplomát.

Az új oktatási évben az öthónapos pártiskolán 50 hallgató, az esti egyetem különböző tagozatain és tanfolyamain pedig 960 hallgató kezdi meg, illetve folytatja tanulmányait.

Az ünnepélyes tanévnyitó és diplomakiosztás után az intézmény hallgatói és oktatói nevében koszorút helyeztek el az oktatási igazgatóság épülete előtt felállított Marx szobornál, amely Vasas Károly budapesti szobrászművész alkotása.

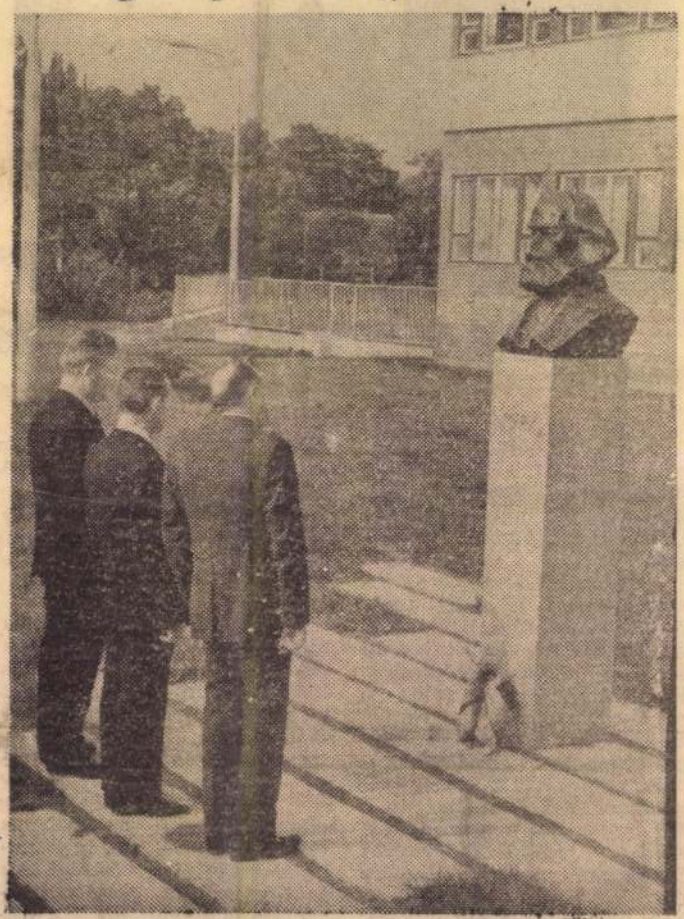

(Foto: Kabáczy)

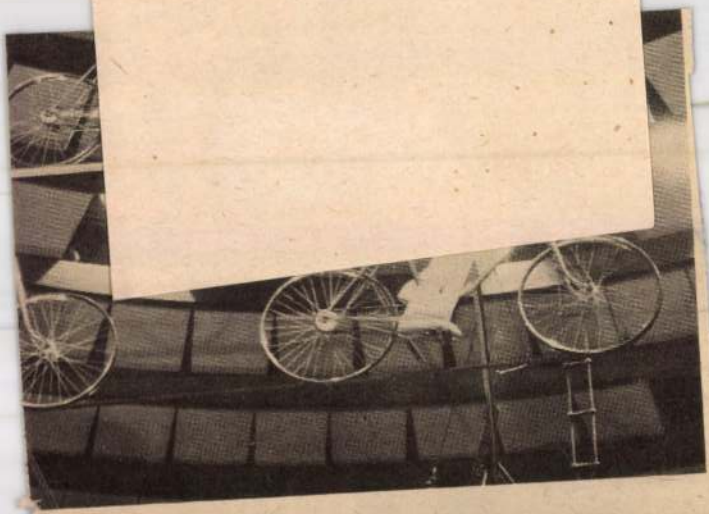

.TÁNC

tt és egyéb nyalánkságok te-
rű Hagenbeck Cirkusz buda-
A Weisse Teufel csoport bi-
a szomszédba egy kis bátor-
séggel egyensúlyoznak a ku-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 JAN 11

Magyar Ifjúság

Vasas Károly szobrai

1024

Angyalföld és a képzőművészet

A huszadik század magyar művészetének szinte valamennyi rangos alkotója helyet kapott a Műcsarnok Angyalföld képzőművészetét bemutató kiállításán. A tárlaton Derkovitstól Szőllősy Enikőig nyolcvannégy művész majdnem kétszáz alkotása tekinthető meg; különböző stílusok és izmusok egymás mellettisége reprezentálja a magyar képzőművészet irányzatait. Képünkön Vasas Károly Munkás című szobra látható.

Az emeltszintű oktatás jó lehetőség a művelt szakmunkásnemzedék képzésére

EGY ANKÉT TAPASZTALATAI

Három évvel ezelőtt sokat foglalkoztunk lapunkban emeltszintű szakmunkásképzés bevezetésével. Mi t gadás, sokan értetlenül fogadták akkor ezt a kezdemény zést, s azt tartották, nem jó másra, mint figyelem-elterelésre. Ugyanis abban az időben született határozat arra, hogy az iparitanuló intézetben a szakmunkásképzés keretén belül több gondot és több órát fordítsanak az elméleti anyag elsajátítására, hogy miután a tanuló szakmunkássá vált, a középiskola harmadik osztályában folytathassa tanulmányait.

A rendelkezés nagyon fontos volt, hiszen egyre több szakmunkásra és ebből következően, ipari tanulóra van szükség. Viszont a tanulók elsősorban középiskolába törekedtek. A népgazdaság, a vállalatok igényei és az egyén törekvése között ilymódon ellentmondás keletkezett. Az emeltszintű szakmunkásképzés bevezetése éppen azt a célt szolgálta, hogy lehetővé tegye az ifjúmunkás nemzedéknek a szakma megszerzésével együtt a zavartalan továbbtanulást is, vagyis a középiskola elvégzését.

Hogyan, miként alakult a helyzet három év alatt? Milyenek a lehetőségek, milyen problémákban kell segíteni? Ezek a kérdések és megannyi más foglalkoztatták a megyei és városi pártbizottságok propaganda- és művelődésügyi osztályait, szerkesztőségünket. Ezért is rendeztünk ankétot, ahol a három év tapasztalatait összegeztük és a problémákra, teendőkre fordítottuk a figyelmet.

A résztvevők

A bemutatásnál hadd térjünk el a porotokolltól. Annál is inkább, mivel a megbeszélésre a megyei, a városi pártbizottságok, a KISZ, a tanácsi művelődésügyi osztályok és az iparitanuló intézet vezetőin kívül meghívtuk azokat a fiúkat is, akik emeltszintű képzésben vesznek részt és három évi tanulás után az idén végeznek.

Molnár László, Simon István, Kuszinger István, Ihász Lajos, Fiers Lajos, három éve, mikor pályaválasztás előtt állottak, nem nagyon tudták, mi az az emeltszintű képzés. Volt közöttük olyan, aki technikumba jelentkezett, de olyan is, aki csak egyszerűen ipari tanulónak. Mikor a lehetőséget, az emeltszintű képzést ismertették velük, bizony tanácstalanul állottak. Éppen ezért az ankétot is úgy kezdtük, hogy először nekik adtuk meg a szót.

A tanulók véleménye

— Nem ismertük az emeltszintű oktatást, féltünk, hogy magasak lesznek a követelmények.

— 2,8 százalék volt az osztály átlaga induláskor, most 2,9.

— A gyerekek többsége nem ebbe a szakmába törekedett.

— Ha tankönyv lenne, de bizony a régiből, az alacsonyabb szintűből kellett tanulni.

— Osztályunkból kettő kivételével mindenki tovább akar tanulni.

— A művezető azt mondja, nem akadályozzuk a továbbtanulást, de nem is ösztönözzük.

— Szakközépiskolába mehetünk, vagy gimnáziumba? Kell-e különbözetit tenni?

Tömören így lehetne összefoglalni, mert úgy gondolják, hogy szakképzettségük már van, viszont az általános műveltség az, amiben elsősorban előre kell lépniök.

Nem részleteztük, hogy melyik fiú, mit mondott azért, mert véleményük megegyezett és 80—90 diák észrevételét összegezték.

Véleményük kapcsán kettőt érdemes megjegyezni:

Megszerették az emeltszintű oktatást, amit úgy is kifejeztek, hogy most már a továbbtanulás szempontjából sem zsákutca az iparitanuló intézet. Ezt azzal is bizonyították; szinte valamennyien élni kívánnak a továbbtanulási lehetőséggel. A másik, hogy a fiatalok úgy érzik, tanáraiktól megkapták a kellő segítséget, a tankönyvektől viszont nem.

A továbbtanulás lehetőségei

Az iparitanuló intézet igazgatója múlt év végén kapott egy kiadványt, a két éves szakközépiskoláról. A tervezet szerint ebben tanultak volna tovább az emeltszintű oktatásban résztvevők. Itt az ankéton hallotta először a művelődésügyi osztály képviselőjétől, hogy ehelyett más elképzelés van most már. Ennek megfelelően az emeltszintű oktatásban résztvevő iparitanulók, az Ybl Gimnázium és Szakközépiskola keretében folytatják tanulmányaikat a harmadik évfolyamon. Ez a döntés egy a napokban megtartott értekezleten vált ismeretessé, úgy, hogy új volt az ankét szinte valamennyi résztvevőjének.

A szakközépiskolai továbbtanulás tehát biztosítva lesz, viszont, aki gimnáziumba akar menni, annak két tárgyból, — biológiából a társadalmi ösztöndíjasokhoz hasonlóan, szerződésben rögzítsék a fiatalokkal azt, hogy aki tovább tanul és ehhez az üzemtől munkaidő kedvezményt kap, legalább annyi ideig köteles a gyárban dolgozni, amennyi ideig a tanulmányi kedvezményt igénybe vette.

Ezt a javaslatot alátámasztja az is, hogy megyénkben az idén közel 300 iparitanuló végez az emeltszintű oktatásban és számuk évről-évre nő. Azt sem szabad elfelejteni, hogy ez a párt és az állam intézkedéseiből fakad, melynek célja változatlanul az, hogy mindazok, akik arra képesek, elvégezzék a középiskolát. Az útja ennek azonban csakis íly módon képzelhető el, hiszen minden 100 nyolcadik osztályt végzett tanulóból 35 megy középiskolába, 42 pedig szakmunkásképzőbe. (Meg kell jegyeznünk azt is, hogy az emeltszintű oktatásról rendeztük az ankétot, de továbbra is gondot jelent a hagyományos szintű képzésben résztvevők továbbtanulásának biztosítása is. A

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Fejér megyei Hírlap

1949 MÁR 2

Vasas Károly szobrász

1021

Nemzetközi katonai képzőművészeti kiállítás

Bolgár festmények, lengyel grafikák, Csehszlovákiából és Szovjetunióból érkezett szobrok, valamint magyar, román, NDK-beli képzőművészek alkotásai fogadják a látogatót a Műcsarnok termeiben. A téma a haza védelme: mai katonákat, tegnapi harcosokat, történelmi hősöket megörökítő művek érkeztek hat országból Budapestre, a Tanácsköztársaság jubileuma alkalmából rendezett „...Hogy alkothasson az ember" című nemzetközi katonai képzőművészeti kiállításra.

A bolgár művészek termében érdekes művek és érdekes magyar vonatkozások is fogadják a látogatót. Ivan Petrov Harkány — 1945 című olajképe, Dimitri Gjudzsenov égő vörös foltoktól izzó Drávaszabolcs című festménye művészi erővel idézi a hazánk felszabadulásában résztvevő bolgár harcosok emlékét, a mozgalmas felületű szobrokat mintázó Kiril Szivilov egyik portréjának címe: Sz. Dunov, a magyar szabadságharc részvevője, s ezek után az sem meglepő, hogy Ilija Petrov megfestette Kun Béla portréját.

A csehszlovák gyűjtemény sokfélesége még a nemzetközi változatosságban is feltűnő. Jan Kulich népművészeti mozzanatokat is idéző Jánosik című művétől Oto Sukup emberi formákat elvonatkoztató, mégis megdöbbentően tragikus Sebesült-jéig tágul a szoboranyag skálája, míg a festészeti gyűjtemény legfrissebb határát Teodor Rotrakl Légiparádé című, szkafanderben festett szuperszónikus pilótát, és valóságos repülőműszereket, géprészleteket összekomponáló „pop art" alkotása jelöli.

Bőséges és sokszínű anyagot vonultatnak fel a Lengyel Népköztársaság művészei is. Sokszínű, és mégis kitűnően összefogott — kompozíció például Zbigniew Jaskierski Lengyel szárnyak című képe, amely üde zöldek, eleven vörösek, szépséges kékek — hazai földek — fölött csak a katonai gép kockás szárnyát mutatja a vörös és fehér nemzeti felségjellel. A lengyel nemzeti színek vöröse és fehére sok kép művészi erejét növeli ritmusával.

A nemzetközi katonai kiállítás nem katona-művészek, s különösen nem műkedvelő katonák kiállítása: a részvevő országok legnevesebb alkotói is felvonulnak sorra, csupa „civil" művész, akik e téma- és gondolatkörben jelentőset alkottak. Az NDK festészetét például a tekintélyes nemzeti mester, Walter Womecka képviseli két katonai témájú művével, s látható a pesti kiállításon a nagyhírű szobrász, Fritz Cremer egyik plasztikája is.

A román festők gyűjteményében Mihail Mustata képei, Ecaterina Zainescu Marin Határőrök című csoportja és Angela Pasca Spiridonescu Katonai gimnázium című játékos-komoly kompozíciója mindenképpen említést érdemel. Kiemelkedő a román karikaturisták, Mohr, Ross politikai gúnyrajzsorozata. Pavel Mercea rendkívül eredeti Harcos szobra pedig a jók között is legjobb alkotások közé tartozik.

A szovjet együttesben a grafikai műfajok követelik az elsőséget, a sok kitűnő litográfia, linóleummetszet, papírmetszet közül is kiemelkednek Dmitrij Visztyi színes fametszetei, amelyeket Majakovszkij Vlagyimir Iljics Lenin című poémájához készített. Nyikolaj Szokolov Híd a Dunán, Az utolsó német erőd Budán című komor litográfiái hazánk felszabadulását idézik.

A házigazdára kötelező udvariasság szerint a magyar műveket említjük végül: a fiatal Vasas Károly lóról zuhanó-küzdő Harcosokat mintázó kisbronzától Ék Sándor hatalmas, ismert történelmi képéig. Kondor Béla eredeti grafikáitól Kiss Nagy András, Somogyi József plasztikáiig tart a beküldött magyar kompozíciók sora.

Marian Nowak: Lengyel katona

Vasas Károly: Harcosok

...j eszméi

...ának tervezete

Államok vezette imperializmus, a szovjet revizionista renegát klikk és a világ reakciósai vezette modern revizionizmus megdöntéséért".

Küzd a KKP jobboldali és a baloldali opportunizmus ellen is, s az osztályharcban és az egyes irányvonalak küzdelmében *„meg kell szabadulnia a selejttől, friss erőket kell felvennie, hogy a párt- és államvezetés örökre a marxisták kezében maradjon".*

A szervezeti szabályzat tervezete többek között a párttagok kötelességévé teszi, hogy *„Kína és a világ népei többségének érdekében munkálkodjanak".* Arra szólítja fel a párttagokat, hogy tanúsítsanak *„különleges éberséget a karrieristákkal, cselszövőkkel és csalókkal szemben",* akadályozzák meg, hogy ilyenek hatalmukba kerítsék a párt- és államvezetést. Kötelességükké teszi még, hogy *„fontos ügyekben tanácskozzanak a tömegekkel".*

A tervezet magáévá teszi a demokratikus centralizmus alapelvét. Kimondja, hogy *„a párt vezető szervei minden szinten demokratikus tanácskozások és választások alapján alakuljanak meg".*

A tervezet elismeri a párttagoknak azt a jogát, hogy eltérő véleménye legyen a párt döntéséről vagy irányvonaláról, s észrevételeivel közvetlenül a Központi Bizottsághoz és annak elnökéhez fordulhasson.

---

mint a Földön 50 kilométerről eltalálni egy 6 milliméter(!) átmérőjű céltáblát.

A jövő évtizedekre már olyan mesterséges égitestek konstruálása várható, amelyek aktív élettartama meghaladja a 10—100 évet. Ezek az űrszondák megkezdik majd az óriásbolygók (Jupiter, Saturnus) felderítését. A mai űrautomaták — a nagy távolság miatt — még a célbaérés előtt elnémulnának.

A harmadik évezredben talán elindítják majd az első intersztelláris automatákat a szomszédos csillagok felderítésére. Ezek több ezer évig lesznek majd úton.

Gauser Károly

UGRÁS SZÁNKÓVAL

A Bad Tölz közeli Lehener hegy erdei munkásai ismét nagy ugrásokkal örvendeztették meg az immár hagyományos „Schnabler verseny" nézőközönségét. „Schnabler"-nek azokat a nagyméretű szaruból készült szánkókat nevezik, amelyekkel a téli hónapok alatt a magas hegyekből leszállítják a kitermelt fát a völgybe. A szánugrás — a szánkózás és a síugrás kombinációja — nem tartozik az elterjedt sportágak közé. Büszkék is erre a tölzi legények, akiknél már a 20 méteres ugrás sem megy ritkaság számba. A versenyt megelőzőleg, a síugró sáncokhoz hasonlóan itt is szükség van a terep megfelelő kiválasztására. S bár a Schnabler-verseny kétségkívül egy adag vakmerőséggel is jár, a látszat csal. Az ugrások nem olyan veszélyesek, mint amilyennek kinéznek. A képünkön látható kettős bravúros mutatványt nemcsak a nézők élvezik, hanem maguk a résztvevők is.

A világ földalatti vasútjai

A nagy városok egyre sűrűsödő utcai forgalmában mind nagyobb és fontosabb szerepet kapnak a földalatti vasútvonalak. Számuk egyre gyarapszik, hálózataik pedig évről évre bővülnek.

☆

Európában az első földalatti vasútat több, mint száz évvel ezelőtt, 1863-ban Londonban helyezték üzembe, a másodikat pedig Budapesten 1896-ban. A londoni földalatti vasút kocsijai akkoriban mindössze 4 kilométer hosszú vonalon futottak, míg ma 60 kilométer hosszú sínpárja van. Az elmúlt évszázad folyamán a világ 36 nagyvárosában épültek mind korszerűbb földalatti vasúthálózatok, legújabban már teljesen elektronizált automatikus vezérléssel.

Öt földalatti vasút van a Szovjetunióban — Baku, Kijev, Leningrád, Moszkva és Tiflisz büszkélkedik velük.

Ugyancsak öt földalatti vasútja van az USA-nak is, mégpedig Bostonban, Clevelandben, Chicagóban, New Yorkban és Philadelphiában.

Angliának eddig három földalattija van. Glasgow, Liverpol és London személyforgalmát könnyítik meg.

Japánban is három város épített földalatti vasútat: Nagoja, Oszaka és Tokió.

A Német Szövetségi Köztársaságban csak két földalatti vasút közlekedik, mégpedig Frankfurtban és Hamburgban. Nyugat-Berlinben is van földalatti.

Olaszországnak, Spanyolországnak és Kanadának két-két földalatti vasútja van. Az olaszok Milánóban és Rómában, a spanyolok Barcelónában és Madridban, a kanadaiak pedig Montrealban és Torontóban közlekednek.

Egy-egy földalatti vasútja Argentinának, Ausztráliának, Belgiumnak, Franciaországnak, Hollandiának, Magyarországnak, Norvégiának, Portugáliának, Svédországnak és Törökországnak van.

...*amelyet alávetnek a normá-*

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SZOLNOK MEGYEI
NÉPLAP

Vasas Károly
1021

1969. március 2. SZOLNOK MEGY

Nemzetközi katonai képzőművészeti kiállítás a Műcsarnokban

Marian Nowak: LENGYEL KATONA

Bolgár festmények, lengyel grafikák, Csehszlovákiából és Szovjetunióból érkezett szobrok, valamint magyar, román, NDK-beli képzőművészek alkotásai fogadják a látogatót a Műcsarnok termeiben. A téma a haza védelme: mai katonákat, tegnapi harcosokat, történelmi hősöket megörökítő művek érkeztek hat országból Budapestre, a Tanácsköztársaság jubileuma alkalmából rendezett „...Hogy alkothasson az ember" című nemzetközi katonai képzőművészeti kiállításra.

A Varsói Szerződés államainak kétszázhúsz művésze fogadta el a meghívást.

A bolgár művészek termében érdekes művek és érdekes magyar vonatkozások is fogadják a látogatót. *Ivan Petrov Harkány—1945* című olajképe, *Dimitri Gjudzsenov* égő vörös foltoktól izzó *Drávaszabolcs* című festménye művészi erővel idézi a hazánk fölszabadulásában részt vevő bolgár harcosok emlékét.

A csehszlovák gyűjtemény sokfélesége még a nemzetközi változatosságban is feltűnő. *Jan Kulich* népművészeti mozzanatokat is idéző *Janosik* című művétől *Oto Sukup* emberi formákat elvonatkoztató, mégis megdöbbentően tragikus *Sebesültjéig* tágul a szoboranyag skálája, míg a festészeti gyűjtemény legfrissebb határát *Teodor Rotrakl Légiparádé* című, szkafanderben festett szuperszónikus pilótát és valóságos repülőműszereket, géprészleteket összekomponáló „pop art" alkotása jelöli.

Bőséges és sokszínű anyagot vonultatnak fel a Lengyel Népköztársaság művészei is.

Stanislaw Michalkowski Határ című művének szürke, vastagon felrakott ég- és folyó-foltjait csak a nemzeti színű sasos határoszlop teszi elevenné. Komor ereje egyébként rokonítja *Marian Nowak Lengyel katona* című hegesztett szobrával. Az NDK festészetét például a tekintélyes nemzeti mester, *Walter Womecka* képviseli két katonai témájú művével, s látható a pesti kiállításon a nagyhírű szobrász, *Fritz Cremer* egyik plasztikája is.

A román festők gyűjteményében *Mihai Mustata* képei, *Ecaterina Zainescu Marin Határőrök* című csoportja és *Angela Pasca Spiridonescu Katonai gimnázium* című játékos-komoly kompozíciója mindenképpen említést érdemel.

A szovjet együttesben a grafikai műfajok követelik az elsőséget, a sok kitűnő litográfia, linoleummetszet, papírmetszet közül is kiemelkednek *Dmitrij Visztyi* színes fametszetei, amelyeket *Majakovszkij Vlagyimir Iljics Lenin* című poémájához készített.

A házigazdára kötelező udvariasság szerint a magyar műveket említjük végül: a fiatal *Vasas Károly* lóról zuhanó-küzdő *Harcosokat* mintázó kisbronzától *Ék Sándor* hatalmas, ismert történelmi képeiig.

Művésztársadalmunk szinte minden generációja képviselteti magát az impozáns kiállításon, amelynek mondanivalója a három ponttal kezdődő cím első, szóban kimondatlan fele. Valahogy így: Katonák őrzik az életet... hogy alkothasson az ember.

Zs. A.

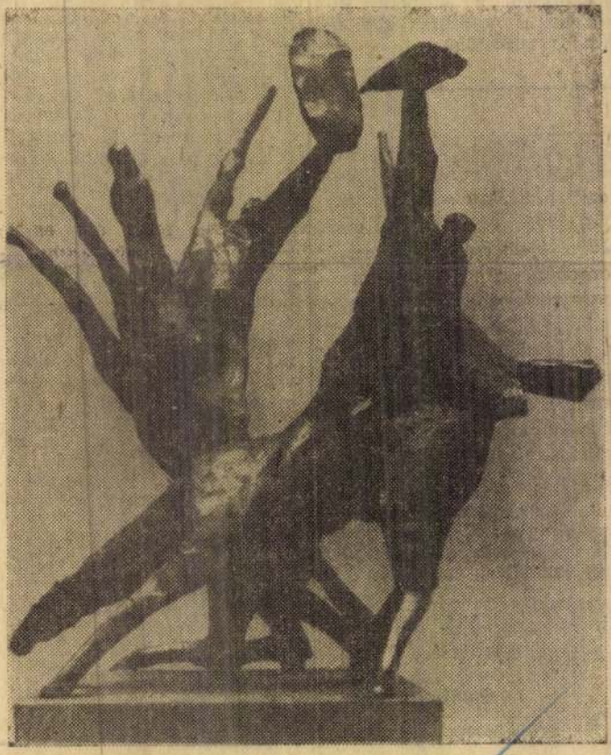

Vasas Károly: HARCOSOK

savölgyi Márk

eneszerző is volt. A cigány származású Bihari János lendás virtuozitását számos ortársa nyilatkozatából isnerjük. Csermák Antal nyuati képzettségében, formaészségében felülmúlta mindettőjüket. Rózsavölgyi Márk urópai műveltségű virtuóz olt, aki a nyugati zenekultúához közülük legközelebb érkőzött."

Itt lenne az ideje annak, ogy műveit megismerje a angversenyeket hallgató könség is. Félelmetes virtuozitású hegedűs lehetett, aki egy zál hegedűvel — hacsak röid időre is — meghódította z országot.

Önéletrajza szerint Balassayarmaton született, 1789-ben, becsületes, de szegény szülőktől." Apám taníttatott, taulmányaim mellett azonban gy ottani iskolamestertől — yolcéves koromban — zenét s tanultam, melyhez nagy ajlamom volt." (Ez az iskoamester Hasko Antal balassagyarmati katolikus kántor ehetett, aki 44 évi szolgálat tán 70 éves korában halt meg. Az írások szerint jávállalatam egy nagykereskedőnél mint könyvelő."

Pesten egy nyilvános hangversenyen mutatkozott be a közönségnek a Hacker Szállóban. Sikerei révén a Magyar Színház hegedűse lett, de 1813-ban még nagyobb tervvel otthagyta ezt az állást is. Mint sok más művész ebben az időben, nagyobb hangversenykörútra indult, melynek célja Oroszország volt. A körút elején, Baján, azonban olyan szívesen fogadták a városi és megyei urak — meg szerelmes is lett, hogy letelepedett és megnősült. 1813-tól 1819-ig Baján élt, közben több városban adott hangversenyt. (Pécsett, Székesfehérvárott, Veszprémben, Balatonfüreden.)

1819-ben Baján nagy tűzvész pusztított, Rózsavölgyiék háza is leégett, elpusztult minden vagyona és valószínűleg eddigi szerzeményeinek nagy része. Ismét körútra indult. Pécs, majd Temesvár következett. Utóbbi helyen két évet töltött családjával együtt, mint a színház szólistája és zenei vezetője. Ezután ismét

Gábor ajánlatára nevét megváltoztatták Rózsavölgyire. A jegyzőkönyvekben ezentúl Rózsavölgyi néven szerepel, a kották is így jelennek meg.

1833-ban elhatározta, hogy Pestre költözik, illetve korábbi elhatározását megvalósította, mert már egy 1826-os irat arra enged következtetni, hogy Baját végképp el akarja hagyni, pedig a megye évi 400 forint kegydíjat is biztosított számára.

Amikor Pestre érkezik, a sajtó nagy lelkesedéssel fogadja, első fellépéséről részletes tudósítást olvashatunk a Honművészben. Az elkövetkezendő évtizedben szinte minden lépését, vidéki utazását, hangversenykörútját nyomon követhetjük, mert neve, működése fogalommá vált, s általában mindenütt, ahol lelkesedtek az akkori idők új szeleiért, lelkesen és szívesen fogadták. Nagyvárad, Pozsony, Eger, Kolozsvár, Debrecen, Kassa, Eperjes, Pápa tapsol „a Magyar Árion"-nak, de sajnálatos módon arról még eddig nem találtunk adatot, hogy járt-e megyénkben hangversenyezései során. Hogy Nógrád vármegyével tartotta a

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 OKT 22

Nógrád

1021

Vasas Károly

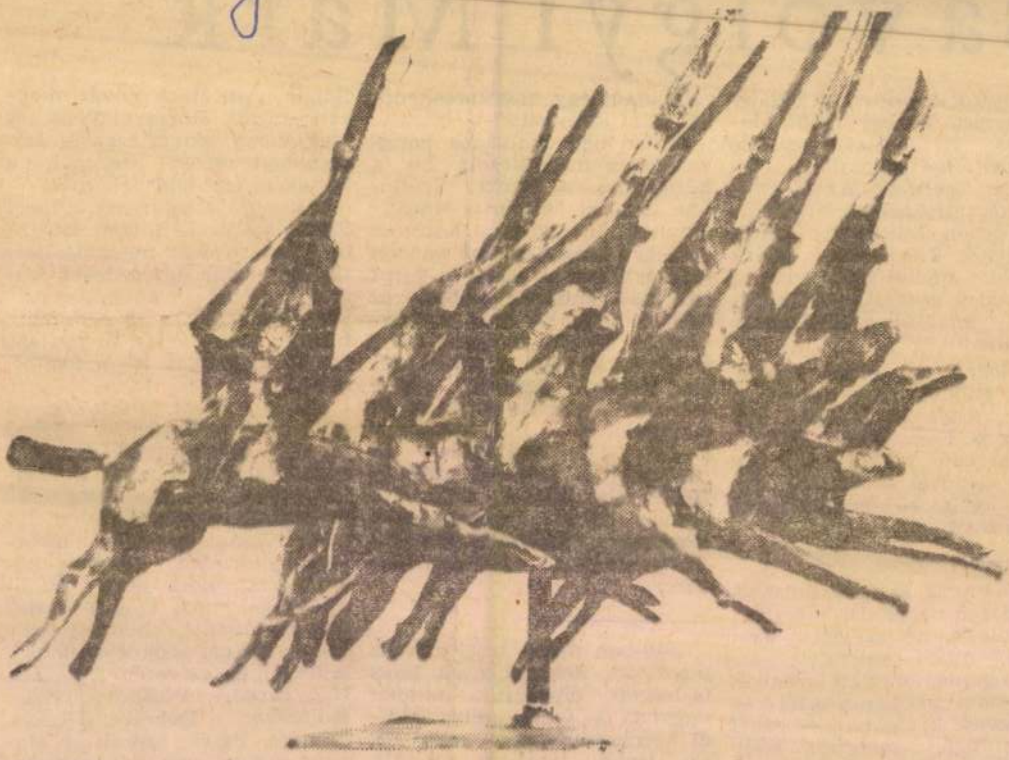

Vasas Károly: SZOBORKOMPOZÍCIÓ

országos pártvezetőség
kormányt, és Rákócz
lítását követelve,
mokrata kormánybizt
megye élére. Sőt mé
fenyegetőztek, hogy
erőszakkal fogják el
ha a kormány nem i
— Lehet, hogy a
zésnek is volt hatá
hogy a már többsz
teljesítették és febr
Saly Endrét, Peyer Károly egyik bizalmasát nevezték ki a megye főispáni kormánybiztosává.

darparancsnokság utasította a füleki és szécsényi csoportparancsnokságokat, hogy az oda-

Vasas Károly szobrászművész

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÓGRÁD

1969 MÁR 6

Felszabadulási emlékmű Szécsényben

Szecsény község felszabadulási emlékmű felállítására készül. A járási székhely, illetve a járás lakossága ezzel is kívánja ápolni az elesett szovjet hősök emlékét. Az új köztéri alkotás tervezésével és elkészítésével a Magyar Képző- és Iparművészeti Lektorátus Vasas Károly szobrászművészt bízta meg, aki már megkezdte a munkát, s a szobor gipszmodelljét ez év augusztus végéig be is mutatja a zsürinek. A felszabadulási emlékmű felállítására és ünnepélyes avatására Szécsényben 1970. április 4-én kerül sor, a szobor a községi tanács épületéhez kerül.

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK
MEGHÍVJA ÖNT

VASAS KÁROLY
SZOBRÁSZMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1979. MÁRCIUS 9-ÉN, PÉNTEKEN DÉLUTÁN 5 ÓRAKOR

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:

DR. BOROS SÁNDOR
KULTURÁLIS MINISZTERHELYETTES

MŰCSARNOK
BUDAPEST, HŐSÖK TERE

A KIÁLLÍTÁS NYITVA: 1979. MÁRCIUS 9 - ÁPRILIS 8.

Vasas Károly, szobrászművész

MEGHÍVÓ

78 5962 fnyv 1

Magyar szobrászati kiállítás nyílt a napokban Budapesten, a Műcsarnokban. Képeinken az ott látható alkotásokból mutatunk be kettőt. Fent: Borbás Tibor műve, Simon István. Balra: Varga Miklós Áttört forma című alkotása.

egy asszony aki
pendelyünket látta
kis gyermekek ki voltunk
gyermekek
követ tétet rá ami nem
virágzik
s konzervdobozban hordja a
vizet
a városban már nem futkos
a lába

A vers születése

MEZEY KATALIN:

Elemeinkből

lek hallatán megelevenedik a hús-vér valóság.

De nézzük meg, hogyan

kat a házfalra reszeltük, ami rozsdabarna nyomot hagyott, és amiért ez az asszony ránk

halt ottani legkedvesebb ba rátom, Kiss Erzsi — szüle tett a második versszak els két sora. Szintén egy hos szabb vers részeként, am az előző kettőhöz a ritmusá túl látszólag semmi se fű zött.

Vagyis még valami. Hog ezt sem tudtam sehogy befe jezni. Egy alkalommal, m

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly, szobrász

NÉPÚJSÁG (HEVES)
1978 MÁJ 21

1021

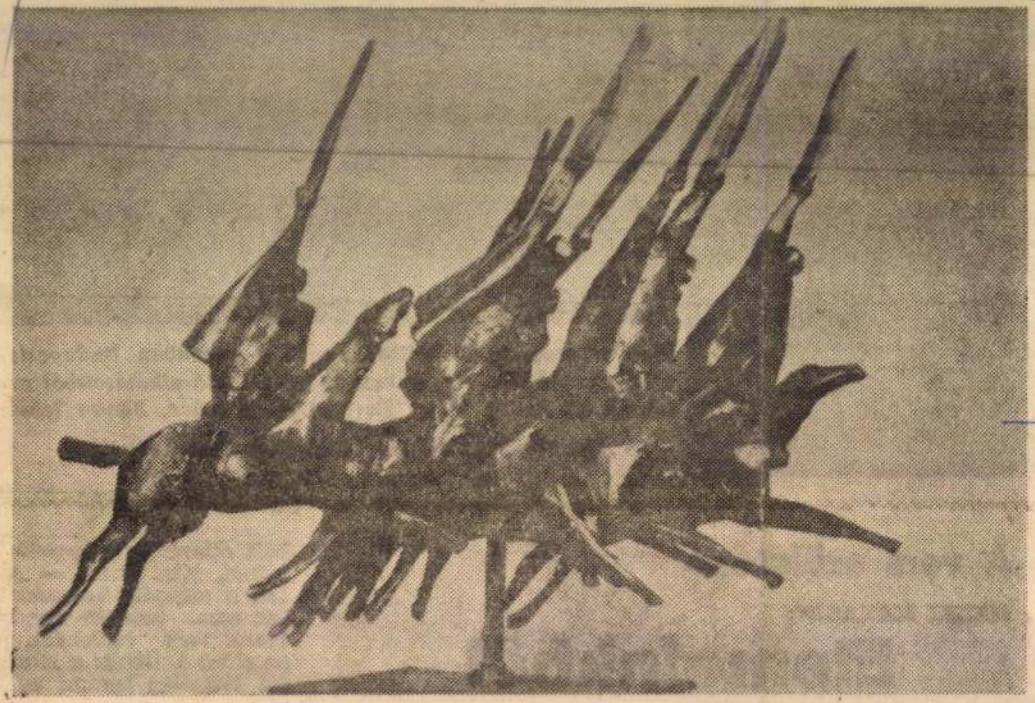

Vasas Károly kisplasztikája

Vasas Károly.

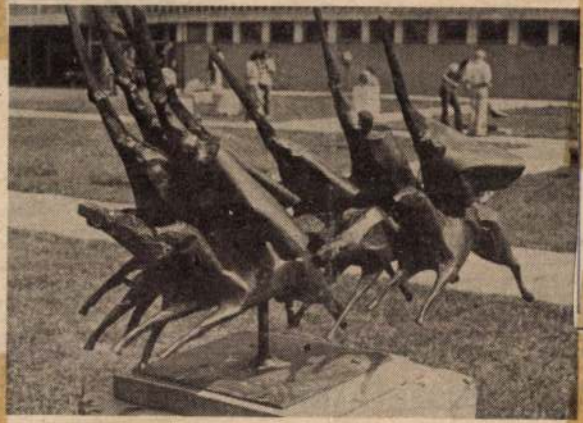

Vasas Károly: Forradalom

Szoborpark Zánkán.

Napló/Veszprém, 1978. szept. 17.

Érsekhalmi változások

Lázmérő... Ma azt mondjuk rá: annyira filléres cikk, hogy talán keresni kellene olyan családot, ahol ne volna belőle. A gyerek is tudja, mire és hogyan használják. Tapasztalja, hogy ha valaki „nem jól érzi magát", előbb-utóbb a homlokát tapogatja. Aztán ha a keze hőemelkedést sejtet, előveszi a lázmérőt. Pár perc — és vagy megnyugtatja a higanyoszlop magassága, vagy drámai kijelentésre készteti: „Harmincnyolc-egy... Orvoshoz megyek."

Indul is. Senki ebben nem akadályozza, feltételhez nem köti mozgásszabadságát. Még csak azt se mondjuk, — ez alapvető emberi jog, — annyira magátólértetődő. Ma.

hetenként egyszer a hajósi tanác emberei inspekcióznak... Va ám Marikánál is forgalom. Ez huncut Deli elvtárs meg mit ráni nem fog a múltkor. Aszongya „Biztosan pálinkázni iparkodnak olyan hűségesen. Nekünk meg be beszélik, hogy injekcióra..."

Igencsak furcsán néznének m már legtöbb helyen tanítójukr a gyerekek, ha megkérdezné őket „Tudjátok-e, milyen volt a já gányos kút?" — Gondolom, rit kán firtatnak ilyesmit, hiszen pe dagógus se mind látott afféle ku tat. Nem így Deli Ferenc. De e már ős is „meséli".

— Még én is toltam a kisfa

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

PETŐFI NÉPE

Vasas Károly

1978 ÁPR 3

1021

Vasas Károly: Szabadság (bronz).

Csúc

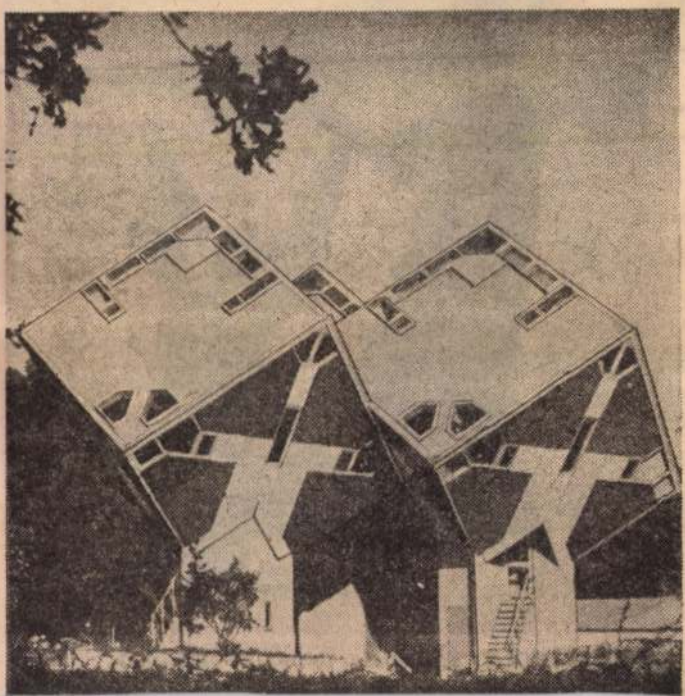

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 ÁPR 3.

SOMOGYI NÉPLAP

Vasas Károly

1021

VASAS KÁROLY: Szabadság (bronz kisplasztika).

CSA

Gyöngyfűzé

Szórakozási szokásaink ugyan változnak az idők folyamán, d egy mindig állandó marad: a n szépségre és csinosságra való törekvése.

Társas összejöveteleken, farsan gi bálokon és egyéb szórakoza sok alkalmával meglévő ruháin kat szinte újjá varázsolja egy egy jól megválasztott ékszer.

Nem áll módjában mindenki nek, és fölösleges is, minde ilyen alkalomra aranyból vag ezüstből készült, drágakövekke díszített ékszert viselni. Minde korosztályhoz tartozó nő csinosan ékesítheti magát divatos bizsukkal, melyek nagy részét maga is elkészítheti odahaza.

Az egyéni divatékszerek legnagyobb előnye, hogy nem szériadarabok. A gyöngyfűzés kellékei, fűzőfonal vagy vékony damil, nyelves zárak, klipszkötések és gyöngy. A gyöngybross készí-

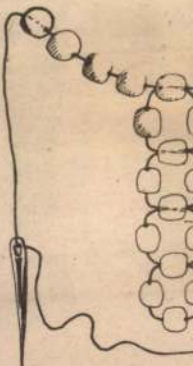

atvezetjük, ket
sárga gyöngy ke
ezt a műveletet
geztük és tetszé

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1978 ÁPR 3
KELETMAGYARORSZÁG
Vasas Károly

1978. április 3. 11

Szabadság

1021

Vasas Károly bronz kisplasztikája

futása

A szovj
ünnep

A szovjet könyv ünnepi műsorában Csehov a klasszikus irodalomhoz való szoros kapcsolódást jelzi, míg Alekszandr Blok, a Majakovszkij-kortárs azt példázza, hogy hogyan vált a szimbolista polgári lírából forradalmi poézis: Iszaak Babel és Bulgakov a személyi kultusz által félreállított, s javarészt csak az „olvadás" irodalmával egyidőben ismertté vált vonulatát jelzi a szovjet irodalomnak, míg az Ilf—Petrov írópár a futurizmusból kinövő, jellegzetes szovjet groteszknek képviselője. S a többi író és költő? Ismerjük-e eléggé az élő szovjet irodalmat?

A történelmi Oroszország irodalma orosz irodalom volt, a szovjet irodalom pedig nemzeti irodalmak összessége. S különösen sokszínű a szovjet kortárs-irodalom — azoknak az íróknak a művei, akik a második világháború lövészárkaiban váltak felnőttekké, értek férfiakká. Ehhez a generációhoz tartozik

szürrealis
váltó Bog
bűvölően
giz Csing
nép ösere
zah Muh
grúz-örm
aki
kezdte. é
niájú tör
gényekke
szibirjak
a süllyed
paraszti
felmutatj
kimeríthe
tartaléko
ber ...

Mi jell
az élő sz
Röviden
megfogal
irodalomh
zott pozi
pozitív ír
záló az ú
ám nem
az álhős
ja, s val
és velük
— tesz
Bondarev
ről: „Az
vadállat,
A művé
megtaláln
ahogyan

Negyedszer: elárultam mat.

Kirohant a hálószobá reszketett, hogy beszélni dott, megszűnt ember lenni a rettegéstől. Tyúkká változott. Repdesett. Hirtelen felrebbent az asztalra (fehérneműben), megkapaszkodott, újból felrebbent, ezúttal a tálalóra, végül az ablakpárkányon kötött ki.

És ezek után hirtelen (nem a repülés után — nem repült — csak nekem kóválygott a fejem, és ettől láttam így megnyilvánulni rettegése külső jeleit) megpróbált úrrá lenni magán.

Sikerült. Hirtelen megváltozott, abbahagyta a röpködést, keményen megvetette a lábát, kiegyenesedett, a vállamra tette a kezét és megszólalt.

— Kolja, légy büszke. Úgy halunk meg, mint az igazi nemesek!

Egyszóval: tovább tart az apám hatalma, nincs szétkergetve a bútorok tanácsa, a legenda él. A családfő, a nemzetség folytatója, a hagyományok letéteményese bemutatja az utolsó trükköt. Történelmi módon hal meg. Vértanút csinál magából.

— Várj! — folytatta — rögtön visszajövök. Együtt halunk meg. Bement a hálószobába, és magával tuszkolta az anyámat, aki megőszült. Apám egyenruhaköpönyege volt rájuk terítve.

— Gombold be valamennyi gombodat! — parancsolt rám (a diákzubbonyom volt rajtam, csak úgy a vállamra vetve), fogadjuk méltóképpen a halált.

Kopogtak az ajtón. Apám ment kinyitni. Anyám a padlón hevert. Apám a kiegyenesített hátával, megemelt vállaival úgy vonult, mint egy vértanú. Már ő is legenda volt. Akkor megelőztem. Kitártam az ajtót és így kiáltottam:

— Lőjetek! Lőjetek! A hálóba. Titokban lőjetek! A tálalóba, a legendába, mienden egyes gombba. Szakítsatok el tőle, a bajuszától, a gondolatoitól! Szabadít

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

DUNAÚJVÁROSI HÍRLAP

1978 NOV — 3

Vasas Károly

1021

Vasas Károly: FORRADALOM

VASAS KÁROLY

1930. június 12-én Salgótarjánban született. 1950—1956. között tanult a budapesti Képzőművészeti Főiskolán, Szabó Iván, Beck András és Pátzay Pál növendékeként. 1971-ben és 1975-ben kitüntették Munkácsy-díjjal, 1978-ban Érdemes Művész címmel.

Lakcíme: Budapest XIII., Rajk László utca 7.

Lányok, 1973, bronz, 55 cm

Magyar szobrászati Kiállítás Bp. 1978. V.5-28. Műcsarnok

Vasas Károly, szobrán

VASAS KÁROLY Munkácsy-díjas szobrászművész kiállítása nyílt meg a Műcsarnokban. Több mint két évtizedes alkotó múlt, után először lép egyéni kiállítással a nyilvánosság elé; csaknem negyven szobrát, néhány köztéri alkotásának nagyméretű fotóját és több, plasztikai művéhez készült grafikai vázlatát mutatja be.

8

– Hír

Népszabadság, Bp. 1979. márc. 10

Vasas Károly, 120 bron

Vasas Károly kiállítását

Első alkalommal vállalkozom arra, hogy eddigi munkásságomról, több mint húsz év szobrászi tevékenységéről számot adjak. Kapcsolatom eddig is volt a közönséggel, hisz minden jelentős tárlaton részt vettem, s nagyon sok városban valósultak meg olyan köztéri szobraim, amelyekkel szinte naponta találkozhatnak az ott élők. Nagy öröm számomra, hogy most együtt mutathatom be szobraimat, legjelentősebb köztéri szobraimnak fotóit, a művek születését végigkísérő rajzaimat, tanulmányaimat.

Április 4-én avatják Harta községben a most elkészült *Felszabadulási emlékművemet*. Izgalmas feladat volt számomra e jelentős politikai-történelmi gondolat plasztikai megfogalmazása. Két lendületesen lépő fiatal nő feje fölött lengő drapéria utal arra a sorsdöntő változásra, igen nagy útra, amit 1945 óta megtettünk. Ezzel a szoborral fogadom a Műcsarnokba érkező látogatókat.

Politikai témájú szobraim közül bizonyára sokan ismerik *A Téli Palota ostroma*, a *Forradalom*, a *Küzdelem* vagy az *1917* című. Másik nagy csoportját képezik anyagomnak a bányászokhoz kötődő műveim. Salgótarjánban születtem, ott töltöttem gyermekkoromat is, így belülről ismerem ennek a tiszteletet, különös megbecsülést érdemlő munkának nehézségét, szépségét. Igyekeztem szobraimban mindezt megfogalmazni, ábrázolni. Számos kisplasztikán keresztül jutottam el a salgótarjáni és az oroszlányi *Bányászemlékmű* végleges megfogalmazásához. Az ott élők elfogadták, magukénak mondják ma már mindkét művemet, s azt hiszem, számomra ez a legnagyobb elismerés.

Kiállításomat ezért elsősorban azoknak ajánlom, akiket a felsorolt témák érdekelnek. Remélem, nem okoz csalódást senkinek a bemutatott anyagom, s továbbra is olyan érdeklődéssel kísérik munkámat, mint eddig tették.

MONDD *és írd*

„AMELY" HIBA, ÉS AMI NEM

A „Mondd és írd" rovat rendszeres olvasói bizonyára emlékeznek rá, hogy a vonatkozó mellékmondatról szóló, előző két cikkünkben a figyelmetlen, nem eléggé átgondolt használatból adódó hibákat tűztük tollhegyre. Ezúttal a választékos nyelvhasználat jegyében arra hívjuk fel a figyelmet, miként kell mondatszerkesztésünk során úgy megválasztanunk az odaillő vonatkozó névmást, hogy eleget tegyünk a kifogástalan stílus követelményének.

A nyelvművelő szakirodalomtalnunk pongyola nyelvhasználat miatt? Korántsem. Ezekben az irodalmi példákban egy hajdani merev követelmény lazulása tükröződik. Azt mondhatjuk tehát, hogy ha valaki élőszóban előnyben részesíti az *ami*-t az *amely* rovására, nem követ el nyelvi vétséget, noha a választékos, igényes beszédben és írásban változatlanul tanácsos elkülöníteni egymástól az *amely* és *ami* névmás használatát. Arra viszont nagyon ügyeljünk, hogy ellenkező irányban semmiképpen se cseréljük fel egymással a két névmást! Ez már

NÉMETH ANDRÁS LINÓLEUMMETSZETE.

Vasas Károly, szobrász

TÁRLATOK

Műcsarnok: Szovjet képzőművészeti kiállítás; Vasas Károly szobrászművész kiállítása (vasárnap este zárulnak!); Szentgyörgyi József festőművész kiállítása. — **Fényes Adolf Terem:** Varga Hajdú István festőművész grafikai kiállítása (vasárnap zárul!). — **Kulturális Kapcsolatok Intézetének Kiállító Terme:** Karátson Gábor festőművész kiállítása. — **Helikon Galéria:** Róna Emy grafikusművész kiállítása. — **Egyesült Izzó:** Kiss István szobrászművész kiállítása.

9.

-: A hétvégi kult. prog.

Népszabadság, Bp. 1979. ápr. 6.

Vasas Károly, szobrász

□ VASAS KÁROLY szobrászművész kiállítását dr. Boros Sándor kulturális miniszterhelyetteses nyitja meg ma 5 órakor a Műcsarnokban. A tárlat április 8-ig tekinthető meg.

□ Vasas Károly

2.

Esti Hírlap, Bp. 1979. márc. 9

akkor vegyék ki a szabadsá
mikor a legtöbb a tennival
fizikai munkát végző emb
könnyítsenek a munkacsú
ndjain.

SZ PÁL: A mezőgazdasá
mi megítélése szerintem
van, de csak általában.
bi években ártott *a munká*
szövetségnek, hogy egyese
ték az élelmiszertermelés
yos intézkedések is ross
voltak mind a termelé
mezőgazdaságban fogla
tak megérdemelt megbe-
szempontjából. A helytelen
ntot azóta a háztáji és ki-
azdaságokat illetően is *meg-*
ék, s ennek meg is van a

Ez sem mond azonban ellent an-
nak, hogy agrárfoglalkozású em-
berek *mindig lesznek* és semmi okuk
sincs a restellkedésre ma és a jö-
vőben sem lesz amiatt, hogy ők az
agrártársadalom tagjai.

Nagy fába vágtuk a fejszénket, amikor az agrártársadalom múltját, jele-

Vasas Károly bronz kisplasztikái

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly

PEST MEGYEI HÍRLAP
1978 ÁPR 3

Forradalom 1021

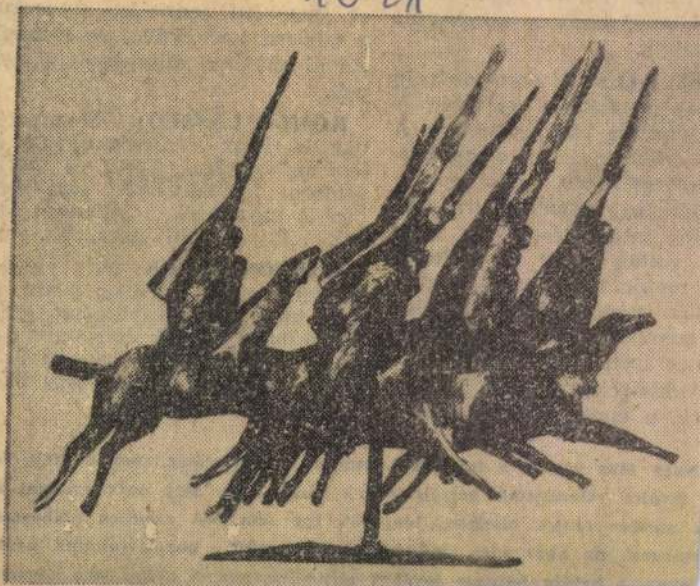

Cseh-Szombathy László tályvezetője, Juhász Pál mányos munkatársa, Kovács Intézet osztályvezetője, Kovács Imre mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszterhelyettes és Márton János, az Agrárgazdasági Kutató Intézet igazgatója vett részt azon a kerekasztal-beszélgetésen, amely agrártársadalmunk múltját, jelenét és jövőjét elemezte. A beszélgetést Gulyás Pál vezette.

● **Tisztázzuk mindenekelőtt, hogy kiket sorolunk az agrártársadalomba.**

KOVÁCS IMRE: Erről többféle elfogás van. Véleményem szerint azok tartoznak bele, akik állami gazdaságban vagy termelőszövetkezetben *hivatásszerűen* dolgoznak. Tehát azok is, akik nem növénytermesztési, kertészeti, állattenyésztési, hanem a nagyüzem keretében élelmiszeripari vagy a mezőgazdasághoz szervesen kapcsolódó egyéb munkát végeznek. Ez a kör természetesen *részben más összetételű*, mint amilyen a mezőgazdasági népesség a szocialista átszervezés előtt volt. További lényeges különbségek is vannak a múlthoz képest. Például az, hogy hazánkban az aktív keresőknek már csak mintegy 19 százalékát teszik ki a mezőgazdasági foglalkozású emberek. Ez az arány még 1960-ban is 30 százalékos volt.

MÁRTON JÁNOS: Nehéz pontos

● **Állapodjunk meg abban, hogy az agrártársadalmat a hivatásszerűen mezőgazdasággal foglalkozó emberek alkotják, összetételük igen vegyes. Ők — mint mindenki — egyrészt tevékenységük jellege, másrészt szervezeti hovatartozásuk alapján oszthatók be ide vagy oda. A baromfitelepen dolgozó villanyszerelő például szakmunkás, szövetkezeti gépíró pedig ugyanúgy gépíró, mint az, aki valamelyik gyár alkalmazottja. Az említett körülvevő és formáló közös jellegéből adódóan azonban is az agrártársadalom tagja.**

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP
Vasas Károly
1978. ÁPR 3

1021

Szabadság

tartotta a forradalom
lati vezetését. A cár
lomnak *nem sikerült*
szakitania Lenin kap
a külvilággal. Suse
lévelezése rendkívül a
sokrétű volt, s óriási t
fogott át az oroszorsz
vol-Kelettől Svájcig.
gondosan figyelemmel
az összes fontos politil

Kertész Péter:

Ágait őrizd a világnak

Magányosság a lélek
rákja —
megöl, ha már felismered.
Gyufáról hitted, égő
fáklya —
zsugorodik bejárt tered.

Mindenki meghat, aki árva,
Mindig közönyük súlya
ereszt,
nem nehezül reád a
zárka —
hisz él az ég fejed felett.

A jó fogak még benned
rágnak.
A fémre nézz, milyen
kemény.
A mankók is repülni
vágynak,

vakokat is éltet a fény.
Ágait őrizd a világnak,
s magához ölel a remény.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

DOLGOZÓK LAPJA

1978 APR 2 31

Vasas Károly

1021

SZABADSÁG

Vasas Károly kisplasztikája (bronz)

1975.V.26

Bemenő levelek II

- 76 regisztrált bejövő levél érkezett. A legtöbb levelet a Magyar Tudományos Akadémia küldte.
- Az Akadémiai Könyvtár 4 levelet küldött.
- Az Akadémiai Kiadó 3 levelet küldött.
- A Központi Hivatal 2 levelet küldött.
- Az Akadémiai Beruházási Bank 1 levelet küldött.
- Az Akadémiai Nyomda 1 levelet küldött.

Ezeken kívül 1 levelet küldött a Szociálpolitikai Kollégium a Nyugdíjas Klub ügyében.

Az Akadémiai Könyvtár 1 levelet küldött a Könyvtárosok Szakszervezete ügyében.

Az Akadémiai Kiadó 1 levelet küldött a Könyvtárosok Szakszervezete ügyében.

Az Akadémiai Beruházási Bank 1 levelet küldött a Könyvtárosok Szakszervezete ügyében.

Az Akadémiai Nyomda 1 levelet küldött a Könyvtárosok Szakszervezete ügyében.

A Központi Hivatal 2 levelet küldött a Könyvtárosok Szakszervezete ügyében.

Az Akadémiai Könyvtár 1 levelet küldött a Könyvtárosok Szakszervezete ügyében.

Az Akadémiai Kiadó 1 levelet küldött a Könyvtárosok Szakszervezete ügyében.

Az Akadémiai Beruházási Bank 1 levelet küldött a Könyvtárosok Szakszervezete ügyében.

Az Akadémiai Nyomda 1 levelet küldött a Könyvtárosok Szakszervezete ügyében.

A Központi Hivatal 2 levelet küldött a Könyvtárosok Szakszervezete ügyében.

Az Akadémiai Könyvtár 1 levelet küldött a Könyvtárosok Szakszervezete ügyében.

Az Akadémiai Kiadó 1 levelet küldött a Könyvtárosok Szakszervezete ügyében.

Az Akadémiai Beruházási Bank 1 levelet küldött a Könyvtárosok Szakszervezete ügyében.

Az Akadémiai Nyomda 1 levelet küldött a Könyvtárosok Szakszervezete ügyében.

A Központi Hivatal 2 levelet küldött a Könyvtárosok Szakszervezete ügyében.

Az Akadémiai Könyvtár 1 levelet küldött a Könyvtárosok Szakszervezete ügyében.

Az Akadémiai Kiadó 1 levelet küldött a Könyvtárosok Szakszervezete ügyében.

Az Akadémiai Beruházási Bank 1 levelet küldött a Könyvtárosok Szakszervezete ügyében.

Az Akadémiai Nyomda 1 levelet küldött a Könyvtárosok Szakszervezete ügyében.

1021

1976.V.Kossuth 6.oo /11/Gné

Reggeli krónika II

- Jó reggelt kívánok kedves hallgatóink. A Reggeli krónika II. kiadását hallják. A mikrofonnál Győrfy Miklós.

- Mi történt a nagyvilágban. Hallgassák meg hireinket.

- A Német Szocialista Egységpárt kongresszusán a küldöttek ma folytatják a vitát a Központi Bizottság beszámolójáról. Az este kapott szót Oscar Fischer az NDK külügyminisztere. Emlékeztetett arra, hogy a szocialista országok egybehangolt politikájának eredményeként a szocialista közösség tagjai az utóbbi években jelentős külpolitikai sikereket értek el. Az összehangolt akciók eredménye, hogya Német Demokratikus Köztársaság köré emelt internacionalista blokádot sikerült megsemmisiteni. A továbbiakban arról beszélt, hogy az elözö kongresszus óta eltelt időben a nemzetközi erőviszonyok a szocialista országok javára tolódtak el. A szocializmus, mind gazdasági, mind katonai téren erősebbé vált. És ez a tény kényszeriti tárgyalóasztalhoz az imperialista hatalmakat. Hangsulyozta az NDK külügyminisztere. Tegnap üdvözölte a Kongresszust Kádár János, Mihall Szuszlov és a többi testvérpárt küldöttségének vezetője. Kádár János este a magyar küldöttség nevében átadta Vasas Károly Bányászok cimü szobrát Erich Honeckernek, a Német Szocialista Egységpárt, első titkárának.

Berliner Zeitung
2 NOV 1975
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728
SAJTÓIGAZOLÓ

Niederlande verweigern Pinochet Flugzeuge

Den Haag. ADN

Die niederländische Regierung hat ein Geschäft zwischen dem Fokker-Konzern und der chilenischen Militärjunta für die Lieferung von Patrouillenflugzeugen gesperrt. Wirtschaftsminister Lubbers setzte die Leitung des Konzerns davon in Kenntnis, daß die Regierung die Exportlizenz für die Flugzeuge nicht erteilen wird. Die niederländische Regierung hatte schon im Vorjahr Schauflüge einer F-27-Maschine vor Mitgliedern einer offiziellen Militärdelegation der Junta verhindert.

Volksbildungsminister der DRV beigesetzt

Hanoi. ADN/BZ

Der Volksbildungsminister der DRV, Nguyen van Huyen, der während eines DDR-Aufenthaltes verstorben war, wurde am Freitag unter großer Anteilnahme der Bevölkerung auf dem Hanoier Friedhof Mai Dich beigesetzt. Vom Ministerium für Volksbildung in der DRV-Hauptstadt bis zum Friedhof bewegte sich der etwa einen Kilometer lange Trauerzug durch ein Spalier von Menschen, die dem Verstorbenen den letzten Gruß entboten.

Brasilien weiter gegen Atomwaffensperrvertrag

Rom. ADN/BZ

Die ablehnende Haltung seiner Regierung gegenüber einer Unterzeichnung des Atomwaffensperrvertrages hat der brasilianische Außenminister Azeredo da Silveira in Rom erneut bekräftigt. Silveira unterstrich die Bedeutung des im Juni dieses Jahres beschlossenen Atomabkommens mit der BRD für den Aufbau einer eigenen Nuklearindustrie.

Regierung Perus bereitet neues Planungssystem vor

Lima. ADN-Korr./BZ

Die peruanische Regierung bereitet gegenwärtig ein neues erweitertes Gesetz über das nationale Planungssystem sowie die Schaffung eines Sekretariats für nationale Verteidigung vor. Das teilte Brigadegeneral Jose Loayza, Chef des Nationalen Planungsinstituts [illegible]

Beste TU-154-Besatzung auf dem Roten Platz

Festliche Vorbereitung auf 7. November in Moskau

Von unserem Korrespondenten DIETER WENDE, Moskau

Festlich geschmückte Straßen, deren Illuminationen in den Nächten probeweise aufleuchten, bestimmen derzeit das Bild Moskaus. Die sowjetische Hauptstadt bereitet sich auf den 58. Jahrestag der Großen Sozialistischen Oktoberrevolution vor. Die Moskauer haben Grund, diesen 7. November festlich zu begehen. Gerade jetzt wurde die Planstatistik für die vergangenen 9 Monate des abschließenden Jahres des Planjahrfünfts veröffentlicht: mit 101,9 Prozent wurde der Plan der Warenproduktion dieses angespannten Jahres erfüllt. Um 7,2 Prozent wuchs die Arbeitsproduktivität.

Immer neue Betriebe ziehen jetzt öffentliche Bilanz, um auf der großen Demonstration der Werktätigen berichten zu können, mit welchen Taten sie den Festtag des Internationalen Proletariats vorbereitet haben. Die Moskauer Eisenbahner erfüllten den Transportplan der 10 Monate schon am 26. Oktober. Ihr besonderer Stolz: Im Wettbewerb zu Ehren der Oktoberrevolution und des bevorstehenden XXV. Parteitags sparten sie 34 Millionen kWh ein. Die Moskauer Flieger der Aeroflot beförderten seit Jahresbeginn 650 000 Passagiere über Plan. Unter den Ehrengästen auf den Tribünen des Roten Platzes wird am 7. November die Besatzung einer TU 154 als die beste Mannschaft zu finden sein. Im Kalinin-Rayon der Hauptstadt arbeiten im sozialistischen Wettbewerb 22 000 Aktivisten und Neuerer nach persönlichen 5-Jahr-Plänen. Von ihrem angestrengten Kampf zur Erfüllung der Beschlüsse des XXIV. Parteitages, die Produktionspalette zu bereichern und auf hohes Niveau zu heben, künden die 1000 neuen Waren und Artikel, die allein diese Moskauer Arbeiterhochburg auf den Markt brachte.

Neben diesen großen gesellschaftlichen Vorbereitungen werden auch die kleinen persönlichen für das Fest in der Familie oder im Freundeskreis nicht vergessen. Der Moskauer Konditorenhandel organisierte ein Bestellsystem für Torten und Süßigkeiten in allen Stadtbezirken. In den Betrieben werden Bestellungen für die Festtafel angenommen; eine Million Bestellungen bisher. Und schließlich — wer doch noch etwas vergaß — sind in den Vorfeiertagen die Lebensmittelgeschäfte bis 23 Uhr und die Warenhäuser bis 21 Uhr geöffnet. Es ist viel Freude und gute Laune in der Stadt an der Moskwa, wo Staatsfeiertag und Familienfest auf einen Tag fallen.

64 000 Kurzarbeiter in der BRD-Stahlindustrie

Ernste Auswirkungen der Krise in EWG-Ländern

Bonn. ADN-Korr./BZ

Von 1970 bis Mitte 1975 sind in der BRD die Lebenshaltungskosten um über 33 Prozent gestiegen. Wie die sozialdemokratische BRD-Wochenzeitung „Vorwärts" in ihrer jüngsten Ausgabe berichtet, haben sich in den zurückliegenden viereinhalb Jahren [illegible] hinaus wurden 10 000 Arbeiter und Angestellte entlassen.

Auch die chemische Industrie befindet sich — wie es heißt — „jetzt voll auf Talfahrt". In dieser Branche gab es schon Mitte dieses Jahres 20 000 Arbeitslose. Weitere 50 000 Beschäftigte sind von Kurzarbeit betroffen.

Von den ernsten Auswirkungen der Krise auf die ökonomische Lage der meisten EWG-Länder berichtet die EWG-Kommission zur wirtschaftlichen und sozialen Lage innerhalb der EWG. So hat die industrielle Warenproduktion in den EWG-Staaten 1975 gegenüber dem Vergleichszeitraum des Vorjahres um 11,5 Prozent abgenommen. Auch ihr Export ging im ersten Halbjahr 1975 gegenüber dem zweiten Halbjahr 1974 um 20 Prozent zurück. Die Preissteigerungen halten an und werden nach Meinung der Verfasser des Berichtes 1975 durchschnittlich 12,5 Prozent erreichen.

vor dem Einmarsch in die Westsahara

Madrid. ADN/BZ

Die Verhandlungen zwischen Spanien, Marokko und Mauretanien in Madrid über die Westsahara sind am Donnerstag vorübergehend unterbrochen worden. Die Außenminister Marokkos und Mauretaniens, Ahmed Laraki und Ould Mouknass, haben inzwischen Madrid zeitweilig verlassen, um die Regierungen ihrer Länder über die Gespräche zu informieren. Über Details der Madrider Verhandlungen wurde offiziell bisher nichts bekanntgegeben. Der algerische Innenminister Mohamed Ben Ahmed konferierte am Donnerstag erneut mit dem spanischen Regierungschef Carlos Arias Navarro.

Unterdessen sind insgesamt 200 000 Menschen aus allen Teilen Marokkos, die an dem von König Hassan II. ausgerufenen „Friedensmarsch" teilnehmen wollen, in der marokkanischen Stadt Tarfaya eingetroffen. Der geplante Einmarsch von 350 000 Marokkanern in das Gebiet der Westsahara soll zwischen dem 4. und 6. November erfolgen, wurde vom marokkanischen Informationsminister Achmed Tibi Benhima mitgeteilt.

Prinz Juan Carlos vertritt Diktator Franco

Madrid. ADN

Der spanische Regierungschef Arias hat am Donnerstag laut Berichten westlicher Nachrichtenagenturen Prinz Juan Carlos offiziell mit der Vertretung des erkrankten spanischen Staatschefs Franco betraut, indem er den Artikel 11 der spanischen Verfassung in Kraft setzte. Dieser Artikel regelt die Vertretung des Staatschefs bei Krankheit oder Abwesenheit. Damit ist, wie es in den Agenturberichten heißt, „ein Teil der Macht von Franco an seinen designierten Nachfolger übergegangen".

Informationen aus der spanischen Hauptstadt besagen, daß in den Wandelgängen des Prado in Madrid, der Residenz Francos, zwischen den verschiedenen Gruppierungen ein erbitterter Machtkampf ausgebrochen ist. Französische Zeitungen schreiben von einer „erstickenden Atmosphäre der Intrigen" in den herrschenden Kreisen der spanischen Hauptstadt. Der Kreis der Vertrauten um den Diktator sei bestrebt, eine „friedliche Machtübergabe" zu gewährleisten und dadurch den „Francismus ohne Franco" zu erhalten.

Flugzeugunglück bei Prag forderte 74 Todesopfer

Prag. ADN-Korr./BZ

Der überwiegende Teil der verletzten Passagiere der in der Nähe des Prager Flughafens Ruzyne am Donnerstag verunglückten jugoslawischen Verkehrsmaschine befindet sich außer Lebensgefahr. Das teilten die behandelnden Ärzte am Freitag der tschechoslowakischen Nachrichtenagentur CTK mit. Zwei weitere Patienten erlagen jedoch am Freitag ihren Verletzungen. Damit hat sich die Zahl der Opfer des Flugzeugunglücks auf 74 erhöht.

näre Druckerei

kunft" heißt das von Kayson Phomvihan er ehemaligen Druckerei der reaktionären olutionären Regierung Laos' übernommen
Foto: ZB - VNA

Drucker des „O Seculo" neuer Zeitungsdirektor

Lissabon. ADN-Korr./BZ

Die Lissabonner Tageszeitung „O Seculo", die Donnerstag nach Meinungsverschiedenheiten über die politische Linie des Blattes nicht erschienen war, ist am Freitag unter dem neuen amtierenden Direktor Francisco Lopes Cardoso, anerkannter portugiesischer Antifaschist, wieder ausgedruckt worden. Der parteilose 57jährige Cardoso, seit 41 Jahren Drucker bei „O Seculo", war von den Beschäftigten des Betriebes auf einer bis in die Morgenstunden währenden Versammlung mit großem Beifall gewählt worden.

ur Zusammenarbeit auf

keit des von der MPLA geführten angolanischen Volkes gerichtet ist und in Portugal eine reaktionäre

Alvaro Cunhal betonte gemeinsamen Kampf gegen die Reaktion

Aktion der Rechten herbeiführen soll, erklärte Alvaro Cunhal.

„Beständig rufen wir dazu auf, daß die Sozialisten sich im Kampf gegen die Reaktion mit den Kommunisten vereinen. Es ist möglich, daß dieser oder jener Führer der Sozialisten im Falle eines konterrevolutionären Putsches bleiben wird und dann, wie bereits versprochen, frei und als Anwalt die auf der Anklagebank sitzenden Kommunisten verteidigt", sagte Cunhal. „Die wirklich antifaschistischen sozialistischen Werktätigen jedoch würden genauso wie die Kommunisten im Falle eines erfolgreichen Putsches wie in Chile hier in Portugal erschossen werden. Es gibt hier sehr viele gute Gründe dafür, daß die Sozialisten sich mit uns vereinen gegen die Reaktion, um nicht nur die Freiheiten zu verteidigen, sondern auch die anderen Errungenschaften der Revolution, die im Interesse aller Werktätigen liegen — gleich welche Politik sie befürworten."

Károly Vasas

1021

Wirklichkeiten - Möglichkeiten

Gedanken zur III. Internationalen Biennale der Kleinplastik in Budapest

Die Hauptstadt der Ungarischen Volksrepublik ist seit 1971 weltoffenes Forum für Bildhauer aller Erdteile. 27 Länder, darunter sieben sozialistische, präsentieren in diesem Jahr etwa 500 Arbeiten von 120 Künstlern. Das Reglement der Biennale erlaubt jedem Teilnehmerstaat höchstens vier Künstler mit jeweils maximal fünf Werken vorzustellen.

Man mag streiten über den Begriff Kleinplastik, gewiß ist er ungenau. Er ist im Bewußtsein vieler

Von SYBILLE PAWEL

mit Verspieltheit, Anekdotischem verbunden. Aber dieses Genre ist keineswegs die niedliche Schwester einer seriösen Dame, und es ist eine Binsenweisheit, daß die räumliche Größe eines Kunstwerkes nichts mit seiner Bedeutung, seinem Wert zu tun hat. Kleinplastik ist also wie jede andere Gattung Aussage zur Zeit, Spiegel der Vielfalt von Erscheinungen menschlichen, gesellschaftlichen

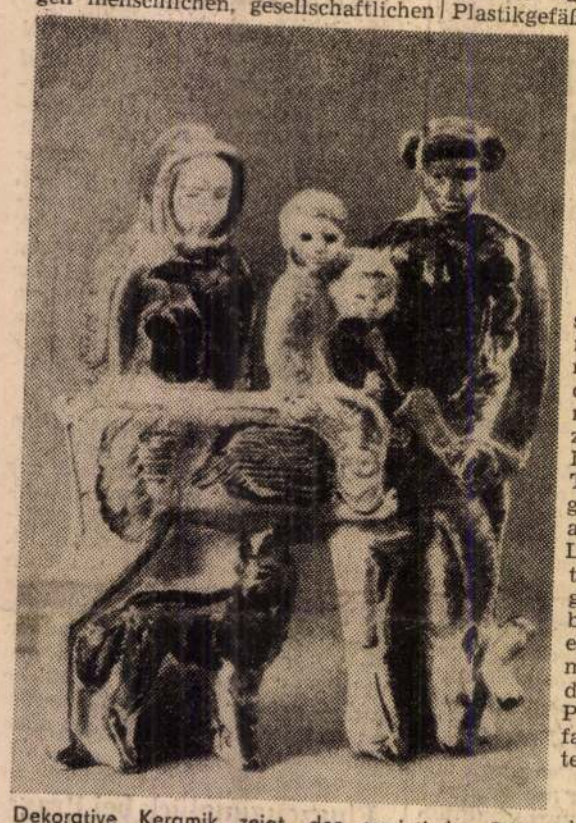

Dekorative Keramik zeigt der sowjetische Bildhauer Alexander Belachow mit „Die Familie des Rentierzüchters".

Lebens, der Formenfülle der uns umgebenden Natur.

Natürlich steht bei dieser Biennale wie bei jeder Sammelausstellung das leidige Problem der quantitativen Begrenzung. Gewiß kann ein halbes Tausend Arbeiten nicht die Plastik der Welt repräsentieren. Man weiß, daß Fragen der Auswahl immer stehen werden. Es wird nie verbindliche, in jeder Hinsicht befriedigende, für die jeweilige Situation in einem Land repräsentative Kollektionen geben. Bleibt also zu fragen, ob trotz allem Budapest wenigstens annähernd einen Einblick in die Situation, die Tendenzen der Kleinplastik in der Welt vermittelt. Man könnte nur wünschen, daß dies nicht der Fall wäre, daß die Auswahl der Arbeiten zur III. Biennale größtenteils untypisch für den Stand gegenwärtigen bildhauerischen Schaffens wäre ...

Zwar ist von einem Forum, das Künstlern der ganzen Welt offensteht, nicht zu verlangen, daß die realistische Gestaltungsweise Voraussetzung für eine Teilnahme ist, aber man dürfte zumindest ein gewisses Maß an künstlerischem Niveau erwarten, so wie es eigentlich auch das Biennale-Reglement fordert. Daß sich dabei die oft so lautstark als modern proklamierten Richtungen selbst ad absurdum führen, ist vielleicht in sich nicht ohne Pikanterie ...

In vielen Fällen wird das Angebot vom kapitalistischen Kunstmarktdenken geprägt. Mätzchen, krampfige Effekthascherei, Taschenspielertricks, Scharlatanerie beherrschen die Szene. Im günstigen Falle sieht man etwas kunsthandwerklich Ansprechendes, manchmal eine ästhetisch schöne Form, nur vereinzelt wirklich humanistische Plastik, die sich gültig innerhalb der ihr zur Verfügung stehenden Formensprache äußert.

Da werden verschiedenfarbige und unterschiedlich geschnittene Plexiglasstücke einander zugeordnet, Schrottstilleben gezeigt. Große Steine präsentieren sich leicht oberflächenbearbeitet. Manchmal sind sie für Geologen vielleicht interessant, zuweilen eventuell auch für Ägyptologen, nämlich, wenn in mehr oder minder wertvolle Platten eine Art Hieroglyphen gezeichnet sind. Es gibt Kunststoffgebilde, die an Lehrmittel für den Biologieunterricht erinnern. Schlicht gebogene Drähte, als räumliche Plastik deklariert, sind gleich in fünf Varianten zu betrachten. Völlig ernst nehmen sich offensichtlich auch ein Stapel Säcke und ein angebrochenes Kaugummipäckchen, die ganz naturalistisch in Aluminium nachgebildet wurden.

Stellenweise fühlt man sich auch auf einen Kinderspielplatz versetzt. Große Holzkugeln aus verschiedenen bunten Teilen zusammengesetzt ergeben fröhlich infantile Buntheit. Eine Art Ofenrohrgelenk wird mehrfach variiert und verschiedenfarbig gegeneinander gelegt, eine Kugel igelartig mit blauen und roten Stäben bespickt. Überhaupt wären Kinder vielleicht die dankbarsten Betrachter dieser Ausstellung: Es fehlt wahrlich nicht an Spielereien, von denen sich einige Wassermobiles vielleicht noch ganz vergnüglich betrachten lassen. Diverse unterschiedlich geformte Plastikgefäße sind in ständiger Bewegung, einander Wasser ab- und zuzuführen. Spaßigstes Exponat ein kleiner Roboter. Auf einen Knopfdruck bricht er – vielleicht das Beste auch, was man selbst hier tun könnte – in ein infernalisches Gelächter aus.

Bewegliche Körper in schönem Material und mittels farbiger Elemente ihre Veränderung demonstrierend, sind zumindest ganz hübsch anzusehen. Auch mobile Lichtquellen mit bunten Teilen geben Vorführungen, die aber durchaus auch jedes gutgehende Lampengeschäft vermitteln könnte. Und wer es gar spiritistisch will – bitte sehr – für den gibt es diverse „parapsychometrisch geformte Hände". Sie bestehen aus Plexiglas, mal naturglasfarben, mal weiß mit roten Gliedern.

Ich will nicht gegen einen kleinen Schuß von Verspieltheit polemisieren. Unseren landeseigenen Ausstellungen würde es vielleicht guttun, wenn sie nicht immer nur akademisch ernsthaft wären. Aber Plattheiten, Mätzchen und Karnevalsspäße mögen vielleicht kapitalistischen Kunstmärkten ihre Anziehungskraft verleihen. Jene, die den Menschen als Zentrum und Ziel aller – auch der künstlerischen – Bemühungen sehen, werden sie rasch langweilen und schließlich einfach verärgern.

Gibt es trotz alledem in Budapest Alternativen zum Jahrmarkt der Eitelkeiten, der krampfigen Originalitätssucht? Es gibt sie glücklicherweise, wenn auch in enttäuschender Minderheit. Sie kommen in erster Linie am augenfälligsten jedenfalls aus der gastgebenden Stadt selbst. Der ungarische Bildhauer Károly Vasas, dessen Arbeiten eine der Attraktionen der Kunstausstellung „Dreißig siegreiche Jahre" sind, gibt mit seinen Plastiken „Revolution", „Sturm auf das Winterpalais", „Freiheit", „Komposition", künstlerische Synonyme für Ereignisse und Erscheinun-

Der „lachende Roboter" ist allenfalls belustigend für Kinder. Auf einen Knopfdruck lacht er ungefähr eine Minute laut vor sich hin. Jao Frank da Costa aus Brasilien stellt ihn aus.

Fotos: BZ

Überzeugende Arbeiten auf der III. Biennale der Kleinplastik in Budapest kommen aus dem gastgebenden Land, so vor allem die Arbeiten von Károly Vasas. Unsere Abbildung: „Freiheit", Bronze.

gen. Er formuliert ganz in den Grenzen des Genres bleibend, läßt die Dynamik, die Sonderheit, die Geistigkeit, das Einzigartige des jeweiligen Vorganges spürbar werden. Er beweist, welche Möglichkeiten und Wirkungen zeitgemäße Plastik haben kann.

Auch der Spanier Ramon Muriedas zeigt wirklich anregende und überzeugende Arbeiten. Sein schlichtes Bekenntnis zum Menschen mittels einer Formensprache, die keineswegs konventionell ist, belegt, daß wirklich künstlerische Arbeit letztlich immer überzeugender ist als Scharlatanerie.

Die Kollektion der DDR ist in sich sehr geglückt, wird doch damit ein – wenn auch sehr begrenzter – Einblick in die Differenziertheit künstlerischer Handschriften unserer Bildhauerei gegeben. Durch Theo Balden, Wieland Förster, Werner Stötzer und Bernd Göbel werden starke Künstbewegenden Fragen der Zeit zu äußern. Spannungsreich, den Betrachter fordernd, vital, unkonventionell mit einer reichen Skala formaler zeitgemäßer Möglichkeiten.

Von der Donau kamen in diesem Sommer unübersehbare Signale: Als die nunmehr in Berlin stationierte Kunstausstellung sozialistischer Länder „Dreißig siegreiche Jahre" in Moskau ihre Premiere hatte, stand fest, daß die eindrucksvollsten Werke der Plastik innerhalb dieser Exposition von ungarischen Bildhauern kamen. Es kam fast einer Entdeckung gleich, was wir von Imre Varga, Károly Vasas, Miklos Melocco zu sehen bekamen: Werke von schlichter Menschlichkeit, Kraft der Form, Originalität der Idee. Dies sollte Maßstab für die Plastik der Gegenwart sein – aus welchem Land sie auch kommen mag – und vielleicht die IV. Biennale der Kleinplastik ein wenig prägen. Denn ich fürchte, wenn es

a legszinvonalasabb munkákat.

- Talán egy konstruktivizmusként összefoglalt,de tulajdonképpen nagyon sokféle árnyalatot tartalmazó tendencián belül említenék olyan művészt,aki itt maximális szavazattal dijat kapott,a holland Elderenborg, ahol én ugy látom,hogy a tér alkotásnak,sőt az épitészetre is ható plasztikai gondolkodásnak uj lehetőségei jelentkeznek.Nem merült fel még a veszélye sem annak,hogy neveket dijaznak,és nem alkotásokat.Olyan nevek szerepelnek,olyan művészek,akik évtizedek óta nemzetközileg nemcsak ismertek,hanem a hirverésnek és az értékelésnek az élvonalába tartoznak,de az itt bemutatott anyagok elégő jelentéktelen,és főleg nem eredeti. Talán a legfrappánsabb példaként Oldenburgot említeném az amerikai anyagból.

- Kik kapták a zsüri dijait.

- A magyarok közül Vasas Károly, Murieda spanyol szobrász,hozzá szeretném tenni,hogy a spanyol anyag kiváló volt,és körülbelül három művész futott a nemzetközi zsürinek a vitájában. A már emlitett holland,holland anyag ugyancsak hallatlanul kiemelkedő volt,és itt is nagyon nehéz volt dönteni.A nyugatnémet Hauser, a belga Cardon, a bulgár Vasev, a svájci Figrist, a Jugoszláv Prnek. Azt hiszem,hogy mindenkit felsoroltam.Aki a nemzetközi zsüriben dijat kapott.

- A nemzetközi szobrász életben számit-e a budapesti nemzetközi biennálé.

- Most már igen. És ez nagyon nagy eredmény két biennálé után.

A nemzetközi kiepleszetikai kiállitások sorában annyira komolyan számontartják,hogy rövid idővel ezelőtt Pádovában a nemzetközi bronzetto megrendezése,illetve megnyitása alkalmából,nemzetközi megbeszélést hivtak össze,ahova bennünket is meghivtak,hogy az ilyen jellegü megmozdulásoknak az egyeztetését, időbeli egyeztetését továbbá folyamatos információ cserét biztositani tudjuk. Ezt a magam részéről elóggé fontosnak tartom annál is inkább, mert tudom azt,hogy a nagy művészeti versenyés kellős közepében élő fővárosoknak sem mindig könnyü,egy-két forduló után betörni a nemzetközi közvéleménybe, egy-egy nemzetközi rendezvénnyel.

dezzük ezt a világhetet,de még jobb, ha naponta munkálkodunk ennek szellemében.

1975. IX.21. 11.4o Petőfi/8/z.

Láttuk, hallottuk...

- Csapó György jegyzete után most dr.Aradi Nóra interjuját halljék,a hét végén megnyilt harmadik nemzetközi kisplasztikai biennáléről. A kiállitás a Műcsarnokban látható.
- A képzőművészeti világhét eseménysorozatában kerül megrendezésre Budapesten a 3. nemzetközi kisplasztikai biennálé. Dr. Aradi Nóra művészettörténész a biennálé főtitkára.Milyen elgondolás szerint állitották össze ezt a kisplasztikai kiállitást.
- Annak az alapján történt,hogy milyen országokkal van kulturális egyezményünk,a meghivás tehát országoknak szólt. A különböző országokból érkezett anyagot változatlanul kiállitottuk, a nemzetközi zsüri munkája arra szoritkozott,mint ilyen esetben mindig,hogy a dijakat odaitélje. A képzőművészek szövetségének a javaslata alapján alakult ki a magyar szekciónak az anyaga. Kiinduló pontként természetesen az elmult évek kiállitásait, egyéni kiállitásait tekintették többek között és egy,nagyon szeretném hangsulyozni,mert nagyon nagy a jelentősége a bécsi kisplasztikai biennálénak az anyagát is, amelyen csak magyar művészek vesznek részt.
- 29 ország küldött szobrokat ide a kiállitásra,kik küldték

Vasas Károly

„Forradalom"

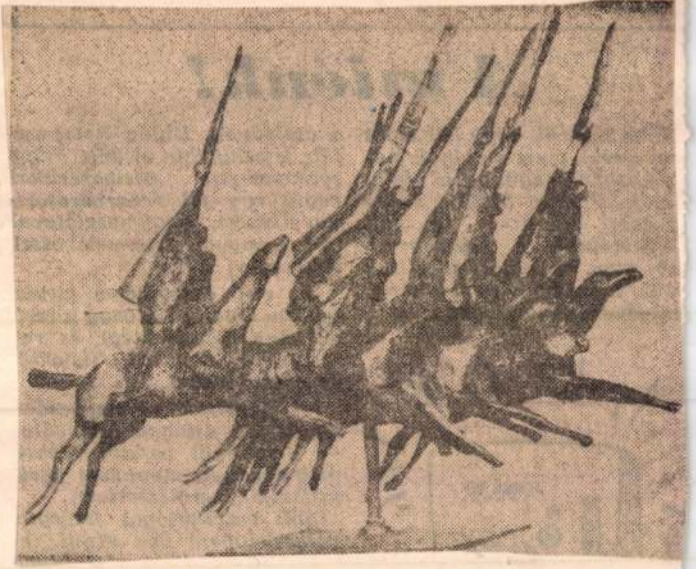

Tasnádi Attila: 30 győzelmes év,
Népszava, 1976. június 27 - 5 oldal.

Vasas Károly 2

A kiállítók többsége a tárlatot egy alkalomnak tekinti, s a megszokott teljesítményt nyújtja. Az alkotó, kutató emberről *Vasas Károly* kisplasztikái beszélnek a legszuggesztívebben. Bányászok című kompozícióján a munka nem kényszerű dologként, hanem szépségként, dinamizmusként van jelen. A három csákányt emelő figura mozgása, tömbszerűsége az erő, akarat győzelmét dicséri. Másik műve, a Szojuz–Apolló a magasság meghódítását, a kutató emberi kollektíva szellemi és fizikai ereje győzelmének szükségességét mutatja meg.

Alföld 1976/lo/88

Szabó: Mire kíváncsi a látogató

na süllyesztékes
termék készült az
de 1972-ben már
süllyesztékes ková
részt várnak a m
Ez egyben azt is
növekszik az ötvö
gokból történő gyá
vözött anyagok
azonban nem old
hideg állapotban, r
pedésekhez és
kifogásolható te
vezetne. A kovácso
részleg műszaki gá
előmelegítő berendezést ter-
vez, amellyel nemcsak a mi-

Orosz Béla

A Nógrád megyei egyházak képviselőinek fogadása

Dr. Boros Sándor, a megyei tanács elnökhelyettese január 24-én fogadást adott a Nógrád megyei egyházak képviselői részére. A fogadáson többek között megjelent *Vértes Andor* apátplébános, a megyei katolikus békebizottság elnöke, *Kovács Zoltán* főesperes, *Kiss József* a katolikus békebizottság titkára, *Gartai István* evangélikus esperes, *Vigh Tamás* református lelkész. A fogadás szívélyes légkörben zajlott le, a felszólalók egyöntetűen támogatták a Hazafias Népfront programját és kifejezték egyetértésüket a megyei tanács ötéves tervében foglalt célkitűzésekkel.

Marczinek István, a Hazafias Népfront megyei titkára pozitívan értékelte az egyházak eddigi segítőkészségét a Hazafias Népfront programjának támogatásában, és tájékoztatást adott az időszerű megyei népfrontfeladatokról.

-kiskereskedelmi Vállalat és a vállalat szakszervezeti bizott- az önkiszolgáló boltok pénztárosainak versenyét, ahol ti- rból — amelynek mindegyikében tíz különböző áruféleség b időn belül az áruféleségeket összeadni. Ebben a verseny- Nándorné, a karancslapujtői ABC-áruház pénztárosa sze- orint fizetésemelés. Második Huszár Béláné, a salgótarjáni forint pénzjutalomban részesült, míg a harmadik: Szabó s áruda pénztárosa 400 forint jutalmat kapott. A többi he- nszáz forintig vásárlási utalványt és oklevelet adott át zgatója. A tavalyi versenyhez mérten az idén jobb időered- sok, bővült az áruismeretük is. (Koppány György)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÓGRÁD
Salgótarján

Jubileumi tavaszi tárlat

Salgótarján január 27-én ünnepli várossá nyilvánításának 50. évfordulóját. Az ez alkalomból rendezendő jubileumi eseménysorozathoz kapcsolódóan a Nógrád megyében, Salgótarjánban élő és alkotó képzőművészek, az képzőművészeti élet szervezői, irányítói is az évfordulóhoz méltóan készülődnek a II. salgótarjáni tavaszi tárlat április 4-i megnyitására.

A városban az észak-magyarországi területi képzőművészeti kiállítások sorozata 1965-ben indult. Az első kiállítást a jelenlegi megyei könyvtár helyiségeiben, az akkor még „mészszagú" termekben nyitották meg, a friss falakon új törekvésekről, lendületről való alkotások várták a látogatót. E kiállításokat 1970-ig rendezték meg, hat alkalommal.

Salgótarján rangjának emelkedése az ország képzőművészeti életében azonban mindinkább szükségessé tette, hogy profilváltoztatásra kerüljön sor. Sürgették ezt bizonyos „elfáradásról" tanúskodó jelek is, az északmagyarországi területi szervezet néhány tagja például távol tartózkodott a kiállítástól. Így 1971-ben salgótarjáni tavaszi tárlat elnevezéssel nyílt meg a kiállítás, változott profillal. Mit jelent ez? A tavaszi tárlat anyagának jelentősebb hányada most is az északmagyarországi képzőművészek alkotásaiból kerül ki. Kibővült azonban a kiállítás a Salgótarjánból elszármazott művészek, s a városhoz kötődő alkotók műveivel.

Salgótarján félévszázados története, a munkásmozgalmi múlt ma is élő és ható emlékei, a felszabadulás utáni fejlődés megannyi lehetőséget kínál a képzőművészet eszközeivel való megörökítésre is. Hiszen az ipar szerkezetében folyamatosan zajló változás, a városépítés üteme az életforma alakításával, változásával jár, az emberi sorsok, viszonylatok megannyi nemes alkotói izgalmat kínálnak a képzőművészek számára is.

Éppen ezért a jubileum tiszteletére Salgótarján város Tanácsa a Képző- és Iparművészeti Lektorátussal egyetértésben képzőművészeti pályázatot hirdetett. A pályázaton részt vehetnek a Magyar Képzőművészek Szövetsége Északmagyarországi Területi Szervezetének tagjai, s a Nógrád megyében élő nem szervezeti tagok is. Továbbá pályázhatnak a megyéből elszármazott művészek, a megyéhez, főleg Salgótarjánhoz jelentős alkotásokkal kapcsolódó művészek. Bármilyen műfajú képzőművészeti alkotással (festmény, szobor, grafika stb.) lehet pályázni, méretre és számra tekintet nélkül. A pályázatra beküldött és a zsűri által elfogadott képeket április 4-én, a II. salgótarjáni tavaszi tárlaton mutatják be. Egyébként a pályázatra, valamint a kiállításra a műveket január 25-ig lehet beküldeni. A városhoz kapcsolódó pályaműveket a Salgótarjáni városi Tanács 12 000, 8000, 5000 forint összegű díjakkal jutalmazza. A pályázattól függetlenül a tárlaton kiosztásra kerül a Nógrád megyei Tanács, a KISZ Nógrád megyei bizottsága és a Munkásmozgalmi Múzeum díja is. A hagyományoknak megfelelően díjakat alapítanak a salgótarjáni üzemek, vállalatok is.

Közeleg a művek beküldésének határideje. Vajon milyen érdeklődést váltott ki a pályázat a képzőművészek körében?

Tájékozódásunk szerint, általában igen nagy a készülődés. Várhatóan sokan pályáznak a Nógrád megyében, Salgótarjánban élő képzőművészek köréből. A megyei, nem szervezeti tagok is készülnek pályaművekkel. E pályázat gyakorlatilag szinte mindenkinek lehetőséget nyújt arra, hogy tehetségét bizonyítsa. Úgy tudjuk, változatos ötletekkel, témákkal készülnek a pályaművek, remélhetőleg megtekintésük a közönség számára is sok örömmel jár majd.

Az elszármazottak, illetve a városhoz művekkel kapcsolódó művészek is pályáznak, illetőleg küldenek alkotást a tavaszi tárlatra. A meghívásra a mintegy félszáz művész közül már sokan készülődnek. A jubileumi évfordulós programban például szerepel Salgótarjánban egy bányász emlékmű felavatása. Az emlékmű terveit Vasas Károly salgótarjáni születésű szobrászművész készítette. Két terv készült. Mindettőt pályaműként is beküldi a salgótarjáni tavaszi tárlatra. Így a szakmai véleményen kívül a közönségnek is módjában áll választani közöttük. Az emlékművet terv szerint szeptemberben, a bányásznapon avatják fel Salgótarjánban. Az elszármazottak közül — többek között — Csohány Kálmán, ifjú Szabó István, Bakallár József, Fábián Gyöngyvér készül a kiállításra. De minden bizonnyal találkozhatunk például Somogyi József, Varga Imre, Kiss Sándor műveivel is. Mint ismeretes, utóbbi művész készítette a város jubileumi emlékplakettjét is.

(tóth)

Vasas Károly szobrászművész

NÓGRÁD
Salgótarján

Vasas Károly szobrászművész

1972 FEB 15

Münnich Ferenc portréja

1021

Elkészült Münnich Ferenc portréja, Vasas Károly szobrászművész alkotása. A szobrot a napokban helyezik el Salgótarjánban, a nemzeti bank szomszédságában levő parkrészen. Nógrád megye székhelye az utóbbi években számos értékes köztéri alkotással gazdagodott, a nagy forradalmár portréja ezek sorába tartozik. A városnak e része ugyancsak gazdag köztéri szobrokban, közel a szovjet hősi emlékmű, a Lenin-portré. Vasas Károly alkotása Münnich Ferencet emberközelben állítja példának a jelen és az eljövendő generáció számára egyaránt.

gond az, hogy csak a [illegible] sok nagyon kis része dolgozik a sportkör bázisának számító ötvözetgyárban. Így az edzések látogatottsága nem a legjobb. Az alapozást február 6-án kezdték el. Futni tudnak sötétben is, hiszen csak fél öt után tudnak időt szakítani az edzésekre. Hetente háromszor végeznek erőfejlesztést. A 16—18 rendszeres edzéslátogató között vannak az ifjúságiak is. A legszorgalmasabb Keleti, Hulitka, Pál, Farkas, Lengyel és Szabó.

Kosárlabda

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., Üllői út 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-126

rte a művészet szerepét az
élet megteremtésében és
étikai-vizuális kultúra fej-
hont adott a művészeknek,
műhelyt teremtett, amely
ányokra épült, a szocialista
a művészet újszerű kapcso-
ulását segítette. Az a „nye-
gy Hódmezővásárhely „el-
ugy kincse a városnak, ame-
dal óvni, fejleszteni, gyara-

éneti jelentőségű előzmé-
z éve érlelődött meg a ran-
seregszemle gondolata. Al-
k közül *Endre* Béla, *Kallós*
ános, *László* Fülöp, *Rudnay*
nyai János már 1927-ben
nelyen rendezték első kol-
sukat. Ezek a mesterek Vá-
e paraszti-Párizsnak álmod-
ténelmi távlatból kissé naiv-
azzal, hogy a század első év-
zegyűjtötték a népművészet
keit, hogy létrehozták a nép-
támaszkodó majolikagyárat,
igyekeztek teremteni az Al-
lításokat rendeztek — mesz-
tettet hajtottak végre.

iskola mestereinek munkássá-
gháború között is haladó, el-
sfoglalást jelentett, és ezt je-
k „vásárhelyi iskolája" is,
előzményre támaszkodik, fej-
szocialista világunk körül-
t.

nk változó életkörülményei
, a szélesebb kitekintés a vi-
yar és egyetemes képzőművé-
tematikában és stílusban egy-
ították és módosították a ha-

telmuben je
gyományaiva
munkásságát,
sugalló belső
ságuk során
tűbb megism
tünkben nem
rólagosságot,
eszmeiségük
példamutató

A két évt
Vásárhelyi Őszi Tárlatra több mint 400 al-
kotást küldtek be a meghívott művészek.
Ebből a sokrétű és gazdag anyagból a ne-
ves szakemberekből álló zsűri 78 festmé-
nyet, 50 grafikai művet, 116 szobrot és
érmét, valamint 24 kerámiai és textilmun-
kát — összesen 268 műalkotást javasolt ki-
állításra. Ezek között *nagy lélegzetű cso-*
portkompozíciókkal, vagy a falu minden-
napi életének ellesett pillanataival éppúgy
találkozhatunk, mint tág asszociációkat ki-
váltó jelenetsorokkal. Egyes művészeink
itt kiállított műveikben a környezetükben
található dekoratív erejű részleteket hasz-
nálták fel merész összefűzésekkel az elvon-
tabb gondolatiság vizuális megformálásá-
hoz. Az egyik képről a parasztbánat meg-
rázó, drámai ereje sugárzik, a másikon
hagyománytiszteletet látunk, műgondot ér-
zünk.

E jubileumi tárlat alkalmából a Meggye-
si-teremben láthatják a kiállítás nézői az
eddigi 19 vásárhelyi tárlat egy-egy nagydí-
jával, a Tornyai-plakettel kitüntetett mű-
vészek munkáit. Ez is jó alkalmat nyújt
arra, hogy egyrészt a vásárhelyi tárlat,
másrészt egyes művészek fejlődését, meg-
tett útját érzékelhessük.

EGY KÖZELMÚLTBAN lefolytatott kép-
zőművészeti ízlésvizsgálat bizonyította ta-
pasztalatainkat, hogy — ha lassan és el-
lentmondásokban is — de növekszik a

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 OKT 14
Csongrád m. Hírlap

Vasas Károly

1021

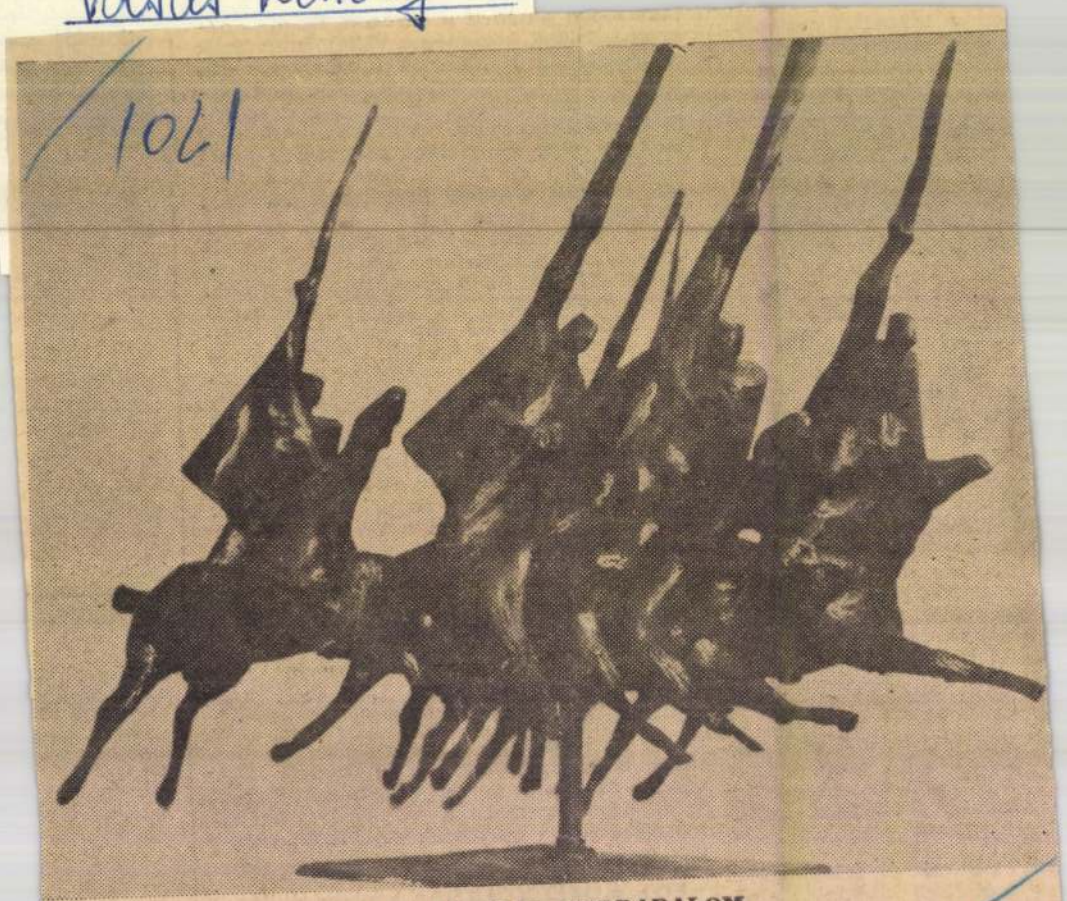

VASAS KÁROLY: FORRADALOM

1971 JUN 19

Vasas Károly

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÓGRÁD
Salgótarján

Münnich-portré

Hamarosan újabb képzőművészeti alkotással gyarapodik Salgótarján. A Képző- és Iparművészeti Lektorátus elfogadta Vasas Károly, a salgótarjáni születésű, de Budapesten alkotó szobrászművész által készített Münnich Ferenc-portrét. A szobrot az elképzelések szerint a megyei rendőrfőkapitányság és a Magyar Nemzeti Bank megyei igazgatósága közötti területen állítják fel. Az avatásra a közeljövőben kerül sor.

Magasépítő kőműveseket és segédmunkásokat átképzésre felveszünk.

Tanfolyam indul 1971. július 1-én. Keresünk továbbá

HEIZER
vegytisztító
Balassagyar
nius 19-től
szabadság
va. Utána
a tisztelt k
szíves ren
áll.

FEL

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPTÁRSASÁG
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1972 MAR 2 6
NÓGRÁD
Salgótarján

Megyei II. osztály

Új edző Karancsalján — Kevés edzés Nagylócon Pontszerzési remények Litkén

Nagy versenyfutásban van a bajnoki címért Egyházasgerge csapata Karancsalja gárdájával. A gergiek edzője László László, a helyi bisztró vezetője. Így módjában van ellenőrizni játékosai alkoholfogyasztásának mértékét, és orientálni őket a szeszmentes üdítő italok garaton való leengedésére (Deák Kázmér rajza)

A megyei II. osztály Középcsoportjában ma délután kezdődik meg a tavaszi bajnoki pontvadászat. Az első forduló előtt körülnéztünk három csapat háza táján: miként sikerül a felkészülés, mit várnak a labdarúgó-bajnokság második felvonásától.

Szerafin József csapatkapitány (Karancsalja)

— Jobb gólkülönbséggel állunk a bajnoki táblázat élén. Felkészülésünk jól sikerült. Kozik Elemér személyében edzőt is sikerült szerződtetnünk. Heti három alkalommal edzettünk. Kétkapus mérkőzést viszonylag keveset játszottunk. A keretben néhány változás történt. Zagyi Lajos leszerelt, sokat várunk szerepléstől. Az ifjúsági csapatból Zsidai István és Szikszai László került a felnőttek közé. Rimócon kezdünk. Feltétlenül győznünk kell, hogy megnyerjük a bajnokságot. Várható összeállításunk: Lantos — Szikszai, Ponyi F., Megyeházi — Kristóf, Szerafin — Laurencsik, Tóth — Szőllős, Zsidai, Zagyi, Bocsi. A kerethez tartozik még: Ponyi L., Kovács, Fazekas I.

Versegi Aladár sportköri elnök (Litke)

— Február 1-től heti két edzéssel készülődtünk. Az edzéseket Kovács Zoltán kapus irányította. Az őszihez viszonyítva annyi változás történt, hogy Hurják István középpályás leszerelt. Előkészületi mérkőzést hetet játszottunk. Tavasszal is szeretnénk 3. helyünket megőrizni. Mihálygergén az első mérkőzésen heves „szomszédvár" rangadó lesz, legalább egy pontot szeretnénk megszerezni. Várható összeállításunk: Kovács — Kerek, György, Dudás — István E., Szabó E. — Hakkel, Koncsok, Blendovszki, Hurják, Kozma, cs.: István T., Berta, Szántó.

Szeles Boldizsár gazdaságvezető (Nagylóc)

— Csapatunk ősszel csupán egyszer győzött, és az utolsó előtti helyen áll. Sok a gondunk. Ketten bevonultak katonának, hárman pedig leálltak. Kétkapus edzőmérkőzést keveset játszottunk. A hét négy napján tartottunk edzéseket: mindig az edzett, akit munkahelyi elfoglaltság nem gátolt. Eljáró dolgozók a labdarúgóink. A szakosztályt Márton Béla vezeti. Az első mérkőzésünk Karancsberényben lesz. Jobb erőkből áll a hazai csapat, ezért csak tisztes helytállást remélünk. Várható összeállításunk: Kelemen — Márton, Józsa, Kasza — Márton II., Filkor — Gyebnár, Józsa, Józsa II., Józsa III., Kail.

R. I.

Mai sportműsor

A megye legjobb asztaliteniszezői ma délelőtt 8 órától Ózdon a Kohász Kupa I—II—III. osztályú egyéni versenyen vesznek részt. Az idei megyei idénynyitó mezei futóbajnokságot ugyancsak ma délelőtt bonyolítják le a Balassagyarmat melletti Nyírjesben. Országos ifjúsági szabadfogású B-kategóriájú birkózó verseny színhelye Salgótarjánban 10 órától a Malinovszkij úti iskola tornaterme. A Salgótarjáni Kohász OB II-es sakkozói 9 órától az SZMT székházában a Bp. Postás gárdáját fogadják.

Rétságon a férfi kézilabda Olimpiai Kupa utolsó fordul mérkőzéseit rendezik meg 8 tól a gimnázium tornaterm A találkozók után ünnepé eredményhirdetés lesz, ahol á ják a győztesnek, a sportiszer gi verseny legjobbjának, és a lövőlista helyezettjeinek a k kat. Párosítások: Keszeg—V Cs. SE, Érsekvadkert—Ter Rétsági Gimn.—Bgy. SE, Diós —Balassi SE.

Salgóarjánban és Kistereny női röplabda Terem Kupa II. dulójának mérkőzéseit játssz Kisterenyén a gimnázium t termében, Salgótarjánban a garin iskola tornatermében 8 órától 6—6 találkozót bony nak le.

A kosárlabda NB II. ker az SKSE férfiegyüttese Mis a Sportcsarnokban 10 órát pályára a MEAFC ellen. Az női csapata Mezőberényben tól mérkőzik a helyi ÁFÉS dájával.

NB I-es mérkőzések hiá a figyelem az alsóbb osztá lálkozók felé irányul labd ban.

NB II. Északi csoport: tonyi Bányász—BVSC, tony 15, v.: Teuschler, R Spartacus—Kisterenyei Rakamaz 14.30, v.: Néme

NB III. Északközépcsop Törekvés—Pásztói KSE, 15.30, v.: Jámbor, KM E —EMTK, Kazár 15, v.: BEAC—St. Öblösüveggyá J. út 15, v.: Csatári, Bg Síküveggyár, Balassagya v.: Endrész.

NB III. Északi csoport: Mátranováki Bányász—Apci Vasas, Mátranovák 15.30, v.: Szepesi.

NB-s felnőtt tartalék- és ifjúsági bajnokság: Nagybátonyi Bányász—Zalka SE, Nagybátony 12, v.: Baksa, Tajti, Mátranováki Bányász—St. Öblösüveggyár, Mátranovák 9.30, v.: Séber, Gordos, Bgy. SE—Egri Berva, Balassagyarmat 11, v.: Juhász, Széles, Pásztói KSE—Kisterenyei Bányász, Pásztó 13.15, v.: Szabó II., Laczkó A., SBTC III.—SKSE, Salgótarján 9, v.: Brezovszki, Laczkó L. Az St. Síküveggyár Eger-

I., Szécsény—Mátraverebély, v.: Vincze, Vörös Csillag SE—Karancskeszi, v.: Horváth II., Palotás—Ötvözet MTE, v.: Sütő. Az elölállók a pályaválasztók, a mérkőzések 15.30 órakor kezdődnek.

Megyei II. osztály Középcsoport: Karancsberény—Nagylóc, v.: Harcsa, Mihálygergc—Litke, v.: Zimann, Etes—Nógrádmegyeri Spartacus, v.: Gyurkovics, Ludányhalászi—Egyházasgerge, v.: Ocskó, Rimóc—Karancsalja, v.: Sarankó, Nógrádmegyeri Tsz—Varsány, v.: Csizmadia. Kezdési idő: 15.30 óra.

Vasas Károly
1021 szobrászművész

„Barna egészcipő volt, csikorgott...”

Dr. Münnich Ferencné a Csizmadia úti iskolában (Fotó: Koppány)

A világon a legnagyobb utazást valamennyien gyermekkorunkban tesszük. Van, aki emlékezik rá, mások elfelejtik. Életük egyik legnagyobb élményét veszítik el ezzel.

— Életemben először Salgótarjánba utaztam — mondja dr. Münnich Ferencné. — Nagy utazás volt, most már bárhova mennék a világon, az se lenne nagyobb. Itt kaptam az első, uraságtól levetett cipőt, nagyon szegények voltunk mi Balassagyarmaton, ahol születtem. Barna egészcipő volt, csikorgott. Később irigyeltem Salgótarjánt, akkoriban többen azt hitték, hogy mindent ez a város kap. Aztán büszke voltam Salgótarjánra, a férjem mesélt az itteni harcokról a Tanácsköztársaság idején.

Kávé, hűsítő ital az asztalon. Dr. Münnich Ferenc özvegye kavargatja a kávét.

— A végén csak kibuggyant a könnyem, amikor a kisgyerekek odaszaladtak a sárga virágokkal a szoborhoz. Miért határoztam el, hogy eljövök Salgótarjánba? Nem vagyok egészséges, bottal járok. 1945-ben gyerekeket kísértem Debrecenbe, az úton fagyott el a lábam, most is kezelik. A szoboravató előtt igen kedves leveleket kaptam innen, mégsem jöttem volna, ha az úttörők nem írnak. Ennek már nem tudtam ellenállni.

Salgótarján első magyar személyiségű politikai portrészobrát — mint hírül adtuk — március 21-én leplezték le Salgótarjánban. Dr. Münnich Ferenc portréját Vasas Károly, salgótarjáni származású szobrászművész készítette. Vele érkezett a városba a nagy forradalmár, internacionalista özvegye.

— Vasas Károly büszke lehet alkotására — jegyzi meg a kedves modorú, csendes szavú asszony, aki ugyancsak kemény harcok részese volt, maga is hosszú ideje párttag, kilenc kitüntetés tulajdonosa. — Ez a szobor hasonlít is arra, akiről készült. Talán csak a szájnál van valami kis eltérés. Férjemet sok minden fűzte ehhez a városhoz. Nemcsak a történelmi harcokban való részvétel kötötte ide — s még Európa hány pontjához! —, hanem szerette is Tarjánt. Harmadszor vagyok itt én is, utoljára még vele voltam, akkor épült a Karancs. Karancsberényben nagyon jól érezte magát, jóízű anekdotákat mesélt, derűs ember volt. Az én szívemnek most már fele az ifjúságé, fele a régi harcosoké, a veteránoké. Nagyon sajnálom, hogy az idő rövidsége miatt velük most nem találkozhattam. Ígérem, ha egészségem engedi, más alkalommal eljövök hozzájuk. Férjem fél évszázadot végigharcolt, azt hiszem, mindig katona maradt, akkor is, ha államférfiként, diplomataként, vagy rendőrként dolgozott. Gazdag élete volt, boldog vagyok, hogy hosszú ideig társa lehettem, kommunista számára nem igen lehet nagyobb öröm. Szerette az embereket, mindenkihez volt őszinte, érdeklődő, közvetlen szava.

Egy fiók mélyéből bekötött újságköteg kerül elő, a Magyar Rendőr 1947-es évfolyama. Ez volt a lap első évfolyama. A március 15-i ünnepi számban, az Ismerjük meg vezetőinket rovatban egy cikk címe: dr. Münnich Ferenc r. altábornagy, a Magyar Államrendőrség Budapesti Főkapitányságának vezetője. Münnichné meghatottan veszi kezébe a lapot, nézi férje portréját, egyszerű, kifejező a cikkhez készült rajz.

— Őrizze meg továbbra is jól ezt az újságot — mondja Michna István rendőr alezredesnek. — Ma már ez nagy ritkaság.

Mincha István emlékezik:

— Tizedes koromban, 1946 tavaszán budai lakásán teljesítettem őrszem- szolgálatot. Nem mulasztotta el soha, hogy

hazatérve az őrt fel ne keresse. Kezet nyújtott, meleg, emberi módon üdvözölt mindig, érdeklődött, milyen a szolgálat, milyen az anyagi helyzetünk. Ma már furcsának hat, akkor még természetesen hangzott az a kérdése is, vacsoráztunk-e, reggeliztünk-e aznap? Többször leült egy fonott karosszékbe a szolgálatot teljesítő őr mellé, az őrt is leültette, s a beszélgetés nem az altábornagy és a tizedes között folyt, hanem ember és ember között. Egy-két szóval képes volt elfeledtetni velem azt a műveltségi szakadékot, amely akkor közöttünk volt, politikailag is sokat segítettek nekem ezek a beszélgetések. Úgy élt, mint egy keményen dolgozó ember. Sokat dolgozott, hajnali háromig is

villany dolgozószobá-
e ha éppen szórako-
tötte az otthoni órá-
ap akkor is pontos
dult munkahelyére,
ntosságot mástól is
lte.

nich Ferencné el-
a Csizmadia úti
ahol a férje nevét
őcsapat vendége
utca még ebben
veszi dr. Münnich

nagyon szerette
— válaszolja
kislányok kérdé-
lcezer kötetes
, most emlék-
g verset tanult
yermekkorában
és különösen
ennyit tudta
nélkül.

Ferencné most
sodik kötetén
letútját 1944-
vzza fel ben-
tést már be-
egyharmada
lmárok és
pedig még
pvilágot lát
Münnich-

Elemér

5

ort: Bp.
Kőér út
gyetértés
Márton,
r, Kőrösi
y. SE—St.
rmat 15.30,

Vasas Kárely

Két bronzozóbra

nekrajel az alábbi tárlatok

Ridey Gábor: Harmadik országos
Lisplasztikai biennálé

Nagyvarsa 1971 IX. 26

Az Üvegipari Művek saj
forint költséggel új fin
létesített. A szovjet ber
húzá
(MT

MAGYAR HÍRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Vasas Károly szobrászművész

NÓGRÁD
Salgótarján

1021

L. Gy.

Új bányászszobor

Salgótarján várossá nyilvánításának évfordulójára új bányászszobrot kapott Salgótarján. A Magyar Képző- és Iparművészeti Lektorátus illetékesei megállapodtak a városi tanács vezetőivel a szobor elkészítésében. A munkára a salgótarjáni születésű, országos hírű szobrászművészt Vasas Károlyt kérték fel. Az új bányászszobrot a következő évi bányásznapon avatják.

4

NÓGRÁD – 1971. október 16., szombat

RGULT

rú pozitív építési rip

rész: „Mi

es félve elkerülte. S m
nt több száz fiú s leány
á- otthona.
m — Hogy csinálták
az dem lenyűgözve.
lt — Mindent lehet,
ró ni kell! Mi leomlik estére...
m. — És a Kőmíves Kelemen-
a féle eljárás? — vetem közbe.
el- — Erre is gondoltunk! A
az Kollégiumi Rendbiztosok gyű-
ny lése javasolta a legtöbb feke-
os te pontot elért szoba parancs-
d. nokának beépítését. Sajnos, a
m feketelista állása jelenleg dön-
m, tetlen.
t- — S addig?
— Nem csüggedünk! Ha
íj- kell, megfogjuk a seprű nye-
de lit. Jó kezekben jó seprű jól
fo- söpör! — teszi hozzá tréfásan.
vé- — De vajon minden fiút s
ula leányt áthat-e ez az építő lel-
a- kesedés? Nem akadnak elége-
az detlenséget szítók s rémhír-
terjesztők?
re Joó János homlokán boru-
án lás:
s — Az ellenség nem alszik.

1971 MÁJ 27
EGYETEMI ÉLET
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., DÉLI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

— Micsoda akna... kiáltom haragvón. — Most, mikor az ostrom alig zúgott el még fejünk felett. Mikor minden idegszálunkkal a romeltakarítás nagy ügyén csüggünk! Tán még új kollégium is kéne nekik!

— Nem tehetik megtorlatlanul! — Joó János szava keményen cseng: — Kit hidegen hagy az újjáépítés nagy ügye, nem érdemli a meleg vizet!

Joó János hangja megenyhül: — Ne süppedjünk a peszszimizmus mocsarába! — mondja. — Hisz vannak szerény, dolgos pajtásaink is.

Háromszor sípjába fúj, s máris jön felénk Nyári Miklós, az Élkollégista.

(Folyt. köv.)

rész: Az „éltanuló

1021 Vasas Ferenc

Vasas Ferenc: **PILÁTUS**

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

SATÖRGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP RUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 93.

Telefon: 188-068, 337-746, 340-726

01655	0								
01674	0								
01691	0								
01810	0								
01813	0								
01816	0								
01876	0								
01971	0								
01999	0								
02007	0								
02008	0								
02048	0								
02049	0								
02098	0								
02100	0								
02127	0								
02171	0								
02180	0								
02203	0								
02222	0								
02238	0								
02258	0								
02283	0								
02293	0								
02320	0	01—50	100	05707	01—50	100	08254	01—50	100
02495	01—50	100		05712	01—50	100	08256	01—50	100
02548	49	10 000		05716	01—50	100	08271	01—50	100
02548	01—50	200		05731	01—50	100	08289	01—50	100
02574	01—50	130		05748	01—50	100	08338	01—50	200
02681	01—50	200		05761	01—50	100	08345	01—50	100
02709	01—50	100		05785	01—50	200	08354	01—50	100
02746	49	5000		05795	01—50	100	08363	01—50	100
02746	01—50	200		05814	01—50	100	08377	01—50	100
02764	01—50	100		05817	01—50	100	08392	01—50	100
02766	01—50	100		05836	01—50	100	08420	01—50	100
02789	01—50	100		05842	01—50	100	08432	01—50	100
02792	01—50	200		05882	01—50	100	08560	01—50	100
02830	01—50	200		05912	01—50	200	08565	01—50	100
02837	01—50	200		05922	01—50	100	08573	01—50	200
02839	01—50	100		05934	01—50	100	08600	01—50	100
02873	01—50	500		05968	01—50	200	08640	01—50	100
02884	01—50	100		05978	01—50	100	08704	01—50	100
02898	01—50	100		05986	01—50	100	08709	01—50	100
02915	01—50	100		05989	01—50	100	08725	01—50	100
02944	01—50	100		06000	01—50	100	08760	24	10 000
02957	01—50	200		06061	01—50	200	08760	01—50	100
02979	01—50	100		06078	33	50 000	08784	01—50	100
02992	01—50	100		06078	01—50	200	08796	01—50	200
02998	01—50	200		06120	01—50	100	08845	01—50	100
03003	01—50	100		06128	01—50	100	08908	01—50	200
03061	01—50	100		06130	01—50	100	08911	01—50	100
03063	01—50	100		06136	01—50	100	08922	01—50	100
03068	01—50	200		06137	01—50	100	08982	01—50	100
03111	01—50	100		06150	01—50	200	09007	01—50	200
03170	01—50	100		06157	01—50	100	09013	01—50	100
03171	01—50	100		06231	01—50	200	09034	01—50	200
03206	01—50	100		06243	01—50	100	09044	01—50	200
03213	01—50	100		06270	01—50	200	09049	01—50	100
03228	01—50	100		06281	01—50	100	09058	01—50	200
03240	01—50	100		06284	01—50	100	09060	01—50	100
03363	01—50	100		06287	01—50	100	09065	01—50	100
03410	01—50	100		06313	01—50	100			
03426	01—50	200							
03446	01—50	100							

Vásárhely szobrai

13. Vasas Károly: Móricz Zsigmond

Elhelyezés: Béke Szálló előcsarnoka. Anyaga: vörös márvány, talapzat: mészkőhasáb.

Először 1960-ból találkozunk írásos nyomával annak, hogy a Béke Szállóban megfelelő képzőművészeti alkotások helyeztessenek el. A megyei tanács vb kereskedelmi osztálya levélben fordult ennek érdekében a Képzőművészeti Alaphoz. Ebben *Medgyessy* Ferenc *Móricz Zsigmond*ját és *Ferenczy* Béni *Vízbelépő*jét kérték az előcsarnokban elhelyezni. A helyszíni szemle alapján a zsüri egyik szobor itteni elhelyezésével sem értett egyet, megfelelő hely hiánya miatt. Az előcsarnokban egyetlen szobor számára alkalmas helyet találtak csak, éspedig a középen levő félköríves fülkét, ahova 5/4 méretű fejportrét alkalmasnak ítéltek beállítani, megfelelő posztamensen. Ilyen előzmények után kapott megbízást *Vasas* Károly Móricz Zsigmond fejportréjának elkészítésére.

Móricz Zsigmondnak (1879—1942) Vásárhelyen szobrot állítani több okból is indokolt volt. Először Móricznak a magyar irodalomtörténetben betöltött helye, ezt követően a paraszti életet és a vidéki városok viszonyait őszintén feltáró munkái szólnak megörökítése mellett. És itt a helye szobrának amiatt is, mert többszörös kapcsolata alakult ki a várossal az évek során. Az első nem valami kedvező reánk: 1923-ban országvilág előtt szégyenítette meg Vásárhelyt. *Ez a magyar kultúra* című írásában, mondván, egész augusztus hónapban egyetlen könyv sem kelt el a városban. (Az írás általánosítása igazságtalan: Móricz egyetlen könyv- és papírkereskedésben járt, és akkor 5 volt a városban.) Később igazságot is szolgáltatott a városnak akkor, amikor 1940-ben több alkalommal is itt járt és több helyi kezdeményezést is — így különösen a tanyai kollégium gondolatát követendő példaként állította az ország közvéleménye elé. Végül is teljes lett a béke Vásárhely és Móricz között.

D. J.

(Fotó: Dömötör M.)

... hogy olvas
magát, igen jó
nyan hat az olv
erkölcsére.
„Beszélhetek ő

Szabály az sz

IRTA: P. RUBACSENK

Hetedhét országban élt egyszer két testvér. Az idősebbnek volt szekere, a fiatalabbnak nem volt. Egyszer csak azt gondolta az idősebb testvér: „Odaadom a szekeret az öcsémnek, nekem úgy sincs rá szükségem."

De kiderült, hogy ilyen ajándékot adni egyáltalán nem egyszerű dolog. A szekerek iránt ugyanis ott nagy volt a kereslet, s ahhoz, hogy szekérhez jussanak, az embereknek 5 évvel előbb fel kellett iratkozniuk. S hogy a szekerekkel senkinek eszébe ne jusson megkerülni a bizományi üzletekben folyó eladási rendet, előírták, hogy szekeret csak a legközelebbi rokonnak szabad ajándékozni.

Ez a rendszer jó volt és teljesen megfelelt a testvéreknek.

Elindultak hát a bölcshöz, aki a szekérajándékozást intézte. Elmondták, hogy így és így áll a dolog, s hogy ők egészen közeli rokonok.

— De ezt még be is kell bizonyítani! — mondotta a bölcs. — Mutassátok a papírokat.

Meghallgatta ezt a bölcs és így szólt: „Meg is haragudhattok rám, de a szekérajándékozást nem intézem el nektek! Menjetek a bíróságra, s az majd döntést hoz, amelyik kimondja, hogy testvérek vagytok".

Elindultak hát a bíróságra. A bíró is bölcs ember volt. Azt mondta:

— A ti ügyetekben minden rendben van. Csak az nincs rendjén, hogy mindketten életben vagytok. Élőkre vonatkozóan mi nem állapítunk meg rokonságot. Ez a szabály. S ha majd egyikőtök meghal.. s ha általában a körülményeitek jobbra fordulnak, az amelyikőtök életben marad, eljön majd hozzánk, s mi hamarjában meghozzuk a szükséges döntést.

Megharagudtak a testvérek a bíróra, és lógó orral hazamentek. A szekeret mérgükben darabokra törték és szét-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Vasas László
Hajdu-Bihar megyei Napló

1964 DEC 6

1021

December 4-én megnyílt a fiatal képzőművészek kiállítása

December 4-én nyílt meg a „Fiatal képzőművészek V. kiállítása" az Ernst Múzeumban. A kiállításon 125 művész 256 alkotása látható. A legjobb alkotásokat a zsüri díjakkal jutalmazza. Részlet a kiállításból. Előtérben Vasas Károly „Bányászfej" című alkotása (MTI Foto — Sziklás Mária felv.)

KISALFÖLD
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

...adalmunk őszinte és sza-
ad légkörét. A tettvágyat,
mit milliók észrevételei is
utatnak, világos feladat-
eghatározással, elsősorban
munka jó megszervezésé-
el, a vezetés javításával le-
et értékesíteni.

A szocialista gazdaság meg-
rősítésével és fejlesztésével
gyidejűleg fokoznunk kell a
árt eszmei befolyását a tár-
adalom minden osztályára
s rétegére. Ideológiai és kul-
rális életünkre jellemző a
árt eszmei térhódítása. Nyil-
ánvaló, hogy az új nemze-
ék nevelése, a felnőtt dol-
ozók politikai és szakmai
ktatása a párt kulturális
olitikájának kiemelkedő
ontosságú területei.

Mindazt, amit követel-
ményként állítunk a párt, a
olgozó emberek elé — fe-
yelmezetten, pontosan vég-
ehajtani a terveket, érvé-
yesíteni a népgazdaság ér-
lekeit, felszámolni a felelőt-
enséget, az önzést —, hang-
úlyosan állítjuk a vezető
zervek és vezetők elé. Min-
denki felelős a saját tevé-
kenységéért, s természetes,

munkájának néhány
szertani kérdéséről szólt

**A növekvő új fela
megkövetelik, hogy a
tés módszereit minden
ten állandóan tökélé
sük.**

Az utóbbi időben a k
szervek gyakran a hatá
tok sokaságával árasztj
az alsóbb szerveket, ami
segíti, hanem gátolja a mun-
kát.

A továbbiakban azokról a
könnyen kiküszöbölhető hiá-
nyosságokról beszélt, ame-
lyek a pártszervezetek mun-
kájában tapasztalhatók, majd
ezeket mondotta:

**— Pártunk egységes hatá-
sa és cselekvése is indo-
kolja, hogy szüntelen har-
cot folytassunk a párt po-
litikáját torzító, félrema-
gyarázó nézetek ellen, akár
jobb- vagy baloldali szine-
zetűek, akár hazai vagy
nemzetközi talajon születnek.**

Elvileg nem szorul bizo-
nyításra, hogy a munkásosz-
tály érdekei nemzetköziek,
hogy a forradalmi osztály-
harc egy adott ország ke-

dalmunk egészének életében
érvényesül a párt vezető sze-
repe.

**A kommunisták százezrei
példamutató, áldozatos
munkát végeztek dolgozó
népünk sorsának jobbété-
teléért.**

A harcok nehéz szakaszai-
ban életüket és egészségüket
is áldozták a munkásosztály,
a dolgozó nép boldogulásáért.
A mártírok, a hősök áldo-
zatai nem voltak hiábavalók.
Büszkék vagyunk rájuk. De
büszkék vagyunk azokra a
szerény kommunista harco-
sokra, aktivistákra, akiknek
mindennapos munkája valósí-
tja meg a párt célkitűzé-
seit életünk minden terüle-
tén.

1964 DEC 4.

1021

Fiatal művészek kiállítása

December 4-én nyílik meg a „Fiatal képzőművészek V. kiállítása" az Ernst Múzeumban.

A kiállításon 125 művész 256 alkotása látható. A legjobb alkotásokat a zsüri díjakkal jutalmazza.

*

Részlet a kiállításból. Előtérben Vasas Károly Bányászfej című alkotása.

(MTI Foto — Sziklás Mária felv.)

Vasas Károly

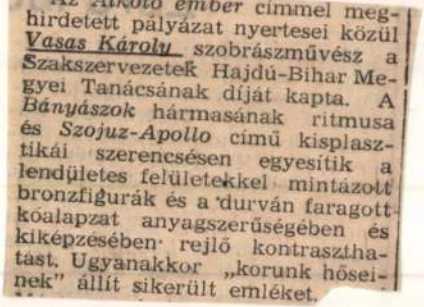

Az *Alkotó ember* címmel meghirdetett pályázat nyertesei közül *Vasas Károly* szobrászművész a Szakszervezetek Hajdú-Bihar Megyei Tanácsának díját kapta. A *Bányászok* hármasának ritmusa és *Szojuz-Apollo* című kisplasztikái szerencsésen egyesítik a lendületes felületekkel mintázott bronzfigurák és a durván faragott kőalapzat anyagszerűségében és kiképzésében rejlő kontrasztha-tást. Ugyanakkor „korunk hőseinek" állít sikerült emléket.

Magyar Hirlap 1976-169-9
Wagner:Debreceni nyári tárlat

Vasas Károly, sobrán

1

...ott a bonni koalíció

...ichs álláspontjának meg-
...erése után ugyanis a *Né-*
Szakszervezeti Szövetség
...B) vezetősége megbízásá-
...annak egyik tagja hang-
...ozta: *„A szakszervezetek*
...ározottan fellépnek min-
...olyan kísérlettel szemben,
...ely megpróbálja elhitetni a
...véleménnyel, hogy ha
...kkentik a dolgozók fizeté-
...és megnyirbálják az idős
...berek és a betegek szociá-
...juttatását, akkor ezzel
...teremtik a konjunktúra
...lesztésének feltételeit."

...szakszervezetek

...szakszervezetek — alapo-
...ismerve az ország belső
...yzetét, az erőviszonyokat
...évek óta ...

kancellárt, hogy *„félrevezette a lakosságot, s bel- és külpolitikájában egyaránt csődöt mondott"*.

Ismét adós maradt azonban a jobboldali ellenzék azzal, hogy bárki számára is vita alapjául szolgáló *ellenprogramot* terjesszen elő. Strauss persze már korábban, Sonthofenben kifejtette, hogy *az a jó, ha a csőd fokozódik, ha az ország a tönk szélére jut,* mert akkor majd jönnek azok, akik megmenthetik, akik egyedül képesek megmenteni. Többen, még az ellenzék hívei körében is, ma már különösen kételkednek ennek az álláspontnak a célravezető voltában. Egyre többször hallani olyan véleményeket, hogy

T.A.: Öt ...

8,

Népszava

...munka eredményeként ezúttal sikerült kiküszöbölni az előző két találkozó szélsőséges tendenciáit, s így a korábbiakhoz viszonyítva feltétlenül életközelibb, realisztikusabb — s ennek megfelelően aktuálisabb is lett a tárlat összképe. Az emberi megnyilvánulások kerültek többségbe a nonfiguratív, jelszerű ábrázolásokban is, ami szépen példázza, hogy a művészet világszerte *visszatérőben* van a realitásokhoz, s egyre hangsúlyosabban az emberiség sorskérdéseinek megfogalmazója, kifejezője lesz.

Baranyi Judit és *Fekete György* világosan tagolt, nagyvonalú rendezői munkája országok szerinti csoportosításban, a magyar ábécé sorrendjét követve mutatja be az anyagot. A magyar kollekció az első nagyteremben kapott helyet, középpontjában *Bokros Birman Dezső* retrospektív kiállításával. Tíz esztendeje elhunyt kiváló művészünk mélyen humánus és szociális tartalmú művészete méltó reprezentálója a magyar szobrászat haladó múltjának. Jelenkori szobrászatunk irányzatait hét alkotó munkássága képviseli. Az idősebb nemzedék klasszicizáló törekvéseiről *Szabó Iván* népi tartalmakkal dúsított szobrászata ad hírt, míg a középgeneráció expresszívebb, a modern plasztika formaeredményeit is hasznosító igazodását *Kiss Kovács Gyula, Vasas Károly* és *Mészáros Mihály* művészete reprezentálja. Fiataljaink lírai hangoltságú, mítoszt és valóságot ötvöző munkásságáról *Asszonyi Tamás* érmei, *Csíkszentmihályi Róbert* faszobrai és *Kő Pál* egyéni ízű kompozíciói adnak tájékoztatást.

Aktív, a társadalom problémái iránt érdeklődő és megoldásukból részt kérő szobrászi felfogás jellemzi a külföldi kiállítók alkotásait is, közülük — első szemre — a legtöbb tartalmi és formai nóvummal a lengyel, a bolgár, a görög és spanyol összeállítás szolgált. A népművészet újszerű hasznosításával tűnik ki a szovjet kollekció, technikai érdekességével, iparművészeti jellegével a finn és nyugatnémet anyag.

A rendező szervek *(Kulturális Minisztérium, Fővárosi Tanács, Magyar Képzőművészek Szövetsége, Kulturális Kapcsolatok Intézete, Műcsarnok)* által felajánlott tíz egyenértékű díjat egy-egy belga, lengyel, holland, NSZK-beli, spanyol, bolgár, brazil, svájci, jugoszláv, illetve magyar művésznek: *Vasas Károlynak* ítélte oda a nemzetközi zsüri. A Fővárosi Tanács magyar művészek számára kiírt különdíját *Csíkszentmihályi Róbert* nyerte el.

A november 9-ig nyitva tartó nagyszabású rendezvény részletes kritikai elemzésére a közeli hetekben visszatérünk.

T. A.

*

— Különösen nehéz a szólásmondások és közmondások helyes átültetése. Még akkor is, ha az ember a másik nyelven tudja a pontos megfelelőjét, mert képletes értelmük gyakran összeegyeztethetetlen. Egy nyugati diplomata egyszer az alábbi mondást idézte: „*With one stone to kill two birds.*" Vagyis: „*Egy kődobással két madarat.*" Én a megfelelő orosz változatát mondtam: „*Egy lövéssel két nyulat.*" Nyomban meg is bántam, mert a szovjet diplomata, rendkívül szellemesen válaszolva beszélgetőpartnerének, úgy tréfálkozott tovább ennek a „*nyúlnak*" a bőrére, hogy azt nem lehetett „madárra" vonatkoztatni. Elnézést kértem, és a közmondást szó szerint lefordítottam. Egy másik alkalommal, amikor angolra fordítottam azt az orosz közmondást, hogy „*Szamovárral megy Tulába*", előbb megmagyaráztam a partnernek, hogy Tula az orosz teafőzőkről, a szamovárokról híres, és csak azután fordítottam úgy, hogy „*Szenet hord Newcastleba*" (vagyis magyarul: Dunába hordja a vizet.

tart a harc, az ellenzék minden elkövetett a hatalom *törvényes* avagy *törvénytelen* visszaszerzése érdekében, a koalíció pedig, bár több viharт vészelt át sikeresen, az állandó figyelem, az állandó feszültség légkörében él, vezeti az országot.

Korai derűlátás?

A legutóbbi nagy próbatétel, a tavaszi tartományi választások koalíciós sikere után úgy tűnt, *Schmidt* és kormánya számára megkezdődött a *nyugalom korszaka*, s zavartalanul kormányozhat az 1976 őszén esedékes országos választásokig. Ez a helyzet tulajdonképpen nem változott meg. *Az ellenzéknek semmiféle reális esélye sincs, hogy megbuktassa a kormányt*, s akár idő előtti választásokat provokáljon, akár más úton ragadja magához a hatalmat.

Vasas Károly, szobrai

Vasas Károly (Magyarország): Szabadság

segítenek szedésenez.

Az őszi hajtatásnál sem szabad azonban elfeledkezni a rendszeres szellőztetésről és öntözésről. Újdonság, ha állandó vízfüggöny is működik a sátorban, ezzel tulajdonképpen fűtünk, mert a víz hőt ad le.

Milyen növényeket érdemes ősszel hajtatni? Ha a petrezselyemre esik a választásunk, akkor augusztus 1. és 30. között kell elvetni a magot. Az ajánlott fajta a Korai cukor, vagy a Félhosszú. A petrezselyemre a fóliatakarót október végén kell felhúzni. Friss árut viszonylag későn, csak márciusban szedhetünk, ami a tavaszi hajtatás kezdetét késlelteti. Ajánlható a spenót is — Eszkimó, Matador, vagy Viroflay fajták, melyeket augusztus 15. körül kell elvetni. A fótása indokolt. A Codania, Idol Original, Erfurti törpe, Stella Nova fajták palántáit szeptember végén ültethetjük a jól előkészített és öntözött területre. A 40×30 centiméteres sor- és tőtávolságot kell betartani. Október végén vagy november elején húzzuk fel a fóliát. A virágzó növényeket decemberben kezdhetjük szedni.

Az őszi hajtatásra szánt területet már augusztusban elő kell készíteni. A fóliabordákat a végleges helyre le kell szúrni, a fából épített fóliaházakat végleges formájában össze kell állítani, az alatta levő földterületet csak megfelelő trágyázás, műtrágyázás, ásás, öntözés után hasznosíthatjuk.

SZALAY CSILLA

A jövő hét a múltban

időjárás

Az 1900—1975. között naponta végzett szegedi meteorológiai megfigyelések feljegyzése és rendszerezése jó alkalmat ad arra, hogy összehasonlítsuk a jelenlegi napi időjárást az egykorival, s megállapítsuk, mennyiben tekinthető rendkívülinek, szélsőségesnek, vagy éppen az évszaknak megfelelőnek, átlagosnak.

AUGUSZTUS	16	17	18	19	20	21	22	
Középhőmérséklet	21,3	20,9	21,1	21,5	21,6	21,4	21,0	C°
Átl. maximum	26,8	26,3	26,6	27,3	27,5	27,2	26,9	C°
Átl. minimum	15,7	15,4	15,5	15,7	15,7	15,5	15,1	C°
Legmagasabb hőmérséklet	38,0	34,2	36,4	37,8	36,5	38,2	37,5	C°
	1952	1941	1946	1946	1931	1943	1943	
Legalacsonyabb hőmérséklet	9,6	9,6	10,0	9,4	8,6	8,2	10,0	C°
	1928	1915	1940	1949	1949	1949	1949	

Vasas Károly szobrása.
A nyári tárlat szobraiból.

Dél-Magyarország
(Szeged)
1946. aug. 15.

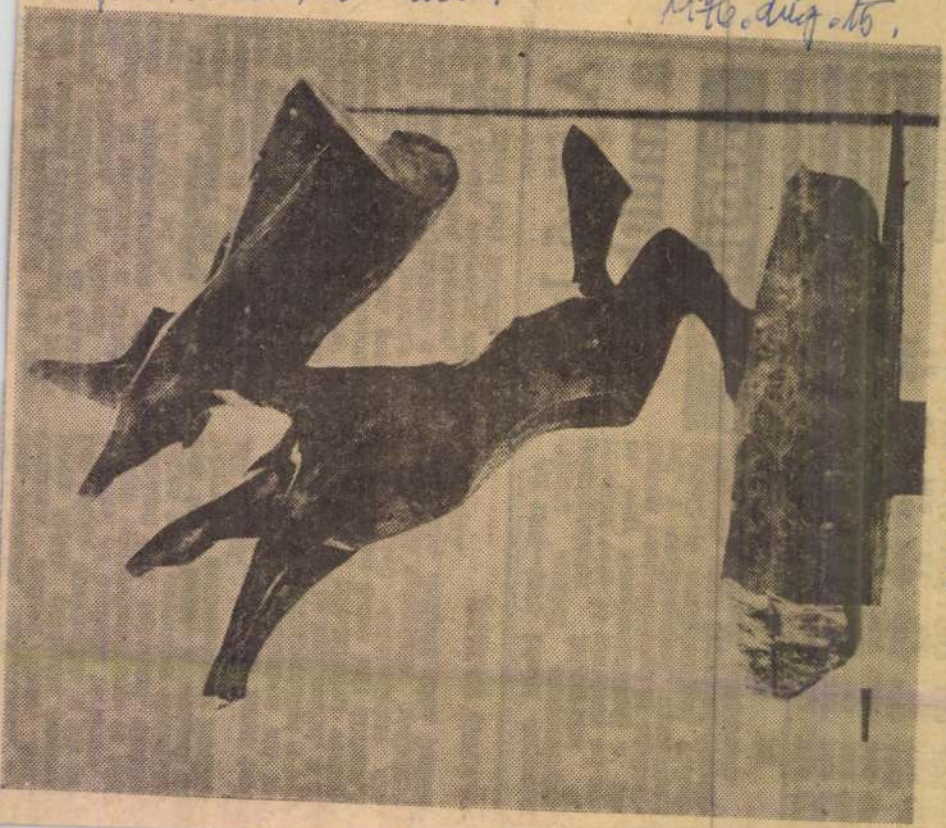

VASAS KÁROLY: LOVAS

CSALÁD

A miénk!

Néha kiderül, hogy kár előre tervezgetni, mert a dolgok menet közben, maguktól is kialakulnak. Persze, kicsike segítség azért sose árt... Így volt ez minálunk a frizsiderrel. Első nap meghatottan álltuk körül a doromboló hófehéret, és ilyeneket mondogattunk:

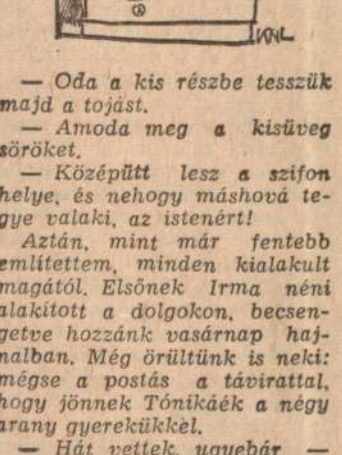

— Oda a kis részbe tesszük majd a tojást.

— Amoda meg a kisüveg söröket.

— Középütt lesz a szifon helye, és nehogy máshová tegye valaki, az istenért!

Aztán, mint már fentebb említettem, minden kialakult magától. Elsőnek Irma néni alakított a dolgokon, becsengetve hozzánk vasárnap hajnalban. Még örültünk is neki: mégse a postás a távirattal, hogy jönnek Tónikáék a négy arany gyerekükkel.

— Hát vettek, ugyebár — konstatálta. — Nekem meg sikerült egy kis borjúhúshoz jutnom — és bátorítóan rámmosolygott.

— Betesszük — adtam meg magam, és nem néztem a férjemre.

— Meghálálom! — csipogta Irma néni. Fenyegetését be is váltotta, telekürtölve a házat a hírrel, hogy sok pedáns háztartást látott már, de olyan szamárfészket, amilyen ezeknél a Szabóéknál van, olyat bezzeg még az életben soha.

Másodiknak Hümér bácsi csoszogott be, kicsi csupor tejecskével, meg a Gyurka gyerek a horgászáshoz szerzett kövér kukacokkal, meg a Négyzetmeier nagymama a kis Hugenottának készített madártejjel. Aztán a négy Rombusz gyerek a nagy kuktányi húslevessel, amiből majd minden este elvisznek egy kisfazékkal. Végül Kör Jenő egy tál fixatőrrel (keverjék meg félóránként, úgy jobban dolgozik), a felesége három bögre cukrozott hibridribizlivel, úgyhogy Nimród bácsi morgott is, hogy a sok fránya lakó mind idetolakodik, alig hagyva helyet az ő demizson leánykájának, holott tudhatnák: az csak behűtve jó.

Eleinte még megkíséreltük saját dolgainkat is elhelyezni, de hamar felhagytunk vele. Nem nyitottunk ajtót (csöngessenek csak jó erősen, otthon vannak), összekevertük a dolgokat (nem segített: Kör Jenő díjat nyert a húslevesben fixált fotóival, a Rombusz-srácoknak meg igen izlett a fixatőr ariznodeklivel, sainálták is, mikor elfogyott).

Ekkor jött a sorsdöntő fordulat.

— Köszönöm szépen a majonézes halfarkát, nagyon finom volt — mondta egyik lányom egyik este, illedelmesen.

— Nagy ég! — ugrottam fel, mint akit vipera mart meg. — Hisz az Irma nénié!

— Volt — konstatálta a férj, meglehetősen kaján képpel. Majd hirtelen kitört rajta a téboly, üvöltözni kezdett, és diadalmas törzsfőnöki táncot járt hozzá.

— Van egy prima ötletem — közölte, mikor visszanyerte eszméletét.

— Még ez is hozzá — jajdultam fel, mert az ötleteiből eddig még sose származott jó.

— Vasárnaptól kezdve mi is használjuk a frizsiderünket.

— Ezt nem mondhatod komolyan.

— Hiszen nekem — kérlelt, és ismertette hadítervét, mely valóban volt, de sokat igérő.

Következő vasárnap reggelire megettük a szép Szalainé rántott csirkéjét. Finom volt, bár én frissiben szeretem. Irma néni borjúhúsából becsinált készítettünk, igen izlett a családnak. Utána Rombusz-féle tejszínhabot ettünk, Négyzetmeier-féle őszibarackkal, végül egy fél rebarbaratorta következett, hagymasalátával. (Nem nagyon stimmelt össze, de muszáj volt.)

Az első csengetésre kituszkoltam Gyulát (te vagy a férfi, az isten áldjon meg), és rejtekhelyre vonulva, figyeltük az eseményeket.

— Megettük — magyarázta Gyula, az ajtóban álldogálva. — Véletlenül persze. Tessék megmondani, mennyibe kerül, kifizetjük, természetesen.

Sok csacskaságot fecsegtek válaszképpen, de végül elhangzott a várva várt fenyegetés is:

— Ide se hozok soha többé semmit!

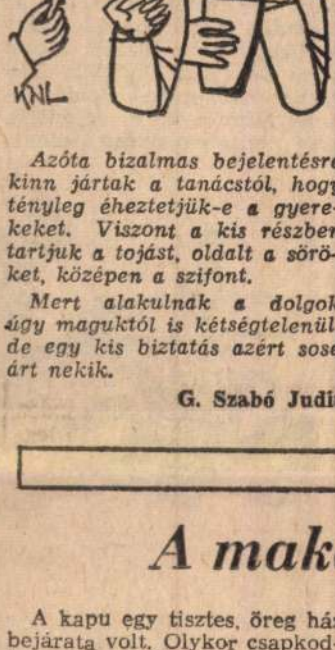

Azóta bizalmas bejelentésre kinn jártak a tanácstól, hogy tényleg éheztetjük-e a gyerekeket. Viszont a kis részben tartjuk a tojást, oldalt a söröket, középen a szifont.

Mert alakulnak a dolgok úgy maguktól is kétségtelenül, de egy kis biztatás azért sose árt nekik.

G. Szabó Judit

vinn
zony

elég nehéz. Kevés kis barkácsolással a gondot végérvényesen megoldhatjuk. Két darab 10—10 centiméter széles deszkalap szükséges hozzá, melyeknek hosszúságát a lépcső magassága határozza meg.

A két lapot azután legalább két helyen rögzítsük egymáshoz — a kerék nyomtávolságának megfelelően. A deszkasínt úgy oldjuk meg, hogy amikor nem használjuk, akkor egyszerűen felhajtható legyen, s így senkinek sem lesz útjában. A felhajthatóság biztosítására két darab csukló pánt szolgál, melynek egyik felét a falba elhelyezett „tiplihez", a másik felét a deszkalap aljához kell facsavarral rögzíteni. Felhajtott állapotban való rögzítésre a falsíl mellett egyszerű rigli szolgál, melyet szintén egy — a falba erősített — tiplibe kell csavarni.

(k. k.)

„Kémelhárítás"

Orsi alig múlt másfél éves, de már sokat beszél. Főként akaratát fejezi ki. Azt már megtanulta, hogy jobb udvariasan beszélni, hamarább célt ér, ezért nem azt mondja valamire, hogy kell, hanem azt, hogy kérem. Ez a szó azonban az ő nyelvén így hangzik: kém! Egész nap egyebet se hallani, csak azt, hogy: kém, kém. Addig nincs is baj, amíg Orsi megkapható tárgyakra mutat rá: kém, de amikor négyéves bátyja, Pisti játékait veszi célba, Pisti fellázad, és kikiabál a konyhán sürgölődő anyjának és nagyanyjának: „Vigyétek el már ezt a kémnőt!"

u. f.

GYE

A makacs kapu

A kapu egy tisztes, öreg ház bejárata volt. Olykor csapkodták, néha-néha dörömböltek rajta, egyszer-kétszer bizony meg is rugdosták — vagyis egészében véve semmivel sem volt rosszabb dolga, mint más kapuknak.

Mégis megsértődött. De nem ám holmi múló, aprócska sérelem volt ez! Megharagudott az egész világra! Először is: miért kellett neki pont kapunak születnie? Elvégre mennyivel kényelmesebb volna párnaként élni... vagy kéményként, miért ne? Márpedig ő kapu, ezen nem lehet változtatni. De, ha már kapu, akkor ő roppant fontos személyiség, hiszen tőle függ az egész ház élete!

És attól kezdve, hogy mindezt ilyen világosan végiggondolta, nem volt hajlandó kinyílni.

Először egy hajnali hazatérő fedezte fel a kapu konokságát. Miután kulcsokkal hasztalan próbálkozott, becsöngetett a házmesterhez — ám ketten sem bírtak a dacos kapuval.

A kapu gúnyosan mosolygott magában.

— Lám csak, mégsem lehet engem olyan könnyen mellőzni! — gondolta, és azért sem nyílt ki.

Időközben egyre többen ácsorogtak a lépcsőházban: a házbéliek nem tudtak elindulni munkahelyükre.

Később telefonáltak a lakatosnak. A lakatos meg is érkezett nagy szerszámosládájával. Egész délelőtt dolgozott, mindhiába — ekkor hazament, és olyannyira szégyellte magát, hogy rögvest elégette a mesterlevelét.

Aztán telefonáltak a tűzoltóknak és a rendőrségnek is. Nem mintha kigyulladt volna a ház, vagy mintha a törvénnyel meg lehetne ijeszteni egy kaput — nem, ilyesmire senki nem gondolt, de amikor az emberek már végképp tanácstalanok, kihívják a rendőrséget é a tűzoltóságot. Így szokott leni. Persze, mint ahogy az várható is volt, ők sem találtak megoldást. Néhányan ugyan kijutottak a házból: az ablakokból ugrottak egy ponyvára, ami több markos tűzoltó tartott — de hát így nem lehet egy életen át közlekedni!

A kapu meg csak kárörvendően nevetett, és igencsak elégedett volt önmagával.

— No, lám! — gondolta. — Ugye milyen fontos személyisé vagyok?

Arra sétált akkor egy kisfiú Látta, mennyien álldogálnak kapu előtt, és nagyot kacagott Az emberek megharagudtak.

— Nincsen ebben semmi ne vetséges — mondták zordan.

— Ha összedől a homokvá ram kapuja — magyarázta kisfiú —, hát újat fúrok. Csa ez jutott eszembe —, és tovább ment.

Összenéztek az emberek. Há persze! Nagy, négyszögletes lyu kat fúrtak a ház oldalába, u kaput építettek bele, a rég pedig befalazták.

— Ha zárva akar maradn — mondták —, hát csak tes sék!

— Így bánni egy fontos sze mélyiséggel! — dörmögte fe háborodottan a makacs kapu tégláknak. — Ilyen tapintatla viselkedést! Érthetetlen!

Az új kapu szorgalmasa nyitódott-csukódott, és a rén hamarosan már senkinek ne jutott eszébe...

Kertész Balá

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1976 JUN 27
NÉPSZAVA

Vasas Károly

ZÁVA

1021

30 GYŐZELMES ÉV

Fontos felfedezése a marxista művészettudománynak, hogy az új művészeti minőséget létrehozó művészettörténeti csomópontok szorosan összefüggenek a társadalom fejlődésének forradalmi szakaszaival; *a műalkotás a történelmi valóság változásainak hatására lesz egy-egy korszak haladó törekvéseinek hordozója*, közvetett vagy közvetlen harcostársa a változást óhajtó embernek, osztálynak. Többnyire kiélezett történelmi szituációk idején kerül sor a társadalmi célok és eszmék olyan megfogalmazására, amely lefordítást nem igénylő jelképként terjed, és sokféle formában, sokféle helyen alkalmazható. Ha végigtekintünk a legújabb kor — az utóbbi két évszázad művészettörténetén — a nagy francia forradalmat könyvelhetjük el az első olyan baloldali tömegmozgalomnak, amely tartalom- és formateremtő erővel hatott a művészetre, hogy aztán a negyvennyolcas polgári forradalmakon, a Párizsi Kommünön, majd az oroszországi proletariátus 1917-es forradalmán át elérkezzünk a *Szovjetunionak a fasizmus felett aratott 1945-ös győzelméhez, amely nyomán először kapott világtörténeti perspektivát a mindeddig csak lokális keretek között jelentkező szocialista gondolat.*

Ez a kis bevezető mindenképpen szükséges ahhoz, hogy jelentőségéhez méltóan értékelhessük azt a pompás képzőművészeti kiállítást, amely Moszkva, Berlin és Prága után most nálunk vendégeskedik, s *„30 győzelmes év"* címmel nagyszabású panorámáját nyújtja annak a hatalmas anyagi és szellemi fejlődésnek, amely a szovjet nép segítségével felszabadult nemzetek életében a második világháború óta eltelt időben bekövetkezett. A tárlat 10 szocialista ország: *Bulgária, Csehszlovákia, Kuba, Lengyelország, Magyarország, Mongólia*, a *Német Demokratikus Köztársaság, Románia, a Szovjetunió* és *Vietnam* művészeinek közös összefogásával jött létre, s így keretében nemcsak századunk történelmének legvonzóbb és legfelelősségteljesebb profilú arcát ismerhetjük meg, de kitapinthatjuk napjaink képzőművészetének legvitálisabb, legtermékenyebb ütőerét is.

Már adatai is **sokatmondóak:** összesen 1575 mű — festmény, szobor, grafika, plakát és reprodukció — kapott benne helyet, amelyek az elmúlt három évtized minden lényeges mozzanatát, problémáját felölelik. Sőt, valamivel még többet is, mert az egyes nemzeti kollekciók mellett magában foglal a tárlat egy nemzetközi jellegű retrospektív gyűjteményt is, amely a győzelmet megelőző antifasiszta mozgalmak — a 30-as, 40-es évek népi ellenállásából kinőtt — legjobb művészi produkciókról tudósít. Nagyszabású festmény és szobor természetesen nem sok született ebben a korszakban — kivéve persze a Szovjetuniót, ahol ekkorára már a szocializmus elért realitás volt —, annál több grafika, röplap és újságrajz, amely egyszerű technikájával, sokszorosítási lehetőségeivel, erős jelképi és gondolati tartalmával a legalkalmasabb — és leginkább terjeszthetőbb — kifejezési lehetőség volt. A *Budapesti Nemzetközi Vásár* „B" pavilonjában, amely a kiállítás otthona, meghatottan fedezzük fel az antifasiszta művészet nagyjai, az oroszszovjet *Dejneka* és *Geraszimov*, a német *Kollwitz* és *Grundig*, a bolgár *Angelusev* és *Ilija Petrov* munkái között a mi *Derkovits Gyulánk, Dési Huber Istvánunk, Berda Ernőnk* festményeit és rajzait is, szép bizonyságaként annak, hogy a magyar művészek politikai érettségük és lelkiismereti érzékenységük szerint feleltek a történelem kérdéseire, s sokan közülük börtönnel, mártírhalállal pecsételték meg hitvallásukat.

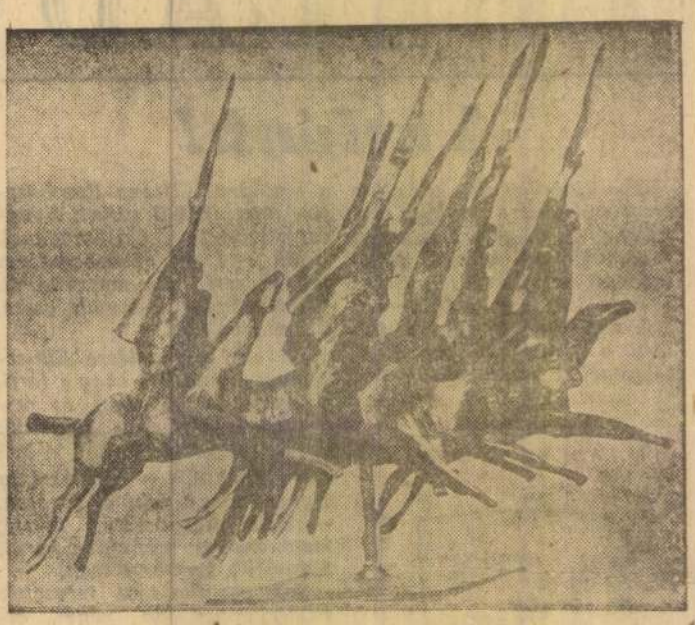

Vasas Károly (Magyarország): Forradalom

Sokak számára talán úgy tűnhet, hogy ez a nagy jelentőségű kiállítás előzmények nélkül, váratlanul jött létre, holott a készülődés időszaka voltaképpen *sokkal távolabbra nyúlik vissza, mint a tényleges előkészítés.* Ha időbeni elhatározására csak a szocialista országok kulturális miniszterei-

K. Nejkov (Bulgária): Partizánok

helyet kapnak, mint a modern művészet internacionális nyelvezetének legújabb hajtásai. *Uniformizációnak, kötelező egyöntetűségnek semmi nyoma, minden téma, gondolat és stílus egyéni átéltséggel, a nemzeti és történelmi lét sajátos körülhatároltságában jelenik meg.* Éppen ez a finoman érzékeltetett „különösség" adja az egyes nemzeti kollekciók legfőbb értékét. A *szovjet* művészek törekvése például arra irányul, hogy bemutassák az alkotás szépségét, az alkotó ember lélektanát, vagy feltárják azon társadalmi folyamatok tartalmát, amelyek a szocialista társadalom új szépségideáljával kapcsolatosak. A *magyar* anyag az emberi viszonylatok ábrázolásának gazdagságával tűnik ki, a *bolgár* a forradalmi cselekvés tartalmának elmélyült bemutatásával, a *lengyel* a civilizáció pozitív és negatív hatásainak felfejtésével. A *csehek* a munka és a munkás, a *mongolok, vietnamiak* az ember és a természet egybetartozásának vizuális megjelenítéséhez adnak megszívlelendő észrevételeket, a *német* gyűjteményt a belső, intellektuális élet feltárása, a *kubait* a képzőművészet újszerű szimbolikája teszi számunkra rokonszenvessé. És ezzel csak a felületi, azonnal észrevehető jellegzetességekről szóltunk. Mert ennek az anyagnak a teljes megértéséhez, minden szépségének átéléséhez bizony *idő kell.*

Y. Jelcev (Szovjetunió): A. P. Ljubovin munkásportréja

A világos, ökonomikus rendezés, a kiállítás remek kivitelezése három szerv: a *Kulturális Minisztérium*, a *Műcsarnok* és a *Hungexpo* közös munkáját dicséri — tevékenységüket *Frank János* hangolta össze a tárlathoz méltó magas színvonalon.

Tasnádi Attila

férfi és nagykamasz pantallók

EGYES FÉRFI ÖLTÖNYÖK
40—50% ÁRMÉRSÉKLÉSSEL
július 5-től — amíg a készlet tart.
12. SZ. FÉRFI RUHÁZATI BOLT,
Csapó utca 7. szám.
2. SZ. FÉRFI RUHÁZATI BOLT
Vörös Hadsereg útja 37. szám.

JÚLIUS 5-TŐL
AMÍG A KÉSZLET TART!

30%-os árengedménnyel

frottír törülközők

DEBRECENI,
HAJDÚSZOBOSZLÓI,
HAJDÚBÖSZÖRMÉNYI,
HAJDÚNÁNÁSI,
POLGÁRI,
NÁDUDVARI
SZAKÜZLETEINKBEN.

HAJDÚ-BIHAR MEGYEI RUHÁZATI KISKERESKEDELMI VÁLLALAT RK V

VOLÁN UTAZÁSI IRODA
TÁRSASUTAZÁSAI, ÜDÜLÉSEI

MAGAS TÁTRA:
3 napos út autóbusszal, félpanziós étkezéssel, turista szállással.
Indul: 1976. július 16., szept. 10.
Részvételi díj: 922,— Ft + költőpénz.

ZAKOPANE—KRAKKÓ:
5 napos út autóbusszal.
Indul: 1976. július 14-én.
Részvételi díj: 1804,— Ft + költőpénz.

KASSA:
1 napos út autóbusszal.
Indul: 1976. aug. 12-én.
Részvételi díj: 230,— Ft.

LVOV:
(LEMBERG)
5 napos út autóbusszal.
Indul: 1976. július 27-én.
Részvételi díj: 2230,— Ft + útlevél + költőpénz.

BULGÁRIA:
10 napos üdülés teljes ellátással.
Indul: 1976. július 24-én, autóbusszal.
Részvételi díj: 4160,— Ft + költőpénz.

KOLOZSVÁRRA:
A nemzetközi menetrend szerinti járat utasai részére szállást, étkezést is biztosítunk.
Indul: minden héten pénteken.

FTC és VIDEOTON
nemzetközi tornájára Jugoszláviába
Sportautóbuszt indítunk 1976. aug. 12-én.
Szabadka—Újvidék útvonalon.
4 napos időtartammal, félpanziós étkezéssel, belépőjeggyel.
Irányár: 1600,— Ft + útlevélköltség + költőpénz.
Jelentkezési határidő: 1976. július 15.

KÜLFÖLDI ÚTJAINKON KÍVÜL SZÁMOS BELFÖLDI KIRÁNDULÁSOKKAL — ÜDÜLÉSEKKEL ÁLLUNK RENDELKEZÉSRE.

AZ ORSZÁG EGÉSZ TERÜLETÉN EGYÉNI JELENTKEZŐK RÉSZÉRE SZÁLLÁST, ÉTKEZÉST ÉS ÜDÜLÉST IS BIZTOSÍTUNK.

Várjuk szíves megkeresésüket.

UTAZÁSI IRODÁNKBAN.

TREAL
IPIAI
ÁSÁR
-től 17-ig
N
ZIÓHOZ
t-os
ÉK-
ÁNYT
4.

ni és vidéki

Dolgozókat alkalmaznak

D. Közúti Építő Vállalat felvesz 2 fő autó-motor szerelőt, 1 fő esztergályost és 1 fő autófényezőt építőipari gépek festésére. Jelentkezés a gépészeten Debrecen, Szoboszlói út végén.

Parkfenntartáshoz udvaros fizikai dolgozót (lehet nyugdíjas is) azonnal felveszünk. Jelentkezés: Ingatlankezelő Vállalat Böszörményi út 68. szám alatt a telepvezetőnél.

Gyakorlattal és érvényes bizonyítvánnyal rendelkező DT és hidraulikus kontrógépre gépkezelőket, felsőkenőt, valamint műszaki rajzolót alkalmaz az Alsónyírvíz Vízgazdálkodási Társulat Debrecen, Tengerész u. 7. sz.

Számlakezelői és pénzfeldolgozói munkakörbe (nem zárolt) közgazdasági szakközépiskolai érettségivel dolgozókat veszünk fel. Jelentkezni lehet személyesen a Magyar Nemzeti Bank H.-B. m. Igazgatóságán, Debrecen, Múzeum u. 4. sz. alatt Szilágyi István osztályvezető helyettesnél.

Csőszerelőipari Vállalat debreceni Kirendeltsége felvesz Debrecen és környéke, budapesti, szolnoki, és bélapátfalvi munkákra: vízvezeték, központi fűtés, csőszerelő, lakatos, villanyhegesztő szakmunkásokat, valamint ezek mellé segédmunkásokat. A dolgozók részére munkásszállást, vagy naponkénti bejáráshoz a személyszállítást biztosítjuk. 5 napos munkahét. Jelentkezés és felvétel: Debrecen, Mikepércsi út 5.

A Lőrinci Vattagyár hajdúböszörményi üzemegysége felvételt hirdet üzemvezetői állás betöltésére. Főiskolai végzettséggel, vagy textilipari technikusi végzettség és 5—8 éves szakmai gyakorlat szükséges. Továbbá segédraktárosi munkakör betöltésére középiskolai végzettséggel és legalább 5 éves gyakorlattal rendelkezők jelentkezését várjuk. Jelentkezés a gyáregységvezetőnél.

A Szalag- és Zsinórgyár hajdúböszörményi gyára felvesz 14 évet betöltött női dolgozókat betanított

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 JUL — 4

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

Vasas Károly
Szobrai

1021

A látogató válogathat

Az V. országos nyári tárlatról

Nem számoltam meg az aláírásokat a tárlat vendégkönyvében. Nem is lett volna érdemes, hiszen — gondolom, sokakkal együtt — magam is elfelejtettem feljegyezni a nevem. Az egyéni és csoportos látogatók szép számát látva, mégis bizonyosra vehetjük, hogy a Kossuth Lajos Tudományegyetem díszudvarán megrendezett V. országos nyári tárlat népszerű. Nyilvánvaló, hogy a népszerűség nem azonos a sikerességgel, hiszen ezt végül nem a kiállított művek vagy a látogatók száma, hanem az a minőség dönti el, mely az alkotások összességéből adódik.

Nemcsak sok látnivalója, hanem igen sok résztvevője is van ugyanis a tárlatnak: kilencvennégy alkotó kétszázhúsz művét láthatjuk. A festmények egy része s az éremanyag ki is szorult a díszudvarból az Egyetemi Könyvtár kiállító termébe — a művek mennyisége komoly feladatot ró tehát arra, ki mindegyiket végignézve válogat, keresi az értékeset, illetve azt, melyet a rendező szervek díjazásra méltónak találtak.

A rendezők, a tárlat résztvevői számára két pályázatot hirdettek meg: az Alkotó ember és a Táblakép és kisplasztika '76 címűeket. Mivel e cikkben a tárlat anyagának egészét áttekinteni lehetetlen, a zsürivel együtt válogatnunk kell, és elsősorban arról beszélünk, hogyan tükrözik a valóságot a díjazott művek.

Az Alkotó ember című pályázat kérdésfeltevése a következő lehet: hogyan tükrözik a kiállított művek a szocialista embert, a mai magyar társadalmat; hogyan látják az egyén és a környezete, a személy és a közösség viszonyát. Tehát túl azon, hogy milyen a művész érzelmi kapcsolata a világgal, a pályázat azt mutatja, hogyan jelenít meg az alkotó társadalmi jelenségeket, folyamatokat.

Vasas Károly szobrai a munkás és a kutató ember nagyszerűségét dicsőítik. Bányászok című szobrának három alakja ritmikus mozgással emeli a csákányt, a sima felületű erőteljes formák fokozzák a mozgás dinamizmusát. A Szojuz—Apolló az emberi lehetőségek másik irányáról, a magasság legyőzhetőségéről, a világűrt kutató ember szellemi és fizikai erejéről beszél. *Huszár Imre* Medgyessy-mellszobrában az alkotót formálta meg — elsősorban az arcvonásszerű hűségre törekedve, és ezért erőtlenül. *Váró Márton* Finálé jának fehér márvány alakját két durva felületű, sötét márványból faragott drapériatömb emeli ki, a Kórus bronz alakjai pedig a ritmikus elhelyezés, a simára csiszolt és durva fémfelületek váltakozásával szólnak a művészetről. Töredék II. és III. című plasztikái magát a formajátékot, a lecsiszolt, drapériaszerűen hullámzó felületet hangsúlyozzák.

Az Alkotó ember pályázat díjazottjai közül talán *Asszonyi Tamás* állította ki a legszínvonalabb anyagot. Szigorúan megkomponált érmein lecsiszolt, egyszerű formákkal igazi plasztikai hatást ér el. Emberi szituációkat mond el Fejek és Torzók című sorozataiban. Ironizálva ábrázolja az embert és saját művészi munkáját is, de — mint mindig — iróniája alapja a szeretet.

Ha megemlítjük még *Pál Gyula* sötét tónusú festményeit, melyek egy letűnt világgal, a népi múlttal való azonosulás képei, át is tekintettük néhány tendenciát, melyet az Alkotó ember pályázatra érkezett, sikeres művek jellemeznek.

De ahogyan nemcsak a felsorolt művészek ábrázolják a ma emberét, s jeleznek — legalábbis közvetve — társadalmi folyamatokat, hanem a tárlat anyagának további nagy része is, úgy a bemutató művészi színvonalát sem csak a fenti művek határozzák meg. Nem is csak a Táblakép és kisplasztika '76 című pályázaton díjazott alkotások. A tárlat hatalmas anyagában bőven találunk olyan műveket, melyek felveszik a versenyt a díjazottakkal. Például *Bálint Endre*, *Bodó Károly*, *Mizser Pál* képeit, *Csikszentmihályi Róbert* érmeit. A magas színvonalon túl azonban az utóbbi pályázaton díjazott művek egységes reprezentálói néhány olyan törekvésnek, mely érdemes rá, hogy szóljunk róla.

Vass Károly: Bányászok

Elsősorban *Lóránt János* festményeit említjük. Egységes, szürkésbarna színvilágú képein nagy, sima felületekkel ábrázolja a tájat, környezetet, — de ebben a nyugalomban mindig ott vibrál a robbanás, az akció lehetősége. Kevés motívummal, de annál erőteljesebben jeleníti meg a szorongó, de mindig továbblépésre ösztönző világot.

Sugár Gyula expresszív, harsogó színű képein a groteszk alakok a már mindent látott ember ítéletét mondják el, — s ezért hordozza ítélete a megértést is. *Bényi Árpád* sötét tónusú, expresszív képeken beszél környezetéről. Igen érdekes *Schéner Mihály* művészi világa: a népművészetből merít, annak bájára, iróniájára, és szigorú szerkesztésmódjára épít. A népművészet termékenyítő hatása dekoratív, a népi játékokkal, hagyományokkal azonosuló világot eredményez.

Nem soroljuk tovább az alkotókat és a műveket. Ennyiből is látható, hogy az V. országos nyári tárlat nem csak nagymennyiségű művet mutat be. Erénye, eredményessége abban áll, hogy egymástól igen eltérő művészi szemléleteket, stílusokat tükröz. Ha nagyon sokan hiányoznak is mai képzőművészeti életünk élvonalából, a tárlat a realista törekvésekből a nonfiguratív irányzatokig jó néhány lehetőségét bemutatja a magyar művészetnek. Talán túl sok is a mű, az olyan, amely dekoratív színvilágon kívül mást nem nyújt, vagy teljesen korszerűtlen szemléletmódról beszél.

A látogató azonban válogathat, s ha bírja erővel, a néhány kiváló művészi teljesítmény emlékétől elégedetten hagyhatja el az egyetemet.

Szabó Ernő

ti
raktárunkokban
i időszakokban
ozunk:
SÁGI GÉPEK:
-TŐL 18-IG
RUHÁZAT,
ÁRUK, ÉPÍTŐANYAGOK,
SZERKEZETEK:
15-TŐL 30-IG,
kiadás és az áruátvétel
és a megrendelések fogadása
VÁLLALAT
Miklós u. 107.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Vasas Károly

DOLGOZÓK LAPJA
szobrászművész

1021

1976. október 16., szombat

Valami még hiányzik

Rövid idő alatt megszokottá vált a munkát és erőt kifejező szoborkompozíció, amely nagyon jól illik a városi tanács és a művelődési központ által övezett térre. A márványtalapzaton álló szobor nemzetközi nyelven fejezi ki, hogy Oroszlány bányászváros. A bronzba öntött lendület bizonyára korunk tanúja lesz a késői utódok számára.

De eltűnődhet majd az ezredforduló utáni szemlélő, vajon melyik évtized üzenete ez a művészi alkotás, és ki alkotta?

Aki őrzi még a Dolgozók Lapja szeptember 3-i számát, abból tudhatja, hogy a háromalakos bronzszobor Vásas Károly szobrászművész alkotása, a talapzat tervét Pintér Béla, építész készítette. Érdemes lenne bronzba vésni a szobor felállításának évét, és feltüntetni az alkotók nevét.

Pál József Jenő,
Oroszlány

ér és Darvas József
árok között

ta meg kapuit az első állami népfőiskola

púgy napirenden szerepel-
k, mint az akkor modern
odalom. Különösen sokat
glalkoztak a falukutatók
unkásságával, alkotásaival.
egismerkedtek a történelem
agy fordulóival, és a pa-
sztság történetének olyan
otívumaival, amelyeket ak-
r iskolában még nem taní-
ttak. Természetesen a me-
gazdaság különböző ágaza-
i is a tantárgyak között sze-
peltek. Az előadók főként
iladó gondolkodású fiatal
telmiségiekből kerültek ki,
ik a parasztság felemelkedé-
t szívügyüknek tekintették.
tt volt a tanárok között Ve-
s Péter és Darvas József is.

A végzett főiskolások egy
sze később is képezte magát
valóban irányítójává vált
zségében a fejlődésnek. Rá-
k támaszkodva alakult meg
Komárom megyei Közjóléti
ületkezet, amely akkoriban

A volt főiskolások nagyon sokrétű tevékenységében fontos szerepet kapott a mezőgazdasági munka. Saját földjeiken végzett kísérleteikkel bizonyították be, hogy lehet korszerűbben gazdálkodni, és sokan követték őket. Ők voltak a megyében az elsők, akik, törzskönyvet vezettek. Segítségükkel készült el a tatai járás talajtani térképe, amely az első ilyen volt Magyarországon. Ugyancsak az országban elsőként épült ki a járás meteorológiai megfigyelő hálózata. Két település pedig időjárásvizsgáló-állomást és valamennyi község csapadékmérő-berendezést kapott.

A főiskolások kulturális munkája is nagyon sokféle volt. Amikor megalakultak a gazdakörök — amelyek abban a politikai helyzetben a parasztság egyetlen fórumai voltak — ők váltak vezetőjükké.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR TÁVIRATI IRODA
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

DOLGOZÓK LAPJA

1980 FEB 24

Vasas Károly,

szobrászművész

6

1021

Vasas Károly: Dante

Cs

— Sztalingrád: — [illegible]

Nem idézem a hosszas beszélgetést. A lényeget közlöm: 1942 őszén Genfből olyan hírt kapott a szovjet hadvezetés, amelyből megtudta, a várost szorító blokádban rés támadt. A Volga már zajlott. A város melletti félsivatagos „Fekete Földeken", a német hadvezetés feladta állásait, — gondolván — itt nem törhetnek át az oroszok.

A nagy hír

„Dóra" jelentette Genfből: ezen a részen nincs védelem.

— Két nap múlva itt keltek át a szovjet csapatok, a várost körülzárták. Paulus tehetetlen volt. A rádió napi adásából hallottam a hírt és végtelenül boldog voltam, hogy segíthettem.

A német hadvezetés — mint a történelem is bizonyítja — itt vallott kudarcot.

Hiába kérnénk még újabb „sztorit". „Dóra" csak a békéről beszél.

Soha nem húzott el egy

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly,
szobrászművész

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1979 NOV 7

1021

A ma forra

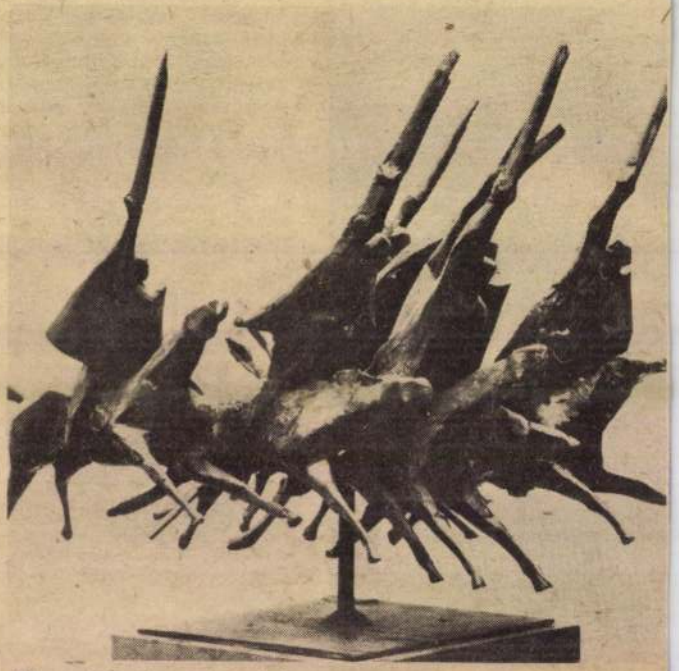

Vasas Károly: Forradalom

DI M

elődés ❀ Irodalom ❀ Művészet

et dráma hulláma

leghíresebb regénye, a Mester és Margarita színpadi változatának bemutatására.)

Még a hatvanas évek második hulláma hozta a magyar színpadokra Rozovot,

Kezdetben, a forradalom győzelme utáni években, amikor Lenin személyesen jelentette be a hasznos és művészinek elismert színházak államosítását, a színpad, a színielőadás forradalma is zajlott. Majakovszkij Buffó-misztériumát aligha lehetett volna előadni a hagyományos színház hagyományos eszközeivel, de Majerhold vagy Vahtangov a klasszikus irodalmi műveket is szívesen vitte a cirkusz porondjára,

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly
szobrászművész

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP
1979 NOV 7

1021

VASAS KÁROLY: FORRADALOM

Irodalmi kágées

„Nem először ad helyet a Tisza-
j szerkesztősége szlovák irodal-
ı összeállításnak, s a szlovák
ɔdalom képviselői sem számíta-
k ritka vendégnek a lap hasáb-
in" — olvasni a folyóirat ápri-
i számában, a Most-Punte-Hid
vat beharangozóját. Valóban
m egyedi esetről van szó. A
rnyező szocialista országok kul-
rája jó ideje törzsvendég a
szatáj asztalánál, lankadatlan
zgalommal szállít a lap verset,
pprózát; információkat, beszá-
ló, értékelő analíziseket szom-
dainк irodalmi-művészeti éle-
ek izgalmas jelenségeiről,
yamatokról, tendenciákról.
beli ténykedése úgyszólván
edülállóan gazdag és sokszínű
azai sajtóban. A népek barát-
ának testvériségének szószóló-

téneti tanszékére ke
István is, aki előzően
det Varsóban töltött, a Magyar
Kultúra igazgatóhelyettese volt.

— A szovjet népek irodalmá-
ból a közeli ukrán próza, líra és
a testvérvárosi Odessza szépiro-
dalma szerepel visszatérően a lap-
ban — veszi át a szót Olasz Sán-
dor —. És most készült el az észt
összeállításunk, valószínűleg a jö-
vő év elején jön. Még 1972-ben
létesítettünk hivatalos kapcsola-
tot a 15 ezres példányszámú észt
folyóirattal, a *Loominggal*, mely-
nek neve magyarra fordítva *Alko-
tás*, s igen népszerű: megjelené-
sét követően huszonnégy óra le-
forgása alatt valamennyi példá-
nya elkel. Magam is jártam kint
náluk, közölték néhány tanulmá-
nyomat, s természetesen tőlük

za realizmusát veszi bonc
alá.

— *A két rovat tevékenységé
lehetetlen észre nem venni a p
tizáló szándékot. Már a Közp
Bizottság Agitációs és Propag
da Bizottságának 1972-es márc
állásfoglalása dicsérően említ
Tiszatáj Most-Punte-Hid rova
s a három évvel későbbi Cso
rád megyei pártbizottsági ál
foglalás úgy szentesíti a lap
ezt a profilját, hogy — idézem
a Tiszatáj igyekezett figyelmé
egész Kelet-Európára kiterjes
ni. Majd ugyanez a dokumen
teszi hozzá bátorítóan: „Törek
jen a szomszédos szocialista
szágok — elsősorban a román
a Romániában megjelenő mag*

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Vasas Károly
DÉL-MAGYARORSZÁG
Szobrászművész
1979 NOV 7.
1021

VASAS KÁROLY SZOBRAI: FORRADALOM, 1917

Vasas Károly

nobrázművész

A hvásárhelyi őri tárlat

anyagából.

Népművelés

1979 sept

„Bányászok" c.

Vasas Károly

Harcos,bronz

Vasas Károly
Budapest / Műcsarnok

Vasas Károly: Harcos, bronz, 45 cm, 1971 (fotó Kovács Ferenc)

---Kiállitások.
Művészet,1979.március/3.szám/ 47.old.

Vasas Károly, szobrai

VASAS KÁROLY Munkácsy-díjas, érdemes művész szobraiból rendezett kiállítás nyílt meg Vácott a Madách Imre Művelődési Központ galériájában. A bemutatott bronzfigurák többsége köztéri szobrok kicsinyített mása. A tárlat április 8-ig tekinthető meg.

-: Hf

8.

Népszabadság, Bp. 1980. március 8.

5 **5** Vasas Károly: Felszabadulási emlékmű vorosréz lemez, 450 cm, 1979. Harta (fotó: Somfai)

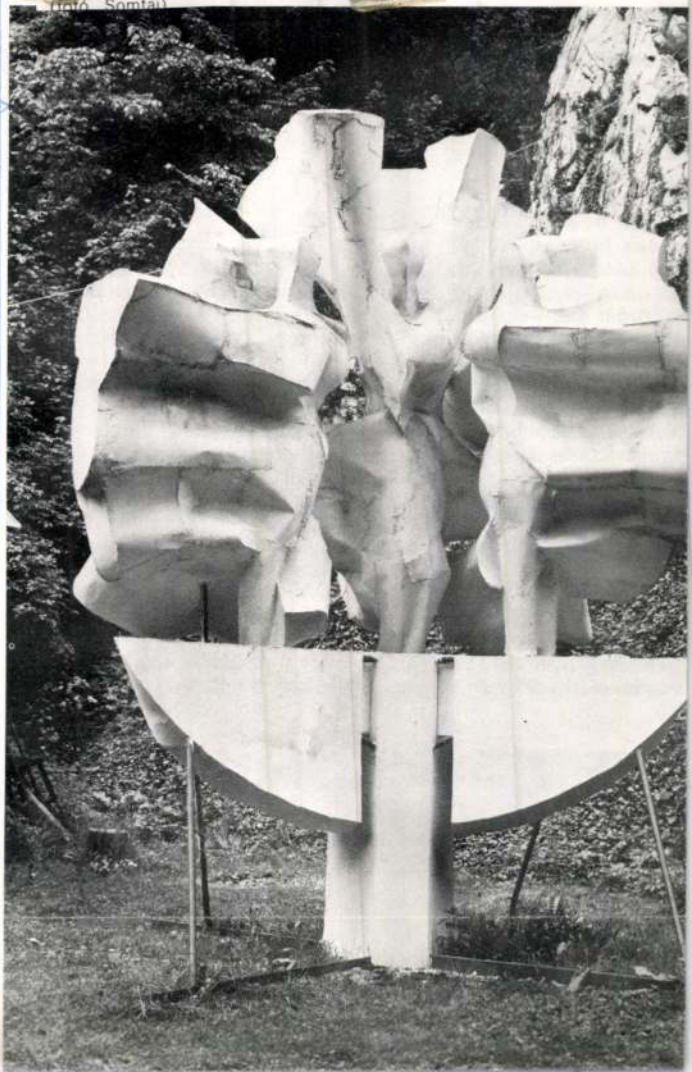

Vasas Károly Munkácsy-díjas szobrászművész. 4) Folyóstatás.

Művészet, Budapest, 1981. márc. 30. old.

nondták
, vajon
ek-e az
akolnak
n mun-
is. Az
tenadta
szobor-
gy lak-
Persze
szolgál
ényem,
t bizo-
es tör-
nények,
ész az,
n fedik
tomiak,
sz mű-
it szol-
mutatni
lltak a
y lettek
a sza-

mszesz
lt, már
sinálta-
ket. Ez
t benne

némi hamisítás, de mint esztétikum, mint szobor maradandó. A mű hazudott, de a művész csak szolgálta a társadalmat, mert jó művet hozott létre.

– *Mennyiben szolgálta a társadalmat szerinted?*

– Ezek a szobrok a fáraó meg az egyház megdönthetetlen hatalmának a hitét voltak hivatottak erősíteni. Persze az, hogy a művész a társadalmat szolgálta, az nem biztos, hogy jó volt a népnek, de mégis egyféle szolgálatot teljesített, és jó, magas színvonalú művészetet hozott létre.

– *Visszatérve a pályázatokhoz, az a fajta mechanizmus, amit elmeséltél, nem jelent-e elszakadást az igényektől? Én két lépcsőfokot is látok: az egyik a lakosság és a befektető, a másik a megrendelő, il-*

Vasas Károly, Munkácsy-díjas szobrászművész 1973-ban

Vasas Károly: Lányok, bronz, kő, 55 cm, 1973 (fotó Somfai)

Művészet, Budapest, 1981. május

Lakás

és ga

Csoportos, kors
lakóház- és üdülő

A saját lakás vágy, öröm és gond is. Jó dolog az, hogy az állam részt vállal a gondokból, az anyagi terhekből. De az is köztudott: az ország lakásépítési programja csak úgy valósulhat meg évről évre, hogy az egész lakosság együttes erővel, az erők összefogásával törekszik terveink megvalósítására. Az erők összefogásának egyik formája a szövetkezés.

Már több mint húsz éve, hogy megjelent a lakásszövetkezetekről szóló kormányrendelet. Ez a jogszabály átfogóan rögzítette a lakásfenntartó szövetkezet „rendjét". A hetvenes évek elején szabályozták a lakásépítő szövetkezetek helyzetét, majd 1977-ben napvilágot látott több rendelkezés is, amelyek már a lakásfenntartó és építő szövetkezetek mellett önállónak ismerték el és szabályozták az üdülő- és garázsszövetkezeteket is. Együttesen valamennyi helyzetéről, gondjairól, feladatairól kértünk tájékoztatót Ocskó Imrétől, a Fogyasztási Szövetkezetek Csongrád megyei Szövetségének elnökétől, aki a többek között elmondotta:

— Megyénkben a lakásszövetkezetek dinamikus fejlődése a negyedik ötéves terv elején kezdődött és ebben az időszakban érte el a legmagasabb szintet. Az évtized közepén, 1975. december végén megyénkben 4 ezer 722 szövetkezeti lakás volt. A

kezeti lakások szervezet létre ni. Ezt figyelen hogy az új szö szolgálóhelyiség — is épüljenek költség nélkül épületek fogad igénylik, a kil kamrák stb. igé

A lakásfennt kodásáról elmo talában megny noksági szerve teknél alakult gazdálkodás, m talában betartj bályait és mega a lakótársi szel lakásszövetkeze munkaversenyb vállalja például csinosítását, gon problémák is. I tó, hogy késed szövetkezeti tag ni kellett az el

Lényegében

Az ötödik ötéves lakást építettek ban. Zömében

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly,
munkácsy-díjas szobrász-
művész

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP
1980 JUL 13

1021

VASAS KÁROLY: BÁNYÁSZ

GYI TÁJAK, EMBERE

ségőrségen

l gazdagította a kis közössé-
ák „szárnyaikat" olyan, a há-
ányos hírességekké vált fia-
Dobrovics Aladár, az egyip-
János György, a kiváló
s, archeológus, és sokan má-
int *Mihály András*, az Ope-
gazgatója és Devecseri fele-
ra, később kitűnő operaren-
yomán a Talizmán című cik-
szonettje jut eszembe. Kis
elyeknek gondolata *Corelli*
zenéjének hallgatása közben
Bartók nevezetes búcsúestjén.
n volt zenei tehetségem, és
játszani egyetlen hangszeren
ős zenei élményeimet bará-
etem; velük hallgattam végig
l és szomorú búcsúestjét, az
rkedtem meg *Bartók* és *Ko-*
olgozásaival. Bartók muzsiká-
tározó szellemi élményként

Hazatérés, vargabetűk. Rövid ideig dramaturgként dolgozott a Nemzeti Színházban, majd alkalmaztatás — a filmgyárban.

— *Sarkadi Imrét, Hubay Miklóst, B. Nagy Lászlót, Kormos Istvánt* és — velem együtt — még néhány kitűnő ifjút bíztak meg azzal, hogy az irodalom segítségével számoljuk föl a kommerszfilm-gyártást, s teremtsünk újat, jobbat. Az egyetlen akadály az volt, hogy egyikünk sem értett igazán a filmművészethez, s hamarosan „menesztettek" is bennünket. Ott-tartózkodásom mégsem volt haszontalan: titkárnőm, aki frissen tért haza chilei emigrációjából, felhívta figyelmemet *Pablo Neruda* költészetére, s én lassanként lefordítottam egyik legfontosabb művét. 1949-ben személyesen is találkoztunk. Nerudának, politikai meggyőződése miatt, menekülnie kellett a hazájából. Lovon kelt át a Cordillerákon, részt vett az első

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly,
szobrászművész

SOMOGYI NÉPLAP

1980 MÁJ 1 1

1021

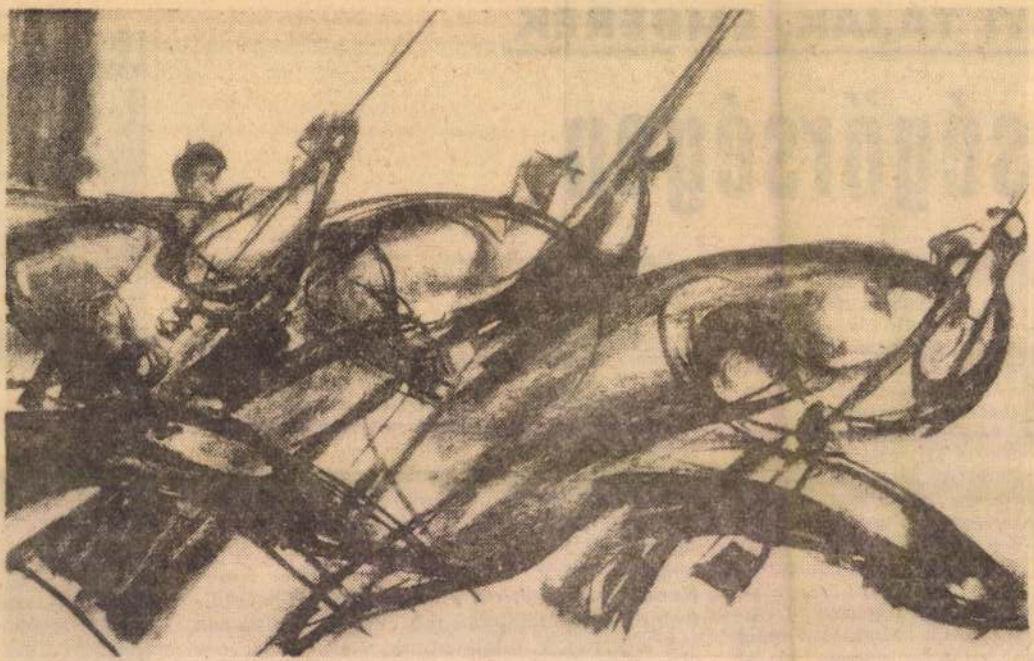

Lovasroham. Vasas Károly rajza.

HUSZO

„M

Tizenhat esztendős volt, amikor elkezdte, és 1981 januárja óta mint nyugdíjas folytatja. Délidőben kinyitja az ebédlő sarkában levő szekrényt, végigsorakoztatja az új szerzeményeket az asztalon, ajánlja a régieket, tanácsokat ad, cserél. S ha az étteremből elfogynak az ebédelő munkások, ő maga járja végig az üzemrészeket, érdeklődik, gyűjti az újabb igényeket, olvasnivalót osztogat.

— Van úgy, hogy négyszer-ötször fordulok naponta. Ismerem már a dolgozók igényeit, érdeklődését és felkészültségüket, tudom, milyen könyv érdekli őket, és elő is keresem nekik. Lehet, persze, ezzel kényelemhez szoktatom az olvasóimat, mert válogatniuk sem kell, és mégis hat-nyolc könyvet vihetnek haza műszak után.

Társadalmi könyvtáros — ez az elnevezés foglalja össze azt a sokfajta tevékenységet, amelyet a Hungária Műanyagfeldolgozó Vállalat debreceni gyáregységében Böttkös Sándorné végez. Társadalmi könyvtáros: nem szakképzett és nem főállású. Amíg dolgozott — betanított munkás volt a kikészítőben, a fröccsüzem egyik részlegében —, munkája mellett látta el a könyvekkel a műanyaggyáriakat.

— Úgy kezdődött, hogy a régi könyvtárostól terjesztésre átvettem néhány könyvet, aztán belejöttem, megszerettem. 1965-ben vettem át az új szakszervezeti letéti könyvtárat és a gyári öltöző melletti kis szobába költöztem be, hogy a munkásoknak „útba essek jövet-menet", ne panaszkodhassanak időhiányra, miegyébre. Hetvenöt dolgozóval kezdtem, és volt olyan év, hogy háromszázig is fölmentem. Most? Hatszáz körül van a létszám, de vegye figyelembe azt is, hogy a gyárban nyolc—kilencszáz dolgozó van.

Hetente háromszor buszozik ki a Kishegyesi út végén levő üzembe, és addig marad, ameddig munkája van. A hét többi napján a Szakszervezetek Megyei Tanácsának központi könyvtárában

Böttkös Sándorné (a kép jobb

vánság, mindennap más! Most közeledik a Korunk valósága vetélkedő, erre készülnek a brigádok. Sokan iskolába járnak, ahhoz is kell kötelező irodalom. Mit csinálhatok? Ha nincs meg a könyv, bemegyek a központba, kijegyzetelem, aztán sokszorosítva közreadom. Most éppen a két világháború közötti időszak történelmével vagyok így. Vagy kellene például Szabó Magda egyik könyve, a Freskó. Nem találom sehol sem, pedig járom az antikváriumot is, hogy saját pénzemen megvegyem, mert kell a vetélkedőhöz, és bennem még nem csalódtak a dolgozók.

Nem is csalódhattak, mert Böttkös Sándorné olyan könyvtáros hírében áll, aki mindenkinek tud segíteni. Van mondandója akármelyik könyvről, ajánl is kinekkinek ízlése, érdeklődése szerint.

— Főleg az idősebbek olvasnak, általában szépirodalmat. De most, hogy nyílik az idő és megkezdő-

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vass Károly, Munkácsy-díjas szobrászművész

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

1981 ÁPR 4

1021

FELSZABADULÁS

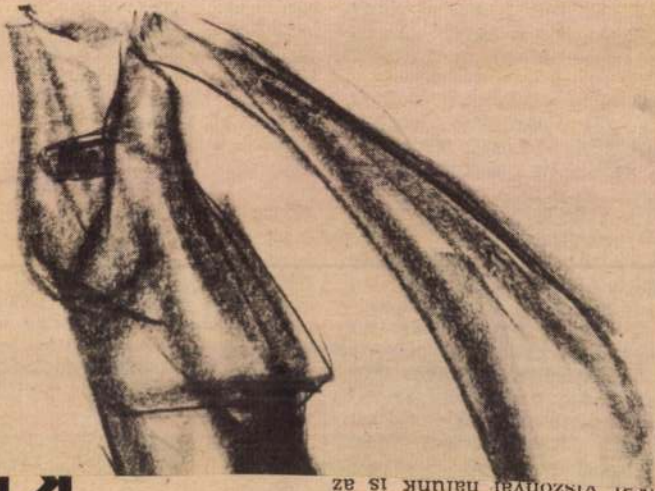

„A lakótelepek urbanisztikai viszonyai nálunk is az

SZ

KOSSU

6.05: Kellem
8.10: Öt kontinens hét napja.
8.26: Harangozó Teréz virágénekeket énekel.
8.40: Kezdet... Lírai monológ 1945 tavaszáról.
9.10: Gácsi Sándor műsora.
9.35: Szabadság — versek.
9.49: Zenei anyanyelvünk.
10.08: Százszorszép Színház, 1. rész.
10.42: A zene nem ismer határokat.
11.32: Teresa Berganza operaáriákat énekel.
12.10: Világhírű zongoraművészek.
13.18: Muzeális nótafelvételeinkből.
13.40: Maghasadás. Paks — tegnap — ma — holnap.
14.30: Sándor Judit, Komlóssy Erzsébet és Palócz László operett- és daljátékfelvételeiből.
15.05: Új Zenei Újság.
15.59: Honfoglalás.
17.05: Színház a „peremkerületben?"
17.25: Jean Pierre Rampal fuvolázik, Arthur Grumiaux hegedül,
18.33: Közvetítés az FTC—MTK-VM és a ZTE—DVTK bajnoki labdarúgómérkőzésekről.
18.40: A Rádiószínház bemutatója. Becsületmentők.
19.50: A BM Duna Művészegyüttesének népi zenekara játszik.
20.18: Magyar előadóművészek. Ferencsik János vezényli a Magyar Állami Hangversenyzenekart.
21.25: „Mesterkurzus."
22.15: Emlékek, nyilatkozatok Bartók Béláról.
22.59: Nagy mesterek — világhírű előadóművészek.
0.10: Melódiakoktél.

PETŐFI RÁDIÓ:

6.00: Népszerű muzsika — korán kelőknek.
7.00: Rossini operáiból.
8.05: Örökzöld dallamok.
9.00: Tavasz van! Gyönyörű!
9.10: A Magyar Rádió körzeti stúdiójának műsora.
9.45: A tegnap slágereiből.
10.33: Egy nap születése.
11.44: Jó ebédhez szól a nóta.
12.41: Nemzetközi mesejátékfesztivál.
14.00: Ritmus! Az Express együttes felvételeiből.
14.33: Szivárvány.
16.30: Tessék választani! Gálaest a Madách Színházban.
18.33: Körkapcsolás bajnoki labdarúgó-mérkőzésekről.
18.50: Az Állami Népi Együttes
19.15: Esti mese
19.30: Tv-híradó
20.00: Vers — mindenkinek
20.05: Szabó Magda: Az a szép fényes nap. A dráma televíziós változata SZ
22.00: Tv-híradó 3. SZ
22.10: BILLY WILDER-sorozat: Gyilkos vagyok. Magyarul beszélő amerikai film

2. MŰSOR:

16.40: Kérem a következőt! XIII/13. rész: Az ő ábrándos lelke
16.55: Lázár Ervin: A kisfiú, meg az oroszlánok.
17.55: „Yamaha Music Foundation"
18.40: Gólyavári esték
19.30: Tv-híradó SZ
20.00: Vers — mindenkinek
20.05: Bartók nyomában, a Szovjetunióban. II. rész:
20.55: Tv-híradó 2. SZ
21.15: Magyarország—Szovjetunió Sabaria Kupa női röplabdamérkőzés

BESZTERCEBÁNYA:

15.40: Találkozó Komáromban — szórakoztató műsor Az adás végén a mates számainak húzása
16.25: Zbrojovka Brno—Lokomotív Kosice labdarúgóliga
18.20: Válaszolunk nézőink leveleire
18.30: Esti mese 4. rész
19.20: Időjárásjelentés és műsorismertetés
19.30: Tv-híradó
20.00: Pipikék — cseh film
21.15: Sporthíradó
21.25: NDK tévérevü
22.55: A remete — francia filmdráma
0.30: Hírek

MOZIMŰSOR:

Salgótarjáni November 7.: Fél 2 és fél 4-től: Münchausen báró csodálatos kalandjai. Színes szinkronizált francia rajzjátékfilm. Háromnegyed 6 és 8-tól: Autóversenyzők. Színes magyar dokumentumfilm. — **Kohász:** A zsoldoskatona. Színes olasz kalandfilmvígjáték. — **Balassagyarmati Madách:** Fél 4-től: A cárlány és a hét dalia. Színes, szinkronizált szovjet film. Háromnegyed 6 és 8-tól: Gengszterek sofőrje. (14). Színes, szinkronizált angol bűnügyi film. **Matiné:** délután 2-től: A delfin napja. — **Nagybátonyi Bányász:** Szibériáda. I—II. Színes szovjet filmeposz. — **Pásztói Mátra:** S. O. S. Concorde. Színes olasz katasztrófafilm. — **Karancslapujtő:** Zorro. Színes olasz—francia kalandfilm. — **Nagylóc:** Psyché II. (16) Színes magyar film

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly munkácsy-díjas szobrászművész

NÓGRÁD
1981 ÁPR 4

1021

Vasas Károly rajza

Badacsonyörsön n.-öl panorámát művesített szőlő latonhoz közel Ft/n.-öle, építé kalmas, eladó, 284, 14 óra kö

Kulcson 455 n. db termő m telek, alpesi tet ralóval 200 000 tért eladó. — Dunaújváros, u. 1/c. V. em. Kárpáti.

Eladó 250 n.-öl Érd-Parkvárosban. Telefon: 425-398 (6—15 órálg).

Eladó 1 + 2 félszoba összkomfortos szövetkezeti lakás kp. + OTP, vagy családi házra cserélhető. Bp. IV., Pozsonyi út 4/a. II. em. 11. Mészáros.

Eladó 471 n.-öl fajgyümölcsös. — hétvégi házzal, fővárosi víz, ipari áram van, Kamaraerdőn. Panoráma. (Kék busz.) Masoricsné, 1084 Bp. VIII., Tavaszmező utca 7. Du. 17 órától.

Eladó Érd Tusculánum, Nagy Lajos u. 43. 363 n.-öl beépíthető közművesített telek. Érdeklődni: 260-971 telefonon.

Érden új 2 szobás családi ház sürgősen eladó, kp. + OTP átvállalással. Érdeklődni 264-170/124-es mellék, Lévayné.

ÜDÜLÉS

Balatonvilágoson, Idegenforgalmin keresztül 4 szobás, 10 férőhelyes, hideg-meleg vizes nyaraló kiadó, parthoz közel. Bp. XXI., Mikes K. 25. Hádinger Mihály.

GYERM.-GOND.

jelig. a kiadóba.

33 éves, 173 cm magas, barna, elváltan élő vegyész megismerkedne korban hozzáillő lánnyal, asszonnyal, házasság céljából. Fényképes leveleket várok. »Együtt könnyebb 146128« jeligére a Felszabadulás téri hirdetőbe.

165 cm magas, kék szemű, barna hajú, 57 kg testsúlyú férfi vagyok. Keresem azt a 18—24 éves nőt, aki házastársam szeretne lenni, természet és irodalmat kedvelő nem dohányzót. Lakás, nyaraló van. »Illúzió nélkül 145687« jelig. a Felszabadulás téri hirdetőbe.

SZOLGÁLTATÁS

Szobafestést, mázolást és tapétázást, parkettá, PVC, szőnyegpadló fektetést, csiszolást, lakkozást és takarítást vállalunk: 299-107.

Festést, mázolást, tapétázást, csempeburkolást, parkettacsiszolást lakkozást vállalunk — minőségi kivitelben 685-335.

Parkettafektetést, -átrakást, csiszolást, lakkozást, PVC-lerakást, garanciával vállalok szolgálatot. Lakásra, irodára, padlóra, porelszívós gépekkel, garanciával. Ablaktisztítás, falradírozás, takarítás, kőzületek is. Telefon: 450—681.

Parkettacsiszolást, lakkozást azonnalra garanciával elfogadható áron vállal kisiparos. 330—394

Parkettacsiszolást, lerakást, átrakást, lakkozást világosra vállal kisiparos garanciával 416-885.

Ablaktisztítás, nagytakarítás, falradírozás, szőnyegtisztítás. Azonnal. 17—20-ig. 646-200.

Vállalok szobafestést, mázolást, tapétázást. Külön mellékhelyiséget is, közületitől is. — Weltner Mihály, Kispest, Nyári Pál 10.

Parkettacsiszolást, magasfényű, világos lakkozást szolid áron garanciával vállalok. — 132-146.

Parkettacsiszolást, lakkozást világosra, garanciával szolid áron, azonnalra vállalok. — 337-093.

VEGYES

Fogsorjavítás megvárnato Royal Szálló mellett. Lenin krt. 51. — 423-429.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1979 MÁR 21

NÉPSZAVA

Vasas Károly szobrászművész

1021

A Műcsarnok előtt látható Vasas Károly szobrászművész Hartai felszabadulási emlékmű című alkotása, amelyet hamarosan végleges helyére szállítanak. Az emlékművet április 4-e tiszteletére a Bács-Kiskun megyei Harta községben állítják fel

(László Henrik felvétele)

KM ÜNNEPI MELL

MK SAJTÓFIGYELŐ
MOKIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly

KELET-MAGYARORSZÁG
szobrászművész
1979 NOV 7

1021

A FORRADALOM LOVASAI

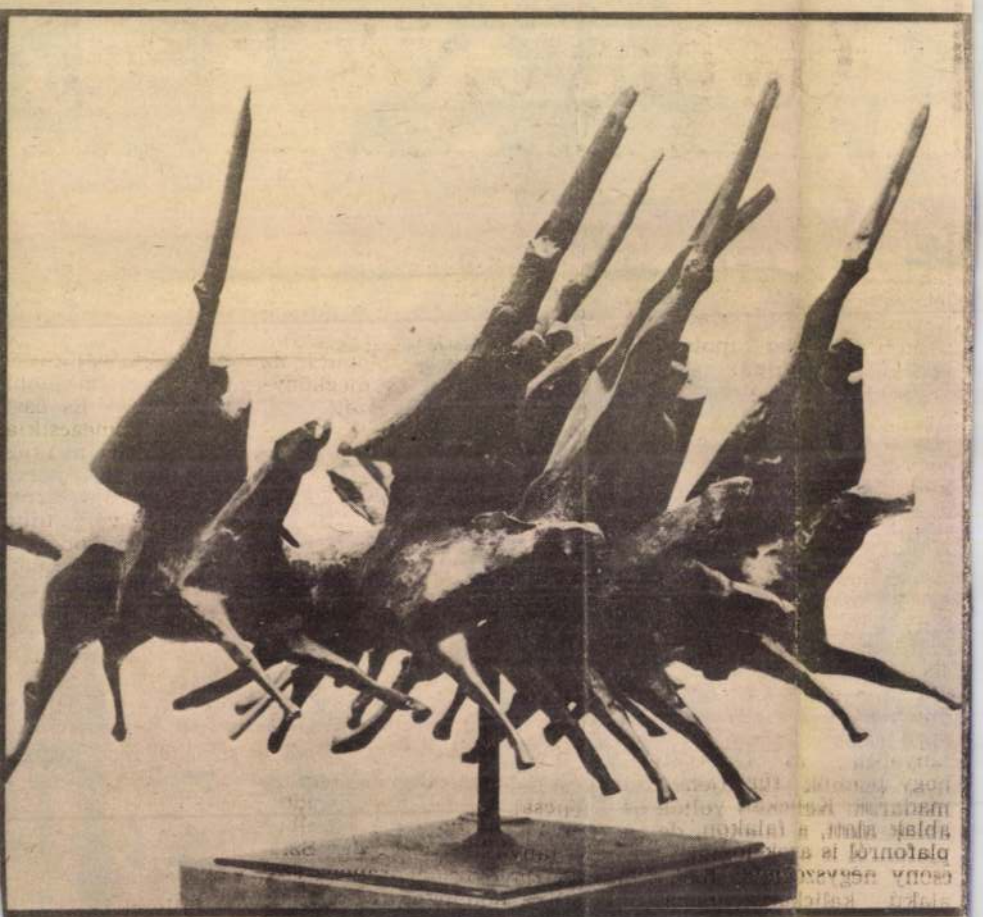

Vasas Károly szobra

ácsköztársasá
ere az egész
ultusszal kap
ályozta: a n
zocialista r
össéget vállá
emzedékekér

elmünk tekintélyes részét
rdítsuk olyan szociális,
gészségügyi és oktatási-ne-
elési célokra, amelyek ré-
én megvalósulhat gyerme-

demes társadalmi munkás kitüntetést, az iskola vezetősége pedig a szülői munkaközösség példaadóan dolgozó tagjainak oklevelet adott át.

Új oktatáspolitikai folyóirat

Iskolai sze

A pedagógus lényéből — jó
etben — törvényszerűen fa-
ad a gondolatok közlésének
ajtása, gyakrán az írásbeli
özlése is. Oktatásunk hely-
te pedig megköveteli, hogy
tapasztalatok közreadásával,
gondok elemzésével segít-
k elő az erjedés felgyorsu-
sát. Mind »ok-okozati«, mind
élszerűségi« indokok köz-
iátszottak tehát abban,

latlanságának rovására kell írnunk, hogy a terjedelmes lapban aránytalanul kicsiny a közép- és felsőoktatási intézmények helyzetéről készített cikkek száma. Jó azonban, hogy a szerkesztők — *Ázsóth Gyula, dr. Deli István, Hausz Gyula, dr. Kelemen Elemér, Terényi Zoltán* és *Varga Gyula* — nem »ragadtak meg« a közoktatás pragmatikus gond-

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

1979 NOV 7

Vasas Károly szobrászművész

(Zándori Dezső fordítása)

1021

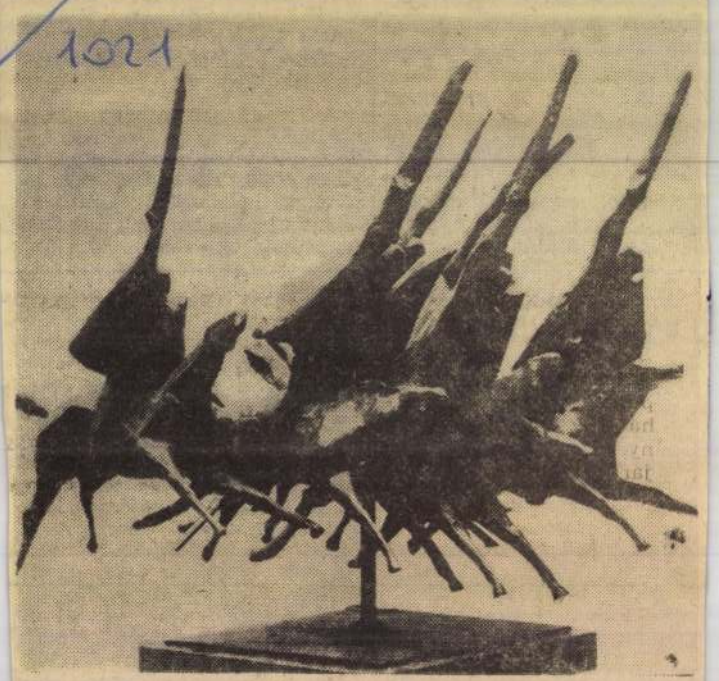

Vasas Károly: Forradalom (szobor)

Eladunk

áthidalásnak, kerítésoszlopnak
kisvasúti sínt
(kb. 23 kg/fm) és szerfának is alkalmas
kisvasúti talpfát
kedvező feltételekkel, bármilyen mennyiségben.

Érdeklődni
DEBRECENI KÖZLEKEDÉSI VÁLLALAT
Blaháné utca 2. szám, telefon: 17-722.

APRÓHIRDETÉSEK

HÁZ

Kis kertes családi ház 225 négyszögöl telekkel eladó. Debrecen, Bellegelő 1074. (Kormos csárdánál.)

Elcserélném debreceni tanácsi 2 szobásra

Elcserélem Jerikó utcai tanácsi 2 szoba + étkezős lakásom, másfél szobás távfűtésesre. Ráfizetést kérek. „Vadvirág" jeligére a kiadóba

Kiss Áron utca 11. alatti külön bejáratú szoba összkomfort-használattal és a 41. sz. alatt különálló szoba albérletbe kiadó

INGATLAN

Martinkán 540 négyszögöl

ÁLLÁS

Napi 4 vagy 6 órás

SZ

Debreceni új, korsze

FELVESZ

női szabó szakmunk
dolgozókat.

JELENTKEZÉS: Debrece

Balmazújvárosi új,

FELVESZ

női szabó szakmunk
dolgozókat, varrónő
dolgozókat és 3 hón

JELENTKEZÉS: Balmazú
üzemben.

Ne jelentkezzenek
munkahelyet változ

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
Vasas Károly,
HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ
szobrászművész
1979 NOV 7

HY ZÁSZLÓ

1021

Vasas Károly: 1917 (szobor)

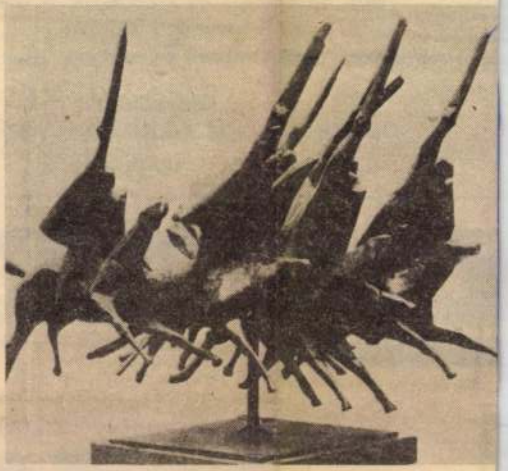

Vasas Károly: Forradalom (szobor)

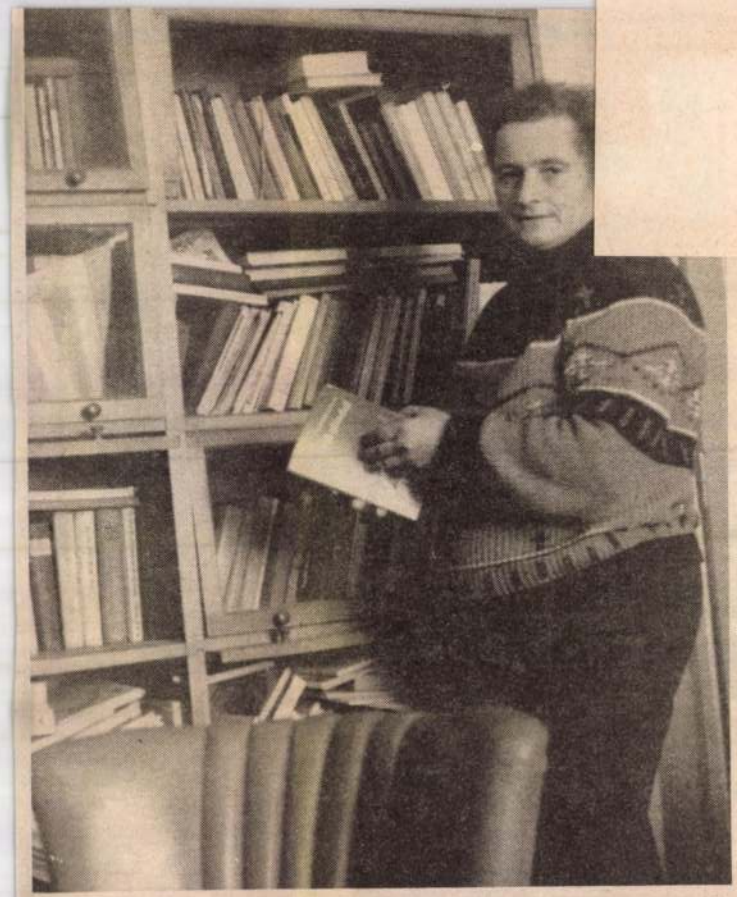

Házuk egy domboldalon kuporog, ahonnan tágas mezőket, lágy ívű dombhajlatokat, erdőket látni. Az asszony, mielőtt leszaladna a klubba, néha megáll, szeme megpihen a mecséri dombokon, elgondolkozik hajdani árvaságán, meghiúsult tanárnő álmain, aztán fut olvasóihoz. Nemcsak a gyerekek, s a fiatalok, a nyugdíjasok is számítanak rá. Szüntelenül duruzsolják, hogy velük is törődjön, nekik is rendezzen valamit. Mindenki őt keresi, rá vár.

Ha már nem lesz ilyen fürge, szaladós és nevetős, ő vajon kikre számíthat?

Z. E

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly,

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP
Szolgálatmunkatárs
1979 NOV 7

1021

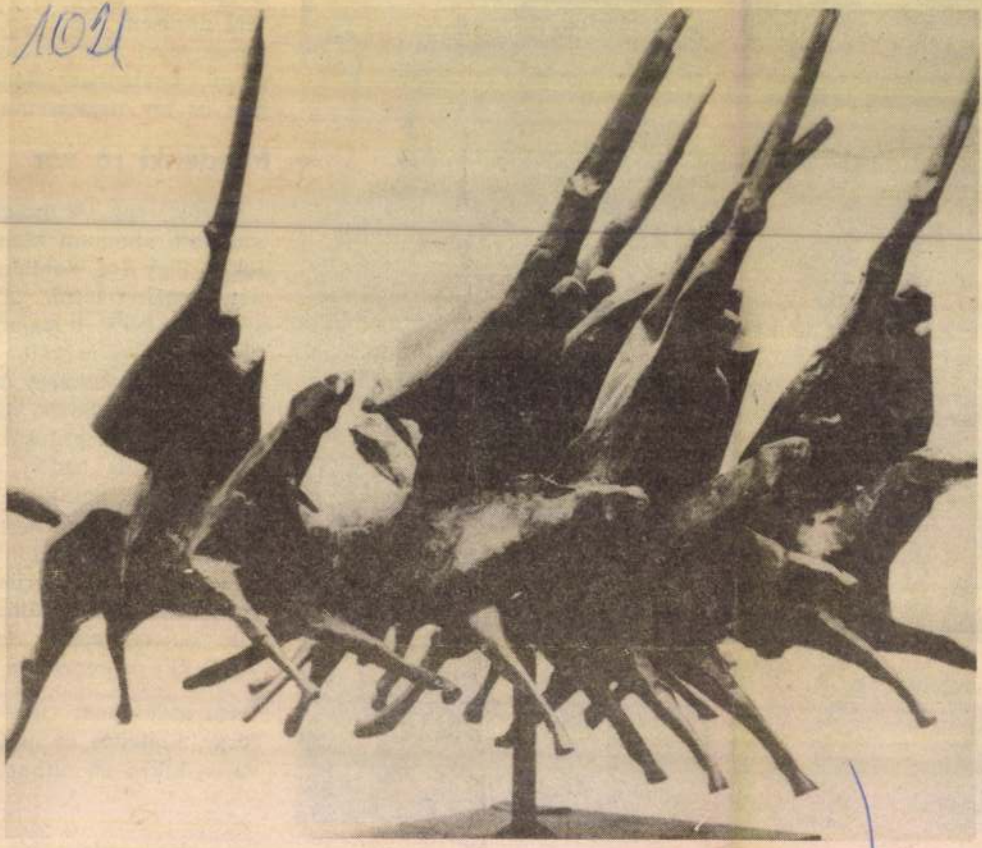

Vasas Károly: Forradalom (szobor)

A Szőce-rimányi fűztelepen a megtermelt fűzvessző egy részéből helyben kosarakat fonnak. Évente 14—15 ezer fűzkosár készül itt a

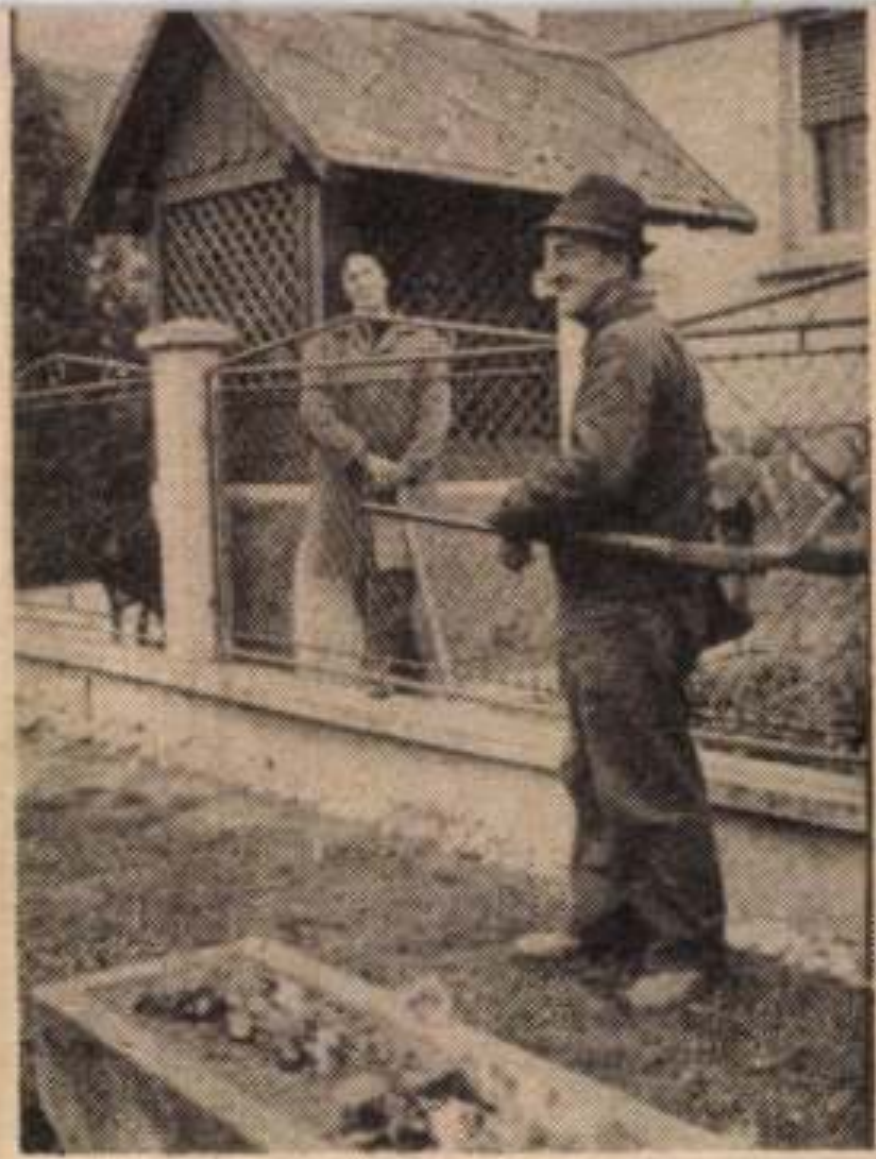

Tere-fere az egyik ház előtt. Kovács Gyula mezőőr éppen szolgálatát teljesiteni indul a mezőre. „Nem tolvaj természetű nép az itteni, iga-

Vasas Károly
szobrászművész

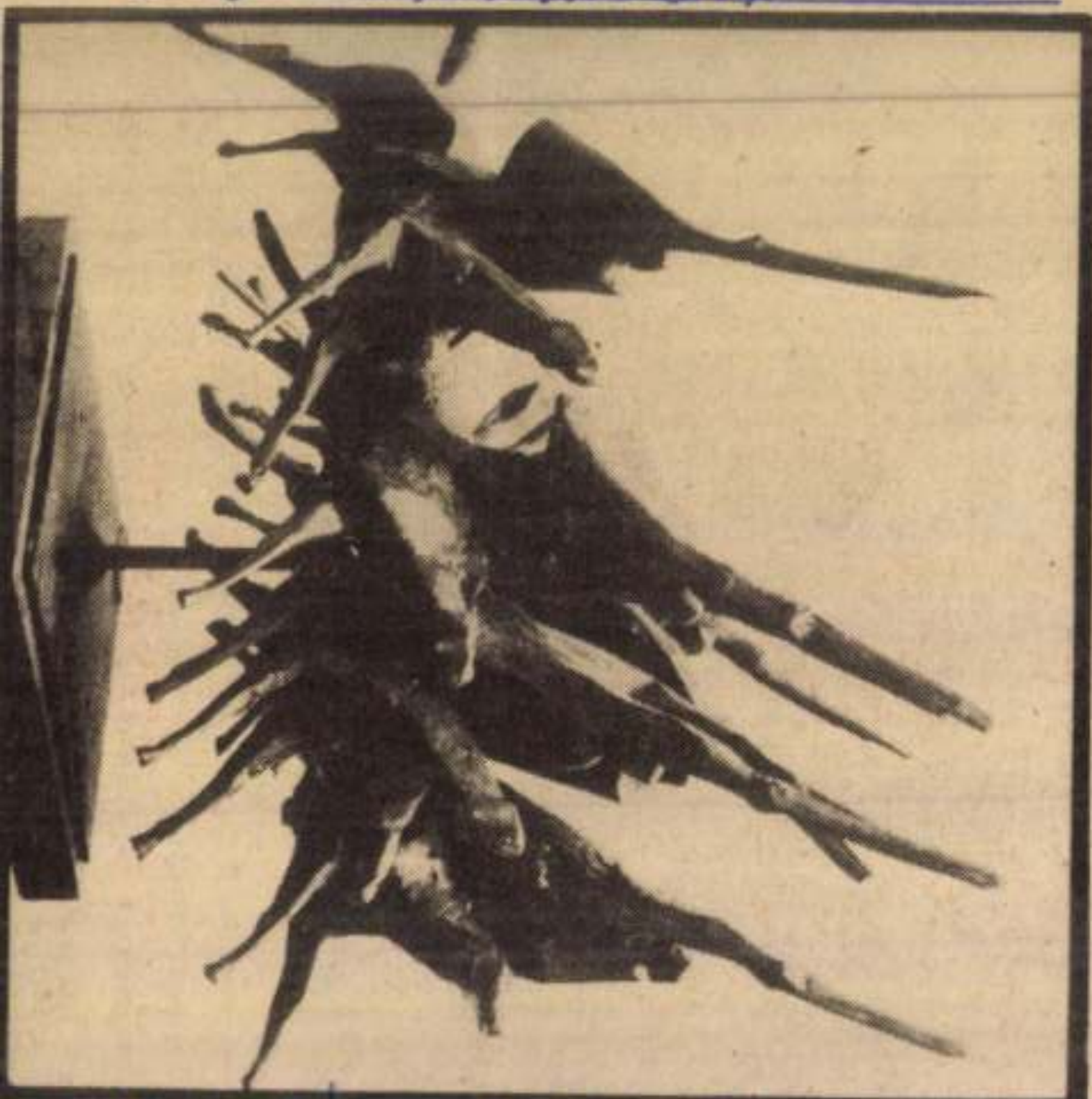

Vas Nése, 1979. Nov. 7.

melést az önök módsze
és 60 mázsa szemesterm
400 mázsa szilázst értünk
Az idén 11 000 hektáron
goztunk magyar technológi
50–60 mázsa szemeskukor
és 450 mázsa szilázsra sz
tunk.

Az együttműködésben
csak jót látunk. Bebizonyosc
hogy azzal a technológi
amely Magyarországon
rott, lehet eredményeket e
Szeretném azonban hangsú-
lyozni: nekünk gépekre és her-
bicidekre van szükségünk. És
én úgy vélem, mi is tudunk se-
gíteni.

– Dnyesztrovszkiban egy 45 000-es nyérctelepet, a Pravda kolhozban ezüstróka tenyészetet mutattak. Megnéztük az Ukrajna kolhoz tehenészetét: új fajta 5000 literen felüli hozammal, 100 százalékos termékenység, aszfaltozott utak, pázsit az új épületek között.

rulatot nevelnek fel anyánként. Ez igen magas arány. A minőség a technológia függvénye, s ez ki van dolgozva. Egy ezres állomány átadásában nem látok nehézséget.

Hatszázezer tehén a háztájiban

– A Kárpátokban feltűnt, svéd nyársakon igen sok szénát gyűjtöttek össze, és kisebb-nagyobb csoportokban a hegyi legelőkön sok a tehén. Még Morsinban is, egy üdülőhelyen majd minden udvaron nagyszámú baromfit látni. Végig a falvakon sok a liba. Kis parcellákon ott sorakoztak a krumplis-zsákok. Milyen megítélést kap most önöknél a háztáji gazdálkodás?

– Örülök annak, amit elmondott. Úgy véljük, sok terméket tudunk előállítani a ház körül, és az emberek hasznosítják szabadidejüket. Mindenkinek joga van egy hold földre, két tehenet tarthat és szaporulatát. Ma területünkön 700 000 szarvasmarha van a kolhozokban és szovhozokban, 600 000 a háztájiban.

Szakemberek kellenek

– A kolhozelnökök mindenütt azt mondták, szép számmal vannak fiatalok a mezőgazda-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly, szobrászművész

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1979 NOV 7

1021

Vasas Károly: Forradalom (szobor)

Vasas Károly: 1917 (szobor)

in Gorkiban

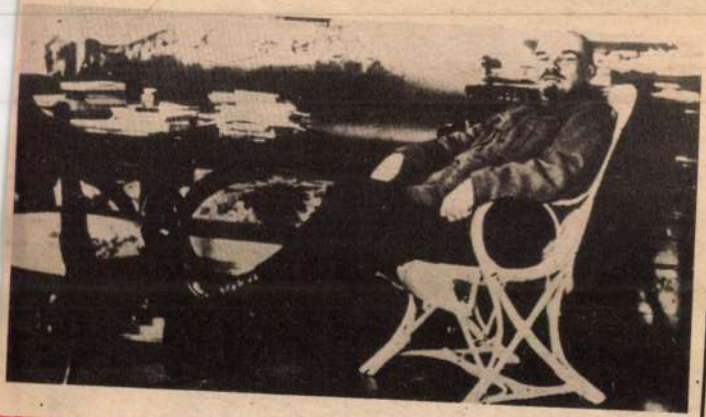

V. I. Lenin Gorkiban 1922. augusztus—szeptemberében

Balról egyszerű faágy, mellette éjjeliszekrény olvasólámpával. Kis tükrös toalettasztal. Itt írta a „Proletárforradalom és a renegát Kautsky" című művét. Az asztalkán most is ott a toll,

A telefonszoba. A falon függő öreg készüléken Lenin több mint 200 rendeletet, számtalan cikket és levelet diktált.

A dolgozószoba erkélyén gyakran pihent a szép nyári

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly

NÉPÚJSÁG (TOLNA)
szobrászművésszel
1979 NOV 7

1021

Forradalom

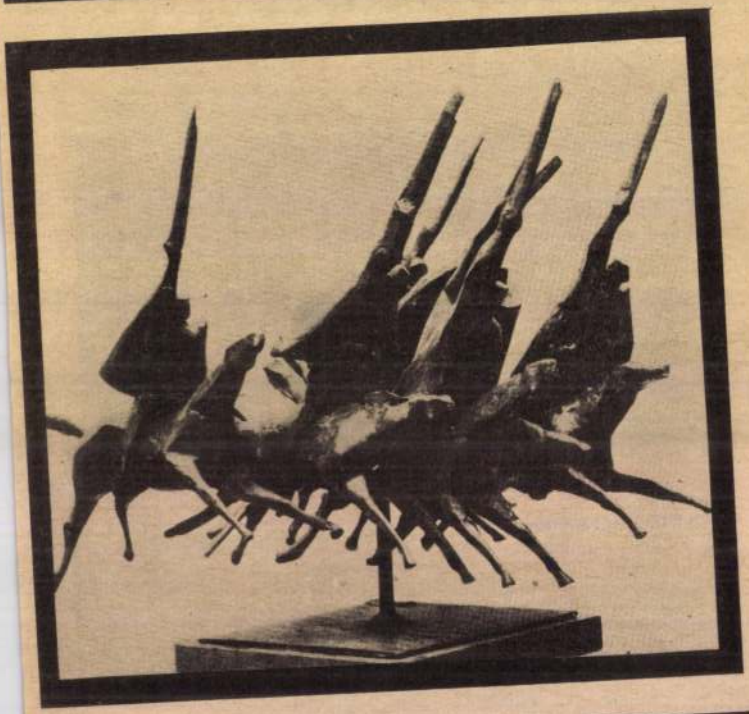

Vasas Károly szobra

sport | sport

is készül az olimpiára

pia megnyitása előtt kerül átadásra az a 25 ezer férőhelyes, univerális sportcsarnok, amelynek küzdőterét szükség esetén bármilyen téli, vagy nyári sportjáték igényének megfelelően át lehet alakítani. Például

a gyorskorcsolyázók délelőtti edzése után este már akár futballozni is lehet a szabvány méretű zöld műanyag szőnyegen.

Az olimpia idején a sportolókon és a hivatalos vendégeken kívül rengeteg turista is vendégeskedik majd Leningrádban. Az elhelyezés, az étkeztetés, a különféle szolgáltatások megszervezése szintén nem csekély gonddal jár. Huszonnyolc szállodát — közöttük hat újat — és 48 kényelmes diákotthont bocsátanak a rendelkezésükre. Ami a híres leningrádi múzeumokat, színházakat és a koncerttermeket illeti, az olimpia idején ezek is a vendégeket szolgálják majd.

Végezetül egy érdekesség: **leningrádi mérnökök csoportja szabad idejében, puszta lelkesedésből, elkészítette az olimpiai fáklya tervezetét,**

majd két mintapéldányát is. A prototípusok sikeresen kiállták a próbát: melegben, hidegben, esőben és szélben egyaránt égnek. Aztán Moszkvába küldték őket, az olimpia szervező bizottsága címére. Ennek határozata értelmében egyébként az olimpiai lángot nemcsak Moszkvában és Tallinnban, a regattaversenyek színhelyén gyújtják majd meg, hanem a labdarúgó elődöntőknek otthont adó városokban — Leningrádban, Kijevben és Minszkben is.

Jurij Snyitnyikov
(Budapress—APN)

Teke

Szegedi siker Kanizsán

SZEOL AK—Kanizsa | **Kanizsa Sörgyár—Pápai MÁV**

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ZALAI HÍRLAP

1979 NOV 7

Vasas Károly
szobrászművész
1921

1979. november 7.

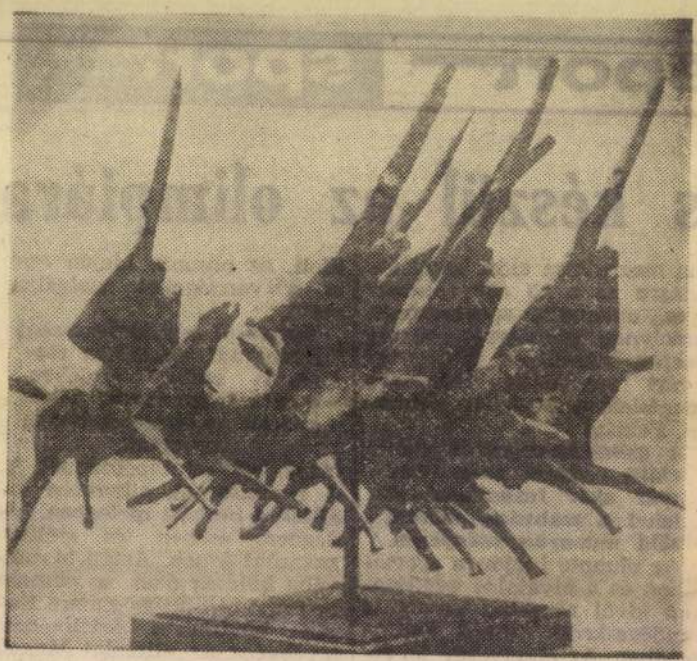

(Vasas Károly Forradalom című plasztikája)

A magyar internacionalisták nem csak fegyverrel harcoltak az új életért. 1920. május 22-e és 29-e között a kommunista szombat mintájára „munkahetet" tartottak, s ebben az orenburgi *„magyar szekció valamennyi kommunistája részt-vett és nagyszerű eredményeket értek el"*. A magyar szekció kezdeményezésére 1920 őszén Orenburgtól 50 kilométerre megalapították a külföldi dolgozók mezőgazdasági kommunáját. Szovjet-Oroszország egyik első ilyen gazdasága volt ez, 36 magyar, közöttük fogott hozzá lelkesen az itt található földek meghódításához. Mezőgazdasági kommuna alakításához kértek földet, Csernyajev város (ma *Csimkent*) magyar kommunistái is. Ez 1921 tavaszán történt. Megkezdődött az új élet, az új földön...

(APN — KS)

I–II.
Mb. szí. olasz film
Dupla és III. helyár!
16 éven felülieknek!
Kezdés: 6 órakor

MATINÉ:
Szent Péter esernyője
Szí. magyar film
Kezdés: de. 10 órakor

GÖRÖMBÖLY, KRÚDY:
MATINÉ:
A dzsungel könyve
Mb. szí. amerikai film
Kezdés: de. 10 órakor

TAPOLCA, ADY:
Minden szerdán
Szí. magyar film
14 éven alul nem ajánljuk!
Kezdés: 14 órakor

PERECES:
A Nada csoport
Mb. francia—olasz film
II. helyár!
16 éven felülieknek!
Kezdés: 6 órakor

ÁMOR:
Élve, vagy halva!
Szí. magyar film
Kezdés 6 órakor

HÉTFŐ

ÉKE:
Élve, vagy halva!
Szí. magyar film
Kezdés: 14, hn6 és 8 órakor

ÉKE, KAMARAMOZI. DU.:
A kismalac, meg a farkasok
Szí. magyar mesefilm-összeállítás
Kezdés: du. 4 órakor

ESTE:
Rangon alul
Magyar film
Kezdés: 6 órakor

Az eltűnt kabaré nyomában
Délután 3 órakor

25. hétfő
A Miskolci Szimfonikus Zenekar hangversenye
Téli bérlet
Este fél 8 órakor

26. kedd
A szecsuáni jólélek
Csortos bérlet
Este 7 órakor

JÁTÉKSZÍN

A félreértés
Este 7 órakor

Állatorvosi ügyelet

Miskolc megyei város területén 1980. február 23-án (szombaton) 8 órától 1980. február 25-én (hétfőn) reggel 6 óráig ügyeletes: dr. Wirtz Ferenc körzeti állatorvos. Lakása: Miskolc I., Vörösmarty u. 52. sz. VII/3. Telefon: 33-616. Bejelentés: 8—9 és 13—14 óra között.

A Gábor Áron Kohó- és Öntőipari Szakközépiskolában (3533 Miskolc, Bólyai Farkas út 10.) 1980. április 10-én az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal felügyeletével 400 órás, önköltséges

LEVEGŐTISZTASÁG-VÉDELMI TANFOLYAM INDUL.

A felvétel feltétele: valamilyen ipari szakközépiskolai érettségi bizonyítvány, vagy ipari technikusi oklevél. Foglalkozás: csütörtök délután és péntek délelőtt.

SAJTOFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Vasas Károly
Eszok m ansz
szobrászművész

1980 FEB 24

1021 Dante

Vasas Károly munkája

Feledékenység

Nem kis meglepetés ért egy svéd autóst, mikor a rendőrjárőr megállította és ezt a kérdést tette fel neki: „Hol hagyta a feleségét?" Még nagyobb volt a meglepetése, amikor észrevette, hogy felesége valóban nem ül mögötte a kocsiban. Ott felejtette ugyanis a benzinkútnál. A figyelmetlen férj eképp magyarázkodott: tankolás közben bekapcsolta az autórádiót, amely éppen egy futballmeccset közvetített. Ez elvonta a figyelmét és nem gondolt arra, hogy felesége kiszállt a kocsiból, hogy járjon egyet. Miután férje elhajtott, az asszony riasztotta a rendőrséget, hogy valahogy hazajusson.

Ugrálási rekord

A rekordok felállítására éhes felnőttek a gyermekjátékokat sem kímélik. Aucklandban (Új-Zéland) két férfi és két nő új ugrálási rekordot állított fel az „ég és pokol" játékban. Megszakítás nélkül 50 óra hosszat ugráltak és ezzel két órával szárnyaltak túl egy brit négyest.

Madárszálló

A Hortobágyon mindig történik valami. Nyáron lovasnapokkal, hídivásárral, délibábbal csábítják oda a romantikára vágyó turistákat, de ez a vidék máskor sem szűkölködik az eseményekben. Ahogy nyáron a turisták serege lepi el a vidéket, tavasszal és ősszel a hortobágyi halastavakon szállást és élelmet kereső madarak népes csapatai ütnek tanyát. A Hortobágy nemzetközi hírű madárrezervátuma jórészt az ottani mesterséges halastavaknak köszönheti létét. Ezek a hol feltöltött, hol lecsapolt tavak és környékük adnak élelmet és fészkelőhelyet a gázló- és vízimadarak nagy tömegének, s szinte minden hazánkban előforduló madárnak. A madárvilág élete alkalmazkodott a halastavak működési ritmusához. Bizonyos fajok a lehalászás má-

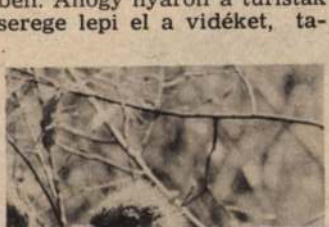

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
Vasas Károly
NÉPÚJSÁG (TOLNA)
Szobrászművész
1980 FEB 17

1980. február 17. 1021

DANTE

Vasas Károly rajza

A TANÁCSOKÉ A SZ

Épül a szolnoki gyermekváros

...ha a környezet veszélyeztetett

Egy gyermek sem ka

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly
szobrászművész

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP
1979 JUL 15

1021

Vasas Károly: Lányok

Borbándi János miniszterelnök-helyettes adta át a díjat az 50 méteres hátuszásban győztes Szabó Verának és a második helyezett Sunyál Kornéliának
(Ács Sándor felvétele)

Úttörő-olimpia:

Tize
ara

Egyéniben
és Hamva
Szabó Ver
és Boda G
bajnokság

Győztek
a Vasvári

A XV. nyári úttörőolimpia utolsó napjainak küzdelemsorozata is hozott több kitűnő Fejér megyei, dunaújvárosi eredményt. Különösen a dunaújvárosi úszók tettek ki magukért, akik az országos mezőnyből magasan kiemelkedtek.

A dunaújvárosiak eredményei:

Úszás:

Kisdoboskategória, lányok, 50 m-es hátúszás: 1. Szabó Vera (Vasvári iskola) 37,0 másodperc, 2. Sunyál Kornélia (Vasvári iskola) 38,6 másodperc. Kisdobos fiúk, 50 m-es hátúszás: 1. Kemény Ákos (Vasvári iskola) 36,8 másodperc, 2. Ágh Norbert (Vasvári iskola) 37,2 másodperc. II. korcsoport, lány, 50 m-es hátúszás: 4. Rátkai Andrea (Petőfi iskola) 45,0 másodperc, 2. Nagy György (Petőfi iskola) 45,1 másodperc. Kisdobos fiú, 50 m-es gyorsúszás: 1. Kemény Ákos (Vasvári iskola) 30,4 másodperc, 3. Tar Krisztián (Vasvári iskola) 33,0 másodperc. Kisdobos leány, 50 m-es gyorsúszás: 4. Rátkai Andrea (Petőfi iskola) 39,6 másodperc. Fiú, 50 m-es gyorsúszás: 1. Hamvai István (Petőfi iskola) 33,3 másodperc, 3. Nagy György (Petőfi iskola) 35,2 másodperc. II. korcsoport, leány, 50 m-es gyorsúszás: 1. Boda Györgyi (Vasvári iskola) 32,7 másodperc, 2. Szabó Vera (Vasvári iskola) 32,9 másodperc.

Atlétika:

Fiú, magasugrás, „B" kategória: 3. Arany Pál (Petőfi sikola) 171 cm, 6. Szöllősi Loránd (Petőfi iskola). Súlylökés, „B" kategória, fiú: 3. Valentényi Sándor (Ságvári iskola) 12,55 m.

Magasugrás: „A", fiú: 2. Faragó Sándor (Petőfi iskola) 178 cm. Súlylökés „A" kategória, fiú: 5. Gábris Lajos (Ságvári iskola) 12,71 m. Kislabdahajítás. „A" kategó- (Vasvári iskola) 54,28 m. ria, leány: 5. Fodor Tünde

Súlylökés: „A" kategória, I. korcsoport: 3. Lábadi Gabriella (Ságvári iskola) 12,07 méter.

Torna:

Fiú „A" kategória, csapatverseny: 4. Vasvári Pál Általános Iskola (138,80 pont). Lányok, egyéniben: 3. Hanti Erzsébet (Vasvári iskola) 37,62 pont.

Kézilabda:

„A" kategória, fiúk: Úttörőolimpiai bajnok a dunaújvárosi Vasvári Pál Általános Iskola csapata.

Véget ért a XV. nyári úttö
mint háromezer kék- és pir
lejthetetlen emlékekkel távo
ból, búcsúzott Szegedtől, am
otthona volt a sportoló ifjús
Csongrád megye, annak vale
mi szervezete, üzemek, a meg
nak érezték a kis olimpikon
dezés jellemezte az olimpiát.
minden percben érezhették
ségét, szeretetét. Nemcsak a
mek szervezése, hanem a p
megszervezése is dicsérendő
színes, gazdag élményekkel,
vel, meghatottan búcsúztak e

Nagyszerűen sikerült a XV
elégedettséghez természetesen
szükségesek. Mi, Fejér megy
panaszkodhatunk. A nem
Budapest (690 pont) és Bács-
után Fejér megye következik
ponttal. A legtöbb aranyérme
ták haza, köztük 13 aranyér
rők, kisdobosok!

Különösen örvendetes, ho
palánták fejlődése olyan szin
valósággal taroltak. Mint ah
tornászgyerekeink, most egyr
nak magukról megyehatárain
tanulók mellett — úszóink bá
Általános Iskola — minden e
nagy sportmúlttal nem rend
a Petőfi Sándor Általános Is
vül az atléták is mutogatják
két sportág és iskola kiemelé
a többi szép eredmény nem
de tény, hogy ez a két sport
emelkedően szerepelt, valósá
az országos élmezőnybe.

Bizakodhatunk. Sok tehetsé
juthat majd néhány év múlv
sebb versenyeire is, új magy
közi versenyek győztesei lehe
valósulásához biztosítékot je
zőink, pedagógusaink áldozato

Az úttörő-olimpiai bajnokságot
gyorsváltó csapat. (Tar, Mész
Salamon,

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1979 JUL 10

DUNAÚJVÁROSI HÍRLAP

Vasas Károly, Munkácsy díjas nobrán mű vén

dunaújvárosi HÍRLAP 5

1021

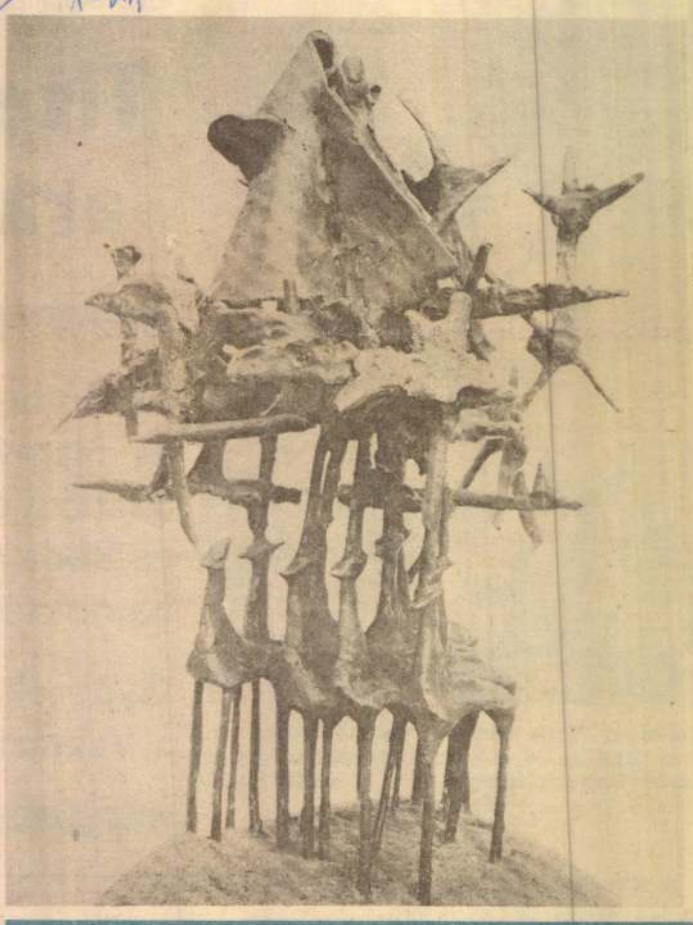

CANTATA PROFANA

Vasas Károly szobrai

Több, mint húsz esztendőnyi alkotó tevékenység után lényegében ugyanezzel az anyaggal, a Műcsarnokban mutatkozott be első ízben önálló tárlaton Vasas Károly. Két Munkácsy-díja, Érdemes Művész kitüntetés és sok megvalósult köztéri alkotás jelzi eddigi pályafutását.

A tárlat egészét átpillantva, azonnal szembetűnik ama plasztikák túlnyomó többsége, amelyeket az úgynevezett „tematikus" kategóriába szokás sorolni. S bár sosem a kategorizálás az értékítélet alapja, hanem mindig és csakis a mű, a laikus szemlélőben is az az érzés támad, hogy a munkásmozgalmi évfordulókra, nevezetes eseményekre emlékeztető szobrok, emlékművek között nem egy elhibázott, a bronz anyagszerűségének ellentmondó kompozíció található. Ilyen például az 1917 című kompozíció, amelynek tömör falanxsora, a lovak testének ugrásra váró rejtett dinamikája felett kiábrándítóan hat a zászló tömör bronztömege, amelyből (és nem amelyről) egy haut relief-szerű Leninfej néz reánk; ugyanez mondható a másik lovascsoportról, harcosok csoportjáról, akiknek feje felett nem lobogók lobognak, hanem egy gomolygó bronztömeg súlyosodik — szinte fél az ember, hogy rájuk zuhan és agyonnyomja őket.

E változó és hullámzó kvalitásokat mutató tárlat gyengébbik részén átpillantva viszont nagyon szépnek, miliőt teremtőnek érzem a Cantata profanát, az Ady-allegóriát (ami, nagyon stílusosan, szecessziós emlékeket ébreszt) — általában az irodalmi ihletésű alkotásokat. Szép és az erő képzetét kelti a szürke kőből csákányával előretörő bányász alakja, s szép a Harcosok két lovasfigurájának végsőkig feszített, elrugaszkodó, az elpattanás határán lévő erőfeszítése.

Jómagam e kiállítás legszebb, távolról kinyíló virágra emlékeztető, közelről pedig nagyon is konkrét ismeretekre rímelő darabját, a Három tavaszt érzem a legjobbnak sikerült szobornak; bármely város köztere nyugodtan vállalhatná, mint egy, a történetiséget és a ki nem hunyó forradalmi szellemet magáénak tudó közösség jelképét. S talán ugyanezt mondanám a Lányok című sárgaréz kisplasztika három figurájának összhatásáról, mert megfelelő méretnövelés után akár egy középület kertesített környezetében, akár valamely parkban megnyugtatóan dekoratív hatásával kapcsolatot teremtve az urbánus környezetben élő ember és a természet között.

— kd —

HÁROM TAVASZ

ARS POETICA

Was kümmert's mich — ich bin ein Dichter —,
was ihr euch aus der Dichtkunst macht.
Vermischt mir nicht die Himmelslichter
mit Sternen aus dem Strom der Nacht.

Langsam versickern schon die Zeiten,
die Märchenmilch bekommt mir kaum.
Ich trinke lieber Wirklichkeiten,
der Himmel ist darauf der Schaum.

Schön ist der Quell, er lädt zum Baden,
die Ruhe und die zarte Scheu
beginnen, während sie drin waten,
geistreiche, kluge Plauderei.

Ich laß die andern Dichter bleiben.
Mögen sie sielen sich im Dreck,
mit Sauf- und Trugideen es treiben,
als schwebten sie im Rausch hinweg.

Ich kehr dem Kneipenglück den Rücken,
dring durch bis zur Vernunft, zum Recht.
Ich, freier Geist, werd nicht mich bücken,
ich bin nicht dumm und bin kein Knecht.

Sollst essen, trinken, schlafen, küssen,
das Weltall sei dein Maß, gib acht,
du darfst, du sollst nicht dienen müssen
um schlechten Lohn der schnöden Macht.

Halt fest das Glück und sprich nicht drüber,
damit auch keiner dir was tut,
sonst saugen rote Flecken, Fieber
dich aus und machen dich kaputt.

Ich laß den Mund mir nicht verbieten
und klage euch beim Wissen an.
Mich wird das Jahrhundert behüten,
auf mich vertraut der Ackersmann.

Mich fühlt der Arbeiter im Leibe,
wenn er den Hebel ruck-zuck dreht,
der Bursche auch, der ohne Bleibe
am Abend vor dem Kino steht.

Und wenn die Maffia mit Gesinde
Hetzjagd auf meine Verse macht,
dann kommen Panzer, wohlgesinnte,
und donnern meiner Reime Macht.

Der Mensch ist noch nicht groß, mitnichten,

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1979 APR 9

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Károly Vasas
szobrászművész

1021

BR stellt vor

KÁROLY VASAS

Ein seltener Fall! Ein mehr als zwanzig Jahre mit Erfolg schöpferisch tätiger Bildhauer (auf öffentlichen Plätzen in allen Teilen des Landes stehen 20 seiner Plastiken) stellt sich jetzt zum erstenmal in der Budapester Kunsthalle mit einer selbständigen Ausstellung vor. Die Kunstkritik nahm diese Schau zum Anlaß, das Schaffen von Károly Vasas umfassender zu bewerten.

Das Werturteil ist vom unterschiedlichen Geschmack und den verschiedenen künstlerischen Idealen der Kritiker abhängig und fällt dementsprechend auch unterschiedlich aus, in einem besteht jedoch Einmütigkeit: Alle Standbilder von Károly Vasas zeugen vom Engagement des Künstlers, von seiner bewußten künstlerisch-politischen Einstellung.

Im Vorwort des Katalogs der jetzigen Ausstellung schreibt die Kritikerin Judit Baranyi darüber:

„Bei nur wenigen Künstlern finden wir das Beispiel eines so reinen, konsequenten Engagements im wahren Sinne. Bei der künstlerischen Gestaltung des Sujets seiner Plastiken bemüht er sich um die charakteristischste künstlerische Darstellung unserer Zeit, unserer Gesellschaft mit möglichst großer Ausdruckskraft; er versucht sich an Schöpfungen, die in plastischer Form politische Geschehnisse und Ideale ausdrücken, wie auch an literarisch inspirierten Kompositionen, Plastiken und Portraits, die intime Stimmungen, menschliche Gefühle und Charaktere veranschaulichen."

Dalma

Sein virtuoses handwerkliches Können und sein Hang zur Dekorativität — der hin und wieder vielleicht etwas theatralisch wirkt —, die allgemeine Verständlichkeit seines künstlerischen Ausdrucks, die Direktheit seines Symbolsystems sichern Károly Vasas die Gunst des Publikums. Auch die gegenwärtige Ausstellung in der Kunsthalle findet vor allem wegen dieser Eigenheiten eine freundliche Aufnahme.

N.

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ULLÓI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ
1979. ÁPR. 1

(Fotó: Tárkányi Béla)

Tavaszünnep

nyersnek minősítették a kor kifinomult ízlésű ítészei, így lett aztán Sztravinszkij 1913-ban óriási botrányok között bemutatott táncdrámája a világhírű Gyagilev balett művészettörténetileg legjelentősebb alkotásává.

A modern balettrepertoár csillogó darabja a pécsiek előadásában az Adagio mellett a másik csalódás. „Az volt a szándékom, hogy zenében kifejezzem a magát örökké megújító természet hatalmas erőfeszítéseit" — mondta művéről a zeneszerző. Eck balettje nem követi a hagyományos szövegkönyvet; a természet ébredésétől annak ember által való legyőzetéséig jut. Az emberré válás évezredeit kicsit hideg, kicsit fáradt előadásban láttuk Bretus Mária gyönyörű ember-magáraébredésével, egyszerre több ponton kavargó, mégis kiszámítottnak tűnő koreográfiával. Keveset kaptunk vissza a muzsika fékezhetetlen sodrából, az őserő dinamizmusából, békésebb, józanabb parabolát inkább. (Az ember és környezete viszonyáról Eck Imre egyik későbbi alkotása a Verdi Requiemre készült remek balett adott sokkal árnyaltabb, teljesebb képet.)

A balettest utolsó programját már láthattuk tavaly is, a *Disco* most kicsit jobban tetszett, de továbbra se tartom méltónak az együtteshez. (Bár szivarozás közben táncolni nem kis teljesítmény.) Mint ahogy az is méltatlan, hogy most sem készült műsorfüzet a programról.

Tóth Dénes

nczy-kézirat felfedezése

A' hazá-szeretete eggyike a' természet' legszentebb érzéseinek. Nem rettegi az a' [illegible] értelem' ítéletét [illegible]: de nem vár annak felszabadítása 's javallása után, 's a' vett jóknak hálás emlékezetek nélkül is foganattal hat minden el nem fajúlt szívben. Szent az, mint a' gyerme[illegible] ki hűség és szülei szeretet. Jaj az ol[illegible] atyának (ugymond Rousseau, — és [illegible] nem csak a' ház', hanem a' hazá' tagj[illegible] ra is illik), a' ki az észtől koldúl o[illegible] kat, mellyeknél fogva neki gyermekét [illegible]

1021

Vasas Károly kiállítása a Műcsarnokban

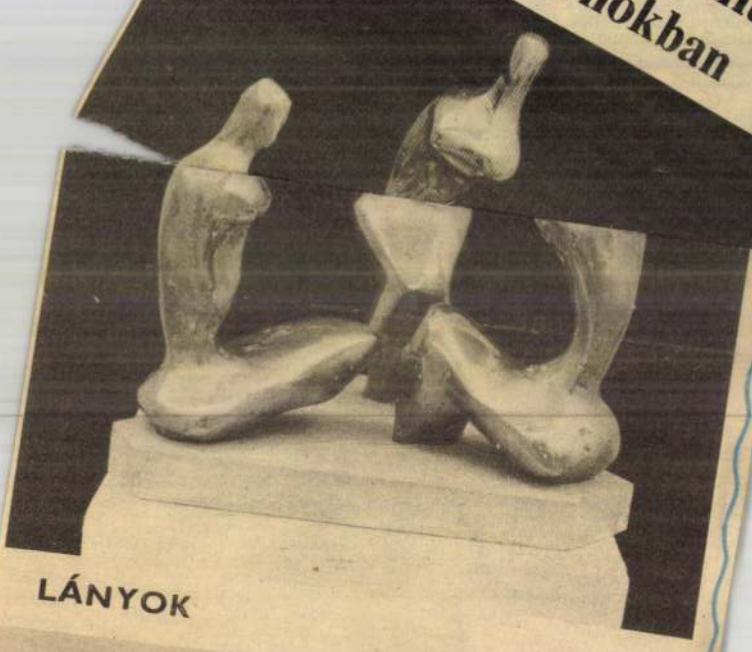

LÁNYOK

CANTATA PROFANA

Arany János utca 13. alat
123

KETSZOBÁS kertes ház el
adó. Kecskemét, Szélmalor
u. 37. Érdeklődni: vasárna
egész nap, Hétköznap dé
után 4 órától. (Máriaváros
105

ZAMÁRDI és Siófok közöt
kis telken nyaralót vennék
Leveleket „Igényes 149 114
jeligére kecskeméti Magya
Hirdetőbe. 107

ELADÓ Kecskemét, Bimbó
utca 2. számú ház belső ré
sze, különbejárattal (szoba
konyha, spájz). 1121

ELADÓ Kecskemét, Róna u.
31. számú háromszobás,
központi fűtéses, kertes
családi ház, beköltözhetően.
(Szeleifalu, Ujosztás.) Ér-
deklődni: szombat, vasár-
nap. 28711

MENTELEK határában tanya eladó. Érdeklődni: özv. Százdi Jánosné, Kecskemét, Méntelek 72. sz. 28706

ELADÓ fél ház szőlővel, Alsószéktóban. Érdeklődni: Kecskemét, Szeleifalu, Fészek u. 12. Vasárnap délben. 28698

Kecskemét, Reiszmann S. u. 16, III. em. 3. 1221

CR-S 1300-as Volkswagen, igényesnek eladó. Kecskemét, Csáky utca 16. 1205

HENGERFÚRÁST, csapágyazást, dugattyú készítését személygépkocsikhoz és RS traktorokhoz vállal Tóth, Kiskőrös, Lenin u. 17. 23060

UJ Lada 1200-as karambolozott karosszéria eladó, könnyen javítható. Érdeklődni: munkanapokon Kecskemét, 13-689-es telefonon. 1239

ablakok, léc, m
üvegfal, cserép. Té
hoz szállítva is. B
ványovics u. 12. (v
utca)

BONTÁSBÓL eladó
rendák, horogfák,
ablakok, léc, m
üvegfal, cserép. Té
hoz szállítva is.
mét, Batthyány
(Jalta borozóval s

ELADÓ 10 hónapos
150—160 cm magas k
ko. Szabadszállás, S
út 21. sz. ifj. Ungor

MUNKAALKALOM

MMG AM

FELVÉTELRE keresünk elektronikai mechanikus és hetanított műszerészeket, kertészeti és kábelmozgató udvari segédmunkásokat. Gépész és elektronikus technológusi munkakörbe, technikumi vagy főiskolai végzettségű, legalább 5 éves gyakorlattal rendelkező dolgozókat. Továbbá műszer-szerkezetek gyártásához lakatos, festő, esztergályos szakmun-

V. B. K. M. „VÁV" Gyára Kunszentmiklósi Gyáregysége újonnan épülő üzemébe felvesz elektromos berendezések gyártásához villamos és gépészmérnököket, technikusokat, tervezői, szerkesztői, technológusi munkakörök ellátására, felsőfokú végzettségű gyakorlott közgazdászokat számviteli, pénzügyi, tervgazdasági munkakörök ellátására, továbbá műanyag porszórós munkakör ellátására szakmunkásokat. A környező helységekből történő szállítást biztosítjuk. Cím: Kunszentmiklós, Kossuth u. 60. Jelentkezés a gyáregység vezetőjénél, munkaidőben, hét-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly

PETŐFI NÉPE
Szolnok megyei
1979 APR 01

1021

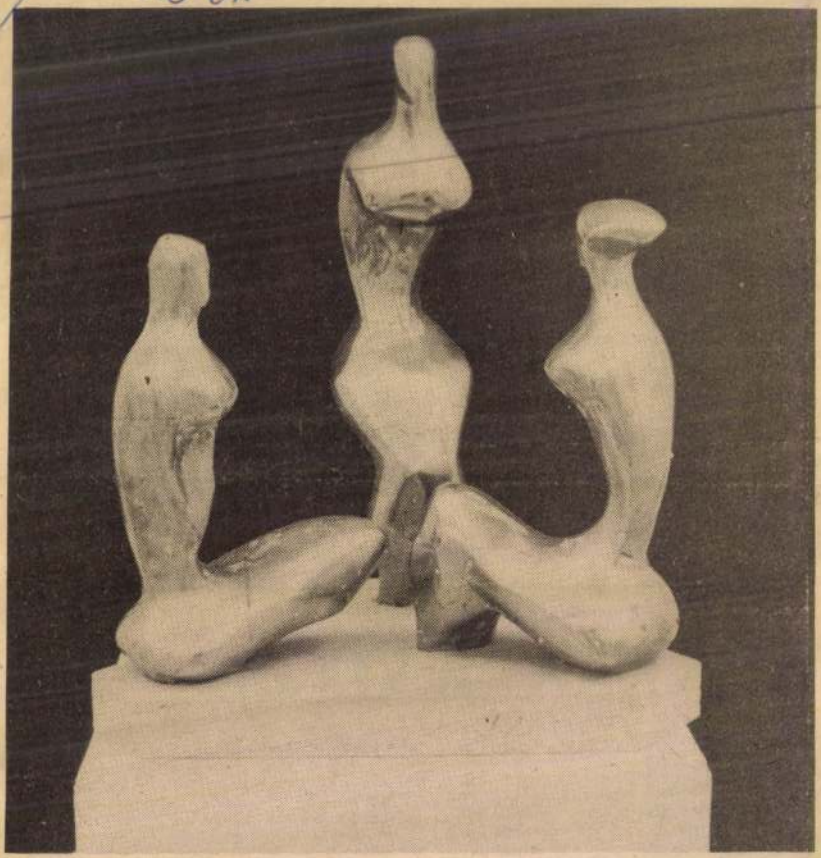

● Vasas Károly szobraiból nyílt kiállítás a Műcsarnokban. Képünkön: a „Lányok" című kompozíció.

Zum Nachf
er Veress
Der Prä
József Bál
als Staatsse
nannte *Fra*
zum Staats
zeitig wurd
— ebenfall
nung sein
seines Amt
der des Zentralamtes für Statistik entbunden, da er in den Ruhestand tritt. Zur Nachfolgerin wurde Frau Dr. F. Nyitrai ernannt.

Der Präsidialrat ehrte Dr. József Bíró wegen seiner verdienstvollen Tätigkeit im Außenhandel anläßlich seiner Pensionierung mit dem Roten Banner der Arbeit. Die Auszeichnung überreichte *Pál Losonczi*, Vorsitzender des Präsidialrates.

Neuer Außenhandelsminister Péter Veress

Vorbereitung auf die Hauptsaison

AUSBAU DER KURORTE

Die Unternehmen bereiten sich dieses Jahr mit besonderer Sorgfalt auf den Fremdenverkehr vor. Die wichtigste Aufgabe besteht in der zunehmenden Zahl der Unterkunftsplätze. Zur Erreichung dieses Zieles gewährt das Landesfremdenverkehrsamt 1979 eine Un-

das Gastgewerbe werden ebenfalls erweitert, neue Schnellbuffets, Selbstbedienungsrestaurants und Verkaufsstellen gebaut. Das Kultur-, Unterhaltung- und Sportprogramm wird dieses Jahr reichhaltiger sein als je zuvor. Unter den beinahe 400 Ereignissen ragen die Reiterspiele von Nagyvá-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1979 ÁPR 9

Károly Vasas

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Kobránmüvén

1021

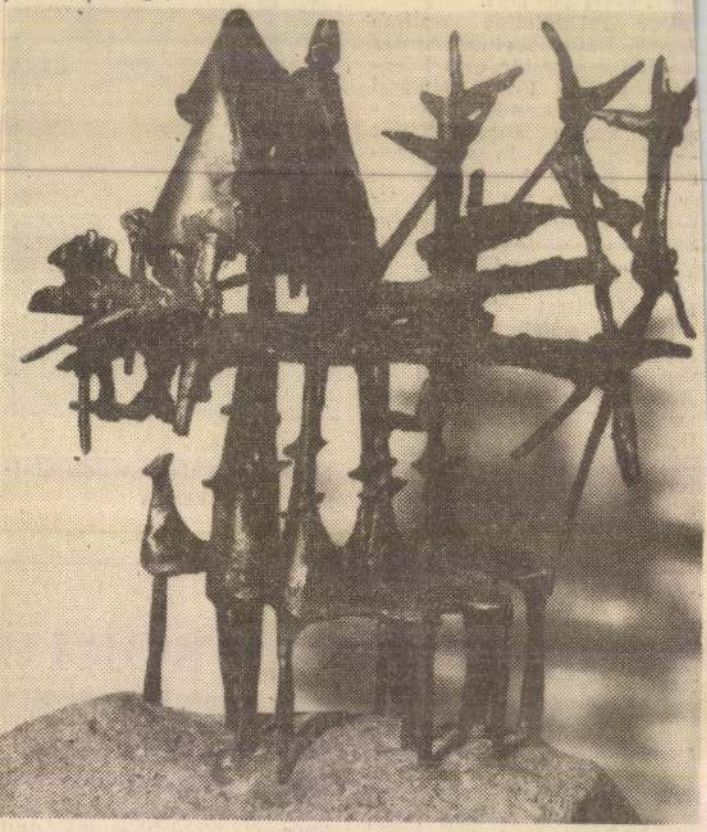

In dieser Nummer machen wir Sie auf Seite 9 anläßlich einer Ausstellung des Bildhauers Károly Vasas in der Budapester Kunsthalle mit Werken des Meisters bekannt

Labdarúg

Kik
de f
a D

Vasárnap végetért a megyei bajnokságba jutásért öt fordulón át játszott osztályozó mérkőzések sorozata.

Eredmények:

Etyeki KSK—D. Volán 3:2 (1:2)

D. Volán: *Pelczer — Kovács, Németh L., Tóth, Rauf — Golubov (Kusler), Evele, Suha — Bertus, Vinczepál (Csörgi), Takács. Edző: Zámbó József.*

Martonvásáron jól indult a mérkőzés a D. Volán számára, mert a 10. percben Evele, nem sokkal később pedig Suha egyéni akciójából szerzett góllal 2:0-ás vezetésre tett szert, amit az ellenfél közvetlenül a lefújás előtt 2:1-re szépített. Szünet utáni nagy küzdelem alakult ki. Ebben a játékrészben az Etyek frissebb csapata bizonyult jobbnak és a kitűnő-

I. forduló. (VIII. 5. 16.30): 22
Volán—Csepel, Építők SC—BKV Előre, Dunakeszi—Pénzügyőr **Dunaújvárosi Építők—SZEOL AK,** Jánoshalma—Bp. Vasas Izzó, Esztergom—Kecskemét, Szegedi D.—Kossuth KFSE, Ganz MÁVAG—Bem SE, Budafok—Bp. Spartacus, BVSC—Vác.

II. forduló. (VIII. 12. 16.30)
Csepel—BVSC, Vác—Budafok Bem SE—Szegedi D., Kossuth KFSE—Esztergom, Kecskemét—Jánoshalma, **Vasas Izzó—Dunaújvárosi Építők,** SZEOL AK—Dunakeszi, Pénzügyőr—Építők SC, BKV Előre—22. Volán, Bp. Spartacus—Ganz-MÁVAG.

III. forduló. (VIII. 19. 16.00)
Csepel—BKV Előre, 22. Volán—Pénzügyőr, Építők SC—SZEOL AK, Dunakeszi—Vasas Izzó, **Dunaújvárosi Építők—Kecskemét,** Jánoshalma—Kossuth KFSE, Esztergom—Bem SE, Szegedi, D.—Bp. Spartacus, Ganz-MÁVAG—Vác, Budafok—BVSC.

IV. forduló. (VIII. 26. 16.00)
Budafok—Csepel, BVSC—Ganz-MÁVAG, Vác—Szegedi D., Bp. Spartacus—Esztergom, Bem SE—Jánoshalma, Kossuth KFSE

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Vasas Károly
1979 JUL 6

DUNAÚJVÁROSI HÍRLAP

nehrámcsűvéc

1021

Vasas Károly: Harcosok

atizálás
parban

ől gépsorok

- számítógépnek a termelési
- ütemterv végrehajtását, viszi
- a lyukszalagot a megfelelő
- szerszámgéphez, szállítja a
- géphez az anyagot, jelenti a
- méretellenőrzés eredményét
- stb.

A nagy sorozatban gyártott gépek — például a gépkocsik vagy a villanymotorok — gyártásában már több éve tért hódítottak az automata

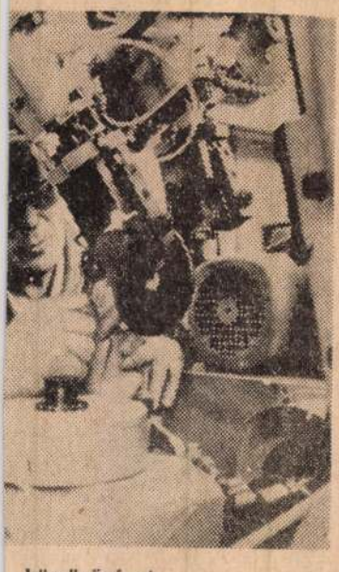

köszörűgépet

célgépekből összeállított *gépsorok*. Ezeken az alkotórészek *emberi közreműködés nélkül, bonyolult szállító, rögzítő és forgató berendezések révén haladnak az egyik megmunkáló állomásról a következőre.* A gondosan összehangolt állomásokat különféle jelző, reteszelő berendezések kötik össze, a rendszerbe beépítenek különböző automatikus mérő, ellenőrző, tisztító, hőkezelő és egyéb műveleteket.

Az NDK-beli *Karl-Marx-Stadt* köszörűgépgyárban is sikeres kísérleteket folytatnak félautomata és automata köszörűgépek kifejlesztésére. A ferde beésési szögű köszörűgépeket a munkadarab automatikus beillesztésére és kiemelésére alkalmas eszközzel látják el. E gépeket elsősorban a szocialista országokba szállítják, de jó kapcsolatokat alakítottak ki nyugati cégekkel is.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1979 APR 1

DOLGOZÓK LAPJA

Vasas Károly
szobrászművész

1021

1979. április 1., vasárnap

Vasas Károly szobrai a Műcsarnokban

Lányok

Cantata Profana

Bányász

1 Vasas Károly: Cantata profana, bronz, kő, 54 cm, 1972 (fotó Somfai)

Vasas Károly, Munkácsy-díjas szobrászművész 3) Folytatás

Művészet, Budapest, 1981. mire, h-old.

2

1

3

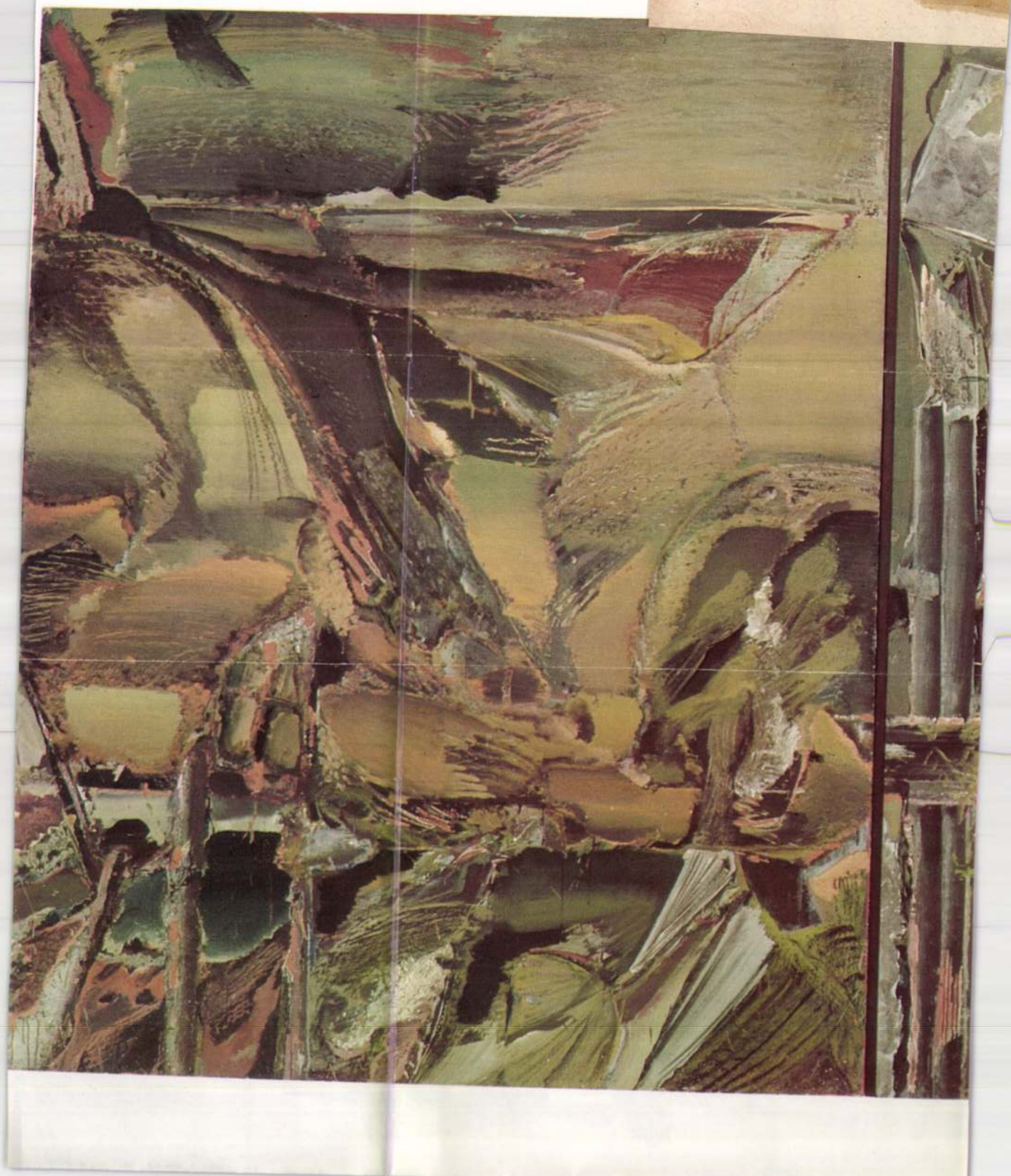

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Vasas Károly, Munkácsy-díjas szobrászművész

MŰVÉSZET
Budapest
1981 MÁR. 31. old.

5) Idézlatás

6 Vasas Károly: Kitörés.
(a Margit körúti börtön emlékére)
vörösréz lemez, 78x185 cm, 1979
(fotó: Zátonyi)
6

Vasas Ignác: Elhagyom a falut.
olajtempera, tarost lemez, 220x285 cm.
968, Budapesti Történeti Múzeum
fotó: Somfai)

vezeti támogatásának történetében pedig legalább három olyan időszak van, amely időszakok tanulságait még ma is joggal elemezhetjük. Tesszük is, amennyire tudjuk.

A képző- és iparművészet területén a szakszervezeti szervezkedéshez a Magyar Tanácsköztársaság teremtett lehetőséget. Ez az első olyan szakasz, amikor a rövid ideig működő Képzőművészek és Iparművészek Szakszervezeti Szövetsége képessé vált a leghaladóbb művészek tömörítésére, és jelen tudott lenni a kulturális élet és a művészetpolitika fórumain úgy is, mint támogató és úgy is, mint érdeket védő. A Tanácsköztársaság bukását követő időszakban szakszervezeteink nem működhettek, bár tudjuk, hogy a képzőművészet és a szakszervezeti mozgalom kapcsolatai nem szakadtak meg teljesen.

A „megőrzőknek" is köszönhető, hogy negyedszázaddal később a felszabadulás után – új lendülettel indulhat a szakszervezeti élet azáltal, hogy az elsők között jön létre a képzőművészeket tömörítő szabad szakszervezet. A szakszervezeti vezetők és aktivisták újból az élenjárók között dolgoznak az új élet indulásához szükséges emberi igények kielégítéséért, az alkotói feltételek javításáért, s nem utolsósorban a művészet és a társadalom újszerű, immár hosszú időre perspektívát adó kapcsolatának erősítéséért.

E két nevezetes történelmi időszak mellett szerényen meghúzódik még egy harmadik is, amely arról győz meg bennünket, hogy az egységes művészeti szakszervezeti mozgalmon belül a képzőművész szakszervezet művész aktivistái teremtően vették ki részüket a konszolidációs időszakot követően a művészeti intézmények és szervezetek megalakulásában, vagyis az állami irányítás belső rendszerének létrehozásában. 1949-ben megalakul a Képzőművészek Szövetsége és a Művészeti Alkotások Vállalata. 1952-ben költségvetési intézményként, majd 1954-ben kibővült hatáskörrel megalakul a Képzőművészeti Alap, és a három ágazat egyesülésével 1968-ban létre jön a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja, amelynek keretében megvalósul a művészek szociális biztonsága is. Az 1049/1954. sz. Mt. határozat alapján megkezdi működését az Iparművészeti Tanács, s a 23/1963 sz. kormányrendelet a Képző- és Iparművészeti Lektorátus létrehozásáról intézkedik. Ma már csak a legidősebb kortársak tudják, hogy a szóban forgó intézmények és még számos más vállalati és intézményi forma létrehozása előtt a szakszervezet fórumain milyen élénk és termékeny vita folyt.

Jelentőségénél fogva első helyen érdemelt volna említést, hogy a szabad szakszervezet belépése az egységes művészeti szakszervezeti mozgalomba (akkori neve MÜDOSZ) új helyzetet teremtett. Az egyesülés sok előnnyel járt, mint ahogy a képzőművészek és iparművészek támogatását a szakszervezet ma is jórészt az egységes művészszakszervezet, a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége útján látja el. A Képzőművészek, Iparművészek és Művészeti Dolgozók Szakszervezete számára a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége biztosítja a támogatás hatékonyabb eszközeit, növeli az érdekvédelmi munka szakszerűségét és rangját, kiépíti a többi művészeti ágazatokkal való rendszeres kapcsolatot, segít az elvi érdekvédelmi, esztétikai kérdések feltárásában és meggyőző tudatosításában, valamint a partneri kapcsolatokban. Az említésre került időszak intézkedéseiről később még szólni szeretnék, előbb azonban szakszerdekek képviseletében, mind pedig a támogatásban. Tíz alapszervezetben „szabályos" szakszervezeti munka folyik, míg az önálló művészek – 1300 fő – érdekvédelme közvetlenül az elnökséghez tartozik, oly módon, hogy a praktikus, mindennapi teendők ellátására az elnökség kinevezett egy művészekből álló testületet, amelynek neve: önálló képzőművészek és iparművészek szakszervezeti intézőbizottsága. Sietek a kiegészítéssel, s mindjárt megemlítem, hogy az 1300 fős szakszervezeti tagság nem azonos a művészek szakszervezeti tagságának összlétszámával, mert azok, akik alkotómunkájuk mellett valahol állásban vannak, azok annak a szakszervezetnek a tagjai (pl.: Pedagógus, Közalkalmazottak, Textiles stb.), ahová munkahelyi alapszervezetük tartozik.

Mint említettem, szakszervezetünk a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége keretén belül dolgozik. A Képzőművészek, Iparművészek és Művészeti Dolgozók Szakszervezetét 15 tagú elnökség irányítja. A testület feladatait a kongresszusi határozatok szabályozzák, amelyet az elnökség féléves programokra bontva tárgyal. Az elnökség munkaterve a tagság körében ismert, az ülések havi rendszerességgel folynak, a testületi viták nyilvánosak, amit az is bizonyít, hogy az elnökségi ülésekre rendszeres meghívást kap a Kulturális Minisztérium Képzőművészeti Osztályának vezetője, a Szövetség elnöke és ügyvezető titkára, a Művészeti Alap és a Lektorátus igazgatója, valamint a pártalapszervezet titkára. (A tárgyalt témától függően természetesen az ülésekre mások is meghívást kapnak.)

A szakszervezet elnöksége a kérdések megítélését a művészeti érdekekkel kapcsolja össze. Ezt a felfogást a VIII. kongresszust követő ötéves programunk úgy tükrözi, hogy az elnökség döntése értelmében a művészet és a művészek sorsát alapvetően meghatározó tényezőket legalább egyszer minden esztendőben testületi ülésen vitatjuk meg. Ebben a periódusban ilyen mindig visszatérő kérdések voltak: az anyag- és eszközellátás helyzete, a honoráriumok és a jövedelmek alakulása, a Minisztérium Képzőművészeti Osztálya előtt álló feladatok, a jogsegély, a tagsággal való kapcsolat, a munkavédelem, a fiatal művészek helyzete, a taggyűlések tapasztalatai. Más kérdések a testület ülésén időszakosan kerültek napirendre.

Ezzel összefüggésben még annyit kell megemlítenem, hogy az alkotmányosan és a törvények által is előírt eszközökön túlmenően szakszervezetünk partneri kapcsolata szabályozott, és kisebb-nagyobb mértékben e partnerség a gyakorlatban is funkcionál.

Munkánkat és felfogásunkat a művészetek támogatásának kérdésében alapelvek szabályozzák, s azt hiszem, nemcsak nekünk, hanem a mecénálásban érdekelt valamennyi fórumnak rendelkeznie kell egy elsődleges és egy járulékos támogatási kritériumrendszerrel.

Szakszervezetünk, mint minden más szakszervezet, a társadalom előtt álló feladatok megoldásában kettős funkciót teljesít. És ezt a támogatás kérdéseiben sem hagyhatja figyelmen kívül. Ez azt jelenti, hogy a szakszervezet szervezi a tagságot az országépítő munkában előttünk álló feladatok megoldására, és védi érdekeiket, ha még oly nehéz körülményekről van is szó, mint amilyen nehéznek a szellemi szabadfoglalkozású képzőművészek és iparművészek körülményeit nevezhetjük.

Két nagy kérdés vár tehát válaszra: Hogyan végzi el a szakszervezet az ilyen módon meghatározott feladatát? Melyek azok a főbb

Vasas Károly, szobrászművész

8

Műcsarnok, Budapest, 1941. Nov.

„Felszabadulási emlékmű", Harta

Vasas Károly

VASAS KÁROLY, Munkácsy-díjas, érdemes művész szobraiból kiállítás nyílt tegnap Vácott, a Madách Imre Művelődési Központ galériájában.

Magyar Hirlap 1980/3/8/9

SPORT

ették léták?

e készül

gyobb erőfeszítések ellenére sem tudnak eleget tenni az edzői elvárásoknak. Azok a versenyzők akik az országos bajnokságokon is helytálltak (Janák, Dancsa), nagyobb mennyiségű és minőségű munkát végeztek. Továbbfejlődésükhöz pedig még többet kell majd idén dolgozniuk.

Örömmel mondhatom, hogy felnőtt versenyzőink a munkahelyükön megbecsültek, a rájuk bízott feladatokat elvégzik, szakterületükön megfelelően képzik magukat. 1978-ban pozitív jeleit tapasztaltam annak, hogy a felnőtt versenyzők a fiatalabbakat megfelelően segítik, példát mutatnak mind az edzéseken, mind a hétköznapi életben.

— Janák Mária személyében olimpiai „B" kerettag versenyzője van az egyesületnek. Mennyiben biztosított a szakmai fejlődése?

— Edzője, Márity János nagy szakmai tudással rendelkezik, aki nemcsak éves, hanem ciklusos edzéstervet is készít számára a vállogatott edzőjével való egyetértésben. Sajnos, munkahelyi elfoglaltsága miatt nem tudja maradéktalanul kifejezésre juttatni képességeit. Ezért Janák elégge egyedül van az edzéseken. Minden bizonnyal többet tudna nyújtani ha legalább megfelelő versenytársai, riválisai lennének a szakoszt tályon belül.

Vasas Károly

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

nehézműves

PETŐFI NÉPE

1979 MÁR 23

1021

Felszabadulási emlékmű Hartán

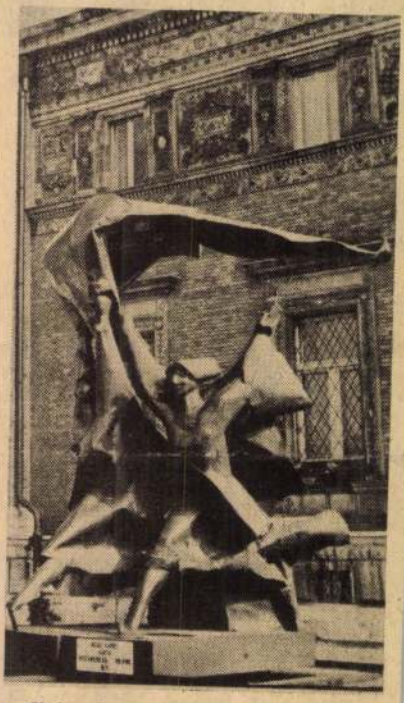

Felszabadulásunk ünnepe alkalmával avatja fel Harta nagyközség tanácsa, párt- és tömegszervezeti vezetése a Vasas Károly szobrászművész által készített Felszabadulási emlékművet.

A művész munkásságából kiállítás nyílt a Műcsarnokban, amivel együtt került bemutatásra a 4,75 méter magas, két kompozíciós, lendületes bronz dombormű.

Képünkön a Felszabadulási emlékmű látható a Műcsarnok előtt, amely Hartán az orvosi rendelő előtti téren lesz felállítva, méltó emlékezést adva újkori történelmünk kimagasló eseményének. (László Henrik felvétele.)

Vasas Károly, szobrán

HUSZONHAT SZOBORRAL és kisplasztikával mutatkozik be Vasas Károly Munkácsy-díjas szobrászművész Dunaújvárosban, az Uitz Béla kiállítóteremben a pénteken megnyitott tárlaton. A művész köztéri szobrait fotók ábrázolják.

8.

-: Kír

Nincsabadság

Bn. 1979 júl. 7.

Vasas Károly

Wéprawe

1985 . IX. 23.

Vasas Károly

Jubileumi képzőművészeti kiállítás

40 alkotó év címmel pénteken a Műcsarnokban megnyílt a magyar képzőművészet négy évtizedes munkáját bemutató jubileumi kiállítás. A reprezentatív tárlatot *Sarlós István*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, az országgyűlés elnöke nyitotta meg.

A megnyitón átadták a kiállítás díjait. A három fődíjat — a Szakszervezetek Országos Tanácsa, a Magyar—Szovjet Baráti Társaság és a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége által kiírtakat *Vasas Károly*, *Raszler Károly* Munkácsy-díjas kiváló művész, és *Németh József* Munkácsy-díjas érdemes művész kapta.

A jubeliumi képzőművészeti kiállítás június 30-ig tekinthető meg.

Népszava 1985. III. 23.

a

ve az íróasztalán
fon gyakran cseng.
ivatalosan minden
első keddjén van
apja, minden pil-
kész választói
ak, javaslatainak
gatására, ügyeik
e.

y milyen sikerrel
rsadalmi megbíza-
Azok tudják ezt
akik napi vásárlói
vösi 2. számú piac-
y a példás árukí-
rendelkező hon-
lakótelepi ABC-
ak. A városban
ják, hogy ez a leg-
tok egyike. Mind-
köszönhető, hogy
lók igényei a ta-
segítségével rend-
eljutnak a bolt és
ellátását tervező
öz.

naválasztók — ta-
k kezdeményezé-
személyes részvéte-
sok ezer forintos
ni munkával já-
ozzá az idén 650
os csinosításához.
ai választókörzet
munkája nyo-

„...
már e
szak
geket.
érkezt...
szovjet frontokról. Valójában azonban a keleti irányban előrenyomuló fasiszta csapatokkal szemben álló Szovjet Hadsereg ellenállása nem csökkent, hanem erősödött. A helyzet kétségkívül súlyos volt, de a hadászati kezdeményezést kezében tartó Wehrmachtnak nagy árat kellett fizetnie minden talpalatnyi földért... A szovjet katonák és a hátország dolgozói semmilyen áldozattól sem riadtak vissza, gigászi erőfeszítéseket tettek az ellenséges hordák feltartóztatására.

A fasiszta „villámháború" terv meghiúsításában óriási szerepet játszottak Leningrád, Ogyessza, Szevasztopol és Szmolenszk hős védői. A szmolenszki csatát méltán nevezhetjük 1941 legnagyobb nyári ütközetének. A küzdelem több mint 350 kilométer széles fronton bontakozott ki. A harc során 66 szovjet hadosztály (közülük 20 csak 50 százalékos feltöltöttséggel) szállt szembe a létszámban csaknem kétszeres, légierőben

húzódó
jet had
lentőség
feláldoz
tette a
diterme
települé
evakuál
dabb n

A hi
nak mi
tulajdo
a fővár
jet Ha
lesz a
ben ké
Moszkv
során
vetette
nát, 17
14 000-
Ezzel s
rülbelü
csit, 5
aknavv

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly, Munkácsy-díjas szobrászművész

NÉPHADSEREG

1984 JUN 30

1021

Kenesei tárlatok '84

Évek óta népszerűek a balatonkenesei honvédüdülő nyári vendégei körében a képzőművészeti tárlatok. Az építészetileg is esztétikus, hangulatos kiállítóterem idei nyári vendégei hazai képzőművészeti életünk jeles képviselői.

A kiállítások sorát *Vásárhelyi Emese* és *Szekeres Károly* keramikusművészek érdekes tárlata nyitotta meg. Kiállításuk július 11-ig tekinthető meg.

Különleges látványnak igérkezik *Vasas Károly* Munkácsy-díjas, érdemes művész szabadtéri szoborkiállítása, mely június 29-től szeptember 20-ig tekinthető meg a kenesei üdülő parkjában.

Évek óta elismert és rangos résztvevője a Honvédelmi Minisztérium, valamint a Képző- és Iparművészek Szövetsége közös pályázatának *Balogh Ervin* festőművész. A hazafias-honvédelmi gondolat elmélyült megjelenítésén kívül a művész ihlető forrása a Balaton. Ahogy egy helyütt írta: *„Nem szándékozom lefesteni a Balatont — mesélni szeretnék róla."* A kenesei üdülőben július 13-án megnyíló kiállításán a balatoni tájról „mesélő" festményei láthatók augusztus 15-ig.

Bizonyára emlékezetes lesz a tárlatlátogató üdülővendégek számára *Dobrányi Ildikó* gobelinkészítő iparművész és *Horváth Márton* Munkácsi-díjas üvegtervező iparművész közös kiállítása, mely augusztus 17-én nyílik és szeptember 7-ig látható. Mindkét alkotó legutóbb készült munkáinak legjava tekinthető meg a tárlaton.

Az idei nyáron ismét jelentkező kenesei tárlattal újfent bebizonyosodik, hogy az üdülés, pihenés napjai művészi élményekkel gazdagodva válhatnak még tartalmasabbá. S e törekvésben dicséret illeti a balatonkenesei honvédüdülő vezetőit. (Képünkön Vasas Károly szobrászművész egyik, a tárlaton is látható alkotása).

Vasas Károly

Pásztó

Lovász József mellszobra

Lovász Józsefnek, a magyar forradalmi munkásmozgalom mártírjának a mellszobrát avatták fel szerdán szülővárosában, Pásztón. A városi pártbizottság székháza előtt felállított alkotás *Vasas Károly* szobrászművész munkája.

Lovász József 17 éves volt, amikor fiatal bányamunkásként bekapcsolódott a Kommunisták Magyarországi Pártja munkájába. Lebukása után az elszenvedett kínzások következtében megrepedt a veséje. A Vörös Segély révén sikerült kijutnia Moszkvába, de életét már nem tudták megmenteni. *(MTI)*

Magyar Hírlap
1986. IV. 3.

Vasárnapi magazin

1021

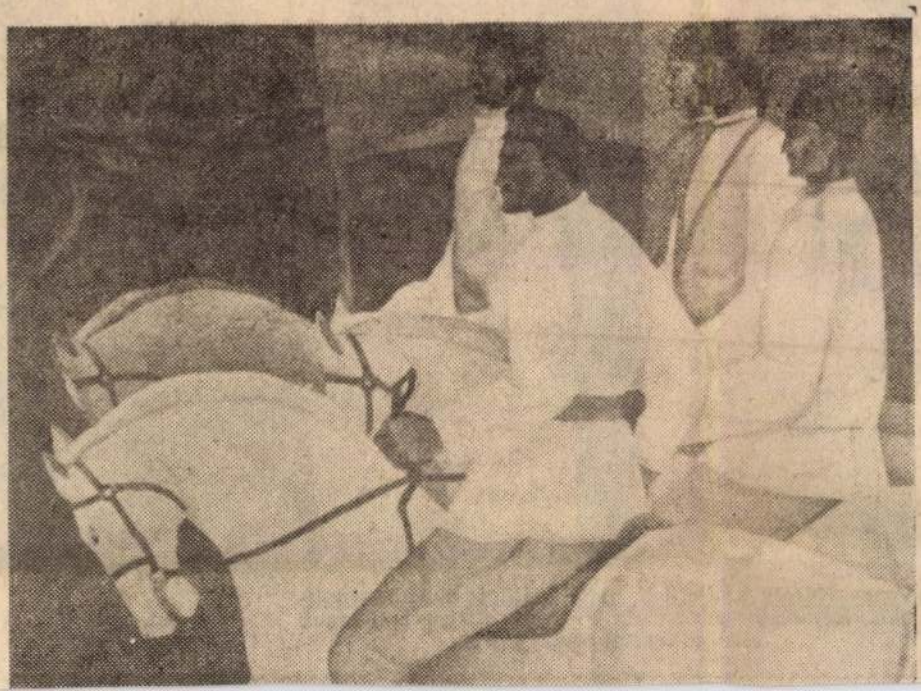

Novikov: A nagy út szakaszai

Vasas Károly, szobrász-
művész.

Népújság, Heves
1979. ápr. 1.

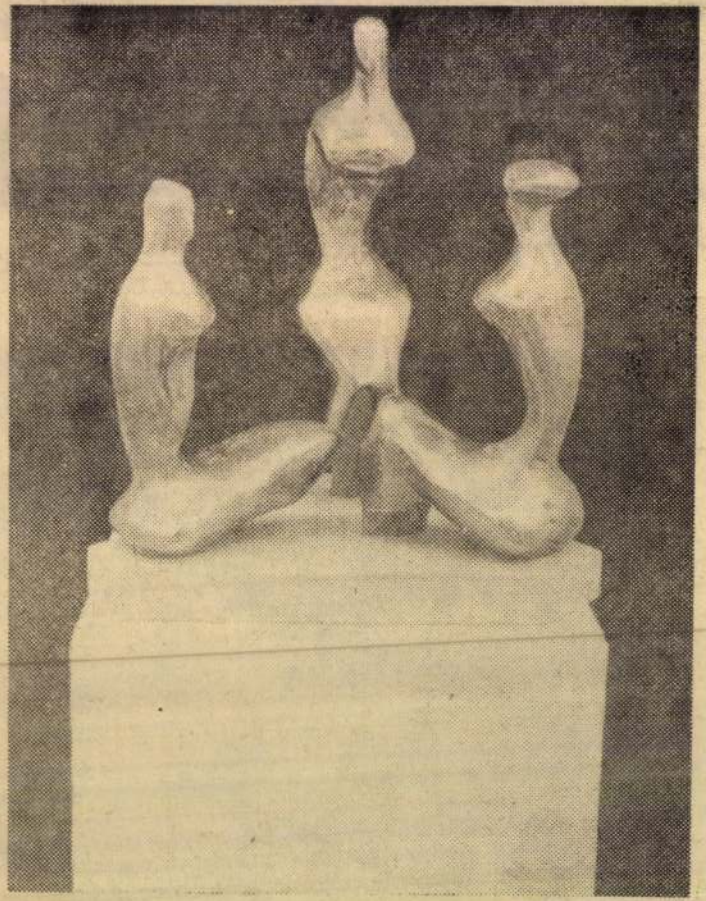

Vasas Károly szobraiból nyílt kiállítás a Műcsarnokban. Képünkön a Cantata Profana, illetve a Lányok című alkotását mutatjuk be.

délelőtt tíz
után vad
dű parancs
nek a mag
hazánk fel
tonai felv
t láthatjuk
és negyedéveseit, akik több hónapos felkészülés után díszvizsgáznak az ország nyilvánossága előtt.
an készültek a tisztjelöltek eddigi katonai pályafutásuk jelentősebb eseményére? — ennek néztünk utána Szent-Kossuth Lajos Katonai Főiskolán.

Esőben, hóban

mle különleges ese-
ola életében, szívvel,
ült rá mindenki: pa-
gató, sőt azok is min-
k a sikerért, akik csak
zászlóalj felkészülését.
ez a mostani feladat
hoz: az az alapvető
gyar néphadsereg szá-
lag elkötelezett, a ka-
yokban magasan kép-
eveljünk.

mán alezredestől, a
rancsnokának politi-
l származik az előb-
, aki *Balogh György*
együtt segített megis-
a életét, s a hallga-
t a mostani feladat-

m — *gépkocsizó lö-*
üzér, műszaki, felde-
— harmad- és ne-
övendékei menetel-
ban. Túlzás nélkül
fiatalemberek, akik

CIGARETTASZÜNETBEN A DISZ-ZÁSZLÓALJ PARANCSNOKA,

A televíziós kamera és a képmagnó mindennap ott van a díszzászlóalj gyakorlatozásán is. Ebédkor, vacsorakor ugyanis az étteremben el-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly
szobrászművész

PEST MEGYEI HÍRLAP
1980 ÁPR 4

1021

Három tavasz

Vasas Károly ceruzavázlata a szoborkompoz

badság: Hé
árnyéka.
film. Kezdé
6 és 8 óra
híd túl m
Színes, ang
lieknek! D
dés: 4 és 7
csillagok. I
gyar film.
főn: A h
I–II. rész.
Dupla hely
eknek! Kez

RÁDIÓMŰSOR

KOSSUTH ADÓ

7.23 „Vadat és halat, s mi jó falat . . .” — élelmiszer-magazin. 8.10 Öt kontinens hét napja. 8.26 Pásztordalok, summásdalok, bányászdalok. 8.58 Magyar Múzsa. 9.43 Hindemith: Várost építők — gyermekkantáta. 10.08 Pedagógusnapi műsor. 11.14 Vasárnapi koktél. 12.10 Édes anyanyelvünk. 12.15 A Vasárnapi koktél folytatása. 13.00 Rázós úton. 13.10 Legszebb stúdiófelvételeinkből. 13.38 Rádiólexikon. 14.08 A hegedű virtuózai. 14.40 Pillantás a nagyvilágba. 15.14 Pinchas Zukerman, Daniel Barenboim és az Amadeus vonósnégyes Beethoven-felvételeiből. 16.07 Szegény gazdagok — Jókai Mór regénye rádióra alkalmazva. III. (befejező) rész. 17.10 Nagy mesterek — világhírű előadóművészek. 18.04 A gazdaságpolitikai rovat műsora. 18.45 Diákkönyvtár hangszalagon. 19.45 Örökzöld dallamok. 20.44 A Rádió Dalszínháza. 23.46 A Martens rézfúvósegyüttes játszik. 0.10 Jessonda — két részlet Spohr operájából.

Saavedra regénye folytatásokban, VII. rész. 12.35 Válaszolunk hallgatóinknak. 12.50 Zenei érdekességek az elmúlt hét műsorából. 14.32 Az óra — Nagy Lajos novellája. 14.54 Édes anyanyelvünk. 15.10 Cathy Berberian énekel, Benkő Dániel gitáron és lanton játszik. 15.28 Visszapillantó. 16.05 Amatőr zenei együttesek felvételeiből. 16.18 Andor Éva operettfelvételeiből. 16.30 Szocialista brigádok akadémiája. 17.10 „Üdvözlet az olvasónak.” II. rész — irodalmi rejtvényműsor Hódmezővásárhelyről. 18.15 Hol volt, hol nem volt . . . 18.25 Mai könyvajánlatunk. 19.15 A Rádió Kabarészínházának júniusi bemutatója. 20.45 Hívja a 33-43-22-es telefonszámot: Vendégek: Koncz Tibor rendőr ezredes és Avar István színművész. 22.20 Tíz perc külpolitika. 22.30 Évszázadok mesterművei. 23.23 Kovács Dé-

MAHIR SAJTOFIGYELO
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly,
szobrászművész

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1980 JUN 1

1021

VASAS KÁROLY: CANTATA PROFANA

7

kiállta áját

egyebek között 580 ezer tonna etilént és több mint 120 ezer tonna propilént a Szovjetunióba szállítottak. Az olefinekért cserébe több tízezer tonnányi különféle készterméket, mint például magasnyomású polietilént, polisztirolt, akrilnitrilt, vinilkloridot, stb. kaptunk a Szovjetuniótól. Ezek a szállítások nagymértékben javították a népgazdaság devizamérlegét, hiszen 1975. óta az említett anyagok nagy részét már nem kellett tőkés importból beszerezni.

Az olefinegyezmény megvalósítása tette lehetővé a hazai petrolkémiai központi fejlesztési programban előirányzott feladatok teljesítését is. Az olefinprogram második lépcsőjeként készült el 1978-ban az V. ötéves tervünk büszkesége, a Borsodi Vegyi-

Gyorss

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly
szobrászművész

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG
1980 ÁPR 9

1021

4

Bányászok

Vasas Károly alkotása

7.00: Magyar ... felvételeiből. 8.05: Ke vószenekarra. 8.18: A színháza. Szép juhász Jenő daljátéka. 10 11.30: Tánczenei kol Vonzódások és választ Százszorszép Színhá szív. Lev Usztyinov 14.00: Könyv és ifj Ünnepi kirakodóvásár beat kedvelőinek. 19.1 album. 20.00: Félór 20.33: Irányt ű. 21.35: slágereiből. 22.20: Kell nést!

III. MŰSOR

8.08: Magyar zeneszerzők. 8.45: Fiorenza Cossotto és Nikola Gjuzelev énekel. 9.20: Igazságkeresők. Vidám jelenetek. 9.40: Barokk szerzők művei. Közben: 10.50: Könyvszemle. 11.45: Maurizio Pollini zongorázik. 13.05: Új dzsesszfelvételeinkből. 13.35: Traviata. Részletek. 14.30: Lajtha László népdalfeldolgozásaiból. 14.55: Zenekari muzsika. 16.33: Tip-top parádé. 17.03: Magyar előadóművészek felvételeiből. 18.05: Mozart-művek. 19.44: A Fővárosi Tanács Kodály Zoltán női kara énekel. 19.54: Pillantás a hegyre. 20.24: Gershwin: Porgy és Bess. Háromfelvonásos opera.

PÉCSI RÁDIÓ

17.00: Felszabadulásunk ünnepén. Verses-zenés összeállítás. (A nap eseményeiből — Koszorúzási ünnepségek Dél-Dunántúlon. — A munkásmozgalom dalaiból. Bemutatjuk új felvételünket. Közreműködik a Pécsi Munkásférfikar és a Mecseki Ércbányászati Vállalat fúvószenekara. Vezényel: Apáthy Árpád.) Szerkesztő: dr. Nádor Tamás. 18.30: Szerb-horvát műsor (A mai napon, 35 évvel ezelőtt... Zenés összeállítás. Szerkesztő: Fiákovity István). 19.15—20.00: Német műsor (Hűséggel a hazáért... Kerner Lőrinc összeállítása felszabadulásunk 35. évfordulóján.).

MAGYAR TV

8.40: Tévétorna. (Ism.) (Színes). 8.45: Csak gyerekeknek! Kisfilm-összeállítás. 9.25: Köszöntjük felszabadulásunk 35. évfordulóját. 10.00: Közvetítés a fegyveres erők díszszemléjéről. Kb. 10.45: Nyolcvanezer fiatal nagygyűlése. Kb. 11.20: Déli muzsika. (Színes). 14.10: Katonalevelek. Dokumentumfilm. 14.55: Magyarország—Görögország.

A Rádió Dalszínházának bemutatója. 22.03: Szombat esti diszkó. 23.10: Slágermúzeum.

III. MŰSOR

7.30: A miskolci stúdió szlovák nyelvű műsora. 8.08: Mindenki zeneiskolája. I. 8.58: Hangverseny. 9.31: A Nemzetközi Rádióegyetem műsorából. 10.01: Vlagyimir Valajtisz énekel. 10.25: Slágerlista. 11.03: Az emberség gyönyöre. 11.08: David Ojsztrah hegedül és vezényel. 12.25: 2000 felé. 13.05: Nagy mesterek kamarazenéjéből. Közben: 14.00: Magyar Irodalmi Arcképcsarnok. V. 15.00: Huszonöt perc beat. 15.25: Kritikusok fóruma. 15.35: Énekeljenek a népek. 16.05: A sevillai borbély. Részletek. 17.10: Az orr. Gogol elbeszélése. 17.37: Vízsolyi freskók. 17.57: Hanglemezgyűjtőknek. 19.03: Új lemezeinkből. 20.50: Bemutatjuk új felvételeinket. 21.26: Puccini operáiból. 22.10: Napjaink zenéje. VI/6.

PÉCSI RÁDIÓ

17.00: Testvérnépek, testvérvárosok. Zenés riportösszeállítás Baranya, Somogy és Tolna kapcsolatairól. Szerkesztő: Borsos József. 18.30: Szerb-horvát műsor (A csodatevő emberi kéz. Az 1980. január 27-i műsor ismétlése). 19.15—20.00: Német műsor (A hét eseményeiből. — Neue Zeitung-szemle — Szombat esti kívánságok — A jövő hét műsoraiból).

MAGYAR TV

8.20: Tévétorna. (Ism.) (Színes). 8.25: Táborozás a múzeumban. 8.55: A kéz öt ujja. Belga filmsorozat. 13. (Ism.) 9.15: Pinokkió. A hosszúorrú fabáb története. Mesejáték két részben. (Színes). 10.55: Magyarország—Kuba. Savaria-kupa női röplabda-mérkőzés. Kb. 12.20: Hat év történe-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-796

Vasas Károly
Szobrászművész

NÉPÚJSÁG
Szekszárd
1980 ÁPR 4

1021

Három tavasz

Vasas Károly: Rajz a Három tavaszhoz

tek még.
Szeptemberi
össze a ba
Neki már Klá
rágot és te
többiek is Év
ideig köztük
magukra hag
emlékezzenek
Igen ám! De Éva keveset sen — hiszen most ismerte

TAVASZ. A rajzokon látható nappali modelleket a 25 és 35 év közötti hölgyeknek ajánlom. Jellemzőik: férfias stílus, tömött váll, széles revér, bevágott, illetve foltzsebek, szövet és kötött anyagok kombinációja. Kiegészítők: pamut vagy selyemblúzok, sálak, férfinyakkendők nőies változata, bőrövek, színes harisnya. A cipők: 8—10 centiméteres sarokkal, zárt vagy pántos felsőrésszel. Célszerű nadrágot, szoknyát azonos anyagból készíteni, mert egyszínű szövetzakóval különféle blúzokkal, mellénnyel, pulóverrel változatos nappali öltözék. A legdivatosabb színek: piros, beige (bézs), fekete, fehér. Színkombinációk: tengerészkék-fehér; beige-fekete-fehér; piros-beige; fekete-fehér; piros-fekete, valamint egy szín különböző árnyalatai együtt; pl. beigetől a barnáig; feketétől a fehérig; piros, zöld, kék sötétebb és világosabb változatai.

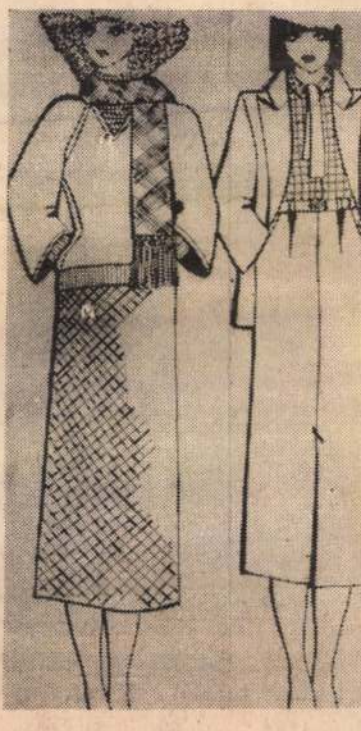

VÉGHBELI ANNA

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1979 MÁR 1

Vasas Károly

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

szobrairól

Vasas Károly szobraiból nyílt kiállítás a Műcsarnokban

1021

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1979 MÁR 28

DÉLI HÍRLAP

Vasas Károly
szobrászművész

1021

★ Vasas Károly szobraiból nyílt kiállítás a budapesti

Belügyminisztérium Központi
Klubjában került sor.

(Hauer Lajos felvételei)

Bulgária v

Plovdiv, a régi város

A „Balcanturist" sokféle szakosított túrát ajánl. Ezeken keresztül minden turistának lehetősége van saját hobbiját kielégítenie, illetve olyan turisztikai túrát választania, amely egyéni érdeklődési körének a legmegfelelőbb.

Ha a turista a „Bulgária az óvárosok, kolostorok és romantikus folklór országa" programot választja, lehetősége lesz Szófián, illetve a fővároson kívül megtekinteni a Rilai kolostort, Plovdiv, Veliko Tarnovo, Melnik, Koprivstica városok nevezetességeit.

Egy ún. „Kulináris túra" keretében a turisták megismerhetik sok bolgár kulináris specialitás elkészítési technológiáját. A program során sok turisztikai központ megtekintésére, a bolgár konyha specialitásainak és italainak ízlelésére nyílik lehetősége. Mindazok számára, akiket ez meghódít, a „Balcanturist" hétnapos főzőtanfolyamot indít a „Zlatni pjasaci" üdülőkomplexumban.

Egy kolostori túra sajátosan romantikus programot biztosít a bolgár kolostorok világában: Rilai kolostor (Szófia közelében), a Bacskovszki kolostor (Plovdiv közelében a Preobrazsenszki kolostor (Veliko Tarnovo közelében). A vendégek szakérdeklődéseiken kívül meglátogatják a kolostorokhoz közeleső városok turisztikai nevezetességeit is.

A „Balcanturist" gazdag programú túrákat ajánl a mezőgazdaság, a könnyűipar és a vegyipar szakembereinek is. Ezeken a túrákon a turisták meglátogatnak agráripari komplexumokat, üzemeket, vállalatokat, intézeteket.

Minden túrának megvan a maga igézete, bája.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

1979 APR 15

szobrászművész

1021

1979. április 15.

Cantata Profana

Vasas Károly szobra a Műcsarnokban rendezett kiállításáról

Öt év alatt csaknem megduplázódott a tsz-tagok jövedelme. Szakács István tsz-elnök mindig az újat, a jobbat sürgeti.

— Legnagyobb gondunk a vízellátás — mondja Békefi Mihály tanácselnök — mert a megengedett 40 milligramm nitráttartalom helyett a község közkútjaiban 400—450 milligrammot is mér a KOJÁL.

marha és a szinte falkasz dolog például a 70 éves Zsa a három szarvasmarha tart tést is értékesített.

A növekvő jólét a külsi zenöt—húsz évvel ezelőtt m mal lehetett látni zsúp- vag zatosan átadták helyüket a otthonoknak. A falusi ková ma már a közéletnek. Elagg gi szép mesterség emlékét m mok őrzik. Muzeális értékek,

Pedig jövőt teremteni ig és a jövő gyökereit sem eng

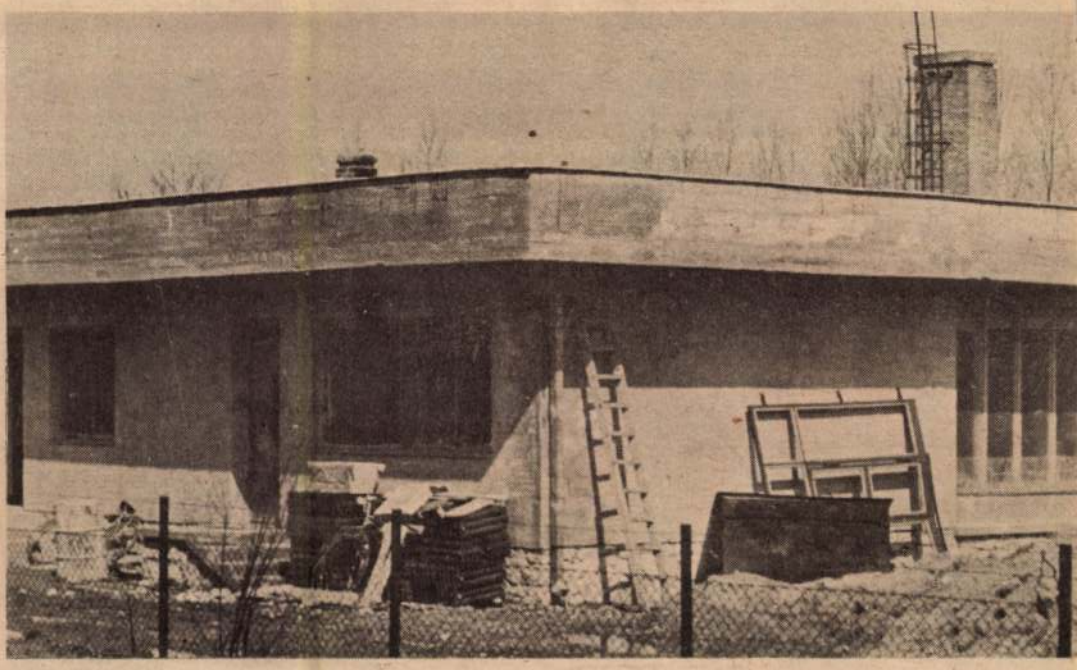

A termelőszövetkezet épülő étterme.

Vasas Károly
MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1979 MÁR 31
NAPLÓ (VESZPRÉM)
nobránműven
1021

Vasas Károly szobraiból nyílt kiállítás a Műcsarnokban.

Bányász

Cantata Profana

Lányok

A „betonrengeteg'

A lakótelep többemeletes házai között húzódik meg a Krénusz általános iskola. Ide járnak a Kaposvár »betonrengetegében« lakó gyerekek, akik méginkább rászorulnak a mozgásra, a játékra. A tízéves iskola nevelőgárdája majdnem 800 tanulóról gondoskodik, *Zádor Tibor*, *Horváth Attiláné* és *Barta Ágnes* irányítja a gyerekek testnevelését.

— Sajnos, testnevelési létesítményeinket már kinőttük. Van ugyan egy 9x18 méteres tornatermünk, az udvaron bitumenes kézi-, röp- és kosárlabdapályánk, távolugrógödrünk és a felszereltség is megfelelő lenne, de 24 tanulócsoporttal dolgozunk. Ha csak heti három testnevelési órát számolunk, ez akkor is több mint tíz órát jelentene naponta. Ennyit kellene a teremben tölteniük a testnevelőknek az egyes osztályokkal. Hozzá téve azt is, hogy a városban a Berzsenyi iskola mellett nálunk működnek még testneveléstagozatos osztályok, s ezeknek nagyobb a tornateremigényük. A kép nem a legrózsásabb. Kénytelen vagyunk párhuzamosan egyszerre két osztállyal is testnevelési órát tartani. Ez jó idő esetén még megoldható, hiszen egyik csoport az udvaron dolgozhat, de rossz időben mindketten a terembe szorulnak. Akkor viszont hatékony munkát már szinte képtelenség végezni — beszélt a létesítménygondokról *Varga József* igazgató.

— A nehézségek ellenére, természetesen, dolgozunk, s minden talpalatnyi helyet és minden felvetődő jó gondolatot igyekszünk kihasználni. Célunk a tömegsport szélesítése mellett elsődlegesen a város és a megye élsportutánpótlásának a nevelése. Egye-

edmények

. Dózsa—MTK-VM 2:0 (0:0)
Népstadion, 10 000 néző,
v.: Kuti
Góllövők: Fazekas (2, egyet 1-esből)

ÁV Előre—Salgótarjáni TC :0
Székesfehérvár, 2500 néző,
v.: Nagy B.

iósgyőr—V. Izzó 2:0
Diósgyőr, 5000 néző,
v.: Maczkó
Góllövők: Fükő (2), Fekete

erencváros—Bp. Honvéd 2:0 :0)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1979 MÁJ 6

SOMOGYI NÉPLAP

Vasas Károly
szobrászművész

1021

Cantata Profana. Vasas Károly szobra.
(A művész budapesti műcsarnokbeli kiállításának anyagából.)

Vasárnapi magazin

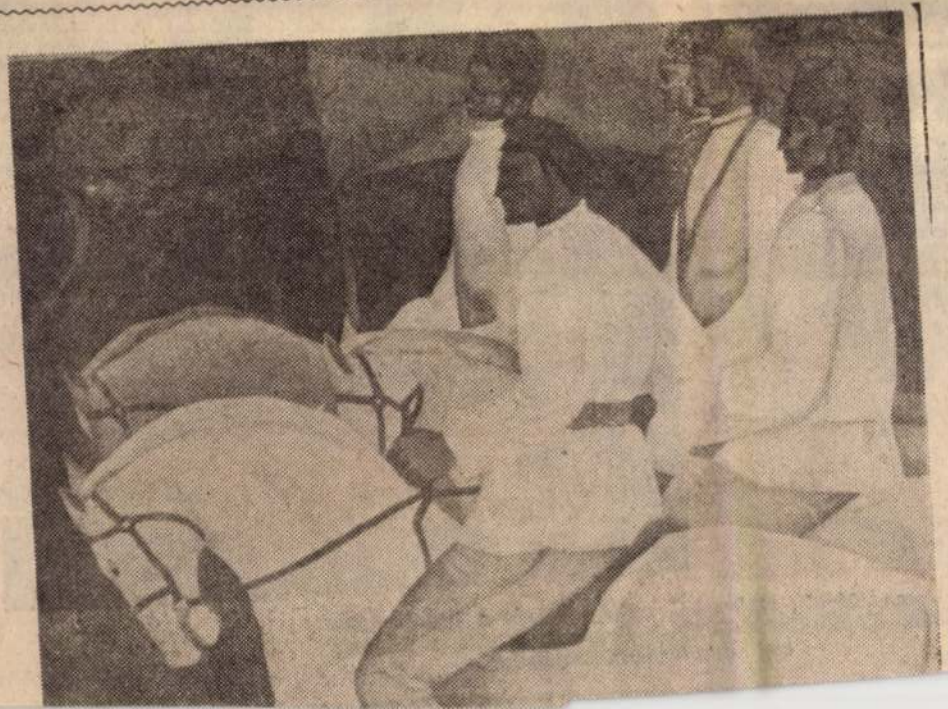

Novikov: A nagy út szakaszai

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1979 ÁPR 1

NÉPÚJSÁG (HEVES)

Vasas Károly
szobrászművész

1021

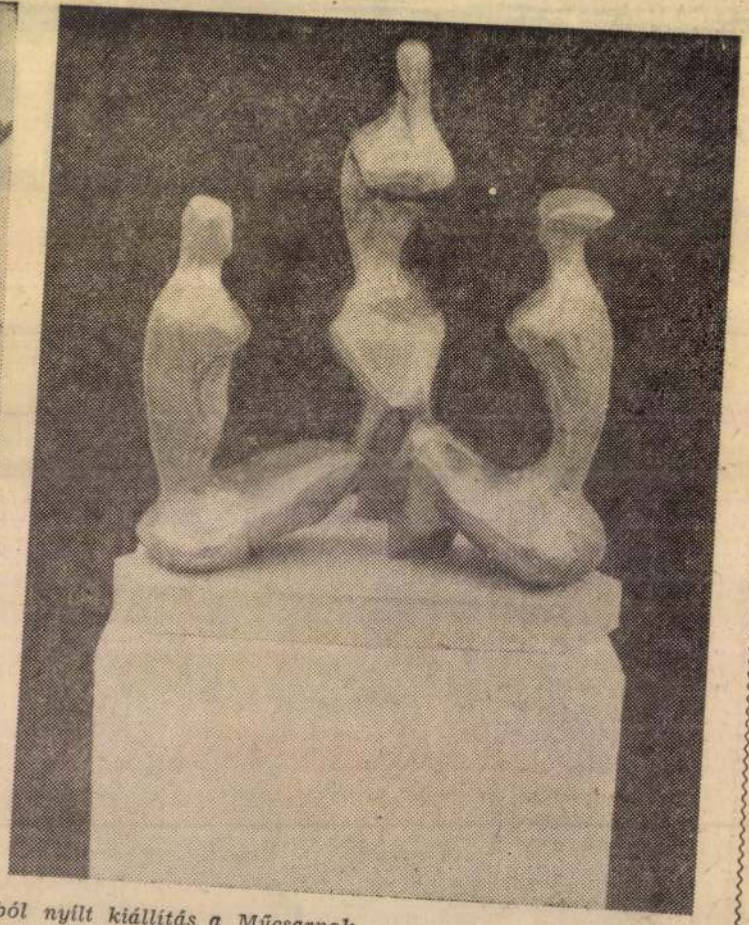

Vasas Károly szobraiból nyílt kiállítás a Műcsarnokban. Képünkön a Cantata Profana, illetve a Lányok című alkotását mutatjuk be.

BUDAP
RUNDSC

WOCHENZEITUNG FÜR POLITIK,

TAGUNG DES ZK DER USAP

Intensivierte Aktivität im öffe
zur Behebung gemeinsamer S

Anregung zum aktiven Auftreten im Interesse der

Auf seiner Tagung am 28. März erörterte das Zentralkomitee der Ungarischen

(Einen ausführlicheren Be richt über die ZK-Stellung nahme zu internationale Fragen siehe Seite 3.)

SAJTÓFIGYEL
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1979 APR 9

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Károly Vasas

nobrászművén

1021

15/1979

Károly Vasas: Junge Mädchen

der
hunge
mit V
schen,
goslaw
und
munis
Abs
sich d
nend
le Tät
Masse
die von ihnen organisierten
Solidaritätsaktionen.

tern oft aufflammende Haß, die bösen erbitterten Wortgefechte.

MATERIELLE FÜRSORGE

Wenn sich ein Kind in einer derartigen Krise befindet, kann seine unmittelbare Umwelt, z. B. die Schulgemeinschaft viel helfen. Unser Recht versucht die Auswirkungen einer Scheidung abzuschwächen. So sieht es vor, daß die einst von der ganzen Familie bewohnte Wohnung auch weiterhin das Zuhause des Kindes bleibt. Ebenfalls für die materielle Versorgung des Kindes spricht, daß der Unterhaltungsbeitrag auch im europäischen Maßstab hoch ist und aufgrund des Einkommens des zahlungs-

eindeutigen Tatsache na
Bastian nicht vielmehr
Denkweise — von der
Gebrauch gemacht, der
rungenschaft des politi
publik, und haben dar
Stimme erhoben, die s
herren der Demokratie

Wir besitzen keinerlei
tärischen Führungsquali
wir wissen nicht einma
gement er politisch ang
nicht einmal ihm selbs
samkeit die Kampagne
Leute gegen ihn bzw.
besonnene Außenpolitik

Wenn er sich jedoch
wir seine Stimme siche
Stimme eines Besonnen
Bundeswehr!

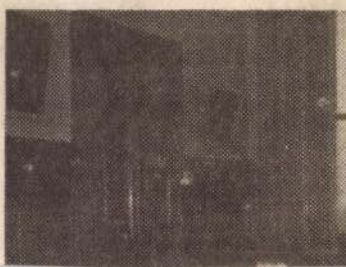

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748. 340-726

Vásárely Vasas

1976 APR 9
BUDAPESTER RUNDSCHAU

szobrászművész

1021

Károly Vasas: Bergarbeiter

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 287-748, 849-126

1979 APR 9

Károly Vasas

BUDAPESTER RUNDSCHAU

szobrászművész

1021

Károly Vasas: Befreiung

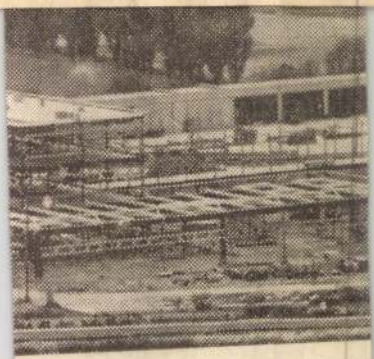

Berlin gebaute komplette PKV

ződjünk.

A vállalataink eddig leszerződtek 29 ezer vagon burgonya, 49 ezer vagon zöldség és 50 ezer vagon gyümölcs, együttesen tehát 128 ezer vagon áru átvételére. Amennyiben tehát az időjárás is kedvezően alakul és a leszerződött árumennyiséget fel lehet majd vásárolni, úgy az idén minden bizonnyal jobb lesz az ellátás, mint az elmúlt évben.

● Az ellátás megjavításának alapfeltétele, hogy a gazdaságok valóban olyan cikkeket termeljenek, amelyek értékesítésének megvannak az előfeltételei. De az is szükséges, hogy megszilárduljon a szerződéses fegyelem. Mit tesznek ennek érdekében?

— A burgonya, a zöldség és a gyümölcs az alapvető élelmiszerek közé

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR TÁVIRATI IRODA
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP
1979 ÁPR. 1
Vasas Károly

szobrászművész

1021

Cantata Profana

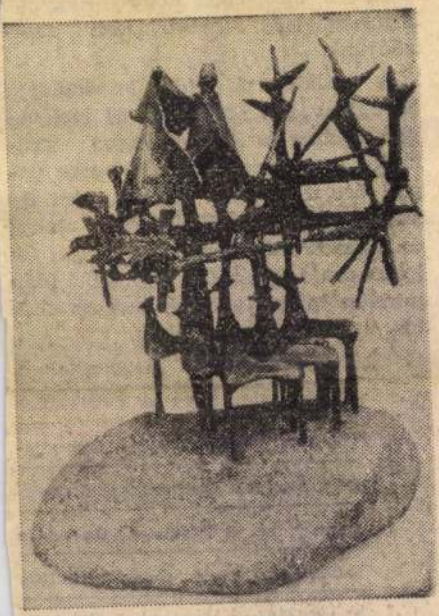

Vasas Károly szobra

GYI TA[illegible]

ül választotta a mo

apcsolatra, mint a vidéken fel-
gy emlék: elmentem a szom-
laltam, hogy befogva a lova-
határba és fölvillázom a szé-
bízni az állatokat a gazda!
sen csináltam; a vágóhídra is
t. Máig is a lovat tartom az
latosabbikának, és persze a
iszonyú nyomást, hogy szegé-
nagyon érezte n, ugyanakkor
voltam, volt egy szabad gye-

z iskola?

ítom le" ezt a kérdést: „Mit
yőző tanítóm a Petőfi iskolá-
edi utcai házat és a tanító sze-
csolom, akkor azt mondhatom:
a korszakot, mely a későbbi

mondom, ki szokott közületek
gigment a sorokon. „Köszönöm
dom" — mondta. Másnap félr
többiek ne hallják: „Sanyi, te s
ni..." Igaza volt. Sütött belő
ségnek az a parancsa, hogy „le
legyetek önmagatok!" Amit mé
Kaposváron, az a természet sz
kint a földeken, a határban; a
va olyan kapcsolatba kerültem
momra a *természet* a *természe*
val kapcsolódott össze. Könyv
azután sohasem található *önc*
nem akarok versenyezni a kan
beri reakciók érdekelnek!

Mag.nra hagy; jó házigazda
üdítő italt és whiskyt kínál.
alatt összekapom magamban
kat: Somogy Tóth Sándor 192

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly
szobrászművész

SOMOGYI NÉPLAP
1979 ÁPR 22

1021

Vasas Károly szobraiból nyílt kiállítás a Műcsarnokban. Képünkön: Lányok című alkotása.

Építkezés a Volga

Kujbisev — a Volga-part egyik festői szépségű városa — napjainkban nagy építkezések színhelye. Az 1 millió 200 ezer lakosú városban gyors ütemben fejlődik a lakásépítés. Főleg 12—16 szintes lakóházakat építenek. Az elmúlt ötéves tervben több tízezren költöztek új lakásba. Az új negyedekben a lakóházakkal egyidőben épülnek a szolgáltatóházak, ABC-áruházak, éttermek, művelődési központok, óvodák, bölcsődék és iskolák. Növekszik a városban a zöldövezetek területe; évente sok-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-743, 340-726

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

1978 DEC 17.

Vasas Károly
szobrászművész
1021

1978. december 17.

Szabadság

Vasas Károly bronzszobra

mondhatjuk,
: a hajrá a lab-
l-ben. Ha vala-
most már min-
tettőzött jelentő-
y forduló van
a jelenlegi ál-
végső győzelmét
i. De hát nincs
bajnokság. Ez a
kult ki Kapos-
váron is, ahol a csapat hívei egy kissé még bizakodnak. Ennek alapja a pécsiek utóbbi hetekben tapasztalt visszaesése.

Mindenki totózhat, azaz kedve vagy saját megnyugvása szerint alakíthatja a tabellát. Ehhez nyújtunk némi segítséget, amikor közöljük a három élen álló hátralevő mér-

ás és sport

ıot, mert úgy
ıogy játékosai
g mindent a
ı Csepel volt
siralmas szín-
k a többi ta-
hát a magyar
sére nem! A
a BEK négy
tt ott volt a
női KEK dön-
fradista lányok
: játszhatott a
rlabda csapata
ttak eddig lab-
ık? (Utoljára
Ferencváros a
zben teniszcsa-

sem legyőzni a görögöket, levelek és telefonok sokasága érkezett szerkesztőségünkbe.

Erről írjatok! — hívták fel többen is a figyelmemet. Senki sem kérte, hogy szóljunk Portisch Lajos sikeréről a montreali Super sakkversenyen, hogy hozsanázzunk vízilabda válogatottuk világ kupa győzelméről (sokak szerint ez magától értetődött). És a közvélemény szerint »éppen ideje volt«, hogy az a Jónyer meg a Klampár összeszedje magát és Gergellyel együtt megnyerje az asztali-

Vasas Károly

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

szobrászművész

SOMOGYI NÉPLAP
1979 MÁJ 2 7.

1021

Bányász. Vasas Károly szobra.

(A művész budapesti műcsarnokbeli kiállításának anyagából.

MTI-fotó születése

...telefonkapcsolatuk volt
vával. Egyik fő törekvésük a te
hány olyan személygépkocsi, ame
jövőben a 19 megyei tudósító i
vagy a Börzsöny csúcsáról máso
dául a Pest megyei tudósító, nem

— Nálunk a gyorsaság font
Király Ferenc. — Alapelvünk: h
nem véletlen. Nem akarjuk fél
iraki—iráni háború kitöréséről is
ellentmondóakat, vártunk kicsit,

Baumann László, az MTI P
a Fém utcai épületben, a zümm
ködő, modern display-berendezés
harminc tudósítást adnak le a
lapokban is megjelenik.

Az MTI munkatársai nem ír
„névtelen embereknek" tartják
(MTI) ezernél több embert jelöl,
riporter. Szerényen, csendesen
ünnep, karácsony és szilveszter —
tegyük hozzá, elég „meleg" üzem.

Nem gyártanak semmitmond
a dolguk: a magyar valóság bemu

A tényközlő szervezet munk
Állami-díjas feltalálóik megoldot
időben 16 beszélgetést lehet fol

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly
Munkácsy-díjas szobrászművész

PEST MEGYEI HÍRLAP

1980 OKT 19

Szabadság 1021

Vasas Károly szob

Kő hu

„Tehát mégis min
kell maradni azokon
ken, ahol össze vag

gólkirály?

éle sport különös népszerűségnek
az a kérdés, ki lesz a gólkirály?
Halmágyi Péter felvétele

tyák mögül, később már nem vágy
kozhat vissza; hisz önmagát amú
sem gúzsolhatná oda, ahol azel
állott"...

Szívem szerint nemcsak e néhá
sorát, hanem mind a hatszáz-va
hány oldalát idemásolnám *Szilá
István Kő hull apadó kútba* cí
regényének. Csakhát micsoda köny
ajánlás lenne az? Pedig a recenz
író nyilván akkor van a legnagyo
bajban, ha remekműről kell szól
hiszen akkor az elemzés szoká
formulái vagy nevetségesen sová
kának, vagy fölöslegesen cifra s
áradatnak tűnhetnek a műhöz
pest, melynek ismertetésére váll
kozott.

A Kő hull az apadó kútba gyilk
sággal kezdődik. A jajdoni ipar
lány, Szendy Ilka megöli Ameriká
készülő parasztember szerelm
Gönczi Dénest. Mi, a regény vég
a büszke-szép Szendy Ilka erőszak
haláláig, tanúi lehetünk egy bo
lélek minden rezdülésének, a pi
natnak, amikor már magával s
tudná elhitetni, hogy „sorsának c
kosa lehet", azaz Ilka értékei
megállíthatatlan, feltartóztathatat
pusztulásának. S ugyanakkor fe
rul előttünk személyisége szétt
dezésének valamennyi oka is.

S miközben az idő, a száza
részvétlen szigora során megke

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly, Munkácsy-díjas szobrászművész

PEST MEGYEI HÍRLAP

1021

Zászlóbontás

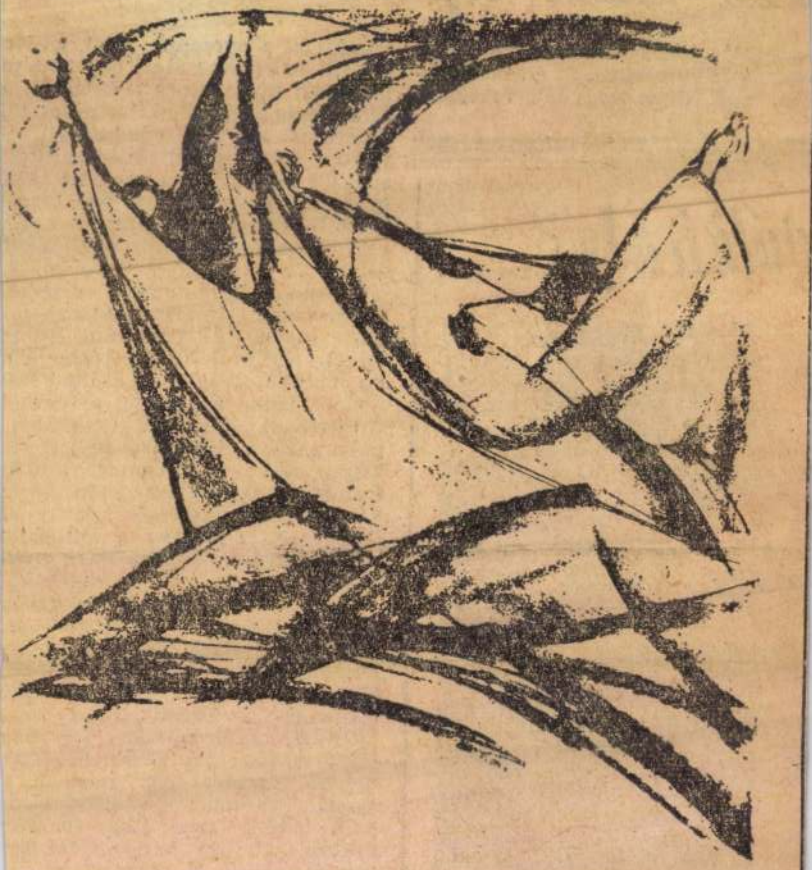

Vasas Károly grafikája

: Azerbajdzsáni Tudományos Akadémia „Kaszpi" tudomá-os központjának munkatársai műholdról készült felvételt tékelnek

Égi" képek földi haszon

Óceánok olaj-szennyezettsége

Olajszállító hajók katasztrófái következtében 1962—80 között több mint 1,5 millió tonna nyersolaj ömlött a tengerekbe. Ez a szomorú adat egy ENSZ hajózási szervezet által Londonban kiadott tanulmányban olvasható. Sajnos ez az olajmennyiség csak egy részét képezi a tengerek olajszennyezésének, mert a fúrószigetek környékén néha kisebb-nagyobb arányú szennyezés következik be.

Szovjet felmérések szerint riasztó méreteket öltött a világtengerek olaj- és fémszennyezettsége. A Szovjetunióban a világóceán problémáival számos intézmény foglalkozik. A Szovjet Tudományos Akadémia Óceánológiai Intézetének kollektívája laboratóriumokban és kutató

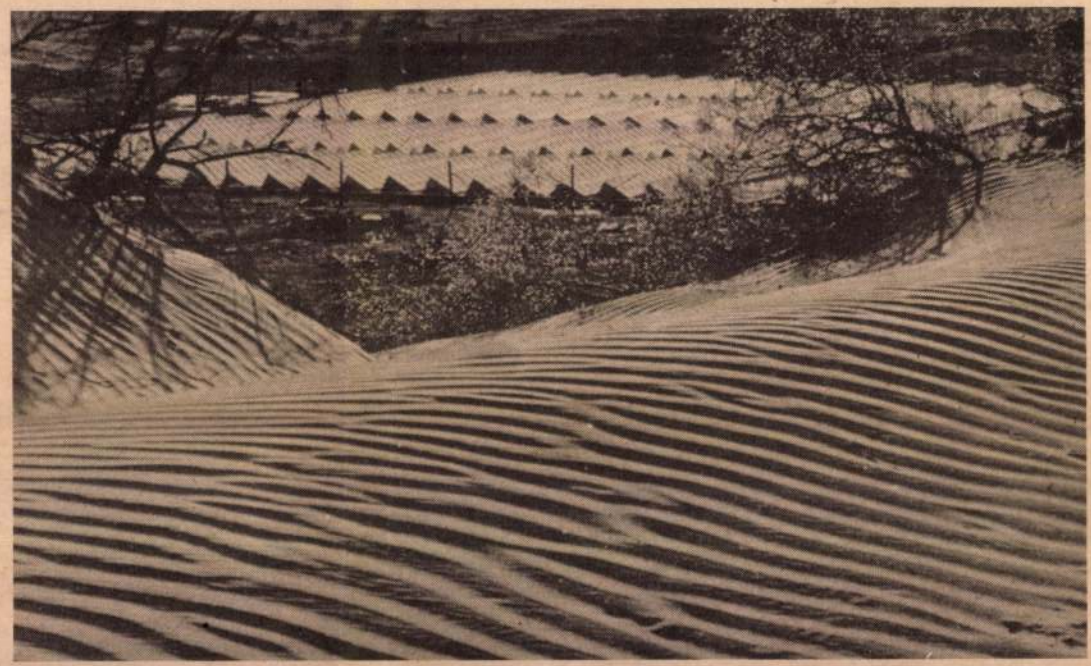

Vizet napenergia segítségével

MH SAJTOFIGYELO
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Vasas Károly,
FEJÉR MEGYEI HÍRLAP
Munkácsy-díjas
grafikusművész

Ünnepi melléklet

1021

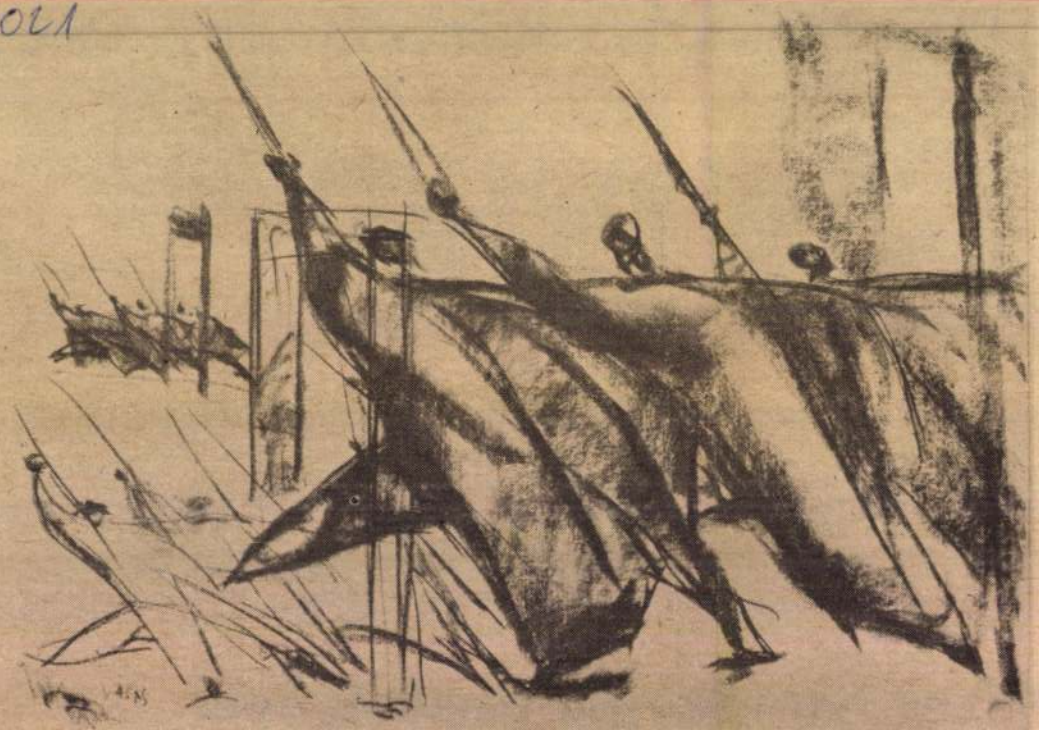

VASAS KÁROLY rajzai

Rattai József százados elégedett a ja-
tás minőségével.

a vadászpilóták róják a
óvják, vigyázzák békés

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 137-748, 340-726

Vasas Károly Kossuth-díjas szobrászművész

PETŐFI NÉPE

1981 NOV 7

1021

(Vasas Károly rajza)

bb improviza-
kínál. Csak-

ablakp

— A

A vö
csontgo
futott á

A há
vös abl
letlenül
elegyed

— Ah
után, a
úrias a
Verítékszag, kapcabuz, valami sajátos paraszti légkör, ah, ez már több a soknál... Még két hónapnak előtte is fenn éltem a harmadikon, egy káprázatos felöltőn. Tulajdonosunk dúsgazdag gyáros volt a múlt rendszerben, most valami trösztnél sikerült elhelyezkednie. Egyszerűen nem lehet elhinni, hogy még mostanában is mennyi pénze volt. Gyakran megeshet, hogy aktatáskájából zizegő, finom papírra írt számlákat vett elő, s közben ezt suttogta: „Előbb-utóbb a GPU kezére kerülök..." És ilyenkor reme-

dolgot tanult; al
tán megismerk
író nagyságával,
dent... Egyre
amelyik engem
kultam, a gazdá
szánalmasan fit
gyintett és Trock
mit.

— Burzsoá za
— mosolygott el
dik. — Annak, h
sokkal prózaibb

7.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly Munkácsy-díjas szobrászművész

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ
1981 NOV 7

1021

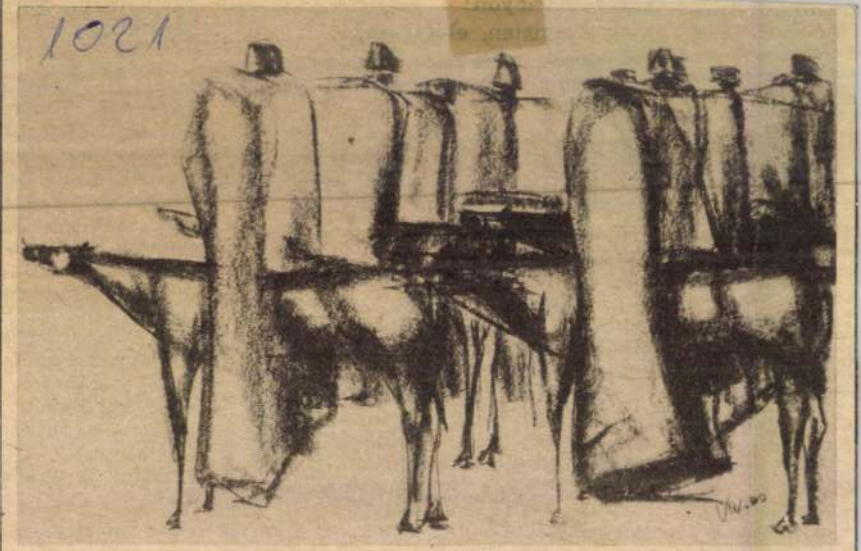

VASAS KÁROLY RAJZA

iszi mezei futó-
ólt az indulók
sikeres a váro-
kézilabda- és
kupa versenye
ségével rende-
ek résztvevőinek
re nő. A közép-
három labdajá-
közben fordu-
inokság. Kosár-
abdában, 8, lab-
la indította csa-

üzemi csapat

mellett a bajai
zokra az ered-
szkébbek, amit
ények dolgozói

őztese

több ezres létszámú Újvárosi lakótelepi sporttevékenysé szervezünk. Ez a munka a Ha fias Népfront és az újvárosi ü mek közreműködésével még idén elkezdődik.

Sportszeretetből jeles

Végül, az összegezésből n hiányozhat az a megállapí sem, hogy szervezőként igen igazi sportember működik közre ezeken a rendezvényeken, akik hétről hétre jelesre vizsgáznak sportszeretetből. Az ő munkájuk nélkül megoldhatatlan lenne a feladat teljesítése, a sok szép, érdekes, izgalmas és hasznos sportvetélkedő megrendezése.

Szabó Zoltán

BÉKAUGRÁS ÉS BREKEGÉS

— Képzeld — mondja ismerősöm — két tanár fogadott, hogy az ő gyerekei nyerik a csapatversenyt. A vesztesnek békaugrásokkal kell megtennie a futópálya egyik szakaszát, mégpedig úgy, hogy brekeg is hozzá!

Nagy II., Kecel—Soltvadkert, jv.: Karácsony, Izsák—Kkfházi Szöv., jv.: Békes megyéből, H. Radnóti SE—Fajsz, jv.: Farkas, H. Gábor Á. SE—Harta, jv.: Kulman, H. Szamuely SE—Sükösd, jv.: Németh S. Kezdési idő: 13 órakor.

Megyei II. osztály. Északi csoport: Kkfházi Húsos—K. MFSC (10 óra), Kiskunhalasi Spartacus—H. MEDOSZ (10 óra), Kerekegyháza—Csengőd, Harkakötöny—Kerekegyháza, Lakitelek—Tiszaalpár, Kunszentmiklós—K. MAV, Akasztó—H. Petőfi. Kezdési idő: 13 óra.

Déli csoport: Császártöltés—Madaras, Tataháza—Hajós, Bajai Tsz SK—Katymár, Hercegszántó—Érsekcsanád, Kisszállás—Felsőszentiván, Vaskút—Bácsalmás, Tompa—Bácsborsód. Kezdési idő: 13 óra.

Járási bajnokság. Kecskeméti járás: Ladánybene—Szabadszállás, Nyárlőrinc—Lászlófalva, Kunpeszér—Kunszállás, Agasegyháza—Fülöpháza, Jakabszállás—Izsáki MEDOSZ II., KTE II.—Pálmonostora, Kkfházi Vasutas—Lajosmizse II. Kezdési idő: 10 óra.

Kalocsai járás: Homokmégy—Dunavecse (10 óra), Solt—Uszód, Bátya—Dunatetétlen, Öregcsertő—Apostag,

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 387-748, 340-726

Vasas Károly, Munkácsy-díjas szobrászművész

PETŐFI NÉPE

1981 NOV 7

1021

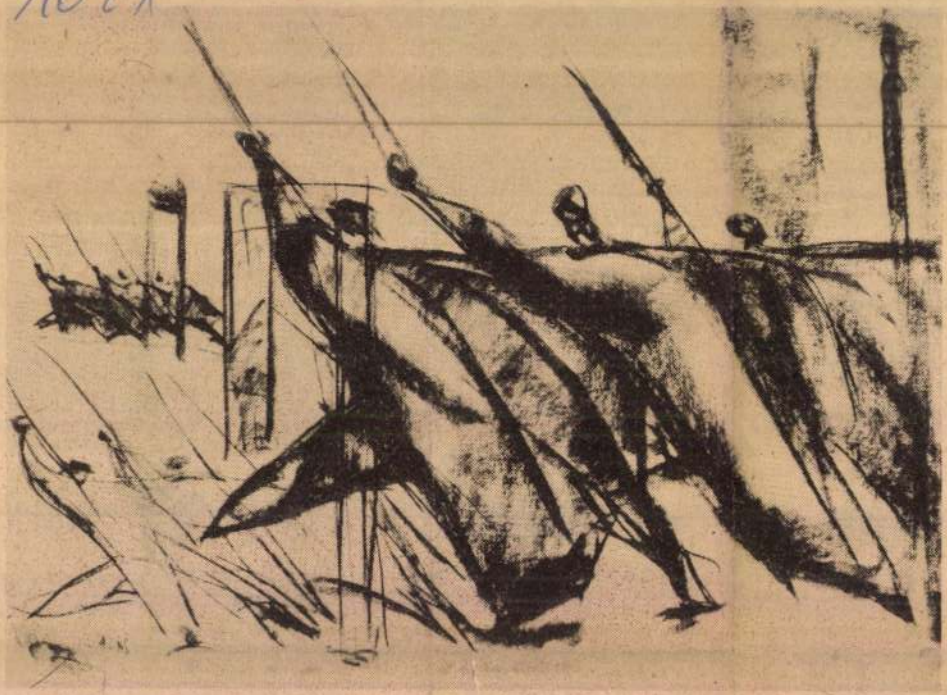

● Vasas Károly rajza.

ők buzdítottak: érdemes vállalni ezt a nem egy esetben szabad időnket is igénybe vevő plusz tevékenységet. Elmondták társaim, hogy milyen hangulat uralkodik a munkásőregységekben és mindenekelőtt a jó közösségi szellemet hangsúlyozták, mint pozitívumot. Nekem nincsenek, nem is lehetnek olyan jellegű érzelmi alapjaim a munkásőrségre vonatkozóan, mint az előttem szóló Kertész Gyulának, belépési szándékaim viszont egyértelműek: párttagként, ha szükséges, akár fegyverrel is megvédeni szocialista országunk belső rendjét. Előképzős vagyok, tehát most ismerkedem a munkásőri szolgálat nehézségeivel, örömeivel. Katonaként megtanultam a fegyverrel bánni, de nem hiszem, hogy a majdan rám háruló harcászati gyakorlatokon pedig igyekszem tudásom legjavát nyújtani.

lépjek, előb
Mindenképp
munkahelyi
egy másikra
bözőre. A l
mel összeül
tuk-vetettük
döntöttünk:
vállaljuk a
miképpen n
szakaszunk
ből áll, olyanokból, akik a munkahelyen is igyekeznek a legjobban dolgozni, itt pedig hasonlóképpen jól ellátni a szolgálatot. Legjobban az lepett meg, hogy itt mindenki tegezi egymást, na persze, a szolgálati időn túl. Baráti a kapcsolat és hangulat közöttünk, a közös összejövetelek időpontját mindnyájan várjuk. Lehet, hogy mellékesnek tűnő szempont, de a barátnőmmel, amikor mindketten felvettük a női munkásőri ruhát, csinosnak, jól szabottnak tartottuk...

inkább pénzügyi elismeresre gondolok, hanem erkölcsire. Volt olyan időszak, amikor azonos munkáért nem mindig azonos volt a megbecsülés. Erre vonatkozóan egységes javaslatot készítettünk és nálunk ilyen jellegű gondok nincsenek. Csak használ vemányt. 350—400 darab facsemetét.)

Óhatatlanul felvillan előttünk az egyik legújabb politikai jelszavunk: fokozni kell a községek megtartó erejét. S ehhez nem elegendő *saját* erejük. Az ott élő, dolgozó emberek hitét, mellyel gondjaikon újból s újból úrrá lesznek, egész társadalmunknak táplálnia kell.

Sz. G.

Megváltozott felelősség

Bogdány László a felelősség megváltozott formájára mutat rá:

— Más volt a munkásőrök felelőssége 1956-ban és 1957-ben, más a felelősség most.

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 317-748, 340-720

Vasas Károly Munkácsy-díjas szobrászművész

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

1981 NOV 7

1021

VASAS KÁROLY RAJZA

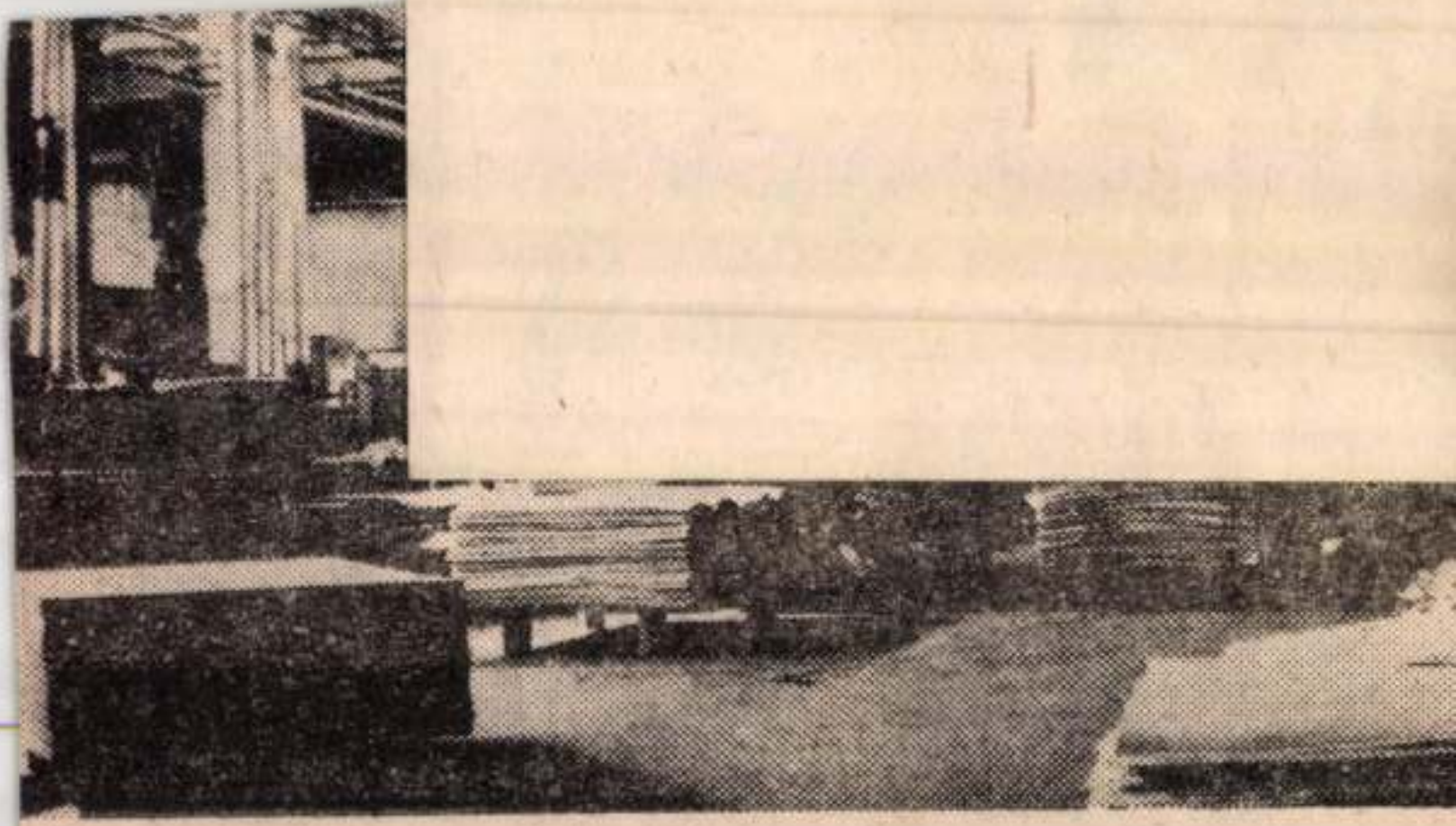

A Szegedi Falemezgyár 50-es évek végén é

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

Vasas Károly Munkácsy-díjas szobrászművésznek

DÉL-MAGYARORSZÁG

1981 NOV 7

1071

S kit megkötöznek, addig [illegible]
amíg nem sújt le végre ökle —

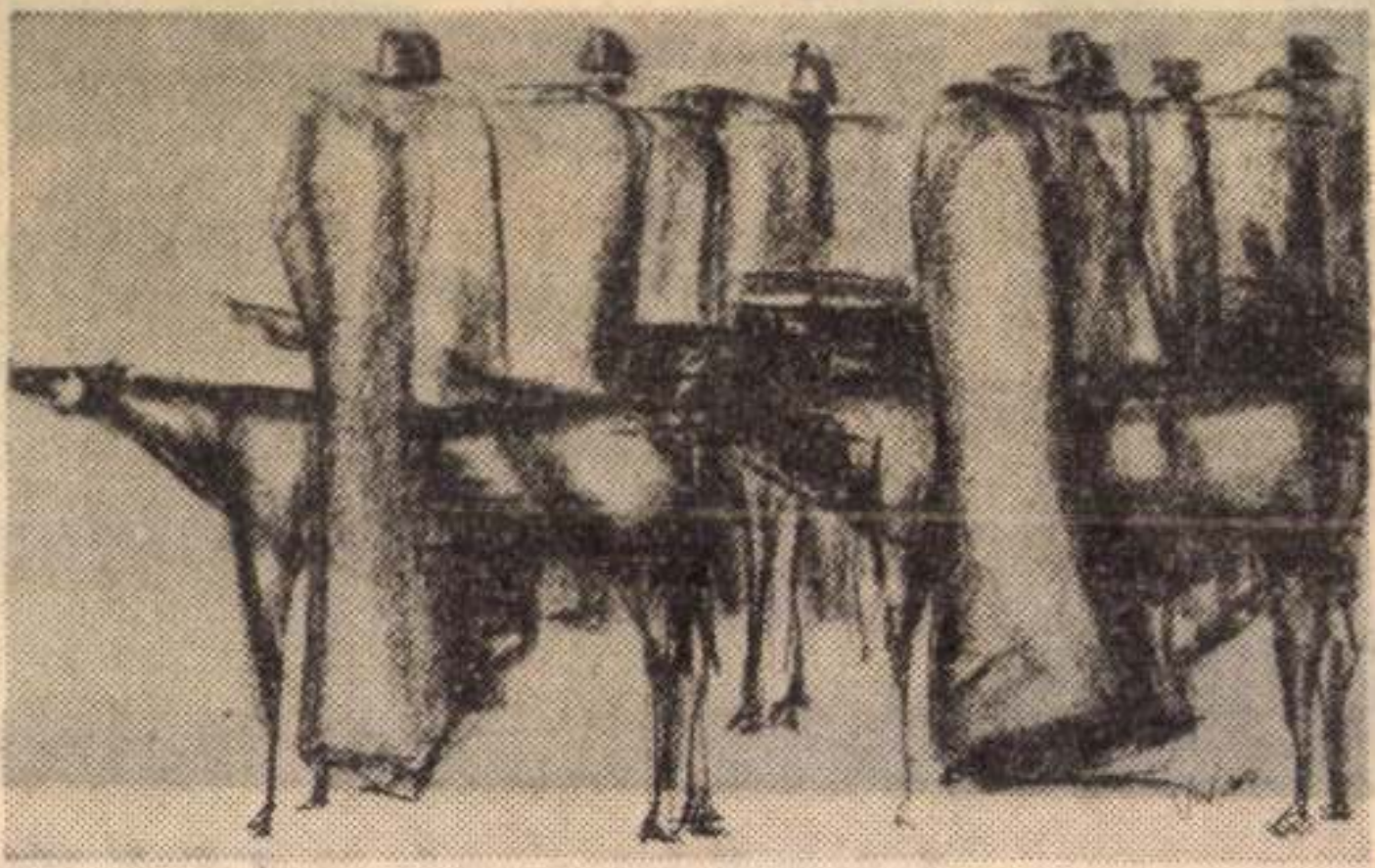

VASAS KÁROLY RAJZA

GYI TÁJAK, [illegible]

szél

be kellett raknl. A végén
m va végtagjaimat, mintha
testem, szinte lebegtem a le-
s ég alatt. Emlékszem, egy-
vacsorára, és nekem az első
an maradt, mert elaludtam,
tem volna. Hát tanulni jobb
iztos. Különösen azt sajná-
szeti könyvek nem kerültek
t — meggyőződésem — ha-
alakult volna az életem. A
bik végét fogtam mindaddig,
em parancsolt „ne tovább"-
sültem, és egy év múltán
a házat. Akkor rajzott ki az
mostani újfalu népe, urasá-
on osztották ki a házhelye-
építkeztünk. Ötvenen-hatva-
kkor mindenki vert falat
meg pénz kellett volna ah-
oz jusson az ember, de itt
lt protekciója, és pénze sem
íteni kellett, muszáj volt ki-
ert ott már igen szükös

Hogy megnőttek a fák, tű-
nődött Szabó János. Olyan ez
az új falu, mintha kétszáz
éve emberlakta helység lenne.
Pedig negyven esztendeje még
szántóföld volt. Valamivel
odébb a káptalani major épü-
letei sorakoztak: cselédházak,
intézőlakás, istállók. De itt
csak szántó volt.

Nézte a gyümölcsfákat, a
cseresznyét, a diót. Mindet ő
ültette, amikor ideköltöztek.
A szeme előtt nőttek föl, s
mégse vette észre őket. Nem
figyelt rájuk. A napokra, az
évekre sem figyelt. Nem volt
rá ideje... Most aztán nap-
estig nézhetlek benneteket,
mondta keserűen a fáknak.
Arra gondolt, milyennek kel-
lene lennie egy 45—50 éves
embernek. Maga előtt látta
azokat a nagyberényi férfia-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly Munkácsy-díjas szobrászművész

SOMOGYI NÉPLAP

1981 NOV 7

1021

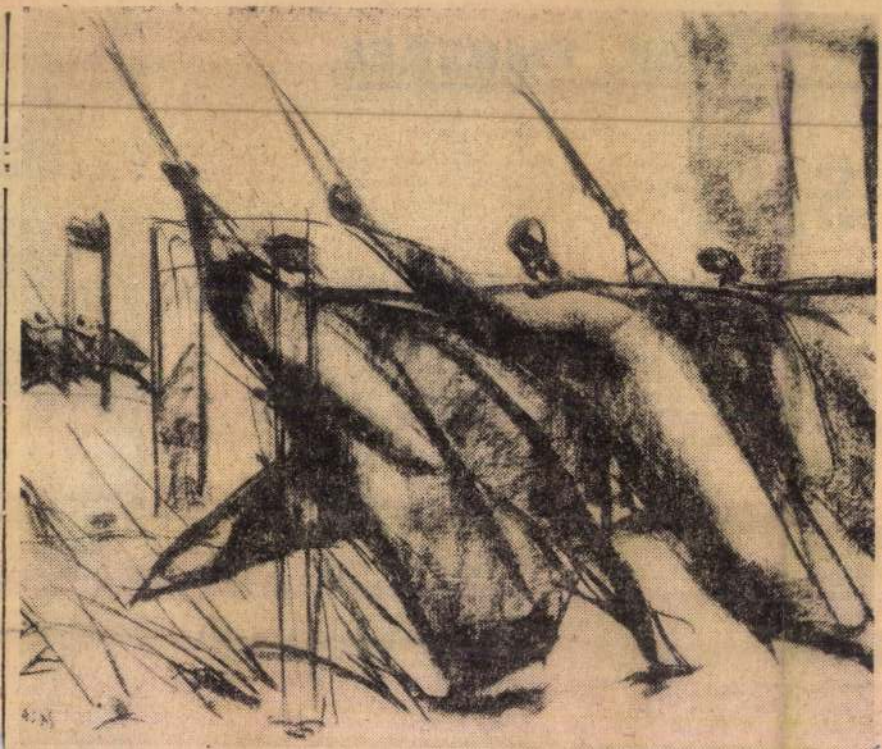

Vasas Károly rajza

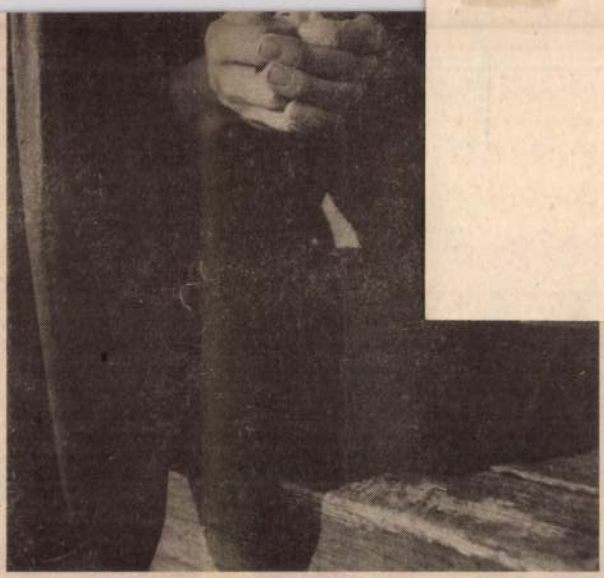

GOMBOS FERENC: HORTOBÁGYI CSIKÓS

BALHÁZI JÁNOS: ÜRE

RÁCZ TIBOR: NÁDTET

KARAP KORNÉLIA: A

DR. CSICS ERVIN: ÓVA

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Vasas Károly, Munkácsy-díjas szobrászművész
HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ
1981 NOV 7
1021

November 7. emlékére

VASAS KÁROLY RAJZAI

...egnapi div...

...elha-
...itartás,
...ükséges
...jas di-
...ak íve
...orában
...rettette
...ndolko-
...ése ek-
...dmáig.

...nás di-
...a *Ma-*
...a pá-
...hazai
...olt a
...tókon,
...iadvá-
...tenni-
...szüle-
...tendős
...a Bu-
...Majd

...sz haj-
...ndsze-
...gőszü-
...eredeti
...sabbat
...gesztе-
...s szó-
...azon-
...ángoló
...e át-
...min-
...amíg
...z leg-
...nk, és
...z szá-
...erűbb
...amely

néhány eszter
jus 1. Ruhag

Sikerek

„Kicsit per
Hiába érvé
hiába tervez
ruhát, ezeket
vezték. Jobb lenne a tömegizlést befolyásolni, a szakmát korszerűen művelni, nagyüzemben."

A négy esztendővel ezelőtti elképzelés a vártnál sikeresebben bejött. *Fiatal vezetőgárda* jött össze abban az időben a Május 1. Ruhagyárban, így aztán a divattervezők elképzelései is szabadon szárnyalhattak. Ma már *a gyár termékei valóban fogalommá váltak.* Az Elegant Sport márkajelzéssel ellátott szabadidő-öltözékektől az exkluzív kabátokig ismertek a rajzasztalon megálmodott modellek. Az utóbbi években a gyár tervezőgárdája sorra viszi el a szakmai díjak pálmáját. Deés Enikő két esztendeje megnyerte szabadidőruházat-tervével például az *Arany Gyűszű* pályázatot is. Télen, nyáron egyaránt jól kihasználható együttest tervezett, vékony, puha anyagból, ami jól követi a test vonalát. Ez a piros-fehér variáció fiatalos és közkedvelt. Ügyelt arra, hogy a különböző formák minden variációban harmonikusak legyenek. A példa jellemző, terveivel a harmonikus, szép öltözködés megvalósításának szószólója. Nem véletlenül nyerte el két esztendeje a *Munkácsy-díjat.*

Mi várható?

Nincsen régibb, mint a tegnapi divat, tartja a mondás. A ruhagyárakban a tervasztalon már a következő évad tervei készülnek. Amíg a szalagokon varrják a tavaszi darabokat, a modellezők készítik a nyári ruhákat, *a tervezők egy évvel előre gondolkodnak.* A kérdésre, hogy tavasszal mi kerül a kirakatokba: „Mindenki örömére nagyobb lesz a kosztümválaszték, újdonság a bőrrátétes pelerin, érdekes elgondolással. Sláger lesz a béleletlen félkabát, kuli, tavaszi kabát, s a különböző nadrágok.

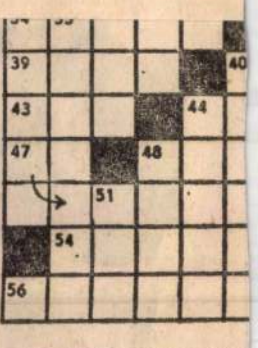

Tündöklik, mint a gon... gulatos versének folytatása... leges 1. számú sorában olv...

VÍZSZINTES:

1. Hibás légvétel miatti zavar. 7. ... Szabó Béla (Jó... tila-díjas költő). 13. Ritka ... 14. Pénzt utalványon küldő szomszédja füzetéből írja le oldást. 16. **Az idézet fol...** (Zárt betűk: E, N.). 17. Ta... tásban használt föld alatti Kritikus, filmesztéta (Lajos 1943). 19. Dolgozói a termé... nőségét ellenőrzik. 20. TT. rök kikötőváros az azono... öbölben. 23. Vas megyei 24. A vízszintes 54. számú utolsó betűi. 25. Thaiföldi, és osztrák kocsik betűjele. ... kocsi. 28. Névutó. 29. Levé... 30. A kötelező munkaidőt m... dó munkahelyi tevékenys... Nemtetszését fejezi ki a ku... Verdi-opera egyik szerepl... neris. 33. Károly becézése. hordó edény. 36. Száraz ... soló eljárás. 38. Gyümölcs 39. Olasz férfinév. 41. Kik... a Vörös-tenger Indiai-óceá... ratánál. 42. Szintén nem. rög betű. 44. Kopasz. 45. Curci énekesnő személyne... Novoszibirszk folyója. 48 szélesre nyit. 49. ANM. 5... vélre illő jelző. 53. Brazília ségi állama. 54. Tetsze... Orvoshoz kell fordulnia, n... 56. Falra felhordott habs...

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly Munkácsy-díjas szobrászművész

PEST MEGYEI HÍRLAP

1982 FEB 20

Suhanó álmok

1021

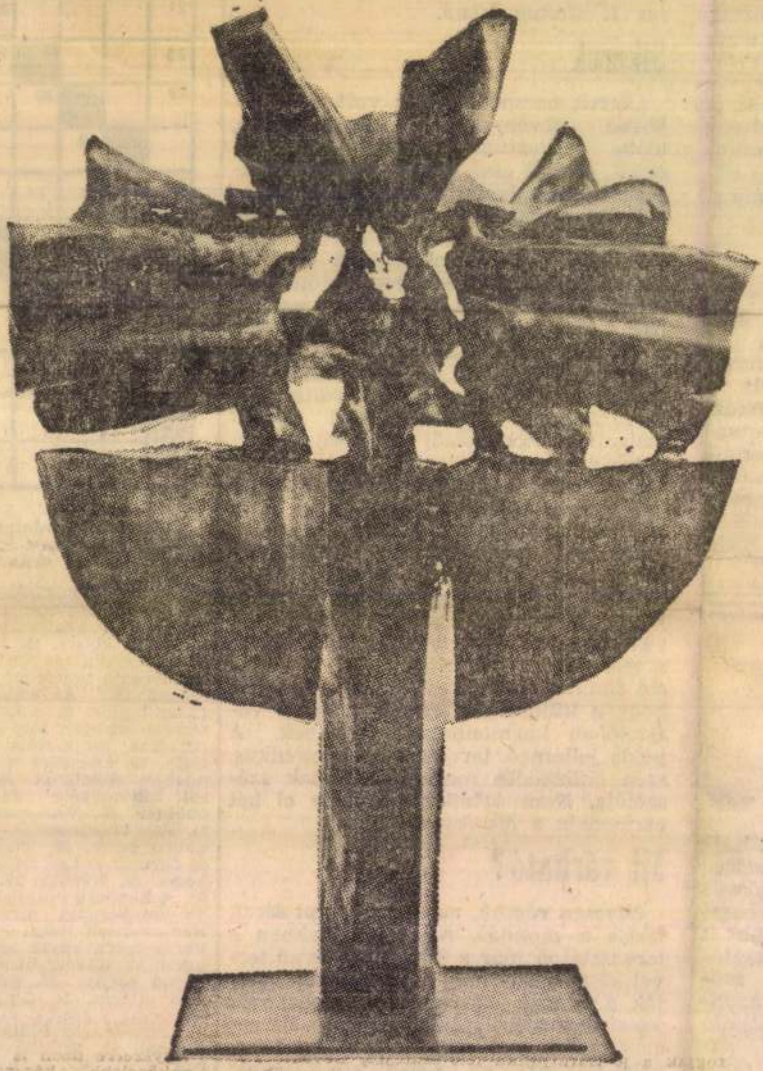

Vasas Károly szobra

sulyatol megleszul a ...
szilárd talajra érkezés sem
ember megvethetné lábát,
kellemetlen szögben lejt. Aki
urulás után egyenest az első

em tudni miképp —, de min-
barlangi tó partjára. Külön
mfelvevők, búvárpalackok és
utottak le. A legnagyobb tel-
a filmezéshez hordozható
ges „csirkebelet" is lejuttat-

re Farkas Kálmán, a Film-
nekel. Nyilván kínjában,
kamerájával együtt, kipány-
n kellő szögből, kellőképpen
najd rólunk. Idelenn a köny-
dnek. Zubor Béla légzőké-
zbe ereszkedve, elhelyezked-
fürdőgatyára vetkőzik, fel-
cuccait, majd hason fekve
közepe felé. Éppen elnyelné
étség, amikor a technikusok
a nagy fényerejű nitrofot-

zatos... Fantasztikus! Elra-
tványt, szinte stresszállapot-
járnak itt. A kép valóban
ér kővirágokkal sűrűn tele-
sziklakupola ívelődik a tó
vek partról nem látható kő-
űn redőzött drapériák hul-
ükre alatt.
a tó közepe táján, néha

teteje 70-100 méter magasb
tudjuk az arányokat. Az em
re zsugorodik, törpévé, para
a feje fölött csüngő cseppkő
drapériákat. Húsz-harminc
cseppkőtitánok csüngnek fe
lan, hogy sok ezer kilónyi
odafönn...

Jószerével este van má
mét sátorponyva borul fejü
szorongunk, megpróbálunk
elmúlt órákról. Zubor Béla
valami jó bőrben. Szeme bevérzett. Túlnyomást kapott, amikor mélységmérője felmondta valamiért a szolgálatot, s ő mélyebbre merült a kelleténél. Szerinte 40 méterre szállt alá a tóban, de feneket nem ért.

Skofi mikroszkópja fölé hajol, kíváncsian várjuk, hogy megszólaljon.

— Gyerekek, — mondja nemsokára — azt hiszem, hogy ez a barlangi tó ringatja az ország legtisztább vízét! Biológiailag legalábbis szinte desztillált víznek számít, a legparányibb élő organizmust sem tudtam kihalászni belőle.

— Holnap újra lemerülök abban az átkozott tóban! — Zubor mindezt inkább nyögi, mint mondja. Egymásra nézünk Pityuval. Tiszteljük Béla elszántságát, de azért tudjuk, hogy ebből a merülésből ezúttal semmi sem lesz. Legalábbis egyelőre. S ha Zubor nem tévedett a mélységgel, akkor jó sokáig nem is lesz senki, aki a kritikus határ alá merészkedne. Bele kell törődnünk, hogy a föld alatti kristálypaloták nem egykönnyen tárják föl évmilliókon át őrzött titkukat.

(Folytatjuk. Következik: A medveszikla kincse)

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-648, 340-726

Vasas Károly
Munkácsy-díjas festőművész

DOLGOZÓK LAPJA
1982 JUL 3

1021

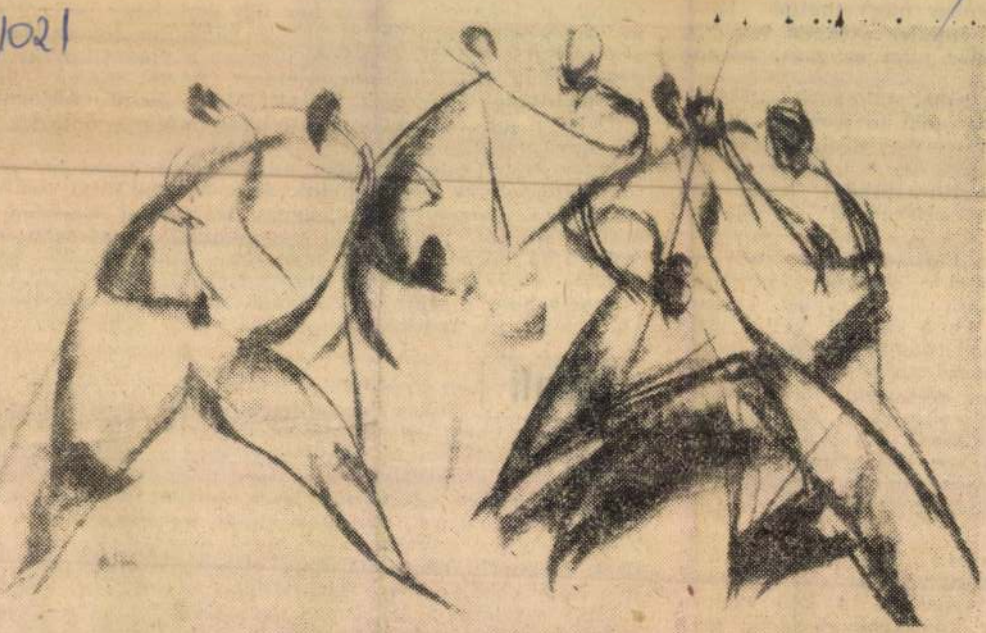

Vasas Károly rajza

Néhány szó

Karcsinak Pista a barátja, mert erősebb; Zolinak Péter, mert jó tanuló; Évának Zsuzsi, mert ő is jár gitárra; Klárinak Panni, mert megosztja vele a tízóráiját, hazafelé viszi a táskáját.

Hány és hány ilyen megfogalmazást lehet hallani kisebbek és nagyobbak szájából, ha arról érdeklődünk, kinek ki a barátja, s miért éppen ő.

Amikor az ember először kerül be egy közösségbe, egyedül érzi magát. Sokszor félrehúzódik, magába zárkózik, irigykedve nézi a már kialakult baráti köröket. Ez nem helyes, s ha jó a közösség, ezt nem is hagyja.

Mégis hogyan kötünk barátságot?

Megismerjük egymást. Nem véletlen, hogy az előbb felsoroltam néhány mondatot, ki miért választotta barátjának éppen a másikat. A barátok vagy hasonló tulajdonságúak, érdeklődési körűek, vagy ellentétek. Lényeges, hogy társunk tulajdonságainak ismeretében kössünk barátságot. Az én barátom például ugyanolyan komoly, mint én. S azért válaszbefizeted a moziba, hanem attól, ha megfelezed vele, amid van, s megtanítod beosztani a zsebpénzét.

S sorolhatnám a sok-sok példát. De gondolkozzatok! Vizsgáljátok felül baráti kapcsolataitokat, elemezzétek önmagatokat, s társatok, barátotok viselkedését — mindjárt megvan a válasz: igazi-e a barátság.

Ismertem olyan gyerekeket, akik örömben, bánatban, jóban-rosszban mindig együtt voltak, de az első szerelem szétválasztotta őket. Olyanokat is, akik néha püfölték is egymást, veszekedtek, de évek múlva is számíthattak egymásra — tartós volt a barátságuk.

Az igazi barátságra nincs recept, keresni kell, s sokat tenni érte, hogy megőrizzük. S a barátod érezze a kézfogásodból, tekintetedből, leveledből, szavadból, hangodból, viselkedésedből, hogy mindig, minden körülmények közt a társa vagy.

Horváth Edit

Kiss Benedek

Kutya-rímek

Öznek,
szelídnek,
ront egy
szelindek.

Orra
korombol —
tüzeli egy

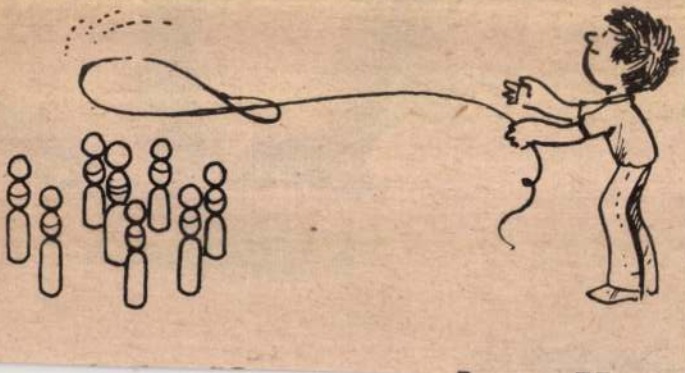

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

Vasas Károly, munkásságdíjas szobrászművész

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1982 NOV 27.

1029

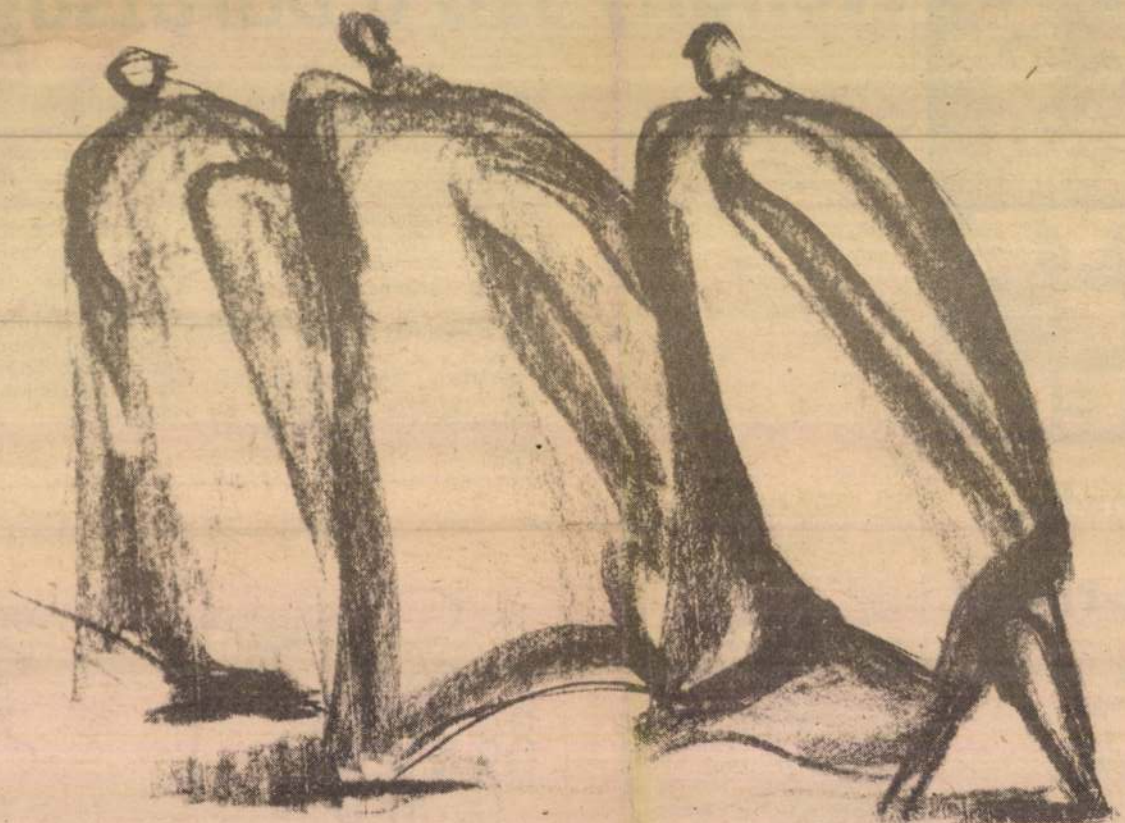

Vasas Károly rajza

elosztás

elmekre, s mindezekért
árszámadáskor felelniük
ell a szövetkezeti vezetők-
ek.

A túlzó megrendelések el-
n csak a hiány megszünte-
sével lehetne hatásosan vé-
kezni. Ennek reményében
t esztendeje megváltozott
mezőgazdasági eszközke-
skedelem szervezeti felépí-
se. A korábbi — szellemé-
n ülőkereskedelemnek ne-
zett — elosztás helyébe a
ár említett többcsatornás
tékesítés lépett. Most már
emcsak a vevő szaladgál
uért, ha termelni akar, ha-
em e csatornák képviselői is
lkeresik a vásárlót, ha elad-
akarnak. Igen ám, de ez a
ölcsönösség csak azokra az
ukra vonatkozik, amelyek-
ől felesleg, de legalábbis
egendő mennyiség van.

Amiből viszont kevés van,
t most sem eladni, ha-
em elosztani kell. Ez a
lyzet alakult ki az idei té-
n is néhány keresett, im-
ortból származó növényvé-
ő szer és a nitrogénműtrá-

Alkatrészgyártás

A mikóházi Aranykalász Mezőgazdasági Termelőszövetkezet 500 négyzetméter alapterületű tágas, világos gépműhelyében, csillagkerekes rendsodrók rugóinak gyártását, a kiskerttulajdonosok körében közkedvelt rotációs kapák késeinek az élezését végzik az itt dolgozó termelőszövetkezeti tagok. Képünkön: Badacsonyi József esztergályos munka

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
VASAS KÁROLY
ÉSZAK-MAGYARORSZÁG
1984 FEB 8.
1021

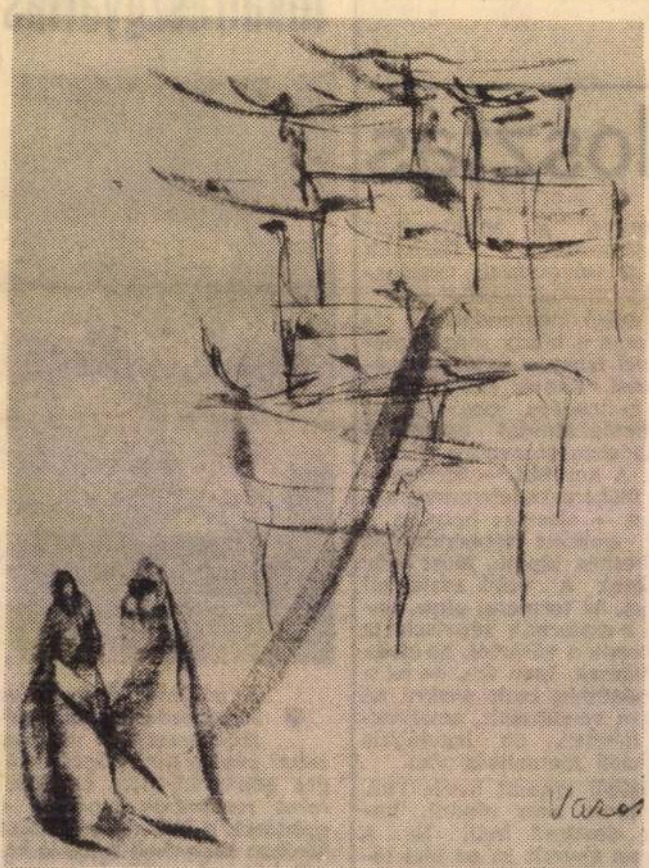

Vasas Károly rajza

106.

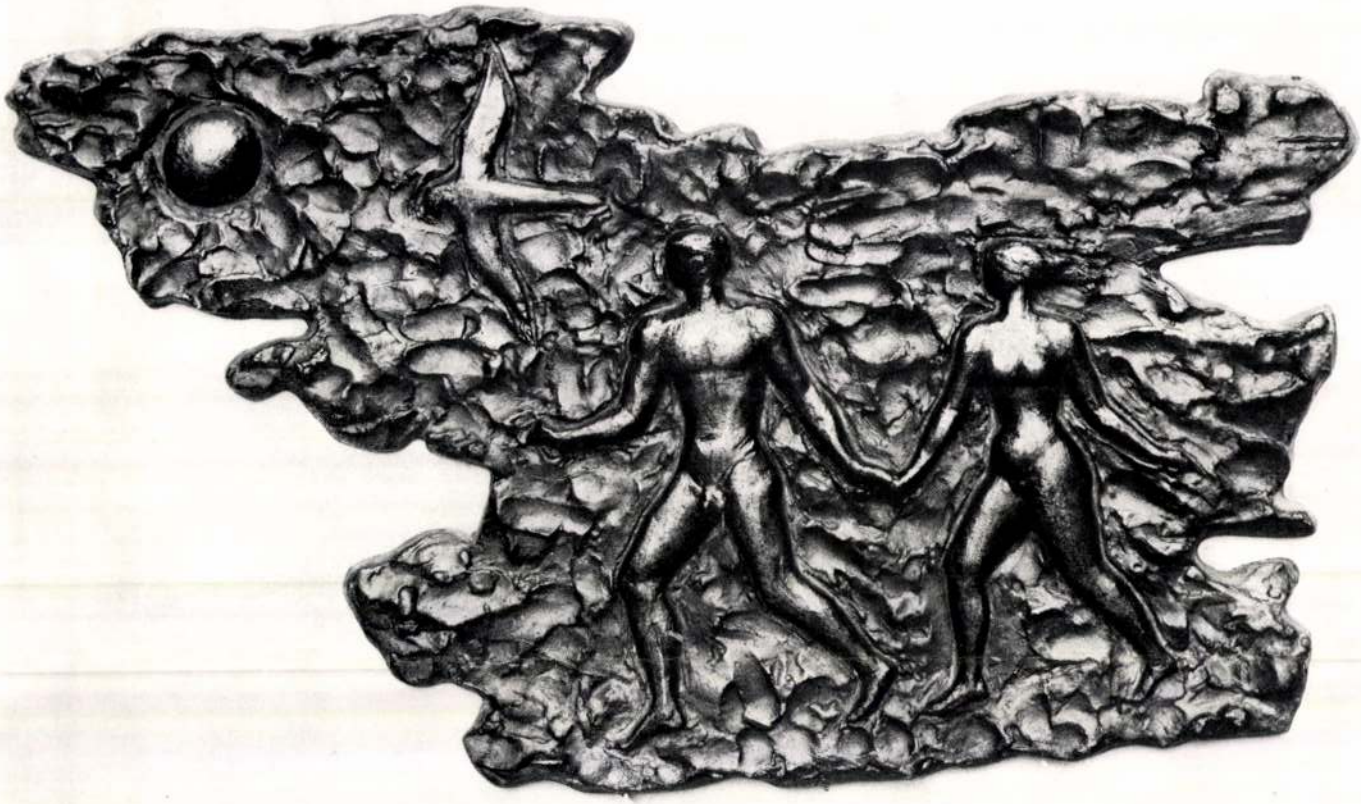

109.

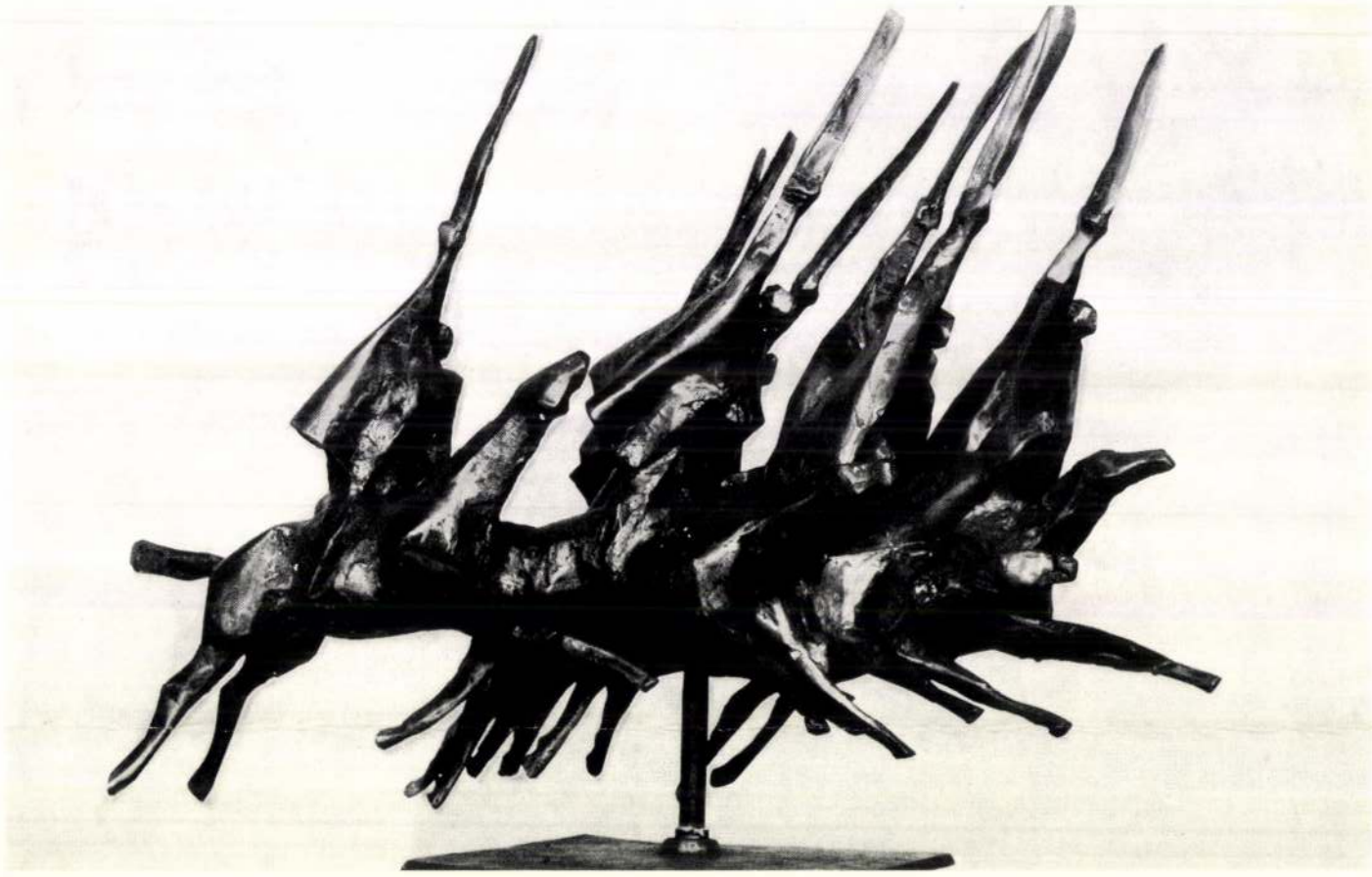

VASAS Károly
Cím — Adresse : 1136 Budapest
XIII., Rajk László u. 7.

1930-ban született Salgótarjánban. A budapesti Képzőművészeti Főiskolán 1956-ban diplomázott. Szobrász. Rendszeresen részt vesz a jelentős hazai kiállításokon, ahol több díjat nyert. Szerepelt a Helsinkiben (1974) és a Berlinben (1975) rendezett reprezentatív magyar kiállításon. Számos köztéri szobra került felállításra. Több szobra szerepel hazai közgyűjteményekben. Kétszeres Munkácsy-díjas (1971, 1975).

Né en 1930 à Salgótarján. Diplômé, en 1956, de l'École Supérieure des Beaux-Arts de Budapest. Sculpteur. Participation régulière à des expositions nationales importantes où il remporte plusieurs prix. Il figure aux expositions hongroises représentatives organisées à Helsinki (1974) et à Berlin (1975). Auteur de nombreuses sculptures réalisées pour des places publiques. Il est représenté par des œuvres dans des collections publiques du pays. Lauréat du Prix Munkácsy (à deux fois : 1971, 1975).

MAGYARORSZÁG
HONGRIE

109. FORRADALOM, 1971
bronz, 74 × 74 × 64 cm
Csongrád megye Tanácsa, Szeged tulajdona

RÉVOLUTION, 1971
bronze, 74 × 74 × 64 cm
propriété du Conseil du département de Csongrád, Szeged

110. HARCOS, 1971
bronz, 45 cm

COMBATTANT, 1971
bronze, 45 cm

111. A TÉLI PALOTA OSTROMA, 1974
bronz, 55 × 44 × 75 cm

SIÈGE DU PALAIS D'HIVER, 1974
bronze, 55 × 44 × 75 cm

112. SZABADSÁG, 1975
bronz, 60 × 35 × 60 cm

LIBERTÉ, 1975
bronze, 60 × 35 × 60 cm

113. KOMPOZÍCIÓ, 1975
bronz, 60 cm

COMPOSITION, 1975
bronze, 60 cm

Kit szolgál a szobrász?

Beszélgetés Vasas Károllyal

– Közismerten elkötelezett művész vagy, akit elismernek, erkölcsileg és anyagilag honorálnak. Mégis húsz éve voltál már a pályán, amikor először jelentkeztél önálló, egyéni kiállítással a Műcsarnokban...

– Nem akarok senkit sem vádolni, de úgy látszik, voltak, akik nem tartották szükségesnek, hogy kiállítsak. Persze még sokan elmondhatják ezt magukról. Érdemes lenne megnézni, hogy amíg a Lektorátus intézte a kiállítási kérdéseket, kiknek volt benn kérésük, és kiket utasítottak vissza. Engem is elutasítottak egyszer, és ez elég volt ahhoz, hogy úgy döntsek: amíg fel nem kérnek, nem állítok ki. Ránk egyébként 57 után az a hagyomány is hatott, hogy addig nem nagyon voltak önálló kiállítások. Amikor a Főiskolára kerültünk, emlékszem, mentünk a Borsos-kiállításra, az Ernst Múzeumba–Medgyessy-kiállítás volt a Műcsarnokban – ... nem is tudom, hogy például Mikusnak volt-e kiállítása abban az időben. Nem tudok róla. Somogyinak is csak két-három éve volt kiállítása.

– Vannak-e megbízható visszajelzéseitek arra vonatkozóan, hogy mennyire hatékony egy-egy szobrászati kiállítás ma Magyarországon?

– Engem elsősorban a kollégák véleménye érdekel, mert ők tudják, hogy mennyi szellemi és fizikai energiába kerül a munkánk. Egy kívülálló legfeljebb azon meditál, hogy bele tudja-e valamilyen skatulyába tenni, amit a kiállításokon lát. Azon mérem le a kollégák őszinteségét, hogy azokról a problémákról nyilatkoznak-e, amelyek engem a szobor megmintázása közben izgattak.

– Léteznek-e olyan szobrászok, akiket szakmai-eszmei vagy emberi okokból társaidnak vélsz?

– Nem akarok neveket mondani, de sok szobrászt érzek társamnak, bár az is igaz, hogy kevés barátom van. Megrökönyödve tapasztalom viszont több kolléga részéről, hogy nem tudják különválasztani a szakmai és az emberi értékeket. Lehet valaki a legtehetségtelenebb szobrász, mégis meghallgatom, amit mond. Az már megint más kérdés, hogyan értékelem, amit hallottam tőle. Nekünk már a főiskolán megtanították: ahhoz, hogy a magyar művészet éljen, nem elég egy vagy két embert kitaníttatni szobrásznak. Megfelelő közélet kell, emberek, akik viszik tovább a művek szellemét.

– Panaszkodsz a szakmai kapcsolatok érzelmi és szakmai zűrzavaráról. Vajon nem magyarázható-e ez a zavar a szobrászok helyzetével, a társadalmi elvárások tisztázatlanságával?

– Szerintem vannak feladataink. Nálunk mindig az a baj, hogy egyes stílusok, irányzatok képviselői saját elképzeléseiket a többiek rovására akarják elismertetni, és kizárólagos létjogosultságot követelnek maguk számára. Volt amikor a szocialista realizmust tekintették kizárólagos értéknek, pedig fogalmuk sem volt arról, hogy mi is az a szocialista realizmus.

– Te mit értesz alatta?

– Egy szobrásznak nehéz beszélnie a munkájáról, de én úgy érzem, hogy amit én csinálok, az a szocialista realizmus. Talán nagyképűen hangzik, de ha nem így éreznék, nem ezt csinálnám, hanem valami egészen mást. Az megint más kérdés, hogy az ötvenes években jóformán centivel voltak megszabva az attribútumok, hogy mitől szobor egy szobor, mit kell kifejeznie és mitől fejezi ki azt. Már akkor is úgy éreztem, hogy éppen a művészi érték volt a legutolsó szempont. A lényeg azonban mégiscsak az, hogy embereket ábrázoltak, és én erről soha nem akarok lemondani csak azért, mert akkoriban rosszul csinálták. Pontosan azt akarom magamnak is bebizonyítani, hogy sohasem a téma hibás, hiszen bármilyen témáról lehet jó szobrot csinálni, ha betartom a szobrászat sajátos törvényeit. Ha a szobor témája nemcsak azt jelenti, hogy címet tudok adni neki, hanem megvan a szobrászati tartalma is: a térigénye, a kompozíciós igénye, a dinamizmusa és sok minden más, ami egy szobrot igazán szoborrá tesz. Persze akkoriban is készültek nagyon jó szobrok. Hajlamosak vagyunk például elfelejteni, hogy a Medgyessy bácsi is abban az időszakban élt és csinált is a szocialista realizmushoz sorolható szobrokat. Vagy vegyük Kerényi Jenő sátoraljaújhelyi partizánemlékművét. Központilag megadott téma volt, mégis látszik rajta, hogy felszabadultan és meghitten csinálta. Egy szobor tudniillik arról is beszél, hogy a művész szívesen csinálja-e vagy kényszerből.

(fotó Zátonyi)

– Mennyiben inspiráltak téged pályád kezdetén ezek a szobrok?

– 1950-ben kerültem a főiskolára, de már előtte is foglalkoztam szobrászattal, rajzolással szabadiskolában. Szerencsére olyan mesterem volt, aki nem volt abszolút naturalista. Ez az indítás elegendő volt ahhoz, hogy a főiskolán is többet akarjak kihozni a puszta naturánál a munkáimból. Bizonytalan volt a tanmenet is, ami egy időben kétévenként változott. Először például azt mondták, hogy a szocialista realista szobrokhoz tökéletes tanulmányokat kell készíteni, kemény ceruzával. Ez ellen természetemnél fogva tiltakoztam, mert a szabadiskolában mindig szénnel rajzoltam. A szocialista realizmus hatással volt ránk. És egyáltalán nem csak úgy, hogy erőszaknak éreztük: jártunk a május elsejékre, szavazásokra, énekeltük a csasztuskákat... – ez volt propagálva. Tehát hittünk is benne egy bizonyos értelemben.

– Vissza tudsz emlékezni, hogyan ítéltétek meg azokban az években a szobrászat vagy a szobrász helyét a társadalomban?

VASAS KÁROLY

Antal István: Kit szolgál a szobrász? /Beszélgetés Vasas Károllyal.
Művészet, 1981. március - 26. lap.

2

3

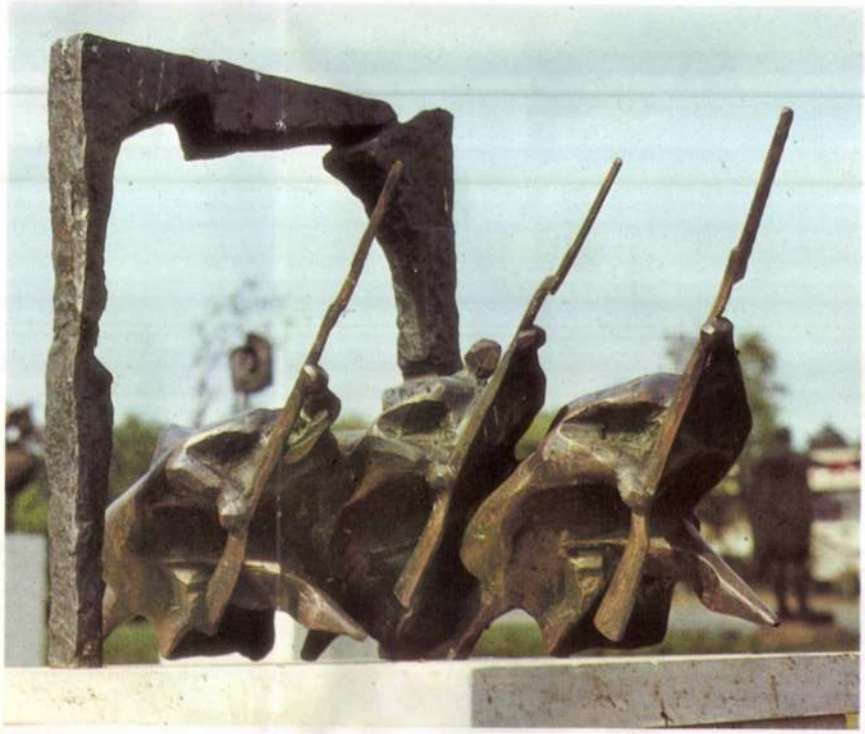

az alkotásokkal fel lehetne rázni a nézőket. Akkor tudom elfogadni ezeket a munkákat, ha kint vannak a helyükön valahol, ha létük összekapcsolódik valamilyen funkcióval. Az viszont, hogy valaminek funkciója van, még nem jelenti azt, hogy egyben művészi értéket is képvisel. Ugyanez volt a baj az ötvenes évek letapogatott formák alapján készített szobraival is. Én az oroszlányi három bányászomat vagy a *Három tavasz*t is úgy oldottam meg, hogy – ha rájuk lehet is fogni az úgynevezett főnézetet – körbekényszerítik a nézőt. Arra törekszem, hogy egy szobron belül többféle térélményt adjak, megőrizve persze a művek egységét. Ezért is nehéz egyetlen fotót készíteni a legtöbb szobromról.

– Hogy látod mai helyzetedet?

– Úgy, hogy ma is szükség van a munkámra. Ahogy a szobraimat is önkritikusan nézem, még inkább áll ez munkásságom egészére. Arra törekszem, hogy szobraimra rá lehessen ismerni, nyilvánvaló legyen, hogy én csináltam őket. Mindegyikben megpróbálok keresni valamilyen új problémát, új kifejezési módot, valamit, ami miatt meg kell csinálnom. Műcsarnokbeli kiállításomon ott voltak a rajzaim is. Szándékosan olyan rajzokat válogattam össze, amelyek csak közelítenek egy-egy témához. Azt próbáltam a rajzok kiállításával megmutatni, hogyan gondolkozom munka közben, miként közelítek meg bizonyos problémákat. Amikor komponálok, mintha vetített diák villódznának a szemem előtt. Ezt a gyorsan változó, villódzó mozgást akartam rajzaimmal visszaadni.

– Mit jelentenek számodra az egyes anyagok sajátosságai?

– Azért szeretek gipszbe dolgozni, mert jóformán perceken belül többféle halmazállapota van: folyik, utána kenhető, önthető, és tíz-húsz perc múlva reszelhető-faragható. Nehezebb technika, mint az agyag, viszont olyan értelemben hálás, hogy – éppen nehézsége és a munka hosszadalmassága következtében – nehezebb is elrontani, ha rossz napom van.

Mostanában legtöbbet bronzba dolgozom, mert szabadabb anyag a kisplasztikához. Szerintem a legszebb anyag a bronz. Könnyen kezelhető, tele lehet vele önteni bármilyen bonyolult formát, amikor kihűlt, csiszolhatom, véshetem, kalapálhatom. Gipszben azért nem szeretem megmutatni a dolgaimat, mert fehér, matt anyag. A bronz lehet fényes, félfényes, csiszolt, erősíteni lehet rajta azokat a formákat, amelyek gipsznél nem kívánkoznak meg. Kőbe is szeretek dolgozni, de nincs hozzá elég időm.

– Sokat dolgozol pályázatokra. Mi szerinted a pályázatok funkciója és mennyiben töltik be azt?

– Két funkciójuk van. Egyrészt a meglévő reális igények kielégítése, másrészt egy mondvacsinált: hat ember addig is foglalkozzon valamivel – megkapják a részvételi díjat, tudjanak valamiből élni.

Szerintem kizsigerelőek és pszichikailag károsak a pályázatok. Ha a pályázók komolyan veszik a részvételt, a rendelkezésre álló idő rá is megy a munkára.

2 Vasas Károly: Bányászok, bronz, kő, 87x50 cm, 1973 (fotó Somfai)
3 Vasas Károly: A Téli palota ostroma, bronz, 55 cm, 1974 (fotó Somfai)
4 Vasas Károly: Forradalmi Ifjúsági Napok, gipsz, 1:1, 500 cm, 1979, Balatonfüred (fotó Zátonyi)

1

1 Vasas Károly: Cantata profana, bronz, kő, 54 cm, 1972 (fotó Somfai)

– Mi a főiskolára eleve úgy kerültünk, hogy elvárások voltak velünk szemben. Tudtuk, hogy a társadalomnak szüksége van szobrászokra, hogy a művészet nyelvén is erősítsük ennek a társadalomnak a hitelét. Mint ahogy a sportban is lényeges volt, hogyan szerepel Magyarország.

– Miként ítéled meg – ebből a szempontból – pályád későbbi fázisait, az azóta eltelt majdnem harminc évet?

– Azt hiszem, elsősorban nem is társadalmi problémáról van szó, hanem arról, hogy az élet más, mint egy főiskola. Egy évig még kaptunk ösztöndíjat, talán azért, hogy meg tudjuk találni a kapcsolatot a külvilággal. Épültek a különböző városok: szobrok, portrék kellettek. Kint az életben – bármennyire is elmarasztalóan beszélünk bizonyos, akkor készült művekről – már valamilyen megállapodott művészetet kértek számon tőlünk. A főiskola viszont tanulmánycentrikus volt...

– Hogyan érintett a hatvanas évek önkritikus, önvizsgáló korszaka?

– Még a főiskolán rájöttem arra, hogy mindennek több oldala is van, mindennek az ellentétét is érdemes megvizsgálnom. A szabadabb légkör, ami az idő tájt kialakult, inkább csak segített, hogy önmagamban is ledöntsek korábban piedesztálra emelt tekintélyeket.

Éppen azért, mert átéltem az ötvenes évek erősen centralizált művészetpolitikáját, amelyet végrehajtottak és végrehajtattak az érdekeltekkel, nem tudom elfogadni, hogy egyes művészeti irányzatok képviselői ma is kizárólagosságot követelnek maguknak. Én úgy értelmezem a művészi szabadságot, hogy a munkák rivalizáljanak egymással, ne a művészek.

Amikor Párizsban voltam, szalonkiállításokra is elmentem. Éppen az ragadott meg, hogy a fotórealizmustól kezdve az egymástól legtávolabb álló irányzatok is békésen megférnek egymás mellett.

– Azért a te fiatalságod és pályakezdésed a társadalmi fejlődésnek egy olyan szakaszára esett, amikor az esztétikai érvek egyben kultúrpolitikai érvek is voltak...

– Igen... Nézd, az előbb még hozzá szerettem volna tenni, hogy voltam a Modern Művészetek Múzeumában is, és végignéztem az ott kiállított anyagot. Arra kellett rájönnöm, hogy a különböző stílusú és fajtájú festők olyan színeket, kompozíciókat, hatásokat állítottak elő, hogy úgy éreztem, mást lehet csinálni, de jobbat már nem. Csak volt egy hiányérzetem: nem tudtam mindez miért történik? Lehet, hogy rossz beidegződés nálam, de nem tudom elviselni a l'art pour l'art-t, mindig úgy érzem, hogy a művészetet az emberek érdekében kell művelni.

Nálunk most olyan nyomás van, hogy mindegy, mi micsoda, csak új legyen. Nem tudom, hogy gyermekkoromban akkor is akartam volna-e szobrász lenni, ha a kiállításokon nem emberalakokat látok, hanem egy elfűrészelt gömböt vagy egy kifényezett kockát. Éppen a szobrászati tartalmat hiányolom ezekből a művekből. Másrészt nem látok bennük lehetőséget a továbblépésre. Ez egy abszolút kész dolog, amit nem tudok jobban megkockásítani. Mint ahogy Malevics is eljutott oda, hogy keretbe tett egy fekete négyzetet, aztán a négyzetet is kivette, mert arra sem volt szüksége. Azt mondta, hogy ettől tovább már nem lehet fejlődnie a festészetnek.

– Nem tartod elképzelhetőnek, hogy ezekkel a művekkel az alkotók egy újfajta viszonyt teremtettek meg nézőikkel?

– Éppen azt nem érzem, hogy ezekkel

5

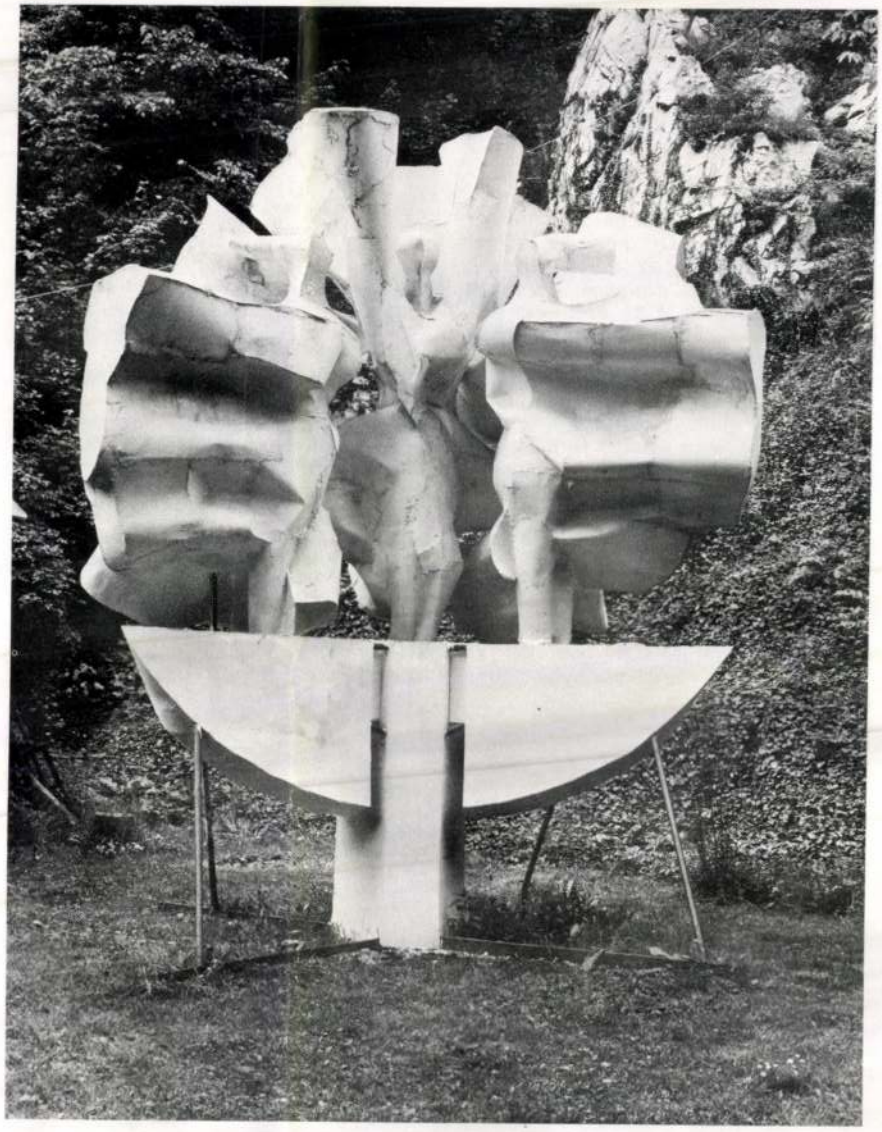

5 Vasas Károly: Felszabadulási emlékmű. vörösréz lemez, 450 cm, 1979, Harta (fotó Somfai)
6 Vasas Károly: Kitörés. (a Margit körúti börtön emlékére), vörösréz lemez, 78x185 cm, 1979 (fotó Zátonyi)

letve a bizottság között helyezkedik el. Nem került-e a művész és a közönség túl messzire egymástól?

– A közönséget a művész mindig figyelembe veszi. A közönség azonban nagyon összetett, és nálunk pontosan az volt a probléma, hogy ne sértsük meg. Én olyan embernek szeretném a szobraimat csinálni, akit Lenin úgy fogalmazott meg, hogy az élenjáró munkás. Én az értelmes tömegnek dolgozom, amelyik hajlandó önmagát fejleszteni. Persze a pályázatok is változtak. Kezdetben az állam fedezte a szobrokat. Mivel a központban fizettek, a helyiekre tukmálták a szobrokat. Néhány éve megváltozott helyzet, a tanácsok is beszállnak anyagilag és nagyobb beleszólási joguk is van. Azóta viszont jóval több a visszaélés a pályázatok odaítélésénél.

– *Sok emlékművet csináltál...*

– Olyan nagyon sokat nem csináltam. Sok munkám úgy szerepel a katalógusaimban, pedig szerintem nem emlékművek. Van például egy női aktom Sopronban, egy olvasó bányászom Sárisápon, egy tanulópárom, ezek nem tartoznak a hagyományos értelemben vett emlékművek közé.

– *Hiszel-e ma az emlékművek mozgósító szerepében?*

– Akkor főként, amikor hallom, hogy nincs rájuk szükség, és személyes tapasztalataim mást bizonyítanak. Vegyük például az oroszlányi bányászemlékművemet. Tavalyelőtt volt ott kiállításom, a bányásznapon. Valahányszor meghallom a bányászindulót, elérzékenyülök, lehet, hogy azért, mert magam is bányászvárosból származom. Mégis arra gondoltam, hogy nem lett volna olyan ünnepélyes a hangulat, ha nincs ott a szobrom. Én úgy érzem, hogy továbbra is van igény az emlékművekre. Persze a szobornak kell egy kialakított tér, megfelelő környezet és nép... Ezért mondtam, hogy olyan embernek nem vagyok hajlandó dolgozni, aki a minimálisat sem adja meg azért, hogy figyelembe vehessem.

– *Mennyiben különböznek a mai emlékművek a harminc évvel ezelőttiektől?*

– Mások az igények. Tájékozottabb a nép. Jobban el tudja fogadni az általánosítóbb, csak a művészet kritériumai szerint készített alkotásokat is. Tematikailag és formailag is változatosabban dolgozhatunk.

– *A művészeket inspiráló célok is annyira egyértelműek?*

– Nem. A művész is a társadalomban él, érzi annak változásait. A feladatok is változnak, a társadalom is egyre tágabb teret ad nekünk. A *József Attila*-szobromon vagy a *Három tavasz*on is le lehet mérni, hogy ma közel sem diktálnak nekünk úgy, mint az ötvenes években.

– *Sikerült-e a szocialista képzőművészetnek mindennapjaink részévé válnia?*

– Ez még továbbra is megoldásra vár. Része a mai életnek a képzőművészet, az kétségtelen – de hogy a nagy tömegekhez eljut-e... Ez nemcsak a művészeken múlik. A képzőművészet nem tud olyan folyamatos lenni, mint a zene, hogy valaki ötévesen jól zongorázik és tízévesen még jobban. A gyerek tehetséges, jól rajzol, aztán elkezdik irányítani a kezét. Meg másként is... Addig őszinte, amíg csak a kifejezést, a tartalmat keresi a munkában és a saját örömét. Amikor elkezdik tanítani, hogy ezt még ki kell dolgozni stb., akkor jön a nagy törés, mert másképp néz egy felnőtt a világra, mint egy gyerek. És a művészetre is. Ezt az átmenetet kellene zökkenőmentessé tennünk. Itt vannak, ugye, a szabadiskolák. Az a céljuk, hogy értő közönséget neveljenek, ne művészeket, de titokban mindenki művész akar lenni.

Aztán a képzőművészeti sokrétűség... Azon belül a közönséget tájékoztatni, eligazítani, választ adni a kérdéseire, mert itt nem válaszokat adnak, hanem kinyilatkoztatnak. Aki nem érti, magára vessen.

– *Fontos szobrásznak tartod magad?*

– Fontos szobrásznak tartom magam. Ha nem így lenne, nem is csinálnám tovább. *(1980. július 14.)*

Antal István

Többnyire mindenkinek van már viszont valamilyen régebbi ötlete, megpróbálja tehát azt belesuszterolni a pályázat feltételei közé. Amikorra belátja, hogy a dolog mégsem jön össze, már csak egy-két nap van hátra a beadás határidejéig. Akkor kezd abba a munkába, amit aztán végül is lead.

Vegyük az ideális esetet: mindegyik szobrot meg lehetne valahová csinálni, de csak egy győzhet. Mindenki csalódik. Hiába kapunk a zsüritől dicsérő oklevelet, sőt ígéretet, hogy felállítják máshová a munkánkat. Én is kaptam már háromnégy ilyen ígéretet, de egyik szobromat se állították fel sehová.

– Mennyiben képviseli a pályázatok mechanizmusa a legközvetlenebbül érintettek, a lakosság, a szobrot használók elvárásait, igényeit?

– Amikor a *Három tavasz*t készítettem Balatonfüredre, az ottani megrendelők sem tudtak többet mondani, mint megmutatták a helyet, ahová a szobrot gondolták. A beruházók egyébként is félszegek, mert szakemberekkel állnak szemben, és ezért rábízzák a zsürire vagy a pályázóra, mit, hogyan fogalmaz meg. Amikor a pályamunkák összejönnek, a konkrét művekhez már hozzászólnak. Az oroszlányi pályázat után is elmondták a helyiek, hogy nagyon izgultak, vajon a szobrászok elképzelései beleillenek-e az övéikbe, vagy majd rájuk erőszakolnak egy szobrot. Szerencse, hogy az én munkámat a zsüri is elfogadta és ők is. Az megint más kérdés, hogy az „istenadta nép" már csak akkor találkozik a szoborral, amikor felállították. Be kell hogy lakják, vagy a szobor lakja be őket. Persze itt megint arról van szó, hogy kit szolgál a szobrász. Nekem az a véleményem, hogy a társadalmat szolgálja, ezt bizonyítja a művészetek jó pár ezer éves története. Azok az újabb keletű vélemények, melyek szerint nem lehet jó művész az, aki a társadalmat szolgálja, nem fedik a valóságot. Az asszírok, az egyiptomiak, a görögök, a rómaiak, a reneszánsz művészei mind a maguk társadalmát szolgálták. Az, hogy később ki lehet mutatni egy-két embert, akik szembeszálltak a királlyal vagy a herceggel, és úgy lettek egyéniségek, kivétel, ami erősíti a szabályt.

Voltam Luxorban, és láttam II. Ramszesz portréját. Amikor a portré készült, már 82 éves volt és nagyon púpos. Csináltatott magából egy 18 éves gyereket. Ez mondjuk a másik véglet, mert volt benne némi hamisítás, de mint esztétikum, mint szobor maradandó. A mű hazudott, de a művész csak szolgálta a társadalmat, mert jó művet hozott létre.

– Mennyiben szolgálta a társadalmat szerinted?

– Ezek a szobrok a fáraó meg az egyház megdönthetetlen hatalmának a hitét voltak hivatottak erősíteni. Persze az, hogy a művész a társadalmat szolgálta, az nem biztos, hogy jó volt a népnek, de mégis egyféle szolgálatot teljesített, és jó, magas színvonalú művészetet hozott létre.

– Visszatérve a pályázatokhoz, az a fajta mechanizmus, amit elmeséltél, nem jelent-e elszakadást az igényektől? Én két lépcsőfokot is látok: az egyik a lakosság és a befektető, a másik a megrendelő, il-

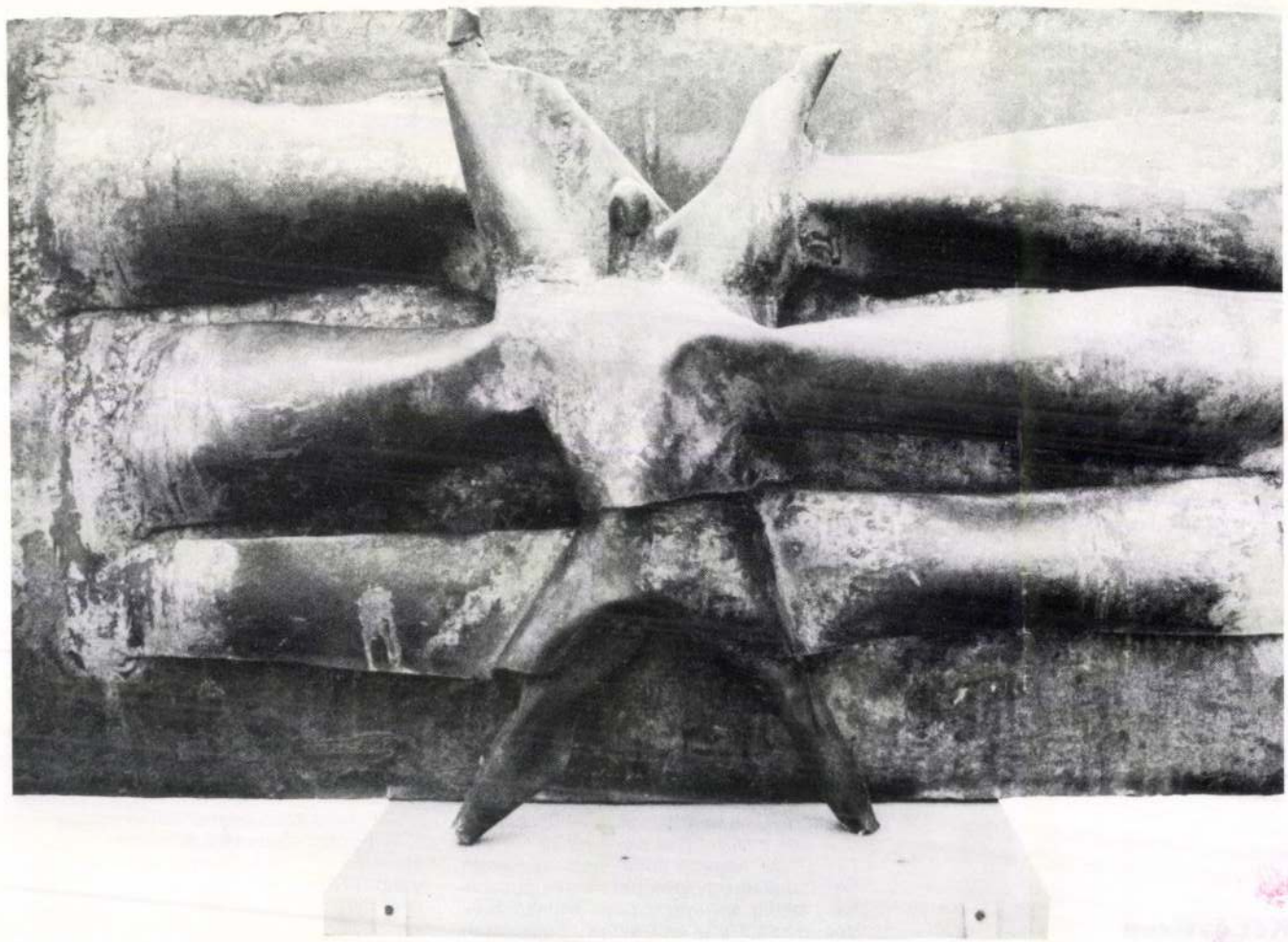

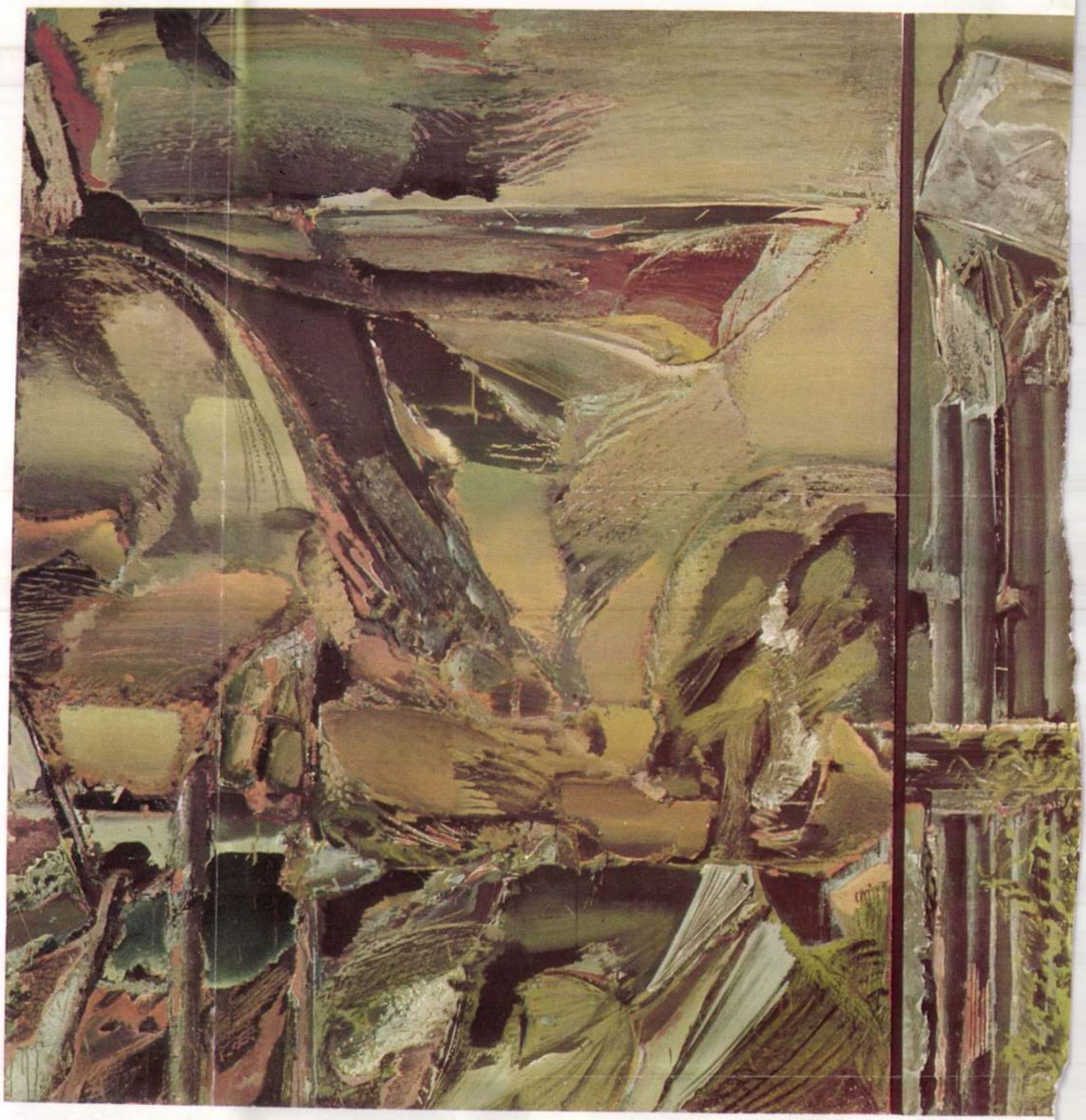

Kokas Ignác: Elhagyom a falut,
olajtempera, farost lemez, 220x285 cm,
1968, Budapesti Történeti Múzeum
(fotó Somfai)

- A szénbányászat másik baranyai központjában, Komlón, 170 éves a komlói kőszénbányászat cimmel ünnepéllyel összekötött kiállitás nyilt a Május 1. müvelődési házban. Ennek tanusága szerint a nagyüzemi szénbányászat itt 1895-ben indult meg. Az eltelt időszak történetét feldolgozó tárgyak bemutatják, hogy csak 1909 és 1915 között vette meg az állam a kisbányát, és hozta létre az akkori értelemben vett korszerü, uj aknát. Ekkor épültek fel a szükséges kiszolgálóüzemek, a szénosztályozó és az erőmü, valamint az uj telep is, a 90 db kettős lakásból álló munkásgyarmat, ahogy a korabeli iratokon szerepel. A komlói bányászat jóideig kizárólag kézzel végzett munka volt. Ma sem könnyü, pedig a gépek sokat segitenek. A gépesités folyamatos tevékenység. A ló vontatásu szállitás megszüntetése éppugy része ennek, mint a széngyalu üzembehelyezése, vagy a korszerü védőhálós fejtési mód bevezetése. Bármilyen fontos is a gépesitős, az igazi történetet mégis a bányász, az ember irta. A kiállitás szeptember 30-ig tekinthető meg naponta délután 4-től 7 óráig.

- Uránvárosban, a Ho Shi Minn parkban mindenki megtalálhatta a kedvére való szórakozást.

- Idén második alkalommal rendezték meg a Bányászkupa Nemzetközi Rádióirányitási autómodellező versenyt. A magyarokon kivül Csehszlovákiából, Jugoszláviából és a Német Demokratikus Köztársaságból érkeztek résztvevők a kétnapos, két kategóriában megrendezett versenyre. A sport-kategóriát, - amelynek döntőjét látják, a pécsi Ércbányász-klub versenyzője, kovács Balázs nyerte a budapesti modellező klub versenyzője, Almássy Tamás előtt. A harmadik helyet a jugoszláv Mathias Strucket szerezte meg. Közvetlenül adásunk előtt került sor a Forma-kategória döntőjére, amelyben ugyancsak Kovács Balázs végzett az élen, második a jugoszláv Mathias Strucket, harmadik pedig a budapesti Eddy-klub versenyzője, Hajkusz Péter.

- Hagyomány már a Sajtó-utca is, ahol vendégeink mellett minden pécsi szerkesztőség képviselteti magát. Amint látják, érdeklődőkben nincs hiány.

- Ilyenkor, szeptember első hetében már korán sötétedik. A kivilágitott Csertetői emlékmü a dombok koszorujában valósággal lángol. Tizezer lámpás, lampionos bányász és érdeklődő rója le tiszteletét az emlékezés oszlopai előtt. József Attila: A város peremén cimü verse Berek Kati tolmácsolásában nyerheti el valódi értelmét. 45 esztendeje v lt az a tragikus nap. Több munkabérért, munkaidő kedvezményért, szociális juttatásokért indult a sztrájk, Tómenoknán pedig az éhség-

1021

VASAS KÁROLY

1982.IX.5. TV 17,20 /Kerekes/

Ujjászületés

- Jó napot kivánok, kedves nézők Pécsről, mely azt hiszem, le sem tudná tagadni, hogy ünnepel ma. Három bányavállalat, a Mecseki Szánbányák, a Mecseki Ércbányászati-, valamint a Bányászati Aknamélyitő Vállalat több tizezer aktiv- és nyugdijas dolgozóját ünneplik itt a Mecsek alján, és talán tulzás nélkül mondhatom, hogy az egész városban. Szinte megszámlálhatatlan a programok száma. Az idei, immáron 32.bányásznapon az teszi különösen fontossá, h- legalábbis itt Baranyában, hogy ebben az évben ünnepli 200 éves jubileumát a mecseki kőszénbányászat. A legenda szerint pásztorok, csőszök, favágók tüzénél gyulladt meg először a föld felszinére kiékelődött kőszén itt a Mecsekben. Az égő föld bámulattal töltötte el a környék lakosságát, a rejtélyt azonban csak az idő válaszolta meg. A török kiüzése után Pécs város vezetői - hogy Baranya értékét bizonyitsák, és ezzel elnyerjék a bécsi udvar pénzügyi támogatását - a Baranyában talált anyagokból rendszeresen küldtek mintákat Bécsbe. Igy történt az 1746-ban is, amikor egyebek közt vasércet és aranyat tartalmazó fövenyt, és valami kőkormot küldtek bécsi vizsgálatra. A kamara vizsgálói a kőkormot találták értékesnek. A pécsváradi kovácsok által már korábban is használt szén kitermelése azonban csak 1782-ben kezdődött a Pécs melletti Vasason, két pécsváradi polgár tulajdonát képező bányában. A nagyipari bányászkodásra több mint 50 évet kellett még várni. Csak a XIX.század közepén kezdett bányatelkeket vásárolni a pécsi területen az osztrák Duna Gőzhajózási Társaság, amely aztán a termelés állandó növelésével és korszerüsitésével, valamint a monarchia teljes területéről származó olcsó munkaerőnek köszönhetően európai viszonylatban is jelentős bányászatot hozott létre. Száz éven keresztül ez határozta meg nem csak a mecseki bányászkodás, de Pécs város fejlődését is. A mecseki bányászkodás ujabb fejlesztésére a felszabadulás utáni években került sor. A szén-csaták évei soha nem látott termelésnövekedést eredményeztek, amelynek a bányászat visszafejlesztése vetett véget. Ennek a kétszáz évnek az eseményei tulnőnek az egyszerü történeti kereteken, részei már annak a Kárpát-medencei kulturának, amelynek a bányászat ősidők óta szerves része, és amelyben a mecseki bányászat jelentős szerepet vállalt az elmult két évszázadban. Ennek tiszteleg az az emlékmü, amelyet a mostani bányásznapon avattak Vasason, a majdani bányász-pihenőparkban. A több mint 4 méter magas, karjait magasba emelő bányász vörösrézből készült robusztus alakja a természettel küzdő ember erejét jelképezi, mig a szobor mögött látható ivelt betonszelvények hármas vonulata a földtani rétegeket, a mecseki széntelepeket szimbolizálja. A szobrot Vasas Károly szobrászmüvész, a Magyar Népköztársaság Érdemes Müvésze készitette, a talapzat és a betonivek tervezője Klausz Gyula épitész. A város központjában, a Széchenyi téren a Mecseki Szénbányák és az Ércbányászati Vállalat fuvószenekarai szórakoztatták a közönséget.

TÁRSADALMI SZEMLE

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT ELMÉLETI ÉS POLITIKAI FOLYÓIRATA

4

XXXVII. ÉVFOLYAM, 1982. ÁPRILIS

Vasas Károly: Felszabadulás

kezembe nyom-
udnám pontosan
i, mikortól . . . "

vszázados lakta-
! Az az ötven ló!
olt hegyiágyus . . .

da, fogjon be,
állomásra, hozza
lat címére érke-
kat! ÉN? A szün-
ti!? Az őrmester
leszkedni akaró
hitte, ki akarok
; én . . . Az állo-
i vasúgy, hogy
nden macskakö-
egy-kettő . . .

olt, mosdani alig
a lovak patáját
leg vízzel . . . De
el? És mit a ka-

Géza százados.
as hintón esküfonódva a helyi
kkal. Bérbeadta
Engem is egy
fát vágni. De mi-
ket! Eggyel vég-
eget Lestár Sa-
nél. Miféle em-
? Alighogy föl-
máris türöd,

nak? Hol a gerinced? Hol az öklöd? Ez a mi hadseregünk lesz. Itt a mi erkölcsi elveink fognak uralkodni.

Szégyenemben úgy belevágtam a fejszét az egyik rönkbe, hogy hat ember . . . "

„A vezérlő eszmék, a követelmények, Lestár Sanyi, a a tiszti tanfolyam, a szemináriumok, a viták a Kossuth-körben, az általános iskola 5—8. osztálya, a gimnázium, az érettségi lassan de biztosan, mint karók a gyenge hajtást . . . "

„Nem volt semmink. Amink volt, az is elavult, használhatatlan. Csak jövönk volt. Reményünk, hogy ha megfeszülünk, ha lemondunk önös vágyainkról, holnapra minden másképp lesz. Szükségünk volt minden kézre. Aki a magáét levette a szekérről, annak a nyaka közé vágtunk: eladnád a holnapunkat, te szemétláda?! Velünk kapartatnád ki a gesztenyédet, te önző kispolgár?!"

„Én a családomat . . . a családomért . . .

Az első gyerekem a családról egy hét késéssel utol a hír. Még egy vi csokrot, egy köszöntő távíratot se tudtam . . .

„Minden minősítés főbb erényemként, a kö kezetesen szilárd erkö politikai . . .

Azt soha egy szóval hogy én . . . "

„69-ben, a Kiváló Sz latért után Hegedüs mondta: Kálmán, te va legtisztább ember, akit ha ismertem. Idegesí néha nyomasztóan tis vagy, melletted az em még gondolatban se r vétkezni. Elégedetten mosolyogtam. Büszkén. A legcsekélyebb balsejtelem nélkül. Három hétre rá jött az áthelyezési ajánlat (?): Darida elvtárs, van ott egy elkutyult zászlóalj, úgy gondoljuk, a te tapasztalataid, következetes szigorod . . .

Mindig ez volt a szöveg. És én mindig elhittem.

Sírjak? Nevessek?

„Én mindent, de mindent a seregtől, a seregbe, a seregért . . . "

(Folytatjuk)

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP
1982 JUL 17
MAHIRT SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

leges, hiszen a régebbi tanfolyamok egykori hallgatóinak jelentős részével azóta is állandó kapcsolatot tartanak a magyar vízgazdálkodási kutatók. Kérésükre továbbra is rendszeresen küldenek összefoglaló anyagokat különböző tudományos témák újabb fejleményeiről, s szükség esetén szakmai tanácsot, véleményt adnak számukra.

1021

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP
1982 JUL 13
MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 31.
Telefon: 337-148, 340-726

Jászfelsőszentgyörgy új útja

Ha a 31-es útról a jászfelsőszentgyörgyi bekötőúton eléri az autós a község határát, meglepetés fogadja. A jobb oldalon áll a falu nevét közlő tábla, a túloldalon, ugyancsak szemben az érkezővel, ugyanaz a felirat, pirossal áthúzva. Tehát ott ér véget Jászfelsőszentgyörgy, ahol kezdődik. Mintha a tábla kihelyezői ilymódon kívánták volna közölni, hogy állj meg vándor fordulj vissza, a világért se tedd be a lábad a faluba!

Ez a „nemszeretem" jelkép, mert már régen nem igaz: Jászfelsőszentgyörgyre érdemes betérni, akár csak egy fordulóra, azért legalább, hogy végigmustráljuk a csodaházak sorát, amelyek azonban így együtt egyáltalán nem hivalkodóak.

A „ne térj be vándor" jelkép persze jogos volt, történelmi léptékkel mérve nem is régen. Gondolná-e például valaki, hogy az Alföld peremén néhány évtizeddel ezelőtt a malária népbetegségnek számított? A Jászság legszegényebb falujaként számontartott Felsőszentgyörgyöt bűzös mocsár ölelte át. Alig érthető, hogy milyen haszonra számított, itt Gosztonyi földbirtokos, mi késztette arra, hogy emeletes házat

A falutörténész

A kirendeltségvezető

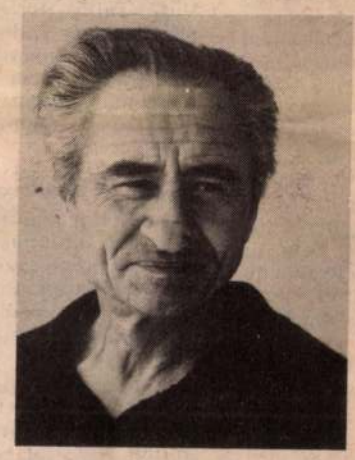

Az iskolaigazgató

Szarvas Gábor, a Zagyvamenti Termelőszövetkezet munkavédelmi felelőse, a község múltjának kitűnő ismerője mesélte, hogy 1906-ban papháború dúlt a faluban. No nem a papok háborúskodtak egymással, hanem a községben élő hívek a papokkal, pontosabban csak eggyel, de nem akárkivel: magával az egri érsekkel. A falu ugyanis, miután az öreg plébános meghalt, egy fiatal káplánt szeretett volna lelkipásztorának. Az érsek ebbe nem egyezett bele, és az általa kijelölt papot helyezte Jászfelsőszentgyörgyre. Tíz

a szezon, napról napra szaporodnak a gyümölccsel megrakott autók a ház körül. Érkeznek ide szinte az egész Jászságból és még Pest megyéből is, hiszen jó híre van a Soós-féle pálinkának.

— Nem csak mezőgazdasági dolgozók tartoznak az ügyfeleink közé, hanem ipari munkások, sőt még pedagógusok is, akik szeretik ápolni, nevelni a gyümölcsöt, és nem kevésbé szeretik a belőle származó pénzt — mondja Seres Lászlóné, aki mostanában veszi át édesapjától a szeszfőzde irányítását. Pergő nyelvű fiatalasszony Seresné Erzsike lefegyverző kedvességgel beszél a termelőkkel. Természetesen mindenkit ismer, az ő javaslata nyomán indulunk el a fóliavárosba.

A fóliaváros panasza

M.né az egyik nagy gonddal kezelt fóliautca tulaj-

sőszentgyörgyiek egy része inkább más piacot keres a

het ennek a ripe
adata a megolc
A feszültség
se azonban egyre

Az Egyesült Jászsági Áfész képviseli a kereskedelmet Jászfelsőszentgyörgyön. És hogy nem rosszul képviseli, bizonyítják a tények.

Az áfész két évvel ezelőtt nyitott a községben egy ABC áruházat, ahol az alapvető élelmiszerek mellett a fóliás zöldségtermesztéshez szükséges árukat tartja nagyobb mennyiségben, a növényvédőszerektől a műtrágyákig és permetező masinákig. Van azon kívül egy iparcikkbolt, húsbolt, és egy tüzelő- és építőanyag-telep a faluban. Ez utóbbi éppen mostanában gyarapodott egy új, nagy kapacitású mérleggel, az iparcikkbolt is korszerűbb lett, a húsbolt kínálata pedig a közeli községekből is vonzza a vevőket.

— Az ellátással elégedettek vagyunk, de a boltok nyitvatartásával nem — tudom meg Demeter Istvántól, a területi pártalapszervezet titkárától, az általános iskola igazgatójától.

— Újabban déli tizenkettőkor bezárnak, és csak délután kettőkor nyitnak. Pedig éppen délidőben lenne

12-től kapják meg az ebédet az iskola konyhájáról. Ott főz ugyanis az áfész nyolcvan egyedülálló öregnek minden, nap komplett ebédet amit vagy maguk az idős emberek, vagy a társadalmi gondozók elvihetnek. Az ebéd mindössze 13 forint 70 fillérbe kerül, az áfész nyugdíjasainak pedig csak 8 forint 20 fillérbe. Tervezzük, hogy öregek napközi otthonát adunk át, elég sok a nyugdíjas korú a községben.

— A fiatalabbak hol dolgoznak?

— Ingázó falu Jászfelsőszentgyörgy, napközben csak a gyesen lévők és az öregek vannak itthon — magyarázza Baloghné. — Nagy szívóerő a Hűtőgépgyár, a fényszarui kalapgyár, a legrégibb ingáztató azonban a Középület Építő Vállalat. Ők találtak először munkáskézre a faluban, és főleg a cigányok között. Igen sok cigány él nálunk, de munkátlanul egy se. A Középületnél már törzsgárdatagok, a kezdetben segédmunkát végzők ma már szakmunkások.

Csak a nőkre támaszkodva?

A gyesen lévő fiatalasszonyoknak is lesz munkájuk hamarosan, mégpedig helyben. A jászapáti áfész kereste meg nemrégiben Jászfelsőszentgyörgy vezetőit, hogy akár harminc nőnek is tudna lehetőséget teremteni bedolgozásra. Egyelőre huszonegyen jelentkeztek, elsősorban fiatalok. A Zagyvamenti Termelőszövetkezet is foglalkozik a gondolattal, hogy a használaton kívül helyezett gépműhelyében valamilyen munkát ad a kisgyermekes anyáknak.

A nőkre más területen is lehet Felsőszentgyörgyön számítani.

— Szégyen, hogy éppen egy férfi szájából hallja, de a község művelődési élete szinte teljesen a nőkre támaszkodik — nevet Demeter István. — Ők talán szívélyesebben töltik együtt az időt, van Pávakör, nőklubunk, sőt, a modern könyvtárunk olvasóinak zöme is nő. A férfiakat nagyon leköti a munka, hiszen hazatérésük után várja őket a háztáji. Nehéz bármilyen megmozdulásra elcsábítani a nemembelieket. Igaz, majdnem minden házban van televízió, néhányban színes, érthető, hogy a fáradt ember inkább onnan szerzi az ismereteket.

társadalmi munkát végeztek a településen, egy lakóra 2569 forint jutott. Nem valószínű, hogy a férfiak kimaradtak. A társadalmi munka főként a járdaépítéssel volt azonos, de megmozdult Jászfelsőszentgyörgy, amikor a tavaszi fomtalanításban vagy a falutakarításban volt szükség a szorgos kézre. És nem kis büszkeséggel említette az iskolaigazgató, hogy tábort építettek a falutól 5—6 kilométerre, gyönyörű környezetben, a gyerekek számára. A hat faházból álló táborra tulajdonképpen egy fillért se költöttek, teljesen társadalmi munkából született.

* * *

Jászfelsőszentgyörgy lakossága 1980 óta ketszázzal csökkent, de ez nem látszik rajta. A Zagyvamenti Tsz a faluba vezető út mentén rendkívüli kedvezménnyel ad el házhelyeket, amelyeken egyre-másra húzzák fel a csak ritkán földszintes épületeket. A magáról nem sokat hallató falu csendben, nyugodtan dicsekvés nélkül gyarapodik, a vándornak érdemes szétnézni az utcáiban.

Makacs, de szorgalmas emberek élnek a „kastélyokban".

Irodalmi oldalpárunk képeit Vasas Károly rajzaiból válogattuk

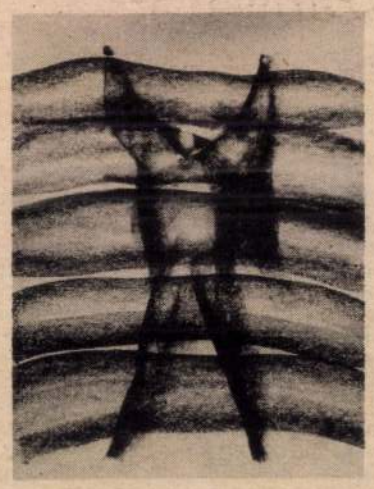

Hornyik György:

Parcella

Végigcsoszogott a folyosón, kinyitotta, majd betette maga mögött a lécajtót, és körülnézett. Szemügyre vette a fészert, a disznóólat, a mellette éktelenkedő trágyadombot, az árnyékszéket, a kerítést. Aztán a fabódé mögé ballagott, elvégezte a dolgát, és visszajött az udvar közepére. A szomszéd gémeskútja fölött kis bárányfelhő izzott a szürkületben. Valahol messze már derengett.

A disznóólhoz lépett. Megvakarta a fekete süldő füle tövét, vetett elébe egy marék kukoricát, s elnézte egy darabig, milyen jóízűen ropogtatja. Később megtapogatta a reteszt, hogy jól zár-e az ól ajtaja. Aztán bement a fészerbe, benyúlt a sarokba, megfogta az ásót, és kivitte az udvarra.

Megfordította, és az élén végighúzta az ujját. Tompa volt a vas, a széle csorba. A nyél mellett, balról folt sötétlett a szürke fémen. Megkaparta a hüvelykujjával: előtűnt a rozsda. Ráköpött, felmarkolt egy kis port és megdörzsölte. A rozsdafolt körvonalai élesebben rajzolódtak ki a vason.

A fészerben levette a tartógerendáról a kalapácsot, kisétált az udvar közepére. Megvizsgálta a szerszámot, megmarkolta, sújtott vele kettőt a levegőbe. Aztán az ásót nekitámasztotta az ajtófélfának, a kalapácsot letette a kispadra, nadrágjába törölte a tenyerét, és benyitott a konyhába.

Az öregasszony a tüzet élesztgette. Megkotorta a piszkavassal a csutkákat, belefújt a parázsló szalmába, s amikor fellobbant a láng, becsapta a tűzhely ajtaját. Asztalhoz ültek.

Letört egy darab kenyeret, szájába tette, s óvatosan őrölni kezdte fogatlan ínyével. Lassan evett, minden kis falatot sokáig rágott, forgatott. Az öregasszony valamivel fürgébben nyelte a falatokat. Néha titkon ránézett a kendő széle mögül.

Szájához emelte a bögrét, ivott, majd letette maga elé, és megtörölte a bajuszát.

— Szólhatsz Andrisnak — vette ki a dohánytartóját a bekecse zsebéből.

Az öregasszony felállt, markába söpörte a morzsákat, összeszedte a bögréket, a kést, a kenyeret, az asztalkendőt, és a konyhaszekrényhez lépett. A kenyeret a polcra, a bögréket meg a kést a tűzhely szélére rakta.

— Most mindjárt?

— Hát — mondta az öreg. Cigarettát sodort, lassan, ügyetlenül. Ujjai közül az asztalra szóródott a dohány.

Az öregasszony megpiszkálta a tüzet, tett rá néhány csutkát, aztán vizet öntött a mosogatódézsába, és belerakta a két bögrét meg a kést. Odacsoszogott a konyhaszekrény ajtajához, kinyitotta, kivett egy lábost, vizet öntött bele, és föltette melegedni.

— Jó idő lesz — vette a kezébe az egyik bögrét.

Az öreg megnyálazta a papírt, végighúzta a mutató- és hüvelykujja között a cigarettát, kiköpte a nyelvére ragadt dohányszálakat és rágyújtott. Nagyokat szívott a roszszul szelelő cigarettából, vékony, ráncos nyakán kidagadtak az erek.

Az öregasszony elkészült a mosogatással. Eltörölgetett, elrakta a bögréket meg a kést, kimosta a mosogatórongyot, kitörölte a mosogatódézsát, és beállította a tűzhely mögé. Tett a tűzre, aztán fogta a kissöprűt, és söpörni kezdett.

Az öreg a vekkerórát nézte.

— Fölásod? — kérdezte az öregasszony, amikor a tisztaszoba ajtajához ért.

— Föl — mondta az öreg.

Ült egy darabig, cigarettázott, aztán a tűzhelyhez lépett, kinyitotta az ajtaját, bedobta a csikket, és megpiszkálta a parazsat. Megivott egy pohár vizet, és kiment a konyhából.

Kint a padon kezébe vette az ásót meg a kalapácsot, de aztán fölkelt és lement az udvarba. Egy lapos fekete kővel tért vissza. Lerakta a pad elé, leült és ismét kezébe vette a szerszámokat. Az ásó vasát ráillesztette a lapos kőre, leszorította és kalapálni kezdte. Első ütései még bizonytalanul, erőtlenül pattantak vissza a vasról, de később már egyenletesen kopogtak.

Az ásó kicsorbult széle lassan kiegyenesedett.

Az öregasszony kilépett a konyhaajtón. Egy pillanatra megállt, kendőjét igazgatta, és az öreget nézte. A kalapácsütések zaja egy pillanatra megszűnt. Az öregasszony elkapta a fejét, és szapora léptekkel átkocogott a szomszédba.

A horpadás teljesen eltűnt, helyét már csak a kalapácsütések fényfoltjai jelezték. Az öreg még egy darabig ütötte csak úgy, a pengés kedvéért, mint kovácsok a megmunkált vasat az üllőn, aztán letette a kalapácsot. Hegyével a kőnek támasztva felállította az ásót. Végighúzta ujját az élén, forgatta, félszemmel méregette.

Nyílt a kapu.

— Jó reggelt, Tamás bácsi — köszönt rá Andris. — Megjöttem.

— Vártalak.

Az öregasszony tétován megállt mellettük.

— Segítség köllene, Andris.

— Itt vagyok, azért jöttem.

— Nem akartalak háborgatni, de a sógor nem ér rá — mentegetőzött az öreg.

— Szívesen segítek, ráérek. Mit kellene csinálni?

— Hát azokat a fákat ott, a fal tövéből, azokat köllene átrakni a fészer oldalához — bökött az öreg az ól felé.

— Az hamar meglesz — mondta Andris.

Az öregasszony bement a konyhába.

— Elvinném én magam is, de már nem bírom. Üzentem a sógorért, mondta is, hogy eljön szombaton, de fuvart fogott, hordja a trágyát a szövetkezetnek. Azt jól fizetik.

A fiú levetette az ingét, ráakasztotta egy növendékfa ágára, és megmarkolta a legvastagabb rönköt. Megpróbálta fölemelni, de nehéz volt, visszaejtette. Fújt egyet, megfogta az egyik végét, és erőlködve elvonszolta a fészerig.

Az öreg a nyomában lépkedett.

— Nehéz lesz ez neked, Andris. Hagyd, inkább elküldök a sógorért..

— Dehogy nehéz. Semmi ez nekem — lihegte a fiú. Homloka kigyöngyözött, hóna alól patakzott az izzadtság.

A harmadikat már a hóna alá fogta.

— Tavaly vágtam ki ezt a körtét. Elszáradt, ki köllött vágni. Jó lesz a télen — mondta az öreg.

A fiú az utolsót is átvitte.

— Maga vágta ki? — törölte meg a homlokát. — Egyedül?

— Egyedül. Fűrésszel. Még a gyökerét is kivettem. Azt már el is tüzeltük.

— Nem lehetett könnyű. — Andris az inge után nyúlt.

— Várj, előbb mosdjál meg — szólt rá az öreg.

— Majd otthon.

— Csak nem mész el így! — indult meg az öreg a konyha felé.

A fiú követte.

A mosdótál már tele volt vízzel, mellette tiszta törülköző. Az öregasszony a tűzhely körül foglalatoskodott.

— Hozd ki az üveget — szólt oda csendesen az öreg és leült. — Ugye iszol egy kis pálinkát?

Andris megtörülközött, fölvette az ingét, megfésülködött a tükör előtt, aztán leült az asztalhoz.

— Rágyújtasz? — tette elébe a bádogdobozt az öreg.

— Inkább ebből — kapott a fiú a zsebéhez. — Sodorni nem tudok. Tessék, vegyen maga is.

Az öreg vett egy cigarettát a csomagból, végighúzta a mutató- és hüvelykujja között, és megnyalazta. Rágyújtottak.

Az öregasszony elétűkötötte az üveget és a két pálinkáspoharat.

— Töltsél — mondta az öreg.

Koccintottak, ittak. Az öreg félig behunyt szemmel, lassan kortyolgatta a pálinkát. Letette a poharat, de az ádámcsutkája mozgott. Szétörölte a bajuszát, krákogott egyet, és könnybe lábadt szemmel beleszívott a cigarettájába.

— Azt mondja, maga vette ki azt a fát?

— Magam.

— A sógor nem segített?

— Azt mondta, nem ér rá.

Andris erre nem tudott mit válaszolni.

— Pedig neki nem tartott volna sokáig. De hát nem ért rá. Akkor is fuvarozott. Jól keresett vele.

— Tudom, azt jól fizetik.

Nyílt a kapu, az öregasszonyt kihívták.

— Töltsél magadnak, Andris. Ne engem nézz, nekem egy pohárral elég — kínálta az öreg a pálinkát.

— No még csak egy féllel, aztán megyek.

Töltött és bedugta az üveget. Az öreg csendesen nézte.

— Édesapád mit csinál? Rég nem láttam — törte meg a hallgatást kis idő múlva.

— Dolgozik. Szánt.

— Egyedül?

— Nem, a Bicskeivel.

— Traktorral?

— Avval.

Az öreg összeráncolta a homlokát.

— A lovakat tán eladtátok?

— El. A traktor olcsóbb. A szövetkezet fél nap alatt elvégzi, és még fizetni se kell mindjárt.

— Pedig nem jól teszitek. Tavaly is mondtam az apádnak, jobb lóval, de nem hallgatott rám.

— Magánál, Tamás bácsi, szántanak már?

— Azt mondja a sógor, hogy elvégezték. En nem voltam kint, nem bírok menni, fulladok. Majd ezt a kis darabot ásom itt föl, a ház tövében, ahonnan elhordtad a fát.

— Majd megcsinálom én, jó? Holnap átjövök és délre kész is lesz — ajánlkozott a fiú.

— Hagyd csak, az az én dolgom.

— És mit ültet? Hagymát, krumplit?

— Nem.

— Babot?

— Nem.

— Virágot?

— Azt sem.

— Hát akkor minek ássa föl? — nézett rá a fiú csodálkozva.

— Csak úgy. Tavaly is fölástam, meg azelőtt is. Amióta nem járok ki a földre, minden tavasszal.

— És nem ültet semmit?

— Abban a földben nem terem meg semmi.

A fiú értetlenül bámult a sovány, ráncos arcba, a világoskék, vizenyős szemekbe. Kérdezni akart valamit, már nyitotta is a száját, de meggondolta magát.

Felállt.

— Hát akkor isten áldja, Tamás bácsi. Ha kell valami, csak szóljanak, jövök.

— Isten áldjon, fiam. Köszönöm a segítséged.

Megvárta, míg beesukódik Andris mögött a kiskapu, aztán kezébe vette a szerszámot, leballagott a szomszédos ház faláig, beleköpött a markába, és belenyomta az ásót a földbe.

A laborban csendben történik a vérvétel

Csendet parancsol az e

A székesfehérvári központi rendelőintézet folyosóján, a laboratórium előtt már reggel hatkor szállingóznak a betegek, háromnegyed hétre — különösen hétfőn, kedden és pénteken — már dugig tömve a folyosó. Kezdődik a cudar világ, a tolakodás, a tülekedés.

— *Általános jelenség ez?* — kérdezem *dr. Faller János* főorvostól, a laboratórium vezetőjétől.

— A rendelési idő alatt többször is kiszólunk a hangosan beszélőn, hogy azokat, akik éhgyomorral jöttek vizsgálatra — ezek különösen a cukorbetegek — engedjék előre, hiszen sok közöttük az idős, gyenge ember. Azt hiszi, engedik? Sajnos, nincsen olyan fegyelmező eszközünk, amellyel ezt a helyzetet meg tudnánk változtatni. Mi igyekszünk a vizsgálatokat gyorsan lebonyolítani, de elsietnünk nem szabad, hiszen a legkisebb tévedésnek is a beteg látja kárát.

Bent a rendelő helyiségben kedves, udvarias nővérek teszik a dolgukat: veszik a vért, analizálják a vizeletet, próbareggelit végeznek (ma már nem szondával, hanem egy tablatta-gyógyszerrel, tehát nem kell tőle félni.) Halkan, csendben, nagyon *udvariasan* bánnak a betegekkel, ég a kezük alatt a munka. A falon számos zászló, oklevél ismeri el az itt dolgozó brigád jó munkáját, éppen ezért engedtessék meg, hogy senkinek a nevét ne említsem meg, mindenki egyformán érdemli az elismerést.

Megtudom dr. Faller Jánostól, aki nemcsak a laboratórium vezető főorvosa, hanem neves TIT-előadó is, hogy — már régen kinőtte magát ez a laborszűk a terület; amint a megyei kórház rekonstrukciója előrehalad, úgy enyhül majd itt is a zsúfoltság.

— *Hogyan alakul mostanában a betegforgalom?*

— Nos, 1976-ban 44 ezer beteget fogadtunk, 1981-ben 53 ezret. A vizsgálatok száma

Itt, az ajtó előtt elkelne egy

76-ban 102 ezer, 81-ben 143 ezer. Ehhez hadd adjak némi magyarázatot. Ha egy beteget — mondjuk „cukorral" — beutal a kezelőorvos, azon több vizsgálatot (vizelet, vércukor, lipoid, koleszterin stb.) el kell végezni. Munkánk 30 százaléka adminisztráció, sok a könyvelni, jelenteni való. Sokszor fölöslegesen is. Az idei forgalomról csak egy példát: a márciusi betgeforgalom 6108 volt, a bázishoz viszonyítva 21 százalékkal több. Júliusban—augusztusban a betegforgalom kétharmadára csökken, decemberben lényegesen kisebb, mint a júliusi.

Félcédula

Nincsenek adataim arra vonatkozólag, hogy amikor a rómaiak is viselni kezdték a galloktól eltanult ruhadarabot, a nadrágszerű bracát, kaptak-e hozzá kezelési utasítást. Persze Ceasar megtehette volna, hogy mielőtt gatyába rázza fázós testét, követek útján megkérdezi a nagy gall vezért, Vercingetorixot, hogy hogyan kell mosni, vasalni ezt a különös, kétágú jószágot (hogy megtette-e, azt nem tudom, ő legalábbis egy szót sem mond erről a gall háborúról szóló kommentárjaiban), de az biztosan eszébe sem jutott, hogy megkérdezze akár a vezértől, akár valamely gall hadifogolytól, hogy mi a rendeltetése ennek a ruhadarabnak. Mert azt a vak is látta, illetve tapinthatta, hogy aki a zord éghajlat alatt fázik, az didergő alsótestét célszerűen burkolhatja be ebbe a zsákból kilógó két csőbe.

Ennyit Caesarról és a gallokról. Ami pedig Európa későbbi történetét illeti, kötve hiszem, hogy bármely szabó vagy varróember, kufár, kupec, ruhaárus cédulát tűzött volna az eladandó nadrágra, jelezvén célját, rendeltetését. Mint ahogyan azt sem hiszem, hogy az emberiség történetében bármikor is olyan cédulát ragasztottak volna a kenyérre, hogy az megevés esetén célirányosan elveri az ember éhét.

No dehát manapság egyrészt „röndnek muszáj lönni", másrészt melyik „termelő egységet" érdekli az, hogy a vásárló esetleg úgy érzi: hülyének nézik. Mert az rendben van, hogy cédulát mellékelnek a ruhadarabokhoz, amelyben jelzik, hogy mivel, mi módon, és milyen meleg vízben mosható, hogyan vasalható, hiszen a mai mosóanyag-dömpingben már a jóisten sem ismeri ki magát, a ruhaanyagok titokzatos genezisének útvesztőiről nem is beszélve. Node azért beszéd- és értelemgyakorlati órát ne tartson nekem se a Lenfonó és Szövőipari Vállalat, se a Ruházati Ipari Szövetkezet.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748; 340-726
1982 AUG 17
FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

1021

Vasas Károly rajzai

NÉPSZAVA
1983 JUN 2 9
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

A nyugdíjasok he
és érdekvédelméről

a textilszakszervezet központi vezetősége

A szakszervezeti mozgalom érdekvédelmi tevékenysége a nyugdíjbamenés tényével nem fejeződhet be. A kérdés csupán az, mi módon lehet és kell végezni ezt a munkát. Egyáltalán mire van igényük a textilipar volt dolgozóinak? Mit mond erről az a felmérés, amit kedden kibővített ülésen vitatott meg *a Textilipari Dolgozók Szakszervezetének központi vezetősége*, amelynek munkájában *dr. Csehák Judit*, a SZOT titkára is részt vett.

A testület elé került jelentésből egyebek között kiderült, hogy az ágazatnak megközelítően 35 ezer nyugdíjasa van. A textiles nyugdíjasok kétharmada nő, és megközelítően a felük *egyedülálló asszony*. Minden hetedik nyugdíjasunk havi illetménye kevesebb, mint 2000 forint, ebből él, ebből tartja fenn magát.

Egészségi állapotukra jellemző, hogy ötven százalékuk *állandó orvosi ellátásra* szo-

ben. Ezen kívül majd minden munkahely lehetővé teszi számukra a kedvezményes étkezést, és a kedvezményes vásárlást, előttük is nyitott a jogsegélyszolgálat ajtaja. De készséggel segítenek nekik tüzelőbeszerzésben és -szállításban, a lakásukban szükséges kisebb-nagyobb javítási munkák elvégzésében, a bevásárlásban és sok egyéb dologban.

Az anyaghoz *Turáni József* kv-titkár fűzött szóbeli kiegészítést. Egyebek között arról szólt, hogy a felmérés igen komoly hatást gyakorolt a nyugdíjasokra is, meg a szakszervezeti aktivistákra is. Az előbbiekre azért, mert a látogatást a sok esetben hiányolt törődés fontos mozzanatának vették, mondván, nincs nagyobb öröm, mintha a volt munkahely figyel és gondol a nyugdíjasára. De a felmérők szemét is kinyitotta ez a házról házra járás, az öregség, a magány okozta gondok, bajok testközelből

...mint másutt a kommunista műszak bevételét ajánlották fel támogatásuk fokozására. De kiderült az is, hogy az üzemi pénzeszközök az erőfeszítések ellenére sem elégségesek a hathatós támogatásra. Ami viszont nem pénzkérdés — a kapcsolattartás. A felszólalók őszintén elmondták, hogy a három műszak a textiliparban szinte lehetetlenné teszi a látogatások rendszeressé tételét. Ez persze nem jelenti azt, hogy bele kelljen nyugodni a kapcsolatteremtés fogyatékosságaiba.

A vitában felszólalt *dr. Csehák Judit* is. Egyebek között arról szólt, hogy miért fontosak az ágazati szakszervezetek nyugdíjasokkal kapcsolatos felmérései. Azért, mert ezekből kiderült, hogy *igen nagy szükség van ennek a rétegnek az érdekvédelmére*. Hosszú ideig ez két ok miatt nem okozott gondot. Az egyik: arányaikat tekintve kevesen voltak. A másik: úgy vélte a társadalom, hogy

1021

A Miskolci Galéria legújabb tárlatán Vasas Károly Munkácsy-díjas érdemes művész munkái láthatók. Képünkön: a Bányászok

MTI Fotó — Kozma István felvétele

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP
1981 MÁJ 8
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., DÉLI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

HALÁLOZÁS. Mély fájdalommal tudatjuk, gem, édesanyám, nagymamánk és rokonunk, sz. **Tóth Mária** 1981. május 3-án csendesen elhu május 11-én, hétfőn du. **három** órakor lesz a tőben. **Gyászoló család.** Lakás: Szfvár, Vörös H Sötét Istvánné.

HALÁLOZÁS. Mély fájdalommal tudatjuk, h ga férjem és édesapám, **VÁRI ZSIGMOND** a volt dolgozója életének 40. évében hosszú, szenvedés után elhunyt. Temetése 1981. május délután **négy** órakor lesz a velencei temetőben. **A**

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS. Köszönetet mondun aki drága halottunk, **SZEMESI JÁNOSNÉ** temet sírjára koszorút, vagy virágot helyezett és na részvétükkel enyhíteni igyekeztek. **Gyászoló csal**

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS. Köszönetet mondunk minden kedves rokonnak, ismerősöknek, akik édesanyánk, özvegy **GACSAL KAROLYNÉ** temetésén Hajmáskéren megjelentek, sírjára virágot tettek és szomorúságunkban osztoztak. **Gyermekei.** 3439

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS. Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejthetetlen nagynénénk, sógornőnk, rokonunk, **ÖZV. FARKAS IMRÉNÉ** temetésén megjelentek, sírjára virágot helyeztek. **Gyászoló család.** 3384

A Dunavidéki Vendéglátó Vállalat

versenypályázat útján

szerződéses vállalkozásba adja

1981. július 1-től a következő üzleteit:

106. sz. III. oszt. Radari bisztró, Dunaújváros
110. sz. IV. oszt. Építők büfé, Dunaújváros
117. sz. IV. oszt. Duna büfé, Dunaújváros
125. sz. IV. oszt. Volántelepi büfé, Dunaújváros
204. sz. III. oszt. Fenyő bisztró, Bodajk ltp.
221. sz. IV. oszt. Kincses büfé, Kincsesbánya
303. sz. III. oszt. Fehérakác kisvendéglő, Baracs
325. sz. II. oszt. Bartók presszó, Dunaújváros
344. sz. III. oszt. Éva bisztró, Kincsesbánya
714. sz. IV. oszt. SZTK büfé, Százhalombatta
320. sz. II. oszt. Véndiák presszó, Dunaújváros
151. sz. Kapu büfé, DV. előtt, Dunaújváros
152, sz. Vasmű gomba, DV. előtt, Dunaújváros
153. sz. Kórház büfé, Dunaújváros
170. sz. Közműtelepi vegyesbolt, Dunaújváros
241. sz. Úttörőtábori büfé, Velence.

A pályázatokat május 12-ig kell benyújtani a vállalat központjában:

Dunaújváros, Vasmű út 41. III. em. Jogügy.

A versenytárgyalás 1981. május 22-én 13 órakor lesz a dunaújvárosi Hangulat presszóban.

Tájékoztató adatokat és bővebb felvilágosítást a vállalat közgazdasági osztálya ad.

Dunaújváros, Vasmű u. 41. fszt. 20.

2409

eladó. Érdeklődni: 15-től, Szfvár, Katona J. u. 5. 3546

x 350-es **JÁWA** oldalkocsival eladó. Érdeklődni: Szfvár, Palotai u. 65. V. 260. 3516

x 84 áprilisig vizsgázott UV 412. **MOSZKVICS** eladó. Fehérvárcsurgó, Jókai u. 20. Érdeklődni: 18 után. 3528

x 223 **WARSAVA** szgk. eladó, rendszám nélkül. Szabadbattyán, Rózsa F. u. 39. 3473

x UD 24—42 frsz. **TRABANT** Lim. eladó. Csákvár, Kisdobos u. 6. 3479

x TS 125-ös **MZ** eladó. Sárosd, Kossuth u. 2. 3406

x Eladó UL 1200-as **LADA.** Érdeklődni: 16 órától, vasárnap egész nap. Fáy A. ltp. 8/2. Nagy. 3496

x ZJ frsz. **TRABANT** 601 eladó. Sárbogárd, Rózsa u. 19. 3555

— ZC **WARTBURG** és 05-ös Jáwa Ideál eladó. Érdeklődni: péntek, szombat 14—20-ig. Szfvár, Lenin u. 5. II. 1. 175 513

— ZE **LADA** 1200 és 1 db heverő eladó. Szfvár, Gellért u. 104. 175 509

— **TRABANT** 601 Speciál UT, most vizsgázott, eladó. Érdeklődni: Velence, Vasút u. 18. Sinka. 175 505

— UP **TRABANT** eladó, 1984-ig vizsgázott. Molnár, Szfvár, Münnich ltp. 42. fszt. 1. 175 504

— 1000 MB **SKODA** alkatrészként eladó. Szfvár, Sárkeresztúri u. 33. 175 439

x A FERROVILL Vas-, Műszaki Ker. Vállalat Fejér megyei kirendeltsége Szfvár, Mártírok u. 5. felvesz: kocsikísérőket, vaskereskedői szakmában jártas férfi dolgozót. 2590

x A Fejér megyei AGROKER Vállalat azonnali belépéssel felvesz: 1 Közgazdasági Technikum, vagy mérlegképes könyvelői végzettséggel rendelkező adóügyi előadót, 1 érettségivel rendelkező építőipari munkában jártas áruforgalmi előadót. Jelentkezés: AGROKER V. munkaügyi osztály, Szfvár, Takarodó u. 2. 3437

x AGROBER Fejér megyei Kirendeltség, Szfvár, József A. u. 55. felvételre keres: takarítónőt, szünidős diákokat. 3356

x UNIVERZÁL Ipari Szövetkezet azonnali belépéssel felvesz ipari mérlegképes képesítéssel rendelkező BELSŐ ELLENŐRT, GYORS- és GÉPÍRÓT, festő, villanyszerelő, karosszéria lakatos, fényező-dukkozó szakmunkásokat és portási-éjjeliőri munkakörben nyugdíjasokat. Jelentkezni lehet: Szfvár, Széchenyi u. 19 sz. Munkaügyi osztály. 3470

x A Társadalombiztosítási Igazgatóság Ellenőrzési Osztálya ellenőri munkakörbe felvesz érettségivel rendelkező, sorkatonai szolgálatot letöltött 2 munkaerőt, és 1 gazdasági előadót. Cím: Szfvár, Salla

104

Hitvallás bronzban

Vasas Károly szobrai

„Egy szobrásznak nehéz beszélnie a munkájáról, de én úgy érzem, hogy amit én csinálok, az szocialista realizmus." — A székesfehérvári helyőrségi művelődési központ udvarán most kiállító művész, Vasas Károly nyilatkozta ezt a mondatot egy interjúban, amely a Művészet című folyóirat márciusi számában jelent meg.

Meghökkentem, amikor elolvastam, mert egyáltalán nem divat, nem sikk manapság a szocialista realizmus mellett nyíltan színt vallani. Ez persze nagy mértékben érthető, mert ezt a stíluskategóriát olyan korszakban hangoztatták lépten-nyomon, egész a lejáratásig, amely művészi szempontból kevés, igazán maradandó értéket hozott létre, de annál több fájó, felháborító emléket hagyott hátra az erőszakosan irányító, személyiségellenes művészetpolitika kártékony hatásáról.

Dehát ez nem a szocialista realizmus hibája. Vasas Károly pontosan ezekben az években, 1950-től 56-ig végezte a Képzőművészeti Főiskolát, és egyéniségében rendkívüli módon rokonszenves, hogy bár időközben széles látókörű, az avantgard és általában a modern hatásokat érezhetően kitűnően ismerő művésszé vált, ifjúságának eszményeit mégsem tagadja meg. Az ötvenes évekre visszatekintve így fogalmaz a már említett interjúban: „A lényeg azonban mégiscsak az, hogy embereket ábrázoltak, és én erről soha nem akarok lemondani, csak azért, mert akkoriban rosszul csinálták."

A Fehérváron megrendezett kamaraméretű kiállítás meggyőzően igazolja, hogy Vasas Károly nem elsősorban nyilatkozataiban, hanem művészi gyakorlatában valósítja meg ezt a nemes programot.

Megbízásokkal bőven ellátott, sikeres művész, húszegynéhány szobra áll az ország közterein. Azonban egyik munkáját sem üli meg az emlékművekre nagyon gyakran ránehezedő unalom, politikai tartalmú témáit sohasem frázisokkal, hanem mély belső átéléssel, kisugárzó hittel oldja meg.

Átélés, hit, jó szándék azonban mit sem érne, ilyesmivel számos dilettáns is dicsekedhet, ha Vasas Károly [illegible]né alaposan a [illegible] törvényeit, a tér[illegible]tkait, a formaképlyait, s nem bánna

Május 1.

tökéletes mesterségbeli tudással legszívesebben alkalmazott anyagával, a bronzzal.

A bronz képlékenysége, hajlíthatósága ragadja magával leginkább. Szobrai dinamikusan hullámzó felületű, szilárd tömbök, a gyakran és változatosan alkalmazott, többnyire zászlót mintázó bronzdrapéria mégis, mintha szárnyszerűen a levegőbe röptetné őket. Ilyen például a Margit körúti börtön emlékére készített Kitörés vagy a Szabadság című kompozíciója, lendületesen előreszökkenő nőalakjaival.

Lányok

Olykor az ismétlődés kemény akkordként lecsapódó ritmusa adja a meghatározó élményt, mint a ferde kőtalapzaton álló, csákányozó bányászfiguráknak, a transzparenst emelő felvonulóknak vagy a fenyegetően sorakozó 1917-es vörös lovasoknak.

S ha valaki mindezek alapján Vasas Károlyt politikus emlékműszobrászként skatulyázná be, az olyan bensőséges lírával megformált művek, mint a dalok tüzes szekerén száguldó Ady vagy a József Attila ihlette gyermekét óvó, mosóteknő fölé hajló anya vagy a kecses formájú leánytorzók a leghatározottabban megcáfolják az effajta merev vélekedést.

Vasas Károly szélsőségektől mentes, mégis egyéni, egységes és kiforrott plasztikai nyelvet beszélő szobrász, aki munkáival képes továbbadni azt a tiszta lelkesedést, amellyel megalkotta őket.

Á. Sz. J.

1082 VPD 2

SOMOGYI NÉPLAP

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

SAJTÓFIGYELŐ

szobrás

épület egyik ...
Odakint a falon emléktábla örökíti az utókorra a mártírrá lett előd, Simon pap emberségét. A folyosón kép.

Beszélgetőtársam, *Révai József* főesperes erős testalkatú ember. Ötvennek vélem, s kiderül: hatvanöt tavasz szállt el mellőle. Tiszta tekintete üveglencsék mögül pillant rám. Úgy gondolom, azt a szürke öltönyt, amelyet visel „papi civilnek" hívják. Élete több, mint figyelemre méltó: közdolgokban otthonos, pátriájává lett megyéjéért tenni kész ember. Energiatelepe kimeríthetetlen, mert belső szükséglet tölti fel újra és

... va
... fogo
en ... , ez
jó nép. Befo
jobban érez
sugárzását.
éves voltam
csúkor már
Somogyszen
válogatott m
lettem a csa
maradtam t
Egész csapa
vinni a
amelyeken n
ménnyel sze
rásin első le
ben, a megy
Volt úgy, ho
ballcsapatot
mal fuvarozt
rékpáron a

1021

Vasas Károly rajza

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
KISALFÖLD
1982 JÚN 19

lnél várják, várják a
t, de csak nem akar
zigazda szólt a felesé-
lenj le a pincébe, tán
lány ott!
anya a pincébe, és
ogy sír a lánya keser-
csinálsz, lányom? Mi
d?
ıyám, azon gondolko-
most már házas va-
: hónapra fiút fogok
o Petrillónak fogom
a Cicco Petrillo meg-

zegény unokám!
zegény gyermekem!
ét asszony keserves
dt.
közben telt a borral.
asztalnál várták, vár-
de az csak nem érke-
zt mondta az apa: —
nyavalya történhetett
gyek, megnézem őket.
: ment, és a két sze-
tést ott találta sírva-
ondta: — Mi az ördög
tek?
rjem hallgasd! Azon
nk, hogy ez a lány
házas, nemsokára szül
ezt a fiút Cicco Pet-
juk hívni; és ha Cicco
ghal nekünk?
- jajdult fel az apa —
cco Petrillo!
ıárman sírni kezdtek,
bén.
ik sem tért vissza, a
nondta: — De hát mi
ott lent a pincében?
egnézem — és lement.
a sírást-rívást

vagyok képes ezeknek az állatok-
nak a szomját eloltani!

— És miért nem hagyja, hogy az állatok a pofájukat dugják a vízbe?

— A pofájukat? Eh, jól mondja, erre nem gondoltam.

„Kettő!" — mondta a férj, és ment tovább.

Megy, mendegél, és egy eperfa tetején lát egy asszonyt, aki egy nadrágot tart a kezében.

— Mit csinál ott fenn, jóasszony?

— Óh, képzelje — mondta amaz, Meghalt az emberem, a pap azt mondta, a mennyországba jutott. Most várom, hogy visszatérjen, s fölvegye a nadrágját.

„Három!" — gondolta a férj. — Azt gondoltam, nem találni bárgyúbb teremtést a feleségemnél. Jobb, ha hazamegyek!

Így is tett, és beletörődött sorsába, mert ahogy mondani szok-

1021

Csókolj, hogy ne féljek
Mert elmenni nem tudok

■ **Vasas Károly rajza**

gerelt vasat és acélt, fűrészárut, gyapotot. A magyar népgazdaság ellátásának megjavítását energiahordozókkal és nyersanyagokkal elősegíti Magyarország részvétele egy sor integrációs objektum építésében szovjet területen. Ilyenek: a Szövetség gázvezeték, az Uszty—Ilimszk-i cellulózüzem, a kijembajevi azbesztkombinát, a Vinnyica—Albertirsa elektromos távvezeték. Magyarország áruszállításaival részt vesz Ukrajnában a hmelnyickiji atomerőmű építésében. Cserébe 1984-től 2003-ig további villamosenergiát kap a Szovjetuniótól.

A szovjet—magyar kölcsönös együttműködés nagy-

bányákba
seken s
maznak
kat, útép
jesítmény
volumen
bonyolíta
unióból
Diesel-m
gyarorszá
számú sz
a budape
a Mitiscs
közleked
vállalat
található
nevét viselő Krasznij Proletarij gyár szerszámgépei.

Ugyanekkor Magyarország jelentős mennyiségben szállít a Szovjetuniónak falusi és városi automata telefonköz-

és tartósított gyümölcsöt, zöldséget, borokat, vágottbaromfit, kolbászárut vásárolhatnak.

Jurij Motorin
(APN—KS)

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 APR 1 3

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

1021

Vasas Károly
rajza

M. Szabó Gyula r

A tavasz cirógat. Az erkély- függesztett hőmérő higany- ála huszonöt fokot mutat, né- ány lurkó pulóver nélkül űzi gymást a még fakó gyepen. gyikük a lendülettől átbuk- ncezik a parányi fenyőn, a csemete törzse bénultan bo- ul a földre.

— Zsolt!!! — harsan fel a élelőtti csöndben egy elnyúj- ott kiáltás. — Azonnal gyere el! — szól a loggiáról a szi- orú apai utasítás. Az épület örnyékét szorgalmasan ge- eblyéző lakók tekintete ösz- zevillan. A késő ősszel el- ullatott szemetet, az ablako- on kipöckölt cigarettavége- et gyűjtögetik, a homokozó egülepedett medrét lazítják. z apró fenyő látványa fáj ost nekik, amelynek vékony yökerei három esztendeje ka- aszkodtak meg. Azzal a tu- lattal ásták a gödröt neki, ogy ha ők nem is, talán egy- or majd a gyerekek hűsöl- etnek lombjai árnyékában. A igyázatlan nebulóra nincs mi- ért haragudni, csupán üstökön ragadta az alkalmat. Egész hé- en az iskola padjában, délután a napköziben, ha házaér az el-

tatlanná. A kombájnos két órája bíbelődött vele a tűző napon. A műhelykocsival érkező szerelők is tehetetlenül csóválták a fejüket, a csere elkerülhetetlen volt.

— Hívjátok fel az AGROKER kirendeltségét, ha nincs nekik, a szomszédos gazdaságokat! — intézkedett az elnök, s bosszankodott a meteorológiai előrejelzések miatt is. A közeli napokra esőt jeleztek.

Csöröghettek jobbra, balra, a szükséges darabból sehol sem kaptak. Az elnök kiküldte a táblához D. Istvánt, a sofőrjét, vontassák be, majd lesz valahogy, legfeljebb egy géppel kevesebb megy. D. addig pusmogott a kombájnossal amíg egyességre nem jutottak. Bevették magukat a műhelybe, a gépkocsivezető keresett egy alkalmas vasdarabot, befogta az esztergapadba és nekivetkőzött. Már sötétbe borult a major udvara, amikor a háta mögött az elnök állt meg.

— Hát te? Mi a frászt bütykölsz? Eredj pihenni, reggel

Most, hogy felidézi az emlékeket, sietve hozzáteszi:

— Azt hiszem naponta rábukkannánk nálunk ehhez hasonlóra. Ha véletlenül megrántja a derekát egy fejős, a standját csak el kell látni valakinek, a fejés sem maradhat el. Aki a sajátjával előbb végez, besegít. Nem kell ehhez telepvezetői parancs, meg túlóradíj sem. Mindenkivel előfordulhat. Valahogy természetessé válik az emberek többségében, hogy így együtt magunk javát szolgáljuk-akarjuk. S valóban szükséghelyzetben mutatkozik meg, kikkel számolhatunk mi igazán — bölcselkedik a forrón gőzölgő kávé fölött.

Az 1.-i közös gazdaság sertéstelepére váratlanul toppantam be. Az állategészségügyi előírások szerinti ceremónia után hiába kerestem a telepvezetőt az irodájában.

— Az istállók környékén nézze! — igazított útba a fehér köpenyes asszonyka. M Zoltán ott babrált a kutri cák között. Koszos kék ka

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÓGRÁD
1982 ÁPR 3

1021

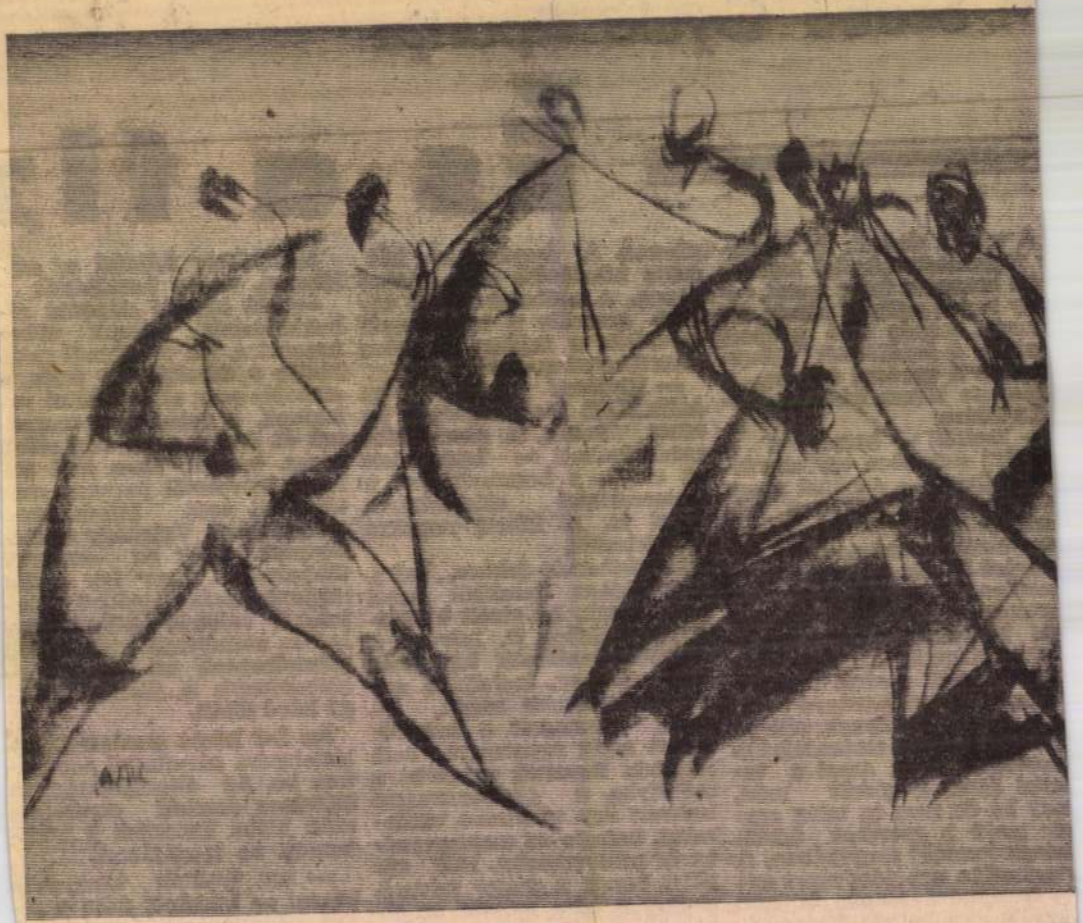

Vasas Károly rajza

Frankfurtban —, hogy a környék halászai egy húzásra húsz szekér halat is fogtak. Kései utódaik, akik két szem horoggal, kishallal és főtt kukoricával

gi. Hiszen az 1970-ben kiadott Balaton-útikönyben még azt olvashatjuk, hogy . . . „ villák, nyaralók nem épültek itt. Az utóbbi években viszont a belterületen két, külterületén pedig egy

A Pántlika vendéglő uralja a vidéket.

Ez a gond

A posta is modern, ilyenkor a csend üt tanyát benne.

NAPLÓ (VESZPRÉM)

MHSAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., DÉLI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-736

BALATONAKALI

1982 OKT 2 3
1021

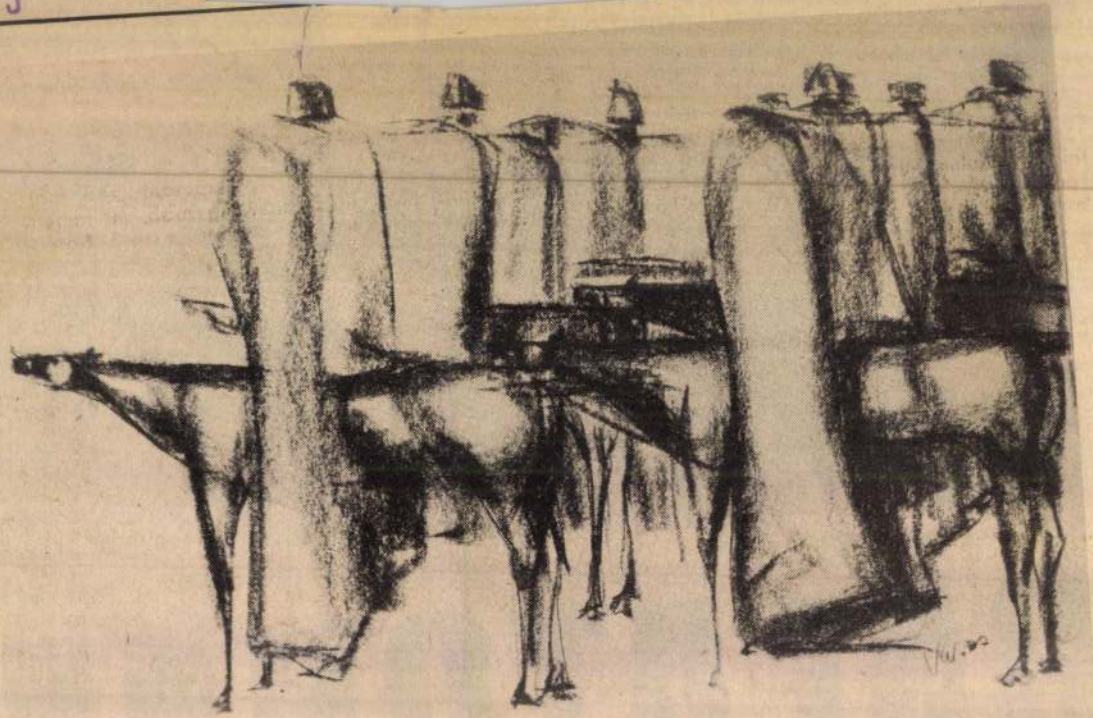

Vasas Károly rajza

1982 MAJ 1

PEST MEGYEI HIRLAP

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Ahogyan a pszichológus látja

A kisgyermek kezdetben még csak a kiságytól tesz néhány gyámoltalan lépést, majd kijut a kertbe, az utcára. Apránként ismerkedik meg a világgal. Ez az ismerkedés akkor biztonságos, ha van hová visszatérnie. A szülői ház, az édesanya gondoskodása fontos a felnőtt számára is. A gyermekek önállósodnak, saját családot alapítanak, de nem feledkeznek meg sohasem azokról az időkről, amikor gyámolításra szorultak. A szülői házból hozott szokások meghatározzák az életmódot, s a tanultakat továbbadjuk a következő generációnak. A kapott szeretetet, gondoskodást senki sem tudja úgy igazán megháláli. A gyermeket nevelők többsége ezt soha nem is várja el. Hiszen nincsen nagyobb boldogság látni, hogy a sok-sok fáradozást a gyerek továbbadja majd saját kicsinyének. Rovatunkban a pszichológus véleményét tolmácsoljuk a családot összetartó erőkről. Szólunk arról, hogy milyen a harmonikus kisközösség, amelyben mindenki egyformán jól érzi magát. A hét végére recepteket is ajánlunk, bemutatjuk, milyen szabadidőruhákat gyártanak Vácott.

Kempingc

A titkár-mani

A közönség türelmesen vár
Megszólal a zene, indulhat a mű
Váci Kötöttgyárugyár divatbem
Gödöllőn.

Egymás után vonulnak fel a

1021

Lobogás

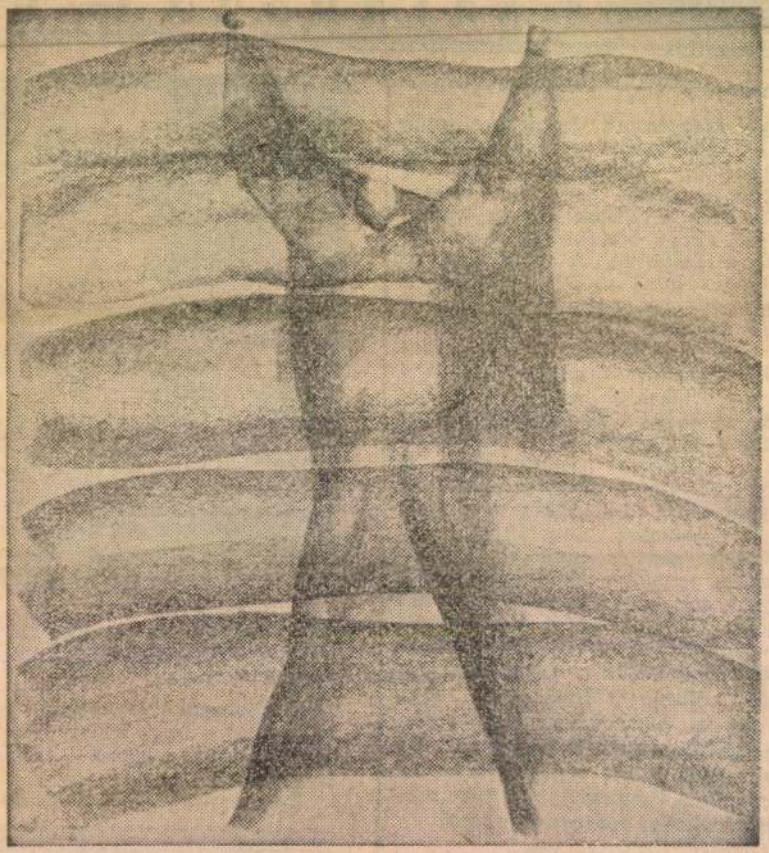

Vasas Károly grafikája

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1982 AUG 14.

MŰSAJTÓFIGYELŐ
MŰHELY

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Béc

a veszp

Zenei életünk legfájól
lentmondása, hogy olyk
legjobb műsor sem
meg közönségét. Az ált
tapasztalat szerint a
nyesebb zene a kevesek
legnépszerűbb pedig szél
tegeket vonz. Ha a hallgató
ráismer a dallamra, létrejön
az, amit a művészeti kommuni-
káció sikerének mondunk: a
mű utat talál a „címzetthez".

A Magyar Állami Hangver-
senyzenekar szerda esti hang-
versenyén az egymásra találás
bizonyíthatóan létrejött. A ren-
dezők jól számítottak: az Ausz-
tériából érkezett *Kurt Wöss* kar-
mester és a műsorra kerülő
„bécsi zene" megtették a ma-
gukét. A zajos sikerben persze
része volt a jelentős számú
német ajkú közönségnek is, je-
lenlétüket Johann Strauss meg-
idézett szelleme biztosította.

Igaz, a bécsi zsáner igen el-
térő súlyú zenefajtákat foglal
magában. Nemcsak Haydn,
Mozart vagy Johann Strauss
tartozik bele, hanem — na-
gyobb fantáziával — Schubert,
Brahms, sőt még Schönberg is.

Kurt Wöss, aki láthatóan
Strauss (és nem a bécsi
klasszikusok) szerelmese, úgy
súbb tempók kissé gyorsabbak
lettek, s így ellentétek és drá-
mák helyett még ott is kelle-
mes kiegyenlítettséget kaptunk,
ahol nem ártott volna egy kis
komolyság. Wöss és az Állami
Hangversenyzenekar jóvoltá-
ból Haydn híres G-dúr „Ox-
ford" szimfóniája is nyáriasra
váltott.

A karmester kezében az or-
szág legjobb zenekara minden-
tudóan szólaltatta meg a két
bécsi mester partitúráját. A
technikai tökéletesség és a ru-
tin — egy panton — az érte-
mezéstől függetlenül is minő-
ségre vált.

A műsor másik fontosabb ré-
szében Johann Strauss „sláge-
rei" következtek. (Előtte jobb
lett volna szünetet tartani!) A
Denevér nyitánytól az Éljen a
magyar-on át a Kék Duna ke-
ringőig volt itt minden, amit
a csodálatosan meleg nyári éj-
szakán a huszonötéven felüli
hallgató megkívánhatott. Wöss
elemében volt (talán egy ki-
csit korán is kezdte a Bos-
kowsky-s kedélyeskedést), a ze-
nekar pedig még felszabadul-
tabban játszott. Ebben a mű-
sorrészben — ne értsük félre!
— már vezénylésre sem volt
szükség. A zenekar elszaba-
dult, a karmester pedig az
egyre elragadtatottabbá váló
közönségnek tette a szépet. Az
Éljen a magyar „záródobban-
tása", vagy az Akvarell-kerin-
gő kakukkja tovább borzolta a
kedélyeket, egészen a minden-
ki által várt ráadás számig.

Ne vitassuk, hogy zenészek

vészcsoportot érdemes támo-
gatni. A megye két tájegysége
a Bakony és a Balaton olyan
kiváló inspirációt, lehetőséget
ad a jövőben is a művészek-
nek, hogy bizonyára újak és
újak állnak majd a kiállítók
sorába, s ezáltal még értéke-
sebb, változatosabb tárlatokat
láthatunk.

A Csontváry-teremben be-
mutatott alkotások közül né-
hányat bemutatunk olvasóink-
nak is, no természetesen ez
nem pótolja azt az élményt,
ameiyet e szépen kivitelezett
tárlat megtekintése nyújtott.

Veszeli Lajos

Országos tanévnyitó ünnepség Debrecenben

Alig több, mint két hét, s
mindenütt elhangzik az új is-
kolaév kezdetét jelző csengő-
szó: az alsó- és középfokú ne-
velési-oktatási intézmények
nappali tagozatán — a tan-
testület döntésétől függően —
augusztus 28-án, 28-én, vagy
30-án nyitják meg az 1982—83-

osztályos tanulói — a végzős-
ök — számára május 13-án,
a nemzetiségi gimnáziumok-
ban május 12-én, a szakmun-
kásképzők utolsó éves növen-
dékeinek pedik május 27-én
tartják az utolsó tanítási na-
pot.

Az érettségi vizsgák a nem-

IRODALOM-

1021

Vasas Károly
rajza

harmadik korszak pedig
értelemben vett, fából k
portálok múlt század m
ben kezdődött virágkora
szépen helyreállított pé
nek a Mária-szoborral
tejivó és posta közös h

— *Szentendre egészen*
zetben van: a főváros k
a megkülönböztetett
adódó nagyobb — főleg
lehetőségei megengedik,
műemléképületekre is a
nebb portálokat szerelj
mondja *Dávid Ferenc* m
ténész. — *Lehetnek ezek*
sek és esztétikusak. De ugyanez
Sopronban már értelmetlen dolog
lenne: nézze meg, milyen gyorsan
változnak a portál-divatok — és mi-
lyen szánalmas képet nyújt egy ma
divatos portál tíz—tizenöt év
múlva. Az a város, ahol nincsenek
meg az anyagi lehetőségek, hogy
ezt a divatot, mindig frissen kö-
vessék, amelyiknek azonban meg-
vannak az értékes, régi emlékei,
ezek felújításával találhatja meg a
maga sajátos arcát.

★ ★ ★

soroini, az utcan barki végigmehet.

Hanem még egy utolsó bekezdést: a különböző bódékról (kicsit nagyzolósan: pavilonokról). A Sopker a látványosan randa trafik- és bazár-bódé tulajdonosa, arrébb egy kiskereskedő árulja bódéjánál csúnyább ajándék (?)-tárgyait a nagy rondella melletti térmélyedésbe pedig egészen a közelmúltban egy újabb bódé-igénytelenség, tele

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

1982 JUL 3

KISALFÖLD

1021

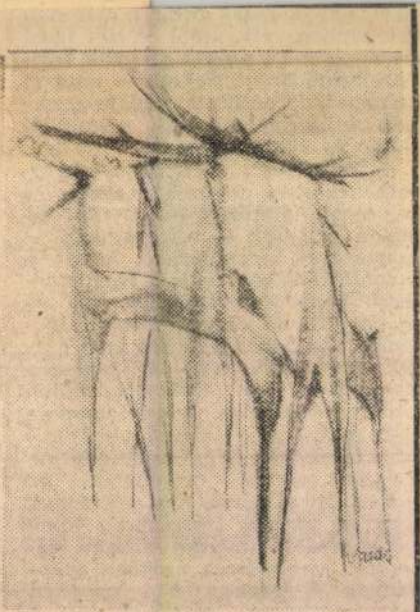

□ Vasas Károly rajzai

Hozott anyagból

Borvendég Béla, a MÉSZ elnöke építészet és társadalom kapcsolatáról

A Magyar Építőművészek Szövetsége legutóbbi közgyűlésén *Borvendég Béla* Ybl-díjas építészt, a szegedi Délmagyarországi Tervező Vállalat főmérnök-igazgatóhelyettesét választotta elnökéül. Ritka jelenség, hogy egy országos szakmai szervezet első számú vezetőjévé vidéki szakembert választ.

— Meggyőződéssel állíthatom, hogy nincsenek vidéki és fővárosi építészek, mint ahogy nincsenek nyugdíjas vagy aktív építészek sem. Csak vidéken vagy fővárosban élő, csak jó és rossz építészek vannak. Abban a tényben, hogy én lettem a szövetség új elnöke, azt látom visszatükröződni, hogy az elmúlt három és fél évtized átfogó gazdasági, politikai, társadalmi fejlődése szükségszerűen kényszerítette ki; a magyarországi építőművészet ne pusztán a fővárosra koncentrálódjék, vidéken is létrejöjjenek olyan központi szervezetek, amelyek körül értelmes lehetőséget kapnak fiatal és tehetséges generációk képességeik kibontakoztatásához.

A statisztikák igazolják, hogy napjainkban a Magyar Építőművészek Szövetsége tagjainak mintegy negyede vidéken él és dolgozik, s az ország építészetét jórészt az ő tevékenységük határozza meg.

— Egy régebbi beszélgetésünk alkalmával azt a summás véleményt fogalmazta meg, hogy az építészet társadalmi küldetés. Ez a megállapítás utal építőművészet és társadalom egymástól elválaszthatatlan kölcsönhatására. Miként jellemezhető ez a kapcsolat a 80-as évek Magyarországán?

— Az építészetnek, mint sajátos művészeti ágnak egyik fontos specifikuma, hogy termékei nagyméretű használati tárgyak. Ennek megfelelően az építészet a társadalom gazdasági igényeire adott műszaki választ. Másik lényege, hogy e nagyméretű tárgyak életünk állandó, természetes színpadának berendezési tartozékai, ebből következően szükségszerűen hatnak az emberek tudatára is. Ha ez a hatás tudatos — tehát igényesen formál környezetet, a praktikumon túlmenően esztétikai tartalmakat és minőséget is hordoz —, akkor már építőművészetről beszélhetünk. Egyik jellemzője, hogy praktikum, melyhez technikára van szükség, másrészt eszmék, gondolatok hordozója, mely valamilyen művészi formában jelenik meg.

Építészet és társadalom kapcsolata dinamikus folyamat. Társadalmunk változó igényei megfogalmazzák az építész számára

Amikor az építészet és társadalom válságáról beszélek, akkor arra a valóságos konfliktusra utalok, amelynek legkézenfekvőbb jele, hogy az építészet és társadalom között mintha megszakadt volna a párbeszéd, kölcsönös meg nem értés alakult volna ki.

— Fő állomásaival miként jellemezhető ez a nagyon fontos kapcsolat a felszabadulás óta eltelt 37 esztendő történetében?

— Magyarországon igen érdekes folyamat tanúi lehettünk. A második világháború követően a magyar építészet előtt óriási lehetőség rajzolódott ki: a romeltakarítások mellett és után egy új társadalom fölépítése, elengedhetetlenül követelte egy szocialista tartalmú környezet megtervezését és megvalósítását. Sajnos, ez viszonylag rövid periódusra korlátozódott, néhány esztendő után a politika arra a következtetésre jutott, hogy a szocialista magyar építészet sajátos feladata a szocializmus építésének hősi korszakát patetikus formában kifejezni.

Miután ezt a modernista építészet „undorító pőreségében" nem teheti, föl kellett öltenie a történelmileg már többször bevált és szentesített klasszicista jelmezt. A gondok akkor kezdődtek, amikor — elsősorban a modernista szemléletű — építészek nem voltak hajlandók lemondani arról a küldetésükről, hogy az építészet nemcsak anyagi, de kulturális küldetés is. Biztosak voltak abban, hogy a forradalmian új társadalom fölépítésében is nagy feladat hárul rájuk, s nem értették, miért kell e cél jegyében erősen elkoptatott, újrafutóztatott kliséket alkalmazni, olyan jelmezben jelentkezni, ami sehogyan sem látszott összeegyeztethe'őnek a forradalmian új szocialista társadalom programjával.

Ennek ellenére az építészet igencsak középpontba került, figyelt rá a politika, a társadalmi vezetés, s az elismerésekben sem szűkölködtek annak ellenére, hogy az építészek igencsak ódzkodtak ettől a hatalmas tisztességtől. A „szocreál" korszakának végeztével az építészek kiűzettek a paradicsomból, bár úgy gondolták, végre hozzáfoghatnak ahhoz a feladathoz, amit úgy fogalmaztak meg számukra, hogy koruknak, a kor színvonalán és formanyelvén tömeges épületeket hozzanak létre.

Hamarosan kitűnt, erre a feladatra az építőipar fölkészületlen. Elgondolásaik tehát vakvágányra futottak. Átcsúsztak a művészet szférájából a technika és gazdaság terepére, kiszolgáltatottjai lettek

1021

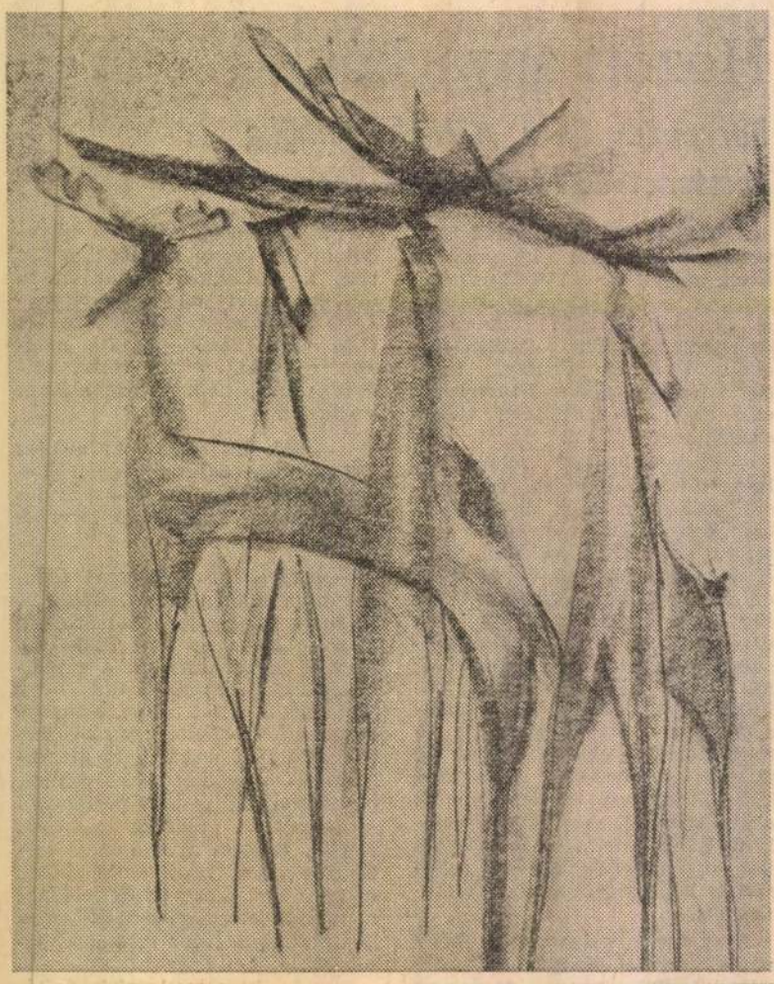

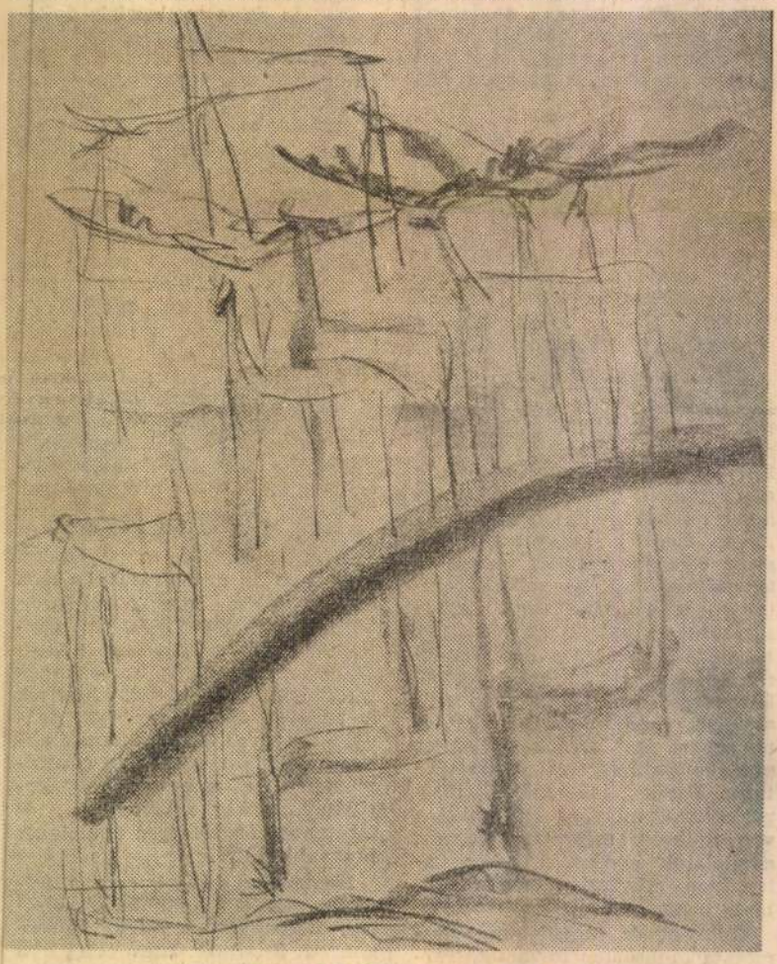

VASAS KÁROLY RAJZAI

ratú fatábla lekerült a oldaláról szemlélni. Talán
véről. Csak
g. De azt a
y öklömnyi
helyén. Gips
itték a szék
ház, kong

1982 JUN 26
VAS NÉPE
MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-148, 340-126

ILLETÉ

ásunk

zás — előzetes
ctül is — jól sik
kapcsolatban a
a táborba uta
vezetőjétől m
Vas Népétől ped
enül elmarasztal

cikkben az a kérdés is
fogalmazódott, hogy
ugyan nem tudják meg-
ani egyetlen nyáron sem
avartalan utazást? Erre
aszunk az, hogy a MÁV
éről eddig is és a jövő-
is zökkenőmentesen, za-
talanul és megnyugtató
don történt és történik a
rekek szállítása. Ré-
nkről sem az elmúlt
kben, sem június 17-én
lasztás nem történt.

. továbbiakban — hason-
esetek elkerülése céljából

Hermann György, a Vas megyei Vendéglátó Vállalat igazgatója többek között a következőket válaszolta:

„... Akik csak a Vas Népe június 11-én megjelent számából ítélik meg vállalatunk diákétkeztetési tevékenységét, azok téves képet alkotnak a valamennyiünk által nagyon fontosnak tartott munkáról.

Mi nem a cikk minden pontjával kívánunk vitába szállni, hiszen a glosszában felsorolt esetek egyrésze előfordult, de ezek a hibák két év alatt jelentkeztek. Sajnos, ami az említett kelkáposztafőzeléket illeti, valóban megtörtént: mirelit káposzta

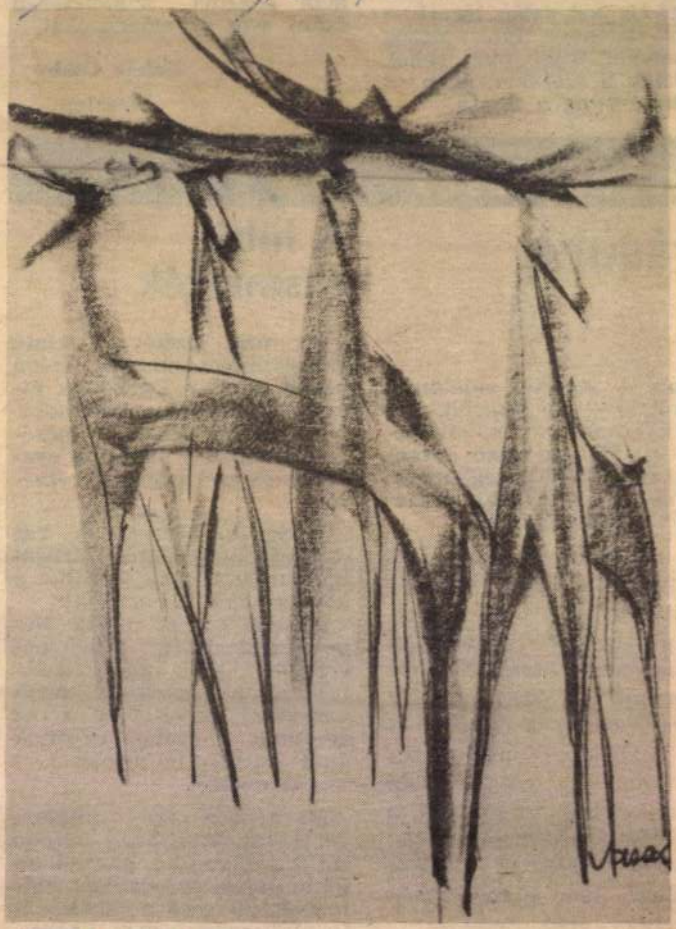

Vasas Károly rajza.

Uj gépek a gyümölcsösökben

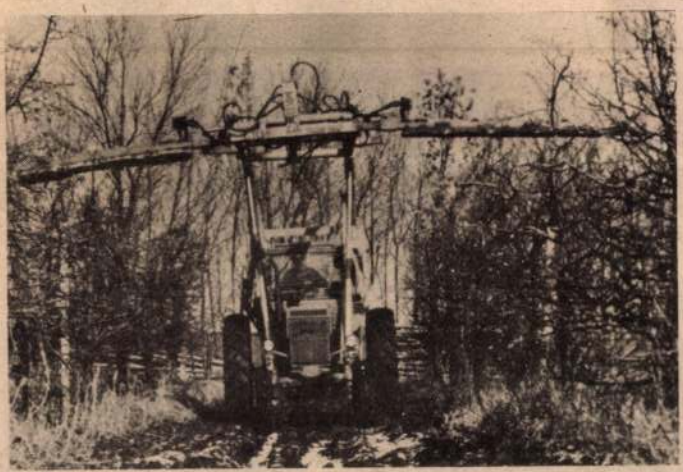

Az Iljics Emlékezete kolhozközi gyümölcsös 25 kilométer hosszú. Megfelelő gépek és felszerelések nélkül természetesen lehetetlen lenne ekkora gyümölcsöst megmunkálni. Gyümölcsfakorona-metsző gép munkában.

Ameddig a szem ellát, törpefák. Ősszel szinte több rajtuk az alma meg a körte, mint a levél. Ezeket az üzemszerűen

Az egyesülésben fejlesztik ki és vezetik be a gyümölcsösökben és szőlőkben végzendő munkák gépesítésére szolgáló

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG (TOLNA)
1982 MÁJ 1

1021

1982. május 1.

Május 1.

Vasas Károly rajza

énelmi em

gyében a múzeumok magukra maradtak ebben a nehéz vállalkozásukban.

— *Milyen korszakok emlékhelyeit tartalmazza majd a történelmi kataszter?*

— A szakbizottság döntése alapján az 1832—1962 közötti történelmi korszak társadalmi-politikai mozgalmainak emlékhelyeit gyűjtjük egybe. Olykor persze kérdésessé válik, hogy mit is vegyünk be a kataszterbe. Így például Letenye, Komját Aladár szülőhelye — bár emléktábláját nem a szülői ház falán helyezték el — mégis bekerül a gyűjteményünkbe. Vagyis azokat az emlékhelyeket is bejegyezzük, amelyek nem feltétlenül az események színhelyei.

A kataszter két részből áll majd: egyrészt az emlékhelyek topográfiai kataszteréből, amelyeket megyénként készítünk el, s ezt egészítjük ki a személyi em-

ket eddig csak egyes megyék határain belül ismertek. Így aztán az emlékhelyek történelmi katasztere meg a személyi adatok katalógusa együttesen nagyon jó szolgálatokat tehet.

— *Mit eredményezett az eddigi gyűjtőmunka?*

— A megyei múzeumok munkatársai igen lelkiismeretes munkát végeztek és végeznek jelenleg is, bár sajnos kevés támogatást élveztek, és a kataszter összeállításának ötlete sem kapott eddig kellő nyilvánosságot. Természetesen még nem késtünk le semmiről, hiszen a gyűjtést, a gyűjtőtevékenységet egészen 1984-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1982 MÁJ 1

/1021

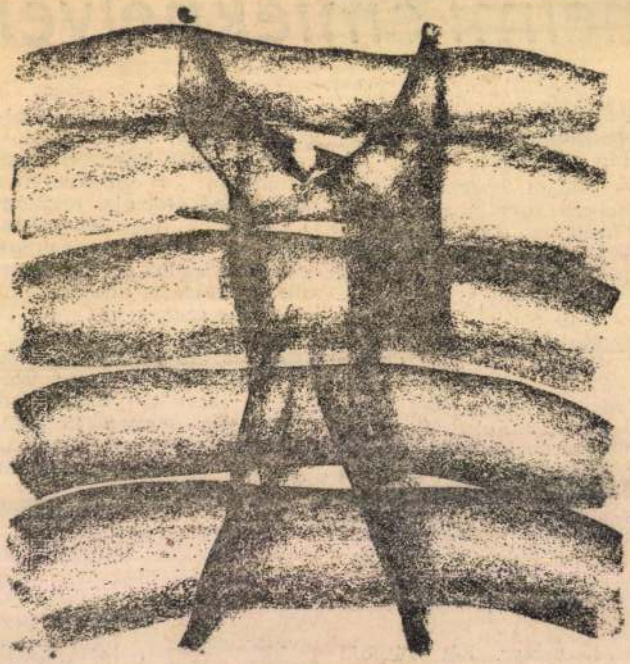

VASAS KÁROLY RAJZA

mások hibáit és mulasztásait ne szövetkezetünknek tulajdonítsák, s ne mi szerepeljünk — vétlenül — bűnbakként.

Lakatos János
elnök

★

(A Vas Népe az oladi iskoláról szóló cikkében a szövetkezetet egyáltalán nem marasztalta el, s nem tüntette fel bűnbakként. Szerk.)

Ne az emeletről nézzék!

Október 9-én „Hétköznapi történet" címmel megjelent olvasólevélre kaptuk a 17. sz. Volán Vállalattól a tájékoztatást:

A villamosvasút megszűnését követően a városban egységes tömegközlekedést alakítottunk ki. Az évente meghirdetett menetrendet a társadalmi szervek és az üzemek képviselőinek bevonásával megvitatjuk s csak ezt követően adjuk ki. A járatok naponta 35 ezer utast szállítanak. A hálózatsűrűség, a járatok differenciáltsága, stb. megfelel a nagyvárosok tömegközlekedésével szemben támasztott követelményeknek.

A Derkovits városrészen a legkorszerűbb csuklós autóbuszokkal csúcsidőben 10 perces járatkövetést biztosítunk. 6,30—7,30-ig az alapjáratok tehermentesítésére kisegítő járatokat közlekedtetünk. De a Rohonci út melletti megállóhelyeknél a 20 percenként közlekedő 5-ös járatok is besegítenek. Esetenként előfordulhat, hogy az ütemesen indított járatok torlódnak, s több kocsi egy időben érkezik a megállóhelyhez.

Vállalatunk az utasokat a közúton autóbusszal szállítja, így nem vállalhatjuk, hogy a levélírót az ötödik emeleti lakásából szállítjuk el úticéljához. Aki az autóbuszt a megállóhelyen — és nem az ötödik emeleti ablakban várja — nem is marad le.

Vasas Károly.

Vasas Károly: Forradalom

Vas Népe, 1977. nov. 6.

A szocialista művészet internaciona

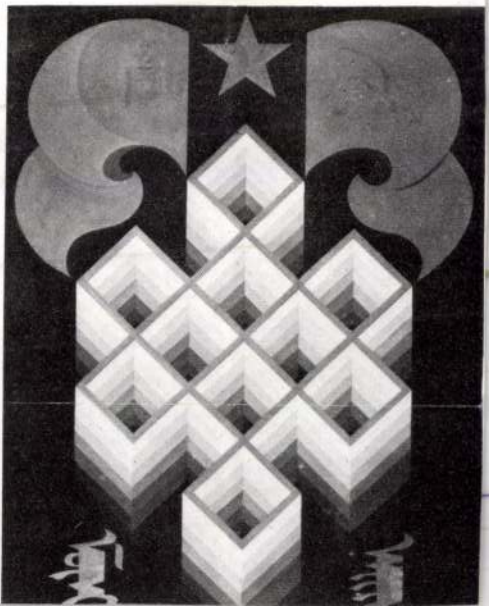

Vasas Károly

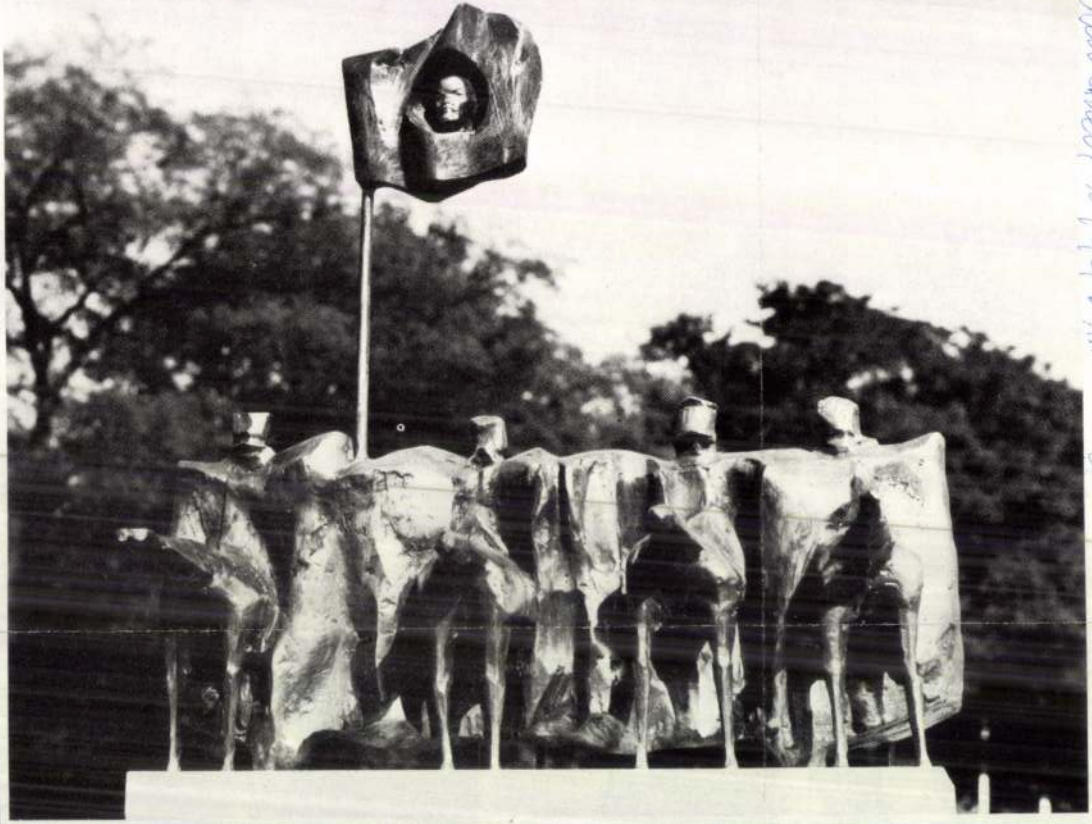

Üdvözlet, 1977. 11. 5. old.

Szanday Sandor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1973 DEC 16

Délmagyarország Szeged

Vasas Károly

1021

Vasas Károly

A párt-végrehajtóbizottság fórumán:

A korszerűtlen munka is a munkaképesség elfecsérlése

Az oroszlányi városi párt-végrehajtóbizottság legutóbbi ülésén a város termelőüzemeinek munkaerő-gazdálkodását vitatta meg. Az előterjesztésben több példát soroltak fel a testületi ülésen. Az *Oroszlányi Szénbányáknál* több a komplex gépesítésű frontfejtés, gépesítették az elővájásokat, a rakodást és a szállítást. Egy-egy fejtés gépesítése húsz személy megtakarítására ad módot. Az V. ötéves terv eddigi két és fél éve alatt a vállalat túlteljesítette tervét, ugyanakkor 800-zal csökkent a létszáma! Ez a nagy létszámcsökkenés azért is figyelemreméltó, mert éppen ebben az időszakban kezdődött meg az új bánya építése.

Az *Oroszlányi Hőerőmű* műszaki gárdája és munkásai számos újítással segítették a korszerűsítést. A trösztön belül az 1 MW-ra eső átlagos létszám 4 személy, Oroszlányban csupán 2,85. Ezzel elérték az európai termelékenységi színvonalat. Több millió forint gazdasági eredményt hozott náluk a pernyeszállító berendezések tisztítása és a kisgépesítés.

A korábbi, elavult gépek cseréje évek óta tart a *Duna Cipőgyár* oroszlányi gyárában mozdulat-elemzést végeztek, majd pontosabb technológiát dolgoztak ki, melyet az oroszlányiak is megtanultak. Az új munkamódszer eredménye, hogy augusztusban a szabászat terven felül 30 ezer pár felsőrészt adhatott tőkés exporthoz! A tervidőszakban a szabászaton és a tűzödében 20, az aljában hat százalékkal növekedett az egy dolgozóra jutó termelés.

A *Vértesi Erdő- és Fagazdaság* speciális traktorokat, rakodó- és szállítójárműveket vásárolt. Azonos létszámmal a korábbinál nagyobb feladatot végeznek el. A mezőgazdasági termelőszövetkezetek egyesülése pezsdítően hatott fejlődésükre. Mód nyílott a korszerű géprendszerek és termelési eljárások alkalmazására. A korszerűsítés hasznaként nincs munkáshiány.

A város termelőüzemeinek többségében a munkások és vezetők továbbképzésére törekednek. Mivel a nyolc általános hiánya gátja a szakképesítés megszerzésének, évek óta kiemelt feladat a hiányzó osztályok elvégeztetése. A felnőtt szakmunkásképzés rendszeres, folyamatos, a fiatalok oktatása úgyszintén. Mint *Varga Albert*, az Oroszlányi Szénbá-

feltételeket teremtett a szakmunkástanulók számára. Vállalatuknál a második szakma és — lehetőleg — középfokú végzettség megszerzésére ösztönzik a dolgozókat. A diplomások továbbképzéséről is folyamatosan gondoskodnak. *Bíró Zoltán*, a pártbizottság munkatársa szóvá tette, hogy a *Kontakta* oroszlányi üzemében nem teremtették meg a szakmunkásképzés lehetőségét, az üzem vezetője ezt nem tartja fontosnak. A munkerő-utánpótlást külső forrásokból akarják megoldani, szinte hetente kopogtatnak a tanácsnál munkásokért.

Havasi Márton a vb tagja, a városi tanács elnöke elmondta, hogy a vállalatok többsége tervszerűen gazdálkodik a munkásokkal. Nagy a gond viszont a vendéglátó vállalatoknál. Az alacsony bérek miatt kevés a konyhai dolgozójuk és a szakács. *Vámos Sándor*, a pártbizottság első titkára összefoglalójában hangsúlyozta, hogy az eredmények biztatóak, de nem elegendőek. A munkaidő elfecsérlése nagy károkat okoz. A korszerűtlen munka — dolgozzanak bármily sokat és fegyelmezetten —, szintén a munkások, vezetők képességének elfecsérlése. Ezért változatlanul kiemelt szerepet kell

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 SEP 16

DOLGOZÓK LAPJA

Vasas Károly
szobrászművész

1021

Lendület és szárnyalás

Utóhang Vasas Károly oroszlányi kiállításához

A képzőművészeti világhét „előzeteseként" — még inkább a bányásznap kulturális rendezvényeihez kapcsolódóan — szobrokat, kisplasztikákat láthatott a közönség az oroszlányi művelődési központ galériájában. A terem bejáratánál a felfedezés öröme érte a látogatót — ott láthatta ugyanis a művelődési központ előtti téren álló bányász szoborcsoport változatát — a kis méret ellenére is lendületet, erőt sugárzó szoborkompozíciót. A vitát, ellenérzést és azonosulást kiváltó — lényegében tehát figyelmet ébresztő — köztéri szoborcsoport *Vasas Károly* alkotása — s az alkotói találkozásnak folytatása volt ez a kiállítás, amely mintegy be is vezette az érdeklődőket Vasas Károly „alkotóműhelyébe".

A vendégkönyv tanúságtétele szerint szép számmal tettek eleget a meghívásnak, s a bejegyzések arról vallanak, *a többség megértette a művész szándékát, azonosulni tudott törekvéseivel.* Akadt azonban olyan vélemény is, amely szerint bizony a valóságban másmilyenek a dolgok mint a kiállításon. Látott-e például lovat a művész életében — mert ha látott volna, nem ilyennek ábrázolná a derék négylábúakat.

Valóban, hasonlítanak-e a lovakra Vasas Károly lóalakjai? És *kell-e hasonlítaniuk?* Bizony lényegi kérdés ez és az elevenjére tapintott a kedves akadékoskodó tárlatlátogató. *Vasas Károly lóalakjai nem lovat ábrázolnak, hanem valami mást, többet, lényegesebbet, szoboralakjai áttételesebb értelmű gondolatok hordozói.*

Egy kisplasztika a kiállításról: Forradalom

Mert emberalakjai sem hasonlítanak az emberre — úgy ahogy mondjuk egy anatómia tankönyv képein, egy fényképen, vagy naturális rajzon az embert ábrázolni kell. A *Forradalom* című kompozíció lóalakjainak feje, nyaka például valóban nem hasonlít egyetlen valóságos hús-vér négylábú fejére, nyakára — inkább *előrenyúló ágyúcsőnek, fenyegetően előre lendülő fegyvernek vélné az ember.* A lendület és a szárnyalás nyújtja meg — ha tetszik *torzítja el* — ezeket a szoboralakokat, hogy úgy fejezzenek ki *valami mást, valami többet* mint, amit egyfajta naturális lóábrázolás kifejezhet. Ezek a *dárdaként* előrelendülő lóalakok, s hatalmas *felkiáltójelként* meredő lovasok *a forradalom lendületét, dinamizmusát, mindent elsöprő erejét akarják és tudják kifejezni.* Ez a szoborkompozíció *együtt* mond valamit, olyan valamit, aminek a megfogalmazásához nem lenne érdemes a vágtató ló zabláját is megmintázni. *A részlet itt nem fejez ki semmit,* nem áll a mondanivaló szolgálatában, *az egész a lényeg,* a kompozíció hitele, ereje a fontos — így mutat túl a mű egyedi önmagán, így válik *a lényeg kifejezővé,* nevezetesen a forradalom lényegi jegyeit képes megragadni.

S így kell szemlélnünk a kiállítás többi értékes és gondolatgazdag kompozícióit, a *Kantata Profana; A téli palota ostroma,* a *Szojúz—Apollo,* a *Dante Charon csónakjában,* a *Balaton,* a *Dalok Ady tüzes szekerén című* műveket. S rájövünk, hogy a talán szokványos — mert sokszor idézett és felidézett a művészet számára is gyakran forrásul szolgáló eseményeket, témákat — csak így lehet *eredeti módon, új oldalról* bemutatva szoborrá, művészeti alkotássá formálni — ma, a 70-es években.

(g. g.)

Sarlós István Győr-Sopron megyében

Sarlós István, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának főtitkára Győr-Sopron megyébe látogatott pénteken. A megyei pártbizottság győri székházában tájékoztatták az időszerű gazdaságpolitikai feladatok megyei végrehajtásáról, a munkaerő ésszerű felhasználására tett intézkedésekről.

A tájékoztató után a Politikai Bizottság tagja Győr két textilipari üzemét kereste fel. A Gardénia Csipkefüggönygyárban a munkaerő ésszerű felhasználásának egy különösen ésszerű módjáról tájékoztatták. Ennek eredményeként a gyár az utóbbi 3 évben 20 százalékkal alacsonyabb létszámmal kereken 50 százalékkal növelte a termelést. A Rábatext Textilipari Vállalatnál viszont arról számoltak be, hogyan akarják alacsonyabb létszámmal megoldani termelési feladataikat.

A látogatás a Rába Magyar Vagon- és Gépgyárban fejeződött be. Ott Sarlós István tájékozódott a munkaerő ésszerű felhasználására tett intézkedések előkészítéséről és a végrehajtás során szerzett tapasztalatokról.

Aczél György konzultációja

A művészeti KISZ-szervezetek és közösségek vezetői, aktivistái tanácskoztak pénteken a KISZ KB rendezésében a Fészek Művészklubban.

Aczél György, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese időszerű társadalmi, politikai és művészetpolitikai kérdésekről tartott konzultációt. *Barabás* János, a KISZ központi bizottságának titkára pedig a fiatal művészek társadalmi helyzetéről, a KISZ-nek körükben végzett munkájáról, s további feladatairól adott tájékoztatást.

Borbándi János Phenjanban

Pénteken magyar küldöttség utazott Phenjanba, a magyar—koreai gazdasági és műszaki-tudományos konzultatív kormányközi bizottság negyedik ülésszakára. A dele-

Hazautaz a szovjet internacionali

Pénteken hazautazott a szovjet internacionalisták küldöttsége, amely Nyikolaj Petrovics *Maszlenyikovnak*, a Szovjetunió hősének, a kalinini tanárképző főiskola tanárának vezetésével egy hetet töltött hazánkban, a Magyar—Szovjet Baráti Társaság vendégeként. A delegáció tagjai a Tanácsköztársaság védelmében részt vett orosz internacionalisták leszármazottai, a polgárháború idején Szovjet-Oroszországot védelmező magyar internacionalisták és a hazánk felszabadításáért vívott harcok egykori résztvevői voltak. Itt-tartózkodásuk során részt vettek a Magyar Tanácsköztársaság kikiáltásának 60. évfordulója tiszteletére rendezett ünnepségeken, ellátogattak az MSZBT székházába, ahol *Apró* Antal, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a baráti társaság elnöke és *Győri* Imre, az MSZMP KB titkára fogadta őket. Ezenkívül MSZBT-tagcsoportokat kerestek fel, jár-

Biológiai ki a Szaljut—6 ű

Technológiai és biológiai kísérleteket végeztek pénteken a Szaljut—6 szovjet tudományos űrállomáson. *Ljahov* és *Rjumin* folytatja a technológiai kísérleteket, amelyek célja, hogy a súlytalanság állapotában állítsanak elő új anyagokat.

Folytatták az űrhajósok az űrkomplexum egyesített hajtóművének tervszerű megelőző karbantartását is. A művele-

A világ ifjúsá az izraeli—egyipton

A DIVSZ nyil

A Demokratikus Ifjúsági Világszövetség pénteken nyilatkozatban ítélte el az amerikai imperializmus védnöksége alatt létrejött izraeli—egyiptomi különmegállapodást. Nem a térség tartós békéjének megteremtését szolgálja, hanem a közel-keleti válság további elmélyüléséhez vezet a szerződés — hangsúlyozza a nyilatkozat.

A DIVSZ kezdettől azon az állásponton volt, hogy a kö-

1979 márc. 24.

VASAS KÁROLY

Magyar Nemzet

Vasas Károly szobrai a Műcsarnokban

Harminckilenc szobrot sorol fel kiállításának katalógusában *Vasas* Károly. Harminckilenc szobor — helyesebben szólva: a felsorolt harminckilenc szobor — áll tárlatának vendégei elé a *Műcsarnok* jobb oldali teremsorában. Különleges dolog ez, jól tudja mindenki, aki csak párszor is rászánta a fáradságot, s katalógussal a kézben próbált végigjárni valamely tárlatot. A bemutatók nagyobbik részén jó, ha kétharmada van ott a termekben a katalógus listáiban felsorolt műveknek, s viszont, jó ha csak a munkák negyedét-harmadát kell utólag fölírja magának az ember, helyreigazítandó a nyomtatott fölsorolás.

Szót azonban mégsem ritkasága miatt érdemel Vasas Károly egymással teljes mértékig egyező katalógusa és kiállítása, hanem azért a tudatosságért, amit ez a — végeredményben kicsi — dolog is mutat: hogy Vasas Károly nem az improvizációk embere, hogy szereti megszervezni cselekedeteit, s hogy ésszerű terveihez föltétlen tartani igyekszik magát. Nem látványos persze, semmiképp sem látványos ez a fajta következetesség. Hiszen eredménye éppen az, hogy a dolgok zökkenő nélkül alakulnak, hogy a kiállítás — mellesleg szólva: Vasas Károly első önálló bemutatója, huszonkét esztendős szobrászpályájának summája — természetes ritmusban prezentálja számukra Vasas Károly ugyancsak természetes, egyenletes ütemezésű munkásságának eddigi történetét, s eredményét.

Mindennek alapján pedig nyugodtan elmondható: Vasas Károly bizonnyal a maga lehetőségeivel és határaival legjobban tisztában levő művészek közé tartozik a mai magyar szobrászatban. Önismerete azonban nem tette sem hátortalanná, sem önelégültté Vasas Károlyt. Kiszámítottá sem hűtötte művészetét. Ellenkezőleg: azt a formát sejtett neki megtalálni mindenik esetben, amelyik a legpontosabban közvetíthette a tartalom, s a kifejezésre vállalkozott tárgy érzelmi felhangjait is, velük hitelesítve a formában megjelenő értelem szavait.

A Műcsarnok termeiben sorakozó munkák Vasas Károly pályaképét felvázolva mintegy a felkészülés és a rátalálás időszakaival ismertetnek meg bennünket. Az elsőben Vasas Károly mestersége határait mérte föl, s tágította szükség szerint: a precíz megjelenítéstől eljutva a test és az arc szoborbeli újraépítésében egyaránt a pontos és ritmikus újrafogalmazásig. A másodikban ez a fogalmazási biztonság érzelmi tagolódást kapott. Révén Vasas Károly koreográfiát teremtett szobrainak: a dinamikus mozgást, a rohanást, az egymásnak feszülő erők játékát tette a művek fő formáló erejévé.

Ennek a tíz esztendeje követhető folyamatnak a mostani tárlat a gyökerét is látni engedi végre. Eredetét — tanúsága szerint — a *Munkás* figurájában kell látnunk, illetve a *Harcosok* 1968-ban mintázott csoportjában. Ezek a dinamikusan előremozduló figurák és csoportok — formálisan tekintve létüket és jelenlétüket — vitathatatlanul eluralkodtak Vasas Károly plasztikai világán. Sémájukról mégsem beszélhetünk. Megjelenéseiket ugyanis mindig az adott mű tárgya, s tartalma tette szükségessé — nem pedig a mindent egyféle „mondatszerkezetbe" gyömöszölő szobrászi önkény. Hiszen Vasas minduntalan ki is lép ebből a szoborszerkezetből. Bányász-szobrai például a lendület egészen másféle dimenzióival épültek, a *Dante: Charon csónakján* és az *Ady: Dalok tüzes szekerén* című kisplasztikák is csak a tanulságait alkalmazzák ennek az előrenyúló dinamikának. Nyomukban pedig Vasas Károly szobrászata megújulni látszik: legfrissebb munkája a Hartán felállítandó *Felszabadulási emlékmű* szobrászilag is, emberileg is jeles tett — dinamikája hitelessé teszi a figurák, s a zászlók tavaszi lobogását, s viszont, rendje hitelesíti Vasas Károly benne és vele ismét kimondott elkötelezettségét.

H. Gy.

NAPLÓ Március 24

Vasas Károly szobrai

Vasas Károly szobrai a Műcsarnokban

Tíz éve még elképzelhetetlen lett volna, hogy ilyen kiállításon ilyen vendégkönyvet lássunk. *Vasas Károly* sommás tömegekkel, stilizált naturális elemekkel dolgozó politikai érdeklődésű művész, s egyszersmind a bejegyzések szerint rendkívül népszerű, nagy közönségtábort maga mögött tudó szobrász. Nem kérik már számon a látogatói, miért jelzett-elnagyolt koponyájúak csupán a *Forradalom* lovas-kardos katonái, miért egy képletre lendülnek az egy mozdulatú *Bányászok*, s a lófejek az *1917-en*, emlékműizlésünk csiszolódott, plasztikai érzékenységünk sokat fejlődött — ez talán a legfontosabb tanulsága a kiállításnak a *Műcsarnokban*.

Más kérdés, hogy tíz esztendeje nemcsak elképzelhető volt, létezett is ilyesféle elkötelezett plasztikánk kevesebb népszerűséggel. Nem kell az új magyar szobrászat szakemberének lenni ahhoz, hogy ezen a mostani tárlaton sokszor eszünkbe jusson Vigh Tamás és Kiss Nagy András hajdani és mai munkássága. Két, ma már Kossuth-díjas "kitűnő mesteré, akiknek a felfogása mintát adott a nagyjából évjárattárs Vasas Károlynak is. Vigh rézlemezt hajlító alkotókedve, amely sok egyéb közt a karancsberényi partizánemlékművet megalkotta egyfelől, s új formasorozatot hívott életre a Vigh-féle öntöttbronzszobrászatban is, másfelől — magától értetődően rajzolódik fel az emlékezetre a Vasas lebegő és súlyos *Balatonja* vagy a *Három tavasz* figurái láttán. S Kiss Nagy oly fájdalmas diadallal megrendült tömegei, párkáinak, aszszonyalakja nak, harcosainak földrengés utáni tört harmóniája éppígy nyomot hagyott Vasas szimbolikus figuráin, kompozíciós ritmusában. Olykor még a témakörén is, amint ezt a *Vietnami anya* Vasas-változata mutatja, amely ha elnagyoltan, ha a jellegzetes kalap plasztikai erejének részleges elveszítésével is — valamiképp mégis azt a szobordramaturgiát keresi, amelyet Kiss Nagy András oly biztosan *talált meg* a saját kubisztikus kísérleteiből kifejlődő munkásságában.

A példamesterek néven nevezése ezért az erőveszítésért, ezért az elnagyoltságért mulasztathatatlan. Mert Vasas mostani gyűjteménye egyenletes, zavarmentes kiállítás, és mai köztéri szobrászatunk néhány vezéregyénisége ismeretében még azt is sugallja: soha ennél rosszabb „témakus" plasztikát. Az elsőbbség, a felfedezés kérdése nem is foglalkoztatna mást, mint néhány majdani műtörténész-filológust, s néhány szakmai berekbeli mai művésztársat, ha a Vasas Károly művei megrendítőbbek volnának — vagy legalább annyira megrendítőek volnának —, mint az előd alkotások. A művészet története sereggyi példát tud arra, hogy egy egy formai, tematikai vagy szellemi leleményt a keletkezés állapotában erős, nagy mesterek megragadtak, és az eredeti „feltalálónál" magasabb régiókba emeltek; mi több, mai művészetünkben is találhatnánk hasonló példákat. De Vasas Károly nem továbbfejleszti, egyelőre csak terjeszti, ismétli az elért eredményeket. Ami meginf csak nem tragédia, ellenkezőleg: törvényszerű. Törvényszerűen teljesíti be azt az ismert folyamatot, amely szerint új látásmódok, eredeti művészi eredmények, amelyek megszületésük pillanatában idegenítően, zavarbaejtően szokatlanok, csak lassan, csak másodkézen válnak népszerűvé. Mondjuk, tíz esztendő elteltével, mondjuk ugyanannak a témának a tizenötödik feldolgozásakor. Amikorra már a közönségnek ideje, felkészülési lehetősége lesz a megrázkódtatás nélküli befogadásra. Esetleg a közönség érdeklődőbb, könnyebben csiszolódó ízlésrétegeinek. Esetleg ezt az ízlésréteget képviselő megrendelők egyikének-másikának.

Mert nem történt itt más most sem, erre figyelmeztet a kiállítás és a vendégkönyve. Amiért vezető mesterek és eredeti művek hajdan talajt törtek, abból ügyes kezű, de önállótlan, ám közben megszokottá vált megoldások jó termést aratnak. Veszélyessé mindez akkor válhat, ha leszállítjuk a mércét, ha a másodművek láttán feledjük az eredeti erejét. Akkor ugyanis nem vehetjük észre: a felvett modor sosem lehet annyira saját modor, hogy megakadályozhatna félrecsúszásokat.

Félrecsúszásokon most nem csupán olyasmit értünk — visszatérve a kiállításhoz —, hogy például az *Ó-Pusztaszer*-emlékmű parasztfigurái valóban irritálóan másolják a Vigh Tamás-féle *Az Alföld népét*. Hanem például azt, hogy az egész honfoglalás-emlékmű statikailag bizonytalan, plasztikailag nem tiszta, tömegében fárasztó. A vállalt, de nem belülről érlelt fogások nem óvnak meg olyan szakmai ügyetlenségtől sem, hogy a *Forradalom* lovascsoportja az egy szál támaszon komikusan hintalónak látszik, hogy csaknem minden forradalminak szánt tömegjelenet balett-táncosok produkciójának mutatkozik a modorosan elnyújtott, levegőbe nyújtott lábak miatt, s hogy a *Május 1.* kompozíció felvonulói nyilván könnyű transzparensnek szánt, de bronz végeredményében fenyegető fémkoloncot emelnek a fejük fölé.

Vasas Károly lendületes, ízléses rajzai ezen a tárlaton több természetes erőt és személyes képességet mutatnak, mint a plasztikák.

R. Gy.

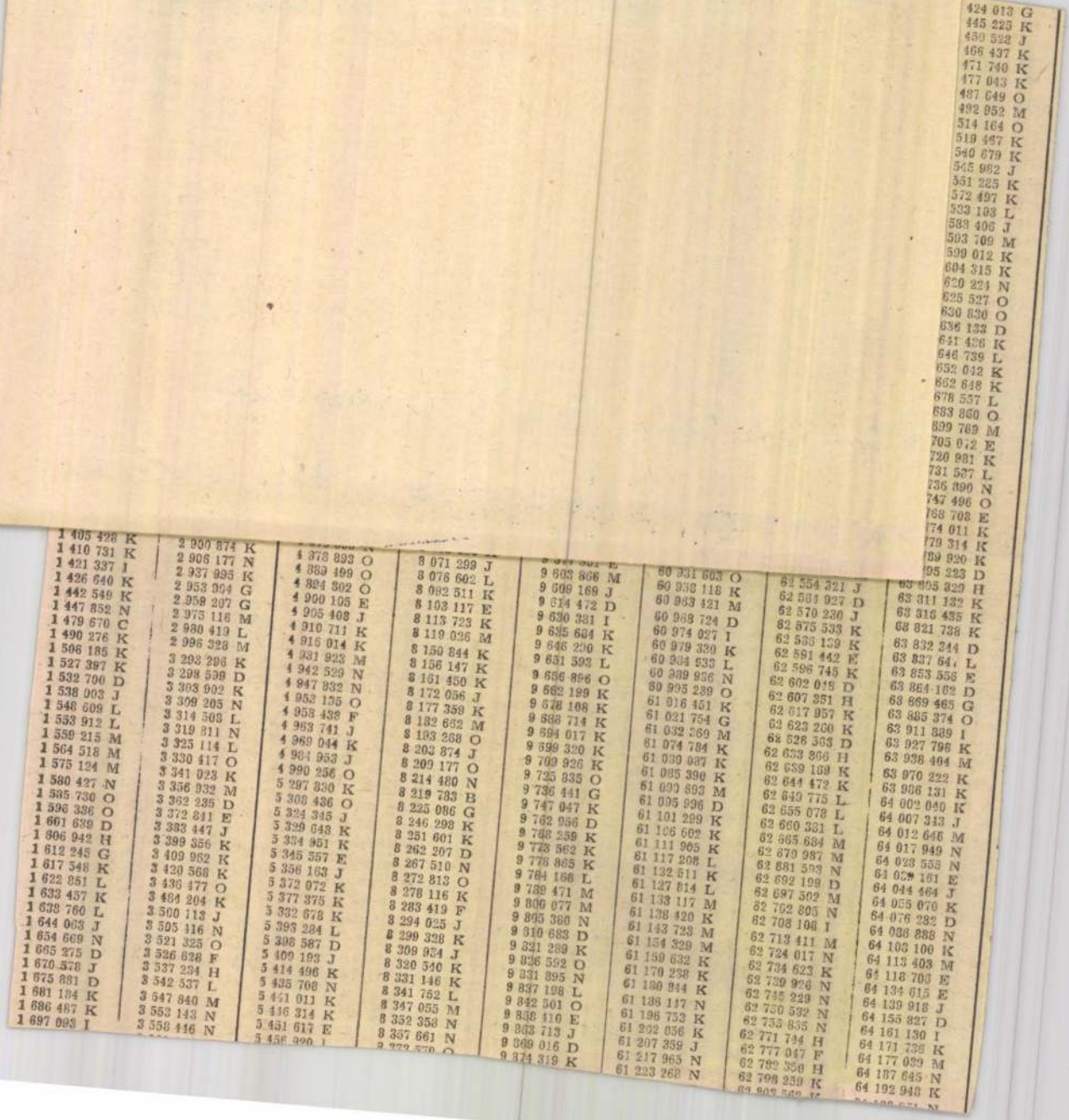

LELEPLEZES KÉT NYUGATNÉMET BÉRGYILKOSRÓL

Tovább dagad a dél-afrikai botrány

London, március 21.

Stanley Levinson telefonjelentése:

Sötét drámává fajul a dél-afrikai kormány kiterjedt korrupciós botránya. A BBC ma este interjút közvetít Eschel Rhoodie volt dél-afrikai tájékoztatásügyi államtitkárral, aki ez idő szerint menekültként Párizsban él. Rhoodie — a BBC előzetese szerint — ismételten megerősíti majd, hogy Bhota miniszterelnök és elődje, Vorster, aki jelenleg köztársasági elnök, tudott arról, hogy a kormányzó Nacionalista Párt közpénzekből nagy összegeket költött törvényellenesen a kormány választási kampányának finanszírozására. (Időközben Washingtonban az amerikai képviselőház bizottságot küldött ki annak kivizsgálására, nem kaptak-e amerikai törvényhozók is kenőpénzt dél-afrikai politikusoktól a Nacionalista Párt melletti közhangulat fokozására.) Időközben jelentkezett Joseph Ludorf, a dél-afrikai Legfelsőbb Bíróság volt bírája is, aki állítja, hogy bizonyítani tudja: megbízásból két nyugatnémet bérgyilkos tette el láb alól dr. Robert Smitet és feleségét az 1977-es választások küszöbén.

VASAS KÁROLY szobrász, Munkácsy-díjas
Salgótarján, 1930

1956-ban fejezte be tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán, mesterei Beck András, Pátzay Pál és Szabó Iván voltak. 1957 óta kiállító művész, munkái minden jelentősebb rendezvényen helyet kapnak. Számos kiállítási és pályázati elismerés (SZOT felszabadulási pályázat, 1970; Debreceni Nyári Tárlat, 1974 stb.) tulajdonosa, a ravennai Dante-pályázat (1975) díjnyertese. 1971-ben és 1975-ben Munkácsy-díjat kapott. - Munkáit erős közéleti érdeklődés, s a szobrászat téri lehetőségeinek intenziv kutatása jellemzi; különösen érdekesek a forradalmi mult eseményeit, s a bányászok hősies munkáját megörökítő expressziv csoportkompoziciói. 5 köztéri szobra áll a fővárosban és vidéken.

Művészéletrajzok 1975

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1980 FEB 1

NÓGRÁD

Vasas Károly, szobrászművész

1021

Vasas Károly: Dante

sárhelyi, budapesti, gyulai bemutatkozásai követtek. 1959-ben a Műcsarnokban, 1965-ben a Magyar Nemzeti Galériában rendezték meg retrospektív tárlatát. Kitüntették Tornyai-plakettel, kétszer is Munkácsy-díjjal és 1966-ban megkapta a Kossuth-díjat is. 1966. december 16-án abban a városban hunyt el, Gyulán, amelynek még 1965-ben felajánlotta életművét.

Grandiózus anyag ez, 600 festmény, 3000 grafika. A hatalmas kollekciót most katalogizálják. S jelenleg 130 alkotása van kiállítva. Élő anyag ez, rendszeresen cserélhető, tíz év is kevés, hogy átlapozza a közönség. A Kohán-életmű bizonyos sorozatait már másutt is — így 1979 novemberében Szófiában — bemutatták. Az első gyulai életmű-kiállítást

5
1979
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Példáról

Az ember arca

SOMOGYI GYŐZŐ MŰTERMÉBEN

Somogyi Győző grafikusművész 1942-ben született. A budapesti Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban 1960-ban érettségizett. Szitanyomatait 1973 óta számos bel- és külföldi kiállításon mutatta be. 1977-ben elnyerte a Miskolci Grafikai Biennálé fődíját. Művészete a mai magyar grafika egyik jelentős értéke. Lapjai — hogy példaként csak néhányat idézzünk: 1848-as sorozata, *Galícia, 1914, Jézus bevonulása Jeruzsálembe, Külváros, Csepel* — szitanyomással, ezzel a mintegy fél évszázada (hazánkban két évtizede) használt technikával készülnek. Témavilágukat tekintve négy alapvető csoportba oszthatók: bibliai ihletésű, a magyar történelem fordulópontjaihoz kapcsolódó, táji, etnikai élményekre, illetve a külvárosi hétköznapok ihletésére utaló lapokra. Munkásságát azonban nem elsősorban a technikai kérdések, a témavilág, hanem a megközelítés módja teszi értékessé. Lapjai nemcsak a jelenségek analízisét adják, hanem azok szintézisét is: a XX. századi ember arcát mutatják meg premier plánban, minden szép és minden csúf vonással együtt.

Hogyan látja ő saját művészetét, fejlődését, a számára fontos problémákat? — ezekkel a kérdésekkel kerestem meg műtermében.

— A műteremben hatalmas terepasztalt láttam, játékfigurákkal, épületekkel, fegyverekkel. Eszembe jutott közben az is, hogy az iskolai firkálásokra hivatkoztál egyszer, s azt mondtad, mostani módszered is az akkorihoz hasonlít. A beszélgetést éppen azért a gyermekkori élményekkel kellene kezdenünk, vagy éppen ezekkel a játékfigurákkal.

— Négyéves korom óta készítek papírkatonákat. Stratégiai játékokat játszom velük. Az évek folyamán igen bonyolult szabályok alakultak ki, míg — arányos torzítással — e játék alkalmas lett történelmi rekonstrukcióra. Most hat-hét milliméteres figuráim vannak, ezekből több százat is lehet mozgatni egy asztalon. Ilyesmit mindig szívesebben rajzoltam, mint komoly, „művészi" képeket: aktot, csendéletet, portrét stb. Mai dolgaim közül is tudnék mutatni olyanokat, amelyeket „csak magamnak" készítettem.

— Tehát műhelyrajzok?

— Igen — és a játékhoz szükségesek. Ezeket a rajzokat a képzőművészeti gimnáziumban kezdtük készíteni. Előttem ült Kovács Tamás. Mindketten történelmi és P. Howard-témák rajzolásával töltöttük az órákat. Mindkettőnk grafikája valahol innen ered: a pad alól. Nékem a történelem iránti vonzalmam is. Úgy találtam, hogy az általunk játékosan ábrázolt jelenetek — legyőzetés, kivégzés, ló farkához köttetés — történelmünkben egyre ismétlődnek.

— A történelem mellett visszatérő élményed a külvárosi lét, a kopott tűzfalak árnyékában élők világa. Pesten nőttél fel, ezek az élmények hogyan kapcsolódnak gyermekkorodhoz?

— A Keleti pályaudvar mellett, a Nyolcház nevű vasutasházak egyikében laktunk; szüleim és az öcsém ma is ott élnek. A világháborútól 1956-ig szegény világ volt ez: proliudvarok sok gyerekkel, kóbor macskákkal teli pincék, körbefutó gangok, ahonnan az anyák kiabáltak. Kopasz, mezítlábas, klottgatyás kisgyerekek voltunk. Engem a nagyok naponta megvertek.

— Elvégezted a gimnáziumot, azután — a kívülállónak talán váratlannak tűnő fordulattal — a teológiát... Műveidet ma is gyakran inspirálják bibliai alakok, események.

— Osztályunkból négyen is elvégeztük a Katolikus Hittudományi Akadémiát. Ez egy áldott, öreg zsidó filozófusnak, Szilágyi Ernőnek köszönhető. Igaz tanítónk volt, olyan mint Szokratész. Akkoriban, érettségi után, négy évig a Kossuth Nyomdában dolgoztam, és sikertelenül pályáztam a Képzőművészeti Főiskolára.

— Egy élménykörről nem beszéltünk még, arról amelyet a **Galícia**, a **Torockó, Brassó, Hollókő** című lapjaiddal jellemezhetünk.

— A teológián a népvándorlás-kori egyháztörténetből szereztem laurea-fokozatot. Érdeklődésem azóta átment a keresztény európai kultúra keleti felére, közelebbről Kelet-Európára. A bennem kialakult szemlélet megköveteli a minden ideiglenes és részérdektől mentes vizsgálódást és a szerető kritikát — akár a látványt, akár a szociális viszonyokat dolgozom fel.

— Szociális viszonyok feldolgozásáról beszélsz, de nem a szociológiáról, hiszen az nem helyettesítheti a művészetet.

— A szociológia szaktudománya az embereket statisztikai átlagnak tekinti, az egyén sorsa kevésbé érdekli. Inkább az anyagilag mérhető összetevőket vizsgálja — szerintem viszont ezek másodlagosak. Az emberi élet minőségét nálam valami olyan dolog jelenti, amit kultúrának, lelki, erkölcsi tartalomnak szoktak nevezni. Barátaimmal mindig arra törekedtünk, hogy ne legyünk az életszínvonal függvényei.

— Ez paradox dolog: egyrészt függetlenítjük magunkat, másrészt a szitanyomatokban — Csepel, Külváros — benne van, hogy többek között az életszínvonal is fontos.

— Engem ezekben nem az anyagi lét érdekel, hanem a szellemi.

— Egyszerű a párhuzam a szociológia és a művészet, illetve a fotók és műveid között. Sokszor dolgozol fénykép után, de a sziták, festmények egészen másról beszélnek, mint a felvételek. Ez az egészen más, ahogy fogalmaztad, „a szépség keresése", vagy: „egyetlen vonást nem húzok csúfolódásból vagy hitetlenül." Az alkotásaidon látható emberek (akiket jobb kifejezés híján groteszk figuráknak nevezünk, hiszen a szépség és rútság keveredik bennük) tehát erről beszélnek?

— Igen. Arról, hogy korunk igyekszik az embereket boldogítani, de csak félembereket produkál. Anyagilag, testileg valóságosak, de kialakult kultúrájuk még nincs. Az ember ma azt sem tudja, mit hiányol. Ezt látom én a tanácstalan arcokon.

— **Ezeket a nagyorrú, -fülű**, kitágult figurákat azonban visszavetíted a múltba is. Tehát nemcsak az utóbbi évtizedek történelme által meghatározott, hanem az általában vett emberről beszélsz. Vagyis: szóban most élesen körülhatárolva fogalmazol meg egy problémát, tehát a mai ember anyagi helyzetének és szellemiségének viszonyát. Azt hiszem viszont, hogy grafikáidban az is benne van — s ezt olyan művek jelzik, mint az 1848-as sorozat, vagy az egyik legjobb munkád, a **Kereszt** —, hogy az ember mindig törekszik a jó és a szép felé. Jelenbeli állapotának lényege a rendkívül érzékeny egyensúly a fenyegetettség és a biztonság között.

dulsz a[nyag] rajzot, krokit [ké]sz[ít]ve ez a módszer? Illetve: mikor kulni jelenlegi stílusod?

— 1972-ben, amikor felhagytam az akt, portré, csendélet, tehát a tanult művészet körüli igyekezettel, és rajzoltam boldog dilettáns módjára, mint az iskolában, órák alatt. Ez az év azért is jelentős számomra, mert egy nyomdászmester, Markó György ekkor tanított meg a szitanyomásra. Ekkor jelentkeztem a Stúdióba is Bráda Tibor barátom tanácsára.

— A technika, amellyel dolgozol — a szitanyomás — szinte korlátlan lehetőséget jelent számodra, hiszen a nyomat bármilyen rajzod tökéletesen visszaadja.

— A szita nem ad korlátlan lehetőséget, mert rézlemezen finomabb vonalat, kövön vagy raszteres eljárásokkal gazdagabb tónusokat lehet létrehozni. Az én rajzaimhoz viszont valóban pontosan megfelel a szita, hiszen én szándékosan keményen dolgozom, hogy vonalas, kontrasztos rajz jöjjön ki.

— A kontrasztos fekete-fehér felületek, a dísztelenség lapjaid „hétköznapi drámai" hatását fokozzák. Hogy rajzolásmódod valóban nem öncélúan, hanem mélyebb szellemi igények hatására alakult ki, azt a sok szitanyomat közül például a II. magyar hadsereg, s a Brassó bizonyítja.

— Nem tudom. Ugyanezt másképpen is meg lehetne oldani. Vagy ha ez így van (mármint a szellemi igénnyel), akkor arról a művész nem tud. Egyébként sem tartom jónak, ha nagyon ismeri saját szándékait. Most — hogy a másféle megoldásról beszéljek — egyre jobban érdekel a festés, a kemény színek és a puha átmenetek együttese. Tanulom, hogyan kell bánni a temperával, s hogy közben a személyiségem és az elképzeléseim hol hatnak, nem tudom pontosan. Eszközt keresek olyasmihez, ami már bennem van.

— Érdekesek kis méretű állatábrázolásaid. Ezeket sokkal konkrétabb humor jellemzi, mint a többi lapot.

— Az állatok és az ember között nem látok nagy különbséget. Egyrészt az állatoknak is van személyiségük, másrészt az állat, a természet ugyanolyan fenyegetett helyzetben van, mint az ember. Tehát a technikával, erőszakkal szemben természetes szövetségesünk. Ezt viszont ritkán ismerjük fel, ma is ott tartunk, hogy le kell igáznunk a természetet...

✱

Ezért áll hát Somogyi Győző az állatok, a természet pártjára, ezért választja szövetségeséül őket. Ezzel viszont visszaérkeztünk az ember védelméhez, a teljes élet igényéhez. Az alkotásokról szólva pedig a katartikus hatású művészet szerepéhez, jelentőségéhez a XX. században. Somogyi Győző — tudva s szándéktalanul — úgy elemzi a mai embert, szellemi és materiális helyzetét, hogy a mozaikokból — szerető figyelemmel — újra össze tudja rakni az egészet. És ez az egész — mi vagyunk. Nem lehet nem elgondolkodni magunkon.

P. Szabó Ernő

— Szobraid meglehetősen dinamikusak. Ez alighanem témavilágodból is adódik.

— A dinamizmus nálam együtt jelentkezik az életrevalósággal, az újszerűséggel. A mai életet fejezem ki velük. A dinamizmus persze nem vulgáris dolog; két gőztolattyú nem képes elmondani korunk erejét, száguldását. De jelképekként felhasználhatók, hasznosíthatók a huszadik század utolsó negyedében is.

— Végül is nem arról van szó, hogy egy mozgássorral kimerevíted egy pillanatra a világot, hanem hogy az ember végigjárja alakjainak az útját, átéli a folyamatot.

— A mozgást én egységként kezelem az egész kompozíción belül. Egy lovasszobornál különösen nem lehet egymástól elválasztani a figurákat; a lovat és a figurákat egységben kell felfogni — persze a szobrász túlzásaival együtt —, s ezért nincs szükség arra, hogy állattani szakértőt hívjanak, vajon megfelel-e mindenben az anatómia követelményeinek.

— A lovakról jut eszembe: miért kedveled annyira, miért formázod annyit ezeket az értelmes állatokat?

— A dinamizmust leginkább két tömeg egymáshoz való viszonyával lehet kifejezni. Ez azonban engem nem elégít ki. Szükségem van tehát egy figurára: ez pedig a ló, mint eredendően természeti forma. A dinamizmust számomra a ló, és nem a gép jelenti.

— Csupán a megjelenítés az érdekes, vagy szimbolikus értelme is van ennek?

— Eleve szimbolikus. Ez indította el az Ady: Dalok tüzes szekéren című plasztikámat is: a két ló a teljes erőt, a költőnek a többletenergiáját szimbolizálja, nemcsak a fekete bánatot, a bűnt, hanem a költészet egészét, harmóniáját, erejét és hatalmát, magának Adynak az életét. Bartók Cantata profanájában is megjelennek a verssorokban elmondott alakok, de magával a kompozícióval, a kompozíció ritmusával próbáltam kifejezni az eredeti zene hangulatát, lényegét. Nemcsak azáltal, hogy megmintáztam a szarvasokat. Kedvelem ezt a fajta ábrázolást. Persze, ebben az is benne van, hogy minél inkább technizálódik ez a világ, annál körültekintőbben kell vigyáznunk rá. Úgy is mondhatom, hogy többet elveszíthetünk belőle, ha nem ügyelünk, mint amennyit eddig nap mint nap eltékozoltunk. Félő, hogy egyszer eljutunk ahhoz az állapothoz, amikor a fákról eltűnik a levél, a halak kivesznek a folyókból, s a lovakat is már csak a versenyeken vagy az állatkertekben tudják bemutatni.

— Ebből következik tehát, hogy az alakjaidat általánosítod, vagyis elmarad belőlük a konkretizálás. Mintha anonim jelenségeket szimbolizálnának?

— Azt szeretném elérni, hogy szobraim nézése közben ne csak a konkrét dologra gondoljanak; hogy az érzelmek és gondolatok, amelyeket a művek remélhetően kiváltanak, tágabb értelműek legyenek. Beleérzés, azonosulás nélkül nincs műalkotás. Én a szobrászi tömeget és annak mozgásait, arányait tartom mindig szem előtt. Ha a néző is ugyanezt tapasztalja — bár laikus módon (s ezzel nem lebecsülni, sőt felemelni akarom, mert hiszen ez neki nem tanult szakmája) —, akkor úgy vélem, a szobrász megoldotta a feladatát, művet alkotott. Tehát a nézőnek is azonosulni kell a művel, méghozzá a szobrásszal majdnem azonos szinten.

— Hogyan lehet egy nézőtől elvárni, hogy otthonosan közlekedjen a szobrok között? Hogyan hatnak a szobrok, a jó alkotások az emberek gondolkodásmódjára, vizualitására?

— Minél több szobrot lát az ember maga körül, vagyis minél többet tud foglalkozni a képzőművészettel, annál inkább változik, gazdagodik vizuális kultúrája. Dehát így vannak ezzel a profik is. Ha én például művészettörténetet tanulok öt éven keresztül, és csak fotó- vagy gipszmásolatokat látok, akkor még csak sejtéseim vannak arról a korról, amelyben születtek. Ha viszont elmegyek Olaszországba, és az eredeti környezetben veszem szemügyre az alkotásokat, tehát az ottani városokkal, terekkel, utcákkal, növényzettel, emberekkel együtt, akkor valóban ráérezhetek a helyszín fontosságára, megtanulhatom azt, hogy egy műnek mindig tartoznia kell valahová, s az emberek is akkor érzik magukhoz közelinek. Akkor fogadják el arányrendjét, az adott térben betöltött szerepét. Petőfi is azt mondja, hogy a dolgoknak akkor van értelmük, ha azokba minél több ember bele tudja magát élni, akkor válnak közkinccsé, akkor lesznek egyáltalán valakiké.

— Miért?

— Én a magam részéről csodálom a közönséget, hogy egyáltalán eljár még kiállításokra. Egy tárlathoz annyiféle megjegyzést kap, hall, olvas a látogató, hogy ember legyen a talpán, aki azt — a látnivalók mellett — mind fel tudja dolgozni!

— Térjünk vissza szobraid témavilágához, méghozzá az elkötelezettséghez. Azzal, hogy elkészítetted a salgótarjáni *Bányász*odat, átadták az oroszlányi *Bányász*aidat, valamit jelképesen is el akartál mondani, azaz valamit vállaltál . . .

— Érdekes probléma. Ha mi a társadalmunkat szocialista társadalomnak nevezzük, és azt akarjuk felépíteni, akkor én nem értem, miért számít tettnek, hogy elkötelezett vagyok? Azt sem értem, hogy egyesek ezt miért nem vállalják, vagyis miért hátrálnak meg, vetik meg ezt a meghatározást. (Bár azt is hozzá kell tennem, hogy ma elkötelezettnek lenni nem nagy dicsőség, ha lehet is, hogy ez megítélés kérdése, vagyis helytől függ, ki hogyan látja — s nem hinném, hogy a megítélés különbözése szerencsés lenne.) Én annyit tudok mondani, hogy amit csinálok, azt teljes hittel teszem — s elképzelem, hogy más is így gondolkodik. Éppen ezért: tisztázni kellene a problémákat, nem pedig egymást bőszíteni. Hogy vitáinkban is emberek maradjunk. S ezt nem az egyéni érdekek, hanem a közösség kívánja meg tőlünk.

— Gyökereid a salgótarjáni gyermekkorba mélyülnek. A tudatosulás később következett be. Mit jelent ez az indítás?

— A gyermekkor mindenki számára meghatározó: akkor alapozódik meg a munka, a munkások megbecsülése, az igazságérzet is. Én Salgótarjánban, a Nagyállomás környékén nőttem fel, s kezdő fiatalként a tűzhelygyárban dolgoztam. A munkát a keményebbik oldaláról ismertem meg, nem értem rá bliccelni, tehát előttem senki sem járathatja le a munkát. Szeretem az egyenességet, megvetem az érdekek hajhászását, s ugyanúgy az árnyékbokszolást is, a pillanatnyi helyzeti előnyökkel együtt. De adok az önkritikára, s azokat az embereket értékelem, akik nemcsak ma és itt beszélnek így, a véleményüket nem köpönyegforgatójánosokként kezelik, de ki is állnak érte és mellette. Salgótarján ennek az útnak a kiindulópontját jelenti nekem. Azt, amit Horváth György írt le a Magyar Nemzetben, hogy tudniillik szeretem megszervezni a munkámat. A Műcsarnokban bemutatott harminckilenc szobrom az én igazságérzetemből táplálkozik. Ha tehát egyszer megígérek valamit, én azt teljesíteni is akarom. S általában csak azt ígérem meg, amit meg is tudok valósítani (bár ma ez is kuriózum). Valahogy ez is ugyanannyit jelent, mint az elkötelezettség.

— Nehéz ma elmondani egy szobrászról, hogy mindössze egy ponthoz kötődjön, hiszen egy művésznek egy teljes ország a hazája. Salgótarjánba te mégis akkor tértél vissza, amikor felállították *Bányász* szobrodat.

— Ha nem is járok évente a városi tanácsra, Salgótarjánnal nekem úgy van kapcsolatom, hogy az sokkal szorosabb kötődést (hátországot) jelent, mint egyfajta hivatali kapcsolatot. Amit én Tarjánban merítettem, azt az emberektől, a várostól, a környezettől, a régi kedves helyektől kaptam. Az már csak pluszt jelent, hogy elismernek: tarjáni voltam és annak is érzem magam. Én senkire nem akarom magamat ráerőszakolni, számítani azonban rám mindig lehet.

Molnár Zsolt

— Figyelmeztettük őket.

— Nem használt...

— Na és? Azt akarja, hogy büntessem meg őket ezer forintra? Hiszen úgyis rossz anyagi körülmények között élnek. Akárhogyan is füstölgünk, a gyerekek igénylik a szülőket. Az állami gondozás meg mit ér? A falunkból most is börtönben van az állami gondozott. Akkor inkább csak maradjanak a gyerekek a családban, akármilyen szűkösek is a körülmények.

kel együtt, jöjjön be a központba. Nem jött.

— Mit beszéltek az emberek D. J.-ről?

— Azt, ami igaz is volt. Többször hiányzott a munkahelyéről, senki sem tudta, hol van, és sikkasztott tízezer forintot. Nem szívesen küldünk el senkit, különösen fegyelmivel nem, mert kevés a munkaerőnk, de ebben az esetben nem tehettünk másként. D. J. magatartásával nem segítette ügyének tisztázását. Különben a sikkasztási tárgya-

aranymeséket legelnek a szarvasok / a hegyek púpján túl friss máglyákkal várnak a szénégetők..."

D. Béla és testvérei nem értik ezeket a mondatokat, csak a hívását érzik. Egyelőre azonban nem nekik íródnak az aranymesék, hegyek ormán nem nekik gyulladnak ki a máglyák.

Sokkal földhöztapadtabbak a vágyaik.

Sulyok László

Mi az egészséges?

A Mátra magasabb tetőin, csúcsain még ott csillog a hó, itt lent, a Zagyva huzatos völgyében már csak a minden orrot-fület pirosra gyaluló februári szelek járnak, fákról, kerítésekről, villanydrótokról lerázzák a zúzmarát, és szeszélyes rendetlenségű kupacokba gyűjtik a fagyott sár redői között. A falu főutcáján kevesen mozognak. Néhány vénasszony igyekszik a templomba, mások a malacot hajkurásszák — munkásvonatokhoz, farosbuszokhoz, téeszbe már régen elmentek a férfiak és nők.

Ez a fél óra a táskával ballagó gyermekeké. Az új iskola kint áll a falu szélén, innen a felvégről már ideje lenne indulni, de a kapuk alig csattognak.

— Juj, hideg van! — visít egy kis kölyök, és visszaugrik a verandáról.

Pedig dehogy van hideg. Tavasz jön. Érezni, mint szellőzködnek az erdők, domboldalak, a patak zegzugai.

Miért fázik hát akkor annyira ez a gyerek?

*

A férj a délutános műszakba készül, az asszony pedig a három gyereket várja ebéddel.

— Rosszak-e? — kérdem.

— Jaj, mint a tűz! — sóhajt az anyjuk, miközben gombot varr az ember bejáróingére. — Tegnap adtam nekik egy ötvenest, mert már majd kihúztak valami építőjátékért; és ma reggel megint egy-egy tízest, már nem is tudom, mire. Aztán itt van Palkó, a legnagyobb. Táncolni tanul. Mondom neki: Te! A rendes cipődet vedd föl a kultúrba! Este nézem: hát nem abban ment el, amit egész nap nyű?!

— A mindenit! — mondom meggyőződés nélkül. — De: szaggatják-e a ruhát? Másznak-e például fára?

— Fára?! — csodálkozik rám, de csak egy pillanatig, mert elharapja a cérnát, és lódul a dolga után. Hallom, amint az előszobaszekrényben matatva mormolja: — Fára! Az kéne még csak! Hát majmok az én gyerekeim?

A fürdőszobából kijön a férj, kapja magára az inget.

— Pali — mondom —, ha úgy hirtelen vissza tudnál emlékezni: hány fát másztunk meg gyerekkorunkban egy nyáron?

Kis ideig ijedten mered rám, de hogy egészen komoly pofát vágok, elneveti magát:

— A fene meg jobban tudja. Nemigen hagytunk ki egyet sem.

— Mit szoktak csinálni iskola után a gyerekeid?

A feleség közben visszajött a szobába:

— A tévé!... Az az egy jó, hogy azt szeretik. Addig legalább csendben vannak. Vasárnap délelőtt is; nem is tudom, mit csinálnék!

— Kimennének a faluba — vélem óvatosan —, kiszaladgálnák magukat. Az az egészséges...

— Ilyen locspocsban? Kész betegség! Üljenek csak itthon, a feneküköN!

Lényegében a másik házban is ugyanezt mondják, és a harmadik meg a tizedik gyermekes családnál is. S néhol még azt is hozzáteszik, hogy nem jó az, ha mindenféle utcagyerekekkel barátkoznak.

Gyermekkoromban hónapokig kórházban feküdtem, lesoványodtam, kicsit elbizonytalankodtam, elszoktam a társaságtól. Szüleim egy darabig riadozva figyeltek, majd visszavittek, hogy gyógyítsanak ki teljesen, mert mióta kijöttem, egy karcolást, egyetlen szakadást sem vittem haza.

És nem féltettek semmiféle társaságtól — úgy látszik, akkor valahányan voltunk, mind utcagyereknek számítottunk.

*

Jó harminc évvel ezelőtt a csökött malacot patkánynak, ürgének, egérnek, a macskát cirmosnak, a kutyát többsincsnek hívtuk, egymást pedig füles, szeplős, hazudós, bucska, talicska és hasonló jelzőkkel illettük. Ma a kismalac — már ahol van — mazsola, a macska kandúrbandi, a kutya foximaxi —, de egymásra is ugyanezeket a neveket aggatják a gyerekek.

Dúl a tévé.

Iskolában iskolatelevízió, vasárnap délelőtt ifjúsági, este mese- és gyermekműsor meg futballmérkőzés — meg krimi, meg szex. És erőszak, kegyetlenség, háború, felfordulás szinte naponta.

1021 Vasas Károly szobrász-
művésznő.

Szolgálat és kötődés

VASAS KÁROLY MŰTERMÉBEN

Vasas Károly huszonkét évvel a főiskola elvégzése után rendezte meg első önálló kiállítását. Diskurzusunk is ezzel kezdődött: miért ilyen későn? Hogyan szánta el magát végül arra, hogy egyénileg is bemutatkozzon?

— Felkértek rá: tartsak kiállítást. Régebben is szerettem volna már bemutatkozni, de akkor nekem kellett volna termet szereznem. Nem vagyok „hajtós", állandóan mozgó, ügyes-bajos dolgokat intéző ember, így hát lemondtam róla. Úgy gondoltam, eleget szerepelek a nagyobb tárlatokon, legkedvesebb két munkám mindig ki volt állítva. Úgy éreztem, jelenlétnek ez elegendő, műveimet megismeri a közönség.

— Megismertek?

— A kiállítás vendégkönyvéből kiderült: sokan most fedeztek fel. Nem értették, hol voltam eddig. Nos, én nem bújtam el senki elől: vidéken, Pesten egyaránt kiállítottam. Csak hát egészen más, ha kollektív vagy egyéni kiállításra csábít a plakát. Erre most kellett rájönnöm.

— Katalógusod tanúsága szerint húsz köztéri szobrodat helyezték el Jászberénytől Sopronig, Szécsénytől Pécsig az országban. Tehát mindegyik másutt látható. Éppen ezért kérdezem, hogy egy szobrász számára mit jelent, ha egybegyűjtve látja alkotásait?

— Talán nem volt igazam, hogy eddig vártam. A szobraimat ugyanis én akkor is együtt látom, ha nincsenek egyszerre „kirakva". Együttesen azonban más a hatásuk, és biztosan a közönségben is más gondolatokat kelthetnek, mint ha csak két-három művemet tekinthetik meg egyszerre. Kettőre-háromra bárki ráfoghatja, hogy a véletlen művei, másrészt — s azt hiszem, ez a lényeg — nem látja át az egésznek a folyamatát, az indítékokat, amelyekkel a szobraimat csinálom.

— Miben erősített meg ez a kiállításod?

— Mindenekelőtt abban, hogy tovább kell mennem azon az úton, amelyen haladok. Mindig is arra törekedtem, hogy újat adjak: ez olykor a formában, olykor a szobor kompozíciójában, térhatásában, jelentkezik. Amit csinálok, abban hiszek is, s ameddig hiszek benne, addig csinálom. Ma elég gyakran hallani olyan megjegyzéseket, hogy aki a közösséget szolgálja, az már eleve nem lehet művész. Számomra a művészet társadalmi szolgálat. Mi más is lehetne? Én azt próbálom elérni, hogy a közösség gazdagodjon munkáimmal. S a legabsztraktabb, legelvontabb kompozíciókat is éppen azért kellene közkincscsé tenni, hogy érezze a társadalom: az alkotó nemcsak magának, hanem másoknak is akart valamit mondani. Ezt szeretném én is tenni, de mint már mondtam, csak addig, ameddig hiszek benne.

Kritikusan szemlélem munkáimat. Természetesen minden szobor után marad egy bizonyos hiányérzetem, s azt a következőben próbálom megoldani, elképzeléseimet továbbfejleszteni. Egy kívülálló csak annyit lát, hogy a szobrász megint alkotott egy művet, de azt már nem, hogy az ember minden percben, a másodperc töredékrészében is állandóan kritizálja magát vagy a munkáját. Ha kritikusságról esik szó, mindig eszembe jutnak Somogyi József szavai: amíg a műteremben van a szobor, vagy éppenhogy kikerült onnan, addig édes gyermekének tartja művét a szobrász. Ha akkor szólnak, akkor nagyon tud harapni. Amikor azonban már eltelik egy bizonyos idő, és kívülről tudja nézni, akkor mindig van egy olyan érzése (mondhatjuk úgy is, hogy hiányérzése), ami miatt új szobor készítéséhez kezd. Mert ha nem lenne hiányérzete, akkor ugyanazt a szobrot csinálhatná mindig, vagy azt mondhatná: ennél jobbat nem tudok készíteni, befejeztem, ülhetek a babérjaimon stb.

— Mi késztet arra, hogy elkészítsd A Téli Palota ostromát, vagy megcsinálj egy felszabadulási emlékművet?

— Kezdjük megint a végén. Az alkotó nemcsak belső kényszerből, de megbízásra is készít műveket. Tehát már eleve adott egy bizonyos külső igény. De hiába készült, mondjuk, már több felszabadulási szobor, ezen a témakörön belül mégis valami újat kell csinálnom. Nekem szerencsém van: munkásvárosban születtem, nekem nem kell „lemennem", hogy például bányászszobrot csináljak. Én belülről azonosulok ezekkel az emberekkel. S annak ellenére, hogy voltak idők, amikor lejáratták — sematikus formával és gondolkodásmóddal — ezeket a témákat, igazolni igyekezem: a munkásábrázolás nem egyenlő a sematizmussal, amitől meg kell szabadulnunk.

— De a témáit le lehet járatni.

— Többen megtették ezt, s ma egyesek rögtön éppen a legrosszabb alkotásokra asszociálnak, amikor szóba kerül a kérdés. Hat évig tanultam, s nem akarom elhinni, hogy akár egy lovasszobrot (ami nagy, szép és nehéz szobrászi feladat), akár egy hármaskompozíciót, csupán azért, mert lejáratták, nem lehet újból jól megcsinálni. Én nem hiszem el, hogy egy feladat pusztán ezért a későbbiek számára elveszhet.

— Szobrászi „másfajtaságot" emlegetsz. Nemcsak a tartalomban, hanem a formai jegyekben is. Végül is hogyan tudod megoldani a felvállalt feladatot?

— A téma képlékeny dolog. Úgy is felfoghatom, hogy a kőműves legény akkor kőműves legény, ha rajta van a megfelelő sapka, a munkakesztyű, a malterosvödör, mert az is a témához kapcsolódik, és még egy csomó rekvizitum. Nem hiszem azonban, hogy ezt kellene hangsúlyoznom. Én elismerem a modern plasztika eredményeit, s a legjobbak erényeit próbálom átvenni, hogy mint írásban, beszédben az abc betűiből, hangjaiból összeállítom a szavakat, úgy a plasztikában is megoldjak bizonyos új szintéziseket.

ké
ele

A hivatali, intézményi jellegű pártfórumok az állami élet időszerű kérdéseit, a hivatali munka egyszerűsítésének további tennivalóit elemezték behatóan.

Egység, sokszínűség

A pártértekezletek küldöttei egységesen foglaltak állást abban, hogy területükön a XI. kongresszus határozatainak végrehajtásában jelentős eredmények születtek. A meglevő gondok ellenére is erősödött a gazdaság, javultak a lakosság életkörülményei, fejlődött a társadalom tudati szintje. Pártszervezeteink és alapszervezeteink eredményesen foglalkoztak a területükön a gazdasági, a társadalmi, a pártélet fejlesztésére a két kongresszus között hozott központi határozatok végrehajtásának szervezésével. A beszámolási időszak alatt tovább szélesedett a párt politikájával egyetértő és azt cselekvően támogató pártonkívüliek köre.

Nagy felelősség hatotta át a pártértekezletek munkáját a kongresszusi irányelvekkel összefüggő észrevételek és javaslatok minősítésében is. A taggyülések vitáinak tapasztalatait összegezve megállapítható volt, hogy párttagságunk az alapvető kérdést és a következő időszakra vonatkozó feladatok jelölését) világosabban, egyértelműbben és összefüggéseiben is jobban érti párttagságunk. Az előttünk álló feladatok sikeres végrehajtásához fontos körülményeket teremtett, hogy az ország, az egész társadalom, a párt előtt álló fő törekvéseinket az említett pártfórumok nem általánosságokba merülve, hanem saját helyi tennivalóikkal összekapcsoltan tárgyalták. A pártértekezletek is megerősítették, hogy párttagságunk konkrét tettekkel is kész támogatni a párt politikai irányvonalát. Világosan jelenik meg a kommunistáknak az e téren képviselt határozott szándéka és cselekvőkészségének növekedése többek között abban, hogy a pártértekezletek többségén újabb szocialista brigádok és munkahelyi kollektívák jelentették be versenycsatlakozásukat a „Sziklai Sándor" brigád felajánlásához. Nem lebecsülendő jele a jobbító szándéknak, a tenniakarásnak az sem, hogy a tanácskozások számtalan helyi tartalékra, a munka, az eredményesség javításának több kihasználatlan lehetőségére hívták fel a figyelmet. Ezek összegezésének és a megvalósításukra irányuló intézkedések kidolgozásának nagy a jelentősége abban az összefüggésben is, hogy majdan a

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly szobrász-
művész

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1980 MÁR 20

1980. március

1021

Cantata Profana

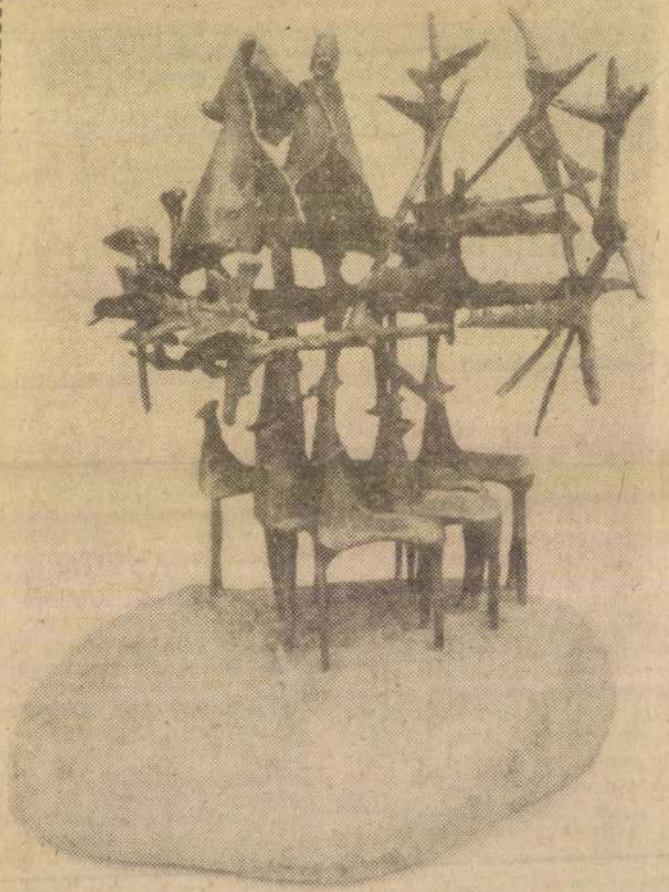

Vasas Károly szobra

Sportlich und leger waren di
Hotels Hilton

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Károly Vasas 9

BUDAPESTER RUNDSCHAU

modern művész

1021

Károly Vasas: Vietnamesische Mutter

TÁRSADALMI SZEMLE

ILÁG
ROLETÁRJAI,
GYESÜLJETEK!

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
ELMÉLETI ÉS POLITIKAI FOLYÓIRATA

9

XXXIV. ÉVFOLYAM,
1979. SZEPTEMBER

1979 9

/1021

Vasas Károly: Szabadság

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 340-726
1979 APR 9

Király Vasas

BUDAPESTER RUNDSCHAU

szobrászművész

1021

Károly Vasas: 1. Mai

1021

1979.III.9.Televizió 2.MÜSOR 21.15
TV Hiradó 2

- Vasas Károly szobrászmüvész számára a mai nap különösen emlékezetes marad. Több mint két évtizedes alakotói tevékenység után ugyanis először mutatkozik be mától önálló kiállitással a

Mücsarnokban. A kétszeres Munkácsy-dijas, érdemes művésznek elsősorban köztéri munkái ismertek. Amunkát, s a munkást megörökitő szobrai többségének bányászok a főszereplői. Minden bizonnyal a nógrádi gyermekkor emlékei segitették ahhoz, hogy a bányász témájuszobrok, emlékmüvek hiteles, őszinte kifejezési formáit megtalálja. Az Összecsapás cimü kompozició egymásnak ágaskodó lendületes lovas figurái viszont már egy ujabb téma, a forradalom szimbólumai. VAsas Károly pályája kezdetétől erősen foglalkoztatja a küzdelem , a forradalom, a szabadság eszméje. De nem idegen tőlea lira sem. A nagyméretü energikus szobrok mellett a feszes kecses kisplasztikák a gyöngédséget a finom harmóniát képviselik.

Vasas Károly, kétszeres
nobrákmüvén

vek. [illegible] vers is lehet ilyen, [illegible] ból, d[illegible] életmű egybeállt, a töredék is sugározhatja a lényeget. Ilyesféle módon lényeg-sugárzók a kötet versei: készek, félkészek, töredékek — s talán éppen ez utóbbiak a legsejtelmesebben. Hajnal Anna még egyszer — tűnődőbb módon,

is kiterjesztett lettörvényeket ko- [illegible] gazdagító tudatáról. Legeslegelsősorban éppen erről az utóbbiról: a világ ízeiről, színeiről, pompájáról. Már a puszta szenzuális tudomásulvétel boldogító mivoltáról. Dehogyis a lacrimae rerum, a tárgyak könnye szólal meg itt, amit

ben — éjhez elhanyatló — álmat- [illegible] m nagy tenye- [illegible] assi-strófa belül is csupa töredezettség. Meg ismétlés, nem egy kiszűrni való túlérzelmes elemmel. Mégis összhatásában ép. Végsora úgy csillan fel, mint egy szilánknyi gyémánt.

Stefanovits Péter

Stefanovits Péter: Rossz angyal

Köznapi ballada

■ *Sásdi Sándor: A hídon kezdődött (Szépirodalmi, 384 old.)*

Jellegtelen, szinte személytelen teremtés Piroska, *Sásdi Sándor*, regényének hősnője. Az író vele beszélteti el élettörténetét, mely drámai mozzanatai, fájó fordulatai ellenére is szürkének, köznapinak hat, mert Piroska, a bányászcsalád lánya, aki otthagyva az idegenné vált szülői házat, Pesten cselédkedik, míg végül férjhez nem megy, bár némi humorral és kevéske érzelmességgel, mégis bizonyos fatalista egykedvűséggel meséli el életét, amelyben csak epizodikus szerepet játszanak a kor iszonyatai: háború, deportálás, gettó, de maga a felszabadulás és a családalapítás is.

Mert *A hídon kezdődött* című regény Piroskája, bár maga csupa robbanó temperamentum, nagy emóciókra képes, mások megsegítésére, megmentésére állandóan készenlétben élő asszony, mégis megjátssza furfangos bujkálással, a vértelen, árnyéktalan, passzív hősnőt, akivel éppen csak történnek a dolgok, de maga nem vesz részt bennük. Tulajdon énjét játékosan elbújtatja, a múló idő síkjait egymásba futtatja, elemeire bontja és összedobálja. Alakjával különböző változatban, árnyaltabban más Sásdi-regényekben is találkoztunk.

Most azonban az író is benne van a játékban. Elhisszük neki, hogy a vonatban saját és hősnője szűkebb hazája, Baranya felé utazván, ismerkedtek meg Piroskával. Elhisszük, hogy beszéltette őt, talán közbe is szólt, biztatgatta, esetleg jegyezgetett is, közben már alakítgatva, csiszolva mondatait, kihámozva a történet értelmét, igazzá formálva a „valódit". Piroska valószínűleg „életből kiragadott" alak, de csak annyira, mint Móricz Boldog emberének hőse. Életének szürke hétköznapjaiból az író formált balladát.

Sásdi egyetlen művében sem oly intenzív az alkotás, a formálás öröme, mint ebben a regényben, amelynek csak rövidségét fájlaljuk. Olyan történet ez, amelyet Sásdi szelíd, íronikus ritmusú előadásában „napestig" elhallgatnánk. Előszavában nyugalomba vonult írónak nevezi magát. Szerencsére a nyugalom az ő esetében nem tétlenséget, nem az erők múlását jelenti.

Kelemen János

Élet és Irodalom, Bp. 1979. márc. 24. XXIII.évf. 12. sz. 11. lap.

VADAS JÓZSEF:

VASAS KÁROLY

Képzőművészet

Legjobb későn

Vasas Károly negyvenkilenc éves; most rendezi első kiállítását a *Műcsarnokban*. Majd ötven év, és első kiállítás — az ember akaratlanul is kíváncsi lesz, fogalmazzunk csak tárgyilagosan: kérdez.

Legújabbkori történelmünk nem szűkölködik a kényszerű kanyarokkal és kényszerű elhallgatásokkal teli életpályákban. A művészet — még a l'art pour l'art begubózás is — állásfoglalást hordoz magában. Az állásfoglalásért pedig egyszer bűnhődni, máskor távozni kellett, vagy az országból vagy (ez sem kevésbé rossz) a közéletből. Vasas Károly kapcsán ilyen traumákról nem beszélhetünk. 1930-ban született, főiskolai tanulmányait tehát már a felszabadult Magyarországon végezte. Még az ötvenes évek szektás szelleme sem vetette vissza, hiszen a már tisztuló időben, 1956-ban diplomázott.

S különben is: ahhoz a nemzedékhez — a Rózsa Gyula által Munkácsy-díjasnak nevezett generációhoz — tartozik, amelynek eszmélése egybeesett — és nem véletlenül — a magyar művészeti élet önmagára ébredésével az 1956 utáni korszakban. Azóta is az egyik legtöbbet foglalkoztatott magyar szobrász. 1962 és 1976 között húsz művét állították köztérre. Díjakkal honorálták tevékenységét. Nyugodtan mondhatjuk: csakis rajta múlt, hogy mindeddig nem rendezett önálló kiállítást.

Maradnak magyarázatul a szubjektív okok. Ezek sem kevésbé jelentősek, mint tudjuk. A csend, a hallgatás, a szünet ugyanis nemcsak a zenében része a művészetnek. Amióta Malevics fehér négyzetet festett a fehér vászonra, amióta a happening feltalálta-feltálalta az üres kiállítóhelyiséget, amióta kiállítási meghívó helyettesítheti magát a tárlatot, a műveket — a képzőművészetben is számolnunk kell a csenddel. Csakhogy Vasas Károly hallgatása nem *ilyen* hallgatás. Az ő művészetének nincs köze avantgard gesztusokhoz. Ezen lehet sajnálkozni, ezzel lehet rokonszenvezni. Mindenesetre tény, hogy ő folyamatosan és rendszeresen dolgozik. Úgy, ahogy az akadémián — klasszikus hagyományokat követő mestereitől — tanulta. A műcsarnoki tárlat olyan művészt mutat be, aki Maleviccsal ellentétben nem csinált tabula rasát: kész fordulatokat használ fel; aki a happening-szervezőkkel ellentétben soha nem okoz csalódást: azt szállítja a megrendelőnek, amit az kér; aki a konceptuális művészettel ellentétben meghagyja nekünk a látszattevékenység illúzióját: efemer plakát-motívumból is hajlandó maradandóságra szánt köztéri szobrot csinálni. Méghozzá ügyeset. Bármi — bányászok, munkások, vöröskatonák ábrázolása — a feladat, Vasas Károly mindig flott munkát produkál. Közhelyszimbólumok és közhelyszituációk felhasználásával lendületesen megformált köztéri és kisplasztikát készít. Akár egy mesterember, úgy igazodik a kérésekhez, hogy nem szegi meg a szakmai előírásokat.

Lehet, hogy ebben — a tisztességes alkalmazkodásban — rejlik a magyarázat?

Sok ma a tudatosan nem kiállító művész; a sokat foglalkoztatott, ámde mégsem kiállító művész; a sokáig nem kiállító sokat foglalkoztatott művész. A későn kiállító művész. És én gyanakszom, mert számtalanszor derült már ki ezeknek a sokat foglalkoztatott, ámde nem kiállító művészeknek a késői tárlatain: talán kevesebbet kellett volna foglalkoztatni őket, hogy a foglalkoztatás és a teljesítmény nincs arányban egymással.

Ilyen — megbízásokat teljesítő és nem kiállító — művésznek tartom Vasas Károlyt. Ami tehát alább következik, az nem annyira kritikai értékelés (arról lekéstünk), mint inkább tanulságokat számbavevő (sosem késő) kifakadás. Az induló Vasas Károly — a hatvanas években — se nem túl modern, se nem túl konzervatív szemléleti adottságokat mutat. Mindenféle eredetiség nélkül. Minden további ebből az eredendő képlékenységből táplálkozik. Ismerősek a megoldásai: a *Vörösőrség* (1971) kompozíciója, az egymás fölé állított három figurával, Kiss Nagy András Telemarkját (1972) idézi emlékezetünkbe; a *Felszabadulás* (1970) testetöltő lobogója, Kerényi Jenő Géniuszának (1969) zászlajára rímel; az *1917* zászlón lobogó Leninje (1977) Varga Imre hasonló ötletét (1974) juttatja eszünkbe.

Vagyis: Vasas Károly körültekintően gondoskodik arról, hogy könnyű legyen a szellemi emésztésünk. Csupa ízes falatot tálal fel, csak egy kicsit megrágva. Ez mondható el az elsősorban Vígh Tamás nyomán kialakított stíluséról is. A következmény? Olyan nagy témák torzulnak modernizált zsánerjelenetekké, mint például a Téli Palota ostroma. A korszerűség csupán látszat; sematizált nyelvezetével nem mond többet a történelmi eseményekről, mint bármelyik naturalista munka.

Nem folytatom. Közszemlére tett művek sora után a hosszadalmas kritika szemrehányásnak hat, annak pedig nincs sok értelme. Azon azonban elgondolkodnék: nem lehetne — nem kellene-e — a sorrenden változtatni? Előbb bizonyítani a kísérleti terepnek tekinthető kiállításon, és csak azután kilépni a valóságos térbe.

ÉLET ÉS IRODALOM 12
Bp. 1979. márc. 24. XXIII. évf. 12. sz. 12. lap.

A tuloldalon lásd: Stefanovits Péter: "Rossz angyal" c. rajzát.

1979 ÁPR 30
PETŐFI NÉPE
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 337-748, 340-726

CSÁTALJAI JELSZÓ:

Összefogással

Hosszas töprengés után még is bekopogtatott a körzeti tanácstag és a helyi népfrontbizottság egyik tagja a 70 éves *Szőllősi Jánosnéhoz.*

— Az óvoda felújítására gyűjtünk — mondják jövetelük okát a betérők. — Tudjuk, hogy Szőllősi néni idős, kevés a pénze. Nem is kötelező adni, de nem akartuk magát sem kihagyni, tudjon róla, miért járjuk a falut.

— Képesek lettek volna megsérteni, hogy be sem jönnek? — pörög a néni. — Hol az a füzet, ahová jegyezni lehet? Én is vállalok száz forintot.

Csátaljáról — noha közel fekszik az ország széléhez — mégsem állíthatjuk, hogy a periférián van. Ellentmondana ennek a sok oklevél, amit a község a településfejlesztési versenyben nyert, de legfőképp az, amivel elnyerte. Mert annak látszata van. Mint a falut érként behálózó járdák, amiket a lakók maguk ástak ki. Ők vállalták a munka dandárját a vízvezeték építésénél is, ennek köszönhető, hogy minden házban ott a jó minőségű ivóvíz. Rég sufniba tehették a petróleumlámpákat, nincs szükség rájuk. Minden családnál világít.

A község lakói, a helyi tsz-nek, és a bajai Ganz gyáregységének hathatós támogatásával rengeteg társadalmi munkát végeznek. Hogyan lehetséges ez?

— A falu vezetőinek kell először összefogni — mondja a napbarnított arcú, kemény kézfogású *Illés Gábor.* — Ha minden vezető egyformán húzza az strángot, akkor halad a kocsi. Ha nem...

Illés Gábornak elhihetjük. Öt évig volt a község párttitkára, 19 évig tanácselnök, majd tíz éven át a tsz-t irányította. Ismeri a dolgok színét és visszáját is. De miért vállalja a lakosság a munkát. *Mészáros Miklósné* községi vb-titkár adja meg a választ:

— Olyan munkára hívjuk az embereket, aminek értelmét látják. Akkor akár maguktól is jönnek, jelentkeznek.

● Illés Gábor.

Mint a Jókai utca lakói, akik elhatározták: megépítik a saját útjukat. Maguk szervezték az egészet, minden család befizetett négyezer forintot, s most olyan betonútjuk van...

Az utca végén, az utolsó ház már nem sokáig büszkélkedhet ezzel a címmel. Az utána következő földeket kisajátítják, és eladják házhelynek. Az érdekeltek szinte naponta járnak a tanácshoz kérdezni: „Mikor lehet már kezdeni az építkezést?" Ezen a területen lesz a Ganz gyár lakótelepe is. A gyár a bővítés után újabb dolgozókat vár, akik, s ez itt természetes, Csátaljén akarnak házat építeni maguknak.

A Jókai utca betonútja egyéni kezdeményezés alapján készült. A néhány éve felépült ravatalozó — amelyet az idelátogatók milliósra becsülnek, pedig az jóval kevesebbe került — már az összefogás eredménye. Csakúgy, mint a sportpálya.

Megyünk a Petőfi Sándor utcán. Noha az út nincs végigkövezve, számomra mégis a falu egyik legszebb utcájának tűnik. Széles, akár egy sugárút, de megvan a sajátos hangulata, s ezt a virágzó, fehér szirmú meggyfasor adja, amely mindkét oldalon végigkíséri a látogatót a központtól a sporttelepig. Mintha egy gyönyörű ligetben sétálnánk. A nap sugarai játékosan átbújnak a lombokon, s a könnyű szellő biztatására a fény, s árnyék játékosan kergeti egymást. Egy óriás kaleidoszkóp.

● Meggyfaliget a Petőfi Sándor utcában.

Az út végén ott a sportpálya. Május 1-én avatják. Az építéshez kapott 100 ezer forintot a falubeliek munkájukkal megtoldották még 300 ezerrel, így jött ki a szükséges összeg. A három lelkes főszervező egyikével, a 64 éves *Borbély Sándorral* beszélgetünk.

— Volt egy régi, csupasz pályánk, amelyet ráadásul derékba szelt egy kocsiátjáró — így kezdődik a sporttelep múltjáról szóló beszámoló. Majd így folytatódik— A tsz odahordott 90 kocsi földet, a Bajai Mezőgazdasági Kombinát adott 1500 mázsa tőzeget, amit a tsz gépei terítettek el. Kialakítottunk egy 400 méteres futópályát — már csak a salak hiányzik. A kerítéshez meg úgy dolgoztuk össze a pénzt. A labdarúgók egy megszüntetett vasútvonal sínjét szedték föl bérmunkában.

Tavaly a pálya épült, ebben az esztendőben az óvoda felújítása és átadása a legfontosabb. Hogy összejöjjön a szükséges pénz, arra szolgál a bevezetőben leírt gyűjtés. Az ízig-vérig sportos, pályaépítő Sándor bácsi is befizetett 400 forintot. A miértre így felel:

— Nekem is van unokám, meg annak is lesz gyereke, aki lesz még óvodás. A másik dolog: ne támogassam a községet, hogy legyen egy szép óvodánk?! A feleségem még ablaktisztítást is vállalt.

● Mészáros Miklósné.

Az ablaktisztítás még ráér. De a felajánlott 147 ezer forintból 100 ezer már ott nyugszik a bankszámlán. Illetve dehogyis nyugszik. Ebből fizetik a 96 apróságnak készülő létesítmény munkadíját. Volt ugyan rengeteg társadalmi munka, cserepeztek az iskolások, dolgoztak ott a tanácsiak, és szükség lesz még a falubeliek dolgos kezeire, de a szakmunkát a tsz brigádjai végzik.

— Május 1-ére kész az egyik szárny kőporozása — mondja magabiztosan a brigádvezető, *Magdali Péter.* — De hajtanak az asztalosok is, hogy aztán jöhessenek a festők. Ha kell, akár este 8-ig is dolgozunk. De tip-top kis óvoda lesz ez! — simítja el az ablakpárkány alatti vakolatot a brigádvezető.

Ugyanez a véleménye *Farkas Józsefnek,* aki — bár Dávodra nősült — mégis idevalónak érzi magát, Csátalján dolgozik, sőt itt végez társadalmi munkát is.

— Egy szó elég, és jövünk. Velünk tartanak a fiatalok is. Beleváló srácok —, s hamiskásan rákacsint odább dolgozó ifjú munkatársára a „vendégmunkás".

Hazafelé menet az autóval elhúzunk a meggyfák, a házak előtti rózsatövek mellett; elmarad mögöttünk a templom érdekes, különleges tornyával; nem látszik már az óvoda sem. De tudjuk: az építők dolgoznak.

Váczi Tamás

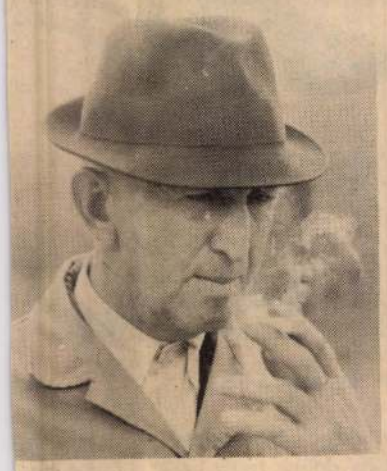

● Borbély Sándor.

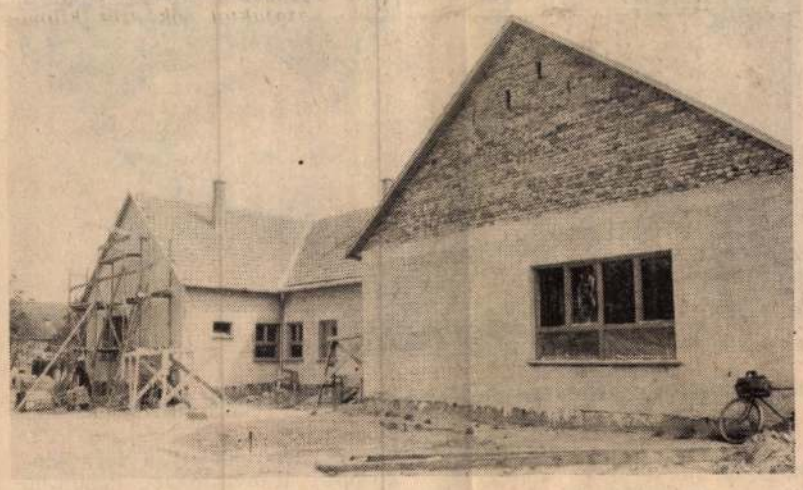

● Az újjáépülő óvoda. (Straszer András felvételei.)

Molnár Zoltán:

A VERESÉG

7.) — No, Janó — morgott tovább, le most már csak magának Dvor-sák. Ilyenkor a tót bozse istent kantott is már valamelyik, és talán éppen ez a rikkantás figyelmezteti a többit! S lám, többen

A ló fején kötőfék lógott. Nem volt vele kikötve: csak úgy odadobták egy bokorra. Ember sehol.

Hanem ahol ló van, ott ember is csak van. Jelen esetben lennie kell itt egy román királyi lovas katonának.

András lassan, nagyon-nagyon lassan, hogy valami meg ne recsecsenjen, emelkedni kezdett. Ő maga viszont gyanús neszt hallott, emberneszt. Csak még nem volt egészen biztos a dolgában. Ám hiába állt úgy fel, mintha lábizom-gyakorlatként kellene hat, és ha talán nem is őrizve meg közben nadrágja, s különösen gatyája tisztaságát, lóra pattanhat. Ha meg netán így sikerül el is vágtatnia, bizony nem volna ésszerű utánalövöldözni. S nemcsak azért, mert semmi szükség egy agyonlőtt románra. Élőre annál inkább. Hanem főként azért, mert a lovasok még nem jutottak olyan messzire, hogy meg ne hallanák a puskalövést.

Mindezt egy pillanat alatt végiggondolta; úgy érezte magát, mint horgászás közben, amikor a

1021

A szobrászat társadalmi szolgálat

Beszélgetés Vasas Károllyal, a hartai felszabadulási emlékmű alkotójával

Kifulladva érkezem a rózsadombi műteremhez. Mögöttem a meredek kis utca, előttem újabb magaslat: keskeny csigalépcső kúszik az emeletre. A kicentizett hajlatokba egy ember valahogyan bepréselődik, de hogyan jutnak le innét a szobrok, melyeket igazán nem lehet ölbekapva szállítani? Körülményesen, vagy sehogy. A hartai emlékmű gipszmodellje például elmozdíthatatlan. A szobrásznak arra is ügyelnie kellett, hogy hová állítja a két figurát és mennyi gipszet rak fel, nehogy beszakadjon a padló és az alattuk lakóknál kössenek ki. A szobrok készítése is teret, speciális munkafeltételeket igényel, ennek kevés műterem felel meg. Vasas Károlyé sem. Bár, ha nem hozom szóba, talán meg sem említi a kényelmetlen helyzetből adódó gondokat.

□ □ □

Egyénisége annyira megnyerő, hogy teliaggathatnám dicsérő jelzők díszével, mint egy karácsonyfát. Nem káprázta el a művészetét felmagasztaló szavakkal, de amit mond, abból kifényesedik az érző, gondolkodó és alkotó ember sok tapasztalatból leszűrt, személyes elfogultságtól mentes hitvallása. Csendes, de nem azért, mert nincs mondanivalója; idegen tőle a lármás önmutogatás. Nyilván ezért is tudunk róla keveset. Sokan csak most fedezték fel: nemrég zárult első, önálló kiállítása a Műcsarnokban.

Több mint húsz évet várt rá, mégsem panaszkodik. Kivárta. És közben szerényen, de megtorpanások nélkül közelített a maga elé kitűzött célhoz. Két Munkácsy-díj, az Érdemes Művész kitüntetés, a III. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé díja, a ravennai Dante Biennálé aranyérme, díjnyertes pályázatok és számos megvalósult köztéri alkotás bizonyítják tehetségét.

— Salgótarjánban született, szobraival sokfelé találkozhatunk az országban. Most megyénkhez is köti a hartai emlékmű?

— Más is. Talán kevesen tudják, de a kiskunhalasi pártházon is van egy domborművem, és a kecskeméti pályaudvarral szemközti parkban levő két kis oroszlánt is én készítettem. A hartai szobor eredetileg Kecskemétre készült, a megyei pártbizottság előtti térre. Hat pályázat közül fogadták el az enyémet, majd kiderült, hogy a kivitelezéssel várni kellene évekig, amíg a tér végleges formája kialakul. Mivel a hartaiak régóta benyújtották igényüket egy felszabadulási emlékműre, szívesen belementem a cserébe, mert láttam, hogy őszinte, nagy szeretettel fogadják a szobromat.

— A község szívébe zárta a szobrot és másoknak is az a véleménye, hogy kifejező, szép alkotás. Hatalmas lendület repíti, ezzel ragadja magával a nézőit.

— Szeretem a dinamikus megfogalmazást, mert úgy érzem, hogy a mai életre is a robbanásszerű változások a jellemzők. Persze, ennek volt egy előzménye is. Részt vettem egy hasonló témára kiírt pályázaton, ahol az anyag milyenségét is meghatározták. Ragaszkodtak a kőhöz, ami eleve egy visszafogottabb megfogalmazást kíván. Több tervet is csináltam, egyikbe sem sikerült beleadnom ezt a lendületet. Akkor jött a Bács-Kiskun megyei Tanács pályázata, itt nem volt megkötve az anyag. Valósággal kirobbant belőlem a forma. Végre nincs kő, nincs, ami visszafogjon, én is felszabadultam az anyag kötöttsége alól és szerencsére a téma is ezt kívánta.

A hartai emlékmű tehát sikeres ötvözete az alkotói szabadságnak és a társadalmi megújulás jelképének. A megszokás merevségéből kitörő formának és a benne kifejeződő tartalomnak. Nem közhelyeket ismétel dagályosan, a fogalmazása mégis közérthető. Ami népszerűvé tehet egy szobrot nálunk, másfelől viszont kételyeket támaszt: szeretünk lelkesedni azért, amit nem értünk.

□ □ □

— Meggyőződésem, hogy a szobrászat társadalmi szolgálat. Mindig is az volt. Az egyiptomiak, vagy a görögök szobrai bennünket gyönyörködtetnek, de a maguk korában nemcsak esztétikai funkciójuk volt, hanem tudatosították a társadalom felépítésének rendjét és megteremtették az akkori eszmények képére formált ember típusát. Ezek a szobrok a tömegekhez szóltak, az ő hangulatukat, magatartásukat befolyásolták és irányították. A mi szobrászatunknak — főleg a köztérinek — hasonló a rendeltetése, természetesen más formában és tartalommal.

— Nem túl sok már így is a monumentális, a kikapcsolódni vágyó embert lépten-nyomon mellbevágó szobor? Fennáll annak a veszélye is, hogy tömegével ezek a művek nem érdeklődést keltenek, hanem közömbösítik egymás hatását. Úgy érzem, még nem jutottunk túl a találgatáson, hogyan lehet a magunk korát és világnézetét köztéri megfogalmazásban is hatásosan kifejezni?

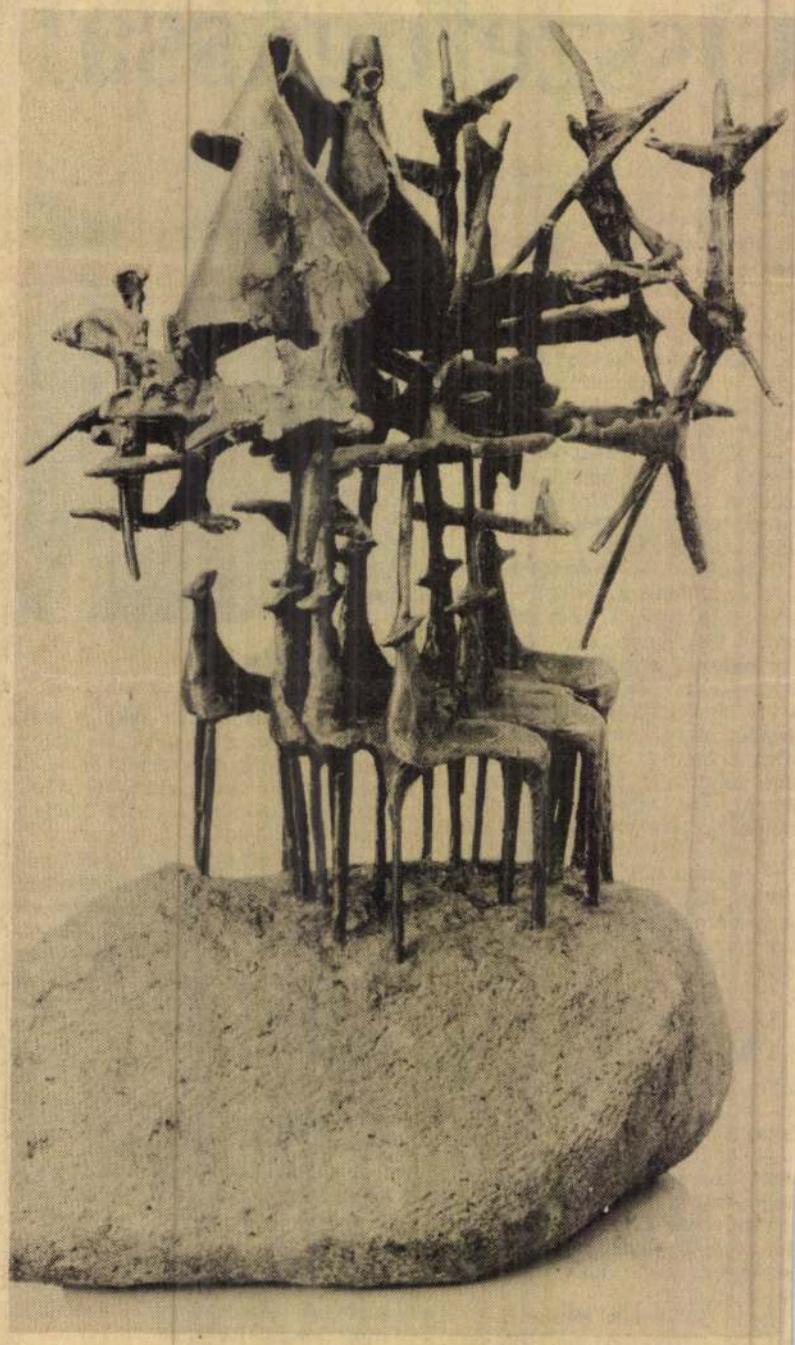

● A hartai felszabadulási emlékmű gipszmodelljének figurái.

— Ebben az is közrejátszik, hogy nálunk mindig van egy divat, és ami attól eltér, az már nem is lehet jó. Most például kedvezőbb fogadtatásra számíthat, mondjuk egy kettéfűrészelt gömb, ami mindent kifejezhet — nemzetközi gyermekévet, vagy árvíz elleni küzdelmet —, mint a naturalizmus vasmarkából kiszabadított, de mondanivalójában félreérthetetlen emlékmű. Csakhogy a térrácsok, hasábok és gömbök folytonos ismétlődése is unalmassá válik, arról nem beszélve, hogy hová lehet eljutni a parkettminták és hullámvonalak variálásából?

— Én nem hiszem azt, hogy egy témát ki lehet rekeszteni a képzőművészetből, s az életből. A világon mindenütt megtalálhatók egymás mellett a legkülönbözőbb irányzatokat képviselő művek, a naturalisták éppúgy, mint a legvadabb absztraktok. Nem a kategória számít, az eredmény. Amit kihoztak az anyagból és saját magukból.

□ □ □

— Idehaza megnehezíti a helyzetet, hogy a divatot irányító szakvélemény, vagy a hozzá nem értésüket tudálékossággal palástoló sznobok igénye eltér a közízléstől. A képzőművész vagy az egyiket szolgálja, vagy a másikat. Ön még sohasem érezte, hogy valahol meg kell alkudnia a kényszerítő körülményekkel?

— Minden munkámban, a hartai emlékműben is a szobrászati kitörés lehetőségeit kerestem. Más dolog, hogy ezek a térbe helyezett formák felismerhetők, de valahol találkoznom kell azoknak a megértésével is, akikhez szólni kívánok. Ha számításon kívül hagyom őket, akkor ki a fenének csinálom? Rendkívül izgat, mire vagyok még képes, de úgy akarok mindig továbblépni, hogy hinni is tudjak abban, amit létrehozok. Semmit sem szabad félredobni, csak átfogalmazni. Naprakészen kell lenni az egész világ dolgaival és bizonyítani — emberileg, politikailag, szobrászilag a társadalmi szolgálat létjogosultságát.

Vadas Zsuzsa

● A Cantata profana csodaszarvasai, a meséből nőnek Bartók zenéjének hordozóivá.

● Ágaskodó ló.

TÁRSADALMI SZEMLE

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT ELMÉLETI ÉS POLITIKAI FOLYÓIRATA

6

XXXIV. ÉVFOLYAM, 1979. JÚNIUS

Vasas Károly

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1979 — 6

Társadalmi Szemle

nobrárumávés

Tozi

Vasas Károly: Bányászfej

TÁRLAT

VASAS KÁROLY (1930—). A magyar szobrászat középgenerációjának egyéni hangú képviselője. Pátzay Pál és Szabó Iván növendéke volt a főiskolán, 1957 óta kiállító művész. Kétszeres Munkácsy-díjas. Érdemes művész, külföldi díjai közül a ravennai Dante-pályázat aranyérme a legjelentősebb. Indulatoktól fűtöttek szobrai, jellemző rájuk az elnagyoltság, a felületek sima, fényes volta. Elkötelezett művész, nem egyszer választja témául korunk, társadalmunk eszméinek, politikai eseményeinek megformálását. Siófokon augusztus 29-ig látható most kiállítása, a Kulturális Központban. A közeljövőben állítják fel Balatonfüreden Három tavasz című nagyméretű, forradalmi eszmét szimbolizáló művét.

(A melléklet belső oldalain a művész munkáit közöljük.)

kor láttam, hogy a markában növénycsutakokat, papírdarabokat, a hőségtől gutaütött lepkét, s miegymást lenget.

— Mit talált? — érdeklődtem.

— Tisztítom a Balatont — volt a válasz. — Mindig, ha kifelé jövök a vízből, összeszedem a szemetet. A múltkor jött egy pasas, cigarettával a szájában, s éppen kétszült nagy ívben elhajítani a itt a szemetes... A kedélyessé váló párbeszédet az illető hitvese törte meg: ugye mondtam, Jocó, hogy ne gyere be a vízbe cigarettával!...

Ezután elköszöntünk egymástól. Megnyugodva trappogtam tovább a hínárok, moszatok között. Mégiscsak óvják a Balatont. Ez az egy ember bizonyosan.

r. j.

szülőfalujukban. „Hiába teszünk meg mi mindent a gyerekek neveléséért, ha a körülmények elvándoroltatják tőlünk a szellemi erőket."

Pedig a tények azt bizonyítják, hogy az örményesi pedagógusok igen eredményesen dolgoznak: a bukási arány minimális, a tankötelezettség betartása — 10 éve már — teljes, ugyanígy az iskolaelőkészítés is, igazolatlan hiányzás és veszélyeztetett gyerek nincs.

De a leendő szellemi erő elvándorol, s nem jön visszza, ahonnan vétetett...

nnyi játék, hogy talán már
bőség zavarát okozza.
Mindennek, a jövőnek az
lapja az óvoda, az iskola,
nondja a tanácselnök.

A fáklyák égnek

A falu szellemi központja
z iskola. Az igazgató, Fel-
tai István — tíz tanár, taní-
ó és négy óvónő élén — csak-
em negyedszázada dolgozik
Örményes anyagi és szelle-
mi felemelkedéséért. Tanít-
ványaim közül heten tané-

Nemcsak lakóhely: haza

A szocialista életforma
életmód megközel
vizsgálva ezt a f
get, azt kell
nunk, hogy

MAGYAR HÍRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1979 ÁPR 15
Vasas Károly
SZOLNOK MEGYEI HÍRLAP
1021

tort, és megvárta, míg a rendőrök a kocsiba szállnak.

— A forgalmi nem a maga nevén van.

Vasas Károly: Cantata Profana

Tat bei. Erreicht man so die 70, denkt man nach, »was hast du in deinem Leben gemacht?« Eins kann ich sagen: Ich bin glücklich und auch stolz darauf, dass ich in Baderseck zusammen mit meinem Vater seit 1904 fortlaufend bis heute Generationen erzogen habe.'

Eva Mayer

Elisabeth Lagler:

„Ich liebe meine Muttersprache"

„Wie auch mein Familienname verrät, stamme ich aus einer Nationalitätenfamilie, einer »Pohnzichterfamilie« wie hier in Ödenburg/Sopron die Deutschen genannt werden, weil sie zwischen den Weinstöcken Bohnen gezüchtet haben. Alle meinen Vorfahren waren deutsch. Ich hab' Deutsch an der Budapester Eötvös-Universität studiert.

Fünf Jahre habe ich im Budapester Kossuth-Gymnasium Deutsch und Russisch unterrichtet. Die letzten zwei Jahre mit dem deutschen Klassenzug waren ein Beginn, eine Versuchszeit. Dadurch kam ich wieder in Berührung mit der Nationalitätenarbeit.

Jetzt unterrichte ich in meiner Heimatstadt, im Institut für Kinder[illegible]

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1979 APR 13

Neue Zeitung

Károly Vasas

nobráncművész

Statue eingeweiht

1021

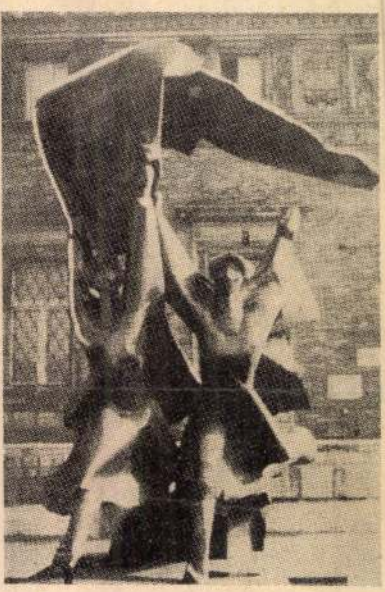

In Hartau/Harta wurde zum Tag der Befreiung, am 4. April, das Befreiungsdenkmal von Károly Vasas in feierlichem Rahmen übergeben. Aus diesem Anlass hat man im Kulturhaus ein buntes Programm veranstaltet.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
NÓGRÁD
1979 APR 8

...vasás

...örténet. Nem
igaz, de —
...rú, hogy igaz
...gyik könyves-
hogy kér egy-
pontosan 125
...ibbi 70 centi-
...s bordó borí-
...tetlenül néz-
...skedő, mert ő
...lolgot: új bú-
...c is tartozik,
...totta össze a
...ács.

...n hozzáfűzni,
az vajmi rit-
sak a külseje
... Ez még le-
...kább közügy,
szeretetére és
...k: a társada-
...lhatók embe-
...n keveset ol-
...yeket ők ma-
...epel az ingá-
...glaltság.
...tt jár az egy-
...vek összpél-
...inden lakosá-
...nészetesen az
...tatja a tény-
...aki nyolcnál
...ol és olvas el
...vet vagy még

...nk hallatla-
...4 forintért is
...nekeit. Anya-
...zton állíthat-
... meg abban,
...gyűjtsön. De
...lcsóbb: szin-
...kevésért, egy-
...kért kaphat
... műveket a
...ió fölött jár
...t kölcsönzött
... fejenként —
...az írni-olvas-
...tet jelent. Ez

...kben városon
...lő. Méghozzá
...ber számára
...se el. S, ezen
...vesen — úgy
...ni gond lett:
... költenek a
... azért, hogy
... Pedig be le-
... televízióké-
...hetőség, meg

...s szeretetére
...kell, már a
... az óvodások
...t, ha maguk
... még bíztat-
...szetesen csak
...z érdeklődé-
...á, meg akar-
...elent, miért
...n. Kis törté-
... képekhez, s
...ik közé a

... sem lesz a
... aminek —
...ja. Nem rit-
... bár maga
...n a könyvet
...ifeladatot ad

legalá...
tára.
sét, ...
pedagógus akár a ...
het jutalmazni azzal, hogy a legszebb ...
tékesebb könyveket a valamilyen célt elérőnek kölcsönzik ki. És lehet — sajnos, elég gyakran megtörténik — a fölöslegessé vált, irodalmilag csekély értékű könyveket év végi jutalomkötetként adni a kitűnő rendű tanulóknak. Ez viszont inkább riaszt, mint vonz...

Napjainkban általában hamar kialakul a gyerekek, fiatalok érdeklődése az életnek valamelyik területe iránt. Jó pedagógus a törekvés láttán még a saját könyveiből is kölcsönöz vagy lehetőséget teremt arra, hogy a nyílteszű diák kielégíthesse érdeklődését. Felmérhetetlen jelentősége van annak, ha a fiatal ember már a kezdetek kezdetén jól alapozza meg műveltségét. Akkor egy idő után már maga keresi meg az őt érdeklő könyveket, felkutatja a családban, ismerősöknél, könyvtárakban.

A legnagyobb jelentőségük azonban mindenképpen a könyvtáraknak van. Minden megjelenő könyvet még a könyvgyűjtő sem tud megvásárolni. A mind fontosabbá váló művelődési otthonok egyik feladata a könyvtárak jó megszervezése. És — ezen sokkal túlmenően — a könyvek népszerűsítése, az olvasó emberek körének szélesítése. A műveltség terjesztése — mint a közművelődési törvény kimondja — közügy. Nem elég tehát, ha a könyvtárban katalógusból válogathatnak az állandó és még inkább leendő, még csak reménybeli olvasók. A könyvtárosnak és a kultúra más művelőinek is segíteniük kell, hogy ki-ki megtalálja az őt érdeklő írásműveket.

Mostanában vita zajlott akörül, hogy legyenek vagy ne legyenek betegkönyvtárak a kórházakban. Megfontolandók az ellenérvek: kevés a hely, még kevesebb a betegekkel foglalkozni tudó dolgozó a kórházakban, helyenként az a veszély is fennáll, hogy fertőző betegségeket terjeszt a kézről kézre járó könyv. Mégis, a legtöbb kórházban már van vagy szerveződik a betegkönyvtár. A hosszabb-rövidebb ideig tétlenségre kényszerített ember a legjobban úgy tudja elfelejtení baját (még a műtétre várakozás nehéz óráiban is), ha más emberek igazi vagy képzelt történeteit olvassa, távoli utazások vagy akár egy krimi izgalmaiba éli bele magát.

Kimutathatóan könnyebb a gyógyulás, ha a lábadozó könyvek társaságában tölti az időt. S, könnyebb elviselni az öregség ezernyi baját is — erre a szociális otthonok lakói a leghivatottabb tanúk. Működnek és szerveződnek könyvtárak ilyen intézményekben, ahol minden nap hosszú lenne különben, kevés a program, s a múltba feledkezés, a soha vissza nem térő fiatalság utáni nosztalgia csak fogyasztja az amúgy is egyre kevesbedő életerőt. De a könyv, az olvasás visszaad valamit belőle.

Többet ér mindenféle adminisztratív rendelkezésnél, ha az embereket — akit lehet, egészen fiatalon, de még idősen sem késő — rászoktatják az olvasás örömére, a szabad idő kulturált eltöltésére. Megunhatatlan szórakozás és egyben művelődés: minden könyv más, új világot, nagyobb távlatokat nyit meg az olvasó előtt, önálló gondolkodásra készteti.

Egységes, s már törvénnyel is megerősített művelődési rendszerünkben különösen fontos helyet foglal el. A közművelődés munkásain nagyon sok múlik a könyvek megszerettetésében. Hogy minél több embert kísérjen végig az életén, eny-

1021

Vasas Károly szobrai

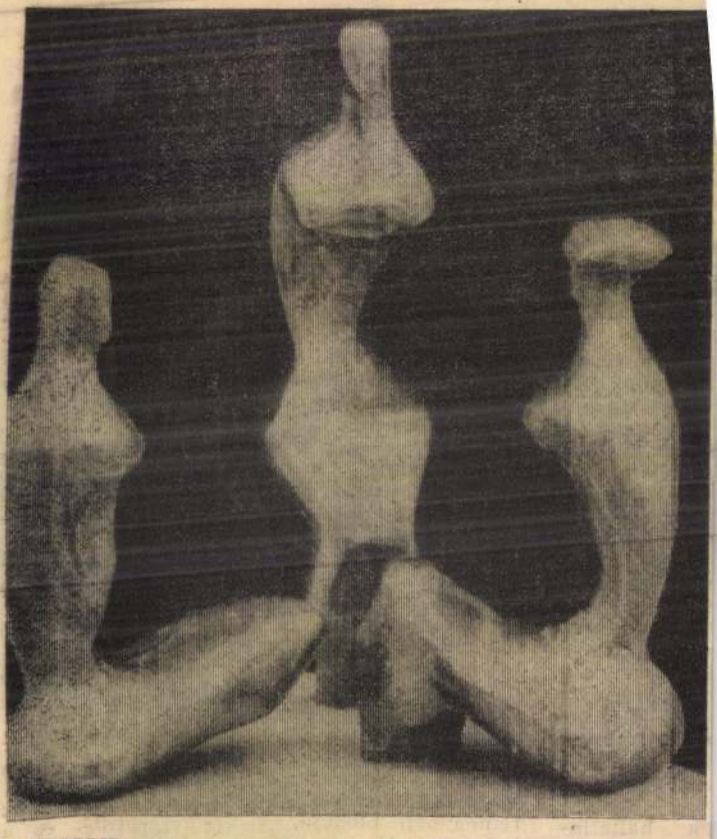

LÁNYOK.

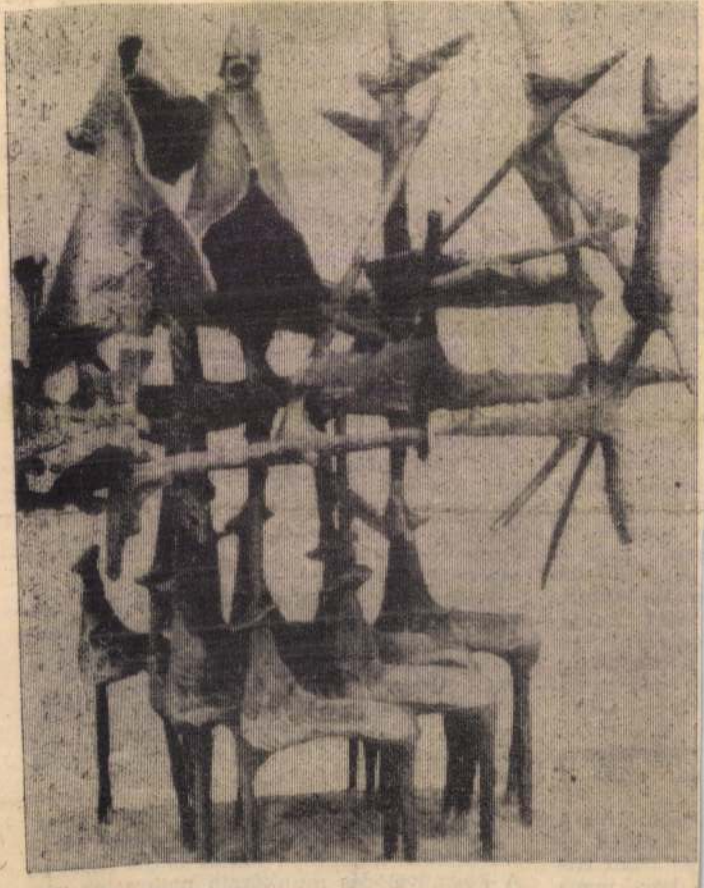

CANTATA PROFANA

FÖLDALATTI VASÚTI MÚZEUM (V., Deák téri metróállomás).
HOPP FERENC KELET-ÁZSIAI MŰVÉSZETI MÚZEUM (VI., Népköztársaság útja 103. T.: 228—476). A Kelet-Ázsiai Múzeum legszebb műtárgyai.
KÍNA MÚZEUM (VI., Gorkij fasor 12. Tel.: 423—916). Kínai porcelánművészet, Japán művészet, Kínai festészet (áll. kiáll.).
PESTERZSÉBETI MÚZEUM (XX., Kossuth L. u. 39. Tel.: 278—017.) Helytörténeti emlékek a XX. kerület múltjából — (áll. kiáll.). Plakátok, dokumentumok a Magyar Tanácsköztársaság idejéből.
RÓMAI KŐTÁR (III., Szentendrei u. 139.). Szabadtéri szoborkiállítás.
MAGYAR ELEKTROTECHNIKAI GYŰJTEMÉNY (VII., Kazinczy u. 21. Tel.: 220—472). Nyitva: kedd, csüt. 10—16-ig, szerda, pént. 12—18 óráig.

A kiállítótermek programjából

A kiállítások hétfő kivételével 10—18 óráig látogathatók. Az ettől eltérő nyitvatartásokat külön jelezzük.

BARTÓK BÉLA ÚT 32. GALÉRIA (XI., Bartók Béla út 32.). Nemzetközi gyermekalkotások kiállítása márc. 23-tól. Nyitva 14—19 óráig, szomb.-vas. 10—19 óráig.
CSONTVÁRY TEREM (V., Vörösmarty tér 1.). Jubileumi pályázat — márc. 29-ig. Nyitva 9.30—18 óráig, szomb. 9—14 óráig, vasárnap zárva.
CSEPEL GALÉRIA (XXI., Vasmunkás tér, Ifjúsági Klubház). Olcsai Kiss Zoltán szobrászművész kiállítása. Nyitva 12—18 óráig, szomb.-vas. 11—18 óráig.
FÉNYES ADOLF TEREM (VII., Rákóczi út 30.). Varga Hajdú István festőművész grafikai kiállítása.
FERENCVÁROSI PINCETÁRLAT (IX., Mester u. 5.). Kiss László szobrászművész kiállítása márc. 28-ig. Nyitva du. 2—7-ig, ünnepnap de. 10—12-ig és du. 2—4-ig.
HELIKON GALÉRIA (V., Eötvös L. u. 8.). Káldor Katalin grafikusművész kiállítása.
JÓZSEFVÁROSI KIÁLLÍTÓTEREM (VIII., József krt. 70.) Emlékkiállítás a Tanácsköztársaság 60. évfordulójára.
KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETÉNEK KIÁLLÍTÓTERME (V., Dorottya u. 8.). Sajtófotó '78. Fotókiállítás márc. 25-ig.
MŰCSARNOK (Hősök tere). Vasas Károly szobrászművész kiállítása. Szovjet képzőművészeti kiállítás.
NAGY BALOGH JÁNOS KIÁLLÍTÓTEREM (XIX., Ady E. u. 57.) A Dicsőséges 133 nap címmel politikai kiállítás.
STÚDIÓ GALÉRIA (V., Bajcsy-Zs. u. 52.). Nádler Tibor festőművész kiállítása márc. 24-ig. KISZ-kiállítás márc. 28-tól. Nyitva: 9.30—18 óráig, szomb. 9—14 óráig, vasárnap zárva.
ÚJPESTI MINI GALÉRIA (IV., Árpád u. 37.). Plakátkiállítás a Magyar Tanácsköztársaság mozgósító plakátjaiból márc. 25-ig. Bérczy Katalin keramikusművész és Kecskés Lajos szobrászművész kiállítása márc. 26-tól. Nyitva 16—20 óráig.

DU
szobrászművész és Reich Károly grafikusművész kiállítása.
BÉKÉSCSABA, Munkácsy Mihály Terem. Uhrig Zsigmond festőművész kiállítása márc. 29-ig.
SZEGED, Gulácsy Lajos Terem. Cs. Pataj Mihály festőművész kiállítása márc. 22-től.
SZOMBATHELY, Derkovits Gyula Terem. Pogány Géza festőművész kiállítása márc. 29-ig.
SZENTENDRE
Ferenczy Múzeum (Marx tér 6.)
Kovács Margit Kerámiagyűjtemény (Vastagh Gy. u. 1.)
Czóbel Múzeum (Templom tér 1.)
Barcsay Gyűjtemény (Dumtsa Jenő u. 10.)
Kerényi Jenő Emlékmúzeum (Ady E. u. 5.)
Szentendrei Képtár (Marx tér 2—4.)
Népművészetek Háza (Rákóczi u. 1.)
Művésztelepi Galéria (Vöröshadsereg u. 51.)
A kiállítások de. 9-től du. 5 óráig látogathatók.

MŰZEUMI ELŐADÁSOK, HANGVERSENYEK

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM

Vasárnap, 25-én, de. 11-kor: Reneszánsz Kórusmuzsika. Közreműködik a Somogy megyei Pedagógus, Énekkar, vezényel: Heisz Károly és az Építők Alba Regia Kórusa, vezényel: Kneifel Ferenc.

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

Szombaton, 24-én, du. 2—5-ig: Filmvetítés a „B" épület előadótermében. (Poór Bertalan, Látogatás Bortnyik Sándor festőművésznél, Derkovits Gyula, Uitz Béla — Élő hagyományok.)
Vasárnap, 25-én, de. 11-kor: Vasárnapi kórusmuzsika. Közreműködik az ELTE Radnóti Miklós Gimnázium Énekkara, vezényel: Pallos Béla.
Kedden, 27-én, du. fél 6-kor: Művészeti foglalkozások, vizuális játékok. Bevezetés a modern művészetbe. A konstruktív szürrealizmus — Vajda Lajos festészete.

MAGYAR MUNKÁSMOZGALMI MÚZEUM

Hétfő kivételével mindennap de. 11-kor, du. 2-kor és 4-kor: Mindenkihez! címmel az Interpress multivíziós műsora a Magyar Tanácsköztársaság kikiáltásának 60. évfordulója tiszteletére.

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

Csütörtökön, 22-én (8—14 éveseknek) és **kedden, 27-én** (14—18 éveseknek), du. 3-kor: Műelemzés gyerekeknek és fiataloknak.
Vasárnap, 25-én, de. 10-kor: A Postás Szimfonikus Zenekar Kamarazenekarának hangversenye a reneszánsz csarnokban.
Szerdán, 28-án, du. 6-kor: Ankét. A múzeumok szerepe a XX. sz. utolsó harmadában. Vezeti: Harangozó Márta, az Esti Hírlap kritikusa. Meghívott vendég: Varga Imre szobrászművész.

TERMÉSZETTUDOMÁNYI MÚZEUM

Szombaton, 24-én, de. 11-kor és **szerdán, 28-án,** de. 11-kor és du. 4-kor: Természetfilmek vetítése.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

PESTI MŰSOR
1979 MÁR 2 8

Vasas Károly, szobrászművész

1021

Vasas Károly szobrai a Műcsarnokban

Először jelentkezik önálló kiállítással a Műcsarnokban *Vasas Károly*, akit eddig elsősorban köztéri szobrairól ismert a művészetkedvelő magyar közönség.

Elkötelezett művész. Alkotásai modern megfogalmazású realista művek. Előszeretettel ábrázolja a dolgozó embert a harc, a munka lendületében. A forradalom, a küzdelem is gyakran szerepel alkotásainak témájaként. Megkapóan ábrázolja a forradalmi tömegek lelkesedését a *Téli palota ostroma* című szobrán. A karok, a lábak, lovak kavalkádjával találkozhatunk az *Összecsapás* című kisplasztikáján is. A lovak, valamint a lebegő drapériák ábrázolása nem hat közhelyként, szervesen illeszkedik be a kompozíciók szigorú rendjébe. Nem törekszik anatómiai pontosságú ábrázolásra, szobrai mégis élni, mozogni látszanak.

Szabadság (Fotó: Szabó Mihály és Wahr János)

Bár nem bányász családból származott — édesapja kőfaragó volt — mégis igen jól ismeri a vájárok munkáját. *Bányászok* című háromalakos kisplasztikája előtanulmánya az Oroszlányi Művelődési Központ előtt felállított hasonló című köztéri szobrának. Itt lehetőség adódott arra, hogy az alkotás térbe állításának terveit is maga készíthesse el. Az alacsony, lépcsős alapzaton elhelyezett szoborcsoport így emberközelivé vált. Mondanivalójának teljesebb kifejtéséhez igénybe veszi a különböző anyagok egymásra hatását is. Ilyen a *Bányász* című alkotása, amelynél a vágatot szimbolizáló durva felületű kőtömb szilárd tömege, és az ezt csákánnyal bontó vájár bronz alakjának kontrasztja sugallja a törékeny ember erőfeszítésének nagyságát a természet erőivel vívott küzdelemben.

De nemcsak a társadalom problémái, hanem az irodalmi alkotások is hatottak rá. Dante Divina Commediája inspirálta a *Charon ladikját*, s Bartók zenéje a *Cantata profana* című kő-bronz kisplasztikáját.

A *Szojuz—Apolló* című szobra szimbolista jegyeket mutat. Ez a látásmód sem idegen tőle. A kiállításra készült el eredeti méretben *Szabadság* című szobra, melyet a felszabadulás emlékére Bács-Kiskun megyében állítanak fel a közeljövőben. Megkapóak portréi is. Egyik legrégebbi alkotása a *Bányászfej*, amelyet feleségéről, *Dalmáról* készített portrésorozata követett.

Állandóan keresi a művészi kifejezés új útjait. Ennek a folyamatnak az eredménye a *Lányok* című háromalakos kompozíciója. Itt szakít a hagyományos patinázott felülettel, és a játékos formákat polírozott-fényes felületek által emeli ki.

Hosszú ideig kellett várnunk erre az első kiállításra, de most, az összegyűjtött anyag láttán elmondhatjuk: megérte.

Kis János

Vasas Károly, szobrászművész

Vasas Károly
Budapest / Műcsarnok

Vasas Károly: Harcos, bronz, 45 cm, 1971 (fotó Kovács Ferenc)

Művészet, 1979. márc. 44. old.

1918 OKT 29

EGYEI NÉPLAP

SZOLNOK MEGYEI
HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., DÉLI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

A BÉKE FORR

A nemzeti kérdés é

6. 1918—1919-ben Magyarországon a nemzeti kérdés egyben nemzetiségi és külpolitikai probléma is volt. A Károlyi-kormány a területi integritás politikáját követte, bár annak realitásában maga is kételkedett, de a róla való önkéntes lemondás ódiumát magára venni nem merte, annál kevésbé, mert az összes magyar politikai párt és irányvonal által nyújtott egységes támogatás alapja a területi integritás védelmének mindenek fölé helyezése volt." (Hajdú Tibor)

Miben reménykedett mégis ez a kormány?

A magyar polgári demokratikus forradalom külpolitikájának sarkköve az egyoldalú, sohasem viszonzott antantbarátság volt. A győztesek jóindulatában is bízva vetette fel a kormányzat a nemzetiségekkel való határmegállapodásokat.

Jászi ugyan később azt írta, hogy „az antantpolitika Janus-arcát én mindig tisztán láttam, s kezdettől fogva döbbenten kérdeztem: mikor fogja ábrázatának imperialista felét ellenünk fordítani, másik felének demokrata-pacifista mosolya helyett?", tevékenységével azonban ő is tragikusan hozzájárult a nemzeti önáltatás veszélyes spóráinak elterjedéséhez. S ezt a folyamatot még Vix alezredes budapesti tevékenysége sem volt képes egészen 1919. március 21-ig megállítani...

Ez a szemtanúk brutális és korlátolt, forradalmár körökkel kozó katona adta át a magyar kormánynak az újabb területek kiürítését és más, főként anyagi jellegű követelések teljesítését elrendelő jegyzékeket. Ő volt az egyetlen kapocs Magyarország és az antant között, mivel az újonnan szerveződő magyar külpolitikának Párizsba való meghívás hiányában más lehetősége nem volt. Azonban volt más lehetősége, helyesebben lett volna más lehetősége — egyéb irányban: a szociális forradalom, egy újfajta külpolitikai orientáció, Moszkva irányában. Annál is inkább, mert Szovjet-Oroszország kezdettől természetes szövetségesének tekintette a forradalmi Magyarországot.

Ne feledjük: 1917 után Európában nemcsak élesedett az osztályharc, hanem sokhelyütt fellobbant a társadalmi, a proletárforradalmak tüze. A kommunisták erősödő propagandája, amely a dolgozók internacionalista összefogását, imperialistaellenes szövetségét hirdette, széles, nem proletár rétegek szemében is a nemzeti tragédiából kivezető utat jelentette. A kormány és maga Károlyi is felismerte ezt, amikor igyekezett figyelmeztetni az antantot, hogy magyarországi politikája „melegágya a bolsevizmusnak."

Süket fülekre talált. A párizsi konferencia folytatva a békeelőkészítés munkáját, a

polgári demokratikus Magyar Népköztársaság sorsát, és közvetlen előidézője volt a Tanácsköztársaság kikiáltásának. A jegyzék súlyos feltételeit a rendszer képtelen volt vállalni. Minden összeomlott. „Az illúziók kergetése, a szerencsétlen kísérlet a területi integritáshoz való ragaszkodás és az antant előtti behódolás politikájának összekapcsolására, külpolitikai megfelelője volt az osztályellentétek kibékítésével kísérletező belpolitikának." A csődtömegből legalábbis a polgári demokrácia számára nem volt kivezető út. Magának a népnek kellett döntenie.

Hogyan is mondta Lenin Magyarországról szólva 1919. március 23-án a bolsevik párt VIII. kongresszusán? „A legradikálisabb, a legdemokratikusabb, megalkuvó burzsoázia beismerte, hogy a legnagyobb válság idején, amikor a háborúban kimerült országot újabb háború fenyegeti, a tanácshatalom történelmi szükségszerűség, beismerte, hogy az ilyen országban nem lehet más hatalom, mint a tanácshatalom, mint a proletariátus diktatúrája."

VÉGE

Dérer Miklós

Vasas Károly

JUHÁSZ GYULA:

Magyar nyár 1918

Pipacsot éget a kövér határra
A lángoló magyar nyár tűzvarázsa.

A Tisza szinte forr, mint néma katlan,
Mint izzó part ölelget lankadatlan.

Selyem felhői sápadt türkisz égnek,
Bolyongó vágyak mély tüzében égnek.

S a végtelen mezőkön szőke fényben
Kazlak hevülnek tikkatag kövéren.

Fülledt a csönd, mint ha üres a kaptár,
Keleti lustán szunnyad a magyar nyár.

Mi lesz, ha egyszer szikrát vet a szalma
És föllángol e táj, e néma, lomha?

Ha megutálva száz here pimaszt már,
Vihart aratva zendül a magyar nyár?

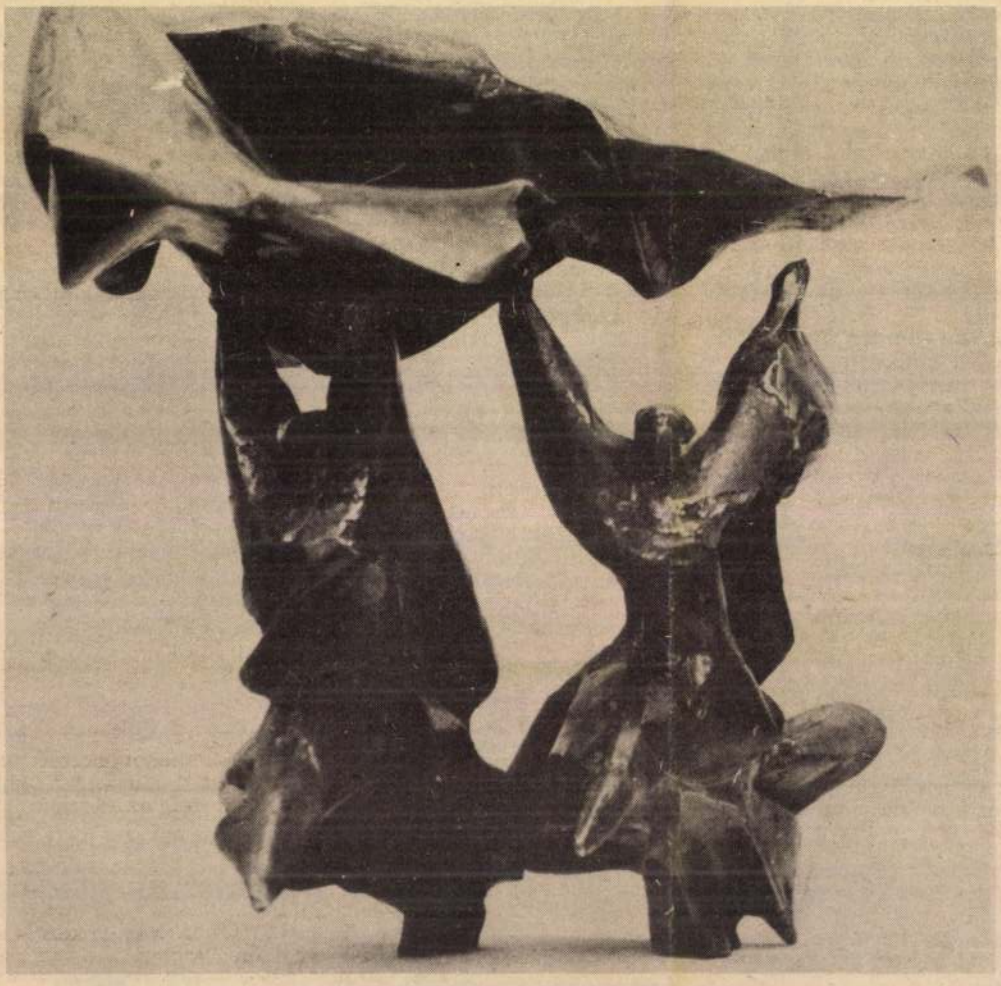

Vasas Károly: Szabadság (bronz, kisplasztika)

hetjük. Tesszük is, amennyire tudjuk.

A képző- és iparművészet területén a szaksz
hez a Magyar Tanácsköztársaság teremtett l
olyan szakasz, amikor a rövid ideig működ
Iparművészek Szakszervezeti Szövetsége képe
művészek tömörítésére, és jelen tudott lenn
a művészetpolitika fórumain úgy is, mint tár
érdeket védő. A Tanácsköztársaság bukás
szakszervezeteink nem működhettek, bár t
művészet és a szakszervezeti mozgalom kapc
meg teljesen.

A „megőrzőknek" is köszönhető, hogy n
a felszabadulás után – új lendülettel indulh
azáltal, hogy az elsők között jön létre a kép
szabad szakszervezet. A szakszervezeti vezető
élenjárók között dolgoznak az új élet indulá
igények kielégítéséért, az alkotói feltételek ja
sorban a művészet és a társadalom újszer
perspektívát adó kapcsolatának erősítéséért.

E két nevezetes történelmi időszak melle
dik még egy harmadik is, amely arról győz
az egységes művészeti szakszervezeti mozgal
vész szakszervezet művész aktivistái teremt
a konszolidációs időszakot követően a mí
szervezetek megalakulásában, vagyis az álla
szerének létrehozásában. 1949-ben megalakul a Képzőművészek Szövetsége és a Művészeti Alkotások Vállalata. 1952-ben költségvetési intézményként, majd 1954-ben kibővült hatáskörrel megalakul a Képzőművészeti Alap, és a három ágazat egyesülésével 1968-ban létre jön a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja, amelynek keretében megvalósul a művészek szociális biztonsága is. Az 1049/1954. sz. Mt. határozat alapján megkezdi működését az Iparművészeti Tanács, s a 23/1963 sz. kormányrendelet a Képző- és Iparművészeti Lektorátus létrehozásáról intézkedik. Ma már csak a legidősebb kortársak tudják, hogy a szóban forgó intézmények és még számos más vállalati és intézményi forma létrehozása előtt a szakszervezet fórumain milyen élénk és termékeny vita folyt.

Jelentőségénél fogva első helyen érdemelt volna említést, hogy a szabad szakszervezet belépése az egységes művészeti szakszervezeti mozgalomba (akkori neve MÜDOSZ) új helyzetet teremtett. Az egyesülés sok előnnyel járt, mint ahogy a képzőművészek és iparművészek támogatását a szakszervezet ma is jórészt az egységes művészszakszervezet, a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége útján látja el. A Képzőművészek, Iparművészek és Művészeti Dolgozók Szakszervezete számára a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége biztosítja a támogatás hatékonyabb eszközeit, növeli az érdekvédelmi munka szakszerűségét és rangját, kiépíti a többi művészeti ágazatokkal való rendszeres kapcsolatot, segít az elvi érdekvédelmi, esztétikai kérdések feltárásában és meggyőző tudatosításában, valamint a partneri kapcsolatokban. Az említésre került időszak intézkedéseiről később még szólni szeretnék, előbb azonban szakszer-

Vasas Károly

Felszabadulási emlékmü
/Harta/

ajdócsi István: A képzőművészet támogatási rendszere,
Bács-Kiskun megyében.
ÜVI SZET", 1979.november - 20.lap.

tényezőket legalább egyszer minden esztendőben testületi ülésen vitatjuk meg. Ebben a periódusban ilyen mindig visszatérő kérdések voltak: az anyag- és eszközellátás helyzete, a honoráriumok és a jövedelmek alakulása, a Minisztérium Képzőművészeti Osztálya előtt álló feladatok, a jogsegély, a tagsággal való kapcsolat, a munkavédelem, a fiatal művészek helyzete, a taggyűlések tapasztalatai. Más kérdések a testület ülésén időszakosan kerültek napirendre.

Ezzel összefüggésben még annyit kell megemlítenem, hogy az alkotmányosan és a törvények által is előírt eszközökön túlmenően szakszervezetünk partneri kapcsolata szabályozott, és kisebb-nagyobb mértékben e partnerség a gyakorlatban is funkcionál.

Munkánkat és felfogásunkat a művészetek támogatásának kérdésében alapelvek szabályozzák, s azt hiszem, nemcsak nekünk, hanem a mecénálásban érdekelt valamennyi fórumnak rendelkeznie kell egy elsődleges és egy járulékos támogatási kritériumrendszerrel.

Szakszervezetünk, mint minden más szakszervezet, a társadalom előtt álló feladatok megoldásában kettős funkciót teljesít. És ezt a támogatás kérdéseiben sem hagyhatja figyelmen kívül. Ez azt jelenti, hogy a szakszervezet szervezi a tagságot az országépítő munkában előttünk álló feladatok megoldására, és védi érdekeiket, ha még oly nehéz körülményekről van is szó, mint amilyen nehéznek a szellemi szabadfoglalkozású képzőművészek és iparművészek körülményeit nevezhetjük.

Két nagy kérdés vár tehát válaszra: Hogyan végzi el a szakszervezet az ilyen módon meghatározott feladatát? Melyek azok a főbb

tértekezletünk kiemelt fel-
M alapany
gi fejlődés
gosságának
megalapoz
a az is, h
zügyi tev
t, értéke
yezők ki
t vállala
tési mu
etők vi
fejlődé

ÉRTÉK
állala
ása e
e nél
okra i
izsgá
t is.
az
ell
a p
, javaslatot, s azo

ak, hogy mit tehet a tröszt
segítség azonban a fejlő-
l lépni azon, hogy csupán
ágot, az objektív feltétele-
mérhető, de azon is el kell
a valósághoz tartozik —,
k a gyárakban, üzemekben
özös céljaink megvalósítá-
nek. És éppen nekik nem
ételek puszta feltárásával.

OT, majd kidolgozni meg-
egjobb módszereit, hogy az
őbb legyen, hogy az embe-
elmük, eredményük legyen
kommunistáknak.

Kozma Judit

A Technika Házában április
5—6-án *tudományos ülésszá-*
őrkutatá

1971 ÁPR 2-1
CSEPEL
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

d

naha
k né
kül
ottója

valak
gy ige
ptelene
k eg
ötlettel megol... problé-
mát:

— A szomszéd üzemné
építkeznek. Onnan szerezze-
nek, csak úgy, kéz alatt.

Mire a titkárnő megszó-
lal: — Ezt is jegyezzem?

★

Egy fiatal munkás buz-
gón a könyvébe mélyed.
Oda lép hozzá a mestere
és kedvesen megveregeti a
vállát:

— Szabad? Nem zava-
rok?

— Most igen Gyuszi bá-
csi. Nagyon izgalmas ez a
történet — feleli a fiú és
tovább falja a regényt.

CSE

FELSZABADULÁS

1021

Vasas Károly

VASAS KAROLY SZOBRA

Lenin-Denkmal in Mohatsch/Mohács

Rentner im öffer

„Ich als Rentner stecke wieder bis über beide Ohren in der Arbeit, u. a. unterrichte ich in Sz. in der 5. und 6. Klasse Deutsch", schrieb mir kürzlich ein Leser, der sich übrigens auch aktiv an der Mitgestaltung unserer Zeitung beteiligt. Oft kehren wir auf unseren Reportagen auch bei älteren Leuten, bei Rentnern ein. Immer wieder können wir dabei feststellen, daß viele nicht zu den „Alten" ge-
hören. Die einen arbeiten unbeachtet

Vasas Károly
születésének.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-749, 340-726

1982 NOV 6

NEUE ZEITUNG

Kumpelstatue im Mecsek

1021

Jene Statue, die anläßlich des 200jährigen Bestehens der Mecseker Kohlengruben in der Kumpelsied-

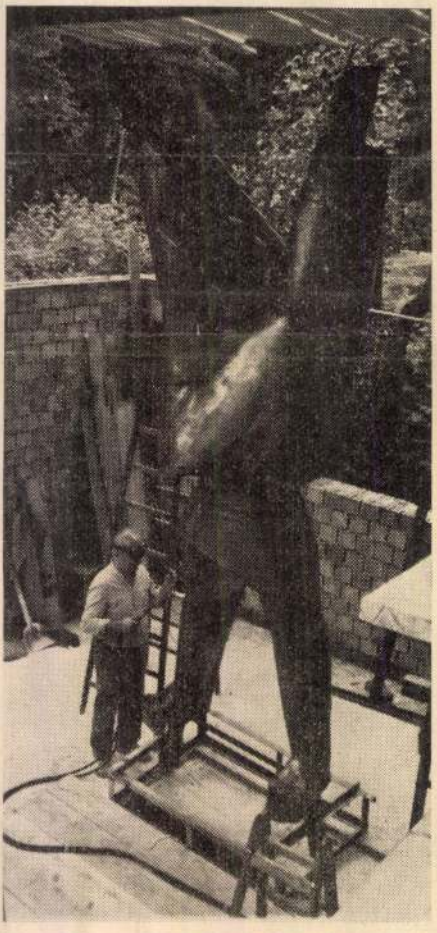

lung Vasas bei Fünfkirchen aufgestellt wird, ist nun fertig. Das Werk des Budapester Bildhauers Károly Vasas ist aus Kupfer.

Erdős Péter

Vasas Károly

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPSZAVA

1982 NOV 6

Bede Attila fordítása

1021

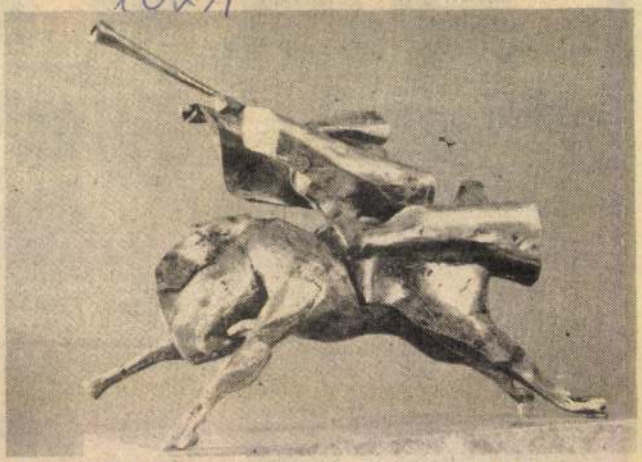

Vasas Károly **HÍRNÖK**

„... Pontos
amikor hatal
lépő elnöksé
Lenint! Zöm
nagy fej, ha
vid orr, nag
borotvált ál
köznek a hajdani és majdani jól ismert szakáll borostái. Ruhája kopott, nadrágja túl hosszú. A tömeg bálványa, akit úgy szeretnek és tisztelnek, mint kevés vezetőt a történelem folyamán. Különös népvezér, olyan, aki szellemi fölényénél fogva vezető. Szintelen, humortalan, meg nem alkuvó és kérlelhetetlen. Nincsenek érdekes idio-

összehúzott
várakozik,
neplés láts
kor a taps
mond: »M
felépítéséh
Reed: Tíz
lágot [részl

VÁCI MIHÁLY:

Ma sem könny

Leningrád, 1965

Ma sem könnyebb,
e békességes időben: —
eltűrni,
ha rossz irányzékú lövéseink,
fegyver-tusa vág pofon.

Ma sem könnyebb,

Meghaltak
Hitték — h
— eltűnne
utcák köve
kinő feletti
igazságos r
emlékmű

Vasas Károly

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Grafikusművész

1984 NOV 7

KELET-MAGYARORSZÁG

1029

Vasas Károly: Békességóhajtás

idején az ország minden részéből ideérkeztek. A lakosság természetes növekedése az elmúlt 15 évben meghaladta a 200 ezer főt.

Metro még az idén

A város viharos fejlődését előidéző iparosítás elsősorban az automatizálás és gépesítés útján halad, nem pedig a munkaerő növelésével megy végbe, mint korábban. Gazdaságilag az a vállalat jár jól, amelyik a munka termelékenységének növekedési ütemét új műszaki elgondolások megvalósításával éri el. Ez a helyzet Minszk mind a háromszáz ipar-

Vasas Károly
Arafi Nemzővés

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1984-11-07

KISALFÖLD

1021

■ Vasas Károly rajza

kérdi kacsi
derül.

Pataki Lá
számú igaz
Magyar El
ták Szövet
spanyolos –
csapatok el
tizán Ukraj
szervező, p

— Azokat az idoket tobbet senki se élje át! Nekem se hiányoznak . . .

Peterden lakik, de a fiánál, Bogádmindszenten érjük el: szüret van, segíteni kell. Beülünk a nagyszobába, s a lebilincselő történet, amely ezután következik, feledteti az idő múlását, kitágítja a falakat, s elvisz egy kis kirándulásra — a történelembe.

Előre bocsátja:

— Dokumentumokkal mindent nem tudok igazolni, volt amit évekig nem is tudtam. De így volt. Amíg nem hittek nekem, nagyon fájt, aztán, hogy Nyikolaj Piszarenko, a partizánegység parancsnoka „igazolt", 1972-ben felvettek a Partizánszövetségbe. Mozgalmi múltamat 1935-től elismerik, megvált ott a levegő körülöttem . . .

— Tudja, hogy hívtak en
n? — Csornij Csortnak, azaz
ete Ördögnek. Fekete za
volt, fekete nadrágom, s
óriási karimás-kalapom, a
pén ötágú vörös csillaggal.
sélni kezd . . . A partizán
g le-lejárt a falvakba, az unióba, esetleg a partizán közé. De hogyan. Belépett cseh hadseregbe önként, kik rült a frontra, majd néhány t sával átszökött a partizán közé.

— Eleinte közös beveté vittek bennünket, míg megg ződtek róla, nem üavnökök gyunk. Amíg Ukrajnában dúl a harcok, az egység felad a németek utánpótlásának varása, elfoglalása volt. Főleg dokat, vasúti csomópont robbantottunk.

— Laci bácsinak milyen fe vere volt?

— Eleinte dobtáros, az egy rövidnyelű, német fegy Tudja, a dobtárasnál, ha kicsit dolgozott vele az em a cső kitágult, lötyögött be a lőszer, s aztán pontosan nem lehetett.

— A partizánélet?

— Cigányélet. Azt etti amit a lakosság adott, s az jó nap volt, ha kétszer ju Volt egy idő, amikor két h nem láttunk kenyeret. Tisztá dási lehetőség a patakban, vás a szabad ég alatt. Ma

Vasas Károly

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Grafikusművész

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1984 -11- 7

1021

Vasas Károly rajza

Az egyetem p
negtudtuk, hogy
ató 3500 tanár
anul az 1944-ben
világháború ide
engyelország első
ott új felsőoktat
en. A városi tan
lésügyi osztályán
ól kaptunk tá
ogy milyen sokr
atják a város hi
ntevékeny műv
almait. Ezt magunk is ta-
asztaltuk a jubiláló énekkar
díszhangversenyén.

Rajtunk kívül az olasz testvérváros, Modena egyeemének kórusa érkezett még külföldről, továbbá három engyel érekkar köszöntötte a ubilálókat a kiemelt ünnepégen. E díszhangverseny el-ő részében az öt meghívott tórus adott egyenként negyedórányi műsort. (Jóleső rzés volt, hogy egyöntetűen mi műsorunkat és előadásunkat ítélték kimagasló színvonalúnak.) Szünet után az ünnepeltek énekeltek és valamennyien ünnepeltük a jubiláló kórust. De hogyan!

A lublini Akadémiai Kórus két magyar művel kezdte jubileumi műsorát. Örömmel hallgattuk a Szokolay- és Bárdos-műveket a magyar származású, tehetséges, csupaszív karnagynő, Andrea Jaworska ihletett tolmácsolásában. A továbbiakban olasz, majd természetesen lengyel műveket énekeltek, kitűnően, megérdemelt nagy sikerrel.

vérbarátként fogadtak a nyáron Debrecenben szerepelt gyerekek, egy gyönyörű, nagyszerű akusztikájú templomban, itt is hallatlanul hálás közönség előtt, végül egy közeli gyógyüdülőhely barokk palotájának csodálatos koncerttermében, ugyancsak meghatóan baráti légkörben. Szakmailag biztató, hogy alig három héttel a tanévkezdést követően egybeforrt együttesként tudtunk helytállni, említést érdemel két segítőtársam: a fiatal másodkarnagy, Török Ágnes és a még egyetemi hallgatóként tanuló kórustag, Somogyi Terézia igen ígéretes karnagyi munkája.

Lányaink a szép kirándulás során nemcsak a tájakban gyönyörködhettek, Lublinban nemcsak művészi értékűt nyújtottak, nemcsak egy szép testvérvárost ismertek meg, de túlmenően a lengyel és olasz fiatalokkal kötött tartalmas barátságok kötésén, megtanulhatták: hogyan lehet és hogyan kell megünnepelni egy arra érdemes

Vasas Károly

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Grafikusművész

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

1984 NOV 07

1021

Vasas Károly rajza

VASAS KÁROLY szobrász

VASAS KÁROLY Munkácsy-díjas érdemes művész szobrai láthatók Siófokon, a Dél-balatoni Kulturális Központban. A tárlaton a művész 35 alkotását mutatják be, köztük van A Téli Palota ostroma című szoborcsoport is.

Népszabadság 1983. VII. 23.

VASAS Károly

A zsűri a következő művészek munkáit jutalmazta: *Hegedűs Morgan* Salgótarján városi tanácsának díját kapta, *Kunt Ernő* az Ózdi Kohászati Üzemek, *Tóth Imre* a Dimag Rt. díját vehette át, *Mazsaroff Miklós* Borsod-Abaúj-Zemplén megye, *Vasas Károly* Nógrád megye díját kapta, *Lukovszky Ilonát* a Timpanon építész és mérnöki iroda jutalmazta, *Szanyi Péter* alkotásaiért Miskolc város nagydíját kapta, *Szalay Lajos* pedig a Miskolci Galéria különdíját vehette át.

(dobos)

Fotó: Laczó József

1990, Miskolci Téli Tárlat

rétegekhez kívánt szólni; lapjának sok számát egyedül írta.

A politikai életben demokratikus szándékok vezették. Függetlenségi párti képviselő volt (1906—10), az I. világháború után Kós Károllyal együtt a Magyar Néppárt egyik szervezője és elnöke (1922), majd az OMP reformcsoportjának egyik szószólója. A közélet demokratizálását és a román demokratikus erőkkel való szövetkezést igénylőkkel együtt 1927-ben kivált az OMP kötelékéből, s az újraalakuló Magyar Néppárt ismét elnökké választotta; közvetlen munkatársa Kós Károly és Tabéry Géza.

Romániában megjelent főbb művei: *Jósija király törvény-*

történész, bibliakutató. A középkori zsidó költők foglalkoztatták, verseikből lefordított egy kötetre valót (*Zsidó költőkből*. Bp. 1887), róluk írt dolgozatával doktorált Budapesten (1888), s ennek egy részlete könyv alakban is megjelent (*Pokol a középkori zsidó költészetben*. Bp. 1888). A nagyváradi hitközség rabbijává választotta (1890); mint főrabbi, kitűnő szónokként vált ismertté, a magyar nyelv művésze volt, beszédeit Ady Endre is meghallgatta, s cikkben emlékezett meg egy bibliai tárgyú előadásáról, melyet a budapesti unitárius templomban tartott (1903). A Szigligeti Társaság tagja volt. Szembeszállott mindennemű vallási elzárkózással, nem fo-

VASAS Karoly Magyar Hirlap, 1985. III. 23 Bpest

Negyven alkotó év

Képzőművészeti kiállítás a Műcsarnokban

„40 alkotó év" címmel pénteken a Műcsarnokban megnyílt a magyar képzőművészet négyévtizedes munkáját bemutató jubileumi kiállítás. A reprezentatív tárlatot *Sarlós István*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, az Országgyűlés elnöke nyitotta meg.

Sarlós István beszédében többek között elmondta: a Műcsarnok bemutatója a kiállítás címéhez igazodóan azt bizonyítja, hogy a magyar művészet emberi és társadalmi gondolatokat közvetítve mindazt tükrözi, ami az elmúlt 40 év során művészileg megragadható volt. Az évforduló, amelynek kapcsán a kiállítás megnyílt, történelmi változásra, a felszabadulásra emlékeztet, de az alkotások nem erről az eseményről, hanem az ezt követő évek valamennyiünk közreműködésével kialakított életéről szólnak. Történelmi események és történelmi eredmények tükre a tárlat, ahol a művek nem reprodukálni akarnak, hanem emlékeztetni.

A megélt és az elfogadott vagy éppen el nem fogadott folyamat eredményeként a művészi alkotás saját törvényei szerint mutatja meg a történelmet és a mai világot — hangsúlyozta az Országgyűlés elnöke. Ezt a feladatot a tárlat résztvevői a választott műfaj és az egyéni felfogás lehetőségei szerint oldották meg: a felszabadulás óta eltelt 40 alkotó évnek azokat az alkotásait mutatják be, amelyeket itt és most a legalkalmasabbnak éreztek. A bemutató azt tükrözi, hogy a magyar képzőművészet részt vállal társadalmunk feladataiból — hangsúlyozta végül Sarlós István.

A megnyitón átadták a *kiállítás díjait*. A *három fő díjat* — a Szakszervezetek Országos Tanácsa, a Magyar—Szovjet Baráti Társaság és a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége által kiírtakat *Raszler Károly* Munkácsy-díjas kiváló művész, valamint *Vasas Károly* és *Németh József* Munkácsy-díjas érdemes művész kapta.

A jubileumi képzőművészeti kiállítás május 5-ig tekinthető

*

A Megyei Múzeumok anyagából nyílt jubileumi kiállítás pénteken a Magyar Nemzeti Galériában. A kiállítást *Rátkai Ferenc* művelődési miniszterhelyettes nyitotta meg.

(MTI)

amelynek feladata a magyar tudományos élet gyakorlati újjászervezése lett. Ne feledjük, hogy az Akadémiának akkoriban nem voltak intézetei, s nem is volt világos, milyen irányba fog hatni az átszervezés. Ezen felül a meglévő két humán és egy természettudományos osztály mellett alapítottak egy biológiai osztályt is.

— *Ön ezekben az időkben a mérnökszakszervezetben dolgozott. Milyen szerepe volt e társadalmi szervezetnek?*

— A főtitkár a kitűnő *Zentai Béla* volt, aki nemcsak mérnökként bizonyított, de mint az ellenállás aktív résztvevője is, *Ságvári Endre* csoportjához tartozott. A mérnökszakszervezet a kimondottan fasiszta jellegű mérnökkamara helyett alakult meg. Magyarországon a mérnöki munkának sohasem volt magas presztízse, a háború előtt sok kispolgári származású diák választotta ezt a szakmát. Tagadhatatlan tény, hogy maga a műszaki egye-

...ros kifejezése után sajtóperbe is keveredett az Akadémiával. A pénzt egy spekulációkon meggazdagodott érdekes figura adta nekik, aki úgy vélte, érdemes saját költségére is gyors iramban felfejlesztenie a magyar természettudományos és műszaki kutatásokat. Így tehát egy darabig egymás mellett létezett a két akadémia.

Végül is tárgyalások kezdődtek. Az Akadémia elállt a sajtópertől, kibékültek Szent-Györgyivel, és 1946 júliusában egyesültek. A megegyezéshez az is hozzátartozott, hogy az Akadémia levelező tagjaivá választja a természettudományos akadémia tagjait, akik még nem nyerték el korábban ezt a tisztséget. Ez volt az a híres közgyűlés, amikor 30. életévükön épp hogy túljutott kutatók lettek akadémikusok. S hogy Szent-Györgyi listája nem is volt rossz, azt bizonyítja, hogy azon olyan emberek voltak, mint például Szőkefalvi-Nagy Béla, Bruckner Győző, Rusznyák István, Törő Imre, hogy csak néhány kiragadott nevet említsek.

ciós rendszerrel. Közéjük tartozik például maga *Szent-Györgyi*, a későbbi Nobel-díjas *Békésy György*, *Bay Zoltán*, vagy *Márai Sándor*, az író. 1948-ben választották tiszteletbeli taggá többek-

ja.

— A TUDOMÁNYOS ÉRDEM, de számításba vették a politikai magatartást is. Sajnálatos módon túlkapásokra is sor került, méltatlanul minősítettek le érdemes tudósokat, e hibákat azonban az évek, szerencsére, korrigálták. Az alapszabályt egyébként az évek során többször is módosították, legutóbb 1979-ben, törvényerejű rendelettel, de a lényeg nem változott. Jelenleg az Akadémia tíz tudományos osztályában és számos szakbizottságában képviselteti magát az egész hazai tudományos élet az akadémiai berkektől a kitűnő ipari szakemberekig. A tudományos testület saját életét alapszabályai szerint irányítja, a kutatóhálózatot pedig az Akadémia szakigazgatása, élén a főtitkárral. Ez az év egyébként az Akadémia életében meglehetősen mozgalmas lesz: most esedékes az ötévenkénti tisztújítás, ezen felül új levelező és rendes tagokat is választanak.

TÁDOR PRIMA

adást a debreceni Alma Materről, majd H
adta elő mély átérzéssel Sajó Sándor: „Ma
című költeményét, végül Bécsy István be
tanár egyik novelláját olvasta fel. Zárósz
lelkipásztor mondott, hálát adva Istenn
napért és megköszönve az előadók kom
A begyűlt perselypénzt a presbitérium be
gium megsegítésére.

HEVESNAGYKUNSÁGI EGYI

Orgonaavatás Tiszaroffon. Felejthetet
ményben volt része a tiszaroffi reformátu

pl. a szegedi egyetemen olyan nagy-
geket nyujt a lelkigondozás számára.
delmekel, sok szeretetet kíván az egye-
lkigondozás. S éppen ezért joggal elvár
deklődést mindenki részéről.

Szenes László.

az egyházmegyékből

S-HAJDÚVIDÉKI EGYHÁZMEGYE.

nos Emlékház" felavatása Hajdúhadházon.
ta át rendeltetésének Hajdúhadház közön-
melyet a nagy természettudós, nyelvújító,
egykori volt főorvosa lakóháza helyén
zadakozásból. A „Dr. Földi János Kör"
a tudomány és irodalom szolgálatát tűzte
tandó felolvasó és előadó üléseken.
eszédet D. Dr. Nagy Sándor kollégiumi
Gulyás Pál író tartották. D. Dr. Nagy

Vasas Mihály

délvidéki "fertő"

Felszáll a köd, of
Őszi tarlók of.
Őszi este, of

Szeged 1946. Okt

ALAPITVA 1897.

BÓ LÁSZLÓ

UDVARI SZÁLLITÓ
ERENDEZŐ — MŰIPARI VÁLLALAT

, STIL- ÉS MODERN FOTELOK, GARNITURÁK, ANGOL BŐRBUTOROK SPECIÁLIS
ARAKTÁRA. — REKAMIÉK, FÜGGÖNYÖK, — KOMBINÁLT SZOBÁK, ASZTALOS
ES LAKÁSBERENDEZÉSEK, SAJÁT MUHELYÜNKBEN KÉSZÜLNEK.

36-5-70.

BUDAPEST, 193 4. VI. 9.

IV., VÁCI-UTCA 41/b.

Országos Pixottsága"

Helyben.

retés.

bútorok feldolgozása;

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Vasboldogasszonyi r.k.

templom barok

oltára

Képe repr.

Toth Vasi

36-l.

ÖNYVESHÁZ
ÖNYVKIADÓ ÉS TERJESZTŐ
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, VI., RÉVAY-UTCA 19

* 58017

BUDAPEST
1933 OKT 30 20
72
MAGYARORSZÁG

Kp.

Szentiványi Gyula urnak

Bpest.

Horthy Miklós ut 104

Vasenda János

farekas, agyagípari tanf.

jeles

Iparrajziskola 1908.

Ifj.Vashegyi György festö.

Katol.Szemle.1941.470-73.l.

FOTÓK • PICTURES • BARBAY CSABA

Bán András

Jelenbe fordítható múlt

A Nemzeti Múzeum állandó régészeti kiállításának dizájnja

A MÚZEUMI INSTALLÁCIÓ, a kiállítótermi építészet műfajában forradalom zajlott le az elmúlt fél évszázadban. Kepes Györgytől és Charles Eamestől Hans Holleinig és Louis Kahnig nagyléptékű megoldásai születtek annak az elgondolásnak, hogy a kiállítás nem csupán a tárgyak értelmezett együttese, hanem maga is esemény egy megalkotott térben. Tudatossá vált, hogy miközben az egyes kiállítások szándékuk szerint tudásátadásra törekszenek, a kiállítás alapvetően nonverbális kommunikáció a verbalizálható tudások érdekében.

A jelentősebb kiállítások világszerte ma többnyire úgy jönnek létre, hogy a szakmai előkészítés korai szakaszában bekapcsolódik a munkába az építész, aki – jártasságot szerezve magának a témában – megformálja a tudományos szándékot. Nem csinos vitrineket tervez, hanem tereket hoz létre, amelyek ideák megjelenítői.

A Magyar Nemzeti Múzeum jubileumi évében *Kelet és Nyugat határán (A magyar föld népeinek története)* címmel megnyílt a Honfoglalásig terjedő korok kiállítása, a múzeum legértékesebb régészeti leleteinek hosszú időszakra szánt közszemlére tétele. Gondolható volna, a cím minden szavát hosszasan mérlegelhették a rendezők. Ahogy feltételezhető lenne az is, hogy a koncepció, tárgyválogatás, megjelenítés minden lépése huzamos érlelés eredménye. Hiszen alapkiállítás készült patinás kiállítóhelyen.

A régészeti állandó kiállítás belső történetével ismerkedve az előzetes feltételezések csak részben állják meg a helyüket. A múzeum rekonstrukciója miatt majd' egy évtizede lebontott elődkiállítás után a jelen bemutató valóban alapos előkészítéssel, ám végső fázisát tekintve mégis bizonyos mértékig túlfeszített tempóban, kényszerű improvizációkkal készült. Ma Magyarországon a műveltség területén – anyagi és szellemi szükségek okán – szinte lehetetlen hosszú időszakaszokban gondolkodni. Esetünkben is a beléfektetett hatalmas munka ellenére a főcímtől a térbeli tárlók elektromos vezetékeiig – egészében és részeiben – a kiérleletlenség jegyeire bukkanunk. Ezzel együtt állítható, műfajában fordulópont a *Kelet és Nyugat határán*.

Ami a koncepcióját illeti, a régészeti állandó kiállítás a nagyközönségnek készült, nem megváltoztatni, inkább árnyalni kívánta az őskortól az avar korig terjedő időszak közkeletű képeit, élménnyé tenni a térségünkben egymást váltó kultúrák jellegét. Ellentétben a művészeti múzeumokkal, amelyek az adott civilizáció értékrendjének, normájának – tehát valami abszolútnak – a helyei, a történeti múzeum az esetlegességekből konstruál identitást. Ezért nemigen fogalmazódhatott meg olyan kép, metafora esetünkben sem, amely önmagában kínálta volna direkt megépíthetőségét. Valójában még az sem bizonyos, hogy szerencsés volt egyetlen kiállításban egyesíteni a régészeti rétegek véletlen hozadékát.

TERVEZŐ / DESIGN
NARMER ÉPÍTÉSZETI, HANG- ÉS FÉNYTECHNIKAI BT.

FELELŐS ÉPÍTÉSZ TERVEZŐ / ARCHITECT
VASÁROS ZSOLT

BELSŐÉPÍTÉSZET / INTERIOR DESIGN
BIHARY SAROLTA,
DERENCSÉR MARIANN

ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRSAK / FELLOW ARCHITECTS
DIVINYI GÁBOR, TARR IVETT,
BÁRDOS GABRIELLA, KAPOVITS RÉKA,
LÉHNER TAMÁS

GRAFIKA / GRAPHICS
CSISZÁR KATALIN, GAUDER ÁRON,
ODEGNÁL RÓBERT

ELEKTROMOS TERVEZÉS /
ELECTRICAL PLANNING
LISYS RT., VONNÁK ISTVÁN,
MIKUSKA ÁDÁM, ERCO,
HAÁSZ FERENC

GÉPÉSZET / PLUMBING
HVAC KFT., KÁDAS KÁROLY

BIZTONSÁGTECHNIKA / SECURITY
B CONSULTING KFT., LÁSZLÓ ÁRPÁD

MEGBÍZÓ / CLIENT
MAGYAR NEMZETI MÚZEUM,
DR. KOVÁCS TIBOR FŐIGAZGATÓ

SZAKMAI FŐRENDEZŐ / CURATOR
REZI KATÓ GÁBOR
MNM FŐIGAZGATÓ HELYETTES

KIVITELEZÉS / MAIN CONTRACTOR
A-MODUL RT., DEBRECZENY ISTVÁN

Mindenesetre a tervezők – a munkát pályázaton elnyerő, fiatal Vasáros Zsolt és irodája, akik kifejezetten e területre kezdtek szakosodni – tudomásul vették az anyag töredezettségét. A Nemzeti Múzeum nyolc földszinti terme (nagyjából 900 négyzetméter alapterülettel) kitérők nélküli lineáris tagolást határozott meg. Az áttekintett soktízezer év heterogenitása nemigen tűrte volna szimbolikus formák használatát. A pénz- és időkorlátok miatt viszonylag olcsó anyagokban és egyszerű szerkezetekben kellett gondolkodniuk – kielégítve közben a biztonság és a nagy látogatottság melletti időtállóság követelményét. Elkerülhetetlenül szembe kellett nézniük a két alapvető múzeumi feladat, a megőrzés és bemutatás számtalan konfliktusával. Továbbá vizuális választ kellett találniuk a forgatókönyv gyakori léptékváltásaira.

A tervezők munkáját elsősorban is a higgadtság, a megértésre törekvés jellemzi. Előre elképzelt formarend helyett az adott történeti kérdést kívánták tárgyalni. Hagyták, hogy az egyes terekben az épp ott bemutatásra kerülő kor, kultúra immanens formavilága domináljon: térszervezésüket nem a meghökkentés motiválta. A bejárás útja a jellemző tárgyakhoz vezet el, monokróm installációs megoldásaikban – erőteljes fényvezetésükkel – az egyes leletek színe válik jellemzővé, kiegészítő dekorációs motívumaik pedig a formaélmény fölerősítését szolgálják. Figyelmünket a tárgyakra terelve „lelassítják" hétköznapi, kapkodó nézésmódunkat. A rendelkezésükre álló további eszközökkel pedig az értelmezés kontextusait sugallják, a tudás terét terjesztik ki. A látványos rekonstrukciók és az intellektuális olvasatot kívánó termeken belül finom utalások más-más korosztályt szólítanak meg, a ma már általánosan szokásos mediális kiegészítések célirányos, megfontolt használata jelenbe fordítja a múlttapasztalatot. Végeredményben a visszafogott fény- és színhatásokkal létrehozott térsorban helyről helyre az elmondandó történet csomópontjaira fókuszálnak, kincsként elénk tett nagyértékű apró tárgyakról rekonstruált múltszeletekre vált újra és újra a tekintet.

Talán nem lesz egybehangzóan pozitív a *Kelet és Nyugat határán* kiállítás szakmai fogadtatása, az azonban bizonyos, az építészcsapat megbízásával és megoldásaik elfogadásával a múzeum határozottan a jelenkori történelemfelfogás tapasztalássá fogalmazása felé mozdult.

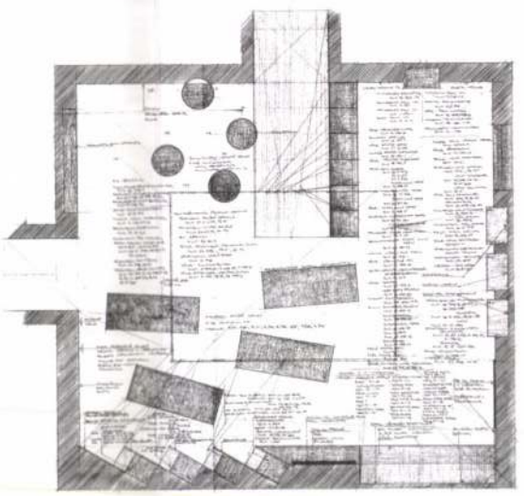

András Bán

Past Translatable into Present

Design for the permanent exhibition on archeology, Hungarian National Museum

In the jubilee year of the Hungarian National Museum an exhibition entitled On the Border of East and West (The History of the Peoples of Hungary) was opened, covering all the eras till the Hungarian conquest of the area, which is indeed a display of the most pecious archeological gems of the museum meant to remain on display for over a long period. One might guess each word included in the title has been thoroughly reconsidered by those in charge of the exhibition, just like the concept, the selection of objects and their presentation is supposedly the result of a long period of maturation, as it is a basic exhibition at a well-established location.

When studying the history of the permanent exhibition of archeology itself, only some of these presuppositions prove to be reliable. Because of the reconstruction of the museum after the preceding exhibition which was dismantled about a decade ago, the present-day display was indeed well-prepared, yet, concerning its last phase, it bears the mark of an over-strained rate, displaying forced improvisations. These days it is almost impossible to think in the long run in Hungary when it comes to education and erudition, mainly because of material and spiritual necessities and shortages. In this case, besides the plenty of work invested in it, there are several characteristics that suggest an overall immaturity also evinced in details, ranging from the main title of the exhibition to the electric wires of the spatial display cases. Even so, the exhibition entitled On the Border of East and West is undoubtedly a turning point in its genre.

As far as its concept is concerned, the permanent archeological exhibition is meant for the general public, not ambitioned to change, but to slightly modify the popular images of the period ranging from the paleolithic age till the era of the Avar people, as well as to allow observers to experience the character of cultures taking turns in the region. As opposed to art museums which function as locations of the scale of values and norms of the prevailing civilization and thus treasure something absolute, an historical museum constructs identity out of eventualities. This is why no image or metaphor could have been applied or conjured in the present instance, which in itself would have offered a direct accomplishment. Actually, it is not even certain that it was a successful choice to have a single exhibition which unites the random findings of archeological layers.

On the whole, its designers – a young architect Zsolt Vasáros and his team, winners of the tender for this project and specialized in this very field – have acknowledged the fragmentary character of the material. The exhibitional unit comprising eight rooms on the ground floor of the National Museum (covering an area of appr. 900 square metres) is defined and governed by a linear articulation without detours. The heterogenity of the several ten thousand years covered would hardly stand the application of symbolic forms. Because of financial and temporal limitations, cheap materials and simple structures had to be used – complying with the requirements of safety and durability in a much frequented location. The duality of the basic functions of a museum also was inevitable, meaning the numerous conflicts between preservation and display. Besides, a visual answer to the frequent changes of scales also had to be found.

The designers' work as it is displays composure as well as the ambition to be understood. Instead of a pre-designed order of forms they wished to tackle the actual historical issue. In doing so they let the immanent forms of each period and culture exhibited here dominate their own spheres, confusion and astonishment were not the motivation for spatial arrangement. The route recommended for visitors leads up to the characteristic objects in monochrome installations with powerful conduction of illumination, thus the colour of the individual findings come forward to feature, whilst their complementary decorative motifs function to intensify the experience of forms. By guiding our attention they "slow down" our usual way of observing things which is otherwise hurried and methodless. With further devices at their disposal they suggest the contexts of interpretation, extending the scope of knowledge. Spectacular installations and sophisticated allusions all over the rooms that require intellectual reading or interpretation address various age groups of society, whilst widely used medial additions are applied modestly and expediently, turning the experiences of the past into present.

After all, the reserved use of light and colour effects create a spatial row which, each by each, focus on a node of the story displaying highly precious small objects like gems, from which our glance travels over to slices of the past from time to time. Even though the reception of the exhibition entitled On the Border of East and West may not be unanimously positive among experts, the museum has undoubtedly made a decisive step toward phrasing the contemporary concepts of history as experience by commissioning this team of architects and accepting their design solutions.

...ek ez a nap.

Tesztkérdése... ...szolnunk, kézi... ...felderítést vég... ...ségügyi állom... ...ben részesített...

Akikre ... vagyunk

A tavaszi szünetben rendez... ...ék meg a Tudományos Tech... ...ikai Úttörőszemle országos ...ersenyét az orosz nyelv ba... ...átai és az úttörőtechnikusok ...számára. Az előbbiekben a ...egyénket képviselő pajtások Budapesten, az utóbbin részt ...evő pajtások Nyíregyházán ...ersenyeztek. Mint az alábbi ...eredmények is bizonyítják: si... ...kerrel.

Az orosz nyelv barátai ve... ...élkedő tagozatos oktatásban ...észesülő tanulóinak kategóriá... ...jában a pápai Zalka Máté ál... ...talános iskola csapata – tag... ...jai *Gergely László, Polgár László* és *Vizer Gábor* – a ...harmadik helyen végzett. Fel... ...készítő tanáruk *Bán Anna.*

Az anyanyelvűek kategóriá... ...jában *Ádám Adrienn,* a veszp... ...rémi Bem iskola hetedik osz... ...tályos tanulója szintén a he... ...tedik helyet szerezte meg. Ta... ...nára *Ballok Anna.*

Az általános tagozatosok kategóriájában a várpalotai 7. számú általános iskola csapata – tagjai *Koncz Enikő, Kiss Ágota* és *Kiss Orsolya* – a nyolcadik helyen végzett, csupán tíz ponttal lemaradva az első helyezettől. Felkészítő tanáruk: *dr. Merényi Mihályné.*

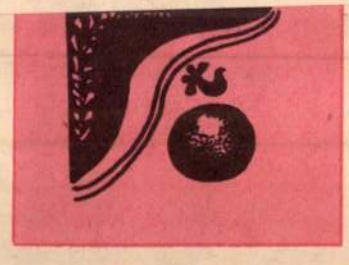

Az úttörő technikusok versenyében a tapolcai 3. számú iskola csapata – *Adler György, Csali Lajos* és *Szálinger Zoltán* – a nyolcadik helyen végzett 21 csapat közül. Felkészítő tanáruk *Horváth Tibor* volt.

Gratulálunk a sikeres szerepléshez, további jó tanulást!

Vasas Károly

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MTI
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1981 MÁJ – 1.

1021

Vasas Károly rajza

NAPLÓ

● A Fővárosi Operettszínházban bemutatták Seregi László rendezésében John Kander: „Chicago" című musicaljét. Képünkön: Galambos Erzsi. (MTI-fotó: Horváth Éva felvétele — KS)

n.

L.

x

önnyű, zenei
(ism.) (Színes.)
Múzeum kin-
ol filmsorozat,
sz: A történé-
elye (Színes.)
videfilmek a kép-
színes.)

tat ajánljuk!

0.10: Vaszy Viktor: Négy madrigál Shakespeare szonettjére, Szabó Lőrinc fordításában

PETŐFI

8.05: Bulat Okudzsava énekel
8.33: Magnósok, figyelem!
9.18: Válaszolunk

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly

1981 JAN 7

PETŐFI NÉPE

grafi munkák

1021

(Vasas Károly rajza)

., osütörtök

és és előretekintés

: dr. Ladányi József,
j-Zemplén megyei Tanács elnöke

csődében, óvodában elhelyezni; érinti az új lakótelepeken élőket, akik a kereskedelmi, kulturális alapellátás javítását, a közlekedés fejlesztését várják és kérik; érinti az egészségügy és az oktatás dolgozóit, akik az emberek oktatásához, neveléséhez és gyógyításához jobb, korszerűbb feltételeket igényelnek; érinti a községek lakóit, akik joggal várják és igénylik a színvonalasabb ellátást; a bolthálózat korszerűsítését, az egészséges ivóvizet, a jó utakat, járdákat. Mindezek olyan célok és törekvések, amelyek terveinkben szerepelnek és amely célok megvalósítása falun és városon az emberibb, a jobb életkörülményeket teremtik meg, és az e területeken elért gyarapodás egy-egy megyében, városban, vagy községben az országos gyarapodásnak része és mo-

lódését tükröző eredmények.

Amidőn áttekintjük a végzett munkát és számba vesszük az eredményeket, csak az elismerés hangján szólhatunk a borsodi dolgozók erőfeszítéséről; arról az egész embert kívánó helytállásról, ahogyan a gazdasági szférában, a termelőmunka legtöbb területén a nehezebb körülmények között is előbbrejutásunk érdekében munkálkodtak. Céljainkat, a tanácsok településfejlesztési munkáját ugyanis csak akkor valósíthatjuk meg eredményesen, ha megteremtjük ehhez a gazdasági alapot és a helyi erőforrások, tartalékok feltárásával is bővítjük, gyarapítjuk lehetőségeinket. Az eltelt öt év alatt, de a most záruló évet tekintve is megállapíthatjuk, hogy főbb célkitűzéseink — néhány kivétel-

Vasas Károly

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Grafikusművész

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG
1980 DEC 2 5

1021

1980. decembe

Vasas Károly grafikája

Az öreg oroszlán — és a művészetek

A sivatagi kényszerleszállás után a repülőgép utasai közül csak egy hegedűművész maradt életben. Kétségbeesetten elindul, de hamarosan egy falka oroszlán lépked a nyomában. Ijedtében előkapja hegedűjét, és játszani kezd. Az oroszlánok körbeülik, és áhítattal hallgatják. Mígnem előballag egy kopott sörényű, öreg oroszlán, és fel nem falja a hegedűművészt. Az egyik fiatal rászól: Talán mégse kellett volna! Az öreg értetlenül odafordul és azt kérdezi: Ha...? Merthogy süket volt szegény.

Érzékszervi kultúránk

A viccet bizonyára sokan hallották már, sokféle értelmezésben, sokféle aktualizálással. Pedig érdemes egyszer *eredeti értelmében* is végiggondolni; hogy akinek botfüle van, az nem képes a *zenét* élvezni. Akinek kicsi a szókincse, csak nagyon primitíven tudja kifejezni magát, annak a számára egy hasonlatokkal, szokatlan kifejezésekkel telitűzdelt *regény* prózája fárasztó és unalmas: Nem is beszélve egy *vers* muzsikáló sorairól. Aki képi lát-

soknak viszont nem csak gondolata megmagyarázható üzenete, szellem van, hanem *teste is.* A szó szoro értelmében kőből, festékből, szín ből, celluloid szalagból, rezgő hang gokból, emberi mozdulatokból áll teste is. A műalkotásnak ez a test nem kevésbé fontos, mint a szelle me.

Képtelenség tehát, hogy mindun talan elfeledkezünk azoknak az em beri érzékszerveknek a kultúrájáró — mindenekelőtt a látásról és a hal lásról —, amelyek *fizikailag érzé kelik,* felfogják a művészetek tes tét.

Igaz, akkor sincs minden rend ben, ha a füllel, szemmel semm baj, de az energia, a fáradozás, türelem hiányzik a művészet befo gadóiból. Manapság pedig minth ilyen *türelmetlenség is* tapasztalha tó lenne. A fiatalokat már annyi in ger, annyi élmény éri 15—20 éve korukra, hogy ez a *kiművelt* szer és fül ritkán hiányzik náluk. A ki váncsiságukkal és a türelmükke azonban baj van. Mintha túlságosa megszokták volna, hogy nekik min dent megmagyaráznak, megcsócsál nak, szételemeznek — és házho

Vasas Károly
MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1980 DEC 14
PEST MEGYEI HÍRLAP

1021

Forradalom

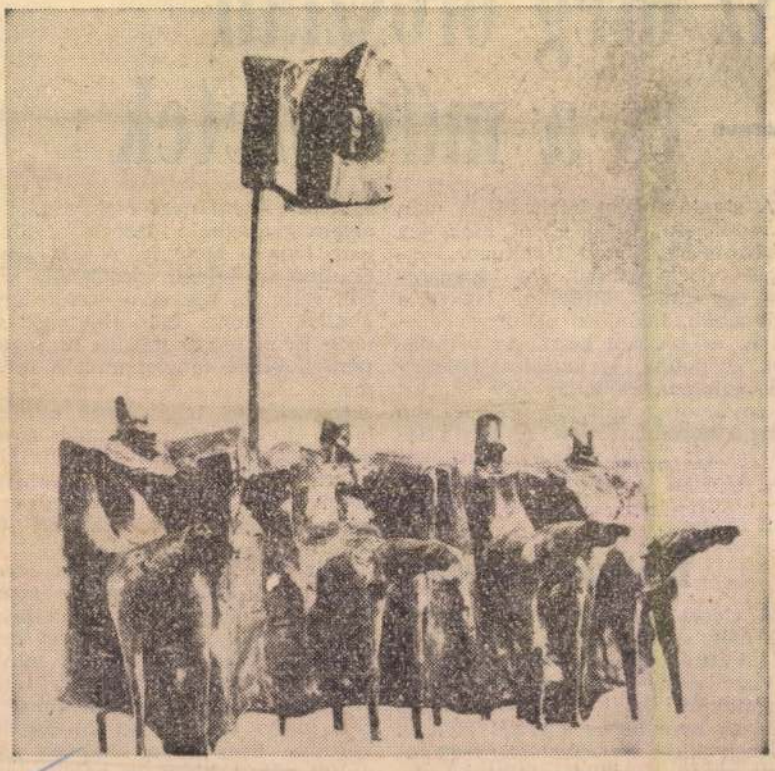

Vasas Károly bronzszobra

dekeink úgy kívánták. Társadalmi viszonyaink alakításában, fejlesztésében arra törekedtünk, hogy az osztályjellegű különbségek tovább csökkenjenek, s ezzel rendszerünk politikai alapjai folyamatosan szilárduljanak. Az, amit úgy hívunk, nemzeti egység — már a szocialista jelzővel él és hat. A szocialista demokrácia formáinak, fórumainak kialakítása már megtörtént, mind komolyabb és súlyosabb tartalom lendíthet bennünket tovább és magasabbra társadalmunk demokratizálásában. Mindennek ideológiai vetületét is látnunk kell. A közgondolkodásban már igenis a marxizmus—leninizmus eszméi kerekedtek felül, és váltak meghatározóvá. Erkölcsünket, életmódunkat is ez motiválja —, még akkor is, ha időnként és helyenként visszabeszél a múlt öröksége magatartásban, a szocializmustól idegen gesztusokban. Mind nagyobb a közérdek tisztelete és szolgálata; mind gyakoribb a munka szerinti tisztelet és elismerés: s ha a szerzés ördöge el is választ embereket közösségektől, az együvé tartozás, az együttes boldogulás elve egyre nagyobb tiszteletet parancsol. A munka társadalmában ez másként nem is lehetséges.

Megtanultuk már, hogy bizonyos dolgokban nincs helye tűrelmetlenségnek, de tévedés vol-

Állam, pol rendszer, társadalom

Dr. Antalffy György könyvéről

A Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó gondozásában jelent meg *dr. Antalffy* Györgynek, a JATE Állam- és Jogtudományi Kara tanszékvezető egyetemi tanárának legújabb munkája. A mű alcíme: *Az állam- és jogelmélet és a politológia határkérdéseiről.*

A mű jelentősége többirányú. Az állam- és jogelmélet tudományán belül *az államelméletet erősíti* korszerű probléma-kijelölésekkel, nem feledkezve meg a jogelméleti, elsősorban a jogalkotási, jogalkalmazási vonatkozásokról. *Jelentős a mű* abból a szempontból is, hogy *az államelmélet és politikatudomány* legfontosabb közös kérdéseire mutat rá, s végső soron arra a követ-

kérdéseit vázolja a szocialista társadalomban.

Az állam fogalmi ismérveinek áttekintése után a mű részletesen tárgyalja az állam funkcióit, a fogalommeghatározásnál új megoldással: *a funkció a társadalmi célok elérésének érdekében a szocialista állami szervek által kifejtett tevékenység irányainak főbb csoportjait jelenti.*

Nagy figyelmet fordít a szerző a *szocialista állam szuverenitására:* a szuverenitás egyetemlegességet és függetlenséget jelent, de feltételezi a társadalmat, mint *a hatalmi viszony objektumát.*

Az államelméleti munkák nagyrésze a politikai rendszert a kor-

Vasas Károly

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

grafikusművész

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged
1980 JAN 13

1021

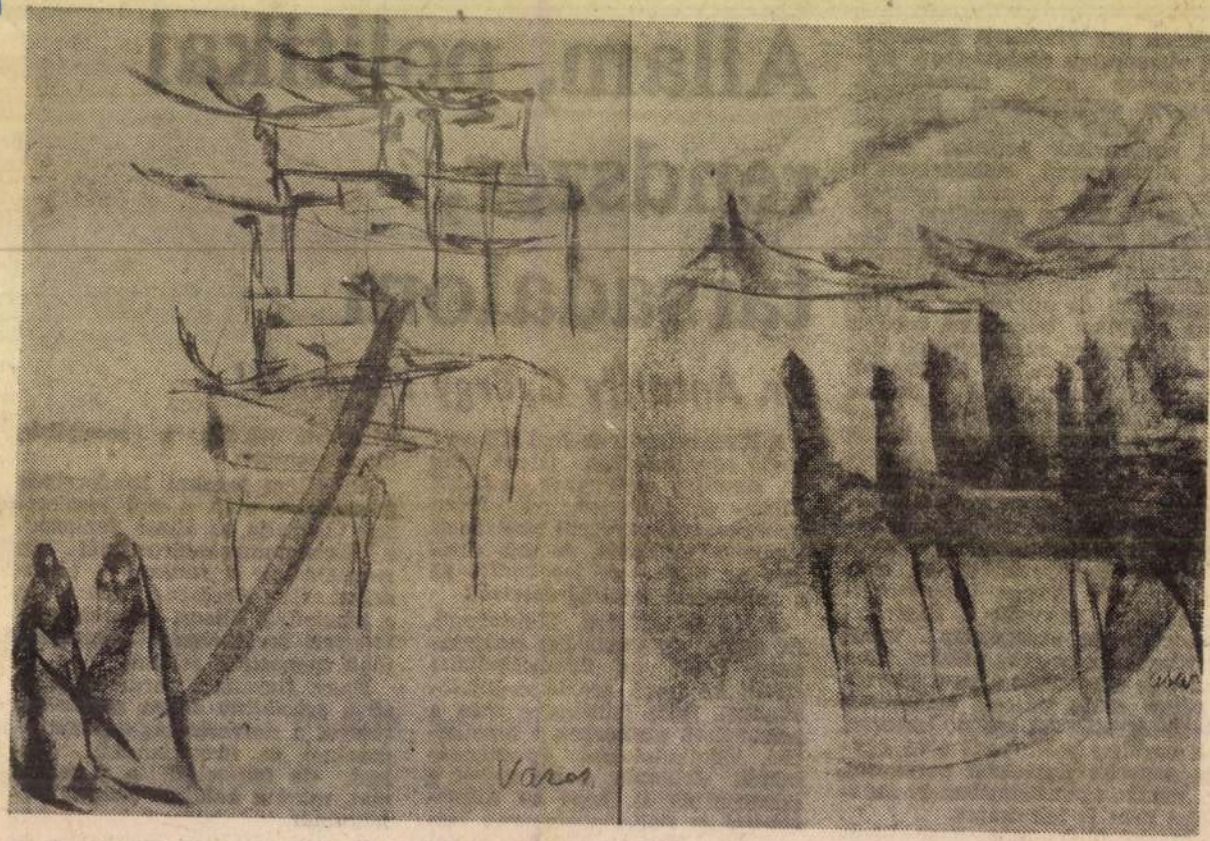

VASAS KÁROLY RAJZAI

mangánt, nikkelt, kob
fémeket tartalmaznak
geri kőolaj és földgáz
marad a jelenlegi sz
1990-ben 40 százalék
dik a világ teljes s
termeléséből. A szak
világóceánt tekintik
ség legnagyobb tartal
rájának is. A tenger
nok élőlényei a becsl
évente 130 milliárd to
ves anyagot hoznak
ből jelenleg 65—70 m
nyit hasznosítunk. A halászat módszereinek korszerűsítésével, tengerparti, víz alatti ültetvények és telepek létesítésével a következő évtizedekben megtöbbszörözhetjük a világóceánból kitermelt élelmiszer-mennyiséget.

A „kék mező megszelídítése" ugyanakkor olyan nagy feladat, hogy az országok külön-külön aligha lesznek képesek megbirkózni vele. Az együttműködés ezen a téren is létszükséglet. Ezt ismerte fel a Szovjetunió és az Egyesült Államok, amikor 1974-ben megállapodást kötött a világóceán közös kutatására. Az ötéves együttműködési terv valóra vál-

[illegible] márton, amelynek beszálló csárdáját bérelte, jobban mondva, amelynek albérlője volt 1844. novembertől 1846. áprilisának végéig a „jó öreg kocsmáros", Petrovics István, Nála, apjánál és anyjánál időzött a költő 1845 nyarán, őszén s telén kisebb-nagyobb megszakításokkal. Pestre ruccanásokkal, s több mint száz verset írt a faluban. Szám szerint a legtöbb közülük 1845 augusztusának végén, s szeptemberének elején, valamint főképpen a következő február utolsó és március első harmadában született (kö-

Vasas Károly

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Grafi Tusművés

DÉL-MAGYARORSZÁG

1980 JAN 13

1021

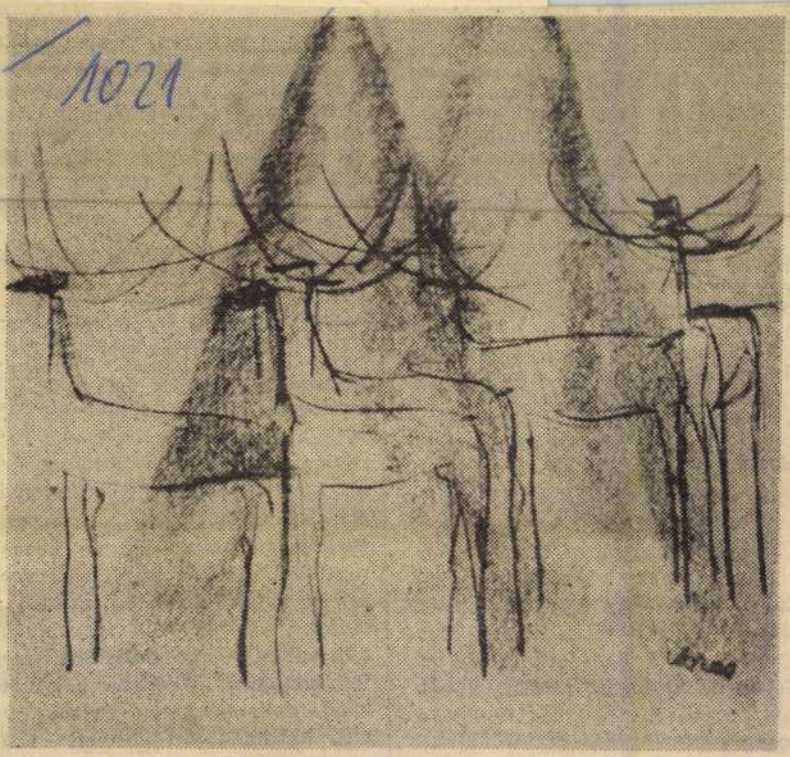

VASAS KÁROLY RAJZA

Sárvári ne
vetik?

— *Felté*
keszthelyi
az ország
több mint a felét. Akkor pedig már termelésben lesz a szintén biztató eredményeket mutató Ke—8-as is. Ez, akárcsak a most még uralkodó desiere, piros héjú és -húsú, de annál jóval nagyobb hozamra képes.

Vetőmagellátásunk hazai alapokra állítása ezzel elkezdődött — írja az egyetem lapja, a Georgikon, hozzátéve, hogy a tőkés-, főleg holland vetőburgonya importjához felhasznált dollármilliók felszabadulnak. Sőt, felszabadul az az évi 100—120 millió forint is, ami az import ártámogatásához kellett.

— *Ugye, érthető, ha eredményesnek tartom az 1979-es esztendőt. Egy kemény, állhatatos munka első gyümölcse érett be, amiért köszönettel tartozom minden segítőmnek, munkatársaimnak és a termelő gazdaságoknak.*

— Mikor került ennyire közeli kapcsolatba a burgonyával?

— *Gyerek koromtól kezdve szeretett növényem. Paraszt szülők gyermeke vagyok, így módom volt megismerni e fontos élelmezési cikket. 1935-től már nagy odafigyeléssel termeltem magam is, tudomá-*

bent voltam. Nem tehetek róla. A doktor nemcsak rán az emberre, mindig megviz gál.

S mind, akik szólnak a s rukra várók közül, szavukba refrénként cseng vissza: me hallgat, megvizsgál, orvoss got ad.

— Ma meddig rendel a dok tor? — kérdem. Egy pillana ra elcsodálkoznak, aztán töb ben felelnek egyszerre:

— *Hát, amíg beteg van.*

— *Ez természetes* — mond ja *dr. Ádám László*, a zala szentgróti körzeti rendelőinté zet belgyógyász csoportvezet főorvosa.

Kiskörén született, keszthe lyi lányt vett feleségül, szak vizsgát a keszthelyi kórház

Vasas Károly

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

grafikusművész

ZALAI HÍRLAP

1979 DEC 31

1021

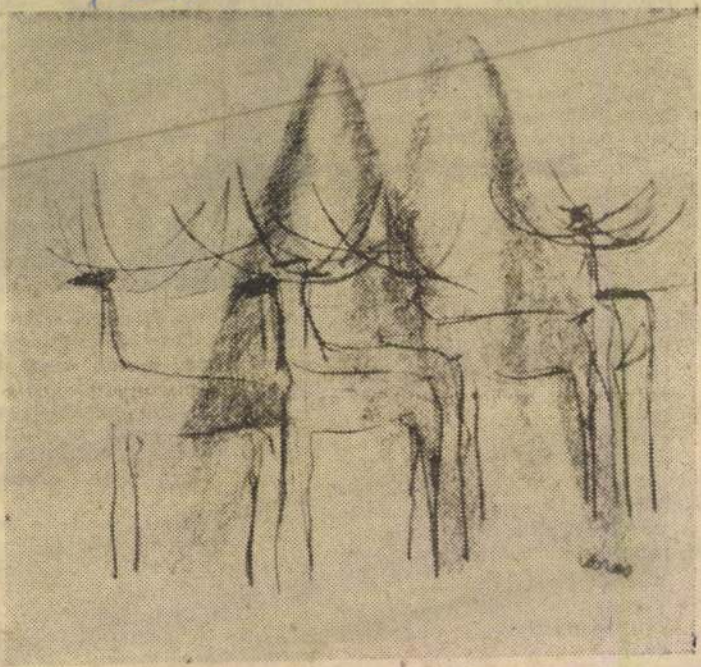

ÚJÉVI GRAFIKA

(Vasas Károly rajza)

hiteles lejegyzések szerint két méter és
méteres deli legény volt, és monumentál
ma a főváros egyik büszkesége — vadá
fegyverével megsebzett egy őzet. A nem
kott, nyomában meleg vízű forrás tör
melytől a karcsú állat sebe azon nyomba
A király pedig uralkodóhoz méltó gyorsas
zott, mondván: ez égi jel, itt fürdőt ép
alapítunk, és idehozom a népemet. — Ez a forrás tbili,
vagyis meleg — legyen hát a város neve: Tbiliszi".

Jó források vannak nálunk, bizony, — mondja a tamada. A forrás gyógyítja sebeinket, testünk-lelkünk nyavalyáit. Kilencszáztizennyolcban az intervenciós németek és angolok halálra keresték apámat. Meg is találták, pedig bujtatták barátai. Dehát mensevikek kezén volt akkor az édes haza. Mesélte apám, három nap, három éjjel verték puskatussal, vesszővel, s amikor megszökött, egy fürdőházban talált menedéket. A nemes víznek köszönjük, hogy még él ma is. És élek én, aki csak aztán születtem. És fiaim-lányaim erőben, egészségben, békében nevelődnek. Ürítsük hát még egyszer poharunkat az őseinkrre. Alaverdi.

Alaverdi — mondja a tamada; a vendégnek tehát megadatott a tisztesség, hogy szólhasson; a következő tószt az övé. Tehát: gaumardzosz, dedmamisvili! Csodálatos szó ez: dedmasvili. A deda anyát, a mama apát, a svili fiút jelent önmagában. S így, ötvözve, a nyelv egy másik fogalommal, az „ős" szóval csupán körvonalazza jelentését. A lélek tudja igazán, hogy most valamennyien apánkra, anyánkra, testvéreinkre gondolunk; élőkre és holtakra, akik lehetővé tették számunkra, hogy békében, erőben-egészségben nevelhetjük fiainkat és lányainkat, hogy megtaníthatjuk őket mindarra a szépre és a jóra, ami egykoron nem adatott meg az embereknek. Mert sok volt a háború.

HERCEG ÁRPÁD

lésért folytatott tevékenységünk részévé vált. Nyílt idegenforgalmi politikánk gyakorlati érvényesítése kezdi meghozni gyümölcseit. A hozzánk látogatók az idegenforgalmon keresztül is reális képet alkothatnak politikai és gazdasági életünkről, mi bízunk abban, hogy ez is elősegíti a népek egymáshoz való közeledését, a szocialista országokat körülvevő nemzetközi légkör javulását. Az idegenforgalmon keresztül is ápolni kívánjuk a szocialista országokhoz fűződő baráti kapcsolatainkat. Célul tűzzük ki, hogy az eddigieknél is jobban ismerjük meg egymást, eredményeinket és gondjainkat egyaránt. Ezért arra törekszünk, hogy a hozzánk látogatók reális tájékoztatást kapjanak, s hogy fogadókészségünkkel arányosan, kulturált körülményeket teremtsünk a KGST-országokból hazánkat meglátogatók számára. Mindenekelőtt nö-

Vasas Károly
művészeti

MH SAJTÓFIGYELŐ
1631 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

1984. NOV. 14.

kik a szerep, amikor

1021

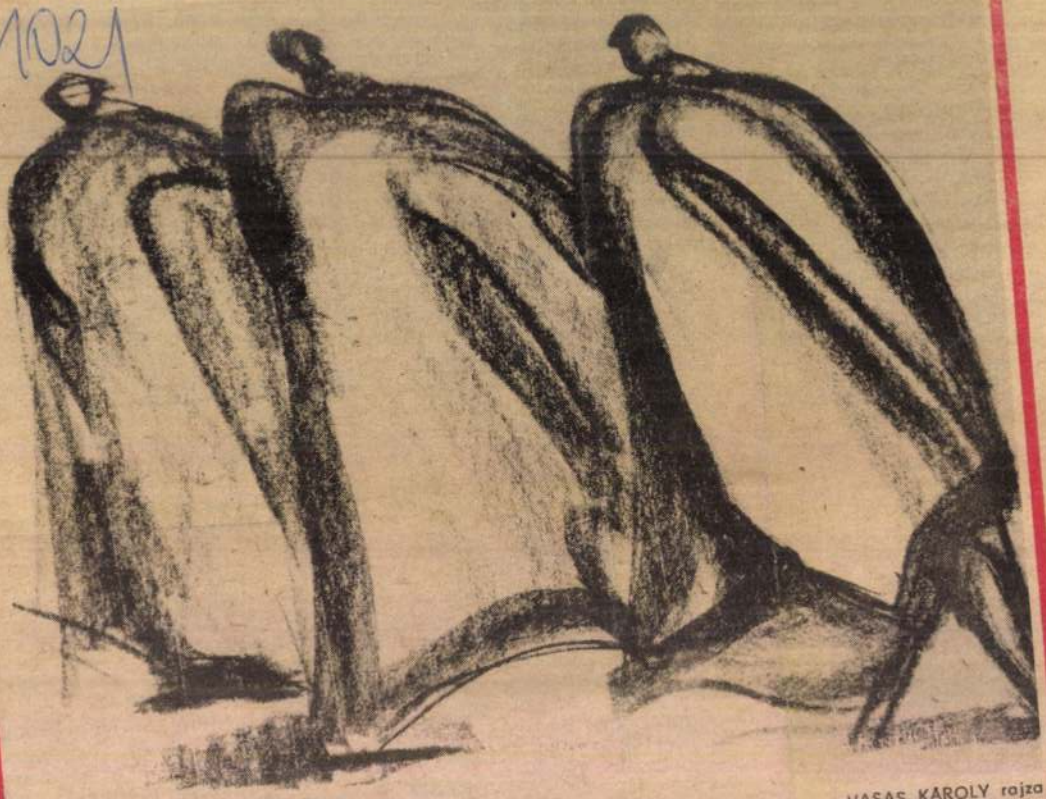

VASAS KÁROLY rajza

jából

ett található ez a balesetveszé-
a figyelmünket –, amely ter-
szadozó gyerekeket, akik elő-
műszereket. Vajon melyik cég
reállításáért? A veszélyes mű-
k lakóinak, s nekünk sem sike-

és biztosítás

Még néhány kérdés, amit a legutóbbi telefonnál szolgálatunknál kaptunk, s melyekre ezúttal is az Állami Biztosító szakemberei válaszolnak.

1. Milyen biztosítást köthetnek a külföldre utazók?

Az utazási irodák mellett többek között az Állami Biztosító is felkészült a turistaszezonra. Akár tömegközlekedési eszközzel, akár autóval utazók több biztosítással is gondoskodhatnak anyagi nyugalmukról. Akik olyan országba utaznak, amelyikkel hazánknak kétoldalú egészségügyi államközi egyezménye van (ilyenek a szocialista országok és néhány nyugati állam), annak könnyebb a helyzete egy váratlan betegség alkalmával, mert ingyenes orvosi, kórházi ellátásra tarthat igényt. Számukra a napi 3 forintos díjért köthető külföldre utazók baleset- és poggyászbiztosítása. Ennek alapján 100 000 forintig terjedő baleseti térítésre és 12 000 forint keretösszegen belül a megsérült, ellopott vagy elveszett poggyász fedezetére

Vasas Károly

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 JUN 26

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1021

Vasas Károly rajza

lyát, de emellett az általános műveltségük is meg legyen. Nagyon fontos tényező ez, hiszen a tudomány és technika állandó fejlődése megköveteli a lépéstartást, és ezt csak a magas szinten képzett szakmunkás képes követni. Ezért van szükség az érettségizett szakmunkásra.

— *Gépész szakm*
oktatnak, ezzel elfiú
az iskola.

— Ez mindenképpen
lémát jelent a vonzásk
tünkbe tartozó községekben. Amíg gimnáziumi osztályokat vettünk fel, nagyon sok

legyen gond a beiskolázás.

Sipos Béla

BESZÉLNEK RÓLA

A mester — traktoros

Történt egy csütörtökön, hogy szóltak Zajácz László mezőgazdasági gépszerelőnek: szombaton a megye legjobb fiatal gépszerelőinek versenyén kell indulnia. A megyei versenyen első lett és Mosonmagyaróváron, az országos döntőben már ő képviselte megyénket. Hogyan lesz valaki egy megyében, a maga szakmájában a legjobb? Mi-

lehetett volna ilyenről. Lehet, hogy az élet rá fog szorítani arra is, hogy igenis tanfolyamokat szervezzünk, mert a hozzá nem értés a legnagyobb ráfizetés.

— *Mit ér a gyakorlati tudás, pontosabban miből való ez a tudás? Hogyan lesz valaki, akár egy gazdaságon belül is a legjobb?*

— Már mondtam: nem biz-

Vasas Károly

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Grafikusművész

KELET-MAGYARORSZÁG

1980 JAN 6

1021

Vasas Károly grafikái.

zett helytállással

Béla, a megyei pártbizottság titkára

re érkeztünk. Borsod-Abaúj- ogos optimiz- ek elé. Tudja, ővő kilátása a rezik. Amikor tivánságainkat szanézünk, te- itaira irányul.

változásokat nkájában. Az es térhódítása ta építőmun- ételei, ugyan- szakváltás új, ett a magyar evő gazdálko-

t vezetésével égkörben sok ik a XI. kong- hajtásáért, s világgazdasági azdasági stra-

9-es esztendő Központi Bi- az 1979. évi eljesítését, az idei terv és II. kongresz-

zottabb erőfeszítéseket teszünk a munkánkban fellelhető gyengeségek felszámolására; a munka- és üzemszervezésben rejlő tartalékok további feltárására; a munkaerő-gazdálkodás javítására; az ésszerű takarékosságra; a termékszerkezet korszerűsítési folyamatának meggyorsítására; az irányítói munka színvonalának emelésére.

Mind ennek záloga az a politikai közhangulat, megyénk dolgozóinak az a cselekvő egyetértése, amellyel magáénak vallja a szocialista társadalom építésének programját, és mindennapi munkájával támogatja annak megvalósítását. Ez nyilvánult meg azokban a tettekben, amelyek a megye össz ipari termelését az elmúlt évihez képest 106 százalékban realizálták. A gazdálkodó egységek összes nyereségének — amely 15 százalékkal nagyobb az előző évinél — több mint a felét a Tiszai Vegyikombinát, a Borsodi Vegyikombinát, a Lenin Kohászati Művek és az Ózdi Kohászati Üzemek dolgozói termelték meg. Az ipari termelés dinamikus növekedésében jelentős szerepe volt néhány fontos kapacitásnövelő beruházás termelésbe lépésének. Ezek közül is különösen figyelemreméltóan növelte termelését a vegyipar és a villamosenergia-ipar. Köztudott ugyanakkor, hogy megyénk másik nagy termelő ágában, a mezőgazdaságban

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG
1979 DEC 31.

1021

Vasas Károly rajza

Az id...

A sport új otth...

Kívülről szemlélve is impozáns látvány. A belépőt további derűre serkenti mindaz, amit lát. A Tóth Lajos utcai általános iskola közelmúltban átadott tornacsarnoka egyike az év legreprezentatívabb sportberuházásának. Más szóval: ilyenről álmodnak a testnevelők. A Somogyterv által tervezett létesítmény kísérleti típus, mint ilyen első az országban. Az avatást követően a téli szünet előtti utolsó tanítási napon már birtokukba vették a tanulók. »Hadd kezdjék a szünidőt még nagyobb jókedvvel« — hallottuk az egyik pedagógustól.

A »boldog tulajdonosok« első megnyilvánulásaira volt kíváncsi az egyik tervező, *Csutkai Eszter* is, akivel az első testnevelési órán találkoztunk. Tőle tudtuk meg, hogy Agárdon készült a rágasztott vázszerkezet, a Nyugat-magyarországi Fagazdasági Kombinát gyártotta kísérletképpen a panel faelemeket, és benne van a munkája a csurgói SEFAG-nak is. Erre a csarnokra valóban illik a jelző: a kollektív munka eredménye.

— A kivitelező Tanép igazán derekas munkát végzett — szólt elismerően *Léber János* testnevelő tanár —, akivel ezekben a napokban akár madarat is lehetne fogatni. — Valósággal sarkall a jobb munkára itt minden — folytatta. Jogos büszkeséggel ve-

zetett körbe bennünket. A 36x18 méteres parkettás teremben egyaránt hódolhat szenvedélyének a kosaras, a kézi- és a röplabdázó. Az iskola tanulóin kívül több

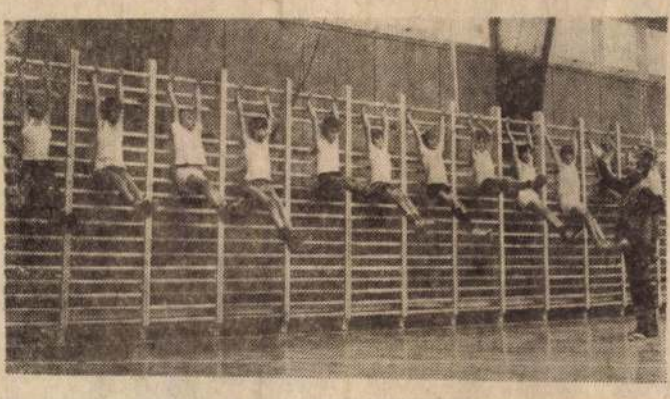

KAPOSVÁRI NAGYVÁLLALAT

belső ellenőri munkakörbe

főiskolai végzettséggel, vagy mérlegképes oklevéllel rendelkező dolgozót

keres felvételre

Jelentkezéseket: „Nagyvállalat" jeligére, 032661. számra, önéletrajzzal együtt, a Magyar Hirdető Somogy megyei Központjába kérjük.

(032707)

A Vas-Műszaki és Hűtőgépjavító Ipari Szövetkezet és Autószervíz boglárlellei üzeme

minden kedves ügyfelének eredményekben gazdag új esztendőt kíván.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly

SOMOGYI NÉPLAP

grafi munkái

1979 DEC 3 1

1021

TÉLI REGE

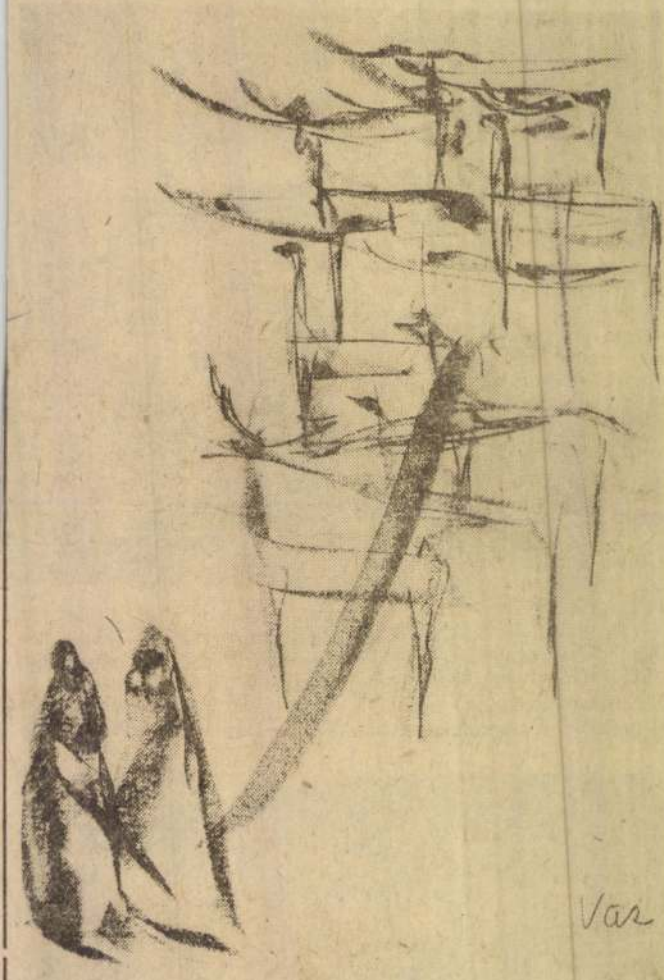

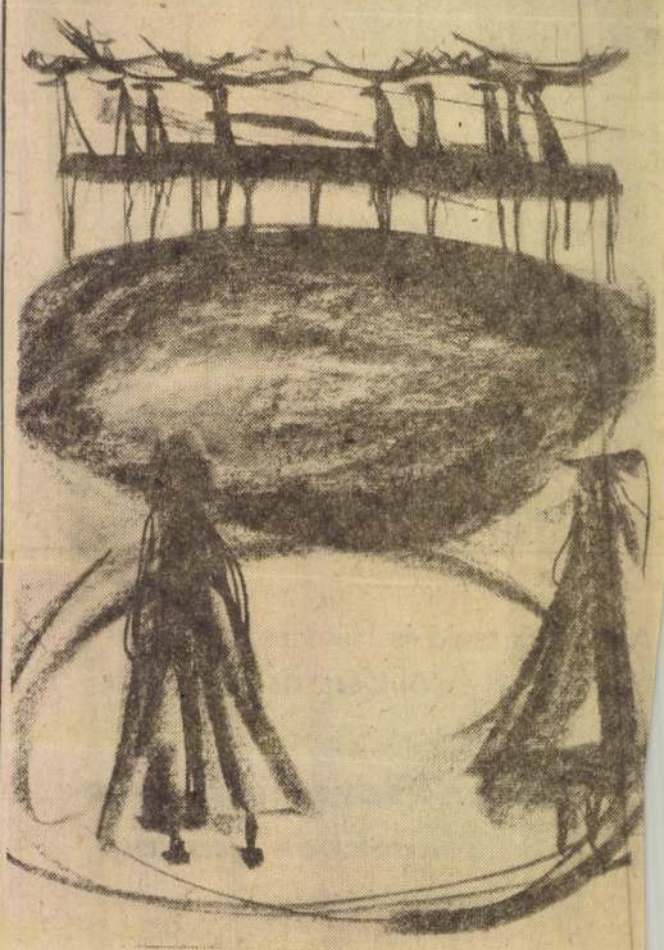

Vasas Károly rajza

EGYEI NÉPLAP

JÓ UTAT, MENTŐK

A régi idők krónikásai szilveszter után terjedelmes méltatásokban számolhattak be a gyűjtésekről, az adományokról. Ki ezzel, ki azzal gyarapította az önkéntes egyesületeket, némelyek hálából, mások a majdani segítség reményében, vagy egyszerűen a hagyomány kedvéért.

Az önkéntes mentőegyesületekből — főként a budapesti, valamint a Vármegyék és Városok Országos Mentőegyesületéből — alig több mint három évtizede hoztál létre világhírű mentőhálózatunkat. Azóta nincs szilveszteri gyűjtési akció, adományozás, illetve szocialista társadalmunk egyik legnagyobb „adománya" lett az Országos Mentőszolgálat.

Csendes éjszaka volt

Nagy Gábor a korareggeli csípős hidegben a kocsijával bajlódik a szolnoki mentőállomás udvarán. Akkumulátort cserél.

— Fejlődik minden, van már nagy kocsink, jó kocsink, de az akkumulátorokkal elég sok bajunk akad. Félév alatt tönkre mennek — panaszkodik.

— A szerelés is a gépkocsivezető dolga?

— A kisebb javítások hozzátartoznak a munkánkhoz.

Ahogy felnéz, látszik az arcán, hogy éjszakás volt.

— Hányszor hívták az elmúlt 12 óra alatt a rohamkocsit?

— Csendes éjszaka volt. Csak egyszer kellett kivonulnunk, jelentéktelen balesethez.

— Bizonyára ritka az ilyen műszak.

— Sokmindentől függ, a

A szolnoki mentőállomás legféltettebb járműve a rohamkocsi. Felvont zászlóval mindig indulásra készen áll a garázsban. Az országban jelenleg még csak hat helyen van rohamkocsiszolgálat, amely a mentés legmagasabb szintje. A kocsi akkor hagyja el az állomást, ha közvetlen életveszélyben lévő beteghez hívják vagy tömeges balesethez. A felszerelés gyógyszertára felér egy kisebb műtőével.

Bakos Sándor mentőápoló, negyedéves mentőtiszt hallgató otthonosan mozog a hordágy körül. Mintha csak a főiskolán vagy a gyakorlatban vizsgázna, mindent bemutat a lélegeztető készüléktől, a pacemakerig, a gyógyszerektől a vákuumágyig. Az utóbbi hasznát nem győzi hangsúlyozni:

— Enélkül a súlyosan sérült beteget hátsón kellett

gikus oldalával találkozik. Nem véletlen, hogy a mentőorvosok átlagéletkora alig haladja meg az ötven évet.

— Megszállottság kell ehhez a munkához, — véli — a legkritikusabb időben, s körülmények között foglalkoztunk a betegekkel. Van valami varázsa annak a magunkrautaltságnak, szabadságnak, amikor az életért küzdünk, mindent a saját felelősségünkre végzünk.

— Súlyos teher ez...

— Az embert sokáig nem hagyja nyugodni egy-egy út, ezerszer is végiggondolja utólag; tapasztalatokat szűr le belőle. A legfelemelőbb érzés, amikor a kórházból arról értesülünk, hogy betegünk felgyógyult. Ez ad erőt munkánkhoz, amelyet állandóan igyekszünk tökéletesíteni. Ma már elmondhatjuk, hogy a megye 123 mentőápolója szakképesí-

Vasas Károly

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

grafi munkáról

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

1979 DEC 31

1021

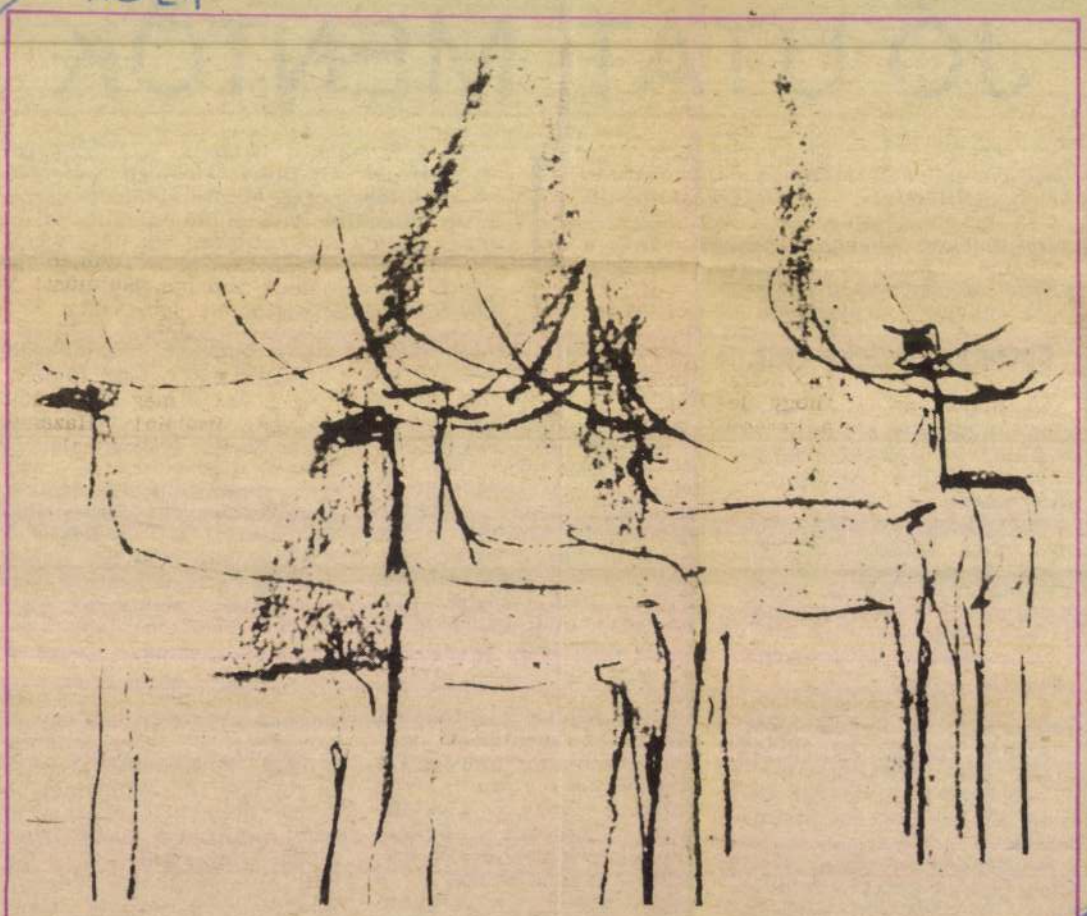

Vasas Károly rajza

• • •

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett férjem, fiam, édesapánk, nagyapánk, kedves munkatársunk

KOVÁCS GÉZA

a TSZKER dolgozója, f. hó 27-én, 59 éves korában hirtelen elhunyt. Temetése 1980. január 2-án, negyed 11 órakor lesz a kecskeméti köztemetőben. Gyászoló család és a TSZKER dolgozói. 5585

• • •

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett férjem, édesapánk, apósunk, nagyapánk, testvérünk, sógorunk, rokonunk

ID. BÚZÁS PÁL

hosszú betegség után, f. hó 27-én, 72 éves korában elhunyt. Temetése január 3-án, csütörtökön fél 12 órakor lesz a kecskeméti Köztemetőben. Gyászoló család. Méntelek. 5581

• • •

Értesítjük mindazokat, akik ismerték és szerették, hogy drága testvérünk

ÖZV. PUDICS MIKLÓSNÉ
Baksa Erzsébet

hosszantartó betegség után, csendesen elhunyt. Temetése január

A He

Ta

ért

ven

1980. ja

zár

2.

Vasas Károly

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 31.
Telefon: 337-748, 340-726

Grafikusművész.

PETŐFI NÉPE

1979 DEC 31

1021

Vasas Károly rajza.

gettünk
kereste
negyed
tsz-elnö
rom aj
lás, m
nert a
óvölgy
eletével
csolatos
nalasztl
nök sza
em a
udnánl
avartal
kor *Ril*
gondola
ne, mosolyogva egy kis ha-
árjárásra hívott.

— Először megnézzük, hogy
orol-e már a burgonya,
negmutatok egy már most
egalább 55 mázsát ígérő bú-
atáblát, aztán a sajónémeti
negyre kapaszkodunk, ahol
bokrok alja kéklik az ibo-
yától, s ahonnan szinte lé-
gitérképszerűen láthatjuk
nnek a kis gazdaságnak
nagy részét — javasolta, s
nár vette is a slusszkul-
sot.

Hogy miért szerettem vol-
a az elnökkel zavartalanul
eszélgetni? Mert nemrégi-
en, amikor munkája elis-
neréséül a Munka Érdem-
end arany fokozatával tün-
ették ki, rájöttem, hogy bár
özel két évtizede ismerem
Ribárszki Pált, s nagyon sok
nindent tudok erről a me-
yeszerte, sőt országosan is
smert közösségről, amely-
ek számos ünnepszámba

kitü
ségé
ni k
élet
cent
endk
tö
angj

ról, nagy munkabírásáró
magam is írtam már a mi
dig újat, mindig a jobb
kereső, tanulni, a jó mó
szert az ország másik v
gébe, sőt külföldre is elle
ni járó elnökről, aki a bu
gonya- és a zöldségtermes
tés mesterének számít a m
gyében, s jövedelmezőv
tette itt a Sajó mentén eze
ket a kultúrákat, de alig is
merem életútját, munkájá
nak mozgatórugóit.

A határjáráson, amiko
végre zavartalanul beszél
gethettünk, ismét csak ne
hezen közelíthettem a
„életrajzához", mert minde
dűlőben, minden táblán
elkanyaradott a témátó
Hol a már szépen soroló ká
posztaféléik itt kikísérlete
zett helybevetési módszeré

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly, Munkácsy-díjas

1984 APR 30

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1021

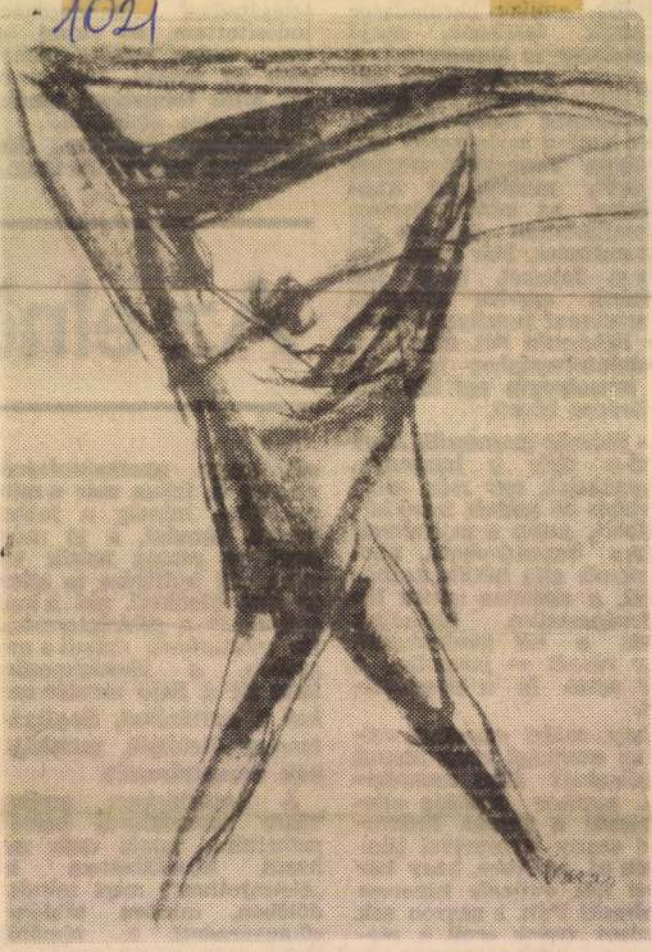

Vasas Károly rajza

megvalósításához
yobb érdeklődé
építkezést kísér
Magyar Gördülő
Művek közelében
elmi célokra is al
ázsokat teremt. A
rú óvóhelynek i
étesítmény meg
zért a Polgári Vé
igos Parancsnok
rősített szerkeze
arázs kap helye
zellőzőberendezés-
ítókkal, belső víz-
De az idén már
következő hasonló
t, amelyet a kö-
ben építenek fel.

edzselés azt is je-
valamennyi léte-
megoldási módot
c: a tervezéssel,
sal kapcsolatban
vállalunk — foly-
György.

n mostanában
smerni, hogy a
etett innováció-
egy jó elgondolás
ól a megvalósí-
láncnak milyen
epe van. Ebben
olkodó emberek
dzkodót, amely-
nberek közé jut-

megesik nálunk,
nki ötször ke-
ik egy jó javas-
elyett hogy fel-
gyzi meg Kalo-

mogatás. A csúcs minden bizonnyal az a lencserendszer, amely egy „pillantással" 360 fokos szögben, azaz körpanorámában tud képet készíteni. Külön írást érdemel ezek részletes ismertetése, s az is, hogyan vívja magával és a világgal küzdelmét a gondolkodó feltalálóelme.

— Ha eljut az ember oda — mondja Kalocsai István —, hogy viszontagságain derülni tudjon, ha nemcsak önmaga, hanem mindenki tanulhat küzdelméből, akkor a valós, de átírandó közállapotot igazolja — foglalja összse mondandóját.

Zárszóként jegyezhetjük meg, hogy a feltaláló akkor boldog, ha látja értelmét gondolkodásának. S ha ez hasznot hoz egy városnak, embertársainak, akkor valamelyest előbbre vitte a világ-

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vasas Károly, Munkácsy-díjas

1984 ÁPR 30

KELET-MAGYARORSZÁG

Szabrászmíves

/1021

VASAS KÁROLY: CANTATA PROFANA (BRONZ)

Budapest fejlődése az utolsó 25 év alatt.

Az 1872. évi XXXVI. törvénycikk egyesítette Buda és Pest szabad királyi városokat, Óbuda mezővárost és a Margitszigetet egy törvényhatósággá. Hogy ez idő óta a főváros milyen nagy arányokban fejlődött, azt mi, akik benne élünk, alig vagyunk képesek megfigyelni.

A főváros fejlődésével úgy vagyunk, mint az atléta az ő izmaival gyakorlat közben, aki a föllépő izomlázból érzi izmai erejét. A város nagy arányú fejlődésének és terjeszkedésének mi is csak a lázas tüneteit érezzük. Az a vidéki ember azonban, aki évek hosszú sora óta nem fordult meg Budapesten, ha most ide vetődik, az óriás méretű fejlődés felett nem győz eleget csodálkozni. Mert bizony Budapest már világvárossá lett. A tágas avenue-k és boulevarde-ok, a rajtuk emelkedő palotasorokkal Európa legszebb nagyvárosai sorába helyezték fővárosunkat. Természetesen a nagy fejlődésnek vannak hibái, de vannak kiváló nevezetességei is. Hiszen magára az Andrássy-útra már büszkék lehetünk. Hátha még a Dunáig kivezették volna!

Sokan mondják, hogy Budapest fejlődése egészen amerikai módú és úgyszólván naprólnapra újabb meglepetéseket ad. Ennek a mondásnak sok igazsága van. A szakember nem szeret frázissal élni, hanem számokkal fejezi ki legjobban igazságait, s azért megpróbálom nagy vonásokban számokkal fejezni ki én is fővárosunk nagyarányú fejlődésének történetét.

Az egyesítés évében a népszámlálás adatai szerint a főváros összes épületeinek száma 9350 volt. Huszonöt év mulva már 16.300. Ilyen nagy fejlődéssel még 50 évre sem volna szükség, hogy az épületek száma megkétszereződjék Budapesten. Akkor ugyan Páris mögött messze hátra volnánk még, mert ott már 1896-ban 74.800 volt az összes épületek száma, de viszont elhagynók Berlint, melynek csak 30.150 épülete van.

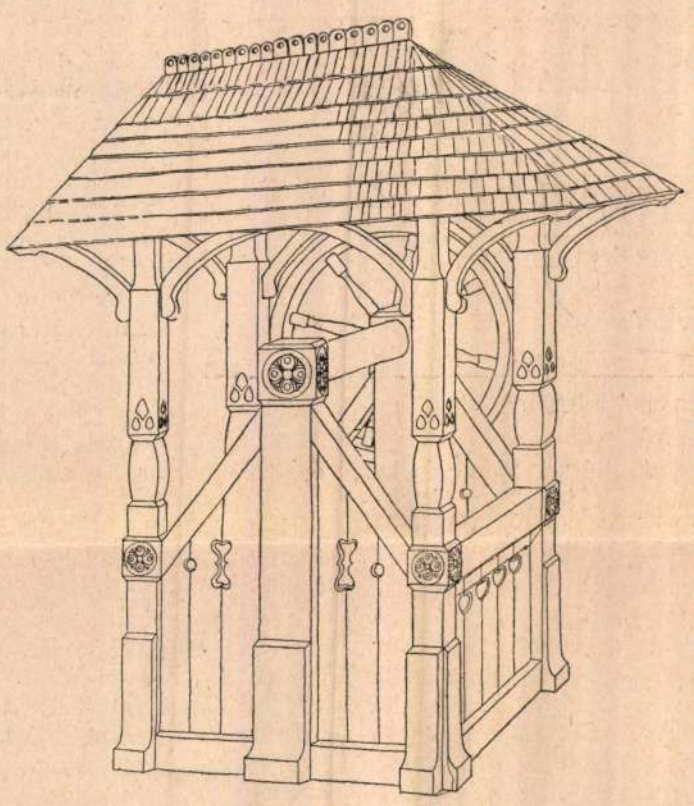

Állomási kút a balatoni vasúton.

Hogy az épületek számbeli szaporodásával a főváros beépített területe is növekedett, az természetes dolog. Hiszen csak 1885 óta a főváros területéből közel 4,511.000 m^2 épült be. Különösen a 90-es évek második felében olyan nagyarányú építkezés folyt, hogy közel két milliom m^2 területen nyolc és fél ezer új épületet emeltek.

Ezekben az építkezésekben rengeteg nagy tőke fekszik. Roppant nagy közgazdasági jelentőségét csak akkor foghatjuk fel, ha meggondoljuk, hogy az építkezés úgyszólván az összes iparágakat foglalkoztatja. 1870 óta közel ezer milliom koronát fordítottak a fővárosban építkezésekre. Mindjárt az egyesítés utáni években a fejlődés jellege főképpen a középületek emelésében nyilvánult. Akkor ugyanis a ministeriumok és más közhivatalok számára alkalmas helyiségek építése elsőrendű szükséglete volt a városnak. Az ilynemű építkezésekre költötték a legtöbb pénzt, mert az 1875-től 1885-ig építkezésekbe fektetett 75 milliom forintból nyilvános épületekre közel 40 milliomot használtak fel. Ebben az időben történt a főváros területén a Duna szabályozása és ekkor épültek a lépcsőzetes és emeletes rakodópartok, valamint a keleti pályaház és a dunaparti teherpályaudvar is. Ezeknek az építkezéseknek költsége az összekötő vasúti híddal és a Margit-híddal együtt ötvenöt milliom koronát tett ki. A középítkezésekkel szemben a magánépítkezésekre az összes költségeknek csupán 15·5% használtatott fel.

Egészen más jellegűvé vált a város építkezése 1885-től 1900-ig. Ekkor már a magánépítkezés ölt hatalmas arányokat. Az építkezésekbe fektetett tőkének alig negyedrésze esik középítkezésre, a magánépítkezés pedig 75%-ot foglal le.

Az ezredévi kiállítással kapcsolatos építkezések, nyilvános és középületek, különösen pedig a nagyarányú magánépítkezés óriás tőke elhelyezését igényelte. Magában az 1897-ik esztendőben 98 és fél milliom korona, 1899-ben pedig 92 milliom korona talált épületekben elhelyezést. Ebből a rengeteg összegből Pestnek jut az oroszlánrész, mert egy negyedszázad alatt 867 és fél milliom koronát fordítottak itt építkezésre Budán pedig csak 130 millom koronát. Ha meggondoljuk azonban, hogy az egyesítés évében Budán alig egy negyedmilliom koronát költöttek építkezésre és a 90-es évek vége felé az évi befektetés már a 13 milliom koronánál is több, akkor fogjuk látni, hogy a budai oldal is részt vesz a város nagyarányú fejlődésében.

Nem lesz érdektelen azt sem megfigyelni, hogy minő cél szolgálatában körülbelül milyen összeget fektettek fővárosunkban építkezésbe. Első helyen jár itt is, mint mindenütt, ahol pénzről van szó, a hadsereg. Kaszárnyák, istállók és különböző raktári helyiségek a középületekbe fektetett összegből teljes 26 milliom koronát emésztettek meg. Ezzel szemben legkisebb összeget használtak fel 1900-ig számítva az egyházak, a vallási és erkölcsi érzés fejlesztését szolgáló más intézmények. Húsz év alatt az összes vallási felekezetek építkezésre csak 4 milliom koronát használtak fel, amely összegben azonban a Szent-István-templom költsége nem foglaltatik benne.

Kórház körülbelül 15 van, költségük pedig 10 milliom koronánál nagyobb s napjainkban mégis kevés már a kórház. Az értelmi nevelés céljait szolgáló építmények a különböző iskolák. Elemi és polgári iskolától felfelé egész az egyetemekig, ide nem számítva a legutóbb Budán épült műegyetemi telepet, szintén közel 10 milliom koronát emésztettek. A múzeumok és egyéb közművelődési épületek több mint nyolc milliom koronát fogyasztottak.

A közélelmezést szolgáló vásárcsarnokok, vágóhidak és istállók 12 milliomba kerültek.

A magánépítkezés céljaira a felsorolt középítmények költségeinél jelentékenyen többet fordítottak. Az egyesítés óta építkezésekre használt pénzösszeg 75%-a a magánépítkezésekre esik. A legdrágább épület 1885 óta a Royal-szálló, amely 2,795.000 k. költséggel épült. Ezt követi mindjárt a Newyork-biztosító társaság palotája 2,406.000 k.-val. Az Eskü-téren épült két Klotild-palota 2,810,000 k.-ba került.

1885-től körülbelül 12 magánember építtetett egy milliom k.-nál drágább házat. Félmilliom koronánál pedig 80 magán épület drágább. Csakhogy ebből a körülményből a magánvagyon nagyságára következtetést vonni nem lehet. Nem lehet azért, mert különösen a 90-es évek közepe táján a nagyarányú építkezés csaknem tisztára a bankok által nyujtott kölcsönökből folyt. Mivel a főváros egyesítése óta az építkezés ez időtájt volt legolcsóbb s a kölcsönöket a bankok szinte tulságos könnyűséggel osztogatták, a 90-es években már

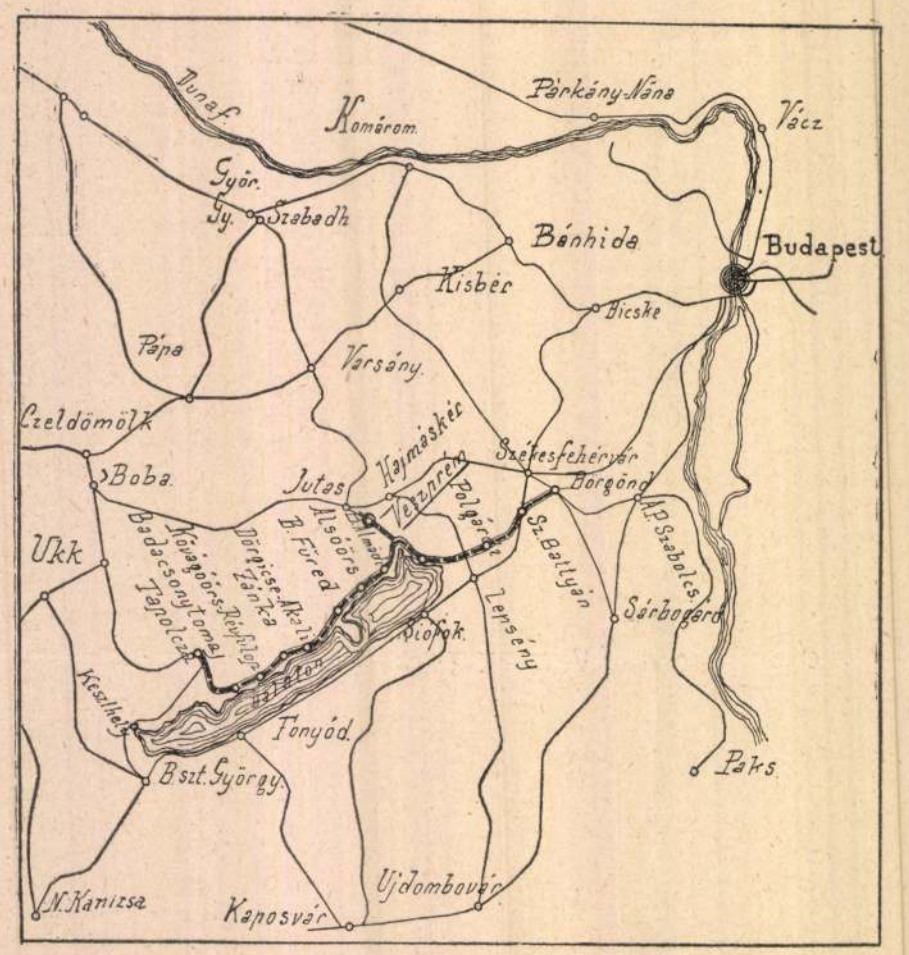

A balatoni vasút helyszínrajza.

nem a közszükséglet irányította többé az építkezéseket, hanem a spekuláció. A hetvenes években egy négyzetméter alapterület beépítése földszintes házra 80, emeletesre 170, kétemeletesre 250, háromemeletesre 360 korona volt; a 90-es években pedig ez a költség földszintes házra 14, emeletesre 35, kétemeletesre 50, háromemeletesre pedig 80—85 koronával kevesebb volt. Természetesen ez az olcsóság a spekulációra való épitkezésnek hatalmas mozgató ereje volt. Épült is annyi ház, mint az egyesítés ideje óta még soha máskor. 1897-ben, amikor a legnagyobb volt az építkezés, 652 teljesen új ház épült a fővárosban. Ez a fejlődés már egészségtelen volt, nem a közszükséglet irányitotta, s azért erősen meg is bosszulta magát a spekulánsokon. Rengeteg sok lakás maradt üresen. Az 1900. év harmadik bérnegyedében 5248 lakás 7200 helyiséggel maradt bérlő nélkül. A tulajdonosok 1,263.000 korona bért vesztettek el ebben az egy évnegyedben. Nagyon sok ház cserélt akkor gazdát s az újságok apró hirdetéseiben a házra nehezedő terhek vállalásán felül úgyszólván ingyen kinálták házaikat a tönkrement spekulánsok.

Igen nagy volt az a kár is, amelyet az építő ipar munkásai az egészségtelen spekuláció által felidézett válságban szenvedtek. Már 1900-ban az új épületek száma 277-re csökkent. A legnagyobb építés idejében majdnem 99 milliom koronát költöttek egy év alatt építésre, de 1900-ban ez a költség 49 milliomra apadt. Igy aztán sok iparág pangott és sok dolgos kéz maradt munka nélkül.

Az építő ipari vállalatok válságba jutottak. A Kőbányai Gőztéglagyár, az egyik legrégibb és legszolidabb ilynemű részvénytársaság, mely a nagyarányú építkezés éveiben 42—43 milliom téglát termelt és részvényenkint 80 k. osztalékot adott, 1900-ban pedig már csak 16 k. osztalékot fizetett. Az újlaki tégla- és mészégető 32 koronás osztaléka 0-ra hanyatlott. A nagy építkezések idején a mindenféle munkás nép tömegesen özönlött a fővárosba, a válság alatt pedig ez a nagy munkás tömeg kereset nélkül lézengett mint kész anyaga a nemzetközi szociáldemokrácia izgatásainak.

Az egészségtelenül nagyra növesztett építkezésbeli tevékenység után 1900-ban a főváros fejlődése holt pontra jutott. A pénzforrások csodálatos módon mindenfelé eldugultak. Maguk a pénzintézetek is kölcsöneik után többszörös háziurakká lettek. Volt ugyan még ekkor is valami kis építkezés, de ezek legnagyobb részben az előbbi években megkezdett munkáknak a befejezésére irányultak. A nagy fellendülésnek egy nagy építési krach lett a befejezése a vagyoni téren, az erkölcsi világban pedig a szocializmus rettenetes túltengése révén a munkás osztálynak szinte tökéletes demoralisatiója.

De mintha már derengene a jobb jövő!

Petrik Albert.

A balatoni vasútról.

A balatoni vasútat július 6-án átadták a forgalomnak, és ezzel még inkább fokozódott az az érdeklődés, amely a magyar tenger, a Balaton iránt országszerte nyilvánul. Azért ennek a mindenképpen érdekes vasútvonalnak a történetét és építését *Kain* Albert előadása nyomán a következőkben ismertetjük.

Évtizedes már a Balaton északi partvidékének az a törekvése, hogy az országos vasúti hálózattal, főleg pedig Budapest fő- és székvárossal szorosabb összeköttetést nyerjen. Az északi partvidék elmaradottsága folytán e vidéknek létérdekévé vált a vasút által biztosítandó könnyebb hozzáférhetés. Kezdetben h. é. vasútat terveztek, mely Veszprém, később Székesfehérvárból kiindulva a Balaton egész északi partvidékét érintve, Tapolcánál ágazott volna be a meglevő vasútba. Kellő anyagi eszközök hiányában, a legmesszebbmenő állami támogatással sem volt lehetséges a tervezetek bármelyikét is építésre segíteni. Ekkor új tervezet merült fel, amely az államvasutak fővasúti hálózatával keresett egyenes összeköttetést. Eszerint a vasút a budapest-fiumei fővonal Adonyszabolcs állomásából elágazólag Börgönd-Szabadbattyán-Polgárdin át éri el a Balaton partját s amellett végig haladva, szintén Tapolcánál végződnék. E tervezettel sikerült a kormánykörök nagyfokú érdeklődését is megnyerni, mert e vonalvezetés révén a vasút csakugyan kiemelkedik helyi jelentőségéből. Egyúttal alkalmasnak látszott arra, hogy az államvasúti hálózatba beillesztve,

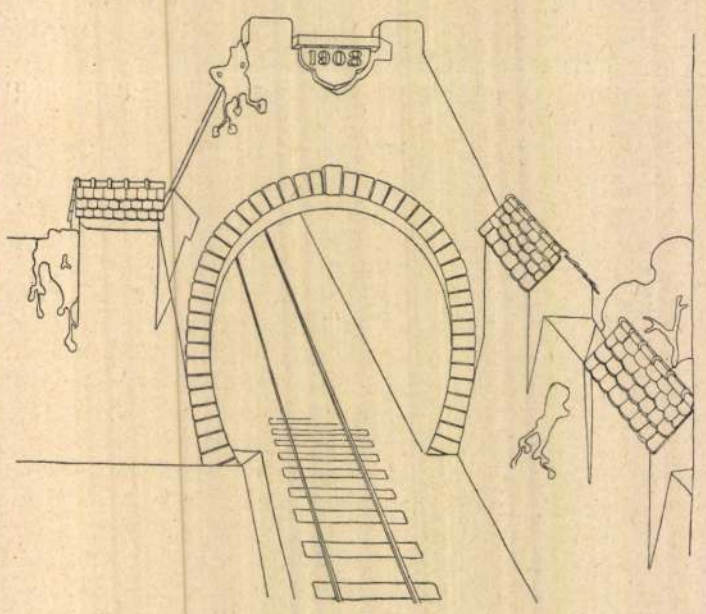

Alagút kapuzata.

tarifapolitika útján sikeresen lesz felhasználható egy nagyobb vidék felsegítése érdekében.

Midőn még nagyobb állami hozzájárulás sem volt képes a magántőkét építésre serkenteni, *Kossuth* Ferenc kereskedelemügyi minister áthatva a balatoni vasút létesítéséhez fűződő nagy közgazdasági érdekektől, a vasútvonalnak államköltségen való építését határozta el. Ezzel a vasút létesítése biztosítva volt, és a törvényhozás az 1907. évi XX. t.-c.-ben a balatoni vasút kiépítésére 14·5 milliom k.-át bocsátott a kormány rendelkezésére. Az érdekeltség egy milliommal vett részt.

Az 1907. év az építőtervezet elkészítésével telt el, úgy hogy lényegesebb munkát alig végezhettek. Csak az 1908. év elején indult meg az építés nagy erővel.

A vonal kezdőpontja a budapest-fiumei vonal Adonypusztaszabolcs állomása. Innen 21 *km* hosszban a fehér- és tolnavármegyei h. é. vasút vonalán halad Börgöndig, mely vonalrész szintén fővonal lett. Börgöndnél kezdődik a tulajdonképpeni új vonal. A Sárrét völgyére dülő hullámos, homokos, termékeny lapályt átszelve, Fövénypuszta mellett halad el, mely után a déli vasút Szabadbattyán állomásába fut be. Ezt elhagyva, folytonos 10‰ emelkedésben a Keselőhegyet szelí át, 6—7 *m* mély bevágásban, majd a Túzokmajor rakodóállomáshoz ér, ezt követi Polgárdi szőlők és Polgárdi állomás. Innen a vonal rendkívül

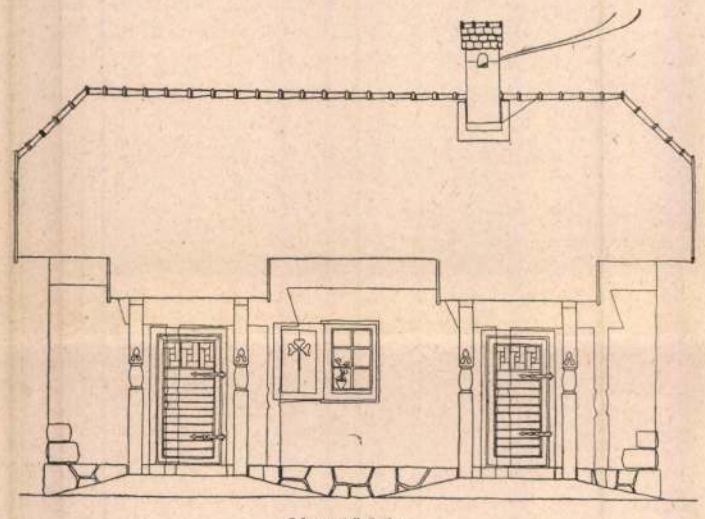

Vonalőrház.

változatos hegyes-völgyes terepen halad, nagyobb bevágások, 10—15 *m* magas töltések váltják fel egymást s folytonosan emelkedve, az akarattyai fennsikot éri el. Ezt több kisebb-nagyobb bevágással átszelve, már a Balaton partjára jut ki, azonban még mintegy 50 *m* magasságban a Balaton tükre fölött.

E részen a pálya már esésbe jut, míg Kenesse állomásnál a Balaton színét el nem éri. Ez a vonalrész gördített az építés útjába legtöbb nehézséget. Eredetileg úgy volt tervezve, hogy a vonal szeletszelvényen, vagyis töltés és bevágás kombinációjából alkotott szelvényben halad. A töltések azonban a meredek part lábánál fekvő omladékrétegre nyúltak volna le, mely azok számára nem biztosított elég szilárd alapot. Tényleg már a megterhelés elején mozgásba jött és nem maradt más hátra, mint további mozgások elkerülésére a vonalat a hegy felé eltolni, minek folytán a földmunka tömegének csökkentésére egy 95 *m* hosszú alagút létesítése is szükségessé vált. Eredeti kiképzést nyert az alagút kapuzata, melyet helyi motivumok felhasználásával terveztek.

Kenessén túl a vonal folytonosan a Balaton partját követi s a legváltozatosabb panorámát nyitja meg. Balatonalmádi, Alsóörs, Aracs, Balatonfüred, Tihany, Zánka, Szepezd, Révfülöp, Rendes, Badacsonytomaj következnek. Szebbnél-szebb tájképrészletekben gazdag vidék, hol erdők, szőlőkkel borított hegyoldalak, a Balaton színgazdag víztükrével ölelkezve, feledhetetlen látványt nyujtanak az arra utazóknak. Badacsonytomaj után Badacsonyhableány

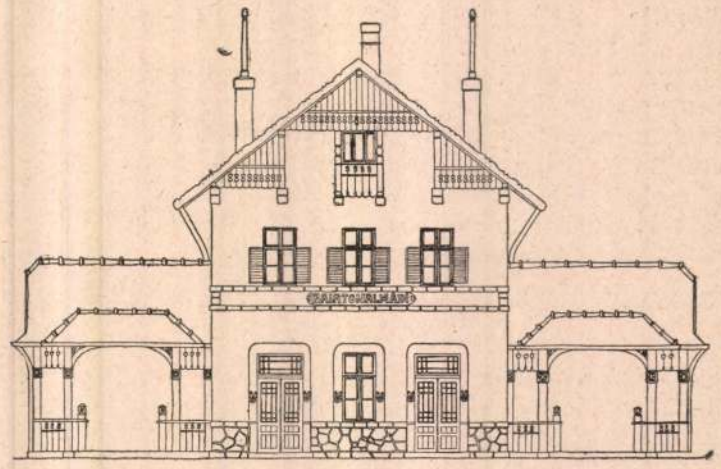

Balatonalmádi állomás felvételi épülete.

állomás következik. Aztán a vonal, elhagyva a Balaton partját, Tördemicen át a csatlakozó Tapolca állomásba fut be. A fővonal egész hossza 117 *km*. Ehhez csatlakozik az Alsóörstől Veszprémig vezető 16 *km* hosszú szárnyvonal, mely a Bakony nyúlványain való átkelésben hegyi vasútra emlékeztető részletekben bővelkedik.

A fővonalon a legnagyobb emelkedés 10‰, a szárnyvonalon 20‰. A balatonmenti vonalrész az előfordult legnagyobb vízállás felett egy *m* magasságban van.

A vonalmenti műtárgyak nem annyira nagyságukkal, mint számukkal keltenek figyelmet. Összesen 300 műtárgy készült a helyi viszonyok által kívánt legkülönfélébb szerkezettel 25 *m* nyílásig. Az összes kőszükéglet 50.000 m^3.

A fővonal egész földmunkája 1,800.000 m^3, melyet főleg bevágások kihordásával, részben anyaggödrökben termeltek. Nagyobbak a keselőhegyi, akarattyai, néhány 10—17 *m* mélységig terjedő bevágások.

Igen érdekes külső kiképzést nyertek a vonalmenti épületek. Tekintettel arra, hogy a balatoni vasút igen nagy hosszúságban nyaraló és fürdőtelepek közt festői partvidéken halad, az épületeknek szabványos, és díszesebb környezetben rideg benyomást keltő kiképzését mellőzni kellett és olyan megoldást kerestek, hogy a vasúti épületek is beleilleszkedjenek a természet és kultura által együttesen nyujtott díszesebb keretbe és maguk részéről is hozzájáruljanak kellemes összbenyomás ébresztéséhez.

Első sorban a homlokzati színeket úgy választották meg, hogy harmónikusan illeszkedjenek a Balaton és környékének festői színpompájába.

Az indiai vörös tetőfelületek, halványzöld vakolt falfelületek, sötétzöld farészekkel és sárkányvörös színű lábazati kiképzéssel, kellemes színharmóniát képeznek.

Másrészt népies motivumok alkalmazásával a magyaros jelleget iparkodtak előtérbe állítani. S miután a Balatonvidék faornamentikája nem jellegzetes, székely motivumok nyertek alkalmazást.

Az őrházakon az elől-hátul csapott kontyfödél, a padlásnyílást környező láboszlopos kis erkély, a fatornác, továbbá

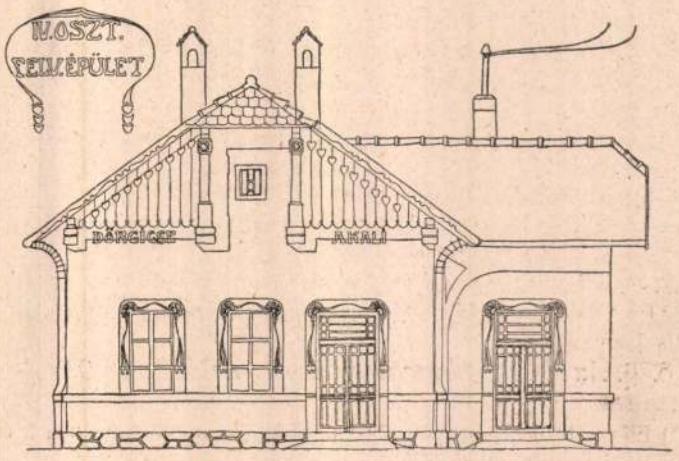

különféle szívékítmények és tulipános vasalások adják meg a népies jelleget.

Ugyancsak a felvételi épületben is a tagozások, szív- és napraforgó-ékítmények, ajtó- és ablakkeretek stilizált díszei, a várócsarnokok székely kapura emlékeztető kiképzésével eredeti és népies benyomást keltenek. E sikerült szépítészeti munkák terveit *Vasdinyey* Pál mérnök készítette, kitünő művészi érzékkel párosult lelkesedéssel.

Határozatok a trasznak szállítására és megvizsgálására.*)

1. §. *Hydraulikus pótlékok.* 1. Hydraulikus pótlékok mindazok a természetes és mesterséges anyagok, melyeknek az a tulajdonságuk, hogy önállóan nem, hanem csak oltott mészszel keverve keményednek meg a levegőn is, a vízben is. Ily hydraulikus pótlékok: az újabb eruptiv kőzetek tufáinak egész sorozata, a puzzolán- és santorinföld, továbbá a nagyolvasztók bazikus salakjai, égetett agyagok és egyéb agyagföld és kovapraeparatumok.

2. *Trasz.* Az olyan vulkánikus tuffákat, melyek kellő mennyiségű kovasavat tartalmaznak, *„trasz"*-nak nevezzük.

3. A legtöbb hydraulikus pótlékot, így a traszt is finom lisztté őrölve használják; azért vagy kőalakban, vagy lisztté őrölve hozzák forgalomba.

4. *A trasz használata.* A trasz és mészhydratból készített habarcs és béton főleg vízi építkezések céljaira használható előnyösen.

2. §. *A traszliszt szállítása.* 1. *Csomagolás.* A traszlisztet bruttósúly szerint 100 *kg*-ról szóló egységárral zsákokba vagy hordókba csomagolva kell árúsítani.

2. *Súly.* Egy zsák traszlisztnek bruttósúlya 50 *kg* legyen, melynek 2%-áig terjedő eltérése nem kifogásolható. A zsáknak súlya a bruttsúlynak legfölebb 1·5%-a lehet.

3. *Felelősség.* A zsákokon, avagy hordókon rajta kell lennie a gyár cégének, a *„traszliszt"* felírásnak és a bruttósúlynak. A zsákok és hordók olyan ólompecséttel legyenek lezárva, melynek egyik oldalán a gyárnak cége, a másik oldalán pedig a *„traszliszt"* felírás olvasható.

4. A gyár a szállítmánynak nemcsak mennyiségéért, hanem szabványos minőségéért is felelős.

3. §. *A trasz vizsgálata.* A trasznak szabványos minőségét a következő tulajdonságok állapítják meg: az őrlés finomsága, az izzítási veszteség, az oldható kovasavtartalom, a kötés ideje, a térfogat állandósága és a kötőerő.

4. §. *Az őrlés finomsága.* 1. A traszliszt oly finomra őrölt legyen, hogy: a *cm²*-kint 900 lyukú oly szitán, melynek drótvastagsága 0·1 *mm*, legfölebb 10 súlyszázalék maradéket adjon, *b)* a *cm²*-kint 4900 lyukú oly szitán, melynek drótvastagsága 0·05 *mm*, pedig legfölebb 30 súlyszázalék maradékot adjon; azaz a két szitán az együttes maradék összege a 40 súlyszázalékot meg ne haladja. E szitapróbát 100 *g* mennyiséggel kell végezni és három kisérletnek középeredménye az irányadó.

2. A kőalakban szállított trasz megfelelő átlagából a vizsgálat céljaira szükséges mennyiséget az előbbiekben megállapított szabványos finomságúra kell megőrölni és az így nyert lisztet vizsgálni.

5. §. *Az izzítási veszteség.* 1. A traszlisztből mintegy 20 *g*-ot 98 *C*°-on addig kell szárítani, amig súlyveszteséget nem mutat.

Az így kiszárított traszlisztből 10 *g* mennyiséget platina- vagy porcellántégelyben a gázfujtató lángján, avagy más alkalmas izzító kemencében olyformán kell izzítani, hogy a hőfok 10 perc alatt a vörös izzásig növelve, e fokon legalább is 40 percig megtartassék.

2. A kiizzított traszlisztet exsiccatorban lehűtve és újra lemérve, az így talált súlyveszteség (hidrátvíz) legalább is 7% legyen.

6. §. *Az oldható kovasavtartalom.* Az előzetesen 98 *C*°-on kiszárított és 20%-os kaliumhydroxidoldattal kezelt traszlisztben legalább is 20% oldható silicát legyen.

7. §. *A kötés ideje.* 1. A traszlisztnek kötőviszonyait oly keveréken kell megállapítani, mely 2 súlyrész traszlisztből és 1 súlyrész porrá oltott mészből áll.

2. *A pormész.* A porrá oltott meszet lehetőleg tiszta agyagmentes mészkőből égetett fehérmészből tökéletes oltás útján úgy kell előállítani, hogy a kész pormész körülbelül 24 súlyszázalék (azaz 73 súlyrészben 18 súlyrész) vizet tartalmazzon és legalább is olyan finomra őrölt legyen, mint a traszliszt.

3. A pormeszet legcélszerűbben a teljesen péppé oltott, szénsavmentes veremmésznek kiszárításával és őrlésével állíthatjuk elő, mert így elkerülhető annak eshetősége, hogy a pormészben meg nem oltott részek is maradjanak. A vizsgálatokban felhasználandó pormész az állami szilárdsági kísérleti állomás ellenőrzésével készüljön.

4. *Vicat-tű.* A kötés idejének megállapítása a fentebbi keveréknek szabványos sűrűségű pépjén a Vicat-féle szabványos tűvel történik.

5. *Szabványos sűrűség.* A szabványos sűrűségű pép előállítására szükséges vízmennyiséget, mely 30—40% körül szokott lenni, a sűrűségmérővel állapítjuk meg a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletnek a cémentek egységes szállításáról szóló határozataiban megszabott eljárás szerint (L. e *Határozatok* C. II. pontját.)

6. A traszliszt e szabványos sűrűségű pépjének kötése — a víz hozzáadásától számítva — rendszerint több mint 30 perc elmultával kezdődik; teljes megkeményedése pedig órákra, sőt napokra terjedhet úgy, hogy a traszliszt e szabványos pépje rendszerint lassankötő.

8. §. *A térfogat állandósága.* 1. A térfogat állandóságát a lepénypróbával állapítjuk meg, melynek elkészítéséhez a traszliszt és pormész fönti (7. § 1.) keverékének szabványos sűrűségű pépjét kell venni.

Az eljárás egyebekben egyezik a cémentekről szóló *Határozatok*-ban megszabottal. (L. ott C. III. pont.)

2. Az ezek szerint készült s akár a levegőn, akár a víz alatt tartott lepénypróbákon netalán mutatkozó térfogatváltozások (felgörbülések, repedések) a használt mésznek meg nem felelő voltára vezethetők vissza.

9. §. *A kötőerő.* 1. *Habarcskeverék.* A kötőerőt húzó és nyomó kísérlettel oly habarcsanyagon állapítjuk meg, mely 2 súlyrész traszliszẗből, 1 súlyrész porrá oltott mészből, 3 súlyrész szabványos homokból és körülbelül 0·0—1·0 súlyrész vízből készült.

2. A próbatestekhez szükséges anyagokat darabszámra kell kimérni és pedig oly mennyiségben, hogy az ezzel kitöltött formák a besulykolás után is 1—2 *mm*-nyire tetézve legyenek. Ezt az 1—2 *mm* vastag fejrészt a lesimításkor kell eltávolítani.

3. *Húzó és nyomó próbatestek.* A húzó próbatesteket a 2 *kg*-os verőgépnek 120 ütésével, a nyomópróbatesteket pedig a 3 *kg*-os verőgének 150 ütésével kell besulykolni.

4. *Vízmennyiség.* A vízmennyiséget mindig úgy kell megválasztani, hogy a besulykolt próbatest felszínén némi híg pép váljék ki. A készítésre és a szabványos homokra nézve egyebekben a portlandcémentről szóló *Határozatok* az irányadók. (L. ott C. V. és VI. pont.)

5. A besulykolt és felszinükön lesimított próbatesteket teljes lekötésükig a formákban kell hagyni és kivételük után egynapos korukig nedves térben tartani; ezután pedig 15—18 *C*°-ú vízbe helyezni, ahol a víznek hetenkint való megújítása mellett a szilárdsági kisérlet megejtéséig maradnak.

6. *Szabványos szilárdság.* A szilárdság megitélésére 6 próbatest 4 legjobbjának középértéke az irányadó. A szabványos nyomópróbatestekre ez a középérték 28 napos korukban legalább 60 *kg/cm²* legyen.

10. §. *Litersúlyok és fajsúly.* Minőségi vizsgálatok alkalmával a cémentek vizsgálatakor szokásos módon meg kell állapítani a megvizsgált traszlisztnek litersúlyait és pedig lazán beeresztett, beszitált és erősen berázott állapotban. Továbbá a fajsúlyát is.

*) Elfogadta a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet választmánya f. évi augusztus 3-án tartott ülésén.

mm) növényi
yi díszítéssel.
sel. 89*a lap*:
(már az alsó
mm) Szent

dia Paolonak
ngelista az
n van, míg
zik, amelyek
a líbiaiaknak

e alla storia
nier, 1880.
di Giovanni
: Giovanni
1923—24.

iát *Berenson*
. Berenson:
248 l.: a
9. jegyzet.
ólag lásd:
Magazine

Gentile da

Vásárhelyi Pál

Csurgói okl. mérnok

Nagyberki Körség elöljárósága körjegyzői lakás és iroda terveire hirdetett tervpályázaton

I. díjat nyert

Épitő Ipar – Épitő – Művészet, 1929. 30. l.

k. Megjegyzem, hogy csupán csak a ro-
entésnek nem tekinthető; az ivekben
datok azonban a tömör rövidsággel meg
llőzhetetlenul szükséges kiegészitő.

rlevelem 3. pontját Czimnek ez alka-
ajánlom.
hó 14-én

S z a l a y I m r e s.k.

min. tanácsos, h.orsz.főfelügyelő.

Füchsl Alfred IX. 85.

Vásárhely Bál

1.

Kogumagyetép

18.1.

Vásárhelyi Pál

vod
a
Gonda Béla: Vásár-
helyi Pál élete és
művei. Bpe. 1896.

Vásárhelyi Pál

wód

Lipthay Sándor

Gróf Széchenyi István
műszaki alkotásai.
Bp. 1896. 47 és kv.
U.

Vásárhelyi Pál

okl. Mérnok Csurgó

Nagyberetti Község

elöljárósága Körjegyzőt

lakás és iroda terv p.

elsődíj

Magy. Építőművészet

1929. 2. n.

27. l.

Vásárhelyi Pál

U. 1305

lá. Minthogy a rendezés
életrajza még hiányzik,
a mellékelt kérdő-ív és
xikon teljessége érde-
ti szíveskedjék.
az életrajz néhány napon
lőre is hálás köszöne-

való tisztelettel
KÉPZŐMŰVÉSZEK LEXIKONA
SZERKESZTŐSÉGE.

izetési kötelezettséggel nem jár.

Vasárhelyi Pál

mérnök

ha Eell

vod

Epitő Ipar

1896. 35. l.

~~113~~

Vásárhelyi Pál

mérnök

lásd

Gonda Béla: Vásárhelyi Pál élete és munkái. Bpest 1896.

Vásárhely Pál

mérnök

Duna Lidterve,

1838 vól

ha Eell lásd

Mérnök Egyl. köpl.

1895. 59-60. l.

Vásárhelyi Pál

és Lányi Sámuel kapcsolatát, barátságát említi

dr.Bendefy László: Lányi Sámuel életútja.
Művtört.Írt.1971.3.sz.213-223.l.

214-216

Vásárhelyi Pál szobrász

a „Csongrádi Napok" rendezvényeinek keretében aug. 10.-én megnyílt a Kubikus Múzeum, melyen szerepel alkotása, szobork ompozíciójának mellékalakjának felvétele.

Borbás Sajos: Bemutatjuk a Kubikus Múzeumat.

a Hedosz Lapja, 1974. szept. 1.

M.D.K.

Vásárhelyi Pál, curcói mérnök

Első díjat nyert Nagyberki körszép körjegyzői lakás- és iroda terveire kiírt pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1929. L. évf.

febr. 6. sz. 7. old.

Vásárhelyi Pál mérnök.

Pesti Hirlap.1846.697.sz.427.l.

M.D.K.

Vásárhelyi Pál

Vas.Ujs.1914.61.sz. 206.1.

Vásárhelyi Pál

vrád.

Lósy-Schmidt Elle:

Vásárhelyi Pál emlékezete halálának harom-negyedszázados évfordulójáni

MMÉE Közl

1922. 136, 137. l.

Vásárhelyi Tamás

A nagymakosi alkotóházban dolgozik

Bányász: Uhrig Zsigmondnál a nagymakosi alkotóházban

Pestmegyei Hírlap 1969 II. 21

es patak rohan bal felé esést ké-
ységű szikladarabok állnak ki, a
rlódtak. A háttérben lombos fák

cm.

odszky kiállitáson. Ára 140 korona.

Vásárhelyi Sámuel
nagyrőrösi könyvkötő
XVIII. sz
l.

Zoltaidebrenyomda
17. l.

Vásárhelyi Pál

Említve

K.M. Kétezer szalor – bronzból,
Rőből
Szamegyi Naplap, Kaposvár
1970. már. 17.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Bécsi Miklós

1339-47 esztergomi prépost könyvtárában volt a pócsmegyi kódex

Magyar Kódexek Bp. 1965. 28. o.

MDK

Vasári Melinda

Iparm.Főisk. Szinpadtervező Főtanszak I.éves hallgatók munkaközössége. Jelmezek tervei a Dán bánhoz.

Ifjusági képzőm. és iparm.kiáll. N.Szal. 1950. jun.

Vásári Miklós

egik kódexében Szent. István életéről
készült miniaturák vannak. Egyik
kódex 1343-ben készült.

Magyar Kódexek Bp. 1965. 28. o.

M.D.K.

Vasáry Melinda

A "Vince" c. filhez készit diszletterveket.

Körmendi Judit: Tavaszi őrjárat a Hunniában. Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. márc. 31. V. évf. 13. sz. 14-15. l.

M.D.K.

Vasáry Melinda

Főiskolai hallgató tervezte a Bánk bán előadás diszleteit, melyeket a kritika megdicsér.
A kritika melletti fényképfelvételeken a darab diszleteinek egy része szerepel.
Az előadást a kecskeméti Katona József Szinház mutatta be.

Gomboş László: Bánk bán diszelőadás Kecskeméten. Szinház és Mozi. Bp. 1950. dec. 10. III. évf. 49. sz. 4-6. l.

M.D.K.

Vasáry Melinda

A Hunnia Filmgyár díszlettervezője. Utóbbi munkái közé tartozik: az "Éjfélkor", a "Micsoda éjszaka" s legujabb munkája a "Csepeli történet".
Mellékletben a "Micsoda éjszaka" díszletterv repr. ja: a Karaván bár, s a szövegközött Vasáry Melinda fényképe.

L.É.: A stáb harmadik embere... Beszélgetés Vasáry Melindával.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1958. okt. 17. II. évf. 42. sz. 11. l.

M.D.K.

Vasáry Melinda

Négyen az árban c. filmdráma díszlettervezője.
A film Szekszárdon készül.

Körmendi Judit: Négyen az árban c. riportja.
Film Színház Muzsika. Bp. 1960. dec. 9. IV. évf.
50. sz. 28-29. l.

M.D.K.

Vasáry Melinda

A "Gázolás" c. filmhez készitett diszletterveket Strasser Márta munkatársával együtt Pán József vezetésével.

H.M.: Amig egy film eljut odáig c.
Szinház és Mozi. Bp. 1955. márc. 4. VIII. évf. 9. sz. 23. l.

M.D.K.

Vasáry Melinda

Hosszu az ut hazáig c. film diszletterveinek egyik reprodukcióját mutatja be a romos Csepelről Oláh János fényképfelvétele.

K.J.: Hosszu az ut hazáig. c riportja.
Film Szinház Muzsika. Bp. 196 1959. dec. 18.
III. évf. 51. sz. 28. l.

mdk

Vásáry János

„a fogalom negatív jelentését asszonalja
Téli táj a. felvétele. „Két dimenziós
tér és a redukált tonus varázsa adja az illuziót"
Kun Ferenc. A XIV. Orsz. Művészi Fénykép ki ákit az anyagából
Alföld 1963. 1-2. sz 145-147. l

Vásáry István, ny.polgármestere
Debrecennek.

állandó figyelemmel kisérte a muzeum ügyének
fejlödését.

Belényessy Zsigmond: A debreceni déri-muzeum épülete.
Magy. Iparmüvészet. 1931. XXX 1-2.sz. 15.l.

M.D.K.

Vasári Melinda diszlettervező

A "Négyen az árban" c. film diszleteit tervezte. A külső felvételek diszlettervezeit,-épületroncsok, műjégtáblák stb.- is ő készitette. A szövegközötti fényképfelvételek egyikén szerepel, amint az egyik diszletet,-egy hidroncs biztonságát-kipróbálják.

Körmendi Judit: Müárviz és müköd.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. január 13. V. évf. 2. sz. 32-33. l.

M.D.K.

Vásári Melinda

Révész György, Boldizsár Iván és Illés Sándor "Pesten történt" c. filmjéhez készitett diszlet-terveket.

Körmendy Judit: Tavasz a Filmgyárban c. beszámolója. Film Szinház Muzsika. Bp. 1958. márc. 21. II. évf. 12. sz. 29. l.

MDK

Vásáry János

Foto kiáll. Bp.-München

mdk

Vásári János

„Kemények" c. felvétele a kiállításon.

K. Z. A Madome orsz. fényképkiállításáról.

Népművelés 1958, 4. sz (Latsóborítólapon.)

Vásárhelyi Z. E.

gicsekkel szerepelt az erdélyi festők budapesti kiállitásán.

Dési Huber István: Művészeti irások
Kossuth Könyvkiadó 1975 104-o.

VÁSÁRHELYI Z. Emil *49, 58, 59, 62, 66, 67, 81*
Marosvásárhely, 1907. január– ?
Magániskolák, festő és művészeti író
(1944 után Ausztráliában élt.)

Banner Erdély

Vásárhelyi Z.

szerepelt a Barabás Céh kiállitásán.

Lesi Huber István: Művészeti irások
Kossuth Könyvkiadó 1975 106.o.

Yamakasi

VÁSÁRHELYI ZSOLT

Yamakasi

Megnyitó Opening:
2007. június 14., csütörtök 18-20 óra

Megtekinthető On view:
2007. június 15 – július 14.
szerda – péntek 12 – 18 óra, szombat 11 – 16 óra
Wednesday – Friday 12am – 6pm, Saturday 11am – 4pm

MTA Mûvészettörténeti
Kutatóintézet
Bp. 1 Pf 2. 27
1250 Budapest

Külön köszönet: Bánó Péter, Bódi Péter és Kati, Forján Dávid és Vass Viki segítségéért
MIND PRINT Szent Gaál Pincészet Szekszárd Szent Gaál nka Nemzeti Kulturális Alap

Vásárhelyi Zsolt: *Yamakasi* (videostill alapján), 2007

DEÁK ERIKA GALÉRIA
1061Budapest, Jókai tér 1. • tel./fax: (36-1) 302 4927
www.deakgaleria.hu • e-mail: deakgal@c3.hu

ma már Várkonynak is 5o %-a! H
1-2 évtized alatt eltünik - s
rohamosan sietteti pusztulását
szégyenről a másvallásuak előt
biró stb. valósággal kétségbe
sőbbségünk igy türi ezt a romb
folyik!

Ha meg akar győződni Főti
kérem, jöjjön el hozzánk s lás
De főleg kérve kérem az I
ettől a pusztitó gazembertől a
Mély tis
igaz

VÁSÁRHELYI ZSOLT

Új művészet

2003/május

28.0.

Vásárhelyi Viktor

Pályája ma már a nemzetközi művészettörténeté.

Kovács T.: Két magyar művészeti kiadványról; Magyar Műhely, 1968. IX. 1. 73. p.

Vásárhelyi Vera, grafikus MDK

Rajzai.

Repr.

Schelken Paloma: Gyermekarcok 1962 18.1.

Család és iskola, Bp. 1962. február

Vásárhelyi Vera, grafikus M DK

Rajza.

Repr.

Balázs Mihály: A modell fejkendője 6. l.

Család és iskola, bp. 1962 - június

Vásárhelyi Vera, grafikus. M.Dk

Rajza. Repr.

Remenyik Zsigmond: Honvágy 11.

Család és iskola, Bp. 1962. március

Vásárhelyi Vera, grafikus MDG

Rajza. Repr.

Kun Anna: Diákok városa 5.l

Család és iskola, bp. 1961. december

MŰEMLÉKvédelem

Vásárhelyi Vera, grafikus NDK

Hat rajza. Repr.

Írta s rajzolta:

Vásárhelyi Vera: Autóstoppal
Lengyelországban 14-15.

Család s iskola, Gy. 1961. október

MŰEMLÉKvédelem

Vásárhelyi Vera, grafikus MDK

Rajza. Repr.

Nagy Lajos: Erzsike iskolába megy 12. l

Család és iskola, bp. 1961. szeptember

Vásárhelyi Vera, grafikus MDK

Rajza. Rejzr.

Simor András: Nekem több fény kell 10.

Család és iskola, hp. 1961. január XII/1

KÖNYVBARÁT

Vásárhelyi Vera; grafikus 17 Dk

Rajza. Repr.

Antonio Machado: Kisdiákok

9. l

Család s' iskola, Bp. 1961. február

KÖNYVBARÁT

Vásárhelyi Vera, grafikus D 04

Rajza. Repr.

(fényi): Hallgatództam 20.(

Család s iskola, bp. 1961: április

KÖNYVBARÁT

Vaisárhelyi Vera, grafikus 17 D 4

Három rajza. Repr.

Dallos Sándor: Ember a jüten 11-12. l.

Család és iskola, Bp. 1961. március

KÖNYVBARÁT

Vásárhelyi Vera, grafikus MDK

Rajza. Repr.

Füst Milán: Ki a művelt ember? 3.l

Család és iskola, Bp. 1961. március

Vásárhelyi Vera, grafikus MDK

Öt rajz. Repr.
(illusztráció)
[Egy rajz a címlapon]

Urbán Erző: Magyar karácsonyok 11-12. l.

Család és iskola, Bp. 1960. december XI/12

Vásárhelyi Vera, grafikus D 04

Rajzai. Depr.

Kántor Zsuzsa: Krumplicukor 11-12

Család és iskola, Bp. 1961. június XII/6.

Vásárhelyi Vera, grafikus

M Dk

Illusztráció
vershez.

Repr.

Simor András: Nekem mindig több fény kell

10. l.

Család és iskola, Bp. 1961. január

XII/1.

Vásárhelyi Vera, grafikus 17 Dk

Rajza. Repr.

Antonio Machado: Kisdiákok 9. l
(vers)

Család és iskola, Bp. 1961. február XII/2

Vásárhelyi Vera, grafikus MOh

Rajzai. Repr.

Dallos Sándor: Ember a Jüten 11-12

Család és iskola, bn. 1961. március XII/3

Vásárhelyi Vera, grafikus MOH

Rajza. Repr.

Füst Milán: Ki a művelt ember? 3-4

Család és iskola, Bp. 1961. március XII/3

Vásárhelyi Vera, grafikus MOK

Rajza.

Repr.

(fényi): Hallgatództam 20.l

Család és iskola, bp. 1961. április XII/4

Kásárhelyi Tamás

a nagymarosi alkotóházban dolgozik

Pestmegyei Hírlap 1969. febr. 21. 4. o. A nagymarosi alkotóházban

Vásas Ernő
fotós

Marton Ervin mintalapje rott

Molnár Géa: Marton Ervin emlékkiállitás.
Müvészet, 1971. julius - 41.oldal

S. Vasas Edit

A VIII. akvarellbiennálét Egerben rendezték meg. – 1968 óta talán most került a legmegszűrtebb anyag a közönség elé. Ezúttal 36 alkotó műve állta ki a bíráló bizottság tételét. Csak használt az ügynek Ozinke Ferenc, Duschanek János, Lengyel László, Marsaroff Miklós, Nagy Gábor, S. Vasas Edit szigorúsága. Egységes, elegáns, kiegyensúlyozott volt a tárlat, világosabbá váltak ugyanakkor, a széles skálájúság révén, az erővonalak.

Nemeti Zsuzsa: „Megemlékezés" a VIII. akvarellbiennáléról.
Hevesi Szemle, 1982. 4. 2-3 old.

-

aximális feszültséget, te-
ent világszemléletünkre és
edig nem csak a központban,
t is, ahol a vallásos ember
detü sors gondolata elé alá-

történelmi korok szellemi
odó analógiával csak vallás-
ék ezt, az anyagi és szel-
án edzett világszemléleti
Bizonyos azonban, hogy ennek
a kollektiv emberi életes-
özrehatás fanatizmusa teszi,

Göttös – Kúria, Vásárosnamény

PÁLL Géza: Europarilag jegyzett gyűjtemény. Kúria Van, kiállítás nincs. Kelet-Magyarország 1989. 118., 3.

Ml.: Szabolcs-Szatmár megye irodalma. Bibliográfia és repertórium. 1989. április 1 – június 30. = Szabolcs-Szatmári Szemle 24. 1989., 3., 356.

Újkor / Építészet

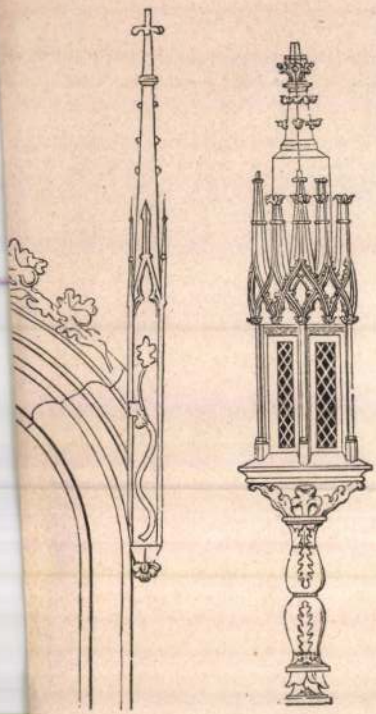

16.

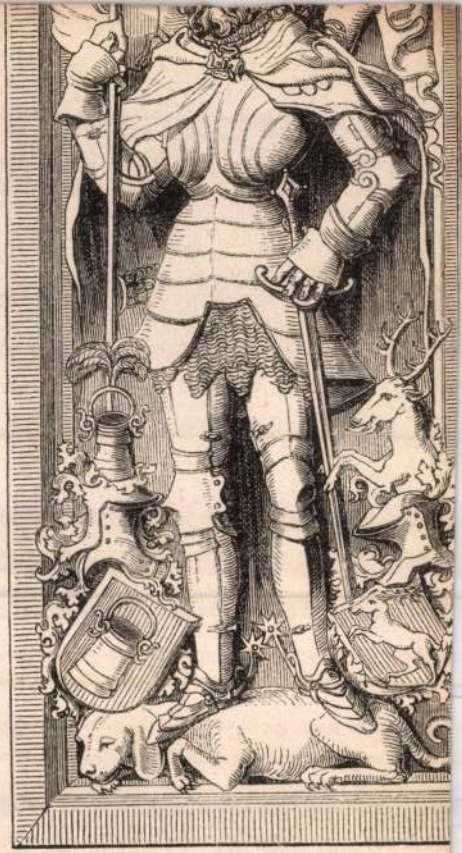

17.

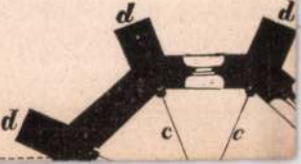

Vásáros Naménj

Bereg m

reftempolom

Sztehlo O. 1910.

1) alapvajz 1:100 hosmetnet. 1:100.

Kopáczy József mellkereszt je, arany, gyémánttal és ametiszttel. Kettős, drótszemes aranylánccal. Maj. 12·3 cm. Bécsi munka 1840 körülről.

Kopáczy József hercegprímás (1838–1847) archémein felismerhető.

Hepold: Adatok, 37 l.

Vásárosmamenyi

várkastély falkép-
nyomai 1614-ből
(Bereg vm)

l. Gereczefalképek

492. h.

Vasas

festő

M.D.

A Studió 1960 és 1961 es kiállításán

vett részt

Bolgár Kálmán: Tiszeves a Tiszai Képző művészek Studiója

Művészet, 1969 január – 14 lap

Vasas Ferenc

Szerepel a 24. megyei őszi távlatban
Hajdunánáson

N.N: ha nyílik a megyei őszi
távlat

Hajdu Bihari Napló 1969 XI. 30

Vasas Ferenc

leistolc

Kér, ces, 20 x 13

Öregember, rézk., 15 x 15

Fürfa, akv. tinta, 16 x 9

Ornányos díst képzőművészeti kiállítás

Hódmezővásárhely 1965. kat. bev.

[illegible] 14-15

VASAS Gyula

M.D.K.

1920-ban Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 634.l.

Vasas Károly szobrász M.D.K.

Részvett a kiállitáson

Oelmach er Anna: Fiatal képzőművészek IV. kiállitása az Ernst Muzeumban

Magyar Nemzet 1963. junius 9. 8.l.

MDK

Vasas Károly

Munkácsy szobra

Vidó István: Gyula szobrai.
Tanácsok lapja 1962 aug. 9.

MEK

Vasas Károly

Szerepelt a kiállításon.

Heitler László: Modern magyar grafikai és kisplasztikai kiállítás Pápán.
MAPLO/Veszprém/ 1962. jun 14.

MDK

Vasas Károly

Kalló Viktor márvány 43 cm
Bori galvanoplasztika 41 "

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás.Mücsarnok.
1955.Kat. 48.1.

Vasas Károly

Tanulmányfej, gipsz

VIII. M. Képcsarnv. Kiáll. Műcs. 1960. ápr.

MDK

Vasas Károly

Bori, br.

Képzőművészetünk a felszabadulás után. MNG
1960. 41 l.

Vasas Kásoly szobrász

Szövegben említett mű: Bányász – bronzszobor a X. Magyar Képzőmův. Kiállítás anyagából

1966. feb. Művészet

MDK.

Vasas Károly

Madách szoborpályázatáról

Somogymegyei Néplap 1965 dec.17.

Vasas Károly, szobrász M Dh

A Tvorcsesztvo c. folyóirat Tyimirov műtörténész cikkét szobra reprodukciójával illusztrálja.

– : Ma hallottuk 2. l.

ESTI HIRLAP, bp. 1962. ápr. 24.

Vasas Károly
nobrán

M.D.K.

Furulyás fiú" és „Leány" c. kisplasztikájával szerepel a Fiatal Képzőművészek tárlatain.

Bolgár Kálmán: Fiatal Képzőművészek tárlata
Művészet, 1963. szeptember – 44 lap

Vasas Károly, szobrász

MDK

Munkácsy-portrét készít Gyula város részére.

Vidó István: Sok új szobrot kap Gyula

9. 1.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. aug. 9. [Vidéki]

MÜEMLÉKvédelem

Vasas Károly, szobrára MDk

A Szegedi Tudományegyetem irodalom-
történeti intézetében elhelyezték Gárdonyi
Géza mellszobrát, Vasas Károly alkotását.

-: Hír 6.l

Esti Hírlap, Bp. 1960. jún. 23.

Vasas Károly
szobrász

M.D.K.

„Dalma" című művével vesz
„részt a moszkvai kiállításon.

A. Wy. Tjihomirov: Magyarország fiatal művészei.
Művészet, 1962. március – 37 l.

Vasas Károly
nobán

M.DK

„Mosakodó" nobra nerepel
a tárlaton.

Bolgár Kálmán: Studio 64
művészet, 1965. március - 78 lap

Vasas Károly

szobrász

M.D.K.

Marx szobrát a komlói Tanácsháza tanácstermében van elhelyezve.

Lehőcz Mária: Komló képzőművészetéről
Művészet, 1963. jánnár – 31 lap

Vasas Károly szobrász M.D.K.

Müvei a kiállitáson

Bányászfej

Oelmacher Anna: Studio 64.

Fital képzőművészek kiállitása

Magyar Nemzet 1964. december 11. 4.1

Vasas Károly, szobrász MDH

Tehetséges fiatal művész, de olykor mesterkélt megoldásokat választ.
(Ernst Múzeum)

Rózsa Gyula: Stúdió 64. 9. l

NÉPSZABADSÁG

Dk. 1964. dec. 24.

Varga Károly

szerepelt a Studio 64 kiállításon

Zalaegerszeg 1964. dec. 20.

Vasas Károly tobrán

Szöveg műret nem említ.

Rózsa Gyula:
Fiatal képrőműrészek
az Ernst múzeumban.

Néptrabadság 1964 dec. 24

Vasas Károly

MDK

Bányász, vörösrézdomboritás

Sanyi, bronz

Asszony gyermekkel, bronz

Éneklő, bronz

Műcsarnok 1965. X. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Vasas Károly

Kritika

Müvészet 1968 máj.p.17.

Tractatus de canticis canticorum
XI. 12.
(magyar emlék

Esztergom. Keresztény
kódex miniatúra kiállítás
katalógus: Mucsi András

VASAS KÁROLY

Inci - terakotta

Fiatal kapsőmüvessek és ujarmüvessek
kiáll. 1955

MDK

Vasas Károly

Csonka János szobráról

Idegenforgalom 1968 juli.p.8.

MDK

Vasas Károly

Bányász, v.réz

Dolgozó emberek között, képzőm. kiáll.

Ernst Muz. 1968. jan.

MDK

Vasas Károly

Vietnami asszony, br.

1. Orsz. kisplasztikai biennálé, Pécs 1967.

Vasas Károly

MDK

Franciska, gipsz

Déryné, gipsz

Lenin, vörösmárvány

Műcsarnok 1962. IX. Magy. Képzőm. Kiáll.

Vasas Károly

Fetete Zoltán mellnobor, másfeles é.n., haranti ménlő,

Győr-Sopron-megye, Sopron, Erdőmérnöki Főiskola, Botanikus kert.

Tájékoztató 64/65, képző és Ifjúsmüvészeti Lezkovátus

13 l.

MDK

Vasas Károly

Leány, szob., repr.

Fiatal képzőművészek szemléje, Ernst Múz.

1963. jun.

MDK

Vasas Károly

Leány, br.

Anya II., br.

Anya gyermekkel, br.

Fiatal képzőművészek szemléje. Ernst Muz.
1963. jun.

MDK

Vasas Károly

Furulyás fiu, br.

Emberpár, vör.márv.

Fiatal képzőművészek szemléje. Ernst Muz.
1963. jun.

34. Alkonyat. - Olajf., v. 100 x 60 cm.Jelz. l.j.: "Breznay József 1943".

BURGHARDT REZSÖ :

35. Hangulat a Dunán. - Olajf., v. 51 x 37 cm. Jelz.a.j.s.: "Burghardt R."

BUZI BARNA :

36. Szent István. - Szobor,alum. és v.réz ötv. Mag.: 52 cm. Jelz.a talapz.:"Buzi Barna 1940".

Vasas Károly
Veszely Jelena
Veszprémi Imre
Völgyesi István

Fiatal Képző- és Iparművészek kiáll.
Ernst Múz. 1955.
jún-júl.

MDK.

Vasas Károly

Oroszlánkölykök c. szobráról

Petőfi Népe 1965 ápr.3o.lap -

Vasas Károly MDK

Képzőművészek uj alkotásokat készitenek ipari városoknak és vidéki iskoláknak. Fenti müvész is részt vesz.

Esti Hirlap 154 sz. 1959. ~~j~~jul. 3. 1 old.

Vasas Károly, nobrán

MDK

Fölszabadulás c. nobra I. díjat kapott.

– : SZOT-kiállítás a Nemzeti Galériában 7.

Népszabadság, Bp. 1970 aug. 18.

```
blk= kue
3000= 00517594
3100= Erd,lyi, Mih ly (1894)
3dok= KND-Ansetzung
3ref= %Erd,lyi, Mih ly
refe= MagyFestAdat, 1988
3105= %Erdelyi, Michele
3140= m
3162= Graphiker &
Maler
2194= Ungarn
3200= Ungarn
3270= 1894.09.17
3290= Szeged
3330= 1972.03.19
3350= Szeged
3420= Szeged
309a= MagyFestAdat, 1988
9995= 0022
kenn= hg
autr= ungarn
redk= Nov ky, A^B0gnes
9906= un
9908= H
katg= 4
9900= 20011023
9990= evtl. sonh des gleichnamig
```

VASAS KÁROLY

Romváry F : Memento mori

Pécs 1999

Pécs

209.0.

Vasas Károly
szobrász

A nyári főiskolai műrésztelep idején került kapcsolatba * tiódmezővásárhelyel.

Dömötör János: Szabó Iván
Tiszatáj, Szeged 1970. IV. 394.

Vasas Károly

Részletek a Lenin emlékkiállításán

Lenin a magyar sajtóban

Népszabadság Bp. 1970. máj. 21.

Vasas Károly

Felszabadulás (i szobra/emb.)

I. díjat kapott a szoftpályázatán

N.N: Jubileumi kiállítás a Galériában

Magyar Nemzet 1970 VIII. 18 4 old.

Vasas Károly, szobrász

MDK

Lenin szellemét is érzékelteti.

Sz. A.: Lenin a magyar szobrászatban

7.

Népszabadság, Bp. 1970. máj. 21.

Vasas Kónoly

Szobra emlétre

Oelmacher Anna: Leim alakja
a magyar szobrászatban
Magyar Nemzet, Tpr. 1970. máj. 5.

Vasas Károly, építés

L. Farkasdy 2

– követségi kirch

Magyar

Építőművészet Br. 1983

6

83/3

Vasos Károly, szobrász

L: Deim Pál

Vadas József Tárt kapuk 12

Élet és Irodalom Bp. 1985. ápr. 12 - XXIX/15

Vasas Károly szn

Bányász c. szöv

→ Benedek György

MŰVÉSZET 1985/7/8-9

Vasas Károly, szobrász M Dk

A kecskeméti Katona József-park játszótérén felállítják Vasas Károly szobrászművész „Broszlánkölykök" című ~~szobrát~~ bronzszobrát.

—: Szobrot állítanak Katona Józsetnek Kecskeméten 8.l

Népszabadság, Bp. 1960. szept. 2. [Vidéki]

Vasas Károly, szobrász 0 04

Dérynét ábrázoló, Carrarai márványból
Készült szobrát júl. 16-án leplezték
le Jászberényben.

–: Hír

10.p

Bp. 1961. júl. 18.

NÉPSZABADSÁG

M. P. K.

VASAS Károly szobrász

Jászberény, Pérgné márványszobra

Magyar Nemzet 1961. jul. 18. 4. l.

Vasas Károly, szobrász

D Dk

Hódmezővásárhelyen felállították Móricz Zsigmondról kénített szobrát.

—: Hír

10.f

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. máj. 23.

MDK.

Vasas Károly szobrász

"Kalló Viktor" /marvany/

"Bori" /galvan oplasztika/

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Mücsarnok,1955. 48. l.

MDK

Vasas Károly, festő
Salgótarján, Baglyasalja.

83. Fiufej.

Magy.Ifj.Képzöm.Kiáll. /VIT/
Föv.Képtár. 1949 aug.16.-szept.lo. Kat.

Vasas Károly, szobrász
Salgótarján.

MDK

256. Köfaragótanonc.

Magy. Ifj. Képzömüv. Kiáll. /VIT/
Föv. Képtár. 1949 aug.16.-szept. lo. Kat.

1506 : Keresztvitel.

Vasas Károly
Inci, terakotta
Fiatal Képzőművészek és Iparművészek kiállitása
Ernst Muzeum, 1955. junius, 28 l.

Vasas Kázoly
szobrász

M.D.K.

Portréjáról.

Feladatok, bredmenyek. — 41 lap
Művészet, 1960. augusztus.

Vasas Károly, 2 [illegible] MDk.

„Az újjászülető miskolci színháznak készít új alkotásokat ...“

–: Nyolcvannégy képzőművész készít új alkotásokat nagy ipari városoknak, vidéki iskoláknak

Népszabadság, Bp. 1959. júl. 3. 8:1

Vasas Károly, szobrász

a XXIV. Vásárhelyi Őszi Tárlat megnyílt melyen a művésznő művei szerepelnek. „Dante Charon csónakjában" c. (említve)

Szabó Endre: A szép és való összhangja. Csongrád Megyei Hírlap, 1974. okt. 23

Vasas Károly

A Kulturális Mimisztérium megbizására készült legjo bb müvekért 9 nivódijat itéltek oda, amit a müvész is kapott.

Magyar Hirlap 1977-272-6

Vasas Károly, szobrász

L: Kokas Ignác

-: Kiváló és érdemes művészek

Nérszabadság, Bp. 1978 ápr. 2.

5

Vasas Károly

„Lányok" Grosz 45 cm

Balatoni Nyári Tárlat 1976

Balatoni Múzeum, Keszthely

Vasas Károly

A művész oroszlánja Bányász-
emlékművéért, mint az 1976-os
év egyik legjobb közteri alkotásá-
ért jutalomba részesült

– : Hírek
Művészet, 1977. december – 48. lap.

Vasas Károly

Forradalom (repro)

Szikely András: Évfordulóra Mücsarnokban.
Uj Tükör, 1977. december 11 - 24. lap.

Vasas Károly, szobrász

L.:Fóth Ernő

/h.m./Kilátás a ROSZTA ablakából 2.

Esti Hírlap, Bp. 1977. nov. 5.

azdagodtak a falugyűlések. z egykor jobbára csak a tácsi fejlesztésről folyó vita *iterebélyesedett a tanácsi unka egészére*, a falu életének mind szélesebb területe. Olyan fontos, s az egész akosságot érintő kérdések kerültek országszerte napirendre, mint a *gyermekintézmények*, az *oktatás*, az *egészségügy*, a *kereskedelem* és a *közlekedés* helyzete.

— A lakosság tájékozottságának köszönhetően reálisabbak és a lehetőségeket, valamint a közösség érdekeit is mind jobban szem előtt tartók lettek a javaslatok. A fórumok nyomán *erősödött a közéleti érdeklődés*, s egyre többen már nemcsak véleményt mondanak, hanem cselekednek is a tervek valóra váltásáért. Nagymértékben a falugyűlések eredményeként mondhatjuk be, hogy Magyarországon évente 15—20 százalékkal nőtt a társadalmi munka értéke.

Az idén decemberben kezdődő falugyűléssorozatra meghívják a megyei és a helyi tanácstagokat, a népfrontbizottságviselőket s az érdekelt országgyűlési képviselőket. A

— Ezeket a kérdéseket kiemelten szükséges megvitatni az üdülőterületek településein. A fórumok nyomán a falugyűléseken meghirdethetik a tavaszi tisztasági és lomtalanítási akciót. Ugyancsak a tapasztalatok összegezése után kijelölhetik és élővizek és a levegőtisztaság megőrzését szolgáló feladatokat. Társadalmi támogatással, védnökségvállalással tervbe vehetik többek között *a bányagödrök* és a *parlagföldek hasznosítását*. A természeti értékek védelme olyan kérdés, amelyben *nagyobb anyagi befektetés nélkül is komoly eredményeket* érhetünk el a lakosság segítségével, a környezetvédelmi őrségek erősítésével.

— Már most, a szervezéskor gondoskodni kell arról, hogy a falugyűléseken elhangzó minden javaslatot érdemben megválaszoljanak. A kivitelezhető tervekről pedig minél előbb, de legkésőbb a legközelebbi fórumig azt mondhassák: megvalósítottuk — fejezte be nyilatkozatát S. Hegedűs László.

Vasas Károly

Vasas Károly: Forradalom

Pest Megyei Hírlap, 1977. márc. 13.

Vasas Károly, szobrászművész 1) Falytatás

a Nagy Októberi Szocialista Forradalom tiszteletére rendezett képzőművészeti kiállításon szerepelnek a művész alkotásai.

Molnár Zsolt: Magyar Művészek tárlata a Műcsarnakban.

Pest Megyei Hírlap, 1977. nov. 13.

Vasas Károly, szobrászművész

a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójára rendezett képzőművészeti kiállításon nívódíjjal tüntették ki műveiért a művészt.

Wagner István: Jubileumi tárlat a Műcsarnokban.
Magyar Hírek, 1977. nov. 19.

Vasas Károly, szobrászművész

„1917", részlet, bronz, 80 cm., 1977
(repr.)

Művészet, 1977. 11. borítón.

Vasas Károly

Kiállítás a Műcsarnokban
Dolgozók Lapja, 1947. no. 13.

gyasztás feletti teljes ellenőr
zést. Be kellett vezetni az á
talános munkakötelezettséget
és egyenletesen kellett elosz
tani az élelmiszereket.

Ezen alapvető intézkedése
bevezetésének szükségszerűsé
ge nyilvánvaló volt. Leni
minden, valóban forradalm
kormányprogramjával egyen
értékűnek mondotta őke
Ezek az intézkedések arr
voltak hivatva, hogy megir
dítsák a dolgozók politikai ak
tivizálódásának folyamatá
hogy megmentsék az országo
attól, hogy a külföldi mono
polista tőke martalékává vá
jon. Ezen kívül, a lenini ja
vaslatok megvalósítása az or
szág előrehaladásának motor
ja lehetett. „A XX. század
Oroszországban — mutatot

KÉPZŐMŰV

A DOLGOZÓK

Az alk

„Minél teljesebb kudarcot
szenved a burzsoáziának az
eszerekkel és a mensevikek-

Vasas Károly: Forradalom (szobor)

Vasas Károly: A téli palota ostroma (szobor)

Vasas Károly szobrász M.D.A.

Résztvett a pályázaton

Vilt Tibor nyerte a Madách-szobor pálxázatot

Magyar Nemzet 1966. ápr. 21. 4.l.

MDK

Vasas Károly

Franciska, gipsz

Déryné, gipsz

Lenin, v.márv.

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. Műcs. 1962. 30.l.

Vasas Károly

Szerepelt a Fiatal Képzőművészek V. Kiállításán.

Magyar Ifjúság 1964. dec. 12.

MDK

Vasas Károly

Franciska, br.

Anyaság, vör.márv.

7. miskolci o.képzőm. kiáll. 1962. nov.

Herman O. Muz.

Vasas Károly
nobrász

M.D.K.

A kiállításon szereplő bányásza
is heggesztési eljárással készült.

Tibély gábor: A X. kiállítás nobrai.
Művészet, 1966. felvmér – 18 kop.

Vasas Károly, szobrász MDK

Új pályázatra hívták meg.

— : Pályázatismétlés a Madách-szoborra 10

NÉPSZABADSÁG, bp. 1965. dec. 21.

Vasas Károly
szobrán

M.D.K

„Asszony gyermekkel"
(repro)

Művészet, 1965. december – 38 lap

MDK

Vasas Károly

Leány c. szobor repr.

Fiatal Képzőművészek Studiója IV.Kiallitasa.
Ernst Múzeum 1963.Június Kat. 17.1.

Vasas Károly

Kalló Viktor, márvány

Bori galvanopolasztika

Műcsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

Vasas Károly

MDK

Dalma, bronz

Műcsarnok 1959 VII. Magy. Képzőm. Kiáll.

Vasas Károly, szobrász

MDK

Csonka János szobrportréját
készítette el.

– : Felállítják a közlekedés magyar
úttörőinek szobrát a Városligetben 13

Népszabadság Bp. 1967. okt. 1.

Vasas Károly MDK

Bányászfej, vörösrézlemez

Mosakodó, bronz

Sanyi,bronz

Támaszkodó, bronz

Ernst Muzeum 1964. Fiatal Képzőm. V. kiáll.

Vasasa Károly M.D.K.

kőfaragó tanuló

A Baglyaslajai Képzőművészeti Szabadiskola hallgatója 1949-ben

Képzőművészeti élet a felszabadulás után 35.1.
A MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOK.KÖZPONT FORRÁSTANULMÁNYAI II.
Bp. 1965.

Vasas Károly

1. Vörös ősz 1969. lvor, 48 cm
2. Május 1. 1969. lvor, 70 cm

II. Országos Kisplasztikai Biennale
Pécs 1969.

VASAS KÁROLY

„Felszabadulás" c. szobra (eml.) I. díjat nyert a SZOT Felszabadulási Képzőművészeti pályázaton.

Munka 1970. jan. 10.

Vasas Károly grafikái

cikk a 7. oldalon

„Látogatás Vasas Károly műtermében"

Nógrád 1969 február 23

Vasas Kázely

Forradalom c. műve (ennek)

szerepel az „Új művek"

tárlaton a műsaznak

Horváth György: Elkötelezett

alkotások az „Új művek" között

Magyar Nemzet 1971 III. 9

Vasas Károly

című képpel a Manesi
Galéria kiállításán: „Lenin alakja
a magyar szobrászatban"

Magyar Nemzet 1970 március
4. old.

Vasas Károly

Gouda János portréja

emlékére

Népszava 1968 április 21
16. old.

Vasas Károly szobrász

munkáry díjat (III. fok.) kapott

N.N: hűvé zeti díjasok

Délmagyarország 1971 IV. 3

Vasas Károly
szobrász

„Felszabadulás" (repro)

D.Fehér Zsuzsa: A SZOT kiállitás.
Müvészet,1971.január - 25.lap

Vasas Károly
szobrai

Első díjas emlékművében szerepel
a tárlaton.

D.Fehér Zsuzsa: A SZOT kiállítás.
Művészet, 1971.január - 25.lap

Vasas Károly

Vörös össég nyer

11. Debreceni Országos Nyári Tárlat
Déri Múzeum 1970. jul 19 - aug 9.

Vasas Károly

1, Harcosok, 1968. br. 58 cm
2, Nyi fej, 1960. vmáw. 47 cm

Magyar Művészet 1945-1969
Műcsarnok, 1969. sept-okt.

Vasas Károly, szobrász

MDK

Első díjas. (felsőoktatási pályázat.)

(h. m.): Jó pályázat, jó művek

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. aug. 18.

Vasas Károly

Vörösöröség br. 49 cm
Május 1 br. 73 cm
Martinászok br. 73 cm

II. Debreceni Országos Nyári Tárlat
Déri Múzeum 1970. júl. 19-aug. 9.

Vasas Kiároly
probán

A Szot felszabadulián képző művészeti
és iparművészeti pályázaton I.
dijat nyert „Felszabadulás" szobrával

— : —

Művészet, 1970. szeptember - 24 kep.

Vasas Károly

• Felszabadulás c. szobra (eml.)
I. díjat kapott a szot
felszabadulás pályázatán

Magyar Hírlap 1970 VIII. 18

Vasas Károly

Felszabadulási bronzszobra (emb.)
I. díjat kapot az alább.
tárlaton

Ridep gábor: Megnyílt a szot
képzőművészeti kiállítása

Nyszava 1970 VIII. 19

Vasas Károly szobrász

Felszabadulás c. szobra (emlé)
I. díjat (12.000 ft) kapott az
alábbi pályázaton

(s. q.): ha nyílik a szot
felszabadulási pályázatonak
kiámítása

Nagyszalva 1970 VIII. 18

Vasas Károly

Díjat kapott a szot pályázaton

Esti Krónika 1970 VIII. 17

Vasas Károly

Szobrász.

I. díjat kapott a szot felszabadulási pályázatán

(h. m.): Jó pályázat, jó műszek

Esti Hírlap 1970 VIII. 18

VASAS KÁROLY

„FELSZABADULÁS"

SZOBOR, RERR.

NÉPMŰVELÉS, 1970. OKT.

Vasas Kánaly

Említve

Kárpáthy Gyula: Kevesebb – több
lett volna
Pontos Dolgozó, Bp. 1970. sept ?

Vasas Kándy

Díjat nyert a SZOT-pályázaton
„Telszabadulás" c. szobrával

Kiállítása Galériában
Népújság, Eger 1970. aug. 18.

Vasas Károly

I. Díjat nyert a SZOT-pályázaton

Láng Éva: Művészet vallamat...

Egészségügyi Dolgozó, Bp. 1970. sep. 5.

Vasas Károly

Felszabadulás c. szobra (eml.)

díjat kapott a Szot pályázaton

N.N.: Jubileumi kiállítás a Galériában

Nagyar Nemzet 1970 VIII. 18

Vasas Károly

Kiállítás

II. Debreceni Országos Ifjúsági Tárlat
Hajdú-Bihari Napló, Debrecen
1970. aug. 18.

VASAS KÁROLY

„FELSZABADULÁS" C. SZOBRA ELNYERTE A SZOT FELSZABADULÁSI PÁLYÁZAT 12 000 Ft-OS I. DÍJÁT. (EML.)

MŰVÉSZET, 1970. SZEPT.

Vasas Károly

I. díjat nyert

té. Nógrádi képzőművészet alkotó-
sai a Megy. Neuz. Gal.-ban
Nógrád, 1970. aug. 19.

Vasas Kónalyi

Említve

Lónczi Sándor: Kiállításnál-kiállításra

Lapp Hirlap, Bp. aug. 25.

VASAS KÁROLY

Szobra szerepel a „SZOT pályázatdra érkezett alkotások" c. kiállításon, a Nemzeti Galériában.

Kontha Sándor: Két pályázat-két kiállítás,

Társadalmi Szemle, 1970. okt. 90. lap.

Vasas Kámely

I. díjat nyert a pályázatot
("Felszabadulós")

SZOT-pályázat
Pl.: Hírlap, 1970. aug. 18.

M.D.K.

Vasas Károly

kőfaragó

A Nagybányai Képzőművészeti Szabadiskola hallgatója 1949-ben.

a szobrászaton

Képzőművészeti Alap a felszabadulás után 36.l.

A MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTUM FORRÁSKIADVÁNYAI II

Bp. 1965.

MDK

Vasas Károly

Vietnami asszonyok, br.

Martinászok, br.

11. M. Képzőm. kiáll. Műcs. 1968.

MDK

Vasas Károly

szobor:

Fésülködő, br.

Támaszkodó, "

4. Balatoni nyári tárlat. Keszthely, 1966. Balatoni Múz.

Vasas Károly

Díjat kapott a „Studió 58-68"
kiállításon

Népszabadság 1969 I. 19.

Vasas Károly

Emlék műterv. c. kisplasztikája
(eml.)

Rezepel az alább. tárlaton

h. gy.: Az angyalföldi képzőművészek
ünnepi kiállítása

Magyar Nemzet 1969 IV. 4

Vasas Károly szobrász

kezepel az angyalföldi

művészek tárlatán

-is- : Tanáctöztársaság az

angyalföldi művészek szemével

Elzett 1969 IV. 5

MDK

Vasas Károly, nobrán

Szerepel.

K. A.: Angyalföldi képzőművének kiállítása 7.

Népszabadság, Bp. 1969. ápr. 6.

Vasas Károly

Szécsény tetszabadulási emlékművek terveri (eml.)

Tóth Elemér: Emlékművek nyomában Nógrádban

Nógrád 1969 VIII. 6.

MDK

Vasas Károly, szobrász

Salgótarjánban elhelyezik az idén
Münnich Ferenc portréját,
Vasas Károly szobrászművén
alkotását.

– : Münnich - portré 8.

ESTI HIRLAP Bp. 1970. jan. 15.

Vasas Károly, [ ] MDK

A Stúdió 58–68 kiállítás egyik díjazottja.

— : Kulturális hírek 8.

Népszabadság. Bp. 1969. jan. 19.

Vasas Károly szobrász

Szerepel az alábbi tárlatok

gy. gy.: Az angyalföldi művészek
havasi tárlata

Hajtónyi, 1969 IV. 8

Vasas Károly

Franciska (, pestrészobra / eml.)

szerepel a IX.

nagy. Kép. mův. kiállításon

a Műcsarnokban

Magyar Hjusog 1962 V. 5

Vasas Károly szobrás

Emberpár (. műve /eml.)

szerepel a Fiatal Kép. műv.

Kiállításán az Ernst

Museumban

Magyar Hjuság 1963 VI. 15

MDK

Vasas Károly, nobrán

Csonka János nobrát mintácta meg.

— : Múzaki Panteon 8

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. ápr. 19.

Vasas Károly
szobrász

M.DK

„Martinászok" - ja szerepel
a tárlaton.

Csap Erzsébet: Kisplasztikák a XI. Képzőművészeti Kiállítás
~~B. Fehér Zsuzsa: A XI. Magyar Képzőművészeti~~ ...
Művészet, 1968. ~~[illegible]~~ május – 16 lap.

Vasas Károly szobrász
szerepel a Fiatal Képzőművészek V.
Kiállításán az Ernst Múzeumban

Kerekes Kovács Gyula: Fiatal Kép. műv.
V. Kiállítása

Magyar Hírlap 1964 XII. 12

Vasas Károly MDK

Tanulmányfej, gipsz

Műcsarnok 1960. VIII.Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Vasas Károly

Leány, br.

Ülő nő, br.

Téli Tárlat 1964. Székesfehérvár

MDK

Vasas Karoly

szobormüvei:

Franciska bronz 45 cm

Anyaság vörösmarvány 40 cm

Hetedik Miskolci Országos Képzőművészeti Kiáll.Herman Ottó Múzeum.1962.Nov. Kat.

MDK

Vasas Károly

Furulyás fiú	bronz	13 cm
Emberpár	vörösmárvány	54 cm

Fiatal Képzőművészek Studiója IV.Kiállitása
Ernst Múzeum 1963.Június. Kat. 41.1.

MDK

Vasas Károly

Leany	bronz	22 cm
Anya II.	"	40 "
Anya gyermekkel	bronz	45 "

Fiatal Képzőművészek Studiója IV. kiállítása
Ernst Múzeum 1963 Június Kat. 41.1.

Studio 64 - Fiatal Képzőművészek 5. kiáll. Ernst Mus.

1964. dec. 14. o.

MDK

Vasas Károly

Bányászfej, vör.rézlemez

Mosakodó, br.

Sanyi, "

Támaszkodó, br.

Studio 64 - Fiatal képzőművészek 5.kiáll. Ernst Muz.
1964. dec. 16.o.

Vasas Károly

Szobrokkal mezőpel a Studió 64 kiállításán

Németh Lajos: A Studió 64 kiáll
Valóság, 1965, 3 sz., 91 old.

MDK

Vasas Károly

Rózsa Gy.: Szudió 64. Fiatal képzőművészek az Ernst Muzeumban. Népszabadság 1964. dec. 25. 9.l.

Vasas Károly

Szobrait. Bemutatója nemsokára megnyílik.

emlitve.

Népszava, 1964 március 10. 2. kép.

M.D.K.

Vasas Károly
szobrász

„Dézyné" szobra a szoludi
szigetem van elhelyezve

Kaposvári Gyula: Szoludmegye képzőművészete
Jászkunság, 1963. IV. évf. 1 szám, 19 lap

Vasas Károly

A Magyar Népköztársaság Kiváló Művésze lett az 1978. évben kitüntetett művészek közül: Kokas Ignác, Kurucz D. István, Martyn Ferenc festőművészek és Vilt Tibor szobrászművész,

A Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze: Csányi Árpád díszlettervező, Dargay Attila rajzfilmrendező, Gábor Marianne festőművész, Hajnal Gabriella gobelintervező művész, Németh István belsőépítész, Németh János keramikusművész, Németh József fotóművész, Szilvásy Nándor grafikusművész, Vasas Károly szobrászművész.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. ápr. 8.
XXII. évf. 14. sz. 8. lap.

Vasas Károly

Vasas elkötelezettségét jelzik kompozíciói: Ady: Dalok tüzes szekéren, Cantata Profana, Dante Kharon csónakján stb.

P. Szabó Ernő: Vasas Károly szobrái.
Új Tükör, 1979. március 25-3. lap.

Vasas Károly

Vasas Károly dinamikus
formavilággal tömören
vall elkötelezettségéről.

P. Szabó Ernő: Vasas Károly szobrai.
Új Tükör, 1979. március 25-3. lap.

Vasas Károly

"A Téli Palota ostroma"
(repro)

P. Szabó Ernő: Vasas Károly szobrai.
Új Tükör, 1979. március 25 - 3. lap.

Vasas Károly

A Bács-Kiskun megyei Hartian
április 4-én felavatták Vasas Ká-
roly szobrászművész bronz fel-
szabadulási emlékművét.

—: Felszabadulási emlékmű.
Új Tükör, 1979. április 15-43. lap.

Vasas Károly

Felszabadulási emlékmű"

" (repro)

— : Felszabadulási emlékmű.
Új Tükör, 1979. április 15-43. lap.

Vasas Károly

Vasas Károlynak kiállítása volt a budapesti Műcsarnokban.

— Kiállítások. Művészet, 1979. március - 47. lap.

Vasas Károly

Vasas Károly egy méter magas plasztikája az Ó-pusztaszeri 896-1945 című emlékmű gipszvárlata monumentális.

P. Szabó Ernő: Vasas Károly szobrai.
Új Tükör, 1979. március 25-3. lap.

Vasas Károly

Vasas Károly szobrai láthatók a Múcsarnokban. A szobrász egész életműve, a forradalmak idejen megjelenő új honfoglalókról beszél.

P. Szabó Ernő: Vasas Károly szobrai.
Új Tükör, 1979. március 25 – 3. lap.

Vasas Károly, zobrán

L. Buza Barna

5.

– Mártíremlékű ...

Népszabadság, Bp. 1979. márc. 15

Vasas Károly

(Salgótarján, 1930 –

A 6p-i Képzőművészeti Főiskolán 1950–56 között végezte tanulmányait; Szabó Iván, Beck András és Patzay Pál voltak a mesterei. Kétszeres Munkácsy-díjas (1971, 1975)

– kiállítása a Műcsarnokban 1979. III. 9 – IV. 8. –

– katalógus a könyvtárban –

Vagas Károly szobrász

a Műcsarnokban rendezett III. Nemzetközi kisplasztikai biennálén szerepelnek művei.

Vadas József: Szobrok, csata után.

Élet és Irodalom, Budapest, 1945. szept. 2

Vasas Károly szobrászművész

A Műcsarnokban rendezett Nemzetközi Kisplasztikai Biennálén szerepelnek művei.

T. Pataki László: A tétova lépések kora lejárt?
Kisalföld, 1975. okt. 25.

Vasas Károly

A ravennai Dante emlékérem pályázaton Vasas Károly díjat nyert. A pályázaton 22 magyar résztvevő szerepelt.

------:Hirek.

Művészet, 1976. január - 42.oldal.

Vasas Károly

A leninvárosi Tisza Vegyi Kombinát
területén elhelyezendő „Munkás-Paraszt
szövetség" - et szimbolizáló plasztikai al-
kolás tervezésére kiírt pályázaton mészt
vett a művész.

------:Képzőművészeti pályázatok.
Művészet, 1976.január - 42.oldal.

Vasas Károly, szobrász

L.: Martyn Ferenc

Rózsa Gy.: A vallomástevő ... 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. jan. 17.

Vasas Károly szobrászművész

Salgótarjáni bányász emlékmű nem növeli a méretemelkedéssel együtt a kis modell erejét, feszültségét. (említve)

Felszabadult művészet II.

1975. X. 12. 17:10 TV. (11) - Vné -

Vasas Károly szobrászművész

A Fészek-Klubban kiosztották az idei művészeti díjakat. A Munkácsy-díj I. fokozatával vérzes ítették a művészt.

Esti Krónika I.

1975. ápr. 2. Kossuth 19.00/11/Kgyné.

Vasas Károly

Bányászemlékmü

Népmüvelés 1975/3/24

Vasas Károly

szobrászmüvész a Munkácsy Mihály dij
I fokozatát kapta 1975-ben.

Magyar Hirlap 1975 92/5

Vasas Károly, szobrász

Első díjat nyert.

↓

– : Képzőművészeti Kiállítás a Néphadsereg Központi Klubjában 12.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. dec. 8.

Vasas Károly szobrászművész
Felszabadulásunk 30. évfordulója alkalmával művészeti díjakat adtak át a Fészek Klubban: Munkácsy Mihály-díj I. fokozatát kapta a művész.

Magyar Nemzet, 1945. ápr. 3.

Vasas Károly

Ő munkásosztály ábrázolása és
a munkásosztály vezetőpontját
vette fel Vasas Károly bronzból és kő-
ből formázott „Bányász" -a.

----:Magyar müvek moszkvai bemutatójának.....

Művészet, 1976. március - 42. oldal.

Vasas Károly, szobrász

L.: Kő Pál

- - - : Kisplasztikai - - - 5.

Nipszava, Bp. 1975. okt. 24.

Vasas Károly

Bányász vörösvéz 45 cm

Dolgozó emberek között
Képzőművészeti kiállítás
Ernst Múzeum 1968.

Vasas Károly

Bányász, vörösrez, 45 cm

Dolgozó emberek között králl.

Ernst muzeum 1968. jan.

Vasas Károly

Lenin, br., 46 cm

20 Vásárhely Őszi Tárlat
Tornyai J. Múz. Hódmezővásárhely '73.

Vasas Károly

Cantata Profana, br. 40 cm
Forradalom, br. 74 x 74 cm

20 Vásárhelyi Őszi Tárlat
Tornyai J. Múz. Hódmezővásárhely '73.

Vasas Károly, novella

A Szeged-Tarján - novellapályázat egyik díját kapta. (Háromalakos kompozíció.)

Tandi Lajos: Lakótelepi esték 90-93.

TISZATÁJ, Szeged, 1974. március XXVIII 3.

Vasas Károly, szobrász

Kompozíció: Repr.

Vasas Károly: Hárman Mümelléklet: III

TISZATÁJ, Szeged, 1974. március XXVIII/3

Vasas Károly

alkotta 1965-ben Csonka János szobor portré-
ját. A közlekedési muzeum mellett áll.

Berza László, Bernát György, Erdei Fe-
renc stb.: Budapest Lexikon, Budapest
1973. 1335 l

230 l

Vadas Károly
szobrász

Tatán a volt Esterházy kastély
parkjában felállítandó lovasszo-
bor pályázatán részt vett.

M.Dvorszky Hedvig: Képzőművészeti pályázatok.
Művészet, 1974.február - 48.oldal

Vasas Károly szobrászmüvész

Részt vett a Képzőmüvészek Szövetsége által rendezett "Uj müvek" kiállitáson a Mücsarnokban.

c. Forradalom

Kortárs 1971/6 looooold.

Vasas Károly

a salgótarjáni gimnázium 50 éves jubileuma alkalmából az iskola volt tanárai és tanulói képzőművészeti kiállításán szerepeltek munkái, a volt tanítványnak.

Tóth Elemér: Kiállítások a Ladách Gimnáziumban és Szakközépiskolában.

Nógrád, 1973. jún. 6.

Vasas Károly

Balaton repr.

6. Balatoni Nyári Tárlat
Balatoni Múzeum, Keszthely, 1977.

Vasas Kárdy

Balaton, br. 76 cm
Harcos, br. 43 cm

6. Balatoni Nyári Tárlat
Balatoni Múzeum, Keszthely 1977.

Vasas Károly szobrászművész

Szabadtéri szoborkiállítás nyílt tegnap Galgótarjánban, a Tanácsköztársaság téren. Alkotását ideiglenesen állították talapzatra.

Magyar Hírlap, 1972. aug. 13.

Vasas Károly szobrászművész.

Szabadtéri szoborkiállítás nyílt szombaton salgótarjánban, melyen alkotását ideiglenes talapzatra állították.

Népszabadság, 1972. aug. 13.

Vasas Károly szobrász

A salgótarjáni szabadtéri szoborkiállítás „Martinász" – „Három lány" – „Anya gyermekével" – „Lenin" művei szerepelnek, (kulítve) a salgótarjáni születésű művésznek. A nógrádi megyeszékhelyen is van köztéri szobra.

Tóth Elemér: Szabadtéri szoborkiállítás.

Nógrád, 1972. aug. 18.

Vasas Károly szobrászművész

A salgótarjáni művészek egri kiállításán „Forradalom" – „Bányászok" c. alkotásai szerepelnek. (említve)

(farkas): Egri nyár 72

Népújság, Heves, 1972. júl. 9.

Vasas Károly

A keszthelyi múzeumban nyílt balatoni nyári-tárlaton bronzszobrai szerepelnek.

Láncz Sándor: Kiállításról kiállításra.
Magyar Hírlap, 1972. aug. 2.

Vasas Károly

a II. salgótarjáni tavaszi tárlaton „Forradalom" c. bronzszobra szerepelt. (említve)

Lakos György: Groteszk játék

Nógrád, Salgótarján, 1972. ápr. 20.

Vasas Károly
Debrecen

Művei szerepelnek a tárlaton.

Sz.Kürti Katalin: Képzőművészeti Galéria Debrecenben.
Művészet, 1974.október -20.oldal.

Vasas Károly
szobrán

„Vörös örség"
(repro)

Sz.Kürti Katalin: Képzőművészeti Galéria Debrecenben.
Művészet, 1974.október - 20.oldal.

Vasas Károly

Tanulmányuton járt Romániában. Köztéri szobrai közül Pécsett Eszmélő cimü szobra áll. / 1964. /

Bemutatott müvei: Vöros őrség, 1969. bronz 48 cm, Május 1., 1969. bronz 70 cm.

Romváry Ferenc: II. országos kisplasztikai biennálé, Pécs, 1969.

Vasas Károly

1930. julius 12.én született Salgótarján.

A Képzőművészeti Főiskolán járt és 1956-ban végzett.

Résztvevője az országos képzőművészeti kiállitásoknak. Több müvét a Nemzeti Galéria őrzi.

Romváry Ferenc: II. országos kisplasztikai bienná-

14 pág. 1969.

Vasas Károly, robbant

Salgótarjánban nevelkedett.

—: Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 13.

Vasas Károly

Grafikai szabadtéri kiállításon

szerepelnek Salgótarjánban

Magyar Nemzet 1972 augusztus 13

13. old.

Vasas Károly

Művei ünnepelnek a salgótarjáni
József Attila Művelődési Központ
üvegcsarnokában rendezett vándortárlaton

Pestmegyei Hírlap 1972 március 18
Gold.

Vasas Károly

Felszabadulás

MNG.:Kiállitás a SZOT képzőmüvészeti pályázatára érkezett alkotásokból

Népmüvelés 1970/10 hátoldal

Vasas Károly

1974. jan-ban a Műcsarnok angyalföldi kiállítá-
szán részt vett művével

Népszava, 1974. jan. 11. 102 évf. 8 sz. 4p.

Vasas Károly

Bányász, bronz, kő, 50 + 70 cm

Balaton, bronz, 74 cm

Anyaföldi képző- és iparmuvé-
rek kiáll. Műcsarnok 1974

Vasas Károly

Munkás, bronz 70 cm

Angyalfölök képző- és iparművészek kiáll. Műcsarnok 1974

Vasas Károly

Balaton repr.

bronz, 74 cm

Angyalfoldi kipző- és ipsamü-
verzek kiáll. Műcsarnok 1974

Vasas Károly
bronzszobrai emelkednek még a
jó átlag föle az idei balatoni nyari
tárlaton (keszthelyi múzeum).

Lancz Sándor: Kiállításról kiállításra

Magyar Hírlap 1972/212 6 old.

Vasas Károly szobrászművész

A folyóirat múlt év nov.-i száma mutatta be az elkötelezett realizmus jegyében megszületett alkotásokat. Közülük most Vasas Károly szobrát és Fóth Ernő festményét állították ki a rendezők.

Sz. L.: Jegyzetek két egerszegi kiállításról. Zalai Hírlap, 1978. okt. 1.

Vass Károly, Munkácsy-díjas szobrászművész 2.) Folytatás

2. „Bányászok" bronz, kő, 84×50 cm, 1973. /repr./

3. „A Téli palota ostroma", bronz, 55 cm, 1974. /repr./

4. „Forradalmi Ifjúsági Napok", gipsz 1:1, 500 cm.
1979. Balatonfüred, /repr./

Művészet, 1981. márc. 28-29

Vasas Károly

„Szányok" (repro)

Gábor Eszter: Beszélgetés Kiss Nagy Andrással.
Művészet, 1981. március – 19. lap.

Vasas Károly, szobrán

VASAS KÁROLY Munkácsy-díjas érdemes művész kamaratárlata pénteken nyílt meg a pásztói helytörténeti múzeum galériájában. A kiállításon bronz kisplasztikáit, rézdomborítását tekintheti meg a közönség.

– Hl

8.

Népszabadság, Bp. 1981. júl. 4.

Vasas Károly, Munkácsy-díjas szobrászművész

Hazánk felszabadulásának 35 évfordulója I tisztelete Zánkán, a Balatoni Üttörővárosban szabadtéri szoborkiállítást rendeztek, melyen Kiss István Kossuth-díjas és Vasas Károly Munkácsy-díjas szobrászművészek 47 alkotása látható. A bevezetőt a megnyitón Bereczky Lóránd mondta.

Napló (Veszprém), 1980. jún.

Vasas Károly, hobrón

L: Pairs Lánló

-: Kiállítások Salgótarjánban 7.

Nevszabadság Bp. 1979 aug. 14.

Vasas Károly

A Fővárosi Szabadtéri Galériában szerepel alkotása.

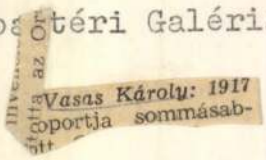

Magyar Hirlap 1979/88/9

Wagner: Szabadtéri szoborgsléria

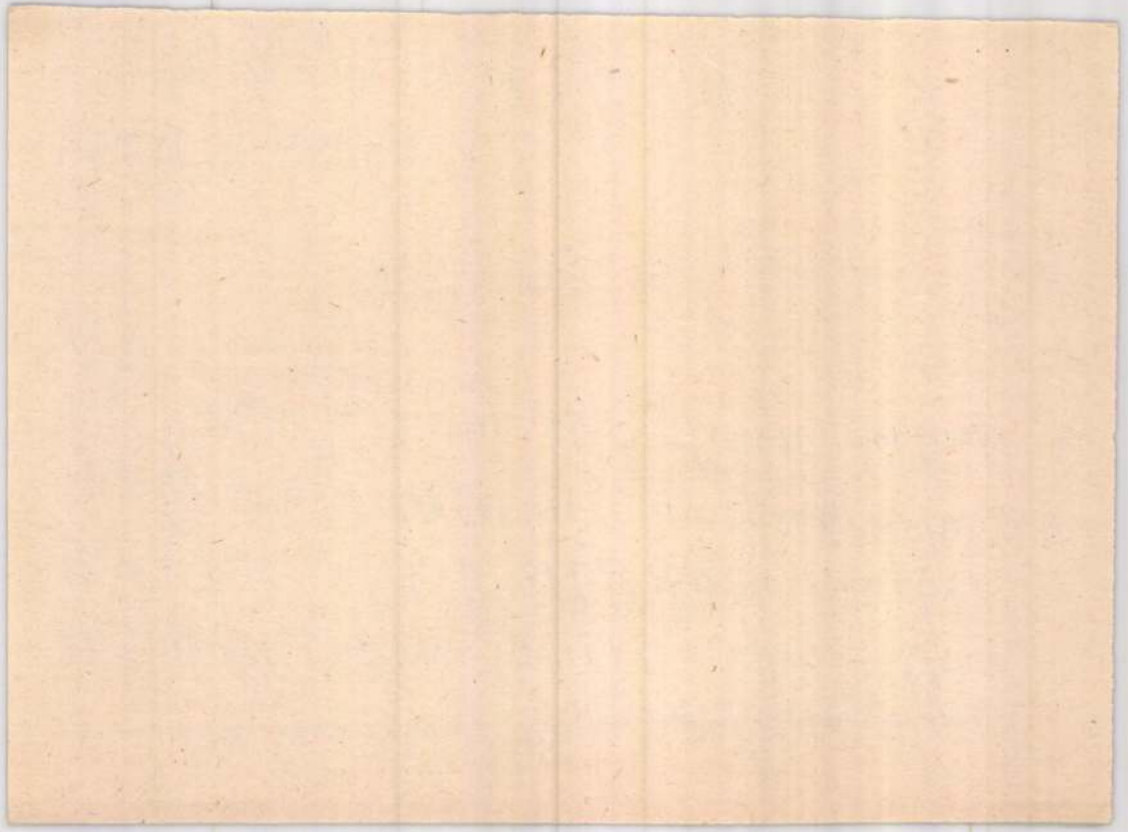

Vásas Károly, szobrászművész

a salgótarjáni megyei művelődési központ nyitott előterében Pajzs, Készlő kisplasztikái, – üvegcsarnokába Vásas Károly alkotásai láthatók.

Déli Krónika

1979. VIII. 13. 12.00 Kossuth

Vasas Károly, szobrász

Kiállítási kalendárium, Budapesten:

A művész alkotásainak kiállítását a Műcsarnokban rendezték.

Szocialista Művészetet, 1949. ápr. 4.

Vasas Károly

Megbízták a művészt, hogy az
hartai Felszabadulási emlékmű-
vet készítse el.

--------:Köztéri munkák.
MŰVÉSZET, 1979. december - 47. lap

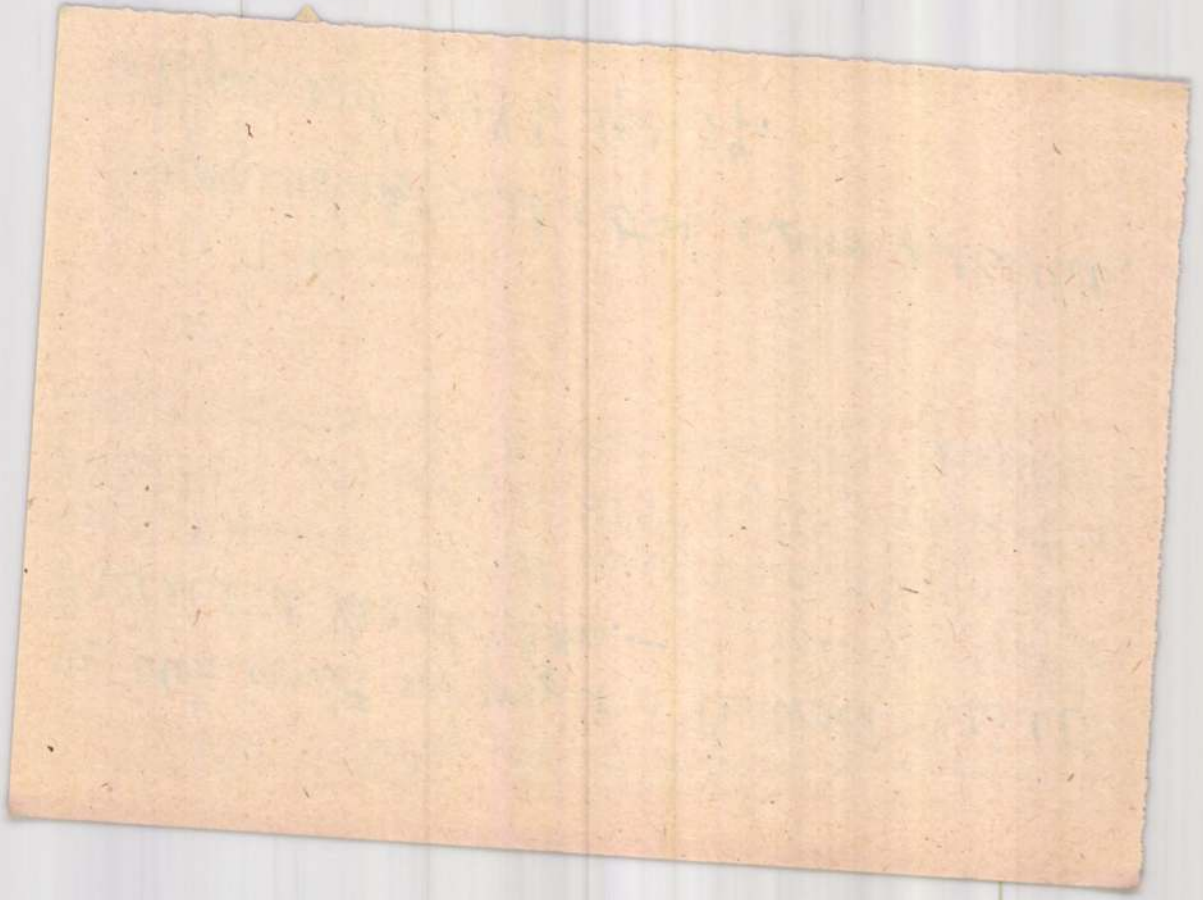

Vasas Károly, szobrászművész

az idén ismét megnyílt a Fővárosi Szabadtéri Galéria, a Vas utcában. – A művész „1917" c. műve a maga tömör nyugalmával, fallá préselődő lovasaival állít méltó emléket a polgárháborús idők harcosainak. (említve)

T. A.

~~Gergely Mihály~~: Szabadtéri szoborgaléria.

Népszava, 1979. ápr. 27.

Vasas Károly, szobrán

L: Vilt Tibor

Csorna B: Szoborpark a Városligetben

4.

Esti Hírlap, Bp. 1979. jún. 30.

Vasas Károly, szobrász

L: Kass J.

Fandi L: Nyári Tárlatok... 93-96-

Tiszalaj, Szeged, 1976. okt. XXX/10

Vasas Károly szobrászművész

Kecskeméten látható a művész alkotása: „Oroszlánkölykei"-t, a telepen nőtt gyerekek játszótársként kezelik. (említve)

Bors Edit: Szobrok a hírös városban. Pesti Műsor, 1977. jan. 5.

Vasas Károly

Pályázat nyeretes terv alapján
készíti el Vasas Károly „Bányász
emlékmüvet" az ovaszlánya
Müvelődési Ház elé.

------:Köztéri munkák.

Müvészet,1977.január - 48.oldal

Vasas Károly, szobrász

L.: Csikszentmihály R.

—: A III. nemzetközi kisplasztikai .... 5.

Népszava, Bp. 1975. szept. 23.

Vasas Károly

Az V. debreceni országos nyári tárlaton részt vett Frank Frigyes, Szurcsik János, Vasas Károly, Lóránt János, Schéner Mihály, Ligeti Erika.

Magyar Hirlap 1976-169-9
Wagner István: Debreceni nyári tárlat

Vasas Károly

Vasas Károly a Szakszervezetek Hajdú-Bihar Megyei Bizottsága-díjat kapott.

-----: Kiállítási naptár.
Művészet, 1976. július - 48. oldal.

Vasas Károly

A "Képzőművészeti Világhét"-ről Vadas József ir: "Szobrok csata után" cimmel.
A "III. Nemzetközi Kisplasztikai Bienálé"-n résztvevő külföldi művészek mellett felsorol néhány magyar művészt: Bokros Birman Dezső, Vasas Károly, Szabó Iván, Mészáros Mihály és Kiss Kovács Gyula. A fiatalok közül: Asszonyi Tamás, Csikszentmihályi Róbert és Kő Pál nevét.
Idézi Moholyi-Nagy egyik megállapitását a konstruktivizmussal kapcsolatban.
A fent idézett -Vadas József- cikk Bokros Birman Dezső nevénél található

Élet és Irodalom, Bp. 1975. szept. 27.
XIX. évf. 39. sz. 13. lap.

Vasas Károly

Kiállítás nyílt okt. 21.-én Mai Magyar Kisplasztikai Kiállítás címmel Debrecenben. – Láthatunk művet az 1975.-ös III. biennálén részt vevő művésztől.

Hajdu-Bihari Napló, 1976. okt. 22.

Vasas Károly szobrát

Munkácsy díj III. fokoza-

tával tüntették ki

Pestmegyei Hírlap 1971 április 3
Gy. old.

Vasas Károly
festőművész

A Munkácsy Mihály díj III. fokozatát
nyerte el.

--------- Munkácsy Mihály dijask.

Művészet, 1971. április - 10. lap

Vasas Károly
szobrász

Harcos kompozíciója és Martinia-szok alkotása nyújt jó plasztikus jelentést.

Kovács Gyula: Az Első Salgótarjáni Tavaszi Tárlatról
Művészet, 1971. junius – 45 lap.

Vasas Károly

Lenin fej 1964

Méretarány 3/4 an

Lenin alakja a magyar
szobrászatban

Vasas Károly

Lenin szobortervek 1970
bronz 40 cm

Lenin alakja a magyar
szobrászatban

Vasas Károly
nohán

„Forradalom" (repro)

Losonci Miklós: Képzőművészetünk időszerűkérdései.
Művészet, 1971. julius - 32.oldal

Vasas Károly szobrász

munkáry díjat (III. fok.) kapott

N.N.: K. osztották a művészeti díjakat

Kelet magyarország 1971 IV. 3

Vasas Károly Szobrász

munkáng díjat (III. fok.) kapott

N. N.: Kiosztották a művészeti díjakat

Somogy: Néplap 1971 IV. 3

Vasas Károly

Szobával

szerepel a tavaszi Tárlatok

T. I.: A tavaszi Tárlat előtt

Nógrád 1971 III. 12

Vasas Károly

Vietnam '72 c. képzőművészeti kiállításon szerepelni fognak alkotásai. A kiállítást T. Szentháromság tér 1. dísztermében, okt. 30.-án rendezik.

Meghívó, 1972. okt. hó.

Vass Károly

Salgótarjánban megnyílt első tavaszi tárlaton Nógrád megyei tanácsi díjat Csikány Kálmánnal együtt nyerte el.

(Tóth): Megnyílt a tavaszi tárlat.

Nógrád, 1971. ápr. 6.

Vasas Károly szobrászművész

Munkácsy Mihály-díj III. fokozatát kapta.

Népszabadság 1971. ápr. 3.

Vasas Károly szobrászművész

a Munkácsy Mihály-díj III. fokozatát kapta.

Magyar Hírlap, 1971. ápr. 3.

Vasas Károly

„Forradalom"

(repr.)

Művészet, 1971. júl.

Vasas Károly

Be mutatott művei:

„Vietnami asszonyok," bronz, 27 cm;

„Martinászok", bronz, 38 cm.

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállítás, Budapest, 1968.

150

Vesas Károly

Harcos nemzet.

N. Debreceni Országos Nyári
Tárlat 1974.

Vasas Károly

Harcos bronz 45 cm

N. Debrecceni Országos Nyári
Tárlat 1974.

Vasas Károly szobrai

Munkácsy díj III. fokozatát

kapta

Magyar Nemzet 1971 április 3.
5. old.

Vasas Károly

„Forradalom" c. műve
emlitve - szerepel az „Uj művel"
Viállitásán a Műcsarnokban

Magyar Nemzet 1971 március 9
4. old.

Vasas Károly

„Felszabadulás" c.

szobrával fotója a 7. oldalon

Mépszava 1970 augusztus 29

Vasas Károly

Mindhét eddigi kisplasztikai biennálén részt vett. Több művét a Nemzeti Galéria őrzi. Tanulmányúton Romániában. (1968). Műve: „Harcos", bronz; „Forradalom", bronz.

Romváry Ferenc: II. országos kisplasztikai biennálé, Pécs, 1971.

Vasas Károly

Munkácsy díjas (1971). Salgótarjánban született 1930 június 12-én. A képző művészeti Főiskolán végzett 1956 óta kiállító művész.

Romváry Ferenc: III. országos kisplasztikai biennálé, Pécs, 1971.

VASAS KÁROLY

Szobrászművész. A Munkácsy Mihály-dí
III. fokozatát kapta.

Átadták az idei művészeti díjakat.

ESTI HIRLAP, 1976. ápr. 2.

Vasas Károly

Öt bronzszobra - körtük: Harcos és hartinászok (i. műve (mel) szerepel az I. volgótarjáni tavasszi tárlaton

Varga Imre: Az első tavaszi tárlat

Nógrád 1971 IV. 11

Vasas Károly szobrászművész

a II. salgótarjáni tavaszi tárlatra.
kiállítás zsűrije a városi tanács
megosztott díjat ítélte meg a
művésznek.

Nógrád, Salgótarján, 1972. ápr. 6.

Vasas Károly, szobrász

MTK.

A Munka érdemrend III. fokozatát kapta.

—: Átadták az idei művészeti díjakat. 11.

Népszabadság, Bp. 1971. ápr. 3.

MDK

Vasas Károly, szobrász

A Munkácsy M.-díj III. f.-t kapta

— : Átadták az idei művészeti díjakat 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. ápr. 2.

Vasas Károly, szobrász

MDK

Szerepel a Műszaznokban.

(„Forradalom c. kisplasztikája dinamikus")

Harangozó Márta: A szövetség tárlata

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. márc. 6.

Vasas Károly

Cantata profana

Debreceni Kórikat

Népművelés 1972/9 36 old

Vasas Károly

Megnyílt június 4.-én a Debreceni Képzőművészeti Galéria, ahol a művész alkotásai láthatók.

Hajdúböszörmény, 1944. június 5.

Vajas Károly

az állami vásárlások anyagát a Műcsarnokban mutatják be. A művek kiválasztását látjuk itt.

Képes Krónika

1974. máj. 11. TV. H. 35 /11/ K Gaá.

Vasas Károly

Balaton repr.

6. Balatoni Nyári Tárlat

Vasas Károly

Balaton	bronz	76 cm
Harcos	—"—	43 cm

6. Balatoni Nyári Tárlat

Varga Károly
szobrászművésznek a Munkácsy Mihály
díj III. fokozatát kapta.

Magyar Hírlap 1971/93 11old.

Vasas Károly:

Olyan munkával vett rént az Új művek c. kiállításon a Műcsarnokban amelyben az alaphang közvetlenül politikai tartalommal társul.

Bojár Iván: Seregszemle a Műcsarnokban

Magyar Hírlap 1971/67 szám 6. old

Vasas Károly

első díjat nyert a Honvédelmi
Képzőművészeti Pályázaton

Magyar Nemzet 1979 december 8

Vasas Károly

Forradalom — XX. br. 74x74 cm

Vásárhelyi Tárlat
Retrospektív Miállítás, 1964-73.

Vasas Károly szobrászmüvész

A Munkácsy Mihály-dij I. fokozatával tüntették ki a müvészt, mint a lap közli, "Dijak, kitüntetések - 1975" cimmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. ápr. 5.
XIX. évf. 14. sz. 2. lap.

Vasas Károly

A Miskolci Galériában rendezett második téli tárlaton szerepel három alkotása: „Forradalom" – „Bányászok" – „Bányászfej" c. (emlékül).

Láttuk, hallottuk.

1942. XII. 16. 21.45 D. Petőfi.

Vasas Károly

„Cantata profana"
(repr.)

Népszínház, 1942. sept. 1. 36. old.

Vasas Károly

„Vörös ösvény" (versek)

Művészet, Budapest, 1944. 10. 21. old.

Vasas Károly

A Csongrád m.-i Tanács és a Szeged m.-i városi Tanács műtárgyvásárlásaiból rendezett Kortárs Művészet" c. kiállítás ma megnyílik, melyen szerepel műve.

Meghívó.

1974. Okt. 5.

Vasas Károly

„Hármau" (repr.

Tiszatáj, 1974. márc. 28.

Vasas Károly
szobrai

Részt vett a Balatoni Nyári
Tárlaton.

Kovács Gyula: Nyári tárlatok.
MŰVÉSZET, 1972.szeptember - 34.oldal

Vasas Károly
szobrán

Vasas Károly „Cantata profana" szobor ábrázolása szerepel a tárlaton

Kovács Gyula: Nyári tárlatok.
MŰVÉSZET, 1972.szeptember - 34.oldal

Vasas Károly

Az I. salgótarjáni tavaszi tárlaton „Harcos"-a szerepel. (említve)

Papp Lajos: Egy új, tavaszi seregszemléről.

Északmagyarország, 1971. ápr. 28.

Vasas Károly

Hazánk felszabadulásának 26. évfordulója alkalmából a Munkácsy-Mihály-díj III. fokozatával lett kitüntetve.

Csongrád Megyei Hírlap, Szeged, 1971. ápr. 3.

Vasas Károly szobrászművész

Felszabadulásunk 26. évfordulója alkalmával a Munkácsy Mihály-díj III. fokozatával tüntették ki.

Szocialista Művészet, 1971. jún. (2.)

Vasas Károly szobrász

A Munkácsy díj III. fokozatát

Zapta

Népszava 1971 április 3
Mold.

Vasas Károly

„Forradalom" c.

szobrával fotója a 8. oldalon

Népszava 1971 március 21

Vasas Károly szobrászművész

A Munkácsy Mihály-dij III. fokozatát kapta az 1971. évi művészeti dijasok között.

Élet és Irodalom Bp. 1971. ápr. 3.
XV. évf. 14. sz. 2. lap

Vasas Károly 1

szerepelt az V országos nyári tárlaton

Aldölf 1976/lo/88

Vasas Károly, munkácsy-díjas szobrászművész

A képzőművészeti világlét a III. nemzetközi kisplasztikai biennálával kezdődött, melyet a Műcsarnokban rendeztek, – a nemzetközi zsűri a 10 legjobbnak ítélt kisplasztika alkotóját – köztük van Vasas Károly is – egyenként 40 ezer ft-os díjban részesítette. – A Főv. Tanács különdíját Csikszentmihályi Róbert nyerte el. – a biennále nov. 9.-én zárul.

Esti Krónika

1971. IX. 20. 19.00 N. |11|

Vasas Károly, Munkácsy-díjas szobrászművész

A Művészetek Vörösmarty-téri házában tegnap Severino Ragazzini az olaszországi Dante-központ igazgatója díjakat adott át néhány magyar szobrásznak, akik sikerrel szerepeltek az V. Nemzetközi Kisbronz és kisplasztikai kiállításon, Ravennában. Rieger Tibor külön díjat kapott, Vasas Károly a II. Biennalen bemutatott művéért a Mandzu díjat vette át.

TV Híradó 2.

1981. IX. 8. Televízió 2. műsor 21.15

Vasas Károly

dezesenez.

VASAS KÁROLY szobrászművész kamaratárlata tegnap nyílt meg a pásztói Helytörténeti Múzeum Galériájában.

Magyar Hirlap 1981/7/4/9

Vasas Károly, szobrán

L. Kiss István

–: □ Szobadtéri szoborkiállítás 2.

Esti Hirlap, Bp. 1980 jún. 26.

Vasas Károly

Nagy Zoltán: Nemzeti társalgók – a közelmúltban és ma

Művészet, 1982. augusztus

Vasas Károly, szobrász

L. Szanyi Péter

–: Magyar képzőművészek külföldi sikere 8.
Művészet, Bp. 1981 szept. 8.

Vasas Károly, Munkácsy-díjas szobrászművész

Négy magyar művésznek adták át ma Budapesten a Ravennai Nemzetközi Bronz és Kisplasztikai Biennálé különböző díjait: Szanyi Péter, Oswáth Mária, Rieger Tibor és Vasas Károly vette át az elismerést.

Esti Magazin

1981. IX. 7. (FE).

, 6 ablakktengelyes. Koraeklektikus,

MDK

Vasas Mihály

fiuközépiskolai rajztanári oklevelet kapott.

Képzőm. Főisk. Évk. 1927-28. 22 l.

Vasas Károly

kiállítása a Miskolci Galériában

Élet és Irodalom: kiállítás
1983 VI. 24

lógusát: az egyiket szerkesztette - Főúri ősgaléríák, családi arcképek a Magyar Történelmi Képcsarnokból: Magyar Nemzeti Galéria, 1988 - a másikat ő is írta és a kiállítást három helyen is nagy sikerrel bemutatta - Régi magyar arcképek, Tata-Szombathely-Budapest, 1988 (kétnyelvű katalógussal). Hogy komoly részt vállalt a Magyar Nemzeti Galéria Régi Gyűjteménye. Bp., 1984-es kötetének munkáiban, a Tájak, Korok, Múzeumok egy füzetét a reneszánszról és a kora barokkról Ő írta, ezzel nem merítettem ki munkáinak felsorolását. Röviden szólva: Buzási Enikő bizonyosan a magyarországi reneszánsz és barokk művészet kutatásának kemény magjához tartozik. Szívből ajánlom Őt a Pasteiner-éremmel való kitüntetésre.

Buzási Enikő művészettörténész. Bp., 1947. 1968/1969-ben a római egyetemen tanult. 1969/1974 között végezte az ELTE művészettörténet szakát. 1974-óta megszakítás nélkül a Magyar Nemzeti Galéria Régi Magyar Osztályának munkatársa. Jelentősebb publikációi: 17th Century Catafalque Paintings in Hungary = Acta Historiae Artium, Tom. XXI, 1975 87 - 124.; Koháry István fogadalmi képe = Művészettörténeti Értesítő, XXVI. évf. 1977 292 - 296.; Bacsák Vendel testőrgárdista arcképe Anton von Marontól = Művészettörténeti Értesítő, XXX. évf. 1981 55 - 59.; A lengyel "szarmataportré" és Közép-Kelet Európa. = Művészettörténeti Értesítő, XXXI. évf. 1982 233 - 237.; Esterházy "Fényes Miklós arcképeiről. = Művészettörténeti Értesítő, XXXI. évf. 1982 308 - 309.; A barátság-motívum térhódítása a 18. századi magyar portréfestészetben. = Művészettörténeti Értesítő, XXXIII. évf. 1984 212 - 236.; Maulbertsch ungarische Auftraggeber in Bildnissen. In. Franz Anton Maulbertsch und sein Kreis in Ungarn. Ausstellungskatalog, Museum Langenargen am Bodensee, 1984. 63 - 65., 84 - 107.; Ungarische Totenbildnisse des 17 Jahrhunderts. In. Seminaria Niedzisckie II. Krakow, 1985. 177 - 182.; Megjelenés alatt: Zrinyi és a későreneszánsz vitézi allegória (Szeged, JATE); A jozefinizmus művészi fogadtatása Magyarországon - Jávor Annával (Bp., Akadémia Kiadó); I. Rákóczi Ferenc mint mecénás (Művészettörténeti Értesítő XXXVI-évf.): Magyar arisztokrata portrék Heinrich Friedrich Füger[től és

VASAS Károly szobrán

Budapester Rundschau, 1991. 1. sz. 1. p.
2. p.

~~Miskolc, Mátyás Király~~

VASAS Károly festő

Hírek: A Déri Múzeum új képzőművészeti szerzeményeiből 200 grafikát és festményt bemutató kiállítás nyílt meg Debrecenben. A bemutatón láthatók egyebek között Vasas Károly festményei.

Népszabadság 1983. II. 15.

Vasas Károly

Szakszervezetek Borsod Megyei
Tanácsának díja a miskolci
téli tábatok

Nápolyan 1986. XII. 1.

Hasas Sándor

szobrász

1: Szőfok :1

Magy. Nemzet 83. VII-22. 10.

Csas Károly, Munkácsy-díjas szobrászművész
szterületi alkotások. Összeállította: Hollósi Éva.
1988. szeptember.

Eger, Honvéd Kollégium:

„Lenkei János", emlékplasztika, krómacél, M: 280 cm.

/említve/.

Művészet, 1989., január, 64-old.

Vasas Károly

---

grafikusművész

Grafikája a Petőfi Népé-ben

Petőfi Népe
1984 aug. 7.

Vasas Károly

grafikusművén

vajza a Népújságban (Tolna)

Népújság
1984 11. 07.

UJSAS Károly

Balatoni nyár, 1983

Képszakadság

1983. VI. 7.

VASAS Károly szobrán

10. 76. Tehsabadulási emlékmű pályázat, Debecen 1992. 1

Úl Müvészet 1992

MDK

Vasas Mihaly

Műveivel szerepelt a vidéki művészek I. kiállitásán.

Rabinovszky Mariusz: Vidéki művészeink.

Szabad Művészet, 1947. 8.sz. 154.lap

Vasas Mihály, Békéscsaba

Révész, of.

Addig nőnek az árok... Kis Újs. 1947. jul.1o.

Eucalyptus rostrata

Australian kino

Vashegyi Mária-Kápolna

kopie repr.

Malmagyarmuv. IV

192. l.

M.D.K.

Vashegyi Ernő

Az Operaház klubhelyiségében megrendezett képzőművészeti kiállitáson szereplenek müvei az Operaház több művésztagjának müveivel együtt.

Koroda Miklós: Képzőművészeti kiállitás az Operaházban c.
Szinház és Mozi. Bp. 1955. május 27. VIII. évf. 21. sz. 23. lap.

Kautezky Lardér Dezsőné
családi pótlék iránti kérelme.

melléklet száma: 9

e z k y n é P o l a k o v i t s
kek Országos Bizottsága napidíjas-
evü fia utáni családi pótlék engedélye-
ám benyujtott kérvényére felkérem a t.
zett gépirónőt, mutasson be pótlólag
yan helyhatósági bizonylatot, amelyben
zettnek férje teljesen munka és kere-
n okmány beérkezése után fogom a szó-
edélyezése iránt a pénzügyminisztert

Vasenszky László

butorterverő

1922-23

Éimisk 1930

89.l.

38 1932.
1932. febr. 5.

Magyarország legnagyobb paplangyára
Nagy aranyéremmel kitüntetve

TEHEL ÉS TUSCHÁK

PAPLANGYÁR

VIII., GYULAI PÁL UCCA 16

A Rókus kórház mellett Kőfaragó ucca sarok.

TELEFÓN: 1—325—77.

RÉGI DUNNÁBÓL 24 ÓRA ALATT
GYÖNYÖRŰ PEHELY PAPLANT
KÉSZITÜNK.

PAPLAN TISZTITÁS
TOLL TISZTITÁS ÉS ELADÁS.

KÜLÖNLEGES VATTA, GYAPJU ÉS PEHELYPAPLANOK MŰVÉSZI KIVITELBEN.

Vasenda János

farehas
1 ipárisk, 1 ipar-
agyagipari tanf.
Tanár Vögerl Rezső

Iparrajziskola 1907

T. 2240. II.

képen a várban az Aula Regis, a
rea van kiemelve; az előtérben
lget, mig balra az uton férfi és
tszik, a háttért pedig hegyek képe-
n:

, prima & regia
iuitas, ad Danubium
maeus Curtam, [illegible] vel, vt alijs
almum nominat. Fran. Ire.
g olvasható.

14. 8 : 47.6 cm.

Vasenda János

Korongos

3 iparrajz

agyagipari tanf.

8 hónap, jeles

Tanár Vögerl Rezső

Iparrajziskola 1910

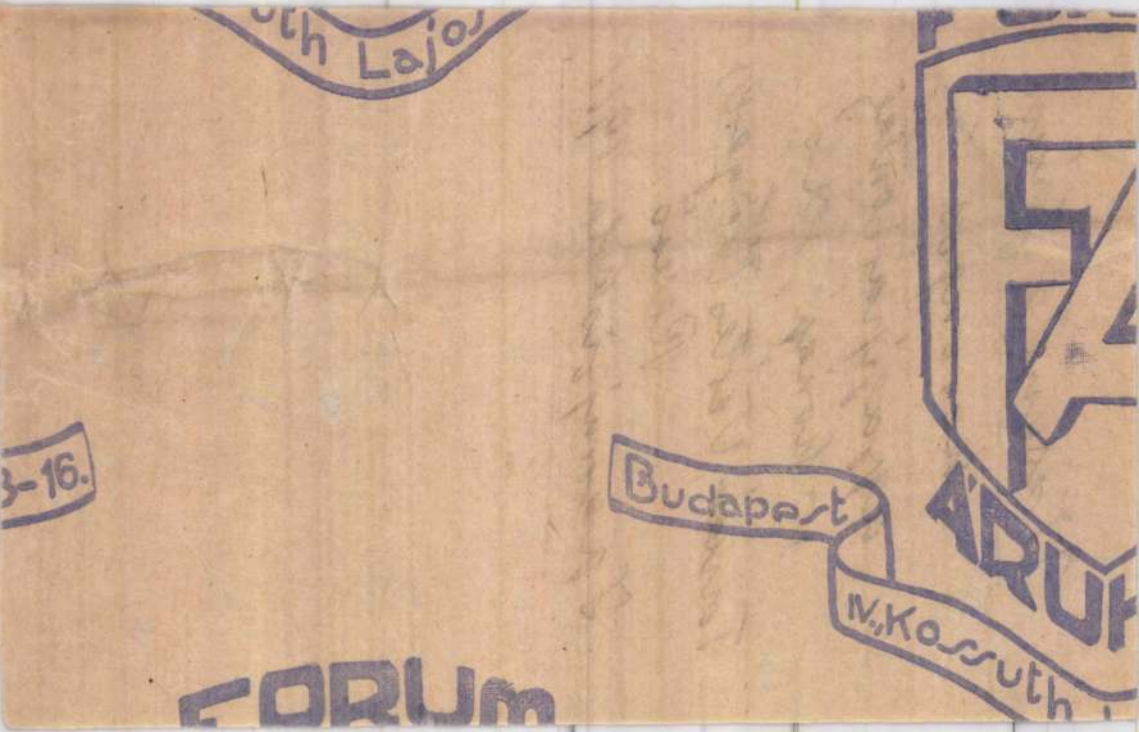
Budapest
IV., Kossuth
FORUM

Vasenda János

korongos

agyagipari osztály

10 hónap, jeles

Tanár Vértes (Vögerl)

Rezső

I parrajziskola 1911

5/a

verése itt sokkal kisebb gátlásokkal
nyag és a statika által kötöttebb
eljesen bizonytalan, hogy az 1200
t mintakép az idők folyamán nap-
éppenséggel nem mondható, mivel
redékünk lelőhelye, ugyan kívül
n, de annak délnyugati sarkának
Az eddig ismeretes aquincumi kő-
ezzel teljesen megegyező ábrázolás.
t, igazolja nemcsak Pannónia többi
hanem az a tény is, hogy a téma
enység legszélesebb rétegeiben is
:tus utáni második századból szár-
cus Aurelius és Commodus ábrázo-
fellépni készülő császár lándzsáját
tott fejjel térdelő fogoly fölé döfi,
, az övvel összeszorított kabát és
adrág, mint barbárt jellemez.[15])
an is hasonlít a mi töredékünkhöz,
masztva és a jobb térdel. A sapka
ár éppen az aquincumi kerámiában
koriak.
sták szemüvegén keresztül nézett
észen hiteles történeti jelenségről.
et továbbhatásának nagy tényе,
iai vereteiben, hanem barbár, a
germán tartalmi és formai elemek-

Vasenda János

farekas

agzagipari tanf.

jeles

Iparrajziskola 1909

M. D. K.

VASÉL Alajos építész

Debrecen, Kollégium a Pécky-téle épület folytatása 1870 - 1874.

Balogh István: Debrecen, 59. l.

Vasál Alajos építész

Pesti volt. A ő tervei alapján épült fel a debreceni Kollégium udvarát kerülzáró három épületszárny 1874-re.

A képzőműrészetek Debrecenben. 1961.

2 oldal

Vasél Hajós

1842. A debreceni kollégium újjáépítésének költségvetési tervét készítette.
Pesti építész.

KÖNYVBARÁT

Vasél Alajos, [építész] NDK

A debreceni Kollégium épületének mellékszárnyai Vasél Alajos tervei szerint készültek el 1870-74. között.

Korokmay István: Apu, mi ez? 23. l

Család és iskola, Bp. 1961. január

Vasek László
építész

Berente . Erőmű 1952.

Repr.

Radós: Magyar építészettört 396.
Műszaki K 1971

Vasek L.

építész

Bp. Gaus Hajógyár szerelőbarnoka

Repr

Radics Magyar építészettört
Műszaki K. 1971.

398.

N.D.K.

VASEK Lóránt építész

Blokkos lakóépületek alapozási terve
/ 12 000 forintos díjazás/

„Társtervező": Czigléna V.

Döntés két érdekes építészeti tervpályázat felett
Magyar Nemzet 1962. január 4. 3.l.

M. D. V.

VASEK László építész

Sztálinváros, vasalt nagyelemes lakóépület

Társtervező: Weiner Tibor, Sebestyén Gyula

Visy Zoltán: Az új építésmódok és a lakásépítés
Magyar Építőművészet 1960. 2. sz. 37. l.

M. D. K.

VASEK László építész

Sztálinváros, középblokkos lakó-
épület

Társtervező: Weiner Tibor

Visy Zoltán: Az új építésmódok és a la-
kásépítés

Magyar Építőművészet 1960. 2. sz. 32-33 l.
34. l

M. D. U

VASEK László építész

Lásca Marka

Ozorai J. – Vasek – Benkő közös terváik a pályázaton (Repr.)

Miskolczy László: Előregyártott panel-ház terapályázata

Magyar Építőművészet 1956. (V.) 4. sz. 119. l.

Vasek László,

Építész MDK

Gheorghiu B. Dej hajógyár, hajószerelő-csarnok.

Tervezők: Mátrai Gyula, Pászti Károly, Vásek László, Ozorai Imre.

2 repr.

Magyép 1945-55.

M.D.K;

Vasconti olasz orgonaépitő

1838-ban a csiksomlyói templom orgonájának készit
sével bizzák meg, de a munka befejezése előtt meg-
hal.

Boros Fortunát:A csiksomlyói kegyhely.Kolozsvár 1943
44.

Vasco Szinetár

Tisztelet a szülőföldnek.
Külföldön élő magyar származású művészek
II. kiállítása,
1982. dec. 17. – 1983. jan. 30.
Majd háromszáz művész vett részt a kiállításon:
a Kint született másodgeneráció alkotói, mint
Rodolp Hervé, Steve Szabó, Vasco Szinetár.

Műcsarnok, előtér terve.

Műcsarnok és Kamaratermei, 1982. december.

MDK

Vasch Arpád

Szerepelt a Fészek Klub kiallitasan

Cikk: Kiállitás a Fészekben.

Pest 1940.dec.22.

M.D.K.

Vašata József

„Király emlék. I. Ferenc József ittartózkodásának emlékére állitott emlékkő. Vašata Józseftől./1916"./ Az emlékkő a Bécsi-domb-on áll./Sopronban/

Diszkut. a soproni Hunyadi János utcában. /1917/

Dr. Heimler Károly: Sopron topográfiája. Utca és házjegyzékkel. Sopron. 1936. 46. l. 47. l.

Tekintetes.

E U R O P A
FILM-, KÖNYV-, LAPTERJESZTŐ és KÖNYVKIADÓ R.T.

B U D A P E S T .
V. Visegrádi-u 36 sz.

Vašata József

szobrász

Dr. Max Klinger lipcsei szobrász-tanár első segéde volt. Az első világháborúban egy ideig a Sopronban állomásozó 11. osztrák Landwehr ezredben szolgált, ekkor mintázta a cs. és kir. 48. gyalogezred hős i halottainak emelt soproni emlékminvet, mely különféle akadályok miatt csak 1937-ben állítottak fel Sopronban a Horthy Miklós utcs. A szobrászati rész fentitől az építésseti ~~[illegible]~~ Kunt Mihálytól-

Heimler Károly dr.: Adatok a soproni 48-as emlékmű keletkezéséhez. Soproni Szemle 1937. 281. l.

~~Római Korsó töredéke VI. 266~~

Vašata József
Nobrán

l.

Thirfelsödmántul

131. l.

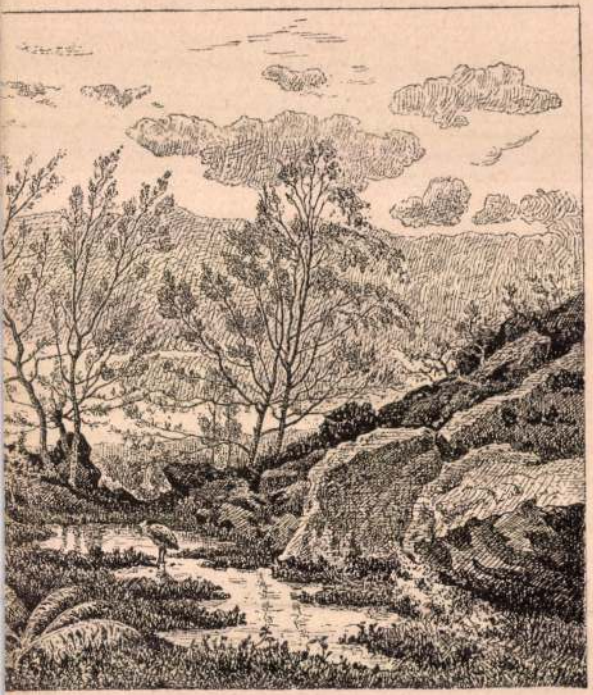

LET A FONTAINEBLEAU-I ERDŐBŐL.

Vasasszentiváni templom

l.

Balogh Erdélyi-ren

nevm.

KIRÁLYI EGYETEMI MAGYAR NYOMDA

31 nap **DECEMBER** 53. hét

27 Vasárnap		János *János*
28 Hétfő		Aprószentek *Kamilla*
29 Kedd		Tamás *Dávid*
30 Szerda		Dávid *Zoárd*
31 Csütörtök		Szilveszter *Szilveszter*
1 Péntek	**JANUÁR**	Újév *Újév*
2 Szombat		Makár *Ábel*

Vasasszentegyed

ref. templom

Klenodiumok

leírása.

Debreczeni László

1929. 88. l.

Vasas Mihály jestö

L.: Jankay T.

V. Kiss Margit: Jankay Tibor 85-88.

Új Aurora, Békéscsaba, 1978. dec. 78/2

Vasas Mihály, festő

L.: Lipták Pál

Domai Zsolt: Két portré 60-65

Új Auróra, Békéscsaba, 1980. ápr.

1.

VASÁRNAP

1

Kath. F. 12. Egyed
Prot. F. 11. Egyed

HÉTFŐ

2

Kath. István király
Prot. Rebeka

KEDD

3

Kath. Manszvét pk.
Prot. Hilda

SZERDA

4

Vasas Múhely

1924/25 – 1927/28

Ferkápzomfoisk vk

144.l.

Vasas Mihály, Békéscsaba
Őszi tarló, olaj

Magy. Képzőművészek Szabadszervezete I. kiáll. Ernst Muz. 1947. jul. 8 l.

Vasas Mihály, Békéscsaba

Őszi reggel, olaj

Magy. Képzőművészek Szabadszervezete I. kiáll.
Ernst Muz. 1947. jul. 6 l.

Vasas Mihály, Békéscsaba

Téli este, olaj

Magy. Képzőművészek Szabadszervezete I. kiáll.
Ernst Muz. 1947. jul. 9 l.

Kiadás után

2. sorsz. Iroda minta. — Pallas nyomda, Budapest.

Vasas Mihály
festő

Az Békéscsabai Aurora-Kör által,
Békéscsabán rendezett kiállításon
szerepel műveivel.

M. 1926. IX. 10. (Magyarság)

44. kép. *Magyar festő 1500 körül: Szent Bál. és Toulousi Szent Lajos.*

3. *Töviskoronázás*
(Külső kép.)

4. *Ecce homo*
(Külső kép.)

5. *Keresztvitel* (42. kép)
(Belső kép.)

6. *Krisztus siratása*
(Belső kép.)

7. *Krisztus sírbatétele*
(Belső kép.)

8. *Feltámadás*
(Belső kép.)

Fa, tempera, egyenkint 15·5×45·5 cm.
A garamszentbenedeki apátságból a prefek lakosztályából, szárnyai annak a megégett, Kál riacsoportot ábrázoló oltárszekrénynek, me nek alján 1495-ös évszám látható. Knauz vásáro 1883-ban.

Vasas Mihály

rajztanár

l.

Erődi-Bodnár

174. l.

Vasas Mihály
festő
Békéscsaba
Degre u. 2.

MKSz 1947

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

Vasas Károly

SOMOGYI NÉPLAP
1975 NOV 7

1021

És kenyeret az [illegible]

Hidas Antal fordítása : kézhez vételétől húsz perc

Vasas Károly: A Téli Palota ostroma.

ritásával is.

— Átadta rendelte dr. Molnár Frigyes, VOSZ elnöke csütörtö latonfüreden a helyi áruházát. A kétszint red« áruházat a gyóg város belterületén é több mint 23 millió költséggel. A berend és felszerelésére to millió forintot has fel.

50 millió forint vasútállomás korszerűsítésre

A Duna—Tisza-köze egyik dinamikusan fejlődő községében, a mezőgazdasági termelés terén különösen számottevő Jánoshalmán az elmúlt években több mint ötven millió forintot költött a vasútállomás korszerűsítésére a MÁV szegedi igazgatósága. Egyebek között modern árurakodóteret építettek, az utasok nagyobb biztonságára pedig emelt peront létesítettek. A nagyobb biztonságot szolgálja az állomás mellett épített aluljáró is. A nyoc millió forintos költséggel épült aluljárót csütörtökön avatták el.

»Avtoprom« egyesülés megalakulásának évében. A gyorsütemű fejlődést a szovjet gépkocsiiparral folytatott szoros együttműködés tette lehetővé. A Szovjetunióban gyártott alkatrészekből Bulgáriában szerelik össze a GAZ—5ZA típusú tehergépkocsikat, s ugyancsak GAZ-alvázra szerelik a 4 tonna teherbírású bolgár dömpereket.

Bemutató a Thália Színházban

A szovjet kultúra napjai alkalmából csütörtökön este mutatta be a Thália Színház együttese az Emberi sorsok című kétrészes színművét, melyet Mihail Solohov elbeszélései nyomán Kazimir Károly és Korányi László rendezte. Rajkai György díszleteinek és a vendég Mjalkovszky Erzsébet jelmezeinek felhasználásával.